תלמוד בבלי · אחרונים

באר משה (כריף)

רבי משה כריף

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

באר משה (כריף)

רבי משה כריף

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/באר-משה-כריף/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 17
דף ג. 20
דף ג: 22
דף ד. 27
דף ד: 49
דף ה. 57
דף ה: 60
דף ו. 64
דף ו: 65
דף ז. 67
דף ז: 69
דף ח. 70
דף ח: 76
דף ט. 81
דף ט: 85
דף י. 87
דף י: 90
דף יא. 95
דף יב: 101
דף יג. 119
דף יג: 120
דף יד. 128
דף יד: 141
דף טו. 142
דף טו: 144
דף יז. 147
דף יז: 148
דף יח. 157
דף יח: 158
דף יט. 160
דף יט: 166
דף כ. 171
דף כ: 172
דף כא. 174
דף כא: 178
דף כב. 180
דף כב: 186
דף כג. 199
דף כג: 202
דף כד. 205
דף כד: 210
דף כה. 216
דף כה: 222
דף כו. 224
דף כו: 232
דף כז. 233
דף כז: 235
דף כח. 244
דף כח: 252
דף כט. 268
דף כט: 282
דף ל. 296
דף ל: 300
דף לא. 304
דף לא: 305
דף לב. 310
דף לב: 316
דף לג. 326
דף לד. 327
דף לד: 331
דף לה. 335

דף לה: 339
דף לו. 341
דף לו: 351
דף לז. 353
דף לז: 364
דף לח. 386
דף לח: 397
דף לט. 411
דף לט: 413
דף מ. 414
דף מ: 419
דף מא. 425
דף מא: 426
דף מב. 429
דף מב: 440
דף מג. 448
דף מג: 454
דף מד. 457
דף מד: 470
דף מה. 473
דף מה: 492
דף מו. 497
דף מו: 504
דף מז. 507
דף מז: 518
דף מח. 521
דף מח: 529
דף מט. 532
דף מט: 537
דף נ. 547
דף נ: 554
דף נא. 558
דף נא: 564
דף נב. 567
דף נב: 573
דף נג. 578
דף נג: 585
דף נד. 596
דף נד: 607
דף נה. 639
דף נה: 647
דף נו. 649
דף נו: 652
דף נז. 658
דף נז: 659
דף נח. 668
דף נח: 671
דף נט. 672
דף נט: 677
דף ס. 681
דף ס: 686
דף סא. 688
דף סא: 693
דף סב. 697
דף סב: 699
דף סג. 702
דף סג: 704
דף סד. 706
דף סד: 707
דף סה. 708
דף סה: 709
דף סו. 716
דף סו: 725

דף ב.

הקדמת הרב המשתדל הי"ו:
באר בשדה ואין צור מבלעדי. האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. מקום שהחמה זורחת. כולו מלא אורה אור אלהים וקדושו. אלהים דבר בקדשו. שמים לרום וארץ לעומק ולמקוה המים קרא:
ישראל עלה במחשבה תחילה. כי הוא יסוד המעלה לשם ולתהלה:
קדש ישראל לה' ראשית תבואתו. אשר פריו יתן בעתו. כי הוא ראשית אונו ובאונו שרה:
ויברא אלהים את האדם בצלמו. ברוך שככה לו בעולמו. מיטב שדהו ומיטב כרמו. לשרתו ולברך בשמו. ה"ן ישיבה בעזרה:
זרעו בו למינהו. ממנו הוא כמעשהו. ויוצא פרח:
ויצץ ציץ נזר הקדש בהיר הוא בשחקים. מאיר הוא כברקים. אבינו אב הרחמן נטע נעמן. מילא כל העולם אורה. אחד היה אברהם וירש את הארץ. הוא החל להיות גבור עומד בפרץ. ולא פנה אל רהבים. ברוך המקדש שמו ברבים. כי מעלה גר"ה הוא מגייר את האנשים. ולעובדו שכם אחר ודעת קדושים. עיניהם ישיתו ד בארץ למען דעת מה למעלה ואלהינו בשמים לך ה' הגדולה והגבורה:
ונהרו אליו כל הגוים לשמוע בקול דברו. כי יראת ה' היא אוצרו. אברהם בראש תפארת גדולה ועטרת. כל שהיא תפארת. והיו תוצאותיו. ילכו יונקותיו. ביצחק יקרא. משרשיו יפרא. ואת פארי. מלא האורה. ויפוזו זרועי. אביר יעקב משם רועה. שבטי יה לה קרואי העדה נשיאי. אשר תקראו אותם מקראי. המה הגבורים. כולם אהובים כולם ברורים. בשפה ברורה: שומרי משמרת את החקים ואת התורות. לכל הדברות ולכל האמירות. וזאת התורה אשר שם משה:
באר שבע אשר נשבע אלהים לאברהם לתת להם ארץ טובה ורחבה. שגופי הלכות תלויין בה. ויביאם אל גבול קדשו. מוצב ארצה וראשו. ההר חמד אלהים לשבתו. סוכו ומעונתו. ה' מסיני בא והאירה. והר סיני עשן כולו. צדק יקראהו לרגלו. וה' השמיע קולו. את כבודו ואת גודלו. עוז לעמו יתן ישראל לסגולתו. יעקב חבל נחלתו. משה קבל תורה מסיני ומסרה: נהג טובת עין במתנת חלקו. ופעם אודה את ה' נצדקו. תורה צוה לנו משה מורשה. על לוח לבך חרושה. המלמד לאדם דעת ודרך תבונות איזהי דרך ישרה: צדקת ה' עשה ומשפטיו. מסר להם סדרי חכמה לראשיו ולשבטיו. ברוך שחלק מחכמתו. ועם דות ודור אמונתו. יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה:

משה זכה וזיכה את הרבים. אשר לו אלהים קרובים. ומצ'ריקי הרבים. ודורשי ה' לא יחסרו. ותהלות ה' יבשרו. ישראל שוכן לשפט'יו. דור דור ושופטיו. ושפטו את העם שופטים ושוטרים. אורח לצדיקים מישרים. אלהים נצב בעדת אל זקני העיר השמורה: דור דור וחכמיו. טוב ה' לכל ורחמיו. מים מדליו יזלו בשמיו. נוטפות מר ולבונה. לעושה השמים בתבונה. כאשר השמים מס' פרים וכעצם הספיר ראה ויספרה:

כאלה חלק יעקב ההולכים בתורת. חומה היא נבנה עלות טירת. כסף דאורייתא קחו מזמרת. ויקם עדות ביעקב כאשר דבר ה' אל משה:

באר בדרך המלך נלך. את האלהים התהלך. לעשות רצון קונו. בגבורות ישע ימינו. מעדיף בטובו. עד שהמלך במסיבו. וכל רוח ה'ן בקרבו. רץ כצבי וגבור בארי. ביראת ה' כל היום ויאמר מהרי. עד לא תחשך ושבה אל בית אביה. חגרה בעוז מתניה. לעובדה ולשומרה:

אשריו לדוכי ויט שכמו לסבול על התורה ועל הכבודה. באהבתה ישגה חמיר אשר ל"ו יעדה. על טוב יזכר שמו מזכירין אותו לשבח שפה אחת ודברים אחדים. מה טובו ומה יופיו לפני כל יודעי דת ודין. שוקד על לימודו ויגמול שקד'ים. כיום אתמול כי יעבור ואשמורה:

גדלה תורה שנותנת חיים לעושיה. דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה. הן בעודנו כבור והדר תעטרהו ויע'טר לו את עטר'ות. מכנף הארץ זמירות. בראש הומיות תקרא:

והנה אם העלותו. אל המנוחה ואל הנחלה בית מכחתו. הליכות עולם לו. לראות טוב בעמלו. ושב'ע ילין לעלמא דאתי תעמוד לימינו שנות חיים חיי עולם ועלמות. להנחיל אוהבי ש"י עולמות. ויעל ברמ"בת לחזות בנועם אור פני עליון מז'רוחת ז' רח אור זר'וח אור'ות אלהים אלומות אלומות. אשרי עין ראתה אספקלרייא המאירה:

חכמת אדם תאיר פניו באות מאירות והיו למאורות. כי קרן או"ר פני משה: באר המים לנו לעינים. השרידים אשר ה' קורא. מרפסן איגרי:

הא למגמר הא לאגמורי. עבידי רבנן. דמש'נו שונה הלכות בכל יום ה'ן קורין וה'ן פ'ולין. בפילפ'ולא חריפתא מחדרן שמעתייהו רבו הנוטפין על הזוחלין נפיק מע'ייני מעין נובע מעיינות מתגברין. ומאחר על'ות אלו הי העולין קושיא ופירוקא מילתא דכסתברא:

הלהן תס' ברנה בס'בר אשר הם סוברים. צללו במים אדירים. לכל היד החזקה ראשונים ואחרונים וכל ראשי ההרים. דקו ואשכחו מילי דמסתמן ויסת'מוהו בעלי הפר'שים. המה בחכמתם מעשיה רוחשים. את דבר ה' מה שקבלה נשמתן בהר סיני כל א' בשלו הוא זוכה אורייתא דיליה. מליבא לפומא ל'ה גלי. ויוצא לאור כל סתום גלייה לדרעיה

ונפל נהורא: והיד כותבת ה'ן כל חדש. כתוב זאת זכרון בספר מצוה להביא מן החדש. המחדש בטובו. כל שהעין שולטת בו. החכם עיניו בראשו. לאיש'ור איש'ר על נפשו. בנה כמו רמים מקדשו. הלכות גדולות כמה הילכתא גברוותא. כל מילי דמעלייתא הרחיבו פה האריכו לשון לישנא דחכומי לשון חכמים מרפה עשו אזנים לתורה:

ה' יתן חכמה. ולאין אונים עצמה. לדעת אמרי בינה כי לא פורש. ל'ו שנ'ו שנ'ה ופי'רש. ק'ן סתו'מה מה וק'ן מפו'רשת. ה'ן דורשין בי"ג מדות שהתורה נדרשת. בכ'לי שהוא כליין. זה הכלל על כל קוץ וקוץ דרוש דרש ושמעתן מהד'רן היינו רבות"ייהו עשות ספרים וחמה בכתו'בים בריך רחמנא דיהיב לן אוריין. ויבחר במשה:

באר לחי רואי. ישראל מקורא:

אנשי חכמה אנשי מדע. האלהים ידע כי חכמת אלהים בקרבם. ואדירי כל חפצו בם חכם בחכמתו. גבור בגבורתו. במלחמתה של תורה:

עמד ושתלן מדור דור:

אין לך דור שאין בו אשלי רבי. כרכא דכולא ביה. כריך ותני בכוליה תלמודא. ואשר ל"ו צדה. והאלהים אינה לידו. ומתיישב לבו בתלמודו. יתן בע'טו כל זכות שתבא לידו. כותבו במח'ובר. וח'ובר ח'בר ח'בורי מח'בר. יתן בספר ויוחקו. כי שפע ימים יינקו. לדורות הבאים ישברו פראים. מבשר המילואים ויבינו במקרא:

חזו מאי דקמן. חסד ואמת מן. האי ספרא דבי רב באר משה אר"ש שיטה על מסכת נזיר זאת תורת הנזיר מלא על כל גדותיו. מוציא רוח מאוצרותיו. גופי הלכות הן הן גופי תורה:

דין הוא הד'ר בהד'רי הד'רים. כל שלטי הגבורים. איש הבי'ניים מוע'ד בע'די עד'יים. מני"ר הרב הכולל בישראל להלל. כמהר"ר משה כ'רייף זצוק"ל ובתורתו יהגה. כארז בלבנון ישגא. קרא הרבה שנה הרבה. לילה כיום יע'יר ויהי ע'ר. ותדד שנתו שוקד על לימודו במשפט לאוהבי. פה צדיק יתגה דבר על שורשו. בדרך יבחר נפשו. את מקורה הא'רה:

האי מאן דיא'יר. לו יע'יר. הערות יקרות. ישים נהרות. ה'רם נה'ריים. להבין שמועה על האבנים. תלה לה כיפי ועשה לה אזנים. דק ואשכח אומרי מתניתא. ועביד עבידתא שפירתא. בארש שיטה אשר נטה. שם אהלו. ברוך שככה לו. טעם כעיקר גדול בתורה: צאו וראו את מעשה תקפו וגבורתו וילכוד את עי'ון עמוק עמוק לן בעומקא של הלכה בעיון וסברא וידבר משה:

באר את התורה הזאת בבינת הלב וחיקור דין. שנה פרקו במעשה חידו'דין. ושכל רחב בים הש"ס ורש"י ותוספות. אסף אסיפות. לכל היד החזקה ונורא על כל סביביו. בין מתוכו בין מעל גביו. רמי דיקלי ומעתיק הרים. וימינו טפחה שמים ועשה מאורים. אורים גדולים אתיא נה'רא נה'רא: ואחר שהשיג שלימותו. לא הספיק למלאת תאותו. לאדפ'וסי הר'רא את ספר התורה:

נקרא נקרוא אל בית המלך מלכו של עולם ומשה עלה. בישיבה של מעלה. ההוא יומא אך גדול היה ותרעש הארץ ממקומה. ויבכו את משה על האי שופרא דבלי בעפרא. ונוחם יסתר מעינינו. על זה היה דוה לבנו. כי לא הניח בנים למלאת מקומו. וה' סביב לעמו. לנחם את אבילי ותחי' זאת נחמתנו והיה בהניח זה ספר באר משה כתב איש רב'י הן הן תולדותיו תולדות משה ערוכה ככל ושמורה:

והרי זו מן המו'דיעית כי מיום שעלה למנוחה ועד עתה תורה מונחת באמתחותי עם ספרי הקדש אשר לי ועדי בשמים כמו הצ'ער עלה בנפשי כי לא מצאתי און לי עו'זר לדוד להוציא לאור תעלומה הא שצרא דאורייתא אורייתין כשירה:

כי לפי עוצם גודל האהבה שהיתה תלויה בי בחיים חייתו ונפשו נקשרה בנפש דו"ד ואף גם זו לדוד בש'נוחו מסכתא זו עם הרב הנז' והיד כותבת ידיו של משה לא היתה קרי'ה אשר שגבה ממני כי ע"כ זאת חובתי להיות זהיר להוציא לאור תעלומות חכמה אשר עשה משה לעיני כל ישראל למיעבד נייחא לנפשיה בעדן גן אלהים וינח משה:

באר ענו לה. שבחא דאתי ממילא. אשר עד כה עזרני ה' לקרבה אל המלאכה. ולהעלותו על מזבח הדפוס בהעמדה והערכה. מוגה מכל סיג כדת וכהלכה. וברוך ה' אשר לא השבית לנו גואל. שלומי אמוני ישראל. ה"ה הרב הכולל בישראל להלל אחד היה אברהם הכהן יצחקי נר"ו ואשר ע"י הש'ני חמיד ליבא ה"ה הח"וש כה"ר משה שלתיאל יצ"ו נכדי הרב המחבר זצו"קל המה בעוצם השתדלותם האירו דבריהם בנועם שיח לאחד מבני עליה החפץ במילי דשמיא וידו פשוטה במידת החסד והרחמים להגדיל תורה ולהאדירה. ויתנם ה' לחן ולחסד ולרחמים. בתוספת מרובה לא להדפוסי תמימים. ואלה מוסיף חידושי תורה להאנשים שלימים. אשר בא עליהם עת פקודתם ונחו על משכבותם. כמיטב ימיהם שלא בזמנם. להם יקראו בנחלתם. הראשון אדם שחביב. ונוגה לו סביב. הדר הוא החדש כולל כל אישורי'ן בכל מידות טובות כך היא המידה. ה"ה כמה"ר יאודה הכהן יצחקי זלה"ה א"ח טוב למנו"ר גדול הנאמר באברהם עליון למעלה. לו נאוה כל תהלה. למרבה המשרה:

את חקות חוט השׁ'ני חכם לבב. מבני חוב'ב. אשר גידלו המלך שר צבא ישראל העומד לנ'ס עמים ואשתו נעמי הכבודה והצנועה כי בת מלך היא האשה מרת מסעודה מכ'ת ויהי לה לבן והוא קרא לה בני אתה. הלא זה הוד החה"ש כמהר"ר יעקב ארטבי ז"ל עודנו באבו. קראו רבו. ויעקב נסע אל המנוחה ואל הנחלה. יתיב ביני ורדיני. שולחן בצפון ומנורה:

ויען וביען בנים נא היו להם. ואלה תולדותיהם. אורה מונחת. לנחת הנח'ה עושה. למעבד נייחא לנפשה. וזאת התורה גירסא דינקותא דניחא למדייהו. וחדי בפילפולייהו. ואתו רבנן ואסמכום אדאורייתא ויקראו לו בני סמיכי סמוכות לתורה:

הא כען עידן צלותא למבעי רחמי ואני תפלה תהיין לראש הראשון אדם גם לי לבב או"ע אברהם אוהבי אשר הגדול חסדו חסד לאברהם אשר זכה ועשה מעליותא לואת התורה לעול'ה. יהא רעוא כירת יכון. וכסאו כשמש נכון. יהיה מעלה מעלה. ויחי ויתן לו את ברכת אברהם וכל מידי דמיטב הני ברכ'י דרבנן. בני חיי ומזוני רויחי ותחת כל עץ רענן. ואפנה על ימין אני אברך לחמדת לבבי האיש משה בברכה המשולשת. ל'ו אוסיף לגשת. משמיא מיהב יהבי העושר והכבוד ואורכא בחיין וזכות הרב מר זקינו יעמוד לימינו צנה וסוחרה:

סביב סביב למשכנותיו ויעמוד משה:

באר תפרוה שרים כרות נדובי. עושים מאהבה שמחים וטובי. כל מצוה שקבלוה בשמחה ושמ'חו השומעים. מעשיר'י עם עתיר דינרין עתיר סלעין. יש מפזר פיזר נתן. מהר ומתן. ודרך חסידיו ישמור. אל הר המור. כגון דא מצוה לזכות את הרבים. אילת אהבים. הכל רודפין אחריה דאלים זכותא זכיה דאורייתא. זו תורה או שכרה:

קול דודי הנה זה בא. דגול מרבבה. יקר תפארת. כולו כהדר'ת. מעלת הגביר המרומם. אור יומם ש'ר בש'רים ש'ר ל'ו נאמר. נגיד וקצין ורב כמו שנאמר. דחיל רבנן ומוקיר רבנן. ואיהו גופיה צורבא מרבנן החכם המעולה. בכתם אופיר לא יסולה. מר דאתי ממשפחה רמה. הלא זה הוד כמהר"ר נסים שמאמה בהלו נר"ו. אלהי אברהם יהיה בעזרו. ושמרו כרועה עדרו. טובה שמורה: אשר נתן לכסף מוצא למען דפו"ס את ספר התורה הזה במלאת ספקו ספי'קא דאורייתא אפריין נמטייה שיכ'א מכ'שורה:

ויברך דוד ואברכהו וארבהו. ישא ברכה מאת ה' זה אלי ואנוהו. אורך ימים ושנים ישביעהו וכבוד והדר תעטרהו. ברוך מבנים איש ואשה שזכו חנ'ה היא מד'ברת נטיעי נעמנים. יראו זרע כזרע האיתנים. בנין רבנן כזית רענן. יהיו סביב לשולחנם. קלא דלא פסיק קול רינה של תורה: עוד כל ימי הארץ ישבו יחדיו בנוה שלום. ובתים מלאים

בכסף וזהב ואבן יקרא נופך ספיר ויהלום. מוש'בעים ועומדים ברכה ושלום. וזכות הרב המחבר וסמיכין עלוהי יהא עליכם סתרה:

והעושר והכבוד יחדיו יהיו תמים. לעד ולעולמי עולמים. כולהו שני. חי ומלא ברכת ה' והוא יתן מעדני. עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה. וצדיקים ישמחו ובטירותם ברוב גילה. אמור רבנן בכפילא. כאשר דבר ה' אל משה:

באר מים חיים ונוזלים. מן לבנון. ואשד הנחלים ארנון. סתמום פלשתים וישבו תחתם:

על גבי חרשו חורשים האריכו למעניתם. ויאכלו את ישראל בכל פה רבו עבדים המתרפצים עבדא ניחא ליה בהפקרא:

ואנחנו עמך וצאן מרעיתך מוכים וחטאת. רבת שבעה לה נפשנו הלעג השאננים שאר ישראל ולפליטת. עד מתי נצטער ונזיל העבד ישראל. אהה ה' אלהים חוסה נא ורחם ופקוד גפן זאת וכנה אשר נטעה. חוש שלח משיח לישראל מצמיח ישועה. ועלו מושיעים בהר ציון בואו נשתחוה ונכרעה. והיה ה' למלך על כל הארץ הללו יה כי טוב זמרה:

המה יבושו ויכלמו עין רואה ואזן שומעת. בכבודם של ישראל וגדולתם. ובני ישראל יוצאים ביד רמה הוא זיוה היא הדרה:

פה המדבר אלה דברי דוד מצעירי הצאן לכבוד התורה ולמעבד נייחא לנר"ן הרב המחבר זלה"ה יהא רעוא דא תהא לי לע'רה לי ולזרעי ולזרע זרעי כל שישנו בלמידה. לא ימוש ספר התורה מפינו לדורות עולם ערוכה ושמורה:

אני החותם פה העירה תונס יע"א בחדש תמוז דהאי שתא תורה צוה לנו משה. הכ"ד הבוטח בה' ובצל שדי יתלונן. ומחוי קידה קמייהו דרבנן. והוא הצעיר דוד בונאן ס"ט:

דף ב/א

שיטה למסכת נזיר:

פתיחה:

הנה מסכתא זו נקראת מסכת נזיר והא דלא נקראת מס' נזירין או מס' נוזרין לשון רבים וליכא למימר דלישנא דקרא נקט דכתיב פ' נשא נזיר להזיר וכו' דמ"ש ממס' נדרים דכתיב נמי בפ' מטות איש כי ידור נדר ואפ"ה נקראת מסכת נדרים לשון רבים ונראה משום דנזיר אע"ג דמצוה לנזור כדאמ' הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין מ"מ נקרא קצת חוטא על שציער עצמו מן היין אלא שהמצוה רבה על החטא כמ"ש התוס' בפ"ק דתענית דף י"א ע"א ד"ה אמר שמואל וכו' וכ"כ נמי התוס' במסכתא זו ריש פ"ק דף ב' ע"ב ד"ה ואמאי וכו' וכ"כ הרמב"ם פ"ג מה' דיעות ע"ש וכיון דאיכא קצת חטא לכך

לא קראה מס' נזירים לשון רבים דלא רצה לכנות על הרבים לעשות החטא ומה"ט נמי מס' נדרים לא קראה מס' נודרין שם התואר משום דאסור נמי לנדור כדאמר בפ"ג דנדרים דף כ"ב ע"א כל הנודר כאלו בנה במה לאיסור ואמרינן נמי. התם א אע"פ שמקיימו נקרא רשע ע"ש ולכך לא רצה לכנות החטא על הרבים אלא קראה נדרים שם העצם מיהו ק"ק דמס' נזיר נמי אמאי לא קראה מס' נזירות שם העצם כמו מסכת נדרים ונראה דשאני מסכת נדרים דאיכא נמי נדרים טובא נדרי שגגות נדרי אונסין נדרי איסורין נדרי זירוזין גדרי קנס כדאיתא בפ"ק דף ד' ע"ב ודף ה' ע"א מ"מ גבי נדרים טובא טפי ועוד דהנך דנזירות זוטרן מלתייהו ולא דמי לאינך נדרים דנפישי דינייהו טובא וכה"ג משני תלמודא ריש פ"ב דמס' בכורות דף י"ג ע"א דקאמר איבעית אימא איידי דזוטרן מליה וכו' ע"ש. עוד י"ל דנקראת מסכת נזיר לשון יחיד משום לישנא דקרא דכתיב שופטים י"ג נזיר אלהים וכו' ודו"ק נ"ל:

ודע דפירוש של מסכתא זו אינו מרש"י אלא מפרש אחר כמו שנראה מדברי מרן כ"מ ז"ל בהל' נזירות שמכנה אותו בשם מפרש כ"כ ה' יד מלאכי בכללי רש"י סי' ו' וכ"כ ג"כ ה' אורח מישור ז"ל בחי' למכילתין על דף כ"ט ע"ב בתוס' בד"ה מתקיף וכו' ונ"ל דבכל המסכתא נראה שאינו מפרש"י עכ"ל ע"ש ואע"פ שמצינו לכ"מ עצמו פ"ט מה' טומאת מת דין ג' שכינה אותו בשם רש"י לאו דוקא ושגרא דלישנא הוא כיון שבכל המקומות בהל' נזירות מבכנה אותו בשם מפרש:

דף ב' ע"א במשנה האומר אהא ה"ז נזיר אמר וכו' ראיתי בס' מוצל מאש בס' רב יוסף סי' מ"ג שכתב משם ת"ה דהנודר להתענות סתם ודחה לימי החופה משום דאמדינן דעתיה דלא נתכוון רק בעת וביום שירצה וכההיא דאמרינן אם נשבע לישא אשה אין מחייבין אותו לאלתר רק כשימצא דבר הגון והק' עליו ה' וז"ל וצריך לתת טעם מאי שנא מהאומר הריני נזיר כשאפטר מן העולם דצריך להתחיל מיד נזירותו דילמא ימות ועלה על דעתי לומר דשאני התם כיון דחלה בקודם המיתה לכך חיישינן שמא ימות וחל מיד אבל הא ודאי ליתא דהא באומר ג"כ אהא והיה נזיר עובר לפניו דאמרינן הריני נזיר מיד וצ"ע עכת"ד. הנה מ"ש דהאומר אהא הרי נזיר מיד יצא לו כן מהך סוגיא דהאומר הריני נזיר כשאפטר מן העולם ריש פ"ק דנדרים דף ג' ע"ב דפריך בל תאחר דנזירות היכי משכחת לה כדפי' שם הר"ן ע"ש וליישב קושייתו אפשר דלא דמי דגבי נזיר לא חשיב צער מניעת היין כ"כ כמו צער התענית ואשה שאינה הוגנת ועוד דצער מניעת היין דמעכשיו הוא הצער עצמו שלאחר זמן ולכך אמרי' מ"ל עכשיו מ"ל אחר זמן אבל צער התענית ודאי דעכשיו בימות הקיץ קשה לו טפי מימות החורף ועוד כיון דנזיר עובר

לפניו מסתמא דהוי נזיר כמותו מעכשיו קאמר וק"ל: שם במשנה נזיר נזיק וכו' ראיתי בירושלמי ריש פרק ב' דמכילתין הלכה ב' דבעי איש מהו להתפיס הנזירות בלשון אשה כלומר הריני נזירה בלשון נקבה ופשיט דמהני וכן בעי נמי אשה מהו להתפיס לה נזירות בלשון איש כלומר שאומרת הריני נזיר בלשון זכר ופשיט דמהני ע"ש ולפ"ז הא דנקיט בכוליה דוכתא גבי איש הריני נזיר וגבי אשה הריני נזירה כדתנן לקמן פ"ב דף י"א ע"א מעשה באשה א' ואמרה הריני נזירה ובסוף פ"ג דף י"ט ע"ב גבי הילכו המלכה וכן ריש פ"ד דף ך' ע"ב הריני נזירה ושמע בעלה וכו' צ"ל דאורחא דמלתא נקט ועין להתוס' לקמן פ"ב דף י' ע"ב ד"ה ואמר הריני נזיר וכו' גבי מתני' דקתני אמרה פרה זו הריני נזירה ומוקי לה תלמודא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הריני נזיר אם לא עמדה וכו' וכתבו התוס' וז"ל ומתני' דקתני הריני נזירה פי' הריני נזיר בשבילה וכו' ע"ש ועיין לחידושינו שם. ודע דלפי הירושלמי פשיטא דה"ה נמי גם בכנויין הוי הכי מיהו גם הרמב"ם בהל' נזירות לא הביא דין זה של הירושלמי אלא גבי נזירות ולא גבי כנויין ולא ידעתי למה וצ"ע: ודע שראיתי בש"ע י"ד סי' ר"ו שכתב דנזירות דאפקיה בלשון שבועה מהני ע"ש וכתב ה' באר הגולה וז"ל כתב ב"י לא מצאתי מקור מוצא דין זה ונלע"ד שהוא פשוט מהא דתנן ריש פ"ק דנזיר האומר אהא ה"ז נזיר והוא לשון שבועה עכ"ל ועיין לה' ש"ך ז"ל וכ"כ מהרימ"ט ח"א סי' נ"ג דף ל"ה ע"ג ע"ש ואגב יש להבין ה"ד דאפקיה לנזירות בלשון שבועה בשלמ' נדר דאפקיה בלשון שבועה וכן שבועה דאפקה בלשון נדר משכחת לה שפיר כיון דנדר איסור חפצא דהיינו שאסר החפץ עליו שאומר אכילת ככר זה עלי ושבועה איסור גברא שאוסר עצמו על החפץ ואומר שבועה שלא אוכל ככר זה והילכך משכחת לה שמחליף של זה בזה כגון שאומר הרי עלי שלא אוכל ככר זה דהיינו בלשון שבועה וכן אומר שבועה ככר זה עלי דהיינו שבועה בלשון נדר וכמבואר כל זה בדברי הר"ן ריש פ"ק דנדרים דף ב' ע"ב ד"ה איידי וכו' אבל נזירות דאפקיה בלשון שבועה לא ידעתי ה"ד שהרי נזירות נמי איסור גברא כמו שבועה שאוסר עצמו ואומר הריני נזיר מן היין ונראה דר"ל שקבל הנזירות בזה הלשון שאמר הריני נזיר שאוכל או הריני נזיר שלא אוכל בלשון זה אוכל או שלא אוכל לשון שבועה הוא וכשקבל עליו הנזירות בלשון זה חשיב דאפקיה לנזירות בלשון שבועה ולא דמי להאומר הריני נזיר אם אוכל אם לא אוכל דהתם בקבל נזירות בפירוש על תנאי וכן משמע מדברי מהרי"בל ח"א ריש סי' ל"ח שכתב וז"ל ראובן קפץ וקבל נזירות שמשון ואפקיה בלשון שבועה ואמר הריני מקבל נזירות שמשון שלא אקח את בת אחי ונסתפק השואל דלא הוי נזירות משום דאפקיה בלשון שבועה וכו' עכ"ל ובסי' מ' כתב ג"כ וז"ל ראובן שאמר אני לוקח

נזירות שמשון אשר לא אשב עם אשתי בבית אחת דהאי לישנא אני לוקח כמו שאמר הריני מקבל נזירות שמשון וכו' וחזינן ריעותא בהאי נדרא דאפקיה בלשון שבועה והיה לו לומר אם אשב עם אשתי אני לוקח נזירות שמשון וכו' עכ"ל ועיין עוד סימן מ"א כיוצא בזה ועיין ג"כ במהרי"טץ ריש סי' רצ"א:

האומר אהא הריני נזיר וכו' ראיתי כתוב לחד צורכא מרבנן הי"ו שנסתפק בנזיר דרבנן כגון מדיר בנו בנזיר למ"ד לקמן פ"ד דף כ"ט ע"א דחינוך דרבנן אי אמרינן נמי ידות נזירות כנזירות מי אמרינן כיון דידות נזירות כנזירות ילפינן לה בריש, נדרים מדכתיב כי יפלא וכו' ע"ש א"כ דוקא בנייר דהוי מדאורייתא מהני ידות נזירות לחול הנזירות אבל במידי דלאו דאורייתא לא מהני ידות הנזירות א"ד ל"ש א"ד נר"ו: ועלה בדעתי להביא ראיה מדברי התוס' לקמן דף כ"ט ע"א ד"ה משום וכו' שכתבו דמשמע ליה מדיר בנו בנזיר דכל תורת נזיר עליו ואם נטמא מביא ציפורין וכו' ע"ש א"כ מינה דמשמע נמי דכל תורת נזיר עליו גם לענין זה אם נזיר זה עובר לפניו ואמר אהא כדין נזיר דאורייתא ואף הוא היה אומר דאינה ראיה דשאני הכא להביא עליו עיקר הנזירות לא אמרינן תורת נזיר עליו ודו"ק:

ונראה אף כשתמצא לומר דהוי נזיר איכא לאסתפוקי עוד אי הוי כמוהו ממש דהיינו נזיר מדרבנן או"ד אמרינן כוונתו לענין נזירות מיהא אבל מ"מ הוי נזיר דאורייתא וכל א' יעמוד בשלו דזה מדרבנן וזה מדאורייתא ואף את"ל דכל א' יעמוד בשלו היכא דאמר בהדיא הריני כמוהו מי אמרינן כיון דאמר בהדיא כמוהו כוונתו כמוהו לגמרי דהוי נזיר מדרבנן או"ד אפ"ה כונתו לענין קבלת נזירות והוי מדאורייתא ונראה דפשיטא דהוי נזיר מדאורייתא מדלא אשכחן גבי גדול דהוי נזיר מדרבנן אלא דוקא בנזירות שמשון למ"ד מדרבנן משום דלית ביה נזירות דאורייתא אבל מי ששייך בנזירות דאורייתא כל שאמר הריני נזיר מתחייב בנזירות דאורייתא: ואכתי איכא לספוקי אם הותר אותו קטן כגון ע"י שאלה או המחאה כדתנן לקמן דף כ"א ע"ב אם הותר ג"כ המתפיס בו כיון דקי"ל מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני וכו' היתר הא' הותרו כולן כדתנן לקמן ריש פ"ד דף ך' ע"ב מי אמרינן כיון דלא הוי כמוהו לגמרי דזה מדרבנן וזה מדאורייתא אם הותר הא' לא הותר הב' או"ד כיון דעיקר נזירותו באה מכח הראשון אמרינן הותר הא' הותר השני ואע"פ דזה נזירותו דאורייתא וזה נזירותו מדרבנן אפ"ה אותה התרה עולה לשניהן ולצד הא' דעתי נוטה נ"ל: רש"י בד"ה כל כנוי וכו' משום דכי מחקת וכו' כצ"ל ונמחק תיבת אי וכוונתו לתרץ קושיית התוס' מ"ש דנקט הני לשונות מכל ע' לשון וכ"כ ה' אורח מישור זל ונראה דכוונת רש"י לתרץ נמי גם למ"ד לשון שבדו חכמים מ"ש

הני לשונות דוקא הוא דבדו והתוס' שלא הקשו אלא למ"ד לשון נכרים משום דלמ"ד לשון שבדו חכמים פשיטא להו כמו שתירץ רש"י כיון דאינו אלא בדייה מלבם לא רצו לתקן אלא לשון הדומה ללשון תורה אבל למ"ד לשון נכרים לא ניחא להו בהכי משום מ"ל לשון תורה מ"ל לשון אחר כמ"ש התוס' פרק גט פשוט דף קס"ד ע"ב בד"ה הונא וכו' ע"ש גם לא ניחא להו נמי לומר דלא נמצא לשון נכרים אלא הני ג' לשונות ותו לא וכה"ג כתבו התוס' ריש פ"ק דנדרים ד"ה ונזירות כנזירות וכו' ע"ש משום דא"כ הו"ל למתני סתמא כל כנויי נזירות כנזירות ואנא ידענא דלשון דנמצא בנכרים הוי כנויי ולכך הוצרכו לתרץ דנקט הני לישני דאפי' אין מכיר וכו' ומיהו מסתמיות דברי רש"י משמע למ"ד לשון נכרים נמי לא מהני אלא הני ג' לישני דוקא משום דדומה ללשון תורה אבל לשון אחר לא מהני ונראה דכן נמי דעת התוס' ריש פ"ק דנדרים ד"ה ונזירות כנזירות וכו' שהק' למ"ד לשון נכרים אמאי לא תנא איסורי כאיסורי והקדשות כהקדשות ע"ש ומאי מקשו אימא משום מילתא דפשיטא היא מ"ל לשון תורה מ"ל לשון אחר אלא ע"כ משום דס"ל דגם למ"ד לשון נכרים בעינן נמי לשון הדומה לשל תורה ותירצו דלא נמצא לשון נכרים ר"ל לא נמצא בהו לשון הדומה לשל תורה ובזה ניחא נמי איך כתבו לא נמצא לשון נכרים אטו לשון נכרים של שבעים לשון שקלת מעלמא א"ו כדכתיבנא וכן ראיתי בירושלמי למי ריש נדרים שהק' קושיית התוס' עצמה דפריך למה לא תנינן כנויי ערכין כערכין וכנויי הקדשות כהקדשות ומשני מה הוינן לשנות בהו ערצין ערקין וכו' ופי' המפרש ה' פני משה ז"ל וז"ל והני לשונות לא נמצא בהו וכמ"ד לשון נכרים ע"ש והיינו כדברי התוס' דריש פ"ק דנדרים ומשמע מדהוצרך לשנויי מה הוינן לשנות בהו ערצין ערקין וכו' משמע דס"ל דגם למ"ד לשון נכרים בעי לשון הדומה לשל תורה ומיהו נראה לפ' כוונת הירושלמי שהוצרך לומר דבעי' דדומה לשל תורה לאו משום דלא מהני אלא עד שיהא דומה לשל תורה אלא משום דשאר לישני מילתא דפשיטא היא מ"ל לשון תורה מ"ל לשון אחר ולכך משני דע"כ דלא הוינן לשנות בהו אלא לשון הדומה לשל תורה כדי לאשמועינן אפי' אינו מכיר מהני כמ"ש התוס' הכא וזה לא נמצא בהו ואפשר דזה נמי כוונת התוס' ריש נדרים דר"ל אמאי לא תני לשין הדומה לתורה ולאשמועינן אפי' אינו מכיר כי היכי דתני הכי גבי נזיר וסמכו אדבריהם הכא:

ודע דרש"י ריש נדרים דף ג' ע"א בד"ה כנויין לשון נכרים וכו' כתב דכל לשון הנודר אדם מחייב וכן כתב נמי לקמן סוף פרקין דף ח' ע"ב ד"ה סומכוס וכו' ועיין לחידושינו שם לקמן ודו"ק:

ודע שהרב מראה הפנים על הירושלמי ריש מכילתין ד"ה אמר ר"ש וכו' כתב על קושיית הירושלמי דפריך ואמאי לא תנינן כנויי ערכין וכו' וז"ל כלומר דקס"ד דלשון שבדו חכמים הם וא"כ למה לא אמרו בערכין נמי כן ומשני דלשונות נכרים וא"כ לא מצינן למתני ערצין ערקין דבלשונות נכרים לא אשכחן בהו כה"ג עכ"ל ע"ש משמע מפירושו דלמ"ד לשון שבדו חכמים נשאר בקושיא דלמה לא תנינן כנויי ערכין וכו' וכן משמע נמי לשונו ריש מס' נדרים שזכרנו ולא ראה לדברי התוס' ריש פ"ק דנדרים וריש פ"ק דערכין דף ב' ע"א ד"ה הכל מעריכין וכו' שהק' למ"ד לשון שבדו חכמים ותירצו משום שלא היו מזכירין שם שמים על הערכין משום דלא כתיב לה' ועיין לה' חק נתן ז"ל שם וא"כ אימא דמה"ט הוא דלא פריך הירושלמי אלא למ"ד לשון נכרים ודו"ק:

ד"ה אלא לעולם וכו' שאסור לגמל לצאת וכו' אבל הוא אינו חייב וכו' עכ"ל פי' שאסור להוציא הגמל אבל אינו חיוב גמור דהיינו סקילה או חטאת אלא איסור בעלמא והוצרך לזה משום דהוק' ליה מה בכך אי איידי דבהמה וכו' ס"ס עליה דידיה רמיא האיסור ולכך כתב משום דזה קליש אסוריה וזה חמור וק"ל אבל במקובצת כתב בע"א משם הר"ר עזריאל וז"ל ובדין כיון שבא לו האיסור ע"י בהמתו היה לנו לאסור בכל עניינו וכי מתירין לא הוי חידוש ולהכי התחיל החידוש ברישא עכ"ל ע"ש:

תוס' בד"ה נזיר וכו' הא קמייתי חולין בעזרה וכו' הק' ה' אורח מישור ז"ל דלקמן דף כ"ט ע"א פריך תלמודא כה"ג לר"ל ומשני קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא וא"כ מאי מקשים התוס' ע"ש שהניח בצ"ע ויש לישב דהוצרכו התוס' לתרץ לדעת המקשה לקמן ועי"ל במאי דאיכא למידק קצת אמאי הוצרכו התוס' להביא מאי דפריך התם לר"ל ומאי דמשני וכו' אלא כוונתם להסכים דמסתמא אליבא דכ"ע קאמר ר"ל אפי' למ"ד חולין בעזרה דאורייתא כיון דטעמא דמסתבר קאמר משום חשש ש"ש לבטלה וע"ע לחידושינו לקמן דף כ"ט ע"א ודו"ק:

עוד כתב ה' הנז' וז"ל אבל אין להקשות אמאי לא א משני כתירוצו של רבינו יחיאל הכא דמיירי ר"ל בלא קרבן וכו' וי"ל דהתם מזכיר קרבן דהיה לו בהמה וכו' עכ"ל ואינו מספיק דאכתי קשה מאי פריך לקמן לר"ל הא קעביד הקפה וכו' שהרי במשנה לקמן לא הוזכר הקפה וא"כ אימא דר"ל לאו לענין הקפה קאמר כי היכי דאמרי' הכא לאו לענין קרבן קאמר ותו דע"כ הכא נמי צ"ל דלאו לענין הקפה קאמר דאל"כ תקשי קושיית התוס' גופא מהקפה כמו שהקשה מקרבן ותו קשה מאי פריך לקמן מנטמא דמייתי ציפורי הא קאכיל נבילה וכו' שהרי במשנה לא נזכר צפורי והתוס' לקמן דף כ"ט ע"א ד"ה משום הרגישו בזה וכתבו משום דמשמע ליה מדיר בנו בנזיר דכל תורת נזירות עליו ואם נטמא

מביא קרבן ציפורין וכו' ע"ש וא"כ ה"נ מתני' הכא דקתני הרי זה נזיר משמע נמי דכל תורת נזירות עליו וצ"ע. ומה שיש לדקדק על התוס' דלקמן דטפי הו"ל לקבוע דבריהם אפירכא דהקפה דלעיל מינה עיין לחידושינו לקמן ודו"ק:

עוד הק' ה' א"מ ז"ל על דברי התוס' פ"ק דנדרים שכתבו כיון דתקנו רבנן שנודרים בהני לישני הוי כעיקר הנזירות ויש כח בידיהם לעשות תקנתם בעיקר הנזירות וז"ל ק"ק א"כ אמאי לא משני בדף כ"ט נמי כה"ג כיון דתקינו רבנן להיות האב מדיר את בנו בנזיר הוי כעיקר הנזירות ומייתי קרבן ולא הוי חולין בעזרה עכ"ל ויש לישב דחינוך לא אלים כ"כ לעשותו כעיקר הנזירות ולדחות איסור חולין בעזרה כיון דאינו אלא שב ואל תעשה אם לא עשה המצוה ותו אטו חינוך מצות אחריני שקלת מעלמא משא"כ ש"ש לבטלה חמיר טפי ודו"ק:

ד"ה האומר הריני כזה וכו' דלגופיה לא אצטריך וכו' עיין לתוס' י"ט ריש פ"ד ועיין לה' מש"ל ז"ל ריש פ"ק מה' נזירות דין ו' ובפ"ג מה' נדרים דין ג' ועיין בחידושינו לקמן ריש פ"ד דף ך' ע"ב ודו"ק: ד"ה מ"ט וכו' שגם הוא הבועל נבדק וכו' עכ"ל אהך מילתא דכל הרואה סוטה קאי לפרושי דלא תימא מאי איכפת לן בקלקולה שהוצרך להזיר עצמו ואהא כתבו משום שהוא נמי נבדק וק"ל:

בא"ד וק' דל"ל להאריך בלשונו וכו' ומה ענין זה לזה וכו' עכ"ל לא ידענא כונתם שהרי כבר כתבו בתחלת דבריהם שזה סיום הדבר וכו' ושוב מוסיף וכו' שהכונה שזהו עיקר התירוץ משום דטעמא דמי גרם לעבירה יין אינו אלא שנכון שתשמור עצמה מן היין אבל לא בנדר ולא שייך מה"ט נזיר בסדר נשים אבל הרואה סוטה וכו' יגרום שיזיר עצמו בנזיר ממש ונמצא שה שהנזירות בא ע"י נשים ולכך תני לה בס' נשים וא"כ איך כתבו עכשיו ומה ענין זה לזה ואדרבא אפכא איכא לאקשויי דל"ל לומר מי גרם לעבירה יין דהך טעמא הוא דאינו ענין זה לזה דאין נמשך הנזירות מזה כיון דאינו אלא שמירה בעלמא אבל לא בנדר ואין לפרש ולהגיה בדבריהם דקושטא הוא דאפכא קא מקשו וכצ"ל הו"ל לומר וכו' דא"כ מי הכריחם בתירוצם לפרש דה"ק היה לו לכותבו אחר גטין ואמאי לא הניחו דמביא טעם למה שהיא בס' נשים כדאסיקו אדעתייהו מעיקרא ומה בכך אם הגמ' מוסיף טעם אחר ועוד דא"כ מה תירצו דתנא אקרא דכתיב בסוף המגרש קאי ולפ"ז הק' תלמודא מי גרם לעבירה הכתובה בסוף המגרש יין ס"ס אכתי מה ענין זה לזה שהרי אפי' כתיבה הך עבירה בקרא גבי נשים ממש מ"מ הקשו מה ענין זה לזה משום דאין נמשך מזה נזירות ממש אלא שמירה בעלמא כ"ש משום דכתיבה בסוף המגרש דאינו אלא סדר נשים בעלמא סוף דבר שדבריהם אינם מובנים לי בעת וצ"ע:

בא"ד היה לו לכותבו אחר גיטין ומשו"ה קאמר וכו' עכ"ל לא ידענא מה תירץ דכל הרואה סוטה וכו' שהרי לעולם דסמיכות סוטה ונזיר במקומו מונח מ"מ נזיר מיהא ליכתבה אחר גיטין ונראה דודאי אי תני נזיר אחר גיטין ממילא דהוה תני נדרים אחר נזיר משום דדמיא לה ולא אחר כתובות וא"כ לא הוו נזיר וסוטה סמוכין ולכך משני שפיר דכל הרואה סוטה וכו' אבל ק"ל דא"כ דמצי למתני נדרים אחר נזיר ולא אחר כתובות כדי לכתוב נזיר אחר גיטין א"כ מאי משני תלמודא ריש פ"ק דסוטה שהביאו דבריהם בסמוך תנא נזיר דדמי לנדרים וכו' אכתי ליתני נדרים אחר נזיר ולא אחר כתובות כי היכי דליתני נזיר אחר סוטה דהוי כסדר הפרשה דסוטה קודם נזיר וצ"ע:

בא"ד וגם זה עבירה וכו' עכ"ל נראה דכוונתם ליתן טעם מאי אולמיה טעם דכל הרואה סוטה בקלקולה טפי מהך טעמא מי גרם לעבירה יין דע"כ מה"ט הוא דהקשו דהו"ל לכתבה לנזיר אחר גיטין משום דמי גרם לעבירה הכתובה בסוף המגרש יין כדקאמר תלמודא ולזה כתבו דסמיכות נזיר אצל סוטה עדיף טפי דסוטה נמי עבירה היא ואיכא נמי האי טעמא מי גרם לעבירת הסוטה יין וא"כ איכא תרי טעמי כל הרואה סוטה בקלקולה ומי גרם וכו' וה"ה דה"מ למימר דטעם דכל הרואה לבד הוה עדיף משום דע"י כן שרואה אותה בקלקולה יזיר עצמו בנזיר ממש משא"כ טעמא דמי גרם אינו אלא נכון שתשמר מן היין אבל לא בנזיר כמ"ש בתחלת דבריהם אלא דמשמע להו הא דיזיר עצמו מן היין גופה אינו אלא משום הני תרתי שרואה אותה בקלקולה וגם גרם לה עבירה שזינתה ודו"ק:

דף ב:

גמ' ודילמא אהא בתענית קאמר וכו' ראיתי במקובצת שהק' וז"ל וא"ת למה לא נשאול את פיו לאיזה דבר נתכוון וי"ל דמיירי באדם שאמר כוונתי לפי מה שידונו חכמים ע"פ הלשון שאמרתי עכ"ל וה"ה נמי כגון אם שכח מה היה בדעתו ועיין לתוס' ריש פ"ב דשבועות דף ך' ע"א ד"ה לישנא וכו' אפל ק' דא"כ למאי דאסיק דאמר בלבי ל"ל נזיר עובר לפניו שהרי משמע דנזיר עובר לפניו אכתי קאי מדלא קאמר אלא ולעיקר הקושיא י"ל דבטלה רעתו אצל כל אדם א"נ משום דדברים שבלב הם ואינם דברים ועי"ל דאין ה"נ דזהו כונת המקשה דפריך ודילמא בתענית ר"ל וא"כ נשאול את פיו ומשני שנזיר עובר לפניו ולכך א"ץ לשואלו והדר משני ששאלנו אותו ואמר בלבי וכו':

ודע שראיתי בירושלמי ריש מכלתין דפריך אמתני' דקתני כנוי נזירות וכו' מה אנן קיימין אם נתכוון ליזור שאומר שכונתו לקבל נזירות אפי' אמר הריני יפה נזיר אם אמר לא

נתכוון לנזירות לא יהא נזיר ומשני באומר אם תופס כ"א מהני לשונות נזירות תחול עלי נזירות ואם לא לא ע"ש ונראה דכוונת קושיית הירושלמי כלומר שואלין אותו דאל"כ אימא שאמר סתם ולא פי' מה היא כונתו א"ו דהכונה שואלין אותו וע"ז משני באומר אם תופס וכו' והיינו כמו שתירץ במקובצת שזכרנו ובתר הכי קאמר הירושלמי אמאי דקתני מתני' אהא וז"ל שמעון בר בא בשם ר' יוחנן כשראה נזירין עוברין ופי' המפרש ה' פני משה ז"ל משום דילמא אהא בתענית קאמר ע"ש ואין ספק דמה שהוק' להירושלמי דילמא בתענית קאמר הכונה נמי שואלין אותו דומיא דפירכא דלעיל מינה וע"ז משני בנזיר עובר לפניו כלומר לא נצטרך לשנויי לפי מה שידונו חכמים וכו' אלא כשנזיר עובר לפניו סגי אבל הכנויין לא מהני אם נזיר עובר לפניו וא"כ בפשיטות איכא למימר דזה נמי כוונת תלמוד דידן הכא וכדכתיבנא ודו"ק ועיין להתוס' פ"ג דכריתות דף י"ב ע"א ד"ה או דילמא וכו' שהק' דה"נ לשייליה וכו' והתם לא שייך הני שנויי כמ"ש שם בחידושינו לקמן פרק בתרא דף ס"ב ע"א ברש"י ד"ה לאתויי וכו' ודו"ק:

שם גמ' מ"ד בעינן פיו ולבו שוין קמ"ל וכו' משמע דאוקמתא דנזיר עובר לפניו אכתי קאי דאל"כ הוו דברים שבלב ולא הוי פיו ולבו שוין דבעינן שמוציא מפיו כפי' רש"י ותוס' להדיא ומכאן ק"ל למ"ש התוס' ריש פ"ג דשבועות דף כ"ג ע"א ד"ה דילמא וכו' הא דאמרינן בעלמא דברים שבלב אינן דברים היינו היכא דבלב סותר מה שמוציא מפיו אבל היכא דאין סותר הויין דברים ע"ש וה"נ אין לבו סותר מה שמוציא מפיו וא"כ אמאי צריך נזיר עובר לפניו וי"ל דהכא לא משמע כלל לשון נזירות במאי דקאמר אהא וה"ל כמו שלא הוציא בשפתיו כלום ובעינן שיוציא מיהא מ"מ בשפתיו וכ"כ התוס' שם דף כ"ו ע"ב ד"ה גמר וכו' בסוף דבריהם ע"ש:

רש"י בד"ה אמרי לעולם וכו' והכא ה"ט וכו' משום דאיכא למימר אהא בתענית קאמר וכו' עכ"ל ק"ק דקרי לה מאי קרי לה כיון דש דשמואל מוקי לה הכי מכח האי פירכא דילמא בתענית וכו' ונראה דשמואל לא קאי לתרץ האי פירכא אלא מילתא באפי נפשה קאמר וקאי אמתניתין ותלמודא מייתי לה לתרץ בה פירכת ודילמא וכו' וא"כ ס"ד דשמואל מוקי לה הכי אפי' ליכא קושיית לישב בתענית אפ"ה לא הוו ידים ולכך הוצרך לבאר דאינו כן מכח הך דפ"ק דקידושין וקרוב לשמוע דזה כוונת רש"י ד"ה לימא וכו' שכתב וז"ל כלומר מדקא מוקי לה שמואל וכו' ולא כתב מדשני שמואל ואע"ג דבפ"ק דקידושין קאמר והוינן בה והאמר שמואל וכו' משמע דשמואל קאי לתרץ האי פירכא מיהו בלא"ה ע"כ הך סוגיא לא אתיא כסוגיא דהכא לפירש"י עיין בתוס' ודו"ק:

תוס' בד"ה לימא וכו' כתבו בס"ד ודכותא איכא לקמן לימא הני תנאי וכו' עכ"ל לקמן פ"ד דף כ"ט ע"כ ועיין בתוס' שם ד"ה לימא וכו' ולה' אורח מישור שם ע"ש:

תוס' ד"ה מ"ד וכו אלא ה"פ וכו' ראיתי בס' שמחת י"ט סי' נ"ח דף כ"ו ע"ג שהק' דלקמן רפ"ב דף ט' אמרינן דלענין שאלה יש לנזירות דין הקדש משום דכתיב קדוש יהיה ומאי שנא לענין נזיר לב דגבי הקדש מהני אבל גבי נזירות לא מהני את"ד ע"ש ואחר המחיל' לא דק ואשתמיטתי' מ"ש התוס' בדבור שלפני זה דגבי נזיר כתיב כי יפלא שיפרש בפיו אבל גבי הקדש כתיב כל נדיב לב כמ"ש רבינו פרק י"ד מה' מעשה הקרבנות דין י"ב ע"ש:

בא"ד אלא ה"פ וכו' עכ"ל אבל רש"י לא מפרש הכי וכן הרמב"ם ועיין מהרי"בל ח"ד סי' כ"ד בסוף דבריו דף ט' ע"ג:

ד"ה ואמאי וכו' וקשה דבעלמא אייתי לר"א וכו' עיין לחידושינו לקמן דף ה' ע"ב ד"ה תנן וכו' ועיין ללח"מ ז"ל פ"ג מה' דיעות דין א' מה שנדחק ליישב קושיית התוס' לדעת רבינו ע"ש:

בא"ד אפי' הנזיר טהור ע"ש שציער עצמו מן היין וכו' עכ"ל וק"ק דבלא צער היין איכא חטא שהרי אמרינן פ"ב דנדרים דף כ"ב ע"א כל הנודר כאלו בנה במה לאיסור ואמרינן נמי התם אמר שמואל אע"פ שמקיימו נקרא רשע ואמרינן התם בפ"ק דף ג' ע"א דנזירות אתקשו לנדרים מה נדרים עובר בבל יחל ובל תאחר א אפי' נזירות עובר וכו' וא"כ נקיש נמי מה נדרים כאלו בנה במה ונקרא רשע אף נזירות וכו' דהא קי"ל אין היקש למחצה ותו דגבי נדרים כתיב טוב אשר לא תדור ומשמע מדברי התוס' פ"ח דמנחות דף פ"א ע"א ד"ה התורה אמרה וכו' דס"ל בפשיטות דה"ה נמי גבי נזירות והיינו ודאי משום דאתקשו כדכתיב. ועוד דנזירות נמי נקראו נדר כדכתיב איש כי ידור נדר להזיר וכו' וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ק מה' נזירות ע"ש וא"כ ה"נ אית בהו איסור נדר ומה שיש לעמוד גם על דברי התוספות דמנחות הללו עיין לחידושינו לקמן פ"ח דף נ"ט ע"ב במשנה ע"ש ודו"ק:

בא"ד אבל נזיר טמא רחמנא קרייה חוטא וכו ותוהא על הא' וכו' עכ"ל לכאורה נראה דהוק' להו דנזיר טמא נמי מצוה רבה על החטא ותי' כיון דתוהא על הא' א"כ אין כאן מצוה וק"ק דתלמודא לא קאמר הכי אלא דילמא יעבור על נזירותיה ותו ק' דלקמן פ"ג דף י"ט ע"א ובפ"ק דנדרים דף ו' ע"א קאמר תלמודא היינו טעמא דכתיב קרא בנזיר טמא משום דשנא בחטא ר"ל דחטא שני פעמים ואמאי הוצרך לזה תיפוק ליה בפשיטות דנזיר טמא קרי ליה חוטא טפי משום שציער עצמו מן היין ואין כאן מצוה אבל נזיר טהור מ"מ איכא מצוה ולכן נראה לפרש כוונתם דכתבו תוהא על הא' ר"ל דע"י שתוהא דילמא אתי לעבור וכו' דמשמע להו דתלמודא דקאמר דילמא יעבור היינו משום שתוהא

על הא' וזה נמי כונת תלמוד' לקמן דאמר שנה בחטא החטא הב' היינו דילמ' יעבור כדקאמ' הכא דחשיב חטא אבל כיון דתוהא נמצא מביא חולין לעזרה כדקאמר בפ"ק דנדרים דף ט' ע"ב והביאו רש"י הכא ד"ה הני מילי וכו' וא"כ זהו החטא ואמאי הוצרך תלמודא לדילמא יעבור וכו' וליכא למימ' דה"נ קאמר משום דמתירא שמא יעבור הילכך מתחרט ונמצא מביא חולין לעזרה דא"כ הו"ל העיקר חסר מן הגמ' א"ו מתחרט לחוד ודילמא יעבור לחוד וצ"ל דתלמודא הכא חדא מנייהו נקט והנה רש"י ד"ה ה"מ וכו' כתב וז"ל כדאמרי' בפ"ק דנדרים וכו' ע"ע אע"ג דתרי טעמים חלוקים הם וא"כ הא דמייתי מפ"ק דנדרים לא שמיה מתייא נראה דכוונתו דמביא ראיה למ"ש אריכא ליה מילתא וכו' ולזה נסתייע מפ"ק דנדרים דקאמר להדיא רבין עליהם ימי טומאה וכו' ומעתה יש לתמוה על התוס' דהניחו טעמא דילמא יעבור דהכא ונקטו טעמא דתוהא דפ"ק דנדרים וצ"ע וע"ע לחידושינו לקמן פ"ג דף י"ט ע"א ד"ה והא דכתביה וכו' ודו"ק:

ד"ה הריני כזה וכו' הריני נזיר לא אמר יש ספרים וכו' כצ"ל: בא"ד ושמא הסופר טעה וכו' וה"פ דס"ד וכו' כצ"ל ר"ל ושמא לקיים גירסת יש ספרים ולמחוק תיבת אמר שהסופר טעה בתיבת אמר שמואל וכתב אמר אמר שני פעמים וה"פ הריני כזה לא ר"ל לא משמע נזירות ודו"ק:

ומיהו פירש"י אינו מתיישב שכתב דאי כזה אמר וכו' ור"ל בשלמא אי אמר כזה וכו' משמע דמתני' לא אתני הריני כזה ועיין לה' אורח מישור ז"ל שהביא גי' אחרת בגמ' ובדברי רש"י בזה בבי"ת ולא בכ"ף ע"ש והשתא נתבארו דברי רש"י גם לפי גי' זו נתבארו לי דברי ה' מש"ל ז"ל פ"ק מה' נזירות דין ו' שכתב בסוף דבריו וז"ל כן נלמד מדאמרי' פ"ק דנזיר וכו' הריני כזה לא אמר וכו' ע"ש דלכאורה אינו מובן אלא כונתו על בזה בבי"ת שכך היתה גירסתו אלא שאני תמיה עליו שלא הזכיר שרש"י גורס הכי אבל התוס' גרסי כזה בכ"ף וצ"ע:

דף ג.

גמ' מאי דהדין שלוח רבויא וכו' ביאור הסוגיא לפי' רש"י דהמקשה ס"ד דפי' פרע ר"ל שיער ולהכי פריך ממאי דשילוח לרבויי שער דכתיב וכו' אימא להעביר השער וכו ומשני תנא פרע יליף ר"ל דפי' פרע ר"ל גידול שער וא"כ ע"כ דה"ק הרי עלי לשלח דהיינו לרבויי עד שיביא לכלל גדול פרע דהיינו נזירות או ה"ק הרי עלי להעביר כשיגיע לכלל גדול פרע שהוא שלשים דהיינו נזירות. והנה מפרש"י משמע דפרע דכהן הדיוט גופיה לא ידעינן דר"ל גידול שער אלא משום דילפינן מנזיר דבעי שלשים ולכך ע"כ דה"ק קרא

פרע להוי עד שלשים טפי לא לירבו אלמא דפי' פרע ר"ל גידול שער של שלשים וק' דא"כ בלא"ה ת"ל כיון דבנזיר גופיה כתיב שלשים וכתיב פרע י"ל דמ"מ איכא לפרש דה"ק קרא גדל פרע שער ראשו ר"ל פרע שהוא שער ראשו צריך לגדל שלשים אבל גבי כ"ג דלא כתיב אלא פרע להוי לחוד ע"כ דה"ק גידול שער של שלשים ליהוי וממילא דפי' גדל פרע דגבי נזיר ה"ק קרא גדל גידול שער של ראשו כמ"ש הרא"ם בפ' נשא אבל לפי' התוס' לעולם דפי' פרע שער אלא דמשני דיליף מכהן הדיוט דשילוח הוי לשון גידול ונראה דמשמע להו לשון גידול ולא לשון העברה וה"ק לא יעבירו שער אלא עד שלשים כיון דכבר כתיב ראשם לא יגלחו א"כ ע"כ דלא ישלחו לשון רבוי ולא לשון גילוח והא דפריך בסנהדרין פרק כ"ג דף כ"ב אימא לא לירבו כלל אע"ג דכתיב לא יגלחו אלמא דצריך לירבו י"ל ע"פ דברי התוס' שם ע"ש. ואין להקשות דמאי משני ס"ס אימא דשילוח דהכא כמו שולח מים ולא כמו שלוח דכהן הדיוט ובשלמא לפי' התוס' בדבור שאח"ז דלא היה חושש אלא שימצא פסוק א' וכו' ניחא אבל לפירושם קמא קשה י"ל כיון דקאמר לשלח פרע מסתמא כונתו כמו שילוח דאשכחן גבי פרע גופיה. ומ"ש עוד רש"י וז"ל דבין פרע דנזיר בין פרע דכ"ג אינה פחותה משלשים עכ"ל נראה דנתכוון לדברי התוס' דלא תימא דילמא דפרע היינו גידול שער דתרי יומי ולא נזירות ודו"ק:

אבל קשה לפ"ז דא"כ אמאי לא פריך אקרא דשלחיך פרדס רמוני' אימא תרי יומי זל דה"נ ועדיפא מינה פריך אימא מידי דאעבורי וכו' מיהו קשה מאי משני ואב"א האי שלוח מים ריבוי וכו' ס"ס אימא תרי יומי וצ"ל דרש"י אינו אלא לרווחא דמילתא וכן נמי תלמודא דמייתי ג"ש לפירוש התוס' אינו אלא לרווחא דמילתא דבלא"ה כיון דאמר תרי יומי הוי כאילו פירש נזיר תרי יומי דהוי נזיר דאל"כ לאיזה תכלית תלה בגידול תרי יומי א"ו לנזירות נתכוון כנ"ל לישב בדוחק:

תוס' בד"ה תנא וכו' לא משמע דלא ישלחו דהוי גידול דאפי' תרי יומי וכו' עכ"ל ר"ל לא משמע דהוי גידול של שלשים אלא משמע דאפי' תרי יומי וק"ל:

בא"ד וכיון דלא אמר בפי' הריני נזיר תרי יומי וכו' עכ"ל דאילו אמר בפי' הריני נזיר תרי יומי הוי נזיר שלשים יום כיון דהזכיר להדיא נזירות משום דאין נזירות פחות משלשים ואע"ג דלא אמר אלא שני ימים כמ"ש הרמב"ם בפ"ג מה' נזירות דין ב' ועיין לה' א"מ ז"ל ועיין מ"ש בפירש"י וק"ל:

ד"ה משקין וכו' וי"ל וכו' איכא למידק מ"מ לדעת המקשה דלא אסיק אדעתיה פרע פרע ודפריך מקרא דשולח מים דכתיב גבי נביא לפרוך מהני קראי שלח תשלח וישלח

יעקב דכתיבי באורייתא ויש ליישב דאין ה"נ המקשה ידע התירוץ ונקט קרא דשולח מים לרבותא דואב"א דמסיק ועיין לה' א"מ ז"ל:
ד"ה צפורין וכו' דא"כ הרי עלי נשרין הול"ל וכו' עכ"ל אינו ר"ל הול"ל הנודר דמה בכך אי לא אמר נשרין כיון דקושטא הוא דגם בציפורין הוי נזיר אלא ר"ל ה"ל לר"מ לומר דמתני' נשרין אלא ע"כ משמע דלא הוי נזיר אי אמר נשרין וכן משמע דבריהם עבר הדף ד"ה מאי בינייהו בסוף דבריהם ע"ש אבל ק"ק אימא נקט ציפורין לרבותא דאפ"ה מקנו סמוכין ועוד ק"ל מהא דפריך תלמודא לקמן והתניא האומר ימין ה"ז שבועה מ"ט לאו משום דכתיב וכו' והשתא תקשי להו לפי מה שהבין המקשה דטעם הברייתא משום התפסה הו"ל לברייתא למנקט שמאל דסמיך טפי לשבועה וי"ל דנהי הך ברייתא ודאי דאיכא למימר נקט ימין לרבותא וכ"ש שמאל דסמיך טפי אבל הכא לא ניחא להו משום דאדרבא הול"ל נשרין לרבותא דרבנן דכח התירא עדיף אבל ק' כיון דלאו משום סמיכות גרידא א"כ היכי פריך לקמן נמי איכא למ"ד לא מתפיס משמע דלמ"ד מתפיס לר"ל ניחא והיכא ניחא ליה שהרי גבי שבועה ליכא אלא סמיכות גרידא ויש ליישב דאין ה"נ דהו"מ למימר וליטעמיך וכו' ועיין עוד לחידושינו לקמן:
ד"ה מכדי וכו' דלא ניחא ליה לאיניש לאקבולי עליה ציפורי נזירות דחמיר וכו' עכ"ל והא דכתבו לעיל ד"ה משקין וכו' בסוף דבריהם דמסתברא דעתו אנזירות התם ליכא נדר אחר אבל הכא איכא נדר אחר וק"ל:

דף ג:

גמ' הרי עלי קן מ"ל וכו' משמע דבאומר ציפורין ליכא לספוקי בציפורי נדבה כלל וכפי' רש"י ותוס' ומכאן ק"ל על הרמב"ם בפי' המשנה שכתב דלחכמים דאינו נזיר יקריב ציפורי. נדבה וכן פי' הרע"ב ונראה דבחבורו חזר בו שכתב בפ"ק מה' נזירות דין ז' וז"ל אמר הרי עלי ציפורין אינו נזיר וה"ז כמי שלא הוציא בשפתיו כלום עכ"ל איכפל לכתוב וה"ז כמי שלא הוציא וכו' דנראה מיותר אלא דכונתו לשלול אפי' ציפורי נדבה ולאפוקי דבריו שבפי' המשנה ונר' דדעתו בפי' המשנה הכריחו מדפריך תלמודא מכדי חיישינן קאמר או"ד צפורי נדבה וכו' משמע דלא פריך אלא לר"מ דס"ל חיישינן ואמאי לא פריך גם לרבנן דאמרי אינו נזיר נהי אינו נזיר מ"מ דילמא ציפורי נדבה קאמר שהרי קאמר להדיא הרי עלי ציפורין וצ"ל דלא פריך לרבנן משום דאה"נ דהכי ס"ל וא"כ אפי' למאי דמשני נמי הרי עלי קן מ"ל אינו אלא לר"מ אענין הכרעה בעלמא דמסתברא דעתו טפי

אנזירות משום דהו"לל קן אבל לרבנן כיון דאין דעתו אנזירות ע"כ דדעתו אציפורי נדבה ואע"פ דלא אמר קן:

שו"ר להירושלמי פ"ק דמכילתין הלכה א' דקאמר להדיא דלרבנן נעשה כמתנדב ציפורי נדבה ע"ש והיינו כדברי הר"מ בפי' המשנה וא"כ זהו הכריחו לפרש גם תלמודא דידן כדכתי' כדי להסכים ומיהו בחיבורו לא ניחא ליה בהכי משום דפשטא דתלמודא משמע דליכא לספוקי כלל בצפורי נדבה מדלא אמר קן ומינה ה"ה לרבנן ועיין להרב מראה הפנים על הירושלמי ודו"ק:

שם גמ' ומנין להאומר ימין שהוא שבועה שנאמ' נשבע וכו' איכא למידק א"כ תקשי לאידך גיסא מי איכא למ"ד מתפיס מדהוצרכה הברייתא ללמוד מקרא משמע הא לא"ה לא הוי שבועה אלמא לא מתפיס ויש ליישב דהברייתא קושטא קאמרה דימין ושמאל גופייהו אקרו שבועה ומיהו לפי מ"ש התוס' לעיל ד"ה צפורים וכו' דסמיכות גרידא לא מהני ניחא שפיר ודו"ק: שם גמ' ומנין להאומר שמאל וכו' אגב הביא סיום הברייתא דכן אורחיה דתלמודא בכמה דוכתי לאתויי הברייתא כולה וה' א"מ ז"ל נדחק בזה ואין צורך ובעיקר הכריחו שהכריח דאיכא ברייתא אחרת ע"ש אינו מוכרח אלא דברייתא דידן עצמה קתני ימין לרבותא וכ"ש שמאל דסמיך טפי ומשני דימין גופיה אקרי שבועה ודוקא קתני ימין ולא שמאל וזה פשוט: שם גמ' וישבע בפי העולם וכו' עיין לרש"י לקמן סוף המסכתא דף ס"ו ע"ב ד"ה השמים וכו ולחידושינו שם ודו"ק:

שם גמ' מתני' דלא כר"ש וכו' יש להסתפק הא דקי"ל האומר הריני נזיר יום א' הרי זה נזיר שלשים יום לפי שאין נזירות פחות משלשים יום כדתנן לקמן דף ז' ע"א אמר הריני נזיר אחת קטנה נזיר שלשים יום כפרש"י שם ותנן נמי הריני נזיר מכאן ועד מקום פ' וכו' אומדין כמה ימים מכאן ועד מקום פלוני פחות משלשים יום נזיר שלשים ותנן נמי הריני נזיר ויום א' ה"ז נזיר שתים מה"ט נמי דכי אמר יום א' אין נזירות פחות משלשים ע"ש אי הוי הנך סתמי כולהו דלא כר"ש משום דכי היכי דלר"ש היכא דנדר מאחד מהחפצים לא הוי נזיר כלל עד שידור מכולן ה"נ גבי ימים היכא דנדר מקצת ימי הנזירות לא הוי נזיר כלל עד שידור כל ימי הנזירות א"ד דוקא גבי חפצים הוא דגלי קרא אבל גבי ימים מודה ר"ש דאפילו נדר מקצת ימים נזיר שלשים ונראה להביא ראיה דה"ה נמי גבי ימים לא הוי נזיר לר"ש עד שידור מכולן מהא דאמרינן פ"ק דנדרים דף ד' ע"א דנזיר חידוש הוא שחידשה תורה הואיל ואי אמר מחרצן לבד הוי נזיר לכל ופריך הניחא לרבנן אלא לר"ש דאמר עד שיזור מכולן מאי א"ל וכו' ע"ש ואי גבי ימים מודה ר"ש מאי פריך אכתי חידוש אף לר"ש גבי ימים דאפי' לא נדר אלא יום א' הוי נזיר לכל הימום א"ו דלר"ש גבי

ימים נמי אינו נזיר עד שידור מכל הימים מיהו ראיתי לתוס' לקמן פ"ד דף כ"ב ע"א ד"ה ת"ש וכו' שכתבו בפשיטות אליבא דר"ש וז"ל ואילו אמר הריני נזיר היום ולמחר איני נזיר הוי נזיר שלשים יום דאין נזירות פחות משלשים יום וכו' עכ"ל ע"ש הרי דפשיטא להו להתוס' דגבי ימים מודה ר"ש דאפי' נדר מקצת הוי נזיר לכל ודוקא גבי חפצים הוא דגלי קרא ולפ"ז צריך לדחוק ולישב ההיא דפ"ק דנדרים דפריך לר"ש מאי איכא למימר י"ל סמך אועוד דפריך התם ע"ש אבל ק' דא"כ לרבנן דפליגי עליה נמי נימא דגבי חפצים הוא דגלי קרא דאפי' נזיר מחד הוי נזיר לכל אבל גבי ימים היכא דנזר חד יומא לא הוי נזיר ומה גם שהסברא נותנת כך דלא הוי חידוש אלא ע"כ מסתמא לא שאני לן כין חפצים לימים אלא אמרינן גלי קרא גבי חפצים וה"ה ימים ה"נ נימא לר"ש הכי שו"ר לה' שמחת יו"ט ז"ל סי' מ"ח דף ק"פ ע"א ד"ה ולע"ד ע"פ וכו' שהביא דברי התוס' דלקמן שזכרנו וכתב דאפשר דפלוגתא דר"ש ורבנן גבי ימים נמי דלא כתוס' ע"ש ולע"ד דיש לסייעו מהך דפ"ק דנדרים וגם מרבנן דפליגי עליה כמו שהקשינו ודו"ק:

רש י ד"ה מכדי וכו' כלומר וכו' עיין מה שאכתוב בסמוך בד"ה ודילמא וכו':

בא"ד ולא נתנה נזירות אלא להפלאה וכו' וכה"ג כתבו התוס' ד"ה מכדי וכו' וז"ל דכל כמה דאיכא לפרושו וכו' דלא אנזירות וכו' דחמיר עליה וכו' עכ"ל ואין להקשות אמאי הוצרכו לכל זה אימא דהכי פריך וניחוש נמי לציפורי נדבה ויתחייב בשניהם מספק בנזירות וגם יביא ציפורי נדבה דא"כ מאי משני הרי עלי קן מ"ל וכו' שהרי אי הוה אמר הכי לא משמע אלא ציפורי נדבה לבד ולא נזירות וק"ל:

ד"ה ודילמא מקבל עליו תורת ציפורי מצורע וכו' עכ"ל ולא ניחא לפ' לפטור מצורע מקרבנותיו כמו שפי' התוס' דא"כ הו"ל לתלמוד' לומ' להדיא לפטור מקרבנותיו כי היכי דנקט הכי גבי הא דפריך ודילמא נזיר טמא וכו' ותלמודא גופיה עדיפא מינה פריך שקבל עליו ציפורין לעצמו ממש וק"ל:

בא"ד והך פירכא דפרכינן השתא וכו' בין לר"י בין לר"ל וכו' עכ"ל הוכרח לזה דאל"כ מאי פריך תלמודא מאי בינייהו הא איכא בינייהו דלר"ל לא בעי נזיר עובר לפניו ולר"י בעי נזיר עובר לפניו וכמו שביאר רש"י עצמו ד"ה מאי בינייהו וכו' אבל ק' דמשמע מדבריו דפרכא קמייתא מיהא דפריך ודילמא ציפורי נדבה אינה אלא לר"י ולא ידעתי מאי שנא וה' אורח מישור ז"ל כתב משום דע"כ טעמא דר"ל דלא אמר כר"י היינו משום דלשון ציפורים לא הוזכר גבי נזיר טמא אלא תורים וא"כ גבי קרבן עוף נדבה נמי לא כתיב אלא תורים אבל גבי מצורע כתיב לשון ציפורים את"ד ע"ש ויש סעד לדבריו בהירושלמי ריש פ"ק דנזיר הלכה א' דפריך למ"ד שמא ציפורי נזיר טמא קבל עליו וכי ציפורין הוא מביא

תורין ובני יונה הוא מביא הרי דקפריך אטעמא דר"י האי פירכא עצמה וא"כ לא נפלאת היא לייחס סברא זו ליבא דר"ל ולומר דמה"ט לא אמר כר"י ואף למאי דמשני הירושלמי כל עוף טהור קרוי צפור ומייתי ליה מקרא דכל צפור טהורה תאכלו מ"מ לר"ל לא ס"ל הכי אלא ס"ל כדעת המקשה. א"נ ס"ל לר"ל לשון תורה לחוד ולשון בני אדם לחוד:

אמנם עיקר דברי ה' א"מ אינם אלא דברי תימא ולא ידעתי מאי קאמר דאיך שי"ל דפירכא קמייתא אינה לר"ל משום דלשון צפורים לא הוזכר בעוף נדבה אלא תורים שהרי תלמודא תלה הפירכא להדיא משום דר"י קאמר חיישינן ולא ודאי כפירש"י ותוספות שהרי פריך מכדי חיישי' קאמר דילמא וכו' משמע אבל לר"ל ניחא משום דאיהו לא קאמר חיישינן וע"כ נמי דגם הנך פרכי דפריך ודילמא ציפורי מצורע היינו נמי מה"ט גופיה משום דר"י קאמר חיישינן כמו פירכא קמייתא וא"כ לר"ל דלא קאמר במלתיה חיישי' ע"כ דגם הנך פירכא דמצורע נמי לא תקשי ליה ואיך כתב רש"י דפירכא דמצורע בין לר"ל בין לר"י וזו קושיא אלימתא בעיני על דברי רש"י ומה שנ"ל לע"ד בזה דלזה נתכוון רש"י עצמו בד"ה מכדי וכו' שכתב וז"ל כלומר דלא הוי נזיר אלא משום דאמרי' שמא וכו' עכ"ל ויש להבין מה הוקשה לו עד שכתב כלומר וכו' ונראה כוונתו שהוקשה לו קושיא הלזו עצמה ולשטתיה אזיל דפי' דהך פירכא דמצורע ע"כ בין לר"ל בין לר"י א"כ איך פריך הכא מכדי חיישינן קאמר משמע אבל לר"ל דלא קאמר חיישינן ליכא למפרך ולזה כתב כלומר וכו' ר"ל דכוונת המקשה הכא לאו משום דר"י אמר חיישינן אלא מלתא מושאלת וה"ק דע"כ כן הוא דהוי חששא מצד עצמה דלא הוי נזיר אלא משום דא דאמרינן שמא וכו' ולאו דוקא נקט קאמר דלעולם אפי' לרבי יוחנן לא נקט במלתיה חיישינן אפ"ה מצי למפרך וא"כ מעתה שפיר מצי פריך גם לר"ל דע"כ נמי דאינו אלא חששא שמא צפורין סמוכין לשער קביל עליה אלא דפירכא קמייתא הוא דלא הויא לר"ל מהך טעמא דס"ל לר"ל דתורין אינן בכלל ציפורים כנ"ל עומק כוונת רש"י לפי חומר הנושא ודו"ק:

והנה בפשטא דשמעתא הוק"ל כיון דחיישי' א"כ איך מביא חולין לעזרה מספק וליכא למימר דס"ל לר"מ חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא וכה"ג משני תלמודא לקמן פ"ד דף כ"ט ע"א שהרי בפ"ב דקידושין דף נ"ז ע"ב מייתי גבי שחוט בשלי וכו' דס"ל לר"מ חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא ואפשר לומר דמה שאמר ר"מ ה"ז נזיר אינו אלא לענין מלקות ואינו לענין קרבן וכה"ג כתבו התוס' לעיל דף ב' ע"א ד"ה נזיר וכו' משם הר"ר יחיאל ע"ש. אך ק' לפ"ז מאי פריך תלמודא מאי בינייהו וכו' הא טובא איכא בינייהו דלר"ל מביא קרבן משא"כ לר"י אמנם לפי הדרך שכתבנו בכוונת רש"י דגם לר"ל נמי

איכא חששת שמא א"ש דע"כ דגם לר"ל נמי אינו מביא קרבן מספק כמו ר' יוחנן. שו"ר דלק"מ דפלוגתא דתנאי היא לקמן דף ח' ע"א אם ספק נזירות להקל או להחמיר וע"כ דלר' יוחנן ר"מ ס"ל להחמיר ומבואר לקמן דלמ"ד להחמיר קושטא הוא דאינו מביא קרבן מספק משום חולין בעזרה אלא יהיה כל ימיו באיסור יין ותגלחת דמה"ט חשיב ליה ספיקו חמור מודאו ע"ש ועיין להתוס' שם ד"ה שיהא וכו' עיין במקובצת ודו"ק:

ודע שראיתי לה' משל"ל בפ' י"א מה' טומאת צרעת דין ז' ד"ה גרסינן כתב וכו' שהביא לקושיית הירושלמי שזכרנו דפריך למ"ד שמא צפורי נזיר טמא וכו' וכי ציפורין הוא מביא וכו' וכתב ה' וז"ל משמע דאית ליה דתורים ובני יונה אינם בכלל ציפורים והדבר הוא תימא בעיני דהא כתיב ואת הצפור לא בתר וקאי על התור וגוזל דכתיב מקמיה והדבר צריך תלמוד עכ"ל כוונתו אע"ג דקושטא הוא דהירושלמי משני כל עוף קרוי צפור ומייתי מקרא דכל צפור טהורה תאכלו מ"מ היכי ס"ד המקשה כלל דלא הוי בכלל בשלמא קרא דכל צפור דמשני ליה איכא למימר דהמקשה לא אסיק אדעתיה למדרש תיבת כל אבל קרא דוהצפור לא בתר מקרא מפורש הוא להדיא וליכא למימר דקושיית הירושלמי היא משום דס"ל דבלשון בני אדם לא הוו תורים בכלל צפורים וכעין מ"ש איהו גופיה לעיל מזה לתרץ על מה שהקשה אהך דת"כ מסוגיא דהכא ע"ש מ"מ מנ"ל להירושלמי זה כדי להקשות וזה פשוט מ"מ לר"ל מיהא איכא למימר שפיר דטעמו דפליג אר"י משום דס"ל דלשון בני אדם לחוד ואין תורים בכלל צפורים וכדכתיבנא לעיל: ואגב הוק' לי באותה ברייתא דת"כ שהביא ה' משל"ל דקתני והלא דין הוא ומה אם הציפורים וכו' ת"ל קרבנו וכו' ע"ש דאמאי לא הדרינן למילף מק"ו דיהו הציפורים כשרים לכפר בפנים ונימא הכי ומה תורים שלא הוכשרו לכפר בחוץ הוכשרו לכפר בפנים ציפורין שהוכשרו לכפר בחוץ א"ד שיוכשרו לכפר בפנים וכה"ג פריך תלמודא בפ"ק דקידושין דף י"ד ע"א גבי ותהא א"א יוצאה בחליצה מק"ו ומייתי מיעוט אחרינא ע"ש אבל הכא קשה. שו"ר בת"כ ומצאתי שהבריית' עצמה הוק' לה הכי ומייתי מיעוט אחרינא ע"ש ומה שקשה ע"ז דל"ל תרי מיעוטי דהא כיון דאיכא ק"ו הכי ואיכא ק"ו הכי כל חד ליקו אדכותיה כבר ראיתי למהרש"א ז"ל שהוקשה לו הכי בפ"ק דקידושין משם התוס' דפ"ב דחולין ע"ש:

ד"ה שנאמר ובזרוע עוזו וכו' א"נ דאמרינן בפ"ק דברכות וכו' כצ"ל: תוס' ד"ה מאי בינייהו וכו' ה"ל להש"ס להזכיר נזיר עובר לפניו במלתיה דר"ל וכו' עכ"ל דלשיטתם דר"ל בעי שיזכיר גם סמוכין לשער ע"כ דפירכת הש"ס דפריך ודילמא ציפורי מצורע אינו אלא לר' יוחנן דלר"ל לא שייך שער גבי מצורע אבל לשיטת התוס' לעיל ד"ה ציפורין וכו'

דס"ל דאמר ציפורין סתמא שלא דס"ל לר"ל דעתיה דאיניש אסמוכין לשער לפ"ז פירכת הש"ס ודילמא ציפורי מצורע אין ה"נ בין לר"י בין לר"ל כפרש"י ואהא משני כגון נזיר עובר לפניו א"כ הזכיר הש"ס נזיר עובר לפניו גם במלתיה דר"ל וק"ל:

בא"ד והשתא נמי ניחא וכו' דא"כ ליחייב נמי כי אמר נשרין וכו' עכ"ל לא הבנתי דבריהם שהרי כי היכי דכי אמר ציפורין הסמוכין לשער דלא בעי נזיר עובר לפניו ואפ"ה ל"ק מנשרין משום דאמרי' דה"ק דבר שיוכל להביא ציפורין ה"נ כי אמר ציפורין סתמא דאמרי' מסתמא דעתיה אסמוכין לשער היינו נמי דוקא כי אמר ציפורין דבעינן נמי שיאמר דבר שיובל להביא ציפורין משא"כ נשרין סתמא וכך הם דבריהם להדיא לעיל ד"ה ציפורין וכו' שכ' וז"ל ה"פ מצוה התלויה בציפורין וכו' אכן אין לפרש משום סמיכות גרידא עכ"ל ודברי התוס' הכא צ"ע ובשלמא מ"ש התוס' בדבור שאח"ז וז"ל ומשום הכי לא מהני הרי עלי נשרין וכו' עכ"ל אפשר לפרש כוונתם דאינו מקושר עם מה שכתב קודם וז"ל כשנזיר עובר לפניו דוקא עכ"ל אלא מקושר עם מ"ש מלפני פניו וז"ל דמשמע שנדר דבר שיכול לבא לידי חיוב ציפורין וכו' הבל דברי התוס' הכא קשים ועיין לה' א"מ ז"ל וצ"ע:

ד"ה האומר ימין וכו' כדלקמן והזכיר ימין שהוא תחלה עכ"ל כצ"ל ור"ל לפי שהוזכר תחלה בקרא וה' א"מ ז"ל הגיה בע"א והוא נכון ע"ש:

דף ד.

גמ' אלא כי הא דאמר רבא וכו' אתייא נזירות וחיילא על שבועה וכו' דע דלקמן דף ה' סוף ע"א דרשינן נזיר להזיר מלמד שהנזירות חלה על הנזירות ומייתי לה פ"ב דנדרים דף י"ח ע"א ע"ש וה"ק ל"ל הך קרא שהרי כיון דהכא אמרינן דחיילא נזירות אשבועה אע"ג דשבועה חמורה מנזירות דכתיב לא ינקה כדאיתא התם פ"ב דנדרים אפ"ה אתייא נזירות וחיילא עלה כ"ש דנזירות חלה על נזירות דכי הדדי נינהו וי"ל דהו"א דמיין שכר אתייא ליין מצוה כגון שנדר בנזירות ואתייא נזירות וחיילא על נזירות אבל השבועה דחמורה לא חיילא אבל לבתר דאתא קרא ללמד דנזירות חלה על נזירות ע"כ דיין ושכר אצטריך אפי' לשבועה:

ועי"ל דה"א דנזירות חל על נזירות גרע טפי כיון דשם אחד הוא לכך לא אתי נזירות חל על נזירות ודוקא היכא דהוו שמות מחולקין הוא דאיסור חל על איסור ובזה ניחא נמי הא דתניא בפ"ב דנדרים דקתני והלא דין הוא ומה שבועה חמורה אין שבועה חלה על שבועה נזירות קילא לא כ"ש ע"ש אימא איסור חל על איסור לרבנן דפליגי אר"ש יוכיח

דאיסור קיל משבועה ואפ"ה חל על איסור אף אני אביא נזירות דקילא משבועה דחלה על נזירות וכה"ג הקשו התוס' פ"ג דשבועות דף כ"ז ע"א ד"ה מצוה וכו' ע"ש נהי דלא קשה אימא דנזירות חלה על שבועה יוכיח משום דלפום אי לא כתיב קרא נזיר להזיר לא הוה ילפינן דנזירות חלה על שבועה אבל מאיסור חל על איסור קשה אלא י"ל משום דהו"א מה לאיסור חל על איסור דהוי שמות מוחלקי' ועי"ל מה לאיסור חל איסור שכן חמור שכל איסורין שבתורה איסורן איסור עולם ואין ההיר לאיסורין משא"כ איסור נזיר כדתניא לקמן פ"ו דף ל"ז ע"א ועי"ל הא דס"ל לרבנן דאיסור חל על איסור היינו דוקא איסור חמור על קיל כדאיתא בפ"ד דקידושין דף ע"ז ע"ב ואין להקשות א"כ היכי קאמר הכא ואב"א ר"ש לטעמיה וכו' משמע אבל לרבנן פשיטא דנזירות חלה על שבועה דהא רבנן מודו דקיל על חמור לא חיילי די"ל דמ"מ היכא דאיכא כולל מודו רבנן דאפי' קיל על חמור חייל כדאיתא פ"ג דכריתות דף י"ד ריש ע"א לר"מ ע"ש והכא נזירות לגבי שבועה איכא כולל מגו דאתוסף אגברא איסור טומאה ותגלחת אתוסף נמי איסור יין אבל קשה דלקמן דף ל"ז ילפי' טעם כעיקר לכל איסורין שבתורה ק"ו מנזיר ע"ש והיכי מצי יליף מנזיר דהא איכא למפרך מה לנזיר שכן חל אפי' אשבועה דחמורה כדאמר הכא תאמר בכל איסורין שבתורה דאין איסור חל על איסור וצ"ע:

שם גמ' מאי ושכר שמעת מינה תרתי ור"ש וכו' לאלופי שכר שכר למקדש וכו' עיין להתוספות לקמן ריש פ"ו דף ל"ד ע"ב ד"ה מיין וכו' ולחידושינו שם ודו"ק:

שם גמ' יין הוא דליתסר אבל שאר משקין לא וכו' אע"ג דדרשינן לעיל לאיסור יין מצוה וכו' נראה דלאו מתיבת יין יתירה ממעט שאר משקין אלא משום דכל הפרשה כולה אינו מדבר אלא ביוצא מן הגפן ודו"ק ודע דלפ"ז דממעט שאר משקין דמשכרין צ"ל הא דכתב קרא שכר אינו שכר של תמרים או של גרוגרות אלא שכר העושין מן הענבים דהיינו ענבים ומים מעורבין. והרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין א' כתב ושכר שנאסר עליו בתורה הוא השכר של תערובת היין ע"ש משמע יין ומים מעורבין ונראה ודאי דה"ה נמי ענבים ומים מעורבין דהוא הוא אמנם ראיתי לתרגום פרשת נשא דמפרש דשכר הוא יין עתיק והעתיקוהו התוס' לקמן פ"ו דף ל"ח ע"ב ד"ה ה"ג בגמ' וכו' משמע יין ממש בלא תערובת מים ומכאן אני תמיה על מרן כ"מ ז"ל שעל מ"ש רבינו אבל השכר של תמרים או של גרוגרות מותר לנזיר ושכר שנאסר בתורה הוא השכר של תערובת היין וכו' כתב עליו הכ"מ ז"ל ופשוט הוא ע"ש ולא ידענא כוונתו שהרי כיון דשל שאר משקין דמותר דרשינן ליה הכא בשמעתין איך כתב עליו שהוא פשוט משמע מסברא בעלמא ואין לו

מקור והו"ל להזכיר מקורו שהוא בשמעתין הכא וכן נמי מ"ש רבינו שכר שנאסר בתורה הוא של תערובת היין אינו פשוט כיון שהתרגום אינו מפרש כן ודו"ק:
ושוב אחר כמה חדשים מצאתי לה' אורח מישור ז"ל בנימוקיו להרמב"ם בסוף הספר דף ט"ל ע"ג שהסכים דברי רבינו עם התרגום עש"ב ומ"מ דברי מרן כ"מ ז"ל עדין קשים והתימא עליו שלא הזכירו וצ"ע:
שם במשנה הריני כשמשון וכו' ראיתי למהרימ"ט ח"א סי' ך' דף י' ע"ג וד' שהק' מ"ש מהאומר הריני נזיר מהחרצנים לבד ה"ז נזיר גמור כדתנן לעיל דף ג' ע"ב ה"נ כי אמר כשמשון נימא כאלו אמר הריני נזיר מן החרצנים והתגלחת לבד ודקדוקי נזירות עליו ע"ש ועיין לחידושינו לקמן פ"ב דף י"א גבי מתני' דקתני הריני נזיר ע"מ שאטמא למתים ע"ש ודו"ק. ודע שאין לנזירות שמשון קצבה שאפי' אמר הריני נ"ש לזמן קצוב הוי נ"ש לעולם לם וכן נמי אם אמר הריני נ"ש מן החרצנים לבד הוי נ"ש גמור וכל דקדוקי נזירות שמשון עליו כ"כ מהרימ"ט שם ע"ד ע"ש:
ולענין אי מצי נזיר שמשון להתנות ע"מ שיש לו התרה נסתפק בזה מהרימ"ט ח"א סי' קל"ד דף צ"ו ע"א ועוד יש חלוקים אחרים גבי נ"ש ועיין מזה לחידושינו לקמן דף י"ד ע"א ד"ה אמר הריני כשמשון וכו' ע"ש באורך ודו"ק:
שם גמ' דתניא ר' יהודה אומר אכל דבילה וכו' בכריתות פרק אמרו לו דף י"ג ע"ב מייתי להאי ברייתא סתמא שלא נזכר בה ר' יהודה וקאמר עלה תלמודא כמאן כר' יהודא דאמר שאר המשכרין בהזהרה והכא משמע שהוזכר בה ר' יהודא בהדיא וי"ל כיון דמוקי לה התם כר' יהודא לכך מייתי לה הכא באלו נזכר בה ר' יהודא מיהו ק"ק אמאי לא מייתי אידך ברייתא דאמר ר' יהודא בהדיא שאר המשכרין באזהרה ושו"ר במקובצת שהרגיש בזה משם ה"ר עזריאל וז"ל וההיא הו"מ לאתויי. עכ"ל ע"ש:
שם במשנה הריני נזיר כשמשון וכו' מכאן הק' ה' א"מ ז"ל על פירש"י דנדרים דף י"ט ע"ב ד"ה א"ל לא תניא שכתב וז"ל לא אשכחן שום ברייתא דקתני הריני נזיר שמשון דליחול עליה נזירות כלל וכו' ע"ש הרי משנה ערוכה הכא בהדיא דקתני האומר הריני כשמשון הרי זה נזיר שמשון וחילק בין האומר הריני נזיר שמשון להאומר הריני כשמשון דוקא האומר הריני כשמשון כדקתני מתני' הוא דמהני אבל האומר הריני נזיר שמשון לא מהני דלא שייך הריני נזיר משום דשמשון לא היה נזיר שהרי מטמא למתים בשלמא הריני כשמשון הוי כנדר בעלמא אבל הריני נזיר שמשון לא שייך והא דקתני מתני' ה"ז נזיר שמשון ודאי נקרא נזיר שמשון כדי לידע הפרש בין שאר נייר לנ"ש אבל לא מהני שיקבל עליו בזה הלשון הריני נזיר שמשון אלא הריני כשמשון ושוב הק' ה' לזה

דא"כ מאי פריך מני מתני' וכו' הו"ל לשנויי לעולם כר' שמעון נמי אתיא ויש חילוק בין האומר הריני כשמשון להאומר הריני נזיר שמשון ותירץ משום דבאמת ידע דר' שמעון אפי' אמר הריני כשמשון נמי לא מהני דזיל בתר טעמא דלא הוי דבר הנדור ומ"ש הריני כשמשון או הריני נ"ש את"ד ע"ש ואחר המחילה תמיה אני על תירוץ זה דא"כ תמה על עצמך דאיך מיישב דברי רש"י בפ"ב דנדרים ע"פ חילוק זה שהרי רש"י התם להדיא קאמר הטעם כדקאמר ר"ש הכא משום דשמשון לא יצא נזירות מפיו דהיינו דלא הוי דבר הנדור וע"כ לומר לפי דרכו דכוונת רש"י ליתן טעם כיון שלא יצא נזירות מפיו א"כ לא היה נזיר ולא שייך לומר הריני נזיר שמשון אבל לעולם אע"ג דלא הוה נדור מ"מ לא בעינן שיתפיס בדבר הנדור ואם אמר הריני כשמשון מהני וא"כ הדרא קושיא לדוכתה הו"ל לשנויי מתני' אתיא אפי' כר"ש ולעיקר הקושיא נראה ליישב דלפי האמת דאשכחן ברייתא דקתני מהני אלמא אע"ג דשמשון לא הוה נזיר אפ"ה מהני לומר הריני נזיר שמשון א"כ אין סברא כלל לומר דלר"ש לא מהני מכח סברא זו משום דשמשון לא היה נזיר ובסברא זו גופה פליגי ר"י ור"ש דדוקא משום דס"ד דלא אשכחן שום ברייתא דקתני מהני כדדייק לישניה דקאמר לא תניא דמשמע דליכא שום ברייתא כדפרש"י ולכך כיון דלא אשכחן שום תנא שמכחיש בסברא זו אמרינן דלא מהני אבל כיון דאשכחן מי שיכחיש בסברא זו ש"מ דאינה סברא כלל וע"כ דפלוגתא דר"ש ור"י באי חיילא או לא חיילא אמנם עיקר חילוק ה' ז"ל בין האומר כשמשון להאומר נזיר שמשון אינו נוח לי שהרי ר"ש קאמר הכא בברייתא האומר נזיר שמשון וכו' דמשמע דמקבל עליו ואומר הריני נזיר שמשון ואפ"ה לר"י דפליג עליה ס"ל מהני ודוחק לומר דנקט המכוון דהיינו שנקרא נ"ש וה' עצמו הרגיש בזה וכתב וז"ל ובברייתא דהכא ע"כ דמזכיר בפלוגתא נ"ש לא הוה ידע עכ"ל והוא דחוק דס"ס תלמודא התם דפריך ליה והתניא נ"ש ומשני אי תניא תניא דמשמע דמסופק בהך ברייתא אי תניא או לא אמאי לא פריך מברייתא דהכא דודאי תניא כיון דמייתי לה תלמודא הכא בפשיטות: גם מה שרצה הרב לתרץ עוד על עיקר הקושיא לפירש"י דפ"ב דנדרים וז"ל דהתם קאמר לא תניא ר"ל לר"ש ע"כ לא תניא דנזירות שמשון מהני וכיון דהך ברייתא דכרי הוזכר בה ר"ש ע"כ דלא מיירי בנזירות שמשון את"ד ע"ש אחר המחילה מלבד שהוא דוחק דכולי האי הו"ל לתלמודא ולרש"י התם לבאר דאליבא דר"ש מ"מ זה אינו דא"כ איך כתב רש"י לא אשכחן שום ברייתא וכו' אטו משום דלא אשכחן שום ברייתא לר"ש דמהני ניקום אנן ולימא דר"ש פליג אסתמא דמתני' דהכא דקתני מהני אדרבא לא אשכחן דפליג ועוד מאי אולמיה ר"י טפי מר"ש שהרי כיון דבהך ברייתא דכרי קתני נזיר סתמא ומשמע אפי' נזיר שמשון א"כ ש"מ בין

לר"י בין לר"ש מהני נזירות שמשון ומהיכא תיתי דנאמר דלא אשכחן שום ברייתא לר"ש טפי מר"י ועיקר הקושיא ה"ל למפרך מברייתא דהכא דקתני להדיא לר"ש לא מהני וע"כ מתני' דלא כר"ש וה"ל לרש"י לפרש לא תניא ר"ל לא תניא נ"ש בהך ברייתא דכרי מכח ברייתא דר"ש דהכא והיותר קשה דא"כ מאי פריך התם והא אמר ר' אבא בר אהבה תניא נ"ש ופירש"י שהאומר הריני נזיר שמשון הרי הוא נ"ש ואינו מיקל בתער ומטמא למתים כשמשון עכ"ל משמע מתוך פירושו דקפריך דאשכחן ברייתא דנזירות שמשון חיילא ומאי פריך שהרי ודאי ידעינן דחיילא כיון דמשנה ערוכה היא הכא אלא מ"מ ברייתא דכרי לא מיירי בנ"ש מכח ר"ש שהוזכר בה ולעולם דמודה ר"י בספק נ"ש דלחומרא והו"ל לרש"י לפרש דהכי פריך והתניא דר"י מתיר באומר הריני נזיר שמשון אם בכרי וכו' כמו שכן פי' הר"ן התם ע"ש א"ו דמר"ש ל"ק ר"ל דר"ש קאי אנזירות סתם ור"י קאי גם אנזירות שמשון וכ"כ התוס' שם ע"ש. סוף דבר שפירש"י התם אין לו שחר אם לא להגיה בדבריו לפי חומר הנושא ולכוונו ע"פ דרך הלזו דר"ל לר"ש לא תניא וכצ"ל בד"ה א"ל לא תניא בהך ברייתא דכרי דלר"ש האומר הריני נזיר שמשון ליתיה כלל וכי אמר הריני נ"ש לא ליחול עליה וכו' עכ"ל ואח"כ בד"ה והתניא נזיר שמשון שהאומר הריני נזיר שמשון אם יש בכרי הרי הוא נזיר שמשון וכו' כצ"ל כנ"ל נכון. ודע שבדבור שאחריו ג"כ ד"ה אי תניא וכו' יש בו ג"כ ט"ס והוא שכתב בסוף דבריו וליכא למירמא דר"י וצריך להגיה ואיכא למירמא וכוונתו כפי' קמא של הר"ן דלא ידעינן לפרוקיה ודלא כה' יד מלאכי ז"ל סי' א' דאחר המחילה לא דק וכבר הארכתי בזה בחידושינו לקמן פ"ב דף י"ג ריש ע"ב ע"ש ודו"ק:

ואגב ראיתי לה' א"מ בחידושיו לקמן דף י"ד ע"א שהק' מהך סוגיא דנדרים אסוגיא דעירובין וז"ל ק"ל דבעירובין דף ל' ע"ב איתא מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה סומכוס אומר בחולין ואלו לנזיר ביין לא פליג מ"ט אפשר למשתיל אנזירותיה וקשה נזיר שמשון מאי איכא למימר דאי אפשר בשאלה דהא מתניתין סתמא קתני לנזיר משמע בכל נזיר דכה"ג פריך בנדרים דף י"ט נזיר שמשון מאי הרי דברייתא סתמא קתני ואפ"ה פריך מנזיר שמשון א"ד ע"ש ונר' דקו' זו ל"ק לפי' הר"ן דפ"ב דנדרים דפי' לא תניא דסתמא לא משמע נזיר שמשון עכ"ל וא"כ תלמודא דעירובין נמי סמך אהך שנוייא אבל הקושיא לפירש"י התם דפי' לא תניא לא אשכחן שים ברייתא וכו' דמשמע דלעולם קושטא הוא דברייתא סתמא משמע ונראה לישב דגבי מתניתין דעירובין אינו מוכרח לו' דסתמא משמע משום כיון דמחלוקת ר"ש ור"י גבי נזירות שמשון אי חיילא אי לא אע"ג דסתם מתני' הכא ס"ל כר"י דחיילא מ"מ גבי עירוב מיהא לא רצה התנא לומר אלא

מילתא פסיקתא היא לכ"ע אפי' לר"ש ולא איירי בנזירות שמשון אבל ברייתא דנדרים דר"ש גופיה פליג התם א"כ אמרי' דלר"י ע"כ סתמא משמע ועי"ל דילמא סומכוס ס"ל כר"ש דלא חיילא נ"ש:

אבל מה שק"ל על פיר"שי רפ"ב דנדרים הוא מהא דתניא לקמן דף ז' ע"א הריני נזיר אפי' אף שנים נזיר לעולם ופיר"שי שי ואינו מותר בתגלחת. כל ימיו וכ"כ התוס' נמי התם בד"ה והתניא בסוף דבריהם וז"ל הרי זה נזירות ארוך עד יום מותו ואינו מגלח ולא מיקל ולא מביא קרבן כל ימיו עכ"ל והשתא ק' דמאי משני פ"ב דנדרים לא תניא דאכתי תק"ל מהך ברייתא דקתני האומר אלף שנה דאינו מגלח כל ימיו וא"כ אין ספיקו חמור מוראו שהרי כיון דברייתא דכרי סתמא משמע א"כ משמע נמי נזיר ארוך של אלף שנה כי היכי דסתמא משמע נ"ע ונ"ש בשלמא לפי' הר"ן דר"ל סתמא לא משמע נמי נזיר ארוך וה"ה דה"מ לשנווי הכי גם אנזיר עולם אלא דעדיפא מינה והאמת משני ליה אבל לפירש"י דר"ל לא אשכחן שום ברייתא וכו' משמע אבל לעולם דסתמא משמע א"כ תקשי ליה מהך ברייתא והתם הדר פריך ליה משמשון ומשני אי תניא תניא ואמאי לא פריך בפשיטות מהך ברייתא ערוכה ומייתי לה נמי תלמודא לקמן דף ח' ע"ב אלמא ודאי תניא ופסקה הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין י"א:

ודוחק לומר אע"ג דאינו מגלח כל ימיו חשיב ספיקו חמור מודאו כיין דמצר לשונו נתן קצבה ואמר אלף שנה ואם יצוייר שיחיה אלף שנה מביא קרבן ומגלח שהרי ודאי כיון דהמציאות יהיה כל ימיו מקולקל לא שייך לומר ספיקו חמור גם רוחק לומר כיון דנזיר לזמן קצוב אם נטמא מביא קרבן ומגלח תגלחת טומאה כדפסק הרמב"ם בפ"ג מה' נזירות דין י"ב משא"כ בספיקו הילכך הוי ספיקו חמור מודאו שהרי כיון דמן הדין אסור ליטמא א"כ איך שייך לומר סמכא דעתיה משום דאם נטמא דמגלח כיון דע"כ אדעתא דהכי לא נחית לכתחילה דומיא מ"ש הר"ן שם בנדרים דלא מייתי עולת נדבה בתנאי משום דה"מ דיעבד אבל לכתחילה אינו מגלח ע"ש וא"כ כי היכי דלא סמכא דעתי' בקולא דדיעבד גבי ספיקו ה"נ לא סמכא דעתיה בקולא דדיעבד דגבי ודאו ואף למאי דכתבו התוס' לקמן דף ח' ע"א ד"ה שיהא בכרי וכו' דספיקו חמור דיכול לבא לידי חומרא כגון אם נטמא וכו' אין לו תקנה וכו' ע"ש לאו משום דאי הוה אם נטמא יש לו תקנה הוה סמכא דעתיה בהאי קולא דאם נטמא אלא משום דהוה סמכא דעתי' משום בין נטמא בין לא נטמא יש לו תקנה אבל אי ליכא אלא קולא דאי נטמא דוקא ודאי לא סמכא דעתיה כיון דלכתחילה אסור ליטמא לא ניחא ליה בטומאה ועיין עור מזה לחידושינו לקמן דף ח' ע"א במשנה ע"ש. ואגב ק"ל על רבינו דפסק פ"ג מה' נזירות דין

ז' ודין ט' דספק נזירות להקל והיינו משום דספקו חמור מודאו כמ"ש הלח"מ ז"ל פ"ד דנזירות דין ו' וא"כ גבי האומר הריני נזיר אלף שנה דאינו מגלח כל ימיו איך לא ביאר רבינו דספק נזירות בו להחמיר כגון האומר הריני נזיר אלף שנה אם יש בכרי וכו' ואיך פסק סתמא ספק נזיר להקל וליכא למימר דסמך אמה שפסק בפ"ד דנזירות דין ט' גבי נזיר שמשון דספיקו להחמיר מה"ט דאין ספקו חמור מודאו כמ"ש הלח"מ שהרי כבר כתב שם הכ"מ ז"ל טעמא אחרינא משום דנזיר שמשון ליתיה בשאלה ע"ש וא"כ אין זו סמיכה והו"ל לבאר גבי האומר אלף שנה דספקו להחמיר משום דאין ספיקו חמור וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן דף י"ג גבי אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן וכו' וגבי בעי רבא וכו' ודף י"ט ע"ב בחידושינו במשנה ודו"ק:

תו ק"ל מהא דפריך סוף מסכת מכות דף כ"ב ע"א אמתני' דיש חורש תלם א' והרי נזיר ומשני בנזירות שמשון ע"ש אלמא דאע"פי דמתני' קתני נזיר סתמא אפ"ה מוקי לה בנזיר שמשון דוקא א"כ איך פריך דנדרים מברייתא דכרי משים דסתמא משמע ומסיק אי תניא תניא ומשמע מתוך פירש"י דמסיק לה בקושיא שהרי כיון דמתני' דמכות אוקימנא לה בנזיר שמשון דוקא כל שכן דנוקי לברייתא דנדרים בנזיר סתם דוקא בשלמא לפי' הר"ן שכ' דסתמא לא משמע נזירות שמשון ניחא דאינו ר"ל משים דנזיר סתם אין במשמעותו עותו נזיר שמשון שהרי מתני' דמכות דקתני נזיר סתם אוקימנא לה בשמשון אלא כוונתו דסתמא לא משמע בכל גונא אפי' שמשון אלא מצי לאוקמא בחד גוונא והילכך זיל הכא קא מדחי לך וכו' דההיא דמכות נוקי לה דוקא בשמשון והאי דנדרים דוקא נזיר סתם אבל לפי"רשי דמסיק לה בקושיא משום דסתמא משמע קשה וצ"ע:

ודע שראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ג שנסתפק גבי מדיר בנו בנזיר אם איתיה בשאלה או לא ופשיט לה מדברי רש"י סוף מכות דף כ"ב ע"א ע"ש ולכאורה דמהך סוגיא דעירובין שזכרנו איכא למיפשט דאי ליחיה בשאלה אמאי לא פליג סומכוס שהרי סתמא נמי משמע אפי' מדיר בנו בנזיר לפי פיר"שי דפ"ב דנדרים והכא לא שייך לשנויי כדכתי' על מה שהק' הא"מ ז"ל גבי נזירות שמשון שהרי המדיר בנו בנזיר סתמא מתניא לקמן דף כ"ח ע"ב: בלי חולק מיהו ראיתי בירושלמי דמייתי עלה מחלוקת ב"ה וב"ש ע"ש וראיתי בס' מחנה ראובן ז"ל בחידושיו לעירובין על דף ל' ע"ב ד"ה פיר"שי שהק' בתוך דבריו כמו שהק' הא"מ דאמאי לא פליג סומכוס בנזיר שמשון דליתיה בשאלה ותירץ כיון דלא הוי מילתא פסיקתא לכך לא פליג לו דבריו ע"ש ר"ל לא הוי מילתא פסיקתא משום דצריך לבאר להדיא נזיר שמשון לכך נקט תרומה שהיא מילתא פסיקתא וממילא א"ת נמי נזירות שמשון והשתא ניחא נמי דלא פליג אמדיר בנו בנזיר

אלא שקשה לי עליו שהקשה מסברא דנפשיה משום דסתמא מתני' סתמא קתני אפי' שמשון ולא ראה הסוגיא דסוף מכות דמוקי למתני' בנ"ש דוקא א"כ כ"ש דנוקי למתני' דעירובין בנזיר סתם דוקא גם לא ראה פירוש הר"ן דפ"ב דנדרים דסתמא לא משמע שמשון ועיקר הקושיא אינה אלא לפיר"שי דפ"ב דנדרים וכדכתיב' אמנם סוגיא דמכות עם ההיא דפ"ב דנדרים קושיא אהדדי לפי פירושי כדכתי' וצ"ע ואכתי ק"ל על המ"של ז"ל דאמאי הוצרך למפשט מדברי רש"י דסוף מכות שהרי מתוך אותה סוגיא עצמה יש להכריח דאיתיה בשאלה דאי ליתיה בשאלה א"כ מאי פריך התם נזיר שמשון בר טמויי למתים אכתי לוקמא במדיר בנו בנזיר דליתיה בשאלה ואסור ליטמא למתים כדמוכח לקמן דף כ"ט ע"א דפריך בשלמא לר"י אהכי מטמא ומייתי קרבן וכו' אלא ע"כ מוכח דאיתיה בשאלה ומיהו יש לדחות:

ודע שראיתי לרש"י בסוף מכות שכתב ואית דמפרשי נ"ש נזיר מן הבטן ע"ש משמע דמדיר בנו מן הבטן מותר ליטמא למתים כמו שמשון דהא פריך התם להדיא בר טמויי למתים וכו' ולפ"ז ע"כ דמתני' לקמן דף כ"ח ע"ב דקתני האיש מדיר את בנו בנזיר לא מיירי במדירו מן הבטן שהרי ע"כ מתניתין לכל תורת נזירות עליו קתני דמה"ט פריך לקמן דף כ"ט ע"א בשלמא לר"י וכו' אהכי כי מטמא מביא קרבן וכו' כמ"ש שם התוס' בד"ה משום וכו' ע"ש ואפשר אע"פי דרש"י הקשה על הך פירוש של הי"מ מ"מ ס"ל דהדין מיהא דין אמת דמותר ליטמא ונראה להביא סיוע קצת לסברא זו מדקאמר הכא ר"ש שלא מצינו בשמשון שיצאת נזירות מפיו ואי נזיר מן הבטן אסור ליטמא לא הו"ל למנקט האי לישנא שלא מצינו שהרי ת"ל דע"כ דהכי הוא דאי הוה נדור מפי אביו איך נטמא למתים מיהו ראיתי לרש"י בפ"ב דנדרים שכתב הכרח זה שכתב בד"ה א"ל לא תניא וז"ל דשמשון לא יצא נזירות מפיו דהא הוה נטמא למתים וכו' עכ"ל הרי מבואר מדבריו דאסור ליטמא מכח הכרח זה ולפ"ז ע"כ כונת רש"י הכא נמי דקאמר שלא מצינו היינו נמי מהכרח זה אלא דלשון לא מצינו אינו מתיישב שפיר מיהו ראיתי להכ"מ ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ג שהעתיק הגי' שכן מצינו בשמשון שלא יצא נזירות מפיו ולפ"ז גי' זו מתיישב קצת ואפשר דזהו נמי גי' רש"י:

ונראה דגם מפרש"י והתוס' הכא בשמעתין מוכח דס"ל דמדיר מן הבטן אסור לטמא דלא כהי"מ והוא שכתבו גבי הא דפריך תלמודא שמשון לאו נזיר הוא קס"ד המלאך היה אומר לאביו וכו' כדאמרי' האיש מדיר בנו בנזיר אלמא שסוברים דמתני' דהאיש מדיר בנו בנזיר מיירי נמי במדירו מן הבטן מדהביאו מינה ראיה על נזירות שמשון שהוא מן הבטן וא"כ ממילא דע"כ אסור ליטמא משום דמתני' ע"כ סתמא קתני דכל תורת נזירות

עליו אלא שיש לדקדק בדבריהם דמשמע שרוצים להסכים סברת המקשה עם מתניתין דקתני האיש מדיר בנו בנזיר והא אכתי תקשי ליה דאיך נטמא כיון דמתני' משמע דאסור ליטמא וצ"ל דאין ה"נ דהו"מ למימר וליטעמיך וכו' אבל לסברת הי"מ ניחא מיהו לפי הי"מ ק"ק מאי משני התם מלאך הוא דקאמר ס"ס מנ"ל זה אימא דלמנוח קאמר כסברת המקשה וי"ל משום דפשטיה דקרא הכי משמע טפי דהמלאך הוא דקאמר ודו"ק:

ודע דמדברי התוס' ורש"י הכא קשה על התי"ט ז"ל לקמן ריש פ"ז משנה א' שכתב דאין האב יכול להדיר מן הבטן אלא דוקא עד שיגיע לחינוך וכבר השיגו ה' א"מ לקמן דף מ"ז ע"א ועיין לה' לח"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות דין י"ג וה' א"מ לא ראה לדברי הלח"מ ועיין לחידושינו לקמן פ"ב דף י"ד ע"א ע"ש באורך ודו"ק:

שם גמ' ה"א שמשון אחרינא וכו' פי' וכוונתו על שמשון אחרינא נא ואינו נזיר כפירש"י ותו' וראיתי לה' לח"מ זל פ"ג מה' נזירו' דין י"ד שכתב שרבינו הוק' לו על פירוש זה דהא קי"ל סתם נדרים להחמיר כדתנן ריש פ"ב דנדרים דף י"ח ע"ב דאם אמר בבשר מליח סתם אסור וכו' ע"ש ולא ידענא מאי קושיא נהי דקי"ל סתם נדרים להחמיר וכן פסק רבינו בפ"ב מה' נדרים דף ז' מ"מ גבי נזירות לא קי"ל הכי אלא קי"ל ספק נזירות להקל כדפסק רבינו בפ"ב מה' נזירות דין ז' ודין ט' ומה גם דר"י הכי ס"ל ספק נזירות להקל וכיון דמוקמי' למתני' אליביה כדמסיק בסמוך דלר"ש דאמר כשמשון לא אמר כלום א"כ ר"י אזיל לשיטתיה דס"ל ספק נזירות להקל ולכך קאמר ה"א שמשון אחרינא ואינו נזיר ומיהו מצאתי שש להלח"מ בפ"ד מה' נזירות דין ו' שכתב דנזירות שמשון ספיקו לחומרא דומיא דסתם נדרים להחמיר והכריח כן מהסוגיא דפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב עש"ב והתא ניחא דהרב לשיטתיה אזיל ומיהו לפרש"י ותוס' דמפרשי ה"א שמשון אחרינא דלא מהני דלא כרבינו צ"ל דס"ל כפי' קמא של התוס' שכתבו בהך סוגיא דבפ"ב דנדרים כמו שהביא הלח"מ בפ"ד בסיף דבריו ע"ש דלפי אותו פי' אינו כן אלא גם ס' נזירות שמשון אזלינן לקולא ודו"ק נ"ל. ובעיקר דברי הלח"מ דפ"ד דנזירות עיין לחידושינו לקמן פ"ב דף י"ג ע"ב גבי בעי רבא ע"ש באורך ודו"ק:

ודע דבפשטא דשמעתא לפרש"י ותוס' דה"א דכונתו על שמשון אחרינא צ"ל דס"ל למתני' אדם מוציא דבריו לבטלה שהרי לאיזה נפקותא קאמר כשמשון אחרינא וע"כ לבטלה קאמר ואע"ג דמחלוקת תנאי פ"ק דערכין דף ה' ע"א לא הוצרך תלמודא לבאר כיון דקי"ל הכי כדפסק רבי' פ"ק מה' ערכין דין ג' ע"ש ומיהו לחד פי' שכתב הכ"מ ז"ל לדעת רבינו דר"ל שיוכל לטעון לשמשון אחרינא נתכוונתי א"ש טפי דאפשר דהיכא שאמר בפירוש לבטלה הוציא דבריו מהימן לכ"ע ודו"ק ועיין להלק"ט דף כ"ז ע"א סי'

כ"ו: שם במשנה מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון וכו' ראיתי למהרימ"ט ח"א סי' ך' דף ה' ע"ג וד' שרצה להוכיח דנזירות שמשון לאו מטעם נדר אלא מטעם נזירות וז"ל ועוד אם מטעם נדר נאסר לא יהא בהם היתר מצטרף לאיסור כדאמרי' גבי נזירות פרק ג' מיני דף ל"ו ע"ב בכל התורה כולה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה משרת ואם איתא לא הוה תלמודא שתיק מינה ולא הפוסקים היו סותמים נזירות שמשון כנזירות דעלמא ועוד בהאי דתני מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון ליתני שנזיר עולם היתר מצטרף לאיסור את"ד ע"ש:

ולכאורה במה שהק' דה"ל למתני' למתני נזיר עולם היתר מצטרף לאיסור י"ל דלא תני אלא מידי דלא שייכא אלא בנזירות שמשון אבל אין היתר מצטרף לאיסור דשייך בכל התורה נמי לא קתני וכה"ג משני תלמודא לקמן פרק ג' מינין דף ל"ח ע"ב גבי שייר לא יחל ומסיק אי משום הא לאו שיורא כי קתני מידי דלא איתיה בדוכתי אחריתי וכו' ע"ש ואף למאי דמשמע מדברי התוס' שם בד"ה שייר בל יחל וכו' דלא קאמר תלמודא הכי אלא אליבא דרבא אבל לאביי חשיב שיורא מ"מ לרבא מיהא אינה קושיא וה"ל לה' לבאר מיהו כי דייקת בה נראה דהדין עם ה' דא"כ מאי מקשו התוס' הכא וא"ת שאלה איכא בינייהו דנזיר שמשון ליתיה בשאלה ונזיר עולם איתיה בשאלה וכו' ומאי קושיא שהרי שאלה איתיה נמי בדוכתי אחריני כגון תרומה וטבל ונדר ושבועה והקדש וכן נמי היכי קתני נזיר שמשון אם נטמא אינו מביא קרבן טומאה שהרי בכולי מילתא נמי הכי הוא דאינו מביא קרבן על הטומאה א"ו היכא דקתני מה בין כיון דנחית לחילוק שיש בין זה לזה הו"ל למתני כל החילוקין שביניהן ואע"פ דאיתיה בדוכתי אחריני כיון שאינו באידך הו"ל למתני מידי דהוה באלו קתני נזיר עולם הוי כמו כל התורה לענין שאלה אבל שמשון לא וכן נמי נזיר שמשון היי כמו כל התורה לענין אין היתר מצטרף אבל נזיר עולם לא וכן נמי לענין טומאה. מיהו אחר המחילה מכת"ר לא דק שהרי לקמן פרק ג' מינין דף ל"ז ע"א מסיק תלמודא כי קאמר דנזיר היתר מצטרף לאיסור היינו לר"ע אבל לרבנן נזיר נמי אין היתר מצטרף לאיסור ע"ש וא"כ כיון דרבנן פליגי וס"ל דנזיר נמי הוי כמו דעלמא דאין היתר מצטרף א"כ אימא מתני' הכא רבנן היא ומה גם דקי"ל כרבנן כדפסק הרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין ד' ומה שהקשה נמי מהפוסקים דסתמו לא קשה ג"כ כיון דפסקו כרבנן ומש"ה סתמו אבל הו"ל להרב להקשות מאיסורי נזיר גופייהו דמצטרפי אהדדי דאמרי' לקמן פרק ג' מינין דף ל"ז סוף ע"ב לימד על איסורי נזיר דמצטרף זה עם זה ומשמע אבל שאר איסורי דעלמא אין מצטרפין זה עם זה וכך פסק הרמב"ם פ"ד מ"ה מאכלות אסורות דין י"ו וז"ל כל איסורי' שבתורה אין מצטרפין

זה עם זה חוץ מאיסורי נזיר וכו' עכ"ל וא"כ אי נזירות שמשון מטעם נדר לא יהא בו נמי איסורי נזירותו מצטרפין זה עם זה וא"כ לא הו"ל לפוסקים לסתום וגם הו"ל למתני' הכא למתני מה בין נזיר שמשון וכו' ודו"ק:

ואגב ראיתי לו עוד שהק' וז"ל ואני שואל מאת כת"ר דאי נזירות שמשון מטעם נדר היכי שייך בנדר איסור תגלחת שהרי איסור תגלחת דבר שאין בו ממש וכו' את"ד ע"ש גם בזה לא ידעתי מאי מקשה דמהיכן משמע ליה דנזיר שמשון חל על התגלחת אע"פ ששם תגלחת דבר שאין בו ממש אי משום כיון דאיסור תגלחת הו"ל כאומר הריני נזיר שמשון מן התגלחת אימא דחל על התער בדבר שאין בו ממש וכאילו אמר הריני נזיר שמשון מן התער ואי משום דתנן לעיל דף ג' ע"ב הריני נזיר מן התגלחת ה"ז נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו ומשמע ליה דה"ה גם בנזירות שמשון אי הוה אמר הכי מהני מנ"ל הא אימא דוקא בנזיר דעלמא אבל נזיר שמשון כיון דאינו אלא נדר אם אמר הריני נזיר שמשון מן התגלחת לא מהני משום דנדר אינו חל על דבר שאין בו ממש אבל הו"ל להו' להקשות דאמאי לא קתני מתני' מה בין נזיר שמשון לנזיר עולם נזיר שמשון אינו חל על דבר שאינו ממש משום דהוי נדר אבל נזיר עולם חל על התגלחת דדבר שאין בו ממש כמו שהק' כה"ג גבי אין היתר מצטרף לאיסור ועוד נראה אדרבא קושיית הרב שהק' מהיתר מצטרף מעתה אינה קושיא דאימא תנא ושייר דשייר תרתי דבר שאין בו ממש והיתר מצטרף ולפ"ז גם קושיית התוס' שהקשו שאלה איכא בינייהו ל"ק ג"כ כיון דתנא ושייר אלא בלא"ה תירצו שפיר:

מיהו תימא על ה' ז"ל דמשמע מדבריו דנזיר חל על דבר שאין בו ממש ואחר המחילה זה אינו כדמוכח מדברי התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בד"ה אלא וכו' שהקשו וז"ל תימא דבסוף מכות דקאמר ולחשוב נמי כגון דאמר שבועה וכו' לישני דלא קתני מידי דחייל אדבר דלאו מששא ותירצו דעדיפא מינה משני ע"ש והתם במתני' דסוף מכות חשיב נמי נזיר ואפ"ה קאמרי דלא קתני מידי דחייל אדבר שאין בו ממש אלמא ע"כ ס"ל דנזיר לא חל על דבר שאין בו ממש והנראה דאשתמיט מה' מהרימ"ט דברי התוס' הללו ולפ"ז נ"ל מתני' דקתני הריני נזיר מן התגלחת ומן הטומאה נקטה המכוין ולעולם דבעי שיאמר הריני נזיר מן התער ומן המת ודו"ק נ"ל ועיין למהרימ"ט ח"א סי' נ"ג דף ל"ה ע"ג :

שם במשנה אינו מיקל וכו' עיין להתי"ט ז"ל ד"ה אינו מיקל ועיין לה' שושנים לדוד ז"ל ועיין למהרש"א ז"ל בחידושי אגדות לפ"ק דמס' סוטה דף ט' ע"ב ד"ה ניכרים דברי אמת וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה אלא כי הא וכו' חייב על השניה אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה וכו עכ"ל משמע דטעמא דחייב על השניה משום דחלה לבטל שבועת עצמו וה"ה נמי גבי נזירות וק' דא"כ ל"ל קרא גבי נזירות מ"ש משבועה וליכא למימר משום דאיכא למפרך מה לשבועה שכן חמורה שחלה על דבר שאין בו ממש משא"כ נדרים כדאמ' ספ"ק דנדרים דף י"ג ע"ב דע"כ לאו מטעם חומר שבועה הוא דחלה דא"כ שבועה קמייתא נמי חמורה היא ומאי אולמיה דשבועה שנייה דאתיא ודחייה לראשונה והא דאמרי בפ"ב דנדרים דף י"ח ע"א ומה שבועה חמורה אין שבועה חלה על שבועה וכו' דמשמע דהסברא נותנת דחלה על שבועה משום דחמורה התם לענין דחלה לקיים שבועה קמייתא כדי לחייבו שני לאוין כגון שאמר שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל ואכל אבל לבטל שבועה קמייתא מהי תיתי:

ותו ק"ל מהא דפריך התם נדר נמי חמור שכן חל על המצות וכו' ע"ש ומאי פריך שהרי נהי דנדר חמור משבועו' משום דחל על המצוה מ"מ נזירות מיהא לית בהו חומרא משבועה שהרי לגבי שבועות הר סיני אינו חל משום דאיסור גברא והוי כמו שבועה כדפריך תלמודא מושבע מהר סיני כפיר"שי בדבור שלפני זה ולגבי שבועת עצמו נמי דנזירות חלה הרי שבועה נמי חייצא אשבועת עצמו ונמצא דכי הדדי נינהו וא"כ מאי פריך נדר נמי חמור וכו' שהרי ק"ו דקאמר הברייתא בנזירות מיירי ואימא דקרא משום נזירות הוא דאצטריך. תו ק"ל האי טעמא דחייב על השניה משום דחלה לבטל שבועת עצמו א"כ היכי מחייב על הראשונה משום שבועת בטוי ותו משמע התם בפ"ג דשבועות דף כ"ט ע"א במתני' דקרי לשנייה שבועת שוא משום דא"א לבטל המצוה כפרש"י שם אלמא דאינה חלה לבטל שבועת עצמו ותו קתני נמי התם דחייב על השניה גבי נשבע לבטל המצוה שלא לעשות סוכה וכו' אלמא דחייב אע"ג דלא חלה לבטל המצוה של שבועת הר סיני וטעמא משום כשיצתה שבועה מפיו יצתה לשקר מפני שא"א לבטל המצוה כדאיתא התם בעבר הדף ע"ש:

וראיתי לה' א"מ ז"ל שהרגיש בקושייתנו אחרונה וכתב משם ה' אלשיך בתשובה וז"ל כוונת רש"י הוא דממתני' דהתם נראה שלא יקרא נשבע לבטל המצוה כשנשבע לבטל דברי עצמו כמו כשנשבע לבטל מה שמושבע מהר סיני ודייק לה מהאי בבא המיותרת לגמרי שאחר דתנן נשבע לבטל המצוה חייב משום שבועת שוא מאי אצטריך לאשמעי' גבי שבועה דחייב פשיטא כיון דהוי נשבע לבטל המצוה א"ו דתנא דמתני' ס"ל דקיל מושבע מפי עצמו ממושבע מהר סיני וא"כ אע"ג דלא תחול אנזירות במושבע מהר סיני חייל בנשבע מפי עצמו ע"כ כוונתו עכ"ל ע"ש. ולפ"ז מ"ש רש"י אע"ג דנשבע לבטל

המצוה שיעור דבריו ר"ל אע"ג דהוי נשבע לבטל המצוה הוא וכבר קתני ליה ומאי אצטריך לאשמעי' אלא ע"כ משום דשבועת עצמו קילא ואין זה כ"א דברי נביאות בכוונת רש"י ותו אמאי הוצרך רש"י לדייק דקדוק בעלמא מהך משנה שהרי משמע להדיא התם פ"ג דשבועות דף כ"ד ריש ע"א דשבועת עצמו קילא גבי שבועת איסור כולל דקאמר א"ל ר"ל כי אמרינן איסור כולל באיסור הבא מאליו באיסור הבא ע"י עצמו לא אמרי' וכן נמי התם בעבר הדף קאמר מהו דתימא איסור הבא מאליו אמרי' איסור הבא ע"י עצמו לא אמרי' וכו' ותו דשבועת עצמו קילא שהרי איתא בשאלה כדאמרי' נמי התם ולכן לולי דמסתפינא נראה להגיה כ"ז מפרש"י וכצ"ל הכי אמרי' במסכת שבועות ונזירות נמי וכו' עכ"ל והשאר נמחק ור"ל הכי אמרי' במסכת שבועות דשנא ושנא דשבועות עצמו קילא משבועת הר סיני וכונתו על המקור שכתבנו כנ"ל לפי חומר הנושא ועיין להתוס' בפ"ק דתמורה דף ו' ע"א ד"ה והשתא וכו' שכתבו דאע"ג דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני מ"מ גבי שבועה מהני משום שהוא בדה את האיסור ע"ש אלמא דשבועת עצמו קילא לענין לא מהני משום שהוא בדה האיסור וה"נ נימא גבי נזירות אבל ק"ל דנמצא לפ"ז דיש חילוק בין נזירות לשבועה לגבי שבועת עצמו דנזירות חיילא אשבועת עצמו אבל שבועה לא חיילא אשבועת עצמו וק"ל שהרי בדבור שלפני זה כתב הטעם דנזירות לא חיילא אשבועת הר סיני משום דמסקינן בנדרים פרק ואלו מותרין דף ט"ז ע"ב אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והמתבאר מהך סוגיא שלא אמרו כן אלא גבי שבועה שלא אשב בסוכה ומכח סברא זו משום איסור גברא כמ"ש שם הר"ן אלמא דס"ל לרש"י דה"ה נמי דנימא הך סברא גבי נזירות ג"כ כיון דנזירות נמי איסור גברא הוא ומשו"ה פריך תלמודא מושבע מהר סיני הוא א"כ גבי שבועת עצמו דאין שבועה חלק לבטל שבועת עצמו וע"כ דטעמא נמי משום דאיסור גברא הוא א"כ אמאי לא נימא נמי דנזירות נמי לא חייל לבטל שבועת עצמו מה"ט גופיה דאיסור גברא ואי משום דשאני נזירות דגלי קרא ולא ילפינן שבועה מניה דהיכא דגלי גלי א"כ גבי שבועת הר סיני נמי נימא דגלי קרא ומאי פריך מושבע מהר סיני וכו' וכמו שהקשו התוס' וצ"ע:

תוס' ד"ה ור"ש וכו' נראה מדבריהם דאינם ץ מבינים כפירש"י אלא דואב"א קאי אמאי דפריך מושבע מהר סיני ואהא משני לא תימא כדקאמר רבא לעיל שבועה שאשתה ולאסור יין מצוה אלא תוכל לתרץ אפי' שבועה שלא אשתה ולאיסור חל וכו' ואיכא למידק בדבריהם דלשון אפי' דכתבו אינו מתיישב דאדרבא כ"ש הוא דהוי לקיים ויש לישב דר"ל אפי' שבועה שלא אשתה יש בה נמי חידוש משום לאפוקי בדעלמא דאין

איסור חל על איסור אבל קשה אימא דוקא לקיים הוא דגלי קרא דנזירות חיילא אבל לבטל כגון שבועה שאשתה אימא לא חיילא נזירות וכ"ת משום דהוקשו לנדרים דחלין לבטל המצוה אימא דוקא נדרים דאיסור חפצא אבל נזירות דאיסור גברא לא כמו הצריכות שכתבו התוס' פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א בד"ה חומר וכו' ע"ש וכ"ת אה"נ דזהו כוונת התוס' דלא אתא קרא אלא לשבועה שלא אשתה דוקא א"כ קשה הא דילפינן בעלמא אין איסור חל על איסור מתרומה טמאה כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דף כ"ז ע"א ד"ה מצוה וכו' נילף מנזיר לחומרא דאיסור חל על איסור דהשתא ליכא למימר מה לנזירות שכן חמורין דחלין לבטל המצוה שהרי כיון דקושטא הוא דאין חלין לבטל המצוה וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן פ"ו דף ל"ז ע"ב בגמ' גבי דקאמר למד על איסורי נזיר שמצטרפי' רפי' וכו' ע"ש:

רש"י ד"ה ואב"א וכו' בסתם דאמר הריני נזיר וכו' עכ"ל דלא תימא דוקא עד שיפרש הכל ממש קאמר אלא בסתם נמי דאמר הריני נזיר הוי כמו שפירש הכל ומאי דנקט מכולן ר"ל עד שיאמר לשון דהמכוון מכולן וכ"כ נמי התוס' או יפרש הכל או יאמר סתמא וכן נמי מ"ש רש"י לקמן דף י"א ע"ב ד"ה ולר"ש וכו' ור"ל עד שיזור מכולן בבת אחת כגון דאמר הריני נזיר סתם וכו' עכ"ל וכ"כ עוד לקמן פ"ו דף ל"ח ריש ע"א עד שיזור מכולן וז"ל כגון דאמר הריני נזיר סתם וכו' עכ"ל נקט כגון לאפוקי היכא דנזר מחד דלא הוי נזיר וכן נמי הרא"ש ריש פ"ק דנדרים דף ד' סוף ע"א ד"ה עד שיזור מכולן כתב וז"ל פי' עד שיאמר הריני נזיר בסתם דהיינו מכולן עכ"ל כוונתו לאפוקי היכא דנזר מחד וזה פשוט:

בא"ד לא אתי אידך פלגא וכו' עכ"ל אע"ג כיון דחיילא עליה נזירות כשאמר חד מן החרצנים וכל דקדוקי נזירות עליו כמו דס"ל לרבנן מה שייך לומר לא אתי אידך פלגא וחייל וכו' מ"מ כיון דלא הזכיר אלא חד חשיב כאילו אידך פלגא חייל אפלגא קמא ודו"ק:

והנה לפי פירש"י דר"ש לטעמיה וכו' ע"כ צ"ל הא דפריך ורבנן הא כתיב מכל וכו' לשנוייא קמא קאי אבל לפי ואב"א דר"ש לטעמיה ה"נ רבנן לטעמייהו דס"ל איסור חל על איסור וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל ודו"ק. וכן נמי צ"ל הא דפריך תלמודא לקמן דף ל"א ריש פ"ה ולר"ש מכל מאי דריש ביה ומשני דמ"ל עד שיזור מכולן היינו אליבא דשנוייא קמא אבל לפי ואב"א ע"כ לא דריש ליה וכן נמי הא דאמרי' ריש פ"ק דנדרים דף ד' ע"א דלרבנן נזיר חידוש הוא שחדשה תורה דאם אמר הריני מחרצן הוי נזיר לכל ע"ש ע"כ צ"ל נמי אליבא דשנוייא קמא הוא אבל לפי ואב"א ליכא חידוש שהרי כיון דקי"ל בעלמא נמי שאיסור חל על איסור ובזה ניחא מה שהקשינו לקמן בחידושינו דף ל"ז ע"א

ע"ש ודו"ק ומיהו מדברי התוס' ד"ה ור"ש וכו' משמע דלא מפרשי כפירוש רש"י וכמו שאכתוב בדבריהם ודו"ק:

תוס' ד"ה מאי היא וכו' ודע שראיתי לה' מהרימ"ט ח"א סי' נ"ג דף ל"ה ע"ג שהביא ראיה דנזירות חשיב איסור גברא וז"ל ועוד נהי דהיין שייך איסור חפצא אבל תגלחת וטומאה היכי שייך בהו איסור חפצא כלל דהא לית בהו ממש וכו' עכ"ל ע"ש ר"ל הא דחל על דבר שאין בו ממש או לא חל תלוי באיסור גברא או חפצא כמ"ש הר"ן סוף פ"ק דנדרים דף ט' ע"ב ע"ש וה' מהר"י באסן שם דף ל"ז סוף ע"כ השיג עליו ממה דקתני מתני' חומר שבועות מבנדרים שהשבועות חל על דבר שאין בו ממש משא"כ נדרים ואם איתא הרי נדריה נמי חיילי על דבר שאין בו ממש כנזירות כשבועות וא"כ ליפלוג וליתני בדידה גבי נדרים גופה בין נזירות לנדרים דכה"ג מקשה תלמודא פ"ב דנדרים דף י"ז ע"א לר' הונא מדתנן אין שבועה בתוך שבועה ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר ואפי' לפי מה שפירש הר"ן שהקושיא דאבעי ליה לתנא לפרושי כי היכי דלא נטעי ה"נ אבעי ליה לפרושי את"ד ע"ש ואחד המחילה קושיית הרב איני מכיר שהרי הר"ן כתב וז"ל אבל לשמואל לא ק' וכו' דכהאי גוונא ליכא למטעי במאי דתני תנא דנזירות קתני ולא קונמות ואדרבא מדנקט מלתיה בנזירות וכו' עכ"ל וא"כ דון מינה ואוקי באתרין דה"נ איכא למטעי בנדרים קתני ולא נזירות ולא ידעתי איך לא סיימו קמיה דברי הר"ן הללו שהרי עיקר מה שהוצרך הר"ן לפרש שהקושיא אבעי ליה לתנא לפרושי היינו משום כי היכי דלא תקשי לשמואל וא"כ מאי ק"ל לה' ז"ל וצ"ע. ואגב אכתוב שראיתי בס' זהר הקדוש בסבא דמשפטים דף קט"ו ע"ב דמבואר מדבריו דשבועה לא חלה אלא על דבר שיש בו ממש ונדר חל אפי' על דבר שאין בו ממש ע"ש והוא הפך ברייתא דמייתי לה תלמודא סוף פ"ק דנדרים דף י"ג ע"ב ופ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א ושו"ר בליקוטי ה' מהר"י אזולאי ז"ל שעל ס' הזוהר שעמד בזה משם מהרח"ו ז"ל ע"ש:

עוד הק' מהר"י באסן על מהרי"מט דף הנז"ל ריש ע"ב דמפ"ב דנדרים דף י"ח ע"א משמע בהדיא דנזירות אינו חל על דבר שאין בו ממש גבי הא דמותיב רב המנונא וכו' ופריך תלמודא ומאי חומרא דשבועה אלימא משום דחיילא אפי' על דבר שאין בו ממש וכו' ואי נזירות חל על דבר שאין בו ממש הרי נזירות דביה קיימינן חל נמי על דבר שאין ממש אלא כדאמרן שאין זה דבר שאין בו ממש שכיון שהיה יכול לנדור בזה האופן שהיה מזכיר שם החפץ השתא נמי שאמר הריני נזיר גזירת הכתוב היא כמה שמזכיר התער והמת עכ"ל והביא ראיה ממ"ש הר"ן משם התוס' ז"ל דף י"ו ע"ב גבי ישיבת סוכה עלי אע"פ דהישיבה דבר שאין בו ממש לא מקרי דבר שאין בו ממש אלא בשאינו מזכיר שם

החפץ כגון שאני ישן אבל כשמזכיר החפץ דבר שיש בו ממש הוא ואם כן אנו נמי נאמר כיון שהיה יכול לנדור ולהזכיר שם החפץ השתא נמי הרי הוא כמי שמזכיר החפץ וכו' את"ד ע"ש ואחר המחילה לא ידעתי דאיך שייך לומר כיון שיכול לנדור באופן שמזכיר החפץ הוי כמי שמזכיר החפץ שהרי גבי נדרים נמי יכול לנדור באופן שמזכיר החפץ דהיינו קונם עיני בשינה דכה"ג חל הנדר משום דעין יש בו ממש כדאיתא פ"ב דנדרים דף ט"ו ע"א ואפ"ה היכא דלא הזכיר החפץ אלא אמר קונם שאני ישן חשיב לה דבר שאין בו ממש ואינו חל הנדר וליכא למימר דשאני נזירות כיון דגלי ביה קרא דאפי' לא נדר אלא חד הוי נזיר מסתמא דגלי קרא דהוי כמי שמזכיר החפץ והיכא דגלי גלי דזה מנ"ל שהרי אטו מי קאמר קרא תגלחת וטומאה אלא קאמר דמחד הוי נזיר ואימא דבעינן שיאמר הריני נזיר מן התער או מן המת שמזכיר החפץ דומיא דהריני נזיר מן היין ומה שהביא ראיה מדברי התוס' שהביא הר"ן אינה ראיה דהתם מ"מ הזכיר שם החפץ שהיא הסוכה אבל אם לא הזכיר אין לנו לומר נעשה כמו שמזכיר וכו' ומיהו ראיתי לה' שער המלך ז"ל ה' שופר דף פ"ו ריש ע"א שהזכיר משם הטור ונ"י וש"ך וט"ז כדברי הרב דמתרצינן דיבוריה ע"ש וכעת צ"ע עם ההיא דקונם עיני בשינה ודו"ק:

ולעיקר ראיית מהר"י באסן מהך דפ"ב דנדרים דאיך קאמר אלימא משום דחל על דבר שאין בו ממש שהרי נזירות דקיימינן ביה חל על דבר שאין בו ממש נלע"ד ליישב דאין ה"נ דה"מ למפרך הכי אלא משום דברייתא דהתם ה"ה נמי לענין נדרים כדפירש"י התם ד"ה והלא דין הוא וכו' והילכך כדי להקשות נמי אנדרים פריך פירכא שוה לתרוייהו נדר חמור שכן חל על המצוה וכו' וכן משמע לשון המקשה גופיה דפריך ומאי חומרא דשבועה מנדר וכו' אלמא דבעי להקשות נמי אנדר כנ"ל נכון:

אבל מה שק"ל על מהרימ"ט הא ק"ל שהרי פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א כתבו התוס' בד"ה אלא וכו' וז"ל תימא דבסוף מכות דקאמר ולחשוב נמי כגון דאמר שבועה וכו' ודוחק לומר האי תנא לית ליה איסור כולל ולישני דלא קתני מידי דחייל אדבר דלאו ממשא ותירצו דעדיפא מינה משני ע"ש ומשמע ודאי דקושייתם היא דלא הוה צריך לשנויי האי תנא לית ליה וכו' וכן משמע לישנא ודחיק למימר וכו' והשתא לפי דברי מהרימ"ט דנזיר חל על דבר שאין בו ממש א"כ לא ידעתי איך הפה יכול לדבר דלא חשיב שבועה משום דמידי דחייל אלאו מששא לא קתני שהרי התם במתני' דסוף מכות חשיב נמי נזיר בהדייהו ובהדיא פריך תלמודא התם סוף מכות האי פירכא עצמה גבי מאי דמשני התם מידי דאית ביה שאלה לא קתני ופריך והרי נזיר וכו' ע"ש ולא ידעתי איך אשתמיט מניה דברי התוס' הללו שהרי כיון שה' הזכיר לדברי התוס' בד"ה חומר וכו'

איך לא ראה דברי התוס' שם באותו מקום סמוך ונראה בדבור שלפניו שלפי דבריו נמצא דדברי התוס' הפך משנה ערוכה הכא דקתני הריני נזיר מן התגלחת ומן הטומאה ה"ז נזיר אלמא דנזירות נמי חל על דבר שאינו ממש כמו שבועה ולולי דברי ה' אפשר לישב לדעת התוס' דמאי דקתני מן התגלחת ומן הטומאה אין הכוונה שיאמר בזה הלשון אלא לעולם דבעי שיאמר הריני נזיר מן התער או מן המת אלא מתני' נקטה המכוון כיון דלא נתתה להכי ולפ"ז ע"כ לומר דס"ל לתוס' דנזיר חשיב איסור חפצא דאי איסור גברא ע"כ לא בעי' דבר שיש בו ממש ואע"ג דדמו להקדש כדאמרי' לקמן ריש פ"ב דף ט' ע"א דמה"ט יש להם שאלה כדין הקדש משום דכתיב ביה קדוש יהיה כפרש"י לקמן ועיין לה' שמחת יו"ט דף נ"ו ע"ג שהק' כה"ג גבי דברים שבלב והבאתי דבריו לעיל דף ב' ע"ב ד"ה מ"ד וכו' ע"ש מ"מ לענין דבר שיש בו ממש כיון דהקדש איסור חפצא ונזירות איסור גברא הילכך האי כדיניה והאי כדיניה כי היכי דהוקשו נמי לנדרים ואפ"ה יש לחלק מה"ט וזה פשוט ועיין עוד למהרי"מט ח"א סי' ך' דף י' ע"ג ועיין לחידושינו לקמן פ"ב דף י"א ע"א במתני' גבי דקתני הריני נזיר ע"מ שאטמא למתים וכו' ודו"ק. ואגב הוקשה לי בדברי התוס' דשבועות שזכרנו דאיך תירצו עדיפא מינה משני שהרי ודאי דשנויא דחיקא הוא וכמ"ש הם עצמם ודחיק למימר וכו' ואיך חזרו בתירוצם וכתבו עדיפא מינה משני וצ"ע. ועיין לתוס' לקמן פ"ב דף י"ד ע"א ד"ה אמר וכו' מ"ש בס"ד וה"נ משמע בפ"ג דמכות וכו' ועיין לחידושינו שם:

ודע שראיתי למהרי"בל ח"א סי' ל"ח ע"א שכתב שהרש"בא בתשו' הביא ראיה דנזירות חלה על דבר מצוה מיהא דשנינו חומר בנדרים משבועה אמר קונם סוכה שאני עושה בנדרים אסור בשבועה מותר ואחר משנה זו שנינו יש נדר בתוך נדר וכו' וקא מפרש כיצד אמר הריני נזיר וכו' ומשמע דהאי יש נדר בתוך נדר קאי אחומר בנדרים דקחשיב דחלין על דבר מצוה דה"ק חומר בנדרים וכו' ועוד יש נדר בתוך נדר וכו' ומדקא מפרש כיצד אמר הריני נזיר וכו' אלמא נדרים ונזירות אחת הם לענין נמי לחול על דבר מצוה ועוד שאילו לא היה הנזירות חל על דבר מצוה כי פליג התם בין נדרים לשבועות טפי הו"ל לאפלוגי בנדרים גופייהו וזו היא שיטה פשוטה בתלמוד לפלוג וליתני בדידיה עכ"ל ותימא לי תמיהא רבתי שהוצרך להביא עצות מרחוק שהרי תלמוד ערוך הוא הכא להדיא דדרשי' מיין ושכר יזיר לאיסור יין מצוה וכו' ודוחק לומר משום דמהכא איכא למדחי דוקא אשבועת עצמו הוא דחלה נזירות אבל אשבועת הר סיני לא חלה כפי רש"י ולכך הביא ראיה מהך דחומר בנדרים דאיירי בקונם סוכה וכו' דהיינו שבועת הר סיני דכולי האי הו"ל לה' לבאר ועוד שהרי כתב עוד הטעם נדרים ונזירות אחת הן דכאן וכאן

איסור חפצא משמע דפשיטא ליה מילתא מסברא דנפשיה דנזירות איסור חפצא דלא כרש"י וע"כ דתלמודא דפריך מושבע ועומד בתמיה הוא כפי' התוס' וצ"ע:
בא"ד וק' אדרבא להכי אצטריך קרא מיותר וכו' עכ"ל וליכא למימר דא"כ הא דקי"ל דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה כמ"ש רש"י נילף מהכא דמבטלה די"ל הא דאין שבועה מבטלה מצוה מקרא ילפי' לה כדאיתא בפ"ב דנדרים דף י"ו ע"ב דכתיב לא יחל דברו אבל חפצי שמים מיחל וע"כ דגזירת הכתוב וראיתי לה' שאגת אריה בדיני קידוש סי' ס' דף נ"ו ע"ג שכתב לתרץ קושיית התוס' משום דהתם בפ"ב דנדרים פריך תלמודא מ"ש שבועה ומ"ש נדר ומשני כאן איסור גברא כאן איסור חפצא וכו' והשתא פריך שפיר דהא כיון דגלי קרא גבי נזיר דאיסור גברא לאו מילתא א"כ אימא שבועה נמי חלה על המצוה וקרא איכא לאוקומי גבי נדר א"ד ז"ל וכמו כן ראיתי למהרימ"ט ח"א סי' נ"ד דף ל"ז ע"ב שהק' כן לדברי ר"ת כיון דגלי קרא גבי נזיר דחל אמצוה אלמא דסברא דאיסור גברא בטילה א"כ הדרא קושיית תלמודא התם לדוכתה ע"ש ואחר המחילה הריני דן לפניהם בקרקע ולא ידעתי אמאי בטלה הסברא לענין דנוקי לקרא במסתבר טפי דהא כיון דגלי לה' דחל על המצוה ודאי דנוקי ליה גבי נדר דאיסור חפצא טפי משבועה דאיסור גברא ושאני נזירות דגלי קרא וזה פשוט וצ"ע:
בא"ד לכן נראה לר"ת וכו' ראיתי להמש"ל ז"ל פ"ה מה' שבועות דין י"ח בד"ה כתב הרא"ש וכו' שכתב וז"ל כתב הרא"ש בתשובה וכו' ואיני מבין ראיה זו כלל דר"ת לא יחלוק על הירושלמי וכו' ה"נ נזיר וכו' אפי' קידוש דאורייתא נזירות חל עליו אלא כוונת ר"ת היא לומר דאין דרך המקרא וכו' עכ"ל. כונת ה' דלדעת הרא"ש ע"כ ס"ל דקושיית תלמודא היא קושיית פשיטא וא"כ משמע דפשיטא ליה לתלמודא דשבועה חלה על דרבנן ולזה דחי ה' דא"כ ע"כ יחלוק על הירושלמי דמשמע דאי הוה קידוש דאורייתא ניחא דאצטריך קרא ולפי הירוש' אפי' קידוש דאורייתא פשיטא נמי דחל עליו נזירות ולא הוה צריך קרא משום דאיכא מגו דחייל ארשות כמו מצוה אלא קושיית תלמודא אין דרך המקרא דקאי אדרבנן ואע"ג דאכתי איכא למשמע דהדין מיהא דין אמת דשבועה חלה על דרבנן דפריך משום דאין דרך המקרא משמע אבל אי ליכא קרא הוה ניחא מ"מ איכא למדחי דהכי פריך כיון דאין דרך המקרא וא"כ ע"כ קרא לא אתא להכי ממילא אימא לך דאין שבועה חלה על דרבנן ואע"ג דאכתי נמי משמע דאי הוה דרך המקרא הוה ניחא דשבועה חלה על דרבנן היינו משום דגלי קרא אבל כיון דאין דרך המקרא ולא אתא קרא להכי אימא דאין השבועה חלה על דרבנן וה"ה דהו"מ פריך אפי' תימא דרך המקרא וכו' וא"כ קידוש דאורייתא מ"מ ל"ל קרא כיון דאיכא מגו אלא האמת פריך דקושטא

הוא דקידוש דרבנן ואין דרך המקרא וכו' ומיהו לפירש"י ע"כ דתלמודא דידן יחלוק על הירושלמי דא"כ מאי פריך מושבע ועומד וכו' שהרי כיון דאיכא מגו חל הנזירות ואדרבא הו"ל למפרך ל"ל קרא ומה"ט הקשו התוס' לפירש"י אדרבא להכי אצטריך קרא מיותר לומר דחייל עליו נזירות וכו' ולא הקש ועדיפא מינה אדרבא למאי אצטריך כלל קרא מיותר ת"ל משום דאיכא מגו אלא משום דלפרש"י ע"כ דתלמודא לא ס"ל כהירושלמי אבל לפי' ר"ת אין ה"נ דלא יחלוק על הירושלמי וכדברי ה' מש"ל ז"ל:

מיהו ק"ל עליו דא"כ דתלמודא דידן נמי אית ליה מגו כמו הירושלמי א"כ מאי משני דאמר שבועה שאשתה וכו' שהרי ע"כ דאיכא מגו ואכתי ל"ל קרא דהא ודאי הא דנשבע שאשתה ע"כ מיירי שנתן קצבה כגון שאמר שאשתה היום והכי נקיט לה הרמב"ם בהדיא פ"ז מה' נזירות דין י"א וז"ל מי שנשבע שאשתה היום ואח"כ נדר בנזיר וכו' עכ"ל והיינו טעמא משום דודאי אין סברא שנשבע שלא יפסוק כלל משתיית היין וא"כ איכא מגו דמגו דחייל אשאר ימים של רשות חייל נמי על אותו יום שנשבע והיותר קשה שהרמ"בם פסק כהך הירושלמי פ"ה מה' שבועות דין י"ח כמ"ש שם הכ"מ ז"ל ע"ש אלמא דאית ליה מגו א"כ מה יענה בהך שנשבע שאשתה היום וכו' דל"ל קרא. וראיתי לה' המגיה שבס' מש"ל ז"ל שרמז לס' כפות תמרים ע ע"ש וחיפשתי בספר כפ"ת וראיתי לו בחידושיו פרק לולב הגזול על דף ל"ח ע"ב מהגמ' ד"ה כתבו וכו' שהקשה קושיא הלזו בפשטא דשמעתא לדעת הפוסקים דס"ל דבכולל חייל לבטל המצוה בשב ואל תעשה והניח בצ"ע ע"ש והתימא על ה' מש"ל איך לא הרגיש בקושיא זו וראיתי לה' שע"ה ז"ל הלכות איסורי ביאה דף קכ"ב ע"ג שהביא קושיא זו וכתב לחד תירוצא כיון דבזמן המגו דהיינו בשאר הימים ליתיה לאיסורא קמא דכבר עבר אותו יום לא אמרינן מגו את"ד ע"ש. ואפשר שזה נמי היתה דעת ה' מש"ל אלא דכולי האי הו"ל לבאר וצ"ע. ושוב אחרי התבוננות נראה דלק"מ דלגבי שבועת עצמו הסברא נותנת דלא אמרי' מגו כדקאמר תלמודא פ"ב דשבועות דף כ"ד ע"ב מהו דתימא איסור הבא מעצמו לא אמרי' וכו' ושם ריש ע"א פליגי ר"ל וס"ל דקושטא דלא אמרי' ע"ש וא"כ אמטו להכי אצטריך קרא כיון דהוי שבועת עצמו ודו"ק. אבל ה' שע"ה מקשה שפיר דמאי פריך לרבנן אימא דס"ל דאפי' גבי שבועת עצמו אמרי' מגו ודו"ק עוד תי' ה' שע"ה דאצטריך קרא משום דה"א דנזיר קיל ולא יחול אפילו בכולל משום דילפי' ק"ו מטומאה כדאמרי' לקמן פרק ג' מינין דף מ"ד ע"א ע"ש ולפי תירוץ זה ל"ק מה שהק' ה' מש"ל על הרא"ש דר"ת לא יחלוק על הירושלמי וכו' משום דאי הוה קידוש דאורייתא לא יחול עליו נזירות אפי' דאיכא מגו משום דנזירות קיל ודו"ק: ובלאו הכי אני תמיה על הרב מש"ל דמאי קושיא

היא כלל על הרא"ש שהרי ודאי דאי הוה קידוש דאורייתא הוה ניחא ואע"פ דאיכא מגו שהרי פירכת תלמודא אליבא דר"ש היא ור"ש לית ליה מגו כדאשכחן ליה בהדיא דהאוכל נבלה ביה"ך דאין איסור חל על איסור ואפי' דאיכא כולל והכי איתא להדיא בפ"ג דשבועות דף כ"ד ע"א דקאמר ר"ש לטעמיה דאית ליה איסור כולל וכו' ע"ש וליכא למימר דהתם לקיים המצוה הוא דלית ליה מגו אבל הכא דלבטל המצוה אית ליה מגו שהרי אדרבא הסברא להיפך וכל דכן הוא אם לקיים לא חלה במגו לבטל לא כ"ש דלא חלה במגו וכה"ג כ' הר"ן פ"ב דנדרים דף י"ח ע"א ד"ה הילכך וכו' וז"ל וכן בדין אם לבטל הן חלין לקיים לא כ"ש עכ"ל ועיין לתוס' בפ"ג דשבועות דף ך' ע"ב ד"ה דכי לא נדר וכו' בסוף דבריהם ע"ש ומעתה גם לפירש"י נמי אין צ"ל דתלמודא יחלוק על הירושלמי אלא משום דאליבא דר"ש פריך דלית ליה מגו. גם יש לתמוה על ה' כפות תמרים דמאי מקשה לרעת הפוסקים מהך דנשבע שאשתה דל"ל קרא וכו' שהרי הך דנשבע שאשתה אליבא דר"ש קיימינן ולדידיה לית ליה מגו ומיהו יש ליישב דכוונת קושיית ה' כפו"ת ז"ל היא לדידן וסמך עצמו אמאי דפריך תלמודא ורבנן נמי הא מבעי ליה לאיסור יין מצוה וכו' דהיינו שבועה שאשתה וכו' ומאי פריך הא כיון דס"ל לרבנן דאיסור חל על איסור בכולל א"כ לא צריך קרא והכי דייקי דברי ה' שע"ה ז"ל שכך העתיק הקושיא משמו ע"ש. אבל דברי ה' מש"ל ז"ל הם תמוהים דמאי מקשה על הרא"ש מהמקשה כיון דקושיית המקשה היא לר"ש ור"ש לית ליה מגו וצ"ע. ויש מי שרצה לישב דדעת ה דמשמע ליה מדקאמר תלמודא ואב"א וכו' משמע דמעיקרא לא ידע הך ברייתא דהאוכל נבלה ביוה"ך וכו' וכן משמע מפרש"י דכתב ומנא תימרא דר"ש לית ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר וכו' משמע דהשתא הוא דחדית ליה סברת ר"ש ומ"מ אינו מוכרח אלא מסתמא ודאי דמעיקרא נמי ידע לה לסברת ר"ש ומאי דקאמר ואב"א וכו' לא נחית לחדית ליה אלא דאיכא שנוייא אחרינא לפירש"י כדאית ליה ולפי' התוס' כדאית ליה אבל הא דקאמר ר"ש לית ליה איסור חל היא מילתא משואלת ודו"ק:

מיהו הא ק"ל על הרא"ש אפי' לפי שיטתו דקושיית תלמודא פשיטא דשבועה חלה על דרבנן מ"מ איכא למדחי ראייתו דאין הנדון דומה לראיה דשאני הכא משום דאיכא מגו ולכך פשיטא ליה לתלמודא דחלה שבועה אדרבנן דאפי' לר"ש דלית ליה מגו מ"מ גבי מצוה דרבנן דמודה דחלה שבועה אימא משום דאיכא מגו אבל נדון ה' דליכא מגו אימא דאינה חלה אדרבנן ודחייה אלימתא היא בעיני עד שאני תמיה על ה' מש"ל ז"ל דאמאי הוצרך לדחות ראית הרא"ש משום דקושיית תלמודא אין דרך המקרא וכו' ואמאי לא דחה בפשיטות אף לשיטת הרא"ש דפירכת תלמודא היא קושיית פשיטא

ותלמודא יחלוק על הירושלמי ולית ליה מגו מ"מ אימא הא דפשיטא ליה גבי קידוש דרבנן דשבועה חלה היינו משום דאיכא מגו ותו דלפי דברי ה' דקושיית תלמודא אין דרך המקרא וכו' אינו מתיישב לישנא דר"ת דקאמר מר כלומר ל"ל קרא מיותר לאיסור יין מצוה וכו' וכן מ"ש עוד וז"ל ומשני וכו' וקמ"ל קרא יתירה וכו' עכ"ל משמע דקושיית תלמודא היא קושיית פשיטא ול"ל קרא:

ומיחו ראיתי להכ"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין י"א שהעתיק לישנא דר"ת הכי כלומר ל"ל קרא מיותר וכי מושבע וכו' עכ"ל ולפי נוסחא זו יש לישב קצת הא דנקט ל"ל קרא מיותר אפירכא קמייתא קאי דפריך ור"ש נמי וכו' משום דלפי מאי דדחי וכי מושבע ועומד וכו' ממילא הדרא הך קושיא לדוכתה ולזה כתבו שפיר ומשני וכו' וקמ"ל קרא יתירה ודו"ק:

ודע דלפי' תי' ה' שע"ה ז"ל דנזיר קיל ניחא הא דהוצרך תלמודא לקמן פרק ג' מינין דף מ"ד ע"א למפרך דיין הותר מכללו משום ק"ו מטומאה ואמאי הוצרך לק"ו כלל שהרי בלא"ה ת"ל דיין הותר משום דנשבע לבטל המצוה כפירש"י הכא דאצטריך קרא אע"ג דנשבע לבטל המצוה וכו' ולפי דברי ה' ניחא דתלמודא הכא גופיה אהך ק"ו סמיך דמש"ה הוא דאצטריך קרא ודו"ק. ומכאן ק"ל על התוס' פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א ד"ה חומר וכו' שהקשו דל"ל קרא דמיין ושכר ת"ל דנזירות אתקש לנדרים דחלין על דבר מצוה את"ק ע"ש ולא ידעתי מאי מקשו שהרי אצטריך קרא משום דנזיר קיל דאיכא ק"ו מטומאה כדקאמר תלמודא להדיא לקמן דף מ"ר ע"א וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן ודו"ק:

ואגב ראיתי לרש"י לקמן דף מ"ד ע"א ד"ה לאיסור יין מצוה וכו' שכתב וז"ל וכדר"ש פ"ק דמכלתין וכו' ע"ש וק"ק דאינו מדוקדק דדרשא זו לכ"ע היא אפי' לרבנן כדמסיק הכא ורבנן וכו' א"כ לימא קרא וכו' ונראה דטעות דק נפל בו וכצ"ל וכדדריש פ"ק וכו' וקאי אמ"ש מקודם שנשבע עליו וכו' ואהא כתב כדדרשי' בפ"ק דמיירי שנשבע אבל קידוש ואבדלתא מותר כדמסיים ואזיל ע"ש ודו"ק ועיין לה' פ"ח מ"ח בליקוטי א"ח סי' רצ"ח ועיין לחידושינו לקמן בפירש"י ודו"ק:

ודע דלפי מאי דכתיבנא דר"ש לית ליה מגו יש מי שהשיב לי מה שהקשינו לעיל בפירש"י אמאי לא אמרינן דלא חלה אנזירות אשבועת עצמו כי היכי דלא חלה שבועה אשבועת עצמו וכדאמרי' מרי גבי שבועת הר סיני די"ל דלגבי שבועת הר סיני הוא דלית ליה לר"ש מגו אבל גבי שבועת עצמו כיון דקילא הילכך ס"ל דחלה נזירות משום דאיכא מגו ואין ה"נ דשבועה נמי אי איכא מגו חלה אשבועת עצמו אף לר"ש ולעולם דנזירות הוי כמו שבועה. ומיהו זה אינו מדאמרי' פ"ג דשבועות דף כ"ד ע"ב אמר רבא למאן דאית ליה איסור כולל אמר שבועה וכו' וחזר ואמר שבועה וכו' ע"ש משמע דלמאן דלית

ליה כולל לא מהני מגו אשבועת עצמו וכל דכן הוא כדקאמר התם מהו דתימא איסור הבא מעצמו לא אמרינן וכו' ע"ש ודו"ק:

ודע דבעיקר האי כללא דכתב ה' מש"ל ז"ל דאין דרך המקרא לרבות דבר שעתידין חז"ל לתקן אע"ג דאשכחנא גבי קרא דאיש הירא וכך הלבב ddרשינן המתירא מעבירות שבידו ואמרי' פרק משוח מלחמה דף מ"ד ע"ב דלר' יוסי הגלילי אפי' עבירה דרבנן חוזר עליה אלמא דקרא קאי אעבירה דרבנן שעתידין חז"ל לאסור י"ל התם אסמכתא בעלמא הוא ועי"ל ע"פ מ"ש התוס' י"ט ריש פ"ד דסוטה משנה א' ד"ה וחלוצה וכו' משום שהתורה צותה לשמוע דברי חכמים ושלא לסור מדבריהם ונמצא שהעובר על דבריהם יש בכלל הירא מעבירות שבידו דכתיב קרא ע"ש. וא"כ שאני התם דחשיבא כמו עבירה דאורייתא משום לא תסור והילכך נכללת בעבירה דכתב קרא כיון דכתיב עבירה סתם בדרך כלל וכן לא תסור נמי גופיה דקאי אדברי חכמים שעתידין לאסור הוי נמי דרך כלל לא תסור מכל דבר שאומרים חכמים אבל אין דרך המקרא דקאי על דבר מיוחד שעתידין חכמים לתקן:

מיהו קשה דפ"ק דכתובות דף י' ע"ב אמרינן אלמנה דכתיבא באורייתא על שם דעתידין רבנן דמתקנין לה מנה ופריך ומי כתיב קרא לעתיד ומשני אין דכתיב קדמת אשור ומי הויא אלא דעתידה ה"נ דעתידה ע"ש אלמא דקרא קאי על דבר מיוחד דעתידין רבנן לתקן וצ"ל דלענין דינא מיהא סברא הוא דאין דרך המקרא וכו' וזהו שדקדק ה' מש"ל ז"ל אין דרך המקרא לרבות ולא כתב אין דרך המקרא לכתוב והוא חידוש בעיני ודו"ק:

ד"ה מה בין וכו' וא"ת שאלה איכא בינייהו וכו' עיין לחידושינו לקמן פ"ב דף י"א ע"א במשנה גבי ע"מ שאטמא למתים ודף י"ד ע"א ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' ע"ש ודו"ק:

בא"ד כדאיתא בפרק בתרא דמכות וכו' עכ"ל הא דשמשון ליתיה בשאלה איתא להדיא במכילתין נמי לקמן פ"ב דף י"ד ע"א אלא אנזיר עולם הוא דהוצרכו לפרק בתרא דמכות מדלא מוקי למתני' דמכות בנזיר עולם וכן מוכח מדבריהם לקמן דף י"ד ע"א ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' בסוף דבריהם וע"ש לחידושינו ודו"ק:

ד"ה נזיר עולם וכו' ולא מגלח לגמרי וכו' עכ"ל אבל מפרש"י דכתב מקיל בתער ומגלח וכו' נר' דס"ל דמיקל לאו דוקא וכ"כ ה' מש"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ב ע"ש מיהו בפ"ק דתענית דף י"ג גבי תכפוהו אביליו קתני כה"ג הכביד שערו מיקל בתער ופירש"י ומקיל בתער דשקיל פורתא מנייהו ע"ש משמע דס"ל דמיקל בדוקא קתני וכ"כ נמי התוס' שם

ע"ש ועיין עוד להמ"של ז"ל שם דין י"ח ד"ה תו תנן וכו' ועיין לחידושינו לקמן פ"ו דף מ"ה ע"א בתוס' בד"ה שהחטאת וכו' ועיין לחידושינו לקמן פ"ח דף נ"ח ע"ב ודו"ק:

דף ד:

גמ' מני מתני' לא ר"י ולא ר"ש וכו' ראיתי למהרימ"ט ח"ב בחלק י"ד סי' כ"ד דף י"ט ע"ב שהביא דברי הר"ר אברהם ירושלמי שכתב דנזירות שמשון מדרבנן כדמוכח בירושלמי וכתב עליו ה' וז"ל וכמדומה שכיון למה שהביאו בירושלמי פ"ק דנזיר הריני נזיר לאחר שלשים נזיר שמשון ונזיר מכבר א"ר חנינא מסתברא שתדחה נזירות תורה לנזירות שמשון מ"ט כן יעשה על תורת נזרו את שנזירותו תורה יצאה נזירות שמשון שאינה תורה ע"כ והרבה יש לתמוה כבוד ה' במקומו מונח דמשנה שלימה שנינו מה בין נזיר שמשון לנזיר עולם ואי נזירות שמשון דרבנן מה שייך לומר מה בין ועוד דבגמ' אמרי' מתני' דלא כר"ש דאמר לא אמר כלום וכו' ואימא אפי' כר"ש ואע"ג דמדאורייתא לא חיילא מתני' מדרבנן אלא מדאוקי גמ' מתני' כר"י דלא בעי' שידור בדבר הנדור א"כ מדאורייתא חיילא שפיר ובירושלמי עצמו שם מוקי מתני' כר"י דלא כר"ש בגמרא דידן ועוד אי נ"ש דרבנן ודאי דלא חיילא איין מצוה דמפקי' מקרא דמיין ושכר יזיר לאסור יין מצוה כיין רשות וכן אם אמר שבועה שאשתה ונזיר דאלו בנזירות תורה חיילא והכא בנזירות שמשון מדרבנן ודאי לא חיילא אשבועה דאורייתא וכ"ת ה"נ א"כ ליתני נמי במתני' דמה בין נזירות שמשון לנזיר עולם שנזיר עולם חל על יין מצוה ועל שבועה משא"כ בנזיר שמשון. ועוד דבפ"ב דנדרים מייתי הא דתניא הריני נזיר אם יש בכרי זה כור ונגנב דר"י מתיר ור"ש אוסר ופרכינן ר"י אר"י ומשני גבי נזירות מתוך שספיקו חמור וכו' ופריך והתניא נזירות שמשון וסלקה בקושיא ואי נזירות שמשון דרבנן א"ש טפי אע"ג דסתם נדרים להחמיר נזירות שמשון דרבנן לקולא ואדרבא לר' שמעון שאוסר קשה הא ספיקא דרבנן הוא ויותר קשה להלום דברי הירושלמי עצמו דבעי לאתויי נזירות שמשון אינה תורה מדכתיב וכן יעשה על תורת נזרו את שנזירותו תורה יצאת נזירות שמשון שאינה תורה והא היא גופה אתינא למילף שנזירות שמשון נמי תורה ולא ממעיט מעל תורת ע"כ תורף דבריו עש"ב וכ"כ עוד בח"א סי' י"ט דף ט' ע"ב ע"ש:

הנה מה שהקשה בתחלת דבריו דאי נזירות שמשון דרבנן לא שייך למתני מה בין וכו' ועוד אמאי לא מוקי גמ' דידן והירושלמי מתני' אפי' כר"ש וכו' תחלה צריך להבין דברי הירושלמי דאמר נזירות שמשון דרבנן אליבא דמאן אי אליבא דר"ש ומדאורייתא הוא דס"ל לא חיילא א"כ ע"כ ממילא דר"י דפליג עליה ס"ל דמדאורייתא נמי חיילא א"כ

מאי מקשה ה' ממתני' דקתני מה בין שהרי כיון דר' יהודא היא דס"ל מדאורייתא חיילא שפיר קתני מה בין מאי מקשה אמאי לא מוקי לה כר"ש אימא מכח הך קושיא גופה ולא שייך מה בין לכך אוקי לה כר"י דחיילא מדאורייתא ותו מאי מקשה עוד דאי נזירות שמשון דרבנן ודאי לא חיילא איין מצוה וכו' והו"ל למתני' לומר כ"ע חל איין מצוה ושבועה וכו' שהרי כיון דמתני' ר"י היא ונזירות שמשון נמי חל על יין מצוה. ותו מאי מקשה נמי מהך דפ"ב דנדרים משום ספיקא דרבנן לקולא שהרי כיון דהתם בנדרים ר' יהודא א"ר יהודא ופריך ואליביה נזירות שמשון דאורייתא ואי אליבא דר' יהודא איירי הירושלמי א"כ ממילא דר"ש דפליג עליה ס"ל אפי מדרבנן לא חיילה א"כ איך מקשה הרב דאמאי לא מוקי לה כר"ש שהרי כיון דלר"ש אפי' מדרבנן לא חיילא דאל"כ במאי פליג והנראה ודאי דהירושלמי אליבא דר' יהודא הוא דקאמר שהרי האי מילתא דנזירות שמשון דמשמע דאיכא נזירות שמשון לא שייכא אלא אליביה דאיהו הוא דאמר נזירות שמשון חיילא ותו דא"כ היכי פשיט ר' חנינא מסתברא וכו' דה"ל אליבא דר"ש דוקא דלא קי"ל כותיה אבל לר"י דקי"ל כוותיה דסתם מתני' כוותיה כדמוקי לה הירושלמי עצמו ע"כ נשארה בבעיא כיון דזו תורה וזו תורה וכו' לא הו"ל הירושלמי למשתק. ותו דאי הירושלמי אליבא דר"ש מה צריך לראיה מקרא דכן יעשה על תורת נזרו דנזירות שמשון אינה תורה שהרי בלא"ה ר"ש קאמר להדיא בברייתא דמדאורייתא בעינן שידור בדבר הנדור והירושלמי עצמו שם יליף לה מקרא דכתיב כפי נזרו את שנזירותו חלה מפיו יצאה נזירות שמשון שלא חלה מפיו אלא מפי הדבור ע"ש א"ו דאליבא דר' יהודא קאמר ולעולם דלר"ש אפי' מדרבנן לא חייל וכוונת קושיית הרב ר"ל אם איתא להאי סברא שיאמרו רבנן דנזירות שמשון חיילא א"כ מנ"ל לתלמודא דלר"ש לא חיילא אפי' מדרבנן ומתני' דלא כוותיה אימא דפלוגתייהו מדאורייתא אבל מדרבנן לכ"ע חיילא ומתני' אתיא אפי' כר"ש ואע"ג דהירושלמי הביא ראיה מקרא דכן יעשה על תורת נזרו דמדאוריית' לא חיילא מ"מ כוונת הרב ז"ל סמך עצמו על מה שהקשה בסוף דבריו שראיה זו של הירושלמי קשה להלום דהא אנן היא גופה אתינן למילף שנזירות שמשון תורה כנ"ל כוונתו:

ודע שהייתי סבור דלפי דעת הר"ר אברהם הירושלמי דנזירות שמשון דרבנן ע"כ מאי דמסיק תלמודא דר' יהודא ור"ש פליגי אי בעינן דבר הנדור אי לא אע"ג דהך פלוגתא הויא מדאורייתא מ"מ פליגי גבי שמשון דבעי' כעין דאורייתא תקון אמנם מצאתי למהרימ"ט ח"א סי' ך' דף יו"ד סוף ע"ג שהשיב לשואל וז"ל על כתב שכתבת על מה שהוכחתי מדמוקי גמ' למתני' דלא כר"ש דר"ש לא אמר כלום קאמר משמע אפי' מדרבנן משתי

צדדין הוכחתי מדלא מוקי לה כר"ש והא דאמר לא אמר כלום מן התורה קאמר כדמפרש טעמא שלא מצינו בשמשון וכו' ועוד מדמוקי לה כר' יהודא דע"כ ר' יהודא סבר נזירות שמשון דאורייתא דהא לא בעי הנדור עכ"ל הרי דס"ל להרב להדיא דפלוגתייהו משמע דהויא דאורייתא ולא ידעתי אמאי הוצרך ה' לתלות מדלא מוקי לה כר' יהודא בפשיטות הל"ל מדפליגי אי בעי' דבר הנדור או לא "מש משמע דפלוגתייהו מדאורייתא היא וכדכתי' וצ"ע:

ומה שהכריח עוד הרב דאי נזירות שמשון דרבנן דה"ל למתני' לומר מה בין נזיר עולה לנ"ש שנ"ע חל על יין מצוה משא"כ בנזירות שמשון וכו' נראה דהכרח זו אינו צודק אלא לפי דברי התוס' לעיל שהקשו במתני' שאלה איכא בינייהו ותירצו דמלתא דליתא בנזירות לא קתני דאי לאו דברי התוס' הללו איכא למדחי דלא קתני נ"ע חל על יין מצוה וכו' דתנא ושייר דשייר נמי שאלה אבל השתא לפי דברי התוס' דשאלה לא הוי שיורא א"כ מאי שייר דהאי שייר ודו"ק:

ומה שהק' עוד וז"ל דפ"ב דנדרים מייתי הא דתניא הריני נזיר אם יש בכרי וכו' ואי כ"ש דרבנן א"ש טפי דאע"ג דסתם נדרים להחמיר נזירות שמשון דרבנן לקולא ואדרבא לר"ש שאוסר קשה הא ספיקא דרבנן הוא עכ"ל הנה מ"ש ואדרבא לר"ש שאוסר קשה וכו' אחר המחילה לא ידענא מאי קאמר שהרי לר"ש לא חיילא נזירות שמשון כלל כמבואר בשמעתין דפליגי ר' יהודא ור"ש וע"כ דר' שמעון לא קאי אנזירות שמשון אלא אסתם נזירות כמ"ש שם התוס' בפ"ב דנדרים ותו דעדין לחלוחית הדיו קיימת בדברי ה' עצמו שהביא מחלוקת דר' שמעון ור' יהודא דהכא בתחלת דבריו ונראה דתיבת ור' שמעון דכתב ה' ט"ס היא וכצ"ל ואדרבא אם אוסר קשה וכו' וקאי אר' יהודא גופיה ונופך בעלמא הוא וכן משמע לשון ואדרבא ודו"ק נ"ל:

עוד ראיתי לה' ז"ל שפי' בעיקר כוונת דברי הירושלמי לחד פי' וז"ל ועוד נראה שאינה תורה דקאמר היינו דהויא הל"מ וכה"ג אשכחן בדוכתא אחרינא בירושלמי פרק כ"ג ונזיר דמייתי שני טמאים ג' טמאין וכו' אמר ר' יוחנן בשם ר' ינאי וכולהו תורה אצל תרומה והרמב"ם בפ"א מה' טומאת מת כתב אע"פי שהל"מ הם אינם דין תורה ואיכא נפקותא בכמה מילי בדבר שהוא הל"מ לדבר שהוא מן התורה ממש ולעולם נזירות שמשון דבר תורה עכ"ל ע"ש וק"ל עליו כיון דקאמר הירושלמי מסתברא שתדחה נזירות תורה לנזירות שמשון א"כ ממילא נמי דנזירות שמשון לא חיילא אשבועה מה"ט גופיה דמסתברא שתדחה שבועה שהיא מן התורה ממש לנזירות שמשון שהיא הל"מ וא"כ אכתי קשה אף לפירוש זה ליתני במתני' נזיר עולם חל על יין מצוה ועל שבועה משא"כ

נזירות שמשון כמו שהקשה הרב עצמו ואכתי קושיא זו במקומה עומדת ואפשר לומר דלא הוקשה ליה להרב אלא לפום אי הוה ס"ל להירושלמי נזירות שמשון דרבנן וספיקו לקולא אבל השתא דהוי הל"מ ולעולם דאורייתא א"ל תנא ושייר דשייר נמי דנזיר עולם ספיקו לקולא משום דספיקו חמור מודאו אבל נזיר שמשון ספיקו לחומרא משום דאין ספיקו חמור מודאו כדמוכח בפ"ב דף י"ט ע"ב וס"ל להרב דע"ז לא שייך לתרץ כמו שתי התוספות דליתיה בנזירות לא קתני דהא הכא איתא בנזירות אלא לגבי ספיקו לקולא וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל לקמן דף י"ד ע"א בד"ה כתב הרמב"ם וכו' ע"ש והתוס' שהקשו שאלה איכא בינייהו ולא תירצו תנא ושייר י"ל לשיטתם אזלי בפ"ב דנדרים לחד פירושא דהך טעמא דספקו חמור לא קאי במסקנא ולפ"ז גם בנזירות שמשון נמי ספיקו להקל כנ"ל דעת הרב וקצר במקום שהיה לו להאריך ועיין להלח"מ ז"ל בפ"ד מה' נזירות דין ו':
ואחר כתבי התבוננתי דנזיר עולם נמי דספיקו להקל חשיב ליתיה בנזירות כמו שתי' התוס' שהרי אין הספק חוץ מגופו כגון אי דבר זה אסור לנזיר או לא אלא הספק בגופי אי נזיר או לא וא"כ כי אמרת דספיקו להקל אינו נזיר וא"כ ליתיה בנזירות וכמו שתירצו התוס' וזה פשוט ודלא כה' אורח מישור ז"ל לקמן דאחר המחילה לא דק ודו"ק ועיין לחידושינו לקמן דף י"ג ע"ב גבי בעי רבא וכו' ע"ש באורך:
ומ"ש מהרימ"ט עוד דכה"ג אשכחן בדוכתי אחריני בירושלמי ומייתי הך דר' יוחנן דאמר כולהו תורה וכו' הא ודאי דאין משם ראיה לאינה תורה דר"ל הל"מ אלא כוונתו להביא ראיה בפי' תורה כמשמעה דר"ל מן התורה ולאפוקי פירושו הא' שפירש דר"ל שנאמר בה תורה כמו שיעו"ש ודו"ק. ומ"ש עוד מהרימ"ט וז"ל והרמב"ם כתב בפ"א מה' טומאת מת ואע"פי שהל"מ הם אינם דין תורה וכו' ע"ש גמגום קחזינא בדבריו דהרמב"ם לא כתב כן אלא על דברי קבלה והוא בפ"ה מה' טומאת מת דין ה' וז"ל אע"פי שהם דברי קבלה אינם דין תורה והיינו דבר שאינו מפורש להדיא אלא אתי מדרשא כמ"ש שם הכ"מ ז"ל אבל דבר שהוא הל"מ ממש אדרבא כתב הרמב"ם בפ"ב מה' טומאת מת דין י' וז"ל ולפי שטומאתו הלכה הרי הוא דין תורה וכתב הכ"מ וז"ל אף שהנלמד מי"ג מדות נקרא ד"ס זה שהוא הל"מ נקרא דין תורה וכו' ע"ש וא"כ הכא גבי נזירות שמשון דמשמע מתוך דברי הרב דהוי הל"מ איך מביא ראיה מדברי הרמב"ם להירושלמי דחשיב ליה אינה תורה אדרבא ראיא לסתור וצ"ע. ועיין לחידושינו לקמן דף נ"ג ע"ב בגמ' גבי ר' יוחנן אמר אין הנזיר מגלח וכו' שהקשינו כה"ג על דברי ה' חזון נחום ז"ל ע"ש: שם גמ' דכ"ע בעינן דבר הנידר וכו' ומיהו ר' יהודא ע"כ לא בעי דבר הנידר ומכאן ק"ל על ה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' ק"פ דין י"ג ד"ה מי שחציו וכו' שהק' על מאי דאמרי' בפרק השולח

כ"ע ג"ש עדיפא וז"ל ומיהו קשה לישנא דקאמר כ"ע משמע ליכא מאן דפליג וכו' אבל אין זו קושיא דכי אמרי' כ"ע אין המכוון אלא על בעלי המחלוקת אשר הוזכרו וכו' עכ"ל ע"ש משמע מדבריו דכל בעלי המחלוקת מיהא בעינן והרי הכא אמרי' כ"ע וע"כ חוץ מר' יהודא ואע"פ שהוא מבעלי המחלוקת ועיין עוד לחידושינו לפ"ק דמס' סנהדרין דף ו' ע"א דכ"ע וכו'. ודע דמצאתי להריט"בא בפ"ק דיומא על דף י' ע"ב דמבואר מדבריו דס"ל דלשון כ"ע משמע דליכא מאן דפליג ע"ש וצ"ע ועיין לחידושינו פ"ה דכריתות דף כ"ב ע"ב ודו"ק:

ובפשטא דשמעתא הוק' לי דמשמע דס"ל לתלמודא דלר"י למבעי דבר הנידר וקשה דלפי מאי דפריך בסמוך נזיר נמי כתיב לה' וכו' א"כ אמאי לא נימא דלעולם ר' יהודא בעי דבר הנידר ושאני נזירות דכתיב לה' כי היכי דאמרי' הכי לר' יעקב ולא ס"ל לר' יהודא כשמעון הצדיק וי"ל דאה"נ דלבתר דידע תלמודא דגבי נזיר איכא למדרש לה' לר' יהודא נמי ס"ל דבעי דבר הנידר. ושו"ר שכ"כ מרן הכ"מ ז"ל משם מהר"י בן לב לדעת רבינו פ"ג מה' נזירות דין י"ג ע"ש וה' ז"ל נתן הכרח כי היכי דלא תקשי סתם מתני' אהדדי וכתב עליו הלח"מ וז"ל ובאמת אין זה מוכרח כ"כ אבל נ"ל הכרח אחר עצמי אשר עבורו הוצרך רבינו למשכוני נפשיה דבפ"ב דנדרים אמרינן ואלא ר' יודא היינו רישא וכו' ליקשי ליה טפי דא"א לומר מתני' ר' יודא וכו' את"ד ע"שב נראה דכוונת הרב שכתב דאינו מוכרח כ"כ משום דנוכל לשנויי דהנך סתמי תרי תנאי נינהו ומי ששנה זו לא שנא זו אבל הכרח ה' הוא מר' יודא אר' יודא גופיה וא"כ הכרח עצום הוא:

ואחר המחילה נראה דגם הכרת ה' נמי אינו מוכרח ושתי תשובות בדבר חדא דילמא המקשה דלא הקשה טפי מ"ר יודא א"ר יודא אינו אלא משום דאיכא למדחי דחייה בעלמא דלר' יודא בעי דבר הנידר ושאני נזירות שמשון דכתיב לה' כי היכי דלא תקשה ר' יודא א"ר יודא ולכך עדיפא מינה פריך היינו רישא אבל לפי האמת דמשני ליה שפיר לעולם לא בעי ר' יודא דבר הנידר משום דלה' מבעי ליה לשמעון הצדיק בפשטא דסוגיא דהכא ועוד יש לדחות דלא הק' ר' יודא אר' יודא משום דאיכא לשנויי דלאו ר' יודא ממש אלא כלומר דתנא דמתני' ס"ל כותיה דר' יודא בחדא לענין לאו והן ופליג עליה בחדא ואפשר עוד לומר דקושטא הוא דהכי הוא דמאי דקאמר ואלא ר' יודא ר"ל תנא דמתני' ס"ל כר' יודא ואינו ר"ל דמתני' ר' יודא ממש כי היכי דלא תקשי ר' יודא אר"י ודו"ק:

שם גמ' דתניא משום ר' אמרו מנין לנולד וכו' כצ"ל כ"ה פ"ק דנדרים דף י"ג ע"א:

שם גמ' מה ראית לשחת שער נאה זה וכו' עיין מה שאכתוב לקמן דף ה' ע"א גבי בני מלכים וכו':

שם גמ' דילמא אשלחינן ברישא וכו' האי לישנא איתא נמי פ"ג דקידושין דף ס"ו ע"ב שלח ואחוי וכו' וכתבו התוס' תרגום של והפשיט ושלח ע"ש: שם גמ' ויך ויקח כתיב וכו' ק"ק דקרי לה מאי קרי לה וי"ל דהמקשה סובר כי היכי שלא נלמוד דין מחודש דנשתנה נזירות שמשון מנזירות תורה לענין טומאה לכך דחקינן לומר אין מוקדם ומאוחר בתורה. א"נ איכא לפרושי ויקח וכבר לקח וכה"ג אמרי' בפ"ק דסוטה דף ג' ע"א גבי ועבר עליו רוח קנאה וכבר עבר וכו' ע"ש ומשני מ"מ אין להניח פשוטו של מקרא דמשמע ויך והדר ויקח והא דדרשי' וכבר עבר התם איכא הוכחה גדולה כדאמרי' התם אי ס"ד וכו' והא דפריך התם אלא מעתה ועבר לכם כל חלוץ וכו' ה"ה דהו"מ לשנויי אין להניח פשוטו של מקרא אלא עדיפא מינה דחי ליה ועיין לה' יד מלאכי ז"ל אות ו' סי' רנ"ז ועיין לחידושינו שם פ"ק דסוטה ודו"ק:

תוס' ד"ה קרבן וכו' כלומר לענין שאסור לטמאות וכו' עכ"ל דלא תימא הא נזירות חיילה עליו לענין יין ותגלחת וכדי להקשות אר"ש דא"כ אמאי הוצרך לדייק מסיפא דבהדיא קתני רישא אינו מיקל בתער וכן קתני נמי הריני כשמשון ה"ז נזיר שמשון אלא דהוצרך לדייק מסיפא לענין שאסור ליטמא לכתחילה וכדי להקשות נמי מר' יודא והכי משמע דאי מותר ליטמא לכתחילה ל"ל למתני ואינו מביא קרבן פשיטא כיון דלכתחילה מותר ליטמא מהי תיתי דמביא קרבן טומאה וק"ק דלקמן פ"ג דף צ"ז ע"ב דייק תלמודא כה"ג גבי מתני' דקתני מי שנזר בבית הקברות אינו מביא קרבן טומאה ודייק קרבן טומאה דלא מייתי הא נזירות חיילא ומשני אינו בתורת טומאה ולא בתורת קרבן דלא חייל עליה נזירות כלל כפירש"י ותוס' שם ע"ש וא"כ ה"נ לישני הכי ובשלמא מאי דפריך אר"ש י"ל דפריך משום דקתני רישא להדיא דנזירות חייל איין ואתגלחת אבל מר' יודא מאי פריך אימא דהכי קתני טומאה לא חיילא כלל מיהו שאר מילי חיילי וי"ל דסמך עצמו נמי משום דקתני אם נטמא משמע דלכתחילה אסור וכן משמע ממאי דמסיק במלתיה אי ר' יודא וכו' ומתני' קתני אם נטמא וכו' ודו"ק ועיין עוד לחידושינו לקמן דף ט"ז ע"ב:

ד"ה הרי עלי וכו' ככר זה כבכור אי אמר וכו' כצ"ל והשאר נמחק ודו"ק: ד"ה גבי נזיר וכו' ה"נ נרבה נזיר וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ לר' יעקב נרבה בין בכור בין נזיר כי ידור נדר דמשמע דבעי דבר הנידר מאי ממעט וי"ל דממעט דבר האסור כגון הרי עלי בנבילה כדתנן ריש פ"ב דנדרים דף י"ג ע"ב ע"ש אבל בכור הוי לה' כיון דלגבוה הוא ועיין לרש"י פ"ב דנדרים דף י"ג ע"א ד"ה אמר קרא וכו' וזהו דקאמר תלמודא ושאני גבי בכור ולא קאמר שאני נדרים אלא גבי נדרים גופייהו שאני בכור מנבלה אבל ק"ק דגבי נזירות נמי כתיב בהו מיעוטא לנדור נדר כמו גבי נדרים ומאי ממעט שהרי כיון דקאמר לה'

לרבות נזירות שמשון תו לא משכחת לה גבי נזירות דבר האסור ויש לישב בדוחק דאה"נ דזהו כונת המקשה דפריך גבי נזיר כתיב לה' ור"ל וא"כ מיעוטא למאי אתא ומשני לה' לשמעון הצדיק וא"כ מיעוטא לנזירות שמשון אבל קשה לדעת הרמב"ם דס"ל לר' יודא קושטא הוא דלה' אתיא לרבות נזירות שמשון כמ"ש הכ"מ משם מהר"י ן' לב א"כ מיעוטא דכתיב גבי נזיר מאי ממעט וכן ק' נמי לפי מאי דכתב הכ"מ דשמשון חשיב נזיר לר' יודא א"כ מיעוטא למאי אתא וצ"ל דר' יודא לטעמיה דס"ל דברה תורה כלשון בני אדם כיון דליכא למדרש אבל גבי נדרים דאיכא למדרש דרשינן ועיין לתוס' בד"ה מבעי ליה וכו' ועיין לה' חק נתן שם. ובזה ניחא מה שהקשה הרא"ש. פ"ב דנדרים דף י"ד ע"א על הך דרשא דדרשי' עד שידור בדבר הנדור למ"ד דברה תורה כלשון בני אדם ע"ש די"ל כיון דאיכא למדרש דרשינן ולא קאמר דברה אלא היכא דליכא למדרש וכעת צריך להתיישב בענין זה. אבל מה שתרץ וז"ל מאן דאית ליה דברה דריש ליה מלה' וכו' ע"ש ק"ל עליו שהרי אדרבא לה' איכא למדרש מינה אפי' דבר שאינו נדור כדמוכח הכא דלרבויי היא וצ"ע כעת:

ד"ה דילמא וכו' כי נזיר אסור ליגע לגוסס וכו' עכ"ל עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ו מה' נזירות דין ח' שכ' בתוך דבריו וז"ל אפשר דס"ל דגוסס כיון דרוב גוססין למיתה חשיב כמזיד במה שנכנס וכו' עכ"ל ועיין לחידושינו לקמן פ"ג דף י"ז ע"ב ד"ה אלא וכו' ודו"ק. ועיין במקובצת שכתב משם הרא"ש לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם דגוסס בידי אדם מותר ע"ש ועיין לחידושינו פרק ג' מינין דף מ"ג בתוס' בד"ה ומהכא שמעי' וכו' ודו"ק:

ד"ה אלא גמרא פי' דגמרינן דקטלינהו ממש וכו' עכ"ל לאפוקי דלא תימא דגמרא גמירי דשמשון נטמא למתים משום דלא א"ש לישנא דר' יודא דאמר. שכן מצינו בשמשון שנטמא למתים דמשמע דמצינו בקרא וכ"כ ה' א"מ ז"ל ואע"ג דלקמן דף ה' ע"א קאמר שכן מצינו בבני מלכים ופירש"י שכן נוהגין מ"מ על הל"מ לא שייך האי לישנא וליכא למימר דלעולם גמרא גמירי דשמשון נטמא וממילא ה"פ ויך קטל ולכך קאמר שכן מצינו מ"מ דהא מנ"ל דהוי פי' ויך וקטל לכך כתבו דגמרי' דפי' ויך וקטל. ומיהו ראיתי לה' משנ"ל ז"ל פרק י"ד מה' אבל דין כ"א ד"ה וראיתי בס' יראים וכו' שבסוף דבריו הביא לשונו הלזו וס"ל בפשיטו' דגמרא גמירי שמשון נטמא גם ס"ל בפשיטות דממילא הוי פי' ויך וקטל כפשוטו ונראה שנעלם ממנו דברי התוס' הכא. גם ראיתי להרע"ב בפי' המשנה דמשמע מלשונו דגמרא גמירי שנטמא דלא כהתוס' וה' תי"ט הזכירו ולא הזכיר דברי התוס' דהכא ע"ש:

בא"ד ואפי' למ"ד וכו' דמגע מיהא מטמאין עכ"ל הכי איתא להדיא פרק הבע"י דף ס"א ע"א ודע שראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' אבל דין א' שהביא סברת ס' יראים דס"ל למ"ד אין מטמאין באהל אפי' במגע ומשא אין מטמאין וכתבו עליו ההגהות מיימוניו' דאשתמטיתיה לסוגיא דפ' הבע"י וה' מש"ל הליץ עליו וכתב דהך סוגייא דפ' הבע"י מיירי לענין מקדש וקדשיו אבל לענין איסור טומאה לא הוזהר אלא בטומאה שמטמאה באהל וכו' ע"ש באורך ונראה דיש לסייעו מדברי התוס' הכא שלא הזכירו כלום מהך דפרק הבע"י וכאילו מפיהן א אנו חיין אלא נראה משום דס"ל דהכא באיסור טומאה איירי אבל סוגיא דפרק הבע"י איכא לאוקומה במקדש וקדשיו כמ"ש ה' מש"ל ז"ל אלא מסברת עצמן הוא דכתבו כן כי היכי דלא ליהוי סוגיא סתמא דלא ככ"ע ולאפוקי סברת ס' יראים שהוכרח לאוקומי סוגיא דהכא כרבנן דרשב"י כמ"ש ה' מש"ל בסוף דבריו ודו"ק נ"ל:

ודע שה' מש"ל הק' לסברת החולקים על ס' יראים וס"ל דכהנים מוזהרין על איסור טומאה דמגע ומשא מה יענו לסוגיא דאיתא לקמן פ"ז דף מ"ח דאמרי' רבי ישמעאל אומר אינו צריך וכו' וממעט מגע נבילה משום דלא מטמאה באהל א כ ה"נ נמעט מגע מתי עכו"ם מה"ט כיון שאין מטמאין באהל וכתב לחד תירוצא דת"ק ור' ישמעאל פליגי בסברא זו עש"ב. ולפ"ז אה"נ דר' ישמעאל ס"ל דמתי עכו"ם אינם מטמאין באהל כרשב"י וממילא נמי כיון שאינן מטמאין באהל אינם מטמאין נמי לא במגע ולא במשא מיהו התוס' הכא שכ' ואפי' למ"ד וכו' ע"כ ימאנו בזה אלא ס"ל דר' ישמעאל ס"ל מתי עכו"ם מטמאין באהל כרבנן דרשב"י דאל"כ מה הרויחו במ"ש ואפי' למ"ד וכו' שהרי ס"ס עוד היום סוגיא לא אתיא כר' ישמעאל ומיהו יש לדחות משום דהתוס' נחתי להלכתא וס"ל דר' ישמעאל לית הלכתא כוותיה אלא הלכתא כת"ק דפליג עליה כמ"ש ה' מש"ל לדעת החולקים על ס' יראים וס"ל נמי הילכתא כרשב"י ומש"ה כתבו ואפי' למ"ד וכו' במגע מיהא מטמאין דהיינו רשב"י אליבא דת"ק דר' ישמעאל משום דהלכתא כוותייהו ואע"פי שהתוס' בפרק הבא על יבמתו הוכיחו דאין הלכתא כרשב"י מ"מ התוס' הכא ס"ל הלכה כרשב"י כסברת ס' יראים וכן פסק נמי הרמב"ם פ"ק מה' טומאת מת דין י"ג ע"ש. ומה שיש לדקדק על ה' מש"ל היכי מתיישב לשון אינו צריך דקאמר ר' ישמעאל דאי פליגי לענין דינא הא צריך וצריך עיין לחידושינו לקמן פרק ג' מינין דף מ"ח ע"א ולחידושינו לקמן פ"ז דף נ"ד ע"א בתוס' ד"ה או בקבר ודו"ק. ואגב ראיתי עוד להמש"ל ז"ל שרצה לחלק בין עצם כשעורה למתי עכו"ם דלא חשיב יש במינו מטמא באהל גבי ישראל ע"ש ועיין בזה לחידושינו פרק קמא דמס' קמא דף י' ע"א בד"ה שהשור וכו' ודו"ק:

ד"ה את נדרי וכו' משמע שהכביד וכו' עכ"ל לשון משמע קשה שהרי מקרא מפורש בשמואל ב' סי' י"ד דכתיב כי כבד עליו וגלחו וכו' ורש"י הזכירו לקמן דף ג' ע"א ד"ה משום כובד וכו' ונראה להגיה משום במקום משמע דו"ק:

ודע שראיתי להתוס' סוף מסכת זבחים דף קי"ז ע"א ד"ה ר"ש וכו' שכתבו בסוף דבריהם וז"ל אבל רבנן דאמרי וכו' א"כ אבשלום לא נזיר היה וקרה דאשלם נדרי מיירי בנדרים ונדבות עכ"ל ושם בעבר הדף בד"ה מחלוקת וכו' כתבו וז"ל דליכא למימר דקרא בשאר נדרים דבפ"ב דתמורה משמע דאיירי בקרבן נזיר עכ"ל ע"ש וה"ה נמי דמהכא נמי מוכח דמיירי בקרבן נזיר אלא משום דבפ"ב דתמורה מוכח טפי דקאמר מי איכא למ"ד וכו' ע"ש ודו"ק ועיין לה' מש"ל ז"ל ריש הלכות ק"פ דין א' ועיין לחידושינו לקמן פ"ו דף מ"ה ע"א בתוס' בד"ה תגלחת וכו' ד"ה גם וכו' ע"ש:

דף ה.

רש"י בד"ה מידי הוא טעמא וכו' והו"ל נוול וכו' עכ"ל דקדק לומר וה"ל נוול משום דלשטתיה אזיל דכאיש גבורתו וא"כ מסתמא ליכא כובד ממש בהכי לגבי אבשלום אלא ר"ל כובד לענין דהוי נוול בהכי ומיהו לגבי ר' יוסי דאמר מע"ש לא הוצרך לפרש כן אלא כיון דכן דרכם של מלכים חשיב כובד ממש אפי' לגבי אבשלום כנראה מפירושו בדבור שאחר זה וק"ל:

לעיל גמ' שכן מצינו בבני מלכים שמגלחים מע"ש וכו' וכן נמי קי"ל מצוה לגלח ע"ש וערב יו"ט משמע דהגילוח יפוי הוא ולעיל דף ד' ע"ב קאמר מה ראית לשחת שער נאה זה משמע דגדול שער יפה הוא עיין לחידושינו לקמן פ"ד דף כ"ט ע"א ודו"ק:

ד"ה איכא בינייהו וכו' וה' מתרץ לטעמיה וכו' ולר' יוסי וכו' הק' ה' מש"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ב וז"ל לא ידעתי מי הכניסו לרש"י בתגר זה לומר דמאי דפליגי הוא באבשלום דלא נפקא לן מידי מאי דהוה הוה וכו' עד ודברי רש"י צריכין אצלי תלמוד עש"ב ולע"ד נראה דנפקותא רבא איכא לדידן להאומר הריני נזיר כאבשלום ן' דוד המלך דודאי היכא דפירש להדיא כאבשלום גם רש"י מודה דהוי כאבשלום ממש למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דכיון דפי' להדיא כאבשלום גילה דעתו דניחא ליה ליהוי כאבשלום ממש מידי דהוה להאומר הריני כשמשון דהוי נזיר כמו שמשון ממש. ולא ידעתי מה יענה ה' ז"ל באותה ששנינו סוף מכלתין דף ס"ו ע"א דאפליגו הני תנאי עצמן במתני' ר' נהוראי ור' יוסי גבי שמואל הרמתי אם היה נזיר עולם אם לא ע"ש שו"ד להרמב"ם בפי' המשנה שם שכתב וז"ל תועלת ידיעתנו בשמואל אם הוא נזיר אם לא למי שאמר הריני כשמואל

כמו שאמרנו בשמשון וכו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ם להדיא פ"ג מה' נזירות דין י"ו וע"ש לכ"מ ז"ל. ועוד נ"מ נמי לענין דרוש וקבל שכר דכה"ג משני תלמודא פ"ד דזבחים דף מ"ה ריש ע"א גבי הילכתא למשיחא ע"ש והרמב"ם גבי שמואל הרמתי עדיפא מינה קאמר וזה פשוט נ"ל. ואיכא למידק אמאי לא קתני מתני' דין זה האומר הריני נזיר כאבשלום ה"ז נזיר כאבשלום כי היכי דקתני גבי שמשון י"ל דבפלוגתא לא קא מיירי כיון דפלוגתא דתנאי גבי אבשלום גופיה ומה שהכניסו לרש"י בתגר זה נראה משום דהוק"ל דאי מאי דקתני מתני' נזיר עולם היינו נזירות אבשלום ולמר כדאית ליה וכו' לא הו"ל למתני' לומר הריני נזיר עולם וכו' אלא האומר הריני כאבשלום ה"ז נזיר אבשלום כיון דנזיר עולם גבי אבשלום הוא דכתיב כי היכי דקתני האומר הריני כשמשון וכו' אלא ע"כ דנזיר עולם דמתני' לחוד ונזירות אבשלום לחוד האי כדיניה והאי כדיניה דאבשלום הוא דאפליגו ולפיכך בפלוגתא לא קמיירי ואע"ג דאיכא לשנויי מאי דלא קתני האומר הריני כאבשלום וכו משום דלית בה חידוש כ"כ כמו האומר הריני כשמשון דהוי מתפיס בדבר שאינו נדור דלא כר"ש כדאמ' לעיל מ"מ רש"י לא ניחא ליה בהכי ודו"ק נ"ל:

ועי"ל לעיקר קושיית מש"ל ז"ל דמאי דהוה הוה נ"מ היכא שאמר הנודר הריני נזיר אם אבשלום היה. מגלח מי"ב חדש או אחת לשלשים מר כדאית ליה ואח"ז ראיתי להר"ן בחידושיו לפ"ק דסנהדרין דף ט"ו ע"ב גבי שור סיני בכמה שהק' וז"ל וא"ת מאי דהוה הוה י"ל דרוש וקבל שכר א"נ אם אמר הריני נזיר אם מיתת שור סיני בכ"ג אי הוי בכ"ג הוי נזיר ואי לא לא הוי נזיר עכ"ל הרי שכתב לשני התירוצים הללו וכבר כתבתי בתירוצו הא' דה"נ משני פ"ד דזבחים וגם תירוצו השני נמי כה"ג משני תלמודא פ"ק דחגיגה דף ו' ע"ב דמשני נ"מ להאומר הרי עלי עולה כעולה שהקריבו ישראל במדבר וכו' ע"ש וראיתי להתוס' בפ"ק דסנהדרין שתירצו עוד ע"פ מאי דמשני תלמודא פ"ק דיומא דף ה' ע"ב למסבר קראי ע"ש. וצ"ל דה"ה דה"מ תלמודא פ"ק דיומא לשנויי כמו שתי' הר"ן וק"ל. ועיין עוד לחידושינו פ"ק דסנהדרין דף ט"ו ע"ב ולחידושינו פ"ק דיומא דף ה' ע"ב בד"ה מאי דהוה הוה וכו' ודו"ק:

גמ' יליף ימים ימים מבתי ע"ח וכו' אע"ג דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן בג"ש שמא כיון דעיקר מלתא דמקיל בתער בלא ג"ש לא ילפינן לה אלא דלכמה זמן פי' ימים הוא דגמרי' מבתי ע"ח והוי גילוי מילתא בעלמא הוא מהרימ"ט ח"א סי' ד' דף י' ע"ד:

שם גמ' יהיה בגימטריא תלתין הוו וכו' הרמב"ם בפי' המשנה כתב וז"ל וזה ענין מקובל ואמנם סמך לזה דרך סימן עכ"ל וכ"כ עוד בחיבורו פ"ג דנזירות דין ב' דדבר זה הלכה מפי הקבלה וכ"כ במקובצת משם הרא"ש וז"ל יראה דגמרא גמירי לה ואסמכוה אהך

גימטריא דלאו מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם עכ"ל. ולכאורה נראה דר"ל הל"מ היא ובזה ניחא מה שהק' הר"ן ריש פ"ק דנדרים דף ד' ע"ב ד"ה משום וכו' דנקיש נדרים לנזירות ונימא סתם נדרים שלשים יום וכו' ע"ש די"ל כיון דהל"מ היא לא מצינו למילף מינה דהא קי"ל אין דנין מהלכה בשום מידה כדמשמע מדברי רש"י פרק ר"א דמילה דף קל"ב ע"א ד"ה ואין דנין וכו' וכ"כ להדיא ה' ובין שמועה כלל ק"ח ע"ש וצ"ל דקושיית הר"ן אינה אלא אליבא דבר פדא הכא מיהו ק' דהיכי מצינן למימר דלר' מתנא הלכה למשה מסיני דא"כ תקשי ליה ברייתא דמייתי בפ"ב דסנהדרין דף כ"ב ע"ב ומייתו לה התוס' לעיל דף ג' ע"א ד"ה תניא וכו' דילפא כ"ה מנזיר מה להלן שלשים אף כאן שלשים והא קי"ל דאין למידן שום מידה מהלכה וי"ל דשאני התם דע"כ גלי קרא דילפי' מהלכה דאל"כ פרע פרע למאי אתא ועיין לתוס' שם פ"ב דסנהדרין ד"ה ואמאי וכו'. ועי"ל דאיכא תנא דס"ל דדנין אפי' מהילכתא בפ"ב דמכות דף י"א ע"א כמ"ש ה' מחנה ראובן ז"ל בחידושיו לפסחים על דף פ"א ע"ב ע"ש וא"כ איכא למימר דהך ברייתא דפ"ב דסנהדרין אתיא כוותיה אבל קשה אי הלכה למשה מסיני א"כ מאי פריך ור' מתנה נמי נילף נזיר נזרו וכו' שהרי כיון דהילכתא נתקבלה בהדיא שלשים ואי הוה ילפי' מנזיר נזרו הו"ל כ"ט והכי הו"ל למפרך ור' מתנה נזיר נזרו מאי עביד ליה ותו דאי הל"מ ה"ל לתלמודא לבאר להדיא ותו דאי הל"מ לא מצי פליג ר' פדא כדמשמע מדברי התי"ט פ"ג דמס' תמורה משנה ג' ד"ה תמורת אשם וכו' דבהלכה למשה מסיני לא מצו לאפלוגי ע"ש. וצ"ל דהאי הילכתא גמירי לה דקאמרי אינו ר"ל הל"מ אלא ר"ל כך קבלו מרבותם ורבותם גופייהו מכח סברא בעלמא ולכך פריך שפיר ארבותם גופייהו נילף נזיר נזרו וכו' ואין לחוש על לשון גמירי לה דכה"ג כתב התי"ט פ"ג דתמורה משנה ג' ד"ה תמורת אשם וכו' שזכרנו ע"ש והא דלא פריך נמי לר' פדא נילף מיהיה משום דהך דרשא דיהיה אינה אלא אסמכתא ולפ"ז צ"ל דדרשת ר' פדא הוי דרשה גמורה מיהו יש לדחות דלעולם דרשת ר' פדא נמי אסמכתא בעלמא ואע"ג דדריש מיתורא דקראי והא דלא פריך דנילף מיהיה כי היכי דפריך לר' מתנא משום דאסמכתא חלושה היא דאינו אלא גמטריא ועיין לה' יד מלאכי סי' י"ט ועיין לחידושינו פ"ד דמסכת גיטין דף ל"ח ע"ב ומיהו לקמן פ"ב דף ט"ו ע"ב גבי דקאמר ע"כ לא קאמר אבא שאול וכו' מוכח דחשבון יומי דנזיר הוי דאורייתא כדפרש"י שם וע"כ דלר' פדא איירי ועיין לחידושינו שם ועיין לה' יד מלאכי ז"ל סי' שצ"ר ועיין לחידושינו לפרק קמא דקמא דף ט"ו ע"ב גבי חצי נזק צרורות הילכתא גמירי לה וכו' וע"ע לחידושינו פ"ב דבכורות דף י"ו ע"א ודו"ק: ומעתה קושיית הר"ן דפ"ק דנדרים סתמא אליבא דכ"ע אתיא בין לר' מתנא בין לר' פדא ועיין לה' שארית יעקב פ' מטות דף

נ"ו סוף ע"א שהביא תשובת הרשב"א דס"ל דבנדרים נמי אין ה"נ דסתם נדרים שלשים יום כמו נזירות ע"ש וכבר נתעורר בו ה' ז"ל שהוא היפך הסוגיא דפ"ק דנדרים דף ד' ע"ב דקאמר סד"א נדרים הוא דמפיר משום דלית להו קיצותא אבל נזירות אית להו קיצותא דסתם נזירות וכו' ע"ש וצ"ע. ועיין להתוס' סוף פ"ב דנדרים דף ך' ע"א ד"ה מי שנדר וכו' ועיין לחידושינו לקמן פ"ז דף מ"ח ע"א ורו"ק:

דף ה:

רש"י ד"ה והתנן גילח וכו' איכא דגרסי לה בלישנא אחרינא וכו' עכ"ל דברי רש"י בגי' זו קשיין אהדדי תחלה כתב באומר שלמים אלמא דבעי שיאמר שלמים ושוב כתב כגון דאמר הריני נזיר שלשים יום וכו' ולא הזכיר שלמים ושוב כתב וז"ל הא סתמא אם גילח יום שלשים יצא וכו' משמע דאפי' דאמר סתמא הריני נזיר לבד אפ"ה צריך לכתחלה יום שלשים וא' דאם גילח בדיעבד יום שלשים הוא דיצא וזה אינו שהרי זהו עיקר קושיית המקשה דפריך לר' פדא משום דמתני' בסתם נזירות ואהא משני באומר שלשים אבל סתם א"צ שלשים וא' כסברת המקשה. עוד כתב וז"ל ואימתי אמרו שצריך לגלח ביום שלשים וא' בזמן שאמר הריני נזיר שלשים יום ואם אמר שלשים יום שלמים אם גילח יום שלשים לא יצא עכ"ל הרי דכתב דרישא לאו בסתמא גם לשונו מגומגם פתח ואימתי אמרו אלכתחילה וסיים אדיעבד אם אמר שלמים וכו' ותו כיון דכתב דאם אמר שלמים אם גילח לא יצא לפ"ז ע"כ דרישא לאו בשלמים מדקתני סיפא אם גילח יצא וא"כ איך כתב תחלה רישא באומר שלמים ולכן נראה להגיה בדברי רש"י וכצ"ל רישא באומר שלשים וכו' דצריך למנות לכתחילה שלשים ולגלח. ביום שלשים וא' ואם גילח יום שלשים יצא וכו' ואימתי אמרו שצריך לגלח ביום שלשים וא' ואם גילח ביום שלשים יצא בזמן וכו' עכ"ל ויש נפקותא לענין דינא בין גי' זו לגי' קמייתא דלפי גי' קמייתא אפי' אמר הריני נזיר סתמא צריך להמתין אפי' לבר פדא עד יום שלשים וא' מטעם נעשה כאומר שלמים אכל לפי גי' זו דלא גרסי' נעשה ומוקי לה באומר שלשים א"כ ע"כ משמע אבל באומר סתמא א"צ להמתין שלשים וא' אלא מגלח לכתחלה יום שלשים כסברת המקשה ולא אמרי' נעשה ולפי גי' זו טובא איכא בין ר' מתנה ור' פדא דלר' מתנא אפי' באומר נזיר סתמא צריך יום ל' וא' כדקאמר בשלמא לר' מתנא ניחא ולא הוק' ליה לרש"י מאי איכא בין ר' פרא ור' מתנא אלא לפי גי' קמייתא דבאומר סתמא אפי' ר' פדא מודה דצריך להמתין עד שלשים וא' משום דנעשה וכו' וס"ל לרש"י נמי דגם לגי' קמייתא לבר פדא היכא דאמר נמי שלשים להדיא אפ"ה בדיעבד מהני כמו הגי' של ל"א ודלא כמ"ש

התוס' בד"ה תנן וכו' דלר' פדא היכא דאמר שלשים להדיא אפי' בדיעבד לא יצא וזה ממ"ש רש"י בד"ה נעשה וכו' וז"ל וכיון דלא אמר בהדיא שלמים אם גילח ליום שלשים יצא עכ"ל משמע אף שאמר שלשים מ"מ כיון דלא אמר להדיא שלמים דאל"כ הכי הול"ל כיון דאמר נזירות סתם וכו' וכן נמי ממ"ש בדבור זה בתחלת דבריו וז"ל באומר שלימים ממש וכו' עכ"ל הרי דכתב להדיא שלימים ממש משמע דוקא באומר שלימים ממש הוא דאם גילח לא יצא אבל באומר שלשים יצא וס"ל נמי לרש"י דגם לר' מתנה היכא דאמר שלשים אפ"ה בדיעבד מהני כדקאמר תלמודא משום דמקצת היום ככולו ודוקא היכא דאמר שלימים ממש הוא דקתני סיפא אם גילח לא יצא כדמוקי לה תלמודא באומר שלימים וע"כ נמי דס"ל לרש"י דקושיית תלמודא דפריך מסיפא דקתני לא יצא אליבא דכ"ע פריך שהרי בין לר' פדא בין לר' מתנא דבאומר שלשים אפי' בדיעבד יצא ודלא כמ"ש התוס' דלר' מתנא הוא דפריך ולכך הוק"ל לרש"י ללישנא קמייתא דמאי איכא ר' פדא ור' מתנא לענין דינא נמצא דלרש"י בין לר' פדא בין לר' מתנא לפי השני גרסאות אפי' היכא דאמר שלשים להדיא אפ"ה בדיעבד יצא ודוקא עד שאומר שלמים ממש הוא דלא יצא אבל התוס' לא ס"ל הכי אלא ס"ל היכא דאמר שלשים אפי' בדיעבד לא יצא לכ"ע דלר' פדא משום דלא ס"ל מקצת היום ככולו ולר' מתנא משום דנעשה כאילו אמר שלימים משום דלישנא יתירה כמבואר בדבריהם בד"ה תנן וכו' וכן נמי היכא דאמר הריני נזיר סתם ס"ל להתוספות דגם לר' פדא צריך להמתין עד שלשים וא' משום דגזרו אטו שלימים כמו דס"ל לרש"י לפי גירסתו קמייתא כמבואר בדבריהם בר"ה אמר לך ר' פדא וכו' ולפ"ז גם לתוס' צריך לתרץ מאי איכא בין ר' פדא ור' מתנא כמו שתי' רש"י לגירסתו קמייתא ודו"ק:

אבל ק"ק דמדברי רש"י שכתב וז"ל דהו"ל כמי שנודר מאה יום וכו' משמע דהיכא דאמר מאה יום הו"ל כמ"ד מאה יום שלמים ממש והיכא דגילח יום מאה אפי' בדיעבד לא יצא וכ"כ רש"י להדיא לקמן דף ו' ע"ב ד"ה תנן וכו' דמאה יום שלימים משמע ע"ש וא"כ לא ידעתי מאי שנא מאלו אמר שלשים להדיא דאם גילח יום שלשים בדיעבד יצא עד שאומר שלימים ממש ויש ליישב משום דיש לתלות דכונתו דאמר שלשים היינו איידי דאיכא יום שלשים דמגלח בו לכך קאמר שלשים ולעולם לא יצא מגבול סתם נזירות כדמשני תלמודא הכי אמתני' לר' פדא אבל היכא דאמר מאה יום כיון דאפקיה מגבול סתם נזירות אפקיה ונימא דשלמים ממש קאמר. ומיהו לר' מתנא קשה מ"ש היכא דאמר שלשים מאומר מאה יום אדרבא מדברי התוס' בד"ה תנן הריני נזיר וכו' משמע דהיכא דאמר שלשים לר' מתנא הוי כאילו אמר שלימים משום דלישנא יתירה הוא משמע אבל

היכא דאמר מאה יום דלא הוי לישנא יתירה שהרי היכי לימא לא הוי כאומר שלימים וכ"כ לקמן להדיא דף ו' ע"ב ד"ה אמר ר"ל וכו' וא"כ לפי' רש"י דמשמע דמאה יום הוי כאומר שלמים היכי אמרי' דשלשים לא הוי כאומר שלמים וי"ל דס"ל לרש"י דלר' מתנא נמי איכא לתלות איידי דסתם נזירות שלשים יום לכך קאמר שלשים להדיא ולעולם לא יצא מגבול סתם נזירות ועיין מה שאכתוב עוד לקמן דף ו' ע"א בפירש"י בד"ה תנן וכן ובעמוד שני בד"ה אלא לאו וכו' ודו"ק. ודע דפ"ג דמ"ק דף י"ט ע"ב יליף התם דאבילות שלשים יום מנזיר דסתם נזירות שלשים יום וראיתי להתוס' התם ד"ה תלתין וכו' שהקשו לבר פדא דאמר כ"ט יום ותירצו וז"ל סבר כדפי' אבא שאול עכ"ל ע"ש והם דברים סתומים ועיין לחידושי' שם ודו"ק: כתבו עוד התוספות שם וז"ל מיהו י"ל לכתחלה אינו מגלח הנזיר עד שלשים יום מדרבנן כדמשמע הכא עכ"ל ודבריהם מגומגמים שהרי מה שמגלח הנזיר יום שלשים לבר פדא מדאורייתא הוא כיון דימי הנזירות כ"ט יום וכמ"ש התוס' בד"ה א"ל בר פדא וכו' וז"ל שכן דינו דאורייתא דסתם נזיר לגלח ביום שלשים וכו' עכ"ל ועוד דזה סותר מ"ש עוד משם הירושלמי שהביא אח"כ דקאמר גילח ביום שלשים יצא לשעבר וכו' ע"ש ותו קשה מאי אכפת לן בתגלחת שהרי אנן בעינן למילף מנזיר דהיינו ימי הנזירות ונראה דצריך להגיה בדבריהם עד שלשים יום וא' וכו' ומ"ש כדמשמע הכא נראה להגיה התם במקום תי' הכא וקאי אסוגיא הכא דמשני נעשו וכו' אבל מסוגיא דהתם ליכא שום משמעות כלל כמו שיראה הרואה ע"ש:

כתבו עוד וז"ל ובירושלמי מקשה מן המשנה דאמר גילח ביום שלשים יצא ומשני התם לשעבר הכא לכתחילה והיינו כדפי' עכ"ל ולא הבנתי דבריהם דע"כ קושיית הירושלמי היינו לר' מתנא וכדפריך הכא בשמעתין בבבלי ומשני התם לשעבר והיינו משום דמקצת היום ככולו וכדמשני הכא וכמ"ש התוס' ד"ה ולר' מתנא וכו' אבל לר' פדא אדרבא הך סיפא מסייעא ליה כדאמר הכא ועוד איך שייך לומר התם לשעבר הכא לכתחילה שהרי לר' פדת אדרבא לכתחילה קאמר לגלח יום שלשים כיון דימי הגזירות כ"ט הוא דהוו וצ"ל דמשמע להו דהירושלמי מקשה סתמא לכ"ע גם לר' פרא וא"כ ע"כ דפשיטא ליה להירושלמי דגם ר' פדא מודה דמדרבנן צריך להמתין עד שלשים וא' כדקתני רישא ופריך מסיפא ומשני התם לשעבר הכא לכתחילה והיינו יום שלשים וא' לכתחלה מדרבנן והא דהוצרכו להביא מהירושלמי משום דמהכא כיון דאיכא ל"א כמ"ש רש"י דלפי הך ל"א לא מוכח מידי לכך הביאו הירושלמי ודו"ק:

תוס' בד"ה מלמד וכו' הריני נזיר היום ונזיר וכו' וכיון דאמר היום וכו' עכ"ל לא ידענא מה בכך היכא דאמר היום שהרי אילו אמר הריני נזיר היום ותו לא הוי נזיר דאין נזירות

פחות משלשים יום וא"כ היכא דאמר הריני נזיר היום ונזיר דמי ממש כמו שאמר הריני נזיר ונזיר ונראה להגיה בדבריהם הריני נזיר היום ונזיר היום וכו' דדוקא היכא דאמר הריני נזיר ונזיר דמשמע לשון הוספה דקא מוסיף נזירות אחרת וכן נמי אי אמר הריני נזיר היום ונזיר אבל היכא דאמר היום שני פעמים כיון דתלה לשתי הנזירות באותו היום עצמו ה"א דאינו אלא כפל מלה בעלמא וחד נזירות הוא וכה"ג כתב רש"י וז"ל שאם אמר הריני נזיר אם אוכל ככר זה וכו' אע"ג דככר אחד הוא וכו' עכ"ל וה"ה נמי דאצטריך קרא היכא דאמר הריני נזיר הריני נזיר אפי' שלא אמר היום וכן לא אמר ככר זה דלא משמע נמי הוספה אלא כפל מלה בעלמא. ושו"ר דפלוגתא דאמוראי היא פ"ב דנדרים דף י"ח ע"א דלר' הונא ס"ל דלא מהני כשאומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום ומוקי לקרא כגון שקבל עליו שתי נזירות בבת א' כגון דאמר הרי עלי שתי נזירות ואצטריך קרא כמ"ש שם הר"ן ולשמואל מהני ומוקי קרא באומר הריני ני נזיר היום הריני נזיר היום וכ"כ נמי הר"ן ברפ"ק דנדרים דף ג' ריש ע"ב ד"ה שהנזירות וכו' וע"ש ברש"י. גם מ"ש התוס' דאם אמר נזיר ונזיר לא אצטריך קרא וכו' בהדיא פריך. תלמודא כה"ג התם בפ"ב דנדרים גבי הריני נזיר היום הריני נזיר למחר דפריך קרא בעיא ופירש"י פשיטא דהא איכא חד יומא יתירא עכ"ל וא"כ מכ"ש דנפרוך כשאמר נזיר ונזיר דאיכא נזירות כולה יתירה והתימא על התוס' שלא הזכירו מהך סוגיא כלום ותו מתוך לשונם שכתבו ודאי נראה דאם אמר וכו' משמע מסברת עצמן קאמרי ואינו כן דלאו מפיהן אנו חיין ועיין במקובצת:

ודע דמ"ש רש"י בפ"ק דנדרים דף ג' ע"ב ד"ה שהנזירות וכו' וז"ל במסכת נזיר פרק מי שאמר הריני נזיר מחלוקת ר"י ור"ל וכו' עכ"ל ע"ש נראה דט"ס נפל בו שהרי לקמן פרק מי שאמר דף י"ו ע"ב פליגי ר"י ור"ל אי נזירות חלה בבית הקברות אי לא אלא צריך להגיה במס' נדרים פרק ואלו מותרין מחלוקת ר' הונא ושמואל וכו' א"נ דהך לשון של רש"י אין שם מקומו אלא גבי הא דקאמר התם דף ד' ריש ע"א הניחא למ"ד לא חיילה עליו נזירות לאלתר וכו' דשם הוא מקומו ונתחלף בטעות כנ"ל ודו"ק: ד"ה תנן משו"ה תנא תלתין יומין וכו' כצ"ל:

בא"ד אלא ביום שלשים ה"ל כפרה דאפי' נזיר טהור קצת חוטא וכו' כצ"ל אגב דכתבו הו"ל כפרה משום דקושטא הכי הוא דקרבן נזיר כפרה הוא ולא דורון כדאיתא ריש פ"ב דכריתות דף ח' ע"ב דחשיב לנזיר מחוסר כפרה ע"ש לכך סיימו דאפי' נזיר טהור חשיב קצת חוטא כלומר והלכך חשיב קרבנו כפרה כיון דבא על חטא והנה התוס' לעיל דף ב' ע"ב ד"ה ואמאי נאה וכו' הוכיחו דנזיר טהור קצת חוטא משום דבעלמא מייתי

ליה לר"א אפי' הנזיר טהור שציער עצמו מן היין קרי ליה חוטא ע"ש וה"ה דהוה מצי לאוכוחי ממתני' דכריתות דחשיב ליה מחוסר כפרה כדכתי' אלא משום דניחא להו להקשות מר"א אר"א גופיה ועיין לה' א"מ ז"ל ודו"ק. ושוב אחרי כתבי הדרי ביה דודאי אע"ג דאינו חוטא חשיב הקרבן כפרה ולאו הא בהא תליא כדמוכח הך דפ"ב דכריתות דחשיב ד' מחוסרי כפרה ואע"ג דאינן באים על חטא כפירש"י שם ע"ש:

ד"ה מגלח וכו' לגלח ביום שלשים דשלמו וכו כצ"ל:

ד"ה אמר לך ר' פדא וכו' ורישא דקאמר לכתחילה אטו כשיאמר וכו' כצ"ל: בא"ד כאילו אמר שלמין דבזה אין מקצת היום וכו' כצ"ל:

בד"ה תנן וכו' בשלמא לר' פדא וכו' כצ"ל והשאר נמחק:

ד"ה ואת השניה וכו' הא ל"ק דסיפא אתא לאשמעי' דיום שלשים עולה לכאן ולכאן וכו' עכ"ל פי' ואגב סיפא דקתני ואם גילח ביום שלשים תני להאי מציעתא ולא ניחא להו לומר דמציעתא גופה איכא חידושא דמתחיל נזירות שניה בו ביום מידי דהוה אאדם שמקבל עליו נזירות בחצי היום וכו' כי היכי דכתבו הכי גבי בר פדא כמ"ש בסמוך י"ל הא לא הוי חידוש לר' מתנה כיון דס"ל דמקצת היום ככולו בסוף הנזירות א"כ נ"ש בתחלת הנזירות וק"ל:

דף ו.

בא"ד דאע"ג דחדשת בסיפא דקתני ואם גילח הא' יום שלשים מגלח השניה יום ששים אלמא דסוף יום שלשים עולה למנין נזירות וכו' עכ"ל פי' ותני מציעתא אגב סיפא וק"ק אמאי לא כתבו עדיפא מינה דחידוש זה עצמו שמעינן ממציעתא גופה דקתני מגלח השניה יום ששים ואחד אלמא ע"כ דמתחיל נזירות שניה ביום שלשים ואחד ועולה סוף יום א' ושלשים למנין נזירות שניה דאל כ הו"ל לגלח השניה יום ששים ושתים וצ"ע:

ד"ה ולר' מתנה וכו' מודה דמקצת היום מהני להתחיל נזירות שניה מידי דהוה וכו' ואיכא קצת חידוש דס"ד וכו' עכ"ל גם בכאן ק"ק דזה נמי שמעינן ממציעתא דקתני מגלח השניה יום ששים וא' אלמא דסוף יום שלשים ואחד מהני להתחיל נזירות שניה ואפי' דכבר נהג נזירות וכו' דאל"כ הו"ל לגלח השניה יום ששים ושתים וצ"ע:

ד"ה נטמא וכו' וסיפא דקתני נטמא יום ק' וא' גזרינן אטו יום ל' דסתם נזירות שהוא יום תגלחת מן התורה וכו' עכ"ל כצ"ל היינו דאם גילח יום שלשים בדיעבד יצא מפני מקצת היום ככולו והא דלא גזרו אטו יום מאה וסותר הכל שהרי יום מאה נמי היכא דגילח בדיעבד יצא מה"ט גופיה דמקצת היום ככולו וא"כ הוי נמי יום תגלחת י"ל דלא רצו

להחמיר כולי האי אלא סותר שלשים לבד אטו יום שלשים אבל ראיתי להרע"ב לקמן פ"ג משנה ד' שכתב דגזרו אטו יום מאה ומ"מ לא החמירו כ"כ וכו' ע"ש ועיין מה שהק' עליו התי"ט ז"ל:

רש"י ד"ה תנן וכו' ואי קשיא לך וכו' עכ"ל אע"ג דלעיל דף ה' ע"ב ד"ה דקסבר וכו' כתב רש"י דאיכא בין ר' מתנא ור' פדא אם נטמא ביום שלשים דלר' מתנא תוך מלאת קרינן ביה וכו' אלמא דלא אמרי' מקצת היום ככלו לענין דאינו סותר וכ"כ התוס' ד"ה נטמא וכו' צ"ל דרש"י הכא לפי א"נ שכתב לעיל דלפי הך א"נ ישתנה הדין לרב מתנא ולא הוי תוך מלאת כיון דמקצת היום ככלו וכ"כ אורח מישור ז"ל ומיהו לגבי בר פדא ע"כ דלא ישתנה הדין אלא דאף לפי' הך א"נ אכתי קאי אנפקותא א' דאם נטמא ביום ל' אחר מלאת קרינן ביה ואינו סותר ולא אמרי' נעשה כאומר שלמים דאל"כ אמאי הוצרך רש"י לומר א"נ הא אכתי איכא אנפקותא ראשונה גופה להפך והא דלא ניחא ליה לרש"י לומר איפכא דלפי א"נ ישתנה הדין לר' פדא אבל לר' מתנא לא ישתנה משום דע"כ לר' פדא הדין דין אמת דאל"כ מאי פריך הכא תלמודא וכמו שהק' רש"י גופיה לקמן ד"ה אלא לאו וכו' ודו"ק:

דף ו:

תוס' בד"ה שומע וכו' כמניז יהיה עכ"ל וכ"כ במקובצת וז"ל דהכי משמע כמנין יהיה גדל פרע עכ"ל ע"ש ונראה הא דהוכרחו לזה לאו משום דר' מתנא מפיק לה מיהיה דא"כ אינו מוכרח שהרי לר' פדא דאתי כר' יונתן ע"כ דר' יהונתן לאו אנזיר נזיר סמיך כדיליף ר' פדא שהרי אינו רמוז כלל בדברי ר' יהונתן ומה"ט פריך תלמודא ואימא שבת ואימא שנה ולא משני דר' יהונתן סמך אנזיר נזרו וכו' אלא נראה משום דהוק' להו דהיכי קאמר אין גידול שער פחות משלשים שהרי ע"כ בז' ימים מתגדל השער כמ"ש רש"י לעיל בד"ה אלא לאו וכו' וז"ל וקים להו לרבנן דאין שער מתגדל וכו' בפחות מז' ימים וכו' עכ"ל ודו"ק. ומיהו בירושלמי משמע לאו משום כמנין יהיה סמיך דלבתר דאייתי דרשות כמנין יהיה מסיק ואית דבעי נשמעינה מהכא גדל פרע שער ראשו כמה גידול שער פרע שלשים יום ע"ש: ד"ה מאי לאו וכו' ולא אצטריך דרשא דיהיה וכו' עכ"ל אע"ג ddרשא דיהיה אסמכתא היא כדכתי' לעיל משם הרמב"ם והמקובצת הכי קאמרי ולא אצטריך דרשא דיהיה לאסמכתא ודו"ק ועיין להתוס' בחולין דף קי"ז ע"א ד"ה אמר ר' ינאי וכו' שכתבו דקרא אסמכתא ואפ"ה עביד התם בגמ' צריכותא ע"ש: בא"ד ולר' פדא צ"ל תנאי היא עכ"ל דע דלפי הדרך שכתב כללי הגמ' שבס' יבין שמועה דף י"ט ע"ב ע"ש והזכירו

ה' שע"ה ז"ל הלכות גירושין דף ק' ע"ג ד"ה עור וכו' ע"ש יתישב נמי הכא דהכי פריך לימא כתנאי פי' והל"ל הלכה כפלוני ומשני משום דאיכא לפרושי כ"ע וכו' והלכך לא שייך לומר הלכה בפלוני כיון שאינו מבואר כ"כ דפליגי בהכי ודו"ק ק ועיין לחידושינו פ"ק דקמא דף י"ב ע"א גבי כ"ע עבדא כמקרקעי דמי וכו' ע"ש: רש"י ד"ה אלא לאו וכו' ואי קשיא וכו' דילמא אתי למעבר על נזיריה וכו' עכ"ל ק"ק תינח ללישנא קמא שכתב רש"י לעיל דגרסי נעשה וכו' והוי מדרבנן והילכך לא נזור אבל לפי ל"א שכתב דגרסי באומר שלשים וא"כ מדאורייתא צריך לגלח ביום שלשים ואחד כמ"ש התוס' לעיל ד"ה אמר לך ר' פדא וכו' א"כ אמאי לא מתרץ ה"נ באומר שלשים והילכך סותר הכל וכ"ת א"כ היינו סיפא דקתני הריני נזיר שלשים וכו' י"ל באומר שלמים ותרי גווני קתני דכה"ג נמי משני לעיל באומר שלמים וי"ל כיון דאם גילח בדיעבד יום שלשים יצא כדאמרינן לעיל הילכך אם נטמא נמי יום שלשים חשבינן ליה כמו דיעבד משום כי היכי דלא אתי למעבר על נזרית ועוד י"ל דאי באומר שלשים א"כ תקשי מ"ט דר"א דאינו סותר אלא ז' אבל אי אמרי' נעשה א"ל דר"א לא גזר והילכך הקשה רש"י שפיר ודו"ק:

ד"ה תנן וכו' ואפי' לר' פדא וכו' שלמים משמע עכ"ל ק"ק אמאי הוצרך לומר שלמים משמע שהרי בלא"ה כיון דר' פדא לית ליה מקצת היום ככולו א"כ הוי תוך מלאת וסותר הכל וראיתי לה' א"מ ז"ל שהגיה ואפי' לר' מתנא וכו' אבל קשה א"כ מאי פריך תלמודא לר' מתנא וה' א"מ תירץ משום דר' פדא ס"ל דלר"א אם מלאת קאי אסתם נזירות אפי' אי הוי מקצת היום ככלו וא"כ סותר שלשים ואמאי קאמר ר"א סותר ז' וכמ"ש התוס' וכו' את"ד ע"ש והוא דחוק דפשטא דתלמודא משמע לפי פירש"י דר' מתנא נשאר בתיובתא תו ק"ק ס"ס היכי מצדד תלמודא ואי ס"ד סבר ר"א מקצת היום ככלו וכו' שהרי כיון דמאה יום שלמים משמע ולא שייך מקצת היום ככלו ומדברי התי"ט לקמן פ"ג משנה ד' והזכירו ה' אורח מישור ז"ל נראה דס"ל דכוונת רש"י לתרץ קושיא זו גופה דפריך תלמודא לר' מתנא מר"א ולזה תירץ דשלמים משמע ולא אמרינן מקצת היום ככולו וסותר הכל משום דיום מלאת וכו' ע"ש וצ"ל דכוונת רש"י ר"ל דתלמודא לא חש לתרץ לר' מתנא וזה ודאי דוחק עצום בכוונת רש"י. גם תמהני על ה' א"מ ז"ל שהק' דמאי פריך גמ' לר' מתנא וכו' שהרי התי"ט שהזכיר איהו גופיה ע"כ דכוונתו דרש"י נתכוון לתרץ קושיית הגמ' לר' מתנא וע"כ דתלמודא לא חש לתרץ וכדכתיב' וכן ראיתי במקובצת וז"ל אמרה תורה וכו' לכאורה דר' מתנא איתותב דלא משני תלמודא אלא לר' פדא ואיכא דאמרי דר' מתנא מוקי לה באומר שלמים עכ"ל ע"ש:

ד"ה ור' יהונתן וכו' ולא אצטריך לן מגדל פרע וכו' עכ"ל ולר' פדא ע"כ דאינו צריך דקאמר ר"ל אינו צריך שלשים יום אלא כ"ט ומיהו בפ"ב דמס' חגיגה דף י"ח ע"א מייתי התם פלוגתא דר' יאשיה ור' יהונתן כה"ג גבי מלאכה בחה"מ והתם ע"כ דאינו צריך דקאמר ר' יהונתן אדרשא דר' יאשיה קאי ע"ש וכן במכלתין לקמן פ"ז דף מ"ח ע"א דקאמר ר' ישמעאל אינו צריך וע"כ דאדרשא דת"ק קאי ע"ש:

דף ז.

גמ' אמר רבא שהחזיק בדרך עיין לה' שער יוסף ז"ל דף כ"ה:
שם מי לא תנן הריני נזיר כעפר הארץ עיין להמש"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ב ודין י"ח:
שם גמ' הריני נזיר אפי' מאה שנה אפי' אלף שנים וכו' מה שיש להקשות מכאן אסוגיא דפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב עיין לחידושינו לעיל דף ד' ע"א במשנה ודו"ק:
רש"י ד"ה והתניא וכו' שיהא מגלח בסוף שלשים עכ"ל לשיטתיה אזיל דס"ל לעיל דף ה' ע"א דנזיר עולם לכ"ע מגלח אחת לשלשים יום כ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ב ד"ה תו וכו' ע"ש:
תוס' ד"ה הריני וכו' כלומר לא שנא וכו' עכ"ל באו לאפוקי דלא תימא דתיבת אחת היא מדברי הנזיר דא"כ אינו לשון מיושב דהול"ל בפשיטות הריני נזיר נזירות גדולה וכו' ואע"ג דמתני' שאח"ז קתני הריני נזיר אחת ומחצה וכו' התם משום דבעי למימר ומחצה שפיר מתיישב לשון אחת לכך פירשה דתיבת אחת היא מדברי התנא כאילו אמר אחד זה ואחד זה כלומר לא שנא כי אמר וכו'. ושוב אחרי כתבי הדרי בי מהא דמסיק רבא בסוף הסוגיא שאני התם דהא קתני הריני נזיר אחת וכו' אלמא דתיבת אחת היא מדברי הנזיר וכן לקמן דף ח' ע"א קתני מתני' אם אמר אחת גדולה נזרתי וכו' ע"ש לכך נראה דכוונתם באו לפ' דמתני' או או קתני וק"ל:
בא"ד כלומר גדול עלי הנזירות וכו' עכ"ל ק"ק מהא דקתני מתני' לקמן דף ח' ע"א האומר הריני נזיר מלא הבית וכו' אם אמר אחת גדולה נזרתי נזיר שלשים יום וכו' ופירש"י ותוס' והא דאמר מלא הבית כאלו אמר אריכא לי מלתא כמלא הבית וכו' ע"ש והשתא ק' אמאי לא נימא דלעולם מלא חרדל קאמר וגדולה דקאמר כלומר גדולה עלי וטריחא נזירות זו כמלא הבית ובשלמא אי לאו דברי התוס' י"ל דלא שייך לומר טריחא עלי אלא עד דאיכא למתלי בגדולה הימינה דפי' גדולה ר"ל טריחא עלי כמו נזירות גדולה הימינה אבל גבי מלא הבית אם איתא כמלא חרדל קאמר דהוי נזירות כל ימיו תו ליכא גבול אחרינא יותר מזה אבל לשון התוס' לא משמע כן שכתבו כלומר גדול עלי הנזירות וכו'

אלמא דפי' גדולה אינה תלויה בנזירות גדולה ותו דס"ס תקשה למ"ד רואין אותה כמלא קישואין דא"כ ודאי איכא גבול אחרינא יותר. ויש מי שישב דלא אמרי' טריחא עלי אלא בנזירות מועטת אבל בנזירות גדולה לא שהרי מילתא דפשיטא היא דטריחא עליו כיון דגדולה אלא ע"כ כוונתו נזירות מועטת ולכך קאמר טריחא עלי והא דפריך והא מכאן ועד סוף העולם וכו' אע"ג דקאמר גדולה כפרש"י במתני' וז"ל אפי' אמר שתהא גדולה מכאן ועד סוף העולם י"ל דמשמע ליה למקשה דמתני' סתמא קתני בין אמר גדולה מכאן ועד סוף העולם בין אמר מכאן ועד סוף העולם ולא אמר גדולה ודו"ק:

בא"ד או קטנה כלומר דלא טריחא עלי כלל עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה ואפי' מכאן וכו' כצ"ל וראיתי להמש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין ה' שכתב וז"ל לא ידעתי למאי אצטריכו לטעם זה וכו' ע"ש ונראה דכוונתם דלא תימא כיון דע"כ דפי' קטנה ר"ל קטנה בימים דהיינו פחות מסתם נזירות א"כ גדולה נמי ר"ל גדולה בימים דהיינו יותר מסתם נזירות שהרי קטנה וגדולה הוי דבר והופכו דאי ר"ל גדולה על סתם נזירות ל"ל כלל גדולה לישנא יתירתא הול"ל הריני נזיר ותו לא וכה"ג דייקו התוס' לעיל דף ה' ע"ב ד"ה תנן הריני וכו' ולזה כתבו דקטנה נמי לא טריחא עלי וכו' ולעולם אידי ואידי שלשים יום קאמר ודו"ק שמעתי:

ד"ה ואמאי וכו' דיודע הוא שפיר דהעולם יש בו חמש מאות מהלך וכו' עכ"ל והא דפריך מהא דהריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני וכו' ולא משני דמיירי דאינו יודע מהלך המקום כמה ימים עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין ה' שתירץ משום דא"כ הו"ל למנקט תרוייהו בחד גוונא או עד מקום פלוני או עד סוף העולם אבל לפי תירוץ רבא דמוקי לה כשהחזיק בדרך ניחא דמכאן ועד סוף העולם לא שייך החזיק בדרך את"ד ע"ש באורך והא דלא תני תרוייהו באומר עד מקום פלוני י"ל נקט סוף העולם לגלויי דמיירי בדלא החזיק. ונראה הא דלא שייך החזיק לאו משום שאינו עולה על דעתו שיחיה ת"ק שנה שהרי ודאי דאיכא מי שאינו יודע זה דהעולם ת"ק אלא ה"ט משום דלא שייך מי שיודע היכן סוף העולם שיחזיק בדרך לילך לסוף העולם:

ולעיקר קושייתו נראה לע"ד דל"ק דהתוספות לשטתייהו אזלי בעבר הדף בד"ה וליהוי וכו' שכתבו דקושיית וליהוי כל פרסה וכו' אמתני' דעד סוף העולם פריך אבל אמתני' דעד מקום פלוני כיון דהחזיק בדרך אין בדעתו וכו' ע"ש והשתא ניחא דרבא דמשני שהחזיק בדרך קושטא קאמר כיון דע"כ צריך לאוקמה שהחזיק בדרך מכח קושיית וליהוי כל פרסה וכו' משום דרבא לשיטתיה דמשני על מתני' דסוף העולם שאני התם דקאמר אחת ותי' זה לא שייך אמתני' דעד מקום פלוני שהרי לא קתני אחת וא"כ ע"כ

צריך לשנויי שהחזיק בדרך ומהמקשה ודאי לא קשה כלל משום דס"ד דמתני' דעד מקום פלוני סתמא משמע בין יודע כמה מהלך המקום בין אינו יודע ועיין לה' גופיה בד"ה ועי"ל וכו' ודו"ק. עוד ראיתי לה' מש"ל ז"ל בד"ה עוד כתבו התוס' מי לא תנן וכו' שהקשה לדברי התוס' מהא דפריך מי לא תנן וכו' וכ' התוס' דמביא ראיה דלא אמרינן אריכא לי ולקולא ואמאי הוצרך לראיה דהא מעיקרא טעמא דמפרשי' מלתיה לקולא הוא מהכרח דלא הזכיר מנין ת"ק שנה וא"כ בקושיית ולהוי כל פרסה וכו' דאזדא ליה הכרח זה א"ץ לראיה דפשיטא דאזלינן לחומרא ולא מפרשינן מלתיה באנפין דחיקין ובדברי הגמ' ניחא דלא הביאו ראיה אלא לומר דכי היכי דהתם לא אמרינן חדא נזירות אריכתא אלא כמנין השערות קבל עליו הנזירות אפי' שלא אמר הרי עלי נזירות ה"נ נימא וכו' א"ד ע"ש. ולע"ד נראה דאפשר דתוס' גופייהו שכתבו הכרח זה אינו אלא משום הך ראיה גופה דמביא תלמודא לחומרא א"כ איך ניחא ליה הכא במאי דמשני אריכא לי ולקולא ולכך כתבו דהכא שאני דאיכא הכרח:

גם לפי תירוץ ה' ז"ל דכתב משום דעדין היה אפשר להדוחה לדחות וכו' אף בלא שום הכרח אנו מפרשים לקולא אף שהוא פי' דחוק וכו' ע"ש באורך א"כ מי הכריח לתוס' כלל לפרש כן ואמאי לא כתבו בפשיטות דמעיקרא נמי קושטא הוא דבלא שום הכרח קאמר דמפרשינן דבריו אריכא לי לקולא א"ו דהכרח התוס' אינו מסברא אלא מכח הך ראיה גופה דמביא תלמודא מי לא תנן וכו' ועיין לחידושינו לקמן דף יז' ע"א בד"ה ולחזייה וכו' ודו"ק. ועוד נראה ליישב הא דהוצרך לראיה מי לא תנן וכו' במה שיש לדקדק עוד אמאי לא פריך מי לא תנן וכו' כשהקי' וליהוי כל פרסה וכו' וכבר הרגיש ה' עצמו בדקדוק זה בד"ה אך וכו' וראיתי במקובצת נמי שהרגיש בזה וז"ל מי לא תנן וכו' והא דלא אייתי לעיל גבי כל פרסה ופרסה משום דהכא אצטריך לפלוגי בין שער לשאר דברים כדמשני כל מילתא דאית ביה קיצותא לא קתני דודאי בשער ראשי דלא הוי קיצותא אית לן למימר וכו' אבל לעיל אינו צריך לזה התירוץ עכ"ל ע"ש ומעתה יש ליישב גם קושיית הרב ז"ל דהא דמביא מי לא תנן וכו' אין עיקרו בשביל הראיה אלא בשביל התירוץ כי היכי דאפלוגי בין מתני' דעד סוף העולם להך דשער ראשי וק"ל:

דף ז:

גמ' ר' סבר לה כר"ע וכו' עיין לתוס' ריש פרק ה' דמס' ערכין דף י"ט א' ד"ה הוא דאמר וכו' שכתבו דחכמים נמי מודו לר"ע דדרשי לישנא יתירא ע"ש ולפ"ז הא דקאמר סבר

לה כר"ע היינו משום דר"ע קאמר לה להדיא. ושו"ר שכ"כ במקובצת וכ"כ ג"כ רשב"ם פרק יש נוחלין דף קל"ח ע"ב ד"ה שאין צריך וכו' ועיין לחידושינו לקמן דף ח' ע"ב:
ולענין פסקא עיין להלח"מ ז"ל פ"ג מה' נזירות דין ח' שהגיה דברי רבינו ע"ש ועדיין קשה אמאי השמיט רבינו מימרא דרב דהיכא דאמר שלשים יום ויום א' נזיר שתים שו"ר לה' ברכת הזבח ז"ל בחידושיו על הרמב"ם סוף מס' ערכין שנתעורר עליו ומה שיש לדקדק על דבריו עיין לחידושינו שם פ"ה דערכין דף י"ט ע"א ודו"ק:
תוס' ד"ה והתניא וכו' וי"ל דשאני הכא וכו' ' אבל במתני' אמר מכאן וכו' עכ"ל לא הוו צריכי לזה אלא דבמתני' איכא הכרח כיון שיודע הו"ל לפ' כמ"ש התוס' לעיל בד"ה ואמאי וכו' דהא ע"כ צ"ל כן דאל"כ תקשי אמתני' דסוף העולם ולהוי כל פרסה וכו' מי לא תנן וכו' וכמ"ש התוס' בדבור שלפני זה. ושו"ר להמש"ל ז"ל פ"ג דנזירות דין ה' ד"ה עוד כתבו התוס' וכו' שנתעורר בזה ע"ש:
בא"ד ולא מייתי מהך ברייתא אלא דאיכא חילוק וכו' עכ"ל ר"ל אע"ג דהא כדאיתיה והא כדאיתיה דחילוק הברייתא לענין נזירות עולם ונזיר קצוב וחילוק הגמ' לענין נזיר אחת ונזירות מרובה מ"מ מייתי לה דאיכא מיהא חילוק. וה' מש"ל ז"ל הק' דמאי מייתי מברייתא דחילוק הברייתא הוי מילתא בלא טעמא אלא משום דוקא דומיא דאבשלום כלומר היכא דגלי גלי אבל חילוק הגמ' הוא בהכרח דהו"ל לומר בהדיא ע"ש ואפשר להעמיס גם זו בכוונת התוס' ודו"ק:
ד"ה ואי תנא שעה א' וכו' אבל א' ומחצה וכו' שיכול להיות נזיר וכו' עכ"ל ואע"ג דשמעינן מרישא הריני נזיר ויום א' וכו' עיין לתי"ט ז"ל מה שמישב:
ד"ה לא שנו וכו' לפי שיותר בלשונו ב' פעמים יום וכו' עכ"ל לא דמי למ"ש המש"ל ז"ל פרק כ"ד מה' מכירה דין ט"ו משם מהרש"ך דכפל הלשון לא אמרי' לטפויי מילתא וכו' ע"ש דהכא לא הוי כפל לשון שהרי חד יום קאי אשלמים וחד קאי אאחת אלא יתור לשון שאינו נצרך הוא דהוי משום דבחד יום הוה סגי לשניהם ודו"ק:

דף ח.

במשנה ר' אומר אין זה מגלח ח' לשלשים וכו' הק' המש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות ריש דין י"ח וז"ל יש לתמוה לפי מ"ש לעיל בשם רש"י דנזיר עולם אליבא דכ"ע מגלח א' לשלשים א"כ איך קאמר ר' אין זה מגלח א' לשלשים יום דהן לו יהיה שלא יהיה פי' דבריו דנזירות בתר נזירות אלא נזירות ארוך מ"מ הוי דינו כדין נזירות עולם שמגלח א' לשלשים יום זהו תורף קושייתו ע"ש וטפי ה"ל להרב להקשות דאיך כתב רש"י בד"ה

ר' אומר וכו' בסוף דבריו וז"ל ואינו מגלח לעולם עכ"ל דזה דלא כמאן ותו ר' גופיה ס"ל לעיל דף ה' ע"א נזיר עולם מגלח לי"ב חדש ומיהו הא ל"ק לה' אפי' לסברת התוס' דמחלוקת תנאים בנזיר עולם מנ"ל דת"ק דר' ס"ל נזירות הרבה קבל כדמוכח מתלמודא דקאמר ר"י סבר לה כר' וכו' אימא דכ"ע נזירות ארוך ובהא פליגי דלת"ק נ"ע מגלח א' לשלשים יום ולר' מי"ב חדש כשיטתיה לעיל די"ל מדקאמר ר' ואיזהו מגלח וכו' האומר הרי עלי נזירות וכו' משמע דת"ק אית ליה נזירות הרבה קבל ולזה פליג ר' דבעי עד שיאמר הרי עלי נזירות ובמה שתירץ ה' וז"ל וסבור הייתי לומר דהריני כעפר הארץ דינו כמו האומר אלף שנה שאינו מגלח לעולם כיון דנתן קצבה מצד לשונו ודחה זה מדברי רבינו בפי' המשנה דס"ל כדין נזיר עולם וכתב וסמך יש לדבריו בעלה ז' וכו' ע"ש ק"ק עליו דלכאורה מש משמעתין גופה יש להוכיח דהוי כדין נזיר עולם מיהא דמסיק דר"י ס"ל כר' ובנזירות ארוך מודה ר' יהודא דאזיל לחומרא ונשמע מפשטא דסוגיא דהיינו מטעמא דנחית לנזירות כדקאמר מעיקרא ולא דמי לכרי כיון דממ"נ נזיר וחיישי' דילמא פרע לאתויי חולין בעזרה כמו שפירש"י ותוס' להדיא והשתא אם איתא דנזירות ארוך של שער ראשו דינו כמו האומר אלף שנה שאינו מגלח לעולם א"כ ודאי נזירות ארוך של חרדל נמי הוי הכי דמאי שנא וא"כ קשה אמאי הוצרך תלמודא להך טעמא כלל משום דלא דמי לכרי וממה נפשך נזיר ומשום חשש חולין בעזרה תפוק ליה בפשיטות דאפי' דמי לכרי דלא הוי ממ"נ נזיר כגון מלא קופה חרדל אם יש בכרי וכו' דהוי הספק אי נזיר או לא אפ"ה ע"כ דמודה ר"י דאזיל לחומרא שהרי כיון דטעמא דר"י דאזיל לקולא משום דספיקו חמור מודאו דנזיר ודאי מגלח ומביא קרבן וספיקו אינו מביא משום דשמא חולין בעזרה וכמ"ש התוס' ד"ה ולחזייה וכו' וכ"ה בהדיא בפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב וכ"כ ה' עצמו בפ"ב מה' נזירות דין ה' בסוף דבריו בד"ה כתב הראב"ד בסיום דבריו וכו' ועיין לחידושינו לקמן דף י"ג ריש ע"ב א"כ הכא גבי נזירות ארוך של חרדל לא הוי ספיקו חמור מודאו שהרי כיון דודאו דינו כמו האומר אלף שנה דאינו מגלח לעולם וא"כ אזלינן לחומרא דכ"הג קאמר תלמודא להדיא פ"ב דנדרים דאי לא הוה ספיקו חמור מודאו אזלינן לחומרא ועיין להלח"מ ז"ל פ"ד מה' נזירות דין ו' אלא ע"כ דודאי דחרדל ושער ראשו חשיב אין לו קצבה כיון דתלה בדבר שא"א למנותו והוי כדין נזיר עולם והילכך הוי ספיקו חמור מודאו דאילו ודאי נזיר עולם הכביד שערו מקיל ומביא קרבן ועל ספיקו לא כדאיתא בפ"ב דנדרים וכה"ג ק"ל על דברי התוס' ד"ה ולחזייה וכו' שהוצרכו לומר דלעיל גבי מכאן ו ועד סוף העולם דפריך לחומרא משום משמעות לשונו ואמאי הוצרכו לזה כלל ת"ל דפריך לחומרא משום דאין ספקו חמור מודאו שהרי כיון דמהלך העולם

ת"ק שנה כמ"ש התוס' לעיל דף ז' ע"א ד"ה ואמאי וכו' וא"כ ודאו אינו מגלח כל ימיו כמו האומר אלף שנה וצ"ל אע"ג דאינו מגלח כל ימיו ואינו מביא קרבן אפ"ה חשיב ספיקו חמור מודאו משום כיון דמצד לשונו נתן קצבה אלא דממילא לא שייך שיחיה האדם כולי האי אבל אם יצוייר שיחיה שיעור זמן של אותה קצבה מביא קרבן ומגלח אבל על ספיקו לא משכחת לה כל ימיו שמגלח כי היכי דכתב ה' ז"ל דנתינת הקצבה מצד לשונו מהני לעשותו דלא הוי כדין נזיר עולם לענין דהכביד שערו מיקל וכו' ה"נ מהני לענין לעשותו דחשיב ספיקו חמור מודאו. ומ"מ לא נתקררה דעתי בזה מאחר דעיקר הטעם תלוי בדעת האדם שאינו רוצה להכניס עצמו שיהא כל ימיו מקולקל א"כ היכא דהמציאות כל ימיו מקולקל דלא שייך שיחיה אלף שנה איך שייך שתתקרר דעתו בדבר הנמנע אם יצוייר שיחיה אלף שנה ודוחק לומר דהוצרך תלמודא להך טעמא משום אותה ברייתא דמייתי ר' אדא בר אהבה פ"ב דנדרים דקתני נזיר שמשון ולא ס"ל הך טעמא משום דספיקו חמור וכו' ומלבד זה אני תמיה על המש"ל ז"ל אמאי לא הביא ראיה מדברי רבינו גם בחבור פ"ג מה' נזירות דין י"ז שכתב להדיא דנזירות ארוך של חרדל דינו כדין נזיר עולם וא"כ ה"ה נמי שער ראשו ועפר הארץ דמאי שנא וצ"ע:

ובמה שתירץ ה' מש"ל ז"ל במסקנת דבריו דרש"י ס"ל כסברת התוס' דנזיר עולם דוקא מיקל אבל אינו מגלח לגמרי ובגילח הוא דפליגי ת"ק ור' וכו' ע"ש אינו מספיק שהרי רש"י עצמו כתב לעיל דף ד' ע"א מיקל בתער מגלח כנראה דבא לומר דמיקל לאו דוקא אלא גילוח ממש וכבר דקדק כן מדבריו ה' עצמו פ"ג דין י"ב ע"ש ומה שנראה לישב לעיקר קושייתו כיון דמה שמגלח או מיקל נזיר עולם אינו מצוה אלא הותר לו אם ירצה משום כובד ראש כדמשמע מתוך דברי ה' ז"ל ד"ה תו תנן וכו' אבל נזיר דעלמא הוי מצוה כדפסק הרמב"ם פ"ק דנזירות דין ג' לכך קאמר ר' אין זה מגלח לשלשים ר"ל אין זה מגלח כמו שאמר ת"ק דלדידיה ע"כ מצוה לגלח קאמר אלא דינו כדין נזיר עולם וזה נמי כוונת רש"י שכתב ואינו מגלח לעולם ר"ל ואינו חייב ודו"ק:

שם גמ' התם לא נחית לנזירות הכא נחית וכו' עיין ללח"מ ז"ל פ"ה מה' נזירות דין י"ד ועיין להראב"ד בהשגות פ"ב מה' נזירות דין ה' שכתב בסוף דבריו וז"ל וכיון דלא פליט מחד נזירות וכו' ועיין מ"ש עליו ה' מש"ל ז"ל בסוף דבריו ויש לתמוה על דבריהם מסוגיא דהכא ועיין לחידושינו לקמן דף י"ג ריש ע"ב ודו"ק היטב:

רש"י ד"ה ר"ש היא וכו' ואלו על ספיקו לא מצי מגלח וכו' התם בפ"ב דנדרים פי' הר"ן לפי שצריך לגלח על הבאות קרבנותיו ומייתי חולין בעזרה וראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה תו תנן וכו' שהקשה דלמאי אצטריך לזה ת"ל דלא מצי עביד

הקפה ותירץ אולי אצטריך לטעם זה למ"ד הקפת כל הראש מדרבנן וכדאיתא פ"ד דנזיר עלה כ"ט ושוב הקשה דמ"מ הוי ספיקו חמור מודאו דלא מצי עבר אדרבנן מן הספק וכו' ע"ש ולהא י"ל בדוחק דהוצרכו לטעמא דחולין בעזרה כדי ליתן טעם אפי' קודם שאסרו רבנן הקפת כל הראש ועיין כיוצא בזה לה' שע"ה ז"ל הלכות לולב דף צ"ב ריש ע"ד. מיהו עיקר תירוץ ה' מגומגם הוא בעיני שהרי בפ"ד דנזיר באותו דף איתא נמי דאיכא מ"ד חולין בעזרה נמי דרבנן וא"כ מאי אולמיה להו טפי למנקט טעמא דחולין בעזרה למ"ד הקפה דרבנן ולא כתבו נמי להפך טעם הקפה למ"ד חולין בעזרה דרבנן שהרי לר"ל ע"כ בהקפת כל הראש מחלוקת תנאי היא כמו חולין בעזרה כדמוכח הסוגיא לקמן פרק שני נזירין דף נ"ח ע"א כמו שהוכחנו בחידושינו שם ולקמן פ"ד דף כ"ט ע"א ע"ש:

ומלבד זו יש לתמוה על תירוצו דלפ"ז ע"כ טעם חולין בעזרה דכתב הר"ן הוי מדאורייתא ואלו בפרק כל שעה דף כ"ב ע"א אמרינן אליבא דר' יודא גופיה חולין בעזרה לאו דאורייתא ע"ש מיהו ראיתי לרש"י שם בד"ה חולין וכו' שפי' איסור הנאה לאו דאורייתא והתוס' שם הקשו עליו דלא משמע פשט ההלכה כן ע"ש ומלבד קושיית התוס' יש לדקדק עוד על רש"י שהרי בפ"ב דקידושין דף נ"ח ע"א פריך אליבא דר"ש חולין בעזרה לאו דאורייתא ופירש"י לא איסור הנאה ולא איסור שחיטה ע"ש וא"כ מי הכריחו גבי ר' יודא דפרק כל שעה שינה את טעמו ולא פי' נמי הכי אבל לפי דברי המש"ל א"ש דרש"י הכרחו משום דלשטתיה אזיל דס"ל טעם ר' יהודא גבי כרי משום חולין בעזרה אלמא לר' יהודא הוו דאורייתא ולכך הוכרח לפרש דמאי דקאמר בפ' כל שעה לאו דאורייתא אאיסור הנאה לחוד אבל גבי ר"ש דפ"ב דקידושין ע"ב דבין איסור שחיטה בין איסור הנאה מכח פירכת תלמודא התם כמ"ש ה' שע"ה הל' חמץ דף ס"ב ע"א ועיין לה' שע"ה ז"ל ה' עכו"ם דף ח' ע"ד ועיין לחידושינו לקמן ריש פ"ח דף נ"ז ריש ע"ב ודו"ק:

ודע שהוקשה לי דרך אגב לדעת הסוברים דהא דאמרינן בעלמא ספיקא דאורייתא לחומרא היינו מדאורייתא עיין כ"מ ז"ל פ"ט מה' טומאת מת דין י"ב א"כ אמאי ספק נזיר אינו מביא קרבן משום חולין בעזרה לפי' הר"ן או משום הקפה לפי' ר"י שהרי כיון דמדאורייתא אזלינן לחומרא א"כ אמאי הוי חולין בעזרה ואמאי עובר באיסור הקפה וצ"ע. ואין להק' בעיקר המחלוקת דר' יודא דמיקל בס' נזיר ור"ש מחמיר ממ"נ ק' למ"ד ספיקו דאורייתא לחומרא מן התורה אמאי ר' יודא מיקל בספק נזיר ולמ"ד ספיקא דאורייתא לקולא מן התורה אמאי ר"ש מחמיר בספק נזיר די"ל דשאני הכא משום דתלוי בדעתו של נודר דלמר אמרינן דעתיה שיהא ספק נזיר משום דחמור מודאו ולכך אפי' ספיקא דאורייתא לחומרא בעלמא הכא לא ולמר אמדי' דעתיה דניחא ליה בנזירות אף

שיהא ספק נזיר דאדם מכניס עצמו אפי' בספק חמור ולכך אפי' ספיקא דאורייתא לקולא בעלמא הכא לא ודו"ק. ודע שראיתי לה' ערך השלחן נר"ו חי"ד שנדפס מחדש סי' ק"י דף צ"ו ע"ג ד"ה וראיתי וכו' שכתב משם הרשב"א בתשו' דהא ספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא היינו דאזלי' הכא והכא לחומרא מדאוריית' ע"ש והשתא ניחא הך דספק נזיר דחשיב חמור מודאו דלגבי קרבן ניזיל לחומרא דלא מייתי חולין בעזרה וכן לא יעבור אהקפה ולגבי יין אסור כל ימיו ומיהו לפי דעת הר"ן בתשובה שהביא ה' דס"ל דחשיב כודאי דלא ס"ל כהרשב"א ע"ש א"כ לדידיה הדרא קושיין לדוכתא וצ"ע כעת ועיין עוד לחידושינו לקמן פ"ד דף כ"ד ע"ב בד"ה שלאחר מיתת וכו' ודו"ק. מיהו אחר זמן רב יש מי שהשיב לי דשאני הכא דאיכא חזקה דמנגדת דאוקי גברא אחזקתיה דלא היה נזיר ועיין למהרש"א בפ"ב דסוטה דף כ"ח ע"א ד"ה מה ת"ל וכו' ועיין לחידושינו פ"ג דקידושין דף ס"ו ע"ב ברש"י בד"ה והיתה לו ולזרעו וכו' ודו"ק. ודע דלפי דברי ר"י דספקו חמור מודאו משום איסור הקפה ק"ק לישנא דתלמודא פ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב דקאמר דאילו גבי נזיר ודאי מגלח ומביא קרבן וכו' דלאיזה תכלית נקט ומביא קרבן דמאי נ"מ בהבאת הקרבן דמה שייך חומרא או קולא אם מביא או אינו מביא בשלמא לפי' הר"ן ולפירש"י א"ש דה"ק כיון דמביא קרבן דלא הוי חולין בעזרה מצי לגלח ודו"ק: ודע דעל מה שהק' הר"ן פ"ב דנדרים נהי דחטאת לא מצי לאתויי בתנאי וכו' ליתי עולה או שלמים וכו' דהא קי"ל אם גילח על א' משלשתן יצא וכו' וראיתי לה' מש"ל ז"ל שכתב וז"ל ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר דמחלוקת ר"ש ור"י תלוי במחלוקת אחר וכו' דר"ש אית ליה וכו' ומשו"ה אית ליה ספק נזירות להחמיר דאין ספיקו חמור מודאו שהרי יכול לקיים וכו' את"ד ע"ש באורך. ואחר המחילה תמהני איך יכול הפה לדבר דלר"ש אין ספיקו חמור מודאו שהרי תלמודא קאמר להדיא ור"ש היא דאמר אדם מכניס עצמו לדבר שספיקו חמור מודאו וכו' והרב עצמו הזכיר לדברי הגמ' הללו בתחלת לשונו ד"ה תנן וכו' וצ"ע. ועיין עוד לחידושינו לקמן פ"ו דף מ"ה ע"א בד"ה תגלחת וכו' מה שהקשינו עוד על דברי ה' ודו"ק ועיין עוד שם ע"ב לחידושינו בגמ' גבי הא דקאמר ר' יודא אומר וכו' ודרך אגב וכו' ע"ש:

ד"ה הריני נזיר דספיקו דנזיר חמור מודאו וכו' עכ"ל ק"ק אדרבא האי טעמא דספיקו חמור גורם דלא אמרי' ספק נזירות להחמיר דמה"ט ר' יודא מתיר כדאיתא פ"ב דנדרים דף י"ח ע"ב ותו קשה מהו הא דכתב עוד רש"י וז"ל דאילו ודאי וכו' לא היה נזיר וכו' עכ"ל משמע דפי' חמור מודאו דקאמר אינו ר"ל חמור מודאו נזיר אלא ר"ל חמור מודאי שאין בו מאה כור שאינו נזיר וזה אינו דא"כ מאי אריא נזיר שהרי בכל האיסורין נמי כן

הוא דמספק אזלי' לחומרא אבל חמור מודאו ר"ל חמור מודאי נזיר כמ"ש רש"י עצמו בדבור שלפני זה וכ"ה בפ"ב דנדרים ונראה להגיה בדברי רש"י וכצ"ל אע"פי שספקו דנזיר וכו' ומ"ש דאילו ודאי וכו' חוור על מ"ש ספק נזירות להחמיר וחזר וביאר עוד ביאור אחר ביאור היכי דמי ספק נזירות להחמיר דאלו ודאי וכו' ודו"ק:

תוס' ד"ה הריני נזיר וכו' קופה ריקנית לפניו וכו' כצ"ל:

ד"ה וליחזייה וכו' ולכך פריך לחומרא ממשמעות לשונו אבל הכא קס"ד דאין אדם מכניס וכו' עכ"ל ק"ק כיון דטעמא דאזלי' לקולא משום דאין אדם מכניס א"כ אמאי הוצרכו לומר דלעיל פריך משום משמעות לשונו ת"ל בפשיטות דלעיל אין ספיקו חמור מודאו דודאו נמי אין מגלח כל ימיו כיון דמהלך העולם ת"ק שנה דבהדיא אמרינן לעיל דף ז' ע"א האומר הריני נזיר אלף שנה דאינו מגלח כל ימיו כפירש"י ותוס' שם וכבר כתבתי יישוב לקושיא זו במשנה אבל אכתי קשה אימא דלעיל דפריך לחומרא מטעם דמסיק הכא דבנזירות ארוך כיון דממ"נ נזיר לא מצי לסלוקי נפשיה והתם נמי ממ"נ נזיר אחת קטנה ולא מצי לסלוקי נפשיה ולהביא קרבן דשמא נזירות ארוך עד סוף העולם ועדיין לא השלים נזרו והוי חולין בעזרה. תו ק"ק דתוס' לעיל דף ז' ע"א ד"ה ואמאי וכו' כתבו הכרח לדברי המתרץ דמשני ה"ק אריכא לי וכו' משום דהו"ל להזכיר מנין סוף העולם וכו' ע"ש והשתא לפי תירוצם הכא דפריך משום משמעות הלשון אמאי הוצרכו כלל לאותו הכרח שהרי כיון דתריץ משמעו' הלשון דה"ק אריכא לי וכו' א"כ ממילא ע"כ דספק נזירות להקל ונראה לישב דלעיל דהוצרכו לאותו הכרח משום דאל"כ כיון דממ"נ נזיר אזלינן לחומרא והכא דהוצרכו למשמעות הלשון משום דלא א"ש תירוץ הגמ' דה"ק אריכא לי וכו' שהרי עיקר התירוץ הוא אותו הכרח שכתבו התוס' לעיל דהו"ל להזכיר מנין סוף העולם וא"כ הו"ל העיקר חסר ולכך כתבו דלעולם ידע תלמודא דלא אזלי' לחומרא אע"ג דממ"נ נזיר מכח אותו הכרח ועיקר קושיית המקשה משום משמעות הלשון איך מתרצינן דבוריה וזהו דפריך והא מכאן ועד סוף העולם קאמר משמע דמכח משמעות הלשון הוא דפריך ולזה משני שפיר דה"ק אריכא לי וכו':

אבל ק"ק דאכתי תק"ל מהא דפריך לעיל ולהוי כל פרסא ופרסא ולהוי כל אונה ואונה מי לא תנן וכו' ופירש"י דאמתני' דמכאן ועד מקום פלוני פריך והשתא קשה איך פריך לחומרא כיון דאיכא לפרושי משמעות לשונו כמנין הימים וגם לפי' התוס' לעיל שכתבו דאמתני' דמכאן ועד סוף העולם פריך קשה ג"כ כיון דמשני דה"ק אריכא לי וכו' היכי הדר פריך לחומרא שהרי אע"ג דממ"נ נזיר מ"מ יביא קרבן ויסתלק לר' יודא כדמסיק הכא כיון דהספק אי נזירות אחת אי נזירות הרבה כמנין של פרסה ופרסה ועל כל ל'

יבוא קרבן וא"כ אכתי קושיית התוס' במקומה עומדת דהכא פריק לקולא מכח מתני' דטהרות דספק נזירות להקל דאתיא כר' יודא ולעיל פריך לחומרא מכח מי לא תנן וכו' דע"כ אתיא כר"ש דמחמיר וי"ל הא דפריך לחומרא משום הא דאמרי' ה"ק אריכא לי וכו' הוא פי' דחוק בדבריו וטפי משמע נזירות הרבה עד סוף העולם ולכך ס"ל למקשה לעיל דהך מי לא תנן וכו' אתייא אפי' כר' יודא והא דלא אמרי' כוונתו אריכא לי ולקולא משום דפי' דחוק הוא ולזה מייתי ראיה מינה מי לא תנן וכו' אלמא דלא אמרי' אריכא לי משום דפי' דחוק הוא וה"ה דהו"מ למפרך קושייתו קמייתא גופה דאימא נזירות ארוך מכאן ועד סוף העולם אלא דפריך נזירות הרבה כל פרסה וכו' משום דבעי לאתויי מי לא תנן וכו' הילכך ניחא ליה למנקט ליה אליבא דת"ק דר' דס"ל נזירות הרבה קבל עליה כמנין שער וכו' ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ג דין ה' ע"ש באורך ודו"ק:

ד"ה שיהא בכרי וכו' ולקמן מפרש וכו' עכ"ל ר"ל בדף י"ג מפרש על ע"א ה"ה הכא ה' אורח מישור ז"ל:

בא"ד וי"ל וכו' כגון אם נטמא וכו' עיין לחידושינו לקמן דף י"ב ע"ב ד"ה הפילה וכו' ודו"ק:

דף ח:

גמ' דר' יודא סבר לה וכו' הק' ה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה תו אמרינן בגמרא ר"י אמר וכו' וז"ל וא"ת אף דנימא דנזירות ארוך קבל נזיל לקולא וכו' וסיים וז"ל הא ודאי לא קשה כלל וק"ל עכ"ל נראה דכוונתו דסמך על מ"ש בתחלת דבריו דרש"י ס"ל כסברת התוס' דנזיר עולם דוקא מיקל אבל אינו מגלח לגמרי והילכך כתב דל"ק כלל דנהי מצי להביא קרבן מ"מ אזלי' לחומרא דלא מצי מגלח דילמא חרדל ואינו מותר לגלח אלא מיקל. ושו"ר שכ"כ התי"ט ז"ל במתני' ד"ה רואין וכו' ע"ש ומיהו כבר כתבתי לעיל במשנה דמלשון רש"י לעיל דף ד' ע"א לא משמע הכי אלא גילוח ממש ונראה דאף לפירש"י דלעיל נמי ל"ק כיון דאינו מצוה אלא רשות משום כובד ראש לא חשיב מה שמגלח כל י"ב חדש או כל שלשים יום דבר בפ"ע כדי להסתלק וכה"ג ראיתי לרש"י לקמן פ"ב דף י"ד ע"א ד"ה ואת"ל וכו' וז"ל דנזיר עולם אין לו הפסק והא דמגלח משלשים לשלשים ה"ט משום כובד ראש ולא משום דלהוי הפסק וכו' עכ"ל וה"נ לא חשיב הפסק לענין להסתלק ולפ"ז צ"ל אע"ג דרש"י בד"ה. ר' יודא סבר לה וכו' תלה הטעם משום דלא מייתי קרבן מספק דילמא פגע לאתויי חולין בעזרה יש ליישב כתב הכי כלפי אם השלים שיעור זמן הקישואין. ועדין לא השלים הי"ב חדש ולכך כתב רש"י עדיפא מינה

דאינו יכול להביא קרבן ולגלח משום חולין בעזרה ואין ה"נ כשמביא נמי לאחר י"ב חדש או לאחר השלשים דלא הוי חולין בעזרה לא מסולק נמי או מטעם דאינו מצוה או מטעם כיון דאינו גילוח גמור אלא מיקל אינו יכול להסתלק כדכתי' ודו"ק:

ולענין פסקא הרמב"ם פ"ג מה' נזירות דין י"ז פסק גבי מלא הקופה כרבי דהוי נזירות ארוך ובדין שאחריו גבי שער ראשי פסק דנזירות בתר נזירות כת"ק דר' והם תרתי דסתרן והלח"מ הניח בצ"ע יעיין לה' מש"ל ז"ל מה שדרך בזה ולפי דרכו ניחא נמי קושיא אחרת מלבד הך סתירא והוא כיון דרבינו פסק כר' יודא דספק נזירות להקל א"כ ע"כ מאי דפסק גבי מלא הקופה להחמיר משום דהוי נזירות ארוך כ"כ ע"כ היינו לר' יוחנן דמשני אפי' תימא רבי יודא וכו' אבל לחזקיה דמוקי למתני' כר"ש א"כ אה"נ ר' יודא מיקל לגמרי אפי' גבי נזירות א ארוך לרבי ולא אמרי' הך חילוקא דהכא נחית לנזירות וכו' וא"כ קשה מ"ט פסק כר' יוחנן ושבק חזקיה דרביה דר' יוחנן וכה"ג הק' ה' כ"מ ז"ל פ"ב מה' חגיגה דין ח' ועיין להלח"מ ז"ל שם דין ה' וליכא למימר דטעמא דחזקיה דלא אמר כר' יוחנן היינו משום דלא ניחא ליה לאוקומי סתם מתני' דקופה אליבא דר' משום דכבר סתם גבי שער ראשי כסברת החולק על רבי דא"כ השתא נמי דמוקי לה כר"ש קשה דהא במס' טהרות סתם כר' יודא אלא ודאי דפליג אר' יוחנן לענין דינא וס"ל דר' יודא מיקל אפי' בנזירות ארוך וא"כ קשה איך שביק חזקיה ופסק כר' יוחנן אבל לפי הדרך של ה' ז"ל ניחא נמי הא משום דלר' יוחנן הוי מתני' דמלא הקופה אתייא כדברי הכל ודו"ק. ועוד נראה לישב דלעולם דטעם חזקיה דלא אמר כר' יוחנן משום כי היכי דלא ליהוי הסתמיות סותרות והיינו משום כיון דסמוכין זה לזה כ"כ הילכך הוי דוחק טפי וכמ"ש ה' מש"ל ז"ל ד"ה ודע שמדברי רבינו וכו' ומיהו בלא"ה י"ל דשנוייא דר' יוחנן ניחא טפי דמוקי לסתמא דמתני' אליבא דר' יודא דהילכתא כוותיה ודו"ק:

ודע רמה שנדחק המש"ל ז"ל לומר דמאי דאמרינן דר' יודא סבר כר' הוא מקמי דידעינן דיש חילוק באומר מנין וכו' ע"ש נראה לע"ד דא"צ לדחוק כולי האי אלא י"ל כיון דר' הוא דאמר להדיא דבדבר שאין לו קצבה הוי נזירות ארוך עד שיאמר נזירות ומניה הוא דשמעינן לת"ק דנימא דהיכא שאמר מלא הבית בלא כף מודה לר' דהוי נזירות ארוך לכך קאמר ר' יודא סבר לה כר' משום דר' הוא דאמר לה בהדיא וכה"ג ראיתי לרשב"ם בפ' יש נוחלין דף קל"ח ע"ב ד"ה שאין צריך וכו' ע"ש וכן ראיתי נמי להתוס' בפ' ארבע מיתות דף ן' ע"ב ד"ה כשהוא אומר וכו' ע"ש בסוף דבריהם ועיין לחידושינו לעיל דף ז' ע"ב. ובזה ניחא נמי מאי דמסיק תלמודא סבר כותיה בחדא וכו' דלעולם דקאי אמתני' מלא הקופה כפשטא דשמעתא ואין צריך לדחוק כמ"ש הרב דקאי אברייתא כמנין הילקטי

קיץ דמשמע דוקא שאמר מנין וכו' דאין זה אלא דברי נביאות בדברי הגמ' דכולי האי הו"ל לתלמודא לבאר:

ובזה נמי אין צורך למ"ש ה' ז"ל דאיכא ג' מחלוקות בדבר דר' יודא סבר דוקא אמר מנין הוא דא דאמרינן נזירות אחר נזירות אבל לא אמר מנין אפי' שאמר בכ"ף אמרי' דנזירות ארוך כר' וע"ז הוא דקאמר תלמודא סבר כותיה בחדא אלא דלעולם דוקא גבי מלא הקופה הוא דסבר דנזירות ארוך ועלה הוא דקאמר תלמודא סבר כותיה בחדא משום דר' הוא דא"ל להדיא אבל כשאמר בכ"ף לעולם דס"ל כת"ק דר' דנזירות בתר נזירות כמו שאומר מנין ומאי דדייק נמי ה' ז"ל מברייתא דהילקטי קיץ דמשמע דוקא שאומר מנין וכו' אינו מוכרח כ"כ אלא ה"ה נמי כשאמר כהילקטי בכ"ף וחדא מנייהו נקט הברייתא.

ובזה ניחא מה שהק' התי"ט ז"ל והביאו ה' ז"ל בד"ה ודע דמסקנת ההלכה וכו' שרבינו והרע"ב פסקו אין הלכה כר' משמע אלא כת"ק ופסקו הלכה כר' יודא ומבואר דלדידיה דוקא היכא שהזכיר מנין והוו תרתי דסתרן והניח בצ"ע ולפי מאי דכתיבנא ניחא דלעולם ר' יודא ס"ל כת"ק דהמנין והכ"ף כי הדדי נינהו וא"כ אין כאן סתירה ואין להקשות דאי לר' יודא הכ"ף והמנין כי הדדי ומאי דקאמר תלמודא מנין שאנו ה"ה נמי כ"ף א"כ למאי דפריך המקשה ומי שאני לר' מנין וכו' וע"כ דס"ד כיון דר' יודא סבר כר' ה"נ ר' סבר כר' יודא וכמ"ש התוספות בד"ה ומי שאני וכו' א"כ אדהוצרך להקשות מברייתא דגבי מנין ה"ל להקשות טפי ממתני' דהריני כשער ראשי דפליג ר' את"ק וס"ל דכ"ף לא הוי נזירות בתר נזירות כר' יודא י"ל אין ה"נ אלא המקשה פריך לרווחא דמילתא מברייתא דגבי מנין משום דאיכא למדחי דיש חילוק בין כ"ף למנין ודוקא מנין הוא דשאני לר' יודא אבל כ"ף מודה דהוי נזירות אריך כי היכי דאתי כר' והילכך פריך שפיר מברייתא דמנין ולבתר דמשני דר' יודא פליג עליה דר' גבי מנין א"כ ה"ה נמי דנימא דפליג עליה נמי גבי כ"ף וס"ל כת"ק לגמרי דכ"ף ומנין כי הדדי נינהו ודו"ק נ"ל. ודע דמריהטה דלישנא דתוס' בד"ה מונה וכו' שכתבו וז"ל אבל כי אמר בחרדל או בהילקטי קיץ ולא הזכיר מנין וכו' עכ"ל אין להוכיח דס"ל כדברי ה' ז"ל משום דהתוס' לא ס"ל להאי חילוקא בין כ"ף לבלא כ"ף אבל לרבינו דמחלק לעולם דאיכא למימר חדא מנייהו נקטה הברייתא וזה פשוט:

שם גמ' הריני נזיר כמנין ימות החמה וכו' אם אמר סתם כמנין ימות השנה נראה מדברי התוס' לעיל במתני' ד"ה כמנין וכו' דאזלינן לחומרא שס"ה כמנין ימות החמה ועיין להכ"מ ז"ל פ"ג דנזירות דין ז' ועיין לה' מש"ל פרק הנז' דין י"ח ד"ה כתב מרן וכו':

שם ת"ר הריני נזיר כל ימי חיי וכו' אין זה נזיר עולם אלא נזיר לעולם וכו' משמע דאיכא חילוק בין האומר נזיר עולם לאומר נזיר לעולם ועיין לה' כ"מ ז"ל פ"ג דנזירות דין י"א וה' אורח מישור דחה דמאי דקתני הברייתא לעולם מילתא מושאלת כלומר עד עולם כלפי דקתני אין זה נזיר עולם ר"ל דאינו כדין נזיר עולם שמיקל לפעמים למר כדאית ליה וכו' לזה קתני נזיר לעולם כלומר עד עולם אינו מיקל ולעולם דאי אמר הריני נזיר לעולם הוי כאלו אמר נזיר עולם דהיא היא ואין חילוק ביניהם וליכא חילוק אלא בין האומר נזיר עולם לאומר לזמן קצוב כגון אלף שנה דהכי מייתי ליה תלמודא לברייתא לעיל דף ז' ע"א וכדומה שלא ראהו רק דף ח' וכמ"ש הכ"מ ברייתא בסוף פ"ק את"ד ע"ש באורך. ובאמת במה שהביא מתלמודא לעיל דף ז' ע"א לא שמיה מתיא דודאי דהברייתא קא מחלקא בין יש לו קצבה לאין לו קצבה ואהכי מייתי לה תלמודא מ"מ משמע מיהא לישנא דברייתא דיש חילוק נמי בין עולם ללעולם דהאומר לעולם דינו כמו אומר אלף שנה ותדע שהרב מש"ל ז"ל פ"ג דין י"ב ד"ה תו וכו' דעתו נמי כדעת הכ"מ ז"ל והוא הזכיר לסוגיא דלעיל שכתב וז"ל בעלה ז' הובאה ברייתא זו וכו' עכ"ל ע"ש:

רש"י ד"ה אמר ר' יודא וכו' וכל חדא וחדא קתני שס"ה ימים וצריך דיהוי נזיר שס"ה פעמים שס"ה וכו' ור"ל דנזירות ארוך ואינו מגלח בין כל שס"ה ובאמת שזה פי' דחוק גם אידך פירושא של ל"א הוא דחוק יותר וכבר תמה עליהם ה' מש"ל ז"ל פ"ג דנזירות דין י"ח ד"ה תו אמרי' בגמ' ור' יודא וכו' ע"ש:

שם גמ' פשיטא מאן דאמר ושוב כי כולהו וכו' גבי ועוד לא פריך פשיטא דקמ"ל אע"ג דלא אמר שלשה להדיא אבל כיין דקתני ועוד א"כ ושוב פשיטא ולמאי דמשני מ"ד וכו' אין להקשות אכתי ליתני ושוב ולא בעי ועוד דכ"ש היא די"ל דלא זו אף זו ומיהו ראיתי בש"מ שכ' וז"ל וה"ה דהומ"ל וכו' ועוד כי כולהו אלא אבתראה נקט עכ"ל משמע דועוד ושוב כי הדדי נינהו א"כ ק"ק תרתי ל"ל וי"ל דמ"מ ושוב משמע כי כולהו טפי מועוד ולא זו אף זו קתני וק"ל:

שם גמ' דיגון שתים טריגון ג' וכו' ופי' רש"י ואשמועינן דבכל לשון יכול אדם לקבל נזירות וראיתי להתוס' דמס' בתרא פרק גט פשוט דף קס"ד ע"ב שהקשו דמאי קמ"ל פשיטא מ"ל לשון עברי מ"ל לשון יוני מ"ל לשון לעז ותירצו דקמ"ל דאם אינו יודע מהו לשון דיגון טריגון דחייב דהוי כלשון חכמים ע"ש ונראה דהטעם דהוי כלשון חכמים משום שמצינו שנשתמשו חכמים בזה הלשון כדמייתי בברייתא בתר הכי תנו רבנן בית דיגון טריגון וכו' כתבו עוד וז"ל וכה"ג אמרינן בנדרים הריני נזיק נזיח פזיח איכא דאמרי לשון נכרים ואיכא דאמרי לשון שבדו חכמים עכ"ל ועיין למהרש"ל שם שמבואר מדבריו

דלמ"ד לשון נכרים צריך להבין הלשון של הני תלת לישני דקתני מתני' נזיק נזיח פזיח ע' ע"ש. וקשה שהרי קושיית התוס' עצמה שהקשו גבי די דיגון טריגון מאי קמ"ל קשה נמי למ"ד לשון נכרים מאי קמ"ל מתני' מ"ל לשון עברי מ"ל לשון נכרים וע"כ צריך לתרץ נמי דקמ"ל אפי' אינו יודע ואינו מבין הלשון כמו שתירצו גבי דיגון טריגון וא"כ דהך לישני דמתני' נזיק נזיח פזיח ע"כ דלכ"ע אפי' אינו מבין הלשון וזה נמי כוונתם שכתבו וכה"ג אמרי' בנדרים וכו' ר"ל דכה"ג צ"ל למ"ד לשון נכרים מכח קושייתם גופה. ועוד ק"ל עליו במ"ש עוד וז"ל וכן משמע בתחלת נדרים בתוס' עכ"ל ע"ש שהרי התוס' התם דף ב' ע"א הקשו למ"ד לשון נכרים אמאי נקט הני לישני טפי משאר לשונות ותירצו דהני לישני אפי' לא יבינו וכ"כ עוד התוס' במכלתין ריש פרקין משום דדמו טפי ללשון תורה והוסיפו עוד דאפי' אין מתכוין לנזירות ועיין להתי"ט שם ולה' אורח מישור ז"ל וא"כ היכי מביא ראיה להיפך וצ"ע. ולפ"ז הא דכתבו וכה"ג אמרי' וכו' היינו דסמכו נמי אדבריהם פ"ק דנדרים ופ"ק דנזיר מדנקט הני לישני טפי משאר לשונות וכו':

ודע שהרמב"ם לא הביא בחיבורו הך ברייתא דהריני נזיר דיגון טריגון ונר' משום דסמך על מה שפסק פ"ק מה' נדרים דין י"ו כמ"ד לשון נכרים כמ"ש שם הכ"מ ז"ל וכן פסק נמי פ"ק מה' נזירות דין ח' וא"כ דיגון וטריגון נמי לשון נכרים הם של יון ומיהו מדלא ביאר אפי' אינו מבין הלשון נר' דלא ס"ל כמ"ש התוס' אלא כמו שתירץ הר"ן פ"ק דנדרים דקמ"ל אפי' אינו לשון גמור אלא שנשתבש וכו' ע"ש ונרמז בדברי הרמב"ם פ"ק דנדרים ופ"ק דנזירות יש מקומות שאנשיהם מפסידין הלשון וכו' ופ"ק דנזיר כתב מקומות שמשנין הדבור וכו' והיינו כמ"ש הר"ן ודו"ק. ודע דלפי דברי התוס' דקמ"ל דהאומר דיגון טריגון אפי' שאינו מכיר הלשון מהני נראה דלזה כוונה הברייתא גבי טומאת נגעים דקתני בית טיגון טריגון וכו' ולא קתני בפשיטות לשון ברור בית שתים שלוש וכו' אלא דקדקה למנקט האי לישנא להודיע שהוא לשון חכמים ונ"מ להאומר הריני נזיר דיגון טריגון וכו' דמהני אפי' אינו מכיר משום שהוא לשון חכמים והרמב"ם פי"ד מה' טומאת צרעת העתיק לשון הברייתא בלשון ברור ג' חמש וכו' ונראה משום דלשיטתיה אזיל דלא ס"ל אפי' אינו מכיר וכו' וא"כ ע"כ דברייתא לא נחתא להכי אלא שיש לדקדק לדעת הרמב"ם מה יענה לקו' התוס' גבי האומר דיגון טריגון מאי קמ"ל וכו' ודו"ק: סליק פרקא בס"ד:

דף ט.

במשנה אר' יודא וכו' עיין להתי"ט שהקשה וכי ר"י טעמא דר"ש אתא לאשמעינן וכ' עליו ה' אורח מישור ז"ל דלא קשה דממילא נשמע לב"ה אפי' באומר קרבן אינו נדור וכו' ע"ש ואין זה מספיק לפי מ"ש התוס' כאלו אמר הרי עלי קרבן וכו' אלמא דלא בעינן שיאמר בפי' עוד הביא דברי הרב תי"ט שהקשה מכמה משניות דקתני בהו מודים ב"ש וכו' וחילק בין אי התנא מפרש דברי ב"ש לבין אי פליגי תנאי אליבא דב"ש ושוב הביא דברי התוס' פ"ק דסוכה דף ט' ע"ב שכ"כ להדיא וכתב שהתי"ט נעלם ממנו דברי התוס' בפ"ק דסוכה את"ד ע"ש ולא ראה מה שפי' ה' מאיר עיני חכמים ז"ל בדברי התוס' בפ"ק דסוכה ועיין לה' ברכי יוסף ז"ל א"ח סימן תרל"ו בד"ה ואולם וכו' דמשמע דסובר בפשיטות כדעת הרב א"מ ולא ראה נמי לה' מע"ח ז"ל ועיין לחידושינו שם בפ"ק דסוכה ודו"ק ועיין עוד לחידושינו לקמן דף י' ע"א ודו"ק:

שם גמ' וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות וכו' ראיתי בס' ערך השלחן נר"ו חלק י"ד סי' ר"י ס"ק ג' הביא דברי מהרימ"ט ח"ב סי' כ"ג שכתב דמי שנדר בנזירות וחזר בו בכ"ד בטל נדרו וכתב עליו ה' דאינו נראה דמהכא מוכח. דנזירות דינו כהקדש והרמב"ם ריש פ' ט"ו מהלכות מעשה הקרבנות פסק דאין חזרה בהקדש אפי' תוך כ"ד וה"נ לענין נזירות עכ"ד ע"ש הנה ה' הק' עליו מהכא דמדמי נזיר להקדש לענין שאלה וה"ה לענין חזרה דתוך כ"ד ולימוד ערוך הוא פ"ב דביצה דף ך' ע"א דמוכח להדיא דנזיר דינו כהקדש לענין חזרה בתוך כ"ד גופא גבי האומר הריני נזיר ע"מ שאגלח ממעות מ"ש וכו' עיין פירש"י ותוספות שם ופסקו הרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין י"ד ע"ש בכ"מ ז"ל ומשמע אפי' תוך כ"ד כמ"ש התוס' במנחות פרק התודה דף פ"א ע"א ד"ה תודה וכו'. אמנם הרואה דברי מהרימ"ט במקומם יראה שקודם שכתב להאי דינא דבטל נדרו כתב וז"ל ולענין נדרים יש ללמוד בהדייא מדמייתי בפרק מרובה מתני' דתמורה דאם משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים ה"ז תמורת עולה והוינן בה נמלך פשיטא ואמר רב פפא נמלך תוך כ"ד והכי פסקי' לכתחילה דתוך כ"ד כדיבור דמי והיינו כמ"ד כדי שאילת רב לתלמיד ומאחר שזה חזר בו כדי שאילת רב לתלמיד הרי בטל נדרו עכ"ל כצ"ל ומ"ש והרי פסקינן וכו' היינו הא דמסיק שם במרובה דף ע"ג ע"ב כי ליה ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב כדי שאילת רב לתלמיד אית ליה מעתה אין ה"נ דס"ל למהרימ"ט דנזירות דינו כהקדש אלא דס"ל דהקדש גופיה יש בו חזרה תוך כ"ד. אבל עיקר התפיסה עליו ממה שפסק רבינו גבי הקדש גופיה דאין בו חזרה אפי' בתוך

כ"ד ועיין לה' מש"ל ז"ל ריש פט"ו מה' מעשה הקרבנות שכתב דרבינו דחה לאותה סוגיא עש"ב:

מיהו ק"ל לסברת מהרימ"ט דהקדש גופיה יש בו חזרה והא קי"ל גבי הקדש אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כדתנן בפ"ק דקידושין דף כ"ח ע"ב וכדמוכח הך סוגיא דפ"ב דביצה שזכרנו ומשמע דאפי' תוך כדי דיבור כדמוכח מדברי התוס' דפרק התודה שזכרנו גם מסוגיא הכא מוכח דיש חזרה בהקדש תוך כדי דיבור לדעת התוס' כמ"ש ה' מח"א ז"ל ה' צדקה דין ח' ורמזתי דבריו בתוס' ד"ה לאתשולי וע"ש עוד סי' ט' וכעת לא עמדתי על זה לאפס הפנאי וה' ערך השלחן רמז בסוף דבריו לה' קהלת יעקב וכעת לא נמצא בידי. אמנם יש לי לתמוה כיון דהרמב"ם ס"ל אין חזרה בהקדש וכן בנזירות אפי' תוך כ"ד א"כ אמאי בנדרים יכול לחזור תוך כ"ד כמ"ש רבינו רפ"ב מה' נדרים דין ג' שהרי נזירות ונדרים הוקשו להדדי כדאיתא בפ"ק דנדרים דף ג' ע"א וכדפסק רבינו רפ"ק מה' נזירות דהנזירות הוא נדר מכללי נדרי איסור ע"ש. וכה"ג הקשו התוס' פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א ד"ה חומר וכו' ע"ש ותו דנדרים דין הקדש אית להו דהא קי"ל יש מעילה בנדרים כמ"ש ה' מש"ל פ"ו מה' ערכין דין ל"ד ומה"ט רצה לדמות ה' נדרים להקדש לענין התפסה בטעות ע"ש וא"כ ה"נ לענין חזרה דתוך כ"ד אמאי לא הוו נדרים כמו הקדש וצ"ע. ודע שמצאתי להתוס' לקמן סוף פ"ה דף ל"ד ריש ע"א שכתבו בהדיא דגבי נזירות מהני חזרה תוך כ"ד ודבריו אחרונים עיקר ע"ש והוא ממש כדברי מהרי"מט ז"ל ונראה שנעלמו ממנו ועיין לחידושינו לקמן דף ל"ב סוף ע"ב ודו"ק:

רש"י בד"ה אמר ר"י וכו' אלא מה שאמרו וכו' כצ"ל ונמחק תיבת לפי וק"ל:

ד"ה אלא ב"ש וכו' קדוש יהיה וכו' עיין לחידושינו לעיל ריש מכלתין דף ב' ע"ב ד"ה מ"ד וכו':

תוס' ד"ה הריני וכו' ואיך יהיה נדור וכו' כצ"ל וכ"ה בתי"ט ע"ש: בא"ד וא"ת וכו' וי"ל דה"מ וכו' ראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ק מה' נדרים דין י"ח ד"ה ודע דלכל הגירסאות וכו' שבסוף דבריו רצה להליץ בעד הר"ן פ"ק דנדרים דף י"א ע"א דמשמע דס"ל לחד תירוצא דלא כתוספות אלא אף דאמר עלי בעי כ"ף א"כ מה יענה בקושיית התוספות וכתב וז"ל ומההיא דנזיר ל"ק להר"ן וכו' ע"ש מה שנדחק ונראה לע"ר דאין צורך לדבריו ואשתמיטתיה פי' המשנה להרמב"ם שמפרש דברי ר' יודא בע"א שכתב וז"ל ופי' מה שאמר רבי יהודא לדעת ב"ש הרי עלי קרבן לפי שהוא אחר שזכר הנזירות וקרבן שהוא מתנאי הנזיר דיו עכ"ל משמע דאינו מפרש כפירוש רש"י ותוס' שהנזיר אמר שהגרוגרות הרי הן עלי קרבן עד שנאמר היה לו לומר בכ"ף אלא שהנזיר הכי אמר הריני נזיר מן

הגרוגרות והרי עלי קרבן כלומר קרבן נזיר וה"ק ר' יודא אף ב"ש לא אמרו שהוא נזיר אלא עד שיאמר נמי והרי עלי קרבן דאז איכא למימר שכוונתו על קרבן נזירות שהוא מתנאי הנזיר ודיו בכך אע"פי שאומר קרבן סתם ולא אמר להדיא קרבן נזיר ונראה נמי דלא גריס תיבת הן דמשמע דקאי אגרוגרות וכן משמע לשונו שלא העתיק תיבת הן בדברי ר"י נמצא דלפי' זה ל"ק קושיית התוס' וא"כ איכא למימר בפשיטות דהר"ן פ"ק דנדרים סובר כפי' הרמב"ם במשנה ומה שיש לעמוד על דברי הרמב"ם הללו עיין לחידושינו לקמן דף י' ע"ב ודו"ק:

ד"ה אין אדם מוציא וכו' ובהכי מתיישב דלא תקשי מדר"י וכו' עכ"ל והא דקאמר תלמודא ב"ה סברי כר' יוסי וכו' אע"ג דגם ר' יודא בר פלוגתיה מודה הכא דבגמר דבריו נתפס י"ל נקט ר' יוסי משום דאיהו דקאמר להדיא דבגמר דבריו נתפס וכה"ג ראיתי לרשב"ם במס' בתרא פרק יש נוחלין דף קל"ח ע"ב ד"ה שאין צריך וכו' ועיין עוד מזה לחידושינו לעיל פ"ק דף ז' ע"ב ואין צורך למ"ש ה' אורח מישור ז"ל ע"ש:

ד"ה לאתשולי וכו' לאו דוקא וכו' עכ"ל וז"ל ה' מח"א הלכות צדקה סי' ח' משמע דאליבא רב"ה חרטה בתוך כ"ד מהני בהקדש ורש"י תי' וז"ל לאתשולי קאתי דקאמר כשנזרתי לא נזרתי אלא מן הגרוגרות וב"ש סברי דאין טעות בהקדש עכ"ל והרואה יראה דאינו מפרש כפי' התוס' דכי אמר מן הגרוגרות להתחרט קאתי אלא ה"פ דב"ש ס"ל דהאי גברא כשאמר הריני נזיר משמעותיה לנזירות ודאי דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ומכי אמר הריני נזיר הרי הוא נזיר וכי אמר אח"ך מן הגרוגרות ה"ז בא לאתשולי ולומר דטועה היה כשנזר ואין טענת טעות בהקדש עכ"ל כלומר שאמר במקום שהייתי בעי למימר קונם מן הגרוגרות טעיתי ואמרתי הריני נזיר ואין כוונתי אלא לנדור מן הגרוגרות ודו"ק:

ד"ה אין שאלה וכו' וא"ת תיפוק ליה דאין פותחין בחרטה ותירץ דשאני הכא בתוך כ"ד הוא ואין צריך רק החרטה וכו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דלפי מ"ש בדבור שלפני זה דלאו דוקא לאתשולי אלא חזרה א"כ מאי דקאמר נמי אין שאלה בהקדש כלומר דאין חזרה בהקדש וא"כ ת"ל דאפי' גבי חולין אין יכול לחזור דאין פותחין בחרטה ר"ל דאין עושין פתח מהחרטה כלומר להתיר בחרטה לחוד בלא פתח ועיין לתוס' ריש פ"ו דמסכת עירובין דף ס"ד ע"ב ד"ה פותחין וכו' מ"ש משם ר"ת ע"ש ותירצו דשאני הכא דתוך כ"ד וא"צ פתח רק חרטה לחוד כיון דתוך כ"ד הוא אבל בהקדש אינו יכול לחזור אפי' תוך כ"ד ולפ"ז משמע דלב"ה דס"ל דיש שאלה בהקדש מהני חזרה אפי' תוך כ"ד כמ"ש לעיל משם ה' מח"א דלא כהרמב"ם רפט"ו מה' מעשה הקרבנות ודו"ק:

ד"ה וב"ה כר"ש וכו' וא"ת ולמה הוצרך לומר וב"ה כר כר"ש וכו'. עכ"ל אע"ג דע"כ מאי דקאמר וכ"ה כר"ש היינו אליבא דחזקיה לקמן דאמר במחלוקת היא שנוייה דלר' יוחנן מוקי לב"ה אפי' כרבנן דר' שמעון וא"כ י"ל דתלמודא קושטא קאמר וליכא למימר דכוונתם מאחר דב"ה אתו גם לרבנן דר"ש אליבא דר' יוחנן א"כ אמאי הוצרך תלמודא למנקט הכא אליבא דחזקיה טפי מר' יוחנן דא"כ מה תירצו משום דנדור מיהא ליהוי וכו' אכתי והא לר' יוחנן נמי לרבנן דר"ש פוטרין נמי לגמרי שהרי כיון דמוקי לב"ה דלא נזיר ולא נדור אפי' כרבנן דר"ש אלמא דרבנן דר"ש נמי פוטרין לגמרי לר' יוחנן אלא ודאי דתלמודא הכא אכתי לא אסיק אדעתיה סברת ר' יוחנן וי"ל דכוונתם נהי דלחזקיה ע"כ דב"ה דאמרי אינו נזיר לא אתו כרבנן דר"ש מ"מ אימא דלא ס"ל נמי טעמו של ר"ש משום שאין דרך המתנדכים וכו' אלא דבלא"ה אינו נזיר משום דיש שאלה בהקדש ואמאי הוצרך לומר דאינו נזיר לב"ה מטעמא דר"ש ותירצו דאצטריך ליתן טעם אמאי לא הוי נדור ודו"ק:

והנה ראיתי להכ"מ ז"ל פ"ק מה' נזירות דין ו' שכתב לדעת רבינו דלסתם מתני' ב"ה אינו נזיר אבל נדור הוי ע"ש וק"ל א"כ מה יענה לקושיית התוס' הלזו ועוד ק"ל עליו לפי דבריו דב"ה נדור הוי ומוקי לה כר"ש א"כ משמע דטעם דר"ש לא מהני אלא כי היכי דלא להוי נזיר אבל לעולם דהוי נדור ואלו לקמן גבי ל"א מוקי לב"ה דאמרי לא נדור ולא נזיר כר"ש אלמא משמע דטעם דר"ש מהני נמי כי היכי דלא ליהוי נדור נמי ולהא יש לישב בדוחק דודאי טעם דר"ש משמע הכי ומשמע הכי ובהכי פליגי סתמא דתלמודא הכא ול"א דלקמן אבל קושיית התוס' קושיא היא. שו"ר להתוס' במנחות דף ק"ג ע"א שתירצו לקו' הכא בע"א ע"ש השתא א"ש. ודע שכתבו לחד תירוצא וז"ל ניחא ליה לומר דב"ה כר"ש משום דהיינו נמי טעמא דב"ש לר' יודא דקתני סיפא אר"י וכו' והשתא לב"ש כיון דאמרי אין שאלה בהקדש אמאי לא הוי נזיר אלא ס"ל לר' יודא כר"ש דלא נדר כדרך הנודרים ולכך אמר טעמא דב"ה בהכי דהוי השתא חד טעמא לתרוייהו עכ"ל ע"ש הנה מדבריהם הללו יש סיוע למאי דכתיבנא דלר' שמעון משמע הכי ומשמע הכי שהרי ב"ש לר' יודא ע"כ נדור ואינו נזיר וב"ה ס"ל אינו נזיר ואינו נדור ואפ"ה קאמרי דחד טעמא לתרוייהו דסברי תרוייהו כר"ש. מיהו ק"ל על דבריהם דא"כ ע"כ ב"ש לר' יודא סברי כר"ש איך קאמר תלמודא לקמן גבי ל"א ב"ש כר"י וב"ה כר"ש והא ע"כ דב"ש נמי סברי כר"ש מכח קושיית התוס' דאמאי לא הוי נזיר לב"ש כיון דאמרי אין שאלה בהקדש וצ"ע כעת:

דף ט:

גמ' מתני' דלא כהאי תנא וכו' עיין למרן כ"מ ז"ל פ"ק מה' נזירות דין י' שכתב דרבי גורס מתני' כהאי תנא ע"ש ויש לדקדק עליו דאמאי הוצרך לפרש הגירסא ואמאי לא פי' דקאמר דלא כהאי תנא היינו אליבא דב"ש שהרי לפי ל"א ע"כ דקאי אב"ש כפרש"י להדיא והיותר תימא עליו שהרי לפי גירסתו נמי ע"כ דלפי ל"א דקאמר מתני' כהאי תנא היינו אליבא דב"ש לדעת ר"י אבל אב"ה לא אתי כת"ק ואפי' לר"י נמי לא אתי לפי מאי דציידד ה' לח"מ דלא פליגי ב"ש וב"ה לר"י ע"ש ונראה דמרן ז"ל לא ראה פירש"י שפי' גבי ל"א והילכך ס"ל דלא שייך לומר דלא כי האי תנא אלא אליבא דב"ה דהילכתא כוותייהו וס"ל דלפי ל"א תשתנה נמי הגירסא וגרסי' מתני' כהאי תנא וקאי אב"ה אבל ר"מ לא ניחא ליה בהכי משום דמשמע דלא פליגי לישנא קמא ול"א אלא אליבא דר' נתן היכי אמר אבל מאי דקאמר סתמא דגמרא מתני' דלא כהאי תנא כדקאי קאי אבל הכ"מ ז"ל ס"ל דפליגי נמי בהכי דללישנא קמא מתני' דלא כהאי תנא וגל"א מתני' כהאי תנא משום דדחיקא ליה לומר דקאי אב"ש דלא כהילכתא ולפ"ז צ"ל דלפי גרסתו נמי דגריס מתני' כהאי תנא ע"כ דלל"א גרסינן להיפך מתני' דלא כהאי תנא וקאי אב"ה ובזה מיושב קצת לישנא דקאמר מתני' וכו' משמע דקאי אסתם מתני' ולא אר"י בלחוד ודו"ק:
עוד נר' דהוצרך מרן הכ"מ ז"ל לשבש הגי' משום דס"ל דסתם מתני' דקתני לב"ש נזיר אינו ר"ל נזיר ותו לא והכריחו מכח קושיית התוס' ד"ה וב"ה כר"ש וכו' שכתבו דהוצרך לומר וב"ה כרבי שמעון משום דאכתי לב ה נהי דנזיר לא הוי נדור מיהא ליהוי וכו' וא כ מכ"ש דתקשה נמי הכי לב"ש כאן דס"ל דנזיר אמאי לא הוי נמי נדור והילכך ס"ל ל"ה דאין ה"נ דמאי דאמרי ב"ש מכ"ש דהוי נמי נדור ובהכי מתיישב נמי דברי הכ"מ שכתב דאל"כ הל"ל וב"ה לא אמר כלום וכו' והוא מגומגם שהרי כיון דב"ש קאמרי נזיר לכך קאמרי ב"ה אינו נזיר ומהיכא תיתי שיאמרו לא אמר כלום כיון דלב"ש נמי אינו נדור אבל לפי מאי דכתיבנא ניחא כיון דלב"ש קאמרי נזיר וכ"ש נדור א"כ הו"ל לב"ה לומר לא אמר כלום ודו"ק. וראיתי להלח"מ ז"ל שהק' לדברי מרן ז"ל דא"כ לר"י במאי פליגי ב"ש וכו' ע"ש ונר' דלא ק' דאע"ג דלר' יודא לא הזכיר לב"ה לאו משום דמודה לת"ק אליבא דב"ה אלא משום דממילא נשמע לב"ה דלא הוי נדור ופליג את"ק גם אליבא דב"ה וכן ראיתי לה' אורח מישור ז"ל שכ"כ וכתב עוד דלפ"ז א"ש קושיית התי"ט וכי ר"י טעמא דב"ש אתי לאשמעי' וכו' ע"ש:
ונראה דכן משמע מדברי התי"ט עצמו שהק' וז"ל אע"ג דלת"ק נמי לב"ה ס"ל הוי נדור וא"כ ד"י לא אתא לאשמעי' אלא טעמו דב"ש ל"ק וכו' ע"ש משמע להדיא מלשונו אבל

אי ת"ק ס"ל דלב"ה הוי נדור ניחא והיינו משום דממילא דר"י פליג את"ק גם אליבא דב"ה וא"כ טעמא דב"ה נמי אתא לאשמעי'. ודע דהתי"ט סיים עוד וז"ל אבל הרמב"ם כתב בפירושו וכו' וגם בחיבורו וכו' ע"ש ואלו לא כתב אלא דבחיבורו וכו' הוה מפרשי' כוונתו ר"ל אבל להרמב"ם ניחא דלא תקשי טעמא דב"ש וכו' והיינו כדכתי' אבל כיון דהביא גם דבריו דבפירושו ע"כ דכוונתו דחוזר על פי' ה' ותוס' כלומר דלא כה' ותוס' שהרי לדברי הרמב"ם בפי' כיון דמפרש דר"י אתא לומר דב"ש אית להו נזיר אלא בעי עד שיאמר נזיר וקרבן א"כ ודאי דלגבי ב"ה לא מיירי כלל ומודה לת"ק ושפיר פליגי ב"ש וב"ה לר"י פלוגתא עצמה דפליגי אליבא דת"ק לשיטת התי"ט דלית ליה כמו שתירץ ה' א"מ לפי דברי פי' המשנה להכ"מ וא"כ איך כותב התי"ט דלהרמב"ם ניחא ועיין להרב שושנים לדוד ז"ל ונראה שהרב לח"מ לא ראה דברי הר"מ בפי' המשנה שהרי שפיר פליגי ב"ש וב"ה לר"י כדכתי'. ודע דלפי דברי הר"מ בפי' המשנה צ"ל דהוה גריס בגמ' גבי ל"א במקום ב"ש כר' יודא צ"ל ב"ש כר' יוסי וכן בלישנא קמא הכי גריס ב"ש סברי אלא כר"מ וכר' יוסי שהרי ר' יודא לא איירי כלל בנדור ודו"ק ועיין לה' אורח מישור ז"ל בדברי הגמ' שכתב וקרוב לשמוע דט"ס הוא וכו' ע"ש ונר' שמוכרח הוא לדעת הרמב"ם כדכתי' ודו"ק. ודע שבסוף דברי הלח"מ יש בו ט"ס וכבר ראיתי לה' חק נתן ז"ל בליקוטיו להרמב"ם שהגיהו על נכון וברור:

שם גמ' וב"ה אומרי' נדור ואינו נזיר מכאן ק"ל על ה' מהרימ"ט ז"ל ח"א סי' ך' דף י' ע"ג וכמו שכתבנו בחידושינו לקמן דף י"א ע"א במשנה ע"ש: שם גמ' מאי אריא דתני מן השעורים ליתני מן העדשים וכו' אין להקשות דילמא נקט שעורים לרבותא דרבי שמעון דפוטר דכח התירא עדיף אע"פ דלא כהילכתא כדמוכח ריש פ"ק דביצה דף ב' ע"ב גבי פלוגתא דב"ש וב"ה ע"ש י"ל כיון דטעם דרבי. שמעון משום שלא התנדב כדרך וכו' אין כאן שום חידוש בשעורים טפי מעדשים דליכא למטעי כלל אבל גבי ת"ק איכא חידוש דאיכא למטעי וכה"ג כתבו התוס' פ"ב דברכות דף ט"ו ע"א ד"ה להודיעך וכו' ע"ש ודו"ק. ועיין להר"ן פ"ב דמס' נדרים דף י"ט ע"ב ד"ה אלא להודיעך וכו' ודו"ק:

שם גמ' מ"ט קהדרת בך משום דלא קתני מן העדשים דילמא לא מבעיא קאמר וכו' ק"ק מנ"ל דמה"ט הוא דהדר ביה דילמא דהדר ביה כי היכי דאוקי מתני' אליבא דב"ה ולא כיחידאה לפי פי' התוס' דהדר ביה ומוקי לה כר' יוחנן דאמר אפי' תימא ד"ה ומה גם דהילכתא כב"ה ויש ליישב משום דשנוייא דר' יוחנן שנוייא דחיקא טפי דהו"ל העיקר חסר דמיירי באומר וכו'. אבל ק"ק מנ"ל לתלמודא דהדר ביה ממאי דמוקי לה כב"ש דילמא איפכא דהדר ממאי דאמר ל"ש וכו' וכר' יוחנן ובאומר ושנויא דחיקא הוא והדר

מוקי לה כב"ש ולא מבעיא קאמר וי"ל מסתמא אורחיה דגמ' מתחלה מפרש למתני' מני היא דמוקי לה כמאן ולבתר שקיל וטרי ואומר ל"ש וכו' וא"כ ע"כ דהדר ממאי דאמר תחלה אבל אכתי ק' מאי פריך אר' יוחנן והא ר"י הוא דאמר באומר וכו' אימא דר' יוחנן נמי הדר ביה דמתחלה מוקי לה באומר ודוקא שעורים ואח"כ הדר ביה משום דשנויא דחיקא ומוקי לה כב"ש דחזקיה ואפי' עדשים וי"ל דודאי דטפי ניחא לשנויי לדבריו דחזקיה מלומר חזר בו וק"ל:

דף י.

תוס' ד"ה פרה זו וכו' ונראה לפרש שאין האדם אומר כלום וכו' ולא שייך בה נזירות רק שתהיה מופרשת לאיסורא וכו' עכ"ל הוצרכו לזה עיין להמש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' ד"ה ודע שמה שכתבו וכו'. ודע שמ"ש עוד ה' מש"ל וז"ל בד"ה ודע שהייתי סבור לומר שמלת אדם המוזכרת במשנה לפי פי הר"ר יוסף עכ"ל טעות נפל וכו' וכצ"ל שמלת אני המוזכרת במשנה אף לפי פי' התוס' וכו' עכ"ל והיינו לפי ונראה לפרש שכתבו התוס' וק"ל:

בא"ד מיהו צ"ע וכו' אע"ג דלא הזכיר נזירות כלל עכ"ל הס"ד כצ"ל וראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' בד"ה תנן וכו' שכתב בסוף דבריו וז"ל ובאמת דמלבד מה שהקשו התוס' דלפ"ז מאי פריך והאמרוה ב"ש חדא זימנא וכו'. עוד אני תמיה בעיקר הדין כיון שהוא לא הזכיר נזירות על עצמו מהיכא תיתי שיתחייב בנזירות וצ"ע עכ"ל ואני תמיה על הרב ז"ל גם על התוס' שהרי בירושלמי דמכלתין איתא להדיא כדברי התוס' וז"ל הירושלמי ראה גוי עובר אמר ראו מה אומר הגוי הזה ה"ז נזיר ופי' המפרש ה' פני משה אמר שמעתי מפי הגוי הזה שאמר הריני נזיר לא אמר נשמעינה מן הדא אמרה פרה זו כלום אמרה אלא משום שהוציא נזירות מפיו וכיון שהוציא נזירות מפיו ופי' המפרש ה' פני משה לא אמר אם שאלנו הגוי שחקרנו אחריו ולא אמר הריני נזיר אפ"ה הוי נזיר כיון שהוציא נזירות מפיו נשמעינה ממתני' כלום אמרה הפרה אלא משום שהוציא נזירות דעתו לקבל נזירות וה"נ כן והוי נזיר א"ד הרי לך בהדיא דפי' מתני' כמו שפי' התוס' ודינא הוא דאפי' לא הזכיר על עצמו נזירות כיון שהוציא נזירות מפיו יתחייב בנזירות ודו"ק. וראיתי עוד בירושלמי דבעי מהו להתפיס לו נזירות בלשון אשה ופי' המפרש הנז' שאמר הריני נזירה בלשון נקבה אם נתפס הוא בנזיר ופשיט תמן אמרין הא נזירה אעבר ופי' המפרש כשרואין נזיר אומרין הא נזירה עובר לפנינו ושייך שפיר גם לשון נקבה בנזיר ע"ש ולא ראיתי לרב"י בהל' נזירות שהביא דין זה ולא ידעתי למה כיון שלא

מצינו שהבבלי חולק ואדרבא יש לדייק כן מהא דמסיק אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הריני נזיר מיין וכו' ואע"ג דקתני מתני' בלשון נקבה הריני נזירה והתוס' ד"ה ואמר הריני נזיר וכו' הוצרכו לידחק דר"ל הריני נזיר בשבילה ולפי דברי הירושלמי אין צורך וכעת צ"ע ועיין לחידושינו ריש מכלתין: עוד אמרו בירושלמי אשה מהו להתפיס לה נזירות בלשון זכר שאומרת הריני נזיר ופשיט אמר ר' יוסי כל עצמו אינו קרוי נזירות אלא בלשון איש איש או אשה כי יפליא לנדור נדר ופי' המפרש כל עצמו של נזירות קרוי בלשון זכר בתורה דכתיב איש או אשה כי יפליא לנדור ואעפ"י שבכתוב נאמר ג"כ אשה כתיב כי יפליא לשון זכר ונתפסת ג"כ בלשון איש עכ"ל ע"ש גם בזה לא ראיתי להרמב"ם בהל' נזירות שהביא לדין זה ולא ידעתי למה וצ"ע: במשנה אמר אמרה פרה זו הריני נזירה אם עומדת אני וכו' אפשר לפרש דרך רמז במשנתינו בהקדים דאיתא בתיקונים תיקון כ"א דף מ"ח ע"ב וז"ל ופרה ודאי אתקריאת שכינתא עילאה ע"ש. עוד נקדים דכתר תורת נקרא נזיר ע"ד דכתיב נזר אלהיו על ראשו. עוד נקדים מ"ש ה' הגדול מהר"ר חיים ן' עטר ריש פ' תצוה הגאולה העתידה היא ע"י משה רבינו ע"ה ולכך צריך עסק התורה. ועוד נקדים משרז"ל גבי קרא דכתיב ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת דגאולה העתידה הקב"ה בעצמו מקים לשכינה ואחיד בידהא ויוקים לה מעפרא ואין עוד גלות אחריה ולכך כתיב אקים ולא תקום. עוד ידוע שהמלכות נקראת אימא ע"ד אם הבנים שמחה וכו' וזהו דקתני אמר אמרה פרה זו ירצה כביכול אמר מה שהשכינה אומרת וזהו אמרה פרה זו שהיא השכינה הנקראת פרה כשנהיה נזירה מוכתרת בכתר תורה אם עומדת כלומר אותה הנקראת אימא דהיינו אז סוכת דוד הנופלת שהיא המלכות ונקראת אימא עומדת מנפילתה ע"י עסק התורה ותבוא הגאולה וסיים אני ירמוז שאני עצמי אעמידנה כאמור. עוד אפשר לרמוז לפי פירש"י דפי' בגמ' דעומדת לשון עכבה ש מתעכבת שם ה"ק הריני נזירה כלומר כשאני נזירה מיין מיינה של תורה ונהיה פרושה מהתורה אז אותה הנקראת אימא מתעכבת עוד בגלות וסיים אני ירמוז למה שאמר הכתוב אני ה' בעתה אחישנה דדרשו ז"ל אם לא זכו בעתה ולכך כיון דליכא עסק התורה אז מתעכבת עד שיבוא העת כדכתיב אני ה' בעתה אבל אם זכו אחישנה ב"ב אמן. וטעם שכנה לשכינה בשם פרה טפי מכל השמות שנקראת בהם השכינה כדאיתא בתיקוני הזוהר תקון חד ועשרין דף נ"ה ע"ב ודף נ"ו ע"א ע"ש לרמוז הא דאמרינן בגמ' שהיתה פרה רביצה לפניו ולכך נקט פרה לרמוז דרבוצה בגלות משא"כ הנך. שאר כנויי השמות לא שייך בהו כנוי רביצה נ"ל:

שם במשנה הדלת הזה הריני נזירה וכו' מדברי הרב מש"ל ז"ל ד"ה תו אמרי' וכו' משמע דבריו הריני נזיר שכתב וז"ל בשלמא לפי' הר"ר יוסף ניחא וכו' ע"ש ומה שדקדק ממלת הזה דמשמע לשון זכר יש לדייק נמי ממלת אמר ועיין עוד להתי"ט בזה ועיין לה' יד מלאכי ז"ל אות כף סר ש"ט ועיין לה' שושנים לדוד ז"ל. ודע דמ"ש ה' יד מלאכי ז"ל משם ה' קול הרמז וז"ל ואי איתיה להאי כללא וכו' ע"ש הלשון קשה שהרי אכתי הקושיא במקומה מה שמש דיש בה רוח חיים ונמצא זכר ונקבה כדכתיב השמש יצא השמש באה וא"כ מאי אריא כל דבר שאין בו רוח חיים ויש ליישב דכוונתו אינו אלא לענין דלא מתיישב ג"כ דברי התי"ט ושיעור דבריו אף את"ל דאיתיה לכללא הכוונה וכו' אבל לעולם דקושייתו שהקשה מהשמש אכתי קאי. ולע"ד נראה ליישב דעת התי"ט דס"ל דנהי דהשמש יש בה רוח חיים ממש ונכללת בכללא דכל דבר שאין בו רוח חיים וכו' ומה שהקשה דהכוונה דרכה של תורה וכו' אבל מה שנמצא בתורה לשון נקבה לא נוכל לאומרו זכר וכו' ע"ש הן אמת דהסברא כך מ"מ ס"ל להתי"ט מדנקט זכרהו ונקבהו ולא קאמר יש בו זכר ונקבה דלשון זכרהו ונקבהו משמע בידך לעשות כן מדלא קאמר יש בו זכר ונקבה ודו"ק נ"ל:

גמ' ד"ה אמרה פרה וכו' וכמדומה לי כסבורה פרה זו שאינה עומדת לעולם ע"י אדם וכו' עכ"ל ומיהו מתני' לא פירשה מאי אמרה הפרה וק"ל: בא"ד אלא אני אלך ואעמידנה וכו' וה"ה נמי אם העמידה אדם אחר דבעמדה מאליה דוקא תליא מילתא כ"כ המש"ל בתוך דבריו ע"ש. ומ"ש עוד לפי המסקנא נמי דמוקי לה אם לא עמדה וז"ל והיכא דאמר אם לא עמדה ובא אחר והעמידה וכו' נראה דחשיב כאלו עמדה מאליה שכוונתו להעמידה דוקא בידו וכו' ע"ש כ"כ הרע"ב להדיא ע"ש:

שם גמ' התם הוא דאמרי ב"ש וכו' הכא הוא דאמרי ב"ש וכו' וה"ה נמי דאיכא למעבד צריכותא זו עצמה לגבי ב"ה להיפך אלא משום דבלא"ה י"ל דב"ה אגב ב"ש וק"ל:

שם גמ' אבל דלת אימא מודה לב"ה וכו' ק"ק דא"כ בבא דדלת לא אצטריכא אלא לב"ש וכי טעמא דב"ש אתי לאשמעינן וראיתי לה' יד מלאכי ז"ל אות ט' סי' רצ"ג בסוף דבריו שהק' כה"ג מפ"ק דביצה דף ו' ע"ש ותירץ דעדיפא מינה פריך התם ע"ש ש וכה"ג י"ל נמי שם בפ"ק דביצה דף ב' ע"ב ע"ש אבל מסוגיא דהכא ק' גם התי"ט במשנה דלעיל הק' גבי ר"י וכי טעמא דב"ש אתא לאשמעינן ע"ש ולא ידעתי אמאי לא הק' גם לתנא קמא דמתני' הכא גבי בבא דדלת דלא אצטריכא אלא לב"ש כדמסיק תלמודא וצ"ע: רש"י ד"ה ואמר הרי עלי קרבן כלומר שהזיר עצמו ממנו אם לא יעמידנה וכו' עכ"ל לשון ממנה קשה דמשמע דאמר הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה וזה אינו דבמסקנא הוא דמוקי לה

הכי ונראה דתיבת ממנה יש למוחקה וכוונת רש"י משום דלשון הרי עלי קרבן דנקט משמע שלא הזכיר נזירות כלל ולכך כתב כלומר שהזיד עצמו דהיינו שאמר הרי פרה זו עלי להביאה בקרבן נזירות כמ"ש התוס'. ודע דמ"ש עוד רש"י אחר זה ב"ש סברי וכו' הוא סיום דבריו וכולו חד דבור הוא וק"ל:

תוס' ד"ה הרי עלי קרבן פי' הפרה ור"ל אם לא עמדה ועמדה מאיליה כדמסיק לקמן וכו' כצ"ל:

דף י:

גמ' ב"ה סברי וכו' והא קמת וכו' משמע אבל אי לא קמת נזיר לב"ה וכ"ש לב"ש וסבור הייתי לומר דה"ה נמי אם מתה הבהמה שהרי הא לא קמת וליכא למימר דאי לא מתה היה מעמידה דהא כשעמדה מאליה נמי לב"ש דהוי נזיר לא אמרינן דאי לא עמדה מאליה היה מעמידה. וכתבתי זה מפני שראיתי להמש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' ד"ה תו אמרי' בגמ' וכו' שכתב בסוף דבריו וז"ל ולומר דכוונתו אם לא אברר שיש כח בידי להעמידה וכו' זה לא יתכן כלל וכו' והגע עצמך שמתה הבהמה נאמר שיהיה נזיר וכו' עכ"ל ע"ש משמע מדבריו דהיכא שכוונתו אם לא אברר יחוייב מזה אם מתה הבהמה הוי נזיר אבל היכא שכוונתו אם לא אעמידנה יחוייב מזה דאם מתה לא הוי נזיר ולא ידעתי מאי שנא ואולי דכוונתו הוא משום דלא חשיב דלא נתקיימה מחשבתו אלא בעודה בחיים ולא במתה. גם לא ידעתי מה הקפידה הזאת אם נאמר כשמתה הבהמה אין ה"נ דהוי נזיר ואולי דכוונתו דר"ל דא"כ אמאי מוקי לה תלמודא בעמדה מאיליה ואמאי לא מוקי לה כגון אם מתה ומיהו אי משום הא לא אריא דניחא ליה לתלמודא לאוקי במילתא דשכיחא אבל מתה לא שכיחא כדאיתא בש"ס סוכה פ"ב דף כ"ג ע"א ע"ש. עוד ראיתי לה' ז"ל בד"ה ועוד אני נבוך וכו' שכתב בסופו וז"ל ועוד הייתי סבור לומר דהן לו יהיה שנדר בפי' הריני נזיר אם לא אעמידנה או אם לא אברר וכו' כל שנתבטל המציאות מאיליו אפשר דאין כאן נזירות משום דהוי כנדרי טעות דאדעתא דהכי לא נדר וכו' עכ"ל ודברי תימא הוא דאיך יתכן לומר כן אפי' בדרך אפשר והוא הפך הסוגייא להדיא דמוקי לה בעמדה מאליה אלמא אף דנתבטל המציאות מאליו נזיר לב"ש וכן לב"ה אי לאו משום דתורפיה וכו' אלמא דלא חשיב נדרי טעות ובשלמא אי הסוגייא מיירי בטרח להעמידה ולא עלה בידו נוחין דברי ה' אבל כיון דהתוס' פירשו לה שלא טרח ולא יגע להעמידה וה' ז"ל לשיטת התוס' אזיל כדמוכחי כל דבריו דמעיקרא א"כ דבריו מתמיהין וצ"ע כעת:

שם גמ' אי הכי אימא סיפא לשון א"ה משמע דלאוקמתא בתרייתא הוא דפריך ומכאן ק"ל על הרמב"ם בפירוש המשנה דמפרש דר' יודא ה"ק לא אמרו ב"ש נזיר אלא עד שיאמר ג"כ והרי בשרה קרבן ואז הוי נזיר את"ד ע"ש א"כ גם לאוקמתא קמייתא דרבא ק' דאיך פליג ר' יודא שהרי ת"ק נמי איירי בדאמר בשרה קרבן נזירות בשלמא לפירש"י אע"ג הא דאמר הרי עלי קרבן ר"ל קרבן נזירות כמ"ש התוס' מ"מ ס"ל לר' יודא כיון דלא שייכא פרה בקרבן נזירות חשיב דתפסה כאילו אמר הריני נזיר ממנה ולכך פליגי ואמר לא אמרו ב"ש נזיר אלא נדור אבל לפי פי' הרמב"ם קשה ודוחק לומר דלא קאמר א"ה אלא לאפוקי אוקמתא דרמי בר חמא. עוד ק"ל על הרמב"ם שכתב עוד וז"ל וכמו כן דמי הדלת יהיו קרבן וכו' ע"ש דא"ב דמפרשינן דמי מאי פריך לרבא בשלמא פרה בת קרבן אלא דלת בת קרבן וכו' ואמאי לא מוקי לה כגון דאמר דמי הדלת עלי קרבן נזירות כי היכי דמפרשי' הכי בדברי ר' יודא וצ"ע. ודע שראיתי לה' יתר הבז בליקוטיו להרמב"ם פ"ק מה' נזירות דין יו"ד דף כ"ג ע"ג שהק' לדברי הכ"מ הללו וז"ל וצ"ע למה כתב והרי בשרה קרבן בהרי עלי קרבן סגי בגרוגרות ודבילה לפי פי' א' מתנאי הנזיר הוא הקרבן וצ"ע עכ"ל ובמחילה מכבודו זה אינה קושיא דר' יודא נקט להדיא באומר פרה זו קרבן ונקט הכי לרבותא אפי' אמר בשרה קרבן דלא שייכא בכלל נזירות מ"מ מהני כיון דשייכא בכלל קרבן ומה"ט נמי קאמר גבי דלת דמי הדלת קרבן לרבותא אע"ג דלא שייכי דמים בקרבן מ"מ כיון דשייך לקנות בהם וזה פשוט:

שם גמ' והאמרי מבשרה לא הוי נזיר וכו' ופירש"י דומיא דהריני נזיר מן הגרוגרות וכו' אע"ג דאיכא צד סברא דבשר עדיף מגרוגרות כדעביד תלמודא לעיל בצריכותא משום דבשר וחמרא בהדי הדדי וכו' אינו אלא ס"ד בעלמא לחלק אי לא תנא תרוייהו אבל אין לעשות הך סברא לקושטא דמלתא לחלק וכה"ג כתב מהרש"א ז"ל במסכת קידושי' פ"ג דף כ"ט ע"ב ע"ש ודו"ק ועיין מה שאכתוב בתוספות בד"ה אימא סיפא גבי מ"ש וי"ל דע"כ פליגי גם בנודר מן הבשר וכו'. ודע שיש לתמוה על הרמב"ם פ"ק מה' נזירות דין י' שפסק גבי גרוגרות כב"ה דאינו נזיר והשמיט האומר הריני נזיר מבשר ולא ידעתי למה דהא כיון דאיכא מיהא צד למטעי דבשר עדיף כדעבד תלמודא צריכותא א"כ הו"ל לבאר ואפשר דזה נרמז במ"ש וכיוצא בהן דאי כוונתו גרוגרות וכיוצא בהן כגון פירות אחריני פשיטא אלא ר"ל כל מידי דאיכא למתלי שהוא כיוצא בהן כגון בשר וכו' ודוחק. ועוד נראה דהרמב"ם הוק' ליה קושיית התוס' ד"ה אימא סיפא וכו' שהק' וז"ל וא"ת ומאי קעביד צריכותא וכו' ומכח קושיא זו ס"ל דלמסקנא נמי לפי תירוץ רבא אחרון אין ה"נ דאין צריכין להך צריכותא אלא דאגב דבעי לאשמעינן מחלוקת חדש באם לא עמדה

נקט מבשרה ואע"ג דרבא עצמו קאמר לעיל תרתי תלת י"ל לדברי דרמי בר חמא הוא דוקא משני וס"ל נמי לרבינו מכח הך קושיא שהקשינו דפריך אב"ה והאמרי מבשרה לא הוי נזיר כהך דגרוגרות אע"ג דאיכא צד דבשר עדיף ע"כ דס"ל לתלמודא כיון דהשתא אין אנו צריכין לצריכותא ליתא להך סברא כלל לחלק בין בשר לגרוגרות אלא כי הדדי דמו וצ"ל נמי דר' חייא ור' אושעיא דאמרי תרוייהו תרתי תלת ע"כ משום דסברי כמו רמי בר חמא אבל אנן לא קי"ל כותייהו אלא כרבא וכסתמא דגמרא דפריך והאמרי ב"ה וכו' דמשמע דליתא להך צריכותא:

ואכתי ק"ל דמשמע מהסוגייא דאי לא אמר מבשרה אלא הריני נזיר אם לא עמדה ועמדה מאיליה דהדין דין אמת דלב"ה לא הוי נזיר משום דתורפיה דהאי גברא משום דרביעא והא קמת וכן נמי אי לא קמת הוי נזיר ולא ראיתי לרבינו שהביא דין זה בה' נזיר ולא ידעתי למה ובשלמא חלוקת אי לא קמת לא הוי נזיר לא הוצרך לכותבו משום דאף דנימא דתורפיה משום דאוקמיה בידיה כסברת ב"ש הוי נמי נזיר וכל דכן הוא דאפי' עמדה כיון דהוא לא העמידה אלא מאיליה הוי נזיר וכ"ש לא עמדה כל אבל חלוקת עמדה מאיליה דלב"ה הוא דאינו נזיר משום דתורפיה משום דרביעא והא קמת אמאי כתב רבינו לדין זה ונראה ע"פי מה שכתב ה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' ד"ה תו אמרינן וכו' שבסוף דבריו כ' וז"ל ואני תמיה בדין זה באומר הריני נזיר אם לא עמדה ועמדה מאליה אמאי הוי נזיר לב"ש כיון דאפשר דיש כח בידו להעמידה אם לא היתה עומדת מאיליה והוי ס' נזירות להקל וב"ה דפליגי עליה משום דס"ל דתורפיה משום דרביעה אבל אי הוה ס"ל דתורפיה משום אוקמוה בידי מודו לב"ש דהוי נזיר וכתב לחד תירוצא לב"ה לא ס"ל ספק נזירות להקל אלא או להחמיר כר' שמעון אליבא דתוס' או נזיר ודאי אליבא דרש"י עש"ב. והשתא ניחא כיון דהרמב"ם פסק פ"ב מה' נזירות דין ט' דספק נזירות להקל הילכך לא הוצרך להביא דין זה דהא לא נחלקו ב"ש וב"ה אלא משום דלשיטתם אזלי דלא ס"ל להקל אבל לדידן דקי"ל להקל ליכא נפקותא בפלוגתייהו דבין אי אמרי' תורפיה דהאי גברא כב"ש בין אי אמרי' תורפיה כב"ה לעולם אינו נזיר משום דספיקא הוא כנ"ל נכון ומיהו אכתי ק' דהו"ל לבאר היכא דטרח להעמידה ולא עלה בידו ואח"כ עמדה מאיליה דהשתא ליכא ספיקא ואינו נזיר מטעמא דתורפיה דהאי גברא משום דרבוצה והרי עמדה כב"ה. שו"ר דלא קשה כלל כיון דבגמ' לא הוזכר בהדיא טעמא דתורפיה גבי אם אמר הריני נזיר אם לא עמדה אלא גבי אם אמר הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה לפי המסקנא אלא דממילא נלמוד נמי היכא דלא אמר מבשרה וכבר נודע

שדרכו של רבינו אינו אלא להביא מה שהוזכר בגמ' בפירוש וכה"ג כ' המש"ל ז"ל פי"ח מה' מעשה הקרבנות דין ד' בד"ה ומה וכו' ע"ש בתוך דבריו וק"ל:

רש"י ד"ה בשלמא פרה וכו' בשלמא גבי גרוגרות וכו' מחלפי בענבים וכו' עכ"ל יש לתמוה גבי גרוגרות אטו מי מוקמי' ליה באומר עלי קרבן ואם נאמר דכוונתו דלא תימא כי היכי דאע"ג דלא שייך גרוגרות בנזירות אפ"ה הוי נזיר ה"נ אע"ג דלא שייך דלת בקרבן הוי נזיר ואהא כתב דשאני גרוגרות דשייכי קצת דמחלפי בענבים א"כ אכתי אין זה מספיק דהא גבי דלת נמי היכא דאמר הריני נזיר מן הדלת הוי נזיר לב"ש ואע"פי דלא שייכא דלת בנזירות א"כ ה"נ אע"ג דלא שייך דלת בקרבן הוי נזיר וצ"ע: ד"ה ואמר הריני נזיר מיין וכו' וקא מהדר ליה ר' יודא לת"ק וכו' עכ"ל כוונת רש"י לעשות הצעה כדי להבין קושיית המקשה דפריך א"ה וכו' דהיינו כיון דת"ק לא איירי כלל בהתפסה אלא דאמר הריני נזיר איך מצי פליג ר' יודא דלא הוי נזיר אלא נדור וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל:

בא"ד אבל בדלת לא פליג ר' יודא דהא לא שייך לישנא דנדרים גבי דלת וכו' עכ"ל לא ידעתי למה לא שייך לדור גבי דלת ולומר הרי עלי קרבן כלומר אסורה כקרבן שהרי כל דבר שבעולם יכול לאסור עליו בהתפסת קרבן כמ"ש התי"ט ז"ל בד"ה הרי פרה זו וכו' ע"ש והתימה על התי"ט שבדבור שאחריו העתיק לדברי רש"י הללו בסוף דבריו ע"ש ולא ידעתי איך לא נתעורר בזה וצ"ע:

תוס' ד"ה ואמר הריני נזיר וכו' ומתני' דקתני הריני נזירה פי' וכו' בשבילה וכו' עכ"ל לכאורה דהוכרחו לזה משום דהיכי מהני להתפיס נזירות לזכר בלשון נקבה מיהו כבר כתבתי בתחלת הסוגיא דבירושלמי איתא בהדיא דמהני וצ"ל דהוכרחו לזה היינו משום דמאי ארווא דנקט הכא בלשון נקבה טפי מכולי דוכתא דנקיט הריני נזיר בלשון זכר וע"כ משום דאורחא דמילתא נקט ולכך הוצרכו לפרש הריני נזיר בשבילה ודו"ק:

תוס' ד"ה ב"ש וכו' פי' אם כח בידי להעמידה בכח ולבסוף נעשה מעשה שלא טרח וכו' כצ"ל והשאר נמחק ועיין מה שאכתוב בדבור שאחר זה גבי מ"ש ועי"ל דאין דרך הנודרין וכו':

ד"ה אימא סיפא וכו' הרי לא התפיס בלשון קונם וכו' עכ"ל ר"ל לא אמר הריני נזיר מבשרה דהוי כאלו אמר הרי עלי כקרבן או כקונם ונדור הוי וק"ל:

בא"ד כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם עמדה והעמידה וכו' עכ"ל ה"ה דאיכא לאקשויי אמאי לא מוקי לה כגון דאמר אם לא עמדה והעמידה הוא ופליגי בהאי דלב"ש מאיליה משמע ולכך כשהעמיד' הוא הרי לא עמדה מאיליה והוי נזיר ולב"ה אם לא אעמידנה משמע אבל אם עמדה מאיליה אימא לב"ש לא הוי נזיר ולב"ה הוי נזיר ולפי תירוצא

קמא דהתוס' ניחא נמי הא דלא עמדה לא משמע מאיליה לחוד אלא או בכל ענין או ע"י אחר כמו אם עמדה. אבל ק"ל אמאי לא הקשו דהו"ל לאוקומא כגון דאמר אם עמדה ועמדה מאיליה דלב"ש בכל ענין שתעמוד משמע ולכך הוי נזיר ולב"ה אם אעמידנה משמע ולא מאליה ולכך לא הוי נזיר דהשתא לא שייך תירוצם קמא וגם תירוץ השני נמי דאין דרך הנודרין וכו' לא שייך דהא כיון דלא טרח להעמידה אלא עמדה מאיליה אינו חפץ בנזירות וי"ל דאה"נ אין דרך הנודר כיון דלב"ש בכל ענין משמע אין דרך לתלות בדבר שיודע שיעשה בודאי כמ"ש התוס' לעיל גבי אוקמתא דרמי בר חמא בד"ה מי קתני מאיליה וכו': בא"ד וב"ה סברי וכו' ולא חי חייל נזירות אפי' אבשרה וכו' עכ"ל אפי' נדור מבשרה לבד לא הוי וק"ל:

בא"ד י"ל דא"ה לא הוו פליגי ב"ה וכו' כצ"ל:

בא"ד משמע בכל ענין וכו' הרי נזיר וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' ד"ה תו אמרי' וכו' בתוך דבריו שהקשה אמאי לא אמרינן דב"ה מודו לב"ש דכונת הנודר דאעמידנה דוקא משמע דאי כוונתו בכל ענין אין דרך הנודר לתלות וכו' ע"ש ונראה דס"ל לתוס' כיון דבאוקמתא דאם לא עמדה ועמדה מאיליה דמוקי תלמודא ע"כ דלב"ה בכל ענין משמע א"כ מה לי עמדה מ"ל לא עמדה דאידי ואידי חד משמעות הוא דבכל ענין משמע וכיון שכן אין לשנות משמעות הלשון מכח דאין דרך הנודר וכו' דאין סברא זו מועלת אלא לענין שנאמר דתלמודא לא ניחא ליה לאוקי במלתא דאין דרך הנודר וכו' אבל הדין לא ישתנה וזה פשוט לע"ד:

בא"ד ועי"ל דאין דרך הנודרין וכו' עכ"ל כוונתם כיון דטרח להעמידה ע"כ כדי שיחול עליו נזירות אלמא חפץ בנזירות וא"כ אין דרך הנודר לימא בפי' הריני נזיר אבל אם לא עמדה אע"ג דכתבו התוס' בדבור שלפני זה דלא טרח ולא יגע להעמידה וא"כ נימא נמי דע"כ כדי שיחול עליו נזירות ולכך לא טרח להעמידה מ"מ אימא כיון דנזירות מילתא דטריחא מסתמא אינו חפץ בנזירות ומאי דלא טרח להעמידה משום דאינו חפץ נמי בטירחא. ועוד נראה לומר דמסתמא כל אדם ניחא ליה שיש לו כח ולא ניחא ליה שאין לו כח והילכך כשתלה הנודר הנזירות אם יש לו כח להעמידה ע"כ דממילא חפץ בנזירות אבל כשתלה הנזירות כשאין לו כח להעמידה ע"כ דממילא אינו חפץ בנזירות ולפ"ז ניחא נמי מה שהקשינו דאמאי לא מוקי כגון דאמר אם עמדה ועמדה מאליה וכו' ודו"ק הן אמת בעיקר דברי התוס' שכתבו גבי לא עמדה לא טרח ולא יגע להעמידה לא ידעתי מי הכריחם לומר כן ומה גם דלפ"ז ה"ל ספיקא כמ"ש המש"ל ז"ל ואמאי לא כתבו

דמיירי שטרח ויגע אלא שלא עלה בידו ואי משום דהוי"ל לתלמודא לבאר מ"מ קשה אתלמודא גופיה וצ"ע:

בא"ד וא"ת ומאי קעביד צריכותא לעיל מתרתי ותלת והא כאן נחלקו מחלוקת חדש דאם לא עמדה ועמדה מאליה וכלישנא דב"ש סברי וכו' כצ"ל. ומ"ש בנתים יש מפרשים וכו' גליון הוא מחכם אחר שלא מדברי התוס' וכ"כ אורח מישור ז"ל ולפי דברי הי"מ אינו מתורץ אלא לפי הנך תי' דס"ד מעיקרא והא דלא הוקשה להו למסקנא לפי תירוץ רבא אחרון נראה משום דס"ל דתירוץ התוס' וכן גי' התוס' נמי לא אתי אלא לפי תירוץ רבא אחרון לפי המסקנא והא דלא הוק' להו לפי הנך תירוצים דס"ד מעיקרא נראה משום דס"ל כתירוץ הי"מ וק"ל:

בא"ד וי"ל דע"כ פליגי נמי בנודר מן הבשר דאל"כ ליפלגו וכו' בעמידת הפרה וכו' עכ"ל ולפ"ז אפשר דזה נמי כונת תלמודא דפריך וב"ה דאמרי מבשרה לא הוי נזיר ר"ל מדהזכיר בפלוגתייהו בשר ע"כ דפליגי בנודר מן הבשר דלב"ה לא הוי נזיר ואין צורך למה שפירש"י דמכח גרוגרות פריך וכבר כתבנו ישוב לפירושו וה"ה דה"מ לאקשויי ויי להפך טעמא משום בשר הא אמר הריני נזיר אם לא עמדה לחוד נזיר כב"ש וקאמרי תורפיה דהאי גברא משום רביצא מדהזכיר עמידת פרה ע"כ דפליגי נמי בעמידת הפרה ולא הוי נזיר ולישני לדבריהם דב"ש לדידן לא הוי נזיר משום דתורפיה וכו' אלא לדידך דס"ל דתורפיה וכו' אודי לי דלא הוי נזיר משום בשר וק"ל: בא"ד וכי טעמא דב"ש לחוד אתי לאשמעינן וכו' עכ"ל ק"ק מה בכך שהרי בבבא דדלת דקתני במתניתין גופה ע"כ לא אצטריכא אלא לב"ש דוקא כדקאמר תלמודא בצריכותא דעבד לעיל וי"ל דהיכא דאיכא לשנויי משנינן שהרי בכמה דוכתי פריך תלמודא וכי טעמא דב"ש אתי לאשמעינן ועיין לעיל בגמ' וק"ל:

בא"ד הכל מילי דנזירות וכו' ר"ל בין נזירות יין בין נדור מבשר וכ"כ אורח מישור ז"ל וק"ל:

דף יא.

במשנה מזגו לו את הכוס וכו' ה"ז נזיר וכו' כתב התי"ט ז"ל וז"ל כמו הנודר מן החרצנים דמשנה ב' דפ"ק ולא קתני לה אלא משום סיפא עכ"ל. וכתב ה' קול הרמ"ז וז"ל ולי נראה דאי מהתם הוה אמינא דצריך שיזיר מכל היין קמ"ל דאפי' מכוס א' סגי עכ"ל ולדבריו הך דפ"ק לא אצטריך וצ"ל לא זו אף זו קתני מיהו ק"ל דאמאי לא פריך תלמודא בסמוך וליפלוג ר"ש ברישא עלה דהאי מתני' ומפירש"י בסמוך משמע דלא פריך אלא

אהך דהריני נזיר ע"מ וכו' ועוד דלשנויא דרבינא משמע הכי ובשלמא לדברי התי"ט יש ליישב קצת כיון דלא נשנית אלא אגב סיפא אמנם ראיתי בש"מ שכתב משם הרא"ש ז"ל וז"ל מזגו לו וכו' הרי זה נזיר ואע"פ דלר"ש עד שידור מכולן הכא מודה כיון שלא הזכיר יין דלא גרע מידות נזירות עכ"ל והשתא ניחא ודלא כהתי"ט ז"ל וה' קול הרמ"ז ואפשר דזה נמי כונת התוס' בד"ה הריני נזיר ממנו וז"ל פי' נזיר מן הכוס וכו' באו לשלול דלא תימא שאמר הריני נזיר מיין שבתוכו אלא הריני נזיר מן הכוס ולא הזכיר יין ודו"ק:

שם גמ' חסורי מחסרא וכו' כתב ה' קול הרמ"ז אפשר לפרש בלא ח"מ כיון שפי' שהאשה היתה שכורה ממילא משמע דאם אינו שיכור ה"ז נזיר והביא ראיה שכ"כ התוס' סוף פ"י דשבת ואין זה דיוק דילמא מעשה שהיה כך היה ומה שהביא משם התוס' בסיף פרק עשירי דשבת ע"ש חפשתי ולא מצאתי כעת: במשנה ומטמא למתים עיין מהרימ"ט ח"א סי ך' דף יו"ד ע"ג וד': באר משה על נזיר יא/א:

במשנה הריני נזיר ע"מ שאהיה שותה יין ומטמא למתים וכו' ראיתי למהרימ"ט ח"א סי' ך' דף י' ע"ג וד' שהקשה מ"ש מהאומר הריני כשמשון דהוי נזיר שמשון ומטמא למתים כדתנן פ"ק דלעיל דף ד' ע"א נימא נמי כלו אומר ע"מ שאטמא למתים ודקדוקי נזירות עליו ואי משום דאמרי' דהוי כמו נדר א"כ ה"נ באומר ע"מ שאטמא למתים נימא דהוי כמו נדר ואמאי דקדוקי נזירות עליו ועוד דכל שאומר לשון נזירות אי אתה יכול לומר שהוא נדר אפי' היתה כוונתו לכך כאותה ששנינו מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו ה"ז נזיר גמור אע"פי שאמר לא היה בלבי לנזור אלא לאסור על עצמי כוס זה משום דהול"ל בפי' גבי הרי עלי קרבן ולמה הזכיר נזירות ודוקא אם הוא שכור משום דלא מצי לומר בפי' הרי עלי קרבן דילמא מצערין ליה וכו' ועוד תנן הריני נזיר מן הגרגרות ומן הדבילה ב"ה אומרים אינו נזיר ולא אמרי' יהא אסור בהם מטעם נדר כדמסיק התם דסברי כר"ש וכו' ותירץ דתרי מיני נזירות הם האחת מפורשת בתורה שהיא איסור יין ותגלחת וטומאה ויש נזירות אחרת בדברי קבלה והיא נזירות שמשון ומי שרוצה להזיר אינו יכול להזיר אלא באחד משניהם ואם אמר נזיר של תורה סתם אפי' מן החרצנים לבד ה"ז נזיר גמור כדין נזיר של תורה ואם נזר נזירות שמשון אפי' אמר הריני נזיר שמשון מן התגלחת או מן החרצנין לבד ה"ז נזיר שמשון וכל דקדוקי נזירות שמשון עליו עכת"ד ע"ש ועיין לחידושינו לקמן דף י"ד ע"א ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' וקושיית הרב השניה שהקשה מהא דתנן הריני נזיר מן הגרוגרות וכו' איני מכיר שהרי תלמודא לעיל דף ט' ע"ב קאמר לחד לישנא דר' נתן אומר דלב"ה נדור ואינו נזיר וכך פסק הרמב"ם פ"ק דנזירות דין י' וע"כ צ"ל דדוקא משום שאסר דבר שאסור על הנזירין הוא דאמרי'

דאינו נדר משום דאמר בלשון נזירות כמ"ש רבינו שם דין ט' ודברי ה' צ"ע. ועוד ראיתי להרב שכ' וז"ל ואני שואל מאת כת"ר איסור תגלחת היכי שייך הנדר בשלמא שאסר יין עליו ניחא אבל איסור תגלחת דבר שאינו ממש הוא עכ"ל ועיין לחידושינו לעיל דף ד' ע"א במשנה:

שם במשנה יודע אני שיש נזירות וכו' ופירש"י והיינו כרבנן וכו' ואע"ג דכבר תנן לעיל פ"ק אצטריך הכא לאשמעינן דאע"פי פי שהוא סבור מותר ביין וה"א כמו נדרי טעות וכן משמע מלשון הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל יאמר בכאן שחל עליו הנזירות אפי' שהוא סבר שאחד מג' דברים הללו הוא מותר וכו' עכ"ל ומיהו הך דפ"ק לא אצטריך וצ"ל לא זו אף זו. ושו"ר בש"מ שכ"כ להדיא ע"ש ובזה ניחא נמי הא דאמר תלמודא לעיל פ"ק דף ג' ע"ב מתני' דלא כר"ש ומייתי ברייתא ואמאי לא מייתי מתני' דהכא אלא משום די"ל דילמא שאני הכא משום דהוי כמו נדרי טעות הוא דמתיר ר"ש ודו"ק וע"ע מה שאכתוב כסמוך:

שם גמ' משום דה"ל מתנה על מ"ש בתורה ק"ל מהא דאמרי' פ"ב דביצה דף ך' ע"א הריני נז נזיר ע"מ שאגלח ממעות מ"ש נזיר ואינו מגלח ופירש"י כיון דאמר הריני נזיר נתחייב וכי הדר ואמר ע"מ לאו מילתא היא וכ"כ התוס' שם ע"ש אלמא אמרי' תפוס לשון א' א"כ אמאי הוצרך הכא לטעמא דמתנה עמ"ש בתורה תפוק ליה תפוס לשון א' ובשלמא מאי דתנן בכולי משניות דלקמן דף י"ב ע"ב האומר הריני נזיר לכשיהא לי בן נולד בן נזיר נולד לו בת אינו נזיר וכו' ולא אמרי' תפוס לשון א' י"ל דמתני' נקטה המכוון ומיירי כגון שאמר תחלה לכשיהיה לי בן הריני נזיר אבל הכא דקתני ע"מ שאטמא וכו' דמשמע שאמר תחלה הריני נזיר כדמשמע מפרש"י ותוס' קשה ואף אם נאמר דתלמודא הכא אליבא דר"ש ושמעינן לר"ש בפרק המנחות דף ק"ג ע"ב דס"ל תפוס לשון אחרון ע"ש אכתי ק"ל מהא דאמרי' בפ"ק דר"ה דף ו' ע"א אמר רבא משכחת לה כגון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב באחריותה וכו' ע"ש אמאי לא אמרינן תפוס לשון א' ויתחייב באחריותה ואף דנימא דהתם כמי אליבא דר"ש מיירי משום דלא אשכח פירוקא אותה ברייתא אלא בהכי אכתי ק"ל על רבי' דפסק להההיא דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב באחריותה דאינו חייב באחריותה פ' י"ד מה' מעשה הקרבנות דין ו' ובפ"ח מה' נזירות דין י"ד ופ"ב מה' חגיגה דין י"ד פסק להההיא דפ"ב דביצה ומטעם תפוס לשון א' כמ"ש שם הכ"מ ע"ש והם תרתי דסתרן וצ"ע כעת:

ולעיקר פירש"י ותוס' שם לא ידענא אמאי לא פי' מטעם מתנה עמ"ש בתורה ואי משום דהכי משמע מדמייתי תלמודא התם הך עובדא דההוא גברא וכו' מ"מ אתלמודא גופיה

קשה. וראיתי בש"מ התם שכתב באמת כן משם י"מ מטעם מתנה על מה שכתוב בתורה דהתנאי בטל והמעשה קיים אלא שדחה לזה וז"ל ולא נהיר דאלו אמר ע"מ אף הנדר בטל שלא נדר אלא ע"מ כן וכו' עכ"ל ואיני מבין דבריו דודאי דבכולי' דוכתא דאמרינן מתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל המעשה קיים כדאמר' הכא להדיא ה"ז נזיר ואסור בכולן ומפרש טעמא משום מתנה עמ"ש בתורה וכן בפ"ק דקידושין דף י"ט ע"ב גבי ע"מ שאין לך שאר כסות ועונה מקודשת והתנאי בטל כ"כ הרמב"ם בהדיא פ"ו מה' אישות דין ב' ע"ש וזה פשוט וכעת דבריו צ"ע:

שם גמ' משום מתנה עמ"ש בתורה וכו' עיין להלח"מ ז"ל פ"ק מה' נזירות דין י"ג שהק' דל"ל לרבינו ליתן טעם דמתנה על מ"ש בתורה בלא"ה קי"ל כרבנן דר"ש וראיתי לה' אורח מישור ז"ל שתירץ דבלא"ה תקשי על הברייתא גופה דמייתי תניא כוותיה דרבינא ל"ל טעמא דמתנה לימא אתיא כר"ש ולא כרבנן ואפשר לומר דה"א דוקא אי אמר סתם הריני נזיר מן החרצנים דאיכא למימר דכוונתו חדא מנייהו קאמר וה"ה לכולהו אבל אם פי' להדיא ע"מ או חוץ מיין בזה לא איירי קרא והשתא א"ש ל"ל האי בבא במתני' לרבנן דהא אפי' דלא אמר ע"מ הוי נזיר לרבנן דר"ש את"ד ע"ש. ובמחילה מכבוד תורתו אין זה מספיק דאכתי גבי יודע אני שיש נזירות אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין דהוי כמו שפי' להדיא חוץ מן היין כפירש"י ותוס' א"כ אמאי לרבנן הוי נזיר וכ"ת דשאני התם כיון שבועה וסבור שהיין מותר א"כ דעתו אנזירות אלא שטעה וחשיב כמו דאמר הריני מן החרצנים סתם דדעתו אכולהו אכתי קשה מסיפא דמתניתין דסבור הייתי שחכמים מתירין לי בההיא ודאי ידע דהיין אסור וקאמר חוץ כפירש"י ותוס' ואפ"ה פריך עליה בגמ' בסמוך והאמרת רישא אסור משמע דכי הדדי נינהו דלרבנן הוי נזיר בתרוייהו אלמא דקרא מיירי אף בשאמר חוץ וה"ה כשאמר ע"מ ומה שהקשה ה' לימא דאתיא כר"ש ולא כרבנן אין זה קושייא דגדולה מזו אמרי' לעיל דף י' ע"א דאצטריך בבא דדלת דקתני מתני' משום ב"ש ע"ש וה"נ אצטריך טעמא דמתנה על מ"ש בתורה משום ר"ש ודו"ק. ודע שראיתי לה' לח"מ פי"ד מה' אבל דין כ"ב שהוקשה לו על רבינו כמו שהק' הכא וע"ש מה שתירץ וצ"ל דעדיפא מינה תירץ ע"ש:

שם גמ' והאמרת רישא וכו' אימא נמי וכו' וצ"ל דאצטריך סיפא משום ר"ש דאפי' לא הויא כנדרי טעות מתיר ורישא אצטריך לרבנן והא דלא מייתי תלמודא לעיל בפ"ק דף ג' ע"ב מכ"ש דהאי סיפא משום דבעי לאתויי גם לפום הנך שנויי דואב"א וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה וריב"ל אמר לך וכו' דאלו לגבי דאמר ע"מ שאין לך עלי לא שאר ולא כסות ולא עונה לא קבל עליו כלום עכ"ל יש מי שהראני דברי ה' ארעא דרבנן אות מ' סי' ת"ט

דף קמ"ב ע"ב שכ' על מהר"א ששון וז"ל ואכתי לא הבנתי דבריו דהא הא דקתני שאר וכסות ועונה מי הגיד לך דמיירי בדקאמר הכי בחדא מחתא דכוונת הש"ס לומר ע"מ שאין לך עלי שאר או כסות או עונה וכו' עכ"ל ע"ש ואשתמטיתיה לפירש"י הכא ודו"ק: תוס' ד"ה יודע אני וכו' וב"ה אומרים שלא קבל עליו איסור יין וכו' ובגמ' פריך וכו' עכ"ל וז"ל ש"מ אבל סבור הייתי שחכמים מתירין ס"ד דהכי קאמר סבור הייתי שחכמים היו מתירין לי אף אם הייתי מקבלו ולכך איני מקבלו עלי ולהכי פריך בגמ' והא אמרת רישא ומשני סיפא דנזר מכולהו ואתשיל מחדא ר"ל קבל עליו נזירות בסתם ואח"כ בא לפני החכם ונתחרט על איסור היין או על טומאה ואמר כסבור הייתי שחכמים מתירין לי שאי אפשר לי לחיות בלא יין וכו' עכ"ל בשנוי לשון קצת ע"ש: תוס' ד"ה דהוי מתנה עמ"ש בתורה וכו' וי"ל אחרי שאחרים יכולין להביא קרבנותיו תחתיו וכו' עכ"ל יש מי שהקשה לי דאכתי תקשה להו מנזירות שמשון דמהני בו תנאי כדמוכח בפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב דמוקי להך ברייתא דהריני נזיר אם יש בכרי מאה כור וכו' בנזירות שמשון דפריך נזיר שמשון מאי וכו' ע"ש והתם ודאי תנאי גמור הוא כמ"ש מהרימ"ט ח"א סי' י"ט דף ט' ע"ג ולא שייך תירוצם שהרי נ"ש אינו מביא קרבן ולכאורה היה אפשר לומר במאי דאיכא למידק עוד במה שהק' תפ"ל וכו' ואמאי לא הקשו עדיפא מינה קושיית הכחשה מהא דתנן לקמן דף י"ב ע"ב הריני נזיר לכשיהא לי בן נולד לו בת אינו נזיר והא לא מהני תנאי לבטל המעשה אלא אם אפשר לקיים ע"י שליח ולזה י"ל דהתם אינו תנאי אלא דה"ק לכשיהא לי בן יחול עלי נזירות ולא מעכשיו אבל קשה מהא דתנן לקמן פ"ה דף ל"ב ע"ב הריני נזיר אם זה פלוני ותנן נמי דף ל"ד ע"א הריני נזיר אם זה בהמה וכו' ונראה דס"ל להתוס' דלא בעינן כתנאי בני גד אלא היכא דהתנאי תלאו בדבר שבידו לעשותו דומיא דתנאי בני גד אבל לכשיהא לי בן אין בידו וכן ההיא דכרי וכל הנך אין בידו דמאי דהוה הוה אלא שאין זה נוח לי שהרי תנאי דלעבר בעינן נמי שיהא דומיא דבני גד הוא להבא כמו שהוכיח ה' משל"ל בפ"ו מה' אישות דין א' ד"ה ואם חיסר וכו' ע"ש וא"כ מ"ש מתנאי שאין בידו לעשותו ובר מן דין קשה מהא דתנן לעיל דף יו"ד ע"א אמרה פרה זו הריני נזירה וכו' ומוקי לה תלמודא דהיתה פרה רבוצא ואמר הריני נזיר אם אעמידנה וכו' כפירש"י ותוס' לעיל ע"ש וצ"ע. מיהו הא דקשה מנזיר שמשון נראה לישב משום דס"ל כפי' הר"ן בפ"ב דנדרים דמפרש דמאי משני התם נזיר שמשון לא תניא ר"ל דברייתא סתמא לא משמע דמיירי בנזיר שמשון ע"ש וא"כ לדעת המקשה ע"כ צ"ל דר"ש דמיירי בברייתא בכרי פליג אר"מ וס"ל דלא בעינן דומיא דבני גד וכו' כרחב"ג דפליג אר"מ פ"ג דמס' קידושין דף ס"א ע"א וע"ש בתוס' ד"ה כל וכו' אבל לפי

המסקנא דמשני לא תניא ובריייתא לא איירי בנזירות שמשון מהי תיתי לומר ר"ש פליג אר"מ ומשו"ה ק"ל ת"ל וכו' וצ"ל נמי לתוס' הא דמייתי התם והתניא נזיר שמשון אותה בריייתא לא מיירי בה ר"ש אלא ר' יודא כדמשמע מפי' הר"ן שם ור' יודא הוא דפליג אר"מ דאשכחן דפליג עליה בפרק השולח דף מ"ו ע"ב כמ"ש הר"ן בפ"ק דנדרים דף י"א ע"א ד"ה אלא ר' יודא וכו' ע"ש אבל ר"ש לא אשכחן דפליג אר"מ והא דמסיק התם להודיעך כחו דר"ש וכו' ס"ל להתוס' דקאי אבריייתא דכרי אבל בריייתא דנזיר שמשון לא איירי בה ר"ש וכ"כ התוס' שם לחד פירושא ע"ש ואמטו להכי הוא דק"ל הכא כיון דלא אשכחן דר"ש פליג אר"מ ת"ל וכו' ומיהו לפירש"י התם משמע דאף לפי המסקנא ס"ל לר"ש דמהני תנאי בנזירות שמשון וצ"ל דאה"נ דר"ש פליג אר"מ א"נ ס"ל לרש"י כמו שתירץ בש"מ הכא על קושיית התוס' משם הר"ר עזריאל ע"ש:

ועי"ל הא דלא הוק"ל להתוס' מנזירות שמשון משום דנזירות איסורא הוא ובאיסור לא בעינן משפטי התנאים כדאיתא בפרק שבועת העדות דף ל"ה ע"ב ואע"ג דנדרים חשיב איסורא דאית ביה ממונא כמ"ש הר"ן פ"ק דנדרים דף י"א ע"א ד"ה לית ליה וכו' היינו משום דנדרים איסור חפצא דמתסר חפצא עליה כמ"ש הר"ן שם להדיא א"כ משמע דבאיסור גברא לא חשיב אית ביה ממונא ועיין לה' שע"ה ז"ל ה' אישות דף כ"ט ע"ד שדייק כה"ג וז"ל ולדעת הרמ"ה וכו' ונדרים שאני דמתסר חפצא א"כ בנזירות כיון דמתסר גברא לא בעינן תנאי כפול וכו' עכ"ל ע"ש וא"כ י"ל דס"ל לתוס' דנזיר איסור גברא וכ"ה דעת רש"י לעיל דף ד' ע"א ד"ה והרי מושבע וכו' וכן נמי דעת הרא"ש פ"ק דנדרים דף ב' ע"ב ד"ה לאפוקי וכו' ועיין להלק"ט דף כ"ה ע"ב סו' כ"ב ולכך לא ק"ל אלא אנזיר סתם כיון דחייב להביא קרבן א"כ חשיב איסורא דאית ביה ממונא אבל נזיר שמשון דאינו מביא קרבן לא חשיב איסורא דאית ביה ממונא כיון דאיסור גברא ולא חפצא. מיהו ק"ל כיון דבנדרים בעינן משפטי התנאים משום דאיסור חפצא א"כ היכי מהני תנאי כדאיתא בפ"ב דנדרים דף י"ד ע"ב קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר וכו' ותנן נמי בר"פ ואלו נדרים דף ע"ט ע"א אם ארחץ אם אתקשט וכו' שהרי לא אפשר לקיים ע"י שליח וכן קשה משבועה דבעי תנאי כפול כמ"ש התוס' פרק שבועת העדות דף ל"ו ע"ב ד"ה ה"ג וכו' בסוף דבריהם ע"ש והיכי מהני תנאי והא לא אפשר נמי ע"י שליח ולא שייך תי' התוס' שהרי דוקא אם יעבור אשבועה הוא דחייב קרבן שבועה ולא דמי לקרבן נזיר שחייב להביא קרבן. גם מה שתירץ בש"מ משם הר"ר עזריאל דנדר ונזירות דא"ץ מעשה לא אלים שיתקיים אם לא נתקיים התנאי ע"ש לא ידעתי מה יענה בסוגיא דפ"ק דנדרים דף י"א ע"א דמשמע דבנדרים בעינן תנאי כפול דומיא דבני גד

וכן גבי שבועה נמי בעי תנאי כפול גבי אז תנקה מאלתי כדאיתא פ"ג דקידושין כמ"ש התוספות בפרק שבועת העדות שזכרנו אלמא דבעי' משפטי התנאים אפילו בדבר שאין צריך מעשה. ומיהו גבי שבועה י"ל דשאני שבועה דאברהם דעל ענין הקידושין דשייך בהו שליחות ע"ד תירוץ התוס' גבי נזירות אבל מנדרים קשה וכעת צריך להתישב בזה לעת הפנאי ועיין לה' שע"ה ז"ל הל' אישות דף ל"ו ע"ג ודו"ק: בא"ד וא"ת הא אמרינן הריני נזיר לגלח בבית ץ חוניו וכו' עיין להתוס' במסכת כתובות פרק אע"פי דף כ"ו ע"א שתירצו בע"א ועיין לתי"ט פי"ג דמס' מנחות משנה י"ג ד"ה יצא וכו' שהזכיר לדבריהם ולא הזכיר לדברי התוס' הכא ע"ש:

ד"ה האי ע"מ וכו' דאין קידושין לחצאין וכו' והא דהוצרך לומר מפני שמתנה וכו' היינו נמי טעמא דאין קידושין לחצאין דהיא היא וכן מוכח מדברי התוס' בפרק אע"פ שכתבו וז"ל ועי"ל דנזיקין לא דמו וכו' דהכא ה"ט דאין קידושין לחצאין וכו' ע"ש ומיהו ר' יודא דפליג ואמר דבר שבממון תנאו קיים צ"ל דס"ל דחצאין כה"ג אין קפידא ומתקדש' לחצאין וק"ק דא"כ לר' יודא אמאי גבי עונה תנאו בטל נימא כחוץ דמי כיון דס"ל מקודשת לחצאין בשלמא לפירש"י י"ל דעונה חשיב סוג אחר והו"ל לא קבל עליו כלום אבל לדברי. התוספות דשייך לומר חוץ והיינו כיון דאמר מקודשת שייך לשון חוץ דמשייר לאותן קידושין שאמר מקודשת לי וכן משמע מפירש"י במציעא דף צ"ד ע"א בד"ה בדבר שבממון וי"ל דגם התוס' נמי ס"ל דלא שייך חוץ כפירש"י הכא משום דלא קבל עליו כלום אלא דהוק"ל משום דס"ל הא דקתני שאר וכסות ועונה או או קתני ולכך שפיר שייך חוץ ודו"ק:.

דף יב:

גמ' ארבעה נדרים הללו צריכין שאלה לחכם וכו' ק"ק דבשאר נדרים נמי צריך שאלה וי"ל דבשאר נדרים בעי פתח וחרטה וכאן שאלה לבד בלא פתח וחרטה וכ"כ בש"מ ע"ש:

רש"י ד"ה רישא כגון דנדר מחדא לרבינא ברישא דרישא מודה ר"ש וכו' עכ"ל כצ"ל ר"ל הא דנקט המקשה וגם המתרץ במלתיה תיבת רישא היינו אליבא דרבינא דאמר מודה ר"ש ברישא דרישא אבל לר' יהושע בן לוי דחלוק היה ר"ש ה"מ למנקט גם רישא דרישא ודו"ק:

ד"ה ולר"ש דאמר וכו' בבת אחת כגון דאמר הריני נזיר סתם וכו' עכ"ל עיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א ברש"י ד"ה ואב"א וכו' ודו"ק: ד"ה אב"א וכו' ל"א וכו' דלבו אונסו וכו' דר' כהנא ודר' אסי וכו' ראיתי מי שהקשה דהני נדרי שגגות מקרו כדאיתא פ"ג

דנדרים דף כ"ה ע"ב והיכי קרי להו הכא נדרי אונסים עכ"ל ולק"מ דשוגג נמי מקרי אונס דאנוס הוא מחמת ששגג וכן רש"י עצמו כתב לבך אנסך והיינו אונס השוגג אבל נדרי אונסין דחשיב היינו אונס אחרינא ולכך חשיב להו תרתי נדרי שוגגים ונדרי אונסין ותדע דבפ"ג דשבועות דף כ"ו ע"א מייתי עלה האדם בשבועה פרט לאנוס ועיין לכ"מ ז"ל פ"ק מה' נזירות דין ט"ו וק"ל: אבל ק"ל לפי ל"א דאונס הלב חשיב נדרי אונסין א"כ ברישא נמי אמאי לא הוי נדרי אונסין שהרי בלבו נמי שהנזיר מותר ביין ומאי משני וצ"ל דלא חשיב נדרי אונסין אלא כשנדר אכולי מילי ואז לבו אנסו אחדא אבל ברישא שלא קבל איסור היין לא. ושו"ר למהרימ"ט ח"א סי' ס"ח דף מ"ה ע"ד שהוק' לו כן ותירץ דמה שלבו אונסו לא חשיב אונס משום דדברים שבלב אינם דברים אבל הכא דמוכחא מילתא שהרי חזינן שאינו יכול לחיות בלא יין הילכך הוו דברים עכת"ד ע"ש. ודע דלפי ל"א דרש"י מבואר בפשיטות דטועה בדין מקרי שוגג וכן פסק הרמב"ם להדיא פ"ק מה' נזיר דין ט"ו כל"א דאינו נזיר מפני שבכלל נדרי שגגות ע"ש אלמא אע"ג דידע בנפשיה דקבלן עליו נזירות אפ"ה כיון שהוא סבור שמותר ביין הו"ל שוגג ואינו נזיר אמנם ראיתי להתוס' בפ"ג דמס' בכורות דף כ"ג ע"א ד"ה סבר וכו' שכתבו כן בדרך שמא שכתבו וז"ל ושמא הא חשיב שוגג כסבור שמותר לבטל עכ"ל ע"ש וראיתי להמש"ל פרק ט"ו מה' מ"א דין כ"ה שכתב דדברי התוס' הם הפך דברי הרמב"ם פ"ה מה' תרומות דין ח' שכתב דאם שגג שמותר לתרום מן הטמא על הטהור הרי הוא כמזיד וכו' ע"ש אלמא דס"ל דטועה בדין חשיב מזיד ומעתה דברי הרמב"ם סתרי אהדדי הך דפ"ה דתרומות עם ההיא דפ"ק מה' נזירות. שו"ר כה קול אליהו שו"ת א"ה סי' ט' דף ז' ע"ב שהק' קושיא זו ושם סי' יו"ד דף ס"א ע"ד כתב לחלק דשאני מפרש מן הטמא על הטהור החמירו ביה טפי משום דגרוע לא חוי לאכילה כלל ע"ש ועיין לה' לח"מ ז"ל ולה' מש"ל פ"ד מה' נזירות דין י"ג ועיין בס' קול אליהו דף ס"ב ע"א וכעת לא נתיישבתי עד אם יגזור ה' בחיים אכי"ר ועיין ערך השלחן נר"ו י"ד סי' צ"ט ס"ק יו"ד:

שם גמ' ואב"א בנדרי אונסין קמפלגי ובפלוגתא דש דשמואל ור' אסי וכו' וצ"ל דשמואל ור' אסי לא ס"ל כהאי שנוייא אלא כאידך שנויי דאל"כ תקשי להו לימא דפליגי בפלוגתא דתנאי ועי"ל דלעולם ס"ל כהאי שנוייא ומ"מ לא קשה לפי הדרך שכתב כללי הגמ' דמאי דפריך תלמודא לימא כתנאי הכוונה לימא הלכה כפלוני ולכך כיון דאינו מבואר להדיא דתנאי פליגי בהכי ואיכא לפרושי דפליגי במילתא אחריתי א"כ לא שייך לומר הלכה כפלוני ועיין לחידושונו לעיל פ"ק דף ו' ע"ב:

תוס' ד"ה שומע וכו' והשתא ניחא נמי הכא דהא איכא לפרושי נמי כאידך שנויי ולכך לא מצו למימר הלכה וכו' ודו"ק:

תוס' ד"ה דברי הבאי וכו' א"נ מייתי ליה דין זה הכא דאין פיו ולבו כצ"ל ר"ל נהי דלא דמו ממש לנדרי אונסין מ"מ מייתי לה להא דנדרי אונסין הכא משום דמחד טעמא הם מטעם דאין פיו ולבו שוין ולכך מייתי לה לומר כי היכי דהתם בעי שאלה מטעם דאין פיו ולבו שוים אע"ג דבלבו אדעתא דאונס לא נדר הוו דברים שבלב ואינם דברים ה"נ צריך שאלה משום דאע"ג דבלבו אדעתא דאונס לא נדר אין פיו ולבו שוין. ומיהו למ"ד לא בעי שאלה צ"ל דס"ל דאע"ג דדברים שבלב אינם דברים מ"מ בכה"ג דמוכחא מילתא דאדעתא דהכי לא נדר הוו דברים ועיין להרע"ב פ"ג דנדרים משנה ג' ולפי תירוץ זה ניחא מה שיש לדקדק מאי שנא גבי נדרים דלא פליגי ר"ש ורבנן אי אנהו ד' נדרים צריכין שאלה או לא וגבי נזירות הוא דאפליגו הכא אלא י"ל דלרבותא אפליגו גבי נזירות אע"ג דלא דמו כ"כ לנדרי אונסין אבל לדברי ר"ת קשה. וראיתי למהרימ"ט ח"א סי' ס"ח דף מ"ח ע"ד שהק' לר"ת שהאונס בא אחרי כן א"כ אמאי קתני מתני' אבל סבור הייתי שחכמים מתירין לי אפי' לא סבור בכך מתירין לו מטעם שהוא עכשיו אנוס בשלמא לפי א"נ דבשעת הנדר ידע האונס וה"א סבר וקביל הילכך הוצרך לומר סבור הייתי וכו' את"ד ע"ש וראיתי בשיטה מקובצת שכתב משם ר"י מצאתי וכו' ע"ש כנר' שהרגיש בקושיא הלזו וזה ת"ד דלרבותא קאמר סבור הייתי שהיה בדעתי אף שקבלתי עלי האונס מ"מ חכמים מתירין לי כ"ש דדין הוא שיתירו לי כי וראי לדעת אלו האונסין לא קבלתי עלי עכ"ד ע"ש. ודע שראיתי עוד בש"מ שתירץ לקושיית התוס' וז"ל ותירץ הר"מ דמ"מ טעמא דמתני' כמו טעמא דנדרי אונסין דהתם הוי טעמא משום דאין פיו ולבו שוין דאדעתא דאונס לא נדר במתני' נמי בשעה שקיבל עליו הנזירות לא היה בדעתו לאסור עצמו ביין ולא היה פיו ולבו שוין הילכך לרבנן לא בעי שאלה עכ"ל ונראה דקושייתו אינה כמו שהק' התוס' דמסתמא לא גמר ונדר ולא בעי שאלה לכ"ע אלא אדרבא להיפך כיון דבשעת הנדר ידע האונס א"כ מסתמא סבר וקבל ובעי שאלה לכ"ע דהשתא יבא תירוצו על נכון כמובן ודו"ק:

שם גמ' ואני אכולה דבורא משמע או דילמא וכו' בירושלמי מבעיא ליה נמי הכי ומסיים וז"ל אן תעבדיניה ואני על כל דבורו אמר ואני נזיר וכו' ועיין במפרש לה' פני משה ז"ל וראיתי בספר צדקה לחיים ז"ל בליקוטי הרמב"ם בהלכות נזירות שהביא פי' אחר בכוונת הירושלמי משם מר אביו זלה"ה ע"ש ולפי דבריו מאי דמסיים עוד הירושלמי וז"ל אמר ר' ייסא הדא אמרה אחד שאמר הריני נזיר ק' יום ושמע חבירו וכו' ע"ש קאי

אבעיא קמייתא ואע"פי דאין מפורש בה בהדיא דקאי אדיבורא קמא מ"מ כיון דפירושא מיהת הכי הוא וק"ל:

שם גמ' ועלי בהא מילתא וכו' והא דלא קאמר אלא ועלי לגלח לבד י"ל דה"ק ועלי כמו שאמרת להיות נזיר וגם לגלח נזיר כ"ה בש"מ ע"ש: רש"י ד"ה אמר הריני נזיר וכו' ביום תגלחתו עכ"ל נראה מפי' דזהו פי' ועלי לגלח אבל ראיתי בש"מ שכתב וז"ל אמר לגלח לפי שאינו מגלח אע"פי שמלאו ימיו עד שיביא קרבנות חבירו ולפיכך אמר לגלח נזיר שנכשר לגלח כשנביא קרבנותיו עכ"ל ע"ש:

באר משה על נזיר יב/א:

גמ' אסור בכל הנשים שבעולם וכו' ז"ל התוס' במס' גיטין דף ס"ד ע"א ד"ה אסור וכו' ואע"פי שבאו כל הקרובות ואמרו שלא נתקדשו לא סמכי' אדיבורא בעלמא עכ"ל ע"ש:

שם גמ' ומודה ר' יוחנן וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ז מה' אישות דין ך' בד"ה ובעיקר וכו':

רש"י ד"ה או שפרחה וכו' כגון שהיו שם מ"ה חטאות המתות וכו' עיין לה' שע"ה ז"ל הל' פסולי המוקדשין דף מ"ז ע"ד:

תוס' ד"ה קן סתומה וכו' דאי מפורשת וכו' עיין לה' א"מ ז"ל ועיין לה' חק נתן ז"ל לחידושיו בפ"ב דמס' קינין:

ד"ה באשה וכו' אבל כל קרובותיה וכו' כצ"ל:

ד"ה כי משוי וכו' שלא עשאו שליח לכך ולא חלו וכו' כצ"ל:

ד"ה מ"ט וכו' שלא היה לה אחות ועתה יש לה וכו' עכ"ל אין לשונם מכוון שהרי רבא לא קאמר הכי אלא קאמר אע"פי שהיתה לה אחות ונתגרשה גם מה שפירשו כלומר ה"ד וכו' לא ידעתי מהיכא תיתי ששואל ה"ד שהוצרך לחדית ליה דבההיא שעתא הוה נסיבא לגברי שהרי בהדיא קאמר שהיתה לה אחות ונתגרשה לאחר מיכן מדקאמר נתגרשה משמע להדיא דהיינו היתה נשואה ונתגרשה לאחר מיכן וע"כ ודאי דידע דבההיא שעתא וכו' אלא דבעי כיון דנתגרשה יש לאסור מספק ומשני כיין דבההיא שעתא וכו' הילכך כי משוי וכו' וכמו ויש לישב שכתבו ואי איכא לפרושי דהוה ס"ד דהיתה נשואה ונתגרשה קודם אמירתו לשליח וחדית ליה דבההיא שעתא דאמר לשליח היתה נשואה א"כ אמאי הוצרכו לפרש ה"ד וכו' אדרבא שפיר קאמר מ"ט ונראה דלא הוו גרסי ואע"פי שהיתה לה אחות אלא הכי הוו גרסי ואע"פ שנתגרשו לאחר מיכן ולפ"ז משמע דבאותה המצאה עצמה דאמר דאין לה אחות קאמר עלה ואע"פי שנתגרשה וא"כ הו"ל דברי רבא סתרי אהדדי דאיך שייך לומר נתגרשו דמשמע דהיתה לה אחות ולא שייך לומר מ"ט אלא כלומר ה"ד לא היה לא אחות ועתה יש לה ומשני הא דקאמר אין לה אחות אינו ר"ל אין

לה אחות ממש אלא כלומר דהוו נשואות כאלו אין לה אחות ולכך שפיר קאמר ואע"פי שנתגרשו ושוב כתבו דלעולם ידע זה ולא הוצרך לשאול ה"ד וכו' כנ"ל נכון. ונראה דגי' זו שכתבנו לדעת התוס' מיושבת טפי מגי' דידן שהרי לפי גי' דידן ע"כ מלתא דרבא דאמר ומודה באין לה אחות וכו' היינו אין לה אחות ממש מדקאמר אח"כ המצאה אחרת ואע"פ שהיתה לה אחות וכו' וא"כ מאי קמ"ל רבא פשיטא מהיכא תיתי שיהיה אסור בכל הנשים וצריך ליישב אגב דבעי לומר ואע"פי שיש לה אחות אבל לפי' הגי' שכתבנו ניחא שפיר דרבא לא מיירי אלא באחות נשואה וחידש אעפ"י שנתגרשה ודו"ק:

בא"ד אלא משום דלשון נזיר משונה וכו' עכ"ל יש לתמוה דפ"ק דכתובות דף ה' ריש ע"ב איתא נמי כה"ג דקאמר מ"ט ופירש"י כלומר במאי. דומות וכו' ע"ש וצ"ע ועיין עוד לה' א"מ ז"ל:

בא"ד כדאמרינן בפרק האומר לחבירו וכו' עכ"ל אע"ג דהתם בפרק האומר דף ס"ב ע"ב מסיק היכא דאיכא שנוי כגון דמעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת הוי מחוסר מעשה אע"ג דבידו ע"ש צ"ל דס"ל לתוס' דעיסה לא חשיבא שנוי אלא דמיא לקוצץ פירות מן המחובר דלא הוי שנוי אבל ק"ק שהרי לענין אי שנוי קונה או לא אמרי' בפרק הגוזל עצים דף צ"ד ע"א דעיסה חשיבא שנוי גבי מפריש מן העיסה וכו' ע"ש ואילו גבי קציצת פירות מן המחובר לא חשיב שנוי כדאיתא התם דף צ"ו ע"א גבי מאן דגזל דיקלא מחבריה וכו' ע"ש וא"כ כי היכי דלענין שנוי קונה חשיבא עיסה שנוי לגבי קציצת פירות מן המחובר ה"נ לענין דשב"ל אימא דחשיבא שנוי לגבי פירות והוי מחוסר מעשה ומאי ראיה מייתו מפירות ערוגה זו וכו' ויש מי שהשיב לי דראית התוס' אינה אלא לענין היכא דבידו לא הוי מחוסר מעשה אבל מסברא בעלמא אית להו דעיסה הוי בידו ולא חשיבא שנוי כ"כ לענין מחוסר מעשה ודו"ק:

בא"ד ומ"מ בהאי טעמא לחוד לא סגי לן וכו' עכ"ל הוק' להו למה הוצרך ר"ת לומר משום דיש בידה להביא עיסה וכו' ת"ל דגבי חלה כיון דבידה ללוש ולהפריש חלה אבל הכא אין בידו לגרשה ולקדשה עכשיו ולזה תירצו דה"ט לחוד לא סגי מדאמרי' פרק כ"ג וכו' כ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ט מה' אישות דין ו' ע"ש ועיין מה שאכתוב בע"ה בסמוך באורך גבי דקאמר ודילמא אליבא דר"א וכו' ודו"ק:

באר בשדה על נזיר יב/ב:

גמ' במילתא דלא מצי עביד השתא וכו' משמע הכא דס"ל לרבא אין אדם מקנה דשב"ל דאי אדם מקנה א"כ מאי עביד השתא שיאמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שיגרשך בעליך פרק ג' דקידושין דף ס"ב ע"א האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שימות

בעליך לאחר שתשתחררי אינה מקודשת ופירש"י משום דבר שלב"ל והתם דף ס"ג ע"א פליג ר"מ בברייתא וס"ל דמקודשת ומחלוקת אמוראי אם הלכה כרבנן או כר"מ דרב ס"ל הלכה כר"מ כדאיתא בפרק האשה רבה צ"ג ע"א ושמואל ס"ל הלכה כרבנן כדמוכח בכתו' בפרק אע"פי דף נ"ט ע"א דס"ל אין אדם מקדיש דשלב"ל וא"כ כ"ש דאין אדם מקנה דשלב"ל והשתא ע"כ צ"ל דס"ל לרבא הכא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כדס"ל לרב והילכך שפיר אמרינן דטעמיה משום דלא מצי עביד השתא. ומכאן ק"ל על התוס' במס' כתובות פרק מי שהיה נשוי דף צ"א ע"ב ד"ה דזבנה וכו' שכתבו אמילתא דרבא התם וז"ל אין סברא לומר דאתי כמ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דהא קי"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכו' עכ"ל ע"ש וקשה אמאי הוצרכו להוכיח מדקי"ל אין אדם מקנה דשלב"ל ואמאי לא הכריחו בפשיטות מדרבא גופיה דע"כ ס"ל הכא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואולי שגירסא אחרת היתה להם ובמקום רבא גרסי רבה ועיין לה' שע"ה ז"ל הל' מכירה דף כ"ו ריש ע"א ובה' צרעת דף ע"ה ע"א ד"ה והנה וכו' ודו"ק ועיין לחידושינו למסכת בכורות דף מ"ט ע"ב:

שם גמ' ת"ל אישה יקימנו ואישה יפורנו וכו' מאישה יתירה קדריש למעט שליח וכ"כ הר"ן בנדרים דף ע"ב ע"ב והתוס' במציעא בהשואל דף צ"ו ע"א ד"ה שליח וכו' כתבו עוד משום דלשון אישות משמע הוא ולא שלוחו ע"ש. ודע דמסוגיא זו ק"ל על הרב מהרימ"ט ח"א סי' קכ"ז דף פ"ט סוף ע"ד שכתב וז"ל נ"ל הדברים שאם אמר אדם לחבירו צא והקדש שור א' משיורי אין בו דין הקדש דמילי נינהו וקי"ל דמילי לא ממסרן לשליח ומיהו תרומה דאתרבי שליחות מחשבת תרומה חשיבה מעשה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם והוי כאילו תרם בידים אבל דיבור של הקדש מילי נינהו ואין בו דין שליחות את"ד ע"ש והשתא קשה שהרי הכא גבי הפרת נדרים דדיבור נינהו ויש בו דין שליחות ומ"ש משום דמילי נינהו ולא ממסרן לשליח אחר המחילה רבה דבר תימא הוא דהתם לענין דאין השליח עושה שליח דאין בדברים כח להיות חוזרין ונמסרין לשליח אחר כדפירש"י פ"ג דגיטין דף כ"ט ע"א ד"ה רבא אמר וכו' ע"ש ועיין לה' שע"ה ז"ל ה' אישות דף ל"ו ע"ג מה שהק' עליו ובסוף דבריו רמז לה' מח"א ה' שלוחין סי' ז' ע"ש והגידו לי שה' מח"א הרגיש במה שהקשינו ע"ש ועיין לחידושינו לעיל דף י"א ע"א ד"ה דהוי מתנה על מ"ש בתורה וכו' ודו"ק וכמו כן קשה ג"כ על ה' מח"א ממשנה דפסחים דף פ"ח ע"ב דקתני האומר לעבדו צא ושחוט עלי את הפסח שחט גדי יאכל וכו' ע"ש ועיין לה' משחא דרבותא למהרש"א זצ"ל בנימוקיו לי"ד סי' רנ"ח דף פ"ד ע"ב ד"ה תשובה בסוף דבריו ע"ש ודו"ק ואין להאריך:

שם דברי ר' יאשיה וכו' כתב הרא"ש בפסקיו בנדרים דף ע"ב ע"ב וז"ל ואפי' בנדרים שנדרה בבר קאמר ר' יאשיה דלא מצי למשוי שליח דקרא קדריש וכו' והא דנקט שתידור ולא נקט שנדרה ואליבא דרבנן להודיעך כח התירא אליבא דר' יהונתן עכ"ל והא דפריך תלמודא טעמא דאמר רחמנא וכו' משום דפשט דברי ר' יאשיה משמע דקרא אצטריך גם לעתיד מדמייתי לה גבי עתיד ועי"ל מדר' יהונתן נשמע לר' יאשיה דלא פליג ר' יאשיה אלא משום דדריש קרא אבל אי לאו קרא מודה לר' יהונתן ואין צורך למה שנדחק ה' א"מ ז"ל ע"ש. אבל קשה דא"כ תקשי ליה קושיית הגמ' ליפר לה איהו ולא שייך לשנויי דילמא מטרידנא שהרי לא משכחת לומר לאפוטרופוס להפר לה אלא ביום נסיעתו שיפר לה על מה שנדרה כבר באותו יום עצמו אבל מקודם נסיעתו לא מצי למימר לאפוטרופוס להפר ביום נסיעתו דא"כ ממ"נ אי בעת אמירתו לשליח עדין לא נדרה א"כ ה"ל עתיד ואי כבר נדרה א"כ שוב לא מצי מיפר דהא כיון דלא היפר לה ביום שמעו שוב לא מצי להפר וא"כ כיון דביום נסיעה אומר לאפוטרופוס א"כ ליפר לה איהו במקום שאומר לשליח דהא ע"כ ביום נסיעה ליכא למיחש לקטטה כדמשמע מדברי התוס' ולפי מה שאכתוב לקמן לחד תירוצא דמאי דפליג תלמודא ליפר לה איהו משום לישנא דברייתא הוא דפריך ניחא דאקרא לק"מ דהא אצטריך לאשמעינן לענין דינא ועי"ל משכחת לה שאומר לשליח מהשתא קודם נסיעה יפר לה נדרים שכבר נדרה בעת אמירתו לשליח כגון שנדרה בלילה דבידו להפר לה כל אותו הלילה וגם למחר כדאיתא בפ"י דנדרים דף ע"ה ע"ב דתנן נדרה בלילי שבת וביום השבת ע"ש ואמר לאפטרופוס באותה הלילה שלמחר יפר לה מה שנדרה בלילה משום דאי מיפר לה איהו השתא איכא קטטא באותה לילה ודו"ק: שם גמ' אישה יקימנו וכו' ראיתי בס' אור יקרות בלשונות הרמב"ם בהלכות שאלה פפ"ב דין ה' שהק' וז"ל דא"כ אמאי אצטריך קרא לרבות שליח בעלמא דהוי כמותו נילף מהכא מדאצטריך למעוטי שליח הכא וכעין מה שהקשו התוס' שם וליכא למימר נילף מהכא לעלמא דלא אמרינן שלוחו כמותו דהא איכא קראי טובא בנדרים ובעגלה ערופה ובעיר הנידחת ולכ"ע אין מלמדין עכ"ל ע"ש. הנה מה שרצה ה' לומר דנילף מהכא לדעלמא וכו' אחר המחילה אינו דא"כ ל"ל קרא דבלא"ה הסברא היא דאין שלוחו כמותו כדפריך ריש פ"ב דקידושין דף מ"א ע"ב שליחות מנ"ל ועיין למהרש"א שם ד"ה נפק"ל וכו' ולעיקר קושייתו אשתמטיתיה לדברי התוס' ריש פ"ק דעירובין דף ב' ע"א ד"ה קרבנו וכו' שהקשו כה"ג ע"ש מה שתי שתירצו וק"ל:

שם גמ' ודילמא אליבא דר"א וכו' משמע דלרבנן דפליגי אר"א קושטא הוא דלא אצטריך קרא דאישה יקימנו וכו' והרמב"ם פי"ג מה' נדרים דין ט' פסק כרבנן דר"א ופסק לקרא

דאישה יקימנו וכבר נתעורר בו הלח"מ ז"ל ומיהו אין זו קושיא כ"כ כיון דלא נ"מ לדינא ודוגמא לזה כתב הלח"מ עצמו פ"ק מה' נזירות דין י"ג וגדולה מזו ראיתי לה' יד מלאכי ז"ל בכללי הרמב"ם סי' ד' דדרבו של הרמב"ם לאתויי קרא אף שלא נזכר בגמ' ע"ש אבל אי קשיא מה שהק' הלח"מ ז"ל פ"ב מה' שאלה דין ה' דאיך פסק רבינו שם למעט שליח דהא כיון דלרבנן דקי"ל כוותייהו ע"כ לא דרשי קרא דאישה למעוטי שליח ה"נ לא דרשי בעליו עמו למעוטי שליח והיא קושיא אלימתא ומה שתי' ה' ז"ל דרבינו בה' נדרים דהביא קרא דאישה איירי בנדרים שנדרה כבר ע"ש הוא דחוק דמשמעות דברי רבינו דקאי אתחלת הדין דאיירי בלעתיד כמו שיע"ש. ומה שנלע"ד לישב דעת רבינו ע"פ מה שהק' ה' א"מ ז"ל בפשטא דשמעתא דקאמר מילתא דלא מצי עביד לא משוי שליח מאי שנא מהא דאמרינן בפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"ב גבי עבד אע"ג דלא מצי מקבל גיטו מיד רבו מצי משוי שליח לקבל לו גיטו משום דשייך בתורת גיטין וא"כ ה"נ איתיה לבעל בתורת קידושין והניח בצ"ע ע"ש. והנה קושיא זו ל"ק לפי מה שפי' ה' מהרימ"ט הביאו ה' מש"ל ז"ל פ"ט מה' אישות דין ו' ד"ה ומ"ש רבינו וכו' דמאי דקאמר תלמודא לא משוי שליח ר"ל לא אסיק אדעתיה לשויי שליח דומיא דלא משוי שליח דקאמר לעיל דר"ל לא אסיק אדעתיה כדפירש"י לעיל אבל אין ה"נ דאם עשה שליח בפירוש מהני וכבר עלה בדעתי פי' זה וה' מש"ל הקשה על פי' זה וז"ל ונוראות נפלאתי על ה' מהרימ"ט דא"כ מאי פריך תלמודא מהאומר לאפוטרופוס וכו' שהרי התם עשהו שליח בפירוש ולכך מהני ועוד הקשה עליו דאי כדברי מהרימ"ט אכתי תקשה מתני' דנזיר דהא הראשון לא מצי עביד השתא להביא קרבן על השני שעדיין לא נדר בנזיר וא"כ לא היה דעת הראשון על השני ע"ש וקושיא זו השניה לא ידעתי מאי מקשה דכונת ה' מהרימ"ט דוקא גבי שליחות שאני הוא דאמרי' לא אסיק אדעתי' היכא דלא מצי עביד כי היכי דצ"ל הכי לפי דרכו של ה' מש"ל דלא מהני השליחות כלל משום דשליחות שאני ונראה דדעת המש"ל כיון דמצי למעבד שליח אין סברא לחלק לענין לא אסיק אדעתיה ומ"מ אין זה מוכרח אבל קושיא קמייתא קושיא אלימתא היא וכן ראיתי בשיטה מקובצת שהק' כן ע"ש. עוד ק"ל על ה' מהרי"מט שראיתי לו שהק' לפי פירושו וז"ל וא"ת הא אמרי' בפ"ק דקידושין הני כהני שלוחי דרחמנא דאי ס"ד שלוחי דידן מי איכא מידי דאנן לא עבדינן ושליח מצי למעבד ותירץ וז"ל דהתם לא מצי עביד לגמרי אבל הכא לכי שליח מצי למעבד איהו נמי מצי עביד עכ"ל. ותמיה אני עליו איך לא ראה אותה סוגיא עצמה דבפ"ק דקידושין דהקשה תלמודא להדיא כמו שהק' ה' ז"ל עלה ההיא דרב הונא מעבד דמצי משוי שליח ומשני משום דעבד שייך בתורת גיטין אבל ישראל לא מצי עביד כלל

ע"ש והוא כעין מה שתירץ ה' ז"ל ואדרבא הו"ל לאתויי סייעתא מעבד לפירושו מסוגיית הגמ' התם לא להקשות לפי' מהך דר' הונא סוף דבר. שדברי מהרימ"ט מתמיהין. מ"מ נקיטינן מיהא ליישב דעת רבינו והוא דרבינו מפרש כמו הפירוש של מהרימ"ט מפני שהוקשה לו מהך פ"ק דקידושין מ"ש מעבד כמו שהקשה ה' אורח מישור והוקשה לו ג"כ מה שהקשו התוס' מהך דמעשים בכל יום וכו' ולכך הוכרח לפרש כפי' מהרימ"ט. וכדי לתרץ מה שהקשה המש"ל ע"ז דמאי פריך תלמודא מאפוטרופוס לכך ס"ל לרבינו דוקא לפי האמת דמסיק בפ"ק דקידושין דעבד מצי לשויי שליח משום דשייך בתורת גיטין וכו' ואז ע"כ צ"ל דרבא הכא ע"כ דמיירי בסתם דאי בדפירש א"כ תקשי מאי שנא מעבד אבל המקשה הכא דפריך מאפוטרופוס א"ל משום דס"ל בדעת המקשה התם דפריך ולא והא גבי עבד וכו' ולא מחלק בין שייך בתורת גיטין וכו' וא"כ ע"כ לדעת ר' הונא התם דאמר מי איכא מידי וכו' ע"כ דעבד נמי לא מצי למשוי שליח וממילא דרבא נמי הכא ע"כ דמיירי אפי' פירש נמי לא מהני ולכך שפיר פריך מאפטרופוס והא דמשני ליה ס"ל כר"א ולא משני ליה כפי האמת התם דעבד מצי משוי שליח וע"כ דרבא מיירי בסתם י"ל דס"ל לרבינו אין ה"נ דהוה מצי לשנויי ליה הכי אלא משום דבלא"ה ע"כ צריכין להאי שנויא דסבר לה כר"א אליבא דרבה התם בפ"ק דקידושין דמבעיא ליה עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מי אמרי' כיון דאיהו לא מצי משוי שליח א"ד וכו' ומסיק בתר דבעיא הדר פשטא ע"ש והשתא קשה דמאי קמבעיא ליה ואיך פשיט לה מדנפשיה והלא ברייתא היא מפורשת דהאומר לאפטרופוס וכו' דאע"ג דלא מצי עביד מצי לשויי שליח וע"כ משום דשייך בתורת הפרה וצ"ל משום דאיכא לאוקומה דסבר לה כר"א ולא תפשוט והילכך משני נמי הכא הכי לרווחא דמילתא אף לפי סברת המקשה נמצא דסוגיא דהכא אינה אלא לפי הס"ד התם אבל לפי האמת לא פריך מידי וא"ש לפ"ז לישנא דדילמא דקאמר דילמא סבר לה כר"א וכו' ולכאורה לשון דילמא אינו מדוקדק שהרי ע"כ קושטא דהכי הוא דלרבא צ"ל סבר לה כר"א אבל לפי דרך זה ניחא דקאמר דילמא משום דאינה אלא דחייה בעלמא לרווחא דמילתא לסברת המקשה מעתה נתחוורו פסקי רבינו כמין חומד שהביא פרק י"ג מה' נדרים קרא דאישה יקימנו וכן בפ"ב מה' שאלה דפסק למעט השליח משום דלפי האמת רבנן קושטא הוא דדרשי לקרא דאישה יקימנו וכו' וע"פ קוטב זה תתפרש נמי סוגיא דנדרים דף ע"ב ע"ב דפריך והא לא שמע וכו' שהקשה מינה ה' המגיה שבספר מש"ל ז"ל פ"ט מה' אישות ע"ש כנ"ל נכון לדעת רבינו ודו"ק:

ומיהו אכתי צריך לישב כיון שהמקשה הכא ע"כ דכחו משום ר' הונא התם דאמר מי איכא מידי וכו' וס"ל נמי למקשה דאין לחלק בין דשייך בתורת גיטין וכו' א"כ עיקר קושייתו לא הו"ל להקשות אלא אמילתא דר' הונא התם אבל לרבא הכא מאי פריך שהרי אי לאו רב הונא איכא למימר לאידך גיסא דבין עבד בין גבי קרבן מצי לשויי שליח לרבא התם דס"ל דעבד מצי משוי שליח כיון דאין לחלק בין היכא דשייך וכו' ורבא הכא מיירי בסתם ויש לישב בדוחק דארב הונא לא פריך משום דאה"נ דידע לשנויי דסבר לה כר"א אבל לרבא פריך שפיר אי איכא למימר דסבר כר' הונא משום דדחיקא מילתא טובא לשנויי אליביה דס"ל כר"א דלא כהילכתא דא"כ מי הגיד לו לרבא רו זה שרבי יוחנן מודה ומוקי לברייתא כר"א דלא כהילכתא ומשני אעפ"י כן איכא לשנויי הכי ודו"ק. ואכתי פש גבן ליישב לשיטת התוס' והמש"ל ז"ל דרבא מיירי אפי' פירש לא מהני לשויי שליח א"כ תקשה להו מה שהק' ה' אורח מישור ז"ל מאי שנא מעבד דאמרי' התם דמצי לשויי שליח אע"ג דלא מצי עבד דע"י שלוחו מיהא מצי למעבד ולכך מצי לשויי שליח אבל הכא כיון דע"י שלוחו נמי לא מצי למעבד השתא משום איסור א"א הילכך לא מצי משוי שליח משום דבעינן בשעת אמירתו לשליח מצי עביד או הוא או שלוחו מיהו ק"ל מהא דאמרי' פרק הגוזל עצים דף ק"י ע"א גבי כהן זקן וחולה דפריך אי לא מצי עביד עבודה היכי מצי לשויי שליח ע"ש ומאי פריך והא התם שייך בתורת הקרבה ועבודה וכן נמי מצי שלוחו עביד וא"כ מ"ש מעבד וי"ל דעבד שייך בתורת גיטין השתא אבל התם השתא מיהא לא שייך ודו"ק. ודע שראיתי בספר משאת משה חי"ד סי' י"א דף ח"י סוף ע"א שהקשה למאי דאמרי' בקידושין דף מ"ב ע"ב דאין שליח לדבר עבירה מטעם דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ול"ל האי טעמא תפ"ל כיון דאיהו לא מצי עביד משום דעבירה היא לא משוי שליח ותירץ ע"פ מ"ש הרשב"ץ בתשובה הביאה מרן ס"ס שפ"ח דהא דאמור רבנן אין שליח לד"ע משום דדברי הרב וכו' אינו אלא בין ישראל לחבירו אבל ישראל האומר לגוי צא והרוג אין זה בכלל אין שליח לדבר עבירה משום דברי הרב וכו' אלא דחייב משלחו ועפ"י הדברים הללו איכא למימר דאי מההיא דכל דלא מצי עביד לא משוי שליח היה לנו מקום פטור לגמרי את המשלח אפי באומר לגוי שיהרוג דלא בא לעולם לכלל שלוחו ברם השתא דיהבו טעמא משום דדברי הרב גמרינן דאי אמר לגוי צא ופגע בפלוני חייב משלחו כיון דהא דדברי הרב בישראל לישראל איירי דאלו גוי אינו בכלל זה ותפקידיה דמשלח עביד והא קמ"ל דגוי אינו מסוג זה עכ"ל. ולא ידעתי אמאי הוצרך להביא עצות מרחוק מדברי הרשב"ץ בתשובה שהרי בלא"ה יש לעשות אותה נפקותא לפי דברי התוס' שם בקידושין ד"ה אמאי מעל וכו' שכתבו דהאי

טעמא דדברי הרב אינו אלא כשהשליח מזיד אבל כשהוא שוגג לא וחייב המשלח ואי משום דבעי הרב ז"ל לעשות נפקותא דגוי משום דהויא לכ"ע בין לר' סמא בין לרבינא פ"ק דמציעא דף י' ע"ב דע"כ מה"ט נמי לא כתב דאיכא נפקותא כהן שאמר לים לישראל קדש לי אשה גרושה וכו' דשליח לאו בר חיובא משום דלא אתווא אלא לרבינא אכל נפקותא דגוי אתייא אליבא דכ"ע כמ"ש ה' מש"ל פ"ה מה' מלוה הביאו הרב שע"ה דף ל"ט ע"ב ד"ה האמנם וכו' ע"ש מ"מ דברי התוס' דקידושין אתיין נמי לכ"ע כמו שגילו דעתם להדיא פרק מרובה דף ע"ט ע"א ד"ה נתנו וכו' ואולי דדעת הרב משום דדברי התוס' במחלוקת שנויה כמ"ש ה' מש"ל פ"ה מה' לוה דין י"ד ועיין לה' שע"ה ז"ל ה' מעילה דף נ"ד ע"א וכולי האי הו"ל להרב לבאר. ובר מן דין עיקר דבריו אינם מובנים אצלי שהרי נהי מטעם דדברי הרב אין לפטור המשלח מ"מ מטעם דלא מצי עביד לא משוי שליח מיהא יהא המשלח פטור:

ולעיקר קושייתו נראה לישב עפ"י מה שהקשו התוס' בפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"ב עלה הך בעיא דנדרים גבי הני כהני שלוחי דרחמנא או שלוחי דידן וסלקא בבעיא והקשו התוס' אמאי לא פשיט מרב הונא בריה דר' יהושע דאמר אי ס"ד שלוחי דידן מי איכא מידי וכו' וכתבו לחד תירוצא דלא ניחא ליה למפשט אלא ממשנה או מברייתא ע"ש והשתא יש ליישב דלא קאמר תלמודא טעמא דלא מצי עבור וכו' משום דא"כ תפשוט הך בעיא ממתני' ובריית‍א שהרי הא דאין שליח לדבר עבירה מייתי לה התם מהך דשלח ביד פקח וכו' וכן שליח מעל וכן האומר לחבירו צא והרוג הנפש וכו' דכולהו משניות ובריית‍ות הם ולכך הוצרך לטעם דדברי הרב כי היכי דאיכא למדחי דלא תפשוט בעיא כנ"ל נכון. עוד נראה ליישב ע"פ מ"ש המש"ל ז"ל פ"ב מה' ביאת מקדש דין ו' וז"ל דע"כ לא אמרינן דמילתא דלא מצי עביד לא משוי שליח אלא באיסור דאורייתא אבל בדרבנן משוי שליח עכ"ל ע"ש ואלו גבי אין שליח לדבר עבירה הוכיח ה' ז"ל במישור פ"ב מה' רוצח דין ב' הביאו הר' שע"ה ז"ל ה' יו"ט דף ס' ע"ב דאפי' באיסור דרבנן אמרי' אין שליח לדבר עבירה ע"ש והשתא ניחא דהוצרך תלמודא לומר טעמא דדברי הרב וכו' כי היכי דלאשמועינן אפי' באיסור דרבנן אין שליח לד"ע דאי מטעמא דלא מצי עביד לא אמרי' באיסור דרבנן כל זה לדעת ה' ז"ל דס"ל דמידי דעבירה חשיב לא מני עביד אבל אומר אני לע"ד דאינו כן ועיקר קושיית הרב ז"ל ל"ק כלל דודאי דמידי דעבירה לא חשיב לא מצי עביד כיון דאינו אלא מצד העבירה וכ"כ ה' מח"א בהלכות שלוחין יעו"ש ונראה להביא ראיה לזה מההיא דפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"ב דפריך ר' הונא מי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד וכו' והשתא אי מידי דעבירה חשיב לא מצי עביד מאי פריך שהרי

אשכחן גבי עבירה דמצי עביד שליח שהרי גבי מעילה וטביחה אמרי' בפ"ב דקידושין דף מ"ב ע"ב דגלי בהו קרא דיש שליח לדבר עבירה ע"ש אלמא אעפ"י דלא מצי עביד דעבירה היא אפ"ה משוי שליח והיותר תימא דהתם פ"ק דקידושין דף כ"ג ע"ב פריך עלה כה"ג מעבד ומשני עבד שייך בתורת גיטין ישראל לא שייך בתורת הקרבנות וכו' והשתא ליפרוך ליה ממעילה וטביחה ולא שייך לשנויי הכי שהרי אי עבירה חשיב לא מצי עביד ממילא נמי לא שייך בתורת עבירה א"ו מידי דעבירה חשיב מצי עביד כיון דאי עביד אהנו מעשיו ודוקא היכא דלא אהנו מעשיו הוא דחשיב לא מצי עביד כגון לקדש א"א דלא הוו קידושין וכן ישראל אם הקריב הוי קרבן פסול וכן כהן שהוא חולה או זקן מצד שאינו יכול ואין לומר הא דלא פריך ממעילה וטביחה משום דשאני התם דהוו שני כתובים הבאין באחד ואין מלמדין כדאיתא התם בפ"ב דקידושין אבל בעלמא קי"ל אין שליח לדבר עבירה מטעמא דמי איכא מידי וכו' ולכך פריך מי איכא מידי וכו' דא"כ מאי פריך נמי מעבד שהרי גבי עבד נמי גלי ביה קרא כדאמרי' התם בפ"ק דקידושין משום דגמר לה לה מאשה וא"כ לא מצי למילף מניה משום דהוו מעילה וטביחה ועבד ג' כתובין ואין מלמדין ואע"ג דהך ג"ש דלה לה מאשה אינה מיותרת דהא אצטריכא לכמה דברים מ"מ חשיב ג' כתובין דהא ה"נ גבי מעילה דגלי קרא אינו אלא משום דיליף ג"ש מתרומה ואע"ג דהך ג"ש נמי אינה מיותרת דאצטריכא נמי לכמה דברים כדפירש"י שם בפ"ב דקידושין לרוב דברים היא למודה ע"ש עוד יש לי להביא ראיה אחרת דמידי דעבירה לא חשיב לא מצי עביד מהא דאמר רבינא פ"ק דמציעא דף י' ע"ב היכא דשליח לאו בר חיובא שולחו חייב והשתא ק' נהי מטעם דדברי הרב וכו' יש שליח מ"מ מטעם דלא מצי עביד אין שליח ויהא שולחו פטור ואפי' לר' סמא דפליג ארבינא ודאי לא פליג בזה א"ו מידי דעבירה חשיב מצי עביד דלא כה' משאת משה וכבר כתבתי שעיקר דבריו אינם מובנים אבלי בזה ודבריו צ"ע:

שם גמ' ליפר לה איהו וכו' וכה"ג פריך נמי בנדרים פרק נערה דף ע"ג ריש ע"א ולא ידענא מאי קושיא אטו מי לא צריך לאשמעינן קרא לענין דינא דאין שליחות מועלת היכא דאתרמי ועבד שליח וי"ל דמ"מ לא כתיב קרא מילתא דלא שכיחא כה"ג שאין סברא כלל לעשות שליח ע"ד דאמרי' במסכת יבמות פרק הערל דף ע"ח ע"א דאי להתירה לא כתיב קרא ופירש"י משום דלא שכיח וכו' ע"ש א"נ אפשר לומר דפריך משום דלישנא דברייתא דקאמר האומר לאפטרופוס וכו' משמע דרגילות לעשות שליח להכי מדלא קתני מי שאמר לאפטרופוס דהוה משמע באקראי בעלמא ולהכי פריך דזה ודאי מילתא

דלא שכיחא דליפר לה איהו ומשני ביוצא לדרך הוי מילתא דשכיחא משום דקחבר דילמא מטרידנא וכו' ודוחק:

שם גמ' ורבנן סברי נדר ופתחו עמו וכו' צריך להבין מ"ש מהאומר קרבנות חצי נזיר עלי דמודו דכולי קרבן בעי לאתויי ולפי דברי התוס' ניחא משום דלישנא דחצי קאי אעלי אלא מדבריהם משמע דלא הוצרכו לומר כן אלא לר"מ אבל לרבנן ניחא בלא"ה ונראה משום דלא דמי דהתם תיבת קרבנות לחוד אינה כלום ולא חשיבה נדר אבל הרי עלי לגלח חשיב נדר בפני עצמו כדקאמר אחייב אכוליה קרבן ולכך אמרי' דמה שסיים חצי נזיר הוי פתח לפרש דבריו שנדר דאינו אלא חצי קרבן ולפ"ז ה"ה נמי דאם אמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר דהוי נמי נדר ופתחו עמו לרבנן כמו הרי עלי לגלח חצי נזיר דמאי שנא דמה גריעות יש אם אמר קרבנות במקום תיבת לגלח וכן נמי לפי דברי התוס' כן הוא.

אבל הרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין י"ח פסק אם אמר הרי עלי לגלח חצי נזיר מביא חצי קרבן אבל אם אמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר מביא קרבן שלם שאין נזירות לחצאין ע"ש וכבר הושג מהראב"ד מה בין זה לזה ע"ש וה' כ"מ ז"ל כתב דהרי עלי לגלח נזיר משמע דקאי לסייע נזיר אחר דהכי קאמר אני במקומו של נזיר אחר להביא קרבנותיו ביום תגלחתו כפירש"י לעיל דף י"א ע"ב במתני' ע"ש ולכך כיין דהנזיר מביא קרבנותיו וזה חייב עצמו בחצי לסייעו לא הוי לחצאין כיון דבין בניהם מביאין קרבן שלם אבל אומר קרבנות חצי נזיר לא קאי לסייע נזיר אחר אלא על עצמו אומר כן והילכך צריך להביא קרבן שלם מאחר שלא מצינו נזירות לחצאין את"ד בביאור קצת ע"ש. וה' לח"מ כתב עוד לתרץ באומר קרבנות חצי נזיר כיון דהזכיר תיבת קרבנות אמרי' מדהו"ל לומר חצי קרבנות ואמר חצי נזיר משמע דרצה לומר חצי נזירות ולכך אמרינן אין נזירות לחצאין את"ד ע"ש ועוד נראה לתת טעם לרבינו ע"פ מ"ש בש"מ משם הרא"ש בתוספותיו וז"ל נדר ופתחו עמו פי' נדר ופירושו שפירש מה שאמרתי יהא עלי זהו לגלח חצי נזיר שלא אתחייב רק בחציו וצריך ליתן טעם מה בין זה לקרבנות חצי נזיר דמודו ביה דמשלם כוליה וי"ל דהתם קרבנות משמע משלם כי הדר אמר חצי נזיר לאו פי' בטוב דהרי עלי דקאמר חציו הוא דקבל עכ"ל והשתא ניחא דהאומר הרי עלי קרבנות חצי נזיר נמי כיון דקרבנות משמע הכל ע"כ דמה שאמר חצי נזיר אי אמרינן כוונתו חצי קרבן לאו פי' אלא סתירה ולכך אמרי' אין נזירות לחצאין וכונתו על הכל כמו דבריו הראשונים ואע"ג דקי"ל יש שאלה בהקדש וה"ה נזירות כדאיתא לעיל דף ט' ע"א ויכול להתחרט ולחזור כמ"ש התוס' לעיל דף ט' ע"א ד"ה לאתשולי קאתי וכו' ע"ש וא"כ ה"נ נימא דכוונתו נתחרט י"ל דשאני התם מצי לחזור משום שיכול לפרש דבריו כשנזרתי לא נזרתי אלא כך

וכו' אבל הכא דאין יכול לפ' דבריו אין יכול להתחרט דקי"ל אין חזרה בהקדש כדפסק רבינו פט"ו מה' מעשה הקרבנות דין ה' ע"ש אלא שק"ק לפ"ז למה הוצרך הרמב"ם ליתן טעם שאין לנו חצי נזירות שהרי בלא"ה אפי' שיש נזירות לחצאין מ"מ כיון דסתר דבריו הראשונים תפוס לשון ראשון משום דאין חזרה בהקדש כדפסק רבינו פט"ו מה' מעשה הקרבנות אלא ע"כ משמע משום דגם לישנא קרבנות נמי נוכל לפרשו נמי חצי קרבנות כמו הרי עלי לגלח והילכך הוצרך לתת טעם אין נזירות לחצאין ואין לנו אלא דברי הרב כ"מ וה' לח"מ ז"ל. והנה הראב"ד סובר דהאומר הרי עלי קרבנות חצי נזיר והאומר הרי עלי לגלח חצי נזיר שוין הם דבתרוייהו אמרינן נדר ופתחו עמו שהחצי שאמר הוא לחייב עצמו אמר ולפרש שבאותו החצי הוא שפתח תחילה אבל כשאומר קרבנות חצי נזיר אמרינן אין נזירות לחצאין כן שיעור דבריו ע"ש. וצ"ל דס"ל לחלק משום דהוי חד דבורא כדכתיבנא א"נ דס"ל לחלק בין היכא שהקדים אמירת עלי משום דחצי קאי אעלי כמ"ש התוס' וכ"כ ה' כ"מ והלח"מ ז"ל ע"ש ולפ"ז צ"ל דמ"ש הראב"ד וז"ל אבל כשאמר תחלה קרבנות כל קרבנות קאמר וכו' ע"ש אינו ר"ל משום דמשמעות קרבנות משמע כל הקרבנות וכשאמר חצי נזיר הוי סתירה דא"כ גם האומר הרי עלי קרבנות חצי נזיר הוי נמי הכי דמאי שנא אלא כוונתו ר"ל דמפרשי' דבריו כל קרבנותיו קאמר וסמך אמה שמבאר והולך שכתב וז"ל וכשאמר חצי נזיר אין נזירות לחצאין ר"ל והילכך כיון דאין נזירות לחצאין ע"כ אמרי' דכוונתו כל קרבנותיו קאמר ודו"ק ועיין לה' יתר הבז ז"ל בליקוטי הרמב"ם לה' נזירות:

שם גמ' ורבנן סברי נדר ופתחו עמו וכו' ראיתי מי שהק' וז"ל יש לתמוה דלעיל דף ט' ע"א פריך והא נדר ופתחו עמו ומאי פריך הרי בכאן מצינו דפליגי בהאי וא"כ כיון דב"ש ס"ל כיון דאמר הריני נזיר התחייב בנזירות וכי אמר מן הגרוגרות לאו כל כמניה וב"ה סברי ה"ל נדר ופתחו עמו כמו הכא ממש ואיך פריך והא נדר ופתחו עמו דמשמע דזה מוסכם לכ"ע עכ"ל ולק"מ דתלמודא הכא סמך נמי אשנוייא דלעיל דמשני רבנן לטעמייהו דיש שאלה בהקדש וב"ש סברי אין שאלה בהקדש וה"נ איכא לשנויי הכא וק"ל:

שם במשנה נולד לו בת וכו' אינו נזיר וכו' ונראה דה"ה נמי אם אמר הריני נזיר כשתהיה לי בת ונולד בן דאינו נזיר משום דבת קאמר ולא בן אמנם לפי מ"ש התוס' שכוונת הנודר ליתן הודאה ושבח להקב"ה וכו' אפשר כ"ש שהוא נזיר שהרי יגדל השבח וההודאה דודאי בן עדיף ליה טפי וע"כ דכוונת הנודר אפי' בת קאמר והא דלא קתני רישא דמתני' רבותא הריני נזיר לכשתהיה לי בת ונולד בן דהוי נזיר י"ל משום דבעי למתני סיפא נולד בת טומטום אינו נזיר כדקאמר בגמ' אמנם נראה שמתוך דקדוק המש"ל ז"ל משמע דלא

ס"ל הכי והוא שראיתי לו פ"ק מה' נזירות דין י"ז שנסתפק באומר הריני נזיר לכשיהיה לי בן או בת וילדה טומטום מהו מי אמרינן כיון דלבן ולבת הוי נזיר כי ילדה טומטום הוי נזיר דהא בין הכי ובין הכי קבל הנזירות א"ד טעמא דמתניתין כשילדה טמטום אינו נזיר לאו משום דילמא נקבה אלא משום דדעתו על הודאי ולא על הספק כמ"ש התוס' את"ד ע"ש והשתא אם איתא שהרב יסבור דהאומר בת וילדה בן הוי נזיר אמאי הוצרך להסתפק באופן זה באומר בן או בת שהרי בפשיטות הו"ל להסתפק באומר בת לחוד וילדה טומטום כיון דכוונתו דאפי' בת קאמר א"כ בין הכי ובין הכי קבל הנזירות א"ד וכו' אלא משמע דס"ל להרב דבת דוקא קאמר ולא בן דאף למ"ש התוס' דכוונתו שבח והודאה מ"מ אפשר דניחא ליה טפי בבת ולא בבן וא"כ כשילדה נמי טומטום אינו נזיר דשמא זכר. שו"ר פ' מי שמת דף קמ"א ע"א דפריך תלמודא עלה דמתני' דקתני ילדה זכר מנה ילדה נקבה מאתים למימרא דבת עדיפא ליה מבן והא אמר ר' יוחנן וכו' ומסיק היכא דמבכרת בת עדיפא ליה משום דבת תחלה סי' יפה לבנים ע"ש הרי להדיא דבן עדיף ליה אלא א"כ היכא דהויא בת תחלה אז עדיף ליה בת ולפ"ז נראה דהכא גבי נזירות היכא דמבכרת דהוי בת תחלה ואמר הריני נזיר לכשתהיה לי בת ונולד בן אינו נזיר דדוקא בת קאמר דעדיפא ליה אבל היכא דאינה מבכרת ואמר בת ע"כ כוונתו אפי' בת קא קאמר שהרי בן עדיף ליה טפי ומיהו כל זה לפי דברי התוס' שכתבו דכוונת הנודר ליתן שבח והודאה אבל הרמב"ם פ"ק מה' נזירות דין י"ז העתיק המשנה סתם ומסתמא דס"ל דטעמא דמתניתין משום דניזיל בתר לשון הנודר וא"כ ה"ה נמי אם אמר בת ונולד לו בן דאינו נזיר נמי משום דבת הוא דקאמר ואפשר דמה שלא נסתפק ה' מש"ל באומר בת לחוד משום דבשיטת הרמב"ם קאי דאם נולד בן אינו נזיר או אפשר משום דהיא גופא מספק"ל לה' אי בת דוקא או אפי' בת קאמר ומ"מ כל זה הו"ל להרב לבאר ודו"ק. ודע שראיתי במכילתא פ' משפטים בפ' י"א גבי פסוק או בן יגח או בת יגח וכו' דדריש אין לי אלא בן גמור או בת גמורה טומטום ואנדרוגינוס מנין ת"ל או בן יגח או בת יגח וכו' ע"ש ונראה דאין לפשוט מכאן ספקו של ה' ז"ל אלמא אע"ג דכתיב בן או בת אצטריך או תניינא לרבות טמטום דשאני הכא משום דאזלינן בתר דעת הנודר משא"כ בלשון תורה וזה פשוט:

רש"י ד"ה זה מגלח וכו' שלא מצינו קרבן לחצאין ולא נזירות לחצאין והוא סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה עכ"ל יש לתמוה איך כתב אין קרבן לחצאין שהרי בגמ' אמרי' דיש קרבן לחצאין דקאמר חצי קרבן מייתי ונראה דט"ס הוא וצריך למוחקו ומיהו אין צורך דחצי קרבנות נזיר לחוד וקרבן לחצאין לחוד דהכי אמרי' בפ' י"א דמס' נדרים דף פ"ג

ע"א דאין קרבן לחצאין ועיין ברש"י והר"ן שם בד"ה אמר ליה אביי וכו'. אבל קשה דאיך כתב טעם ר"מ משום אין נזירות לחצאין שהרי בגמ' קאמר טעמא דר"מ משום כיון דאמר הרי עלי אחייב בכוליה קרבן וכי הדר אמר חצי נזיר לאו כל כמניה ולזה אפשר ליישב בדוחק דר"ש הוקשה לו קושיית התוס' ד"ה כי פליגי שהקשו אמאי קאמר האי לישנא כיון דאמר עלי וכו' לימא להדיא וכו' ולכך ס"ל לרש"י דה"ה דהוה מצי תלמודא לומר כן והו"ל טעמא דר"מ משום אין נזירות לחצאין נמי ונקט חד מתרי טעמי אבל קשה איך כתב והוא סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה משמע דבא ליתן טעם נהי דאין נזירות לחצאין מ"מ אימא דפטור מכלום ולזה כתב משום דר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וזה אינו דא"כ איך אמר רבא הכל מודים היכא דאמר קרבן חצי נזיר כוליה קרבן בעי לאתויי מ"ט אין נזירות לפלגא ואי האי טעמא דאין נזירות לפלגא לא מקני אלא משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה א"כ היכי אמר הכל מודים שהרי הא דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ר"מ הוא דסבר הכי אבל רבנן פליגי עליה וס"ל אדם מוציא דבריו לבטלה כדאיתא פ"ק דערכין דף ה' ע"א ואף אם נאמר דתרי רבנן נינהו מ"מ מנ"ל לרבא לומר כן בפשיטות וצ"ע:

ד"ה אמר רבא וכו' חצי קרבנות נזיר עלי וכו' עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה כוליה קרבן וכו' עכ"ל:

בא"ד ואית ספרים דלא כתיב בהו הך אמר רבא וכו' עכ"ל ר"ל לא כתיב הך חלוקא קמייתא דאמר רבא הכל מודים כל היכא דאמר חצי קרבנות וכו' אלא חלוקא שניה הכל מודים היכא דאמר קרבנות חצי נזיר עלי כולי קרבן בעי לאתויי וקאי אנזיר גופיה אבל אי גי' חלוקא קמייתא ע"כ דקאי אנודר דאנזיר גופיה לא אייך לומר חצי קרבן מייתי ומינה דחלוקא שניה נמי דכוותה וק"ל:

בא"ד ותו לא ולא אשכחן וכו' כצ"ל:

בא"ד פי' עלי דאמר תחלה וכו' כצ"ל ר"ל דקא מפרש דבריו שאמר תחלה הרי עלי דזהו פתחו דקאמר ר"ל פירושו עמו:

תוס' ד"ה דילמא וכו' אבל קשה וכו' וי"ל מתוך כך תפוק קטטה וכו' ומיהו ביום נסיעתו ליכא למיחש לקטטה ולהכי פריך וליפר לה איהו ביום נסיעתו אבל ראיתי להר"ן בנדרים דף ע"ג ע"א שתירץ על קושיית התוס' וז"ל ולי אפשר דבעל חייש דילמא בעינא למהדר בהפרה זו ואי מיפר הוא לא מצי הדר אבל כי משוי אפטרופוס מצי הדר בשליחותיה דשליח א"ד ז"ל ע"ש. ודבריו תמוהין דא"כ מאי פריך הש"ס וליפר לה איהו וכבר ראיתי לה' א"מ ז"ל שהניח בצ"ע ע"ש ונראה דוקא מהשתא עד יום הנסיעה הוא דמבטל לשליח

מפני שמודיע לשליח שבטלו ושוב לא מצי השליח להפר לה אבל מיום נסיעתו ואילך מסתמא אינו מבטל לשליח מפני שאין השליח יודע שבטלו ומיפר לה ותבא אשתו לידי תקלה שתסמוך על הפרת השליח ואינה מקיימת נדרה כנ"ל:

בא"ד ומשני וכו' עיין לה' א"מ ז"ל:

ד"ה אמר רבא וכו' שאיחר תיבת חצי וכו' כצ"ל:

ד"ה הפילה אשתו ולא ידעינן אי נפל הוא אי בן קיימא וכלו לו חדשיו וכו' עכ"ל פי' כגון שנולד חי ואח"כ מת ולא ידעינן אם כלו לו חדשיו או לא אבל אי ידעינן דכלו לו חדשיו הוי כן קיימא כיון דנולד חי ומ"ש או שמת במעי אמו ר"ל דלעולם ידעינן דכלו לו חדשיו אלא שנולד מת ושמא כבר היה מת במעי אמו הא לא ידעינן שכלו לו חדשיו השתא אפי' נולד חי אמרינן אינו נזיר נולד מת לא כ"ש אלא בדידעינן דכלו לו חדשיו אבל אי לא ידעינן דכלו חדשיו אם לא ונולד מת כיון דאיכא תרתי לריעותא ודאי דאינו נזיר וכ"ש אם ידעינן בודאי דלא כלו חדשיו ונולד מת דאינו נזיר ועיין למהריב"ל ח"ג סי' מ"ד דף כ"א ע"א:

בא"ד ובגמ' מוקי לה כר"י דסבר לא מחית איניש נפשיה לספיקא ור"ש סבר מחית איניש נפשיה לספיקא וספק נזיר הוי וכו' כצ"ל:

בא"ד הילכך טוב להתנות שאם לא התנה כל ימיו יהיה מקולקל לר"ש וכו' עכ"ל ומה"ט נמי גבי כרי נמי לר"ש יתנה ויאמר אם יש בו מאה כור הריני נזיר חובה ואם לא הריני נזיר נדבה ומכאן ק"ל על הר"ן והתוס' פ"ב דנדרים דף י"ט ע"א ד"ה ואלו וכו' שהקשו על מאי דאמרינן התם ספק נזיר חמור מודאו וז"ל וכ"ת ליתי עולה או שלמים וליתני וכו' ותירץ ה"מ דיעבד אבל לכתחלה אינו מגלח ע"ש והשתא הא דק"ל מתנאי נדבה דקרבן תקשה להו בפשיטות מתנאי נדבה דנזירות גופה דיתנה שיהא נזיר נדבה מעכשיו דמשנה ערוכה היא כדקאמר ר"ש להדיא ולא שייך תירוצם וראיתי לתוס' לעיל פ"ק דף ח' ע"א ד"ה שיהא בכרי זה וכו' שהוקשה להו קושיא זו מר"ש דהכא ותירצו שיוכל לבוא לידי חומרא כגון אם נטמא קודם שהתנה וכו' דלא יוכל להביא אשם טמא על הספק וכו' וביאור דבריהם אע"ג דאם הוא טמא ונדר בנזירות חל עליו נזירות כדפסק הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין ו' וא"כ יכול להתנות ולומר הריני נזיר נדבה מעכשיו מ"מ אינו מביא קרבן טומאה כדתנן לקמן דף ט"ז ע"ב וכדפסק הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין ח'. והנה לפום תירוץ זה א"כ גם קושיית הר"ן ותוס' שם מתרצה נמי בהכי אבל לפי דברי התוס' והר"ן דלא ס"ל כן מדלא תי' על קושייתם א"כ לא ידעתי מה יענו במשנה ערוכה דהכא דקאמר ר"ש יתנה וכו'. ושוב התבוננתי דגם לדברי התוס' לעיל נמי צריכין לתי'

הר"ן ותוס' משום דנהי לא יוכל להביא אשם טמא על הספק מ"מ מצי להביא עולתו נדבה דקי"ל נמי דאין אשם מעכבו כרבנן לקמן דף י"ח ע"ב דפליגי אר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן ן' ברוקה וכך פסק הרמב"ם פ"ו דנזירות דין י"ב וא"כ צ"ל משום דיעבד אבל לכתחילה בעי אשם כתירוץ הר"ן ותוס' דנדרים ולפ"ז נוכל לדחוק דה"ה נמי דה"מ התוס' והר"ן להקשות מר"ש דהבא וע"כ צ"ל כגון שנטמא ותירצו מטעם לכתחילה ועיין להתוס' לקמן ריש פ"ח דף נ"ו ע"א בד"ה וסוברין וכו' ועיין להמש"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה ומ"מ וכו' ודו"ק:

בא"ד ור"ש לא פליג אהא דנולד לו בן טמטום וכו' לא היה דעתו אלא לבן ודאי וכו' עכ"ל הכי משמע להו דאי טעמא דנולד דלא הוי נזיר היינו משום ספיקא דילמא נקבה ור' יודא היא אבל ר"ש פליג א"כ הו"ל לר"ש לומר נמי יאמר אם זכר הריני נזיר חובה ואם נקבה וכו' ומדלא נקט אלא בן קיימא משמע דלא קאי אלא אסיפא דוקא בהפילה אשתו אבל בטמטום מודה מטעם דדעתו על הודאי וכן מוכח מתלמודא דלא קאמר מאן קתני לה ר' יודא אלא אהפילה אשתו דסיפא ולא קאמר אירישא דנולד טמטום. ומכאן ק"ל על הרמב"ם בפי' המשנה פ"ב דבכורים משנה י' דקתני הכותב חייתו ובהמתו לבנו לא כתב את הכוי ופי' הרע"ב אע"פי שכתב לו שניהם לא היה דעתו אלא על הודאי והביא דברי הרמב"ם וכתב שנדחה מדבריו דקנה ממ"נ ע"ש הרי דלהרמב"ם ס"ל דטעמא דמתני' התם גבי כוי משום ספיקא אלמא דלא ס"ל כמ"ש התוס' דאין דעתו אלא על הודאי א"כ ה"נ גבי מתני' הבא ע"כ טעמא דגבי טמטום דאינו נזיר משום ספיקא ור' יודא וא"כ תקשי ליה לישנא דר"ש הכא דמשמע דלא פליג ברישא וכן תלמודא לא אוקי כר' יודא אלא גבי הפילה אשתו וכן קשה נמי דפ"ח מה' זכייה גבי מי שאמר ילדה אשתי זכר יטול מנה נקבה מאתים פסק רבינו דאם ילדה טמטום נוטל פחות שבשניהם ע"ש הרי דס"ל גבי טמטום גופיה דלא אמרי' אין דעתו אלא על הודאי וי"ל דאיכא מ"ד דטמטום בריה בפני עצמו ולא ספיקא כדאיתא פרק מי שמת דף ק"מ ע"ב גבי רשב"ג ע"ש בפירש"י ותוס' שם וא"כ איכא למימר דר"ש הכא ס"ל כותיה ולכך אמרינן אין דעתו עליו אבל רבינו פסק כמ"ד ספיקא הוי ולכך אמרינן דעתו עליו ודו"ק:

במשנה ר"ש אומר יאמר וכו' מהכא מוכח דחטאת אינה באה נדבה דאל"כ אמאי צריך לומר הריני נזיר נדבה ה"ל להתנות אם נזיר אני יהיה הקרבן לחובתי ואם לאו יהיה נדבה אלא ע"כ משום דחטאת אינה באה נדבה ולכך אינה באה על הספק וכ"ה גמ' ערוכה בפ"ב דקידושין דף נ"ה ע"ב דפריך לחטאת ס"ד וכו' ופירש"י דחטאת לא קריבה נדבה ע"ש וכ"ה ברייתא ערוכה נמי פ"י דמנחות דף צ' ע"ב דקתני ת"ל לפלא נדר או

לנדבה חטאת שאינה באה בנדר ונדבה אינה טעונה נסכים וכו' ע"ש ופסקה הרמב"ם פ"ב מה' מעשה הקרבנות דין ג' ע"ש ועיין להר"ן פ"ב דנדרים דף י"ט ע"א ד"ה ואלו וכו' ועיין לקמן פ"ח דף ס' ע"א גבי חטאת העוף ועיין עוד לתוס' לקמן פ"ד דף כ"ח ע"ב ד"ה והא מייתי חולין בעזרה וכו' וזה פשוט וכתבתי זה מפני שראיתי למרן הכ"מ ז"ל פט"ו מה' שגגות דין ה' שכתב דחטאת באה נדבה ובאה על תנאי מספק ע"ש ודבר תימא הוא ובר מן דין משנה ערוכה היא סוף פרק שני דחולין דף מ"א ע"ב דאין חטאת באה נדבה ופסקה הרמב"ם פ"ב מה' שחיטה דין י"ח וכן פסק עוד פרק י"ד מהלכות מעשה הקרבנות דין ח' דאין חטאת באה נדבה וכבר נתעורר בדברי מרן כ"מ ה' מש"ל ז"ל שם בהלכות שגגות וכתב עליו וז"ל ובעיני יפלא דהא חטאת אינו באה בנדבה וא"כ היכי מייתי מספק וצ"ע עכ"ל ועיין לה' שע"ה ז"ל הלכות מעשה הקרבנות דף מ"ו ע"ג מ"ש משם הרב לשון למודים ז"ל לישב לשון רש"י דפ"ק דנדרים ע"ש ואינו מספיק לדברי הכ"מ ז"ל דלענין הקרבה איירי וצ"ע ועיין עוד פ"ק דזבחים דף ח' סוף ע"ב דקאמר חטאת ואשם לא וכו' דמוכח דאין חטאת באה נדבה וכן בפ"ק דנדרים דף י' ע"א גבי חסידים הראשונים היו מתאוים להביא קרבן חטאת ע"ש ברש"י ועיין לחידושינו לקמן פ"ח דף ס' ע"א ברש"י ד"ה תגלחת שנייה וכו' ע"ש ודו"ק:

דף יג.

רש"י ד"ה חזרה וילדה לאחר שהפילה וכו' עכ"ל נראה מפי' דוקא לאחר שהפילה אבל אם אחר לידה נזיר ולא אמרי' הרי אירע אותו הדבר שנדר בשבילה וכן משמע נמי סתמיות דברי רבינו פ"ק מה' נזירות דין י"ז והיינו טעמא נראה משום דמסתמא דעת הנודר על לידה ראשונה והילכך כשהפילה לא חשיבא לידה אבל כשילדה חשיבא לידה וכן משמש מתוך דברי ה' המאירי ז"ל בשיטתו למכילתין ע"ש ודו"ק.

ד"ה מ"ד וכו' וכי נולד בת או טמטום וכו' עכ"ל משמע מפי' דבת נמי אצטריכא אבל ראיתי בירושלמי דקאמר בת לא כלום טמטום ואנדרוגינוס צריכה ופי' המפרש ה' פני משה וז"ל בת לא כלום כלומר פשיטא דאינו נזיר ולא צריכא לאשמעינן מעינן אלא אגב טומטום ואנדרוגינוס נקטה דצריכא היא לאשמעי' שאינו נזיר אפי' לר"ש משום דדעתו על הודאי עכ"ל הרי מבואר מהירושלמי דבת אינה צריכה מיהו כיון דקאמר תלמודא לכשאבנה ע"כ משמע דבת נמי צריכה שהרי בת נמי הוי בניין והא דלא קאמר תלמודא דאצטריך סיפא משום ר' שמעון לאשמועינן דאפי' ר"ש מודה משום דדעתו על הודאי כדקאמר בי בירושלמי ודוחק לומר משום דס"ל לתלמוד דידן דמה שדעתו על הודאי

הא נמי מילתא דפשיטא אלא י"ל דבעי לומר אפי' בת נמי צריכה א"נ דניחא ליה לומר דמתניתין אצטריך אפי' לר' יודא משום דקי"ל כוותיה וסתם משנה פ"ד דטהרות כותיה דקתני ס' נזירות להקל וק"ל: ד"ה אלא אליבא דר"י וכו' ומבעי ליה למהדר ולהקדישו עכ"ל אינו ר"ל דצריך להקדישו דא"כ איך קאמר מאי נ"מ שהרי נ"מ אם צריך להקדישו או לא א"ו דא"צ להקדישו ושיעור דבריו ר"ל אי בעי להקדישו מבעי ליה למהדר ולהקדישו דישו ולהכי פריך מאי נ"מ במאי דמקדש ליה אמאי לא יניחנו כך עד שיגיע זמן הקרבה ומקריב ליה ודו"ק:

ד"ה מאי נפקא לך מינה וכו' אלא אי אמרת דלא חיילה עליה נזירות וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ט מה' נזירות דין י"ג ודע מה שהקשה בסיף דבריו על רבינו ראיתי בס' צדקה לחיים ז"ל שהביא גי' אחרת משם רש"י כתיבת יד והיא גי' רבינו דהמפרש קרבן ואח"כ הפילה וצדדי הבעיא הכי כיון דחזרה וילדה יחל עליו הנזירות אגלאי מילתא למפרע דקדוש מעיקרא א"ד כיון דהפילה נדחה אותו קרבן מהקרבה דהוי נראה ונדחה וצריך להביא קרבן אחר והילכך אינו קדוש נמי את"ד ע"ש:

ד"ה א"ד אדיבורא דחבריה וכו' וא"ת לעיל נמי וכו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ר' יהודא בברייתא דכרי דהא תניא לעיל בפ"ק דקאמר נגנבה אינו נזיר לר' יודא וכו' כצ"ל ונראה דלא הוו גרסי בגמ' ר"י דכרי אלא ר"י ותו לא ולזה כתבו היינו ר"י דכרי אבל אינו ר"ל ר"י דהפלאה וכו' והא דר"י דהפלאה לקמן פרק ח' דף ל"ד ע"א ע"ש:

דף יג:

גמ' אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן וכו' כתב הראב"ד בהשגות פ"ב מה' נזירות דין ה' בסוף דבריו וז"ל וכיון דלא פלט מחד נזירות לית ליה תקנתא עד שמונה שני נזירות חד לבן חבירו וחד לכן עצמו כן השכל מורה עכ"ל וכ' ה' מש"ל בס"ד וז"ל וכוונת הראב"ד היא דע"כ לא אמרי' ספק נזירות להקל אלא כשהספק הוא אם חל עליו נזירות או לא אבל היכא דעכ"פ חל עליו נזירות אלא שהספק הוא בזמן חלות הנזירות בזה לא אמרי' ספק נזירות להקל אלא אמרי' דימנה שתי נזירות וחילוק זה לא מצינו חולק עליו וכו' עכ"ל. ונראה דודאי דכל זמן שלא נולד אלא בן אחד דאינו נזיר שהרי הספק בעיקר הנזירות אי נזיר או לא אלא כשנולדו שניהם קאמר הראב"ד ואם נולדו בבת אחת ודאי דאינו מונה אלא נזירות אחת שהרי ממ"נ יצא ידי נזרו אלא כשנולדו בזה אחר זה דהו"ל הספק אם חל עליו נזירות למפרע בזמן שנולד אותו הבן תחלה או לא חל עליו נזירות אלא בזמן שנולד הבן השני וכיון דעכ"פ לא פלט מחד נזירות צריך למנות שתי נזירות

כנגד השני זמנים ולענין הבאת קרבנותיו נראת ודאי כשמונה נזירות הראשונה צריך להביא קרבנותיו ולא הוי ספק חולין בעזרה שהרי ממ"נ הרי הוא נזיר שלשים או מכח בן חבירו או מכח עצמו מידי דהוה לר' שמעון דאמר במתני' יאמר אם בן קיימא הריני נזיר חובה מדיבורי הא' ואם אינו בן קיימא הריני נזיר נדבה מעכשיו ומייתי קרבנותיו כמ"ש התוס' לעיל דף ח' ע"א ד"ה שיהא בכרי וכו' משום דממ"נ לא הוי חולין בעזרה וה"נ מביא קרבן על נזירותו הראשונה ולפ"ז כשמונה הנזירות השניה ע"כ דלא מצי מייתי קרבן משום דשמא כבר יצא ידי נזרו והרי הביא חולין בעזרה ומיהו א"כ הוי מקולקל כל ימיו אלא נראה דמייתי קרבן עד לבסוף שני הנזירות. וה' מש"ל הקשה על חילוק הראב"ד כיון דטעמא דספק נזירות להקל הוא מפני שספיקו חמור מודאו דלא מצי מגלח ואין אדם מכנים עצמו לספק חמור מודאי כדאיתא בפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב א"כ מ"ל פלט מחד נזירות מ"ל לא פלט כיון דסו"ס ספק חמור הוא ואין אדם מכניס עצמו את"ד ע"ש ואי מהא ל"ק כ"כ דמ"מ נוכל לדחות ולחלק חילוק הראב"ד דהיכא דממ"נ איכא נזירות לא אמרי' הך סברא דאין אדם מכניס עצמו וכו' כיון דכבר ירד לנזירות אזלינן לחומרא ומלבד זה אני תמיה על הרב מהא דאמרי' לעיל דף ח' ע"א אפי' תימא ר' יודא וכו' אבל הכא דנזירות חיילא עליה ממ"נ לא אמרי' להקל עכ"ל הרי מבואר להדיא חילוק הראב"ד היכא דלא פליט מחד נזירות דממ"נ נזיר אזלינן לחומרא ולא אמרינן אין אדם מכניס וכו' ומיהו אין להביא ראיה משם לדברי הראב"ד משום דשאני התם דהספק הוי דשמא כוונת הנודר גופיה מלאה חרדל קאמר ונמצא שקבל עליו נזירות הרבה ולכך אמרי' כיון דלא פליט מחד נזירות אמרינן דכוונתו על נזירות הרבה אבל הכא דהנודר ודאי לא קבל עליו אלא חד נזירות אלא דמספקא לן אי על בן עצמו או על בן חבירו ולכך קאמר הראב"ד מסברא דנפשיה דה"נ הוי דכותה כיון דלא פליט מחד נזירות מונה שתי נזירות שכן השכל מורה נמצא דעיקר החילוק מיהא לימוד ערוך הוא ודלא כהרב מש"ל ז"ל אבל מה שאני תמיה על הראב"ד שהרי תלמודא לעיל פריך על חילוק זה אמאי לא לחזייה לקופה וכו' ומשני דר' יודא סבר לה כר' וכו' שהמתבאר מהך סוגיא כפי פירש"י ותוס' שם הוא דוקא אליבא דר' דס"ל נזירות ארוך קבל עליו והספק הוי במספר הימים כמה ימים קבל אם כמנין קישואין או כמנין חרדל הוא דכיון דעכ"פ לא פליט מחד נזירות הוא דמודה ר' יודא דאזלינן לחומרא משום כיון דחל עליו נזירות אינו יכול להסתלק לפי שאינו יכול להביא קרבן ולגלח שמא לא שלמו ימי הנזירות והוי חולין בעזרה אבל לת"ק דר' דס"ל דנזירות בתר נזירות קבל עליו והספק הוי אי נזירות הרבה קבל עליו כמנין חרדל או נזירות מעט כמנין קישואין יכול להסתלק אע"פ דלא

פליט מחד נזירות משום דכיון שבכל חד מהנזירות מביא קרבן הילכך יכול להסתלק ואזלי' לקולא מספק ואינו מונה עוד נזירות אחרת דשמא כבר השלים נדרו ואינו יכול להביא עוד קרבן ולא מצי מגלח והוי כל ימיו מקולקל זהו המתבאר מהך סוגיא א"כ מעתה בנ"ד נמי כשמביא קרבן על נזירות א' ממ"נ לא הוי חולין בעזרה כדכתיב' א"כ אזלינן לקולא ויביא קרבן ויסתלק אע"פי דלא פליט וכדפריך תלמודא להדייא אמאי לא לחזייה לקופה ותהוי ליה תקנתא וכו' וכעת דברי הראב"ד צל"ע ועיין חידושינו לעיל דף ח' מה שהקשינו משם על המש"ל פ"ג מה' נזירות ריש דין י"ח ע"ש:

וליכא למימר דס"ל להראב"ד דלא חשיב ספיקו חמור אלא אי הוי כל ימיו מקולקל אבל הכא דיכול להביא הקרבן לסוף נזירות השניה כיון דלא הוי אלא זמן מועט לא חשיב ספיקו חמור דזה אינו חדא הגע עצמך לסברת הראב"ד אם שמע מהרבה בני אדם ואפי' אלף ואמר ואני מי לא מודה הראב"ד דצריך למנות אלף נזירות והוי כל ימיו מקולקל ותו מ"ל זמן מועט מ"ל זמן מרובה שהרי ודאי דאינו רוצה שישהא בלא גילוח שיעור שני נזירות וכן משמע מהירושלמי דשמעתין דחשיב לנזירות ארוך דמודה ר' יודא דאזלינן לחומרא כגון שאנו מסופקי' אם ארבעים יום קבל עליו או חמשים יום קבל עליו ע"ש אלמא משמע דוקא משום דלא מצי להביא קרבן אזלינן לקולא דאינו מונה אלא ארבעים יום ולא חמשים ואע"פי דאינו אלא זמן מועט סוף דבר שדברי הראב"ד קשים מסוגיא דלעיל והיותר תימא על הרב מש"ל שהוא עצמו הביא לסוגיא פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה תו אמרי' וכו' וא"כ מינה הוא דהו"ל להקשות על הראב"ד כדכתיב'. עוד אני תמיה שה' ז"ל בפ"ג דנזירות דין ה' ד"ה עוד הקשו בגמ' ולהוי כל פרסה וכו' הק' כה"ג לחד פירושא שפי' לדעת התוס' וז"ל אבל הפי' האחר וכו' לא ניתן ליאמר דא"כ מה הקשו בגמ' וכו' הא לגבי פירוש זה אזלינן לקולא וכדאיתא בגמ' וכו' דפריך אמאי לא לחזייה לקופא וכו' ע"ש שר"ל דלגבי פי' זה משום דנחית לנזירות אזלינן לקולא היכא דהוי נזירות הרבה משום דיביא קרבן ויסתלק ע"ש ותשכח. עוד אני תמיה על המש"ל דמאי ק"ל כלל שהרי הך טעמא משום דאין אדם מכניס עצמו לספק חמור מודאו משמע מתוך הסוגיא דבפ"ב דנדרים דף י"ט ע"א דלא קאי כמסקנא דמסיק אי תניא תניא ופי' הר"ן ולא ידענא לפרוקה א"נ תרי תנאי וכו' ע"ש משמע דחילוק רבא שאמר משום דספק חמור נדחה מכח אותה ברייתא דתני בהדיא נזיר שמשון ורומיא דר"י אר"י או נשארה בקושיא או תרי תנאי אליבא דר"י ורש"י התם בד"ה אי תניא תניא כתב בסיום דבריו וז"ל וליכא למירמא דר"י עכ"ל ונראה דט"ס הוא וצ"ל ואיכא למירמא וכוונתו כפי' קמא של הר"ן ושיעור דבריו אי משכחת ברייתא דאיכא לתרוצה הכי ר"ל לפרושא הכי דר"י

דמתיר מטעם לא מעייל איניש נפשיה לספיקא ולא משום דס' חמור הוא תניא ואיכא למירמא דר"י ר"ל ולא ידעינן לפרוקה והוצרכתי לבאר זה מפני שראיתי לה' יד מלאכי סי' א' שהבין דכוונת רש"י כלומר אי משכחת ברייתא דקאמרה הכי תניא ומתרצה מילתא בהכי ע"ש ולא ידעתי היכי מתרצה מילתא בהכי וכנראה דלישנא דרש"י דנקט דאיכא לתרוצא וכו' וליכא למירמא וכו' אטעייה. ואחר המחילה לא דק אלא כוונת רש"י כדכתיבנא נמצא דמשמע דהך טעמא משום דספק חמור נדחה לפי המסקנא ואף לשנוייא דרב אשי התם דמשני ההיא ר"י משום ר"ט וכו' וכ' התוס' שם שני פירושים ולפי פי' שני הוי הך טעמא דס' חמור אכתי קאי מ"מ אימא דהראב"ד סובר כפי' קמא של התוס' דלפי אותו פי' לא קאי הך טעמא וכן משמע מפי' רש"י והר"ן שם ע"ש ומהסוגיא דלעיל דף ח' שזכרנו לא מכרעא דמאי דאמרינן לת"ק דר' יביא קרבן ויסתלק אינו משום דשמא ככר השלים נדרו ואינו יכול להביא עוד קרבן אם מונה בחרדל והוי ספיקו חמור ומטעם אין אדם מכניס וכו' אלא דבלא"ה אזלינן לקולא כיון דליכא חשש חולין בעזרה דיכול להביא קרבן ולהסתלק וא"כ מהך סוגיא הוא דקשה על הראב"ד דמשמע דהיכא דיכול להביא קרבן יכול להסתלק גם מהא דקאמר תלמודא לעיל ור"ש היא דאמר אדם מכניס עצמו לדבר שספיקו חמור מודאו וכו' לאו משום דלר' יודא הוי טעמא משום דאין אדם מכניס אלא קושטא קאמר דר"ש ס"ל דאדם מכניס עצמו בכל גוונא אפי' לספיקו חמור אבל לר' יודא אין אדם מכניס כלל לא לס' חמור ולא לס' שאינו חמור והנראה שדעת ה' מש"ל ז"ל משום דע"כ לדעת רבינו דפסק פ"ב מה' נדרים סתם נדרים להחמיר ובהלכות נזירות פסק ס' נזירות להקל כדי שלא יהיו פסקיו סתרי אהדדי ע"כ דס"ל לרבינו דשאני נזירות משום דאין אדם מכניס וכו' כמו שחילק רבא וכמו שהאריך בזה ה' לח"מ פ"ד מה' נזירות דין ו' אלמא דהך טעמא קושטא קאי לדעת רבינו והילכך משמע ליה לה' מש"ל דמסתמא גם הראב"ד סובר כמו פסקי רבינו מדלא השיגו וקיצר הרב במקום שאמרו להאריך ומה שיש עוד לעמוד בזה ובדברי הרב לח"מ דפ"ד מה' נזירות עיין לחידושינו בסמוך גבי בעי רבא וכו' ולחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א במשנה ודו"ק ועיין עוד לחידושינו לקמן פ"ג דף י"ט ע"ב במשנה ודו"ק: ודע דמדברי הראב"ד הללו יש לדקדק על ה' כ"מ ז"ל פ"ג מה' נזירות דין ז' גבי האומר הריני נזיר כמנין ימות השנה דכתב דטעם רבינו דפסק לקולא משום ספק נזירות מותר ע"ש והתם ממ"נ לא פליט מנזירות וא"כ לפי. סברת הראב"ד אם איתא דטעם רבינו משום ספק נזירות להקל ה"ל להראב"ד להשיגו שם דנזיל לחומרא ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה כתב מרן וכו' ודו"ק. ודע שראיתי לה' לח"מ פ"ה מה' נזירות דין י"ד גבי לא יחוף באדמה

דפסק רבינו לקולא כתב וז"ל אין הטעם משום דספק נזירות להקל כמ"ש ה' כ"מ דלא נאמר כן אלא גבי כרי וכו' אבל הכא דחל נזירות אזלינן לחומרא והביא ראיה מהך פ"ק דנזיר דאמרינן כיון דנחית לנזירות במאי לסלוקא ע"ש ולכאורה יש לדקדק עליו דהיכי מיית ראיה מפ"ק דנזיר אדרבא לא קאמר התם דהיכא דממ"נ נזיר אזלינן לחומרא אלא משום דאיכא חשש חולין בעזרה כגון נזירות ארוך דלא מצי לאתויי קרבן והילכך אמרינן במאי לסלוקי וכו' אבל היכא דמני לאתויי קרבן וליכא חשש חולין בעזרה כגון נזירות בתר נזירות אע"פ דממ"נ נזיר אזלינן לקולא וכדפריך להדיא אמאי לא לחזייה לקופה וכו' וא"כ בנדון של ה' נמי לא שייך חשש חולין בעזרה כמו שיע"ש ואזלינן לקולא וכמו שהקשינו על הראב"ד וי"ל דהלח"מ אזיל לשטתי' בפ"ד מה' נזירות דין ו' דס"ל דטעמא דספיקו חמור נשאר במסקנא והילכך ס"ל דמסתמא דתלמודה דפ"ק דנזיר דפריך אמאי לא לחזייה לקופה וכו' והוצרך לטעמא דאיכא חשש חולין בעזרה היינו משום דהתם הוי ספיקו חמור מודאו ויהיה כל ימיו מקולקל מספק והילכך אזלינן לקולא מספק אע"ג דממ"נ נזיר עד דאיכא חשש חולין בעזרה אבל בנדון של הרב דליכא ספיקו חמור מודאו ולא שייך כל ימיו מקולקל דליכא חולין בעזרה הילכך אזלינן לחומרא כיון דחל עליו נזירות. ומ"מ אכתי מגומגם הוא דס"ס מפ"ק דנזיר אין ראיה דאיכא למדחי דילמא לאו מה"ט פריך משום דספיקו חמור מוראו אלא בכל גוונא אזלינן לקולא ועיקר הראיה ה"ל להרב לאתויי מפ"ב דנדרים דקאמר דטעמא דאזלינן לקולא משום ספיקו חמור מודאו וא"כ בנדון של הרב דלא שייך ספיקו חמור מודאו אזלינן לחומרא וכ"כ התי"ט ז"ל לקמן פ"ו משנה ג' ד"ה לא יחוף וכה"ג כ' ה' לח"מ עצמו פ"ד מה' נזירות דין ו' גבי נזירות שמשון ע"ש ודו"ק:

באר בשדה על נזיר יג/ב:

במשנה משלים את שלו וכו' כתב בש"מ וז"ל ואינו מגלח הואיל חלה עלה נזירות בנו בתוך נזירות שלו הילכך אינו מגלח עד נזירות בנו אבל מ"מ כיון שנזירות שלו התחיל קודם להכי משלים שלו ואח"ך בנו ולבסוף מגלח תגלחת אחת בלבד שא"ת ימנה של בנו משנולד וביום שלשים יגלח ושוב ישלים נזירות שלו והדר יגלח כיון דאין בין גילוח א' לגילוח שני כדי גידול שער הילכך אינו מגלח אלא תגלחת אחת על שניהם וכו' את"ד ע"ש ולא ידענא מה תירץ ס"ס ימנה של בנו ואינו מגלח ואח"כ משלים שלו ומגלח תגלחת אחת ונראה דודאי אירשא לא ק"ל ימנה בנו תחלה כיון דכבר תירץ הואיל שהתחיל נזירות שלו קודם אלא דכוונתו שרוצה להקשות אסיפא דאמאי אינו מגלח אלא הגלחת אחת וט"ס נפל בו וכצ"ל וכן בסיפא שא"ת וכו' עכ"ל ור"ל וכן בסיפא נמי

אינו מגלח אלא תגלחת אחת ולזה קאמר שא"ת וכו' ר"ל תינח ברישא כיון שחל עליו נזירות בנו הילכך אינו מגלח על שלו קודם בנו אבל בסיפא אמאי לא יגלח על של בנו וכו' ודו"ק: שם גמ' בעי רבא וכו' עיין למרן כ"מ ז"ל פ"ד מה' נזירות דין ו' מה שפירש לדעת רבינו ולדבריו פי' חיילא או לא חיילא ר"ל אותה של מעכשיו חיילא בתוך עשרים ר"ל אין לה הפסק אלא משלום ואח"כ מונה השניה או לא חיילא בתוך עשרים כלומר דאינו משלים לא דמפסיק ויגמור השניה ואח"ך חוזר ומונה השאר להצטרף עם הך. ומיהו מה שהכריח משום דרבינו פוסק בכל הבעיות שבעשרים יום ג"כ נוהג נזירות וכו' ע"ש ק"ק דאינו מוכרח שהרי לפירש"י ותוס' נמי לפי האת"ל דמסיק דחיילי הכי הוא נמי שבך' נוהג נזירות ובנזירות מועטת נמי אע"ג דמעיקרא קאמר את"ל לא חיילי מ"מ לפי מאי דמסיק אידך את"ל כיון דאפשר לאתשולי וכו' פירש"י דגם נזירות מועטת נמי חיילי אלא דלרבינו מגלח שתי תגלחת ולרש"י ותוס' תגלחת לסוף אבל ה"ל להכריח פירושו מחלוקת נזיר עולם דפסק רבינו דלא חיילא כלל נזירות סתם וא"כ ע"כ דס"ל דפי' חיילא כלומר אותה של מעכשיו חיילא בתוך עשרים ואין לה הפסק ותדחה נזירות סתם ופסק כהצד הזה דלפירש"י ותוס' חיילא נ"ע מהשתא עד עשרים ויפסיק ואח"כ חוזר ונמצא דיעשה שתיהן אלא דק"ק לפ"ז דא"כ גבי חלוקה הריני נזיר לאחר עשרים ומעתה מאה יום דפסק רבינו דמפסיק ע"כ דפסק כהצד דלא חיילא וצ"ע. וגבי בעיא דנזיר שמשון כתב הכ"מ וז"ל ונ"ל שרבי' מפרש דכי אבעיא לן וכו' ע"ש משמע מתוך לשונו לאפוקי פי' אחר שהיה לו מתחלה לפום קושייתו ונראה דהיינו מה שפירשו התוס' ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' לפי מה שפירשנו בדבריהם דהספק הוא אי נדחה נזירות סתם ומתחיל נזירות שמשון לאחר ך' או דילמא חייל נזירות סתם מעכשיו ואחר עשרים ינהוג כל דין נזירות וכו' דלפ"ז הוי הספק אם נוהג נזירות סתם באותן ך' יום או לא ינהוג כלל אלא נדחה ופסק רבינו כהצד השני לחומרא דינהוג נזירות סתם ונייד ה' עפ"י זה משום דלפי זו תקשה דקי"ל ספק נזירות להקל ולא שייך תירוץ הרב אבל לפי פירושו דהספק הוא אי נוהג נזיר סתם. ולא שמשון באותן העשרה ימים של אחר העשרים או נוהג נזירות שמשון וע"ז יבא תירוצו על נכון דאזלי' לחומרא דינהוג נזי' שמשון משום דליתיה בשאלה וחמור. מיהו יש לגמגם עליו דכבר פי' כל הבעיות עפ"י קוטב זה מה צריך תו לחדית לן האי פירושא בבעיא דשמשון גם מה שהק' דקי"ל ספק נזירות להקל וכו' ע"ש לא ידעתי דאיך שייך בזה להקל דהיכי מצי להביא קרבן דשמא נזיר שמשון והוי חולין בעזרה דכה"ג אמרי' בפ"ק דף ח' ע"ב לר' יהודא אליבא דר' דבנזירות ארוך דמספקא לן אי כמנין קישואין אי כמנין חרדל לא אמרינן אזלינן

לקולא כמנין קישואין ויביא קרבן משום דשמא חרדל והוי חולין בעזרה ע"ש אלמא אי הוי הקולא יש בה חשש בעזרה לא אזלי' לקולא וה"נ דכותה דהספק הוא אם נזיר סתם באותן עשרה ימים דלאחר עשרים ויביא קרבן ויגלח לסוף או נזיר שמשון ולא יגלח ולא יביא קרבן וא"כ כיון דמם"נ נזיר אזלינן לחומרא דאינו יכול להביא קרבן ולגלח שמא נזיר שמשון והוי חולין בעזרה וצ"ע:

ועיין לה' לח"מ ז"ל ומ"ש וז"ל כלומר ותרי תנאי אליבא דר' יהודא משמע דאי קי"ל סתם נדרים להחמיר כדפסק רבינו ע"כ כדי שלא יחלוק על מה שפסק ס' נזירות להקל צריך לחלק דשאני נזירות דס' חמור וכו' ע"ש לא ידעתי היכי משמע הכי אדרבא כיון דקאמר תרי תנאי נינהו אלמא דמחולקין הן ומי ששנה זו לא שנה זו וממילא דמתני' אהדדי חרי תנאי נינהו כדמוקי להו מעיקרא הא ר"י הא ר"ש נראה שהרב סובר דתרי תנאי לא קאי אעיקר דומיא דר"י אדר"י דהיינו תנא בספק תרומה ותנא דכרי אבל ברייתא דנזיר שמשון דלית ליה חילוק רבא מוסכמת היא לכ"ע אלא קאי אפירכא דתניא נזיר שמשון התרי תנאי אינון הך תנא דנזיר שמשון ותנא דספק תרומה אבל תנא דכרי מצי אתי ככל חד ולפ"ז משמע דאותה ברייתא דנזיר שמשון הוא דלית לה חילוק רבא אבל לתנא דספק תרומה ע"כ דתירוץ רבא אכתי קאי וממילא דסתמיות נמי מתרצו בהכי כדתירץ רבא וזה נמי כוונת הרא"ש שם שכתב וז"ל אי תניא תניא ולההוא תנא לית ליה הך סברא וכו' ולדידיה תרי תנאי וכו' תנא דנזיר שמשון וכו' עכ"ל ר"ל לאפוקי תנא דכרי דלדידיה לא הוו תרי דלדידיה מני אתי כתנא דספק תרומה ואית ליה סברא דרבא ועיין מ"ש לעיל בחידושינו גבי הריני נזיר לכשיהיה לפלוני בן וכו' וע"ע לחידושינו פ"ק דף ד' ע"א גבי דקאמר ה"א שמשון אחרינא ע"ש ודו"ק. והנה מרן ז"ל שתירץ משום דליתיה בשאל וכו' לא ידעתי מה היא דעתו בפי' הסוגיא דנדרים דאם סובר אי תניא תניא ונדחה טעם רבא מכח אותה ברייתא דתני נזיר שמשון א"כ תמה על עצמך שהרי קתני בהדיא דספק נזיר שמשון אזלינן לקולא ואם סובר דאכתי קאי א"כ מהי תיתי שיוצרך לטעם ליתיה בשאלה כיון דקאמר להדיא תלמודא דנזיר שמשון לא אזלינן לקולא משום דאין ספיקו חמור מודאו כמ"ש הלח"מ וצ"ע. ועיין לתי"ט לקמן פ"ו משנה ג' ד"ה לא יחוף וכו' דע"כ דעתו כדעת הלח"מ דהך טעמא דספיקו חמור נשאר במסקנא ע"ש ועיין לחידושינו לעיל דף ד' ע"א במשנה ודו"ק:

עוד כתב הלח"מ וז"ל ואפי' נאמר דלפי' קמא דתוספות וכו' ע"ש ואין להקשות דאיך נוכל לומר דלפירוש קמא דתוס' דרב אשי פליג אתירוצא דרבא ולא ס"ל הך טעמא דספיקו חמור וע"כ צריך לשנויי אליביה ארומיא דמתני' אהדדי הא רבנן הא ר' יהודא

דהפלאה דא"כ אכתי תקשה ליה הך סתמא דספק נדרים להחמיר עם סתמא אחרינא דס"ל ספק נזירות להקל וס"ל נמי רלא בעי הפלאה דלא כר' יודא והיא סתם משנה דלעיל גבי הפילה אשתו וסתם דלקמן בפ' ב"ש גבי הרתיע לאחוריו כמ"ש התוס' לקמן דף ל"ד ע"א ד"ה אלא ר' יודא וכו' די"ל דלרב אשי ע"כ הנך סתמי תנא אחרינא הוא ולאו ר' יהודא אלא כדקי"ל סתם משנה ר' מאיר א"נ ר' יוסי היא דאשכחן ליה דסבר לא מחית איניש נפשיה לספיקא בפ"ג דקידושין דף ס"ד ע"ב ע"ש אבל סתמא דנדרים ר"ש היא ועיין עוד לחידושינו לקמן דף ל"ד ע"א ועיין עוד לחידושינו לעיל בפ"ק דף ד' ע"א במשנה ודף ז' ע"א. וראיתי לה' אורח מישור ז"ל שהק' לתירוץ הכ"מ וז"ל אדרבא בנדרים דף נ"ט משמע דיש להקל יותר אם אין לו שאלה דאם יש לו שאלה הוי כדבר שיש לו מתירין עכ"ל אע"ג הא דהוי כדבר שיש לו מתירין לאו משום חומרא דיש לו שאלה חמיר טפיר אלא משום דאפשר בתקנתא וכפירש"י להדיא התם דף נ"ח ריש ע"א ע"ש ובהדיא פרכינן לקמן דף נ"ח ע"ב ובכמה דוכתי מה לנזיר שכן ישנו בשאלה פי' ולכך אזלינן לקולא כונת ה' מתוך חומרו דאין לו שאלה נקיל עליו כל מה שאפשר שלא לבוא לאותה חומרא. עוד הק' ה' לדברי הלח"מ וז"ל אינו נוח לי שהרי במתני' דפ"ד דטהרות מבואר דספק נזירות לקולא ולא אשתמיט בשום ברייתא או בשום דוכתא דגבי נזירות שמשון ספיקו לחומרא עכ"ל ולא ידעתי מאי מקשה שהרי תלמודא דקאמר טעמא משום דספיקו חמוד קאי אמתני' דטהרות גופה דקתני ספק נזירות לקולא א"כ משמע אבל אי אין ספיקו חמור כגון נזירות שמשון ס"ל למתני' לחומרא. עוד הקשה וז"ל דהו"ל להרמב"ם לבאר בשום דוכתא דגבי נזירות שמשון אין להקל עכ"ל ואחר המחילה לא דק דלפי דברי הלח"מ ה"ל הרמב"ם ביאר בכאן דגבי שמשון לחומרא. עוד הק' וז"ל ותו דלעיל דף כ' ע"א במתני' חשיב חילוקים בין נזיר עולם לנזיר שמשון ואמאי לא חשיב נמי נזיר שמשון ספיקו להחמיר ונזיר עולם ספיקו להקל דכה"ג הקשו התוס' שם אמאי לא חשיב נמי נזיר עולם יש לו שאלה ונזיר שמשון אין לו שאלה וליכא לתרוצי כמו שתי' התוס' התם וז"ל י"ל מילתא דליתא בנזירות לא קתני ואם ישאל על הנזירות לא הוי נזיר וכו' דהא הכא איתיה בנזירות אלא דאמרינן לגבי ספיקו לקולא ובנזיר שמשון ספיקו לחומרא עכ"ל ונראה לישב דלשיטת רבינו דהך טעמא דספיקו חמור אכתי קאי י"ל דס"ל לרבינו דתנא ושייר דשייר נמי דיש לו שאלה וכו' שהקשו התוס' לעיל אבל התוס' ס"ל דלפי האמת הך טעמא לא קאי. א"נ הוצרכו לתרץ אליבא דר' אשי לחד פירושא קמא שפי' בפ"ב דנדרים דלפי אותו פי' לא קאי הך טעמא ע"ש כל זה לשיטת ה' דס"ל דליכא לתרוצי כמו שתירצו התוס' אבל לדידי לא ידעתי למה שהרי כיון דהספק אינו

חוץ מגופו כגון אי ככר זה אסור לגמרי או לא אלא בגופו אי נזיר או לא וא"כ כיון דכי אמרת ספיקו להקל אינו נזיר א"כ ליתיה בנזירות וכמו שתירצו התוס' ועי"ל דלא חשיב אלא כשהוא עומד כבר בנזירות ודו"ק: עוד כתב וז"ל גם הקושיא שהק' הכ"מ הא קי"ל ספק נזירות לקולא י"ל דס"ל לרבינו דבעיא דלא אפשיטא לא מקרי ספק כמבואר בכלל ספיקות בפ"ח סי' ה' וכו' ע"ש ואחר המחיל' א אשתמיטיתיה למה שפסק רבינו פ"ב מה' נזירות דין ז' בעיא דלא אפשיטא לקולא מטעם ספק נזירות להקל ועיין לכ"מ ז"ל פ"ג דנזירות דף ז' ובפ"ד דף י"א ובפ"ה דין י"ד ועיין לה' אורח מישור לעיל דף ז' מספרו ריש ע"ד ודף מ"ג מספרו ע"א ד"ה מיהו וכו':

תוס' ד"ה הגה"ה וצ"ע וכו' דהשתא הקדים הק' יום וכו' ושמא דה"ה וכו' עכ"ל כונתם משום דאיכא למימר דוקא כיון כשהקדים לאחר עשרים אמרינן דדעתו דניחא ליה שיהא חלות הנזירות לאחר עשרים כמו שהקדים כל כך לא ניחא ליה בהפסקה אבל בשהקדים הק' דמעכשיו אמרינן דלא חייש להפסקה ודעתו דמעכשיו חיילי בזמן שהקדים ונראה דגם לפי בעיא זו לפי הצד דלא חיילי מהשתא אלא לאחר ך' משום דלא ניחא ליה בהפסקה צ"ל נמי דמונה תחלה אותה דלאחר עשרים ואח"כ של הק' ולא אמרינן מונה תחלה של הק' משום שהתחיל בה ואח"כ של ך' ומה שאמר לאחר כ' ר"ל לאחר כ' אני מקבל נזירות לאחר מאה יום כי היכי דכתבו התוס' הכי לעיל ד"ה בעי רבא גבי מעכשיו וכו' דא"כ מאי מבעיא ליה כלל דהא יחול מהשתא ויתחיל של הק' בלא הפסקה ואח"כ של אחר עשרים א"ו דבעינן דאותה דלאחר עשרים מתחלת לאחר ך' מיד ולא לאחר מאה משום דלא מצינן לתרוצי דיבורו שאמר לאחר עשרים ר"ל לאחר עשרים אני מקבל נזירות לאחר מאה דא"כ מאי שנא דלאחר עשרים הוא דמקבל ולא מהשתא אבל גבי דבורו שאמר מעכשיו מאה יום שפיר מצינן לפרושי על הקבלה דמעכשיו מקבל כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק ועיין מה שאכתוב לקמן בתוס' בד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו':

רש"י ד"ה גליון וכו' ועוד וכו' למאי מילתא הוא קא מתחיל וכו' מה שיש לדקדק בדברי רש"י הללו עיין לחידושינו לקמן דף י"ד ע"א בד"ה נטמא וכו' ודו"ק:

דף יד.

גמ' לא אפשר לאתשולי וכו' ופירש"י משום דשמשון לא הוה נדור משמע מפי' דטעמא דליתיה בשאלה משום כיון דלאו נדור מפי עצמו אלא המלאך הזירו הילכך לא שייך שאלה וחרטה לומר אדעתא דהכי לא נדרתי שהרי הוא לא נדר מידי אלא המלאך הזירו והילכך המתפיס בו נמי הוי כמותו דאין לו שאלה וראיתי לרש"י ס"פ אלו הן הלוקין

דף כ"ב ע"א בד"ה בנזיר שמשון וכו' שכתב וז"ל ע"י מלאך קבל נזירות עליו דההוא אין לו שאלה דצווי של מעלה הוא עכ"ל נראה דטעם אחר הוא מדכתב דצווי של מעלה משמע משום שהוא צווי של מעלה הוי חמיר טפי והילכך ליתיה בשאלה והמתפיס ביה נמי הוי כמותו דאין לו שאלה וכן משמע מתוך לשון מרן כ"מ ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ד שדברי רש"י הכא ודפרק אלו הן הלוקין שני טעמים הם ע"ש והרמב"ם שם כתב טעם אחר וז"ל ומי שנדר נזיר כשמשון אינו יכול לישאל על נדרו שנזירות שמשון לעולם היתה עכ"ל וכבר הק' עליו הכ"מ ז"ל שהרי נזיר עולם מי לית ליה שאלה ומה שפירש ה' דה"ק משום דנזיר שמשון לא היה לזמן קצוב וכו' לא הבנתי דבריו ס"ס נזיר עולם נמי אינו לזמן קצוב ואיתיה בשאלה. וראיתי למהריב"ל בח"א בחידושי דינים דף נ"ט ע"א שמכח קושיא זו כתב דאין ה"נ דלהרמב"ם נזיר עולם ליתיה בשאלה וכבר תמה עליו דלא משמע כן מסוגיא דפרק בתרא דמכות דלא מוקי למתני' התם בנזיר עולם ע"ש באורך. ולכך נראה לע"ד דמ"ש הרמב"ם לעולם היתה אינו טעם למאי דליתיה בשאלה אלא ר"ל שלא מצינו לשמשון ששאל אלא לעולם היה עומד בנזירותו והילכך המתפיס בו נמי הוי כמותו ואכתי קשה הו"ל לבאר שמשון גופיה מ"ט ליתיה בשאלה וצ"ל דס"ל לרבינו דאין ה"נ דמותר לישאל אלא שלא רצה. ושו"ר בלקט הקמח דף כ"ד ע"א סי' א' שדחה זה ע"ש ועיין למהריט"ץ ז"ל סי' קצ"ד דף קנ"ח ע"א ודו"ק. ודע דפשט פירש"י דבס"פ אלו הן הלוקין משמע דכוונתו דמאי דקאמר התם תלמודא בנזיר שמשון דאין לו שאלה אינו ר"ל במתפיס בשמשון כגון שאמר הריני נזיר כשמשון אלא ר"ל כגון שאירע לשום אדם א' שבא לו מלאך והזירו כמו שאירע ממש לשמשון וזהו שכתב נמי בדבור שאחריו וז"ל אדם שמקבל נזירותו ע"י מלאך וכו' וכתב עוד וז"ל ואית דמפרשי נזיר שמשון נזיר מן הבטן וק"ל ההוא נמי בשאלה איתיה שהיה אביו יכול לישאל עליו וכו' כוונת הי"מ משום דמילתא דלא שכיחא היא שיבוא מלאך לכך פירשו דמאי דקאמר נזיר שמשון ר"ל שאביו הדירו מן הבטן כמו שהיה שמשון דמן הבטן היה נזיר וס"ל להי"מ כיון דמן הבטן דינו כמו שמשון שהיה ג"כ מן הבטן ולפ"ז ע"כ מה שהוצרכו לכל זה ולא פירשו בפשיטות דר"ל במתפיס בשמשון כגון שאמר הריני נזיר שמשון היינו משום דס"ל דהתולה בשמשון יש לו שאלה והיינו טעמא אע"ג דשמשון גופיה אין לו שאלה מ"מ המתפיס בו כיון דס"ס ע"פ עצמו תלה האיסור א"כ שפיר מצי למימר אדעתא דהכי לא נדרתי להיות כשמשון ולכך הוצרכו לכל זה הדוחק. מיהו מסוגייא דשמעתין דאיירי בתולה בשמשון וקאמר ליתיה בשאלה הרי מבואר להדיא דהתופס בשמשון אין לו שאלה לכך צ"ל בכוונת רש"י ליתן טעם על שמשון גופיה וממילא דהתופס בו הוי

כמותו דאין לו שאלה וכמו שכן הבין בו בפשיטות הכ"מ ז"ל שהרי הביא טעם זה של רש"י על דברי רבינו דמיירי בתולה בשמשון והיינו טעמא משום דמסתמא דאדעתא דהכי נדר שיהיה כמו שמשון דאין לו שאלה וכן נמי כוונת הי"מ שכתב רש"י היינו נמי ליתן טעם לשמשון גופיה משום שהיה מן הבטן הילכך אין לו שאלה וממילא דהתולה בו נמי הוי כמותו דאין לו שאלה וכן ממילא נמי אם אדם הדיר את בנו בנזיר מן הבטן אין לו שאלה ותלמודא דקאמר בנזיר שמשון או תולה בשמשון או במדירו אביו מן הבטן דאידי ואידי שוין הן ולכך דחה רש"י דלא שייך טעם זה דההוא בשאלה איתיה דאביו יכול לישאל עליו:

וראיתי להרב אורח מישור ז"ל שכתב משם מהרש"ל בביאורו לסמ"ג לאוין שהביא משם הד"א ממיץ הטעם המתפיס בשמשון אין לו שאלה משום ששינה מדרך הנודרים דבנזירות בעינן דבר הנדור כמו בנדרים והוא שינה ותלה בדבר שאינו נדור הילכך החמירו ביה מידי דהיה כמו הנודר ע"ד רבים שאין לו התרה משום ששינה לנדור ע"ד רבים ע"ש אלא שלשון ה' אורח מישור כזה מגומגם אצלי לא הבינותיו ומלבד שהוא מגומגם לא ידעתי איך כתב בנזירות בעינן דבר הנידר והוצרך למחוק תיבת לא שבדברי ר"א ממיץ כמו שיע"ש שהרי ע"כ מאן דסובר דנזירות שמשון חיילא היינו משום דלא בעי דבר הנדור דשמשון לאו נדור הוא דר"ש דס"ל לא חיילא משום דס"ל דבעי דבר הנדור כמבואר לעיל פ"ק דף ד' ע"ב וכעת ס' מהרש"ל על הסמ"ג לא היה בידי ועיין מהרימ"ט ח"א סי' ד' וח"ב סי' כ"ד דף י"ט ע"ב וג' ועיין לחידושינו לעיל דף ד' ע"ב ועיין למהרימ"ט ח"א סי' קל"ד דף צ"ו סוף ע"א. ודע דלפי טעם רש"י הכא דמשמע כיון דלאו נדור לא מצי למימר אדעתא דהכי לא נדרתי נראה דלפ"ז ה"ה נמי גבי מדיר בנו בנזיר אע"ג דחשיב נדור שהרי אביו הדירו מ"מ הבן לא מצי לישאל מה"ט גופיה שהרי לא מצי למימר נמי אדעתא דהכי לא נדרתי (דלפ"ז ה"ה נמי גבי המדור בנו בנזיר) כיון שהוא לא נדר מידי וה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ג נסתפק בזה ונסתפק עוד אי האב גופיה מצי למשאל ופשיט להו הרב מפי' רש"י דסוף פרק הן הלוקין ע"ש ולפי הנראה דמדברי רש"י הכא נמי יש לפשוט הספק הראשון אמנם תמיה אני עליו שהוצרך למפשט להו מדברי רש"י דסוף מכות ולפ"ז ע"כ דבמחלוקת היא שנויה שהרי ע"כ הי"מ פליגי על רש"י וס"ל ליתיה כשאלה ואמאי לא פשיט לה הרב מתוך הסוגיא עצמה דפריך נזיר שמשון בר טמויי למתים והשתא אי מדיר בנו בנזיר ליתיה בשאלה אמאי לא מוקי למתני' כגון שהדירו אביו בנזיר דע"כ אסור ליטמא כדמשמע לקמן דף כ"ט ע"א דפריך בשלמא לר' יוחנן וכו' אהכי כי מטמא מביא קרבן וכו' וכן פסק הרמב"ם

פ"ב מה' נזירות דין י"ד וע"כ דלהי"מ צ"ל דוקא מדירו מן הבטן הוא דקאמר תלמודא בר טמויי למתים משום דהוי כשמשון אבל מדירו אחר שנולד דינו כשאר נזיר דעלמא ואסור ליטמא וא"כ ע"כ דאפי' לפי' הי"מ מודו דמדירו אחר שנולד איתיה בשאלה מכח קושיא הלזו דאי ליתיה בשאלה כלל אמאי לא מוקי לה תלמודא במדירו אביו בנזיר דליתא בשאלה ואסור ליטמא וכה"ג הוכיחו התוס' הכא בד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' בסוף דבריהם גבי נזיר עולם דאיתיה בשאלה מהך סוגיא דמכות ונהי דאכתי איכא לאסתפוקי מי הוא שיכול לישאל אביו או הבן עצמו מ"מ תפשוט דע"כ בשאלה מיהא איתיה ולא הו"ל להרב להסתפק אלא חדא מי הוא שיכול לישאל ויש מי שהשיב לי דאיכא למימר דלא מוקי לה תלמודא במדיר בנו משום דלר"ל דס"ל טעמא כדי לחנכו הוי מדרבנן ומתני' משמע דחייב מלקות מדאורייתא: ודע שיש להסתפק בדברי רש"י דסוף מכות שדחה לפי' הי"מ משום דההוא איתיה בשאלה אי מודה להי"מ לענין דמותר ליטמא דהדין מיהא דין אמת א"ד כיון שדחה אותו פי' ממילא לא מצינו נזיר מן הבטן שנקרא בשום דוכתא נזיר שמשון שנאמר מותר ליטמא כמו שמשון ומיהו ראיתי לרש"י לעיל פ"ק דף ד' ע"ב גבי הא דפריך התם שמשון לאו נזיר כתב רש"י ז"ל קס"ד דלמנוח קאמר וכו' דאדם מדיר בנו בנזיר עכ"ל וכ"כ נמי התוס' שם ע"ש משמע דס"ל דמתני' דמדיר בנו בנזיר מיירי נמי מן הבטן וא"כ ע"כ דאסור ליטמא שהרי ע"כ דמתני' משמע דכל תורת נזירות עליו לכל מילי ואסור ליטמא כדמשמע לקמן דפריך בשלמא לר"י וכו' אהכי כי מטמא וכו' כמ"ש התוס' לקמן דף כ"ט ע"א ד"ה משמע וכו' וע"כ דלהי"מ מתני' לא מיירי במדירו מן הבטן. ודע שראיתי בירושלמי עלה הך מתני' דהוי מדיר בנו בנזיר דקאמר תני בנוזרו מרחם וסבור הייתי דכוונת הירושלמי דפרושי מפרש למתני' דמיירי נמי במדירו מן הבטן ומה שסיים הירושלמי בתר הכי אית דבעי מימר מילתא. אחריתי היא וזה הפך הי"מ מיהו ראיתי להמפרש ה' פני משה שפי' בע"א דלא קאי אמתניתין והנראה שהכריחו משום דמשמע דוקא בנזירי מרחם קאמר מדלא קאמר אף בנזרי וכו' ודע דהירושלמי הלז אשתמיט מהתי"ט לקמן ריש פ"ו שכתב דהא דמדיר את בנו בנזיר דוקא כשהגיע לחינוך אבל מרחם אמו אינו מדירו ע"ש וזה היפך הירושלמי בין לפי פי' הרב פני משה בין לפי פירושינו וכבר ראיתי לה' א"מ ז"ל ריש פ"ז דף מ"ז ע"א שתפס עליו ע"ש ואחר זמן מצאתי לה' חזון נחום ז"ל על ס' טהרות במסכת כלים פ"ק משנה ו' דף ט"ו ע"א שהק' נמי על התי"ט מהירושלמי אלא שמבין כונת הירושלמי בקוטב אחר קצת וז"ל איברא דמלשון הירושלמי דפ' מי שאמר יש להבין דס"ל להירושלמי דהאב מדיר בנו בנזיר מרחם דאמרי' התם ר' יוחנן בשם ר"מ וכו' בש"א אין האיש מדיר בנו

בנזיר תני בנזיר מרחם ומשמע לי דה"פ תני בנזיר מרחם ר"ל מחלוקת ב"ש וב"ה הוא אם האב יכול להזיר בנו מרחם אבל אם כבר יצא לאויר העולם לכ"ע יכול להזירו א"כ כיון דקי"ל כב"ה נקיטינן דאף מרחם יכול להזירו עכ"ל וסיים עוד ה' וז"ל ומיהו הא דאמר התם בירושלמי בתר הא דתני בנזרי מרחם אית בעי מימר עד שיביא שתי שערות אית דבעי מימר עד שיבא לעונת נדרים הכל מודים שאם יבא לעונת נדרים שאיני מזירו וצ"ע עכ"ל. נראה דכוונתו משום דמשמע ליה דמאי דקאמר הכל מודים מדברי סתמא דתלמודא היא וקאי אהנך אמוראים שנחלקו אית דבעי מימר וכו' וא"כ דברי הירושלמי סתרי אהדדי שהרי למ"ד עד שיביא שתי שערות ס"ל אע"ג דהגיע לעונת נדרים מצי מדיר ליה. עוד אפשר לומר דכונתו דלעולם דס"ל דהכל מודים הוא מדברי אותו מ"ד דאמר עד שיבא לעונת נדרים ור"ל דמודים ב"ה וכמו שכן פי' הר' פני משה וכוונת קושיתו משום דלשיטתיה אזיל דלכ"ע בין לב"ש בין לב"ה אם יצא לאויר העולם יכול להזירו א"כ תיבת מודים אינה מיושבת דלמאן מודים כיון דלא פליגי ומ"מ יש ליישב דמודים לגרמייהו וכה"ג כתב הריטב"א פ"ק דמ"ק דף ח' ע"א כמ"ש בחידושינו שם ע"ש:

עוד ראיתי לה' שהקשה דמש"ס דילן מוכח דאינו יכול להזירו מרחם דלא כהירושלמי דאי יכול. להזירו מרחם א"כ היכי מייתי קרבן הא הוי חולין בעזרה דלקמן דף כ"ט ע"א משני תלמודא קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא ואתי חינוך דרבנן ודחי דרבנן אבל מרחם דעדין לא הגיע לחינוך וליכא מצוה דרבנן היכי נימא אתי דרבנן ודחי דרבנן את"ק ע"ש ונראה לישב אע"ג דע"כ דמשמע לית ליה לתלמודא מדיר בנו בנזיר כל תורת נזירות עליו ומביא קרבן כמ"ש התוס' לקמן דף כ"ט ע"א ד"ה מש"ה וכו' מ"מ כיון דאיכא תרי זמנים שפיר מצינן למימר דמזמן הרחם עד שיגיע לחינוך מיהא לאו לענין קרבן קתני מתני' ולא קתני דהתורת נזיר עליו אלא אאותו זמן דהגיע לחינוך ועי"ל דמתני' לא איירי במדירו מרחם כי היכי דצ"ל הכי לי"מ שכתב רש"י בסוף מכות כדכתיב' ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א במשנה דהאומר הריני כשמשון עש"ב ודו"ק:

ודע שיש מחלוקת בין רש"י ותוס' לקמן דף כ"ח ע"ב גבי מדיר בנו בנזיר דקי"ל דיכול למחות הבן דלפירש"י יכול למחות כל זמן שירצה והתוספות מספקא להו אי בעינן דוקא שימחה מיד ועיין לכ"מ פ"ב מה' נזירות דין י"ג דמספקא ליה בדעת רבינו ונראה להכריח דע"כ דלפי הי"מ ורש"י דסוף פרק אלו הן הלוקין ס"ל דבעינן שימחה מיד דאל"כ היכי שייך לפרושי מתני' התם בנזיר מן הבטן דא"כ היכי משכחת לה חיוב מלקות דקתני מתני' דאם הוא עדין קטן לאו בר חיובא הוא ואם כשהגדיל הא קי"ל דאם גלח בטלה הנזירות משום דאין לך המחאה גדולה מזו כמ"ש התוס' לקמן דף כ"ח

ע"כ ד"ה ואין האשה וכו' וכדפסק הרמב"ם פ"ב מה' נזירות דין י"ד וא"כ ה"נ כשנטמא במזיד בבית הקברות נימא דאין לך מחאה גדולה מזו אלא עכ"ל דאינו יכול למחות אלא מיד כששמע דהשתא איכא לאוקי למתני' כשלא מיחה בשעה ששמע ודו"ק נ"ל. מיהו נראה דאיכא למדחי דשאני התם כיון דכבר עבר אהנך לאוין דחשיב במתני' אמרינן דגבי נזירות נמי נתכוון לעבור ג"כ באיסור טומאה ולא תלינן להתיר לומר דכוונתו המחאה דבטל הנזירות ואע"ג דקי"ל חזקה אין אדם מניח ההתר ועושה האיסור ואע"ג דכבר עבר כמה איסורין כדפסק הרמב"ם פ"ב מה' תמורה דף ג' גבי איסור תמורה כבר ראיתי לה' מש"ל ז"ל פרק עשירי מה' גירושין דין י"ח שחילק לדעת הרדב"ז דדוקא היכא דעבר באיסורים בגופות מוחלקים אבל היכא שהוא בדבר אחד שבאותה ביאה עבר באיסור נדה בודאי לא נשמר מאיסור אחר שהוא בעילת זנות הבאה מחמת אותה ביאה עצמה את"ד ע"ש וה"נ דכוותה דבאותה חרישה עצמה עבר כמה איסורין ואע"ג שאיסור טומאה לא בא מחמת החרישה אלא מחמת ההכנס שנכנס לבית הקברות מ"מ באותה הכנסה עצמה כבר עבר באיסור כהונה ועוד דחרישה נמי גרמה לטומאה לפי שאינו יכול לחרוש בשוורים אלא א"כ הולך עמהם ומנהיגם למקום הטומאה כמ"ש הרע"ב בהך משנה דיש חורש תלם אחד ע"ש וא"כ באותו דבר עצמו שעבר אהנך לאוין עבר נמי אטומאה ואחר כתבי ראיתי בש"מ לקמן עלה הך מתני' דמדיר בנו בנזיר שכתב בשם הרא"ש וז"ל מספקא ליה אם שתה יין או נטמא אי מקרי המחאה דמסתבר למימר הכי כיון שעשה דבר שהנזיר אסור בו אין לך מחאה גדולה מזו ומיהו מדנקט גילח משמע דוקא שעשה מעשה בגופו עכ"ל ע"ש וכן משמע מדברי התוספות לקמן פ"ד דף כ"ד ע"ב ד"ה שלו וכו' ע"ש ולפ"ז אין צורך למה שכתבנו אלא דאיכא למדחי דס"ל להי"מ דנטמא שאינו מעשה בגופו לא חשיב המחאה ועיין לחידושינו לקמן גבי מדיר בנו בנזיר. שוב התבוננתי דלפי הי"מ דנזיר מן הבטן דינו כמו שמשון א"כ אינו יכול למחות נמי דודאי דשמשון לא הוה יכול למחות כיון דע"פ מלאך אלא שאני נבוך בזה שראיתי למהרי"מט ח"ב סי' כ"ד דף י"ט ע"ג שכתב בפשיטות דאדם שמקבל נזירות ע"פ מלאך אם עבר על נזירות אינו לוקה משום כיון דלא יצא נזירות מפיו מה פשע איהו שהרי המלאך הוא שהזירו אטו מי שאכל תמרי' בארבילה לוקה את"ד ע"ש ולפ"ז ע"כ דשמשון גופיה אי הוה עובר לא היה לוקה אבל המתפיס בו מ"מ לוקה שהרי יצא נזירות מפיו אמנם לפי הי"מ דנזיר מן הבטן דינו כמו שמשון נימא נמי אינו לוקה מה"ט גופיה כיון דלא יצא נזירות מפיו ואביו שהזירו מה פשע איהו והיכי חשיב ליה מתני' התם בהדי מלקיות בשלמא מדיר בנו בנזיר לוקה משום דנזירות אביו שהזירו הל"מ היא אבל מן הבטן דדינו

כמי שמשון לפי הי"מ אמאי לא הוי כשמשון נמי גם לענין מלקות אבל אי אמרינן דנזיר מן הבטן יכול למחות כיון שאינו ע"פ מלאך אלא עפ"י אביו איכא למימר דפשיעתו היא כיון שיכול למחות ולא מיחה א"כ חייב כשיעבור. ולפ"ז צ"ל נמי דס"ל להי"מ כמ"ד לא נתבטל נדר האב כשנעשה הבן גדול שזהו מחלוקת בין הראשונים שונים כמ"ש המש"ל משם התי"ט בפ"ג דסוטה וכעת הדבר צריך אצלי תלמוד: ודע דלפי הי"מ ע"כ הא דקתני לקמן מתני' סוף מכלתין דף ס"ו ע"א נזיר היה שמואל ויליף מה מורה האמורה בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמזאל נזיר ע"כ שנזירות שמואל היה נזירות שמשון שהרי כיון דהיה מן הבטן ונ"מ האומר הריני כשמואל הרמתי הרי זה נזיר שמשון והא דאצטריך קרא בשמואל א' סי' א' לומר ונתתיו לה' כל ימיו חייו אע"ג דבלא"ה ידעי' כיון שהוא נ"ש אפשר לומר דכונתה דרך תפלה שמתפללת עליו שלא ימחה כשיגדל שהרי בידו למחות אבל הרמב"ם בפ"ג מה' נזירות דין י"ו פסק האומר הריני כשמואל הרמתי ה"ז נזיר עולם ואע"ג דס"ס אמאי לא ילפינן לגמרי דהוי כשמשון נזיר עיין להתי"ט לקמן בהך משנה ולחידושינו שם. ודע אע"ג דתנן לקמן האיש מדיר בנו בנזיר ולא האשה צ"ל דאלקנה בעלה הסכים עמה במה שהדירתו חנה בנזיר לשמואל כדכתיב ויאמר לה אלקנה אישה עשי הטוב בעיניך וכו' ודו"ק כנ"ל ושו"ר לס' נחל קדומים למהר"י אזולאי נ"ע פ' נשא בפסוק איש איש כי יפליא וכו' שכתב משם קול הרמ"ז בע"א ע"ש בסוף דבריו ועיין לחידושינו לקמן דף כ"ח ע"ב במשנה גבי אין האשה מדרת בנה בנזיר וכו'.
ודע שראיתי למהרי"בל ז"ל בח"א דף נ"ט ע"א שהקשה להי"מ דאמאי לא מוקי תלמודא מתניתין דמכות בנזיר שמואל הרמתי שהוא נמי מן הבטן הוה והוה אסור ליטמא למתים דדוקא בשמשון דגמרא גמירי לה דאטמא למתים א"ד ע"ש ולא ידעתי מאי קושיא דודאי דלהי"מ כל שהוא נזיר מן הבטן דינו כמו שמשין ממש לגמרי לכל מילי ומותר ליטמא למתים ותלמודא דקאמר בנזיר שמשון מדיר בנו מן הבטן נמי נזיר שמשון קרי ליה וזה פשוט. ודע דמסוגיא הכא מבואר דהנודר על תנאי אע"פ שעדין לא חל הנזירות אינו יכול לחזור בו ולבטל הנזירות מדקאמר הכא ודאי לא מצי לאתשולי ואי ס"ל דכל זמן שלא חל הנדר יכול לחזור משום דאתי דבור ומבטל דבור א"כ נהי דנזירות שמשון ליתיה בשאלה מ"מ הא יכול לחזור בו ולעקור הנזירות כ"כ ה' מח"א ז"ל הלכות נדרים סי' י"ב דף י"ב ע"ב ע"ש:
ואגב אכתוב שראיתי להמש"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ז בסוף דבריו וז"ל כתב מהרי"מט ח"א סי' ד' דאשה שנדרה בנזירות שמשון מצי הבעל להפר לה ויש ראיה מהא דאמרי' בפרק השולח דף ל"ה ע"ב אמר ר' הונא נשאת אין מדירין אותה שמא יפר לה בעלה ואי

ס"ד דניירות שמשון אינו יכול להפר ידירוה בנ"ש וכו' וראיה זו איני מכיר דהא מתניתין קתני נודרת ליתומים מה שירצו ושמא היתומים רוצים להדירה בפירות אחרות ולא ביין ושכר אבל לדברי התוס' א"ש דכל מין פירות וכו' ודברי ה' צ"ע עכ"ל ולכאורה אינו מובן דאמאי לדברי התוס' א"ש שהרי שמא היתומים אינם רוצים להדירה ע"ד רבים וכן נמי מאי מקשו התוס' ידירוה שלא תאכל ככר זה אם נהנית משל בעלה ותאכל לאלתר בפנינו וכו' שהרי שמא היתומים אינם רוצים. גם עיקר קושייתו אינה קושיא כלל שהרי עיקר התקנה שתהיה נודרת כדי שלא תפסד כתוב' כדקתני מתניתין מפני תיקון העולם אבל מאי דקתני מה שירצו היתומים אינה אלא עצה טובה בעלמא לטובת היתומים וא"כ היכא דלא אפשר אלא בנזירות שמשון אין סברא כלל שתהיה מפסדת כתובת' אם לא ירצו היתומים כיון דאינה אלא עצה טובה בעלמא ונראה דכונת הרב משום דעיקר התקנה שתהיה נודרת בדבר הקשה לה כדפירש"י אבל יין ושכר שמא אינו קשה לה כי היכי דאמרינן נמי משום חששת שמא יפר לה בעלה קאמר ר' הונא מפסדת כתובתה וזהו שכתב שמא היתומים אינם רוצים להדירה ביין ושכר כלומר משום שאינו קשה לה ובהא הוא דתלוי ברצון היתומים וזהו שכתב אבל לדברי התוס' א"ש דכל זמן פירות שירצו היתומים וכו' וזה פשוט ודו"ק ועיין מה שאכתוב עוד בתוס' ד"ה אמר וכו' בבא המתחלת דע שראיתי להלק"ט וכו':

רש"י ד"ה ואת"ל לענין כולהו שאלתא לענין נזירות מועטת וכו' עכ"ל וכ"כ התוס' והוכרחו לפרש כן אע"ג דכבר קאמר תלמודא את"ל נזירות מועטת כיון דעשרה יומין יתירין לא סלקי וכו' ע"כ בהאי את"ל הדר ביה תלמודא דאל"כ היכי בעי הריני נזיר שמשון אחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם שהרי אחר עשרים. עשרה יומין הוא דיתירין מנזיר סתם ודו"ק: רש"י ד"ה הריני כמשה וכו' ושוב לא שתה יין וכו' עכ"ל כתב ה' אורח מישור וז"ל דבר תמוה היכי בא זאת ללשון נזירות הלא כיון שנפטר לא שתה כלל אפי' שאר משקין ונ"ל צ"ל שתו וקאי אדורו שהיה באותו פעם שנפטר משה ודאי לא שתה יין שהיו נזירות וכונת רש"י כמ"ש התוס' אלא שנשתבש הלשון בטעות עכ"ל ומיהו הלח"מ פ"ד מה' נזירות דין ו' בסופו הבין דברי רש"י בפשוטן ולכך כתב עליו שהתוס' פירשו בע"א ע"ש: תוס' ד"ה אמר הריני נזיר כשמשון וכו' וידחה סתם נזירות וכו' עכ"ל ר"ל כיון דלא ניחא ליה בהפסקה וגם לא מצי לאתשולי לא חיילה כלל נזירות סתם ונדחית וכ"ה בהדיא בש"מ והא דלא ניחא להו לומר דלאחר עשרים מונה סתם נזירות ויגלח ויביא קרבן ואח"כ יתחיל נזי' שמשון משום דא"כ לא מצינן לתרוצי דיבוריה שאמר לאחר עשרים שמשון דמשמע לאחר עשרים מיד מתחלת של שמשון כמו שהוכחנו

לעיל מדבריהם בד"ה הגה"ה וכו' אלא ע"כ דלא חלה כלל ודלא כהרב אורח מישור שכתב דטעות הוא שהרי צריך לקיים שניהם והגיה מדחל במקום תיבת וידחה ע"ש ולפי הגהתו מדחל ליכא לפרושי דר"ל לאחר עשרים מונה נזירות סתם וינהוג כל דין נזירות שיכול לנהוג ולא יגלח ואינו מביא קרבן ואח"כ מונה של שמשון לחוד דא"כ היינו דלא אפשר להשלימו וחשיב הפסק ודו"ק:

בא"ד סתם נזירות דהנך עשרים וכו' ואחר עשרה בר יפסיק וכו' כצ"ל: בא"ד והך בעיא ל"מ למבעי בגמ' וכו' דודאי חייל עליה נזיר סתם וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז איך מבעיא ליה גבי נזיר שמשון אי חיילא או לאו תפשוט דע"כ דחיילא כמו נזיר עולם דאי לא חיילא א"כ יש חילוק בין נזיר שמשון לנזיר עולם א"כ אמאי לא חשיב לעיל במתני' פ"ק דף ד' ע"א דקתני מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון וכו' שהרי ע"כ דלפי חילוק זה איכא נפקותא גבי נ"ש ונ"ע גופייהו דאלו נזיר עולם מתחיל לאחר עשרים אבל נ"ש מתחיל אחר חמשים לפי מה שהגיה ה' א"מ בדבריהם מדחל וכו' ולפי הגי' נמי דידחה וכו' מ"מ גבי נ"ע יחול עליו נזירות סתם דצריך לקיים שניהם שימנה עוד עשרה ימים ששייר מנזיר סתם ויגלח אבל נזיר שמשון דוחה נזירות סתם ואינו מקיים שתיהם ודוחק לומר משום דמתני' גופה ספוקי מספקא לה דכולי האי הו"ל לתלמודא לבאר להדיא וי"ל דאיכא למימר דלא חשיב מתני' אלא כשהוא כבר עומד בנזירות וכה"ג תירצו התוס' לעיל שם במשנה ע"ש ודו"ק:

ודע שראיתי למהרימ"ט סי' קל"ד דף צ"ו ע"א שנסתפק אם אמר הריני נזיר שמשון ע"מ שיש לי התרה אי הוי כמו מתנה על מה שכתוב בתורה כיון דשמשון אין לו התרה או נימא אין זה כתוב בתורה ואדרבא כל נזירות ונדרים שכתוב בתורה אחרים מוחלין אלא שנזירות שמשון אמרו דליתיה בשאלה את"ד ע"ש ונראה דמדברי התוס' בפ"ק לעיל דף ד' ע"א ד"ה בין וכו' שהקשו שאלה איכא בינייהו ע"ש יש להוכיח דס"ל אפי' אמר ע"מ לא מהני דאל"כ מאי מקשו אימא דלא חשיב אלא מידי דלא שייך כלל בנ"ש אבל שאלה דמשכחת לה כגון שהתנה לא קא חשיב מיהו ק"ל על הרב שרצה לצדד מטעם דחשיב מתנה על מה שכתוב בתורה מהא דאמרי' בפ"ק דר"ה דף ו' ע"א אמר הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב באחריותה וכתבו התוס' ד"ה ע"מ וכו' וז"ל לא דמי למתנה על מ"ש בתורה עכ"ל והנראה שכוונתם כיון דנדבה כתובה בתורה א"כ הו"ל כמפרש דבריו שכוונתו אינו נדר אלא נדבה ולא דוקא לשון נדר דקאמר ולא דמי לע"מ שאין לך כסות ועונה דלא אשכחן כלל דין זה כתוב בתורה ולכך הוי מתנה הפך על מ"ש בתורה וכן ראיתי בס' שאגת אריה וקול שחל דף ז' ע"ג ודף ח' ע"א שכ"כ ע"ש וכן ראיתי להלק"ט דף מ"ו

סי' רמ"ג שכתב וז"ל פי' כיון דבידו לעשות בידו להתנות ולא דמי לע"מ שאין לך שאר כסות ועונה מיהו קשה אמאי לא מייתי כאן פלוגתא אי תפיס לשון ראשון או אחרון לזה נ"ל דבאומר ע"מ סיומא דמילתא הוא והכל דבור אחד עכ"ל ונר' שכוונתו כדכתיב' וא"כ גבי נזירות שמשון שהתנה על מנת שיש לו התרה נימא נמי דלא דמי למתנה על מה שכתוב בתורה מה"ט גופיה כיון דאיכא נזיר סתם דיש לו שאלה נימא דכוונתו לאו דוקא נזיר שמשון אלא נזיר סתם. א"נ כונתו שמשון אחרינא:

ומיהו קשה לדברי התוס' מהא דתנן לעיל דף י"א ע"א הריני נזיר ע"מ שאטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן ומפרש תלמודא טעמא מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ומייתי תנא כוותיה וכו' ואמאי לא נימא נמי כיון דאיכא נזיר שמשון דמותר ליטמא נימא דכוונתו להיות נזיר שמשון ונראה דכוונת התוס' אינו ר"ל משום דה"ל מפרש דבריו אלא ר"ל מצי להתנות כיון דבידו לעשות ע"ד מיגו דאמרי' בעלמא ונראה שזה נמי כונת הלק"ט שזכרנו והשתא י"ל דגבי ע"מ שאטמא למתים לא אמרי' מגו דאי בעי נזר כשמשון דאין זו מגו טוב דלא ניחא ליה בחומר שמשון דלא מייתי קרבן ואינו מגלח לעולם וכן לית ביה שאלה וכן נמי מ"ש מהרימ"ט גבי נזירות שמשון דמתנה ע"מ שיש לו התרה לא אמרי' מגו דאי נזר נזירות סתם משום דאינו מגו טוב דלא ניחא ליה בחומרת שאסור ליטמא מיהו אכתי קשה נימא מגו דאי בעי לידור נדר בעלמא וי"ל דזה נמי לא הוי מגו טוב משום דבעי לנזור לחייב עצמו בכל איסור נזירות וכן ניחא ליה לקיים מצות דמביא קרבן ומגלח ודו"ק:

וראיתי למהרימ"ט ח"א סימן ך' דף ע"ב וד' שהוקשה לו בפשטא דמתני' דגבי ע"מ שאטמא למתים נימא דכוונתו כמו נדר בעלמא ותירץ דכל שאומר לשון הנזירות אי אתה יכול לומר שהוא נדר אפי' היתה כוונתו לכך משום דהול"ל בפירוש הרי עלי קרבן וכו' את"ד ע"ש ולפ"ז צ"ל דכוונת התוס' בפ"ק דר"ה שכתבו ולא דמי וכו' היינו מטעם מגו כדכתיב' דאי משום דמפרש דבריו א"כ תקשה להו קושיא הלזו שהק' הרב ולא שייך תירוצו דהא התם נמי קאמר נדר ומפרש דבריו נדבה ה"נ אף דקאמר נזיר נפרש דבריו נדר דמאי שנא ועיין עוד לחידושינו לעיל דף י"א ע"א במשנה ודו"ק. מיהו ק"ל דמשמע דבע"מ לא אמרינן תפוס לשון ראשון וכמ"ש בהדיא הלק"ט שזכרנו מאי שנא מהא דאמרי' בפ"ב דביצה דף ך' ע"א האומר הרי עלי תודה ע"מ שאצא בה ידי חגיגה הריני נזיר ע"מ שאגלח ממעות מעשר שני נדור ואינו יוצא נזיר ואינו מגלח ופירש"י דכי אמר הרי עלי נתחייב וכי הדר אמר אמר ע"מ לאו מילתא היא וכ"כ התוס' שם אלמא משמע דבע"מ אמרי' תפוס לשון א' א"כ ה"נ גבי הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב

באחריותה נימא תפוס לשון א' ועיין לחידושינו לעיל דף י"א ע"א במשנה ובחידושינו שם גבי דקאמר הוה ליה מתנה על מ"ש בתורה ודו"ק. דע שראיתי להלק"ט דף כ"ו ע"א סי' נ"א שכתב משם מהרימ"ט כשנזירות שמשון לא קיבלו מצד עצמו אלא כדי להרחיק עצמו דרך קנס אז קיל ומצי למשלפיה ע"י פתח ע"כ:

עוד ראיתי לו דף כ"ד שכתב משם מהריב"ל דנ"ש דאפקיה בלשון שבועה יש לו שאלה עוד ראיתי לו דף כ"ז ע"ד סי' נ"ח שכתב משם מהר"ם ן' חביב משם מהר"י ן' מיגש הא דאמרינן ליתיה בשאלה דוקא היכא דכבר התחיל לנהוג בעצמו דין נזירות אבל אם עדין לא התחיל לנהוג ובא לישאל מתירין לו את"ד ע"ש וקצת נראה דלא ס"ל להתוס' ז"ל לעיל דף ר' ע"א להני החילוקין שהק' שאלה איכא בינייהו ע"ש ומאי קושיא אימא דלא חשיב אלא מידי דליתיה בנ"ש כלל אבל שאלה דמשכחת לה דיש שאלה לא קחשיב. גם מ"ש ה' ז"ל משם מהר"י ן' מיגש דהיכא דלא התחיל לנהוג מצי לישאל נראה דע"כ שהרב מהרימ"ט לא ס"ל חילוק זה והוא דבח"א סי' ד' והביאו ה' מש"ל ז"ל בפ"ב מה' נזירות דין ט"ו בס"ד הביא ראיה דאשה שנדרה בנזירות שמשון מצי הבעל להפר לה מהא דאמרי' בפרק השולח אמר ד' הונא נשאת אין מדירין אותה שמא יפר לה בעלה ואי ס"ד דנזיר שמשון אינו יכול להפר ידירוה בנ"ש וכו' ע"ש ועיין מ"ש בחידושינו בגמרא גבי דקאמר לא אפשר לאתשולי וכו' והשתא מאי ראיה מייתי דילמא שמא יפר לה בעל קודם שתנהוג נזירות דאיתיה בשאלה א"ו דס"ל דליתיה בשאלה כלל: ומיהו יש לדחות דמדירים אותה שלא בפני בעלה עד שתנהוג נזירות שעה אחת דקי"ל דאינו יכול להפר נדרים שעתידה לידור כרבנן לעיל דף ב' ע"ב ועיין להתוס' בהשולח ד"ה אבל וכו' מיהו צ"ע טובא על מהר"י ן' מיגש דאיך כתב לחילוק זה דא"כ היכי קאמר תלמודא הכא הריני נזיר שמשון לאחר ך' יום ומעכשיו נזיר סתם הכא לא אפשר לאתשולי וכו' שהרי כיון דנזירות שמשון אינה אלא לאחר ך' יום א"כ עדין לא נהג נזירות ומצי לאתשולי א"ו משמע דאף שעדיין לא נהג נזירות לא מצי לאתשולי וצ"ע. עוד ראיתי להלק"ט דף כ"ו ע"א סי' ן' שכתב משם מהר"י טאיטאצק ומהר"י יחיאל אשכנזי דנזירות שמשון לא הוי אלא שמקבל עליו נ"ש בהחלט בלא שום תנאי אבל אם עשה תנאי אם אעשה כך או אם לא אעשה כך אז אין נזירות חל עליו ולא הוי נזיר עכ"ל ולפ"ז צ"ל הא דלא חשיב מתני' לעיל דף ד' ע"א נזיר עולם מהני על תנאי כדתנן ע"מ שיהא לי בן וכו' ונזיר שמשון לא מהני על תנאי י"ל דלא חשיב אלא כששניהן עומדים בנזירות ע"ד מה שתירצו התוס' לעיל גבי דלא חשיב שאלה ע"ש ומיהו מדלא הקשו התוס' קושיא זו קצת נראה משום דלא ס"ל לחילוק זה אבל יש לתמוה על זה מפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב דמוקי להך ברייתא

דקתני הריני נזיר אם יש בכרי זה מאה כור בנזירות שמשון ע"ש אלמא דמהני על תנאי וצריך לחלק דוקא תנאי שתלאו בדבר שבידו לעשותו כדדייק לישנא אם אעשה אם לא אעשה וכו' ולכך לא מהני דהוי אסמכתא גמורה אבל הך דברי אם ימצא בו מאה כור הרי הוא מתחייב בנזירות ועיין לחידושינו לעיל דף י"א ע"א ד"ה דהוי מתנה וכו'. ומיהו גבי נזיר סתם ע"כ אפי' בדבר שבידו לעשות מהני תנאי כדמוכח לעיל דף י' ע"ב גבי אמרה פרה זו הריני נזירה ומוקי לה כגון שהיתה פרה רבוצה ואמר הריני נזיר אם אעמידנה ולא אעמידנה וכו' ע"ש כנ"ל. עיין למהרימ"ט ח"א סי' י"ט ובח"ב סי' כ"ה דף ך' ע"א שהביא מהנך ראיות דנ"ש לגבי נזיר סתם דמועיל תנאי ע"ש ועיין לה' גופיה ח"א סי' ד' דף ב' ריש ע"ד שכתב וז"ל אין כאן חומר נזירות שמשון שנ"ש לא היתה תלויה בדבר וזו התלייה היא כעין נדר ולא מענין נזירות שמשון וכו' עכ"ל משמע דבנ"ש לא מהני תנאי ותלייה בשום צד וצ"ע מהך דפ"ב דנדרים דמוקי להך ברייתא דכרי בנזירות שמשון:

ודע שראיתי למהריט"ץ סי' קצ"ד דף קנ"ד ע"א לדעת הרמב"ם הא דנ"ש ליתיה בשאלה היינו דוקא כשבירר דבריו ואמר כבעל דלילה וכיוצא אבל אם לא אמר אלא הריני נזיר שמשון לבד נהי דאיתיה כדיני נזירות שמשון שיהא אסור בתגלחת לעולם ואינו מקיל בתער מ"מ יכול לישאל כיון שלא בירר דבריו ויכול לומר לשמשון אחר נתכוון ה"נ יכול לישאל עכת"ד ע"ש והוא חידוש גדול בעיני. עוד כתב ה' שם דף קנ"ג ע"ג לדעת הרמב"ם האומר הריני נזיר כראובן אעפ"י שיש ראובן נזיר אינו נזיר שום נזירות משום דלא בירר דבריו מי הוא ראובן הנזיר אם לא יאמר סי' מוכיח שעל ראובן הנזיר אמר בשלמא אם היה נזיר עובר לפניו ואמר הריני כזה מהני כדתנן במתני' וכן נמי אם אמר הריני נזיר כשמשון היכא שאמר לשמשון אחר שהיה נזיר נתכוונתי אינו נזיר את"ד ע"ש וגם זה חידוש גדול: בא"ד וה"נ משמע בפ"ב דמכות וכו' נזיר עולם אפשר לאתשולי עכ"ל היינו מדלא משני התם כנזיר עולם מיהו ראיתי להתוס' פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א ד"ה אלא שהקשו כה"ג דלישני וכו' ותירצו עדיפא מינה משני ע"ש ולפ"ז אין ראייתם הכא מוכרחת אמנם עיקר דברי התוס' בשבועות הם דברים תמוהים דודאי שנויא דתלמודא התם שנויא דחיקא הוא וכמ"ש התוס' שם עצמן בקושייתם ודחיק למימר וכו' ואיך חזרו בתירוצם וכתבו עדיפא מינה משני וא"כ הדין עם דבריהם הכא שהוכיחו כפשיטות דנזיר עולם אפשר לאתשולי ודבריהם בשבועות צ"ע ועיין בחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א בתוס' ד"ה מאי היא וכו' בבא המתחלת אבל מה שק"ל וכו':

ואכתי איכא למידק דאמאי לא מבעיא ליה הכא בנזיר עולם גופיה וכגון שנזר ע"ד רבים דקי"ל נדר שהודר ע"ד רבים אין לו הפרה כדאיתא פ"ג דגיטין דף ל"ו ע"א וי"ל דהתם

אמרינן דלדבר מצוה יש לו הפרה והתרת נזיר חשיבא לדבר מצוה כיון דחוטא מקרי ואפי נזיר טהור חוטא קצת כמ"ש התוס' לקמן פ"ו דף מ' ע"ב ד"ה הא כיצד וכו' בסוף דבריהם ע"ש ואעפ"י דהתוס' לעיל פ"ק דף ב' ע"ב ד"ה ואמאי כתבו דמ"מ המצוה רבה על החטא ע"ש מ"מ חשיב התרתו לדבר מצוה כיון דאיכא מיהא סרך חטא ובלא"ה יש עור מן הישוב ובמקום אחר הארכתי עיין בתחלת הספר בענין אי התרת נזיר חשיבא מצוה וק"ל:

לעיל תוס' בד"ה מי חיילא וכו' וה"ה דמצי למבעי אי אמר לאחר ך' נ"ע ומעכשיו נזיר סתם וכו' עכ"ל כתב ה' אורח מישור וז"ל וצ"ע היאך יכול למבעי אי אמר הריני נ"ע אחר ך' ומעכשיו נזיר סתם הלא כבר אמר לעיל את"ל וכו' כיון דעשרה יומין יתירין לא סלקי וכו' א"כ ה"נ לאחר עשרים עשרה יתירין מנזיר סתם וצ"ל דמגלח לאחר מ' יום דהיינו דממתין עשרה דשייר מנזיר סתם אחר שלשים יום מנזירות עולם דמיקל ולע"ד אחר שנה ממתין שנה ועוד עשרה ימים דשייר מנזירות סתם ואח"כ מגלח עכ"ל לא ידעתי מה תירץ שהרי גבי נזירות מועטת נמי אי הוה חיילה מהשתא ע"כ דממתין עשרה יומי דשייר מנזיר סתם אחר שלשים של נזירות דמעכשיו ואח"כ מגלח כמ"ש התוס' לעיל ד"ה ותבעי ליה וכו' ואפ"ה קאמר כיון דעשרה יומי הוא דיתירין לא חיילי. ולעיקר קושייתו לא ידעתי מאי מקשה דכוונתם כיון דגבי בעיא דשמשון נקט הכי וע"כ הדר ביה מהך את"ל ה"ה נמי דהוה מאי למבעי הכי גבי נזיר עולם ודו"ק:

ד"ה אמר כמשה בז' באדר וכו' וק"ק למ"ד נדרים ונדבות וכו' דקרבן נזיר נידר ונידב וכו' עכ"ל הא דקרבן נזיר נידר ונידב אינו מוסכם דאיכא מ"ד דחובה הוי ועוד דמשמע דאי הוה חובה ניחא וזה אינו כיון דנדרים ונדבות לא קרבי כ"ש דחובה לא קרבי ועוד דליכא שום מ"ד דס"ל נדרים ונדבות לא קרבי בבמה ונראה להגיה בדבריהם וכצ"ל וק"ק למ"ד נזירות ומנחות לא קרבי בבמה והיא סברת רבנן סוף זבחים דף קי"ז ע"א דס"ל דנזירות הוי חובה ולא קרב בשום במה וכן רבי שמעון ס"ל הכי דנזירות הוי חובה ולא קרבי בבמה כמ"ש המש"ל ז"ל ריש פ"ק דה' ק"פ דין ג' ע"ש ואף למ"ש התוס' סוף זבחים דף קי"ז ע"ב ד"ה ר"ש וכו' יש נידר ונידב שאין קרב כגון מנחות ונזירות מ"מ יש להגיה כדכתיב' דהכי מתיישב הלשון טפי דקרבן נזיר נידר ונידב נראה דיש למחוק הני תיבות מדבריהם ומ"ש בסוף דבריהם וכן קשה מן נזירות דאבשלום עיין לתוס' סוף מסכת זבחים דקי"ז ע"א ד"ה ר"ש שכתבו בסוף דבריהם שתירצו דאבשלום לאו נזיר היה וקרא דאלכה נא ואשלם נדרי בנדרים ונדבות עכ"ל בד"ה מחלוקת בעולה וכו' דחו לזה דבפ"ב דחמורה דף י"ד ע"ב משמע דאיירי בקרבן נזירות עכ"ל ונראה דמסוגיא דלעיל פ"ק דף

ד' סוף ע"ב מבואר נמי דבקרבן נזיר איירי ע"ש אלא דמהך רפ"ב דתמורה מוכח טפי דקאמר מי איכא למ"ד וכו' משמע דליכא מאן דפליג ועיין לה' מש"ל ריש ה' ק"פ מה שרצה לתרץ: ד"ה חדא נזירות וכו' אינו סותר אלא אותה שלו ולא של בנו עכ"ל עיין להלח"מ ז"ל פ"ד מה' נזירות דין ג' ועיין לה' אורח מישור ז"ל: רש"י ד"ה נטמא בימי בנו וכו' כיון דאפי' מונה את של בנו אינו מגלח וכו' עכ"ל כצ"ל אבל קשה דאיך תלי הטעם משום שאינו מגלח בנתיים שהרי ברישא נמי דמניח את שלו אינו מגלח בנתים לפירש"י לעיל במתני' ואפ"ה אינו סותר לד"ה דלא פליגי אלא בסיפא כדמשמע מפירושו שכתב האי דאמר הריני נזיר לכשיהא לי בן וכו' דהיינו סיפא דמתני' ולכן נראה להגיה הכי דכיון דמניח את שלו ואינו מגלח וכו' ור"ל כיון דאינו משלים שלו אלא מניחו והו"ל באמצע נזירותו עומד וגם אינו מגלח בנתיים וכ"כ ג"כ התוס' ד"ה חדא וכו' והשתא ניחא דברישא משום דאינו עומד באמצע נזירותו דכבר נסתלק מניינו מיהו לפי' המורה שכתב רש"י לעיל במתני' דבין רישא ובין סיפא איכא תגלחת בנתים ע"כ דטעמא הוא משום דעומד באמצע נזירותו אלא נקטו נמי טעמא דתגלחת לרווחא דמילתא לשיטתם דס"ל ליכא תגלחת בנתים. ומ"מ לרש"י דס"ל דברישא אינו מגלח לא הו"ל למנקט כלל טעמא שאינו מגלח ואולי יש למוחקו ואיך שיהיה משמע מפי' דלא פליגי ר"י ור"ל אלא אסיפא אבל ברישא דכבר נסתלק מנזירותו אינו סותר לד"ה וכ"כ התוס' להדיא בד"ה נטמא וכו' ובזה ניחא הא דעביד תלמודא צריכותא ואי אתמר בהא בהא קאמר ולר' יוחנן גופיה אצטריך נמי דאי אתמר בהא בהא הוא דקאמר ר"י סותר משום דאכתי קאי בנזירות של עצמו אבל נטמא בימי בנו דנסתלק מנזירות של עצמו ה"א דאינו סותר קמ"ל ר"י דסותר אלא משום דברישא כ"ע מודו דאינו סותר:

אלא שק"ל לפ"ז בדברי רש"י לעיל שהביא פי' המורה וכתב וז"ל ועוד מדקאמר ומניח את שלו וכו' למאי מילתא הוא מתחיל של בנו וכו' עכ"ל ומאי מקשה שהרי נפקותא רבה איכא דאם נטמא דלר"ל אינו סותר ולר"י נמי דסותר ע"כ דסותר אם נטמא באחד מכל השלשים כיון דעומד בא באמצע נזירותו אבל אי הוה משלים את שלו אינו סותר אלא אם נטמא באותן ימים לבד ששייר מנזירותו ובר מן דין ק"ל טובא ולא ידעתי מאי מקשה שהרי אדרבא קמ"ל מתני' דחל נזירות בנו וממילא דאינו מגלח משום דליכא כדי גידול שער וזהו הנפקותא וצ"ע:

דף יד:

תוס' בד"ה נטמא וכו' לא היה סותר מנין של עצמו ור"ל אמר וכו' כצ"ל והשאר נמחק:

ד"ה אמר רב חסדא וכו' קודם שגילח וקורא קידוש שער גידול כדכתיב וכו' כצ"ל:
ד"ה אין לו תקנה וכו' ולאחר שיטהר יביא קרבנותיו וא"כ יסתור דהכא לאו דוקא דיסתור שלשים דהא אמר ר"א וכו' כצ"ל:
ד"ה לעולם וכו' והכל מודים וכו' קאי אפלוגתא דר' ושמואל וכו' עכ"ל ואע"ג דס"ס לר"א לא ס"ל הכי שפיר קאמר הכל מודים דלא קאי אלא אמחלוקת ר' ושמואל וכה"ג אמרי' בפ' אלו נערות דף ל' ע"א אמר רב חסדא הכל מודים וכו' ומסיק לאפוקי מדר' נחוניא בן הקנה ועיין לה' משל"ל ז"ל פ"ב מה' ק"פ דין י"ג בתוך דבריו ע"ש:
בא"ד והכא דנטמא קודם תגלחת אחר שהביא קרבנותיו מודים וכו' כצ"ל:

דף טו.

גמ' ואם גילח ושתה יין ה"ז סופג את הארבעים וכו' ופירש"י אלמא דגמרי ימי ימי וכו' ולא ידעתי מי הכריחו לזה דלפ"ז מנ"ל לברייתא לימוד זה דילמא דוקא גבי טומאה דאיכא קרא אבל יין ותגלחת דליכא קרא לא מחייב כסברת ר"י בר חנינא ותו קשה דלקמן פרק ג' מינין דף מ"ד ע"א תנן חומר בטומאה מבתגלחת ומביוצא מן הגפן וכו'. ע"ש וא"כ היכי מצי יליף קרא מטומאה דהא איכא למפרך ואם נאמר דכוונת רש"י דיליף בג"ש לא ידעתי מנ"ל לרש"י ג"ש זו ואיך שתיק תלמודא ולא ביאר להדיא דאיכא ג"ש ובפשיטות הו"ל לרש"י לפרושי משום דכתיב בכולהו כל לרבות כדקאמר תלמודא לעיל ולא דרשי' מי שנזרו בראשו ואפשר להגיה בדבריו וכצ"ל אלמא דגמרי כל ימי כל ימי וכו' ור"ל מתיבת כל ועיין לתוס' לקמן פ"ח דף נ"ט ע"ב ד"ה נמצא וכו' ולחידושינו שם. ודע דמסוגיא זו מבואר להדיא דדבר הנלמד מרבויא דכל לוקין עליו ומכאן ק"ל על ה' המגיה שבס' משל"ל ז"ל פי"ג מה' שגגות דין ה' בד"ה אמנם שכתב דכל דבר שאינו מפורש בתורה אלא מרבוייא דכל או מהיקשא אין לוקין עליו ובד"ה אך וכו' העלה בסוף דבריו שזה מחלוקת בין הרשב"א ובין ה"ה ז"ל ע"ש וצ"ע ועיין עוד לחידושינו למס' בכורות פ"ה דף ל"ג ע"ב. ודע דלקמן דף י"ח ע"א מייתי ברייתא דדריש וטמא ראש נזרו בטהור שנטמא הכתוב מדבר וליפטור את הנזיר בקבר וכו' וכתבו התוס' ד"ה והלא דברים ק"ו וכו' וטמא ראש נזרו מיותר וכו' ע"ש והשתא קשה והא אצטריך לכדדרשי' הכא מי שנזרו תלוי בראשו וצ"ל דבלא"ה פריך שפיר מהך ברייתא דנזיר שכלו ימיו וכו' ודו"ק:
שם גמ' וכן מתני' לרב ש"מ וכו' ר"ל כיון דסיפא קושיא לרב א"כ מתני' כולה בם מרישא נמי קשיא לרב ולא מתרצינן בדין הוא וכו' וזה נמי כונת רש"י שכתב וכן לענין זה קושיא

מתני' לרב וכו' ר"ל כלפי מאי דפריך מרישא דאינו אלא לענין לגלויי אסיפא אחר ממש ולא אמרינן עולה לכאן ולכאן אהא קאמ' וכן נמי לענין זה דלא אמרי' עולה לכאן ולכאן קשה נמי מתני' גם מרישא עצמה כדפריך מעיקרא ודו"ק נ"ל ואין צורך למה שנדחק ה' אורח מישור ז"ל שתיבת וכן לשון ירושלמי הוא כמו כיני מתני' דלשון נזיר משונה ע"ש: רש"י ד"ה אבל וכו' וה"מ וכו' וטעמא מאי וכו' שאין תגלחת בנתיים וכו' עכ"ל ק"ק ה"נ בנזירות מרובה נימא שלא יגלח בנתים ואינו סותר ודו"ק: ד"ה אמר רב וכו' א"צ למנות אלא כ"ט עכ"ל משום דכי היכי דיום ע' עולה לכאן ולכאן משום דעומד בין שני נזירות דשל עצמו ושל בנו ולכך שדינן לכאן ולכאן ה"נ יום ל' של בנו נמי דעומד בין שני נזירות דלמחר מתחיל נזירות עצמו לכך אמרינן דעולה נמי לכאן ולכאן ונמצא דמרויח שני ימים וא"כ אין צריך למנות אלא כ"ט דהוו שלשים עם אותו יום של שלשים דבנו מלבד יום השבעים וכ"כ רש"י להדיא בד"ה ת"ש וכו' דיום שלשים דבנו עולה לכאן ולכאן ודו"ק: ד"ה אתגורי אתגר וכו' שאינו צריך להשלים למאה אלא שלשים בלבד ועוד וכו' כצ"ל והאי ועוד שכתב רש"י אינו צריך אלא נופך בעלמא וק"ל: ד"ה אלא בדין וכו' הך אלא נשתנה וכו' עכ"ל דלשון אלא אינו מתיישב כלל עם בדין הוא וכו' אלא עם משום דקתני סיפא וכו' וק"ל:

בא"ד ואית ספרים וכו' עכ"ל ר"ל דלגירסת רש"י דגריס דלא ליתני עד ע' משמע דלא ליתני כלל כל החלוקה אבל אית ספרים דגרסי עד ע' וכו' דתיבת וכו' משמע דקאי אלישנא דמסיים דלא הפסיד וכו' דהול"ל עד ע' מרויח וכו' והוא כפי' התוס' וק"ל:

ד"ה ת"ש וכו' ויום שלשים דבנו עולה לכאן ולכאן אכתי פשו להו שלשים יום וכו' עכ"ל לא ידענא היכי פשו להו שלשים שהרי כ"ט ימים הוא דנשארו מן המאה ואדרבא כיון דיום שלשים דבנו עולה אינו צריך לחשוב להשלים המאה אלא כ"ח ימים בלבד דמה"ט כתב רש"י לעיל דנולד ביום ע' אין צריך למנות אלא כ"ט ונראה דס"ל לרש"י הא דאמרי' עולה לכאן ולכאן כי היכי דמהני להרויח החשבון דא"צ לחשוב יותר ה"נ מהני להשלים חשבון גידול שער כדי שלא יהא סותר ונימא דמונה הכ"ט ימים שנשארו מן המאה ויום שלשים דבנו עולה לו נמי והו"ל שלשים ומ"ש רש"י כיון דמתחיל למנות מבו ביום לבנו וכו' ר"ל כיון דאותו יום עולה נמי לבנו דהיינו עולה לכאן ולכאן וכו' ובזה נתיישבה כל הסוגיא לפי פירש"י ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא בדין וכו' ובקצת ספרים וכו' עד שבעים והוי כמו וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת לא הפסיד והוא כמו ואית ספרים דכתב רש"י וק"ל:

דף טו:

רש"י בד"ה אלא דאבילות דרבנן וכו' דסמכו אקרא כדכתיב ויעש לאביו אבל שבעת ימים וכו' עכ"ל לאו דוקא דבפ"ג דמ"ק דף ך' ע"א יליף מקרא דכתיב והפכתי חגיכם לאבל מה חג ז' אף אבילות ז' ועיין להתוס' שם בד"ה מה חג שכתבו משם הירושלמי אמאי לא יליף מויעש לאביו אבל ז' ימים משום דקודם מתן תורה הוא ועיין להרמב"ם ריש פ"ק מה' אבל דין א' ע"ש: בא"ד אבל נזירות דאורייתא וכו' כדכתיב יהיה וכו' עכ"ל הכי יליף לה רב מתנה לעיל פ"ק דף ה' ע"א דיהיה בגי' תלתין הוו ומשמע דס"ל לרש"י דדרשה גמורה היא דאי אסמכתא בעלמא אבילות נמי אסמכתא היא אבל הרמב"ם בפי' המשנה בפ"ק כתב דאינו אלא סמך וסי' וכ"כ בחיבורו בפ"ג מה' נזירות דין ב' ע"ש וצ"ל הא דדחי הכא דילמא ע"כ לא קאמר וכו' היינו לבר פדא לעיל וס"ל דסוגיין אליביה אזלא כדפירש"י ד"ה ורב כמאן אמרה וכו' ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ה' ע"א ודו"ק:

ד"ה לעולם אימא לך וכו' דכיון דבההיא שעתא. וכו' אהני בה מקצת היום וכו' עכ"ל הרי משמע הילוך הסוגיא לפי פירש"י דלפי דחייה זו דתהום דזיבה התירו הוי טעם דפטורין מלעשות פסח שני משום מקה"כ דא דאע"ג דגבי טומאת לא שייך האי טעמא שאני הכא משום דאגלאי מילתא דלמפרע טמא אבל לשיטת התוס' ע"כ הילוך הסוגיא דלפום דחייה זו אדרבא לא אמרי' מקה"כ ובזה ניחא מה שהקשה ה' לח"מ פ"ד מה' נזירות דין ד' על רבינו דפסק בהלכות ק"פ גבי שומרת יום דפטורה מפסח ב' ולדידיה לא ס"ל טעמא דמקה"כ וגם לא שייך טעמא דמכאן ולהבא וכו' את"ק ע"ש די"ל דס"ל דטעמא הוי משום תהום דזיבה התירו כמ"ש הלח"מ גופיה פ"ו מה' נזירות דין י"ח דרבינו ס"ל תהום דזיבה התירו והביא סיוע לרבינו מהכא דקאמר תהום דזיבה התירו ע"ש ואע"ג שהרב ז"ל אזיל בשיטת רש"י כדמשמע מלשונו פ"ד מה' נזירות ע"ש ותשכח וא"כ לרבינו דלא ס"ל מקה"כ לא התירו תהום דזיבה מ"מ משמע פשטא דסוגיא דלא בעינן טעמא דמקה"כ אלא כגון הכא דלמפרע טמא אבל היכא דהוי תהום דזיבה כגון ספק זיבה דליכא למימר למפרע טמא הדין דין אמת דהותרה אלא דלא ידעתי איך לא ביאר הרמב"ם להדיא דין זה דתהום דזיבה התירו ומה שהוצרך הרב לידחק לדעת הראב"ד דס"ל למעוטי תהום דזיבה דהאי תנא פליג אברייתא וכו' ע"ש אחר המחילה לא ידעתי אמאי הוצרך לזה שהרי בפרק כיצד צולין דף פ' ע"ב איתא בהדיא כדברי הראב"ד דקאמר מר אמר ר' יוסף לא לעולם וכו' ולמעוטי תהום דזיבה וכו' וא"כ ע"כ דמאי דקאמר הכא תהום דזיבה התירו אינו אלא דחייה בעלמא ומהתימא על רבינו פ"ו מה' נזירות שכתב מת למעוטי הרוג שהרי התם בכיצד צולין משמע או למעוטי שרץ או למעוטי זיבה כדברי הראב"ד וכן נמי

בפ"ב דזבחים דף כ כ"ג ע"א ע"ש. גם יש לתמוה על הראב"ד שלא הזכיר מהסוגיא כלום וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן דף ס"ג ע"ב ועיין לה' אורח מישור ז"ל. ודע דמה שהקשה בתוך דבריו אסוגיא דפסחים דף צ"א ע"ב גבי הא דאמר כמאן אזלא הא דאמר ר"א בר' יודא והק' הרב דפשיטא דכר' יודא ע"ש עיין פ"ק דערכין דף ה' סוף ע"א דפריך תלמודא כה"ג ועוד ק"ל דר"א גופיה מאי קמ"ל לימא הלכה כר"מ ולפי תירוץ הרב ניחא ועיין לחידושינו שם פ"ק דערכין ודו"ק:

סליק פרק שני

פ"ג דף ט"ז ע"ב במשנה מי שנזר ב' נזירות וכו' ראיתי להרמב"ם פרק ג' מה' נזירות דין י' שכתב וז"ל מי שנזר ב' נזירות וכו' ומנה את הא' והפריש קרבן ואח"כ נשאל על הא' וכו' ע"ש וראיתי למרן כ"מ שהראה מקורו וז"ל תוספתא בנזיר פ"ג עכ"ל ויש לתמוה עליו שלא הזכיר דהך תוספתא הובאה בפ"ב דנדרים דף י"ז ע"ב והזכירו ה' מגדל עוז ע"ש. עוד כתב הכ"מ וז"ל ומ"ש בין שנדר שתיהן כאחת בין שנדר זו אחר זו כן משמע בירושלמי דנזיר פ"ג עכ"ל גם בזה תמיה עליו דמסוגיא דפ"ב. דנדרים דף י"ח ע"א משמע נמי הכי דפריך מהך תוספתא תיובתא דר' הונא ומוקי לה לחד שנוייא כגון שקבל שתי נזירות בבת אחת ע"ש משמע דלשמואל דקי"ל כוותיה מתוקמא בין בבת א' בין בזה אחר זה. גם מ"ש עוד הכ"מ וז"ל ומ"ש אפי' הביא כפרתו כן משמע בירושלמי שם עכ"ל אני תמיה עליו דלימוד ערוך הוא להדיא פ"ג דשבועות דף כ"ח ע"א דפריך והתניא כפר וכו' והתניא גלח וכו' ע"ש הרי בהדיא כמו שפסק רבינו וצ"ע והק' על רש"י בנדרים שכתב וקודם שה שהפרישו נשאל וכו' ע"ש ועיין עוד לחידושינו לקמן ריש פ"ד דף ך' ע"ב במשנה ודף כ"ח ע"א במשנה ודו"ק: במשנה אפי' היה שם שלשים וכו' דסד"א כיון דשהא ימים הראוין לנזירות יביא קרבן טומאה קמ"ל ש"מ ז"ל:

שם במשנה ר"א אומר לא בו ביום וכו' וכתבו התוס' ורש"י דר"ל אם נכנס ביום שנטהר אינו מביא קרבן טומאה אבל ראיתי להרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין ו' שכתב וז"ל נטמא ביום שנדר וכו' אינו סותר אלא משלים אחר שיביא קרבנו וכו' עכ"ל נראה דס"ל דר"א דקאמר לא בו ביום לענין דאינו סותר הוא דקאמר אבל מביא קרבן טומאה ודלא כתוס' ורש"י וכ"כ הלח"מ ז"ל ע"ש. מיהו ראיתי בירושלמי דמכלתין דבעי לר"א אם נטמא ביום אחרון מנזירותו מי בעינן עד שישאר לו עוד שתי ימים הוא דסותר כמו אם נטמא ביום א' ופשיט ליה ממתני' דלעיל דסותר ולא בעי שתי ימים ושוב הדר ליה שמענו שהוא סותר שמענו שמביא קרבן טומאה בתמיה ע"ש כלומר נהי דשמעינן דסותר אבל אנן קמבעיא לא לענין אם מביא קרבן טומאה או לא ע"ש לה' פני משה ז"ל מפרש להירושלמי ע"ש

משמע מדברי הירושלמי דלא מבעיא לן אם הביא קרבן אלא משום דקתני סותר ואין צריך שתי ימים לסתירה ה"נ לקרבן אין צריך שתי ימים א"ד אפ"ה לענין קרבן מיהא בעי שתי ימים אבל נטמא ביום א' דאינו סותר עד דאיכא שתי ימים פשיטא דקרבן נמי אינו מביא וא"כ איך פסק הרמב"ם נטמא יום א' מביא קרבן טומאה הפך הירושלמי ומשמע דלרבינו כ"ש נטמא ביום אחרון דמביא קרבן שהרי פסק שם דין ג' נטמא יום מלאת סותר הכל אלמא דא"צ שתי ימים לסתירה א"כ כ"ש דמביא נמי קרבן ולפי הירושלמי בעיא היא ולא אפשיטא וא"כ ע"כ מספק אזלי' לקולא משום חולין בעזרה ונמצא דהרמב"ם היפך הירושלמי בתרתי דלפי הירושלמי נטמא יום א' פשיטא ליה דאינו מביא קרבן ונטמא ביום אחרון מספק"ל ומספק אינו מביא ואיך פסק הרמב"ם נטמא ביום א' מביא קרבן וכ"ש נטמא ביום אחרון ונראה דרבינו הוק"ל מה שהק' התוס' לקמן דף י"ח ע"ב ד"ה מתחיל וכו' שהק' מר"א דלא מחייב קרבן בו ביום ונדחקו טובא דמתחיל ומונה מיד דקתני אז קאי ולא הח' ועוד נדחקו טובא שם בד"ה בשלמא לר"א וכו' שכתבו דלשון הש"ס דקאמר מר אעפ"י שלא הביא קרבנותיו וכו' הוי פי' אע"פי שלא הגיע יום הראוי וכו' ע"ש. ועוד הוק' לרבינו מה שהק' התוס' לקמן דף י"ט ע"ב ד"ה א"ל ר"פ וכו' שהק' וז"ל אבל קשה דלפשוט ליה מברייתא דלעיל דמתחיל ומונה מיד וכו' וכי נטמא בח' וכו' מביא קרבן טומאה לר"א וכו' עכ"ל ונדחקו טובא בתירוץ קושיא זו וכתבו דלא שמיע ליה להך ברייתא ועוד נדחקו כמו שיעו"ש ומכח כל הני קושיות לכך ס"ל לרבינו דע"כ תלמוד דידן פליג אירושלמי וס"ל דמביא קרבן טומאה לר"א דלפ"ז ניחא כל הנך קושיות על נכון ודו"ק. ודע דמפירש"י לקמן דף י"ז ריש ע"א ד"ה הכא במאי עסיקי' וכו' שכתב וז"ל ולאפוקי מדר"א דאמר לא בו ביום וכו' עכ"ל נראה מדבריו דר"א לענין איסור יין ותגלחת נמי קאמר לא בו ביום דאם נטמא ביום שנטהר מותר ביין ותגלחת כל אותן ימי טומאה כמ"ש שם בחידושינו וזה חידוש בעיני וק"ל:

שם גמ' א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן וכו' לעיל פ"ק דף ד' ע"ב דיין נמי תלמודא כה"ג גבי נזיר שמשון ופריך מני וכו' ע"ש ואיכא למידק אמאי לא משני כי הכא דאינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן וכבר כתבנו בחידושינו שם ישוב נכון ע"ש ועי"ל כיון דחיילא איין ותגלחת א"כ מסתמא דקרבן דוקא הוא דקאמר דאינו מביא אבל טומאה חיילא כמו יין ותגלחת אבל הכא דלא חיילא כלל לכך משני דלאו בר טומאה ולאו בר קרבן ומה"ט נמי פריך תלמודא בסמוך קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מילקא לקי ולא משני לאו בר מלקות ולאו בר קרבן כדמשני הכא משום דלר' אשי קיימינן דכ"ע מיחל חיילא נזירות ולכך כיון דחיילא מסתמא דוקא קרבן הוא דמיעט וק"ל:

שם גמ' אמאי סופג וכו' ה"ה דמרישא נמי דקתני אסור לגלח קשה לפום האי לישנא דלר"ל לא חיילא כלל ומותר וכן משמע מפירש"י ד"ה הב"ע וכו' אלא לרבותא פריך דאפי' מלקות איכא וק"ל:

רש"י ד"ה א"ל מסקנא דמתני' וכו' ואינו בתורת קרבן טהרה וכו' עכ"ל אע"ג דמתני' קתני קרבן טומאה מ"מ כיון דממילא דאינו מביא נמי קרבן טהרה נקט רש"י חדא מנייהו וק"ל:

תוס' ד"ה מי שנדר וכו' לענין דאינו מביא קרבן טומאה וכו' אבל הא פשיטא וכו' עיין להלח"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין י':

ד"ה מתלא תלי וקאי וכי משכחת טהרה חיילה פי' דין נזירות וכו' כצ"ל: בא"ד ובקיצור ה"מ למימר וכו' עכ"ל פי' אמאי נקט לענין טהרה שתלויה היא עד שיצא הוא שתחול והו"ל לומר לענין יין ותגלחת דמהשתא חיילי וק"ל:

דף יז.

גמ' אלא כי פליגי למלך וכו' כתב במקובצת וז"ל והא דקאמר לעיל איתיביה ר"י לר"ל לאו ר"י גופיה הוא דאותיב אלא תלמודא אותיב הכי למאי דס"ד וכו' עכ"ל ולישנא דאיתיביה הוא רוצה לומר ראוי ר' יוחנן לאותוביה לר"ל ותיבת א"ל דמשני נמי לעיל מתפרש הכי ודו"ק:

שם גמ' אלימא דאמרי ליה לא תנזור וכו' משמע דאסור לנזור כשהוא טמא ואי אתרו ביה לא תנזור לוקה ומכאן ק"ל על ה' כ"מ ז"ל פ"ב מה' נזירות דין כ"א שכתב וז"ל ואיני יודע למה אסור להזיר עכשיו בא"י שאעפ"י שאינו טמא מתים יזהר אחר שנזר שלא יטמא במת עכ"ל ועיין לחידושינו לקמן דף י"ט ע"ב במשנה ודו"ק:

רש"י ד"ה הב"ע וכו' ולאפוקי מדר"א וכו' עכ"ל נראה מדבריו דלר"א לענין איסור יין ותגלחת נמי קאמר לא בו ביום דאם נטמא ביום שנטהר מותר ביין ותגלחת כל אותן ימי טומאת דאל"כ בשלמא גבי מתניתין שפיר איכא לתרוצי הרי לר"ל דלאפוקי מדר"א משום דקתני מביא קרבן טומאה אבל גבי ברייתא הכא דלא קתני מביא קרבן טומאה היכי שייך לומר לאפוקי מדר"א אלא ודאי כדכתיבנא וק"ל:

ד"ה בתקנתיה קמיירי וכו' ואמר לנו ר' דה"נ מני למתני וכו' עכ"ל יש לתמוה שהרי תלמודא קאמר לתגלחת זה וזה שוין ופירש"י ששניהן מגלחין יום ז' שלהם ותלמודא לקמן דאמר תנא ז' שלו וכל מילי היינו לר' יוחנן ונראה להגיה וכצ"ל דה"נ מצי למפרך וכו' ור"ל דהו"מ למפרך היכי קאמר לתגלחת שוין והא מסקינן לקמן דטמא שנזר אין מגלח ביום ז' שלו וע"כ פריך הכי משום דיכול לשנויי הא לענין איסור תגלחת ויין ושמן

כפי' י"מ שכתבו התוס' ומ"מ ע"כ הא דלא קפיד לשנויי הכי משום דבלא"ה אתותב כמו שכתבו התוס'. ועיין לה' אורח מישור ז"ל:
תוס' ד"ה ונזיר טהור וכו' וה"ה דהו"מ למפרך וכו' כדפי' הקונטריס וכו' ה' אורח מישור ז"ל הגיה במקום כדפי' הקונטריס כדפריך לקמן ועל מה שתירצו דמצי לשנויי בקלקולא לא מיירי וכו' הק' וז"ל הא זה פריך לקמן ע"ש מה שנדחק ולע"ד לה להגיה במקום שפי' הקונטריס צ"ל כדמפרש לקמן ולהגיה עוד בדבריהם וכצ"ל וזה לקי ומצי לשנויי וכו' נטמא באונס כדמפרש לקמן וכו' ור"ל כי היכי דפריך ומשני ללישנא בתרא ה"נ מצי למפרך ולשנויי הכי גם ללישנא קמא אבל ק"ל דללישנא קמא אין תי' זה מספיק דבקלקולא לא מיירי דאכתי ליתני זה אסור ביין ותגלחת וזה מותר דלאו קלקולא הוא כמ"ש התוספות בד"ה בתקנתיה וכו' תו ק"ל בעיקר קושייתם דמאי ק"ל דהיכי מצי למפרך דליתני זה שותה ביין דלא לקי וכו' שהרי אדרבא קתני ז' עולה מן המנין אלמא דחיילה עליה נזירות ולכך פריך ליה ואי ס"ד וכו' וצ"ע:
בא"ד ולר"י לק' וכו' עכ"ל פי' ואף לר"י נמי ודו"ק:
ד"ה משום וכו' דהתם לא שייך למתני דלוקה וכו' תני מביא קרבן טומאה וכו' כצ"ל לכאורה דר"ל דלא שייך למתני לוקה משום דאיכא למטעי גבי קרבן דאינו מביא קרבן טומאת לכך תני מביא קרבן טומאה וק"ק שהרי ברישא נמי איכא למטעי גבי מלקות וא"כ מה ראיית דתני רישא אגב סיפא ואמאי לא תני אפכא דליתני סיפא דלוקה ונימא משום דתני רישא וכו' ונראה להגיה במקום לא שייך לא צריך וכ"ה במקובצת ע"ש ור"ל דבסיפא איכא לאקשויי ליתני לוקה דלא צריך כיון דתני מביא קרבן ממילא לוקה וניחא השתא תיבת דתני בדל"ת דנקטו ודו"ק:
ד"ה לא וכו' אפ"ה לא קפיד לשנויי הכי דבלא"ה איתותב וכו' כצ"ל:

דף יז:

גמ' אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל וכו' פי' דהשתא לא שייך שיתרו לא תנזור דהא בהיתר נדר אלא התרו בו שיצא מבית הקברות ובהא בעי שהיה אבל אי לאו דנכנס בשידה תיבה ומגדל אע"ג דמשכחת לה נמי שלא התרו לא תנזור אלא לאחר שנזר התרו בו שיצא מ"מ מסתמא היו מתרין בו בעיקר הנזירות דהיינו לא תנזור וא"כ לא בעי שהיה אבל ק"ק דבפ"ב דשבועות דף י"ז ע"א גבי טומאת מקדש בעי ר' אשי טימא עצמו במזיד מהו וכתבו שם התוס' בד"ה טימא וכו' דאי למלקות בעי צ"ל דלא התרו בו אלא לאחר שטימא עצמו וכו' ע"ש אלמא אע"ג דהיו יכולין להתרות בו בעיקר הטומאה דהיינו אל

תטמא מ"מ לא התרו בו אלא לאחר שנטמא והתרו בו שיצא ה"נ נימא שלא התרו בו לא תנזור אלא לאחר שנזר סתרו בו שיצא ול"ל לאוקומא שנכנס בשידה חיבה ומגדל וראיתי למהרש"א ז"ל בפ"ב דשבועות שהרגיש בקושיא זו וז"ל מיהו יש לדקדק בהך אבעיא דנזיר דדחק התם לפרושי בנכנס לב"ה בשידה תיבה ומגדל וכו' אמאי לא מוקי לה בשלא התרו בו להכנסה אלא אחר שנכנס וטימא עצמו התרו בו וכו' עכ"ל ועיין למה שתירץ שאינו מספיק אלא אי הבעיא היא כשהיה נזיר ואח"כ נכנס לב"ה דהשתא יש לחלק שפיר דגבי מקדש כיון דבקל יוכל ליטמא כגון בשרץ והו"ל טומאה שכיחא כ"כ ואיכא למימר דלא התרו עד שכבר נגע בשרץ אבל נזיר דאינו מטמא אלא בטומאת מת מסתמא יכול להתרות בו אכניסה ביני ביני קודם שעדין ליכנס בב"ה אבל אי הבעיא שנזר בבית הקברות כפרש"י הכא וכן משמע להדיא מדפריך אלימא דאמרי לא תנזור וכו' א"כ בקל נמי יכול לנזור ולא התרו בו עד שכבר נזר וא"כ לא ידענא מה תירץ ומכח זה נראה דעיקר קושיית מהרש"א לא קאי אבעיא דהכא כלל אלא אבעיא דהתם דבעי ר' אמי נזיר בקבר וכו' ונראה להגיה בדבריו תיבת התם וצ"ל תיבת רש"י וקאי אפירש"י התם דפירש כשהיה נזיר ונכנס לב"ה וכגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל וכו'. גם לשונו הכי משמע דבין בקושיא ובין בתירוץ שקיל וטרי בהכנסה ומעתה הדרא קושיין אליבא דסוגיא דהכא דהבעיא כשנזר והוא בבית הקברות אמאי הוצרך לאוקומה בשידה תיבה ומגדל:

וראיתי לה' זרע יצחק זצ"ל שתירץ הבעיא דהכא דגבי נזיר מסתמא אותן המתרין בו היו עמו שם בשעת נזירות דאל"כ מנא ידעי שהוא נזיר שמתרין בו צא דדוחק לומר שאמר להם אני נזיר ולכך ודאי דהתרו בו לא תנזור משא"כ גבי מקדש איכא למימר שלא היו שם אלא כשראו הטומאה ידעו שכבר נטמא ולכך התרו בו צא זת"ד ע"ש והוא דחוק דהן לו יהיה שהיו עמו בשעת הנזירות מ"מ לא התרו בו לא תנזור דמהי תיתי דידעו ביה שרוצה לנזור ותו ק"ק בין לדברי מהרש"א בין לדברי ה' אכתי משכחת לה לעולם שהתרו בו אל תנזור או אל תכנס והוא נזר ונכנס ועדין עומד בב"ה ואח"כ התרו עוד עליו שיצא משם ובעי שהייה למלקות השניה גם ליכא למימר דהוצרך לאוקומא בשירה תיבה ומגדל משום כשנזר והוא בב"ה ה"ל טמא עצמו במזיד ולא בעי שהייה דוקא באונס הוא דבעי שהייה כמ"ש התוס' ד"ה ובא חבירו וכו' דהא אכתי משכחת לה באונס בלא שידה תיבה ומגדל כגון כשנזר והוא בבית הקברות ולא ידע שהוא בבית הקברות. שו"ר לה' מש"ל ז"ל פ"ו מה' נזירות דין ח' שהרגיש בקושיא זו ותירץ דאי מיירי שלא ידע שהוא בבית הקברות הו"ל נדרי טעות ואינו נזיר וא"כ לא משכחת לה אונס אלא

כגון שירה תיבה ומגדל את"ד עש"ב ואכתי אינו מספיק לפום מאי דצדדו התוס' הכא ד"ה ובא חבירו וכו' דאי מרצונו א"כ הוא עצמו פרע וכו' דא"כ תקשי להו דאי מרצונו אמאי הוצרכו לאוקומה שנכנס בשידה תיבה ומגדל וצ"ל דעדיפא מינה דחו ודו"ק:

ודע דמתוך דברי ה' מש"ל ז"ל תראה שקושיית מהרש"א ז"ל דפ"ב דשבועות שזכרנו אין לה שחר דמשמע שרוצה להקשות לפירש"י אמאי לא אוקי בלה שידה תיבה ומגדל אלא שנכנס במזיד לבית הקברות ולא התרו בו אהכנסה וזה אינו שהרי רב אשי נקט להדיא או דילמא באונס גמירי שהייה וכו' אלמא דאיירי שנכנס לבית הקברות באונס וא"כ ר' אשי גופיה לא קשה משום דס"ל דבמזיד לא בעי שהייה וכמ"ש התוס' הכא ד"ה ובא חבירו וכו' וליכא למימר דקושיית מהרש"א אמאי לא מוקי לה באונס ובלא שידה תיבה ומגדל דא"כ לא תירץ מידי ע"ז שהרי לא שייך התראה אלא במזיד גם לשונו בקושיא משמע דמזיד ולא התרו ובעיקר קושיא זו כבר יישבה ה' מש"ל שפיר ועיין מ"ש בס' זרע יצחק ז"ל ודו"ק:

ודע דלפי מ"ש המש"ל ז"ל בד"ה והנראה עוד מדברי רש"י דכל שנכנס באיסור לא בעי שהייה אפי' נכנס באונס וכו' ע"ש לפ"ז הא דכתב הרב עצמו בתחלת דבריו על פירש"י גבי הך דבעיא דרב אשי דבפ"ג דשבועות שפי' נטמא באונס וכתב ה' וז"ל משום דאי במזיד מאי אריא משום דבחוץ וכו' ת"ל אף בפנים מספק"ל לרב אשי וכו' עכ"ל צ"ל דאין כוונת ה' דאי במזיד דהיינו נכנס לב"ה במזיד דא"כ הוי נכנס באיסור ולא בעי שהייה אלא ר"ל שנטמא במזיד ונכנס בשהוא נזיר בהיתר כגון שנכנס בתיבה ומגדל ופרע הוא עצמו המעזיבה א"כ כגון שנזר והוא בבית הקברות. עוד כתב ה' ז"ל וז"ל והא דלא מוקי לבעיא זו כגון שנכנס לאהל שהיה שם גוסס ומת הגוסס דנמצא שלא נתחייב כלום בכניסתו אפשר דס"ל כיון דרוב גוססין למיתה חשיב כמזיד בשעה שנכנס וכו' הנה מ"ש דנמצא שלא נתחייב כלום בכניסתו וכו' הא ודאי דאסור לכהן ליגע בגוסס כמ"ש התוס' לעיל בפ"ק דף ד' ע"ב ד"ה דילמא וכו' וה"ה נמי אסור ליכנס לבית שיש בו גוסס וכן פסק הש"ע י"ד סי' ש"ע אלא ר"ל שלא נתחייב באיסור טומאה ומ"ש ואפשר כיון שרוב. גוססין למיתה חשיב כמזיד במה שנכנס אינו ר"ל דאיסור ההכנסה חשיב מזיד דמאי נפק"ל באיסור הכנסה שאינה איסור טומאה ופשיטא דחשיב מזיד כיון דאסור ליכנס וליכא למימר דחשיב כמו שנטמא במזיד באותה הכנסה דא"כ אמאי הוצרך לומר חשיב מזיד אפי' חשיב אונס סגי ותו דקושטא הוא דגוסס אינו מטמא עד שתצא נפשו כדאיתא להדיא לקמן פ"ו דף מ"ג סוף ע"א וכן פסק הש"ע סי' ש"ע אלא ר"ל כשאח"כ מת הגוסס וממילא נטמא חשיבא הך טומאה כמו שנטמא במזיד משום דפשע במה

שנכנס כיון דרוב גוססין למיתה ודו"ק: עוד ראיתי לה' ז"ל שהקשה על פירש"י דשמעתין אמאי שינה את טעמו לאוקומא דנדר בעודו בשידה וכו' ע"ש ונראה דלא קשה משום דלישנא דרבא הכי משמע דנזיר והוא בבית הקברות כמו לישנא דמתני' דקתני הכי ועוד האי לישנא נקט ליה ג"כ רב אשי הכא כאידך בעיא גבי אי טעון גילוח וכו' והתם ע"כ דבבית הקברות נזר כדמסיק אבל טמא שנזר וכו' ותלמודא נמי הכא דמשמע ליה מעיקרא דאיירי בנזר והוא בבית הקברות כדקאמר אלימא דאמרי ליה לא תנזור ע"כ נמי משום דלישנא דרבא. הכי משמע וא"כ מהיכא תיתי דנימא דלפי המסקנא נייר תלמודא מהך אוקמתא ומיהו מדברי התוספות הכא ד"ה אלא וכו' נראה דס"ל דלפי המסקנה איירי בנזר קודם שנכנס ודו"ק. ואפכא נמי ליכא לאקשויי דאמאי לא פירש"י בשבועות כמו הכא די"ל דהתם נמי לישנא דנזיר בקבר הכי משמע דהיינו נזיר שנכנס בקבר ומ"ש עוד ה' שרש"י בשבועות סיים בס"ד וכענין זה מפורש שהייה במסכת נזיר משמע דס"ל דבעיא דנזיר ושבועות כולה חדא מילתא ע"ש נראה לע"ד לא שמיה מתיא דאין כוונת רש"י אלא לענין דנקט תלמודא להדיא מלקות ולא קרבן אלמא משום דלא שייך קרבן דבהכי הוא דאיירי רש"י שם כמו שיעו"ש. ודע דמ"ש עוד ה' ז"ל בד"ה ודע וכו' אין שם מקומו בהלכות נזירות אלא בהלכות ביאת מקדש פ"ג דין כ"א עש"ב ופשוט:

ולענין פסקה הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין ט' כתב נכנס בשידה דה תיבה ומגדל וכו' אעפ"י ששהה אינו לוקה ע"ש והוא תמוה דשהה פשיטא דלוקה כדמוכח הסוגיא הכא וכבר הושג מהראב"ד וראיתי למרן כ"מ ז"ל שכתב ליישב דעת רבינו דמפרש הבעיא הכי אם השהייה גופה מועלת ולקי עלה או לא ע"ש ונראה שהכריח רבינו לפרש כן משום דהוק"ל מה שהק' התוס' בפ"ב דשבועות דף י"ז ע"א ד"ה צריך וכו' דהכא משמע דבפנים למלקות פשיטא ליה לרבא דגמירי שהייה והתם רבא גופיה מבעיא ליה ע"ש מה שתירצו והשתא לפי מ"ש מרן הכ"מ ניחא דהא דבפשיטא ליה הכא בפנים היינו אם שהה לוקה דשהייה מועלת אבל לא ידעינן אם צריך שהייה או לא והיינו בעיא דרבא בפ"ב דשבועות. ומכאן ק"ל על המש"ל ז"ל פ"ג מהלכות ביאת מקדש שכתב בתוך דבריו לדעת רבינו דהך בעיא דרבא דפ"ב דשבועות נפשטה מהאי בעיא דרבא דהכא רגבי נזיר ע"ש ואחר המחילה מכבוד הורתו לא דק ואשתמיטיה לדברי מרן כ"מ הללו דלפי דבריו בעיא דרבא דבפ"ב דשבועות לא נפשטה מבעיא דהכא וכדכתי' ועיין מה שאכתוב עוד בזה בסמוך בס"ד. ולעיקר פסקה דרבינו לולי דברי מרן כ"מ ז"ל היה נר' לע"ד דס"ל לרבינו דשהייה הוי לאו שאין בו מעשה ומ"ה פסק דאפי' שהה אינו לוקה משום דקי"ל כמ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו כדפסק בהלכות סנהדרין פ' י"ח לתלמודא הכא

ע"כ אליבא דמ"ד לוקין עליו או לענין איסור מלקות ולמדתי כן מדברי המש"ל ז"ל פ"ג מה' ביאת מקדש דין כ"א בד"ה גרסינן וכו' שכתב וז"ל אך אחרי העיון נראה דהא ליתא וכו' ופ"ג דנזיר אמרי' להדיא בהך בעיא כגון שנכנס וכו' ולומר דאתי כמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו או דמיירי לאיסור מלקות הוא דוחק גדול וכו' עכ"ל ע"ש וא"כ לרבינו איכא למימר דס"ל דשהייה לא חשיב מעשה משום דתחלת המעשה היה בהיתר שנכנס לבית הקברות בהיתר וגם הטומאה באונס דחבירו פרע עליו המעזיבה אבל הוא לא עשה מעשה הלכך לא חשיבא השהייה מעשה ומשו"ה הוצרך לדוחק זה דסוגייא דהכא אליבא דמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו או לענין איסור מלקות ומיהו היכא דתחלת המעשה היה באיסור חשיב שהייה כמעשה ומה שפסק שם דין הלוקה על שהייתו התם נמי משום דהטומאה באה לו על ידי עצמו ולא ע"י אחר והילכך חשיב שהייה מעשה וכן נמי מה שפסק פ"ה מה' נזירות דין י"ט נכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה ה"ז לוקה והוא שישהו וכו' עכ"ל ס"ל נמי לרבינו דנטמא בשוגג נמי חשיב כמעשה כמו שצידד ה' מש"ל ג"כ צד זה כמו שיעו"ש בדבריו באורך ע"ש. ומיהו אין ליישב בזה מה שהשמיט רבינו הך בעיא דרבא דבפ"ב דשבועות ולומר משום דס"ל לרבינו דרבא אתי כמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין כמ"ש שם התוס' לחד תירוצא ע"ש ולכך לא קי"ל כותיה שהרי כיון דרבא נמי ע"כ איירי בטימא עצמו בשוגג כמ"ש שם התוס' ורבינו ע"כ ס"ל דנטמא בשוגג חשיב שהייה כמעשה כדמוכח ממה שפסק בפ"ה מה' נזירות דין י"ט וכדכתי' ודו"ק וזה פשוט. ודע שראיתי להמש"ל פ"ג מה' ביאת מקדש. דין כ"א שהקשה אדברי התוס' דפ"ב דשבועות דאמאי אצטריכו לפרק מי שאמר מגופה דשמעתין מוכח וכו' וכתב וסבור הייתי לומר תרתי גווני מזיד וכו' ושוב כתב אך אין דעתי נוחה בזה משום דמשמע דרב אשי שלל כל מיני מזיד וכו' וא"כ הדרא קושיא לדוכתה דא"כ היינו בעיא דר' אשי את"ד ע"ש באורך. הנה מ"ש דמשמע דר' אשי שלל כל מיני מזיד וכו' לכאורה ק"ק עליו שהרי לפי האמת ע"כ רב אשי לא מיירי אלא בחד גוונא מזיד מכח הך דפרק מי שאמר כמ"ש התוס' להדיא התם פ"ב דשבועות דף י"ז ע"א ד"ה טמא וכו' ע"ש וי"ל היינו הצד השני דקאמר ל"ש אונס ל"ש מזיד בעי שהייה אבל הצד הראשון דקאמר דמזיד לא גמירי שהייה ע"כ בכל מיני מזיד קאמר שהרי כיון דבאונס הוא דגמירי שהייה א"כ ע"כ דשלל כל מיני מזיד דהוי דבר והופכו וא"ש עם ההיא דנזיר דפרק מי שאמר אלא שהצד השני דקאמר ל"ש אונס ול"ש מזיד ע"כ בחד גוונא קאמר מכח ההיא דנזיר ובהא אין לחוש דהא הוי נמי דבר והופכו דכלפי הצד הא' דקאמר דבכל מיני מזיד לא בעי שהייה אהא קאמר א"ד ל"ש אונס ל"ש מזיד כלומר דאיכא חד גוונא דמזיד דבעי

שהייה כמו אונס אבל אי רבא מבעיא ליה במזיד א"כ איך רב אשי ושלול כל מיני מזיד בהצד הא' דלא בעי שהייה שהרי לרבא מבעייא ליה דבעי שהייה ונראה לישב דאיכא למימר דרב אשי באת"ל בעי את"ל דהך מזיד שהתרו בי קודם שנטמא לא בעי שהייה מ"מ במזיד דהתרו בו אחר שנטמא נבעי באונס גמירי אבל כל מיני מזיד לא א"ר איכא חד מזיד דבעי שהייה כמו אונס. ועוד נראה לישב הא דהוצרכו התוס' להך דפ' מי שאמר ה"ה ודאי דה"מ לאוכוחי מגופה דשמעתין דאי במזיד היינו בעיא דרב אשי אלא קושטא קאמרי דבהתרו ביה לא תטמא ליכא בעיא אלא דפשיטא לן דלא בעי שהייה ונ"מ לרב אשי גופיה דע"כ לא איירי אלא בהתרו בו אחר שנטמא וז"ש התוס' התם ד"ה טימא וכו' בסוף דבריהם כדפי' לעיל עכ"ל ע"ש ודו"ק:

עוד כתב וז"ל ובעיא קמייתא דרבא כתב מרן שרמזה כמ"ש דאם שהה חייב כרת דמשמע דלמלקות נמי בעינן תנאי דקרבן עכ"ל ר"ל כיון דכתב רבינו דחייב כרת אם שהה משמע ה"ה נמי מלקות דבעי נמי תנאי דקרבן דהיינו שהייה דמלקות וכרת חד דינא הם דהא קי"ל חייבי כריתות שלקו נפטרין מדי כריתתן אלא שאני תמיה בזה דנהי דמשמע דלמלקות נמי בעי שהייה מ"מ כיון דרבינו איירי להדיא כשטימא עצמו במזיד והיינו בעיא דרב אשי כמ"ש הכ"מ א"כ ע"כ בעיא דרבא קמייתא כשנטמא בשוגג דאי במזיד היינו בעיא דרב אשי וא"כ היכן נרמזת בדברי רבינו בעיא דרבא דטימא עצמו בשוגג כיון דרבינו לא איירי אלא במזיד ואי לאו דברי מרן היה אפשר לומר דרבינו מפרש דבעיא דרבא במזיד איירי והיינו מה שפסק בפ"ג מה' ביאת מקדש ובעיא דרב אשי לענין קרבן ופסקה בפי"א מה' שגגות וכמו שכן כתב מהרש"א ז"ל לדברי התוס' דפ"ב דשבועות ע"ש אבל לפי דברי מרן שהביא בעיא דרב אשי אדברי רבינו דהלכות ביאת מקדש אלמא דס"ל דרב אשי לענין מלקות וכמ"ש המש"ל בפירוש לעיל מזה ע"ש א"כ ע"כ דבעיא דרבא לענין שוגג והיכן נרמזה בדברי רבינו. ותו ק"ל ת"ל כיון דפסק רבינו דאפי' במזיד בעי שהייה א"כ כ"ש דבשוגג בעי שהייה דהיינו בעיא דרבא ואפשר דאה נ דזהו כונת מרן שהביא בעיא דרב אשי ובעיא דרבא אדברי רבינו ר"ל הא דמשמע מדברי רבינו דבמזיד בעי שהייה וכ"ש שוגג הני תרי דיני היינו בעיא דרבא ובעיא דרב אשי ופסק לקולא וזה נמי כונת המש"ל במ"ש דרמזה רבינו דמשמע דלמלקות נמי חייב וכו' ר"ל כיון דמשמע נמי מלקות דבעי שהייה במזיד ממילא משמע דכ"ש שוגג דבעי שהייה:

ומ"ש עוד ה' מש"ל וז"ל ואם נאמר דרבינו ס"ל דבעיא דר' אשי אף למלקות אפשר דס"ל דבעיית רבא נפשטה וכו' עכ"ל ר"ל ואין צורך למ"ש הכ"מ גבי בעיא דרבא דפסק לקולא אלא נפשטא ממש ויותר נ"ל להגיה בדברי הרב וכצ"ל ומ"ש ופסק לקולא אם נאמר וכו'

והרי הוא במבואר ודו"ק. הן אמת שאני תמית על הרב במ"ש דבעיא דרבא נרמזה בדברי רבינו וכו' והלא בפי' אתמר ופסקה להדיא פ"ה מה' נזירות דין י"ט שכתב וז"ל נכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה וכו' ה"ז לוקה כמו טמא שנכנס למקדש עכ"ל הרי בהדיא פסיק ותני דטמא שנכנס למקדש פי' שנטמא במקדש בשוגג דלוקה אם שהה והיינו בעיא קמייתא דרבא ונר' דע"כ דכונת רבינו דקאמר כמו טמא שנכנס במקדש קאי אשיעור כדי השתחוייה דכתב דגבי טמא שנכנס למקדש ביאר רבינו כמה שיעור השתחוייה פ"ג מה' ביאת מקדש דין כ"ד ע"ש וכן משמע הלשון כמו טמא וכו' משמע דכבר ביארו במקומו וכן דייקי נמי דברי רבינו בפ"ג מה' אבל דין ד' ע"ש ודו"ק. עוד כתב המש"ל וז"ל ומיהו בלא"ה אפשר דנפשטא בעיא זו מההיא דבעי רבא פ"ג דנזיר דף י"ז ע"ש עכ"ל. ואיכא למידק איך כתב הרב דנפשטא בעיא דרבא מההיא דפ"ג דנזיר מאי אולמיה הך בעיא דפ"ג דנזיר מבעיא דרב אשי דפ"ב דשבועות דאמרי' דרב אשי באת"ל בעי וה"נ נימא דרבא פ"ג דנזיר באת"ל בעי וכמ"ש התוס' התם פ"ג דשבועות ד"ה צריך וכו' ע"ש. תו קשה דאי נפשטא ועכ"ל דרבא בפ"ג דנזיר חזר בו ממאי דמבעיא ליה פ"ב דשבועות וחזר ופשיטא ליה א"כ אימא איפכא דרבא פ"ב דשבועות חזר ומספקא ליה ואם נאמר דלעולם כוונת הרב דנפשטא באת"ל א"כ מה הרויח בזה שהרי ס"ס אכתי איכא למימר נמי דמרן לשיטתיה אזיל דס"ל דכל את"ל דלא נאמר בפי' לאו פשיטותא היא ומאי אולמיה ליה דנפשטא באת"ל מבעיא דרבא דפ"ג דנזיר טפי מר' אשי ולדחוק ולומר דתרויח ה' משום דרב אשי איכא למדחי לענין קרבן עד שנאמר דרבינו ס"ל דאף למלקות אבל בעיא דרבא דנזיר איירו להדיא למלקות ולעולם דכונת ה' ר"ל דנפשטא באת"ל ואכתי איכא למימר נמי דמרן לשיטתיה אזיל א"כ מהראוי שהי"ל להרב לכתוב זה קודם מ"ש אלא שמרן אזיל לשיטתיה וכו' ובר מן דין כבר הקשיתי עליו דאיך כתב נפשטא מבעיא דנזיר שהרי הך בעיא דנזיר כבר כתב מרן כ"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין ח' דרבינו מפרש לה בשהייה גופה קא בעי אם לוקה על השהייה או לא ולפ"ז בעיא דרבא לא נפשטא סוף דבר שדברי ה' הללי צ"ע אצלי כעת: ואגב ראיתי למהרש"א ז"ל בפ"ב דשבועות דף י"ו ע"א שהקו' לדברי התוס' שאוקמו לבעיא קמייתא דרבא בשוגג אימא דאיירי נמי במזיד וכו' וכ"ת היינו בעיא דרב אשי אימא בעיא דר' אשי לענין קרבן ובעיא דרבא לענין מלקות ע"ש ולא ניחא ליה לה' לומר דתוס' קיימי לחד פירושה שכתבו דר' אשי למלקות קאמר דא"כ תיקשה להו אמאי הוצרכו להוכיח מהך דנזיר ולא מגופה דא"כ היינו בעיא דרב אשי ועוד דתוס' סתמא קאמרי משמע לשני הפירושים קיימי ומה שתירץ מהרש"א ז"ל אכתי אינו מספיק דאימא דרבא לא מיירי בכל גוונא אלא במזיד

דוקא כי היכי דהשתא נמי לפי דברי התוס' בשוגג דוקא הוא דאיירי ונראה דס"ל להרב כיון דקרבן לא שייך אלא בשוגג א"כ דכוותה במלקות דקא בעי רבא דהיינו בשוגג וא"כ ע"כ דלא שייך לומר דבעיא דרבא דוקא במזיד אלא או בשוגג או בכל ענין ודו"ק. ודע דלרבינו לא ס"ל כפירש"י בפ"ב דשבועות דכל שנכנס לבית הקברות אפי' שהיה אנוס בכניסה לא בעינן שהייה עד שיהא נכנס בתיבה ומגדל וכמ"ש המש"ל פ"ו מה נזירות דין ח' ד"ה והנראה עוד מדברי רש"י וכו' ע"ש אלא דס"ל לרבינו דבעינן שהייה כיון שהיה אנוס וזה מדכתב בפ"ה דנזירות דין י"ט וז"ל נכנס לאהל המת בשגגה וכו' לוקה והוא שישהא שם עכ"ל והיא בעיא דרב אשי בפ"ב דשבועות דבעי נזיר בקבר וכו' וס"ל לרבינו כיון שנכנס באיסור מסתמא הבעיא היא אם צריך שהייה או לא אבל אם שהה ודאי דלוקה ומיהו אי נכנס בהיתר כגון תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע המעזיבה ס"ל לרבינו אפי' שהה אינו לוקה כמ"ש פ"ו מה' נזירות דין ט' ע"ש וס"ל לרבינו כיון דנכנס בהיתר מסתמא הבעיא היא דאפי' שהה אינו לוקה כמ"ש הלח"מ פ"ה דנזירות דין י"ט ומה שהקשה הלח"מ פ"ו מה' נזירות דין ח' מהא דכתב רבינו מי שנדר בבית הקברות ולוקה על שהייתו ע"ש י"ל כיון דהטומאה באה ע"י עצמו ולא ע"י חבירו חמיר ולקי על שהייתו. אבל ק' דבמאי מיירי רבינו אי בנטמא מזיד א"כ לא בעי שהייה כמו שהוכיחו התוס' בשמעתין דוקא באונס דאי מרצונו וכו' ואי מיירי באונס וע"כ כגון ששכח בית הקברות א"כ הוי נדרי טעות שהרי ע"כ מה"ט הוא דהוצרכו לאוקומה בגמ' כגון שנכנס בשירה וכו' כמ"ש ה' מש"ל פ"ו מה' נזירות וא"כ לפי דברי רבינו שכתב דלוקה על שהייתו ולא כתב תיבה ומגדל תיקשי ליה אמאי לא אוקמוה בגמ' הכי ואמאי הוצרכו לאוקומה כגון שנכנס בשידה וכו' וכמו שהקשה ה' לח"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין ח' וצ"ע:

עוד ראיתי לה' ז"ל שהק' אדברי התוס' דפ"ב דשבועות ר"ה או וכו' שכתבו ח"ל ור' אשי דפליג התם חשיב שהייה כמעשה וכו' והק' ה' דקושיא זו אינה נמשכת מסוגיא דשבועות וכו' וכתב ואפשר לומר וכו' א"כ אתי רב אשי דלא כהילכתא וכו' ע"ש ויש לדקדק עליו דלחד תירוצא שכתבו דהכא למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מאי ק"ל שהרי רבא נמי דלא כהילכתא ואם נאמר דקושייתם היא לפום א"נ שכתבו דהכא לענין איסור מלקות א"כ מי הכריחו להרב לומר דתוס' הוה ס"ל דמאי דקאמר ר' אשי התם חייב לאו למימרא דלוקה וכו' בפשיטות הו"ל לומר דקושיא נמשכת משום דלפום א"נ האחרון דרבא הכא לענין איסור מלקות הוא דקשה להו דלאידך תירוצא דרבא כמ"ד לוקין ל"ק אר' אשי התם כיון דרבא נמי הכא דלא כהילכתא וכ"כ מהרש"א ז"ל ע"ש. עוד כתב ה' וז"ל ומדברי הרב חידושי הלכות נראה דס"ל דלר' אשי מאי דבעי רבא אי

צריך שהייה למלקות הוא לענין איסור מלקות ולדידי אין צורך בזה דאם נטמא בשוגג נמי חשיב כמעשה ולפ"ז בעיא דרבא היא לענין מלקות ממש עכ"ל ע"ש ר"ל מדברי הרב חדושי הלכות משמע דאפי' למאי דכתבו התוס' דר' אשי חשיב שהייה כמעשה אכתי קאי הך תירוץ שכתבו א"נ דאיירי רבא לענין איסור מלקות משום דדוקא שהייה דלבישה דכלאים הוא דחשיב מעשה אבל שהייה דבית הקברות לא חשיב כמעשה והיינו משום דס"ל דכיון דבעיא דרבא איירי בשנטמא בשוגג הילכך לא חשיב הך שהייה מעשה אף דתחלת הפעולה ע"י מעשה שנכנס ונטמא כיון דנטמא ב בשוגג ולזה כתב הרב דאין צורך אלא דאע"פי דשוגג הוא חשיב מעשה ובעיא דרבא למלקות ממש וע"כ דניידו מהך תירוצא שכתבו א"נ דרבא לאיסור מלקות אלא דליתיה להך תירוצא ועיין בסוף דברי ה' ז"ל ודו"ק. אבל ק"ל על הרב ז"ל שראיתי לו שפי' עוד פי' אחר בכוונת התוס' וז"ל עוד כ"ל לומר וכו' ואחר שכתב אותו פי' כתב עוד לצדד ולפרש דלר' אשי אם בעיא דרבא למלקות ממש כמו שיעויין לך בסוף דבריו ע"ש ויש לתמוה עליו שהרי לפי אותו פי' האחר של ה' ע"כ רצו התוס' לקיים אותו תי' שנדחקו וכתבו א"נ דרבא לענין איסור מלקות משום דר' אשי חשיב שהייה כמעשה והוי כהילכתא וא"כ אי רבא איירי למלקות ממש הוי דלא כהילכתא ולא הוי כר' אשי דבתראה כמו שיעו"ש אלמא דע"כ דרבא איירי לענין איסור ולא חשיב שהייה כמעשה אליבא דר' אשי לפי אותו הפי' ואיך צדד הרב דרבא לענין מלקות ממש וחשיב שהייה כמעשה אחר אותו הפירוש. איכא למידק בדברי הרב שכתב בסיום דבריו וז"ל אך לכ"ע אם נטמא באונס שבא חבירו וכו' לא לקי דהא תחלת הטומאה לאבאה ע"י מעשה עכ"ל וזה סותר דברי עצמו לעיל שהוכיח להפך וז"ל אך אחרי העיון נראה דהא ליתא וכו' עכ"ל. ונראה במה שנדקדק עוד דקדוק דק בדברי הרב שכתב ומדברי ה' חדושי הלכות נראה וכו' ע"ש הלשון הזה משמע שמקושר עם מה שלמעלה הימנו ואינו כן דודאי אין לו שייכות עם מה דלמעלה הימנו אלא ענין אחר בפני עצמו עוד איכא למידק בדברי הרב במ"ש אח"ז וז"ל ודע שמה שכתבנו דאפי' לרב אשי וכו' עכ"ל ע"ש דתיבת במ"ש אינה מובנת דהיכן כתב כן הרב ז"ל וסבור הייתי שהוא ט"ס אבל נ"ל דדברי ה' מעורבבין הן ומהופכין וצ"ל דמ"ש בס"ד וז"ל ונראה דהא ודאי פשיטא וכו' עד סופו אין שם מקומו אלא מקומו לעיל קודם שכתב ומדברי ה' חדושי הלכות נראה וכו' ועליה קאי מ"ש ומדברי ה' חדושי הלכות נראה וכו' וכל דבריו אינו אלא לפי הפי' הראשון שפי' בכוונת התוס' וא"ש מ"ש ודע שלפי מה שכתבנו וכו' כמוכן:

שם גמ' קרבן טומאה דלא מייתי אבל גלוחי בעי וכו' ה"ה דהו"מ לשנויי משום דקתני סיפא מביא קרבן טומאה כדמשני לעיל אלא דבלא"ה משני שפיר וק"ל:
תוס' בד"ה מה טעם וכו' עיין לה' יד מלאכי ז"ל סי' תנ"ב:

דף יח.

גמ' אמר רב חסדא רבי היא וכו' רא ראיתי למרן הכ"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין י' גבי הא דפסק רבינו דמי שנזר בבית הקברות ויצא והזה וטבל ז' שלו עולה מן המנין כתב וז"ל ומ"ש ז' שלו וכו' ברייתא שם ואע"ג דאמר רב חסדא ר' היא ור' יוסי פליג עלה הא קי"ל כר' מחבירו ע"ש ולא ידעתי למה לא כתב כן לעיל דין ז' גבי טמא שנזר שכתב שם רבינו דז' שלו עולה מן המנין. גם עיקר דבריו תמוהין הן אצלי דהא הא דר"ח דמוקי לה כר' היינו נזיר טהור שנטמא דאין ז' שלו עולה אבל טמא שנזר דו' שלו עולה כ"ש דאתייא נמי כר' יוסי דלא פליגי ר' ור' יוסי. אלא בטהור שנטמא ודוחק לומר דכונתו הנזיר טהור שנטמא משום דמשמע מדברי רבינו מדיוקא דאין ז' שלו עולה מן המנין ותו ס"ס היה לו לכתוב כן לעיל דין ז' דשם נמי כתב רבינו להדיא טהור שנטמא אינו מתחיל למנות אלא מיום שמיני ותו גבי טהור שנטמא פסק רבינו דין י"ב כחכמים דמתחיל למנות משיביא חטאתו כמ"ש שם מרן כ"מ ז"ל ואיך כתב כאן משום דקי"ל כר' מחבירו וצ"ע:
גמ' כגון שנטמא בז' וחזר ונטמא בו' וכו' פי' כגון שאחר ש נטמא בתוך ימי נזירותו ומנה ז' ימים חזר ונטמא עוד פעם שניה ביום ז' אחר שטבל וחזר ומנה עוד ז' ימים אחרים ואח"כ חזר ונטמא פעם ג' יום ז' אחר שטבל לטומאה שניה דהו"ל ג' טומאות וקרבן א' דכיון שכל טומאה היא אחר שטבל הילכך חשיבי טומאות הרבה אבל בתוך שבעה של טומאה הו"ל טומאה אריכתא ולהכי נקט תרי זמני דנטמא בז' דהו"ל ג' טומאות משום דקתני טומאות הרבה ואין פחות משלשה וכ"כ רש"י ריש פ"ק דכריתות דף ב' ע"ב ע"ש:
שם גמ' טומאה אריכתא וכו' עיין מה שאכתוב בעבר הדף בתוס' ד"ה מתחיל וכו':
תוס' ד"ה והלא דברים ק"ו וכו' וטמא ראש נזרו מיותר וכו' עכ"ל ק"ק דלעיל דף ט"ו ע"א דרשי' להאי קרא מי שנזרו תלוי לו בראשו וכו' ע"ש וא"כ אינו מיותר ויש ליישב דבלא"ה פריך לעיל מהך ברייתא נזיר שכלו לו ימיו ע"ש ודו"ק:
ד"ה ביום תגלחתו בסמוך מפרש טעמא הס"ד ואח"כ מ"ה והא דתנן בפ"ק דכריתות הס"ד ואח"כ מ"ה מז' הוא דחיילא שמתחיל וכו' כצ"ל ודו"ק וכן הגיה ה' אורח מישור ז"ל ע"ש:

רש"י ד"ה כגון שנטמא וכו' דטומאה אחריתי אקרי וכו' עכ"ל ר"ל דטומאה אחריתי אקרי לענין שחשיב טומאות הרבה אבל לענין קרבן לא מייתי אלא קרבן א' ותמהני מהתי"ט ריש פ"ב דכריתות משנה ג' שכ' שהדין דמביא קרבן על טומאה זו הואיל ונטמא אחר שטבל לבד מת שמביא על טומאה ראשונה ע"ש דא"כ מביא קרבן יותר נמי על טומאה שלישית הואיל ונטמא נמי אחר שטבל ומתני' קתני דאינו מביא אלא קרבן אחד וצ"ע ועיין לה' אורח מישור ז"ל:

דף יח:

גמ' דתניא והזיר לה' וכו' מה ת"ל וכו' נראה דפריך משים דכבר כתיב וקדש ראשו דר"ל שיתחיל למנות נזירות ביום ח' כפירש"י לעיל גבי ברייתא דוקדש את ראשו וכו' וק"ל:
שם גמ' כשם שחטאתו עכבתו כך אשמו מעכבו וכו' עיין להתוס' פ"ד דערכין דף י"ז ע"ב ד"ה ר' יודא סבר וכו' ועיין לה' בני שמואל וה' חק נתן ז"ל שם:
דש"י ד"ה ה"ג ת"ר וכו' משמע מפירש"י הכא ומדברי התוס' דשייך לומר גופא על הברייתא אלא משום דלא נשנית כבר ודלא כמהרש"ל ז"ל במס' סוכה בפ' לולב הגזול דף ל"ב ע"ב שכתב דלא שייך גופא אלא על האמוראים ולא על הברייתא ועיין לחי לחידושינו שם ודו"ק:
ד"ה כל האשמות וכו' כדאמר הביא כפרתו וכו' עכ"ל הכי אמרי' ביבמות דף ע"ד ע"ב הביא כפרתו אוכל בקדשים. ומשמע ליה לרש"י כיון דאשם נמי אתי לכפרה א"כ ע"כ דסתמא קאמר בין כפרת חטאת בין כפרת אשם. ומיהו ראיתי לה' לח"מ ז"ל פרק עשירי מה' נזירות דין ח' שכתב לדעת רבינו דאשם אינו מעכב לאכול בקדשים ע"ש באורך ולפ"ז צ"ל הא דקאמר ביבמות הביא כפרתו אוכל בקדשים בחטאת דוקא קאמר והא דקאמר הכא כל אשמות שבתורה מעכבין אינו ר"ל מעכבין אכילת קדשים אלא אלא ר"ל מעכבין הכפרה דאינו מתכפר לו אבל לעולם מצי לאכיל בקדשים וז"ל ש"מ למכלתין לפי שמצינו כל אשמות שבתורה אשם תלוי ומעילה וגזילות מעכבי הכפרה ואשם מצורע מעכב הכשרו בקדשים אף זה יעכב הכשר מנין נזירותו ת"ל והזיר וכו' עכ"ל ודון מינה ואוקי באתרין דלרבינו גם אשם מצורע נמי הכפרה הוא דקאמר מעכב כמו שאר אשמות ורוק:
ועל פירש"י איכא למידק דמביא ראיה מהך דיבמות מאי אולמיה ליה הך דיבמות טפי מהכא דקתני נמי להדיא שכל אשמות מעכבין ונראה דאין כוונת רש"י להביא ראיה

דמעכבין אלא כוונתו לפרש לאיזה ענין קתני מעכבין ואהא מייתי דלענין שאינו אוכל בקדשים ודו"ק:

תוס' ד"ה מתחיל וכו' לכאורה הוה משמע וכו ה"ה דהו"מ לאוכוחי דאי לא חיילא נזירות טהרה בז' א"כ מאי קמ"ל הברייתא דנטמא בז' וחזר ונטמא בז' דאינו מביא אלא קרבן א' דמהיכא תיתי דמביא קרבן על כל א' וא' כיון דטומאה א אריכתא אלא משום דאיכא למדחי היא גופה קמ"ל דטומאה אריכתא היא א"נ אגב דבעי למתני טומאה בח' וכו' נקט נמי נטמא בז' והא דפריך לעיל טומאה אריכתא וכו' היינו משום דקרי ליה טומאות הרבה כפירש"י ותוס' לעיל אבל אינו ר"ל דפריך פשיטא שהרי נימא נמי אגב הנך אחריני דחשיב התם א"נ היא גופה קמ"ל אבל מדברי הרע"ב בפ"ב דכריתות משנה ג' משמע דמפרש הא דפריך לעיל טומאה אריכתא קושיית פשיטא קפריך ע"ש ונראה דבזה ניחא מה שהק' הכ"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין ט"ו על רבינו דפסק הך דנזיר שנטמא טומאות הרבה דמוקמי' לה דלא כרבי ולעיל דין ז' פסק כרבי והלח"מ הקשה עוד דכחכמים נמי לא אתייא ורבינו פסק כחכמים ע"ש ולפי פי' הרע"ב ניחא כיון דמאי דמוקי לה תלמודא דלא כר' ודלא כחכמים נמי היינו מכח פשיטא א"כ שפיר פסק רבינו כיון דהדין דין אמת ועל מה שהק' עור הכ"מ ז"ל דאיך. פסק רבינו דין ז' הך ברייתא דנזיר. טהור אין ז' שלו עולה מן המנין ותירץ דאה"נ דאתיא כחכמים ע"ש נראה דכוונתו משום דאיכא לפרש דאין ה"נ דמאי דקתני אין ז' שלו עולה מן המנין ר"ל אלא יום ח' אחר שהביא חטאתו וכחכמים ורבינו בדין ז' לא הוצרך לבאר אחר ץ חטאתו דכבר ביאר בדין י"ב ע"ש:

ואגב יש לדקדק בדברי הלח"מ שכ' וז"ל ובריייתא דקאמרה דנטמא בז' אינו עולה לו מן המנין וכו' ע"ש שנראה דכונתו דלא תימא דילמא חכמים ס"ל דלא תליא נזירות טהרה בקרבן אלא דחיילה בז' דמז' מתחיל למנות אע"פי שלא הביא קרבנותיו כר' יוסי בר יהודא ושפיר אתיא הך ברייתא דטומאות הרבה כחכמים וכגון שנטמא כז' וכו' ולזה דחה דרבינו פסק כהאי ברייתא דלא חיילא בז' וא"כ לא אתיא הך מתני' דטומאות הרבה בשום צד ר"ל לא בח' ולא בז' ודבריו תמוהים דהיכי מצינן למימר דרבנן ס"ל דנזירות טהרה חיילה בז' דא"כ היכי קאמרי דנטמא בח' וחזר ונטמא בח' קרבן א' על הכל עד שיביא חטאתו וכן פסק רבינו בדין ט"ו שהרי אעפ"י שלא הביא חטאתו מ"מ מביא קרבן על כל א' וא' שהרי כיון דכבר חלה עליו נזירות טהרה א"כ יצאת שעה הראויה לקרבן כדפריך תלמודא לעיל אליבא דרבי ובר מן דין קשה שהרי רבנן קאמרי להדיא הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה אלמא דאינו מונה אלא לאחר שיביא החטאת וכן פסק נמי רבינו דין י"ב וצ"ע:

בא"ד ולא הוה מתחייב קרבן טומאה לר"א וכו' עכ"ל כבר כתבנו בחידושינו לעיל במשנה דרבינו דס"ל דלר"א מביא קרבן טומאה כדמשמע פ"ו דנזירות דין ו' והכריחו מכח קושיית התוס' הלזו ומשום לשון הש"ס נמי דקאמר אע"פי שלא הביא קרבנותיו והתוס' בד"ה בשלמא לר"א וכו' נדחקו טובא אבל לדברי רבינו א"ש בפשיטות ולפ"ז צ"ל דרבינו ס"ל הא דפריך תלמודא לעיל טומאה אריכתא היינו כפירש"י ותוס' משום דקרי ליה טומאות הרבה ודלא כהרע"ב דמפרש דקפריך פשיטא דא"כ מה הועיל רבינו בתירוצו על קושיית התוס' דס"ס אכתי קשה ל"ל רישא פשיטא וצריך לתרץ דקאי אז' אלא ודאי כדכתי' ומיהו אין זה מוכרח לפי מ"ש בחידושינו לעיל דרבינו הוק"ל עוד קושיית התוס' לקמן דף י"ט ע"ב ודו"ק:

דף יט.

גמ' הואיל ושנה בחטא וכו' ראיתי מי שהקשה אכתי לכתביה גבי נזיר טהור וכ"ש נזיר טמא דשנה בחט עכ"ל וכבר הרגיש רש"י בפ"ק דנדרים דף יו"ד ע"א ד"ה משום דשנה בחט וכו' שסיים בסוף דבריו דתולין הקלקלה במקולקל ע"ש:

רש"י ד"ה וסבר לה כר"א הקפר וכו' אבל לר' ישמעאל א"א לה להביא עולת העוף וכו' עכ"ל מפי' הכא משמע דאינה מביאה דקתני ר"ל אינה יכולה להביא משום חולין בעזרה ולא מוקמה כרבנן משום דלרבנן יכולה להביא מפירושו לעיל ד"ה אמר ר"ח וכו משמע דאינה מביאה ר"ל אינה צריכה להביא ולא מתוקמא כרבנן משום דפשיטא דאינה צריכה להביא כיון דדורון היא אבל לר' ישמעאל דלאו דורון היא לכך אצטריך לאשמעינן דאינה צריכה להביא וע"כ דרש"י מחלפא שטתיה הכא מלעיל וכן משמע מדברי הלח"מ פ"ו מה' נזירות דין י"ג דשני פירושים הם ע"ש וק"ק לפי' קמא היכי מצי אתייא כר' ישמעאל דא"כ איך קתני אינה צריכה דמשמע דאם רוצה להביא מצי מביאה והא הוי חולין בעזרה לר' ישמעאל כיון דלאו דורון היא ודוחק לומר דס"ל לר' ישמעאל כמ"ד חולין בעזרה לאו דאורייתא דפלוגתא היא לקמן דף כ"ט ע"א ובכמה דוכתי ונראה דלפי' קמא ס"ל לרש"י דלר' ישמעאל נמי עולה דורון היא וכן משמע מדברי התוס' לעיל ד"ה ורבנן וכו' ולכך מצי מביאה דלא הוי חולין בעזרה ומ"מ אצטריך לאשמעי' דאינה צריכה להביא כי היכי דלדידיה אצטריך קרא למעוטי משום דה"א אע"ג דדורון צריכה להביא דורון זה וכמ"ש התוס' לעיל ה"נ אצטריך התנא לאשמעינן אבל לרבנן דלא בעי מיעוטא ה"נ לא אצטריך לתנא למתני ונראה דבזה פליגי הני תרי לישני דרש"י דלישנא קמא דרש"י ס"ל דלר' ישמעאל נמי עולה דורון וא"כ ע"כ דאינה מביאה דקתני אינו ר"ל

אינה יכולה להביא שהרי אין בה חולין בעזרה אלא ע"כ דר"ל אינה צריכה ולא אתיא כרבנן משום דפשיטא אבל ללישנא בתרא ס"ל דלר' ישמעאל עולה לאו דורון וכפרה תלויה בה וא"כ ע"כ דאינה מביאה דקתני אינו ר"ל אינה צריכה אלא אינה יכולה משום דהוי חולין בעזרה ולא אתיא כרבנן משום דלדידהו יכולה להביא ומדברי התוס' הכא ד"ה אמר ר"ח וכו' משמע דמפרשי כלישנא בתרא דרש"י ונראה דמחלפא שטתייהו מדבריהם לעיל ד"ה ורבנן וכו' דס"ל דלר' ישמעאל נמי עולה דורון וע"כ דמפרשי כלישנא קמא דרש"י ודו"ק ועיין לתוס' לקמן דף כ"ד ע"א ד"ה והעולה וכו'. ונראה דלפי גירסת המורה דגריס ומאי קסבר בוי"ו כמ"ש רש"י בד"ה לשון אחר וכו' ע"כ צריך לפרש כלישנא בתרא דרש"י שהרי דלפי הך גי' ה"ל תלמודא גופיה בעי להוכיח דר' ישמעאל היא א קושיית מאי קסבר וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל ע"ש וא"כ לא שייך לפרושי כלישנא קמא דההוכחה משום דאי כרבנן פשיטא דקושיא זו מאן דכר שמה וה"ל העיקר חסר מן הגמ' אבל ללישנא בתרא דההוכחה היא משום דאי כרבנן מצי מייתי עולת העוף א"ש קצת דקושיא זו פריך לה תלמודא גבי אי מיגז גייז וא"כ כד מסיק לעולם מעקר עקר סמך תלמודא עצמו על אותה פירכא דאי כרבנן עולת העוף נמי ליתי והשתא מתיישבים שפיר דברי רש"י דלא מחלפא שיטתיה דפי' הב' קאי לפום אותו לשון אחר שכתב משם המורה ודו"ק נ"ל:

ואיכא למידק לפירוש קמא דרש"י דלר' ישמעאל נמי עולה דורון ולא מעכבא א"כ מאי פריך אי מיגז גייז עולת העוף נמי ליתי שהרי כיון דלא מעכבא לכך קתני אינה צריכה להביא ונראה דפריך משום דלישנא דברייתא דאינה צריכה להביא משמע דלכתחילה אינה צריכה להביא ולכך פריך דאי מיגז גייז אע"ג דעולה לא מעכבא היינו בדיעבד אבל לכתחילה צריכה להביא ודו"ק ולפ"ז הא דפריך אי מיגז גייז עולת העוף ליתי בין לר' ישמעאל בין לרבנן קפריך והא דכתב רש"י דלרבנן פשיטא ע"כ היינו לפי המסקנא דמשני מעקר עקר אבל קשה דא"כ אימא דאצטריך למתני אינה מביאה דלא תימא מיגז גייז ומביאה קמ"ל דאינה מביאה משום דמעקר עקר וצ"ע ודע כלפי מה שהוכחנו בתוס' ד"ה ת"ל וכו' דתלמודא לעיל נייד לרבנן מהך טעמא דעולה לא בעי מיעוטא אלא ס"ל נמי כר' ישמעאל דבעי מיעוטא צ"ל לפ"ז הא דמוקי הכא רב חסדא כר' ישמעאל ולא כרבנן היינו משום דס"ל כטעמא קמא דלרבנן עולה לא בעי מיעוטא ודוחק וצ"ע:

ולענין פסקא הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין י"ג פסק כרבנן דעולה לא מעכבת ופ"ט דין י"א פסק דמביאה עולת העוף והלח"מ פ"ו הק' דלפי' קמא דרש"י דלרבנן פשיטא דאינה צריכה להביא איך פסק דמביאה ונראה דכונת קושייתו אע"ג דעולה דורון והדין דין אמת

דמצי מייתי מ"מ לישנא דרבינו דקאמר מביאה משמע דצריכה להביא לכתחילה אבל לישנא דברייתא דקתני אינה מביאה משמע דר"ל דלכתחילה אינה צריכה להביא אבל אין לומר כונתו משום דמשמע ליה לישנא דרבינו לעיכובא קאמר דא"כ לא תירץ מידי שהרי לרבנן ודאי עולה לא מעכבא וכדפסק להדיא רבינו ומיהו לפי' ב' דרש"י דלרבנן לית בהו חולין בעזרה ומצי מייתי א"ש משום דממילא נמי מצי מייתי ואפי' לכתחילה. ועמ"ש הלח"מ לחד תירוצא דאפי' לפי' קמא דרש"י הא אמרי' דאי בעל מיגו גייז אפי' עולת העוף נמי מייתי ע"ש וכ"כ ג"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ט מה' נזירות דין י"א ע"ש ק"ל מהא דאמרי' פרק בתרא דנדרים דף פ"ג ע"א ואלא מאי יש קרבן לחצי נזירות ג' בהמות בעי לאתויי ומשני לעולם אין קרבן לחצי נזירות וכו' ע"ש שמביאה מהך סוגיא דאפי' אי אמרינן מיגו גייז אין מביאה עולת העוף משום דאין קרבן לחצי נזירות ולפ"ז ע"כ צ"ל דתלמודא הכא דפריך אי איכא מיגו מייז עולת העוף נמי מייתי ה"ה דהו"מ לשנויי משום דאין קרבן לחצי הנזירות אלא בלא"ה משני משום דמעקר עקר כי היכי דלא תקשי ליה למ"ד יש קרבן לחצי נזירות וכן נמי תלמודא התם ה"ה נמי דאיכא לשנויי לעולם יש קרבן לחצי נזירות כגון אי אמר הריני חצי נזיר דמביא חצי קרבן כדפי' רש"י התם בנדרים ד"ה א"ל אביי ומשום מעקר עקר וכר"א גופיה אלא דבעי לדחויי ליה לעולם אין קרבן לחצי נזירות אבל רבינו פסק פ"ח מה' נזירות דין י"ח דאין קרבן לחצי נזירות וכן מוכח ממה דפסק פ"ט מהלכות נזירות דין ט' גבי בהמה החטאת תמות ע"ש ואי יש קרבן לחצי נזירות אמאי תמות וא"כ איך כתבו הלח"מ והמש"ל דפסק הכא דמביאה משום דמיגו גייז שהרי ס"ס מטעמא דאין קרבן לחצי נזירות אין צריכה להביא בשלמא לפי' שני דרש"י א"ש דאיכא למימר דה"ט דאין קרבן לחצי נזירות אינו אלא משום דהך ברייתא ר' ישמעאל היא כדמוקמינן לה הכא ומטעם חולין בעזרה ולכך אינה יכולה להביא אבל לרבנן דדורון היא מצי מייתי ואפי' לכתחלה אבל לפי' קמא דרש"י דאינה מביאה ר"ל אינה צריכא ולית בה משום חולין בעזרה ומפרש תלמודא הטעם משום דאין קרבן לחצי נזירות ואפי' מיגו גייז א"כ לרבנן אינה צריכה להביא ואפי' מיגו גייז מה"ט גופיה וצ"ע וכמו כן אני תמיה על ה' המאירי ז"ל בשיטתו למכלתין שראיתי לו שכתב וז"ל האשה שנדרה בנזיר ונטמאת בתוך נזירותה ואח"כ היפר לה בעלה אפי' הפרישה קרבנותיה מביאה חטאת העוף אבל לא עולה ולא אשם ואע"פ שעולה דורון היא מ"מ הואיל ונתלית בקרבנות חובה של טומאה אינה מביאתה ולא סוף דבר בזו שלא נשלם נזירותה עד שהפר ואע"פי שהבעל מגז גייז ר"ל לעקור את הנדר מכאן ולהבא אבל לא שיעקרהו מעיקרו למפרע מ"מ אין קרבן לחצי נזירות אלא אפי' השלימה נזירותה

בטהרה כל שלא נזרק עליה אחד מן הדמים מיפר ומפקיעתה הפרתו מן הקרבן ושמא תאמר חטאת העוף למה מביאתו יותר מן האחרים כבר ביארנו הטעם באחרון של נדרים מפני שחטאת העוף באה על הספק ואין בה משום ספק חולין בעזרה ומאחר שהנזיר חוטא הוא שהזקיקוהו להביא חטאת העוף אחר שהיא באה על הספק וגדולי המחברים כתבו שהאשה שנדרה בנזיר ונטמאת בתוך נזירותה ואח"כ הפר לה בעלה מביאה קרבן טומאה ונראה הטעם משום דמיגז גייז ובת איתויי קרבן היא עכ"ל תחלה צריך לבאר ולהבין דבריו הנה מ"ש וז"ל ואע"פ שעולה דורון מ"מ הואיל ונתלית בקרבנות חובה של טומאה אי אינה מביאתה וכו' עכ"ל צ"ל דכוונת ה' אינו אלא לר' ישמעאל ומשום חולין בעזרה אבל לרבנן ע"כ לא ס"ל הכי דאל"כ איך מוקי לה רב חסד לברייתא כר' ישמעאל ולא כרבנן משום דאית להו עולה דורון א"ו דלרבנן כיון דלא בעי מיעוטא ע"כ דלית להו הך סברא דהואיל ונתלית וכו':

ומ"ש עוד וז"ל ואע"פי שהבעל מיגז גייז וכו' מ"מ אין קרבן לחצי נזירות וכו' עכ"ל לכאורה דבריו תמוהין דא"כ מאי פריך תלמודא אי מיגז גייז עולת העוף נמי ליתי והוצרך לאוקמה מעקר עקר מיהו לפי מאי דכתיבנא מתיישב והוא דס"ל להרב בפשיטות דתלמודא הכא ה"ה דהוה משני משום דאין קרבן לחצי נזירות אלא בלא"ה משני אבל ה' ז"ל קאי לפום אהילכתא דקי"ל אין קרבן לחצי נזירות. ומ"ש עור וז"ל וגדולי המחברים כתבו וכו' ונראה שהטעם משום מיגז גייז וכו' עכ"ל ודבר תימא הוא שהרי כבר כתב ה' גופיה בתוך כדי דיבור וז"ל ואע"פי שהבעל מיגז גייז וכו' מ"מ אין קרבן לחצי נזירות וכו' עכ"ל ואיך עתה נחה דעתו בטעם מיגז גייז ותו דגדולי המחברים הם הרמב"ם כמ"ש ה' יד מלאכי בכללי הרמב"ם סי' י"ב וכבר כתבנו שהרמב"ם פסק אין קרבן לחצי נזירות ואפשר הא דכתב הרב טעם מיגז גייז היינו אליבא דרבנן דאית להו עולה דורון ולא ס"ל הך טעמא הואיל ונתלית בקרבן חובה וכו' אבל הך טעמא דאין קרבן לחצי נזירות אינו אלא לר' ישמעאל דאית ליה הך סברא דהואיל ונתלית וכו' והילכך ה"ל חולין בעזרה וקצר ה'. אמנם מה שאני תמיה עליו דאמאי הוצרך כלל לטעמא דמיגז גייז שהרי אפי' מעקר עקר מצי מייתי קרבן לרבנן לפי' ב' דרש"י כפירש"י להדיא משום דלית בה משום חולין בעזרה וה' ז"ל ע"כ אזיל כשיטת פי' ב' דרש"י כדמשמע מתוך לשונו שכתב דמשום ס' חולין בעזרה וכו' ובר מן דין דאי לפי' קמא דרש"י לא מהני ה"ט דמיגז גייז אפי' לרבנן משום דמ"מ דאין קרבן לחצי נזירות וע"כ דה"מ תלמודא הכא לשנויי לעולם מיגז גייז ומשום דאין קרבן לחצי נזירות וכדכתי' וצ"ע. ודע דמהך דנדרים דאין קרבן לחצי נזירות קשה לי על ה' מש"ל ז"ל פי"ו מה' נדרים דין י"ד. גם קשה לי על התוס' לקמן דף כ"ב ע"א

ד"ה ת"ש וכו' ולדברי הרא"ש כמ"ש בחידושי שם באורך גם עדין קשה על רבי' דמשמע דס"ל דמביאה נמי קרבן אשם כמ"ש ה' מש"ל פ"ט מה' נזירות דין י"א וכיון דלכפרה בא א"כ אין קרבן לחצי הנזירות וצ"ע: רש"י ד"ה והא דכתבה בנזיר טמא וכו' שהיה לו ליזהר מן הטומאה וכו' עכ"ל מפי' משמע דהחטא השני הוא איסור טומאה אבל התוס' פירשו דהחט השני הוא איסור צער יין גופיה שהאריך הצער. וק"ל לפירש"י מסוגיא דלעיל דף ג' ע"א דקאמר נזיר טמא חוטא הוא משום דאיידי דבעי למסתר דילמא אתי למעבר על נזירותיה וכו' והשתא לפירש"י דאעפ"י שנטמא באונס בדכתיב וכי ימות מת עליו בפתע פתאום אפ"ה חשיב חוטא משום דהי"ל ליזהר א"כ אמאי הוצרך תלמודא לעיל לדילמא יעבור וכו' הו"ל בפשיטות דקושטא הוא דכבר עבר שלא הוזהר מן הטומאה ובפשיטות הו"ל לרש"י לפרושי דהחט השני היינו דילמא יעבור וכו' כיון דמה"ט חשיב ליה תלמודא לעיל חוטא אבל לפירוש התוס' ניחא דהוצרך תלמודא לעיל לדילמא יעבור וכו' משום דלשיטתיה אזיל דס"ל דנזיר טהור לאו חוטא אלמא דצער יין לא חשיב חט ומה שהוצרכו התוס' לומר דהחט השני שהאריך הצער ולא פי' דילמא יעבור כדקאמר תלמודא לעיל משום דלשון שנה בחט משמע טפי דהחט הא' גופיה שנה אותו ותלמודא גופיה דנקט שנה בחט ולא קאמר דהחט השני דילמא יעבור וכו' י"ל דעדיפא מינה קאמר דחטא ממש:

מיהו ראיתי לתוס' לעיל דף ב' ע"ב ד"ה ואמאי וכו' שכ שכתבו דגם תלמודא לעיל נמי ס"ל דצער היין הוי חט ע"ש ולפ"ז צ"ל דשנה בחט דקאמר תלמודא הבא החט השני היינו דילמא יעבור וכו' דקאמר תלמודא לעיל ודלא כתוס' הכא אבל לפירש"י קשה וכן פירשו נמי התוס' בפ"ק דנדרים דף י' ע"א לחד פי' כפירש"י הכא וכן פי' ג"כ הר"ן והרא"ש שם ולא ידעתי מה יענו לסוגיא דלעיל דהוצרך תלמודא לדילמא יעבור וכו' ועיין ג"כ רש"י בחומש בפסוק מאשר חטא על הנפש וכעת צל"ע ומה שיש לדקדק בדברי התוס' לעיל דף ב' ע"ש עיין בחידושינו שם:

תוס' ד"ה ת"ל וכו' לרבות אע"פי שלא הביא עולתו וכו' עכ"ל פי' אע"פי דלא כתיב עולה בקרא ע"כ דהוה דרשינן דה"ק קרא והזיר יתירה מ"מ כלומר מ"מ הוי נזיר וע"כ דאשמעינן אע"פי שלא הביא עולתו וק"ק שהרי תלמודא קאמר לרבנן עולה דורון ולא בעי מיעוטא ותו ק' כיון דלפי תירוצם ע"כ ממילא דקרא דוהזיר בזמן שהביא קאמר כר' ישמעאל א"כ אמאי לא תירצו בפשיטות דאי לאו ההוא הוה דרשינן והזיר כר' ישמעאל דאשם מעכב לכך אצטריך ההוא למעוטי אשם משום דלמעוטי עולה לא אצטריך דלא בעי מיעוטא ומגלי למדרש והזיר אעפ"י וכו' ומי הכריחם לומר דאתא לרבות אעפ"י

שלא הביא עולתו ומיהו הא ל"ק משום דאכתי תקשה איפכא ל"ל והזיר ת"ל מההוא אבל לפי תירוצם ניחא נמי הא דאי לא הוה כתיב נמי והזיר הוה דרשינן ההוא למעוטי עולה והא דנקטו להק' ל"ל ההוא ולא הקשו איפכא ל"ל והזיר ת"ל מההוא י"ל משום דתירוצם היה פשוט דהוה דרשי' ההוא למעוטי עולה שהרי ההוא סתמא כתיב אבל והזיר משמע טפי למעוטי אשם כדקאמר אעפ"י שלא הביא וכו' ותירצו דאפ"ה הוה דרשינן וכו' אבל קושיא קמייתא ק' ואפשר ליישב בדוחק דמשמע להו דמאי דקאמר תלמודא מאי טעמייהו דרבנן וכו' ע"כ טעמא אחרינא קאמר ונייד השתא מהך סברא דקאמר לעיל עולה דורון ולא בעי מיעוטא דאי לא תימא הכי מאי בעי כלל מאי טעמייהו דרבנן שהרי כיון דכבר יהיב טעמא לרבנן משום דעולה לא בעי מיעוטא דדורון בעלמא הוא וליכא למימר דפריך מ"ט לא אמרו למעוטי חטאתו נמי דע"ז לא משני מידי אלא טעמא דרבנן בזה משום דסברא הוא דעיקר כפרה תלויה בחטאת כמ"ש התוס' ד"ה ורבנן וכו' ולולי דמסתפינא היה נראה לגרוס ואב"א טעמא דרבנן וכו' ודו"ק ועיין במקובצת. ואכתי ק"ל בדברי התוס' שתירצו דההוא מגלי למדרש והזיר אע"פי וכו' דאכתי מנ"ל לרבנן לפרש הכי אימא איפכא דאי לאו ההוא הוה דרשינן והזיר אע"פי שלא הביא אשמו דאשם אינו מעכב כתב רחמנא ההוא מיעוטא וע"כ דלמעוטי אשם לא אצטריך דמוהזיר נפקא ולמעוטי עולה נמי לא אצטריך מכ"ש מאשם נפקא אלא ע"כ משום דפי' והזיר בזמן שהביא כר' ישמעאל דאשם מעכב לכך אצטריך ההוא למעוטי עולה דאינה מעכבת וי"ל דא"כ קרא דוהזיר לא אצטריך שהרי בלא"ה ידעינן לרבנן דאשם מעכב כדקאמרי לפי שמצינו כל אשמות שבתורה מעכבין וכו' ובזה א"ש טפי שהוצרכו לתרץ הוה דרשינן והזיר לרבות אעפ"י שלא הביא עולתו ולא תירצו בפשיטות הוה דרשינן בזמן שהביא דר' ישמעאל ודו"ק:

ד"ה אמר רב חסדא וכו' וא"ת כ"ש וכו' והיכי מייתי חטאת וכו' ואין כאן נזירות למפרע וכו' עכ"ל לכאורה דזה קושיית תלמודא גופיה דפריך אי קסבר מעקר עקר חטאת העוף נמי לא ליתי והיינו משום חולין בעזרה ומסיק כר"א הקפר כתירוצם ונראה דמשמע להו דקושיית תלמודא אינו ר"ל חטאת העוף לא מצי מייתי ומשום חולין בעזרה דא"כ למ"ד חולין בעזרה דאורייתא הוא דקפריך אלא סתמא פריך לכ"ע והכי פריך חטאת העוף לא ליתי ר"ל לא לחייב ואמאי קתני ברייתא מביאה חטאת העוף דמשמע חייבת להביא מיהו אכתי אין זה מספיק שהרי כיון דכבר מייתי תלמודא למלתיה דר' חסדא דמוקי לה כר' ישמעאל וע"כ דס"ל דאינה מביאה דקתני ר"ל אינה יכולה להביא מטעם חולין

בעזרה א"כ אימא דזה נמי מאי דפריך חטאת העוף נמי לא ליתי ר"ל כי היכי דאינה מביאה עולה משום חולין בעזרה ה"נ חטאת העוף וצ"ע:
ד"ה ואנן וכו' וגם מטעם שלו וכו' כצ"ל:
ד"ה קתני וכו' משום דנדר בטומאה וכו' עכ"ל ר"ל אפי' למ"ד בז' לא חיילא טהרה אלא בח' הוא דחיילא היינו נזיר טהור שנטמא משום דבר אתויי קרבן טומאה בח' אבל הכא שנדר בטומאה אינו מביא קרבן טומאה בח' ולכך חיילא טהרה אפי' בז' כדאמרי' לעיל דף י"ז ודף י"ח ע"א דטמא שנזר ז' שלו עולה מן המנין וכו' וק"ל:

דף יט:

רש"י ד"ה ואי כתיב יפלו וכו' אומרים דעלמא קאי לשון אחר ואי כתיב יפלו ה"א עד דנפיק חד וכו' עכ"ל כצ"ל נ"ל ודו"ק ולליטנא קמא נראה דה"ה דאיכא למימר נמי איפכא דאי כתב ימים ה"א אפי' חד ולשון ימים אכולהו ימים שכבר מנה וכו' או אנזירים דעלמא קאי מיהו ק"ק כיון דאי לא כתיב אלא חד קרא ה"א אפי' חד א"כ לבתר דכתיבי תרי קראי אימא עול דרגא דבעינן תרי ומנ"ל דבעי תלתא אבל לפי האי לישנא ניחא דלעולם אי לא הוה כתיב אלא חד קרא הוה משמע נפיק חד ועייל תרי הילכך לבתר דכתיב תרוייהו ע"כ דאתא לומר דבעינן תלתא וק"ל:
ד"ה ל"א דאי כתב רחמנא ימיר וכו' ה"א עד דנפיק תרי ועייל תלת וכו' עכ"ל ולפ"ז הא דפשיט רבא יפלו כתיב אינו כפירש"י לעיל דנפקו תרי ועייל תלת אלא פשיט לה דנפיק חד ועייל תרי ולבתר דכתיב נמי ימים כדמסיק וק"ל:
תוס' ד"ה ה"ג וכו' וא"ת והא תנן במתני' נטמא יום מאה סותר שלשים לר"א וכו' עכ"ל ראיתי בירושלמי דמכלתין שהק' קושיא זו של התוס' מסיפא דמתני' דקתני נטמא יום מאה ואחד ר"א אומר סותר ז' ע"ש ואין תירוץ התוס' עולה לקושיא זו מיהו נראה דהדין עם התוס' שלא הקשו מהך סיפא וט"ס נפל בירושלמי וצריך לגרוס נטמא יום מאה ר"א אומר סותר שלשים וכמו שהק' התוס' משום דהך דסותר ז' בדין הוא שאינו סותר כלל שהרי עברו עליו כבר ימי הנזירות אלא משום דצריך לגלח אחר תגלחת הטומאה וקים להו לרבנן דאין שער מתגדל בפחות מז' ימים ולהכי אמר ר"א סותר ז' ומונה ז' אחרים כנגדן כפירש"י לעיל פ"ק דף ו' ע"א ד"ה ואי ס"ד וכו' ודלא כה' פני משה מפרש להי להירושלמי דמשמע מתוך לשונו דמהך סיפא קפריך הירושלמי ע"ש כנ"ל:
בא"ד וי"ל דה"נ קאמר וכו' ולכך לא יסתור הכל וכו' עכ"ל. נראה דבזה ניחא הא דאיכא למידק בדברי הברייתא דקתני מכלל דאיכא אחרונים וזה יש לו ראשונים ואחרונים וכו'

דאמאי הוצרך לדייק מכח סברא זו ת"ל דאי אינו סותר גם באמצעיים א"כ קרא דוהימים הא' יפלו דסותר דמאי מוקמת ליה אבל לפי דברי התוס' ניחא דאיכא לאו קמיה בנטמא יום מלאת דסותר שלשים וצריכי וכו' כמ"ש התוס' וק"ל:

ד"ה א"ל ר"פ וכו' אבל קשה דלפשוט לו מברייתא דלעיל מתחיל ומונה מיד וכו' מביא קרבן טומאה לר"א וכו' עכ"ל כבר כתבנו בחידושינו לעיל במשנה דלרבינו דס"ל דלר"א מביא קרבן טומאה הכריחו נמי מכח קושיית התוס' הלזו דלדברי רבינו א"ש בפשיטות ודו"ק:

שם במשנה מי שנזר וכו' כתב הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל הנזירות א"א בח"ל מפני הטומאה ומה שאמרו בתוספתא שהנזירות נוהגת בין בארץ בין בח"ל ר"ל וכו' נתחייב בזה על צד הקנס וכו' ע"ש משמע דר"ל דחיוב הנזירות שנוהג בח"ל דהיינו דאיסור היין ותגלחת וטומאה קנס הוא ולא מדינא משום שהוא טמא וה' כ"מ ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ך' הקשה עליו מי הכריחו לפרש כן שהרי ודאי משמע דמדינא חייב אעפ"י שהוא טמא מידי דהוה הנוזר בבית הקברות וכתב וז"ל שרבינו בחיבור תקן וכתב שהקנס הוא שמחייבין אותו לעלות לא"י וכו' עכ"ל משמע דלפ"ז מ"ש בפי' המשנה על צד הקנס ר"ל דמה שאמרו בתוספתא נוהגת בח"ל היינו שנתחייבו באותה נזירות שנזר בח"ל לעשותן בא"י שקונסין אותו לעלות ואכתי אינו מספיק ס"ס מי הכריחו לפ' כן ואמאי לא פי' בפשיטות דנוהגת בח"ל היינו שאסור ביין ותגלחת וטומאה כמ"ש רבינו בחיבור דכל זמן שהוא בת"ל דקדוקי נזירות עליו אלא לענין דעולה לו מן המנין הוא דאינה נוהגת אלא בארץ אבל בח"ל אין עולין כמ"ש רבינו ונראה דאין ה"נ דאין כוונת הכ"מ ליישב דברי רבינו בפי' המשנה אלא נשאר בקושיא. עוד הקשה הרב על רבינו למה לא חייבו הילני המלכה שתעלה לארץ וכו' ע"ש נראה דאין כוונת הרב להקשות על עיקר חיוב ההעלאה משום דמשמע ליה דמאי דקתני עלתה לארץ היינו במקרה וברצונה שהרי ע"כ דלא דוקא במקרה אלא משום החיוב כמ"ש התוס' בד"ה מי שנדר וכו' אלא כונת ה' להקשות למה מחייבין לעלות מיד משום דמשמע ליה דרבינו מחייבין מיד קאמר וכן משמע מתירוצו שכתב שהטעם מפני שכל שהוא בח"ל בכל יום מטמא בארץ העמים וכו' אלמא דצריך להעלותו מיד דהא כיון דמטמא בכל יום וכך הבין בו בפשיטות התי"ט ז"ל ע"ש אלא שק"ל לפי זה תירוצו אחרון מה שתירץ שהרי ס"ס למה לא חייבוה מיד ועיין מ"ש ה' שושנים לדוד ז"ל והוא נכון:

ואכתי ק"ל על הכ"מ ז"ל אמאי לא הקשה מרישא דקתני והשלים נזירותו ואח"כ בא לארץ וכו' ואיך הניחו אותו לעבור ולהשלים נזירותו בח"ל ולא חייבוהו מיד לעלות ומה

שתירץ ה' כגון שלא ידעו וכו' אינו מספיק גבי רישא דמ"מ אמאי קתני מתני' בכה"ג בשלמא סיפא גבי הילני המלכה משום מעשה שהיה כך היה וי"ל דקתני רישא בכה"ג לאשמעי' דאפי' השלים צריך למנות פעם אחרת בא"י מפני הקנס למר כדאית ליה וכו' ומ"מ טפי הו"ל לה' להקשות מרישא ולא שייך תירוצו האמצעי ודו"ק. כתב התי"ט וז"ל וצ"ל דהא דלב"ש אינו נזיר אלא שלשים היינו אם לא עלה אבל אם עלה ודאי שחייב הוא כל הימים שהזיר אעפ"י שאין כן דעת הרמב"ם בפי' וכו' עכ"ל. הנה מ"ש שאין כן דעת הרמב"ם בפי' היינו משום שהרמב"ם בפי' כתב הנזירות א"א בח"ל מפני הטומאה ומה שנהגו נזירות בח"ל דקתני התוספתא היינו קנס כמו שהבין בו הכ"מ ז"ל וא"כ כיון דאינו נוהג נזירות בח"ל מהי תיתי שחייב כל אותן הימים שהזיר אלא אינו חייב אלא שלשים יום בארץ ואיכא למידק לסברא זו דא"כ דעיקר הנזירות אינו אלא אותן ל' יום בארץ וכן נמי לדעת הכ"מ דמחייבין אותו לעלות מיד לא"י ואפ"ה קאמרי ב"ש דשלשים יום הוא דנוהג בארץ אלמא עיקר הנזירות אינן אלא אותן ל' יום א"כ היכא דנטמאת בסוף אותן שלשים אינה סותרת אלא אותן שלשים ואינה צריכה לחזור ולמנות אלא שלשים יום אחרים והכי פריך תלמודא בסמוך ואם ס"ד כשנטמאת ואליבא דב"ש י"ד שנה ושלשים מבעי ליה ה"ל למפרך שבע שנים וששים יום מבעי ליה. שו"ר בשיטת הרב המאירי למכלתין שהביא גי' זו בש"ס וז"ל ויש גורסין שבע שנים וששים יום מבעי ליה וכו' ע"ש והשתא ניחא דאפשר דזה נמי גי' הרמב"ם אבל א"א לומר כן לדעת הרמב"ם בפי' שהרי בסוף דבריו כתב תירוץ אחר על פירכא זו עצמה וכבר כתבתי לקמן שהוא מדברי הירושלמי ולפי גי' ה' המאירי לא יתכן הך תירוצא כמבואר וכעת צ"ע:

ודע שראיתי למרן כ"מ ז"ל שעל מ"ש הראב"ד בסיום דבריו ואסור להזיר בכ"מ כתב וז"ל ואיני יודע למה אסור להזיר עכשיו בא"י שאע"פי שאנו טמאי מתים אם אחר שנזר יזהר מלטמא במת מה איסור יש בזה עכ"ל ע"ש נראה שהבין שכונת הראב"ד כיון דאנו טמאי מתים שמא אינו מקפיד ליזהר מן הטומאה משום דבלא"ה הוא טמא ולכך אסור להזיר ולזה כתב ה' ז"ל אם יזהר מה איסור יש בזה. ואחר המחילה דבה לא ידעתי איך כתב מה איסור יש בזה שהרי לימוד ערוך להדיא לעיל דף י"ז ע"א דאסור להזיר כשהוא טמא דפריך ה"ד אלימא דאמרי לא תנזור ל"ל שהייה וכו' אלמא דאסור להזיר בטומאה ואי אתרו ביה לא תנזור לוקה ולא בעי שהייה וכן פסק רבינו פ"ו מה' נזירות דין ח' וז"ל מי שנדר בבית הקברות וכו' ואם התרו בו שלא יזיר וכו' ע"ש מדכתב ואם התרו בו וכו' משמע דאסור להזיר ועיין בהשגת הראב"ד שם ובמה שהגיה הכ"מ דברי רבינו מרן הכ"מ ז"ל ע"ש. והראב"ד שלא הביא ראיה מן הגמ' נראה דכוונתו אינו משום דמשמע

מדברי רבינו דמותר להזיר בטומאה שהרי ודאי דרבינו כתב לענין דינא דנזירות נוהגת וחלה עליו כגון אם עבר ונזר בטומאה או אם יצוייר מי שנזהר שלא נטמא במת או כגון בזמן התלמוד דהיה להם אפר פרה כמו שהוכיח ה' מש"ל פ"ג בהל' אבל דין א' בסיף דבריו ע"ש אלא כונת הראב"ד משום דממאי דכתב רבינו מחייבין אותו לעלות לא"י משמע משום דס"ל דאף בזמן הזה א"י יש בה טהרה וממילא דמותר לכתחלה להזיר בה לכך השיגו וכי יש שם טהרה וממילא דאסור נמי להזיר ודו"ק כנ"ל ועיין לחידושינו לקמן פ"ז דף נ"ד ע"א בתוס' ד"ה או בקבר וכו' שכתבנו דמרן כ"מ אשתמיטיה דברי הראב"ד פ"ה מה' נזירות דין ט"ו ע"ש ודו"ק. ואגב ראיתי מ"ש הרמב"ם פ"ב מה' נזירות דף ך' וז"ל נזירות נוהגת בפני הבית ושלא בפני הבית לפיכך מי שנדר בזמן הזה ה"ז נזיר לעולם שאין לנו בית שיביא קרבנותיו וכו' עכ"ל ומרן כ"מ ז"ל לא הראה מקורו ונראה דאינו אלא סברא בעלמא דמהיכא תיתי שלא תנהוג מצות נזירות בזמן הזה מידי דהוה אילו אמר בזמן הבית הריני נזיר עולם דהרי זה נזיר עולם כדתנן לעיל פ"ק דף ד' ע"א ואע"ג דאינו מביא קרבן נזירות וליכא למימר דשאני התם אע"ג דאינו מביא קרבן נזירות מ"מ איכא הבאת קרבן כדתנן לעיל הכביד שערו מיקל בתער ומביא ג' בהמות אבל בזמן הזה דליכא קרבן כלל אימא דאין נזירות נוהגת דזה אינו שהרי הך דנזיר עולם אינו אלא הותר לו להיות מיקל בתער אם ירצה כדמשמע מתוך דברי המש"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה תו תנן וכו' ע"ש בסופו אבל לעולם יכול להיות כל ימי חייו בלא תגלחת כלל ואינו מביא קרבן וה"נ בזמן הזה לא שנא ועוד דבזמן הבית נמי אי הוה אמר הריני נזיר אלא שנה הוי נזיר עד יום מותו ולא מגלח ולא מיקל ולא מביא קרבן כל ימיו משום דנתן קצבה לדבריו ואמר אלף שנה כמ"ש התוס' לעיל פ"ק דף ז' ע"ב ד"ה והתניא וכו' ע"ש בסוף דבריהם וא"כ ה"נ בזמן הזה ואכתי איכא למידק אימא דקרא קפיד דוקא בזמן שיש קרבן הוא דנוהג נזירות דכה"ג אמרי' ריש פרק שלוח הקן דף קל"ח ע"ב גבי אותו ואת בנו סד"א הואיל ובעניינא דקדשים כתיב בזמן דאיכא קדשים ננהוג בזמן דליכא קדשים לא ננהוג י"ל התם הוי כמו גילוי מדלא כתביה בעניינא דחולין אבל גבי נזירות לא סגי דלא לכתוב קרבן דידיה א"נ י"ל דלבתר דקמ"ל התם גבי אותו ואת בנו דאפ"ה נוהג בזמן הזה א"כ ה"ה נמי גבי נזירות דנוהג בזמן הזה ועוד דמעשר בהמה נוהג בפני הבית ושלא בפני כדתנן ריש פ"ט דבכורות דף נ"ג ע"א וה"נ גבי נזירות לא שנא:

ונראה דנזיר בזמן הזה היכא שנתן קצבה לדבריו אינו מיקל נמי בתער כמו בזמן הבית אך יש להסתפק אם אמר בזמן הזה הריני נזיר עולם אי אמרינן הכביד שערו מיקל בתער כמו נזיר עולם דבזמן הבית מי אמרי' דוקא נזיר עולם דבזמן הבית דמיקל בתער משום

דמביא ג' בהמות בשעה שמיקל אבל בזמן הזה דליכא קרבן אילו מיקל או"ד לאו הא בהא תליא אלא היכא דמצי להביא קרבן מביא והיכא דלא מצי מיקל ואע"פ שאינו מביא קרבן. ונראה להביא ראיה דע"כ הא בהא תליא דכיון דאינו מביא קרבן אינו מיקל מדאמרי' פ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב דנזיר עולם ספקו חמור מודאו משום דודאו מיקל ומביא ג' בהמות ואלו ספיקו לא מצי אתויי קרבן משום ספק חולין בעזרה ע"ש ואם איתא דלאו הא בהא תליא מה בכך אם אינו מצי לאתויי קרבן מ"מ מיקל בתער ולא הוי חמור מודאו אלא ע"כ משמע משום דהא בהא תליא דקרבן מעכב מלהקל בתער א"כ בזמן הזה דליכא קרבן לא מצי מיקל. אבל קשה דא"כ נזיר בזמן הזה לא הוי ספיקו חמור מודאו שהרי ודאו נמי אינו מיקל ואינו מגלח ואינו מביא קרבן א"כ אמאי לא פריך בפ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב מנזיר בזמן הזה שהרי כיון דברייתא דכרי סתמא תניא דמה"ט הוא דפריך התם משום דסתמא תניא בפי' הר"ן שם א"כ משמע נמי סתמא דמיירי נמי בנזיר בזמן הזה והתם פריך נמי מנזיר שמשון ומשני נזיר שמשון לא תניא ופירש"י דנזיר שמשון ליתיה כלל דלא אשכחן שום ברייתא דתני וכו' ע"ש וא"כ קשה אמאי לא פריך מנזיר בזמן הזה דודאי תניא שהרי פסקו רבינו. תו איכא למידק על רבינו דפסק פ"ב מה' נזירות דין ז' ודין ט דספק נזירות להקל והיינו מטעם דספיקו חמור מודאו כמ"ש הלח"מ פ"ד מה' נזירות דין ו' ע"ש א"כ מי שנזר בזמן הזה דה"ז נזיר לעולם ואינו מביא קרבן ע"כ דספק נזירות בו להחמיר דהא לא הוי ספיקו חמור מודאו וא"כ איך פסק רבינו סתמא דספק נזירות להקל ולא ביאר דדוקא בזמן הבית אבל בזמן הזה ספק נזירות להחמיר וליכא למימר דסמך על מה שפסק פ"ד דנזירות דין ט' גבי נזיר שמשון דספיקו להחמיר מה"ט דלא הוי ספיקו חמור מודאו כמ"ש שם הלח"מ שזכרנו שהרי כבר כתב מרן כ"מ ז"ל שם טעמא אחרינא משום דנזיר שמשון ליתיה בשאלה ע"ש וא"כ בנזיר בזמן הזה דאיתיה בשאלה הו"ל לרבינו לבאר דספק נזירות בו להחמיר מטעמא דאין ספיקו חמור מודאו י"ל דנזיר בזמן הזה נמי הוי ספיקו חמור מודאו משום דאלו ודאו מהרה יבנה בהמ"ק ומצי לאתויי קרבן ומגלח אבל ספיקו לא מצי להביא קרבן משום שמא חולין בעזרה ודו"ק: רש"י ד"ה לימא בהא קמפלגי וכו' משום נושא נזרו וכו' והוי קלישא טומאתה וכו' עכ"ל פי' קלישא טומאת ארץ העמים וכן מ"ש בדבור שאח"ז וז"ל וב"ה סברי משום אוירא גזרו וחמירא טומאתה וכו' עכ"ל פי' חמירא טומאת ארץ העמים אבל טומאת הגוש גופה חמירא מטומאת אויר כדמשמע מפירש"י לקמן פרק כ"ג דף נ"ד ע"ב ד"ה אבעיא להו וכו' ע"ש:

תוס' ד"ה ובסוף וכו' נטמאת דלא נבלעו וכו' כצ"ל והשאר נמחק וכן הגיה ה' אורח מישור ז"ל:

דף כ.

גמ' י"ד שנה ושלשים מבעי ליה וכו' ראיתי להרע"ב שכתב במתני' וז"ל ולפי שלא היתה שנה שלימה לא מנאה בחשבון עכ"ל וכ"כ נמי הרמב"ם בפירוש המשנה ע"ש ותימא איך לקחו דרך אחרת לעצמן לתרץ חוץ מדברי הגמ' שו"ר שתירוץ זה איתא בירושלמי דמכלתין וא"כ י"ל כיון דלא נ"מ לענין דינא לכך כתבוהו וגדולה מזו ראיתי להתי"ט כיוצא בזה לקמן פ"ג משנה ה' ד"ה וב"ה ע"ש בסוף דבריו. א"נ דס"ל דה"ה דה"מ תלמודא דידן לשנויי הכי אלא כיון דאליבא דב"ש לא חש לשנויי ויותר נראה דקושטא הוא דהוו גרסי תירוץ זה בגמרא דידן ודו"ק ועיין לה' שושנים לדוד ז"ל ועיין לחידושינו לקמן פ"ו דף מ"ב ע"א גבי כל הסורק:

שם גמ' אמר רב הכל מודים במונה וכו' ובסמוך אמרינן אמרי במערבא אין הכחשה במונה והרמב"ם פ"ג מה' נזירות דין ט' השמיט האי דינא דמונה ולא ידעתי למה וכבר ראיתי לה' יתר הבו ז"ל בנימוקיו להרמב"ם שנתעורר בזה. ומה שהקשה הלח"מ ז"ל עיין לה' אורח מישור ז"ל מה שתירץ והוא נכון:

רש"י ד"ה ת"ש וכו' וסתרה וכו' ז' שנים ושלשים יום וכו' א"כ ז' שנה ושלשים יום היה לה למנות תחתיהם וכו' עכ"ל ק"ק דאי צריך לחזור למנות ג"כ השלשים של הקנס א"כ הו"ל למפרך י"ד שנה וששים מבעי ליה ולכן נראה למחוק תיבת ושלשים יום דכיון דאינו אלא קנס א"ץ לחזור למנותן וכן משמע מפירש"י לעיל ד"ה אבעיא להו וכו' שסיים בסוף דבריו וז"ל ועשתה ז' שנים אחרים וכו' ולא כתב ז' שנים ושלשים אבל ק"ק אימא דנטמאת בסוף הז' וחזרה ומנתה ז' שנים אחרים בארץ ונמצא י"ד שנה דוקא וצ"ל דס"ל לרש"י דאע"פי שמנתה ז' שנים אחרים בארץ מ"מ צריכה למנות עוד השלשים של הקנס ודלא כפי' ע"א שכתב רש"י בסמוך וק"ל:

ד"ה ע"א וכו' טומאה אחרת וכו' פי' מלבד טומאת ארץ העמים:

בא"ד וחזרה ונטמאת בסוף י"ד כדאמר ת"ק וכו' עכ"ל ק"ק כיון דמסיק בשלא נטמאת ודלא כת"ק א"כ אימא כשלא נטמאת בסוף י"ד אלא בסוף ז' שנים ראשונים וכב"ש וצ"ע:

ד"ה כת אחת וכו' שתי שנים וכו' אבל מפי' הרמב"ם במשנה משמע דמפרש שתי נזירות כפי' התוס' ע"ש ודו"ק:

תוס' ד"ה לימא וכו' וא"ת והשתא נמי מ"ט דב"ש וכו' עכ"ל אבל אב"ה לא ק"ל דהיכי קאמר משום דהקילו בה לכך החמירו די"ל דאיכא למימר דה"ק אפי' משום גושה וכ"ש אי גזרו משום אויר מיהו לפי תירוצם. ע"כ דמשני גושה דוקא קאמר ודו"ק:
בא"ד ומשני דמחלפא וכו' עכ"ל מכאן ק"ל על ה' מש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' ד"ה ארץ שכתב בסוף וז"ל ועוד כדי להודיע שטומאה זו מד"ס וכו' עכ"ל דא"כ היכי כתבו דמחלפא וכו' כיון דעשו היכרא כדי להודיע וכו' וצ"ע לחידושינו לקמן פ"ז דף נ"ד ע"ב בתוס' ד"ה ארץ העמים בבא המתחלת עוד ק"ל על ה' מדברי התוס' וכו' ע"ש ודו"ק: ד"ה בשנטמאת וכו' דאי לב"ש וכו' ז' שנים אחרים ונטמאת בסוף מנין הז' כי היכי שטומאת דלעיל וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל נטמאת דלעיל דקתני מתני' וק"ל:
ד"ה ת"ש וכו' ולא גרסינן מ"ש בספרים תניא נמי הכי וא"ת וכו' כצ"ל: בא"ד ולבסוף ז' שנים נטמאת ונמצאת נזירה כ"א שנה א"כ גם וכו' כצ"ל: ד"ה קתני רישא ב"ש וכו' נראה דהוו גרסי בגמ' הכי ויותר נראה דדבור זה אין כאן מקומו אלא לעיל גבי מתני' מי שנזר נזירות הרבה דמסיק עלה תלמודא קתני רישא ב"ש וכו':

דף כ:

במשנה כלן נזירים וכו' התי"ט הביא סייעתא מכאן לדברי התוס' ריש פ"ק ע"ש ועיין מה שדחה המש"ל ז"ל ריש פ"ק מה' נזירות דין ו'. וראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' נדרים דין ג' שהביא לדברי התי"ט הללו וכתב עציו דמוכח מדבריו דבאומר ואני כמוך לא בעי תוך כ"ד ותמה על רבינו דס"ל דבאומר ואני כמוך בעי תוך כ"ד דאמאי אצטריך שיהיה תוך כ"ד וכו' ע"ש ובאמת דקושיא אלימתא על רבינו ולע"ד אפשר לישב דמ"ש רבינו ואני כמותך אין הכוונה שהנודר אומר כמותך אלא ביאור הוא מדברי רבינו לבאר פירוש מלת ואני שר"ל ואני כמותך והתוס' בד"ה מי שאמר כתבו ג"כ בתוך לשונם וז"ל אם שאומר ואני כמוהו וכו' ובודאי דזה ג"כ כונתם דביאור הוא ומצאתי סעד שרבינו עצמו פרק י"ג מהא נדרים דין י"ד ביאר להדיא כה"ג שכתב וז"ל כיצד א"ל הריני נזיר ואת כלומר ואת נזירה כמותי וכו' ע"ש הרי דביאר מלת ואת ה"נ קא מבאר מלת ואני. אחר שכתבתי זה ראיתי להתי"ט פ"ט דנדרים משנה ז' ד"ה לזה וכו' שהביא דברי התוס' שזכרנו ופירש כוונתם כדכתיב' ונראה דע"כ דמפרש הכי ג"כ בדברי רבינו תדע שהרי התי"ט הכריח ממשנתינו דא"ץ שיאמר כמותו מדלא השמיט גמ' הכא לפרושי והביא מינה סייעתא לרבינו דלא בעי כ"ף גבי הך משנה דנדרים ע"ש ואם איתא תמה על עצמך שהרי רבינו גופיה הצריך גבי משנתנו שיאמר כמותך מיהו מ"מ הק' עליו דטפי הי"ל להביא דברי

רבינו ולבארם כמו שהביא לדברי התוס' אמנם כד דייקת בה שפיר אדרבא ס"ל להתי"ט דאף באומר ואני כמוך בעי תוך כ"ד שהרי לא הוק' ליה אלא משום דלא אשתמיט גמ' לפרושי משמע אבל מאי דמוקי לה תלמודא דבעי תוך כ"ד הוה ניחא אלמא דס"ל דאפי' באומר כמוהו שפיר בעינן תוך כ"ד ולפ"ז ניחא מה שלא הזכיר לדברי רבינו שכתב ואני כמותך משום דאיכא למימר דכונת רבינו לאו משום דצריך שיאמר כמותך אלא ר"ל אפי' אמר כמותך בעי תוך כדי דיבור אבל התוס' לא איירי בתוך כדי דיבור ולכך הוצרך לפרשם דכונתם ביאור הוא. ומ"מ ק"ל עליו דמ"מ הי"ל להזכיר דברי רבינו ולבאר כל זה ותו רבינו פ"ב מה' נזירות דין ד' לא כתב כמותך ואי צריך לא סגי דלא לבאר ולא הי"ל לסמוך אהל' נדרים ועיין מהרימ"ט ח"א סי' כ"ד דף ל"ז ע"ב: ומעתה מ"ש ה' מש"ל ז"ל על התי"ט דמוכח מדבריו דואני כמוך לא בעי תוך כדי דיבור אחר המחילה דברי התי"ט דפ"ט דנדרים הוו תיובתיה ולפ"ז הדרא קושיית ה' מש"ל על התי"ט דהיכי מדמה הריני לאני וכו' גם קשה עליו נמי למאי אצטריך תוך כ"ד כמו שהק' ה' ז"ל והנראה שלא ראה ה' מש"ל דברי התי"ט דפ"ט דנדרים וצ"ע. ועל דברי התי"ט דפ"ט דנדרים איכא למידק שכתב דלא אשתמיט גמ' לפרושי וכו' שהרי ע"כ מוכח מן הגמ' דא"צ כמוהו דא"כ היכי קאמר לימא מסייע ליה לר"ל מדלא קתני מתני' אלא ואני ואני ואי דאמר ואני כמוהו ואני כמוהו הרי ד' תיבות וא"כ אפי' בשני ליכא תוך כדי דיבור ג' תיבות וכבר הרגיש בו ה' ערך השלחן נר"ו סי' רכ"ט ס"ב ע"ש:

דע דבעיקר קושיית ה' מש"ל פ"ג דנדרים על רבינו ראיתי בס' מח"א ה' נדרים סי' ב' דף ט' ע"א שיש ללמוד מדבריו דל"ק משום דנדר איסור חפצא ולא דמי לאיסור אגברא כשאמר ואני כמותך לאחר כ"ד לא אמר כלום דגופו אינו אסור אבל תוך כדי דיבור נימא אדבוריה קא מתפיס וה"ק כמו שאתה נודר אני נודר כמותך אבל גבי פת דהאיסור נמי אבשר ולכך כשיאמר הפת כמוהו אפי' אחר כמה ימים הפת אסור את"ד ע"ש והשתא ניחא נמי הא דפסק רבינו ריש הלכות נזירות דין ו' באומר אהיה כמו זה דהוי נזיר ולא בעי תוך כדי דיבור משום דנזיר איסור גברא ויש סיוע לדברי ה' דבפ"ב מה' נזירות דין ד' גבי שמע חבירו שאמר הריני נזיר ואמר ואני וכו' לא כתב רבינו ואני כמותך כמ"ש גבי נדרים וצ"ל דסמך אהלכות נדרים אבל השתא ניחא טפי משום דנזירות איסור גברא ואי הוה אמר כמותך לא בעי תוך כדי דיבור ודו"ק:

במשנה הותרו כולן וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ד מה' נדרים דין ט' שרמז למה שנסתפקו בירושלמי ואפשר דלא הוצרך רבינו להזכירם דסמך אמאי דפסק בכמה דוכתי ספק נזירות להקל וכ"כ ה' מראה הפנים ז"ל מפרש לירושלמי ע"ש:

שם במשנה הותר האחרון אחרון מותר וכו' מכאן ק"ל על הרמב"ם פ"ו מה' ערכין דין ל"ד שכתב דגבי הקדש היכא שהתפיס חולין בקדש אין שאלה באותה שהתפיס ע"ש למרן כ"מ ז"ל שהרי הכא גבי נזירות יש שאלה בהתפסה כדקתני הותר האחרון וכו' ונזירות גופייהו דיש בהו שאלה מהקדש הוא דילפינן משום דכתיב קדוש יהיה כדמוכח לעיל פ"ב דף ט' ע"א דקאמר מר כיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות וכו' ע"ש ברש"י ותוס' ואי גבי הקדש אין שאלה בהתפסה איך גבי נזירות יש שאלה בהתפסה וראיתי לה' מש"ל ז"ל שהק' כה"ג מנדרים דף ט"ז ע"א ולחידושינו לקמן דף כ"ח ע"א במשנה ודו"ק ועיין עוד לחידושינו לקמן ריש פ"ה דף ל"ב ע"א ודו"ק:

שם גמ' יתיב ר"ל וכו' והוא שהתפיס וכו' ראיתי במקובצת שכתב משם ה' עזריאל ז"ל מילתא באפי נפשה ולא אמתני' קאי עכ"ל ואינו מובן דודאי אמתני' קאי דכן מוכח הלשון וכפירש"י להדיא וצ"ע:

רש"י בד"ה יתיב ר"ל וכו' דלא תני אלא תרי וכו' עכ"ל משמע דגריס במתני' תרי ואני ולא תלת וכן מוכח נמי מדברי התוס' דף כ"א ע"א ד"ה לימא מסייע ליה וכו' וכן מוכח נמי בגמ' והתי"ט הוכיח כן מן הגמ' ולא הזכיר לרש"י ותוס' כדרכו בכ"מ ע"ש ומפירש"י הכא מוכח דכדי שאילת תלמיד לרב ג' תיבות ותו לא וכן מוכח ג"כ מדברי התוס' ד"ה יתיב וכו' ולפ"ז הא דאמרי' בפרק מרובה דף ע"ג ע"ב כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי וכו' צ"ל דלא גרסי' תיבת ומורי ודו"ק:

תוס' ד"ה הריני נזירה ושמע בעלה וכו' ודחי בגמ' וכו' מהשתא זכי נמי וכו' דמ"מ חל וכו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ר' יהודא וכו' ומספקא לר' וכו' עכ"ל עיין בפ"ק דקידושין דף כ"ח ע"א גבי הקורא לחבירו ממזר סופג את הארבעים ופירש"י מכת מרדות ע"ש אלמא משמע משום דכבר עבר אינו סופג אלא ארבעים ועיין שו"ת הריב"ש סי' צ' ועיין לה' פ"ח בס' מ"ח הלכות פסח סי' תע"א ס"ק ב' ד"ה כתב וכו' ודו"ק ועיין להמש"ל ז"ל פ"ו מהל' חמץ דין י"ב:

דף כא.

גמ' למאי נפקא מינה לאתפיסי ומיזל וכו' ה"ה דהומ"ל נ"מ אי אמרינן חד בחבריה מתפיס כשהותר האמצעי הותר נמי שלאחריו ואי בקמא מתפיס כשהותר הוא דוקא מותר כדמסיק ואזיל וכן נמי לפי' התוס' דמתני' איירי בג' פעמים ואני ה"ה דהו"מ למימר נ"מ כגון שהראשון אמר הריני מאה יום נזיר דהיינו שאמר תיבת נזיר בסיום דבורו ושמע

חבירו ואמר ואני חמשים ושמע הג' ואמר ואני הרי ג' תיבות סמוכין לתיבת נזיר של א' אי אמרת בקמא מתפיס צריך שיהא הג' נזיר ק' יום ואי חד בחבריה מתפיס אינו נזיר הג' אלא חמשים יום כמו השני ודו"ק:

שם גמ' וליתני חד וכו' אע"ג דלשני צדדי של הבעיא בעינן מיהא תוך כדי דבור וא"כ אימא דתני תרי ואני כדי לאשמעי' דבעינן תוך כדי דבור מ"מ הוצרך לשנויי איידי וכו' כי היכי דלא תסייעיה לר"ל כדלעיל וק"ל: שם גמ' איידי דבעי למתני הותרו כולן וכו' ק"ק היא גופה תקשה דליתני אמצעי ולא ליתני כולן וכה"ג הקשו התוס' בד"ה ומשני וכו' והכא לא שייך תירוצם ויש ליישב דאגב דתני בסיפא כולן קתני נמי רישא כולן ועוד נראה לפרש דר"ל דאי תנא אמצעי איכא א' דלא משתרי פי' וא"כ מסתמא דצריך למתני ולחלק דאחריו מותר וא' אסור דכן דרך התנא למתני דבר והופכו כדקתני בברייתא דמייתי וא"כ לא הוי מילתא פסיקתא לכך תני הותר הא' הותרו כולן דהוי מילתא פסיקתא בלי חלוק נמצא דכוונת תלמודא ע"ד דאמרי' בכמה דוכתי מילתא פסיקתא קתני מילתא דלא פסיקתא לא קתני ודו"ק:

שם גמ' ת"ש הותר הא' וכו' ש"מ בקמא מתפסי וכו' ק"ק דא"כ תקשה ליה מתני' אהדדי דמסיפא משמע דחד בחבריה מתפיס כדדייק בסמוך לפירוש התוס' ד"ה אחרון וכו' וצ"ל דתרי פשטן נינהו וכל חד ידע דחייה דחבריה וק"ל:

שם גמ' וכמה כדי דיבור כדי שאלת שלום תלמיד לרב וכו' משמע ודאי דכל זה סיום הברייתא ואינו מדברי סתמא דתלמודא שהרי כבר אשמעינן ר"ל לעיל ותו אדרבא הא מנ"ל אימא כדי שאלת הרב לתלמיד מהא סתמא קתני וכן משמע מדברי התוס' פרק מרובה דף ע"ג ע"ב ד"ה כי ליית ליה וכו' שהקשו וז"ל תימא ר' אחא מדפתי דאמר כדי שאלת תלמיד לרב כמאן ותירצו דסבר בברייתא דמי שאמר הריני נזיר וכו' וראיתי לה' מש"ל ז"ל פט"ו מה' מעשה הקרבנות דין א' שהקשה על דבריהם וז"ל לא הבנתי דבריהם במה שהביאו מסוגיא דנזיר אין ראיה משם אלא תוך כדי דבור כדבור דמי אך מה שתמהו דמנ"ל כדי שאלת תלמיד לרב לא ידעתי איך העלו מזור וכו' עכ"ל ע"ש נראה דלא הוה גריס כן בדברי הברייתא ולפ"ז הסייעתא היא אינו אלא לענין דבעי תוך כדי דבור וכן משמע מפירש"י ד"ה תנ"ה וכו' דלא הוה גריס נמי הכי ודו"ק. ודע דר"י נשיאה ע"כ דאינו ר' יודא נשיאה התנא מדיתיב ר"ל קמיה משמע שהיה בימי ר"ל וע"כ דר' יודא נשיאה אחרינא והוא אמורא עיין לתוס' פ"ק דר"ה דף ך' ע"א ד"ה שלח וכו' ודו"ק: שם גמ' לימא מסייע ליה וכו' ואמר ואני ואני ותו לא וכו' ראיתי כתוב מכ"י וז"ל ולכאורה קשה דמאי מייתי ראיה ממתני' דאימא דאתייא מתני' כמ"ד בגיטין דף ל"ה ע"ב דנדר

שהודר ברבים אין לו התרה ואמר ר' נחמן שם דף מ"ו ע"א דהיינו ג' ע"ש א"כ כיון דואני ואני דמתני' היינו תכ"ד לנזיר הא' וסתמא דמילתא כולם במעמד א' א"כ אי הוה תנא ג' ואני לא שייך למתני סיפא דהותר הא' הותרו כולן וכו' דהא אין לו התרה ומשו"ה לא תני אלא תרי ומאי מייתי ראיה אך אם נאמר דבנזיר מקרי לדבר מצוה שפיר מייתי ראיה ממתני' דהא אפי' ס"ל כמ"ד נדר שהודר ברבים אין לו התרה מצי מתני אפי' ג' ואני ומצי למימר שפיר הותר הא' וכו' כיון דלדבר מצוה מתירין מיהו יש לדחות דלא בעי לאוקומי מתני' דלא כהילכתא עכ"ל ובלא"ה לכת הסוברים דאפי' ע"ד רבים בדיעבד מותר הביאם ה' שע"ה ז"ל הל' שבועות דף ב' ע"ג וע"ד ע"ש א"כ י"ל דסיפא דקתני הותר הא' וכו' כגון בדיעבד וכן נמי ל"ק למאן דסבר דהיכא דאיכא אותן הרבים עצמן שנדר על דעתם מתירין לו כמ"ש הש"ע י"ד סי' רכ"ח ועיין עוד בזה לחידושינו בתחלת הספר בפרט זה אי חשיב התרת נזיר לדבר מצוה או לא ע"ש ודו"ק:

שם גמ' ואי אמרת בקמא מתפיסי טפי מכדי דיבור לא וכו' משמע דאע"ג דכל אחד ואחד בתוך כ"ד של חבירו התפיס מ"מ לא הוי תוך כ"ד של ראשון וק"ק מאי שנא מהא דאמרי' בפ"ק דמכות דף ו' ע"א צבי עדות דקתני מתני' דאפי' ק' העידו חשיב עדות א' ואמר רבא והוא שהעידו כולן בתוך כ"ד ופריך מאה טובא הוו ומשני כל חד וחד בתוך כדי דבור של חבירו אלמא משמע כיון דכל חד וחד העיד בתוך כ"ד של חבירו אפי' הם מאה חשיב כולן עדות אחת אפי' הראשון עם האחרון ולא חשיב הפסק אלא כולן דבור אחד ומקרו כולן תוך כדי דבור של ראשון. ונראה במאי דאיכא למידק דמאיזה סברה חשיב להו התם כולן עדות א' אפי' הא' עם האחרון דמה בכך אי כל א' העיד בתוך כ"ד של חבירו ס"ס איכא שהוא יותר מכדי דבור בין הראשונים לאחרונים ע"י אותן שהעידו בנתיים ומאי שנא מאלו היה שהות ע"י שתיקה וראיתי לתוס' דפ"ג דמס' כתובות דף ל"ג ע"א ד"ה ונתרי וכו' שכתבו בטוב טעם במתק לשונם וז"ל דכל זמן שעסוקין באותו דבר חשיב הכל תוך כ"ד של א' כדאמרי' במכות דאפי' מעידין מאה כל א' תוך כדי דבור של חבירו חשובין כולן תוך כדי דבור של א' וכו' עכ"ל נמצא מטעם דעסוקין באותו דבר הוא דחשובין תוך כדי דבור של ראשון והשתא א"ש דהכא לא חשיב עסוקין באותו דבר דלא דמי לעדות שכל א' וא' מעיד להדיא מה שהעיד חבירו ואפי' ליכא חבירו כלל עדות מעליא קא מעיד אבל הכא מלת ואני לחוד אין משמעותה כלל לענין נזירות אלא ע"י ששמע חבירו שאמר הריני נזיר אמרינן דכונתו להתפיס עצמו כמותו וכיון דבעי' שיתפיס בתוך כדי דבור הילכך אי איכא טובא חשיב שהות ולא הוי תוך כדי דבור של ראשון ודו"ק:

רש"י ד"ה אבעיא להו חד בחבריה מתפיס ואפי' וכו' כצ"ל ומ"ש בנתיים יש למחוק והא דפירש"י ותוס' לעיל גבי ר"ל שהתפיסו בתוך כדי דבור של א' נקטו לפי ס"ד דתלמודא דבעי למפשט בקמא מתפיסו ועיין לה' אורח מישור ז"ל:

ד"ה מדקאמר וכו' ואפי' אותו שהתפיסו לאחר ג' וכו' עכ"ל צ"ל דממילא נמי קא דייק דלא בעי תוך כדי דבור ודלא כר"ל ודו"ק וקרוב לשמוע שאותה הגהה של דפוס פד"מ שכתב הרב אורח מישור ז"ל בדברי רש"י לעיל שהגיהו ולא כר"ל ע"ש אין מקומה אלא בדברי רש"י הכא וכצ"ל ש"מ דקמא מתפיס ולא כר"ל וכו' ודו"ק:

ואיכא למידק דקרי לה מאי קרי לה דמהיכא תיתי דס"ד דאיכא אחד שהתפיס בתר אחרון דפשיטא ודאי דכולן אסורין אאמצעי וראשון קאי כמו דמשני ליה וכדפירש"י ונראה דלפירש"י המפשיט והמדחה פליגי בפלוגתא שנחלקו הראשונים אי לשון כולן לא שייך אלא על שלשה או שייך אפי' על שנים כמו שהאריך בזה ה' יד מלאכי ז"ל סי' של"ו ע"ש ולכך המפשיט ס"ל דלשון כולן לא שייך אלא על ג' וא"כ ע"כ דאיכא אחר ומשמע סתמא בין שהתפיס קודם אחרון בין שהתפיס בתר אחרון ודחי ליה דלשון כולן שייך על שנים ולעולם דליכא אחר וזהו שכתב רש"י ד"ה א"ל וכו' בסוף דבריו וז"ל והאי דקאמר וכולן אסורין אאמצעי וראשון קאי עכ"ל ר"ל לאפוקי סברת הפשטן דס"ל דלשון כולן לא שייך אלא על שלשה ודו"ק:

תוס' ד"ה דאמר פי כפיו וכו' וא"ת כי אמר נמי ידי נזיר נימא דה"ק ידי כידו וכו' עכ"ל ואיכא למידק דקרי לה מאי קרי לה כיון דכבר כתבו דברייתא דקאמר מעצמו בלא שמיעה דחבריה וכו' א"כ משמע אבל אי שמע מהני ותו קשה דמה שתירצו דאין ה"נ דאי שמע לחבירו ואמר ידי כידו מהני פתחו בקושיא באומר ידי לחוד וסיימו בתירוץ באומר ידי כידו ואם נגיה בתירוצם וכצ"ל וי"ל וכו' ואמר ידי נימא דה"ק ידי כידו ומהני א"כ היכי מייתו ראיה מהתוספתא דקתני ה"ז נזיר דמיירי באומר ידי כידו תו ק"ל דע"כ רישא דתוספתא דקתני ידי כידו ה"ז נזיר איירי בשמע מחבירו כי היכי דמוקי לפי כפיו דמתני' הכי וא"כ סיפא דתוספתא דקתני ידי נזירה לא אמר כלום ע"כ דאיירי נמי בהכי דשמע מחבריה דאל"כ לפלוג וליתני בדידיה וא"כ איך כתבו דברייתא דקאמר מעצמו בלא שמיעה דחבריה דמשמע אבל אי שמע אפי' אמר ידי לחוד מהני וא"כ תקשה רישא אסיפא ונראה להגיה בתחלת דבריהם וכצ"ל דבמתניתין שאני הואיל ותפס בחבירו וכו' אבל בברייתא וכו' בלא תפיסה דחבריה וכו' עכ"ל ור"ל דהחילוק הוא בין הפס בחבריה לנדר מעצמו בלא התפסה דהיכא דתפיס מהני וכן נמי אי תפס ואמר ידי כידו מהני וכן לפירש"י נמי דאמר להדיא מיין ע"כ נמי דהחילוק הוא כין תפס ללא תפס והשתא

ניחא נמי התוספתא רישא אסיפא ושוב כתבו וא"ת וכו' נראה להגיה בדבריהם ע"פי מה שראיתי לה' המאירי ז"ל שכתב וז"ל ובתוספתא שנינו שאף בשאר אברים התפסה מועלת והוא שאמרו ידי כידו רגלי כרגלו ה"ז נזיר ופירשוה בתוס' שאף זו ענינה ידי כידו מלי"גע למת רגלי כרגלו מלילך לבית הקברות וכו' עכ"ל פי' דהרגיש הרב בשלמא הפה והשער שייכי לנזירות זה ביין וזה בגילוח אבל יד ורגל מה ענין לנזיר ולזה כתב שבתוס' פי' שאף זו עניינה וכו' וע"פי זה נראה לפרש גם בדברי התוס' שלפנינו הכי ולהחליף התירוץ בקושיא והקושיא בתירוץ וכצ"ל וא"ת דאין ה"נ דאי שמע לחבירו שנדר בנזיר ואמר ידי כידו מהני וי"ל דה"ק ידי כידו מלטמאות למתים ורגלי כרגלו מלהכנס לבית הקברות והכי תניא בתוספתא וכו' עכ"ל ור"ל דהוק"ל כיון דהברייתא בלא תפס א"כ משמע דאי תפס אין ה"נ דמהני בתמיה פי' דאין סברה שהרי לא שייכי לנזירות ואהא תירצו דשייכי וע"ז הביאו ראיה מהתוספתא דקתני בהדיא וכו' ודו"ק כנ"ל. ואכתי איכא למידק בפשטא דשמעתא דפריך מתני' דפי כפיו אברייתא דידי נזירה וליפרוך ברייתא גופה רישא דידי כידו אסיפה דידי נזירה וצ"ע:

דף כא:

רש"י ד"ה אלא לאו ש"מ וכו' נמצא מיפר קיום שלו וכו' כצ"ל:
ד"ה לא לעולם מיגז גייז וכו' מאן דאמר לא קיים נזירותך דמי וכו' עכ"ל פי' קיום נזירותך לעולם ואינו לפי שעה ובפרק עשירי דנדרים דף ע' ע"א איתא להדיא כמ"ד קיים ליכי לעולם דמי ע"ש והכא לא הוצרך תלמודא לבאר משום דכי אמר קיים ליכי האי לישנא לחוד הוי לעולם דדוקא לשון ואני הוא דהוה ס"ד לפי שעה משום דאיכא למימר דדעתיה עד שיתפיס בנזירותה ושוב לנזייה וכו' ומשני כמי שאמר קיים ליכי דהוי לעולם וק"ל:
תוס' ד"ה אלא ש"מ וכו' וצ"ע דלא דמי לאחרים כיון דרשאי להפר לאשתו וכו' עכ"ל ר"ל לא דמי למאי דאמרינן אבל אחרים מוחלין לו דכיון דרשאי להפר לאשתו אמרינן דבכל ענין רשאי להפר ואפי' היכא דממילא הוא עצמו מופר ודוקא היכא דמפר לעצמו ממש בלא גרמא הוא דאמרי' הוא אינו מיפר אבל אחרים מוחלין לו ויותר נראה להגיה תיבת רשאי וכצ"ל כיון דמפר לאשתו וכו' ור"ל כיון דאינו מיפר לעצמו ממש אלא לאשתו וממילא מיפר עצמו ולפי דבריהם הללו ה"ה נמי גבי חבירו ששמע ואמר ואני מצי אותו ששמע להפר לראשון אע"ג דממילא הוא מופר ומשום דגבי אשתו איירינן לכך נקטו אשתו והכא חזרו מדבריהם לעיל במשנה שכתבו דאינו רשאי לגרום להיות נדרו מבוטל ודו"ק ועיין להמש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ד':

ומה שהקשה בסוף דבריו מסוגיא דלקמן דף כ"ב ע"ב גבי הריני נזיר וכו' עיין לחידושינו לקמן ודו"ק:

באו"ד א"כ אינו תלוי בדבורו וכו' עכ"ל פי' אין תלוי בדבורו שאמר ואני דקיים לה דהא אע"פי שלא קיים לה מצי לומר ואני כיון דמ"מ נזירה למפרע מצי מתפיס וא"כ ליכא הוכחה מדבריו שאמר ואני שקיים לה ודו"ק. ולפי פי' זה נמצא דאי אמרינן מיגז גייז לא אמרי' קיים אלא משום דאינו מוכרח ולכך יכול להפר כיון שלא קיים לה ומאי דמשני ואני כמי שקיים חדית ליה דואני משמעותיה קיום אבל פירש"י אינו כן אלא דלעולם קיים לה כיון דאמר ואני וה"ט דיכול להפר משום דהקיום יתקיים מיהא לפי שעה דלמפרע ומשני דקיום ואני אינו לפי שעה אלא לעולם. וראיתי לה' המאירי ז"ל שפי' עוד פי' אחר משם רבני צרפת דה"ק אא"כ מעקר עקר ונמצא אם מיפר לא מתבטל ממילא נדרו ע"י עצמו ומסתמא שכל הנודר לא ניחא ליה שיתבטל נדרו ע"י עצמו ולכך אמרינן מסתמא כמי שקיים לה ואינו יכול להפר אלא ע"י חכם אבל אי מיגז גייז הואיל ואין נדרו מתבטל בהפרתו הילכך לא אמרינן במקיים לה ותירץ לו דאפ"ה ואני קיום את"ד ע"ש וק"ק לפי' זה כיון דמדי הוא טעמא דאמרי' כמי שקיים לה משום דלא ניחא ליה שיתבטל נדרו ע"י הפרת עצמו א"כ היכא דרוצה להפר הרי גילה דעתו דניחא ליה שיתבטל ע"י עצמו ואמאי אינו יכול להפר ויש ליישב משום דאמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם ודו"ק:

לעיל ד"ה בעל וכו' וה"ה דמצי למימר דנ"מ וכו' עכ"ל דע דבפ"ג דשבועות דף כ"ח ע"א גרסינן מי שנזר ב' נזירות ומנה ראשונה וכו' ואח"ך נשאל על הראשונה עלתה שנייה כא' כלומר ואינו צריך למנות נזירות אחרת לשניה אלא אותו מנין של א' שמנה עולה לשניה ומבואר התם טעמא משום דמהני שאלה לראשונה אע"ג דנגמרה הנזירות ואין לשאלה על מה תחול היינו כיון שהחכם עוקר הנדר מעיקרו וסליק הראשונה לגמרי ממילא אותן ימים שמנה אגלאי מילתא למפרע דאינן של ראשונה אלא של שנייה וכאילו הא' אכתי קיימא קמיה כשנשאל ע"ש בפירש"י ד"ה מי גרם וכו' ולפ"ז נראה דוקא גבי חכם דעוקר הנדר מעיקרו אבל גבי בעל מיגז גייז לא שייך לומר אגלאי מילתא דאותן ימים שמנה אינן של א' וא"כ אין ה"נ דלא מהני שאלה לראשונה כיון שכבר נגמרה וא"כ ה"ה נמי דנ"מ לענין זה דאשה שנדרה שתי נזיריות ומנתה הראשונה ואח"כ היפר לה בעלה וכו' ודו"ק. ועיין להשע"ה ז"ל הל' איסורי ביאה דף קכ"ה ריש ע"ג:

דף כב.

גמ' ואי ס"ד בעל מעקר עקר אמאי סופגת הארבעים וכו' מבואר להדיא דהכא דע"י ההתרה אי אמרינן מעקר עקר נפטר הנזיר ממלקות אם עבר על נזירותו וכ"כ התוס' ד"ה בעל וכו' וכ"כ רשב"ם ביש נוחלין דף ק"ך ע"ב גבי יש שאלה בהקדש שאם שחט קדשים בחוץ וחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתיר לו הקדשו פטור מכרת ע"ש והוכיח ה' מש"ל ז"ל פי"א מה' מעשה הקרבנות דין ד' בד"ה כתב רשב"ם ע"ש וכ"כ עוד כדברי רשב"ם הר"ן והרא"ש בפרק עשירי דנדרים דף ע"ח ע"א ד"ה לומר לך וכו' ע"ש אבל אי אמרינן מיגו גייז לא לפטר הנזיר ממלקות. וא"כ לפי המסקנא דמסקינן מיגו גייז סופגת הארבעים אף אחר שהפיר לה בעלה וכן פסק הרמב"ם בפי"ב מהלכות נדרים דין י"ט וכתבתי זה מפני שראיתי למהרש"א ז"ל בפ' השולח דף ל"ג ע"א בד"ה אפקיענהו וכו' שהקשה דהיאך מצינו נזיר שילקה הא ודאי ישאל על נזירותו כדי שלא ילקה וכתב עליו תרב בית יעקב סי' ק"י דף פ' ע"ד וז"ל ודבריו תמוהין דהא ודאי פשוט דאם הנזיר עובר על נזירותו חייב מלקות אף אם נשאל אח"כ על נזירותו כיון שנתכוון לאיסור ועבר עבירה מתחילה אינו מועיל התרה להצילו ממלקות והביא ראיה מהרמב"ם ז"ל פי"ב מה' נדרים דין י"ט שזכרנו שפסק גבי אשה דאף אחר שהפר לה בעלה חייב מלקות ע"ש ואחר המחילה מכ"תר אשתמיטיה סוגיא דהכא דמבואר להדיא דהיכא דמעקר עקר ליכא מלקות ומהרמב"ם אין ראיה כלל דשאני התם משום דבעל מיגו גייז כמו שהוכיח מרן הכ"מ ז"ל פי"ג מה' נדרים דין ב' שכן דעת רבינו ע"ש. ואחר זמן ראיתי נמי להלק"ט ח"ב סי' מ"ג שנסתפק בזה אם ע"י שאלה יפטר ממלקות ומיתה ופשיט מסברא דנפשיה דפטור וצ"ע: אלא שיש לדקדק על מרן אמאי לא הכריח דרבינו אית ליה מיגו גייז ממה שפסק גבי אשה דסופגת אף אחר שהיפר לה בעלה אבל מה שהוכיח מרן משום דפשטינן מיגו גייז וכתב עוד וז"ל ואין לומר דרבינו מפרש כפירוש י"מ שכתבו התוס' וכו' שהרי התוס' עצמן מחו לה ולא עמד כלל עכ"ל אחר המחילה אשתמיטיה מ"ש עוד התוס' ד"ה ת"ש וכו' דלפי המסקנא לא פשטינן מיגו גייז אלא פלוגתא דתנאי היא וא"כ י"ל דרבינו פסק כמ"ד מעקר עקר אבל ממה שפסק פרק י"ב מה' נדרים דין י"ט הוא דהו"ל להוכיח ולפי דרכו ה"ל להוכיח ממה שפסק רבינו פי"ג מה' נדרים דין ט"ו הך ברייתא עצמה דפשטינן מינה מיגו גייז דקתני וחברתה אסורה כמ"ש הלח"מ ז"ל שם ע"ש. ובר מן דין תמיה אני על הרב כ"מ ז"ל שהכריח משום דפשטינן בגמ' מיגו גייז שהרי לקמן דף כ"ב סוף ע"ב נחלקו ר' יודא ואביי דר"י מוקי למתני' ובברייתא אליבא דמ"ד מיגו גייז ואביי אוקי להו כמ"ד מעקר עקר והרמב"ם פי"ג מה' נדרים דין

י"ד פסק כשנוייא דאביי והכ"מ עצמו כתב טעם רבינו משום דשנויא דאביי עיקר וא"כ אדרבא שפיר פסק רבינו דמעקר עקר ואדרבא הלח"מ והמש"ל שם. תמהו על רבינו דאיך פסק כאביי כיון דרבינו אית ליה מיגז גייז וא"כ נמצא אי אמרינן דרבי' פסק מעקר עקר אדרבא א"ש בפשיטות דפסק כאביי אלא עיקר ההכרח דרבינו אית ליה מיגז גייז היינו ממה דפסק בפי"ב מה' נדרים דין י"ט:

ושו"ר להלח"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין י"ג שכתב הכרח זה בסוף דבריו ע"ש עוד יש להוכיח דרבינו אית ליה מיגז גייז ממה דפסק פי"ג מה' נדרים דין י"א מי שנדרה אשתו ושמע והתפיס עצמו בנדרה אינו יכול להפר שהרי קיים לה וכו' עכ"ל והנה טעם זה שהרי קיים לה לא הוצרך תלמודא אלא למ"ד מיגז גייז אבל למ"ד מעקר עקר בלא"ה משום לא יחל דברו כמבואר בשמעתין וא"כ דרבינו דנקט ה"ט ע"כ משמע דס"ל מיגז גייז וע"כ דמה שפסק רבינו שנוייא דאביי לאו משום מעקר עקר אלא כמ"ש שם הלח"מ ע"ש:

ומיהו יש לדחות לפי דברי ה' מש"ל ז"ל שם וכבר כתבנו בזה בחידושינו לקמן דף כ"ב סוף ע"ב ע"ש ודו"ק. והיותר תימא על מרן כ"מ שכתב בסוף דבריו וז"ל אבל דעת הרא"ש דמבעל אינו מפיר אלא מכאן ולהבא הילכך אם עברה על נדרה ואח"ך היפר לה בעלה לוקה עכ"ל משמע מתוך לשונו דלרבינו דמפרש דמיגז גייז היינו דחל הנדר ועוקרו איכא לוקה והוא תימא שהרי רבינו פרק י"ב מה' נדרים דין י"ט פסק להדיא לוקה והוא תלמוד ערוך הכא להדיא דהיכא דמיגז גייז לוקה וראיתי להרב נחל קדומים פ' מטות בפסוק וה' יסלח לה שכתב וז"ל ואפשר דאין כוונת מרן דפליגי לדינא רק משמעות מיגז גייז איכא בנייהו וכן מטים דברי המש"ל עכ"ל ודוחק הוא ותו דא"כ לא הוה צריך להביא דברי הרא"ש כולן ותו אדמביא דברי הרא"ש וסיים עלה וכך הם תשובות להרמב"ן ע"ש אמאי לא הביא פירש"י ותוס' בשמעתין דמפרשי נמי מכאן ולהבא וצ"ע:

עוד ראיתי למרן כ"מ שהקשה על רבינו וז"ל דמשמע מדבריו דהחכם אינו עוקר הנדר מעיקרו וכו' ורבינו עצמו כתב פ"ג מה' נזירות על מי שנזר ב' נזירות הא' כיון שהיתה באלו אינה מעיקרא וכו' עכ"ל ונראה דממתני' נמי דקתני הותר הא' הותרו כולן ופסקה רבינו פ"ד דנדרים דין ט' ע"כ מוכח שהחכם עוקר הנדר מעיקרו דאל"כ הא' דוקא הוא דהותר כדקאמר תלמודא הכא להדיא א"א מיגז גייז איהי אשתראי חברתה אסורה ודו"ק. ולדאתן עלה הנה מהרש"א ז"ל בפ' השולח תי' על קושייתו וז"ל דודאי דיודעין בו שעבר על נזירותו דמתכוין החכם לא ישאל לו כדי שלא ילקה וכו' עכ"ל ע"ש וק"ק לפ"ז הא דדרשינן לא יחל דברו הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו וכו' כמ"ש התוס' במתני'

בד"ה הריני נזירה ושמע בעלה וכו' אמאי אצטריך קרא דאינו מיחל לעצמו בלא"ה ע"כ שמעינן דאי מפיר לעצמו קושיית מהרש"א במקומה עומדת דהיאך מצינו דנזיר לוקה דנהי החכם לא ישאל מ"מ הא ודאי דישאל הוא עצמו כדי שלא ילקה וליכא למימר דאי לא כתיב לא יחל ה"א לעולם דמוחל לעצמו ואין ה"נ דליכא מלקות בנזירות ומתני' דקתני לוקה לפי האמת דכתיב לא יחל דאכתי קשה היכי כתיב ביה קרא לאו דלא משכחת שמתחייב באיסור לאו וכן קשה נמי מדכתיב כרת בשחוטי חוץ ואי מפיר לעצמו הא ודאי ישאל על הקדשו כדי שלא יתחייב כרת והיאך משכחת לה כרת ודוחק לומר דאה"נ דלא אצטריך לא יחל לגופיה אלא לדיוקא אבל אחרים מוחלין לו ותו דבפרק בתרא דנדרים דף פ"א ע"ב קתני לא יחל דברו מכאן לחכם שאין מתיר לעצמו משמע מלא יחל הוא דשמעי' שאין מתיר לעצמו ויש מי שיישב דאי לא כתיב לא יחל לא הוה שמעי' אלא דאינו עוקר הנדר למפרע אבל ה"א דמפיר מכאן ולהבא דמיגז גייז ולכך כתיב לא יחל לאשמעי' דאינו מפיר כלל לעצמו. ועוד י"ל דודאי לא סגי דלא לכתוב קרא עונש לאו ועונש כרת ללמדנו שיש בו עונש ונ"מ היכא דלא נשאל ואין ה"נ דממילא ישאל כדי שלא יתחייב וקושיית מהרש"א אינו אלא כיון דמתני' קתני לוקה מסתמא לא דברו חכמים אלא בהוה וקושטא הוא דמצינו מלקות וה"ה דקשה נמי מכרת דשחוטי חוץ דמתני' נמי היא דקתני חייב כרת במס' זבחים ולפי תירוץ מהרש"א ניחא ושוב התבוננתי דאין צריכין לכל זה וקושיא מעיקרא ליתא דלא יחל דאצטריך שאינו מפיר לעצמו לא אצטריך אלא למעוטי חכם וכדדייק לישנא דברייתא דקתני מכאן לחכם שאין מתיר לעצמו משום דחכם מפיר יחידי לאחרים אבל הדיוט פשיטא דאינו מפיר לעצמו יחידי שהרי אפי' לאחרים אינו מפיר יחידי דבעינן ג' הדיוטים כדאיתא בפ' יש נוחלין דף ק"ך ע"ב וכן פסק רבינו פרק רביעי מה' נדרים דין ה' והשתא ניחא דאי לא כתיב לא יחל הוה משכחת לה מלקות בנזיר כגון נזיר הדיוט וכן כרת בשחוטי חוץ היכא דה דהדיוט הקדש וזה פשוט:

ואגב ראיתי לה' שע"ה ז"ל הלכות שבועות דף ד' ע"א שהביא תירוץ מהרש"א הנז' וכתב עליו וז"ל ואשתמיטיה מניה סוגיא דפ"ב דנדרים דף ך' ע"א דגרסי' התם מי שעבר על נזירותו אין נזקקין לו עד שינהוג איסור כימים שנהג בהם היתר עכ"ל ואחר המחילה תמיה אני עליו איך אשתמיט מניה פירש"י ד"ה ועבר על נזירותו וכו' דכתב וז"ל דכסבור בטעות נדר ואח"כ בא לישאל עכ"ל אבל מהרש"א במתכוין קאמר ואדרבא מדברי רש"י סייעתא היא למהרש"א דמי הכריח לרש"י לפרש דבשוגג איירי שהרי פשיטא דברייתא סתמא משמע בין בשוגג בין במזיד אלא ודאי משום דביודעין בו שהוא במזיד אין החכם

נזקק לו לישאל ומיהו יש לדחות דכונת רש"י לאו לאפוקי מזיד אלא כלומר אפי' בשוגג ומשום דפשטא דברייתא סתמא משמע ועיין לה' לח"מ ז"ל פ"ד מה' נזירות דין י"ג שהבין כן בכוונת רש"י וכתב דהכרח רש"י מכח הסוגיא דמכלתין לקמן פרק ב"ש דף ל"ב ע"א ושוב הקשה דמנ"ל לגמרא גופה לפרש כן אימא דוקא במזיד וכתב וז"ל ואולי נאמר דמשמע ברייתא בכל גוונא מתניא אפי' בשוגג אבל לפי דברי מהרש"א ניחא שפיר דע"כ לא מתפרשא הברייתא אלא דוקא בשוגג וכוונת רש"י דוקא בשוגג וכן משמע פשטא דלישנא דרש"י. ודע שראיתי להמש"ל ז"ל שם פ"ד מה' נזירות דין י"ג שהביא דברי מהרימ"ט ח"א סי' א' דסובר דהך ברייתא במזיד דוקא איירי והק' עליו מסוגיא דלקמן בפ' ב"ש כמו שהוכיח מינה הלח"מ ז"ל ע"ש ומלבד זה תקשי ליה נמי למהרימ"ט מה יענה בקושיית מהרש"א בהשולח דהיאך מצינו בנזיר שילקה וכן קשה נמי לדעת הלח"מ דברייתא מיירי במזיד נמי ונראה דאיכא למימר משכחת לה מלקות כגון שלא מצא פתח אבל מהרש"א ס"ל דעונש המלקות הוא הפתח עצמו שמתייירא מפני עונש המלקות ובהא פליגי ה' מהרימ"ט והלח"מ ז"ל ומהרש"א ועיין לה' ט"ז י"ד סי' שכ"ג ס"ק ב' שמשם למדתי כן ע"ש ועיין לחידושינו לקמן ריש פ"ה דל"ב ריש ע"א ודו"ק:

שם גמ' היפר לה בעלה והיא לא ידעה וכו' עיין ברש"י פי"א דנדרים דף פ"ג ע"א ד"ה היפר לה בעלה וכו' שאין דבריו מובנים בזה ע"ש: רש"י ד"ה והיינו טעמא וכו' דגמירי למיתה אזלא לפי שאין כפרה למתים וכו' עכ"ל וכ"כ ג"כ רש"י פ"ב דמסכת מעילה דף י' ע"ב ד"ה ולד חטאת וכו' דטעמא דגמירי דחטאת שמתו בעליה למיתה משום שאין כפרה למתים והוסיף עוד דמיתתן כפרתן ע"ש מיהו מדברי הכ"מ פ"ג מה' שגגות דין ג' שכתב משם מהר"י קורקוס וז"ל דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא גם אין כפרה למתים וכו' ע"ש משמע דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ועיין בזה לחידושינו סוף כריתות פ"ו דף כ"ז ע"ב ד"ה לא יביאנה וכו' ע"ש באורך:

בא"ד והיינו טעמא וכו' ואית דמפרשי וכו' אבל בחטאת העוף לא גמירי דתמות עכ"ל משום דהוק"ל כיון דאוקימנא לה כר"א אלמא דס"ל לר"א דחשיבה כחטאת שמתו בעליה א"כ היכי משני בסמוך גבי חטאת העוף דקתני מביאה חטאת העוף הא מני ר"א הקפר היא וכו' שהרי כיון דה"ל כחטאת שמתו בעליה לר"א גופיה איך קתני דמביאה חטאת העוף ולכך הוצרך לחלק בין בהמה לעוף וכן נמי זהו כוונת רש"י בסמוך ד"ה האשה שנדרה וכו' שכתב וז"ל דאפי' אמרי' כחטאת שמתו בעליה כיון דבעל מעקר עקר לא אשכחן בה דתיזיל למיתה עכ"ל תיבת כיון מקושרת עם תיבת כחטאת שמתו בעליה וכונתו דהוק' לו קושיא זו עצמה לפי אית דמפרשי דכתב הכא איך מסיק הא

מני ר"א הקפר ואע"ג דכבר כתב הכא גבי אית דמפרשי חזר וכפל עוד דבריו בסמוך. וק"ק דאמאי לא תקשי ליה נמי גבי עולת העוף דהכא מסיק לר"א הקפר דמביאה עולת בהמה אע"ג דמעקר עקר ובסמוך גבי עולת העוף אינה מביאה עולת העוף לר"א גופיה כיון דמעקר עקר וי"ל דעולת נזיר טמא לאו דורון היא אלא חובה ולכך לא תביא שמא הוי חולין בעזרה אבל עולת נזיר טהור דורון ולכך תביא וכ"כ התוס' לקמן דף כ"ד ע"א ד"ה והעולה וכו' ועיין לרש"י לעיל דף י"ט ע"א ד"ה לשון אחר וכו':

והנה לכאורה אע"ג דחילוק זה של רש"י בין בהמה לעוף אינו מוכרח אלא לפי אית דמפרשי מ"מ מסתמא אמרי' הדין דין אמת אף ללישנא קמא דרש"י דמודה בזה דאפושי פלוגתא לא אמרי' אמנם ראיתי להי' שע"ה ז"ל הלכות פסולי המוקדשין דף מ"ז ע"ד שהוק' לו מהא דלעיל פ"ק דף י"ב גבי קן סתומה דמשמע דליכא חילוק ומכח זה כתב דרש"י דוקא לפי אית דמפרשי אבל ללישנא קמא דרש"י איכא למימר דגם בעוף נמי הילכתא גמיר לה והא דאמרי' לקמן הא מני ר"א הקפר היינו דלא חשיב חטאת שמתו בעליה כיון דצריכה כפרה ושאני גבי בהמה דתמות משום דאינה באה על הספק את"ד עש"ב. ונראה להביא הכרח לדבריו דע"כ ללישנא קמא לא מחלק דאל"כ אמאי הוצרך תלמודא לקמן לאוקי ההיא דחטאת העוף כר"א הקפר הא אתיא שפיר כרבנן דאע"ג דאית להו לרבנן דחל עליה שם חטאת ולכך למיתה אזלא מ"מ גבי חטאת העוף לא גמירי דתמות א"ו דליכא חילוק זה. ומעתה מה שמשמע מתוך דברי השע"ה דללישנא קמא דרש"י דאינו מחלק בזה אינו אלא משום דאיכא למימר הכי ע"ש אחר המחילה לא דק אלא דמוכרח הוא לומר כן דללישנא קמא דרש"י לית ליה חילוק בין בהמה לעוף מיהו קשה מאי דפריך תלמודא בסמוך גבי חטאת העוף ואלא מאי מעקר עקר חטאת העוף נמי לא תיתי משמע אבל אי מיגז גייז ניחא דתיתי חטאת העוף וכיון דאכתי לא אסיק אדעתיה דהא מני ר"א הקפר היא איך ניחא ליה דמביאה חטאת העוף מאי שנא מבהמה דקתני תמות אלא ע"כ משום דבעוף לא גמירי דתמות י"ל דשאני גבי עוף דאיירי בנטמאת וא"כ החטאת אינה באה בשביל הנזירות כי היכי דנימא דכיון שהפיר לה הו"ל כחטאת שמתו בעליה אלא בשביל עונש איסור הטומאה דכיון דמיגז גייז וחל הנזירות יש לה עונש על הטומאה כי היכי דלוקה נמי. מה"ט למ"ד מיגז גייז כדמוכח ממה דפריך דאי ס"ד מעקר עקר אמאי סופגת וכו' וכמ"ש התוס' ד"ה בעל וכו' ודוקא למ"ד מעקר עקר הוא דחשיב כחטאת שמתו בעליה כיון דליכא עונש הטומאה וזהו שכתב רש"י ריש דף הסמוך לזה ד"ה האשה וכו' וז"ל דאפי' אמרינן דתהוי כחטאת שמתו בעליה כיון דבעל מעקר עקר לא אשכחן עכ"ל תיבת כיון מקושרת עם מ"ש בחטאת שמתו בעליה

ולאפוקי אי הוה מיגז גייז דלא אמרינן כחטאת שמתו בעליה והיינו כיון דאיירי בנטמאת ודו"ק. ועיין לחידושינו בסמוך סוף ד"ה הא מני וכו' ודרך אגב ראיתי להשע"ה הלכה הנז' דף מ"ח ע"ב שהקשה לדעת ר"י מאוריי"לנש דאין חטאת העוף מתה אפי' לר"י ע"ש ועיין לחידושינו פרק שני דתמורה דף ט"ו ע"א במשנה שהקשינו מסוגיא דפ"ה דיומא דף נ"ה ע"ב גבי ר' יודא אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובת דמוכח התם דאף לר' יודא חטאת העוף מתה ע"ש:

תוס' ד"ה לעולם מעקר עקר וכו' ומיירי שלא הפר לה וכו' עכ"ל והתוס' לעיל דף ך' ע"ב ד"ה הרי זו סופגת וכו' כתבו וז"ל בגמ' מסיק שלא הפר וכו' עכ"ל ולשונם אינו מדוקדק דאין זה אלא דחייה אבל לפי המסקנא דמיגז גייז מתוקמא בהפר לה ולא ידענא למה לא נקטו לפ' ע"פ המסקנא וכ"ה בהרמב"ם בפי' ובהרע"ב ואף למאי דכתבו התוס' לקמן ד"ה ת"ש וכו' דלפי המסקנא נמי פלוגתא דתנאי היא היא מ"מ לשון בגמ' מסיק דנקטו לא א"ש ודו"ק:

בא"ד ולאפוקי מדר' יודא וכו' משמע דס"ל דר' יודא פליג את"ק אבל מדברי רבינו פי"ב מה' נדרים דין י"ח משמע דס"ל דלא פליג כמ"ש הכ"מ ז"ל וכ"כ ה' מש"ל ז"ל ע"ש וק"ל:

בא"ד וי"ל דמשום ר' יודא וכו' עכ"ל איכא למידק אדרבא כח התירא עדיף וראיתי לה' אורח מישור ז"ל שתירץ וז"ל דזה נשמע מרישא דלא אצטריך אלא לדיוקא וסיפא אצטריך להודיעך כח ר' יודא וכו' את"ד ע"ש ואיני מבין דבריו דתלמודא לא קאמר הכי דפריך פשיטא וכו' ולא משני דאצטריך לדיוקא ותו דא"כ מאי ק"ל וא"ת מאי אריא וכו' לישמעינן שתתה וכו' שהרי שמעינן ליה מדיוקא דרישא וה' אורח מישור ז"ל כתב עוד וז"ל וזהו דאמרינן בגמ' משום דקתני סיפא וכו' וה"א הא שתתה ואח"כ היפר סופגת את הארבעים לכך תני רישא דלא צריכה לדיוקא עכ"ל נראה דהרגיש בזה ור"ל דתלמודא עצמו מסיק במסקנא דאצטריך רישא בשביל הדיוק ולפ"ז גם התוס' נמי שהקשו וא"ת מאי אריא וכו' סמכו עצמן דאי משום דשמעינן לה מדיוקא דרישא א"כ סיפא ל"ל מכ"ש מדיוקא דרישא שמעינן לה ותירצו דסיפא אצטריך משום ר' יודא וכדי שלא נטעה לכך אצטריך דיוקא דרישא וכ"ז נביאות הוא בדברי הגמ' ובדברי התוס' גם לא ידעתי מי הכריח תלמודא לזה דאצטריך דיוקא דרישא כי היכי דלא תטעה מדיוק דסיפא דאי משום דלדיוקא נמי אצטריך רישא כיון דמעקר עקר אימא היא גופה קמ"ל דמעקר עקר וכעת דבריו שגבו ממני:

ולעיקר קושייתו נלע"ד דאפשר דגבי מלקות לא אמרי' כח התירא עדיף אלא אדרבא כח המחמיר עדיף והיינו טעמא מפני שסומך על שמועתו ומחייב להלקותו דמלקות במקום

מיתה עומד דמה"ט נמי הוא דקי"ל כח התירא עדיף מפני שסומך על שמועתו ואינו ירא להתיר אבל איסורא יכול כל אדם להחמיר אפי'. דבר המותר בלא טעמא כמ"ש רש"י ותוס' ריש פרק קמא דמס' ביצה דף ב' ע"ב וה"נ גבי מלקות הוי הכי כנ"ל וכעת צריך חיפוש ועוד יש מי שתירץ דהתנא פשיטא ליה דמעקר עקר ולכך אין חידוש בזה יותר מבזה ודו"ק:

דף כב:

רש"י ד"ה האשה וכו' כיון דבעל מעקר עקר וכו' עכ"ל תיבת כיון מקושרת עם כחטאת שמתו בעליה ואע"ג דכ"ש אי מיגז גייז דהוי כחטאת שמתו בעליה כדאמרי' לעיל אלא ש"מ בעל מיגז גייז וכו' כבר כתבנו למעלה דף כ"א ע"ב ברש"י ד"ה והיינו טעמא וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה ניתי נמי עולת העוף וכו' דאין אשם בא וכו' כי היכי דתיחול עליה נזירות טהרה עכ"ל משמע אבל חטאת העוף אתייא אעפ"י דליכא נזירות טהרה אבל מדברי התוס' משמע דאף אשם נמי בא אע"פי דליכא נזירות טהרה וכן משמע דעת רבינו פ"ט מה' נזירות דין י"א כמ"ש המש"ל ז"ל ע"ש וק"ל דבפ"ד דשבועות דף ל"ז ע"א אמרינן דנזיר טמא דמייתי קרבן כי היכי דתיחול עליה נזירות טהרה ע"ש בשלמא לפירש"י איכא למימר דהאשם הוא דקאמר והא דקתני התם בברייתא נזיר טמא נפטר ממלקות לגבי אשם הוא דקאמר ועיין לרש"י שם ד"ה הא קרבן וכו' שהביא קרא והביא כבש ן' שנתו וכו' והוא קרבן אשם ונר' משום דלשיטתו הכא אזיל דאשם הוא דמייתי כי היכי דתיחול נזירות טהרה ולא חטאת ולכך נקט קרא דאשם ולא קרא דחטאת אבל לדברי התוס' ורבינו דאפי' אשם נמי בא אפי' דליכא נזירות טהרה א"כ היפך הסוגיא התם ולדברי רש"י נמי ק"ל דבפ"ב דכריתות דף ח' ע"ב משני נמי כה"ג דנזיר טמא כי מייתי קרבן כדי דתיחול עליה נזירות טהרה ומשמע התם אפי' חטאת נמי דהא מתני' התם דחשיב ד' מחוסרי כפרה בחטאת מיירי בפירש"י שם. וי"ל הא דפריך הכא עולה נמי ליתי וה"ה אשם דמשמע דלאו משום למיחל עליה נזירות טהרה הוא דמייתי אף לרבנן הייני למאי דס"ד הכא דברייתא אתייא אף לרבנן ולכך כיון דקתני מביאה חטאת העוף אלמא דע"כ דס"ל לברייתא דלאו משום למיחל נזירות טהרה מייתי ולכך פריך א"כ ה"ה נמי עולת העוף ואשם נמי דמאי שנא אבל לבתר דמשני הא מני ר"א הקפר אז אמרי' סברא הוא דלר"א הוא דס"ל דלאו משום למיחל נזירות טהרה כיון דבלא"ה איכא טעמא כדי לכפר על החטא אבל לרבנן דס"ל לאו חוטא אמרינן דטעמא דמביא

קרבן כדי למיחל עליה נזירות טהרה והשתא תלמודא דבפ"ב דכריתות ודפ"ד דשבועות דיהיב טעמא כדי למיחל נזירות טהרה היינו לרבנן ולפי המסקנא דהכא ודו"ק נ"ל:

מיהו קשה דבסוף פ"ו דכריתות דף כ"ז ע"א פריך תלמודא ולר"א הקפר דאמר נזיר חוטא מאי איכא למימר ומשני כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה אלא למיחל עליה נזירות טהרה (כצ"ל כן הגיה ה' ב"ש וה' בה"ז ועיין לחידושינו שם) והכא משמע דלר"א הקפר גופיה דמשום כפרה הוא ולא משום דלמיחל נזירות טהרה וא"כ לפי סוגיא הכא תיקשי ליה לר"א הקפר פירכת תלמודא התם דפריך מאי איכא למימר ועיין עוד בזה לחידושינו שם ודו"ק: תוס' ד"ה הא מני וכו' משום דאתייא על הספק וכו' עכ"ל פי' דבעלמא אתייא על הספק אלמא קילא ולכך אתייא נמי על צער היין אעפ"י שאינו אלא איסור כל דהו כיון דהיפר לה בעלה כן מבוארים דבריהם בתוס' לעיל דף י"ט ע"א ד"ה אמר ר"ח וכו' ומשמע דעולת העוף דלא אתייא משום דאינה באה על הספק וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל וז"ל כוונת התוס' אמאי לא מייתי נמי עולת העוף אם צריכה כפרה ותירצו משום דחטאת העוף מצינו באה על הספק את"ד ע"ש ואע"ג דעולה ודאי באה על הספק ואפי' עולת בהמה כדקי"ל דבאה על תנאי מ"מ צריך מיהא להתנות להקריבה נדיבה אבל לחובתו לא משום חולין בעזרה אבל חטאת העוף אינה באה נדבה ואפ"ה באה על הספק לחובתו ואין בה איסור חולין בעזרה כדתנן בפ"ק דכריתות דף ז' ע"ב בפירש"י שם בד"ה ואין ידוע וכו' ע"ש ואיכא למידק דלפי אית דמפרשי דכתב רש"י לעיל דס"ל דטעמא הוי משום דבחטאת בהמה גמירי דתמות ולא בעוף ולא מחלק משום דחטאת העוף באה על הספק משמע דס"ל דבהמה נמי אעפ"י שאינה באה על הספק מ"מ באה על צער היין א"כ תקשה ליה קושיית התוס' אמאי לא מייתי נמי עולת העוף על היין וצ"ע:

בא"ד והכי איתא בפ"ק דנדרים וכו' עכ"ל ליתא בפ"ק דנדרים הכי אלא בפרק בתרא דנדרים דף פ"ג ע"א ואע"ג דלקמן דף כ"ט ע"א איתא נמי דחטאת העוף באה על הספק כונתם להביא ראיה מפרק בתרא דנדרים משום דאמרי' התם כיון דאתיא על הספק לכך קילא לענין דיש קרבן לחצי נזירות וא"כ ה"נ נימא דקילא לענין דאתיא על היין ועיין לה' אורח מישור ז"ל. ורע דטעמא דחטאת העוף דבאה על הספק ראיתי להרמב"ם פרק י"א מה' שגגות דין ב' שכתב וז"ל מפני שהמביא אותה מחוסר כפורים ואסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו וכו' עכ"ל ויש לתמוה עליו דא"כ מאי אריא חטאת העוף שהרי חטאת בהמה נמי מייתי לה מחוסר כפורים שהרי מצורע נקרא מחוסר כפרה כמ"ש הרמב"ם ריש פ"ק מ"ה מחוסרי כפרה דין א' ואסור לאכול בקדשים כמ"ש הרמב"ם שם דין ה' וקרבנו חטאת בהמה כמ"ש שם רבינו דין ג' ואיכא למימר דכוונת רבינו ר"ל דחטאת

העוף אינו מביא אותה אלא מחוסר כפורים דוקא אבל בהמה כיון דמביא אותה בין מחוסר כפרה בין שאינו מחוסר כפרה לכך השוו אותם דאינה באה על הספק שהרי נזיר טמא נמי אינו מחוסר כפורים ומותר לאכול בקדשים ומביא חטאת העוף וכן הנשבע לשקר כמ"ש רבינו פ"י מה' שגגות דין א'. ותו קשה מי הכריחו לרבינו לטעם זה שהרי כיון הא דחטאת העוף באה על הספק ילפינן לה מקרא כדדרשי' לקמן דף כ"ט ע"א מהקישא ע"ש וא"כ גלי קרא דבאה על הספק וכן מצאתי במקובצת שכתב וז"ל הא מני ר"א הקפר וכו' ומ"מ חטאת העוף מתייא וכו' דאשכחן חטאת העוף דאתייא על הספק ולקמן נמי דרשינן מקרא שהיא באה על הספק וגלי בה קרא דנקל להקריבה יותר משאר זבחים וכו' עכ"ל ע"ש ועיין עוד להשע"ה ז"ל הל' שחיטה דף קמ"ז ע"ד ד"ה ודרך אגב וכו' שהקשה דנזיר טמא נמי מייתי חטאת העוף על הספק אע"פי שאינו מחוסר כפורום ע"ש וא"כ ע"כ לומר דגזירת הכתוב הוא וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן דף כ"ט ע"א בתוס' ד"ה לזכר וכו' שהארכנו בזה ע"ש:

בא"ד א"נ וכו' דאין קריב וכו' עכ"ל איכא למידק כיון דטעם ר"א גבי חטאת העוף דמייתי משום דאתיא על הספק כמ"ש בתחילת דבריהם א"כ גבי בהמה מודה ר"א דאין קרב כיון דלא אתייא על הספק ותו קשה כיון דלעיל ס"ל לברייתא כר"א הקפר דנזיר חוטא ואפ"ה אין קריבה א"כ לר"א גופיה נמי מנ"ל דס"ל דקרב דהא לא אשכחן ליה דאמר אלא נזיר נקרא חוטא ויש ליישב דבריהם דר"ל דלעיל לא אהני לן מילתא דר"א דצריכה כפרה אלא לענין דחל עליה שם חטאת אבל לא קריבה והכא אהני לן מלתיה מכל וכל אף לענין הקרבה ולשון ש"מ ז"ל מדוקדק בזה שפיר וז"ל והא דלא מפרש תלמודא כיון דצריכה כפרה כד"א הקפר כדמפרש בסמוך משום דלקמן קריבה הוצרך ליתן טעם יפה להקרבתה אבל הכא דלמיתה אזלא לא חש להאריך עכ"ל ודו"ק:

ד"ה ת"ש וכו' ומייתי לזה דפלוגתא דתנאי היא וכו' עכ"ל הס"ד ואח"כ מתחיל הדבור ר"ש אמר וכו' ואיכא למידק דבפרק בתרא דנדרים דף פ"ג ע"א מייתי הך ברייתא דהאשה שנדרה בנזיר ופריך ואלא מאי יש קרבן לחצי נזירות ג' בהמות בעי לאתויי ומשני לעולם אין קרבן לחצי נזירות וכו' ע"ש שמבואר מהך סוגיא דאפי' אי בעל מיגז גייז אין מביאה עולת העוף משום דאין קרבן לחצי נזירות וצ"ל דאע"ג דלוקה על הטומאה כמ"ש התוס' לעיל ד"ה בעל וכו' מ"מ לא מייתי קרבן טומאה כיון דליכא אלא חצי נזירות והשתא קשה מאי פריך הכא ואי ס"ד מיגז גייז וכו' והוצרך לידחק מעקר עקר ולמעבד פלוגתא דתנאי בזה ואמאי לא משני בפשיטות לעולם מיגז גייז ומשום דאין קרבן לחצאין ויותר תימא שהתוס' עצמן בדבור שלפני זה הזכירו בדבריהם הך סוגיא דפרק בתרא דנדרים

לפי מה שהגיה בדבריהם ה' אורח מישור ז"ל ע"ש ואיך לא הרגישו דא"כ איך הוצרך תלמודא הכא למעבד פלוגתא דתנאי בזה ויש ליישב בדוחק דהוצרך תל תלמודא לזה כי היכי דלא תקשי מינה למ"ד התם יש קרבן לחצי נזירות ואע"ג דכבר איתותב התם מ"מ אורחא דתלמודא הכי לומר דמהא מיהת לא תותביה וכה"ג איתא בפרק ע"פ דף ק"ב ע"א דפריך נימא דמהא נמי הוי תיובתיה ומשני דמהא לא הוי תיובתיה אבל איידך הוי תיובתיה ע"ש אלא דכולי האי הו"ל להתוס' לבאר. ודע שראיתי לה' מש"ל ז"ל פי"ג מה' נדרים דין י"ד שהקשה אסוגיא דלקמן סוף עבר הדף גבי שנויא דאביי דמשני אפי' תימא כדקתני וכו' ויש לתמוה דהיכי קאמר אביי דבעל מעקר עקר דהא פשטינן מדתניא וחברתה אסורה דמיגז גייז וכתב וז"ל שו"ר דע"כ האי מילתא פלוגתא דתנאי היא דהא ההיא דתניא האשה שנדרה בנזיר ונטמאת ע"כ אית ליה דבעל מעקר עקר וכדאיתא בגמ' ומשו"ה אביי לא רצה להגיה אברייתא ומוקי לה כאידך ברייתא דאית לה מעקר עקר את"ד עש"ב וכנראה שלא ראה לדברי התוס' הללו שכ"כ בהדיא דפלוגתא דתנאי היא והנה לפי מאי דכתיבנא ליישב עם הסוגיא דפרק בתרא דנדרים אחר המחילה המש"ל ז"ל לא דק ואשתמיטיה הסוגיא דפרק בתרא דנדרים שהרי אביי עצמו. הוא דס"ל בפרק בתרא דנדרים אין קרבן לחצי נזירות וא"כ איך הפה יכול לדבר דאביי מוקי להך ברייתא דהאשה שנדרה בנזיר משום מעקר עקר דמהי תיתי דמוקי לה הכי שהרי ע"כ דתלמודא לא הוצרך לאוקי לה מעקר עקר אלא כדי לישב למ"ד בר פלוגתיה דאביי דיש קרבן לחצי נזירות אלא טעמא דאביי לקמן אינו אלא משום דדחיקא ליה להגיה הברייתא ועיין עוד לחידושינו לעיל דף י"ט ע"א מה שהקשינו עוד מהך סוגיא דנדרים לדברי הלא"מ פ"ו מה' נזירות דין י"א ע"ש באורך ודו"ק:

עוד ק"ל מהך סוגיא דפרק בתרא דנדרים לדברי הרא"ש בשמעתין הובא במקובצת שכתב ליישב דלעולם לאו פלוגתא דתנאי היא דאיכא למימר דאע"ג דמיגז גייז אינה מביאה עולת העוף דכתיב והזיר והביא אימתי והביא כשצריך להזיר אבל. זה שהופר נזרה אע"פי שנטמאת תחלה אינה צריכה להביא עכ"ל ע"ש וקשה השתא דאתית להכי דתלמוד הכא סמך שיש לו תירוצא אחרינא א"כ אמאי הוצרך הרא"ש כלל להך תירוצא ולהביא עצות מרחוק בפשיטות הו"ל לתרץ דתלמודא הכא סמך אהך שנוייא דאין קרבן לחצי נזירות דמשני ליה תלמודא גופיה בפ' בתרא דנדרים וצ"ע. תו ק"ל בפשטא דשמעתא דהמקשה הכא סתיר דידיה אדידיה דפריך ואי ס"ד מיגז גייז תיתי נמי עולת העוף ע"כ דס"ל יש קרבן לחצי נזירות א"כ איך ניחא ליה לעיל גבי בהמה דקתני חטאת תמות למ"ד מיגז גייז דקאמר אלא לאו ש"מ מיגז גייז וכו' ס"ס אמאי תמות הא יש קרבן

לחצי נזירות וי"ל דהמקשה הכא ע"כ לאו היינו המקשה עצמו דלעיל דע"כ תקשי ליה מתני' הדדי דמהך דקתני גבי בהמה תמות מוכח דמיגז גייז והכא גבי עוף מוכח מעקר עקר א"ו תרי מקשה נינהו והמקשה הכא ודע שנויא דמשני לעיל לעולם מעקר עקר וכו' אבל המקשה דלעיל ע"כ לא שמיע ליה האי ברייתא דגבי עוף. מיהו ק"ל על רבינו דפ"ט מה' נזירות דין י"א פסק האשה שנדרה בנזיר ונטמאת והפר לה בעלה מביאה קרבן טומאה ומשמע דעולה נמי מייתי כמ"ש הלח"מ פ"ו מה' נזירות דין י"ד וכיון דאסיקנא יקנא בפרק בתרא דנדרים דאין קרבן לחצי נזירות איך כתב דמביאה עולת העוף כמ"ד יש קרבן לחצי נזירות שהרי איתותב ותו אי ס"ל לרבינו יש קרבן לחצי נזירות א"כ איך פסק שם דין ט' הך מתני' דגבי בהמה דקתני חטאת תמות ואמאי תמות הא יש קרבן לחצי נזירות בשלמא למ"ד יש קרבן לחצי נזירות גופיה לא תקשי מהך מתני' דחטאת תמות דמצי לשנויי דהך מתניתין ס"ל מעקר עקר וכדמשני תלמודא הכי ולא קאמר איהו יש קרבן לחצי נזירות אלא כגון דאמר הריני נזיר דמביא חצי קרבן כפירש"י בפרק בתרא דנדרים אבל גבי בעל ליכא חצי נזירות משום דמעקר עקר ולכך למיתה אזלא אבל ברייתא דגבי עוף דקתני מביאה חטאת העוף שאני התם משום דבאה על הספק ותלמודא התם ה"ה דה"מ לשנויי הכי אלא משום דבעי למדחי לעולם אין קרבן לחצי נזירות אבל רבינו דפסק כמ"ד מיגז גייז כמ"ש הלח"מ פ"ו מה' נזירות א"כ אם איתא דיש קרבן לחצי נזירות איך כתב גבי בהמה החטאת תמות אלא ודאי משום דאין קרבן לחצי נזירות ולכך למיתה אזלא ועיין לתוס' בפרק בתרא דנדרים ד"ה ואי אמרת וכו' שהקשו כה"ג למ"ד יש קרבן לחצי נזירות לדעת המקשה התם דלא אסיק אדעתיה הך טעמא דאתיא על הספק ותו דבהדיא פסק רבינו פ"ח מה' נזירות דין י"ח דאין קרבן לחצי נזירות. ועיין לחידושינו לעיל דף י"ט ע"א שכתבנו לישב דהאי טעמא דאין קרבן לחצי נזירות אינו אלא משום דהך ברייתא ר' ישמעאל דס"ל עולה כפרה ולכך הוי חולין בעזרה אבל לרבנן דדורון בעלמא מצי להביא וכבר כתבנו שם דאינו מספיק דאכתי ע"כ מסתמא משמע דעת רבינו דמביאה נמי אשם כדעת התוס' כמ"ש ה' מש"ל שם פ"ט מה' נזירות דין י"א ואשם לכפרה בא וא"כ אין קרבן לחצי נזירות וכעת צ"ע:

בא"ד ואלו אמר וכו' הוי נזיר שלשים יום וכו' עיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ג' ע"ב גבי מאי דקאמר תלמודא מתני' דלא כר"ש ע"ש ודו"ק: בא"ד וגם ת"ק מודה ליה וכו' עכ"ל כתב ה' מש"ל ז"ל פי"ג מה' נדרים דין ט"ו דאין דעת רבינו כן ע"ש וכונתו משום דרבינו לא הבין דין זה וצריך להבין דגם לפי' מהר"פ כ"ע נמי דפליגי ע"כ משמע דלא פליגי אלא באומרת ואני אבל באומרת כמותך לכ"ע מותרת וא"כ אכתי הו"ל לרבינו להביא

דין זה ואפשר לומר כיון דלא נחית ר"ש לחדית לן דין זה אלא הכי קאמר כיון דאם אמרה כמותך מותרת ה"נ ואני מפרשים למילתא הכי וכו' לא הוצרך רבינו להזכירו וכה"ג ראיתי לה' יד מלאכי בכללי הרמב"ם סי' ב' שכתב משם הפר"ח דדבר שלא בא בגמ' אלא אגב גררא אין דרכו של רבינו להעתיקו ע"ש אבל אין לומר דס"ל לרבינו דפליגי באומרת כמותך דלת"ק אסורה כמו ואני וכבר פסק ואני אסורה דאכתי הו"ל לרבי' לבאר נמי דאפי' אומרת כמותך אסורה לאפוקי ר"ש בשלמא ח"ק דלא ביאר סמך תנא דברייתא דמדר"ש דפליג נשמע לת"ק ודוחק לומר דפליגי בין באני ובין בכמותך דלכ"ע לא שאני להו לחלק בין אני לכמותך דלישנא דר"ש לא משמע הכי ודו"ק:

ד"ה מר זוטרא וכו' ובשמעתין יש מפרשים וכו' והשתא מר זוטרא דחי וכו' עכ"ל והא דלא קאמר נמי מר זוטרא דתפשוט בעיא דרמי בר חמא מהאי ברייתא משום דאיכא למדחי מי דמי וכו' כדדחי תלמודא לפירש"י ולפו' הר"ם א"נ משום דברייתא בשעת איסור נדרה כמו אך ק' וכו' שהקשו התוס' לפי' הר"ם ולפי מ"ש התוס' להאי פירושא דהך נמי דמו כולהו מילתא דמר זוטרא א"ש טפי דמשו"ה לא פריך אלא תפשוט וכו' אבל ליכא למימר דאין ה"נ דכוונת מר זוטרא ר"ל ותפשוט נמי בעיא דרמי בר חמא דא"כ מאי מקשו בתר הכי חדא דרמי בר חמא לא פשיט ליה וכו' שהרי היא גופה קאמר תלמודא דתפשוט וכו' ועוד דמאי מקשו בתר הכי דלא אתייא הדחייה שפיר להאי פי' וכו' שהרי שפיר אתייא הדחייה לאותו צד דקאמר דתפשוט בעיא דרמי בר חמא ועלה קאמר מי דמי וכו' ותו כיון דכתבו בהדיא דמר זוטרא הוא עצמו קאמר מי דמי וכו' וא"כ היכי שייך לומר דכוונתו דתפשוט וכו' וק"ל:

בא"ד לא אתיא הדחייה שפיר להאי פי' דהסברה הפוכו וכו' עכ"ל ר"ל דבמקום שראוי לשנויי ליה שאני התם דאיכא סברא דבמיעקרא מתפיס אדרבא עבר ליה סברא להיפך בצננא מתפיס וקרוב לזה כתב ה' אורח מישור ז"ל ע"ש והוא דחוק דלשון סברא הפוכה לא משמע כן ועוד היכי כתבו לא אתייא הדחייה שפיר וכו' ות"ל דלא אתייא הדחייה כלל ועיקר ואפשר לומר דלא הוו גרסי בגמ' אי ס"ד בצננא קא מתפיס אלא הכי הוו גרסי אבל הכא הא היפר לה בעלה וכו' ולפ"ז ה"פ התם כיון דשוין הם דלאחר זריקה נמי קדוש כמו לפני זריקה הילכך אמרינן מעיקרא מתפיס אבל הכא הא היפר לה בעלה וכיון דליכא איסור כלל אמרי' בצננא מתפיס אי מעקר עקר אלא דוקא משום דמיגז גייז הוא דאמרי' מעיקרא מתפיס והשתא באו דבריהם על נכון שכתבו לא אתיא הדחייה שפיר דהסברא הפוכה מיהו מתוך לשונם בסוף דבריהם משמע דהוו גרסי דאי ס"ד בצננא מתפיס וכו' ונראה דמ"מ איכא לפרושי דה"ק מי דמי התם כיון דלאחר זריקה

קדוש. ושייך צננא לכך איבא לספוקי נמי במעיקרא מתפיס אבל הכא דלא שייך צננא לא אמרי' נמי מעיקרא מתפיס כיון דמעקר עקר אלא דוקא אי מיגז גייז הוא דאמרי' מעיקרא מתפיס וזה ודאי סברה הפוכה היא דהיכא דשייך צננא אמרינן מעיקרא מתפיס טפי מהיכא דלא שייך צננא וז"ל המקובצת י"מ הכי פי' דמי דמי דגם גבי חברתה אסורה לא תפשוט בטעמא משום דמעיקרא מתפיס דכיון דלא שייך בצננא לא שייך בעיקרא וכו' עכ"ל ודו"ק:

בא"ד וי"ל ולומר דר"ל נמי דמי וכו' עכ"ל פי' ומי דמי בוי"ו שהוא סיום מלתא דמר זוטרא ודו"ק:

בא"ד כלומר אע"ג דאבעיא אינה פשוטה וכו' עכ"ל ר"ל נפשטה הבעיא דבמעיקרא מתפיס אפ"ה דחי מר זוטרא אפי' לפי הצד דבצננא מתפיס משום דמי דמי וכו' וק"ל:

בא"ד להודיענו הסברא דמעיקרא מתפיס וכו' דאי לאו שמעינן בעלמא האי סברא וכו' עכ"ל וקשה דבלא רמי ב"ח ע"כ מברייתא גופה שמעינן האי סברא דבעיקרא מתפיס דאי בצננא אמאי חברתה אסורה ויש ליישב דמ"מ לא הוה שמעינן האי סברא אפי' אי אמרי' מעקר עקר דוקא לרמי בר חמא כיון דחדית לן אפי' במקום דאיכא למימר בצננא מתפיס אפ"ה נוכל לומר בעיקרא מתפיס א"כ עול דרגא נמי דנימא בעיקרא מתפיס אפי' אם מעקר עקר אבל ברייתא דשמעי' מינה דבעיקרא רא מתפיס היינו משום דלא שייך צננא כדקאמרת דאי ס"ד בצננא וכו' ודו"ק:

בא"ד לכן נראה להר"ם וכו' אלמא בעיקרא מתפיס וכו' ה"נ נימא כשאמר ככר זה כבשר זבח שלמים וכו' עכ"ל איכא למידק אדרבא הו"ל למפשט בעיא דרמי בר חמא דבצננא מתפיס מסיפא דקתני ר"ש אומר אם אמרה לה הריני כמותך שתיהן מותרות שהרי האי לישנא דאמר ככר זה כ כבשר זבח שלמים דמי טפי לאמרה לה הריני כמותך שהרי קאמר בשר זה כמו זה וא"כ מר"ש הוא דהו"ל למפשט וגם ל"ק נמי מודה ליה כמו שכתבו התוס' בדבור שלפני זה ואף לפי' מהר"פ כ"ע דפליגי היינו כשאומרת ואני אבל אומרת כמותך משמע לכ"ע מותרת ויש ליישב דשאני התם כיון דמ"ל ואני ואמרה כמותך הו"ל כמו שאמרה להדיא בצננא אני מתפיס אבל גבי בשר דלא סגי שיאמר זה כמו זה הוי כמו שאומר סתמא הילכך איכא לספוקי אי בעיקרא אי בצננא הילכך פשיט ליה מרישא דאמרה ואני דלא סגי נמי שאומרת ואני ודו"ק: ודע שראיתי להר"ן בפ"ק דנדרים דף י"ג ע"א ד"ה ולענין וכו' שכתב משם הרמב"ן דנקטינן בהתירא מתפיס מדמסקינן לעיל דף כ"א ע"א חד בחבריה מתפיס אלמא בסופה מתפיס ולא בקמא ועיין למרן כ"מ ז"ל ריש פ"ק מה' נדרים דין ט"ו שדחה משם הר"ן דשאני התם גופין מחולקין ע"ש:

בא"ד אך קשה דמי דמי וכו' עכ"ל ק"ק דגם לפי' י"מ נמי תקשי להו הכי לפום מאי דפירשו דמר זוטרא קאמר ומי דמי וכו' ואמאי לא קאמר עריפא מינה דאפי' לאחר זריקה אינו קדוש מ"מ שאני התם נדר בשעת היתר אבל אשה בשעת איסור נדרה ותו קשה לפי איכא דאמרי דהיינו רמי בר חמא ודאי תקשה ליה ומי דמי וכו' כמו שהקשו התוס' וי"ל דלפי' י"מ כיון דמעקר עקר אגלאי מילתא בשעה שאמרה ואני היתה הראשונה מותרת והו"ל כמתפיס בשר לאחר זריקה ועיין במקובצת. ודע שראיתי להר"ן פרק עשירי דנדרים דף ע"ה ד"ה דאתפיס וכו' שהקשה מהך סוגיא משמע מעיקרא מתפיס מ"ש מבעיא דרמי בר חמא דאסיקנא בהתירא מתפיס ותירץ וז"ל איכא למימר דלא דמי דשאני התם וכו' דכמו שהוא זה עכשיו קאמר אבל הכא שזו אומרת הריני נזירה ודאי מתפיס בה ואמר ואני משמע ודאי דבנזירות דקאמר קא מתפסה וכו' עכ"ל ויש לתמוה עליו דא"כ היכי קאמר הכא דתפשוט בעיא דרמי בר חמא נימא חילוק זה עצמו של הר"ן ואם נאמר דחילוקו היינו אליבא דסוגיא דפ"ק דנדרים דבעיא דרמי בר חמא לאחר זריקה אבל מר זוטרא הכא ס"ל דרמי בר חמא קודם זריקה וכמ"ש התוס' א"כ כולי האי הו"ל לבאר ותו אמאי לא תירץ כדמשני תלמודא הכא מי דמי וכו' ותו מאי ק"ל כלל דהא התם דמשמע בעיקרא מתפיס איירי בכה"ג דשמעה חברתה וכו' והוא דברי הברייתא דקתני חברתה אסורה וא"כ היינו עצמה קושיית מר זוטרא הכא ארמי בר חמא מהך ברייתא והיותר תימה עליו שכתב עוד וז"ל והכי מוכח סוגיא דנזיר שאכתוב בסמוך עכ"ל והיינו מה שהביא בסוף דבריו לבעיא דלעיל דאי מיגז גייז היא אשתרי וחברתה אסורה ומשמע דכוונתו דקא מכריח לחילוקו דאל"כ היכי קאמר דאי מיגז גייז חבירתה אסורה ולא אמרי' בהתירה מתפיס אלא ע"כ דשאני התם משום דמשמע דנזירות מתפסה והוא תימא דקושיא זו היא קושיית מר זוטרא הכא דקאמר תפשוט בעיא דרמי בר חמא מההיא ברייתא דחברתה אסורה גם מ"ש וז"ל במסקנא בהתירה מתפיס אין לשונו מדוקדק דהיכן מסקינן בהתירה מתפיס אלא דלישנא קמא דהכא אכתי בעיא היא ולא"ד אדרבא דפשטא דבעיקרא מתפיס אם לא שנאמר דכוונתו למאי דכתב פ"ק דנדרים דף י"ג ע"א משם הרמב"ן ז"ל שזכרנו למעלה ודו"ק:

ודע שהרא"ש פרק עשירי דנדרים בפי' שם הק' כמו שהק' הר"ן וחילק דהתם דאמר בהדיא מעיקרא מתפיס אבל רמי ב"ח סתם ע"ש ולדבריו אין להק' דא"כ מאי פריך תלמודא הכא לרמי בר חמא אימא הברייתא מיירי שאומרת בהדיא מעיקרא די"ל א"כ היכי קאמר ר"ש אם אמרה כמותך מותרת אם איתא דאמרה בפי' מעיקרא מתפיס וק"ל:

בא"ד וצ"ל וכו' קודם זריקה וכו' עכ"ל לכאורה נראה דמותר מעכשיו אפי' קודם שיזרק הדם משום דכונתו לתפוס אחר זריקה וראיתי להריב"ש בתשובה סי' ש"ן שהק' איך נוכל לומר אם הוא קודם שנזרק בהתירא קמתפיס דהא בההיא שעתא איסור גמור הוא ועוד הקשה מדתנן פ"ק דנדרים דף י"ג ע"א האומר שלמים שאני אוכל לך אסור אלמא אין אומרין שדעתו לאחר זריקה וכ"ש דמחית קמיה בשר שלמים קודם זריקה ומתני' בין אומר דשלמים או כבשר שלמים דאין לחלק וכתב לתרץ דודאי השתא חל האיסור ונתפס אלא כשיזרק הדם והותר הותר גם השני מפני שדעתו שיהא כמותו לגמרי לכשיותר הא' יותר גם השני והשתא חמיר המתפיס ואומר כשלמים ממתפיס בבשר מיוחד דבמתפיס סתם אפשר שדעתו לאיסור שלמים קודם זריקה אבל מתפיס בבשר מיוחד דעתו ש יהא כמותו לגמרי ולכשיותר זה יותר זה א"ד ז"ל ע"ש ולפ"ז האי דדחי מי דמי וכו' הא היפר לה בעלה וכו' אע"ג דהועיל דיבורו לאיסור קודם הפרה צריך לישב דה"ק כיון דהיפר לה ומותרת אינו מתפיס כלל בהיתר אבל יש מי שהק' מאי מייתי כלל מר זוטרא למפשט מהך דחברתה אסורה שהרי כיון דהשתא מיהא חל האיסור ונתפסה בחברתה הילכך אסורה משום דאין נזירות לחצאין כמ"ש התוס' בדיבור שלפני זה אבל בדעלמא לעולם בצננא מתפיס ומותר וצ"ע ועיין לה' שמחת יו"ט סי' מ"ח דף ק"פ ע"א ודו"ק:

בא"ד דאסור לאכול חוץ לירושלים וכו' עכ"ל אבל מפירש"י משמע דתיבת בחוץ אינה מקושרת עם תיבת מקדש קדשי אלא עם תיבת מצי אכל ליה ור"ל חוץ לעזרה ולפ"ז ניחא דא"צ לומר חדא מנייהו נקט וק"ל:

באר בשדה על נזיר כב/ב:

גמ' מי דמי התם וכו' מקדש קדשי וכו' הא ודאי דאי אמרינן בצננא מתפיס ליכא שום איסור כלל וכמו שפירש"י בצדדי הבעיא אלא ר"ל כיון דמקדש קדשי איכא למימר בצננא תפיס ומותר משום דאיכא למתלי שהנודר טעה וסבר כיון דמקדש קדשי הוי מתפיס באיסור ולא הוציא דבריו לבטלה לה אבל גבי אשה ליכא למטעי דא"כ הוציא דבריו לבטלה ולפי א"ד צ"ל דס"ל דאין לחלק דאין ה"נ מוציא דבריו לבטלה ובהתירא תפיס ודו"ק:

רש"י ד"ה מי דמי התם וכו' דאל"כ מאי אהני דיבוריה עכ"ל פי' דאל"כ דסבר מתפיס באיסור אלא כונתו להתפיס בהתיר מאי אהני וכו' וק"ל: ד"ה ת"ש האשה וכו' וקי"ל נמי דבעל מיגז גייז וכו' עכ"ל ולפי מ"ש התוס' לעיל ד"ה ת"ש וכו' דפלוגתא דתנאי צ"ל דה"ה דהוה מצי למדחי דילמא האי תנא סבר כמ"ד מעקר עקר אלא עדיפא מינה דחי וכן לעיל דף כ"א ע"ב דבעי תלמודא למפשט מהאי מתניתין דבעל מעקר עקר דאי ס"ד

מיגז גייז ליפר לאשתו והוא ליתסר וכו' וה"ה דהוה מצי למדחי לעולם מיגז גייז ומשום דבכולה מילתא מתפיס כדקאמר הכא אלא דעדיפא מינה דחי והאמת משני ליה דואני הוי קיום כמו הכא וק"ל:

תוס' ד"ה ואי ס"ד וכו' וא"ת והא במתני' לא אמר כי אם ואני וכו' עכ"ל מתוך תירוצם משמע דקושייתם היא היכי מדמה וכו' וק"ק דמאי קושיא דהא ע"כ דאי בעוקביך מעיקרא כ"ש ואני כפירש"י וה"נ דאי ואני בכולי מילתא כ"ש בעוקביך אבל הו"ל להקשות דלדעת המקשה דואני בכוליה מילתא א"כ תקשי ליה ברייתא דקתני חברתה אסורה אלמא ואני בעיקרא מתפיס כדפריך מינה תלמודא לרמי בר חמא ולפי תירוצם ניחא ונראה דמשום קושיא זו הוא דהוצרכו לומר כתירוצם דנהי וכו' ודו"ק:

שם גמ' אביי אמר אפי' תימא כדקתני וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פי"ג מה' נדרים דין י"ד שהק' דהיכי קאמר אביי דבעל מעקר עקר דהא לעיל אבעיא לן ופשטינן מיגז גייז וכתב וז"ל ושו"ר דע"כ האי מילתא פלוגתא דתנאי היא וכו' ועיין מה שהקשינו עליו בחידושינו לעיל בתוס' ד"ה ת"ש וכו' ודו"ק:

ולענין פסקא עיין להלח"מ ז"ל שהגיה בדברי רבינו וסיים וז"ל אבל שנאמר שקאי אסיפא זה א"א בשום צד לא מצד הסברא ולא מצד הגמ' עכ"ל ונראה עוד דגם מצד הלשון נמי א"א כיון דכבר כתב רבינו ה"ז יפר היכי מתיישב לומר ואם היפר דהא בהיפר קיימינן והכי הול"ל ה"ז יפר ושלו בטל. וה' מש"ל ז"ל הק' עליו דאף לפי הגהתו מנ"ל להר"ם דאם היפר שלו בטל ע"ש מה שישב ולע"ד נראה לולא דמסתפינא במה שיש לדקדק עוד על רבינו דאמאי בדין י"א באר הטעם וכתב שהרי קיים לה ואלו בדין י"ד לא כתב הטעם דאינו יכול להפר מפני שמתבטל נדרו ולכן נראה להגיה עוד בדברי רבינו דתיבת ואם צ"ל שאם וכונתו נתינת טעם דאמאי אינו יכול להפר מפני שאם מפיר וכו' ואפי' לא נגיה יש לפרש נמי הכי ושו"ר להרדב"ז ז"ל בהלכות נדרים שכך פי' כוונת רבינו ע"ש. ולפ"ז יש להוכיח מדברי רבינו בדין י"א שהוצרך לטעם שהרי קיים לה ולא כתב משום דמפר נדרי עצמו ע"כ משני דס"ל מיגז גייז אבל בדין י"ט דכתב אינו יכול להפר אע"ג דמיגז גייז ולא חשיב קיום משום דקודם הנדר הוא היינו משום דאמר בהדיא שתלה נדרו וכו' כמ"ש הלח"מ אבל לפי דברי המש"ל ז"ל איכא למדחי דנקט טעמא שהרי קיים לה משום דאפי' בדיעבד לא מהני ודו"ק ועיין לחידושינו לעיל דף כ"א ע"ב מה שהקשינו בזה על מרן הכ"מ ז"ל פי"ב מה' נדרים דין ב' ע"ש:

וראיתי להתי"ט ז"ל שהגיה ג"כ כדברי הלח"מ אלא שהגהתו היא בע"א קצת מהגהת הלח"מ ז"ל ולכי כונתו צ"ל דואם היפר לה דכתב רבינו בדיעבד קאמר דלא שייך לומר

נתינת טעם כיון דלא הזכיר רבינו להדיא אינו יכול להפר אלא שיש לגמגם בהגהתו שהרי כבר כתב רבינו מתחלה א"ל הריני נזיר ואת כמותי גם מה שסיים התי"ט בסוף לשונו וז"ל ודו"ק בלשון הרמב"ם שקודם לזה ואין להאריך עכ"ל דבריו סתומים ולא ראיתי למפרשי המשנה שנתעוררו בו ולפי חומר הנושא אפשר לומר דלא הוה גריס בדברי רבינו אלא החלוקה הריני נזיר ומה תאמרי וכך העתיקו התי"ט כשהביא לשון רבינו כתב שתי חלוקות ולזה כתב ודו"ק בלשון הרמב"ם וכו' ר"ל דמביא סיוע להגהתו משום דדין הקודם לזה כתב הרמב"ם שתי חלוקות ועלה קאי בדין שלאחריו שכתב כיצד וכו' א"כ משמע דבדין שלאחריו נמי איכא שתי חלוקות כמו הגהתו ויש לי סיוע לדברינו שראיתי בב"י י"ד כשהעתיק דברי הרמב"ם ליכא אלא חלוקה אחת אם את וכו' ע"ש אלמא דאיכא נוסחי מתחלפות בדברי הרמב"ם ודו"ק והנה בעיקר דברי הלח"מ שכתב דאפי' אי מיגז גייז היכא שתלה נדרו מתבטל בהפרתו עיין לה' מש"ל ז"ל שכתב שתי הכרחיות לזה ע"ש ולע"ד נראה ליתן עוד הכרח והוא דרבינו הקשה לו הקושיא העצומה שהק' המש"ל עצמו בפשטא דשמעתא דמאי פריך אמתני' מברייתא נימא דמתני' אית לה מיגז גייז ובריית מעקר עקר והיותר תימא שהוצרך ר' יודא להגיה הברייתא אטו מאן דס"ל מעקר עקד משתקינן ליה שהרי כיון דקושטא הוא דפלוגתא דתנאי היא ולכך ס"ל לרבינו דהיכא דתלה נדרו בנדרה מתבטל נדרו בהפרתה אפי' למ"ד מיגז גייז ולאו היינו לדעת אביי דוקא כמ"ש הלח"מ והמש"ל ז"ל אלא סובר רבינו דליכא מאן דפליג בזה ורוח אחרת היתה עמו בפי' הסוגיא דקושיא דתלמודא לאו היינו מרישא דברייתא דקתני שתיהן אסורין משמע דאינו יכול להפר משום דאל"כ מאי אתא לאשמעינן דפשיטא שניהן אסורין דהא י"ל דאגב סיפא דתני ואם לאו שניהן מותרין תני רישא שניהן אסורין ולעולם דאם היפר שלה בטל ושלו קיים כדקתני מתני' אלא פריך מסיפא דברייתא כיון דחשיב לאת תלה נדרו בנדרה א"כ ע"כ אינו יכול להפר דאי יכול להפר א"כ שלו נמי מופר אפי' למ"ד מיגז גייז וקאי בלא יחל וא"כ איך קתני מתני' מפר שלה ושלו קיים ולזה משני ר' יהודא תני מיפר שלה ושלו קיים ר"ל דלא גרסי' כלל בברייתא הך סיפא דקתני ואם לאו שניהן מותרין מפני שתלה נדרו בנדרה אלא דבמקום הך סיפא תני מיפר שלה ושלו קיים כלישנא דמתני' ותו לא ולעולם דלא חשיב תלה נדרו בנדרה אלא כאלו אמר לה ואת מאי ולכך יכול להפר ושלו קיים והא דהוצרך להגיה הכי משום דאי לא גרסינן אלא שניהן אסורין ותו לא מאי קמ"ל אבל השתא תני לה אגב סיפא דמפר שלה ושלו קיים דאשמעינן דלא תלי נדרו בנדרה וע"ז בא אביי לשנויי אפי' תימא כדקתני ר"ל אפי' תימא דגרסינן הך סיפא דשניהן מותרין ולעולם חשיב את תלה

נדרו בנדרה ואינו יכול להפר ומתני' כגון דאמר בפי' ואת מאי אבל ר' יודא לא ניחא ליה בהכי משום דמשמע דמתני' ובריייתא בחד גוונא כיון דחד לישנא הם הריני נזיר ואת ולכך הוצרך להגיה ונראה דזהו עומק כוונת רש"י בד"ה אבייי אמר וכו' שכתב וז"ל אפי' תימא שניהן מותרין וכו' דלפי' התוס' הו"ל לומר אפי' תימא אינו מפר וכו' ולפ"ז בהא פליגי ר' יודא ואבייי דלר' יודא לא חשיב את תלה נדרו בנדרה ולאבייי חשיב תלה נדרו בנדרה עד שיאמר בפי' את מאי ולכ"ע אם תלה נדרו בנדרה כגון דאמר בפי' נדרי תלוי בנדרך אינו יכול להפר אפי' למ"ד מיגז גייז ורבינו פסק כאבייי ודו"ק כנ"ל נכון:

ודע דע"פ דרך זה נתיישבו אצלי דברי התוס' לעיל דף כ"א ע"ב ד"ה אלא ש"מ וכו' דס"ל דגבי בעל לא שייך הוא אינו מיחל אלא מותר לגרום דבר להיות נדרו בטל והק' על דבריהם המש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ד' בסוף דבריו מסוגיא דהכא וז"ל המעיין בסוגיא היטב יראה דכל שתלוי נדרו בנדרה אינו רשאי להפר משום דקאי בלא יחל דהתם לא שייך טעמא דקיום משום דקיום קודם הנדר לא מהני כלל וצ"ע עכ"ל. וקושיא אלימתא היא ולפי דרכנו ניחא דברייתא לא דתני בהדיא אינו רשאי להפר אלא קתני תלה נדרו בנדרה ואיכא למימר דאין ה"נ יכול להפר וממילא נדרו בטל ומאי דקתני שניהן אסורין היינו קודם הפרה וכונת קושית תלמודא אמתני' אינו ר"ל היכי קתני מתני' יכול להפר אלא ר"ל דה"ל למתניתין לומר שניהן מופרין כיון דקתני מפר שלה א"כ הוא נמי ממילא מופר ודע דלפי דברי התוס' דלעיל טעמא דמפני שתלה נדרו בנדרה דקתני הברייתא לפי שנוייא דאבייי לא קאי אלא אסיפא דשניהן מותרין ולאו אירישא דשניהן אסורין דהא קושטא הוא דיכול להפר וממילא שלו מותר אבל לפי' התוס' דשמעתין קאי נמי אירישא כיון דאיני יכול להפר ודו"ק כנ"ל נכון. ודע דמה שכתב המש"ל ז"ל בפ"ב מה' נזירות וז"ל דלא שייך טעמא דקיום משום דקודם הנדר לא מהני כלל וזה פשוט עכ"ל הן אמת שכן נראה מדברי רש"י בשמעתין ד"ה גבי נזיר וכו' וכ"כ נמי להדיא התוס' לעיל במתני' ד"ה הריני נזיר ואת וכו' אמנם ראיתי להרע"ב בפי' המשנה שמפרש מטעם קיום הנדר ע"ש ונראה דאשתמיט מהרב מש"ל ז"ל ולפ"ז הו"ל רבי יהודא ואבייי פליגי בזה דלר' יהודא לא מהני הקיום ומצי מיפר ולכך הגיה הברייתא תני מיפר וכו' ולאבייי אינו יכול להפר משום דמהני הקיום וכן ראיתי עוד להרב המאירי ז"ל שכתב במתני' וז"ל הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר שלה אם ירצה ושלו קיים אעפ"י שהפר לה שהרי לא תלה נדרו בנדרה ושמא תאמר ומאחר שהוא אומר ואת והיא אומרת הן היאך אתה אומר שיפר לה והלא אין לך הקמה גדולה מזו פירשוה בגמ' כשאמר ואח דרך שאלה כלומר מה רצונך בענין זה תהיה נזירה כמוני או לא ואחר שכן על דעת עצמה היא נוזרת ויכול

להפר אבל אם אמר דרך הנחה פשוטה כלומר ואת נזירה עמי ג"כ והיא אומרת הן אינו יכול להפר שהקמה מעלייתא היא ומ"מ אף בזו אם הותרה היא לא הותר הוא שאין נדרו תלוי בנדרה וכן אם היא לא קבלה את הנזירות הוא מ"מ נזיר ואין זה תליית נדרו בנדרה כלומר הריני נזיר אם את נזירה אלא נזירותו לחוד ונזירותיה לחוד ומה שאמרה הברייתא הריני נזיר ואת אם אמרה אמן שניהן אסורין ואם לאו שניהן מותרין מפני שתלה נדרו בנדרה כבר תירצוה הריני נזיר ואת מיפר שלה ושלו קיים כלשון משנתנו ואין הלכה כאביי שהעמידה לומר שכל הריני נזיר ואת תולה נדרו בנדרה היא אלא כסתם משנתנו עכ"ל הנך רואה דמפרש להדיא מטעם הקמה מעליא אלא שיש לגמגם בדבריו הנה מ"ש וז"ל ומ"מ אף בזו אם הותרה וכו' משמע מלשונו אבל קושטא הוא שהקמה מעלייתא אם אמר בדרך הנחה לכ"ע כמ"ש בתחלה ולפ"ז מ"ש אם הותרה וכו' כלומר ע"י חכם ומ"ש עוד וז"ל כבר תרצוה הריני נזיר ואת מפר שלה ושלו קיים כלשון משנתינו נו וכו' עכ"ל צ"ל דמפרש דר' יודא מגיה הך סיפא דקתני דתלה נדרו בנדרה וזהו שכתב כלשון משנתנו כלומר כלשון משנתנו ותו לא ואכתי צריך להבין דאיך קתני מפר שלה כיון דכבר כתב שהקמה מעלייתא היא וצ"ל דר' יודא נמי מפרש לברייתא כשאמר דרך שאלה ומשמע ליה דמתני' ובריייתא בחד גוונא איירי כיון דתרוייהו חד לישנא הוא אבל אכתי קשה דא"כ מנ"ל להי' ז"ל הא דכתב ומ"מ אף בזו אין תלוי נדרו בנדרה וכו' אימא דאי הוה אמר דרך הנחה אין ה"נ דאף ר' יודא מודה דתלה נדרו בנדרה ודוקא היכא דאמר דרך שאלה הוא דס"ל לא הוי תלייא וליכא למימר דר' יודא ס"ל דאף אם אומר דרך הנחה מפרשינן מלתיה דרך שאלה דא"כ איך כתב הרב דהקמה מעלייתא היא ונראה דכל תחלת דברי הרב ז"ל הם אליבא דאביי ומ"ש ומ"מ אף בזו וכו' ר"ל וממילא דלא אמרינן נמי הקמה מעלייתא כאביי אלא אין הלכה כאביי וס"ל להי' ז"ל דבזה פליגי ר' יודא ואביי דלר' יודא לא הוי תלוי נדרו בנדרה ולכך לא הוי הקמה מעלייתא ולאביי חשיב תלוי נדרו בנדרה ולכך הוי הקמה מעלייתא ולכך כתב ומ"מ אף בזו שאמר דרך הנחה פשוטה אפ"ה לא חשיב תלוי נדרו בנדרה ונאמר הקמה מעלייתא משום כיון דאין הלכה כאביי נמצא דלדעת ה' ז"ל פלוגתא דאביי ור' יודא דפליגי בהקמה אי מעלייא או לא תלייא בתליית נדרו בנדרה דאי תלה נדרו בנדרה הוא דחשיב קיים לה. ומיהו לפי דברי המש"ל ז"ל בפ"ב מה' נזירות דמשמע מדבריו לפי השלילה דאי הוה הקמה מעלייתא הוה ניחא וע"כ דהוו ר' יודא ואביי פליגי בזה ע"כ דלאו הא בהא תליא שהרי שיטת ה' מש"ל ז"ל דר' יודא דמגיה תני מיפר וכו' סיפא מיהא דקתני תלה נדרו בנדרה במקומה קאי ודו"ק. ודע דלפי דברי ה' המאירי ז"ל לכאורה אין צורך למ"ש הלח"מ

דטעמא דאינו יכול להפר משום כאילו פי' להדיא וכו' אלא איכא למימר דאינו יכול להפר מטעם דקיים לה וסמך אדין י"א שכתב טעם זה להדיא מיהו אכתי תקשי ליה מנ"ל דבדיעבד אם מפר שלו בטל וע"כ צ"ל או כמו שתירץ הרב מש"ל ז"ל או דכוונת רבינו נתינת טעם כדכתי' לעיל וא"כ ע"כ צ"ל כדברי הלח"מ ז"ל ודו"ק:

דף כג.

רש"י ד"ה ת"ר וכו' ע"ב וכו' דהא כבר כתיב וכו' עכ"ל אינו מיושב שהרי בתחלת דבריו כתב מכח סליחה זו למה וכ"כ עוד בשלהי קידושין דף פ"א ע"ב וכ"כ נמי התוס' הכא ונראה להגיה במקום תיבת ע"כ צ"ל ע"א והוא ר"ת ענין אחר והוא כמו לישנא אחרינא וכן משמע מתיבת וכו' שבין תיבת אלא לתיבת ע"כ אבל קשה דא"כ דקרא דואם ביום שמוע אישה מיירי בידעה ואפ"ה כתיב בה וה' יסלח לה א"כ כ"ש שלא ירעה ול"ל אישה הפורס וכו' וליכא למימר דאי כתב חד קרא הוה מוקמינן ליה בלא ידעה דא"כ הו"ל לברייתא לחדית לן באשה שידעה הכתוב מדבר ותו ר"ע טפי הו"ל למעבד ק"ו מאשה שידעה ואפ"ה צריכה סליחה ועיין לרש"י בחומש דמשמע דס"ל דדרשת האי ברייתא שייכא בהך קרא גופיה דואם ביום שמע אישה וכו' כמ"ש הרא"ם ז"ל ע"ש ועיין לחידושי אגדות שלהי קידושין שישב דאמאי נקט תלמודא קרא דאישה הפרס ולא דריש מקראי דלעיל ולא הזכיר מדי מדברי רש"י הכא ולכן נראה מתיבת דהא עד סוף הלשון ט"ס הוא ולמחוק נמי תיבת וכו' שבין תיבת אלא לתיבת ע"כ ודו"ק:

ד"ה וא' אכלה לשם אכילה גסה מחמת תאוה שאוכלה ברעבון עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת הוא ור"ל לשם אכילה בעלמא ולא לשם מצוה אלא שאוכל מפני שהוא רעב וכ"ה בהדיה בפירש"י פ"ג דהוריות דף יו"ד ע"ב ד"ה לשם אכילה גסה וז"ל שלא לשם מצוה אלא נתכוון לאוכלו לשם קנוח סעודה עכ"ל ע"ש ודקדק לומר לשם קנוח סעודה משום דע"כ כבר אכל שלמי חגיגה הבאה עם הפסח משום דפסח נאכל על השבע וא"כ ע"כ דאינו רעב כ"כ ולכך כתב לשם קנוח סעודה כלומר לשם אכילת קנוח סעודה בעלמא ולא לשם מצוה ולפ"ז ע"כ הא דקאמר לשם אכילה גסה לאו דוקא נקט גסה והכריחו משום קושיית התוס' הכא ועוד הכריחו תיבת לשם דנקט משמע דלא מיירי באוכלו אכילה גסה ממש אלא לשם וכו' וכן כתבו בהדיא בתוס' בפרק הגוזל עצים דף ק"ז ע"א בתירוצם האמצעי ע"ש וסיימו עוד וז"ל ותדע דלא קאמר אכילה גסה אלא לשם אכילה גסה עכ"ל וראיתי לה' בני שמואל למהר"ם עדאוי ז"ל בחידושיו להוריות שדחה. לזה וז"ל דאי משום הא לא אריא די"ל דנקט לשם אכילה גסה איירי דנקט א' אכלו לשם מצות עכ"ל ולע"ד זה

אינו שהרי דלשם מצוה גופה דנקט לא הוה צריך למנקט הכי אלא ה"ל לומר א' אכלו אכילה שאינה גסה וא' אכלו אכילה גסה ותרוייהו לשם מצוה אלא ע"כ דה"ק א' לשם מצות וא' שלא לשם מנוה אלא לשם אכילה בעלמא ולפ"ז הא דפריך רשע קרית ליה פסח מיהא קעביד אע"ג דאכל שלא לשם מצוה מ"מ פריך משום דקי"ל מצות אין צריכות כונה ואין צריך שיתכוין לשם מצוה ועיין לתוס' בפרק החולץ דף מ' ע"א ד"ה מאי וכו' והא דלא מוקי לה כגון שנתכוין שלא לצאת נ"ל דס"ל לרש"י ותוס' דאפי' שנתכוון שלא לצאת יצא למ"ד מצות אין צריכות כונת ועיין למהר"ם ן' חביב בס' יום תרועה לפרק ראוהו ב"ד על דף כ"ח ד"ה אמר רב אשי שכפוהו פרסיים פירש"י וכו' ע"ש ודו"ק. עוד כתבו התוס' בפרק הגוזל עצים בתירוצם הא' וז"ל דהתם לא קאמר דיצא אלא דלא מקרי רשע עכ"ל ותירוץ זה אינו מובן דהא דקאמר הכא להדיא פסח מיהא קעביד אלמא דיצא ידי פסח וראיתי להתוס' בפ' ערבי פסחים דף קט"ז ע"ב שתירצו עוד וז"ל ועי"ל דאין לו לקרותו רשע כיון שקיים מצות פסח אע"פי שלא קיים מצות אכילה דאכילת פסחים לא מעכבה עכ"ל ואפשר לכוין דזה נמי כוונת התוס' פרק הגוזל במה שכתבו דהתם לא קאמר דיצא ר"ל לא קאמר דיצא מצות אכילה אלא דלא מקרי רשע משום דמ"מ קיים מצות פסח משום דאכילת פסחים לא מעכבא ועל תירוץ ר"ת הכא דתרי אכילות גסות יש ראיתי למהרש"א ז"ל פרק ע"פ שהקשה א"כ מאי פריך הכא בשמעתין רשע קרית ליה וכו' אימא דבהך אכילה גסה שנפשו קצה מלאכול מיירי ושפיר נקרא רשע וסיים וי"ל ע"ש ועיין למהרש"א עצמו בספר חידושי אגדות בפרק ג' דהוריות דף י' ע"ב מה שיישב והוא נכון ע"ש. ועיין עוד להרב המגיה שבספר מש"ל ז"ל פ"ה מה' יסודי התורה דין ח' ד"ה נסתפקתי וכו' מה שישב ואינו מספיק לפירש"י ולתירוץ התוס' בפרק הגוזל דלשם אכילה בעלמא דתקשי להו קושיית מהרש"א דלוקמא באוכל אכילה גסה ממש ולכך נקרא רשע ולא שייך תירוץ ה' המגיה שהרי לדבריהם אף דלא הוי מזיק אלא שאכל על השבע מקרי אכילה גסה ולא שמה אכילה אבל לפי תירוץ מהרש"א בחידושי אגדות יתיישב שפיר דאע"ג דלא הוי מזיק מ"מ כיון דלא שמה אכילה לא הוי ענין אחד ודו"ק. ודע דבמציעא פרק הפועלים דף פ"ז ע"ב אמרינן שבעך ולא אכילה גסה וכתבו שם התוס' דאי לאו דכתיב שבעך הוה ממעטינן מואכלת אכילה גסה דלא שמא אכילה ולא הוה דרשינן ואכלת ולא מוצץ וכו' ע"ש והנראה שהוקשה להו דל"ל שבעך תיפוק ליה מואכלת וזה פשוט והנה לפי דברי ר"ת דשתי אכילות יש לא מקשו מידי שהרי מואכלת לא הוה ממעטינן אלא אותה אכילה גפה שנפשו קצה דאותה היא דלא שמא אכילה לכך אצטריך שבעך למעט אפי' אידך אכילה גסה שהיא יתירה על השבע דשמה

אכילה אם לא ומה גם לפי מ"ש ה' המגיה דלאו בשופטני עסיקי' וכו' א"כ כתבו דאי לאו שבעך הוה ממעטינן מואכלת אכילה גסה דלא שמה אכילה וכו' שהרי אותה אכילה דלא שמת אכילה לדעת ר"ת היינו שמזיק עצמו וא"כ ל"ל קרא למעוטי אטו דבשופטני עסקינן שהפועל יאכל אכילה גסה לחבל בעצמו כדי להפסיד בעל הכית וע"כ דלר"ת קרא דשבעך לא אצטריך אלא למעט אידך אכילה גסה דשמה אכילה שהיא יותר על השבע וגם לא שייך לתרוצי לדעת ר"ת דאי לאו שבעך הוה ממעטינן מואכלת לאותה אכילה גסה דשמה אכילה אבל מוצץ לא דשתיה בכלל אכילה שהרי כיון דאכילה גסה נמי שמה אכילה א"כ מאי אולמיה האי מהאי וע"כ דלר"ת איכא לתרוצי דאי לאו שבעך לא הוה דרשינן ואכלת אלא ולא מוצץ ולא הוה דרשינן ולא אכילה גסת כיון דשמה אכילה אבל מוצץ אע"ג דשתיה בכלל אכילה מ"מ גרע מאכילה גסה דשמה אכילה ממש אלא ע"כ מוכח דלא ס"ל לתוס' כר"ת. וראיתי לה' פ"ת בס' מ"ח הלכות יו"הך סי' תרי"ב ס"ק ו' שהביא ראיה דכל אכילה גסה שהיא יותר על השבע לא שמה אכילה דלא כר"ת וז"ל דהכי משמע מהא דאמרי' בפרק הפועלים שבעך ולא אכילה גסה וכתבו שם התוס' וכו' אלמא דכל אכילה דבתר שביעה לא שמה אכילה וכו' עכ"ל משמע מלשונו דמייתי ראיה מגופה דברייתא ומסתייע מדברי התוס' שם ונראה דכונתו דאי בדברי ר"ת דתרי אכילות יש מנ"ל לברייתא למדרש ולא מוצץ אימא דואכלת אתא למעט אותה אכילה גסה שנפשי קצה דלא שמה אכילה ושבעך אתא למעט אותה אכילה שאין נפשו קצה אבל מוצץ מותר ודלא תימא דע"כ דממילא שמעינן נמי מואכלת ולא מוצץ כיון דאינה אכילא אלא שתיה ולזה הביא דברי התוס' שכתבו דמוצץ הוי בכלל אכילה משום דשתיה בכלל אכילה וא"כ מנ"ל לברייתא למעוטי מוצץ ולע"ד לאחר המחילה אינה ראיה דודאי דשבעך משמע למעט אכילה שהיא יותר על השבע דהכי משמע שבעך ולא יותר וכ"ש אותה אכילה שנפשו קצה וע"כ אייתר ואכלת ולא מוצץ וזה פשוט:

עוד ראיתי לה' ז"ל שהביא ראיה מההיא דפ' ע"פ דלא יאכל סמוך למנחה דילמא אתי למיכל למצה אכילה גסה כלומר ולא הוי אכילה משמע דלא כר"ת את"ד ע"ש גם בזה ראית הרב איני מכיר דמי הגיד לו דטעמא דתלמודא משום דלא הוי אפילה אמאי לא נימא דאכילה גסה היא אותה אכילה שאין נפשו קצה המוזכרת בשמעתין וה"ק דילמא לא אתי למעבר מצוה מן המובחר וכן פירש"י שם ריש פרק ע"פ במשנה ע"ש וצ"ע. ודע דהא דאמרי' דהאוכל אכילה גסה בי"ה פטור ה' מש"ל בסוף דבריו הביא מחלוקת בעלי התוס' בזה אם פטור ומותר לגמרי או איסורא מיהא איכא מדרבנן אבל ראיתי להפר"ח שם בד"ה ומ"ש אסור וכו' דפשיטא לים מלתא דפטור אבל אסור וז"ל ותדע דהא אמרינן

האוכל אכילה גסה בי"הך פטור והתם ליכא למימר פטור ומותר וכו' עכ"ל ודע שהרב משל"ל ז"ל בד"ה יש לחקור וכו' נסתפק גבי אכילה שלא כדרך הנאה דקי"ל אין לוקה אם נאמר ג"כ במ"ע כגון מצה ופסח וכו' ע"ש ויש לתמוה עליו שהרי מדברי התוס' הכא שהק' מהאי דהאוכל אכילה גסה ביו"הך וכו' ע"כ מוכח דס"ל דלא שנא דאל"כ מאי קושיא שהרי פשיטא דאכילה גסה הויא שלא בדרך הנאה כמ"ש ה' עצמו לעיל וא"כ התם גבי יו"הך איסור לאו והכא גבי פסח מ"ע ואדרבא כ"ש הוא לפי מ"ש ה' עצמו לעיל דאכילה גסה דהכא חשיבה קצת דרך הנאה משום דהמאכל מצד עצמו הוי דרך הנאה אלא שהשנוי בא מצד האוכל שהוא קץ במזונו וה' עצמו כבר הזכיר בדבריו דלעיל דברי התוס' הללו גם מההיא דפרק החולץ וההיא דהגוזל עצים שהזכיר ה' לעיל יש להוכיח נמי הכי ועיין לה' נחפה בכסף חלק חידושי הרא"ם הלכות חמץ דף ק"ס ריש ע"א ודו"ק ועיין לה' שע"ה ז"ל הלכות יסודי התורה דף ד' ע"ג ובהלכות מאכלות אסורות דף קל"ז ע"ג ודו"ק:

תוס' ד"ה ללוט וכו' כבר פירשו האומות מעצמן וכו' עכ"ל ומה"ט הוצרכו להשקות יין ללוט ה' ב"ש בחידושיו לפרק ג' דהוריות דף י' ע"ש:

דף כג:

גמ' אלא אימא במצוה שלא לשמה וכו' ה' אורח מישור ז"ל הקשה משם הרב בני חיי דף קפ"ח וז"ל קשה דאמרינן בפ"ב דערכין דף ט"ז ע"ב בעא מניה ר' יודא בריה דר"ש בן פזי תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה אי מנייהו עדיפא א"ל מי לא מודית דענוה לשמה עדיפא דאמר מר וענוה גדולה מכולן שלא לשמה נמי עדיפא דאמר ר"י אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה וכו' הרי מטעם שלא לש לשמה בא לשמה עדיף ענוה שלא לשמה מתוכחה לשמה כ"ש עבירה לשמה דהיה ראוי שמצוה שלא לשמה עדיף מעבירה לשמה והיכי קאמר אלא אימא דמצוה שלא לשמה עכ"ל וקושיא אלי אלימתא היא ואפשר לישב בדוחק הא דקאמר דמצוה שלא לשמה ר"ל כמותה ולאו כמותה. ממש ע"ד שדרשו גבי קרא היתה כאלמנה ולא אלמנה ממש כפירש"י על איכה ע"ש והכונה דלא תימא עבירה לשמה אפי' ריח מצוה אין בה כיון דעבירה קעביד לזה קאמר דמצוה שלא לשמה כלומר כי היכי דמצוה שלא לשמה נמי אע"פי שעושה שלא לשמה חשיבה מצוה ה"נ אע"פי דעבד עבירה חשיב מצוה ואין ה"נ בערך המדרגות מצות שלא לשמה עדיפא וזה דרך חריף. ועוד נראה דלא קשה דהתם פ"ג דערכין איירי כגון שאי נו יכול לקיים שניהם אלא חדא ומבעיא ליה איזה מהם עדיף לקיים ולכך ודאי דענוה שלא

לשמה עדיף ביון דנמשך ממנה טיבותא אחריתי אבל הכא לענין השכר קאמר ולכך שוין הן כיון דבכל חדא איכא טיבותא וריעותא ותדע דאי התם לענין השכר קאמר אמאי נקט כלל תוכחה בפשיטות הו"ל לומר מצוה לשמה וענוה שלא לשמה ותו דגבי ענוה שלא לשמה פירש"י שם שעושה עצמו ענו שאינו רוצה להוכיחו כדי שלא ישנאנו ע"ש ואמאי לא פירש בפשיטות כגון שומע חרפתו ואינו משיב אלא ודאי משום דא"כ מצי למעבד תרוויהו דאין אחת מעכבת חברתה ולכך נקט תוכחה ועניה דהיינו שאינו רוצה להוכיחו דה"ול שני דברים נגדיים הם דלא מצי עביד אלא חדא מנייהו ועיין בתוס' שם ודו"ק. ולפ"ז בתוכחה לשמה וענוה שלא לשמה לענין השכר יש להסתפק אם דוקא גבי עבירה לשמה ומצוה שלא לשמה הוא דקאמר הכא דשוין הן לענין השכר אבל תוכחה לשמה שהיא מצוה ממש ודאי דעדיפא מענוה שלא לשמה לענין השכר או"ד מ"מ. כיון דמביאה לידי ענוה לשמה הוי שקילה לענין התוכחה לשמה לענין השכר. ודע דודאי דפשוט הוא דמצוה לשמה עדיפא ממצוה שלא לשמה בכל מילי והא דמבעיא ליה התם תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה אי מנייהו עדיפא ע"כ משום דידע הך דאמר מר דענוה גדולה מכולן ולכך ס"ד דאפי' שלא לשמה נמי גדולה מכולן קאמר ותדע מדנקט מצות ענוה ולא נקט מצוה. אחרת וזהו הא דקאמר ליה ולאו מודית דענוה לשמה עדיפא וכו' פי' דע"כ אתה מודה בזה דאל"כ מאי מבעיא לך כלל דודאי לשמה עדיפא משלא לשמה ואמאי נמי דקדקת למנקט ענוה ולא מצוה אחרת ודו"ק:

שם גמ' שבע בעילות בעל אותו רשע וכו' בויקרא דבא דרשו ותכסהו בשמיכה אמר ר"ל חזרנו על כל המקרא ולא מצינו כלי ששמו שמיכה אלא. מהו שמיכה שמי הוא כאן שמעיד על יעל שלא נעשה בה עבירה ע"כ וצ"ל תא דקאמר שלא נעשה בה עבירה לאו דוקא שהרי בא עליה ז' פעילות כדקאמר הכא אלא ר"ל שלא עשתה עבירה דלש"ש נתכונה כדי להתיש את כחו וכ"כ הב"ש בפ"ג דהוריות ע"ש (א"ה תי' זה לא יתכן אלא לפי הנוסחא דויקרא רבה שמעיד על יעל שלא נעשה בה עבירה והיא הגי' שכתב הרד"ק שהביא הב"ש ע"ש אמנם לפי הנוסחא שלפנינו בויקרא רבה ס"פ אחרי מות אמר ר"ל שמי מעיד עליה שלא נגע בה אותו רשע לא יתכן תי' זה דתכ"ש וק"ל:)

שם גמ' מנין שאין הקב"ה מקפח אפי' שכר שיחה נאה וכו' עיין לה' אורח מישור ז"ל שכתב דדייק מדכתיב מול בני עמון ולא כתיב מול עמון כדכתיב אל חצר את מואב ולא כתיב בני מואב אלא ע"כ בני דייקא דמשום שאמרה בן עמי לכך אל תתגר בם את"ד ע"ש ואחר המחילה לא דק ואשתמיטיה קרא דכתיב בפ' וירא ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון עד היום וכו' אלמא דבני עמון הוא שם העצם על שם שקראתו בן עמי וכן

לא שייך נמי לכתוב בני מואב משום דשם העצם מואב כדכתיב ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום ואע"ג דכתיב בפרשת תצא לא יבא עמוני ומואבי וכו' ולא כתיב בן עמוני מ"מ ע"כ מוכח דעיקר השם הוא בני עמון אלא דקראו נמי עמון וא"כ אין הכרח מדכתיב מול בני עמון ולא כתיב עמון שהרי חדא מתרתי שמות ועיקר השם נקט ודו"ק:
רש"י ד"ה שרה רחל ולאה אלא כדי שמתקנאות וכו' עכ"ל לשון כדי אינו מיושב והל"ל לפי שנהקנאו כדכתיב ברחל פ' ויצא ותקנא רחל באחותה גם מ"ש ושרה ולאה באמהות לכאורה דהאמהות. היינו אמותינו וקשה בשלמא גבי לאה איכא למימר דנתקנאה מאמנו רחל שנתנה שפחתה ועשתה היא כמותה אבל גבי שרה מה שייך קנאה מהאמאות גבה וראיתי לה' ב"ש ז"ל בחידושיו להוריות שהביא פירש"י דהכא ובמקום תיבת כדי העתיק תיבת משום וכתב עליו וז"ל ואיך שייך לומר גבי שרה שמתקנאות זו בזו עכ"ל ונלע"ד לקיים הנוסחא של תיבת כדי ובאמהות דכתב רש"י ר"ל שפחות ור"ל כדי שיהיו מתקנאות כל אחת בשפחתה ובזכות זה יולידו מבעליהן כדכתב רש"י בחומש בפ' לך לך גבי שרה שאמרה אולי אבנה ממנה וז"ל בזכות שאכניס צרה לתוך ביתי עכ"ל וזהו הקנאה דכתב רש"י הכא דהיינו שמתקנאות בצרתה ומיהו גבי רחל לא הוצרך להכי אלא כתב באחותה משום דהכי כתיב קרא להדיא ותקנא רחל באחותה נמצא לפ"ז המצוה היינו שהכניסו צרתן ושלא לשמה היינו שנתכוונו להבנות מבעליהן וכ"כ התוס' פרק יו"הך דף פ"ב ע"ב וז"ל פי' שהאמתות נתכוונו להבנות מבעליהן וכו' ועיין לה' משה בן חביב בחידושיו לשם דף ט"ו ע"ג ד"ה וי"מ וכו' ולפ"ז רבקה דנקט תלמודא בכדי נקטה שהרי רבקה לא נתנה שפחתה לבעלה ונראה דלא הוה גריס לה וכן משמע מקביעות לשונו ומיהו מדברי התוס' הכא משמע דהוו גרסי לה אמנם ה' בית שמואל ז"ל פי' דהמצוה היא שנתכוונו להבנות מבעליהן ושלא לשמה היינו לפי שלאה כשילדה ראובן אמרה עתה יאהבני אישי וכשילדה אמרה הפעם ילוה אישי הרי נתכוונה להביא לה אהבה ולהסיר השנאה מבעלה וכן רחל כשילדה יוסף אמרה אסף אלהים את חרפתי ולא נקראת מצוה לשמה אלא דוקא בשלא ישתתף עמה שום כונה מכוונות העולם בשום פנים אלא כשיעשה אותה מאהבת המקום את"ד ע"ש ולפ"ז גם שרה דנקט תלמודא בכדי נקטה שהרי דוקא רחל ולאה הוא שאמרו כן ומדברי התוס' הכא בשמעתין משמע דגרסי נמי שרה וצ"ל דהתוס' הכא ס"ל דשלא לשמה היינו כמ"ש התוס' ביבמות דף ק"ג ע"א ד"ה והא מתהניא וכו' לפי שהיו נהנות מן הביאה וכ"כ עוד בפרק בן סורר ומיהו דבריהם תמוהין בזה וכבר הקשה עליהן ה' ב"ש ז"ל דהא לא אפשר בלא"ה שלא יהיו נהנות מן הביאה ותו דא"כ לא אשכחן מצוה לשמה בשום בעילת

מצוה ונמצא דמצות פריה ורביה לא משכחת לה לשמה גם ה' משה בן חביב הק' עוד דא"כ למה שבחה הכתוב מנשים ישבחנה מהאבות דהיו מזדווגים עם האמהות ומצות עונה שהיו עושים שלא לשמה כיון שיש להם הנאה עם המצות ע"ש:

תוס' ד"ה שמתוך שלא לשמה וכו' לקפח אחרים . וכו' עכ"ל ואע"ג דבלק גופיה דהקריב מ"ב קרבנות כונתו כדי לקלל ישראל כמ"ש התוס' לקמן ד"ה ארבעים וכו' מ"מ להנאת עצמו הוא דנתכוון כמ"ש התוס' פ"ג דמסכת סוטה דף כ"ב ע"ב ד"ה לעולם וכו' ע"ש:

בא"ד דיש בה עדיפא קצח עכ"ל ר"ל דלא תימא כיון דאיכא שלא לשמה לקפח א"כ מאי פריך אימא דגדולה עבירה דקאמר איירי בהך מצוה שלא לשמה דלקפח וכו' ולזה כתבו מדקאמר עדיפא ממצוה שלא לשמה משמע דיש בה עדיפות קצת ובהך דלקפח לית בה שום עדיפות שהרי טוב לן שלא נברא וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל:

ד"ה ומאן אינון וכו' ומנשים דכתיב היינו כנשים עכ"ל כן הגיה ה' אורח מישור ז"ל והכי נקיט לה נמי רש י ד"ה דכתיב וכו' וז"ל כלומר באותן נשים וכו' עכ"ל וק"ק מה תקני שהרי קרא כתיב מנשים משמע יותר מנשים וצ"ל דר"ל מעין נשים וכ"כ בש"מ והוא תלמוד ערוך בפרק חלק דף ק"ה ע"ב ויותר נראה להגיה ר"ן בר יצחק אימא במצוה וכו' אמאי לא משני נמי דמעין מצוה קאמר ולישנא דקרא נקט דכתיב מנשים ומפרשינן מעין נשים וי"ל משום דאמורא צריך לפרש דבריו ופשט דבריו משמע יותר ממצוה שלא לשמה וק"ל:

ד"ה בת בנו וכו' משמע שהיתה רות קטנה וכו' עיין לה' חק נתן ז"ל בחידושיו להוריות דף י' ע"ב:

דף כד.

במשנה יפלו לנדבה וכו' לענין מותר לחמו של נזיר ומותר נסכיו עיין להרמב"ם ז"ל פדה מה' פסולי המוקדשין דין ח' ולדברי הכ"מ מה שכתב משם הירושלמי ע"ש:

גמ' אמר רב חסדא רבנן היא דאי ס"ד ר' יודא וכו' מכאן תמיה לי על הר"ן בפ"ד דנדרים דף ל"ה ע"ב ד"ה ה"ג וכו' דעל מאי דקאמר התם תלמודא כדברי רבי יודא וכו' כתב וז"ל לאו דוקא כר' יודא דהא תני רישא סתמא וכו' אלא משום דר' יודא אירי בה תלינן לה לדידיה וכו' עכ"ל והוא תמוה דבהדיא קאמר הכא דרבנן פליגי אר' יודא וע"כ דהגי' בברייתא כמו שהיא קמן דגרסינן דתניא ר' יודא אומר וכו' וכמו כן אני תמיה על מרן כ"מ ז"ל פרק עשירי מה' שגגות דין ו' שכתב וז"ל אע"ג דר' יודא קתני לה משמע דליכא מאן דפליג עליה עכ"ל והוא תימא דהיפך הסוגיא הכא ובשלמא ללישנא קמא

מצינן למימר דוקא משום דס"ד דמתני' דלא כר' יודא הוכרח לומר דרבנן פליגי עליה אבל למאי דמסיק רבא אפי' תימא ר' יודא הדרינן לסברת הר"ן והכ"מ דמסתמא משמע דליכא מאן דפליג עליה אבל לפום איכא דאמרי דקאמר אמר ר"ח ר"י ומסיק הכא אפי' תימא רבנן וכו' ע"כ מוכח בהדיא דקושטא הוא דרבנן פליגי אר"י וכן הרמב"ם בפירוש המשנה לפרק י"ד במסכת נגעים משנה י"ב כתב והלכה כר' יודא ע"ש אלמא דפליגי עליה ואגב ראיתי להתי"ט שם ד"ה וכן וכו' שכתב בתוך דבריו וז"ל ולא ראיתי ג"כ מזו הבבא בחיבורו של הרמב"ם כלום וכו' עכ"ל ותימא עליו שהרי כתבה להדיא בבא זו בחיבורו פרק עשירי מה' שגגות דין ו' וצ"ע: רש"י ד"ה שלמים וכו' ואין צ"ל דאין מועלין בהן וכדמפרש בפ"ק דמעילה עכ"ל כתב התי"ט וז"ל ועוד דממשנה גופה מפורש דמידי הוא טעמא דיפלו לנדבה אלא משום דדמי שלמים מעורבין בו ש"מ דבשלמים אין מועלין עכ"ל ודבריו סתומין ולא ידענא מאי קאמר דמהיכן משמע דמדקתני יפלו לנדבה ש"מ דבשלמים אין מועלין ואמאי לא נימא דיפלו לנדבה ומועלין ותו דאיך כתב דמידי הוא טעמא דיפלו לנדבה אלא משום דדמי שלמים מעורבין וכו' אלמא דעירוב השלמים הם הגורמים דיפלו לנדבה והלא התוס' לקמן סוף ע"ב ד"ה יפלו וכו' כתבו וז"ל וה"ה דה"מ לאותובי והלא דמי שלמים מעורבין וכו' ואיך יפלו לנדבה וכו' עכ"ל אלמא אדרבא משום דשלמים מעורבין לא אמרינן יפלו לנדבה ותו לקמן דף כ"ו ריש ע"ב מייתי תלמודא תניא כוותיה דרבא וכו' לו לחטאתי וכו' ושאר יביא חציו עולה וחציו שלמים אלמא היכא דשלמים ועולה לבד מעורבין בלא חטאת לא אמדינן יפלו לנדבה וכמ"ש התוס' לקמן דף כ"ג ע"א ד"ה הלכה היא בנזיר וכו' ע"ש אלמא דאין השלמים גורמים. ומ"ש עוד ה' וז"ל ומיהו אע"פי דפשטא דמתני' הכי משמע וכו' עכ"ל וכ"כ עוד בד"ה יפלו וז"ל טעמא שם במעילה במשנה עכ"ל גם בזה לא ידענא מאי קאמר דשם במשנה דמעילה לא קתני כלל טעמא מאי דיפלו לנדבה כמו שיעו"ש והתימא שלא ראיתי לשום א' ממפרשי המשנה שנתעורר בו. שוב חפשתי ומצאתי לה' זרע יצחק ז"ל הנדפס עם ספר בני יוסף ז"ל בליקוטיו להש"ס שהביא לשון זה של תי"ט ונתעורר בו על סוף דבריו כמו שהקשיתי וגם נתעורר בהתחלת דבריו בקושי' ראשונה שהקשיתי דמהיכן משמע ממתני' דאין מועלין בשלמים וכ' וז"ל ואין לדחוק ולפרש כוונתו וכו' עד דהא בדותא היא וכו' עכ"ל כצ"ל עש"ב ומלבד שדחייתו ברורה זאת ועוד דא"כ אמאי הוצרך התי"ט לומר מידי הוא טעמא דיפלו לנדבה אלא משום דדמי שלמים מעורבין וכו' דלאיזה תכלית כתב כן ולא הוה ליה לומר אלא איך מקילין שיפלו לנדבה דליכא מעילה במקצת ותו לפי דרכו של הרב בפשיטות הו"ל להתי"ט להוכיח מהברייתא עצמה דקתני אין מועלין

במקצת וע"כ משום דשמא שלמים אלמא דבשלמים ליכא מעילה ועוד דמהך משנה פ"ג דמעילה דף י"א ע"א ומייתי לה תלמודא לקמן עבר הדף דקתני הפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראוין להביא בכולן שלמים ע"כ משמע משום דבשלמים ליכא מעילה מיהו רש"י לקמן ובפ"ג דמעילה הביא על הך משנה הך דפ"ק דמעילה ע"ש וע"כ ודאי משום דבפ"ק דמעילה דף ז' ע"ב מבואר להדיא במשנה שם כפירש"י דאין מועלין בשלמים לפני זריקת דמים ע"ש וזה פשוט ועיין למרן הכ"מ ז"ל ריש פ"ד מה' מעילה דין א' סוף דבר שדברי התי"ט הללו מראשם ועד סופם שגבו ממני וצ"ע:

רש"י ד"ה דתניא ר' יודא אומר וכו' ואפי' קרבן קבוע וכו' עכ"ל לשון ואפי' מגומגם שהרי אדרבא כ"ש הוא וכ"ה בדברי ה' המאירי וז"ל מביא קרבן עשיר וכו' וכ"ש בקרבנות שאינן בדין עולה ויורד וכו' עכ"ל. ואפי' אם נגיה בדברי רש"י וכ"ש במקום ואפי' אינו מיושב שהרי משמע דקאי לפרש לשון הברייתא דקתני וכן בכל הקרבנות וכו' וא"כ לא יתכן לפרש לשון הברייתא בדרך כ"ש קתני ואי לאו דברי רש"י מצינן לפרש לשון הברייתא דקתני וכן משום רישא דמתני' מיירי בקרבן מצורע לכך קתני וכן בכל הקרבנות וכו' כלומר ולא קרבן מצורע בלבד אלא ה"ה לכל קרבן עני שהיא חייבת מביא עליה קרבן עשיר וכ"ה בפי' הרע"ב במסכת נגעים פרק י"ד משנה י"ב ע"ש:

תוס' ד"ה שלמים וכו' ומדמה ליה להכי וכו' עכ"ל ר"ל דמדמה תלמודא מתניתין להההיא שלמי נזיר ששחטן לענין דאין להם זרוע והיינו מדפריך לקמן ותו ליכא וכו' ואם איתא דוקא גבי שלמי נזיר ששחטן הוא דקאמר אין להם זרוע אבל במתני' יש להם זרוע א"כ מאי פריך אימא דלא חשיב אלא אין להם לחם לבד אבל זרוע יש להם אבל הך דשלמי נזיר דאין להם לא לחם ולא זרוע לא קחשיב אלא ודאי דבכולהו אין להם זרוע והילכך ניחא להו להתוספות לאקשויי אכולהו מיהו ק"ל אמאי לא קשיא להו בפשיטות אלחם דאמאי קתני אין טעונין לחם דאמאי לא אמרינן בחומר שלמי נזיר לענין לחם נמי כי היכי דאמרינן דנאכלין ליום א' וליכא למימר דאין ה"נ דאיכא לתרוצי כמו שתרצו גבי זרוע דאין טעונין לחם כמצותן שיטעון תנופה אבל לעולם צריך להביא לחם וכן ראיתי בשיטה מקובצת שכ"כ ע"ש שהרי מדברי התוס' בדבור שאח"ז שכתבו וז"ל ואם הקדיש כבר טעון פדיה וכו' משמע דקושטא הוא דא"צ להביא לחם ולהקדישו ואי משום דשאני לחם משום דכתיב כפי הנזיר גבי זרוע נמי מאי ק"ל שהרי כתיב נמי כפי הנזיר ותו דלפי תירוצם קושטא הוא דיש להם זרוע ואמאי הא בעינן כפי הנזיר אלא. ע"כ לא בעינן כפי הנזיר אלא לענין תנופה ונראה לישב דשאני לחם דחוץ מגוף השלמים והילכך לא מחמרי' כולי האי כחומר שלמי נזיר כיון דכתיב כפי הנזיר אבל אכילת גוף השלמים

מחמרינן דיאכלו כחומר שלמי נזיר דנאכלין ליום א' וכן זרוע ניתן לכהן ומוקמינן כפי הנזיר לתנופה. ודע שראיתי להתוס' פ"ק דמנחות דף ד' ע"ב ד"ה ואין טוענין לחם וכו' שמבואר מדבריהם דיש חילוק בין מתני' להך דשלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן לענין זרוע שכ' וז"ל ומיהו קשה למה הטעינו כאן זרוע בשלה יותר משלא כמצותן וכו' ע"ש ונראה מדבריהם שהיו גורסין להדיא במתני' דיש להם זרוע ע"ש וכן משמע מדברי הרב המאירי שגורס כן והשתא תקשי להו א"כ מאי פריך בגמ' ותו ליכא וכו' שהרי לא קחשיב אלא אין טעונין לחם וטעונין זרוע וכו' וי"ל דס"ל לתוס' דמנחות דמידי ארבעה אין טעונין לחם וטעונין זרוע קתני לא קתני אלא אין טעונין לחם ותו לא משמע דלא נחתא לאשמעינן אלא לענין לחם ולהכי פריך שפיר לחשוב נמי הך שלמי נזיר ששחטן וכו דאין טעונין לחם ומאי אכפת לן במאי דיש להם זרוע ואין להם זרוע ומשני דגבי לחם גופיה לא חשיב אלא כמצותן: ודע דצ"ל דס"ל להתוס' בפירוש ר"ת הכא האין להם זרוע דקתני גבי הך שלמי נזיר שלא כמצותן היינו לענין שיתבשל לבדו דאי כתירוץ התוס' לענין תנופה א"כ ע"כ דיש להם זרוע דמתני' לענין דניתן לכהן דלתנופה בעינן כפי. הנזיר וא"כ מאי ק"ל למת הטעינו כאן זרוע יותר וכו' הא אידי ואידי שוין ואי ס"ל דאין להם זרוע דהך שלמי נזיר וכו' אין להם כלל ואין ניתן לכהן א"כ תקשי להו קושיית התוס' הכא דאמאי אין לתם זרוע מ"ש מנאכלין ליום א' בחומר שלמי נזיר אלא ע"כ צ"ל דס"ל כפי' ר"ת הכא וק"ל:

ולענין פסקא ראיתי להרמב"ם ז"ל פ"ח מתלכה נזירות דין י"ב שפסק להך דשלמי נזיר דשחטן שלא כמצותן וכתב וז"ל ואין טעונין לחם ולא מתנות ולא זרוע עכ"ל והק' הלח"מ ז"ל דבגמ' לא אמרו אלא לא זרוע ולא לחם אבל מתנות אם כונתו חזה ושוק ק' הא איכא בשלמי נדבה חזה ושוק ואם נאמר דמתנות הוי הזאות דהיינו שתי מתנות שהן ארבע כ"ש דא"א לומר כן וכו' והניח בצ"ע ונלע"ד דלעולם כונת רבינו חזה ושוק מיהו אע"ג דבשלמי נדבה איכא חזה ושוק מ"מ לא בעי תנופה דבעינן על כפי הנזיר וכ"כ במקובצת וז"ל וכן אין חזה ושוק טעונין תנופה דבעינן על כפי הנזיר עכ"ל ומפרש רבינו בפי' התוס' דאין טעונין זרוע לענין תנופה וכן נמי מפרש אין טעונין לחם דקתני לענין תנופה וכן פי' נמי במקובצת ע"ש וא"כ י"ל דרבינו או דהוה גריס להדיא ולא מתנות או דס"ל מה"ה נפקא ומפרש לכולהו לענין תנופה ולא הוצרך לבאר אלא נקט כלשון הברייתא דכן דרכו של רבינו כמ"ש הלח"מ ז"ל פ"ה מה' פיסולי המוקדשין דין ב' וכן נמי בהנך ד' אילים דפסק רבינו פ"ט מהלכות נזירות דאין טעונין לחם נקט לישנא דמתני' דלא קתני אלא לחם לחוד ולעולם דה"ה נמי לזרוע ולמתנות דאין להם תנופה משום דבעינן

על כפי הנזיר וסמך על מה שביאר גבי הך שלמי נזיר דשחטן שלא במצותן וכו' ודו"ק ועיין מזה לחידושינו פ"ג דכריתות דף ט"ז ע"א ע"ש ודו"ק: בא"ד אין להם זרוע כמצותן שיטעון תנופה וכו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד אלא לבדו יבשליניה עכ"ל כצ"ל:

ד"ה ה"ג היו לה מעות וכו' בגמ' מפרש דהנהו סתומים יפלו לנדבה לעולה לקייץ המזבח וכו' כצ"ל חפשתי ולא מצאתי בגמ' דמפרש הכי אלא התוס' הוא דכתבו כן לקמן בעבר הדף ד"ה היו לו מעות וכו' וד"ה יפלו וכו' ולקמן דף כ"ו ע"ב ד"ה והשאר וכו' ע"ש ונראה להגיה בגמ' אפרש ודו"ק ועיין כיוצא בזה לה' אורח מישור ז"ל ריש מכלתין דף ב' ע"א ד"ה או אהא נאה וכו'. והנה מ"ש עולה לקייץ המזבח ונסכים משל צבור הכי איתא בפ"ג דמסכת תמורה דף ך' ע"ב במשנה דקתני והלא אף נדבה עולה וכו' ונסכים משל צבור וכו' ע"ש והנה בפ"ב דמסכת מעילה דף ט' ע"ב אמרינן הנהנה מבשר ק"ק רב אמר מה שנהנה יפול לנדבה ופסקה הרמב"ם בפ"ג מה' מעילה דין יו"ד וראיתי להכ"מ ז"ל שכתב וז"ל ופירש"י יפלו לנדבה לקרבנות צבור והתוס' פירשו לנדבה לעולה לקייץ המזבח עכ"ל משמע מתוך לשונו שפי' רש"י ותוספות הם פירושים מחולקים ואחר המחילה זה אינו אלא מ"ש התוס' לעולה לקייץ המזבח היינו לעולה של צבור כמבואר במתני' פ"ג דתמורה ומה"ט נמי כתבו התוס' הכא דנסכים משל צבור משום דקרבן צבור הוא וכן נמי אין לוקחין בהנך מעות אלא עולות לצבור ולא לשום קרבנות כדאיתא בפ"ד דתמורה דף כ"ג סע"ב ליקח בדמיו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים ע"ש וא"כ רש"י ותוס' אידי ואידי חד פירושא הוא ועיין לרש"י פרק תמיד נשחט דע"ג ע"א ודו"ק:

בא"ד וכן פי' בכל דוכתא וכו' עכ"ל אפשר דכונתם משום דפ"ד דיומא דמ"א ע"ב איתא נמי כה"ג דקאמר והאי עולה אזלה לנדבה וכתבו שם התוס' דע"כ דאינו ר"ל לנדבת צבור אלא נדבת יחיד ושוב הקשו דבכל דוכתא דאמרינן יפלו לנדבה הוי נדבת צבור ותירצו שפיר לנדבת צבור ע"ש וא"כ אפשר דלזה נמי נתכוונו הכא שכתבו וכן בכל דוכתא כלומר דאף דההיא דפ"ד דיומא נמי והוא כמ"ש התוס' שם ודו"ק:

ד"ה דאי ס"ד וכו' ודוקא חובות שהיא חייבת וכו' אבל נדרים ונדבות לאו כל כמינה וכו' עכ"ל וק' שהרי נזירות נמי נדר הוא ואמאי משתעבד לה בעל ושו"ר בש"מ שהרגיש בזה וכתב וז"ל אכל בנזירות ליכא למיחש שמא תקניטנו כיון שהיא מצטערת בכך הרא"ש ז"ל בפי' עכ"ל וראיתי עוד לה' המאירי ז"ל שכתב בע"א וז"ל ולענין נזירות נראה לי לפ' כגון שאינה יודעת שהנזירות טעונה קרבן אבל שתהא נודרת ונודבת קרבן להדיא לא והדברים נראין עכ"ל:

דף כד:

גמ' ארבעה אילים שאין טעונין לחם וכו' אע"ג דבכולהו הוי מטעמא דבעינן כפי הנזיר כפי' רש"י ותוס' אצטריך למתני בכל חדא וחדא אין טעונין לחם אגב דקתני נאכלין ליום א' וק"ל:

שם גמ' כשרים ולא עלו לבעלים וכו' הא דלא קתני אלא שלא עלו לבעלים וכו' בדתנן הכי ריש פ"ק דזבחים דף ב' ע"א עיין להתוס' שם ד"ה ואסור וכו':

רש"י ד"ה איבעית אימא וכו' דאי קמצה מעיסתה אמרינן נמי מה שמקצתה קנה כולה עכ"ל נראה דהוכרח לפרש כן דאי לענין אוקמתא בעלמא הוא דקאמר ואב"א וכו' פשיטא דמתוקמא מתני' בהכי שהרי אוקמתא זו משנה ערוכה היא בפרק בתרא דנדרים דף פ"ח וגם על ר' פפא קשה מהיכא תיתי שהוצרך לאוקמתא אחרת שקמצה מעיסתה אבל לפי דברי רש"י ניחא דלענין דינא פליגי והילכך ר' פפא אוקמה שקמצתה מעיסתה מילתא אגב אורחיה קמ"ל להשמיענו הדין דשלה הוא וקאמר ואב"א לאפלוגי עליה כן נראה לכאורה אמנם ע"כ דאין זה מוכרח שהרי בפרק בן סורר דף ע"א ע"א איתא נמי כה"ג גבי האי דקאמר ער שיגנוב משל אביו ומשל אמו ופריך אמו מנ"ל מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני שגנב מרמי סעודה המוכנת וכו' והדר מסיק ואבע"א דאקני לה אחר וכו' ע"ש והתם ע"כ דלאב"א לא פליג לדינא שהרי ודאי דבדמי סעודה המוכנת ליכא מאן דפליג דהדין דין אמת דשלה הוי לא ע"כ לומר אע"ג דאוקמתא דאקנה לה אחר משנה היא בפרק בתרא דנדרים מ"מ במקום דשייך אוקמתא אחריתי ניחא ליה לאוקמה ולעולם דלא פליגי לדינא וה"נ סוגיא דהכא דכוותה וכן צ"ל נמי לדברי התוס' הכא ד"ה שקמצה וכו' לפי תירוצם קמא דלא פליגי לדינא שהרי ודאי באומר לה צאי ידיך במזונותיך ליכא מאן דפליג דשלה הוי ונראה דגם לפי תירוץ הר"ם נמי ע"כ משמע דלאב"א לא פליגי לדינא דדומיא דתירוצם קמא דלא פליגי לדינא דאל"כ כולי האי הו"ל לבאר וא"כ ע"כ דרש"י ותוס' פליגי לדינא שהרי קי"ל כאב"א וא"כ נמצא אליבא דרש"י אי קמצה מעיסתה של בעל הוי אבל לפי תירוץ הר"ם אף לפי אב"א אי קמצה מעיסתה שלה הוי. ודע דמדברי רש"י סוף פרק מציאת האשה דף ס"ה ע"ב בד"ה מותר מזונות וכו' משמע דס"ל כתירוץ הר"ם שכתב וז"ל כגון וכו' שאינה רעבתנית עכ"ל משמע אבל אי רעבתנית כגון שלא אכלה כדי שובעה אין ה"נ דשלה הוי ונר' דמחלפה שיטתיה מפירושו דהכא וס"ל דגם לפי ואב"א הדין דין אמת: וראיתי בש"ע א"ה סי' ע' ס"ק ג' בהגהה שכתב וז"ל צימצמה והותירה הוא של הבעל ע"ש וע"כ דס"ל כפירש"י הכא אבל הרמב"ם פרק י"ב מה' אישות דין י"ג לא ביאר דין זה אי קמצה מעיסתה ועיין לה'

מש"ל ז"ל שם שהביא לתירוץ הר"ם שכתבו התוס' הכא ויש לתמוה עליו שלא הזכיר לדברי רש"י הכא דע"כ פליג עם התוס' גם לא הזכיר דברי רש"י סוף מציאת האשה שזכרנו וצ"ע:

רש"י ד"ה לא נהנין וכו' דבכל מעה ומעה וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ז מה' מעילה דין ו' בתוך דבריו בד"ה והבאתי את השלישית מההיא דפרק ולד חטאת וכו' ע"ש. ועיין עוד לפירש"י פ"ג דמעילה דף י"א ע"א ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ט מה' נזירות דין ט':

ד"ה ושאר כל שלמי נזיר לעיל איירי בשלמים עכ"ל הס"ד ואח"כ מתחיל הדיבור ששחטן וכו כצ"ל:

תוס' ד"ה ואמר לה ע"מ וכו' מ"מ כי לענין איסורין אתשיל וכו' עכ"ל ר"ל הא דפסק ר"ת כרב לענין היכא דנ"מ לענין איסור אבל היכא דהנפקותא לענין ממון אין ה"נ הלכה כשמואל ולשון אתשיל לאו דוקא אלא לישנא דתלמודא בעלמא נקטו בפרק יו"הך דף פ' ע"ב דקאמר כי אתשיל בעוג מלך הבשן אתשיל וכו' וכן בפ"ג דחולין דף נ"ב ע"ב ופירושו לשון שאלה כפירש"י שם ע"ש:

ד"ה אמר שמואל וכו' לא תיתב אלא עמוד על כרעך וכו' עכ"ל ר"ל דהוק' להו אטו דרך הישיבה על הכרעים היא ותירצו דה"ק לא תיתב בקרקע אלא עמוד על כרעיך ותרתי מילי קאמר ודלא תימא פי' על כרעיך אינו רגלך אלא מלשון כרעי המטה ומתפרש כפשוטו לא תיתיב על כסאך לזה הוכיחו כמו מתותי כרעיה דר' חנינא דהתם ע"כ דר"ל רגלך וז"ל הריטב"א בחידושיו לפרק קמא דמכות דף ג' ע"ב ד"ה לא תיתב אכרעיך וכו' פי' ר"ת ז"ל כי לשון קצר הוא לא תיתב אלא עמוד על כרעיך וכרעיך רגליך כדאמר צריך למדחסי' לכרעיה ויש לפרש עוד לא תשב אפי' במקום שכרעיך עומדין י"מ כרעיך לשון כרעי המטה כלומר בכסאך עכ"ל:

ד"ה שלא וכו' ועשה מעשה בגופו וכו' עכ"ל דקדקו למנקט מעשה בגופו לאפוקי אם נטמא דבאה מאליה ועיין במקובצת לקמן בהך משנה שכתב שהרא"ש מסופק ליה בזה ע"ש:

ד"ה שאחר מיתה דתנן וכו' אע"ג לקיימה לשלמים וכו' עכ"ל ר"ל אע"ג דאין כאן שלמים ממש אלא דמים בעלמא דקיימי לשלמים מ"מ מידי דהוה שלמים מחיים ר"ל לא גרע דמי שלמים משלמים עצמן וכיון דבשלמים עצמן אסור ליהנות מדאורייתא ה"ה דמיהם ויותר נ"ל להגיה בדבריהם כיון במקום ואע"ג וק"ל. וראיתי לרש"י פ"ק דמנחות דף ד' ע"ב בד"ה לא נהנין שכתב וז"ל מדרבנן מפני דמי עולה שבהן עכ"ל וראיתי לה' שע"ה ז"ל הלכות חמץ דף ע"ג ע"ג שכתב וז"ל ומ"ש רש"י מפני דמי עולה שבהן נ"ל דט"ס נפל

בספרים דמשמע דבדמי שלמים ליכא איסורא אפי' מדרבנן והא ליתא שהרי בשמעתין מוכח בהדיא דאיסורא מיהא איכא ולפחות מדרבנן ותו דבדמי עולה איכא איסורא דאורייתא וכדתני במתני' מפני שראוין לבוא כולם שלמים דמשמע הא לא"ה מועלין בהן ולכך נראה דהאי מפני דמי עולה שכתב רש"י קאי אמ"ש אח"כ ולא מועלין וכצ"ל ולא מועלין מפני דמי עולה שבהן מפני שראוין לבא כולם שלמים עכ"ל ע"ש ואכתי ק"ל לפי מה שפירש"י בפ"ג דמעילה דף י"א ע"א גבי אין מועלין דאע"ג דאיכא בהדייהו דמי עולה וחטאת דבני מעילה מ"מ אזלינן לקולא דאי אמרת מועלין מפני שראוי להביא בכולן עולה הוי חולין בעזרה ולכך לא אזלינן לחומרא א"ד ע"ש והשתא לפ"ז ע"כ דוקא לגבי מעילה לא אזלינן לחומרא משום חשש חולין בעזרה אבל גבי איסור הנאה ע"כ ודאי דנזיל לחומרא ונימא דאסור מדאורייתא משום דכל מעה ומעה שמא של עולה היא ובדמי עולה איכא איסורא דאורייתא ולכן נראה דמ"ש רש"י פ"ק דמנחות מפני דמי עולה שבהן קושטא קאי אלא אדרבא צריך להגיה מדאורייתא במקום מדרבנן וכונתו כדכתי' ואדרבא יש לתמוה על התוס' הכא לפי הצד שכתבו דלא נהנין מדרבנן וכ"ה דעת הרמב"ם כמ"ש התי"ט בפ"ג דמעילה מה יענו בקושיא הלזו דניזיל לחומרא גם אמאי הוצרכו התוס' הכא לומר מידי דהוה אשלמים מחיים וכו' וכ"כ עוד לקמן דף כ"ו ע"ב ד"ה תניא וכו' בסוף דבריהם ע"ש בלא"ה תיפוק ליה כיון דדמי עולה מעורבין בהן נזיל לחומרא וצ"ע ומיהו י"ל דס"ל להתוס' דאע"ג דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא היינו מדרבנן הוא דאזלינן לחומרא וכ"ה דעת רבינו פ"ט מה' טומאת מת דין י"ב כמ"ש שם הכ"מ ז"ל ע"ש אבל רש"י ס"ל דמדאורייתא אזלינן לחומרא ולכך כתב לא נהנין מדאורייתא. מיהו ק' דא"כ איך כתב רש"י פ"ב דמעילה דטעמא דאין מועלין משום דא"א מועלין הוי חולין בעזרה וכו' ואמאי הוי חולין בעזרה כיון דמדאורייתא אזלינן לחומרא אלא ע"כ דס"ל לרש"י דמדרבנן הוא דאזלינן לחומרא ומעתה הך הגהה שהגהנו בדברי רש"י בפ"ק דמנחות ליתא ואדרבא לדעת הסוברים דמדאורייתא אזלינן לחומרא לא ידענו מה יענו בקושיית רש"י בפ"ג דמעילה דאמאי לא אזלינן לחומרא ונימא דמועלין ועוד שראיתי לה' מש"ל ז"ל פי"ח מה' איסורי ביאה דין א' שכתב בתוך דבריו וז"ל ורש"י נראה שהולך לשיטתו דסבר דספיקא דאורייתא לחומרא הוי דבר תורה וכו' עכ"ל ע"ש אלמא דרש"י הוא מכת הסוברין לחומרא מדאורייתא וצ"ל דאע"ג דמדאורייתא אזלינן לחומרא לאו היינו דחשיב כמו וראי אלא ר"ל דמספק נזיל לכל החומרות וכן משמע מדברי ה' הלכות קטנות סי' רע"ז שכתב וז"ל אפי' אי הוי לחומרא מדאורייתא אין ספק מוציא מידי ודאי ע"ש וכ"כ ה' ערך השלחן. נר"ו חי"ד סי' ק"י דף צ"ו ע"ג ד"ה וראיתי

וכו' משם הרשב"א ע"ש והילכך אי איכא נמי חשש חולין בעזרה לא אזלינן לחומרא אלא אדרבא לקולא והשתא מתיישבן דברי רש"י בפ"ק דמנחות ע"פי הגהתנו דלענין איסור הנאה ניזיל לחומרא מדאורייתא ולענין מעילה אדרבא ניזיל לקולא משום שמא חולין בעזרה מיהו ראיתי לה' ערך השלחן נר"ו שכתב משם הר"ן בתשובה דלמ"ד אזלינן לחומרא מדאורייתא חשיב כמו ודאי דלא כהרשב"א ע"ש וא"כ לא ידעתי מה יענה בקושיית רש"י דפ"ג דמעילה אמאי קתני מתני' אין מועלין ולא אזלינן לחומרא וכה"ג ק"ל עוד מהא דקי"ל ספק נזיר חמור מודאו משום דעל ספיקו לא מצי מביא קרבן משום חשש חולין בעזרה כדאיתא פ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב ע"ש ואמאי הוי חולין בעזרה לדעת הר"ן דמדאורייתא אזלינן לחומרא וחשיב כמו ודאי נזיר וצ"ע. ועיין לחידושינו לפ"ק דמכלתין דף ח' ע"א ברש"י ד"ה ר"ש היא וכו' ע"ש ועיין לה' שע"ה ז"ל הלכות חגיגה דף ס"ג ע"ג ד"ה עוד וכו' שכתב וז"ל דהתוס' ז"ל משום דס"ל הא דאמרינן ספיקא דאורייתא לחומרא היינו מדאורייתא ולכך הוצרכו לפרש וכו' כי היכי דלא ליתי חולין בעזרה וכו' עכ"ל ע"ש וצ"ע ועיין לחידושינו פ"ה דכריתות דף כ"א ע"א ד"ה כוי וכו' ודע דמ"ש ה' שע"ה ז"ל הל' חמץ שזכרנו דדמי עולה איכא איסורא דאוריית' וכדתני במתני' מפני שראוי להביא שלמים דמשמע הא לא"ה מועלין ע"ש בפשיטות ה"ל להביא מסיפא בהדיא דקתני דמי עולה מועלין בהן ודו"ק:

ד"ה ואין טעונין לחם במנחות פרשינן דבעי על כפי הנזיר לתנופה וכו' עכ"ל נראה דתיבת לתנופה טעות היא דמשמע לשון תנופה הוא דבעינן כפי הנזיר אבל לחם צריך להביא וזה אינו דכבר הוכחנו מדבריהם לעיל בע"א ד"ה ה"נ ואינם וכו' דא"צ להביא לחם ועוד דבמנחות גופה דפירשו שם דבעי על כפי הנזיר אדרבא מבואר מדבריהם דא"צ להביא לחם שהרי משמע מדבריהם דגרסי במתני' יש להם זרוע וע"כ אינו לענין תנופה אלא לענין דניתן לכהן וא"כ כיון דקתני מתני' אין טעונין לחם ויש להם זרוע משמע דבר והופכו קתני דאין טעונין לחם כלל אבל יש להם זרוע לכהן ודו"ק: תוס' ד"ה יפלו לנדבה וכו' וא"ת לישני מפני וכו' עכ"ל אע"ג דהוי חשש חולין בעזרה כיון דאיכא ה"ט מפני שראוי להביא עולה לא הוי חולין בעזרה וראיתי לה' זרע יצחק זצ"ל הנדפס עם ספר בני יוסף בליקוטיו להש"ס שכתב וז"ל דלפירש"י דפירש דבכל מעה ומעה וכו' א"כ ל"ק מידי קושיית התוס' דיפלו לנדבה משמע דבכולן מיירי טפי ממאי דמשמע במאי דקתני רישא אין מועלין וכו' עכ"ל ע"ש היינו טעמא משום דיפלו לנדבה תקנה היא ולא שייך שיתקנו הקצת ולא הכל. ודע שהתי"ט פ"ג דמעילה משנה ב' ד"ה מפני וכו' הוכיח שדעת רבינו דלא כפירש"י דבכל מעה ומעה וכו' מדלא חילק בפרק

רביעי דמעילה דין ג' וכו' ע"ש ועוד נראה הכרח אחר מדברי רבינו בפ"ה מה' פסולי המוקדשין דין י"ב שכתב גבי מחוייבי קנים דיפלו לנדבה מה"ט שכולם ראוים להביא עולה ע"ש ואי ס"ל כפירש"י א"כ לא מהני ה"ט כמ"ש ה' זרע יצחק ז"ל ומה שיש לעמוד בדברי רבינו עיין לחידושינו לקמן דף כ"ו ריש ע"א ע"ש. עוד ראיתי להרב ז"ל שהק' דע"כ דמרישא דמתני' מוכח דאפי' איכא ה"ט מפני שראוי להביא עולה אפ"ה הוי חולין בעזרה כפירש"י במעילה דף י"א ע"א ותי' דעד כאן לא אמרינן הכי אלא במעילה אבל בגוף הקרבן יכול לשנותו למי שירצה כדקתני מפני שראוי להביא בכולן שלמים עכ"ד ע"ש ור"ל אע"ג דה"נ דאמרינן יפלו לנדבה מפני שראוי להביא עולה אם נהנה מביא קרבן מעילה לא דמי לרישא דכבר נהנה ואי אמרי' מפני שראוי להביא עולה הוי הגוף במעילה ויביא קרבן מעילה והוי חולין בעזרה אבל גבי סיפא אמרי' ה"ט הגוף דקרבן דיפלו לנדבה ולא הוי גוף הקרבן חולין בעזרה מפני שיכול לשנותו וממילא הוי כדין עולה דאינו נהנה ואם נהנה מביא קרבן מעילה כדין קרבן עולה ומה"ט נמי כתבו התוס' דה"ה דהוה מצי לאותוביה משלמים דאינה כליל ועולה כולה כליל ולא כתבו דשלמים לאו בר מעילה ועולה בר מעילה והוי חולין בעזרה אלא משום כיון דיכול לשנות גוף הקרבן והמעילה ממילא היא ודו"ק. עוד כתב הרב דתוס' דקרי להו מאי קרי להו הרי תירוצם מבואר וכתב דקס"ד דמסתמא רצון האיש הוא מה שתיקנו רבנן ורבנן תיקנו שיפלו לנדבה ומסתמא כך רצון בעל הקרבן את"ד ע"ש ואע"ג דאכתי איכא למפרך דאמאי לא תיקנו רבנן דיפלו לים המלח שראוי להביא בכולן חטאת ונימא דכך רצון בעל הקרבן שיפלו לחטאת כמו שתקנו רבנן י"ל משום דלשון והלא דמי חטאת מעורבין וכו' משמע דפריך הכחשה דהיינו משום חולין בעזרה וכן משמע מפירש"י ד"ה מותר נדר וכו' ולכך הוקשה להו שפיר דאין כאן משום חולין בעזרה מפני שראוי להביא בכולן עולה ועי"ל דלא ניחא להו לתקן הפסד קדשים:

עוד כתב ה' ז"ל וז"ל אבל התי"ט כתב דקושייתם היא דה"נ איכא חומרא דכולה כליל ובמחילה מכת"ר נהי דלגבי שלמים וכו' ואף לגבי שלמים וכו' את"ד ע"ש באורך ולע"ד נראה דהתי"ט אין כונתו דהוק' ליה משום דחיישינן לחולין בעזרה דודאי ע"ז לא תירץ כלום משום חומרא דכולה כליל שהרי ס"ס חולין בעזרה הוא בין לגבי חטאת בין לגבי שלמים כמו שהק' ה' ז"ל אלא דקושיא זו אין ה"נ דס"ל להתי"ט דבגוף הקרבן יכול לשנות וכדברי ה' ז"ל אלא דהוקשה ליה לפי טעם התוס' דיפלו לנדבה מפני דהיה ראוי להביא בכולן עולה תקשי להו מ"ש רישא ומאי שנה סיפא כי היכי דברישא אזלי' בתר השלמים ה"נ בסיפא ניזל בתר השלמים ונימא דיפלו לשלמים מפני שראוי להביא בכולן

שלמים ולזה תי' דזיל הכא לחומרא ודזיל הכא לחומרא דרישא מפני איסור חולין בעזרה וסיפא מפני חומרת כליל ולכך לא אמרי' יפלו לשלמים והא דלא א אמרינן יפלו לחטאת מפני חומרת החטאת דילכו לים המלח היינו משום דחומרת ים המלח א הוי חומרא אלא אדרבא קולא היא דהפסד קדשים הוא ומשום חולין בעזרה ליכא כיון דיכול לעשות גוף הקרבן כנ"ל כוונתו ודו"ק. עוד כתב הרב ז"ל ומה שהביא התי"ט בלשון התוספות וליתני ט"ס הוא וצ"ל ולישני וכו' וקאי למקשה דמאי ק"ל וז"ש ולכך פריך וכו' ודו"ק עכ"ל ולכאורה דדבר פשוט הוא דט"ס הוא גם מ"ש דקאי למקשה פשוט הוא ג"כ. גם מ"ש ולכך פריך וכו' לכאורה אין צורך לכ"ז החיזוק ומשמע מדברי ה' ז"ל דגי' זו וליתני מתיישבת אלא משום דכתבו ולכך פריך וכו' וצריך להבין היאך מתישבת ונראה דאי הוה הגי' וליתני ע"כ דאין כוונתם. להקשות על המקשה דמאי ק"ל וכו' דודאי דאיכא למימר דניזיל לחומרא משום חולין בעזרה כמו שהקשה ה' ז"ל אלא דכונתם להקשות בפשיטא דמתני' דקתני יפלו לנדבה אמאי לא קתני טעמא משום שראוי להביא עולה כי היכי. דקתני רישא מפני שראוי להביא שלמים וקבעו דבריהם הכא משום דלפי המסקנא טעמא דמתני' משום הלכה למ"מ או כדר"ל אבל לדעת המקשה דלא אסיק אדעתיה הך טעמא א"כ ע"כ טעמא דמתניתין מפני שראוי להביא עולה שהרי לא קפריך אלא משום חשש חולין בעזרה, משמע אבל אי לא חיישינן לחולין בעזרה. ניחא לים מתני' וא"כ ע"כ מידי הוא טעמא דיפלו לנדבה אלא משום שראוי להביא עולה וא"כ אמאי לא קתני ליה מתני' להאי טעמא להדיא כי היכי דקתני ליה רישא כיון דטעם זה דומה לטעם דרישא ממש ואהא תירצו דע"כ לא שייך ה"ט וע"כ המקשה ה"ה דהו"מ למפרך מ"ע אלא עדיפא פריך משום חולין בעזרה ולכך הוצרך ה' ז"ל לכ"ז כנ"ל עומק כונתו אף שקיצר ודו"ק: ומיהו לפי דרך זה דהגי' היא וליתני דע"כ דכונת התי"ט אינו אלא ליתן טעם מ"ש רישא ומ"ש סיפא דאמאי בסיפא לא אמרי' נמי יפלו לשלמים מפני שראוי להביא שלמים כמו רישא ולזה תירץ דזיל הכא לחומרא וזיל הכא לחומרא דברישא מפני חשש חולין בעזרה וסיפא משום חומרא דכליל ומ"מ אכתי קשה מה שהק' עליו ה' ז"ל דמה הרויח התי"ט שהרי אכתי קשה מ"ש רישא דחיישת לחולין בעזרה ואלו בסיפא לא חיישת לחולין בעזרה דהיינו קושיית המקשה אלא דלפי האמת דהגי' היא ולישני לא משמע לה' ז"ל דכונת התי"ט מ"ש רישא ומ"ש סיפא אלא דכונתו לחזק קושיית התוס' דלא הוי חולין בעזרה משום חומרא דכליל ולכך ה' ז"ל הק' עליו ומ"מ אינו מוכרח אלא דכונת התי"ט כדכתי' דהוק' ליה מ"ש רישא ומ"ש ש סיפא אבל משום חולין בעזרה לא ק"ל משום

דבידו לשנות וכדברי ה' ז"ל ודו"ק: בא"ד וי"ל דהכא משום כשהוא תי וכו' עכ"ל ובזה ניחא נמי מה שהקשה בדבור שלפני זה דלכך לא ק"ל אמתני' וכו' וק"ל:

דף כה.

בא"ד דלא משמע הכל קרבנותיו וכו' כצ"ל:
שם גמ' התורה אמרה מותר נדר יהיה נדבה וכו' דר' דמתיבת ולכל מפיק לה דיתירה היא אלא לרבות אפי' מותר נדר יהיה נדבת וא"ת א"כ לכל נדריהם למאי אתא כבר דרשינן לה בת"כ לרבות הגוים שנודרין מכל דבר אפי' יין ולבונה עצים ע"ש. ומכאן ק"ל על התוס' פ"ק דר"ה דף ה' ע"א ד"ה התורה אמרה וכו' שכתבו משם הר"א משולם דלא שייך לומר אמרה תורה אלא בדבר שהצדוקין מודים בו דבהדיא כתיב וכו' עכ"ל ע"ש שהרי הכא אינו בהדיא אלא דרשת חכמים מדכתיב לכל וקאמר והתורה אמרה וצ"ע. ועיין עוד לחידושינו שם וכמו כן קשה מהא דאמרינן לקמן פרק ג' מינין דף ל"ה ע"ב שהרי אמרה תורה משרת וכו' והיינו מיתורא כפירש"י ותוס' שם ע"ש ופריך עלה התם דף ל"ז ע"א ממאי דהאי משרת להתיר מצטרף דילמא ליתן טעם כעיקר וכו' ויותר קשה דנקט שהרי אמרה תורה דלשון שהרי מוכח דדייק טפי ועיין לה' יד מלאכי ז"ל סי' ס"ד וצ"ע:
תוס' ד"ה מפורשין וכו' דהכל נקרא מותר חטאת וכו' בין תמורת חטאת בין הא דהכא דמפרש וכו' כצ"ל:
ד"ה ואמאי וכו' ה"א תנהוג בתמורת אשם דין אשם כדין תמורה וכו' כצ"ל: בא"ד ה"א דדין תמורת אשם אשם כדין וכו' כצ"ל:
בא"ד ותמורת אשם לשם אשם אלא וכו' כצ"ל:
בא"ד ואי מקרא וכו' אבל יקריבנה עולה ושלמים וכו' עכ"ל דע דבפ"ב דמס' בכורות דף ט"ז ע"א איתא כה"ג ומסיק דאי מקרא ה"א לרעייה וכו' ע"ש והיינו משום דהתם קאי אקרא דטמא דלא שייך לפרשו הקרבה אבל הכא גבי קרא דרק ניחא טפי לפרשו הקרבה דמסתמא חות דרגא קאמר קרא דאינו קרב אשם אלא קרבן אחר ודו"ק. ודע שיש עוד הפרש אחר בין הסוגיא התם לדהכא דהכא ליכא לפרושי דמאן דפריך אשם נמי הילכתא גמירי לה הוי קושיית פשיטא דהכי משמע פשטא דתלמודא דמתחלה קאמר ל"ל קרא ועלה קאמר אשם נמי וכו' כלומר אשם נמי ל"ל קרא אבל ההילכתא לא הוי הפך הקרא משום דקרא נמי איכא לפרשו כמו ההילכתא או רועה לרש"י או עולה לר"ח אבל בסוגיא התם ע"כ דלפי' ר"ת דבאשם עולה הא דפריך התם אשם נמי וכו' היינו קושיית הכחשה משום דקרא דטמא לא שייך לפרשו אלא או רעיה או מיתה היפך

ההלכה דבאשם עולה גם לפי המסקנא דהכא ודהתם ע"כ דיש חילוק דלמאי דמשני הכא דאצטריך קרא לעשה ה"ל קרא דרק איירי בין באשם בין בחטאת כמבואר בדברי התוס' וה"ק קרא דיקריבם בדינייהו הא כדאיתיה והא כדאיתיה יתיה דחטאת מתה ואשם עולה לר"ת ורועה לפירש"י אבל התם ע"כ דלא איירי קרא דטמא אלא דוקא בחמש חטאות ולא באשם וכדדייק התם תלמודא דאמר אלא לעולם בחמש חטאות מתות וכו' משום דלא שייך לומר דאיירי נמי באשם דהא לפי' ר"ת הלכה אשם עולה וקרא דטמא ע"כ או מיתה או רעייה קאמר ולרש"י נמי לא שייך לומר דקרא איירי בתרוייהו דא"כ דפי' טמא ישתנה דלגבי חטאת הוי מיתה ולגבי אשם הוי רועה וזה ודאי לא יתכן. מיהו ק"ק לפירש"י אמאי לא מוקי ליה התם לקרא באשם דוקא ואי מקרא הו"א מתה קמ"ל הילכתא רועה ואי מהילכתא לאו ליכא לכך אצטריך קרא ללאו ויש ליישב דאין ה"נ אלא משום דפשטא דטמא משמע טפי דאסור באכילה דהיינו מתה ואע"ג דקאמר התם דאי מקרא הו"א לרעייה לכך אצטריך הלכה לגלויי מתה י"ל אין ה"נ דהוה טעינן מ"מ לא ניחא ליה לתלמודא לעשותו אמת ודו"ק. ודע שראיתי לה' חק נתן ז"ל במסכת תמורה פ"ג דף ך' ע"ב בד"ה בדמיהן וכו' שהק' על ר"ת מהך סוגיא דפ"ב דבכורות שזכרנו דאמאי לא פריך התם עדיפא מינה קושיית הכחשה וכו' וכתב דאין ה"נ אלא אגב וכו' ע"ש באורך ואחר המחילה מכת"ר לא ירדתי לסוף דעתו דאיך יתכן דקושיית תלמודא התם בפ"ב דבכורות אינה קושיית הכחשה לפי' ר"ת שהרי כיון דקושטא הוא דקרא והילכתא סותרים דקרא קאמר טמא וע"כ או רעיה או מתה והילכתא קתני עולה א"כ היכי שייך לומר דקושיית תלמודא התם היא קושיית פשיטא ובודאי דקושטא הוא דקושיית הכחשה היא גם התוס' בהך סוגיא עצמה הביאו לדברי ר"ת הללו ע"ש וזה פשוט ודע עוד שיש להקשות על ה' ז"ל מדברי עצמו פ"ג ל דתמורה דף י"ז ע"ב ד"ה אי דעולה וכו' ועיין לחידושינו שם ודו"ק:

בא"ד קמ"ל הילכתא חטאת מתה וכו' עכ"ל משמע מדבריהם דקרא אצטריך נמי לחטאת ואצטריך הילכתא לגלויי דפי' דקרא למתה דלא תימה עולה או שלמים וכן משמע לישנא דתלמודא דקאמר אלא אי מהילכתא וכו' מלשון לא משמע דחזר משנוייא דמשני קרא לאשם הוא דאתא אלא דאצטריך נמי לחטאת וק"ק אמאי לא כתבו בפשיטות דאי מקרא לא הוה ידענא מניינא כמה הוי לכך אצטריך הילכתא לומר שהם חמש וכה"ג ק"ל אסוגיא דפ"ב דבכורות שזכרנו לעיל דקאמר דאי מקרא הו"א רועה קמ"ל הילכתא למיתה ואמאי לא קאמר בפשיטות דאצטריך הילכתא משום מניינא וי"ל דמסתמא דכל החמש חטאות שקולים הם דהכל נקרא מותר חטאת כמ"ש התוס' לעיל ד"ה מפורשין

וכו' ומקרא לחוד סגי משום דאי מנייהו מפקת אבל קשה ל"ל הילכתא לגלויי דפי' דקרא מתה בלא"ה ת"ל דשמעינן לה מאידך הילכתא דקתני כל שבחטאת מתה וכו' אלמא ע"כ דפי' דקרא מתה ועלה קאי ההילכתא דכל שבחטאת מתה ונהי דהגופא דההילכתא שבחמש חטאות מתות לא תקשה ל"ל תפוק ליה מאידך הילכתא דכל שבחטאת מתה וכו' משום דלשון כל שבחטאת מתה וכו' אינו מתיישב עד דכבר תני במקום אחר דאין חמש החטאות מתות מ"מ לא ליכתוב אלא הקרא ואידך ההילכתא וע"כ דקאי אקרא ומינה נשמע בפי' דקרא מתה אבל ההילכתא דחמש חטאות מתות לא אצטריך וכן ק קשה נמי אסוגיא דפ"ב דבכורות דקאמר דאי מקרא הוה אמינא רועה קמ"ל הילכתא למיתה ות"ל דמאידך הילכתא דקתני כל שבחטאת מתה ע"כ שמעינן דפי' דקרא מתה וזו קושיא אלימתא היא בעיני ולפי חומר הנושא אפשר לומר דקאי לישנא דבכל שבחטאת מתה אינו מלישנא דההילכתא אלא לישנא דתלמודא דנקט לה בקיצור בדרך כלל לפי האמת דחמש חטאות מתות אבל ההילכתא נתקבלה בפי' ארבעה אשמות רועות וכו' ותדע שהרי לפי' ר"ת דהלכה עולה ע"כ צ"ל נמי הא דקתני רועה לישנא דתלמודא הוא לפי האמת דתקנו רבנן רעיה כמ"ש התוס' בפ"ב דבכורות דף ט"ז ע"א ד"ה כל וכו' וכן מצינו נמי בכמה דוכתי דתלמודא משנה לשון המשניות והברייתות כדי לקצר כמ"ש ס' יד מלאכי ז"ל סי' צ"ח ע"ש. ובזה ניחא נמי מה שיש לדקדק עוד בפשטא דתלמודא מאי פריך לפירש"י תמות אשם נמי הילכתא גמירי לה וכו' אימא דפירושו דקרא יקריבנה עולה או שלמים והלכה דקתני רועה לפירש"י היינו חוץ מתמורת אשם דגלי בה קרא דקריבה ואע"ג דקתני כל שבחטאת וכו' הרי קי"ל אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר חוץ וכן נמי לר"ת דהלכה עולה קשה אימא דקרא קאמר לא תקרב כלל והלכה דקתני עולה היינו חוץ מתמורת אשם אבל לפי מאי דכתיבנא ניחא דהלכה נתקבלה בפי' תמורת אשם וכו' ותדע שהרי בפ"ב דתמורה דף ט"ז ע"ב איכא מ"ד דאחת מחמש חטאות הוא דנתקבלה הילכתא למיתה ע"ש וא"כ תק"ל מאידך הילכתא דקתני כל שבחטאת וכו' דהיכי מתיישבה תיבת כל על דבר אחד אלא ודאי דתיבת כל אינו לישנא דההילכתא אלא לישנא דתלמודא לפי האמת דתקנו רבנן חמש ובזה ניחא מה שהק' ה' שע"ה ז"ל בהלכות מעשה הקרבנות דף מ"ו ריש ע"ב משם הר"ר אפרים פשיל ע"ש ודו"ק ועיין עוד לחידושינו פ"ב דבכורות דף ט"ז ע"א ודו"ק: שם גמ' ל"ל קרא הילכתא גמירי לה ולד חטאת למיתה וכו' אין להקשות אימא דאי מהילכתא ה"א ימותו בכ"מ קמ"ל קרא רק דימותו בבית הבחירה דכה"ג קאמר תלמודא גבי ולדי קדשים וא"ב ה"נ נימא הכי וה"ק קרא ולד עולה ושלמים יעלם לבית הבחירה ויקרבו אבל ולד חטאת

ותמורת אשם יעלם לבית הבחירה וימותו שם די"ל כיון דרק משמע דקאי אקרא דכתיב בתריה דכתיב ועשית עולותיך וכו' למעט מהקרבה כ"ש דקאי נמי אקרא דכתיב ביה בגופיה ובאת אל המקום וכו' דממעט נמי דלא בעי בית הבחירה וק"ל: שם גמ' אשם נמי הילכתא וכו' מכאן ק"ל על . התי"ט בפ"ג דמסכת חמורה משנה ג' ד"ה תמורת אשם וכו' שכתב הא דהילכתא רועה אינה הלכה למשה מסיני אלא קבלה קבלו וכו' ע"ש דא"צ היכי פריך הכא מינה אקרא דאיסור תורה אדרבא הך קבלה עצמה אינה אלא מכח האי קרא וכה"ג פריך נמי תלמודא בפ"ב דבכורות דף ט"ז ע"א וכן בסמוך נמי פריך מיניה אר"ע ל"ל קרא וכו' וכה"ג פריך נמי פ"ג דתמורה דף י"ח ע"א ע"ש. גם מה שהכריח ה' ז"ל מדר"א פלט וכו' ע"ש לא ידעתי מהיכן פשיטא ליה לה' ז"ל כלל זה דלא מצו ליפלגו תנאי בקבלת ההילכתא והרי התוס' במס' יומא פרק יו"הך דף ע"ט ע"ב ד"ה לומר לך וכו' הקשו בסיף דבריהם וז"ל תימא אמאי לא קאמר דבהל"מ פליגי מ"ס הכי גמירי ומ"ס הכי גמירי וכו' עכ"ל ותו תלמוד ערוך הוא בפ"ק דעירובין דף ט"ו ע"ב ובמסכת חולין דף כ"ח ע"ב דפליגי בקבלת ההילכתא ע"ש ובשמעתין נמי לעיל ע"א דמשני ר' יוחנן אמר הלכה היא בנזיר ר"ל אמר לכל נדריהם וכו' משמע דר' יוחנן ור"ל פליגי בקבלת ההילכתא וכן לקמן דף כ"ח ע"ב גבי האיש מדיר בנו בנזיר משמע דר' יוחנן ור' יוסי בר חנינא פליגי בקבלת ההילכתא וגדולה מזו משמע מדברי התוס' לקמן דף ל' ע"ב ד"ה ת"ש וכו' דתלמודא מבעיא ליה אי פליגי בקבלת ההילכתא או לא ע"ש משמע דאפי' צד דוחק ליכא מדקמבעיא ליה ועיין לחידושינו פ"ק דקמא דף ט"ו ע"א גבי חצי נזק צרורות הילכתא וכו' ע"ש. גם מ"ש עוד דההילכתא נתקבלה באשם לא תקרב ע"ש ק"ל עליו דא"כ ל"ל הילכתא תיפוק ליה מקרא דרק דשמעי' דלא תקרב דליכא למימר דאי מקרא ה"א דאינה קריבה אשם אבל יקריבנה עולה או שלמים אם ירצה כמ"ש התוס' דהא גם ההילכתא נמי איכא לפרושה הכי ואם נאמר דמכח יתורא ע"כ שמעינן דפי' ההילכתא לא תקרב כלל אלא רועה א"כ אמאי הוצרך תלמודא לומר דקרא אצטריך לעשה דבלא"ה איכא למימר נמי אי לאו קרא ה"א דהילכתא לא תקרב אשם לא עולה או שלמים לכך אצטריך קרא דמייתורא שמעינן לא תקרב כלל אלא רועה ויש ליישב דאין ה"נ אלא האמת משני דאיכא עשה. אבל קשה לפי' ר"ת דהילכתא עולה מנ"ל דעולה דילמא שלמים דהא כיון דלא קתני אלא לא תקרב אימא לא תקרב אשם אלא שלמים וצ"ע ועיין לפי' רש"י פ"ג דתמורה דף י"ח ע"ב ד"ה ימותו ולה' חק נתן ז"ל שם ועיין לחידושינו פ"כ דבכורות דף ט"ז ע"א ודו"ק:

שם גמ' אלא אי מהילכתא וכו' לא לחייב עלה ולא כלום וכו' קמ"ל קרא וכו' קאים ליה בעשה וכו' דע דבפ"ב דמסכת בכורות דף ט"ז ע"א מייתי תלמודא קרא אחרינא דיליף מניה חמש חטאות מתות ומסיק דאצטריך קרא ללאו דאי מהילכתא הו"א היכא דעבר והקריב איסורא איכא לאו ליכא קמ"ל קרא דאיכא לאו ע"ש ולפ"ז הא דנקט תלמודא הכא לא לחייב ולא כלום לאו דוקא ולא כלום דהא איסורא מיהא איכא מכח ההילכתא כדקאמר התם אלא כלומר ליכא חיוב עשה ואע"ג דקושטא הוא דאיכא לאו מקרא דהתם מ"מ קאמר לא לחייב ולא כלום כלפי ההילכתא לחוד אין בה לא איסור עשה ולא איסור לאו קמ"ל קרא דרק לעשה ואין ה"נ דאיכא כמי איסור לאו מקרא דהתם. מיהו פ"ג דזבחים דף ל"ד ע"א מצאתי דקאמר האי לישנא אינו עובר ולא כלום ומשמע דאפי' איסורא ליכא דמסיק ההוא למצוה ופירש"י וחיה רשות וכו' ע"ש ותשכח וצ"ע. וק"ק דמשמע מהכא דההילכתא לא חשיב מעשה גמור כמו קרא ולכך אצטריך קרא לעשה ואלו בפ"ז דפסחים דף פ"ב ע"ב פריך התם תלמודא השתא דאמרת כל פסולי הקדש בשריפה גמרא גמירי לה באש ישרף ל"ל וכו' ומאי פריך דילמא דאצטריך באש ישרף לעשה וצ"ל דעדיפא משני ליה התם. ועוד יש מי שהשיב לי דלעולם ההילכתא חשיב עשה גמור כמו קרא והכא דמשני אצטריך רק לעשה היינו כיון דלאו הבא מכלל עשה הוא חמור יותר מעשה אע"ג דאינו אלא עשה היינו לענין דאין לוקין עליו אבל מ"מ חמיר הוא ועבר על לאו מקרי ונראה להביא סעד לזה מדברי הרא"ם ז"ל פ' תצא ד"ה מוצא וכו' וז"ל אבל רש"י כתב וכו' וא"ל פי' דהשמר עשה אינו לענין שאין לוקין עליו כמו עשה אבל לעולם ל"ת הוא עכ"ל ע"ש וא"כ אף אנו נמי נוכל לומר דמאי דאמרי' לאו הבא מכלל עשה עשה הוי נמי דכותה דאינו אלא לענין שאין לוקין עליו אבל לעולם ל"ת הוא כנ"ל אבל קשה דאי חשיב לא תעשה א"כ נדחה מפני עשה כדקי"ל אתי עשה ודחי לא תעשה ובהדיא פריך תלמודא בפרק תמיד נשחט דף כ"ט ע"א על לאו הבא מכלל עשה מאי אולמיה האי עשה מהאי עשה ע"ש אלמא משמע דהוי עשה גמור ואינו נדחה מפני עשה וכן משמע נמי מסוגיא דפ"ט דמנחות דף פ"ד ע"א דפריך לאכלה ולא לשריפה וכן סוף פ"ק דבכורות פריך נמי הכי לאכלה ולא לשריפה ועיין לחידושינו שם שו"ר שזה פלוגתא ישנה היא אם לאו הכא מכלל עשה אי חשיב עשה גמור ואינו נדחה מפני עשה או הוי לאו ונדחה מפני עשה עיין לה' יד מלאכי ז"ל סי' שב"ע אות ל' עיין בס' מחנה ראובן בחידושיו שם לפסחים דף ך' ע"ד מהספר ומעתה נ"ל דלעולם הרא"ם ז"ל בפלוגתא לא קמיירי דלא אמרה למלתיה אלא לגבי השמר משום דמ"מ לשון השמר מיהא דמשמע לאו כתוב בתורה והילכך חשיב לאו אבל גבי לאו הבא מכלל עשה דאין

כתוב כלל בתורה לשון לאו בהא לא איירי הרב ז"ל ודו"ק ועיין לה' שע"ה ז"ל הלכות תפלין מה שהקשה לדברי הרא"ם ע"ש: והנה לענין פסקא נקטינן דחמש חטאות המתות אם עבר והקריב איכא ג' איסורין איסור ההילכתא ואיסור הנאה דכתיב רק ואיסור לאו מקרא דמייתי תלמודא פ"ב דבכורות ותמהני מהרמב"ם פ"ד מה' פסולי המוקדשין דין א' שהשמיט להו אלא כתב וז"ל חמש חטאות ימותו ודברים אלו מפי משה רבינו נשמעו עכ"ל ובשלמא הא דהשמיט הלאו איכא למימר דלפי מאי דמסיק בפ"ב דבכורות ואב"א לאקושי וכו' אין ה"נ דליכא חיוב לאו כיון דקרא אצטריך לדרשא להיקשא ממילא ליכא חיוב לאו וכה"ג כתבו התוס' פ"ק דחגיגה דף יו"ד ע"ב ד"ה ויחוגו לי וכו' דאתא לאו בחנם כדי ללמוד וכו' ועיין בס' בני שמואל למהר"ם עדאוי נר"ו בחידושיו שם ועיין לחידושינו פ"ג דמעילה דף י"ג ע"א ע"ש וכן נמי איסור ההילכתא לא הוצרך רבינו לבארו כיון דכתב מפי משה רבינו נשמעו ממילא דהעובר עליו ליכא איסור אבל העשה דרק לא ידעתי למה השמיטו וכן נמי גבי כל שבחטאת מתה באשם רועה משמע משמעתין דאיכא נמי עשה דרק ונדמש וכדמשמע מדברי התוס' ורבינו בפ"ד מהלכה פיסולי המוקדשין דין י"ד השמיטו ולא ידעתי למה וצ"ע:.

שם גמ' קאים ליה בעשה וכו' עיין לה' עצמות יוסף ז"ל פ"ב דקידושין דף מ"א ע"ב שהביא עשה מיתור קרא אחרינא ע"ש והוא היפך הסוגיא הכא וכבר נתעורר בו הרב זרע יצחק זצ"ל בד"ה נפק"ל מדריב"ק וכו' בסוף דבריו ע"ש:

רש"י ד"ה אשם שניתק וכו' שהקדים ושחטו וכו' כצ"ל:

ד"ה ע"א וכו' כשר לזרוק דמו וכו' אפי' לכתחלה וכו' עכ"ל נראה מפירושו דהחילוק שיש בין האי לישנא ללישנא קמא הוא דלפי לישנא קמא נקט שחטו בדיעבד וה"ה נמי דזרקו בדיעבד אלא עבודה קמייתא נקט ולישנא דמתני' ריש מסכת זבחים נקט וע"ש להתוס' אבל לכתחלה אסור לזרוק דמו כמו שאר קדשי קדשים ולפ"ז חידוש ר' הונא אתא לאשמעינן דאי לא ניתק אפי' בדיעבד לא מהני אבל גבי ניתק ליכא חידוש משום דכל הקדשים נמי דינם הכי אסור לכתחלה אבל לא ניתק חידוש משום דבשאר קדשי קדשים בדיעבד מהני כמ"ש רש"י ריש מסכת זבחים דף ב' ע"א ד"ה אבל בקדושתייהו וכו' וזהו שסיים רש"י לעיל וז"ל וקמ"ל דטעמא דניתק הא לא ניתק וכו' ר"ל עיקר חידוש ר' הונא הא לא ניתק לא אבל לפי האי לישנא אדרבא חידוש ר' הונא גבי ניתק דאפי' לכתחלה מותר ולאפוקי שאר קדשי קדשים אבל לא ניתק אה"נ דלכתחילה הוא דלא דחות דרגא אבל בדיעבד מותר והוי כמו שאר הקדשים ולא הוי חידוש ודו"ק ויש עוד חילוק אחר דללישנא קמא פי' ניתק היינו שיצא ממש לרעות דהיינו דמסר לרועה אבל

לפי האי לישנא באמירת גזבר בעלמא שאומר ינתק לרעייה סגי וז"ל ה' המאירי ניתק י"מ שנמסר לרועה וי"מ משהוציא הגזבר בשפתיו שילך לרעייה עכ"ל ע"ש:. בא"ד ע"א וכו' ר"ל דלפי האי לישנא הוי חידוש ר' הונא בין גבי ניתק בין גבי לא ניתק דבניתק שרי לכתחלה לזרוק דמו משא"כ שאר קדשי הקדשים וגבי לא ניתק יש בו חידוש לגבי קדשים קלים | כגון פסח דאפי' לא ניתק וכו' וק"ל:

דף כה:

תוס' ד"ה ר"ע וכו' ולא מייתי ר' ישמעאל קרא דרק ללמד אעשה אלא אמיעוטא שאינו צריך וכו' עכ"ל משמע דלר' ישמעאל קושטא הוא דרק לית ביה עשה כלל אלא למעוטי שאינו קרב דאם נאמר ממילא איכא עשה א"כ אכתי איך קאמר דאינו צריך אימא דאצטריך לרק משום דממילא איכא עשה א"ו דס"ל לר"ע דלר' ישמעאל ליכא עשה כלל. ונראה דאפי' לדידן נמי דרק אתא לעשה אינו אלא לבתר דאית לן ההילכתא ולכך אמרינן: דאין למעוטי מהקרבה לבד ת"ל מהילכתא אלא. ע"כ אתא לעשה ולפ"ז איכא למעבד צריכותא נמי גבי הילכתא דאי מקרא הו"א אתא למעוטי מהקרבה אבל עשה ליכא לכך אצטריך הילכתא כדי ללמוד דקרא אתא לעשה ואין צורך למ"ש התוס' בדבור שלפני זה דאי מקרא הו"א יקריבנה עולה או שלמים וכו' דלפי דבריהם הו"ל צריכותא חדשה וה"ל לתלמודא לבאר אבל לפי מאי דכתיבנא לא הוצרך תלמודא לבאר דהיא היא דלעולם מיתורא שמעינן עשה ודו"ק:

בא"ד דטוב שתדרוש משפט תמורת אשם מהוא וכו' עכ"ל ובזה יש ליישב נמי תיבת לשון א"ץ דקאמר ר"ע דלכאורה כיון דהוא ע"כ אתא לאשם מוכרח דרק לא אתא לאשם אלא לחטאת דאל"כ תרי קראי ל"ל והיכי מצי דריש ליה ר' ישמעאל גם לאשם אלא משום דאיכא למימר דהוא אתא לכדר' הינא ולכך קאמך א"ץ דטוב שתדרוש לאשם גופיה וכו' מיהו ק"ל לפירושם הא דמייתי ר"ע לר' ישמעאל קרא דהוא דגבי אשם והוצרך לומר דלא נדרוש לדר' הו"ל לאתויי בפשיטות קרא דמפריסי הפרסה טמא דדריש מניה תלמודא פ"ב דבכורות דף ט"ז ע"א דחמש חטאות המתות איכא לאו בהקרבתן ומשמע התם אי לאו דההילכתא דכל שבחטאת מתה באשם רועה קרא דמפריסי הפרסה מיירי נמי בתמורת אשם וא"כ לר' ישמעאל דלית ליה הני הילכתות אמאי הוצרך לכך וי"ל כיון דאצטריך מפריסי הפרסה לאשמעינן דאינן קריבין א"כ ממילא אימא דליכא לאו דלא קאמר התם תלמודא דאיכא לאו אלא משום דמההלכה כבר שמעינן דאינן קריבין וע"כ אצטריך קרא ללאו אבל כיון דליכא הילכתא א"כ אין ה"נ דליכא לאו וכיון דליכא לאו

מ"ל רק מ"ל הך קרא דלא קאמר ר"ע אינו צריך אלא משום דהוא כתיב באשם גופיה אבל הך קרא דמפריסי הפרסה לא כתיב באשם גופיה אלא דרשא בעלמא וק"ל:
ד"ה ניתק וכו' והוייתו אשם ופסול מהכא משמע להכי אתא הוא וכו' כצ"ל והשאר נמחק:
בא"ד וקשה להאי גי' דל"ל קרא וכו' עכ"ל טפי הו"ל להלומי קושייתם כיון דקושיית המקשה ל"ל קרא הא הילכתא באשם רועה מאי משני אכתי הקושיא עצמה במקומה עומדת וק"ל:
בא"ד דאי מהילכתא ה"א בלא עקירה נמי כשר לעולה וכו' עכ"ל ואי לאו הלכה ה"א נמי דבלא עקירה כשר והוה מפרשינן לקרא בהויית לבסוף כמו שעתיד וכו' כאידך לישנא לכך אצטריך הלכה דמיתורא ע"כ שמעינן דבעי עקירה ולאידך לישנא נמי דאצטריך קרא דלא בעי עקירה אי לאו הלכה ה"א נמי דבעי עקירה ופי' בהוייתו היינו הויית אשם דמעיקרא ושו"ר להתוס' בפ"ג דתמורה דף י"ח ע"א ד"ה ניתק וכו' שכתבו בע"א והוא דלישנא דאצטריך קרא דלא בעי עקירה אי לאו הלכה לא הוה ידעינן מקרא אלא מה שבסופו להיות אחר עקירה יהיה בלא עקירה אבל לא ידעינן מה הויה יהא בסופו לכך אצטריך הילכתא לפרושי דהוייה היא עולה וכן נמי לאידך לישנא דאצטריך קרא דבעי עקירה אי לאו הלכה ה"א שיהא כשר לעולה אפי' ע"י עקירה:
ודע שראיתי להתוס' פ"ו דפסחים דף ע"ג ע"א ד"ה אשם וכו' שכתבו משם ר"ת בע"א לקיים הגי' דגרסי' ניתן אין וכו' ומאי דקאמר מ"ט אמר קרא הוא וכו' כלומר מ"ט כשר לעולה הלא הל"מ כל שבחטאת מתה באשם רועה אמר קרא הוא וכו' ואתא קרא ללמד על ההלכה דהכי גמרינן כל שבחטאת מתה באשם קרב עולה עכ"ל ואיני מבין דבריהם דממ"נ נחזי אנן היכי נתקבלה ההלכה אם נתקבלה רועה היכי אתי קרא ללמד דנתקבלה עולה ואי נתקבלה עולה למאי אצטריך קרא ללמד דעולה היא ותו א"כ הילכתא ל"ל ותו מנ"ל להוכיח מקרא דנתקבלה עולה אימא לעולם רועה והוייה סוף דקאמר קרא היינו שרועה לכשיסתאב. גם עיקר הקושיא דפריך מ"ט כשר לעולה הלא הלכה רועה לא ידענא מאי קושיא שהרי ר' הונא עצמו קאמר שניתק לרעייה אלמא דבעי רעייה ואפ"ה קאמר אם שחטו כשר לעולה וא"כ א"ש עם ההילכתא דקתני רועה וי"ל דמשמע ליה לתלמודא דמשמעות ההילכתא דקתני רועה לאו היינו ניתוק רעייה בעלמא אלא לגמרי קתני דהיינו עד שיפול בה מום ואינה קריבה ועיין לתוס' פ"ק דמנחות ועיין לחידושינו פ"ק דזבחים דף א' ע"ב ד"ה הגה"ה וכו' ודו"ק. עוד כתבו התוס' פ"ו דפסחים וז"ל א"נ כי גמרינן דבאשם רועה למצוה עכ"ל לפ"ז ההלכה נתקבלה רועה והיינו למצוה לכתחלה

וקרא דהוא דיקרב עולה היינו בדיעבד דאי הקריבו עולה כשר ועיין לחידושינו ריש פ"ג דמס' תמורה דף י"ז ע"ב ד"ה אי דעולה וכו' ודו"ק: עוד כתבו וז"ל א"נ דבאשם אזיל לנדבת צבור ולא ידעינן אי הוא עצמו או דמיו וגלי קרא דהוא עצמו ואי לאו הלכה הו"א הוא בהוייתו דמעיקרא יהא ולא יקרב עולה עכ"ל והנראה בפי' דבריהם דלפי א"נ הלזו המתרץ חדית ליה דמקרא דהוא ע"כ שמעינן דהלכה נתקבלה דבאשם אזיל לנדבת צבור דהיינו נתקבלה יקרב עולה מיהו לא ידעינן דהיא עצמו יקרב עולה או דמיו דהיינו תרעה עד שיפול מום ויביא בדמיו עולה וגלי קרא דהוא בהוייתו דלבסוף דהיינו הוא עצמו יקרב עולה ואי לאו הלכה ה"א דפירוש דקרא בהוייתו דמעיקרא ולא יקרב עולה קמ"ל הלכה דקרב עולה וק"ק דאכתי אימא דפי' דקרא לאו יקרב עולה אלא רועה והלכה נמי דקתני עולה היינו דמיו ותרעה וכו' א"נ נתקבלה רועה וי"ל דא"כ קרא והילכתא ל"ל אלא ע"כ אמרינן דאינו רועה אלא עולה ודו"ק:

ד"ה אמר מר וכו' הגה וצ"ל וכו' כצ"ל:

בא"ד א"נ שנפרש מקצת לחטאת ומקצת לעולה עכ"ל ק"ק דשם בפרק טרף בקלפי דף מ"א ע"א איתא להדיא אמר הכי אלו לחטאתי ואלו לעולתי ע"ש וצ"ע:

דף כו.

רש"י ד"ה שהפרישו וכו' כגון מצורעים חייבי חטאת ועולה הן וכו' כצ"ל: בא"ד אם רצה להוסיף עליהן וכו' עכ"ל לפי פירש"י לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה לא נהנין וכו' דמשמע דס"ל דכל מעה ומעה הוא דיכול להביא איזה שירצה אבל בכל המעות לא וכמ"ש ה' זרע יצחק זצ"ל הנדפס עם ספר בני יוסף זצ"ל והבאתי דבריו לעיל בתוס' בד"ה יפלו וכו' ע"ש צ"ל הא דכתב רש"י הכא אם רצה להוסיף עליהן ר"ל להוסיף על כל מעה ומעה אבל בכל המעות לא וק"ל:

שם גמ' תנא נזיר וחייבי קינין דדמו ליה וכו' תמהני מהרמב"ם פ"ה מהלכות פיסולי המוקדשין דין י"ב שכתב וז"ל לפיכך אם הפריש מעות לקינין סתם ומת יפלו כל אותן המעות הסתומין לנדבה שהרי כולן ראוין לבא עולה עכ"ל דאיך כתב טעמא דיפלו לנדבה גבי חייבי קינין מפני שראויין לבא כולן עולה דא"כ מאי פריך תלמודא ותו ליכא וכו' והוצרך לשנויי דהלכה נתקבלה נמי גבי קינין וכה"ג הקשו התוס' לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה יפלו וכו' וז"ל וא"ת לישני מפני שראוין לבא בכולן עולה וכו' וא"כ לרבינו דקושטא הוא דמהאי טעמא הוא דיפלו לנדבה משום דראוין לבא כולן עולה א"כ מאי פריך תלמודא ואמאי אצטריך ההילכתא והתוס' לעיל תירצו שני תירוצים חדא דבמת

לא שייך ועור תירצו דהיכא דאמר לקרבנות נזירותי אינו יכול להביא בכולן עולה וכ"כ התוס' בשמעתין ד"ה אמר מר וכו' ורבינו ע"כ לית ליה שום אחד מהני שני תירוצים הללו שהרי כתב להדיא ומת אלמא אפי' דמת אמרינן ממליך ומכאן דרך אגב אני תמיה על הכ"מ ז"ל פ"ד מה' מעילה דין ג' ד"ה אמר וכו' שייחס תירוץ זה של התוס' לדעת רבינו לחד תירוצא ע"ש וצ"ע ותירוץ ב' נמי של התוס' דהיכא דאמר לקרבנות צרעתי אינו יכול להביא בכולן עולה לא שייך ג"כ לדעת רבינו שהרי כתב להדיא בדין י"א אפי' אמר אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי יכול להביא בכולן חטאת או עולה ונראה דס"ל לרבינו ע"כ דסוגיא דהכא אתייא דלא כרב חסדא דאמר אין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת הבעלים וכו' שהרי לר' חסדא ע"כ דאפי' אמר אלו דמי חטאתי יכול להביא עולה מפני שאין הקינין אתפרשות וכו' וכיון דיכול להביא בכולן עולה א"כ ע"כ דאליביה לא פריך מידי תלמודא ולא אצטריך הלכה גבי קינין אלא דיפלו לנדבה מהך טעמא מפני שראוין להביא כולן עולה ולכך כתב רבינו האי טעמא דל דלשטיתי' אזיל דפסק כותיה דין י"א שאין הקינין מתפרשות וכו' א"נ דס"ל לרבינו במאי דקאמר תלמודא ולאפוקי מהאי דתניא וכו' אינו כפירש"י ותוס' אלא כפי' ר"ת הובא במקובצת וז"ל ולאפוקי הא דתניא דהאי תנא פליג אמתני' ולית ליה הלכה בחייבי קינין עכ"ל ע"ש ופסק רבינו כהאי תנא ומעתה ק"ל על ה' כ"מ ז"ל פ"ד מה' מעילה דין ד' שעל מ"ש שם רבינו וז"ל אחד מחייבי קינין שהפריש מעות וכו' ואם מת יפלו לנדבה וכו' כתב ה' ז"ל וז"ל ואם מת יפלו לנדבה טעמא מפרש פ"ד דנזיר דהלכה בחייבי קינין נמי עכ"ל משמע דס"ל למרן דטעם רבינו משום ההלכה דבחייבי קינין נמי נתקבלה והוא היפך דברי רבינו פ"ד מהלכות פיסולי המוקדשין דע"כ מוכח דס"ל דלא אצטריך ההלכה גבי חייבי קינין וכדכתי' וצ"ע. ואכתי עדיין איכא למידק על רבינו שהרי ע"כ צ"ל מדאצטריך הלכה בנזיר ע"כ דהיכא דאמר לקרבנות נזירותי אינו יכול להביא כולן עולה דע"כ דבהא הוא דאצטריך ההלכה דיפלו לנדבה כמ"ש התוס' א"כ פ"ט דנזירות דין ג' איך כתב סתם וז"ל המפריש מעות לנזירותו ומת אם היו סתומים יפלו לנדבה וכו' וה"ל לבאר דהיכא דאמר לקרבנות נזירותי דאינו יכול להביא בכולן עולה ויבאר נמי דאפ"ה יפלו לנדבה וי"ל דסמך על מה שכתב שם באותו פרק דין ו' ז"ל האומר אלו לחטאתי והשאר לנזירותי ומת דמי חטאת ילכו לים המלח והשאר יביאו בחציין עולה ובחציין שלמים ע"ש משמע כשאמר והשאר לנזירותי דלא מצי להביא כולן עולה או שלמים וכן משמע נמי מדברי רבינו פ"ד מה' מעילה דין ג' כמ"ש שם הכ"מ ז"ל ד"ה א אמר וכו' ע"ש ובפ"ט מה' נזירות דין ז' כתב רבינו וז"ל אמר אלו לעולתי והשאר לנזירותי דמי עולה יביאו עולה והשאר יפלו לנדבה ע"ש א"כ

הרי ביאר ג"כ דיפלו לנדבה אע"פי שאמר והשאר לנזירותי שאין יכול להביא אחד מהן וע"כ משום דההלכה היא בנזיר דאל"כ מ"ש אמר אלו לעולתי מאמר אלו לחטאתי אלא ע"כ משום דההלכה לא נתקבלה היכא דאמר אלו לחטאתי דאז אין החטאת מעורבת: בהן כמ"ש התוס':

ואכתי יש לגמגם אמאי. כתב יפלו לנדבה סתם ולא הזכיר כלל שההלכה נתקבלה כדרך רבינו בכמה מקומות פ"ח מה' נזירות דין ט"ו ופ"ב דין י"ג ופ"ד מה' פיסולי המוקדשין דין א' וכן בכמה דוכתי. עוד הוק' אצלי בדברי רבינו דאיך פסק פ"ג מה פיסולי המוקדשין גבי מחוייבי קינין אפי' אמר אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי יכול להביא בכולן חטאת או עולה מפני שאין הקינון מתפרשות וכו' משמע דאפי' אמר דקאמר היינו אפי' אמר בשעת הפרשה מדלא ביאר דוקא אחר הפרשה ועוד מדכתב שאין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן ולא כתב נמי בשעת הפרשה ויש לתמוה שהרי במסכת יומא פרק טרף בקלפי דף מ"א ע"א אמרינן להדיא אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ולא מדמי עולתו משמע דאין יכול להביא כולן חטאת וכ"כ התוס' ד"ה אמר מר וכו' והתם פריך תלמודא מהך דר' חסדא דאמר אין הקינין מתפרשות אלא בשעת לקיחה וכו' ומשני שכבר אמר בשעת הפרשה וכו' ופירש"י דהפרשה במעות בשעת לקיחת העופות ע"ש אלמא דרב חסדא גופיה דאמר אין הקינין מתפרשות וכו' ס"ל דה"ה נמי מתפרשות בשעת הפרשה דהיכא דבשעת הפרשה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי אינו יכול להביא מכולן אחת מהן היפך דברי רבינו וע"כ צ"ל הא דקתני ברייתא ושאר חייבי קינין וכו' רצה להביא וכו' דוקא שאמר לצרעתי אבל אמר לקרבנות צרעתי לא יכול להביא וכמ"ש התוס' ודברי רבינו צ"ע:

ואחר זמן יש מי שהשיב לי דאי כונת רבינו דאמר אפי' אמר וכו' היינו אפי' אמר בשעת הפרשה א"כ בדין שאחריו שכתב לפיכך אם אם הפריש מעות לקינין סתם ומת וכו' אמאי כתב סתם כיון דאפי' אמר בשעת הפרשה אלו לחטאתי ואלו לעולתי ראויין להביא כולן עולה אלא ודאי הא דכתב סתם משום דבעי' שלא יאמר בשעת הפרשה אבל אמר בשעת הפרשה נקבעו וא"כ מ"ש רבינו שאין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת הבעלים ע"כ דכונתו דשעת הפרשה נמי הוי כשעת לקיחה כפירש"י ודו"ק ועיין לה' שיח יצחק ז"ל שם: רש"י ד"ה אמר ר' אשי וכו' וה"ד סתומים וכו' ולא הוציא בשפתיו כלום עכ"ל לכאורה משמע דכל שהוציא בשפתיו שום דבר ואפי' אמר לנזירותי חשיב מפורשין כמו לחובתי ולפ"ז צ"ל לרש"י כמו התירוץ הראשון שכתבו התוס' לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה יפלו וכו' שהק' וא"ת לישני מפני שראוי להביא בכולן עולה ותירצו כשמת לא שייך ממלך

אבל תירוצם השני דההלכה איירי כגון שאמר לקרבנות נזירותי דלא יכול להביא בכולן קרבן א' לא שייך לפירש"י הכא שהרי ע"כ ההלכה לא נתקבלה אלא בסתומין דוקא שלא הוציא בשפתיו כלום ובהא ודאי יכול להביא מה שירצה כדקתני הך רישא דמפני שראוי להביא בכולן שלמים ומיהו בלא"ה קושיית התוס' לעיל אינה קושיא לשיטת רש"י דס"ל דוקא דבכל מעה ומעה יכול להביא שלמים ולא בכל המעות כמ"ש על דבריהם ה' זרע יצחק הנדפס עם ס' בני יוסף ז"ל והזכרתיו בחידושינו לעיל ע"ש:

מיהו ק"ל מהך ברייתא דמייתי תניא כותיה דרבא דקתני אלו לעולתי והשאר לשאר נזירותי השאר יפלו לנדבה אלמא אפי' אמר והשאר לשאר נזירותי דמשמע באומר לקרבנות נזירות כמו שדקדקו התוס' לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה יפלו בסוף דבריהם ע"ש אפ"ה הוו סתומים והילכך יפלו לנדבה ואפי' נאמר דרש"י לא גריס אלא והשאר לנזירותי וכן משמע שכן גירסת הרמב"ם פ"ט מה' נזירות דין ו' ודין ז' מ"מ עדיין קשה דמשמע מהא היכא דאמר לנזירותי הוו סתומים ויפלו לנדבה ולפירש"י דוקא היכא שלא הוציא בשפתיו כלום הוא דהוו סתומים וא"כ לא הו"ל לברייתא למתני אלא אלו לעולתי ותו לא ור"ל דאחר שהפריש מעות סתם לנזירותו אחר כך אמר מעות אלו יש מהן לעולתי א"נ שהפריש קצת מן הצבור ואמר אלו לעולתי דמי עולה יקרבו עולה והשאר יפלו לנדבה והנה הרמב"ם פ"ט מה' נזירות דין ד' כתב וז"ל כיצד הם המעות הסתומין וכו' עד לא אמר כלום וכתב הכ"מ וז"ל ויש לתמוה. על מ"ש רבינו דאומר לקרבנותי לא אמר כלום דנהי דלא הוו כמפורשין להוו כסתומין ע"ש מה שיישב. וקושיית ה' איני מכיר דאיך עלה על דעתו דפירוש לא אמר כלום דכתב רבינו דר"ל אפי' סתומין לא להוו שהרי רבינו כתב כיצד הם המעות הסתומין ועלה קאמר כגון וכו' ועיין לה' אורח מישור ז"ל בנימוקיו ללשונות הרמב"ם בסוף הספר דף מ"ב ע"א שהגיה בדברי רבינו ולא אמר כלום בויו"ו וכמ"ש רש"י ולא הוציא בשפתיו כלום ע"ש ופי' זה נתיישב קצת בדברי רבינו כיון דרבינו פסק נמי בדין ז' להך ברייתא דקתני והשאר לנזירותי יפלו לנדבה א"כ י"ל דכוונת רבינו תרתי קאמר או לא אמר כלום או דאמר לנזירותי ועד שיאמר לחובתי הוא דהוו כמפורשין אבל פירש"י אינו מתיישב וצ"ע:

תוס' ד"ה מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה וכו' שני קרבנות כמו נזיר וכו' עכ"ל הא ודאי דנזיר מביא ג' קרבנות חטאת ועולה ושלמים אלא ר"ל דבכל דוכתא מביא קרבן אחד על דבר אחד אבל נזיר וחייבי. קינין מביאין על דבר אחד יותר מקרבן אחד וק"ל:

ד"ה ולאפוקי וכו' יחול על בהמה זר וכל מה שיש במעות אלו לקדושת עולה יחול על בהמה האחרת וצ"ע וכו' כצ"ל:

בא"ד ועוד יש לחלק וכו' בני חד בקתא לכך וכו' עכ"ל ר"ל דעל דבר אחד באין אבל מחוייב חטאת מחלב ועולה נדורה שני דברים הם כמ"ש בדבור שלאח"ז לענין דילכו לים המלח ולא לנדבה ודו"ק. ושו"ר בש"מ שכתב כן וז"ל ולא דמי להא דאמרינן לעיל רצה להביא חטאת בהמה יביא וכו' דהתם בני חדא בקתא נינהו דשניהם על דבר אחד באו עכ"ל ע"ש:

בא"ד וכשמפרש מעות לשתיהן וכו' כצ"ל ולענין פסקא עיין למרן כ"מ ז"ל פ"ה מה' פיסולי המוקדשין דין י"ג שהקשה על רבינו ועל התוספתא למה אם רצה להביא עולה לא יביא מ"ש ממ"ש בסמוך שאפי' אמר אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי וכו' ע"ש והוא כעין קושיית התוס' הכא שהק' וצ"ע מ"ש וכו' וה' לח"מ ז"ל הביא שני התירוצים של התוס' הכא על קושיית מרן וכתב ונסתלקה הקושיא שהק' ה' כ"מ וכו' ע"ש ואין דבריו מבוררין שהרי תירוץ א' של התוס' אינו מספיק לדברי רבינו דא"כ חטאת נמי לא יביא כיון דאמר לחובתי ורבינו כ' חטאת יביא לפי הגהת הכ"מ בדברי רבינו ותו כיון דרבינו כתב אפי' אמר אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי וכו' א"כ כ"ש כשאמר לחובתי לבד דאם רצה להביא בכולן עולה יביא והתי' השני נמי משום דלאו בני חד בקתא נינהו וכו' אינו מועיל נמי ליישב דברי רבינו משום דא"כ חטאת בהמה נמי לא יביא ולומר דכונת ה' לח"מ אינו אלא ליישב התוספתא ע"פ תירוץ השני של התוס' כל זה הו"ל לבאר ולעיקר קושיית הכ"מ לא ידעתי מאי קושיא שהרי שאני התם כדמבאר רבינו הטעם להדיא שאין הקינין מתפרשות וכו' אבל הכא במי שמחוייב חטאת בקרבן בהמה איירי רבינו ואין להק' דא"כ מאי מקשים התוס' וצ"ע מ"ש וכו' אימא שאני התם משום דאין הקינין מתפרשות וכו' י"ל משום דס"ל להתוס' דה"ה נמי דהפרשה במעות הוי כשעת לקיחה כמ"ש לעיל ד"ה אמר מר דלא כרבינו ועיין מה שאכתוב בס"ד בגמ' וק"ל:

עוד כתב הלח"מ ז"ל לישב גי' רבינו דרצה להביא חטאת יביא רצה להביא עולה יביא והיינו כיון שמת אולי לחטאת נתכוון ולכך ילכו לים המלח את"ד ע"ש ואע"ג דגבי הפריש מעות לקינין סתם ומת כתב רבינו בדין י"ב יפלו לנדבה מפני שראוין להביא כולן עולה ולא אמרינן כיון שמת אולי שדעתו היה להביא כולן חטאת שאני התם כיון דאפי' אמר חטאתי להדיא יכול לשנות ולהביא עולה כדביאר רבינו שם דין י"א מפני שאין הקינין מתפרשות וכו' וכ"ת אכתי ס"ס שמא אין דעתו לשנות אלא להביא חטאת ונזיל לחומרא משום חולין בעזרה י"ל מסתמא דעתו כפי מה שתקנו חכמים וכדכתי' לעיל דף כ"ד ע"ב בתוס' ד"ה יפלו משם ה' זרע יצחק זצ"ל אבל הכא שפי' בלשונו לחטאת אינו יכול לשנות ולהביא עולה מידי דהוה אלו אמר לקרבנות נזירותי וכמ"ש התוס' ולכך

ילכו לים המלח וזה פשוט: תוס' ד"ה הא דאמרת וכו' כולן ילכו לים המלח ולא היינו דין דמפורשין דמתני' וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו לפרש כמו מפורשין דמתני' דהכי משמע דאמפירשין דמתני' קאי וכן נראה מפי' רש"י משום דלא א"ש לישנא דמתני' דקתני דמי חטאת ילכו לים המלח דמי עולה יקרבו עולה שהרי כיון דמעורבין הן מנא ידעינן איזהו דמי חטאת ואיזהו דמי עולה ולפירש"י צ"ל דלאו דוקא נמי חטאת ועולה ממש אלא שיעור דמי עולה ושיעור דמי חטאת ועוד נראה דהכרח התוס' משום דע"כ דלאיכא דאמרי אמר לחובתי הרי הן כמפורשין לאו הך המפורשין כמפורשין דמתני' שהרי לישנא דברייתא דקתני מי שהיה מ חוייב חטאת וכו' ואמר תרי אלו לחובתי וכו' מת ילכו כולם לים המלח משמע דעל כל המעות כולן קתני ילכו לים המלח אלמא דהיכא דאמר לחובתי ילכו כולן לים המלח ולפירש"י צריך לדחוק דלאו דוקא אלא אשיעור דמי חטאת דוקא קתני:

והנה התוס' לעיל במתני' דף כ"ד ע"א ד"ה ה"ג היו לה וכו' כתבו בסוף דבריהם וז"ל מפורשין שפי' אלו דמים לחטאת ואלו לעולה וכו' עכ"ל והיינו לשטיתייהו דהכא שכתבו דמפורשין דמתני' מבוררין הן דמים אלו לחטאת וכו' אבל רש"י במתני' בד"ה מעות סתומים וכו' כתב וז"ל שלא פי' אלו לחטאת ואלו לעולה וכו' ע"ש ונראה דלאו דוקא דהא לפי פירושו הכא דהוו כמו מפורשין דמתני' א"כ אפי' אמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי מפורשין הן ללישנא קמא ולאיכא דאמרי אפי' אמר לחובתי מפורשין הן אלא רש"י פי' לפי הס"ד דלישנא קמא דקאמר לא תימא וכו' ועיין לתוס' י"ט ז"ל לעיל במשנה ד"ה סתומים וכו' שכתב על הרע"ב לאו דוקא ע"ש. ונראה דהרע"ב ס"ל כפי' התוס' ועיין לרש"י בפרק בתרא דכריתות דף כ"ז ע"ב ד"ה בזמן שהן סתומין וכו' שפי' נמי שלא פי' אלו לחטאת וכו' וסיים וז"ל והכי מפרש פ' מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו עכ"ל והוא מגומגם דבשמעתון לא מפרש הכי אלא אדרבא משמע כפירוש התוס':

מיהו יש לתמוה על הרמב"ם בזה דפסק פ"ט מה' נזירות דין ד' כלישנא בתרא דלחובתי הרי הן מפורשין ומשמע דס"ל כפירש"י דהוו כמו מפורשין דמתני' כמ"ש שם הלח"מ ז"ל ואלו פ"ה מה' פסולי המוקדשין דין י"ג פסק להך ברייתא דמי שהיה מחוייב חטאת ואמר אלו לחובתי וכו' מת והניח המעות ילכו לים המלח וכו' משמע דכל המעות כולן ילכו לים המלח וקשה כיון דלחובתי הוי כמו מפורשין דמתני' א"כ דוקא רמי חטאת הוא דילכו לים המלח וכן ק"ל על הלח"מ פ"ה מה' פיסולי המוקדשין שכ' לדעת רבינו וז"ל דכשאמר לחובתי סתם ודאי דהדבר מסופק אם הוא לעולה או לחטאת וכו' עכ"ל

וק' דאיך לא הרגיש שזה היפך מה שפסק רבינו פ"ט מה' נזירות דלחובתי הרי הם כמפורשין:

עוד ק"ל על רבינו בפ"ד מס' מעילה דין ד' כתב | וז"ל אחד ממחייבי קינין ש שהפריש מעות ואמר אלו לחובתי אם מת יפלו לנדבה כמו שביארנו בנזירות עכ"ל וקשה דאיך פסק בלחובתי יפלו לנדבה והלא מפורשין הן והיותר קשה דאיך סיים כמו שביארנו בנזירות אדרבא נהפוך הוא דבהלכות נזירות מבואר דלחובתי הוו כמפורשין ולא אמרינן יפלו לנדבה עוד ק"ל על רבינו דתקשה ליה קושיית התוס' בד"ה הג"ה איכא דאמרי וכו' שהקשו היכי קאמר תלמודא ולאפוקי מהאי תנא שהרי כיון דההוא תנא איירי שאמר לחובתי ובנזירות נמי היכא דאמר לחובתי לא נתקבלה ההלכה שיפלו לנדבה והתוס' תירצו דסיפא דברייתא דקתני סתומים מפקא דמשמע סתומים אחריני אפי' לא אמר לחובתי אלא אמר. לקרבנותי וכו' וא"כ איך רבינו כשהביא להך ברייתא פ"ה מה' פיסולי המוקדשין לא הזכיר אלא דאמר לחובתי ה"ל לבאר דאפי' לא אמר לחובתי אלא לקרבנותי וכו' דכה"ג בנזיר יפלו לנדבה אפ"ה ילכו לים המלח ועלה בדעתי לישב כ"ז והוא דרבינו גריס בדברי רב אשי לחובתי בתרי ווי"ן דהוי לשון רבים דדוקא היכא דאמר לחובותי בלשון רבים הוא דהוו כמפורשין משום כיון דנקט האי לישנא בלשון רבים חשיבי מפורשין טפי אבל לחובתי לשון יחיד לא הוו כמפורשין אלא הוי כמו שאמר לקרבנותי או לנזירותי דהוו סתומים ודו"ק בלשון רבינו בפ"ט מה' נזירות נקט לחובותי בתרי ווי"ן לשון רבים ובפ"ה מהלכות פסולי המקדשין ובפ"ד מה' מעילה נקט חובתי לשון יחיד ואין להשגיח על לשון הכ"מ והלח"מ ז"ל שהעתיקו דברי ר' אשי לחובתי לשון יחיד משום דלא נחתי להכי כלל ולכך בפ"ד מה' מעילה פסק דלחובתי הוי כסתומין ויפלו לנדבה כמו בנזיר. וניחא נמי הא דסיים פ"ד מה' מעילה כמו שביארנו בה' נזירות דכוונתו משום דפ"ט מה' נזירות דין ד' ביאר רבינו כיצד המעות הסתומין כגון שהפריש מעות ואמר אלו לקרבנותי כמו שבאר שם הכ"מ ז"ל וכן נמי שם דין ז' כתב רבינו אמר אלו לעולתי והשאר לנזירותי השאר יפלו לנדבה וכיון דס"ל דלחובתי לשון יחיד הוי נמי סתומין כמו קרבנותי או נזירותי לכך כתב כמו שביארנו בה' נזירות ובפ"ה מה' פיסולי המוקדשין דפסק לחובתי ילכו לים המלח דכה"ג בנזיר ושאר קינין יפלו לנדבה משום דהלכה יפלו לנדבה לא נתקבלה אלא על מעשה אחד ולא על תרי מעשים כפירש"י ותוס': ושוב אחרי כתבי הדרי בי דמה שהקשינו על רבינו פ"ד מה' מעילה דין ד' דפסק לחובתי יפלו לנדבה ואמאי והלא לחובתי הוו מפורשין כדכתב פ"ט מה' נזירות אינה קושיא דרבינו לשטתיה אזיל דפסק פ"ה בה' פיסולי המוקדשין דין י"א דכל חייבי קינין

חשיב סתומין ואפי' אמר להדיא אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי יכול ליקח בכל או חטאת או עולה מפני שאין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים וכו' ע"ש ומעתה נפל היסוד והדרא קושיא לדוכתא על רבינו דאיך כתב פ"ה מה' פיסולי המוקדשין דין י"ג דילכו כלם לים המלח ואמאי הו"ל לומר כמו מפורשין דמתני' ועוד אמאי לא באר אפי' לא אמר לחובתי אלא לקרבנותי בנזיר נמי לא אמרי' יפלו לנדבה משום דהוו כמפורשין וכמו שהק' התוס'. גם קשה מ"ש פ"ד מה' מעילה דין ד' כמו שביארנו בנזירות אדרבא בהל' נזירות מבואר דלחובתי לא אמרי' יפלו לנדבה משום דמפורשין הן אלא הו"ל לומר כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין וצ"ע. ומה שיש לעמוד עוד אעיקרא דפסקא דהרמ"בם בפ"ה מה' פיסולי המוקדשין שאין הקינין מתפרשות וכו' ובדין שאחריו נמי כבר כתבנו בחי בחידושינו בגמ' ודו"ק:

ד"ה הגה"ה יש לתת טעם וכו' יותר משאר קרבנות וכו' אבל לחובתי משמע חטאת שהחטאת באה חובה עכ"ל כצ"ל ודבור זה אין כאן מקומו אלא בדבור שאח"ז אחר תיבות שלא פי' חטאת בהם וק"ל:

ד"ה הג"הה איכא דאמרי וכו' ואם מת בלא הלכה נתקבלה בנזיר וכו' כצ"ל א"נ יש להגיה שהרי אינו יכול להביא וכו' ור"ל כיון דמת לא שייך למימר נמלך ולכך אצטריך ההלכה וכמ"ש התוס' לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה יפלו וכו' לחד תירוצא ע"ש:

בא"ד וכיון דההוא תנא איירי כגון דאמר לחובתי ומ"ה מסיים וכו' כצ"ל: בא"ד בשלמא לפי' א' ניחא אלא לפי' ב' מאי וכו' כצ"ל ור"ל לישנא קמא ולישנא בתרא וק"ל:

בא"ד והא ברישא בסתומין קיימי וכו' אלא ודאי אתא למימר סתומים אחריני וכו' עכ"ל וללישנא קמא דלחובתי היינו דאמר לקרבנות נזירותי הא דנקט סתומים אתי למימר נמי סתומין אחריני אפי' לא אמר לקרבנות צרעתי אלא אמר לצרעתי גרידא שלא הזכיר קרבות א"נ שלא הוציא בשפתיו כלום וקמ"ל דאע"פי דבכ"הג יכול להביא בכולן עולה אפ"ה ילכו לים המלח משום כיון דמת לא שייך למימר ממלך כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

ד"ה אמר רבא וכו' אם נפלו דמי חטאת מביניהן שהפריש קצת מן הצבור ואמר אלו לחטאתי והשאר וכו' עכ"ל כצ"ל נראה דפי' הברייתא נמי דמייתי תניא דקתני אלו לחטאתי והשאר וכו' בהכי נמי מתפרשה שהפריש קצת מן הצבור וכו' מפרש"י ד"ה תניא כותיה וכו' שכתב וז"ל כיון דאמר אלו לחטאתי כמו שאבדו ונפרדו וכו' משמע לאו שהפרידן ממש אלא הפרידן והפילן בלשונו ואמר יש מאלו לחטאתי ולפ"ז הא דקתני דמי חטאת ילכו לים המלח ר"ל שיעור דמי חטאת אבל לפי' התוס' א"ש דמי חטאת

ממש וכן נמי דברי רבא הם דומיא דברייתא ממש ויש לייחס פירוש זה לרבינו פ"ט מה' נזירות דין ו' ועיין להלח"מ ז"ל ודו"ק:
בא"ד להביא כל דבר הבא ממותר אשם ומותר חטאת וכו' כצ"ל וצ"ל הא דאמר רבא אם נפלו דמי חטאת וכו' היכא דהיו דמי אשם מעורבין עמהן כגון נזיר שמא יפלו נמי לנדבה אף שנפלו דמי חטאת מביניהן שהרי כיון דמותר אשם נמי בא לנדבה ודוקא אם נפלו דמי חטאת ודמי אשם מביניהן היו כמפורשין וק"ל:

דף כו:

רש"י ד"ה ומועלין וכו' אבל כי לא מת וכו' עכ"ל אע"ג דהכא ע"כ איירי במת כמ"ש התוס' מ"מ דיפלו לנדבה חשיב כמו לא מת שהרי כיון דראוין להקרבה וכ"כ אורח מישור ז"ל:
תוס' ד"ה תניא וכו' כדפרישית וכו' עכ"ל היינו לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה יפלו וכו' דשם כתבו דהיכא שאמר לשאר נזירותי הוי כאלו אמר לקרבנות נזירותי וכתבו ג"כ דהיכא דאמר לקרבנות נזירותי אינו יכול להביא א' מהן ודלא כהרב אורח מישור ז"ל שכתב וז"ל ר"ל לעיל ע"א ד"ה ולאפוקי מהאי תנא עכ"ל ע"ש:
ד"ה אבל וכו' דהך מיעוטא דבהמה כמו מיעוטא דממעט וכו' כצ"ל: בא"ד וי"ל דלא דמי דהתם לא חזי כלל לשום נסכים וכו' עכ"ל אבל התוס' בתמורה דף י"ט ע"ב ד"ה זאת אומרת וכו' כתבו דההיא דלדמי נסכים אתיא כר"ש וכו' ע"ש ובחידושינו שם הוק' לן על רבינו דפסק לשתיהם פ"ד מה' פסולי המוקדשין דין ט"ז וסוף פ"ג מה' מעילה דין י"ג וה"ל תרתי דסתרן וכשזכינו לכאן ניחא לן עפ"י תירוץ התוס' דהכא ועיין לחידושינו שם שכתבנו לחלק בע"א ודע שה' חק נתן ז"ל בחי בחידושיו שם הגיה קביעות דברי התוס' דהתם אמפריש נקבה לאשם ע"ש ואפריין נמטייה דכן הוא להדיא בדבריהם הכא ומה שיש לדקדק עליו כתבתי בחידושינו שם ודו"ק:
בא"ד ראוי לקרבן אחר הבא מן הבהמה וכו' כצ"ל:
בא"ד ופי' ר"ת וכו' אך לא ברר וכו' עכ"ל ק"ק דא"נ ביירר בדעתו זו עולה וזו חטאת מ"מ לא קריבי כדינייהו דתלינן שמא לא ברר אלא הזכיר על אחת מהן חטאת והוו מעורבין וילכו לאיבוד דהא מספק נזיל לחומרא ויש לישב שיעור דבריהם אע"פי דאיכא למימר ברר מ"מ חיישי' אולי נתן לבו וכו' ונימא אך דלא ברר וכו' וק"ל:
בא"ד דילמא יפרש בלבו וכו' כצ"ל:
ד"ה אלא מעתה וכו' דבטמא נמי הילכתא כדמשמע בשלהי פרקין וכו' עכ"ל לקמן דף ל' ע"ב גבי בעי רב אשי אביו נזיר טמא והוא נזיר טהור וכו' משמע דהלכתא נתקבלה

בנזיר טמא ועיין לחידושינו לקמן שלהי פרקין מיהו לא על ההלכתא דילן מיירי אלא על הלכתא אחרת גבי האיש מגלח על נזירות אביו אלא דמשמע להו דה"ה נמי דלענין הלכתא דילן נמי גבי מעות סתומין יפלו לנדבה בנזיר טמא נמי נתקבלה כמו התם וכה"ג כתבו התוס' לקמן דף כ"ח ע"א ד"ה קתני מיהת וכו' ע"ש:

מיהו מהך מלתא גופא דקאמרי התוס' דאמרינן לעיל נזיר וכל דדמי ליה וכו' מוכח להדיא דבטמא נמי נתקבלה לפי פירש"י לעיל דפירש דנזיר טמא נמי מביא קינין וכו' אלא לשטיתייהו לעיל אזלי ד"ה מת וכו' דלא מפרשי כפירש"י אלא דרמי לנזיר שמביאין על דבר א' שתי קרבנות וכו' ע"ש: בא"ד ומת קודם הקרבה וכו' ולא יהבינן להו דין סתומין לענין זה שיקריב הכהן איזה שירצה וכו' עכ"ל פי' כגון אי לא מת אבל מת סתומין יפלו לנדבה ופתחו במת וסיימו בלא מת ואין לחוש וק"ל:

דף כז.

גמ' אמר ליה התם ולקח ועשה וכו' נראה. להגיה אלא במקום תיבת א"ל והוא סיום דברי רב פפא דפריך וליטעמיך וכו' ור"ל אלא ע"כ שאני התם דגלי קרא וכו' והא דמסיק הכא נמי מי מצית אמרת וכו' שנויא אחרינא הוא לגבי עופות אבהמה דקפריך ר' שימי ולשון נזיר משונה והיותר נכון להגיה א"נ וכו' ומ"ש רש"י וז"ל והא נמי דמתיבת לך מבהמה וכו' אינו ר"ל הא דמותיב רב פפא דהיינו קושיית וליטעמיך אלא ר"צ הא דהוקשה לך מבהמת דהיינו קושיית רב שימי מבהמה אעופות וזהו א"נ כדמסיק תלמודא. ומ"ש רש"י לעיל ד"ה אבל בהמה וכו' וז"ל משום דאית בה הכירא וכו' נקט הך טעמא לפי המסקנא דהכא לפום האי שנוייא דא"נ וכו' עוד אפשר לומר הא דמסיק הכא נמי וכו' אינו שנוייא אחרינא אלא משום דס"ל לר' פפא דבשנויא דשאני התם דגלי קרא לא מתרצא קושיית ר' שימי מעופות אבהמה אלא דגלי קרא בעופות דהוו סתומין וה"ה בהמה כיון דאידי ואידי חזיא להקרבה ולזה מסיק הכא נמי וכו' ר"ל דלגבי בהמה נמי איכא לשנויי דלא דמי לעופות ויותר יש להגיה במקום תיבת הכא צ"ל בהמה כנ"ל נכון לפרש הסוגיא לשיטת רש"י ואע"ג דלעיל משמע דבהמה הוי מפורשת טפי מנסכה וא"כ הכא דמשני דגלי קרא גבי עופות אבל נסכה מפורשת א"כ כ"ם דבהמה נמי מפורשת י"ל דלעיל דחשיבה בהמה מפורשת טפי מנסכה היינו לגבי מעות דאינה בכלל מעות אבל נסכה ראוין לעשות מהן מעות כפירש"י לעיל אבל הכא לגבי עופות דגלי קרא סתומות א"כ חשיבא בהמה סתומה דדמי לעופות טפי מנסכה ודו"ק:

תוס' ד"ה וכי תימא וכו' וי"ל דכיון כת"ל:

בא"ד האי לחטאת והאי לעולה וכו' עכ"ל נראה דתיבת והאי שנייה טעות היא דא"כ הוו מבוררין וקריב כל חד כדיניה אלא כצ"ל האי לחטאת ולעולה וכו' ודו"ק:

בא"ד כיון שלא הוציא בפי' בפיו להדיא וכו' כצ"ל ואינו ר"ל דאי פי' בהדיא מועיל דהא אין מועיל פי' הבעלים אלא הכונה כיון דאינו אלא מחשבה בעלמא כ"ש דאינו מועיל וק"ל:

בא"ד ואפי' כשמזכיר בפי' וכו' כצ"ל ונמחק תיבת בתערובת מיהו לשון ואפי' שכתבו מגומגם דמשמע דטפי מהני נתן בדעתו יותר מהזכיר בפי' וכבר התוס' דחו זה משם הר"ם גופיה שהק' וז"ל וע"ק היאך יועיל וכו' ונראה להגיה וכ"ש במקום ואפי' ודו"ק:

בא"ד לכן נראה לפרש הסוגיא כפי' הקונטריס וכו' מהאי טעמא משום שהיה וכו' כצ"ל ומפירש"י שלפנינו ד"ה מ"ט דרבנן וכו' מוכח דמפרש נמי הכי דאין לך אלא לשון ההלכה וכו' מיהו לאו מטעם שהייה אלא היינו טעמא דוקא בהמה ב"מ משום כיון דאינה אלא לדמי דסתמא דמילתא לצורך דמים הפרישה כמעות דמיא אבל נסכה דהיינו חתיכות כסף אינו לצורך דמים הפריש אלא כדי לקנות באחת מהן חטאת ר"ל דנותן לו נסכה ולוקח במקומה מה בהמה ולכך לא חשיבי מעות ממש ולר' נחמן בר יצחק דא דאפי' נסכה כסתומין דמי מטעם הואיל וראוי לעשות מהן מעות חשיבי מעות ממש אבל סואר לא גם לפירש"י שלפנינו מיירי בבהמה דחזיא לנזיר ולא בפרים וע"כ דר' שימי לא משני מידי ולא גרסינן א"ל התם ולקח וכו' אלא נשאר בקושיא וכמ"ש בדברי הגמ' ודו"ק:

בא"ד כיון דדמיא למעות לגמרי דכמו המעות לאלתר כך לדחזיא וכו' כצ"ל: ד"ה ואמאי האמרת וכו' כלומר וכו' עכ"ל הוק' להו לישנא דוהאמרת דמשמע שאמר כן בהדיא ולכך כתבו דר"ל מכללא אתמר וכו' וק"ל:

בא"ד וכן אם מתו הבעלים וכו' כצ"ל ור"ל דמשמע מעכשיו בין לענין מעילה בין לענין אם מתו הבעלים מעכשיו דלמיתה אזלה דהיינו בהמת חטאת אף בלא חזר ופי' הנזיר בשעת הקרבה וכו והיינו משום דלישנא דהראוי דקאמר משמע דראוי הוא מעכשיו ומיהו ממתני' דקתני אם שלה היתה הבהמה החטאת תמות ועולה תקרב עולה היו לה מעות סתומין יפלו לנדבה אלמא דקתני בהדיא מעות ולא בהמה תמימה ליכא למפרך לר' שימי די"ל דמיירי כגון שפי' להדיא בשעת הפרשה איזו לחטאת ואיזו לעולה ואין להק' דא"כ מאי קמ"ל מתני' די"ל דאגב דתני רישא אם שלו היתה תצא ותרעה בעדר תני סיפא אם שלה היתה וכו' א"נ דהיא גופה קמ"ל החטאת תמות אע"ג דהיפר לה

בעלה כמ"ש התוס' לעיל במתני' ד"ה ואם משלה וכו' ועיין לחידושינו בסמוך בעבר הרף בפירש"י ד"ה היתה לו בהמה מפורשת וכו' ודו"ק:

דף כז:

בא"ד דר' פפא ס"ל דרב חסדא בדותא דליתא דבכמה דוכתי מייתי לדרב חסדא וכו' כצ"ל:

בא"ד שאין לנו למעט אלא וכו' דלא חזו להקרבה כגון פרים וכו' כצ"ל ואע"ג דבהמה ב"מ לא חזיא להקרבה ולא מעטינן לה היינו משום דחשיבא מעות ממש כיון דלדמי קיימא וק"ל:

בא"ד אבל עופות דחזו גופייהו להקרבה וכו' עכ"ל נראה דעיקר קושייתם שהקשו מאי קס"ד דר' פפא אינו ר"ל דבלא ר' שימי ליפרוך רב חסדא אבהמה דרשב"ג ואיך קאמר וליטעמיך דא"כ לא תירצו מידי שהרי בהמה דרשב"ג נמי חזייא להקרבה כמו עופות דר' חסדא אלא עיקר קושייתם מדקאמר וליטעמיך משמע דר' פפא ס"ל דקושיית ר' שימי מר' חסדא אבהמה דר' הונא אינו קושיא ואהא ק"ל דמאי קס"ד דאמאי אינה קושיא והא מוכחא מר' חסדא וכו' ואהא תירצו דיש לחלק בין בהמה דר' הוא דלא חזי להקרבה לעופות דר' חסדא דחזו להקרבה מיהו קשה סוף סוף איך קאמר וליטעמיך ותקשי ליה לדידיה נמי בלא ר' שימי מרשב"ג אר' חסדא כיון דאידי ואידי חזו להקרבה וצ"ע. ולעיקר קושייתם לולי דבריהם היה נראה לומר דס"ל לר' פפא דשאני עופות דגלי קרא ולקח ועשה ולא ילפינן מניה לדעלמא וכן מצאתי במקובצת ודברי התוס' צל"ע:

בא"ד וה"ה דודאי עופות סתומין וכו' כצ"ל:

בא"ד ומשני ליה ר' שימי וכו' וכן שיפריש ג' פרים אין מוכיח מגוף הבהמה וכו' אבל הכא במתני' דרשב"ג וכו' דמוכח מגוף הבהמה וכו' עכ"ל ק"ק התינח לפי פירושם דלעיל דף כ"ו ע"ב ד"ה אבל בהמה וכו' שפירשו דר' הונא איירי בבהמה דלא חזיא לנזיר כגון ג' פרים וכו' וא"כ ד' שימי נמי אהני הוא דפליג עליה ולכך משני שפיר דהיכא דמנכרא מילתא הוו כמפורשים אבל לפום מאי דאסיק אדעתייהו מעיקרא לפ' דלכאורה ר' הונא איירי בבהמה דחזיא לנזיר וכו' וא"כ עלה נמי פליג ר' שימי ואמר דאפ"ה הויא כסתומה א"כ לא ידעתי לכוין מאי משני ר' שימי וכבר כתבנו בגמ' לשיטת רש"י להגיה תיבת אלא במקום תיבת א"ל וכולה מדברי ר' פפא אבל ר' שימי נשאר בקושיא אבל התוס' דגרסי א"ל ור' שימי דקמשני לה לא ידעתי מאי משני וצ"ע:

והנה לענין פסקא הרמב"ם פ"ט מה' נזירות דין ה' פסק כרב נחמן בר יצחק דאמר אפי' נסכה כסתומין דמו ותמה עליו ה' כ"מ ז"ל אמאי לא באר דסואר של קורות הוו כמפורשין וכן תמה עליו הלח"מ ז"ל והניחו בצ"ע ועוד אני תמיה בזה על ה' המאירי ז"ל תמיהא רבתי שאדרבא כתב דסואר של קורות הוו כסתומין היפך הסוגיא וז"ל ומ"מ אם היו הבהמות ב"מ הרי הם בסתומין וה"ה אם הפריש ג' חתיכות של כסף ולא פי' וכן סואר של ג' קורות ושאר מיני מטלטלין כולן כמעות ליקרא סתומין להיות כולן נופלין לנדבה ואין אומרין שיוציא מהן שיעור דמי חטאת לים המלח מפני שאין סתומה אלא כמעות שהם מתערבין ביחד אבל אלו אין ג' גופין מעורבין אלא כל גוף שבהן עומד בפני עצמו אלו כלם כמעות ליקרא סתומין אחר שלא פירש ויפלו כלם לנדבה עכ"ל תיבת מפני שבדברי הרב מורדפת היא ותיבת אלו כולם צריך להיות אלא כולם וכו' וזה פשוט נמצא דס"ל להרב להדיא דסואר של קורות הוי סתומין והנראה בזה דדעת הרב ז"ל לפסוק כר' שימי דס"ל דלר' חסדא מדעופות הוו סתומין כולהו נמי הוו סתומין וא"כ דעת רבינו נמי כן היא ולשיטתיה אזיל דפסק כר' חסדא פ"ה מה פיסולי ההוקדשין דין י"א. ומעתה מ"ש רבינו בדבריו כלי היינו סואר של קורות עצמו דחשיב ליה כלי ודלא כמרן הכ"מ ז"ל שהביא שאינו סואר של קורות משום דס"ל דסואר של קורות מפורשין הן:

אך אכתי קשה דא"כ ע"כ דרבינו אינו מפרש כפירש"י דר' הונא איירי בבהמה דמנכרא וחזיא לנזיר שהרי לפירש"י ע"כ דר' שימי איתותב שהרי לא משני מידי דהא ע"כ דפליג אר' הונא אף בבהמה דחזיא לנזיר וע"כ דגריס אלא במקום א"ל וכדכתי' ואיך מצי רבינו לפסוק כוותיה אלא ע"כ צ"ל דמפרש רבינו כפי' התוס' דר' הונא איירי בפרים וגרסינן א"ל ור' שימי קמשני שפיר התם ולקח וכו' א"כ מעתה דר' הונא ור' שימי פליגי בפרים דלר' הונא הוו מפורשין ולר' שימי הוו סתומין א"כ כיון דמחלוקת אמוראי היא הוה ליה לרבינו לבאר דפרים הוו סתומין כר' שימי ולאפוקי מר' הונא בשלמא אי לא פסק כר' שימי א"ל דס"ל כפירש"י דר' הונא איירי בבהמה דחזיא לנזיר אבל פרים לכ"ע הוו סתומין כמו בעלי מומין ולכך לא הוצרך רבינו לבאר כיון דכתב דב"מ כסתומות ממילא ה"ה פרים וכשיטת התוס' לעיל ד"ה אבל בהמה וכו' שכתבו וז"ל כיון דמיירי בבהמה דלא חזיא לנזיר וכו' כגון ג' פרים מה לי בעלי מומין מה לי תמימין וכו' ע"ש אבל כיון דפסק כר' שימי ע"כ דלא שייך לומר דמפרש כפירש"י דא"כ ע"כ דר' שימי איתותב ואיך פסק כותיה וכמו כן קשה ג"כ על ה' המאירי דהו"ל לבאר דפרים הוו סתומין:

ונראה דלעולם ס"ל לרבינו וה' המאירי דר' הונא איירי בבהמה דחזיא לנזיר כפירש"י ורוח אחרת אתו בפי' הסוגיא ולעולם לא אתותב ר' שימי והכי משני התם ולקח ועשה

וכו' ר"ל דמהדר לר' פפא מי סברת אנא אמינא דגבי בהמה דחזיא לנזיר הוו סתומה כמו עופות ולכך קא פרכת לי מרשב"ג ודאי לא קאמינא כיון דמנכרא מילתא וכו' ולא קאמינא אנא כסתומין כמו עופות אלא דוקא גבי נסכה וסואר של קורות משום דגבי עופות כתיב ולקח ועשה וכו' משום דאינו מוכיח מגוף התורים וכו' כנ"ל נכון לישב דעת הרמב"ם וה' המאירי ז"ל וסהדי במרומים שאח"כ מצאתי דרך זה בשיטה כ"י משם רש"י ישן ושמחתי ולפ"ז הא דנקט ר' שימי מעות ולא בהמה לאו דוקא אלא אגב גררא נקט בהמה. א"נ הרמב"ם לא גריס לה:

ומעתה אפשר דגם התוס' לעיל דאסיק אדעתייהו מעיקרא דלכאורה דר' הונא איירי בבהמה דחזיא לנזיר הא דלא דחו דא"כ מאי משני ר' שימי וכו' היינו משום דאיכא לפרושי פירוש זה אלא שזה דוחק דכולי האי הו"ל לפרושי וזה פשוט:

בא"ד וכן איל מפורש בפסוקים וכו' כצ"ל ועיין לה' אורח מישור ז"ל: ד"ה מאי אריא וכו' וי"ל דמברייתא פריך שפיר דמיירי סיפא דברייתא בבהמה וא"כ ליתני וכו' כצ"ל:

ד"ה ואינו יוצא וכו' צ"ע וכו' כתב הרב ק"א פ' ויקרא פ"ז פ' ו' דף מ"ד ע"א וז"ל ול"נ שהדבר מבואר שעם כ"ז הייתי אומר דבן עם אביו לא חשבינן ליה כחטאת שמתו בעליה אחר דיורש נכסיו וברעא דאביו הוא עכ"ל וכן תירץ בש"מ וכן נראה מדברי מרן הכ"מ ז"ל פ"ג מה' שגגות דין ג' משם מהר"י קורקוס ע"ש וכ"ה ג"כ בפירוש המשנה להרמב"ם בסוף כריתות ע"ש. וראיתי לה' באר שבע ז"ל בסוף כריתות שהביא דברי רבינו בפירוש המשנה וכתב עליו וז"ל וצ"ע דסברא זו נדחית לגמרי סוף פ"ק דהוריות עכ"ל והיינו משום דהתם סוף פ"ק דהוריות דף ו' ע"א פריך מנ"ל לרב פפא הא אילימא מדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך א"ה אפי' ביחיד נמי וכו' ע"ש אלמא משמע דאף דאיכא בן לא אמרינן דהוי הבן במקום אב אלא למיתה אזלא ואחר המחילה לא דק דהתם לגבי חטא אביו איירי אבל לגבי חטא הבן אין ה"נ דאמרינן ברא כרעא דאבוה וכמדוקדק בלשון הרמב"ם בפי' המשנה ובלשון מהר"י קורקוס ודו"ק:

בד"ה שהרי וכו' ה' ב"ש ז"ל בסוף כריתות דף כ"ז ע"א סובר דדבור זה כולו דבור אחד עם דבור שלפניו והוא סיום הקושיא שהקשו בדבור שלפניו שהקשו ומאי האי דקאמר נמי בתר הכי וכו' וכתב עוד דקושיא זו מתרצא בדברי התוס' ד"ה ה"ג וכו' שכתבו כיון דבשום דוכתא וכו' את"ד ע"ש. וצריך להבין מאי היא קושיית התוס' ומה הוא תי' הרב וצ"ל דלפ"ז כונת קושיית התוס' ר"ל דהיכי קאמר יכול דיוצא בקרבן אביו מן הקלה על הקלה שהרי כיון דגבי נזיר אינו מגלח על נזירות אביו אעפ"י שזה נזירות וזה נזירות א"כ גילוי מילתא הוא דקרבנו דכתיב גבי בהמה אפי' שוין מקלה לקלה אינו מגלח ול"ל

קרבנו יתירה לקלה וקלה ואכתי צריך להבין מה הוא כונת תירוץ ה' ז"ל ע"ז ונראה דכונתו במה שיש להבין בכונת התוס' שכתבו כיון דבשום דוכתא וכו' כיון דהך שום דוכתא גופה אינה אלא בסתומין דוקא ואיך ילפינן טפי מינה דאפי' במפורשין וצ"ל דכונת התוס' ר"ל כיון דבשום דוכתא מגלח על מעות וכו' אהני דאנן בדידן לענייננו נוכל לומר אפי' מפורשין ע"ד דאמרי' בעלמא דון מינה ואוקי באתרין מיהו ה' ז"ל מבין דכונת התוס' ר"ל דהגלוי מילתא אינו אלא לענין דגלי לן דאיכא חילוק בין בהמה למעות אבל לעולם הא כדאיתיה והא כדאיתיה דבנזיר דוקא מעות סתומים ובקרבן אפי' מעות מפורשין וא"כ ה"נ לגבי בהמה נמי נימא הא כדאיתיה והא כדאיתיה דגבי נזיר אפי' קלה וקלה אינו מגלח וגבי קרבן דוקא חמורה וקלה אבל קלה וקלה מגלח ובאמת דכל זה הוה ליה לה' לבאר ובלא"ה האמת יורה דרכו דשני דבורים הם כמבואר בדבריהם שסיימו כדאמרינן בשלהי פרקין וכו' וכבר עמד ה' אורח מישור ז"ל ע"ש. ולעיקר קושייתו נראה דאין זה ממה שיוקשה דלא ליכתוב התורה להדיא ותסמוך אגלוי מילתא בעלמא וע"ד דאמרינן בעלמא מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא וזה פשוט:

בא"ד היה מדקדק הר"ם וכו' עכ"ל קאי לדף כ"ח ע"א גבי דקתני הפריש בהמה על החלב והביא. על הדם לא כיפר וכו' והרמב"ם פט"ו מה' פיסולי המוקדשין דין ו' פסק כרב אחא וכתב עליו מרן הכ"מ משום ברייתא דקתני לא כיפר אתיא כותיה ע"ש ואשתמיטיה לדברי התוס' הכא שישבו הברייתא אליבא דרבא מדלא הזכירם:

וראיתי לה' אורח מישור ז"ל שהק' על הכ"מ וז"ל ותימא שכתב דהרמב"ם פסק כהך ברייתא דבברייתא לא הזכיר פסול רק לא כפר ובודאי דליכא פיסול רק לא כפר והרמב"ם מזכיר פסול את"ד ע"ש ולא ידעתי דאמאי לא הקשה ג"כ על התוס' דמאי מקשים על רבא כיון דהברייתא לא קתני פסול רק לא כפר ולעולם כשר הזבח ואדרבא לא הוה ליה להק' אלא לר' אחא דקאמר פסול משמע דהזבח פסול וי"ל דמשמע להו להתוס' כיון דרבא סתמא קאמר משמע לגמרי כשירה ועלתה לו כפירש"י שם ותדע שהרי לעיל דף כ"ד ע"ב גבי שאר כל שלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן קתני ברייתא כשירין ולא עלו לשם חובה וכן נמי ריש פ"ק דזבחים דף ב' ע"א תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין ולא עלו לשם חובה וכו אלמא דהוצרך התנא לבאר דלא עלה וכ"ש אמורא דהוה ליה לבאר אלא ודאי לגמרי קאמר כשירה:

מיהו עדין קשה אמאי לא הקשה נמי גם לר' אחא דאמר פסול לגמרי ומה גם דאף לפי תירוצם עדיין תקשה לר' אחא שהרי לתירוץ הראשון דהתם מיירי שלא היה חייב שתיהם ולכך עדיף א"כ ר' אחא דאמר פסול לגמרי ע"כ דעלה קאי דהיינו אפי' שלא היה חייב

שתיהם וכ"ש שנתחייב שתיהם דפסול לגמרי א"כ ברייתא דקתני לא כפר דמשמע הזבח כשר במאי מתוקמא וכן נמי לתירוץ השני דהתם מיירי להתכפר בשביל חלב ע"כ דר' אחא דאמר פסול היינו אפי' בשביל חלב וכ"ש בשביל דם דפסול לגמרי א"כ ברייתא דקתני לא כפר אבל הזבח פסול במאי מתוקמא וי"ל דאיכא למימר דפסול דקאמר ר' אחא אינו ר"ל דפסול לגמרי אלא ר"ל לא עלו לבעלים ולעולם הזבח כשר דכה"ג אשכחן פרק קמא דזבחים דף ז' ע"א דקאמר אתמר תודה ששחטה וכו' רב חסדא אמר פסולה וכו' וע"כ דר"ל פסולה ולא עלתה אבל הזבח כשר דהא תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין וכן פירש"י שם וז"ל פסולה לה לא עלתה לבעלים וכו' ע"ש והשתא ניחא ר' אחא לפי תירוץ התוס' דלתירוץ א' דרבא מוקי לברייתא דוקא כשחייב שתיהם אבל ר' אחא מוקי לה אפי' בשלא חייב שתיהם ולתירוץ השני דרבא מוקי לה בשביל דם אבל ר' אחא מוקי לה אף בשביל חלב אבל הרמב"ם דפסק פסול ע"כ דר"ל פסול לגמרי מדכתב שם דין ח' וז"ל אבל אם שחטה וכו' כשרה ולא עלתה וכו' ע"ש ומשום הכי הוקשה ליה להרב ז"ל דלא אתי כהך ברייתא אלא שזה אינו נוח לי כיון דלשון פסול דקאמר ר' אחא איכא למימר דאינו פסול לגמרי ואע"ג דלא ביאר להדיא ומשו"ה לא הקשו התוס' לר' אחא א"כ כ"ש לשון כשירה נמי דקאמר מר רבא דאיכא למימר דאינו כשרה לגמרי אלא כשרה ולא עלתה ואע"ג דלא באר ומאי ה"ל להתוס' ונהי דמם"נ תקשי לחד מנייהו דאם כשרה ר"ל אינו לגמרי א"כ ר' אחא דקאמר פסול היינו לגמרי דאי אינו לגמרי א"כ במאי פליגי וא"כ תקשי ליה מברייתא דקתני לא כפר לבד וכן אם נפרש פסול אינו לגמרי א"כ ע"כ דרבא דאמר כשרה היינו לגמרי נמי ועלו לבעלים דאל"כ במאי פליגי וא"כ תקשי ליה מברייתא דקתני לא כפר מ"מ מנ"ל להתוס' למנקט צד זה טפי דכשירה דקאמר רבא לגמרי קאמר ומשום הכי לא ק"ל לר' אחא:

ולכן נ"ל ליישב דברי התוס' וגם דברי מרן כ"מ ז"ל דע"כ דגבי חטאת לא שייך לומר כשרה ולא עלתה אלא או כשרה לגמרי או פסולה לגמרי שהרי משנה שלימה שנינו ריש פרק קמא דזבחים כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשירים לא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן החטאת ופירש"י דפסולין לגמרי ע"ש אלמא דגבי חטאת שנוי קודש שלא לשמו פוסל לגמרי וא"כ ברייתא דקתני לא כפר ע"כ משום דחשוב שנוי קודש א"כ פסולין לגמרי קאמרה וכן רבא דאמר כשירה ע"כ משום דס"ל דלא חשיב שנוי קודש דאי חשיב שנוי קודש פסולה לגמרי אלא ע"כ דלא חשיב שנוי קודש א"כ כשרה לגמרי קאמר כיון דליכא שנוי קודש והשתא אתי שפיר קושיית התוס' וניחא נמי שלא הקשו לר' אחא וגם ניחא נמי דברי הכ"מ משום דברייתא ע"כ דפסולה לגמרי קתני ודו"ק נ"ל:

וכן משמע מפירש"י פ"ק דזבחים דף ז' ע"א דגבי תודה ששחטה לשם שלמים דקאמר התם פסולה לא עלתה לבעלים דשנוי קדש הוא ע"ש משמע אבל הזבח כשר ואלו גבי חטאת ששחטה לשם עולה דקאמר התם פסולה כתב וז"ל פסולה לגמרי כדתנן חוץ מן הפסח והחטאת עכ"ל ואח"כ גבי חטאת חלב ששחטה לשם דם דקאמר התם כשירה כתב כשירה ועלתה לו ע"ש משמע דהוכרח לפרש כן משום דכיון דחטאת היא לא שייך לומר כשרה ולא עלתה אלא דכשירה לגמרי כיון דע"כ לא חשיב שנוי קודש וכן כתב שם לעיל ד"ה תורה וכו' וז"ל וה"ה בשוחט חטאת חלב לשם כשירה ועלתה לבעלים דאפילו שנוי קודש אין כאן עכ"ל ע"ש:

מיהו קשה דאשכחן גבי חטאת דכשירה ולא עלתה כגון ששחטה על מי שמחוייב עולה וכן אם שחטה לשם חולין כדפסק רבינו פרק ט"ו מה' פיסולי המוקדשין דשין דין ד' ודין ח' וע"כ משום דחשיב שנוי קצת ולכך לא כשירה לגמרי כיון דאיכא שנוי קצת ולא פסולה לגמרי כיון דאינו שנוי גמור אלא כשירה ולא עלתה א"כ ה"נ גבי ברייתא דקתני לא כיפר אימא לעולם הזבח כשר כפשטא דברייתא משום דס"ל דלא חשיב שנוי גמור כיון דמ"מ תרוייהו לשם חטאת הוא אלא שנוי קצת כיון דשינה מחלב לדם וא"כ הדרא קושיא דמאי מקשים התוס' ואמאי לא ק"ל לר' אחא נמי והדרא קושיא נמי על הכ"מ ז"ל דמאי ראיה מייתו מברייתא וצ"ע ועיין לה' צאן קדשים פ"ק דזבחים דף ז' ע"א בד"ה חטאת וכו' מה שהקשה מהך דר"ל דאיתא התם דף ה' ע"א ועיין לה' חק נתן ז"ל מה שתירץ והוא נכון:

בא"ד לכך איכא למימר כשירה וכו' כצ"ל:

ד"ה ה"ג וכו' מ"מ כיון דבשום דוכתא וכו' עכ"ל ולפ"ז צ"ל הא דקאמר שהרי אדם מגלח על מעות אביו בנזירות אינו למוד דא"כ נימא דיו אלא גלוי מילתא בעלמא כיון דבשום דוכתא אית לן חילוק בין בהמה למעות מגלה לנו נמי גבי קרבנו דיש חילוק נמי בין מעות לבהמה ולא מעיט קרבנו אלא בהמה ומיהו הא כדאיתיה והא כדאיתיה דגבי נזיר דוקא מעות סתומין ולא מפורשין וגבי קרבנו איירי במפורשין והא דסיימה הברייתא בזמן שהן סתומין ולא בזמן שהן מפורשין אע"ג דהך מילתא אדרבא מנגדת כמו שהקשו התוס' י"ל דמ"מ הברייתא קושטא קתני בזמן שהן סתומין וכו' וסמכה עצמה כיון דבשום דוכתא וכו':

ועוד נראה להוכיח דע"כ דאין כונת הברייתא למוד גמור דא"כ ל"ל מיעוטא גבי בהמה לילף מנזיר כדקאמר שהרי אין אדם מגלח על בהמה בנזירות ועוד דאי לימוד גמור היכי ילפינן כלל מנזיר גם לענין מעות נמי הא קי"ל דאין למידין ק"ו מהלכה וה"ה דאין למידין

שום מידה מהלכה א"ו גלוי מלתא בעלמא כיון דאשכחן בנזיר דיש חילוק בין מעות לבהמה ה"נ יש לחלק גבי קרבנו וכו' ועיין בה' יבין שמועה כלל ק"ח שכתב כה"ג על דברי התוס' במסכת פסחים דף מ"ג ע"ש ד"ה סד"א וכו' ועיין לחידושינו שם. ועוד דאי לימוד גמור א"כ היכי יליף מנזיר במעות אפי' חמורה על קלה וכו' שהרי כיון דנזיר גופיה איירי בשוין א"ו גילוי מילתא בעלמא והילכך כיון דגלי קרא קרבנו גבי בהמה דאין לחלק ה"נ גבי מעות אין לחלק מיהו ק"ל ל"ל קרא למעט דאינו מגלח על מעות אביו תיפוק ליה מדאצטריך הלכה בנזיר משמע דוקא קרבן נזירות הוא דהבן מגלח על נזירות אביו אבל קרבן אחר לא דכה"ג דייק תלמודא לעיל דף כ"ה סוף ע"ב דפריך אמר מר הלכה היא בנזיר ותו ליכא והתניא וכו' ופירש"י ותו ליכא אלא בנזיר וכו' ע"ש אלמא כל היכא דתני הלכה היא בנזיר היינו נזיר ותו לא וה"נ הלכה היא בנזיר קתני כדאמרי' לקמן דף ל' סוף ע"א ונראה דאיכא למימר דה"ק הלכה היא בנזיר בן ולא בת לאפוקי בעלמא אפי' בת א"נ דאיכא למימר דה"ק הלכה בנזיר דהבן מגלח על מעות סתומין דוקא לאפוקי בעלמא אפי' מופרשין יוציא הבן במעות אביו ואפשר דמה"ט סיים תנא דברייתא בזמן שהן סתומין מפורשין כדי לדייק לאפוקי בעלמא אפי' מפורשין ובזה נסתלקה קושיית התוס' דלאו מנזיר ממש קיליף למפורשין אלא מדיוקא דנזיר קא דייק למפורשין ודו"ק:

ודע שראיתי לה' קרבן אהרן ז"ל פ' ויקרא פרשה ו' דף מ"ד ע"ב גבי קרא דקרבנו שרצה לפרש כונת הברייתא דלאו מתלתא קרבנו דריש אלא מחד קרבנו בלחוד וה"פ בתחלת דרשא למן הקלה לחמורא והדר קתני דלזה א"ץ דיכול אני לומר שלא יביא חטאת אחרת שהוא משונה משל אביו אבל קרא אתא לחטאים השוין ואחר זה קתני דלבהמה אינו צריך קרא שיכול ללמוד מנזיר ולזה לא אתא אלא לדמים את"ד ע"ש. ונראה שלזה הפירוש כוין רש"י דף כ"ח ריש ע"א ד"ה ת"ל וכו' שכתב בסופו וז"ל ואית דדרשי ליה מקרבנו קמא עכ"ל ודו"ק:

אלא שיש לתמוה לפי פי' זה. דא"כ מחד קרבנו הוא דדריש איך קאמר דאצטריך קרבנו לדמים משום דבלאו קרבנו יכול ללמוד מנזיר דא"כ ע"כ דהוי לימוד גמור ממש ולא גילוי מלתא שהרי כיון דליכא קרבנו כלל א"כ היכי מצי ללמוד מנזיר דהא קי"ל אין למידין מהלכה. תו ק"ל דאימא דהוה אמינא דה"ק הלכה היא בנזיר דמעות ולא בהמה אבל בעלמא אפי' בהמה לכך אתא קרבנו למעט בהמה אבל מעות אין ה"נ מביא כמו נזיר וצ"ע: ד"ה יכול וכו' המפורשת לעבירה זו וכו' כצ"ל:

רש"י ד"ה הריני נזיר וכו' אבל ברישא דברייתא מפרש וכו' כצ"ל: ד"ה היתה בהמה מופרשת כלומר וכו' אבל לא פי' וכו' עכ"ל דאי פי' מופרשת ר"ל שפי' אי זו לחטאת וכו' לא פריך מידי תלמודא מאי לאו אפי' בעלת מום וכו' שהרי ודאי דקושטא הוא דבעלת מום נמי היכא דפי' ואמר אלא לדמי עולה וכו' דתמכר וכו' אלא פי' מופרשת ר"ל שהפריש לקרבן ותלמודא גופיה הכריחו אין לומר משום דא"כ מאי קמ"ל הברייתא כמ"ש התוס' לעיל ד"ה ואמאי וכו' לחד תירוצא גבי רשב"ג דאימא דאגב דתני מעות סתומין יפלו לנדבה. תני נמי היתה לו בהמה מופרשת וכו' דדרך התנא למתני דבר והופכו אלא י"ל משום דא"כ אמאי קתני בהמה הו"ל למתני גבי מעות גופייהו היו לו מעות מפורשין וכו' אלא ע"כ דכולה ברייתא בסתומין איירי ופי' מופרשת ר"ל. שהפריש לקרבן ולעולם לא פירש וכו' וכה"ג כתבו התוס' לקמן דף כ"ח ע"א ד"ה קתני מיהא וכו' מיהו מדנטרו להקשות לקמן גבי אידך פירכא ולא הקשו אפירכא דהכא משמע דס"ל דהכא איכא לשנויי מאי קמ"ל וכו' משא"כ לקמן:

וראיתי בש"מ שכתב וז"ל ה"נ היתה לו בהמה מפורשת וכו' פי' מפורשת לקרבן שאמר בהמה זה לנזיר אבל לא פירש לאיזו קריבה ול"ג מפורשת דמשמע שפירושו למה אם לחטאת אם לעולה וא"כ לא פריך מידי עכ"ל נראה דטעות דק נפל בלשונו וכונתו לחלק בין אי גרסינן מופרשת בוי"ו אחר המ"ם למפורשת דהוי"ו אחר הפ"ה ודו"ק. ונראה דמברייתא דהכא איכא למפרך לר' שימי לעיל דס"ל מעות וה"ה בהמה ואפילו תמימה שהרי קתני להדיא דמעות הוא דיפלו לנדבה אבל בהמה מפורשת היא וכן מברייתא דמייתי בסמוך דקתני שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזירות ופירש"י מדקאמר מעות ולא קאמר בהמה וכו' אלמא דמעות משמע ולא בהמה וא"כ ה"נ גבי ההילכתא דמעות סתומין יפלו לנדבה נימא מעות ולא בהמה אלא רב פפא לעיל בלא"ה פריך ליה שפיר מרשב"ג משום דמתני' היא מיהו ק' דממתני' נמי דידן דף כ"ד ע"א איכא לאותובי דקתני אם שלה היתה הבהמה חטאת תמות עולה תקרב וכו' היו לה מעות סתומין יפלו לנדבה הרי קתני להדיא מעות ולא בהמה תמימה וי"ל דאיכא למימר דמיירי כגון שפירש להדיא בשעת הפרשה איזו לחטאת ואיזו לעולה ואין להקשות דא"כ מאי קמ"ל מתני' די"ל דאגב דקתני רישא אם שלו היתה תצא ותרעה בעדר תני סיפא אם שלה היתה וכו' וכו' א"נ דהיא גופה קמ"ל דהחטאת תמות אע"ג דהיפר לה בעלה כמ"ש התוס' לעיל במשנה שם ד"ה ואם משלה וכו' וכה"ג ראיתי בש"מ ז"ל שהק' וז"ל הא דלא פריך לר' נחמן דב"מ כסתומה ממתני' דקתני אם שלה היתה העולה תקרב עולה מאי לאו אפי' בעלת מום משום דהתם לא תני ברישא היו לו מעות סתומין דיכול לומר דקתני

בסיפא בהמה דומיא דמעות כמו הכא בברייתא דתני מעות סתומין וא"כ ה"מ לאוקומי מתניתין במפורשת עכ"ל והיינו ע"כ משום דליכא להקשות פשיטא מאי קמ"ל משום כיון דאיכא למימר דאגב רישא וכו' ומעתה ק"ל על התוס' דאמאי נטרו להקשות גבי אידך פרכא וצ"ע:

מיהו בעיקר תירוץ של ש"מ ז"ל ק"ל עליו דאינו מספיק דאכתי אמאי לא פריך לר' נחמן מרשב"ג דמייתי לעיל דקאמר העולה תקרב עולה מאי לאו אפי' בעלת מום דהשתא לא שייך לשנויי כשחזר ופירש דהתם ודאי תקשה מאי קמ"ל כמ"ש התוס' לעיל ועוד קשה לי עליו דאין תי' מספיק שהרי עוד היום תקשה מאי לאו אפי' אינה מפורשת כי היכי דנימא מאי לאו אפי' בעלת מום ולעיקר קושייתו י"ל משום דאיכא לאוקומא מתני בתמימה דוקא דעיקר קושיית המקשה הכא משום דסמיך מאי אריא דתני מעות וכו' כדמסיק והילכך גבי מתני' וכן גבי רשב"ג דלא תני רישא מעות לא שייך לאקשויי הכי וזה פשוט וצ"ע:

ד"ה יכול וכו' עבירה קלה שעבר כגון שבועת העדות וכו' עכ"ל אע"ג דבריש פרק שבועת הדיינין דף ל ט ע"א תנן אלו הן קלות עשה ול"ת חוץ מלא תשא חמורות זו כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא עמהן וכו' ע"ש משמע כיון דעון שבועת שקר חמור כמו כריתות ומיתות ב"ד י"ל דהתם קרי ליה חמורות לענין שאין התשובה מכפרת כדאמרינן התם דאף לשבים לא ינקה אבל הכא לענין שאין בהם חיוב כרת או מיתות ב"ד אלא מלקות בעלמא קרי להו קלה והא דלא פירש"י קלה כגון עשה ול"ת כדקאמר התם אלו הן קלות עשה ול"ת משום דהכא לענין קרבן איירי ולא שייך קרבן בל"ת אלא גבי שבועה ודו"ק:

ואגב ק"ל בפשטא דסוגיא דהתם דפריך ומי חמירא והתנן אלו הן קלות וכו' ופי' רש"י אלימא לא חמירא מכריתות ומיתות ב"ד ומשני אלא כדקתני טעמא דכל עבירות שבתורה נאמר ונקה לשבים וגבי שבועה לא מנקה אף לשבים ע"ש משמע דהחילוק שיש בין שבועה לכריתות ומיתות ב"ד הוא לענין תשובה וקשה שהרי ברייתא גופה דפריך מינה דקתני חמורות ומיתות ב"ד ולא תשא עמהן דמשמע דשבועה לא חמירא מכריתות ומיתות ב"ד ע"כ איירי לענין תשובה גופה שהרי ע"כ דהך ברייתא קאי לפרושי מתני' בפ"ח דיומא דף פ"ה ע"ב דקתני תשובה מכפרת על עבירות קלות ועל החמורות תולה עד שיבא יוה"ך ועלה קאי הך ברייתא לפרושי כדמייתי לה תלמודא התם בפרק יו"הך אהך מתני' דפריך ורמינהי וכו' ע"ש אלמא דלענין תשובה דאינה מכפרת על החמורות אלא עד שיבא יו"הך קתני דלא תשא עמהן אלמא דשוי הן דתשובה לחודה אינה מכפרת אפי' על הכריתות אבל עם יו"הך מכפרת אף על השבועה. ועוד ק"ל

הדפריך התם מי חמירא מהך ברייתא דלא חמירא אמאי לא פריך עדיפא מינה מברייתא דהכא דאדרבא קלה קרי לה ומיהו בשנויא דמשני התם מתרצא גם דלענין דאין התשובה מכפרת הוא דחמירא וכעת צל"ע לעת הפנאי:

דף כח.

גמ' יכול לא יוציא במעות שהפריש אפי' מן הקלה על הקלה מן החמורה על החמורה וכו' אע"ג דלגבי בהמה בעי תרי קראי חד לקלה וחמורה וחד לקלה וקלה או חמורה וחמורה גבי מעות מיהא חד קרא סגי דכיון דגלי גבי בהמה דאין לחלק ה"ה מסתמא גבי מעות נמי אין לחלק וכן נמי בסמוך גבי עצמו דקאמר יכול לא יצא בבהמה אפי' מן הקלה לקלה וכו' אע"ג דליכא אלא חד קרא על חטאתו וא"כ אימא דנוקי מיעוטא דקרא לשם חטאו ולא קרבן של חטא אחר היינו כגון קלה וחמורה אלא י"ל כיון דגלי קרא גבי אביו דאין לחלק מסתמא גבי עצמו נמי אין לחלק ובזה ניחא נמי מה שיש לדקדק בפשטא דברייתא כיון דגלי קרא גבי עצמו דאינו יוצא ל"ל קרא גבי אביו דאינו יוצא פשיטא דכ"ש הוא ודוחק לומר דלא הוה דרשינן על חטאתו לשם חטאו דהא כיון דהיתירא היא כמ"ש ה' ק"א ז"ל אלא י"ל דאצטריך גבי אביו כי היכי דמגלה לנו אפי' מן הקלה על הקלה וכו':

ושו"ר שקושיא זו הקשה אותה ה' כ"מ ז"ל פ"ג מה' שגגות דין ג' משם מהר"י קורקוס וראיתי לה' לח"מ ז"ל שתירץ כדכתי' אבל מהר"י קורקוס תירץ דאצטריך גבי אביו למעוטי דאינו יוצא מחלב אביו לחלב בנו אבל בקרבן עצמו מחלב לחלב מהני ע"ש ולא ידעתי מה תיקן דאכתי תרי קרבנו גבי אביו גבי בהמה ל"ל בחד קרא סגי דע"כ אתי למעוטי חלב וחלב דאי קלה וקלה או חמורה וחמורה מכ"ש מקרבן עצמו נפקא וה' לח"מ הק' עליו מלישנא דברייתא וכתב ודוחק לומר דלאו דוקא וכו' ע"ש ויש לתמוה עליו שלא הרגיש דהברייתא דרשת לתרי קראי וא"כ תרי קראי ל"ל. ותו ק' דא"כ גבי אכילתן לא מהני חלב וחלב אבל גבי עצמו מהני חלב וחלב ולא אמרינן כיון דגלי קרא גבי אביו דאין לחלק ה"ה גבי קרבן עצמו א"כ מנ"ל לברייתא למעט גבי עצמו אפי' קלה וקלה וחמורה וחמורה אימא דוקא גבי מאב לבן משום דגלי קרא תרי קרבנו אבל גבי עצמו מהני קלה וקלה: גם מה שתירצנו דאצטריך קרא גבי אביו כי היכי דמגלה לנו וכו' וכן תירץ הלח"מ ז"ל אכתי לא הונח לי דמ"מ תרי קרבנו גבי בהמה ל"ל דלא נכתוב אלא חד וע"כ דלמעט קלה וחמורה לא אצטריך ת"ל מכ"ש מעצמו אלא ע"כ אתא למעט אפי' קלה וקלה וחמורה וחמורה וממילא נימא דגבי עצמו נמי דמיעט קרא הוי הכי אפי'

קלה וקלה דומיא דאביו ולכן נלע"ד לתרץ לעיקר הקושיא דאי לא כתיב קרבנו גבי אביו הוה דרשינן על חטאתו גופה למעט קרבן אביו שהרי על חטאתו לא משמע אלא דשלל חט אחר דה"ק אותו שהפריש על חטאו ולא קרבן אחר שהפריש על חט אחר כמ"ש ה' ק"א א"כ הוה מוקמינן אקרא דמעיט חט אחר היינו שהופרש על חט של אדם אחר דהיינו אביו אבל לבתר דכתיב קרא קרבנו גבי אביו א"כ ע"כ דעל חטאתו אתא למעט אפי' באדם אחד עצמו ודו"ק נ"ל:

ודע שראיתי להרב באר שבע ז"ל בסוף כריתות שכתב משם הרב קרית ספר כדברי הלח"מ דאצטריך קרא גבי אביו לגלויי לנו גבי עצמו אלא שבאר דאצטריך קרא לגלויי דאפי' מחמור לקל לא מהני דלא תימא כיון דמהני לחמור כ"ש לקל ושוב הקשה ע"ז מדקתני ברייתא יכול אינו יוצא בבהמה שהפריש אביו מן החמורה על הקלה אבל יוצא בקרבן אביו מן הקלה לקלה וחמורה לחמורה וכו' אלמא משמע דעדיפא קלה וקלה וחמורה וחמורה טפי מן החמורה על הקלה והניח בצ"ע ע"ש ולא ידעתי מי הכריחו לומר דאצטריך קרא לגלויי אפי' מחמור לקל אדקשיא ליה ואמאי לא קאמר בפשיטות דאצטריך לגלויי אפי' מן הקלה לקלה ומן החמורה לחמורה ואז לא מקשה מידי והלח"מ בסוף לשונו רמז לספר קרית ספר וכעת לא נמצא בידי: שם גמ' יכול יצא בבהמה שהפריש לעצמו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה ואפי' מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה וכו' כצ"ל: רש"י ד"ה שהרי לא מעל וכו' ואי אפשר לה להוציאה לחולין וכו' עכ"ל וכ"כ ג"כ רש"י בסוף מסכת כריתות דף כ"ז ע"ב ד"ה כיון דלא מצי מיעל דאינו יכול להוציאו לחולין וכו' עכ"ל ואע"ג דאמרינן בפרק האיש מקדש דף נ"ה ע"א אין מועל אחר מועל במקדשים אלא בבהמה וכלי שרת וכו' אלמא משמע דאיכא מעילה אע"ג דלא נפיק לחולין י"ל התם משום דנהנה כדקתני בא חבירו ורכב וכו' אבל הכא לא נהנה ולא הוצרך רש"י לבאר זה דפשיטא דבלא נהנה מיירי אלא שרצה לשנות בלבד:

לעיל ד"ה מן החמורה וכו' מחייבי מיתות לחייבי כריתות וכו' עכ"ל ק"ק דחייבי כריתות קילי מחייבי מיתות ב"ד וכ"כ רש"י בסוף כריתות דף כ"ז ע"ב ד"ה מן הקלה וכו' וז"ל כגון נדה וחלב שאין בהם מיתת ב"ד עכ"ל ובדיבורו שאחריו כתב וז"ל עבירה חמורה כגון חילול שבת עכ"ל ע"ש וא"כ היכי קרי להו מן החמורה על החמורה ודו"ק:

ד"ה ת"ל וכו' שאע"פי שמעל לא כפר וכו' עכ"ל משמע מפירושו דאפי' בשוגג נמי קאמר קרא דלא כיפר ודלא כמ"ש התוס' בד"ה על חטאתו וכו' שהביאו ראיה מהתוספתא דקתני בהדיא דבמעות בשוגג כיפר ולפירש"י הא דקאמר תלמודא סוף פ"ו דכריתות דף

כ"ז ע"ב אבל מעות וכו' אימא לכתחלה. נמי וכו' ה"פ אימא אפי' לכתחלה נמי כפר קמ"ל קרא דאפי בשוגג נמי לא כפר משום דקרא סתמא משמע אבל לדברי התוס' מתיישב שפיר דאלכתחלה הוא דקאי דה"ק קמ"ל קרא דלכתחילה לא כפר ודו"ק. ודע שרבינו פ"ד מה' מעילה דין ה' פסק כדברי התוספתא וכ"כ מרן ה' ב"מ שם ולא הזכיר מרן כ"מ שזה מחלוקת דש"י ותוס' הכא ע"ש והנראה דאשתמיט מניה: בא"ד שהרי מעל וכו' עכ"ל פי' ואהכי אצטריך קרא למעט ודברי מותר הם שהרי כבר כתב כן בדבור שלפני זה וק"ל:

תוס' ד"ה שהרי וכו' ולא נפיק לחולין בהכי כיון שלא נהנה ממנה וכו' עכ"ל ק"ק משמע דאי נהנה הוה נפיק לחולין שהרי מההיא דפרק האיש מקדש דף נ"ה ע"א דקתני אין מועל אחר מועל וכו' מוכח דאע"ג דנהנה אפ"ה לא נפיק לחולין ולכן נ"ל להגיה וכן במקום תיבת כיון ור"ל כיון דאיכא תרתי לא נפיק לחולין וכן נמי לא נהנה אבל אי איכא חדא מנייהו ודאי מעל וק"ל:

בא"ד של דם כלל הס"ד ואח"ך ד"ה לא מעל וכו' מהקדש זה להקדש אחר וכו' עכ"ל משמע מדבריהם אבל אם הוציאו מרשות הקדש לרשות אחר של הדיוט כגון שנתנו לחבירו או מכרו לו אע"פי שלא נהנה הנאת הגוף אפ"ה מעל משום הוצאה מרשות לרשות וכן משמע שכן דעת הרמב"ם פ"ו מה' מעילה דין ה' שכ' וז"ל וכן אם נתנה לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו ע"ש משמע אפי' שלא נהנו מעלו משום הוצאה מרשות לרשות וכך דייק מדבריו ה' שע"ה ז"ל הל' מעילה דף נ"ד ע"א וע"כ משום דהוציאו לרשות הדיוט אבל הוציאו לרשות הקדש לא מעל כדמוכח סוגיא דהכא דקאמר ולא מעל ופסקו נמי רבינו שם בהלכות מעילה פ"ד דין ה' וה' שע"ה הביא דברי התוס' דפ"ב דקידושין דע"כ חולקין על רבינו וס"ל דאפילו הוציאו לרשות הדיוט לא מעל כיון דלא נהנה ולא נפיק לחולין ע"ש ולפ"ז נמצא דהתוס' הכא ע"כ מחלפא שטתייהו מדבריהם דפ"ב דקידושין וס"ל כדעת הרמב"ם והנראה ש שדברי התוס' הכא אשתמיטו מה' שע"ה ז"ל מדלא הזכירם. ועיין לחידושינו פ"ב דקידושין דף נ"ה ע"א ד"ה אין מועל וכו' ודו"ק:

ד"ה על חטאתו וכפר הכהן על חטאתו וכו' עכ"ל דהכי משמע לישנא דברייתא דבתחלה נקט קרבנו על חטאתו ולבסוף נקט על חטאתו וק"ל:

בא"ד ולפי זה דתוספתא משמע וכו' עכ"ל ה' אורח מישור ז"ל הגיה לפי' התוס' וכתב שהוא מחכם אחד שכתב כן על התוס' ע"ש ולפ"ז כונת החכם היינו ממה דנקטו התוס' לעיל קרא דוהביא והכא קרא דוכפר כדכתיב ונראה דאין צורך לזה כלל אלא דכוונת התוס' היינו כיון דקתני התוספתא במעות בשוגג כיפר ובמזיד לא כיפר א"כ ע"כ דנסיב

קרא אחרינא דלא שייך לומר מחד קרא ותרתי ש"מ שהרי כיון דגבי בהמה אפי' בשוגג לא כיפר כיון דלא מעל ומחולק ממעות דבשוגג כיפר איך שייך למילף מחר קרא שהרי אינן שוין בדיניהם אלא ודאי דקרא אחרינא ומוקמי' ליה א אמזיד דוקא אבל אי לאו התוספתא איכא לפרושי ברייתא דהכא דת"ל לא כפר ר"ל אפי' בשוגג וכמו שפירש"י בד"ה ת"ל ודו"ק. והא דמשמע מדברי התוס' בדבור שאח"ז דמחד קרא דריש ותרתי ש"מ עיין מה שאכתוב שם וינוח לך ודו"ק:

ד"ה ה"ג וכו' הואיל ושייך בהו שנוי בשוגג אמרינן וכיפר גם במזיד וכו' כצ"ל:

בא"ד ומיהו וכו' ר"ל ומיהו כיון דאי לאו קרא הו"א מזיד וכפר א"כ מנ"ל דקרא מיעט זה דהא כבר דרשנו וכו' ולזה תירצו דאע"ג שדרשנו וכו' תרתי ש"מ ולפ"ז מחלפא שטתייהו הכא מדבריהם לעיל שכתבו דתרי קראי קא דריש ומיהו נ"ל להגיה בדבריהם הכי וכצ"ל ומיהו אי לא הוה ילפינן דוקא מזיד דלא כפר אע"ג שדרשנו וכו' כצ"ל ור"ל דקיימי אמה שכתוב בדבור שלפני זה דלפי' התוספתא משמע דנסיב קרא אחרינא וכו' והיינו משום דמעות ובהמה מחולקין דגבי מעות דוקא מזיד הוא דלא כפר אבל בשוגג כיפר ובבהמה אפי' בשוגג לא כפר שפירשנו לעיל בדבריהם ואהא ק"ל דאפי' שוין הן דבמעות נמי אפילו בשוגג לא כפר כמו שמשמע מפירש"י ד"ה ק"ל וכו' וז"ל שאע"פי שמעל לא כיפר וכו' עכ"ל מ"מ בעי תרי קראי כיון דתרתי מילי נינהו בהמה ומעות ואהא כתבו ומיהו אי לא הוה וכו' ר"ל אי לא הוה רוצה למילף דדוקא מזיד הוא דלא כפר אינו מוכרח לומר דתרי קראי אע"ג שדרשנו שנו וכו' מ"מ איכא למימר דתרתי ש"מ ועיין לה' אורח מישור ז"ל שדבריו בזה אינן מבוררין:

בא"ד תרתי ש"מ וכו' אתם ולא שותפין וכו' ק"ק דלא דמי דהתם כולהו דרשות שקולין הן ויבואו שניהם דהא אי מנייהו מפקת אבל הכא מסתבר דיוצא במעות טפי מבהמה כדקאמר שהרי בשוגג מעל וכפר ותו קשה דא"כ לעיל גבי אביו למה ליה תלתא קרבנו כמ"ש התוס' לעיל ד"ה מתיב רבא וכו' דג' קרבנו כתיב וכו' אמאי לא נימא בחד סגי ותרתי ש"מ כמו הכא ועיין לתוס' במס' כתובות פרק אע"פי דף ס' ע"א ד"ה יכול וכו': שם במשנה נזרק עליה אחד מן הדמים וכו' משמע דאף לאחר שנזרק הדם יש שאלה בנזירות אלא משום דהותרה ביין ואין כאן ענוי נפש ואין להקשות מכאן על מ"ש התוס' פ"ג דכריתות דף י"ג ע"ב ד"ה ארבע וכו' דגבי מוקדשים אע"ג דהוי בשאלה מ"מ השתא שנשחטו ונזרקו דמן כהלכתן ליתא בשאלה וכו' ע"ש והרי נזירות דאיתנהו בשאלה מהקדש ילפינן להו כדאיתא לעיל פ"ב דף ט' ע"א א"כ ע"כ משמע דבהקדש נמי מהני שאלה אף לאחר זריקה די"ל דהכא משום דאכתי איכא גילוח ואיכא נמי שאר

הקרבנות כמ"ש התוס' ד"ה נזרת וכו' ולכך יש לשאלה על מה תחול אבל גבי הקדש היכא דנזרק הדם נגמר ההקדש ולכך ליתיה בשאלה דהא אין לשאלה על מה תחול כיון דנגמר ההקדש אכל קשה דמדברי הרמב"ם פ"ג מהל' נזירות דין יו"ד משמע דבנזירות אפי' נגמר הקרבן איתיה בשאלה שכתב וז"ל מי שנזר ב נזירות וכו' ומנה את הראשונה והפריש קרבן וכו' ואפי' הביא כפרתו ואפי' גילח שערו ואח"כ נשאל על הראשונה עלתה ראשונה בשנייה וכו' ע"ש אלמא אפי' נגמרה נזירות ראשונה לגמרי מצי למשאל עליה וכתב מרן כ"מ שכן משמע בירושלמי דפ"ג דנזיר ע"ש וא"כ איך כתבו התוס' דגבי הקדש ליתיה בשאלה אחר שנזרק הדם. וכ"ת דלמאי נ"מ קא מתשיל כיון דכבר השלים הקרבן וכן היכא דהשלים הנזירות י"ל דנ"מ היכא דאכל קודם זריקה דלוקה וכן אם שתה יין תוך ימי הנזירות דמהני שאלה לפוטרו ממלקות ועיין לעיל דף כ"א ע"ב בגמ' ותוס' שם ד"ה בעל וכו' וליכא למימר דוקא גבי שתי נזירות הוא דמהני שאלה לראשונה משום דליכא חולין בעזרה כיון דאותו קרבן עולה לשנייה שהרי ממתני' הכא דמשמע דמהני שאלה היינו אפי' דאגלאי לאי מילתא למפרע דהוי חולין בעזרה מה שנזרק הדם ועוד מדברי התוס' עצמן שכתבו ונזרקו דמן וכו' משמע דוקא נשחט ונזרק אבל קודם זריקה מהני שאלה וכן דייק מדבריהם ה' מש"ל ז"ל פרק י"א מה' מעשה הקרבנות דין ד' בד"ה כתב רשב"ם וכו' ע"ש אלמא לאחר שחיטה מהני שאלה אע"ג דאגלאי מילתא דשחט חולין בעזרה:

ויש לתמוה על ה' מש"ל ז"ל שנסתפק היכא דשחט בפנים כיון דשחיטה ראויה היא דילמא לא מהני שאלה והוצרך לדייק דמהני שאלה מפשט דברי התוס' דדוקא היכא דנשחט ונזרק וכו' ע"ש שהרי משנתינו היא זו דאפי' נשחט ונזרק כראוי מהני שאלה ויש ליישב בדוחק דשאני הכא דהשאלה היא על הנזירות ואע"ג דממילא הקדש נמי ליתיה משא"כ נדון הרב ז"ל דהשאלה על עיקר ההקדש ושו"ר דכה"ג כתבו התוס' לקמן פ"ה דף ל"א ע"כ ד"ה נשאל וכו' ע"ש מ"מ מיהא לדברי התוס' בפ"ג דכריתות קשה ממה שפסק רבינו דיש שאלה בנזירות אפי' נגמר נזירותו לגמרי והוא דברי ירושלמי ומאי שנא מהיכא דנגמר ההקדש ונזרק הדם ליתיה בשאלה. ואין לומר דוקא גבי הקדש לא מהני שאלה משום דכשישאל אגלאי מילתא למפרע דשחט חולין בעזרה אבל גבי נזירות ע"כ לא הוי חולין למפרע כדמוכח מהא דקאמר תלמודא דטעמיה דרבי עקיבא משום הפסד קדשים אלמא משמע דאכתי בקדושתייהו קיימי והיינו טעמא משום דאע"ג דהיפר לה בעלה מ"מ כיון דקי"ל בעל מיגז גייז מכאן ולהבא הילכך לא הוי חולין בעזרה ואפי' אי מעקר עקר וכן נמי גבי נזיר עצמו דמתיר לו חכם דקי"ל חכם עוקר הנדר ולא הוי

נמי חולין בעזרה לר"א הקפר דאמר נזיר חוטא וצריך כפרה על שציער עצמו מן היין ועיין לתוס' לעיל דף כ"א ע"ב והיינו טעמא וכו' ולקמן פ"ה דף ל"א ע"ב ד"ה אמרו להם וכו' והילכך מהני שאלה דזה אינו שהרי כבר כתבנו דמדברי התוספות משמע דקודם זריקה מהני שאלה גבי הקדש כמ"ש ה' מש"ל ז"ל אלמא דלא חיישינן לחולין בעזרה למפרע וה"ט משום דאיסור חולין בעזרה אינו אלא על הכנסה אבל אם ממילא נעשו חולין בעזרה ע"י פדייה לא כמ"ש המש"ל פ"ב מה' שחיטה דין ג' ד"ה ורע וכו':

ונראה דמהאי טעמא הוא דהוצרך ה' מש"ל לדייק מדברי התוס' משום דממתני' דידן איכא למדחי כדכתיבנא ושו"ר דקושיא זו פריך לה תלמודא להדיא פ"ג דשבועות דף כ"א ע"א גבי שבועה דמאי שנא נזירות משבועה דהיכא דנגמר ליתיה בשאלה ומשני ר' אשי שאני מי שנזר שתי נזירות וכו' כיון דאיכא שניה נימא דאותו מנין שמנה הוי לשניה וראשונה אכתי הוה קיימא כשנשאל אבל לעולם בחדא נזירות היכא דנגמר הנזירות לא מצי למשאל ומעתה אני תמיה על מרן הכ"מ ז"ל שהורה מקור הרמב"ם מתוספתא ומשמעות ירושלמי והרי גמ' ערוכה היא פ"ג דשבועות שזכרנו ע"ש ועיין לחידושינו לעיל ר"פ ג' במשנה דף ט"ז ע"א וריש פ"ד במשנה דף ך' ע"ב ודו"ק. ואין להקשות לפי מ"ש המש"ל ז"ל דבהקדש מהני שאלה אף לאחר שחיטה מהא דא דאמרי' ריש פרק כסוי הדם דף פ"ד ריש ע"א הב"ע בקדשי בדק הבית ופריך ליפרקנהו ולכסיינהו ומשני בעינן העמדה והערכה ומאי משני אכתי לישחטנהו ליתשל עלייהו ולכסיינהו ונראה דקושיא זו קשה בפשטא דתלמודא התם ודאי בקדשי בדק הבית לא שייך לחלק בין נשחטה או לא אלא דאף שנשחטה איתיה בשאלה כיון דאינו אלא קדושת דמים ומ"ל נשחטה מ"ל לא נשחטה מדי דהוה אעצים ואבנים וא"כ לתשל עלייהו ולכסיינהו וי"ל כגון דאתא ליד גזבר דלית ביה שאלה כיון דאינו שלו שזכה בה הכהן וכ"כ התוס' בפ"ג דפסחים דף מ"ו ע"ב ד"ה הואיל וכו' אבל קדשי מזבח אעפ"י שבאו ליד כהן מ"מ מצי לאתשולי אלא א"כ נשחטו ונזרקו כמ"ש התוס' ד"ה אמרו לו משום דאכתי עדיין אית בהו צורך הבעלים וכן נמי קדשי בדק הבית פדייה אית להו אף לאחר דאתו ליד גזבר כדמשמע מדברי התוס' דפ"ג דפסחים שכתבו וז"ל הואיל ואי בעי פריק נמי וכו' ע"ש והיינו טעמא נראה דאע"ג שזכה בהן הגזבר מ"מ כיון דלפדייה הם עומדין דאפילו הגזבר עצמו סופו לפדותן ולכך פריך שפיר וליפרקינהו ונראה די"ל דאיכא למימר דמיירי כגון דאתא הקדש ביד גזבר דלית ביה שאלה כמ"ש התוס' בפ"ג דפסחים דף מ"ו ע"ב ומיהו פדייה אית בהו אף לאחר דאתו ליד גזבר דקדשי בדק הבית לפדייה הן עומדין ולכך פריך וליפרקינהו וכו' ודו"ק:

ואגב ראיתי לתוס' שם ד"ה וליפרקינהו וכו' שכתבו וז"ל וי"ל דהכי פריך כיון שסופו לפדותו וכו' ע"ש ונראה להביא סיוע לפירושם מסוגיא דפ"ז דנדרים דף נ"ט ע"א דמשני אלא אימא בשלמא קונמות מצוה לאתשולי עלייהו וכו' ופירש"י וכמאן דאתשיל עלייהו דמי ע"ש והוא ממש כעין תירוץ התוס' ודו"ק ועיין לחידושינו פ"ג דכריתות דף י"ג ע"ב תוס' ד"ה ארבע וכו':

שם במשנה נזרק עליה אחד מן הדמים וכו' מהכא מוכח דאפי' ענוי דשעה פורתא הוי ענוי וכמ"ש התוס' וראיתי לה' מש"ל ז"ל פי"ב מה' נדרים דין ד' שהביא תשובת בית יעקב סי' קנ"ב שכתב ראיה זו וכתב עליו דאינה ראיה דשאני הכא דעיקר הדבר היה לזמן ע"ש נראה דה"ט משום כיון דתחלת הזמן מצי מפיר לכך מפיר נמי גם בסוף הזמן ולא פלגינן. עוד הקשה על בית יעקב וז"ל ומלבד כל זה וכו' פשיטא דאינה אסורה אלא עד שתחשך וכו' עכ"ל כונתו לאפוקי אי בעינן מעת לעת ואו אין להביא ראיה מדסתמו וכתבו וכו' ועיין ריש פרק קונה דף ס' ע"א ודו"ק:

עוד כתב עליו וז"ל ומ"ש בסוף דבריו דאסורה לצאת לר"ה בשבת בפאה נכרית א"כ הוי ענוי זהו טעות גמור עכ"ל נראה דהטעות הוא משום דודאי ליכא נוול תגלחת אלא אם תגלה ראשה אבל כשיוצאה ר"ה פשיטא דאסורה בגלוי הראש. ואין להקשות על ה בית יעקב דמאי ראיה מייתי שהרי הוצאה בשבת בפאה נכרית היינו מדרבנן כמ"ש הרמב"ם פי"ט מה' שבת דין ה' שכתב שאסרו חכמים וכו' והילכך אין כח ביד חכמים לעקור מן התורה בקום עשה ולומר דמצי מיפר וצ"ל דדעת הרב בית יעקב כיון דהתורה לא תלתה בהוצאת השבת אלא תלתה בענוי נפש וא"כ כל דאיכא ענוי נפש אפי' מדרבנן מצי מיפר מדאורייתא וכיוצא בזה כתב המש"ל ז"ל פ"ק מה' נערה דין ה' ד"ה הנה וכו' ובפ"ד מה' אישות דין א' ד"ה שוב מצאתי וכו' משם הרדב"ז ז"ל ע"ש. אמנם מצאתי לה' מש"ל עצמו בפ"ה מה' ערכין דין ה' שהקשה על התוס' כעין מה שהקשינו על ה' בית יעקב ע"ש ומ"מ ודאי דאין זה כונתו ג"כ הכא דחס ליה למרן לומר טעות גמור על מילתא דקשיא נמי על התוס' אלא ודאי כונתו כדכתיבנא ועיין לחידושינו בפרק בתרא דתמורה דף ל"ג ע"ב גבי כל הראוי למזבח וכו' ודו"ק:

ומה שיש לתמוה על הרב בית יעקב בזה דלפי ראיה זו דמשום שתצא שעה פורתא לר"ה בלא פאה נכרית לא הוי נוול א"כ תמה על עצמך דנמצא ת"ק סתיר דידיה אדידיה שהרי ע"כ משמע דוקא דנורק אחד מן הדמים אבל קודם זריקה מצי מיפר אע"ג דליכא אלא ענוי פורתא כמ"ש ה' עצמו ומה לי ענוי יין ומה ליה מעוני תגלחת וצ"ע. וראיתי לה' בית יעקב עוד שכתב וז"ל גם מדברי רש"י ע"ב בד"ה בד"א כיון דנזרק עליה א' וכו' משמע

דס"ל דלת"ק משום פורתא הוי ענוי נפש ויכול להפר ולר"ע ס"ל כיון דשותה בו ביום לא הוי ענוי נפש משום שעתא פורתא וכו' עכ"ל ולא ידעתי מהיכן משמע כן מרש"י ואדרבא מדקאמר תלמודא טעמא דר"ע משום הפסד קדשים משמע הא לאו הכי מודה ר"ע לת"ק דאפי' ענוי נפש פורתא יכול להפר וכ"כ ה' עצמו להדיא כשהביא ראיה דענוי נפש פורתא הוי ענוי וצ"ע:

עוד כתב וז"ל דלת"ק דאפשר בפאה נכרית א"כ היכא דלא משכחת בפאה נכרית הוי תגלחת ענוי נפש ותמהני על הפוסקים שלא הזכירו דין זה דאם נדרה לגלח שערה הוי ענוי נפש וצ"ל דה"ק כיון דאפשר בפאה נכרית אע"ג דלית ליה פאה נכרית לא הוי ענוי נפש אפי' לית לה שערות אלא דא"כ ליכא למשמע מזה מ"ש בגליון של הגמרא מכאן התיר לשערות שהנשים נשואות נותנות בראשיהם ולפי מ"ש לא משמע מכאן היתר עכ"ל ודבריו סתומין אמאי לא משמע מכאן היתר דס"ס כיון דקאמר דאפשר בפאה נכרית אלמא דמותר סוף דבר שדברי הרב מראשם ועד סופם מתמיהין הן והתימא על המש"ל ז"ל שלא נתעורר עליו בכל זה ומיהו יש להבין כונת הגליון מאיזה טעם הוה ס"ד דאסור ונראה דדרך הפאה נכרית שהיו עושים היה מנהגם להניחו מגולה והוה ס"ד דאסור מפני מראית העין שיאמרו שערה ממש ושער באשה נשואה ערוה ודו"ק ועיין בס' באר שבע בשו"ת סי' י"ז דף ע"ב ע"א ד"ה גרסינן בנזיר פרק מי שאמר וכו':

תוס' ד"ה נזרק וכו' שאין כאן עוד ענוי נפש דביין מותרת וכו' עכ"ל והרע"ב הוסיף עוד שיכולה ליטמא למתים וכתב עליו התי"ט דלישנא דמתניתין ט' פ"ו נקט אבל ודאי דהמניעה מלטמא למתים אין כאן ענוי נפש א"ד ע"ש ואחר המחילה לא דק דטומאת מת נמי אית לה צער כדאיתא להדיא פי"א דנדרים דף פ"ג ע"ב וע"ש להר"ן ד"ה אמרי וכ"כ ה' קול הרמ"ז ע"ש: ד"ה בד"א וכו' וקשה לישנא דאי אפשי וכו' עכ"ל ר"ל למה לי למנקט האי טעמא ותירצו כדי לתת טעם לר"ע לאפוקי ענוי קטן וה"ה דה"מ לאקשווי נמי דאי קאי את"ק פשיטא ומאי קמ"ל. ומיהו מדברי התי"ט וה' קול הרמ"ז וה' שושנים לדוד וה' ב"ד משמע דס"ל דקושיית התוס' ר"ל ל"ל למנקט מנוולת ע"ש ולפ"ז נראה דר"ל לינקוט לשון ברור ענוי אבל על הגמ' דמצינו לשון נוול ר"ל ענוי ל"ק להו משום דגמ' לישנא דמתני' נקט ותירצו לשון מנוולת מורה על ענוי גדול ולכך נקט ענוי גדול לר"ע לאפוקי ענוי קטן ומה שנקטו בדבריהם לישנא דאי אפשי משום דהא בהא תליא דלשון אי אפשי לא סגי דלא ליתני עמו באשה מנוולת והיא היא ודו"ק אחר כמה ימים ראיתי בס' זרע יצחק ז"ל הנדפס עם ס' בני יוסף ז"ל בלקוטיו לגמרא שפי' כדכתי' ודחה דברי התי"ט ע"ש:

בא"ד אבל בתגלחת דטומאה דאיכא ענוי נפש גדול וכו' עכ"ל וליכא לאקשויי דאכתי למה לא יתקנו דאינו מפיר בשביל הפסד קדשים עד אחר שיזרק הדם ואז יכול להפר לה וליכא למימר כיון דאינו מפר באותה שעה חשיב כמו שקיים לה ושוב אינו יכול להפר דזה אינו לא בידו להפר לה כל היום כולו כדתנן פרק עשירי דנדרים דף ע"ה ע"ב ע"ש אלא י"ל דקרבן טומאה דמייתי היינו כדי למיחל עליה נזירות דטהרה בדאיתא ריש פרק שני דכריתות דף ח' ע"ב וא"כ אם זורק את הדם אדעתא שיפר לה אח"כ ויבטל נזירות טהרה אגלאי מילתא למפרע דהוי חולין בעזרה ואע"ג דגבי הקדש איתיה בשאלה קודם זריקה אעפ"י דאגלאי מילתא דשחיטתו הוי חולין בעזרה כמ"ש ה' מש"ל ז"ל כמו שזכרנו לעיל במשנה שאני התם דבשעת שחיטה מיהא לא הוי חולין בעזרה וכשנשאל אח"כ חשיב כמו שנשחטו בעזרה דיעבד אבל הכא דבשעת זריקה עצמה הוי חולין בעזרה לכתחלה שהם אדעתא שיפר לה אח"כ קזריק וחשיב כמו שהכניסו חולין בעזרה ודו"ק כ"ל ועיין לחידושינו לעיל דף כ"ב ע"א רש"י בד"ה ניתי וכו':

ודע דלפי' זה של התוס' צ"ל דחטאת העוף נמי למיתה אזלא והילכך איכא הפסד קדשים כדמסיק תלמודא דשחט חטאת ברישא וכו' ולא הו"ל תקנתא דהו"ל כחטאת שכפרו בעליה בפירש"י לקמן ואף למאי דכתב רש"י לעיל דף כ"א ע"ב ד"ה והיינו טעמא וכו' כתב דאית דמפרשי דבחטאת בהמה גמירי דתמות אבל בחטאת העוף לא גמירי דתמות ע"ש מ"מ איכא למימר דאיכא הפסד קדשים היכא דשחט אשם ברישא דאשם כבש הוא ודו"ק:

דף כח:

גמ' לאלתר שניא כחמרא מכאן ק' על הרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין ה' שכתב לעכב הוא דשניא ועיין לחידושינו לקמן פ"ו דף מ"ה סוף ע"ב במשנה גבי ואח"כ הותר הנזיר לשתיית יין וכו' ע"ש:

שם גמ' משום הפסד קדשים וכו' משמע דוקא נשחטה אבל מחיים קודם שחיטה אפי' כבר הפרישה בהמתה ואפי' ליכא ענוי אלא לפי שעה לא חייש ר"ע להפסד קדשים וכדתנן לעיל דף כ"ד ע"א חטאת תמות וכו' וצריך להבין טעמא מאי וראיתי במקובצת גבי הא דקאמר בסמוך הב"ע וכו' שכתב משם הר"ר עזריאל וז"ל אבל קודם שחיטה מיפר אע"ג דאי הוה מופרש אזיל למיתה לא מקרי הפסד קדשים אלא בשנשחט ונפסל אחרי כן עכ"ל ואפשר דלזה כיון רש"י דדקדק למנקט בזיון קדשים משום דלאחר שחיטה הוא דאיכא בזיון ועיין לה' שושנים לדוד ז"ל:

שו"ר לירושלמי דמכלתין דפריך פירכא דלר"ע מעתה ואפי' מחיים ומשני אינה נאסרת לגבוה אלא בשחיטה ואינו ר"ל דס"ל לר"ע דמחיים לא חל עליה הקדש גבוה כלל דזה לא יתכן אלא ר"ל דאינה חשיבא הקדש לענין דהוי הפסד קדשים אלא לאחר שחיטה וכדברי הר"ר עזריאל שזכרנו אבל ראיתי להמפרש שם ה' פני משה שפירש בע"א ע"ש: שם גמ' הדם יזרק והבשר יאכל וכו' בפ"ב דביצה דף ך' ע"ב כתב רש"י וז"ל הדם יזרק והבשר יאכל דקי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין ליקרב ונאכלין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה עכ"ל וכתב עליו מהרש"א ז"ל אשגרת לישנא דמתני' ריש זבחים נקט מיהו היינו דוקא בקרבן יחיד אבל בקרבן צבור עלו לשם חובה עכ"ל וראיתי לה' שע"ה ז"ל הלכות פסולי המוקדשין דף ך' ע"ג שכתב וז"ל ודבריו תמוהין מכח הברייתא גופה דקתני ואם היתה שבת לא יזרוק ובקרבן צבור שזמנו קבוע דוחה שבת וכן הקשה נמי על הרמב"ם בפי' המשנה בפ"ק דזבחים ע"ש ונראה דאיכא לפרש מאי דקתני ואם היתה שבת לא יזרוק לא קאי אשלא לשמן אלא אלפני זמנן דסמיך ליה ודלא כפירש"י בפרק התכלת דף מ"ח ע"א שפירש דקאי אשלא לשמן וראיתי לה' חק נתן ז"ל שנתן הכרח לרש"י דאי קאי אלפני זמנן ולאחר זמנן איך שחטו בשבת והא לאו חובת היום ע"ש ואינו מוכרח כגון שעבר ושחט בשגגה וכה"ג כתב הרמב"ם פ"ב מה' שגגות דין י"ד וז"ל שחט קרבנות שאין דוחין שבת בשבת בשגגה חייב חטאת וכו' ע"ש ולדברי ה' חק נתן לא ידעתי מאי שנא טעה ושחט חובת היום שלא לשמו מטעה ושחט לאו חובת היום בשבת דהא איסור תר תרוייהו שוין הן דתרוייהו בשוגג חייב חטאת כמ"ש שם רבינו דין י"ג אלמא דאיסורא שוין הן ואין להק' לדברי מהרש"א מאי פריך תלמודא הכא יזרוק דמן שלא לשמו מי לא תניא כבשי עצרת וכו' ופירש"י הדם יזרק שלא לשמו ומאי ראיה מייתי מכבשי עצרת שהרי כבשי עצרת ע"כ דיזרק הדם לשמו דהא כיון דעלו לבעלים לשם חובה די"ל דפריך מחלוקת לפני זמנן ולאחר זמנן דלא עלו לשם חובה דודאי הדם יזרק דקתני אכולהו חלוקות שהזכיר דאל"כ לאיזה תכלית הזכיר כל החלוקה ולפ"ז ברייתא לצדדין קתני דלגבי לפני זמנן ולאחר זמנן הדם יזרק שלא לשמו ולגבי שחטן שלא לשמן הדם יזרק לשמו כל זה לדעת מהרש"א ולהרמב"ם בפירוש המשנה אכל רבינו בחיבורו פט"ו מה' פיסולי המוקדשין דין א' ודין י"ט פסק להדיא דלא עלו לבעלים לשם חובה כמ"ש ה' שע"ה. ועוד אשתמטיה לדברי התוס' הכא ד"ה כבשי עצרת וכו' שצידדו דאי ליתי ליה נדרים ונדבות קריבין בי"ט לא יקטיר אימורין עד הערב ולא יאכל בשר עד הערב דכל כמה דלא מקטרי אימורין לא משתרי בשר באכילה וכו' ואי עלו לשם חובה אמאי אינו יכול להקטיר האימורין בי"ט עצמו כיון דהוי קרבן צבור שזמנו

קבוע ועוד יש מי שהקשה לי על מהרש"א מדברי התוס' שם בסוגיא עצמה בד"ה מאי בינייהו וכו' שהקשו בסוף דבריהם אהך דכבשי עצרת אמאי הבשר יאכל הא כל כמה דלא מקטרין אימורין וכו' כמו שהקשו הכא ותירצו הואיל ואין יכול להקטיר האמורין מבעוד יום הוי כאלו נאבדו וכו' ע"ש הרי מבואר מדבריהם בין בקושייתם בין בתירוצם דאינו יכול להקטיר האמורין בי"ט עצמו ואי עלו לבעלים לשם חובה אמאי אינו יכול להקטיר הא הוה ליה קרבן צבור שזמנו קבוע וצ"ע: ואגב ראיתי להרב מחנה ראובן ז"ל בחידושיו לפ"ב דביצה שהק' על התוספתא שהביא הכ"מ ז"ל פ"ב מה' שגגות דין י"ג דקתני חטאת הצבור ששחטה שלא לשמה וכו' יקטיר אמורין לערב דהיכי קתני יקטיר אמורין לערב הא קי"ל כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין חוץ מן החטאת דפסולה שלא לשמה וכתב דלפי דברי מהרש"א והרמב"ם בפירוש המשנה ניחא דבצבור עלו לשם חובה את"ד ע"ש ומלבד שיש לתמוה עליו דא"כ אמאי קתני ויקטר אימורין לערב ולא בשבת עצמו שהרי כיון דעלו לשם חובה ה"ל קרבן צבור שזמנו קבוע ודוחה שבת וע"כ דבחטאת שקבוע זמנה איירי מדקתני שחט בשבת שלא לשמה משמע דאין האיסור אלא משום שלא לשמן אבל מה שנשחטה בשבת הוי כדין זאת. ועוד יש לתמוה עליו דאיך לא הרגיש דאין תירוצו מספיק לדעת רבינו בחיבור שהרי ע"כ משמע מדברי מרן שהביא תוספתא זו על דברי רבינו משמע דס"ל דרבינו מודה דבחטאת צבור דיקטיר אימורין וכשירה וכן משמע סתמיות דברי רבינו דין י"ג שכתב ושוחט בשבת קרבן צבור שלא לשמו וכו' מדנקט קרבן צבור סתמא מש משמע בכל גוונא בין חטאת בין שאר קרבנות ורבינו פסק להדיא פט"ו מה' פסולי המוקדשין דין י"ט דאף קרבן צבור לא עלו לשם חובה ועוד פסק שם דין א' חוץ מן החטאת וכו' הרי בהדיא דאף חטאת הצבור פסולה וצ"ע:

ודע הא דקתני התוספתא שהביא ה' כ"מ דין י"ד גבי חטאת יחיד נזרק דמן שלא לשמן ט"ס הוא וצ"ל וזרק דמן לשמן כמ"ש רבינו להדיא ואם עבר וזרק דמן לשמן אבל זרק שלא לשמן לא הורצו הבעלים כמ"ש רבינו ריש פט"ו מה' פיסולי המוקדשין דין א' וז"ל וא' המשנה שם הזבח וכו' או בזריקה וכו' ע"ש ואגב ראיתי להמש"ל ז"ל פ"ב מה' שגגות דין י"ג גבי השוחט בשבת קרבן צבור שרמז לפרק ט"ו מה' פיסולי המוקדשין דין י"ט וכן בפרק ט"ו מה' פיסולי המוקדשין דין י"ט גבי שני כבשי עצרת רמז לפ"ב מה' שגגות דין י"ג ודין י"ד וצריך להבין מה כונתו ונראה כונתו משום דרבינו פרק ט"ו מה' פסולי המוקדשין גבי כבשי עצרת לא ביאר דחייב חטאת ולכך רמז שם לפ"ב מה' שגגות דין י"ג ודין י"ד דמשם בארה גבי קרבן צבור וקרבן יחיד דחייב חטאת על השבת וכן בפ"ב

מה' שגגות דין י"ג גבי השוחט קרבן צבור לא ביאר דלכתחלה לא יזרוק ולכך רמז שם לפט"ו מה' פסולי המוקדשין דשם ביאר גבי כבשי עצרת שהם קרבן צבור דאם היתה שבת לא יזרוק ודו"ק:

רש"י ד"ה ואם היתה שבת וכו' ואין צליית קדשים דוחה שבת עכ"ל וכ"כ נמי בפ"ב דביצה דף ך' ע"ב וראיתי במקובצת שם שהקשה וז"ל ולא נהירא דהא חזי למיכל באומצא והנכון דהכא העמידו שבות דזריקה מפני שעבר ושחט שלא כדין וכיון שלא ניתן להכשיר שום אוכל נפש בשבת לא מזקינן הדם להכשירו עכ"ל וק"ל לפירוש זה דא"כ מאי פריך בפ"ב דביצה דף כ"א ע"א בשלמא לרבא ניחא אלא לרבא בר רב הונא קשיא ואיך קאמר בשלמא לרבא ניחא ופירש"י הואיל ולא יאכל בשר היום ולפי דברי השיטה בשבת נמי הרי חזי לאומצא אלא טעמא דלא יזרוק משום דבשבת החמירו כיון שלא ניתן להכשיר שום אוכל נפש בשבת א"כ לרבה בר רב הונא נמי בשבת החמירו וזהו מאי דמשני התם ואב"א שאני שבות שבת וכו' אבל לפי דעת המקשה לא ידעתי מאי שנא רבא מרבה בר ר' הונא ומה הבין בטעמא דברייתא דאמאי קתני בשבת לא יזרוק מ"ש מי"ט דקתני הדם יזרק ונראה דלענין מכשירי אוכל נפש שהוא צורך הדיוט שפיר ידע תלמודא לחלק בין שבת לי"ט דבשבת החמירו אבל לענין הקטרת אימורין שהוא צורך גבוה ס"ד דאין לחלק ומשני ואב"א אף לצרכי גבוה יש לחלק דשאני שבות שבת וכו' ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה כבשי עצרת וכו':

והנה לעיקר קושיית המקובצת דהא חזי לאומצא נראה דל"ק לפי מ"ש התוס' בפרק התכלת דף מ"ח ע"א ד"ה חטא וכו' דאין זו זכות ואין לחטא בכך ע"ש ר"ל דאכילת בשר חי אינה חשובה כ"כ הילכך לא חשיבא זכיה כדי שיחטא בשבילה בזריקה ולפי דברי המקובצת דס"ל מצי לזרוק משום דחזי לאומצא אלמא דיחטא בזריקה כדי לאוכלן חי א"כ לא ידעתי מה יענה בקושיית התוס' בפרק התכלת דאיך קאמר תלמודא התם כדי שיזכה בחול לא אמרינן שהרי בשבת עצמו איכא זכיה כדי לאוכלן חי וצ"ע. ואגב ראיתי לה' חק נתן ז"ל בפרק התכלת שהקשה על קושיית התוס' שם וז"ל תימא היאך יכול לאוכלן אפי' חי הא אינו יכול לאכול קודם הקטרת אימורין וכתב לחד תירוצא דר"ל יחטא בזריקה וגם בהקטרה כדי לזכות לאוכלן חי בשבת עכ"ל ואחר המחילה מכת"ר לא דק דא"כ דיחטא גם בהקטרה איך תירצו התוס' דאין זה זכות והיינו משום דאכילת חי אינה חשובה אכתי יחטא גם בצלייה או בישול מ"ל הקטרה מ"ל צלייה דאידי ואידי איסור הבערה הוא אלא ודאי דבחיוב סקילה לא אמרינן חטא כדי שיזכה. א"נ בתרי איסורי לא אמרי' חטא כדו שיזכה והעיקר כתירוצו השני כיון דלא אפשר לאקטורינהו

נעשה כמו שנאבדו וכ"כ להדיא התוספות בפ"ב דביצה דף ך' ע"ב ד"ה מאי בינייהו ודו"ק. ועיין בספר מחנה ראובן בחידושיו לפ"ב דביצה גבי ואם היתה שבת לא יזרוק וכו' ועיין לחידושינו פ"ק דקידושין דף ך' ע"א: תוס' ד"ה כבשי עצרת וכו' בי"ט עצמו דקאי נמי אירישא וכו' כצ"ל ר"ל כיון דקאי נמי אירישא ע"כ בי"ט עצמו דהיינו בזמנן וק"ל:

בא"ד ולא יאכל הבשר עד הערב וכו' עכ"ל אבל מפרש"י ד"ה ואם היתה שבת וכו' שכתב וז"ל לפי שאין הבשר נאכל בשבת וכו' משמע דבי"ט דיזרק הדם משום אכילת בשר בי"ט עצמו וא"כ מה יענה בקושיית התוס' דכל כמה דלא מקטרי אימורין לא משתרי בשר באכילה וצ"ל דרש"י אליבא דמ"ד נדרים ונדבות קריבין בי"ט קאמר מיהו מדברי רש"י בפ"ב דביצה דף ך' ע"ב מש משמע דאף למ"ד אין קריבין בי"ט מותר לאכול הבשר בי"ט עצמו ואעפ"י שאין מקטיר אימורין אלא לערב שכתב בד"ה ע"מ להתיר בשר וכו' וז"ל שתהא זריקתו לצורך י"ט שיאכל בשר היום וכו' וכ"ה נמי דעת התוס' שם ד"ה מאי בינייהו וכו' וכתבו הטעם משום הואיל ואין יכול להקטיר האמורין מבע"י הוי כאלו נאבדו והקטרת אימורין לא מעכבא היכא דנאבדו ע"ש ומדברי התוס' הכא ק"ל מהא דפריך בפ"ב דביצה דף כ"א ע"א בשלמא לרבא ניחא אלא לרבה בר רב הונא קשיא ע"ש ואיך קאמר בשלמא לרבא ניחא שהרי לרבא נמי דקאמר זורק ע"מ להתיר בשר באכילה ע"כ להתיר בשר באכילה לערב קאמר מכח קושיית התוס' עצמה הכא דכל כמה דלא מקטרי אימורין לא משתרי בשר באכילה וא"כ לדידיה תקשי ליה אמאי לא יזרוק בשבת כדי לאכול בשר לערב כי היכי דפריך לרבה בר רב הונא מהקטרת אימורין לערב בשלמא לפירש"י ותוס' שם שפיר קאמר לרבא ניחא משום דלא התיר רבא אלא כדי שיאכל בשר בי"ט עצמו משום שמחת י"ט והילכך בשבת דלא מצי לאכול בשר ע"י צלייה לא יזרוק אבל לדברי התוס' הכא ע"כ דרבא נמי לערב קאמר א"כ לא ידעתי למה לרבא ניחא טפי מרבה בר רב הונא ומ"ש התוס' דטעמא דלא יזרוק בשבת דהוי כמו תיקונו מדרבנן וכו' ר"ל דהוק' להו מה איסור שבות כלל בזריקה מידי דהוה אלו שופך מים בעלמא ולזה תירצו משום דמתקנו לקרבן שיותר הבשר המקטיר האימורין ומדרבנן אסור ועיין לה' מחנה ראובן בחידושיו לפרק ו' דפסחים על דף ס"ה ע"ב בד"ה אלו דברים וכו' וע"ש לה' שושנים לדוד ז"ל על המשניות וע"כ משום דבשבת החמירו טפי מי"ט וא"כ זהו מאי דמשני התם ואב"א שאני שבות שבת משבות די"ט אבל לפי דעת המקשה התם לא ידעתי היכי קאמר בשלמא לרבא ניחא אבל אין להקשות דה"ל לתלמודא התם למפרך ברייתא מינה ובה מ"ש י"ט דהדם יזרק אבל בשבת לא יזרוק דממ"נ אם הדם יזרק בי"ט משום הבשר לערב בשבת נמי יזרוק ואם משום אימורין לערב בשבת נמי יזרוק די"ל

דאיכא למימר דס"ל לברייתא כמ"ד נדרים ונדבות קריבין בי"ט והבשר יאכל בי"ט עצמו וגם הקטרת אימורין בי"ט עצמו אבל מיהא הא דקאמר בשלמא לרבא ניחא לא ידעתי איך ניחא ואפשר לומר הא דקאמר בשלמא לרבא ניחא היינו משום דלענין אכילת בשר שהוא צורך הדיוט ידע תלמודא לחלק בין י"ט לשבת דשבת חמיר ולכך בי"ט מותר משום אכילת בשר לערב אבל בשבת אסור משום בשר לערב שהוא צורך הדיוט אבל לרבה בר רב הונא דמתיר בי"ט משום אימורין שהוא צורך גבוה ס"ל לתלמודא ה ה בשבת נמי ומסיק ואב"א שאני שבות שבת וכו' דאפי' לענין צורך גבוה החמירו בשבת טפי מי"ט:

מיהו קשה דאיך יתכן דלרבא דמתיר ע"מ לאכול בשר היינו לערב קאמר דא"כ יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא דבשביל האמורין שהוא צורך גבוה א יזרוק אכל בשביל הבשר שהוא צורך הדיוט יזרוק בשלמא לפירש"י ותוס' שם דיאכל הבשר ביו"ט עצמו ניחא דעדיף שמחת יו"ט טפי מהאמורין אבל לדברי התוס' הכא דבשר נמי לערב לא ידעתי איך עדיף ליה בשר מהאמורין ועלה בדעתי עוד לומר דלעולם דגם לדברי התוס' הכא רבא דמתיר ע"מ לאכול בשר הייני בי"ט עצמו ואע"ג דכל כמה דלא מקטרי אימורין לא משחרי בשר באכילה ס"ל לתוס' דרבא מיירי כגון ש שנאבדו האימורין כמ"ש התוס' עצמן בפ"ב דביצה משם יש מתרצין ע"ש אבל גבי ברייתא דכבשי עצרת דע"כ משמע דמיירי דאיתנהו האימורין כמ"ש התוס' שם הילכך הוצרכו הכא לומר לערב קתני ולפ"ז ע"כ דוקא לרבא בר הונא הוא דצדדו התוס' לומר דברייתא אית ליה כמ"ד נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט ולערב קתני אבל לרבא ע"כ דמוקי לה כמ"ד נדרים ונדבות קריבין בי"ט ויאכל הבשר בי"ט עצמו וגם יקטיר האמורין בי"ט עצמו דאי אין קריבין בי"ט לא יזרוק לא בשביל הבשר לערב ולא בשביל האמורין לערב וכל זה דוחק דכולי האי הו"ל להתוספות לבאר ותו דתקשי להו אמאי קאמר התם איכא בינייהו נאבד הבשר וכו' שהרי כיון דע"כ דאימורין קיימין דמש"ה לרבה בר רב הונא יזרוק א"כ אפילו הבשר נמי קיים אפ"ה לרבא לא יזרוק משום דכל כמה דלא מקטרי אמורין וכו' וכמו שדחו שם התוס' ליש מתרצין ע"ש:

עוד ק"ל לדברי התוספות הכא שכתבו שלא יאכל הבשר עד הערב מטעמא דכל כמה דלא מקטרי אימורין משתרי בשר באכילה וע"כ דלא ס"ל כדברי התוס' בפ"ב דביצה שכתבו דהיכא דלא אפשר הוי כמו נאבדו שהרי בפרק תמיד נשחט דף נ"ט ע"ב מבואר להדיא כדברי התוס' דפ"ב דביצה דקאמר מר כיון דלא אפשר עשאום כמו שנטמאו או שאבדו וכו' עד שאני תמיה גם על התוס' בפ"ב דביצה איך לא הביאו ראיה לדבריהם

מהך דפרק תמיד נשחט ולזה אפשר לומר במאי דאיכא למידק בלשונם שם שכתבו וז"ל אבל קשה וכו' הא אמרינן התם אמורין וכו' עכ"ל ותיבת התם אין לה מובן דאהיכא קאי אלא נראה משום דשם בדבור שלפני פניו הזכירו בדבריהם פרק אלו עוברין ע"ש ועלה קאי תיבת התם כלומר התם במסכת פסחים וכונתם על פרק תמיד נשחט דשם נמי מקור אותו דין ע"ש ויותר נראה להגיה בדבריהם הא אמרינן בפרק תמיד נשחט וא"כ בתירוצם נמי סמכו על הך דתמיד נשחט ושוב ראיתי במקובצת שם שהזכיר להך דתמיד נשחט משם התוס' ע"ש וא"כ לא ידעתי לדברי התוס' הכא מה יענו להך דפרק תמיד נשחט ועיין לתוס' פרק ג' דיומא דף כ"ט ע"א ד"ה אלא וכו' שהקשו כה"ג מהך דפרק תמיד נשחט ע"ש ודברי התוס' הכא צל"ע:

ודע שהרמב"ם השמיט הך פלוגתא דרבה ורבה בר רב הונא וראיתי להמש"ל ז"ל פ"ק מהלכות חגיגה דין יו"ד שכתב דמרן הביא הך סוגיא פרק ב דשגגות דין י"ד ע"ש ויש לתמוה עליו דמרן הביאה על דברי רבינו דמיירי דעבר ושחט בשבת והתם בין לרבא בין לרבה בר רב הונא כדמסיק התם ואב"א שאני שבת וכו' אבל בי"ט אכתי לא ידעינן אי פסק כרבא או כרבה בר רב הונא ואולי דאין ה"נ דזהו כוונת ה' מש"ל דקא מתמה על מרן שלא נתעורר ולישב דעת רבינו עיין לחידושינו פרק ב' דביצה שכתבנו שם שני ישובין ע"ש ואגב איכא למידק בפשטא דשמעתא דפ"ב דביצה דפריך מסיפא דברייתא מדיוקא דיעבד אין לכתחלה לא ואמאי לא פריך מרישא דקתני להדיא לא יזרוק לכתחלה:

ושו"ר שכן הקשה הרב בני שמו למהר"ם עדאוי נ"ע והניח בצ"ע ובלוח ההשמטות שלו דף קע"ב סוף ע"א כתב שמצא תירוץ לזה מדברי התוס' במס' שבת שכתבו דאורחיה דגמרא להקשות מדיוקא דסיפא אע"ג דיכול להקשות מרישא בהדיא ע"ש. הן אמת שכ"כ התוס' במסכת שבת פ"ג דף מ"ו ע"ב ד ד"ה כבתה וכו' מ"מ התוס' עצמן שם דף ט"ל ע"ב ד"ה אלא פניו וכו' לא ס"ל הכי ע"ש וא"כ לדבריהם הדרא קושיית הרב לדוכתה. ויש מי שיישב דאי מרישא איכא למדחי דמיירי שנאבדו האימורין ולכך דייק מסיפא דקתני ע"מ להקטיר אימורין לערב אלמא דמיירי דהאימורין קיימין ונראה דאין זה מספיק דאכתי לפום מה דהוה ס"ל לתוס' התם דרבה בר רב הונא אינו מוסיף אלא דוקא בשביל אימורין הוא זורק ולא בשביל הבשר א"כ אם איתא דרישא מיירי בשאבדו האימורין מאי אריא דנקט שבת דמשמע דהאיסור הוא מטעם שהוא שבת ת"ל אף ביו"ט עצמו לא יזרוק כיון דנאבדו האימורין וצ"ע. עוד ק"ל לפי סברת התוס' דרבה בר רב הונא אינו מוסיף ואינו זורק בשביל הבשר מהא דאמרי' בפרק התכלת דף מ"א ע"א עמוד וחטוא כדי שתזכה בשבת אמרינן ע"ש א"כ כ"ש בי"ט דיחטא בזריקה כדי שיזכה בבשר

וצ"ל דס"ל דאין אומרים חטוא בשביל שתזכה אלא ס"ל כדפריך התם ר' יוחנן ולפ"ז ה"ה דה"מ התוס' להקשות אלמא דאיכא בינייהו הך דשחט ארבעה כבשים דמייתי התם דקאמר מושך שתים מהם וכו' משום דאמרי' לאדם חטוא וכו' כדאיתא התם אבל לרבה בר רב הונא לא ימשוך אלא דעדיפא מינה הקשו התוס' מנדרים ונדבות גופייהו דאיירי בהו ומ"מ אין זה נוח לי שהרי הך דשחט ד' כבשים ברייתא תיא ואיך רבה בר רב הונא לא ס"ל כותיה וצ"ע:

אבל אין להקשות דאיך רבה בר רב הונא ס"ל דלא יזרוק בשביל הבשר שהרי אוכל נפש מותר ביו"ט ואמאי הויא זריקה שבות כלל והא אפי' הבערה ובישול בי"ט שרי משום אוכל נפש די"ל דשאני הכא משום שעבר ושחט שלא כדין והילכך הוי זריקה שבות אלא משום האימורין או משום הבשר למר כדאית ליה שרינן איסור שבות משום שלא העמידו דבריהם וכה"ג ראיתי במקובצת בפ"ב דביצה גבי דקאמר לרבא לא זריק וז"ל ואע"פי שאין שבות במקדש וזריקה משום שבות אסורה מ"מ כה"ג שעבר ועשה שלא כדין העמידו דבריהם אפי' במקדש עכ"ל ע"ש ועיין להרב מחנה ראובן ז"ל בחידושיו פ"ק דתמורה דף ד' ע"ב ד"ה רבא אמר וכו':

בא"ד וצ"ע דלהך כבשי עצרת נמי לא דמי וכו' כצ"ל:

בא"ד וא"כ הא דקאמר יזרוק מיירי שנשחטו שלא לשמה וכו' עכ"ל פי' לפי שמיירי וכו' ודו"ק:

בא"ד וצ"ל דלא דמי דהתם עיקר הזבח וכו' כצ"ל:

בא"ד אבל הכא כיון דסתמא כשר וכו' נעשה כאלו נעשה סתמא וכו' עכ"ל לא ידעתי אמאי הוצרכו לזה שהרי עיקר התירוץ הוא משום דשאני התם משום שאבד הלחם ואפשר לאלימותא הוא כיון דנעשה סתמא קרוב הוא להיות כמו שלא לש לשמן והוי דמי קצת להך כבשי עצרת דנשחטו שלא לשמן ויותר נראה להגיה א"נ במקום תיבת אבל והוא תירוצה אחרינא. מיהו בעיקר תירוצם ק"ל דא"כ הדרא קושיתם לדוכתא שהקשו אמאי לא מייתי מתני' עולה תקרב עולה וכו' דהא מהאי טעמא גופיה דמי לכבשי עצרת ה"נ דמי למתני' דלעיל ואפשר דאין ה"נ דהניחוה בקושיא ולפ"ז יש להגיה בדבריהם וכצ"ל וצ"ע דלהך כבשי עצרת וכו' דלא מתכשרי שלא לשמן וכ"ת הא בפרק התכלת מבעיא להש"ס כבשים וכו' ושיעור דבריהם ר"ל וכ"ת בלא"ה בלא תירוצם תקשי קושיא זו דע"כ דלא דמי לכבשי עצרת כדמשמע מהך דמבעיא ליה בפרק התכלת וכו' ואהא תירצו דלא דמי דשאני החם משום דאבד וכו' אבל לפי תירוצם קשה ודו"ק:

מיהו ק"ל על תירוצם משום דהוי כמו אבד הזבח א"כ מאי פריך התם בפרק התכלת דף מ"ו ע"כ והרי פסח וכו' דהא שאני כבשי עצרת משום דאבד כיון דמה"ט לא פריך ליה מברייתא דכבשי עצרת גופייהו דקתני הדם יזרק משום דלא דמי דהוו כמו אבד כמ"ש התוס' אבל מאי דמשני התם משום דנראה לשמו ונדחה וכו' וכן נראה לשמו ונשחט לשמו ונדחה וכו' משא"כ גבי פסח ע"ש קשה שהרי הכא גבי נזירות נראה לשמו ונשחט לשמו ואפ"ה קאמר תלמודא דיזרוק הדם וע"כ צריך לחלק דשאני התם משום דאבד הלחם כמ"ש התוס' וא"כ זהו עיקר התירוץ דאפי' גבי פסח נמי משכחת לה דנראה לשמו ונשחט לשמו ונדחק וכו' מ"מ לא דמי לכבשים משום דשאני התם דאבד הלחם וצ"ע: תו ק"ל בפשטא דתלמודא דהתם דפריך מפסח אחר זמנו ומשני משום דנראה לשמו ונשחט לשמו וכו' דהיינו תירוץ התוס' שתירצו וי"ל לא דמי וכו' עדיפא מינה הו"ל למפרך ולשנויי הכי מכבשי עצרת גופייהו דקתני הדם יזרק שלא לשמו וצ"ע ועיין לה' מראה כהן שיטה על זבחים על דף י"א ע"ב במשנה דף יו"ד ריש ע"א מהספר שהק' אהך בעיא דמנחות דכבשי עצרת ממתני' דפסחים דף ס"א ע"א דקתני שחטו קודם חצות פסול ע"ש ועיין לחידושינו שם ודו"ק:

תוס' ד"ה דתנן וכו' ולכך אמר ת"ק וכו' עכ"ל משום דפשטא דתלמודא משמע דמביא ראיה דמאי בעי שוחט ברישא כפירש"י ולזה כתבו כלומר דמביא ראיה לת"ק דאפי' בזריקת החטאת מותר ביין כי היכי דאם גילח על א' מהן יצא ה"נ דנזרק א' מהן מותר ביין ולא ניחא להו כפירש"י משום דהוק"ל דהו"ל לאתויי רישא דקתני מביא חטאת ועולה ושלמים דמשמע דשוחט חטאת תחלה ועוד לר"א נמי דפליג בסיפא ס"ל נמי דשוחט החטאת תחלה וא"כ לכ"ע שוחט חטאת תחלה ועיין במקובצת ומיהו לפי מ"ש לקמן פ"ו דף מ"א ע"א ד"ה תגלחת וכו' דלר' יודא דין הוא שיקדימו שלמים ושוחט שלמים תחלה ע"ש לק"מ דהוצרך לאתויי הך דאם גילח וכו' כי היכי דאתי מתני' כר' יודא נמי וע"כ צ"ל כן לפירש"י דהכא וצ"ל דתוס' הכא אינן מפרשי כפירוש התוס' לקמן אלא ס"ל דלר' יודא נמי שוחט חטאת תחלה כמ"ש במקובצת להדיא ע"ש ועיין להלח"מ ז"ל ולהרב מש"ל ז"ל פ"ח מה' נזירות דין ב' שכתבו פירוש זה לדעת רבינו כדי לתרץ קושיית הכ"מ ז"ל ע"ש ולא ראו לדברי התוס' הללו דע"כ דמפרשי נמי הכי כמו שהוא במקובצת להדיא וצ"ל לפי' זה דלא גרסינן הכא בגמ' הכא במאי עסקינן כגון ששחט חטאת ברישא אלא לא גרסינן תיבת כגון וכן משמע מדברי התוס' דבור שלפני זה ד"ה אי דשחט עולה וכו' דלא העתיקו תיבת כגון ודו"ק:

בא"ד דלא תימא דוקא גילח על השלמים וכו' דדוקא על השלמים יצא וכו' וקאמר דבגלח על א' משלשתן יצא ובפרק וכו' כצ"ל ואין דבריהם מובנים דמשמע דהו"א בעינן תרתי דהיינו עד שיגלח וגם בעינן נמי שתהא התגלחת על השלמים דוקא ולא ידעתי מהיכא תיתי דהיתר היין יהיה תלוי בזה דאמאי עד שמגלח על השלמים הוא דמותר ביין ותו מאי ראייה מייתו מדכתיב וגלח פתח אהל מועד דהך קרא דרשינן ליה לקמן דף מ"א ע"א דמגלח על השלמים אבל לא שמעינן מניה דלא הותר ביין עד שמגלח על השלמים ותו דא"כ מאי היא ראיית תלמודא דמייתי דאם גילח על א' מהן יצא דנהי לענין תגלחת יצא בגלח על אחת מהן מ"מ היתר היין מיהא אינו אלא עד שמגלח על השלמים ותו דלקמן דף מ"ו ע"א אמרי' ואחר ישתה הנזיר יין לאחר מעשה יחידי ע"ש משמע דבזריקת קרבן אחד לבד בלא תגלחת דהיינו מעשה יחידי מותר ביין וכן פירש"י להדיא וז"ל מעשה יחידי אחר קרבן אעפ"י שלא גילח ע"ש לכך נראה להגיה עוד בדבריהם תיבת גילח ולהניחה אחר תיבת דדוקא וכצ"ל דלא תימא דוקא על השלמים הוא דתנן וכו' דדוקא גילח על השלמים יצא דכתיב וכו' כצ"ל עכ"ל וכן ראיתי להרב אורח מישור ז"ל שהגיה כן ע"ש ור"ל דמייתי ראיה דלא תימא דבזריקת שלמים דוקא הוא דקתני מתני' מותר ביין מפני שהתגלחת דוקא על השלמים הוא דיצא כדכתיב וגלח פתח אהל מועד ודרשינן מניה דעל השלמים מגלח ומסתמא דלא הותר נמי ביין אלא כשנזרק אותו קרבן שמגלח עליו וסברא זו כתבה רש"י בפרק איזהו מקומן דף נ"ה ע"א ד"ה שאם וכו' ע"ש ואע"ג דמתני' קתני נזרק אחד מן הדמים דמשמע איזה מהן מ"מ הוה אמינא דאחד מיוחד קתני ותדע שהרי ר"ע קאמר במתניתין אפי' אחת מכל הבהמות ואפ"ה מוקי לה כשנשחטה חטאת ברישא ולזה מייתי ראיה שפיר דתנן אם גילח וכו' פירוש התגלחת נמי אם גילח על אחת מהן יצא והילכך הכי נמי אם נזרק אחד מן הדמים הותר ביין וה"ה דהוה מצי לאתויי מר"א לקמן במתני' דס"ל מגלח על החטאת תחלה אלא מייתי הך דאם גילח וכו' כי היכי דאתיא מתני' לכ"ע אף לר' יודא נמי דס"ל על השלמים ודו"ק ועיין לתוס' לקמן דף מ"ו ע"א ד"ה אחר וכו' ולחידושינו שם:

בא"ד ובפרק איזהו מקומן מפרש דמקיש וכו' עכ"ל שם דף נ"ה ע"א והתי"ט ז"ל לקמן פ"ו משנה ז' ד"ה ואם גילח וכו' אשתמטיה היקש זה וכן אשתמטיה נמי למקובצת לקמן דף מ"ה ע"א במשנה היקש זה ע"ש ועיין לחידושינו שם ודו"ק:

שם במשנה האיש מדיר בנו בנזיר וכו' עיין . להמש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ג שנסתפק אם מצי האב למשאל וכן אי מצי הבן למשאל ועיין מה שכתבנו עליו בחידושינו לעיל דף י"ד ע"א ודו"ק. ודע שראיתי בירושלמי על מתני' הלזו דקאמר תני

בנוזרו מרחם ע"ש והנראה שכונת הירושלמי דמייתי ברייתא דקתני דאפי' עדיין ברחם אמו מצי להזירו ומאי דקאמר עוד בתר הכי אית דבעי מימר וכו' מילתא אחריתי וה' פני משה ז"ל פי' בע"א ע"ש ומ מ הדין מיהא דין אמת דמצי להזיר בנו אפי' עדין ברחם אמו וכתבתי זה מפני שראיתי להתי"ט ז"ל לקמן ריש פרק ז' שכתב דוקא כשהגיע לחינוך הוא דמזירו ואשתמטיה הירושלמי הלז וכבר הושג מהר' אורח מישור לקמן ריש פ"ז דף מ"ז ע"א ועיין לה' חזון נחום ז"ל פ"ז דמסכת כלים משנה ו' דף ט"ו ע"א ועיין לחידושינו לעיל דף י"ד ע"א ודו"ק:

שם במשנה האיש מדיר בנו בנזיר וכו' עיין להתוס' פ"ח דמנחות דף פ"א ע"א ד"ה התורה אמרה וכו' ועיין לחידושינו לקמן פ"ח דף נ"ט ע"ב במשנה ודו"ק:

שם במשנה ואין האשה מדרת את בנה בנזיר וכו' ק"ל א"כ איך חנה הדירה את שמואל בנה בנזיר כדכתי' בשמואל א' סי' א' ונתתיו לה' כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו וכו' והיינו נזירות כדתנן סוף מכלתין דף ס"ו ע"א וכן ראיתי לה' קול הרמ"ז ז"ל לקמן סוף מכלתין שהרגיש בקושיא זו משם הרד"ק ע"ש ונראה דשאני התם משום דבעלה אלקנה הסכים עמה כדכתיב ויאמר לה אלקנה אישה עשי הטוב בעיניך אבל ליכא למימר הא דקאמר אין האשה מדרת את בנה אינו ר"ל אין יכולה להדירו ואם הדירתו לא מהני אלא ר"ל אינה חייבת אבל אי מדירתו מהני ואדרבא מצוה קעבדה וכה"ג כתבו התוס' ישנים בפרק בתרא דיומא דף פ"ב ע"א ד"ה ן' שמונה וכו' גבי הילני המלכה שישבה היא ובניה בסוכה דהיתה מחנכתם למצוה בעלמא ע"ש דזה אינו שהרי מצות נזירות גופה אינה חיוב אלא מצוה התלויה ברצון האדם וא"כ מהיכא תיתי דאיכא חיוב בחינוך ואמאי האב חייב לחנך וכן נמי ליכא למימר דהק' האיש מדיר בנו כלומר יש לו מצוה אבל האשה אין לה מצוה דאם יכולה להדירו אמאי אין לה מצוה אלא ע"כ דהק' אין האשה יכולה להדירו דלא מהני הדרתה והא דקאמר תלמודא קסבר איש חייב לחנך ואין האשה חייבת לחנך וכו' ה"ק איש חייב לחנך בעלמא ולכך גבי נזירות יכול להזירו אבל אשה דאינה חייבת בדעלמ' לכך גבי נזירות אינה יכולה להזירו וכן ראיתי לה' אורח מישור ז"ל בד"ה ועוד וכו' שכתב לענין מצות עירוב דכיון דאין אמו חייבת לחנכו אין יכולה לעכב עליו והביא ראיה מהכא כיון דאינה מדרת בנה בנזיר אינה יכולה להדירו ע"ש אלמא דס"ל לה' בפשיטות דאינה יכולה להדירו וק"ל:

ואין להקשות דאיך אמרה חנה ונתתיו לה' כל ימי חייו והרי בידו וביד הקרובים למחות וא"כ מאי פסקא דקאמרה ונתתיו כל ימי חייו וי"ל דכונתה אם לא ימחו וכן הוה שלא מצינו שמיחו אבל קשה אכתי כשמביא שתי שערות ממילא בטל הנזירות כמ"ש התוס'

בד"ה ואין האשה וכו' וי"ל דכונתה נמי אם יקבל עליו הנזירות כשיגדל ויביא השערות א"כ כונתה דרך תפלה שלא ימחה וגם יקבל עליו אחר הבאת השערות. אבל קשה דא"כ אימא דקושטא הוא שלא קבל הנזירות אחר השערות וממילא בטל הנזירות שהרי לא מצינו בהדיא שקבל הנזירות והרמב"ם כתב פ"ג מה' נזירות דין י"ו דשמואל הרמתי נזיר עולם היה ומנ"ל זה וי"ל מדכתיב קרא אח"כ וישב שם עד עולם וכו' משמע שהיה יושב והוא נזיר עד עולם ודו"ק נ"ל:

שם במשנה גילח וכו' כתב במקובצת וז"ל ומספקא לי אם שתה יין או שנטמא למתים אי מקרי מחאה דמסתבר למימר כיון שעשה דבר שהנזיר אסור בו אין לך המחאה גדולה מזו ומיהו מדנקט גילח משמע דוקא שעשה מעשה בגופו הרא"ש ז"ל בפירושו עכ"ל ונראה דדקדק למינקט שעשה מעשה בגופו כלומר שעשה מעשה הניכר בגופו לאפוקי שתיית יין נהי דהשתייה הוי מעשה מ"מ אינו עושה רושם בגופו וכן טומאה נמי אעפ"י שהלך למקום הטומאה אינו ניכר בגופו שהוא טמא ועיין לתוס' לעיל דף כ"ד ע"ב ד"ה שלא וכו שנקטו ג"כ גילח ועשה מעשה בגופו משמע דס"ל כדברי המקובצת ומיהו ראיתי בירושלמי דקאמר ישב לפני הספר כמי שלא מיחה ע"ש ונראה דע"כ מוכח דלא כמקובצת דאל"כ לא ש שמעינן רבותא טפי דאפי' עשה איסור כגון ששתה יין או שנטמא אלא משמע דוקא ישב לפני הספר שלא עשה איסור ולכך אמרינן כיון דלא גילח לא הוי מחאה אבל כל שעשה איסור הוי מחאה ובדברי הרמב"ם פ"ב מה' נזירות דין ט"ו אין הכרע ע"ש ודו"ק: תוס' ד"ה ואין האשה וכו ודוקא כשמיחו מיד וכו' עכ"ל התוס' הכא מספקא להו כמ"ש בסוף דבריהם ואפי' א"נ וכו' ומפירש"י במתני' שכתב בתוך ימי נזירותו משמע דפשיטא ליה אפי' מיחה אח"כ והכ"מ ז"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ג ד"ה והאיש וכו' מספקא ליה בדעת רבינו ועיין לחידושינו לעיל דף י"ד ע"א שהוכחנו שדעת רש"י בסוף מכות דבעינן שימחה מיד ע"ש באורך וכן משמע מהירושלמי דבעי קרוב מהו שימחה וכו' משמע דס"ל עד שימחה מיד לפי פי' ה' פני משה ז"ל ע"ש ומיהו אפשר לפרש כונת הירושלמי קרוב מהו שימחה ר"ל קרוב יחידי מהקרובים או"ד עד שימחו כל הקרובים כולן ודלא כהרב פני משה ז"ל והרמב"ם פ"ה מה' נזירות השמיט להאי בעיא דירושלמי ע"ש ולא ידעתי למה עוד השמיט הא דאמדינן בירושלמי מיחה או שמיחו קרובים בכל לשונות כמו שמיחה ופי' ה' פני משה ז"ל וז"ל כלומר בכל הלשונות שאומר ומגלה דעתו שאינו רוצה בנדרו כמי שמיחה בפירוש הוא ואין קפידא אם אומר אין כאן נדר או בטל הוא כדמחלקינן לעיל בהפרת הבעל לאשה עכ"ל עוד השמיט הא דאיתא בירושלמי ישב לו לפני הספר כמי שלא מיחה ולא ידעתי למה וצ"ע:

בא"ד ובתוספתא קתני בהדי הני או שהביא שתי שערות וכו' עיין לחידושינו לקמן דף ל' ע"ב בתוס' ד"ה הניחא וכו':

בא"ד דבפלוגתא לא קמיירי וכו' עיין מה שהקשה הרב אורח מישור ז"ל מתוס' דלקמן דיבור הנזכר לעיל ועיין לחידושינו שם מה שכתבנו ליישב ודו"ק:

ד"ה בנו וכו' דשייך במצות לכשיגדל וכו' עכ"ל אע"ג דבתו נמי שייכא במצות נזירות לכשתגדל כמו האיש כדכתיב איש או אשה וכו' כדתנן לקמן ריש פ"ט דף ס"א ע"א נראה דכונתם ר"ל בנו דשייך בכל המצות כולן משא"כ נשים דפטירי ממ"ע שהזמן גרמא ולשון המקובצת מדוקדק בזה וז"ל אבל בתו אינה חייבת כ"כ במצות וכו' עכ"ל ע"ש:

בא"ד עוד אומר ר"י דחינוך לא שייך אלא באב וכו' עכ"ל עיין למ"ש ה' מש"ל ז"ל פרק י"ז מה' מאכלות אסורות דין כ"ז ד"ה ויש לדקדק וכו' שכתב בסוף דבריו שבתשובת הראנ"ח האריך אם יש חילוק בדין זה דאמרינן אין ב"ד מצווין להפרישו בין ב"ד לאב ואח"כ רמז לדברי התוס' הכא ולדברי התוס' דפסחים דף פ"ח ע"א ד"ה שה וכו' ע"ש נראה שכונתו דרמז לתוס' הכא משום שכתב דחינוך לא שייך אלא באב אבל ב"ד לא ורמז לתוס' דפסחים משום דמשמע מדבריהם דאפוטרופוס אינו כמו ב"ד אלא דינו כמו האב שמחנך לקטן כמ"ש התוס' שם בסוף דבריהם ע"כ. ואגב ראיתי למהרש"ל התם שכתב על דברי התוס' שם דלפי' הר"ן דלא דאורייתא ר"ל אין הקטנים צריכין מנוי מן התורה לא מקשו התוס' מידי ע"ש ולע"ד נראה דאי מהא לא אריא דנהי מדאורייתא א"צ מנוי מ"מ מדרבנן מיהא צריכין ממנוי דהכי משמע לישנא לאו דאורייתא וכה"ג כתבו התוס' פ"ב דקידושין דף נ"ח ע"א ד"ה אלמא וכו' גבי חולין בעזרה לאו דאורייתא ע"ש ולכך הוקשה להו שפיר דאיך ספינן ליה בידים איסור דרבנן ותירצו דבכה"ג דאיכא חנוך מצוה שרי פי' ומה שמשמע מדרבנן הצריכו מנוי לקטן היינו לכתחלה אבל בדיעבד שרי משום חינוך מצוה. ונראה שלזה היתה כונת ה' מש"ל ז"ל לעיל מזה דאכפל עוד לרמוז לדברי התוס' דפסחים וכתב וז"ל ועיין היטב שדבריהם צריכין תלמוד עכ"ל ע"ש כונתו לשיטתו אזיל שהעלה למסקנא וז"ל ומיהו לפי האמת דקי"ל וכו' ונמשך מזה דבאיסורי דרבנן שרי לאכילן בידים וכו' עכ"ל ולכך כתב דתוס' דפסחים צריכין תלמוד והיינו משום דלא מקשו מידי שהרי כיון דמן התורה ליכא איסור כמ"ש הר"ן והתוס' כמ"ש מהרש"ל ואי משום איסור דרבנן הרי שרי להאכילם בידים איסור דרבנן כן היה נראה לי לכאורה:

ומיהו אחר העיון נראה דלא דמי כלל דהא דאמרינן באיסור דרבנן שרי להאכילם בידים היינו משום דאמרינן דרבנן מסתמא לא אסרו אלא בגדול ולא בקטן אבל גבי מנוי

דעיקר תקנתא דרבנן לגבי קטן עצמו דאמרו קטן נמי צריך מנוי א"כ איך שייך לעבור אדרבנן ולהאכילו בידים. שוב התבוננתי דמעתה ע"כ דכונת קושיית התוס' נמי לאו משום דמדרבנן איכא מנוי א"כ הך דקטן אוכל נבילות דפרק חרש שכתבו בדבריהם אינו ענין לכאן דהתם אפי' תימא דמותר לספות לקטן בידים היינו משום דהאיסור לגבי גדול וה"ל להקשות בפשיטות דאיך מאכיל פסח שלא למנויו ויעבור אדרבנן שאמרו גבי קטן גופיה צריך מנוי ומעתה צ"ל שכוונת ה' מש"ל שכתב דבריהם צריכין תלמוד היינו משים כיון דמן התורה ליכא איסור כפירוש הר"ן ותוס' דנדרים כמ"ש מהרש"ל וכן נמי לפי' הרא"ש בנדרים דמשמע מפירושו כיון דאין הקטן מחוייב בפסח הוי המנאת אביו חשיבא המנאה כמו שיע"ש. ומיהו נראה שלא ראה ה' מש"ל ז"ל לדברי מהרש"ל שכ' דהתוספות מפרשי כפירש"י בנדרים דמן התורה לא יוכל להפריש על בניו הקטנים שלא מדעתן ע"ש הן אמת שעיקר דברי מהרש"ל הללו אינם מובנים אצלי דא"כ דבעי דעתם מאי משני תלמודא אמר ר' זירא שה לבית מ"מ ופירש"י וא"צ דעתם ולפי דברי מהרש"ל אדרבא צריך דעתם ואיך כתבו התוס' פי' משום דשה לבית אבות לאו דאורייתא אדרבא פי' זה סותר שנויא דתלמודא ואדרבא אי הוה שה לבית אבות דאורייתא הוה א"ש ותו דברייתא מפורשת להדיא דמייתי התם בפסחים דקתני שה לבית מלמד שאדם שוחט ומביא ע"י בנו ובתו הקטנים בין מדעתן בין שלא מדעתן ע"ש אלמא דא"צ דעתם מן התורה ותו דבפרק אין בין המודר קאמר וממאי דשה לבית אבות לאו דאורייתא ומייתי מתני' דקתני דמזכה אחיו עמו ואי אמרת לאו דאורייתא על בשרא קאי ומזכה להו וכו' ע"ש ולפי דברי מהרש"ל אדרבא מביא ראיה לסתור דאי מדאורייתא צריך מנוי ודעתו א"כ אדרבא איך מזכה להו על בשרא אחר שנשחט:

גם בעיקר פירש"י בנדרים לא ידענא היכן כתב כדברי מהרש"ל שהרי כתב וז"ל בד"ה אמר ר' זירא שה לבית אבות דמשמע אדם מביא פסח ושוחט על בניו הקטנים לאו דאורייתא וכו' עכ"ל וא"כ ה"ק דקטנים צריכין פסח כדכתיב שה לבית אבות דמשמע דאב שוחט על הקטנים לאו דאורייתא כלומר אינו חיוב כ"כ מן התורה אלא דמן התורה א"צ להביא פסח ולהמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין אע"פי שלא נמנו עליו כיון דאין חייבין בפסח מותר לאכול ממנו ואינו נקרא שלא למנויו כמ"ש התוס' בנדרים ע"ש וא"כ פירש"י גופיה הוא ממש כפי' הר"ן והתוס' דנדרים. ולולי דברי מהרש"ל נ"ל דהחילוק שיש בין פי' הר"ן לפי' התוס' דפסחים הוא דלפירוש הר"ן ה"ק שה לבית אבות לאו דאורייתא כלומר קרבן פסח של קטן אינו מן התורה אלא דמן התורה אינו צריך מנוי ולפ"ז נמצא דהתורה התירתו לקטן לאכול שלא למנויו אבל התוס' דפסחים ס"ל דאינו

ר"ל התורה התירתו אלא ה"ק לאו דאורייתא כלומר התורה לא אמרה דקטן צריך מנוי דעתו אלא קרא שהצריך מנוי סתמא איירי בגדול וכיון דאיירי בגדול א"כ אמרינן קטן הוי כדין איסורי דעלמא כגון איסור נבלה דאמרי' אין ב"ד מצווין להפרישו משום דקרא סתמא איירי בגדול וזהו דמשני בפסחים שה לבית מ"מ ר"ל דא"צ דעתו אלא דמותר לאכול בלא דעתו משום דאין ב"ד מצווין להפרישו ומשו"ה ק"ל להתוס' שפיר דמ"מ בידים אסור להאכילו ולפ"ז הא דמשני נמי בנדרים שה לבית אבות לאו דאורייתא אע"ג דס"ס אסור מן התורה לספות לו בידים ואפ"ה שוחט על בניו הקטנים היינו משום חינוך מצוה התירוהו רבנן לשחוט בלא מנוי דעתו כמ"ש התוס' בפסחים ואכתי עדיין ק"ל דא"כ היכי קתני בברייתא בפסחים שה לבית מלמד שאדם שוחט על בניו הקטנים בין מדעתם בין שלא מדעתם דמשמע מן התורה מותר בלא דעתם וצ"ל דאסמכתא בעלמא היא ומטעם חינוך מצוה הוא דהוי ודו"ק:

ודע דאולי פירש"י והרא"ש בפרק אין בין המודר היה נראה דלשון שה לבית אבות לאו דאורייתא דקאמר תלמודא לאו היינו דשה לבית אבות דכתב קרא משום דאיך מתיישב לשון לאו דאורייתא אמילתא דכתיבה בקרא אלא מלתא מושאלת כלומר דמה שמעשים בכל יום שאדם שוחט פסח על בניו הקטנים קרי בהאי לישנא שה לבית אבות ושיגרא דלישנא דקרא נקט ודו"ק:

וד"ע שהוקשה אצלי בפשטא דשמעתא דפרק אין בין המודר דפריך אלא מעתה יביא אדם פסח וכו' אלמא אמר ר"א הפריש פסח על חבירו לא עשה ולא כלום וכו' ע"ש דאמאי הוצרך ליפרוך מר"א שהרי ברייתא מפורשת היא בפסחים דף פ"ח ע"א דקתני אינו שוחט על בניו הגדולים אלא מדעתם אלמא דגבי גדול בעינן דעתו לכתחלה ותו קשה דר"א גופיה מאי קמ"ל ואי משום דמברייתא לא שמעינן אלא לכתחלה ואתא ר"א לאשמעינן דאפי' עבר ושחט לא עשה כלום א"כ מעתה קשה על הרמב"ם פרק שני מהלכות קרבן פסח דין ח' שלא הביא אלא דברי הברייתא ואמאי לא הביא נמי לדברי ר"א ודוחק לומר דס"ל להרמב"ם דר"א לא שמיע ליה הך ברייתא דא"כ כולי האי הו"ל לתלמודא לפרש. עוד הוקשה אצלי על רבינו שלא הביא בה' ק"פ הך משנה דקתני האומר לבניו וכו' ומזכה אחיו עמו וכו' ולא ידעתי למה ואי משום דבפרק אין המודר דייק מינה תלמודא דשה לבית אבות לאו דאורייתא אבל רבינו ס"ל דשה לבית דאורייתא זה אינו שהרי כיון שפסק בפ"ב מה' ק"פ דין ח' להך ברייתא דקתני אינו שוחט על בניו הגדולים אלא מדעתם ופסק נמי בפ"ק מה' מחוסרי כפרה דין ה' כר' יוחנן דאמר שכן אדם מביא על בניו הקטנים וכו' א"כ קשה אהדדי כדפריך תלמודא בפרק אין בין

המודר מדברי ר' יוחנן אר"א וע"כ דצריך לשנויי כדמשני תלמודא שה לבית אבות לאו דאורייתא וא"כ ע"כ צ"ל דס"ל לרבינו שה לבית אבות לאו דאורייתא ותו דבפ"ב מה' ק"פ דין י"א פסק להך דיתנם ששחטו עליו אפטרופוסין דקתני מתני' א"כ ע"כ דס"ל שה לבית אבות דאורייתא דהכי משני עלה ר' זירא שה לבית מ"מ וכתבו התוס' פי' משום דשה לבית אבות לאו דאורייתא וכו' וליכא למימר משום דס"ל לרבינו יש ברירה אבל שנוייא דר' זירא היינו למ"ד אין ברירה שהרי רבינו ס"ל אין ברירה דפסק פ"ק מה' תרומות דין ך' כמ"ש שם הכ"מ וכן משמע נמי מדפסק בפ"ב מה' ק"פ דין י"א בד"א ביתום קטן אבל גדול וכו' וכן בפ' שלישי מה' ק"פ דין א' ע"ש וכעת לא נתיישבתי בענין זה לאפס הפנאי וצ"ע:

בא"ד וצריך לחלק הדבר עכ"ל וז"ל המקובצת וי"ל דשמא חנוך דתענית שאני דדבר קל לשמור בתו בכל אבל לשומרה כל ימי הנזירות מטומאה ומיין טריחא מילתא ועי"ל דשאני תענית יוה"כ שהאשה חייבת כמו האיש עכ"ל ואע"ג דגבי נזירות נמי האשה חייבת כמו האיש וע"כ דאינו מחנכה מטעם שאינה חייבת בכל המצות כדכתיבנא לעיל י"ל שאני נזירות דאינו חובה ממש אלא מצוה שתלויה ברצון האדם הילכך בצירוף דאינה חייבת בכל המצות דאיכא תרתי לגריעותא לכך אמרי' דאינו חייב לחנכה אבל במצות שהיא חייבת ממש כגון תענית יוה"כ וכיוצא חייב לחנכה אע"פי שאינה חייבת בכל המצות ודו"ק נ"ל:

ד"ה קסבר ויש גורסין דלא חשובי וכו' כצ"ל ר"ל דגורסין דלא חשובי תיבה אחת וקאי אחינוך דעלמא וא"ש תיבת כל וא"צ לומר כגון וכו' משא"כ לגירסא דידן דצ"ל כגון וכו' וכמו שהרגישו בתחלת דבריהם שכתבו כגון חנוך דנזירות וכו' וכ"כ רש"י ונראה דלפ"ז תיבת כל קאי אכל אב ואב וה"ק כל חינוך של אב ואב דלא חשיב כגון חינוך נזירות וכו' ודו"ק: בא"ד משום דמגלח עכ"ל כצ"ל וכ"כ נמי רש"י בסמוך בד"ה קסבר ר"ל כל חינוך וכו' וז"ל דבזיוני הוא דקא מגלח ראשו וכו' ואע"ג דאדרבא גידול שער הוי ניוול דמה"ט אמרינן לעיל פ"ק דף ה' ע"א גבי אבשלום דמגלח אחת לשלשים יום משום דאיכא כובד ופירש"י והו"ל נוול וכן נמי אמרינן התם שכן מצינו בבני מלכים שמגלחים מע"ש לע"ש ומה"ט נמי קי"ל דמצוה לגלח בעי"ט ועיין לרש"י פרק ו' דכריתות דף כ"ו ע"א ד"ה לאו לכפרה וז"ל דהא איכפר ליה שיתנוול בגידול שער עכ"ל ע"ש וכן מה"ט נמי המלך מסתפר בכל יום כמ"ש רבינו פ"ב מה' מלכים דין ה' כדי להתנאה ע"ש וצ"ל דקטן שאני דאדרבא שערו מיפהו ודו"ק:

מיהו קשה לעיל פ"ק דף ד' ע"א מייתי דתניא אמר שמעון הצדיק וכו' אמרתי לו בני מת ראית לשחת שער נאה וכו' ע"ש ומשמע דבנזיר גדול מיירי אלמא משמע דאדרבא גידול שער הוי נוי וצ"ל דלאו כל גידול שער שוה דלפעמים שהשער מייפהו טפי כגון אותו האיש של שמעון הצדיק דקאמר עליו יפה עינים וטוב רואי וכו' ע"ש וכגון דא אדרבא השער מייפהו ונזיר טמא כגון זה צ"ל דאכפר ליה בתגלחת שמגלח מיהו הקטן לעולם השער מייפהו כדמשמע מפירש"י ועיין לחידושינו לקמן פ"ת דף נ"ט ע"א בתוס' בד"ה בנזיר וכו' ודו"ק:

דף כט.

גמ' קסבר כל חינוך דלא חשוב וכו' ופי' רש"י דבזיונו הוא דקא מגלח וכו' ה"ה נמי משום דאסור דיין וכו' כמ"ש רש"י ד"ה לא מבעיא וכו' ומשמע דבנדרים דליכא האי ניוול אין ה"נ דאין הקרובים יכולין למחות ולפ"ז הא דמשני ל"מ קאמר לא מבעיא בנדרים וכו' דמשמע דאין ה"נ דמתני' איירי נמי בנדרים היינו גבי רישא דוקא דמדיד בנו בנזיר וה"ה דה"מ לשנויי דלא תני נדרים משום דבעי למתני סיפא מיחו קרובין וכו' וכה"ג כתבו התוס' לעיל ד"ה ואין האשה לחד תירוצא גבי דלא תני שתי שערות וכו' וק"ל:

שם קסבר הקפת כל הראש מדרבנן וכו' עיין לה' שע"ה ז"ל הל' עכו"ם דף ח' סוף ע"ג ועיין עוד דף ט' ע"א ומה שהק' דאמאי לא משני דמגלח להו אשה נראה דלק"מ לפום מאי דכתבו התוס' ד"ה משום שכתבו דסבר כמ"ד מחזיר ולא כתבו כמ"ד אף מחזיר ושאני הכא דמחזיר וכמו שאכתוב בדבריהם ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ח' ע"א ברש"י ד"ה ר"ש היא וכו' ולקמן פ"ח דף נ"ז ע"ב בגמ' ודו"ק:

שם אתי חינוך דרבנן וכו' עיין לה' חזון נחום ז"ל במס' כלים פ"ק משנה ו' דף ט"ו ע"א ועיין לחידושינו לעיל דף י"ד ע"א ודו"ק:

שם הסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא וכו' עיין להתוס' פ"ב דפסחים דף כ"ב ע"א ד"ה חולין שהוכיחו מהכא דחולין בעזרה לאו דאורייתא אפי' לענין אכילה דאי לענין הנאה אבל איסור אכילה הוי דאורייתא מאי משני הכא קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא אכתי תיקשי ליה היאך הקרבן נאכל דמשמע הכא שנאכל את"ד ע"ש והנה מ"ש דמשמע הכא שנאכל היינו ממה דפריך בסמוך הא קאכיל נבלה וכו' וכן מוכח נמי מסוף הסוגיא גבי ברייתא דקתני מה זכר מביא קרבן ונאכל וכו' דפריך מאי שני איסורין לאו איסור נבלה וחולין בעזרה ופירש"י אלמא חולין בעזרה דאורייתא אלמא אע"פ דברייתא איירי באכילה אפ"ה פריך דאי לאו דאורייתא לא מצי למתני איסור זה ושני איסורין אלא

דמותר באכילה והוצרך לידחק לשנויי מדרבנן וכו' ודו"ק ועיין לה' מחנה ראובן ז"ל בחידושיו לפ"ק דתמורה דף י"א ע"ב ד"ה היא שלמים מה שתפס בזה על ה' א"ק ז"ל מסוגיא דשמעתין ריש ע"ב דקאמר מתחזי מדרבנן כתרי איסורי ועיין מה שאכתוב שם: שם קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא וכו' עיין תוס' לעיל ריש מכלתין דף ב' ע"א ד"ה נזיר וכו' שהק' לר"ל איך יביא קרבן ע"י לשון שבדו חכמים הא מייתי חולין בעזרה והק' הא"מ ז"ל דמאי ק"ל שהרי תלמודא הכא פריך כה"ג לר"ל ומשני קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא ואע"ג דשאני הכא משום דחינוך מצוה ולכך אמרינן דחי דרבנן מ"מ גבי כנויין כמי כיון דתקנתא היא במקום תקנתא לא גזור רבנן ובלא"ה אמרינן בכמה דוכתי הם אמרו והם אמרו ועיין לחידושינו לעיל מה שכתבנו ליישב ע"ש ועוד יש מי שתרץ דבמתני' ריש פרקין גבי כנויין נחלקו בסיפא גבי האומר הרי עלי צפורין ר"מ וחכמים משמע דברישא מודה ר"מ דהוי נזיר ושמעינן לר"מ דס"ל חולין בעזרה דאורייתא פ"ב דפסחים דף כ"ב ע"א ולכך הקשו התוס' שפיר משום ר"מ ודו"ק:

שם קסבר כר' יוסי בר יודא דאין שחיטה לעוף מן התורה וכו' משמע דלמ"ד אין שחיטה לעוף וכו' לא חשיבא מליקת כהן גבי חולין נבלה וקשה מהא דאמרינן נן במנחות פרק התכלת דף מ"ה ע"א גבי קרא דכתיב וכל נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים וכו' דפריך תלמודא כהנים הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי ומשני כהנים אצטריך ליה סד"א הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבלה וטרפה קמ"ל ע"ש והשתא תיקשי ליה למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה שהרי מליקת כהן עצמה לא הויה נבלה אף בחולין כדקאמר הכא וראיתי לתוס' פ"ק דחולין דף ך' ע"א ד"ה לא וכו' שכתבו בסוף דבריהם וז"ל והא דנקט בהתכלת ס סד"א הואיל ואשתרי מליקה אשתרי נמי נבלה לאו דוקא דנבלה לא הוי אלא כלומר טרפה וקרא נקט נבלה אגב טרפה עכ"ל ויש לתמוה דאין תירוצם מספיק בסוגיא הכא דע"כ משמע דלר"ל מליקת כהן לא הויא לא נבלה ולא טרפה דאל"כ מאי משני קסבר אין שחיטה לעוף וכו' אכתי תקשי ליה הא קאכיל טריפה אלא ע"כ צ"ל דס"ל כמ"ד מחזיר כמ"ש התוס' הכא ד"ה משום וכו' וליכא למימר דס"ל להתוס' התם לעולם בעיקר מצות מליקה ס"ל לר"ל כמ"ד אף מחזיר והילכך הוי מליקה לגבי חולין טריפה אלא הכא דוקא גבי חינוך אמרינן דוקא מחזיר משום חשש אכילת טרפה דזה אינו דא"כ לא הוי תורת נזיר לגמרי עליו דאלו נזיר ודאי אמרינן אף מחזיר אבל מדיר בנו בנזיר אמרינן דוקא מחזיר ומתני' משמע דכל תורת נזיר עליו דמה"ט נמי לא משני אינו נאכל או אינו מביא קרבן טומאה כלל וכמ"ש התוס' ד"ה משום וכו' ומה"ט נמי הוא דהוכרחו התוס' הכא לומר דס"ל כמ"ד מחזיר וכו' וצ"ל דהתוס' התם לא משמע

להו דמדיר בנו בנזיר דכל תורת נזיר עליו כמ"ש התוס' הכא אלא דס"ל דלר"ל דשאני הכא גבי חינוך אמרינן מחזיר משום חשש טרפה אבל עיקר מצות מליקה ס"ל כמ"ד אף מחזיר וס"ל דאין ה"נ דה"מ תלמודא הכא לשנויי דאינו נאכל או דאינו מביא קרבן טומאה וה"ה נמי דה"מ לשנויי נמי גבי הקפה דלא עביד הקפה אלא דעדיפא מינה משני וכן צ"ל לדברי התוס' לעיל ריש מכלתין דף ב' ע"א ד"ה נזיר וכו' שכתבו בס"ד משם הר"ר יחיאל דמתני' לאו לענין קרבן קאמר וכו' ע"ש אלמא אע"ג דקתני ה"ז נזיר לא אמרינן דמשמע דכל תורת נזיר עליו א"כ מאי פריך הכא מהקפה ומנזיר טמא אלא ע"כ לומר דעדיפא מינה משני ועיין לתוס' בעבר הדף ד"ה אתייא ולחידושינו שם ועיין לחידושינו ריש מכלתין ודו"ק:

ומיהו לדעת התוס' הכא ק' מה יענה ר"ל הכא בהך קרא דכתיב וכל נבלה וטרפה כדפריך התם תלמודא בפרק התכלת וי"ל דס"ל לתוס' דר"ל ס"ל כדר' יוחנן התם דאמ' פרשה זו עתיד אליהו לדורשה ופירש"י אין אנו יודעים לדורשה ואכתי קש' מהא דתנן פ"ד דזבחים דף מ"ד ע"ב ומייתי לה ריש פ"ז דמנחות דף ע"ג ע"א דתני לוי לכל חטאתם לרבות חטאת העוף דנאכלת סד"א נבלה היא קמ"ל ופי' רש"י ס"ד נבלה היא משום מליקה ולא תאכל לכך אצטריך לכל לרבות דנאכלת ע"ש והשתא לר"ל הכא דע"כ דס"ל דליכא לא נבלה ולא טרפה א"כ ל"ל לכל לרבות חטאת העוף דנאכלת מהי תיתי אסורה וצ"ל דס"ל דאגב דכתיב לכל בהנך גבי קרבנם ומנחתם כתיב נמי גבי חטאתם ומיהו כולי האי לא ה"ל תלמודא למשחק וצ"ע ועיין למהר"ם מלובלין פ"ב דחולין דף כ"ח ע"א בתוס' ד"ה ר' היא וכו' ודו"ק:

שם קסבר כר"י בר יודא דאין שחיטה לעוף וכו' כתב ה' בית יעקב סי' קס"ב דף קכ"ב ע"ד ד"ה ומ"מ וכו' וז"ל זה סותר סוגיא דחולין דף כ"ח דאמרינן וא"א אין שחיטה לעוף מן התורה קתני ליה סכין לטהרה מידי נבלה וכו' הא אם אין שחיטה לעוף מן התורה בלא סכין נמי אינו נבלה כמ"ש בנזיר דלאו נבלה היא כלל ויש ליישב עכ"ל וכתב עליו הא"מ ז"ל וז"ל ותימא לתמיהתו דאע"פ אין שחיטה לעוף מן התורה מ"מ נכלה שייך לגביה אם הרגה במכה שלא ע"י סימני' וכן פירש"י בהדיא בחולין דף כ"ז ע"ב ד"ה אין שחיטה וכו' עכ"ל ע"ש וכ"כ נמי התוס' הכא ד"ה וסבר וכו' וכן התוס' פ"ב דחולין דף ך' ע"א ד"ה לא וכו' ע"ש ומקרא מפורש הוא נמי ביחזקאל סימן מ"ד דכתיב וכל נבלה וטרפה בעוף וכו' ואני תמיה על הא"מ ז"ל שהבין דכונת ה' בית יעקב משום דהכא קאמר לא שייך נבלה כלל דא"כ מי הגיד לו לה' בית יעקב רז זה דהכא קאמר תלמודא לא שייך נבלה כלל שהרי כיון דתלמודא דקאמר קסבר אין שחיטה לעוף וכו' קאי אמליקת כהן

שהוציא הדם ע"י צפורן וא"כ בהא דוקא הוא דקאמר לא הוי נבלה כיון דאיכא הוצאת דם אבל מתה אין ה"נ דהוי נבלה אלא כונת ה' בית יעקב מדנקט התם סכין משמע דוקא סכין אבל ע"י צפורן לא מהני והכא משמע דע"י צפורן נמי לא הוי נבלה ומ"ש עוד ה' א"מ ז"ל על ה' בית יעקב דלא רק בגוף הפשט דמאי מקשה בלא סכין נמי אינו נבלה משמע דסובר ה' ב"י דכונת המקשה דוקא סכין הוא דקתני אבל בלא סכין ניחא דהוי נבלה וזה אינו אדרבא כ"ש דלא הוי נבלה בלא סכין כיון דהוי מליקה כהלכתא בלא סכין וע"כ כונת המקשה ר"ל אפי' בסכין לא הוי נבלה משום דלא גרע מנחירה את"ד עש"ב אחר המחילה לא דק דכונת ה' בית יעקב דקאמר דבלא סכין הוי נבלה בנטרפה קאמר משום דתלמודא התם איירי בנטרפה כדקאמר נהי דכי חבר לה שדרה ומפרקת הוי טרפה וכו' דר"ל אפי' נטרפה מהני סכין ולזה הבין ה' בית יעקב דוקא סכין קאמר אבל צפורן לא משום דכבר נטרפה ע"י שמלק המפרקת בסכין דלאו מליקה היא והילכך דוקא כשמלק הסימן בסכין דמטהר מידי נבלה ולא בצפורן ואף למאי דכתבו התוס' הכא דסבר כמ"ד מחזיר וכו' ולא הוי טרפה מ"מ אם איתא כדקאמר התם בציפורן לא חשיב שחיטה הכא לגבי חולין לא שייך לחלק דמ"ל נטרפה מ"ל לא נטרפה ואמאי חשיב שחיטה בשלמא גבי קדשים שפיר יש לחלק משום דאי לא נטרפה אלא מלק בלא סכין הוי מליקתא כהילכתא אבל גבי חולין לא שייך לחלק א"כ ע"כ משמע דצפורן חשיב שחיטה לטהר מידי נבלה למ"ד אין שחיטה לעוף וה' בית יעקב סיים וז"ל ונראה דהיישוב היא משום דהתם קושטא הוא דמיירי. שהוציא הדם ע"י סכין כדקאמר מלק בסכין וכו' לכך נקט אהני ליה סכין ואין ה"נ דה"ה דה"מ למימר סתם תהני ליה דם ואפי' ע"י צפורן ותדע שהרי בלא"ה נחירה מהני אע"ג דגריעה מסכין כפי"רשי שם להדיא דכתב דלא גרע מנחירה ואו' ע"ש ואפ"ה נקט סכין ובר מן דין נראה שה' בית יעקב אשתמטיה דברי התוספות פ"ק דחולין דף ך' ע"א ד"ה לא וכו' שכתבו בס"ד וז"ל כדמוכח לקמן כמו שהבאתי וכו' ע"ש דהיינו דמביאין ראיה דמליקה לא הוי נבלה מהך מילתא גופה דקאמר תהני ליה סכין וכו' ע"ש אלמא דס"ל להדיא דנקט סכין וה"ה צפורן גם נראה דאשתמטיה עוד לדברי התוס' שם תהני ליה סכין וכו' שכתבו הך פירכא לר"מ דקאמר דמליקה מטהרת ע"ש אלמא דס"ל ל דסכין דקאמ' ה"ה מליקה נמי בצפורן אבל לדעת ה' בית יעקב דסובר דוקא סכין ממש דהוי כעין שחיטה ע"כ אתייא הך פירכא כר' יוסי דאמ' דוקא שחיטה מטהרת ולא מליקה היפך דברי התוס' ומעתה לא ידעתי דא"כ מאי מקשה ה' מסוגיא דנזיר דמשמע דצפורן מהני דהא ע"כ דסוגיא דנזיר אליבא דר"מ קא משני ובמחלוקת תנאי שנוייא וצ"ע. ולפי דברי התוס' דהך פירכא לר"מ וכו'

צ"ל דהתם פ"ק דחולין עדיפא מינה משני הוא סבר כר"א הקפר וכו' משום דאשכחן לר"א הקפר דסבר להדיא אין שחיטה לעוף וכו' ואין ה"נ דר"א הקפר מאי סבר כרבי יוסי ואתייא הך ברייתא דמלק בסכין כותיה:

והנה בדברי התוס' התם ד"ה לא וכו' איכא למידק מנ"ל להוכיח דנחירה בעי ממאי דקאמר תלמודא ריש פ"ב דחולין תהני ליה סכין וכו' ע"ש דילמא כי היכי דנימא דקאמ' סכין משום דלא גרע מנחירה ה"נ נימא משום דלא גרע נמי ממתה מאליה ולעולם לא שייך בה נבלה וי"ל מדקאמר תהני סכין לטהרה מידי נבלה אלמא דבעי מידי דתהני לטהרה מנבלה א"כ משמע דשייך בה נבלה ומיהו ע"כ דלפי' התוס' התם לא שייך לומר לא גרע מנחירה קאמר תלמודא התם כפירש"י שם שהרי כיון דנחירה גופה מהך דתהני סכין דקאמר הוא דשמעינן לה כמ"ש התוס' שם אלא צ"ל דס"ל כך לי סכין כך לי נחירה כך לי צפורן וסברא הוא כיון דהיתר נבלה תלוי בהוצאת דם של סימנין ודאי דבכל ענין שיוצא דם סגי אבל לפירש"י ע"כ ס"ל דנחירה בלא"ה שמעינן לה ולכך פי' לא גרע מנחירה ודו"ק:

ואגב יש להבין כונתם שכתבו כדמוכח לקמן כמו שהבאתי וכו' דלאיזה תכלית כתבו כן שהרי אדרבא בלא הך הוכחה ר"ש דקשה טפי דלא משכחת נבלה כלל למ"ד אין לעוף שחיטה כמ"ש בתחילת דבריהם ויש ליישב אין ה"נ אלא לרוחא דמילתא משום דמבואר להדיא בפירוש דקאמר לטהורי מידי נבלה וכו' וה"ה דה"מ לאתויי ראיה משמעתין הכא דאיירי במליקת צפורן גופה וקאמ' לא הוי נבלה משום אין שחיטה לעוף וכו':

ודע שראיתי בס' גן המלך סי' כ"ו דף קנ"ז ע"ד שהק' על הך סוגיא דפרק התכלת וז"ל ואיכא למידק דבשלמא נבלה הוה קס"ד דתשתרי לכהנים משום דכל פיסול דבשחיטה הוי נבלה אבל טרפה מניין הפעם לומר שתהיה מותרת לכהנים הא במליקה דמקדש גופא קי"ל שאם מלק ונמצאת טרפה פסולה ושוב הביא לדברי התוס' דפ"ק דחולין דף ך' שכתבו והא דנקט בהתכלת גבי נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים דאצטריך סד"א הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבלה לאו דוקא דנבלה לא הויא כדמוכח לקמן כמו שהבאתי בפ"ב אלא כלומר טרפה וקרא נקט נבלה אגב טרפה וכתב ה' וז"ל וקשה דהא בין ר"מ בין ר' יוסי ס"ל דמליקת חולין הוי נבלא ולא אפליגו אלא במליקה דקדשים וא"כ שפיר הוה ס"ד דתשתרי נבלה לגבייהו ותו דוחק לומר דנקט קרא רישא אגב סיפא ונראה לתרץ דעיקר קרא אתא למיסר נבלה לכהנים ואגב דנקט נבלה נקט ג"כ בסיפא טרפה עכ"ל והנה מה שהק' דמליקת דמקדש גופה קי"ל שאם מלק ונמצאת טרפה פסולה באמת דקושיא אלימתא היא וליכא למימר דה"א דטרפה כה"ג מיהא כגון

טרפה דמליקה ה"א מותרת לכהנים אבל טרפות אחר אין ה"נ דאסור דליתא דאיסור טרפות חד הוא דאיך שייך לחלק כלל בין טרפה לטרפה ודוקא מליקה דמקדש משום דמצוה היא וזה פשוט:

גם ליכא למימר הא דקימ"ל שאם מלק ונמצאת טרפה פסולה אינו אלא לבתר דגלי קרא דנביא וכל טרפה לא יאכלו הכהנים אבל אי לא גלי קרא ה"א כיון דמליקה שריא אעפ"י שהיא טרפה ה"ה מולק ונמצאת טרפה נמי שריא דזה אינו דא"כ לבתר דגלי קרא נמי אימא דקושטא דהכי הוא וקרא לא אסר אלא גבי חולין אבל גבי מקדש דמליקה שריא אין ה"נ דקושטא הוא דמולק הטרפה נמי שריא אלא ע"כ משום דס"ל לתנא דוקא מליקה דגזירת הכתוב היא משום המצוה אבל מולק טרפה דטרפה אחרינא היא אסור וממילא גבי חולין אף טרפה דמליקה אסור דמ"ל האי טרפות מהאי טרפות. ומה שהק' עוד ה' דהא ר"מ ורבי יוסי וכו' אע"ג כיון דאין שחיטה לעוף לא הוי נבלה אפי' גבי חולין כונת ה' ז"ל דמקשה על התוס' שהוכיחו דנבלה לא הוי מהך דקאמר תהני ליה סכין משמע דאי לאו הך הוכחה קושטא הוא דנבלה הוי ואעפ"י שאין שחיטה לעוף מן התורה א"כ מה הוכחה היא מהך דתהני סכין וכו' דהתם איירי בקדשים שנטרפו דאפי' לר"מ דסבר במס' זבחים פרק חטאת העוף דף ס"ט ע"ב דמהני מליקה בשוחט הטרפה מ"מ בחולין מודה דהוי נבלה וא"כ שפיר הוה קס"ד דתשרי נבלה לגבייהו משום דהך מליקה דמקדיש אי הוה בחולין הוה נבלה ולכך תריץ דעיקר קרא לנבלה וטרפה אגב אמנם אחר המחילה תמיה אני עליו דנהי דהדין עמו דההוכחה שכתבו התוס' כדמוכח וכו' אינה הוכחה מ"מ איך הסכימה דעתו דקושטא הוא דשייך לומר דגבי חולין הוי נבלה שהרי התוס' עצמן בתחילת דבריהם הקשו למ"ד אין שחיטה לעוף היכי משכחת לה נבלה וכו' ותירצו דנחירה מיהא בעי והוכיחו מהך דתהני סכין גופה אלמא היכא דאיכא הוצאת דם אפי' בחולין לא שייך נבלה כיון דאין שחיטה לעוף וכו' וע"כ דתהני סכין דקאמר תלמודא ה"ה נמי אפי' בחולין מטעם אין שחיטה לעוף וכו' וא"כ ע"כ מ"ש התוס' בסוף דבריהם כדמוכח לקמן וכו' אינו אלא לרווחה דמילתא כדכתי' ובר מן דין תמיה אני על ה' ז"ל דאשתמטיה גמ' ערוכה דשמעתין הכא דמבואר להדיא אפי' גבי חולין לא הויא נבלה למ"ד אין שחיטה לעוף וכו' והתוס' ודאי ה"ה דה"מ לאתויי ראיה מהכא כדכתי' ודברי ה' ז"ל צ"ע:

שם מניין לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת וכו' ק"ק דמשמע דמביא ראיה שאינה נאכלת ואינו כן אדרבא הראיה דנאכלת אלא דנוכל לומר דאינה נאכלת משום דאיכא למפרך שכן איסור א' וכו' כדמסיק ותו קשה כיון דלאו מקרא מייתי לא

שייך לשון מניין וכה"ג הקשו התוספות פרק הגוזל ומאכיל דף ק"ט ע"ב ד"ה מניין וכו' ע"ש ותו ק"ק משמע דלא מייתי ראיה אלא שאינה נאכלת אבל מאי דאתייא על הספק פשיטא ליה ואינו כן דאדרבא עיקר קרא לא אתא אלא לאשמעינן דאתייא על הספק ולכן נראה למחוק מהברייתא תיבת שאינה נאכלת ודו"ק נ"ל. ואחר זמן ראיתי לרש"י לקמן פ"ח דף נ"ט ע"ב ד"ה וסופרין שלשים וכו' דמשמע דגריס אינה נאכלת שכתב וז"ל וחטאת העוף שמביא על הספק אינה נאכלת ואזלא לקבורה כדאמרינן בפרק מי שאמר מניין לחטאת העוף שאינה נאכלת וכו עכ"ל הרי דמביא ראיה מהאי ברייתא דאינה נאכלת ואזלא לקבורה ודו"ק והנה בעיקר האי דינא שכתב דאזלא לקבורה הרמב"ם פרק י"ט מה' פסולי המוק' דין ו' פסק דנשרפת ועיין לחידושינו לקמן דף ס' ע"א בגמ' ודו"ק:

תוס' ד"ה קסבר חולין וכו' והדם יזרק לשם מים וכו' כצ"ל:

שם ד"ה משום וכו' דמשמע ליה וכו' עכ"ל אפירכא דחולין בעזרה דלעיל מינה לא הוצרכו לזה משום דבלא"ה מתני' קתני להדיא היתה לו בהמה מופרשת וכו' אלמא דמייתי קרבן מיהו ק"ק דה"ל להקשות גבי פירכא דלעיל דפריך והא עביד הקפה וי"ל דלגבי נזירות טהרה תירוצם פשוט דודאי דמשמע דכל תורת נזיר טהור מיהא עליו אלא דחידשו לן דמשמע נמי דכל תורת נזיר עליו אף לענין אם נטמא וכו' ועיין מה שאכתוב עוד בדבור זה ועיין עוד לחידושינו ריש מכלתין במשנה. ואגב אכתוב שראיתי להתוס' פ"ב דנדרים דף י"ט ע"ב גבי ס' נזיר חמור מודאו משום דעל ספיקו לא מצי מגלח וכתבו התוס' וז"ל ור"י פי' דלא מגלח משום דעביד הקפה דמספק אינו יכול לדחות לאו דהקפה הלכך הוי ספקו חמור וכו' עכ"ל ע"ש ולא ידעתי למה מפני כך יהא ספיקו חמור דאמאי לא נימא דמגלח ולא יעביד הקפה שו"ר שכן הק' ה' מש"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה תו תנן וכו': ואגב ראיתי לה' מש"ל ז"ל דברים תמוהין שכתב על הר"ן ורש"י דהוצרכו לטעמא דחולין בעזרה למ"ד הקפת כל הראש מדרבנן כדאיתא פ"ד. דנזיר דכ"ט עכ"ל ע"ש ודבר תימא הוא דחולין בעזרה נמי איכא למ"ד הכא מדרבנן וצ"ע ואי משום דחולין בעזרה מחלוקת תנאים היא אם דאורייתא או דרבנן הא הקפת כל הראש נמי ע"כ דמחלוקת תנאים לר"ל ולא מחלוקת אמוראי היא שהרי מאי דמשני רבא לקמן ריש פ"ח דנ"ח הקפת כל הראש לא שמה הקפה נדחית הך אוקמתא מדברי ר"ל עצמו דפריך ומי כתיב קרא הכי והאמר ר"ל וכו' וכן מאי דמסיק נמי אלא דכ"ע שמה הקפה וכו' ע"כ דאין זה צודק אליבא דר"ל דקסבר לא שמה הקפה דא"כ הוי דלח כמאן וע"כ צ"ל לר"ל דפלוגתא דתנאי היא כדבעי למימר תלמודא לקמן מעיקרא דקאמר לימא הקפת

כל הראש תנאי היא וכו' וצ"ע ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ח' ע"א ברש"י ד"ה כ"ש היא וכו' ודו"ק:

בא"ד וה"ל נשברה חוט השדרה וכו' ראיתי לה' בית יעקב סימן קס"ב דקכ"ב ע"ד ד"ה שוב וכו' שכתב וז"ל מדתנו הטרפות בחוט השדרה ולא בשבירת המפרקת ש"מ דס"ל לתוס' דליכא שום טרפות בשבירת המפרקת רק משום חוט השדרה ואחר העיון אין ראיה שהרי בלא"ה קשה בדברי התוס' דמאי קושיא דקאכיל טרפה דילמא הגמ' נקט איסור נבלה דחמיר טפי אבל ביאור דברי התוס' לפי שמשני בגמ' קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה וע"ז הקשו ה"ל להקשות קאכיל טרפה ולא מצי לשנויי קסבר אין שחיטה לעוף וכו' דנהי דנבלה ליכא טרפות מיהא איכא והשתא א"ש מה שהזכירו התוס' חוט השדרה שהרי מליקה הוא דחותך מפרקת והבשר והחוט השדרה ואח"כ מגיע לסימנים נמצא מצר שהוא חותך הבשר והמפרקת הוי נבלה ויכול לתרץ קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה אבל מ"מ מצר פסיקת החוט הוי טרפה וזה היה יכול להקשות אף את"ל אין שחיטה לעוף מן התורה את"ד ע"ש ביאור דבריו משום דנבלות וטרפות שבירת המפרקת היינו משום דחשיב שחיטה פסולה דחשיב חלדה או דרסה או גיסטרא כדאיתא פ"ק דחולין דף ד' ע"ב וכיון דקושיית התוס' היא למתרץ למ"ד אין שחיטה לעוף וכו' לכך לא מצו למנקט שבירת המפרקת משום דמה בכך אם שחיטה פסולה כיון דבעוף לא בעי שחיטה ולכך לא נקטו אלא חוט השדרה דטרפות לאו מטעם שחיטה פסולה אלא משום שהחיות תלוי בו דאי משום שחיטה פסולה א"כ איך מקשו התוס' מניה למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה ומ"ש ה' נמצא מצד שהוא חותך הבשר והמפרקת הוי נבלה וכו' ר"ל אפי' נבלה הוי וכ"ש טרפה והיינו מטעם שחיטה פסולה למ"ד יש שחיטה לעוף ויכול לתרץ דקסבר אין שחיטה לעוף ר"ל ואפי' טרפה לא הוי וכ"ש דלא הוי נבלה משום דלא בעי שחיטה אבל מ"מ מצד פסיקת החוט הוי טרפה משום דטרפות חוט השדרה לאו מטעם שחיטה פסולה אע"ג דשייך בו משום נבלה וע"כ מטעם שחיטה פסולה נהי נבלתו הוי מטעם שחיטה פסולה וקסבר אין שחיטה לעוף וכו' אבל טרפותו לאו מטעם שחיטה פסולה וא"כ זה היה יכול להקשות אפי' למ"ד אין שחיטה לעוף וכו' כנ"ל כונתו:

וראיתי להא"מ ז"ל שהביא תשובת ה' ז"ל שכתב דמהתוספות ראיה ברורה דלא כרמ"א בהגה"ה וכו' וכתב עליו הא"מ ז"ל ולא דק שהרי קושית התוס' קאי למ"ד אין שחיטה לעוף וכו' וכמ"ש איהו גופיה עש"ב ואחר המחילה מכת"ר אדרבא נהפוך הוא שה' א"מ לא דק נהי דלמ"ד אין שחיטה לעוף ליכא טרפות בשבירת המפרקת משום דאינה אלא

משום דהויה שחיטה פסולה ובעוף לא בעי שחיטה מ"מ פיסול טרפות של פסיקת חוט השדרה דלאו מטעם שחיטה פסולה מיהא איכא כמ"ש התוספות להדיא וא"כ אכתי טרפה היא כשחותך אח"כ המפרקת וגם חוט השדרה שהרי ודאי לדעת הרמ"א דמטריף שוחט ואח"כ חותך המפרקת ה"נ מטריף שוחט ואח"ך חותך חוט השדרה דמ"ש ומה גם לפמ"ש הט"ז וז"ל ונ"ל דהאי דוב המפרקת נ"ל דהעיקר תלוי בחוט השדרה שהחיות תלוי בו וע"ז אמרה תורה שלא ימית הבהמה אלא ע"י סמנים ולא בדבר אחר את"ד ע"ש ודו"ק בדברי ה' בית יעקב לרואה אותן במקומן שכתב וז"ל הא אכתי טרפה מכח חתיכת המפרקת והחוט אח"כ וכו' עכ"ל הרי דקדק למנקט והחוט וכן בתירוצו נמי שתירץ וז"ל מיהו י"ל דכונת התוספות דמחזיר הסימנים אחורי העורף וחותך הסימנים לבדם ואינו חותך השדרה והמפרקת אח"כ כלל דכך היא מצות מליקה כדפירש"י וכו' את"ד ע"ש הרי דקדק נמי למנקט השדרה עם המפרקת משום דעיקר הקושיא מחוט השדרה ודו"ק כנ"ל: בא"ד דסבר לה כמ"ד מחזיר וכו' עכ"ל פלוגתא היא פ"ק דחולין דף י"ט ע"ב חד אמר מחזיר דוקא וחד אמר אף מחזיר ע"ש ולא ניחא להו לומר דאף כמ"ד אף מחזיר אתי אלא הכא גבי חינוך אמרינן מחזיר משום חשש דקאכיל נבלה דא"כ לא הוי תורת נזיר עליו דבנזיר גמור אף מחזיר וגבי מדיר בנו דוקא מחזיר דמה"ט לא משני דאין ה"נ דאינו מביא קרבן טומאה או מביא ואינו נאכל משום דמשמע ליה דמדיר בנו בנזיר כל תורת נזיר עליו כמ"ש בתחילת דבריהם ובזה לא קשה מה שהק' השע"ה ז"ל הל' עכו"ם ד"ט ע"א גבי הא דפריך עביד הקפה דאמאי לא משני דמגלחת לו אשה שהרי אשה המקפת את הקטן מותר לר' הונא וכו' ע"ש משום דא"כ לא הוי תורת נזיר גמור עליו דבנזיר גמור א' האיש וא' האשה מגלחין לו ואלו מדיר בנו בנזיר דוקא אשה הוא דמגלחת לו ולא איש ואחר המחילה נראה שלא השגיח בדברי התוס' דע"כ מה"ט גופיה הוא דהוצרכו לומר ס"ל כמ"ד מחזיר ועיין עוד מה שאכתוב בגמ' גבי דקאמר קסבר כר"י בר יודא וכו' ובתוס' ר"ה ה"ג וכו' מה שהקשינו לפי' רש"י ועיין עוד לחידושינו לקמן פ"ו דף מ"ה ע"א בתוס' ד"ה תגלחת וכו' ודו"ק:

שם ד"ה ה"ג והתניא אמר ר"י בר חנינא וכו' ולא גריס ר"ח וכו' וגריס ר"ח הכי וכו' עכ"ל ר"ל דהגי' היתה הכי קסבר ר"י בר חנינא כמ"ש בדבור שלפני זה ולזה פריך מברייתא ר"י בר חנינא דידיה אדידיה ור' חננאל לא ניחא ציה בגי' זו משום דמשמע דר"י בר חנינא תנא הוא מדהוזכר בברייתא אלא ר"ח גריס הכי וכו' והיא היא הגי' שלפנינו דפריך ר"י בר יהודא אר"י בר יהודא ואע"פ שאין לשונם מיושב כ"כ לשון נזיר משונה אבל ק' אמאי הוצרך ר"ח לשבש הגי' שהיתה קסבר ר"י בר חנינא לא ה"ל להגיה אלא גבי ברייתא

דגרסי' בה ר"י בר יהודא והו"ל פריך מר"י בר יהודא דברייתא שהוא תנא אר"י בר חנינא מפני שהוא אמורא ועלה בדעתי להגיה ולכוין דבריהם כן הוא וכצ"ל ה"ג וכו' והתניא אמר ר"י בר יהודא ולא גריס בר חנינא וכו' כצ"ל והוא כרכתי' וכתבו עוד וגריס ר"ח הכי וכו' ר"ל דר"ח גריס עוד הכי מיהו נ"ל דוה אינו משים דלא מצי פריך מר"י בר יהודא מפני שהוא תנא אר"י בר חנינא משום דאמורא הוא שהרי הנהו תנאי שקלת מעלמא שהרי ריש פ"ב דחולין דכ"ח ע"א מייתי תלמודא דר"א הקפר ס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה וא"כ ר"י בר חנינא סבר לה כותיה דהא ה"נ מאי דמשני קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא פלוגתא דתנאי היא כדאיתא פ"ב דפסחים דכ"ב ע"א וכה"ג נמי משני תלמודא התם פ"ב דחולין אר"י משום רבי יצחק דפריך ליה מכמה ברי ברייתות ומשני סבר לה כר"א הקפר דאמר אין שחיטה וכו' ותו מאי פריך כלל דהא ר"י בר תנינא אליבא דמתני' משני משום דלא ס"ל הלכה היא בנזיר ותו מאי דחי ליה דילמא מתחזי מדרבנן וכו' אכתי תיקשי ליה דרבי ס"ל להדיא יש שחיטה לעוף מן התורה ואיכא נמי ברייתא דס"ל יש שחיטה לעוף מן התורה כדאיתא פ"ב דחולין דף כ"ח ע"א ודו"ק:

בא"ד לאו דאורייתא וסבר ר"י בר יהודא הכי ומיהו וכו' כצ"ל: בא"ד ואיכא חד לישנא בש"ס וכו' וא"כ לדידיה זקוק לומר וכו' עכ"ל ק"ק דהא איכא נמי חד לישנא ואב"א כ"ע כדי לחנכו במצות וכו' וא"כ טפי הו"ל לתלמודא לשנויי אליבא דהך לישנא דהוי לכ"ע וי"ל דלהך לישנא לא מצינן לומר דזקוק לומר דאין שחיטה לעוף מן התורה שהרי שמעינן לר' דס"ל יש שחיטה לעוף מן התורה כמ"ש התוס' לקמן ד"ה אתייא וכו' וע"כ דהמתרץ הכא דס"ל דמאן דסבר כדי לחנכו זקוק לומר דאין שחיטה לעוף וכו' לא שמיע ליה הך לישנא דואב"א וכו' מיהו קשה אדמייתי ר"י בר חנינא דאינו לא לחד לישנא דש"ס דמפרש טעמיה כדי לחנכו וכו' ואינו אלא דחויא בעלמא אמאי לא מייתי בפשיטות דאשכחן לר"א הקפר דס"ל להדיא אין שחיטה לעוף וכו' כמו שזכרנו לעיל בשלמא לפירש"י שפי' דמאן קא מתרץ ידע היכא אמר רבי יוסי הכי ניחא דתלמודא חדא מנייהו נקט וא"נ דנקט ר"י בר יהודא אגב דבעי למפרך דידיה אדידיה אבל לדברי התוס' כיון דהך לישנא מייתי לה תלמודא בסמוך התם הוא דה"ל למפרך וכו' מיהו ק"ל לפירש"י מאי פריך לר"י בר יהודא דידיה אדידיה מהך ברייתא מאי שני איסורין לאו איסור נבלה וכו' ופירש"י והתוס' אלמא דס"ל לר"י בר יהודא דשחיטת העוף מן התורה ומאי קושיא אימא דלעולם ס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה וליכא איסור נבלה ומאי שני איסורין היינו איסור טרפה דשבירת המפרקת וסבר כמ"ד אף מחזיר הסימנים וכו' ואע"ג דע"כ מאי דמשני קסבר כר"י בר יהודא וכו' ע"כ דליכא נמי איסור טרפה וכמ"ד מחזיר

כמ"ש התוס' ד"ה משום וכו' מ"מ לר"י בר יהודא מיהת נימא דס"ל כמ"ד אף מחזיר וס"ל נמי דחולין בעזרה דאורייתא כי היכי דלא תיקשי דידיה אדידיה אבל ר"ל סבר כוותיה בחדא לענין דאין שחיטה לעוף ופליג עליה דתרתי דחולין בעזרה לאו דאורייתא וס"ל מחזיר דוקא ואף אם נאמר דמאי דמשני קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא היינו דידע נמי תלמודא דר"י בר יהודא סבר הכי כדמשמע מתוך לשון רש"י מ"מ מאי דפריך מאין שחיטה לעוף וכו' בשלמא לפי' התוס' ניחא דזקוק לומר כל מה שאמרנו לר"ל וכו' וכן לפי' ר"ת נמי ניחא אבל לפירש"י לא ידענא מאי פריך ודוחק לומר דפריך משום דמשמע סתמא חטאת העוף אינה נאכלת בכל גוונא אף אם החזיר הסימנים כדינא דליכא טרפות דא"כ אמאי הוצרך לשנויי תרי איסורי מדרבנן ה"ל לשנויי בפשיטות דמה שאינה נאכלת אף אם החזיר היינו מדרבנן דלא אתי למחלף באם אינו מחזיר דכה"ג אמרי' בפ"ו דכריתות דכ"ו ע"ב גבי חטאת העוף הבאה על הספק ומשנמלקה נודע וכו' אמר ר' יוחנן אסורה באכילה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת וכו' ע"ש וה"נ דכוותה ויש ליישב דמשמע ליה דאינה נאכלת מחד טעמא הוא דאידי ואידי או מדאורייתא או מדרבנן ודו"ק:

בא"ד ע"כ תנא היה וכו' עכ"ל וכן דעת התוס' בבכורות דף ל"ב ע"ב ד"ה פסק וכו' וז"ל ואע"ג דר"י בר חנינא בנזיר פרק מי שאמר סבר דאין שחיטה לעוף מן התורה אין ראיה ממנו שיהא הלכתא כן דתנא הוא כדמוכח התם עכ"ל והנה משמע מדבריהם דאי הוה אמורא יש ראיה שהלכה כן משום דאמורא פסק כחותו תנא דאין שחיטה לעוף וכו' וכתבתי זה מפני שראיתי להא"מ ז"ל בגמ' גבי דקאמר איש חייב לחנך בנו וכו' שהוכיח מלשון קסבר משמע דר"ל הוא דסבר הכי אבל ר"י ס"ל חולין בעזרה דאורייתא והשיג בזה על ה' מ"א דס"ל גבי חינוך דר"י נמי מודה לר"ל דמסתמא בזה לא פליגי עש"ב והשתא יש להבין דברי התוס' דבכורות דממ"נ אי סבר דלשון קסבר משמע לאפוקי ר"י א"כ אפי' נימא דר"י בר חנינא אמורא הוא אין ראיה נמי שהלכה כן משום דר' יוחנן שהוא אמורא נמי לא ס"ל הכי ואף שי"ל משום דס"ל להתוס' כר"י בר חנינא לגבי ר' יוחנן דמחלוקת הראשונים בזה כמ"ש ה' יד מלאכי ז"ל סי' תק"ע ע"ש אכתי קשה איך כתבו אין ראיה שהלכה דתנא הוא וכו' אדרבא הו"ל להוכיח דע"כ אין הלכה כן משום דר"י שהוא אמורא לא ס"ל הכי ואי ס"ל דאע"ג דקאמר קסבר מ"מ מסתמא דר"י נמי מודה בזה דמסתמא דבזה לא פליגי א"כ אפי' נימא שהוא תנא ע"כ הלכה כן משום דר"י שהוא אמורא ס"ל נמי כותיה וצ"ל דס"ל לשון קסבר לא מכרעא לא הכי ולא הכי ודלא כה' מ"א ולא כה' א"מ ז"ל ולכך אי ר"י בר חנינא אמורא מהי תיתי דנימא דר"י פליג עליה אבל אי

הוה תנא נוכל לומר דר"י ס"ל כתנא דפליג עליה כיון דמחלוקת תנאי היא וכן ר"ל נמי אע"פ דמייתי משמיה דר"י בר חנינא אינו מוכרח דס"ל כותיה גם יש להוכיח מדבריהם דס"ל דלשון קסבר אינו מורה משמעותו דאנן לא ס"ל הכי ולית הילכתא כותיה שהרי משמע מדבריהם דאי הוה אמורא יש ראיה שהלכה כן ואע"ג דקאמר קסבר וכו' ואדרבא הו"ל להוכיח לא שנא תנא לא שנא אמורא דע"כ אין הלכה מדקאמר קסבר וכו' ודלא כה' ברכי יוסף ז"ל חלק א"ח סי' שמ"ג ד"ה ואפשר וכו' שצדד דלשון קסבר מורה דלית הילכתא הכי ע"ש גם דלא כה' יד מלאכי ז"ל סימן תקמ"ח שהחזיק בסברא זו ע"ש ודו"ק מיהו ק"ל על התוס' דבכורות שהרי פ"ב דחולין דכ"ז ע"ב אמרינן אמר ר' יהודא משם ר' יצחק ן' פינחס אין שחיטה לעוף מן התורה וכו' אלמא דאיכא אמורא דס"ל אין שחיטה וכו' ומסיק התם הוא דאמר כר"א הקפר ע"ש וצ"ע:

ולענין הלכה נקטינן דהתוספות בבכורות לא מכרעא להו הילכתא כמאן אבל הרמב"ם פ"ק מה' שחיטה דין ד' פסק יש שחיטה לעוף מן התורה ע"ש ומיהו מדברי הזוהר הקדוש גבי סבא דמשפטים סוף הפרשה דף קכ"ה ע"ב נראה דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה וז"ל ר' ייסא שרי למיכל לתרנגולא וגבינה וחלבה א"ל ר"ש אסיר לך וכו' דחומרא אית ביה כבעירא לשחיטה וכו' עכ"ל וביאור דבריו ר"ל אע"פ דעוף מן התורה אין בו איסור בשר בחלב מ"מ חומרא מדרבנן אית ביה כי היכי דהחמירו בו דהוי כבעירא לענין שחיטה ה"נ לענין בשר בחלב נמי הוי כבהמה אלמא מבואר דס"ל דשחיטה לעוף חומרא דרבנן הוא ודו"ק נ"ל ועיין להפר"ח י"ד סי' פ"ט ס"ק א': שם ד"ה לזכר וכו' שהרי שוין הם וכו' הילכך נקיש וכו' עכ"ל ק"ק דאמאי הוצרכה הברייתא להצעה זו כלל שהרי בלא"ה כיון דהיקש הוא אין צורך לעשות אמצעי וי"ל משום דאי לא מייתא נקבה על הודאי ע"כ כ"ש דלא מייתא על הספק וא"כ ע"כ דההיקשא ה"א אתא לדרשא אחריתי אבל השתא דקושטא הוא דמייתא על הודאי הילכך נקיש וכו' ואכתי אינו מיושב דע"כ מדקתני דזכר מביא על הודאי משמע משום דבעינן עד שיהיו שוין וכו' וכ"ה להדיא לשון התוס' שכתבו שהרי שוין הם וכו' וא"כ הצעה זו למאי אצטריך וצ"ע:

בא"ד וצ"ע דזה נמי דבר פשוט דבאשם תלוי לא כתיב איש למעט אשה דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה וכו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דהברייתא הכי קא ילפא מה זכר מביא קרבן בהמה על ודאי חלב ה"נ נקבה מביאה על ודאי חלב ומה זכר מביא אשם תלוי על ס' חלב ה"נ נקבה מביאה אשם תלוי על ס' חלב וכיון דמביאה נקבה על ס' חלב ה"נ מביאה על ס' זבה ולזה ק"ל כיון דמאשם תלוי הוא דילפינן ל"ל היקשה דזה דבר פשוט דנקבה מביאה אשם תלוי על ס' חלב בלא היקשה ומינה נילף לס' זבה ולא ניחא להו

לפ' הברייתא כולה לענין זב וזבה ולא לענין אשם תלוי וה"ק מה זכר מביא עוף אם הוא ודאי זב ה"נ נקבה דזה דבר פשוט הוא כדכתיבי קראי בפ' מצורע א"כ לענין ס' זב נמי נקיש מה זכר מביא קרבן על ס' זב ה"נ נקבה י"ל דס' זב אינו מופרש בקרא פ' מצורע דמביאין קרבן לא בזכר ולא בנקבה א"כ אמאי פשיט ליה בזכר טפי מנקבה ודו"ק:

בא"ד ונראה לר"י דמיירי וכו' דבריהם מעורבבין וראיתי במקובצת שכתב משם ר"י וז"ל ונראה לר"י דמיירי בזכר הבא על ספק זבה ואקשייה אהדדי לומר מה זכר מביא קרבן על הספק אם אינו יורע אם זבה היא אם לאו כשבא עליה מביא אשם תלוי אף נקבה מביאה על הס' אם אינה יודעת אם זבה היא אם לאו או יולדת ספק ולד הפילה או רוח מביאה חטאת העוף על הספק עכ"ל ונראה דיש להגיה בדבריהם הכא ולכוונם ע"פ דברי המקובצת וכנ"ל ונראה לר"י דמיירי בזכר שבא וכו' מביא חטאת העוף כשהיא ספק זיבה על הספק ומה זכר וכו' עכ"ל וכן ראיתי לה' זרע יצחק זצ"ל הנדפס עם ספר בני יוסף בליקוטיו להש"ס שהגיה דבריהם הכי ואפריון נימטייה שנתכוון אל האמת כמו שהוא במקובצת אלא שה' ז"ל הוסיף עוד נופך בזה וז"ל ותירצו דלאו מאשם תלוי דחלב ילפינן דלא דמי דהתם הוא על ס' חטא אבל הכא על ס' זבה נימא דעל הס' לא צריכה קרבן דלא חשיבא זבה ולא אצטריך להיקשא דזכר אלא אם בא על ס' זבה מביא קרבן אלמא ס' זבה חשבינן לה כודאי זבה לענין קרבן דאי אמרינן דס' זבה לא חיישינן לה אמאי מביא קרבן כשבא על ס' זבה אלא ודאי דס' זבה יש בה קרבן לענין עצמה אפי' לא בא שום אדם עליה דאם בבא עליה מיירי הו"ל לאתויי בהמה עכ"ל ואחר המחילה מכת"ר אין דבריו נראין דמשמע דהא בהא תליא כיון דמביא קרבן היכא דבא על ס' זכה ממילא דחשיבא זבה ומביאה קרבן לענין עצמה אפי' לא בא עליה שום אדם א"כ אין זה היקש אלא דממילא הוא והא בהא תליא ותו דא"כ עדיין קושיית התוס' במקומה עומדת דל"ל היקשא דהא כיון דהיא עצמה נמי חייבת קרבן היכא שבא עליה ספק זבה א"כ משמע דחשיבא זבה ומביאה קרבן לענין עצמה. גם לא ידעתי אמאי לא נימא נמי דלא דמי דמה שמביא קרבן כשבא על ספק זבה משום דספק חטא אבל ס' זכה כלא בא עליה נימא דלא צריכה קרבן על הס' כי היכי דקאמר הכי בבי אשם תלוי דחלב דמ"ש אבל לפי דברי המקובצת ניחא דהיקשא ממש הוא ולאו הא בהא תליא ואי לאו היקשא לא הוה אמרינן הא בהא תליא משום דאיכא למדחי שאני התם ס' חט או איכא למדחי גזירת הכתוב אבל גבי היקשא ליכא למפרך דא"כ למאי אהני היקשא ולפ"ז ה"ה נמי דאיכא לפרושי הברייתא דמאשם תלוי ילפא והכי ילפא מה זכר מביא אשם תלוי על ס' ה"נ נקבה מביאה על ס' זיבה וכן פי' רש"י להדיא אבל ממה שמביאה היא עצמה

אשם תלוי. איכא למדחי אי לאו היקשא כדכתי' ועפ"ז יש להגיה בס"ד שכתבו וה"ה דמצי למימר וכו' דכצ"ל ומיהו מצינן למימר כי היכי דמביא הוא אשם על ס' חלב היא נמי מייתא לס' זיבה וכו' והיינו כמו פירש"י וכדכתי' ודלא כהרב ז"ל שהוצרך להגיה דבריהם בע"א ע"פ דרכו כמו שיע"ש ודו"ק היהיב נ"ל. מיהו ק"ל דאכתי קשה גבי אידך היקשא דקאמר מה זכר ממין שהוא מביא על הודאי וכו' דמשמע דאי לאו הך היקשא ה"א דמביאה על ס' זבה בהמה אעפ"י שאינו ממין שמביאה על ודאי זבה שהוא עוף א"כ אימא דזכר גופיה קושטא הוא אם הוא ס' זבה אינו מביא ממין שמביא על ודאי זב דהיינו עוף אלא בהמה וא"כ ע"כ דנקיש הכי אף נקבה ס' זבה מביאה בהמה כמו זכר אלא ע"כ סברא הוא דזכר גופיה כיון דמביא על ס' חלב ממין שמביא על ודאי חלב דהיינו בהמה ה"נ גבי ספק זב מביא עוף ממין שמאיא על ודאי זב שהוא עוף א"כ בלא היקשה נמי מהך סברא גופה כיון דדבר פשוט דנקבה מביאה על ס' חלב אשם תלוי שהוא ממין ש מביאה על ודאי חלב ה"נ דמביאה על ס' זבה עוף ממין שמביאה על ודאי זבה וי"ל דאין הכי נמי ועיקר היקשא לא אצטריך אלא לענין מה זכר מביא על הס וכו' ואגב נקט נמין למילף בהיקשא מה זכר ממין שהוא מביא וכו' אבל לפי ס"ד דתוס' דמאשם תלוי ילפינן הקשו שפיר ל"ל היקשא משום דלא אצטריך כלל דגם לענין מה זכר מביא ממין על הודאי וכו' נמי לא אצטריך מהך טעמא גופיה דכתי' ודו"ק:

ולענין פסקא מוכח מדברי המקובצת שזכרנו דהיכא דבא על ס' זבה מביא אשם תלוי אמנם הרמב"ם פ"ח מה' שגגות דין ב' פסק דאינו מביא אשם תלוי אלא א"כ ער שהיא האיסור קבוע ע"ש וצ"ל דברייתא זו ר"א היא דס"ל לא בעינן איסור קבוע כדאיתא ריש פ"ד דכריתות דף י"ז ע"ב והתימא על הרב זרע יצחק ז"ל שכתב כדברי המקובצת בפשיטות והנראה שנעלם ממנו פסק הרמב"ם:

ודע דבזה שכתבנו דלדברי המקובצת ברייתא ר"א היא אשכחנא פתרי ליישב הרמב"ם פי"א מה' שגגות דין ב' שכתב וז"ל יראה לי שאלו החייבין קרבן מספק אינם מביאין קרבן שמא יכניסו חולין בעזרת וא"ת הלא חטאת העוף באה על הס' מפני שהמביא אותה מחוסר כפורים ואסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו עכ"ל ויש לתמוה אדקשיא ליה מחטאת העוף תקשי ליה מאשם תלוי דבא על הס' ולא שייך תירוצו שהרי המביא אותו אינו מחוסר כפורים ותו ק' דאיך כתב טעם זה שהרי כיון דחטאת העוף דבאה על הס' מהיקשא מאשם תלוי ילפינן לה ובאשם תלוי גופיה לא שייך טעמא דרבינו וא"כ בפשיטות ה"ל לתרץ משום דגזירת הכתוב היא ואף למאי דצדדו התוס' בסמוך ד"ה מתקיף וכו' דהיקש זה אינו דרשה גמורה משום דאין משיבין על ההיקש מ"מ ע"כ

דהוי מיהת כמו מה מצינו וה"ל ילפינן מאשם תלוי במ"מ וע"כ דגזירת הכתוב כמו אשם תלוי והשתא לפי דברי המקובצת יתיישבו דברי רבינו משום דס"ל דהך היקשא ע"כ כר"א הוא ולית הילכתא כותיה וס"ל נמי דחטאת העוף דבאה על הס' הלכה פסוקה לכ"ע כמ"ש התוס' ד"ה מתקיף וכו' דקימ"ל בכל דוכתא דחטאת העוף באה על הס' ולכך הוצרך רבינו לומר דטעמא דבאה על הס' לדידן דלא קימ"ל כר"א אינו אלא מדרבנן משום לתקוני גברא כדי לאכול בקדשים ומש"ה לא הוקשה ליה מאשם תלוי משום דגזירת הכתוב הוא וכן משמע מדברי מרן הכ"מ פ"ז מה' פיסולי המוקדשין דין יו"ד ר"ה וכיצד וכו' דמדרבנן הוא דבאה על הס' כדי לאכול בקדשים וע"ש ללח"מ ז"ל כנ"ל נכון ודו"ק ועיין לחידושינו לקמן בתוס' ד"ה מתקיף וכו' מה שהקשינו בזה לדברי רש"י פ"ק דכריתות ושלהי מס' תמורה ע"ש. ואכתי ק"ל בדברי רבינו כיון דטעמא הוא כדי לאכול בקדשים מאי ארייא חטאת העוף הוא דתקנו להביא על הס' ולא חטאת בהמה שהרי בהמה נמי מייתי לה מצורע שהוא מחוסר כפרה ואסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו כדפסק הרמב"ם פ"ק מה' מחוסרי כפרה ובפרק עשירי דנדה דף ע' ע"א גבי שני מצורעין שנתערבו קרבנותיהן אמרינן דכותב נכסיו לאחרים והוי עני ומביא חטאת העוף הבאה על הס' ואמאי הוצרכו לכל זה ולא אמרינן מביא בהמה על הס' מהך טעמא גופיה כדי לאכול בקדשים כמ"ש רבינו ויש ליישב בדוחק כיון דרוב מחוסרי כפרה מביאין קרבן עוף לכך תיקנו גבי עוף דוקא ולא בהמה ועדיין צ"ע ועיין להשע"ה ז"ל הל' שחיטה דקמ"ז ע"ד ועיין לחידושינו לעיל דכ"ב ע"א ד"ה הא מני וכו' ודו"ק ועיין לקמן בחידושינו פ"ח דף ס' ע"א מה שתירצנו לקושית השע"ה ז"ל:

דף כט:

גמ' משום דמתחזי כתרי איסורין וכו' לכאורה לשון מגומגם הוא וכך ה"ל למנקט תרי איסורי מדרבנן והכי נקטו לה התוס' ד"ה מתקיף וכו' וי"ל משום דאיסור זה אינו אלא מספק שמא חולין ולכך נקט מתחזי ר"ל הרואה סובר דעביד תרי איסורי וכו' והנה מוכח דאף דחולין בעזרה לאו דאורייתא מ"מ איסורא דרבנן איכא וראיתי להתוס' פ"ב דקידושין דנ"ח ע"א ד"ה אלמא וכו' שדייקו כן אליבא דר"ש התם מלישנא דלאו דאורייתא משמע אבל מדרבנן אסור ואע"ג דבהדיא קאמר הכא דמדרבנן אסור הוצרכו להך מש משמעו' משום איסור הנאה דבאיסור הנאה איירי התם אבל מהכא לא משמע אלא איסור אכילה וק"ל:

שם גמ' אמר מובטח אני בזה וכו' וז"ל היפה על אגדות הירושלמי קשה מאי חורפיה דקאמר ליה הכי וי"ל דלפי מאי דגרסינן אם קטן אם גדול אני היינו חורפיה דר"ל בגדלות וקטנות תליא מילתא כמ"ד עד שיגיע לעונות נדרים לבד הוא דאית להאב רשות להדירו ולמאי דגרסינן אהא בשביל אבא אהא בשביל עצמי היינו חורפיה דנקט לישנא דלישתמע למ"ד עד עונת נדרים ולמ"ד עד שיביא שתי שערות ולא נקט גדלות וקטנות ולא שתי שערות לאפוקי נפשיה מפלוגתא עכ"ל:

רש"י ד"ה עד שיביא שתי שערות דהיינו עד ן' י"ג שנה ויום א' עכ"ל הס"ד ואח"כ ד"ה עד שיגיע לעונת נדרים דמבן י"ב שנה ויום א' עד י"ג שנה ויום א' וכו' כצ"ל וכ"ה במשנה התם פרק יוצא דופן דמ"ה ע"ב ע"ש: שם ד"ה רבי יוסי בר יהודא סבר מופלא וכו' איש הוי מבן י"ג שנה ויום א' ולא בפחות וכו' כצ"ל דע"כ איש הוי יותר מבן י"ג שנה ויום א' שהרי כיון דמופלא הסמוך לו הוי מבן י"ב שנה ויום א' עד י"ג שנה ויום א' דהיינו שנת י"ג כמ"ש רש"י בדבור שלפני זה א"כ ע"כ יותר מבן י"ג הוא דקרוי איש וכ"כ התוס' ריש פ"ק דערכין דף ב' ע"א ד"ה מופלא וכו' וז"ל ן' י"ב שנה ויום א' שסמוך לאיש ואינו איש עד י"ג שנה ויום א' וכו' עכ"ל ולפ"ז מ"ש עוד רש"י וז"ל ולא בפחות שלא מצינו וכו' אבל בן י"ג מצינו וכו' וגמירי שמעון ולוי בההיא שעתא בני י"ג שנה נינהו והרוצה לחשוב יצא ויחשוב עכ"ל לא ידעתי לכוין החשבון אדרבא מתוך הכתובי' מוכח דבפחו' מבן י"ג שנה היה לוי בההיא שעתא שהרי יעקב אבינו עשרים שנה היה בבית לבן ושני שנים בדרך בשובו מבית לבן שנה וחצי בסוכות וששה חדשים בבית אל כמ"ש רש"י בחומש פרשת וישב סימן ל"י בפסוק ל"ד ע"ש והוא גמרא ערוכה סוף פ"ק דמגילה די"ז ע"א ע"ש וכשנשא יעקב את לאה היה אחר שעבד בבית לבן ז' שנים והוליד ראובן ואח"כ שמעון ואח"כ לוי כמבואר בפ' ויצא סי' כ"ט א"כ הרי דלוי בבית לבן ן' י"א שנה היה שהרי דל ז' שנים שעבד יעקב ודל תרי שנים דתלת עיבורי דראובן ושמעון ולוי דהכי אמרינן ריש פרק ן' סורר דף ס"ט ע"ב דתלת עיבורי הם תרתי שנים ופירש"י ז' חדשים להריון וחידש לימי נדה וטהרה ע"ש א"כ נמצא דלוי בבית לבן ן' י"א שנה הוה ומעשה דינה דכתיב ביה איש חרבו היה בסוכות ואח"כ נסע לבית אל כמבואר בפ' וישלח סי' ל"ד א"כ כשתחשוב שנה וחצי דסוכות עם י"א שנה לא היה ללוי כשקראו הכתוב איש אלא י"ב שנה וחצי והנה דברי רש"י שכתב גמירי בני י"ג שנה הוו הכי איתא במדרש רבה פ' וישלח פ' ב' סי' ט' דף תנ"א ע"ב איש חרבו ר"א אומר בן י"ג שנה הוו ע"ש ואי לאו דברי רש"י איכא למימר דלאו דוקא ן' י"ג שנה שלמים קאמר אלא כלומר בתוך י"ג שנה ואע"ג כשתחשוב לגבי שמעון ע"כ היה יותר מן י"ג שנה כמו שני חדשים מ"מ אפשר

דבין מעשה דינה לנסיעתו לבית אל נשתהא כמו שני חדשים או יותר ולא הוה שמעון בההיא שעתא אלא ן' י"ג שנה או פחות קצת אבל לפי דברי רש"י ע"כ דאין קרוי איש אלא עד שיהא יותר מי"ג שנה וצ"ע:

ומעתה ק' מנ"ל לרז"ל לומר דאין קרוי איש אלא ן' י"ג שנה ויום א' שהרי אדרבה מצינו ללוי שנקרא איש אפי' בפחות מי"ג שנה ומצאתי בס' שמות בארץ בקונט' תוס' יה"ך על ההיא דפרק יה"ך דף פ"ב ע"א מחנכין התינוקות וכו' ד"ה וחפשתי וכו' שכתב וז"ל וחפשתי לדעת מנ"ל לרז"ל דאינו נקרא איש עד י"ג שנה ויום א' וכתב משם הר"י סג"ל בתשובה סי' כ"א שכתב דהוא הל"מ כדאמרינן בעלמא שיעורין הלכתא נינהו ע"ש ולפ"ז ע"כ לומר הא דקראו הכתוב ללוי איש לאו דוקא אלא משום שמעון הוא דכתיב איש ואגב כלל נמי לוי עמו אבל לפי דברי רש"י שעיקר ראייתו מהכא קשה דמנ"ל לומר אגב דמהי תיתי והנראה שהרב שמות הארץ ומהר"י סג"ל לא ראו דברי רש"י הללו מדלא הזכירוהו ודבריו צל"ע ודו"ק: ודע שראיתי לה' יפה מראה על מדרש רבה שכתב דלוי בבית לבן י"א שנים ושנתיים שעמד בדרך הרי י"ג עכ"ל ואחר המחילה לא דק דשנתיים שעמד בדרך הם בכלל הששה חדשים של בית אל כמ"ש רש"י להדיא בפ' וישב כמו שזכרנו ומעשה דינה היה בסוכות קודם בית אל כדכתי' ודו"ק ויש מי שהק' לי מקרא דכתיב פרשת מקץ סי' מ"ג ויעש האיש כאשר אמר יוסף וגו' ואמרו רז"ל זה מנשה ובאותו זמן היו ש שנותיו כמו ט' שנים ואפשר דשאני שבטים דלפי כחם וגבורתם קרי להו איש אבל דברי רש"י צ"ע אחר שכתבתי כ"ז מצאתי להתי"ט ז"ל סוף פ"ה דמס' אבות משנה כ"א ד"ה ן' י"ג למצות וכו' שהביא משם רש"י גבי לוי חשבון מכוון וכתב על פירש"י דפרשת וישב שאינו מכוון ע"ש ועיין להתוס' על התורה פרשת מקץ גבי פסוק ויעש האיש כאשר אמר יוסף ע"ש:

תוס' ד"ה מתקיף וכו' שכן שני איסורין דרבנן ותו הא אין משיבין וכו' כצ"ל ושני קושיות קא מקשו וכן משמע מדקבעו קושיתם גבי מתקיף וכו' ולא קבעו בברייתא עצמה אלא משום דבעו להקשות שני קושיות חדא דהיכי פריך מדרבנן אדאורייתא ותו אין משיבין וכו' ודע שמצאתי להתוס' במס' נדה דל"ז ע"ב ד"ה היקשן וכו' שנראה מדבריהם דלגבי אין היקש למחצה משיבין על היקש וכ"כ הר"ן בסנהדרין גבי ג"ש מופנה דקימ"ל אין משיבין הביאו ה' יד מלאכי ז"ל סי' קכ"ז ע"ש והשתא ניחא ול"ק מה שהקשו אין משיבין על ההיקש ודו"ק:

בא"ד ולמ"ד בעלמא חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא וכו' ע"כ דרשה גמורה וכו' עכ"ל ר"ל דע"כ הא דחטאת העוף ראה על הס' דרשה גמורה היא ואינו מדרבנן ואסמכתא

בעלמא דא"כ היכי מצו מתקנו רבנן קרבן שמא חולין בעזרה ודלא תימא דאיסור חולין בעזרה לא שייך אלא גבי שחיטה בעזרה ולא גבי מליקה בעזרה ולזה כתבו שהרי מליקה הוי כשחיטה וכו' ודו"ק. ומיהו ה"ה נמי אפי' אינה כשחיטה מ"מ ת"ל דאסור להכניס חולין בעזרה ואפי' פירות או פח כמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' שחיטה דין ג' וע"ש לה' מש"ל ז"ל אלא דקושטא קאמרי דקושטא הוא דמליקה במקום שחיטה כמו שהוכיחו שכתבו והכי מוכח כל הסוגיא ונ"מ דאי משום איסור הכנסה אה עבר והכניס מותר באכילה אבל אם עבר ושחט אסור אפי' בהנאה כמ"ש שם רבינו דין ב' ע"ש:

והנה ההוכחה שכתבו והכי מוכח כל הסוגיא היינו מדהוצרך לשנויי לעיל קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא משמע דאי הוה דאורייתא ה"ל מליקת העוף יש בה משום חולין בעזרה וכן נמי הכא דפריך מאי שני אי איסורין לאו איסור נבלה וחולין בעזרה אלמא דבמליקת העוף אין בה משום חולין בעזרה א"ו דרשה גמורה ומיהו מ"ש התוס' דמה שאמר התנא אינו נאכל ע"כ חומרא דרבנן אכתי קאי משום דאין משיבין על ההיקש כמו שהקשו אבל למ"ד לאו דאורייתא נוכל לומר הא דחטאת העוף באה על הס' לאו דרשה גמורה אלא מדרבנן כיון דחולין בעזרה לאו דאורייתא וק"ק דא"כ איך נוכל לומר לדידיה דרשה גמורה דא"כ ל"ל קרא דבאה על הס' דמהיכא תיתי דאינה באה כיון דליכא איסור חולין בעזרה וי"ל דאצטריך קרא לחייב דבאה על הס' וכ"כ התוס' פ"ז דזבחים דס"ח ע"א ד"ה אימור בסוף דבריהם ע"ש וק"ק למ"ד דאורייתא מ"ט דרבנן החמירו דאינו נאכל משום דאיכא שני איסורין שהרי כיון דהך שני איסורין הוו דאורייתא ואפ"ה גלי רחמנא בהיקש דשרי כדקאמר אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקבה וכו' משום דאין היקש למחצה בשלמא למ"ד לאו דאורייתא ניחא דאיכא למימר מה שהתירה התורה היינו משום דאין שחיטה לעוף וכו' וחולין בעזרה לאו דאורייתא והלכך כיון דרבנן החמירו דיש שחיטה לעוף וחולין בעזרה אסור א"כ ה"נ גבי חטאת העוף החמירו ג"כ דאינו נאכל מה"ט דיש שחיטה וחולין בעזרה וכו' אבל למ"ד דאורייתא לא ידעתי מהיכא תיתי שיחמירו רבנן משום דאיכא שני איסורין כיון דהתורה עצמה לא קפדה על הנך שני איסורין גופייהו וקאמר דמותר וכעת צל"ע.

עוד ק"ל בדבריהם דמה שאינו נאכל חומרא דרבנן מהא דאמרינן פ"ו דכריתות דכ"ו ע"ב מאי תקבר מדרבנן ופירש"י ד"ה ובדין וכו' וז"ל דגזרו דאסור בהנאה שמא יאמרו נהנין מחטאת העוף ספק עכ"ל והשתא קשה כיון דחטאת העוף גופה דאסורה אינו אלא חומרא דרבנן א"כ הוי גזירה לגזירה וכן מסיק התם נמי רבי יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת והיכי נגזור גזירה

לגזירה ואפשר דאין לדמות גזירות חכמים זו לזו וכה"ג כתבו התוס' בפרק כל הבשר דק"ד ע"א ד"ה ומנא תימרא וכו' ע"ש א"נ י"ל דכולה חדא גזירה היא והכי דייק לישנא דברייתא דמייתי התם תניא כוותיה דר"י דקתני שעל הס' באה מתחילה ופירש"י הילכך כמו שלא יודע נמי ע"ש ודו"ק:

בא"ד כך לשין רש"י עכ"ל ראיתי בדפוסים חדשים שמציין עליו בכריתות דף ז' והנה ראיתי לרש"י שם דף ז' ע"ב ד"ה ואין ידוע וכו' שכתב וז"ל ומחייב בספק וכו' ומשום חולין על המזבח לא אכפת לן דכיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה ובמס' נזיר ילפינן דחטאת העוף באה על הס' עכ"ל הנה מ"ש לא חשיבא אכילה ר"ל לא אמרינן מזבח קאכיל חולין בעזרה דלא חשיבא אכילת מזבח אלא הקטרה וזו כיון דאין הקטרה לא חשיבא הך זריקה אכילת מזבח וכ"כ רש"י שלהי מסכת תמורה דף ל"ד ע"א ד"ה חטאת העוף וכו' וכונתו נמי דלא חשיבא נמי שחיטה בעזרה כיון דאינה שחיטה ממש אלא מליקה וכ"כ רש"י להדיא פ"ו דכריתות דף כ"ו ע"ב ד"ה ובדין הוא וכו' וז"ל ומשום חולין בעזרה ליכא למימר דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל מליקה לא וכו' עכ"ל וכ"ה דעת הרמב"ם פ"ב מה' שחיטה דין ב' שכתב דהנוחר בעזרה והמעקר וכו' אין בו משום חולין בעזרה ע"ש ומעתה לא שייך לומר דכונת התוס' קאי על רש"י דפ"ק דכריתות דא"כ אדרבא מביאין ראיה לסתור הפך דבריהם שהוכיחו דמליקה יש בה משום חולין בעזרה כמו שחיטה וראיתי להא"מ ז"ל שכתב דמה שציינו בכריתות דף ז' ליתא שהרי אדרבא כתב רש"י כיון דאין למזבח אלא דמה וכו' הרי משום טעם זה א"ק להיקש וכו' את"ד ע"ש ודבריו תמוהים דא"כ תיקשי ליה דברי רש"י אהדדי דאיך סיים ובמס' נזיר ילפינן לה דהיינו היקשא דהכא ואמאי צריכין להך ילפותא ותו דלפי דעת ה' דלרש"י א"ק להיקש משום דמליקה לא הוי חולין בעזרה א"כ תיקשי ליה בדברי התוס' עצמן שכתבו דהיקשא דרשה גמורה אף למ"ד חולין בעזרה לאו דאורייתא ואמאי צריך היקשה דהא כיון דחולין בעזרה לאו דאורייתא כמ"ש על דברי רש"י ממש וע"כ צ"ל דאצטריך היקשא כדי לחייב להביא מספק כדכתי' לעיל א"כ ה"נ כונת רש"י שכתב ובמס' נזיר ילפינן לה דקאי אמ"ש מקודם וז"ל ומחייב בספק וכו' אהא כתב ובמס' נזיר ילפינן לה כלומר דילפינן דחייב להביא מספק אלא העיקר הוא מטעמא דכתי' דלא שייך לומר דתוס' כיונו על רש"י דפ"ק דכריתות משום דאדרבא רש"י ס"ל התם דמליקה אין בה משום חולין בעזרה והתימה על הא"מ ז"ל שלא הרגיש בזה. ומעתה צריכין אני ליישב דברי רש"י עם הסוגיא דהכא דמשמע דמליקה יש בה משום חולין בעזרה כמו שהוכיחו התוס' ומיהו ראיתי לה' המאירי ז"ל בשיטתו למכילתין דאשנויא דמשני

תלמודא תרי איסורי מדרבנן כתב וז"ל ותירץ דאיסורי דרבנן קאמר שהרי במליקה מיהא אין בו איסור תורה משום חולין בעזרה שלא נאמר כן אלא בשחיטה ראויה אבל הנוחר והמעקר אין בה איסור תורה משום חולין בעזרה ומותרין בהנאה עכ"ל ע"ש ולא נתקררה דעתי בזה דמהיכא תיתי לפרש דהמקשה והמתרץ פליגי בזה אם במליקה איכא איסור תורה משום חולין בעזרה או לא ואחר ימים ראיתי להשע"ה ז"ל הל' שחיטה דף קמ"ז ע"ג שנתעורר בדברי רש"י דכריתות דף כ"ו ע"ב מסוגיא דהכא משם ה' קול ן' לוי וכתב ה' וז"ל ולפי חומר הנושא נראה דרש"י אליבא דאביי וכו' ומאי דקאמר הכא מאי שני איסורין לאו איסור נבלה וחולין בעזרה ה"ק ור"י בר יודא ס"ל כר"מ את"ד עש"ב ואחר המחילה תמהני עליו דאכתי אין זה מספק למאי דמשני לעיל קסבר כר"י בר יודא דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא ואמאי הוצרך לומר חולין בעזרה לאו דאורייתא בפשיטות הול"ל דס"ל כאביי דמליקה אין בה חולין בעזרה שהרי כיון דע"כ הך שנויא לא אתי כר"מ שהרי ר"מ ס"ל חולין בעזרה דאורייתא א"כ ה"ל לשנויי דגם לענין מליקה נמי לא ס"ל כותיה אלא ס"ל לגמרי כאביי דחולין בעזרה דאורייתא ומליקה אין בה משום חולין בעזרה אלא ע"כ משמע דמליקה יש בה משום חב"ע ולזה נמי נתכונו התוס' שכתבו והכי מוכח כל הסוגיא דקדקו למנקט כל הסוגיא להורות דמהך דמשני נמי לעיל וחולין בעזרה לאו דאורייתא איכא נמי הוכחה ואפשר ליישב דאיכא למימר דלאו משום חולין דעוף נקט לה אלא משום חולין דבהמה כדפריך לעיל מינה ואגב שטפיה איכפל עוד ונקט ליה. עוד אפשר לומר דפשיטא ליה להרב דאיכא למימר דלעיל נקט לה משום איסור הכנסה אבל גבי ברייתא דאיסור א' ושני איסורין מיירי בהדיא באיסור אכילה ומש"ה הוק' ליה אלא שאע"פ כן נדחק ה' לדעת ה' לשון למודים לפרש גם גבי ברייתא נמי באיסור הכנסה כמו שיע"ש וכ"ז דוחק עצום הוא בכונת השע"ה גם עיקר פי' ה' בכונת ה' לשון למודים לא יכולתי לכוונו בדברי ה' לשון למודים דאינו סובל כלל כמו שיע"ש:

והעיקר נ"ל דלעיל ליכא הוכחה דאיכא למימר דלא כתב רש"י דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל מליקה לא אינו אלא למאי דקימ"ל יש שחיטה לעוף מן התורה ולכך מליקה לא חשיבא שחיטה אבל למ"ד אין שחיטה לעוף מליקה נמי חשיבא כמו שחיטה והוי חב"ע כי היכי דלא הוי נבלה דאמרינן מליקתה זהו שחיטתה והילכך לעיל דמשני קסבר אין שחיטה לעוף מש"ה הוצרך לומר חולין בעזרה לאו דאורייתא אבל למאי דפריך מאי שני איסורין לאו איסור נבלה וחולין בעזרה וכו' אלמא אע"ג דאיכא איסור נבלה

וע"כ משום דיש שחיטה לעוף מן התורה וא"כ מליקה לא חשיבא שחיטה ואפ"ה קאמר דאיכא נמי משום חולין בעזרה מש"ה הוק' ליה לה' ז"ל כן אפשר לומר עומק כונתו:
ואכתי ק"ל בדברי רש"י פ"ו דכריתות דכ"ו ע"ב ד"ה ואסור בהנאה וגו' שכתב וז"ל חטאת העוף ס' שאסורה באכילה שמא חולין היא ונבלה היא וגו' עכ"ל וכ כ עוד בפ"ק דכריתות דף ז' ע"ב ובסוף תמורה דל"ד ע"א ולא ידעתי איך כתב שאסור באכילה משום נבלה שהרי הכא בשמעתין מבואר להדיא משום דאיכא תרי איסורי הוא דאינה נאכלת וכיון דכבר כתב רש"י עצמו דבמליקה ליכא משום חב"ע א"כ ליכא אלא איסור נבלה בלחוד ואמאי אינה נאכלת ויש מי שאמר לי דס"ל לרש"י כיון דאביי מפיק איסור חב"ע מקרא דוזבחת בריחוק מקום אתה זובח וכו' א"כ הוי לאו הבא מכלל עשה והילכך משום איסור נבלה בלחוד אינה נאכלת משום דלא מצינן למילף מאשם תלוי דנאכל דשאני אשם תלוי דאיסורו משום חב"ע דאינו אלא עשה אבל איסור נבלה לאו גמור הוא והילכך חמיר ותלמודא דהוצרך לומר משום שני איסורין היינו לר"מ דמפיק איסור חב"ע במ"מ מה שלי בשלך וכו' וא"כ לדידיה הוי חב"ע לאו גמור ונראה דזה אינו דא"כ לר"מ ע"כ דלא יליף אלא לענין איסורא בעלמא אבל מילקא לא לקי שהרי אין מזהירין במ"מ כמו דאין מזהירין מן הדין כמ"ש הר"ן ריש פ"ק דנדרים דף ד' ע"ב ד"ה תיתי וכו' וכ"כ התוס' שם והא דמסיק ר"מ אי מה שלי בשלך ענוש כרת וכו' אע"ג דאין עונשין מן הדין כבר כתב עלה ה' עצמות יוסף ז"ל דס"ד דגלוי מילתא בעלמא אבל לפי המסקנא דמשני ליה הוי מ"מ ע"ש וא"כ ע"כ דלענין איסור הוא דיליף אבל נבלה יש בה מלקות ודוחק לומר לרבותא בעלמא הוא דקאמר משום שני איסורין ושו"ר הא דאין עונשין במ"מ לאו מילתא פסיקתא היא ועיין להמש"ל ז"ל סוף פ"ה מה' יסודי התורה ד"ה ועוד ובפ"ב מה' נזירות דין י"ן ועיין להשע"ה ז"ל הל' שחיטה דף קמ"ז ע"ב ודו"ק ויש מי שדחה לי ע"פ הכלל שכתב המש"ל פ"ה מה' יסודי התורה דין ח' ד"ה והנראה אצלי הוא דהתוס' וכו' דכיון מצד הדין יכולין להביא האזהרה בלמד בק"ו אלא משום הכלל דאין מזהירין מן הדין לא חשיבא פירכא ע"ש ודו"ק ומה שיש לעמוד על כלל זה של ה' עיין לחידושינו פ"ב דזבחים דף ט"ז ע"א בתוס' ד"ה אף אני אביא וכו':
עוד ק"ל בדברי רש"י פ"ק דכריתות דף ז' ע"ב ושלהי תמורה דל"ד ע"א שכתב דטעם דבאה על הספק משום חולין על המזבח לא אכפת לן כיון דאין למזבח אלא דמה ואינה נקטרת לא חשיבא אכילה אלו דבריו ולא ידעתי דאיך ניחא ליה לרש"י בטעם זה שהרי אכתי תיקשי משחיטת חולין בעזרה דנהי דלא חשיבא אכילה לגבי מזבח מ"מ איסור שחיטת חולין בעזרה מאי איכא למימר וע"כ נ"ל דלשיטתיה אזיל שכתב פ"ו דכריתות

דלא אסרה תורה אלא שחיטה ולא מליקה וא"כ תינח לאביי אבל לר"מ דס"ל דאיכא חולין בעזרה גבי מליקה וכדקאמר תלמודא הכא וכמ"ש השע"ה א"כ תיקשי ליה לר"מ איך קתני דחטאת העוף באה על הס' נמצא דדברי רש"י עדיין אכתי אינם מתיישבין עם הסוגיא דהכא ותו קשה דאפי' לאביי נמי דלא אסרה תורה אלא שחיטה ולא מליקה מ"מ תיקשי ליה מאיסור הכנסה דאסור להכניס חולין בעזרה כמ"ש רש"י עצמו פ"ד דחמורה דכ"ג ע"א ד"ה יאכלו וכו' ע"ש וא"כ ע"כ משום דגזירת הכתוב הוא ותו קשה דאיך כתב רש"י דטעמא הוא משו' דאין למזבח אלא דמה ואינה נקטרת וכו' שהרי אשם תלוי יוכיח דנקטר על המזבח ואפ"ה בא על הספק ועוד איך שייך האי טעמא שהרי כיון דמאשם תלוי ילפינן לה בהיקשא ובאשם תלוי גופיה ליכא הך טעמא וא"כ לא ה"ל לרש"י לומר אלא משום גזירת הכתוב היא ומה שישבנו לעיל בד"ה לזכר וכו' שיטת רבינו ע"פ דברי המקובצת דהך היקשא ע"כ אליבא דר"א הוא ולית הילכתא כותיה אינו מועיל ליישב דברי רש"י להני שני קושיות הללו שהרי סיים ובמסכת נזיר ילפינן שפיר דחטאת העוף באה על הס' וע"כ היינו היקשא דהכא וא"כ איך כתב הך טעמא והתימה על השע"ה שלא השגיח בכל זה וצ"ע כעת ועיין לרש"י פרק כל שעה דכ"ח ע"א ד"ה חטאת וכו' שכ"כ בהדיא דאין בה חולין בעזרה דמקראי נפק"ל במסכת נזיר וכו' ע"ש אלא שסיים עוד וז"ל ואסורה באכילה שמא חולין היא ומליקתה שמא נבלה וכו' עכ"ל דמשמע דמשום איסור נבלה בלחוד וה"ל למימר נמי דשמא חולין בעזרה דהוו שני איסורין וצ"ע ועיין לרש"י במכילתין לעיל פ"ג דף י"ט ע"א ד"ה אבל עולת העוף וכו' ועיין לחידושינו לקמן פ"ח דף ס' ע"א ברש"י ד"ה תגלחת שניה וכו' ע"ש:

ודע שראיתי בירושלמי דמכילתין דס"ל דמליקה אין בה חולין בעזרה כדברי רש"י בכריתות דתני בהדיא הנוחר והמעקר אין בו משים חולין בעזרה ע"ש ומיהו משמע מהתם נמי דאפי' למ"ד אין שחיטה לעוף ליכא חולין בעזרה ולא אמרינן מליקתו זהו שחיטתו ודלא כמו שכתבתי למעלה והכי איתא התם אפי' ספק אחד אינו כמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה פי' אפי' ס' איסור אחד ליכא לא ספק חולין בעזרה ולא ס' נבלה כיון דאין לעוף שחיטה מן התורה. דע עוד שראיתי בס' ברית יעקב נר"ו הנדפס מחדש בנימוקיו מס' נזיר שכתב משם הגאונים גירסא אחרת בשמעתין וזה פריה ומליקה מי מחייב עלה משום חב"ע והתניא הנוחר והמעקר אינו חייב משום שוחט חולין בעזרה אלא משום דמתחזי וכו' עכ"ל ע"ש ואין ספק שזו היתה גי' ה' המאירי שזכרנו למעלה דמ"ש וז"ל שהרי במליקה מיהא אין איסור תורה משום חולין בעזרה וכו' לאו מסברא דנפשיה קאמר אלא היינו דפריך תלמודא גופיה ומליקה מי מחייב וכו' אלא שהרב נקט

המכוין וזה נמי גי' רש"י פ"ו דכריתות שכתב דלא אסרה תורה אלא שחיטה ולא מליקה כנ"ל ומ"מ עדיין ק' על דברי רש"י הנך קושיות שהקשינו שינו ועוד יש להקשות לפי גירסא זו דע"כ דמשני דמדרבנן איכא משים חולין בעזרה במליקה אף למ"ד דמדאורייתא אין במליקה חולין בעזרה א"כ איך כתב רש"י פ"ו דכריתות דכ"ו ע"ב דבדין הא מותרת בהנאה מטעם דלא אסרה תורה אלא שחיטה ולא מליקה ס"ס כיון דמדרבנן מיהא איכא חב"ע איך מותרת ה"ל לאסור מדרבנן ואמאי הוצרך רש"י התם לומר רבנן גזרו שמא יאמרו נהנין מחטאת העוף ספק בשלמא לפי גירסתנו י"ל דשנויא דתלמודא נמי אינו אלא לר"מ דס"ל דבמליקה איכא חולין בעזרה אי הוה חב"ע דאורייתא וכמ"ש השע"ה ז"ל הילכך למ"ד לאו דאוריית' אלא מדרבנן איכא נמי איסור חולין בעזרה במליקה מדרבנן אבל לאביי ליכא איסור במליקה לא מדאורייתא ולא מדרבנן אבל לפי גי' זו ק' דמשמע דאפי' לאביי נמי איכא משום חב"ע מדרבנן במליקה וצ"ל דס"ל לרש"י לא אסרו רבנן במליקה משום חב"ע אלא לענין אכילה דוקא ולא לענין הנאה דאע"ג דלגבי שחיטה למ"ר לאו דאורייתא ע"כ דמדרבנן אסור אפי' בהנאה כדמשמע מדברי התוס' פ"ב דקידושין רנ"ח ע"א ד"ה אלמא וכו' ע"ש וכן משמע נמי מדברי רש"י פרק ב' דפסחים דכ"ב ע"א ע"ש מ"מ לגבי מליקה כיון דאינה שחיטה ממש לא החמירו כ"כ לאסור אפי' בהנאה אלא אכילה דוקא ודו"ק:

עוד ראיתי להשע"ה ז"ל שכתב וז"ל ואין זה מן הדוחק שהרי ע"כ מאי דקאמר לאו איסור נבלה וחולין בעזרה לאו אליבא דכ"ע שהרי לר"ש וכו' פשיטא ודאי דמליקה בעוף חשיב אינה ראויה לאכילה משום איסור נבלה וכו' את"ד ע"ש ואיכא למידק אתלמודא גופיה מנ"ל לפרושי מאי שני איסורין איסור נבלה וחולין בעזרה ודלא כר"ש דקימ"ל כותיה כדפסק רבינו אימא דשני איסורין איסור נבלה ואיסור טרפה משום דנשבר חוט השדרה כמ"ש התוס' לעיל ד"ה משום וכו' וס"ל לר"י בר יהודא כמ"ד אף מחזיר דקימ"ל נמי כותיה פ"ק דחולין דף י"ט ע"ב אבל איסור ח"ב ליכא משים דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטת כר"ש ויש ליישב דקושטא דלישנא דברייתא משמע דשני איסורין היינו דאיכא איסור אחר נוסף מלבד אותו האיסור שבאשם תלוי דהיינו ח"ב ועי"ל משום דברייתא סתמא משמע בין לא החזיר בין אם החזיר כדכתי' לעיל בתוס' ד"ה ה"ג וכו' ליישב פירש"י ע"ש:

ודע שראיתי למרן כ"מ ז"ל פ"ב מה' שחיטה דין ב' על מ"ש רבינו הנוחר והמעקר מותרין בהנאה כתב וז"ל בפרק האיש מקדש משמע דומיא דוזבחת וכל הני לאו שחיטה נינהו עכ"ל ע"ש ונראה דבלא"ה כיון דפסק כר"ש גבי השוחט ונמצאת טרפה דלא שמה

שחיטה ה"נ הנוחר והמעקר לא שמה שחיטה כיון דאינה ראויה לאכילה משום נבלה אלא קושטא קאמר הרב דקושטא הוא דלאו שחיטה היא כלל ואפי' לרבנן דפליגי אר"ש אתייא וק"ל:

עוד ראיתי להשע"ה ז"ל שהביא לשון רבינו פ"א מה' מחוסרי כפרה דין ו' וצדד לפרש בכונת רבינו שהטעם שכתב שמא אינה חייבת וכו' לא קאי אנשרפת אלא אאינה נאכלת וכו' את"ד ע"ש ואחר המחילה מכת"ר אגב חורפיה לא דק דאיך אפשר לפרש כונת רבינו הכי שהרי טעם דאינה נאכלת לאו משום ח"ב אלא משום דאיכא נמי איסור נבלה כדקאמר מר להדיא תלמודא אי מה זכר מביא קרבן ונאכל וכו אם אמרת בזכר שכן איסור אחד וכו' הרי מבואר להדיא דאי ליכא אלא איסור א' דהיינו חב"ע לחוד הוה נאכל כמו אשם תלוי וא"כ איך רבינו כתב הטעם דאינה נאכלת משום ח"ב ועוד תמיה אני עליו דמה הרויח בזה ס"ס איך סיים רבינו ונמצאת חטאת זו היא חולין שנשחטו בעזרה שהם אסורין בהנאה הרי שכתב אסורין בהנאה וא"כ קושית הרב במקומה עומדת דבפ"ב מה' שחיטה פסק דהנוחר והמעקר בעזרה מותר בהנאה משום דלא אסרה תורה אלא שחיטה הראויה לאכילה וכו' וכעת צ"ע: שם ד"ה לימא כתנאי וכו' שנת י"ג די"ג שנה נדריו נבדקים עכ"ל כצ"ל: ד"ה ואע"ג וכו' דמופלא סמוך לאיש דרבנן וכו' עכ"ל וכ"כ עוד בדבור שאח"ז דכ"ע מופלא סמוך לאיש מדרבנן והיינו משום דס"ל דלפי אוקמתא זו נמי לא דאורייתא ודחי דאורייתא לרבי כדמסיק בהנך אוקמתות אבל הרמב"ם פ"ב מה' נזירות דין י"ג ע"כ דס"ל דלפי אוקמתא זו אין ה"נ דכ"ע מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ולר' אתי דאורייתא ודחי דאורייתא כמ"ש הלח"מ ז"ל ומה שסיים הלח"מ וז"ל ודוחק דמן הראוי לפרש כמסקנא והניח בצ"ע ע"ש נראה לע"ד דרבינו דחה המסקנא מהלכה דאיך מסיק ואב"א כ"ע דמופלא הסמוך לאיש דרבנן שהרי ר"י ור"ל ס"ל בפרק יוצא דופן דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא וכן ראיתי במקובצת שהקשה כן משום תוספי הרא"ש והניח בצ"ע ע"ש ומכוח קוש' הלזו ס"ל לרבינו דהך ואב"א אינו אלא דחויא בעלמא וכה"ג כתבו התוס' פ"ב דחולין דף כ"ח ע"א ד"ה רבי וכו' לחד תירוצא לענין מאי דקאמר כ"ע כדי לחנכו וכו' דאינו אלא דחויא בעלמא ע"ש ושנויא קמא נמי דמשני במופלא פליגי דר' סבר דרבנן ע"כ נמי דדחויא בעלמא הוא דאל"כ קשה הילכתא אהילכתא דקימ"ל כר"י ור"ל דמופלא דאורייתא לגבי ר' כהנא כמ"ש הכ"מ ז"ל וקימ"ל הלכה כר' מחבירו דעד שיביא שתי שערות כמ"ש נמי הכ"מ וא"כ ע"כ כי היכי דלא תיקשי הילכתא אהילכתא צ"ל דדחויא הוא והעיקר כדקאמר מעיקרא לימא כתנאי וכו' וכ"ע מופלא דאורייתא ולר' אתי דאורייתא ודחי דאורייתא וה"ה נמי דה"מ תלמודא לומר דכ"ע הלכה

בנזיר וכ"ע מופלא דאורייתא ופליגי דלר' אתי דאורייתא ודחי דאורייתא ולר"י בר יהודא לא אתי דאורייתא ודחי דאורייתא ודו"ק נ"ל ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה אתייא וכו':
ואגב יש לדקדק בדברי הלח"מ ז"ל שכתב וז"ל דרבינו פסק כרבי שכן כתב לקמן עד שיגדיל ויעשה איש וכו' עכ"ל ואמאי הוצרך לדייק ממה שכתב לקמן והרי הוא בדין ט"ו והלא באותו דין גופיה שהרב עצמו עומד בו ע"כ מוכח דפסק כרבי שכתב וז"ל והאיש מדיר בנו קטן בנזיר אע"פ שלא בא לעונת נדרים וכו' עכ"ל משמע לא מבעיא כשבא לעונת נדרים דמצי מדיר ליה אלא אע"פי שלא בא לעונת נדרים דקטן הוא ולאו בר דעת אפ"ה מדיר ליה אלמא דס"ל כרבי דבהגיע לעונת נדרים מצי מדיר ליה ואין להקשות אלישנא דרבינו דנקט אע"פי שלא בא לעונת נדרים והוא הפך לישנא דגמ' דקאמר ואע"ג דהגיע לעונת נדרים מצי מדיר ליה די"ל דתלמודא נקט הרבותא לגבי האב ורבינו נקט לה לגבי הבן וכ"ה נמי לשון המקובצת לעיל במתני' וז"ל האיש מדיר בנו בנזיר אעפ"י שהוא קטן וכו' עכ"ל וי"ל דהוצרך ה' לח"מ לדייק מלקמן משום דאיכא למימר דאע"ג דרבינו נקט אע"פ מ"מ אין בו לא מבעיא אלא הוי כמו אע"ג ולשיטתיה אזיל שכ"כ פ"ק דברכות דין י"ג ד"ה כל השומע ובסוף פ"ד מה' נחלות בסוף דבריו ע"ש ועיין לה' יד מלאכי בכללי האל"ף סי' י"ב ודו"ק ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ג ומ"ש וז"ל אך יש להכריח דע"כ אליבא דמ"ד מופלא הוי מן התורה דאי לא היכי עביד הקפה וכו' והיכי מייתי צפורין אם נטמא ואכיל מליקה וכו' וכבר הוזכרו ההכריחיות אלו באותה סוגיא דנזיר עכ"ל נראה לע"ד דוקא מחולין בעירה הוא דיש להכריח משום דרבינו כתב להדיא מביא קרבנותיו אבל מכל הנך שכתב ה' אין כאן הכרח דאימא אין ה"נ דלא עביד הקפה וכן אם נטמא ומייתי צפורין אימא דאין ה"נ אינו נאכל וכבר הרגישו כה"ג התוס' לעיל ד"ה משום וכו' בדברי הגמ' גופה וכתבו דמשמע ליה מדיר בנו בנזיר דכל תורת נזיר עליו וכו' ע"ש אבל רבינו לא כתב אלא דמביא קרבנותיו ותו לא ותדע שהרי רבינו דין י"ד גבי האב מדיר בנו בנזיר הוצרך לבאר דחייב לנהוג כל דקדוקי נזירות ואם נטמא מביא קרבן טומאה אבל גבי מופלא שנזר לא ביאר כלום אלא כתב מביא קרבנותיו ותו לא ומיהו לפי האמת דמופלא דאורייתא ע"כ דכונת רבינו דדינו שוה למדיר בנו בנזיר ודו"ק ועיין בתוס' ד"ה אתייא ולחידושינו שם:
שם ד"ה כיון וכו' ובעצמו מצי וכו' אם ירצה תו לא מחייב וכו' כצ"ל: שם ד"ה אתייא וכו' וצ"ל דלהך לישנא נימא דניתי ולא יאכל וכו' עכ"ל וכ"כ עוד בפ"ב דחולין דף כ"ח ע"א ד"ה רבי וכו' ע"ש וק"ק א"כ מאי פריך לעיל הא קאכיל נבלה וראיתי להרש"א בפ"ב דחולין שהרגיש בזה וכתב וז"ל לא אסיק אדעתיה למימר הכי דמביא חטאת העוף ואינו

נאכל עד לבתר הכי דמייתי הך דחטאת העוף הבאה על הס' עכ"ל ואיכא למידק דאינו מספק דמ"מ הו"ל לשנויי דאם נטמא אינו מביא קרבן כלל ועוד מאי פריך לעיל מהקפה נימא דלא עביד הקפה ובשלמא מהך דפריך הא קמייתי ח"ב ניחא דלא מצי לשנויי דאינו מביא קרבן משום דממתני' משמע דמביא קרבן דקתני היתה לו בהמה מופרשת וכו' אבל מהקפה ומקרבן טמא דלא קתני מתני' א"כ מאי פריך והתוס' לעיל ד"ה משום וכו' הרגישו בזה וכתבו דמשמע ליה מדיר בנו בנזיר דכל תורת נזיר עליו ע"ש וא"כ לדעת התוס' הכא דע"כ דלא חיישי להאי משמעות א"כ מאי פריך לעיל וצ"ל דס"ל להתוס' הכא דה"ה דה"מ לשנויי ליה הכי אלא עדיפא מינה משני ומיהו קשה לדעת התוס' לעיל מה יענו לקושית התוס' דלרבי היכי אכיל כהן מליקה וי"ל דאיכא נמי תירוצא אחרינא כמ"ש התוס' בפ"ב דחולין דדחוייא בעלמא הוא דקאמר דמהך ברייתא ליכא למידק דלר' הלכה בנזיר ע"ש ולפ"ז נמצא דהתוס' הכא מחלפא שטיתייהו מתוס' דלעיל וכבר כתבנו בחידושינו לעיל בגמ' גבי דקאמר קסבר כר"י בר יהודא דע"כ ר' יחיאל שהביאו התוס' ריש מכילתין וגם התוס' פ"ק דחולין דף ך' ע"א ע"כ דלא ס"ל כדברי התוס' דלעיל ועוד נראה ליישב בע"א ולהסכים דבריהם הכא עם דבריהם דלעיל דדברי התוס' לעיל היינו משום דמתני' קתני מדיר בנו בנזיר אלמא דנחתא לאשמעינן לענין דהוי נזיר ולכך משמע דכל תורת נזיר עליו אבל רבי בברייתא לא נחית להכי אלא לאשמעינן עד מתי מצי להזיר בנו ולכך אמרינן דאין ה"נ דס"ל דאין תורת נזיר לגמרי עליו ואינו נאכל ודו"ק:
אבל ק"ל על דברי התוס' אדקשיא להו מרבי והוצרכו להביא עצות מרחוק מבפ"ב דחולין דסבר יש שחיטה וכו' אמאי לא הוק' להו בפשיטות מר' יוסי בר יהודא דמסיק אליביה להך לישנא קסבר לא אתי חינוך דרבנן ודחי למופלא דרבנן א"כ תיקשי לדידיה כל הנך קושיות דפרכינן לעיל מחולין בעזרה ומהקפה ומצפורין דקא אכיל נבלה דאכולהו משני אתי חינוך דרבנן ודחי דרבנן א"כ לר"י בר יהודא דס"ל לפום האי לישנא דלא אתי חינוך דרבנן ודחי דרבנן מאי איכא למימר והיותר קשה לאידך תירוצא שכתבו התוס' בפ"ב דחולין דדחויא בעלמא הוא בשלמא גבי רבי ניחא משים דלא הוזכר בברייתא ענין שחיטה לעוף ולכך משני דמהכא ליכא למידק אבל גבי ר"י בר יהודא דהוזכר דין דנזירות וע"כ לא שייך לתרוצי אלא איידך תירוצא שתירצנו דאינו מביא קרבן ולא עביד הקפה וכן קשה לפום מאי דקאמר לימא כתנאי ופירשו התוס' דלכ"ע מופלא דרבנן וא"כ ע"כ דר"י בר יהודא ס"ל לא אתי דרבנן ודחי דרבנן א"כ תיקשי ליה כל הנך פירכות דפריך לעיל וצ"ע ומיהו י"ל דשאני הכא דחינוך ומופלא נוגעין זה בזה דהיא היא ולכך

בהא הוא דאמר לא אתי חינוך ודחי מופלא אבל לגבי הקפה וחולין בעזרה דתרי עניני נינהו מופרדין זה מזה בהא מודה ר"י בר יהודא דאמרינן אתי חינוך ודחי להו:
ועי"ל במאי דאיכא למידק בפשטא דתלמודא דלר' יהודא לא אתי חינוך דרבנן ודחי מופלא דרבנן ולפ"ז נדחה חינוך מקמי מופלא ואמאי לא נימא איפכא לא אתי מופלא דרבנן ודחי חינוך דרבנן ונדחה מופלא מקמיה חינוך בשלמא לעיל גבי הקפה וחולין בעזרה כיון דאיסורי דרבנן נינהו אבל חינוך מצוה הוא הילכך אמרינן אתי מצוה ודחיא האיסור ע"ד דאמרינן בעלמא גבי דאורייתא אתי עשה ודחי לא תעשה וכן הכא לרבי לחד לישנא דאתי חינוך ודחי מופלא היינו נמי משום דחינוך מצוה לגבי מופלא אבל לר' יהודא דס"ל לא אתי חינוך ודחי למופלא אדרבא נהפוך הוא ונימא לא אתי מופלא ודחי לחינוך שהוא מצוה וכן נמי לחד לישנא דבמופלא פליגי וסבר ר"י בר יהודא מופלא דאורייתא ולא אתי דאורייתא ודחי דאורייתא ואמאי לא נימא להפך לא אתי מופלא דאורייתא ודחי לחינוך דאורייתא אשר על כן נראה לומר משום דמופלא קדם וכבר חל עליו דרבנן שיצא מרשות אביו והוא בא לחנכו ולכך לא אתי חינוך ונימא דמחנך אותו שכבר נעשה מופלא ויצא מרשות אביו או מדרבנן או מדאורייתא ובהא פליגי דרבי סבר דמ"מ כיון שהוא מצוה דחי ולר"י בר יהודא כיון דמופלא קדם לא דחי ליה אבל לעיל גבי הקפה וח"ב אדרבא החינוך קדם ואח"כ בא לידי הקפה ולידי חולין בעזרה ולכך מודה ר"י בר יהודא דדחי להו כנ"ל נכון ודו"ק: תו איכא למידק להך תירוצא שכתבו התוס' דדחויא בעלמא אבל מ"מ אמת הוא דר' סבר הלכה היא בנזיר כיון דסבר יש שחיטה לעוף וכו' א"כ לפ"ז ע"כ עיקר התירוץ היינו שנוייא קמא דמשני כ"ע הלכה היא בנזיר ובמופלא פליגי א"כ תינח דמשני שפיר לר' יוחנן אבל לר"ל אכתי לימא כתנאי במקומה עומדת דאם נאמר כ"ע הלכה בנזיר כ"ש דתקשי טפי דאתי דלא כמאן בשלמא או הך אב"א לא הוי דחוייא בעלמא איכא למימר דר"ל מתרץ כמו הך ואב"א כ"ע כדי לחנכו וכו' אבל כיון דע"כ דחוייא בעלמא ואינו אמת א"כ ר"ל קושטא הוא דנשאר כתנאי וצ"ל דאין ה"נ דאליבא דר' יוחנן היא דקא משני אבל לר"ל נשאר כתנאי ועי"ל ע"פ מ"ש ה' יבין שמועה כלל י"ט הביאו השע"ה ז"ל הל' גירושין דף ק' ע"ג ד"ה עוד וכו' דמעיקרא פריך לימא כתנאי ר"ל וה"ל לומר הלכה כפלוני ולאו לאקבועי מימרא באפי נפשה כאלו לא נחלקו תנאים ומהדר לה משום דאפשר לפרש כ"ע הלכה היא בנזיר ולכך לא מצי למימר הלכה כפלוני אבל ר"ל ס"ל דבהכי פליגי ע"ש ודו"ק ובזה ניחא נמי דאף אם נאמר דהך ואב"א אמת ואינו דחוייא אכתי ק' לר"ל דס"ל פרק יוצא דופן דמ"ו ע"ב דמופלא דאורייתא וא"כ ממה נפשך הוי כתנאי או לענין מופלא או לענין חינוך ודו"ק:

בא"ד כמו חטאת העוף שבאה על הספק עכ"ל כצ"ל ודלא כדפוסים חדשים שהוסיפו בפ' כל שעה דכ"ב שהרי בהדיא הוא בשמעתין וזה פשוט: שם ד"ה לימא הני תנאי וכו' וה"נ איכא בפרק כ שעה עכ"ל שם ריש פרק כל שעה דכ"א ע"א ולא ס"ל לתוס' הכא כדברי התוס' שם ד"ה לימא וכו' ע"ש ועיין לתוס' לעיל ריש מכילתין דף ב' ע"ב ד"ה לימא וכו' כ"כ הא"מ ז"ל:

שם ד"ה והביאו לפני ר"ג וכו' פי' ר"ת באותו יום וכו' עכ"ל דאי באמצע הנזירות א"כ מאי מהני בדיקה אם הביא שערות באמצע שהרי כבר חלה עליו נזירות אביו שהדירו קודם שיביא השערות והא דלא פירשו הביאו באמצע הנזירות לבודקו אם הביא שערות ומתבטל נזירות אביו משום דר"ת לשיטתיה אזיל דס"ל דעונת נדרים אינה סותרת כמ"ש התוס' לקמן דף ל' ע"א ד"ה הניחא וכו' וא"כ איך קאמר ר' יוסי לידע אם הגיע לעונת נדרים וכו' לכך פירשו באותו יום דה"ל הבדיקה לענין אם חלה נזירות או לא וק"ל: בא"ד והיה יתר מבן י"ג שנה ויום א' עכ"ל דבשנת י"ג לחוד הוי שומא ומדלא כתבו לידע אם היה יתר מבן י"ג שנה ויום א' והוי ראוי לשערות או עדיין לא הגיע ואין ראוי לשערות דשומא נינהו משמע דס"ל אפי' לאחר מבן י"ג שנה ויום א' בהבאת שערות תליא מילתא ואי לא הביא שערות חשיב מופלא אפי' יתר מבן י"ג שנה ויום א' וכ"ה דעת הרמב"ם פי"א מה' נדרים דין ד' ומיהו לענין בדיקה אם יודע לשם מי נדר לא מכרעא אי ס"ל לתוס' דנדרו קיים אפי' אינו יודע לשם מי נדר כיון דיתר מבן י"ג שנה ויום א' הוא וכ"ה דעת הרמב"ם פי"א מה' נדרים דין ג' או דס"ל דאפ"ה צריך בדיקה שיודע לשם מי נדר כיון דלא הביא שערות ועיין לה' מש"ל פי"א נדרים דין ג' מה שהק' על דעת רבינו ע"ש וק"ק לדברי התוס' דהיה יתר מבן י"ג שנה ויום א' א"כ היכי קאמר אם קטן אני דהיינו לפני הגעת עונת נדרים לסברת המקשה בסמוך כמ"ש התוס' ד"ה אמר רבי וכו' וי"ל דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דאפי' קטן ביותר ולאו בר דעת אפ"ה הוי נזיר ודו"ק:

שם ד"ה ר' יוסי וכו' שהיה יתר מבן י"ב שנה ויום א' דנדריו נבדקים עכ"ל לפ"ז הא דקאמר לידע אם הגיע לעונת נדרים אינו ר"ל לידע אם נכנס לי"ב שנה ויום א' שהרי הוא כבר יותר מי"ב שנה ויום א קאמרינן אלא לידע אם יודע לשם מי נדר וניחא להו לפרש הכי כי היכי דהוי דומיא מאי דקאמר לידע אם הביא שתי שערות שכבר ידוע שנותיו כמה ודו"ק וז"ל הרב המקובצת ר' יוסי בר יהודא אומר וכו' אלא בשנת י"ג הדירו והביאו לבודקו אם היה יודע לשם מי נדר וכו' ע"ש:

דף ל.

מתני' האיש מגלח על נזירות אביו וכו' דע דלקמן ריש פ"ט דס"א ע"ב גבי כותים אין להם נזירות מדכתיב בני ישראל ולא גוים פריך אימא בני ישראל מדורי בניהם בנזיר ולא כותים בני ישראל מגלחין על נזירות אביהם ולא כותים ומשני הא אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר ופירש"י הואיל דלאו מקרא נפקא ליכא למימר דבני ישראל אתא לומר דישראל מדירין בניהם בנזיר ולא כותים וכו' ע"ש משמע דלא אמרינן קרא קאי אהילכתא ואע"ג דבכמה דוכתי כרבנן קרא ל"ל הילכתא גמירי לה כדאיתא לעיל דף כ"ה ע"ב גבי ולד חטאת ובפסחים פ"ז דפ"ב ע"ב גבי בקדש ישרף ע"ש לא דמי דנהי דהתורה תסמוך אהילכתא אבל לא למעוטי דבר שעיקר הדין ההוא מהילכתא דכיון דאינו כתוב בהדיא בתורה ר"ל העיקר חסר מן הספר ואף למאי דכתבו התוס' פ"ו דפסחים דע"ג ע"א ד"ה אשם וז"ל ואתא קרא ללמד על הלכה דהכי גמירי דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה וכו' עכ"ל ע"ש אלמא דקאי קרא לפרושי הילכתא מ"מ לא דמי דהתם קרא אתא לגלויי לן הדין אלא דממילא ידעינן פי' ההילכתא אבל למעט דבר שעיקר הדין מההלכה הוא דידעינן ה"ל העיקר חסר מן הספר וכן מדוייקים דברי התוס' לקמן ד"ה ואימא וכו' וז"ל אין סברא דליתי מיעוטא למעט דבר שאינו הלמ"מ עכ"ל ודע דטעות קצת נפל בדבריהם וכצ"ל א"כ הלכה וכו' ועוד אין סברא וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה ואי אייתי באמצע לא ידעינן אי בההיא שעתא וכו' בשביל עצמי ואפשר דקאים בשלש עשרה וכו' עכ"ל כצ"ל והשאר נמחק ור"ל דאייתי בעצמי קודם לבסוף ואחר מעיקרא דהיינו ביום שהדירו אביו דבאותה שעה שהדירו אייתי שערות ולא ידעינן אי בההיא שעתא באו השערות ונמצא דההדרה והשערות באו יחד ואין נזירות אביו חלה או א"א לצמצם ותלינן דבאו השערות אחר שהדירו ונמצא בעת שהדירו ע"כ לא הוי קטן ממש אלא הגיע לעונת נדרים דהיינו שנת י"ג וכיון דבההוא שעתא שהדירו יכול הוא נמי להדיר עצמו נימא דכונתו אהא בשביל אבא וגם בשביל עצמי נמי דלא אמרינן לא קבל עליו אלא חד נזירותו אם אינו נתפס בשביל אביו כדכתב רש"י אלא היכא דבעת שהדירו אביו היה קטן ממש שלא הגיע לעונת נדרים שאינו יכול להדיר עצמו וכן בשעה שהדיר עצמו היה לו כבר שתי שערות שלא היה יכול אביו להדירו אבל היכא ששניהם יכולין להזיר נימא דחייב בשני נזירות בשלמא לר"י בר יהודא ליכא זמן ששניהם יכולין להזיר דקודם שהגיע לעונת נדרים דוקא אביו וכשהגיע לעונת נדרים הוא עצמו דוקא ולא אביו וק"ל דא"כ לפי סברת המקשה נמי לעיל דפריך ואם גדול וכו' הא ברשותיה דאביו קאים וקס"ד דגדול היינו שהגיע לעונת נדרים אמאי לא פריך נמי דמחייב בשתי

נזירות דהא כיון דשניהם יכולין להזיר ומשמע מפירש"י דלא פריך הכי אלא לל"א שכתב בדבור שאח"ז ותו קשה אמאי הוצרך תלמודא לומר אי אייתי בעצמי וכו' הא באותה חלוקה דלבסוף עצמה דקאמר איכא לחייבו נמי שתי נזירות מספק דהא ע"כ כשהדירו לא היה קטן ממש שהרי שנה אחת בין קטנות לשערות לא הדירו כשהגיע לעונת נדרים וא"כ שניהם יכולין להזיר ותו קשה לפי ל"א שכתב רש"י בדבור שאח"ז דאפי' כששניהם יכולין להזיר לא קבל אלא חדא נזירות דהכי משני ליה א"כ אמאי בעצמי חייב שתי נזירות ותו ק' דלפי ל"א אפי' לר"י בר יהודא מי ניחא דהא אם הגיע לעונת נדרים אחר שהדירו אביו קודם שבא לב"ד אמאי לא מחייב שתי נזירות וצ"ע:

ומיהו אין להקשות אמאי מחייבינן שתי נזירות מספק הא קימ"ל ספק נזירות להקל וי"ל דוקא היכא שהספק הוא אם נזיר אם לא אבל כיון שהספק הוא אם נזיר אחת או שתי נזירות כיון דינה לנזירות ולא פלט מחד נזירות לא אמרינן ספק נזירות להקל ומצאתי להראב"ד שכתב סברא זו פ"ב מה' נזירות דין ה' בסיף דבריו ועיין מה שהקשה עליו ה' מש"ל ז"ל שם בסוף דבריו ועיין בזה לחידושינו לעיל דף י"ג ע"ב עש"ב ואפשר דמה"ט השמיט רבינו דין זה פ"ב מה' נזירות אע"ג דפסק כרבי משום דס"ל דסוגיא זו דלא כהילכתא דאתייא כמ"ד ספק נזירות להחמיר ונראה דלמאי דמסיק לית ליה תקנתא עד דעביד לתרוייהו לא מצי להביא קרבן על כל נזירות ונזירות דשמא אינו חייב אלא חדא נזירות והוי חולין בעזרה אלא קרבן אחד הוא דמייתי וע"כ נמי דלא מייתי ליה עד לבסוף אחר שמונה שתי נזירות דאי לסוף נזירות ראשונה מייתי ואח"כ מונה נזירות שנייה א"כ כיון דלא מצי מייתי קרבן אחר משום ח"ב יהיה מקולקל כל ימיו דלא מצי מגלח ולשתות יין כל ימיו שהרי עד שיביא קרבן הוא דמותר ודו"ק: שם ד"ה מ"ט אין האשה מגלחת על נזירות אביה עכ"ל וכ"כ נמי התוספות וודאי דהאיש נמי דמגלח על נזירות אביו היינו מטעם הלכה בנזיר כדמשמע משנויא דתלמודא דקאמר מ"ד יורשין גמירין לה וכו' אלמא דההלכה ודאי איכא אלא דמ"ד יורשין גמירין לה והיינו משום דאי לאו הלכה דהאיש מגלח ה"א דאינו מגלח משום הא דאמרן לעיל דף כ"ז ע"ב בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו וכמ"ש התוס' לעיל שם ד"ה מתיב ר' הונא וכו' וא"כ ע"כ הא דקאמר מ"ט ר"ל מ"ט דהאיש מגלח וכן נמי מ"ט דאין האשה מגלחת אלא נקטו הצד דפריך עליה תלמודא פשיטא מאי למימרא וכו' ועיין עוד בזה לחידושינו לעיל בתוס' ד"ה ה"ג וכו' וק"ל:

תוס' ד"ה ואמאי וכו' אלא אם קטן אני וכו' עד הבאת שתי שערות ואם גדול וכו' כצ"ל ומ"ש בנתיים נמחק נ"ל ומיהו מפירש"י דכתב כגון דאמר אהא בשביל אבא וכו' משמע

דמשני ליה דמיירי דאמר אהא בשביל אבא ולא הזכיר הנודר אם קטן אם גדול ולכך נוכל לפרש לענין הבאת שערות קאמר אבל לפי' התוס' קשה דה"ל העיקר חסר מן הגמ' ויש ליישב דהכי משני כי היכי היכא דאמר אהא בשביל אבא וכו' נוכל לפרש לענין הבאת שערות ה"נ נפרש אם קטן ואם גדול לענין הבאת שערות אבל קשה כיון דמאי דקאמר אם קטן אני היינו שלא הביא שתי שערות א"כ בהגיע לעונת נדרים קאמר והיכי אמר אהא בשביל אבא דמשמע שאין יכול להזיר עצמו שהרי יכול להזיר עצמו וי"ל דעיקר קושית המקשה דה"ל להניח הכבוד לאביו ודו"ק:

שם ד"ה ה"ג וכו' ואי מספקינן אי אייתי סימנין בעצמי לא נקריבניה וכו' כצ"ל:

שם ד"ה הניחא וכו' ופי' ר"ת דעונת נדרים אינה סותרת וכו' עכ"ל לעיל במתני' דף כ"ח ע"ב בד"ה ואין האשה וכו' הוקשה לתוס' דלא תני במתני' דשערות מבטלות וכתבו לחד תירוצא דבפלוגתא לא קמיירי והק' על דבריהם ה' א"מ ז"ל דלפי דברי ר"ת הללו דעונת נדרים אינה סותרת א"כ ליכא פלוגתא דלא פליגי ר' ור"י בר יהודא אלא עד היכן מדירו אבל לענין דשתי השערות מבטלות הנזירות ליכא פלוגתא בשלמא אי לר"י בר יהודא עונת נדרים נמי מבטלת א"כ איכא פלוגתא דלר"י בטל תכף משהגיע עונת נדרים ורבי סבר לא בטל אלא עד שיביא שתי שערות אבל לר"ת קשה והניח בצ"ע ע"ש ונראה ליישב דאפי' לר"ת ניחא הך תירוצא דר"ת לא קאמר דעונת נדרים אינה מבטלת אלא משום כיון דמדרבנן היא לא פקעא אבל התוס' לעיל אליבא דהילכתא קאמרי דקימ"ל מופלא הסמוך לאיש דאורייתא וא"כ פקעא נזירות האב כמו שערות נ"ל:

בא"ד אבל שערות דאיש דאורייתא פקע דאביו וכו' עכ"ל ומפירש"י ד"ה אי אייתי שערות לבסוף וכו' משמע דלא ס"ל דין זה ומיהו התוס' לעיל במתני' כתבו לדין זה משם התוספתא ועיין לתי"ט סוף פ"ג דסוטה משנה ח' ולה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ט"ו שכתבו דין זה משם התוס' הכא ולא הזכירו דברי התוס' לעיל במתני' שכתבוהו משם התוספתא גם התי"ט הזכיר לדברי רש"י דשמעתין דלא ס"ל לדין זה אלא שכתב וז"ל דמלשון רש"י משמע קצת וכו' ע"ש נראה הא דכתב משמע קצת משום דאיכא למדחי דס"ל לרש"י כמו וליכא למימר שכתבו התוס' ד"ה ה"ג וכו' משום דדעתו היה שאפי' יביא שערות שלא יפסיק נזירות אביו משום כבוד אביו ולכך כתב משמע קצת משום דפשטא דלישנא דרש"י לא משמע כ"כ הכי ודו"ק: עוד כתב התי"ט וז"ל דדעת הרמב"ם נמי כדברי התוס' שכתב בפ"ב מה' נזירות ה"ז נזיר וחייב לנהוג בו כל דקדוקי נזירות וכו' ועד מתי יש להדירו עד שיגדיל ויעשה איש ע"כ ואי איתא דסבר דנזירות חלה אפי' אחר הבאת סימנים היה לו לכתוב ובעודו קטן חייב האב לנהוג אלא משום דאין

חלה הנזירות אלא בקטנותו בלבד לא הוצרך לפרש עכ"ל ע"ש ולכאורה דבריו סתומים אדרבא נהפוך הוא אי הוה כתב ובעודו קטן משמע אבל כשהגדיל בטלה הנזירות אבל השתא דלא כתב ובעודו קטן משמע דאפי' כשהגדיל חייב לנהוג הנזירות ועוד הרמב"ם איירי בהדיא בבנו קטן כמ"ש בתחילת דין י"ד כיצד האב שאמר לבנו הקטן וכו' ואחר העיון כונת ה' פשוטה דכי היכי דכתב הרמב"ם גבי הדרת האב עד מתי יש לו להדירו עד שיגדיל דר"ל אבל משהגדיל הוא ברשות עצמו לנזור ה"נ היה לו לכתוב גבי חיוב האב לנהוג בו הנזירות עד מתי חייב האב לנהוג הנזירות היינו בעודו קטן דר"ל אבל משהגדיל חייב הבן עצמו לנהוג ולהשלים הנזירות מדלא ביאר הרמב"ם משהגדיל חייב הבן עצמו לנהוג ולהשלים הנזירות משמע משום דכשהגדיל בטלה הנזירות דלא חלה אלא בקטנות ומיהו מ מ"ש עוד התי"ט וז"ל ובלאו האי דיוקא אלו כן דעתו לא הו"ל למשתק מניה עכ"ל לע"ד לא מכרעא אדרבא מדלא כתב שערות בהדי הנך מיחה או שמיחו וכו' משמע דוקא הנך ותו לא דדוחק לומר בדברי הרמב"ם הנך תירוצים שכתבו התוס' לעיל גבי מתני' ועיין לה' יד מלאכי ז"ל בכללי הרמב"ם סי' כ"ד:

גם מ"ש התי"ט לפרש דברי הרע"ב שכתב ואף לכשיגדל מוסב על מדיר לא על חלה וכו' ע"ש אינו נכון לע"ד דא"כ ה"ל להרע"ב למנקט ואפי' גדול לשון הווה דר"ל ואפי' כבר הוא גדול ומדכתב לכשיגדל לשון עתיד משמע דקאי על חלה דר"ל אפי' לכשיגדל אח"כ ותו איכא למידק כיון דלפי פירושו דמוסב על מדיר ע"כ דר"ל אפי' כשהגיע לעונת נדרים ולא על שתי שערות א"כ ה"נ נפרש דמוסב על חלה והיינו כשהגיע לעונת נדרים משום דעונת נדרים אינה מבטלת הנזירות כמ"ש התוס' הכא אבל שערות פשיטא דאינה מבטלת מכיון שיצא מרשותו שלא היה יכול להזירו ה"נ יצא מרשותו מה שהזירו וכמ"ש התי"ט עצמו גם אינו במשמע וכו' וי"ל משום כיון דקימ"ל מופלא דאורייתא א"כ גם עונת נדרים מבטלת כמו שערות ומיהו כ"ז ה"ל לתי"ט לבאר ולכך נראה דכונתו משום דהשתא דאתית להכי דכונתו היינו כשהגיע לעונת נדרים טפי איכא לפרושי דמוסב על מדיר וממילא דכ"ש וק"ו דאינה מבטלת ודו"ק:

בא"ד הגה"ה דמיירי תחילת י"ג וכו' כצ"ל:

שם ד"ה לרבי וכו' שימתין ר' חנינא ל' יום אחר וכו' עכ"ל ר"ל שלשים יום אחר שלשים יום של אביו משום דשמא הביא שערות סוף שלשים של אביו וק"ל:

בא"ד דממ"נ איכא שלשים וכו' ועלתה לו נזירות אביו או נזירות עצמו עכ"ל כצ"ל:

ד"ה האיש וכו' ואם אינו בחיי האב אינו מגלח עכ"ל כצ"ל:

ד"ה פשיטא וכו' וא"ת הא דקאמר הש"ס וכו' כצ"ל:

דף ל:

גמ' א"ד ירושה וכו' ואת"ל ירושה וכו' ק"ק דלעיל משני תלמודא מ"ד יורשין גמירי לה קמ"ל הלכה וכו' אלמא משמע דלאו ירושה ודוחק לומר דלעיל הוצרך לומר כן אליבא דר"י משום דמצריך ההלכה לגבי בת כדפריך ליה לעיל מאי למימרא והכא אליבא דרבא ולפ"ז ע"כ דלרבא לא אצטריך הלכה גבי בת ואין ה"נ היכא דליכא אלא בת מגלחת מדין ירושה דכולי האי ה"ל לתלמודא לפרושי להדיא ותו דהרמב"ם פסק פ"ח מה' נזירות דין ט"ו דאין האשה מגלחת מטעם הלכה כר' יוחנן ופסק נמי כמו האי פשיטותא דאת"ל ירושה וכו' ונראה דמאי דקאמר תלמודא לעיל מ"ד יורשין גמירין לה קמ"ל הלכה אינו ר"ל קמ"ל הלכה ולאו ירושה היא אלא ר"ל קמ"ל דאע"פ דירושה היא אפ"ה הבת מיהא אינה מגלחת וגזירת הכתוב היא ודו"ק: ודע שהרמב"ם בפי' המשנה וכן הרע"ב פסקו דכל הקודם זכה הפך הפשיטות דמסיק את"ל ירושה וכו' וכמ"ש הכ"מ ז"ל דבעיין אפשיטא באת"ל וכבר ראיתי לה' זרע יצחק זצ"ל הנדפס עם ס' בני יוסף ז"ל שנתעורר בהם וכתב דגי' אחרת נזדמנה להם ולע"ד נראה משום דס"ל דרבא ור' יוחנן פליגי בזה ופסק כר' יוחנן לגבי רבא אבל קשה דא"כ אמאי לא בעי לה רבא בפשיטות לענין הבת דאי ירושה היכא דלית ליה אלא בת מגלחת ולאפוקי ר' יוחנן וצ"ע:

שם גמ' בעי ר' אשי אביו נזיר טמא וכו' בעיא לא אפשיטא והרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין ט"ז פסק לחומרא דאינו מגלח וכתב עוד דאם הביא זבחיו לא עלו לו וע"ש לכ"מ ז"ל מה שהקשה ועיין לחידושינו לקמן פ"ח דף ס' ע"א ברש"י ד"ה תגלחת שנייה וכו' ע"ש ודו"ק ונראה דה"ה למבעי היכא דהוו שניהם טמאים או שמא הא פשיטא דמגלח כיון דתרוייהו קיימי בחד גוונא וכה"ג כתבו התוס' גבי שניהם נזיר עולם והרמב"ם השמיט דין זה ולא ידעתי למה בשלמא שלא ביאר לשניהם נזיר. עולם משום מכ"ש מאחד נזיר עולם וא' נזיר סתם שפסק דמגלח ועיין לתוס' לעיל דף כ"ו ע"ב ד"ה אלא מעתה וכו' שכתבו בפשיטות דבטמא נמי נתקבלה הילכתא דמגלח ע"ש ואע"ג דבעיא היא ולא אפשיטא ומספק אינו מגלח כדפסק הרמב"ם נראה דכונתם כגון אם היו שניהם טמאים ומשמע להו דפשיטא ליה לתלמודא דמגלח כיון דתרוייהו קיימי בחד גוונא ועיין עוד לחידושינו שם:

רש"י ד"ה או אסיפא וכו' דלרבנן ס"ל איפכא דלמאי דש דשמיע להו וכו' עכ"ל כצ"ל הא דלא פי' דבין רישא בין סיפא אינו מגלח דומיא דארישא פליגי משום דדחיקא ליה לפרש דפליגי בקבלת ההילכתא דלרבנן לית להו ההילכתא דקתני האיש מגלח וכו' וגדולה מזו ראיתי להתי"ט פ"ג דמס' תמורה משנה ג' ד"ה תמורת אשם וכו' שכתב דלא מצו

ליפלגו תנאי בקבלת ההילכתא ע"ש ואע"ג דע"כ דכלל זה אינו כדכתי' בחי בחידושינו לעיל דכ"ה ע"ב מ"מ ס"ל לרש"י דדוחק מיהא איכא וטפי עדיף לומר דלא פליגי וכן משמע שכן דעת מהרימ"ט בחידושיו לפ"ק דקידושין דף י"ז ע"ב ד"ה ונילף וכו' כדכתי' בחידושינו שם ע"ש ומיהו מדברי התוס' הכא ד"ה את"ל וכו' משמע ריהטא דדבריהם דס"ל דאסיפא דקאמר ר"ל דבכל ענין אינו מגלח וא"כ ע"כ דפליגי בקבל ההילכתא וכן מוכח מדבריהם ד"ה ת"ש וכו' שכתבו דארישא פליגי וכו' דלפ"ז ע"כ מאי דקתני בברייתא זהו וכו' ר"ל זהו נמי ודלא כפי כפירש"י שפי' זהו דוקא וכ"כ הלח"מ פ"ח מה' נזירות דין ט"ו ע"ש והשתא אי ס"ל דאסיפא פליגי הוא בפירש"י א"כ אמאי לא פירשו דפשיט ליה אסיפא פליגי דהו"ל פירוש זהו כפשטו דזהו דוקא אלא ע"כ משום דס"ל דאסיפא פליגי ר"ל דאינו מגלח בכל ענין לכך פירשו דפשיט ליה ארישא פליגי דודאי דדוחק לומר דפשיט ליה צד חדש דפליגי ארישא ופליגי אסיפא ומיהו המבעה גופיה דלא מבעיא ליה ג"כ או דילמא דפליגי ארישא ופליגי אסיפא משום דלא ניחא ליה ולומר דפליגי רבנן ור' יוסי בסברא הפוכה דכה"ג מנינו לתוס' בכמה דוכתי דלא ניחא להו דפליגי תנאי בסברא הפוכה ועיין פ"ג דכתובות דף ל"ז ע"א ד"ה צריכות וכו' שכתבו ומ"ל זה אין נראה וכו' דשמואל אית ליה סברא הפוכה מדברי ר' יהודא וכו' ועיין למהרש"א שם ודו"ק:

ודע דהרמב"ם ע"כ אית ליה כפי' התוס' דפשיט ליה ארישא פליגי ובכל ענין מגלח כמ"ש שם הלח"מ מיהו מ"ש הלח"מ דגירסת התוס' היא גי' רבינו ע"ש אינו מוכרח דלגירסת רש"י נמי א"ש ואולי דאגב שיטפא דרבינו ס"ל כפי' התוס' הוא דכתב כן ודו"ק ודע שראיתי להתוס' פרק כל שעה דכ"ג ע"א ד"ה נזרו וכו' שכתבו וז"ל תימא לחזקיה נזרו למאי אתא ואית ספרים דגרסי על נזרו מגלח ואינו מגלח על נזירות אביו עכ"ל ע"ש ויש לתמוה דהא לפי' התוס' הכא סתמא דמתני' וכן שאר תנאי דברייתא ס"ל דעל נזירות אביו מגלח בכל ענין וא"כ לפי הך ואית ספרים דגרסי ה"ל חזקיה לא אתי אלא כר' יוסי לבד וכולי האי לא ה"ל לתלמודא למשתק וה"ל לומר הניחא לר' יוסי דכה"ג פריך התם דכ"ב ע"א הניחא למ"ד יש בגידין בנותן טעם וכו' וכן פריך נמי התם דכ"ג ע"א לימא כתנאי וכו' וצ"ל דהתוס' הכא אית להו הך גירסא ותוס' התם ס"ל כפי' רש"י הכא דזהו דוקא ודו"ק: ודע שראיתי לתוס' לעיל דכ"ז ע"כ ד"ה מתיב וכו' שכתבו בסוף דבריהם שגירסתם במשנה היא עיקר וכ"כ ג"כ הכא ד"ה ת"ש וכו' שגי' הספרים היא משובשת וראיתי במקובצת לעיל דכ"ז ע"ב שכתב הטעם משום דמסתבר למימר דנאמרה הלכה היכא דתחלת קבלת נזירותו היתה על סמך מעות אביו אבל אם בחיי אביו היה נזיר

כבר הוזקק להביא קרבן משלו עכ"ל וכתב עוד טעם לגי' רש"י דכיון דנזר בחיי אביו לא חשיב יורש כ"כ ומצי אמר הריני מגלח על מעות אבא את"ד ע"ש ונראה דלפירש"י דפשיט ליה דלרבנן הוי סברא הפוכה לא מהני שום טעם א' מהטעמים הללו להכריח איזה גי' עיקר שהרי כיון דלרבנן ס"ל איפכא וע"כ דמכחישי בהנך טעמים א"כ אימא איפכא דר' יוסי הוא דמכחיש בהנך טעמי ודו"ק:

אמנם ראיתי בירושלמי דמכילתין דע"כ מוכח דס"ל כמו גי' רש"י דקאמר מ"ט דר' יוסי קרבנו לה' על נזרו שיקדום נזרו לקרבנו ולא שיקדום קרבנו לנזרו ופי' המפרש ה' פני משה וז"ל מ"ט דר' יוסי דס"ל במתני' אין זה שמגלח על נזירות אביו אלא מי שהיה הוא ואביו נזירים דכתיב קרבנו לה' על נזרו ודריש ליה מדכתיב קרבנו על נזרו משמע שנזרו יהא קודם לקרבנו ולא שיפריש קרבנו קודם נזרו וה"נ אם לא הוה הבן נזיר קרבנו קדם לנזרו הוי עכ"ל ע"ש הרי מבואר דלר' יוסי היכא דהוא ואביו נזירין הוא דמגלח כמו גירסת רש"י משום דנזרו קדם לקרבנו גם משמע התם דרבנן פליגי בסברא הפוכה כפירש"י דקאמר לא דו מודו לדו ולא דו מודו לדו ע"ש משמע מהאי לישנא דבתרתי פליגי ר' יוסי ורבנן וכמו שפי' המפרש ה' פני משה ז"ל ע"ש:

ד"ה כל דקדים נזירותיה מגלח וכו' עכ"ל נראה מלשונו דר"ל כל דקדים תחלה ליזור בנזיר זכה מפני שקדם בנזירות ומיהו נראה דה"ה נמי דא"נ נזרו שתיהן בבת אחת כל הקודם לזכות ולגלח זכה מטעם המוציא מחבירו עליו הראיה ודו"ק:

ד"ה הילכתא גמירי וכו' אלא בפלגא וכו' עכ"ל משום דמשמע ליה בדרך את"ל קא בעי את"ל דשני פשוטים ירושה היא ופלגי מ"מ לענין פי שנים ירושה היא או לא וכ"כ נמי התוס' דאע"פ דשני פשוטים פלגי וכו' וא"כ לא שייך לומר הילכתא היא דכל דקדים גלח כמו בעייא קמייתא דמשום שהוא בכור לא גרע מדין פשוט דפלגי משום דירושה היא א"ו הכי בעי ירושה ממש לגמרי אף לענין שיטול פי שנים א"ד לאו ירושה לגמרי לענין פי שנים אלא לענין דפלגי כדין שני פשוטין ואין להקשות מנ"ל דבדרך את"ל אימא דבעיא כמו בעיא קמייתא הילכתא ולא בעי לגלוחי לפום מאי דשקיל כלומר אלא דכל הקודם גלח או ירושה ופלגי כדין בכור ופשוט כל אחד לפי הראוי לו ומר נקיט לה לענין שני פשוטים ומר נקט לה לענין בכור ופשוט דא"כ מאן דנקיט לה לענין בכור ופשוט מהיכא תיתי דלנקוט הכי ולא נקט בפשיטות לענין סתם ירושה של יורשין פשוטין ותו דה"ל למנקט להדיא כל דקדים גלח כי היכי דנקט הכי גבי בעיא קמייתא ודו"ק:

ד"ה אבל בהקדש לאחר שנקרב הקרבן ומבקשים לאוכלו וכו' עכ"ל אע"ג דכבר חלקו בגילוח וזכה כל אחד בחלקו המגיע לו כדקאמר לפום מאי דשקיל מגלח מ"מ בעי אם

אתרמי דלא חלקו בגילוח אלא הניחו לחלוק לאחר שנתקרב הקרבן ומבקשין לאוכלו מי נימא דוקא כשעדיין המעות חולין הוא דאית ליה פי שנים א"ד כי היכי דהוה קני להו פי שנים לגילוח ה"נ לאחר שנתקרב הקרבן קני פי שנים ודו"ק:

והנה הרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין ט"ו לא הביא בעיא זו וכתב מרן הכ"מ ז"ל וז"ל נראה דמפרש כפירש"י דהבעיא אינה ענין לנזיר אלא להקדש דעלמא ולפיכך לא כתבה כאן עכ"ל נראה דס"ל דלפירש"י ע"כ הבעיא לאו בקרבן של נזירות הן שהרי כיון דכבר חלקו בגילוח אלא בדעלמא בעי כגון שהניח להם אביהם קרבנות ונכנסו היורשין תחת הבעלים אם נוטל הבכור פי שנים בחלק הנאכל לבעלים מי נימא כי היכי דלגבי נזירות שקיל פי שנים ה"נ גבי הקדש ואע"ג דאין למדין מהלכה מ"מ כיון דנזירות דמי להקדש איכא למימר דקתני נזיר וכל דדמי ליה וכה"ג משני תלמודא לעיל דף כ"ו ריש ע"א ומיהו אין פירושו מוכרח אלא דגם לפירש"י הבעיא לענין נזירות וכדכתי' והכי דייקי טפי דברי רש"י גם מתוך לשון מרן משמע דבמקום אחר כתבה רבינו לענין הקדש וחיפשתי ולא מצאתי וכעת צ"ע:

ובפשטא דשמעתא הוק' אצלי דמאי שנא הכא דמבעיא ליה לענין פי שניים אי יש להקדש דין נזירות ולעיל בפ"ב דף ט' ע"א פשיטא ליה לתלמודא לענין יש שאלה דיש לנזירות דין הקדש משום דדמי להקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות ופירש"י משום דנזירות כהקדש דמי דכתיב קדוש יהיה וכו' ע"ש וכן קשה נמי לפי' ר"ת דבחולין דאמר לשון חולין מעות אלו לנזירות וכו' שהרי כשאומר לשון נזירות עליה כתיב קרא קדוש יהיה וא"כ מ"ש מאלו אמר לשון הקדש לקרבנות נזירותי ועוד ק"ל לפירש"י היכי ילפינן מנזיר להקדש לאחר שנקרב הקרבן דהיינו קרבן בהמה שהרי בנזיר גופיה על מעות דוקא הוא דמגלח אבל הניח הבהמה אינו מגלח משום דהלכה נשנית מעות ולא בהמה כדאיתא לעיל דכ"ז ע"ב כמ"ש שם רש"י ותוס' ד"ה שהרי וכו' וא"כ איך שייך למילף להקדש לענין קרבן בהמה דהא כי היכי דלענין גילוח אמרי' מעות דוקא קתני ולא בהמה ה"נ לענין פי שניים נימא מעות דוקא קתני ולא בהמה וכעת צ"ע:

תוס' ד"ה בעי רבא הכי גריס ר"ת וה"א רבה וכו' כצ"ל דאי חד אמורא לא היה לו לתלמוד להפסיק באמצע הבעיות ולומר בעי רבא עכ"ל המקובצת ע"ש ומ"ש וה"א רבה משום כיון דקדמון הוא ראוי להקדימו ופשוט:

בא"ד אינו כשאר ירושה ג"כ לענין וכו' פי שנים וא"כ לא מצי להביא וכו' כצ"ל:

בא"ד א"ד ירושה גמירי כי היכי דנוטל פי שנים כן מגלח ממעות וכו' נזירותו ואת"ל וכו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ב"ש וכו' א"כ איך אומרים וכו' כצ"ל:

דף לא.

מתני' שור שחור שיצא מביתי וכו' ראיתי לה' כ"מ פ"ד מה' נדרים דין ה' שהביא ראיה למה שפסק רבינו שם דיש שאלה בקדשי מזבח מפ"ב דתמורה ועוד הביא ראיה ממתני' דהכא דקתני הקדש טעות הוי הקדש לב"ה ומסתמא בקדשי מזבח משום דסתם מקדיש שור למזבח הוא וממילא דיש שאלה בקדשי מזבח את"ד ע"ש והיינו משום דקימ"ל אסור להקריש תמימיה לכתחילה לקדשי בדק הבית כדפסק רבינו פ"ה מה' ערכין דין ו' וק"ק עליו שהרי מוכרח הוא מתלמודא הכא דבקדשי מזבח מיירי שהרי מסיק טעמא דב"ש דיליף תחלת הקדש ותמורה אינה אלא בקדשי מזבח דקדשי בדק הבית אין עושין תמורה כדתנן בהדיא פ"ק דתמורה דף י"ג ע"א וכן פסק הרמב"ם פ"ק מה' תמורה דין י"ב וא"כ ע"כ תחילת הקדש דקאמר היינו קדשי מזבח ולכך יליף מסופו דהיינו מהתמורה הנתפסת בו:

תו ק"ק עליו שהרי ממתני' נמי לקמן עבר הדף מוכח נמי בהדיא דאיירי בק"מ דקתני היתה לו בהמה מופרשת וכו' דהיינו שהפרישה לקרבן נזירותו וקתני עלה אמרו ב"ה אי אתם מודים שהוא הקדש טעות וכו' אלמא דעל קדשי מזבח קאמרי ב"ה הקדש טעות הוי הקדש גם אעיקרא דדינא דיש שאלה בק"מ לא ידעתי אמאי הוצרך לידחק כולי האי ולהביא עצות מרחוק והלא לימוד ערוך הוא בהדיא פ"ג דשבועות דף כ"ר ע"ב דקאמר כי קתני מידי דלית ליה שאלה וכו' ופריך והרי הקדש פי' דאית ביה שאלה וקתני ובק"מ איירי ע"ש וכן איתא נמי בהדיא פרק יש נוחלין דף ק"ך ע"ב אמר ר' ששת לומר שיש שאלה בהקדש ואשחוטי חוץ קאי ע"ש ועוד התם פרק יש נוחלין מוכח נמי דב"ה דקאמר הכא הקדש טעות הוי הקדש מיירי בקדשי מזבח דפריך ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש ומייתי מתני' דהכא ע"ש ועל הכל צ"ע ועיין להתוס' פ"ג דמס' כריתות דף י"ג ע"ב ד"ה ארבע חטאות וכו':

שם גמ' דילפינן תחלת הקדש וכו' עיין לה' ברכת הזבח ז"ל ריש פ"ק דערכין דף ב' ע"א בסוגית יורש סומך ומימר שכתב דלעולם סוף הקדש שקדש כבר עדיף כחו מתחילת הקדש וכו' וכתב עליו ה' בני שמואל עדאוי ז"ל דסוגיא דהכא הוי תיובתיה דילפינן תחלת הקדש מסוף הקרש ולפי דברי ה' ברה"ז ליכא למילף דסוף הקדש עדיף כחו מתחילת הקדש א"ר ע"ש ואחר המחילה לא דק ולא סיימו קמיה מאי דמסיק תלמודא וב"ה הני מילי תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא מחתינן והיינו ממש סברת ה' ברה"ז

דוקא תמורה משים שכבר איכא ההקדש והילכך בנקל הוי תמורה אפי' הטעות אבל אחותי הקדש בטעות דהיינו תחילת הקדש לא מחתינן ואדרבא אפריין אמטייה לה' ברה"ז שנתכוון אל האמת אליבא דהלכתא ודע מהכא משמע דכ"ע מודו דתמורה חלה בטעות וכדתנן פרק ב' דתמורה כמ"ש רש"י וכ"ה בירושלמי דמכילתין והזכירו ה' מש"ל פ"ד מה' נדרים דין ז' וסיים ועיין למרן כ"מ ע"ש ור"ל דה"ל למרן כ"מ להביא הירושלמי וכ"כ להדיא פ"ז מה' ערכין דין ל"ד ע"ש וק"ל:

רש"י ד"ה ה"ג וכו' ודאי דקאמר ראשון משום דר"ל תרי תלתא שחורין וכו' עכ"ל ק"ק לב"ש כי היכי דהיכא דאיכא תרי תלתא שחורין ה"נ אפי' לית ליה אלא זה שחור נימא נמי ראשון לשאר שוורין דמאי שנא וכסברת ב"ה ודו"ק:

תוס' ד"ה מי שנדר דאל"כ פשטא דמונה משעה שנדר אלא ע"כ פשטא דמתני' וכו' כצ"ל ה"ה דאיכא לאוכוחי ממאי דפריך תלמודא לקמן דף ל"ב ריש ע"א מני מתני' לא ר' יוסי וכו' ומאי פריך דהא ברייתא איירי בעבר כדקתני מי שנדר ועבר על נזירותו אבל מתני' ליכא ימים שעבר בהם דנימא שלא יעלו לו אלא הוצרכו לזה משום דתלמודא גופיה מנ"ל לפרש מתני' בעבר כדי להקשות ודו"ק:

בא"ד ומשום סיפא דקתני והתירו תני רישא ואסרו וכו' עכ"ל לא ידענא מאי אולמיה סיפא מרישא דהא סיפא נמי דקתני והתירו הם לא התירו כלום אלא שאמרו בלשון גרוע קבל הנזירות כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז וא"כ הוי כמו אסרו שאמרו בלשון טוב קבל ויש ליישב כיון דאם לא אמר החכם כלום אסור לשתות מספק א"כ ה"ל החכם הוא גורם ההיתר כשאמר לו לשון גרוע אבל האיסור בלא"ה היה אסור מספק אלא שהחכם החזיק לו קבלתו לאוסרו מדינא משום שאמר לו לשון טוב הוא ודו"ק:

דף לא:

גמ' אביי אמר וכו' ואמר להון אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור וכו' לפי ל"א שפי' רש"י במתני' דאותו שחור שיצא תחילה אחר הלבן הוי הקדש צ"ל דה"ק לא אמרי שחור שיצא א' קודם הלבן אלא אמרי שחור שיצא ראשון אחר הלבן וק"ק לאביי נמי תיקשי ליה משמע דוקא משום שאמר אי הוה ידענא וכו' שגילה דעתו דניחא ליה אבל אי לא אמר כן לא הוי הקדש ומאי שנא מהך דהוו מהלכין בדרך דמשמע הקדש טעות הוי הקדש שלא גילה דעתו ואמר אותו שלא נמצא כדבריו אילו הוה ידענא דלאו הכי לא הוה אמינא הכי אלא הכי כי היכי דדייק למפרך הכי לרב פפא דאמר הקדש בכונה וצ"ל דאין ה"נ דלאביי הך מתני' איירי נמי בהכי שאח"כ אמר אי הוה ידענא וכו' ועיין

במקובצת מיהו ק' לפירש"י איך קאמרי ב"ש כולן נזירין משום הקדש טעות ופי' רש"י ואע"פ שכולן טועין שהיו סוברים שאינו כמו שאומרים וכו' דאיך כתב דמה שהיו סוברין שאינו כמו שאומרים חשיב טעות שהרי כיון שאמר הריני נזיר אם זה ראובן והם סוברים שאינו כמו שאומרין אלא אינו ראובן א"כ כשנמצא שאינו ראובן הרי לא נתכוון כלל לנזירות ולא הוי הקדש טעות דהקדש טעות לא הוי אלא שנתכוון מיהא לנזירות אבל סבור שהוא פלוני כמו שור שחור וכו' וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן דף ל"ב ע"ב ודו"ק:

ודע שהרמב"ם פ"ו מה' ערכין דין ל"ד לא הזכיר האי אוקמתא דאמר אי הוה ידענא וכו' וגם העתיק המשנה כצורתה שיעלה ושתעלה וכו' ואע"ג דתלמודא הוצרך להגיה תני שעלה שעלתה נראה משום דס"ל דתירוץ אביי אינו מוכרח דבלא"ה איכא לתירוצי דלא דמי לתמורה דעד דמטי חצי היום וכו' כמ"ש התוס' דף ל"ג ע"א ד"ה ת"ש וכו' ולענין דינא נמי איכא נפקותא כיון דפסק דאינו הקדש כב"ה ודו"ק:

שם גמ' ואמר אי הוה ידענא דלבן נפק וכו' פי' והשתא לא חיישינן למה שלא נתקיים דבורו שאמר שחור משום דאזלינן בתר המחשבה שאמר אלו הוה ידענא וכו' וא"ת א"כ אמאי אמרינן לעיל ריש פ"ב דף ט' ע"א דלב"ש אין שאלה בהקדש וכו' ואמאי לא אזלינן בתר המחשבה שאומר אדעתא דהכי לא נדרתי כבר הקשו התוס' פרק יש נוחלין דף ק"ך ע"ב ד"ה דתנן וכו' ותירצו משם ר"ת וז"ל כיון דאמרי ב"ש מחשבתו מבטלת אמירתו למהוי הקדש כ"ש שתבטל אמירתו את מחשבתו שאומר אדעתא דהכי לא נדר עכ"ל ר"ל כ"ש שתבטל אמירתו את מחשבתו היכא דהוי אמירתו להחמיר למהוי הקדש אבל אי המחשבה להחמיר למהוי הקדש מבטלת אמירתו ודו"ק:

שם אמר ר' חסדא אוכמא בחוורא לקייא וכו' הא דלא קאמר בפשיטות דשור לבן עדיף מהשחור בלא תערובת רבותא קמ"ל דאפי' איכא לבנים טובא לא בטל גריעותו ומגרע הלבנים מיהו ק' מאי פריך לר' חסדא ממתני' אימא דפי' רב חסדא איפכא ממאי דפירש"י והתוס' אלא ה"ק אוכמא בחוורא כתם שחור בלשון לבן וחוורא באוכמא שור לבן שנמצא בין השחורים שו"ר שהקשו כן התוס' בפרק מי שאחזו דף ס"ח ע"א ד"ה דאמר ר' חסדא וכו' ע"ש מה שתירצו אבל לפירש"י ותוס' הכא ק' וצ"ע:

שם קס"ד כי מקדיש בעין רעה מקדיש וכו' לפי ל"א שפירש"י במתני' דאותו שחור שיצא תחלה אחר הלבן הוי הקדש צ"ל דגרסינן קס"ד כי מקדיש בעין יפה מקדיש וכו' ואלא מאי בעין רעה מקדיש דינר של זהב וכו' ואלא מאי בעין יפה מקדיש חבית של שמן וכו' ובאמת שיש לתמוה על רש"י דכולי האי לא ה"ל למשתק ואף דנשמט כל זה מפי' רש"י

בדפוס וכן משמע מפירש"י ד"ה תנן שור שחור שכתב ה"ג כי מקדיש בעין רעה וכו' משמע דאיכא גי' אחרת והיא הגי' דכתיבנא לפום ל"א ודו"ק:

והנה לפי פי' ל"א דכתב רש"י במתני' ולפי הגי' דכתיבנא נתיישבו לי דברי רבינו פרק ו' מה' ערכין דין ל"ד שכתב וז"ל הקדש טעות אינו הקדש כיצד וכו' חבית של יין וכו' ועלה של שמן בין שהיין יקר מן השמן באותו מקום או השמן יקר מן היין אינו הקדש עכ"ל מדכתב בין שהיין יקר מן השמן משמע דבא לשלול מאי שאמרו בגמ' בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא ולכך כתב דאפי' באותו מקום שהשמן גרע כלומר ובעין רעה מקדיש אפ"ה אינו הקדש משום דהקדש טעות אינו הקדש וכ"כ נמי בפי' המשנה וכ"ה לשון התי"ט ד"ה חבית וכו' וז"ל מסיק בגמ' במקום שהיין ביוקר מן השמן ואפ"ה קאמרי ב"ה דאינו הקדש וכו' עכ"ל וקשה דרבינו עצמו פסק פרק ט"ז מה' מעשה הקרבנות דין ח' כהך סתם משנה דבעין יפה מקדיש וכן פסק נמי להדיא פ"ד מה' ערכין דין ט"ו דהמקדיש בעין יפה מקדיש ע"ש ובשלמא מהך חלוקא דדינר של כסף שכתב רבינו פ' ו' מה' ערכין איכא למימר דנקט רבינו הלשון שאמרו ב"ה הקדש טעות אינו הקדש וב"ה גופייהו לדברי ב"ש קאמרי כמו שאכתוב בסמוך אבל חלוקת יין ושמן דנקט בין שהיין יקר וכו' קשה אבל לפי הגי' דכתי' יתיישב דכן היא נמי גירסת רבינו ודו"ק ומיהו איכא למידק על התי"ט ז"ל איך כתב הך לישנא סתם שהרי אינו מתיישב אלא לפי הגי' דכתי' והוא לא הזכירה כלל וצ"ע ודע שאחר כמה ימים ראיתי בס' ברית יעקב שהביא גי' זו דכתי' משם רש"י ישן ע"ש ושמחתי:

שם קס"ד כי מקדיש בעין רעה מקדיש וכו' ואע"ג דבמסקנא קאי הכי דע"כ דבעין רעה מקדיש מכח הך בבא דדינר של כסף וכו' מ"מ נקט לישנא דקס"ד כלפי מאי דדחי ליה ואלא מאי בעין יפה מקדיש וכו' וק"ק להאי גירסא דמשמע דאפי' ב"ה דפליגי אב"ש לא פליגי אלא משום דס"ל דהקדש טעות אינו הקדש אבל במאי דס"ל לב"ש מקדיש בעין רעה מקדיש מודו לו וא"כ קשה הילכתא אהילכתא דסתם משנה פרק י"ג דמסכת מנחות דף ק"ח ע"ב ס"ל בעין יפה מקדיש דקתני האומר א' מכבשי הקדש הגדול שבהם הקדש ודייק עלה בגמ' אלמא בעין יפה מקדיש ע"ש וצ"ל דב"ה הכא לדברי ב"ש הוא דקאמרי דאפי' לדידכו דבעין רעה מקדיש מ"מ הקדש טעות הוא ואכתי ק"ל למ"ש התוס' דף ל"ג ע"ב ד"ה אלא מאי וכו' והשתא נראה שיש לעשות צריכותא וכו' דדינר של זהב אצטריך לאשמעינן דבעין רעה מקדיש וכו' עכ"ל וקשה כיון דלא קימ"ל הכי וכי טעמא דב"ש אצטריך לאשמעינן דכה"ג פריך תלמודא בכמה דוכתי וי"ל דלא פריך הכי אלא היכא דפליגי תנאי אליבא דב"ש ולא נ"מ לב"ה אבל יש לו לתנא לפרש סברת ב"ש ובמה פליגי

אב"ה עיין להתוס' פ"ק דסוכה דף ט' ע"ב ד"ה ואם עשאה וכו' ועיין לה' אורח מישור ז"ל לעיל ריש פ"ב על דף ט' ע"א ד"ה שוב וכו' ע"ש באורך: שם גמ' ואלא מאי בעין יפה מקדיש וכו' דינר של זהב וכו' אע"ג דבפ"ב דקידושין דף מ"א ע"ב גבי התקדשי לי בדינר של כסף ונמצא של זהב אמרינן איכא דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא וא"כ אימא דמתני' נמי איירי כגון דניחא ליה בכספא דבכ"הג מוקי לה בסמוך גבי חבית של יין בגלילא שנו וכו' י"ל דוקא התם גבי אשה הוא דא מר דאמרינן הכי ומטעמא כגון שצריכה כסף להשלים תכשיט של כסף ולא ניחא לה למטרח למכור הזהב ולקנות בו כסף ועיין להתוס' שם ד"ה איכא וכו' אבל לשאר אינשי ודאי הזהב עדיף להו וכן הכא גבי הקדש וק"ל:

שם בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא וכו' ה"ה נמי אף דהוו שקולים הוה ניחא אלא קושטא קאמר ודו"ק:

שם אמר לך ר' חסדא כי אמרי בתורא דקרמנאי וכו' ופירש"י אבל למשכיה אוכמא עדיף מחוורא והא דלא כתב אבל למשכיה אוכמא עדיף כדקאמר ר' חסדא אוכמא למשכיה וכו' משום דמשמע ליה דמתני' דאיירי בקדשי מזבח ע"כ לענין בשר הראוי למזבח קתני דשחור עדיף ולא ניחא ליה לפרש דלבשרא שקולים הם וכי הדרי נינהו משום דמשמע ליה דדומיא דדינר של כסף וחבית של יין דעל הגרוע קתני הקדש ומפירושו משמע דאינו מפרש כפי' התוס' דקרמנאי שם מלכות שמה קרמונא דא"כ משמע באותה מדינה עצמה של קרמונא קמחלק בין לרדייא בין לבשריה וזה אינו דא"כ אמאי צריך כלל לומר דקרמנאי שהרי באידך מילתא דר' חסדא דמחלק בין אוכמא לחוורא משמע וראי דלא איירי בקרמנאי אלא נראה לפרש קרמנאי הוא לשון חרישה אלא שלא ידעתי משמעותו מאיזה לשון הוא וצריך חיפוש:

שם גמ' והאמר ר' חסדא אוכמא בחוורא לקייא וכו' ופירש"י דמשמע בין למשכא בין לרדייא הוי אוכמא גרוע וק"ק הא כבר תירץ לעיל בתורא דקרמנאי וצ"ל דמקשה אחרינא הוא ולא שמיע ליה הך שנוייא אבל ק' דא"כ הו"ל למפרך ממתניתין גופה דע"כ דלבשרא אוכם עדיף כפירש"י לעיל ומשמע נמי מילתא דרב חסדא בין לרדייא בין לבשרא אוכמא גרוע וי"ל דניחא ליה טפי למפרך ר' חסדא דידיה אדידיה י"ל משום דלא שמיע ליה אידך מילתא דרב חסדא ועי"ל דהמקשה חד הוא וכשהקשה בישיבה הקשה ממתני' וגם הקשה נמי דרב חסדא דידיה אדידיה ועל שניהם השיבו לו תירוץ א' בתורא דקרמנאי וסתמא דתלמודא חילקן הכא בשתי קושיות משום יגדיל תורה ויאדיר ועיין לתוס' דף ל"ג ע"ב שלא פירשו כפירש"י וראיתי לה' אורח מישור ז"ל שכתב וז"ל משום דק"ל מאי

פריך הא כבר תירץ לעיל כי אמרי בתורא דקרמנאי עכ"ל ולא ידעתי מאי קאמר דגם לפי' התוס' נמי תיקשי להו הכי ואם נאמר דחדית ליה דבקורמנאי הלבן עדיף מהשחור לכל דבר א"כ העיקר חסר ונראה דלא רצו בפירש"י משום דהתירוץ פשוט טפי כיון דר' חסדא גופיה באידך מילתא קא מחלק להדיא בין לרדייא בין למשכא א"כ גילה דעתו דמילתא קמייתא לעניין רדייא קאמר וילמוד סתום מן המפורש ודו"ק:

ולענין פסקא לא ראיתי להרמב"ם בחיבור שהביא הני תרי מימרות דר' חסדא ולא ידעתי למה שהרי מילתא קמייתא דלבן עדיף משחור איכא נפקותא לענין מוכר ומקדיש בעין יפה וכו' ואידך מילתא נמי איכא נפקותא לענין מקח וממכר כגון אם אמר לו תן לו שור למשכא ונתן לו חוורא הוי מקח טעות כמ"ש התוס' ומיהו גבי מילתא קמייתא איכא למימר כיון דאינו אלא במלכות קרמנאי כמ"ש התוס' והאידנא לית לן הך מלכות לכך לא כתבה אבל אידך מילתא לא ידעתי אמאי השמיטה וכן נמי אידך מילתא דר' חסדא דאמר חוורא באוכמא לקייא דהיינו דכי איכא כתמים חווירין בתורא אוכמא כפי"רשי כיון דאיכא נפקותא לענין מקח וממכר וכה"ג אמרינן ריש פ"ג דקמא דף כ"ז ע"א גבי כד וחבית דקאמר היינו כד היינו חבית למאי נ"מ למקח וממכר וכן בפרק לולב הגזול דף ל"ד ע"א גבי פתוכתא ופתורא קאמר למאי נ"מ למקח ולממכר ואותן נמי וגם כל הנך דמייתי בפרק לולב הגזול לא הביאם הרמב"ם בחיבור ואפשר דגבי כל הנך האידנא לית לן הנך שמות אבל מ"מ מילתא דר' חסדא דאמר אוכמא למשכיה סומקא לבשריה וכו' הא ודאי ה"ל להביאה וכעת צ"ע:

רש"י ד"ה מי שנדר בנזיר וכו' ושתה יין ונטמא למתים וכו' עכ"ל וכ"כ נמי בברייתא דמייתי בסמוך דף ל"ב ע"א ד"ה אא"כ וכו' וז"ל ונטמא למתים ושתה יין וכו' עכ"ל אבל הרע"ב נקט שתה יין לבד וכן הרמב"ם פ"ד מה' נזירות דין י"ג וכתב התי"ט דבדוקא נקטו משום דטומאה סותרת הכל אבל יין אינו סותר כדתנן לקמן דף מ"ד ע"א ולא נתעורר בדברי רש"י הללו דאיך כתב טומאה וראיתי לה' שושנים לדוד ז"ל שישב וז"ל ואפשר דרש"י בטומאת מת שאין הנזיר מגלח עליה קאמר כדלקמן דף נ"ד ע"א והראיה שלא הזכיר או שגילח את"ד ונכון:

ד"ה אמרו להם ב"ש וכו' כלומר לא לכך מקודש וכו' עכ"ל אבל הרע"ב פי' לא השבט קדשו בתמיה ע"ש והוא תמוה ועיין לתי"ט שכתב ויש לפרש ע"ש ועיין לה' קול הרמ"ז ז"ל שפי' ג"כ באופן אחר ודבריהם תמוהים שהרי הרע"ב סיים וז"ל כלומר גזירת הכתוב וכו' השבט מקדשן וכו' עכ"ל אלמא דהשבט מקדשן וכבר ראיתי לה' שושנים לדוד שנתעורר בדבריהם ע"ש ועיין במקובצת שכתב ג"כ כדברי הרע"ב משם הרא"ש ע"ש:

תוס' ד"ה אמרו להם וכו' דהתם הנדר חל רגע א' כיון דמיפר בלא חרטה ופתח אבל הכא וכו' עכ"ל כצ"ל נ"ל אע"ג דגבי חכם משום דמעקר עקר אמרינן דעוקר הנדר מעיקרו כאלו לא חל כלל מעולם אפי' רגע א' כמ"ש התוס' דף ל"ב ע"כ ד"ה ואם לאו וכו' מ"מ גבי בעל אע"ג דמעקר עקר כיון דמפר בלא חרטה ופתח חל רגע א' קודם שיעקור הנדר דמה"ט הוא דאמרינן מיגו גייז לחד מ"ד משום דמפר בלא חרטה ופתח כמ"ש התוס' לעיל פ"ד דף כ"א ע"ב ד"ה בעל וכו' וא"כ למ"ד מעקר עקר חות דרגא דלא הוי מכאן ולהבא אבל מ"מ חל רגע א' ודו"ק:

והנה מדברי התוס' הכא מבואר להדיא דאף לר"א הקפר צריך כפרה על חט היין מ"מ אינו מביא קרבן אלא א"כ נזר בנזירות ולכך הכא במתני' משום דלא חל הנזירות אפי' רגע א' לכך אמרינן תצא ותרעה בעדר אע"ג דמ"מ חוטא הוא שצער עצמו מן היין וכן משמע נמי מדברי התוס' לעיל פ"ג דף י"ט ע"א ר"ה המצער וכו' ע"ש ועיין מה שאכתוב לקמן דף ל"ב ע"א בגמ' דקאמר לב"ה נמי וכו' ודו"ק:

דף לב.

גמ' מני מתני' וכו' ה' לח"מ ז"ל פ"ד מה' נזירות דין י"ג הקשה מאי פריך אימא מתני' בשוגג ובריייתא במזיד דהכי משמע לי לישנא דעבר דקתני ותירץ ואולי דברייתא משמע בכל גוונא ועבר משמע אפי' שוגג את"ד ע"ש ולפ"ז הא דפירש"י בנדרים דבטעות עבר כוונתו לרבותא דאפי' בשוגג ומיהו בלא"ה ל"ק קושית ה' לח"מ לפי מ"ש מהרש"א ז"ל בגיטין פרק השולח דף ל"ג ע"א ד"ה אפקעינהו וכו' דהיכא דעבר על נזירותו במתכוין החכם לא ישאל לו ע"ש וא"כ ע"כ ברייתא בשוגג דוקא והשתא פירש"י בנדרים נמי בדוקא הוא ומכאן אני תמיה על ה' השע"ה ז"ל הל שבועות דף ד' ע"א שכתב על דברי מהרש"א ז"ל דאשתמטיה סוגיא דנדרים דגרסינן התם מי שעבר על נדרו וכו' יע"ש דאיך לא ראה דברי רש"י התם שפי' דמיירי שעבר בטעות ואדרבה יש לסייעו מסוגיא דהכא דאל"כ מאי פריך כמו שהקשה הלח"מ ומעתה מה שתירץ הלח"מ דברייתא משמע בכל גוונא דמיירי נמי במזיד תיקשי ליה מה יענה לקושית מהרש"א ז"ל התם בפרק השולח כמו שיע"ש וכן נמי קשה לדעת מהרימ"ט ז"ל הביאו מש"ל ז"ל דס"ל דברייתא דוקא במזיד וכבר כתבתי ליישב בחידושינו לעיל דף כ"א ע"ב ע"ש באורך:

ודע דמצאתי להתוס' פ"ג דשבת דף מ"ג ע"א ד"ה טבל וכו' שכתבו גבי הא דקאמר התם טבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן וז"ל ולישנא דקאמר אם עבר ותיקנו משמע במזיד מדלא קאמר שם שגג ותיקנו וכו' עכ"ל ע"ש משמע דס"ל לישנא דעבר

הוי מזיד ודלא כמ"ש הלח"מ דמשמע בכל גוונא מיהו י"ל דכונתם ר"ל אפי' במזיד נמי ולאפוקי דלא תימא שוגג דוקא מיהו לדברי מהרש"א קשה דע"כ דהכא משמע דלישנא דעבר דוקא שוגג ולא מזיד דבמזיד ליכא שאלה ואפשר לחלק דוקא התם משום דה"מ למנקט שגג במקום תיבת עבר ותו לא אבל הכא אי היה נקט שגג צריך למנקט נמי לשון אחר שגג ושתה יין א"נ שגג ועבר על נזירותו לכך אין קפידא ומצינן למימר דוקא בשוגג קתני ודו"ק:

ודע שהייתי סבור דמדברי התוס' הללו יש לתת פנים לה' השע"ה שהק' על מהרש"א מהאי ברייתא דקתני מי שעבר על נזירותו וכו' דאע"ג דמהרש"א לא קאמר אלא במזיד דוקא וא"כ בפשיטות י"ל דברייתא בשוגג דוקא ולא בכל גוונא אלא משום דמשמע ליה דלשון עבר במזיד מדלא קתני שגג כמ"ש התוס' מיהו מצאתי לה' עצמו בהל' שבת דף כ"א ע"ג ד"ה הלכה וכו' שכתב על הך דעבר ותיקנו לדעת רבינו וז"ל ואף דס"ל דעבר ותיקנו לאו במזיד קאמר אלא עבר בשוגג ותיקנו עכ"ל אלמא דלישנא דעבר לא מכרעא ליה וא"כ לא ידעתי מאי קשיא ליה על מהרש"א ודע שהרב ז"ל הביא סמוכות דלשון עבר בשוגג מדברי רש"י סוף פרק כל שעה דפי' כה"ג ע"ש ואין צורך ואשתמטיה פי' הר"ש בפ"ב דתרומות משנה ג' שצדד לפרש בהך מילתא גופה דעבר ותיקנו דבשוגג מיירי גם יש להביא סמוכות מפירש"י דנררים דפי' עבר בטעות ע"ש ועיין לה' יד מלאכי ז"ל אות ד' סוף סימן ק"מ:

גם מדברי הר"ש הנז' יש סתירה לה' לח"מ שכתב דלישנא דעבר הכי משמע וכתב בדרך אולי דבכל גוונא מתניא שהרי הר"ש להדיא צידד דלשון עבר משמע שוגג ומשמע מזיד וא"כ פשיטא דאיכא למימר נמי דבכל גוונא משמע ועוד יש מי שתירץ דמהרש"א כתב כדי שלא ילקה משמע מתוך לשונו דוקא אינו מתיר לו החכם אלא כי היכי דלקי אבל אם לקה כבר אין ה"נ דמתיר לו החכם וא"כ אין ה"נ דברייתא דקתני עבר על נזירותו במזיד מיירי וכגון דלקה ואע"ג דא"כ דלקה אמאי קתני אין נזקקין לו להתירו דהא כיון דכבר קבל עונשו י"ל דאיכא למימר כגון במזיד ולא התרו בו דאינו לוקה והשתא א"ש גמי דברי מהרש"א עם דברי התוס' דפ"ג דשבת שזכרנו ודו"ק:

שם גמ' כיון דאגלאי מילתא דלאו שפיר עבד וכו' פי' משום דלא הוי קבלה דלשון גרוע הוא כפי"רשי והתוס' וצ"ע דהיכי יליף מב"ש לב"ה דהא ע"כ דב"ה גופייהו לית להו חילוק זה דא"כ מאי מקשים לב"ש ויש ליישב דמשמע ליה תלמודא דב"ה נמי ודאי אית להו חילוק זה שהרי כיון שחילוק אמיתי הוא אלא מקשים לב"ש משום דרוצים לידע

מה משיבין להם ב"ש וב"ש לא רצו להשיבם אמיתות החילוק אלא השיבום לפי דבריהם דמדמים וכו' כמ"ש התוס' דף ל"א ע"ב ד"ה נשאל וכו':

תו איכא למידק היכי יליף תלמודא לב"ה תמורה בטעות מהקדש טעות דב"ש דילמא שאני הקדש דאתותי תחלת הקדש הוא ולכך מחמרינן ביה ואמרינן כיון דאגלאי מילתא לא הוי הקדש אבל תמורה דסוף הקדש קילא וחלה בטעות אפי' מגליא מילתא וכו' דהכי מחלקי' ב"ה גופיה לעיל דף ל"א ע"א דמה"ט לא יליף הקדש מתמורה לענין דחל בטעות דקאמר ה"מ תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא וי"ל דהכא לאו דיליף תמורה מהקדש קאמר אלא מתמורה גופה קא יליף וה"ק כיון דקאמרי ב"ש גבי הקרש טעות דהיכא דאגליא מילתא לא הוי הקדש וכיון דעיקר הקרש מתמורה יליף ב"ש כדאיתא לעיל א"כ גבי תמורה בטעות גופה ס"ל נמי לב"ש דהיכא דמגליא מילתא לא הוי תמורה א"כ ממילא נשמע לב"ה גבי תמורה בטעות שהרי לגבי תמורה בטעות לא אשכחן דפליגי ב"ה אב"ש ודו"ק: ותו איכא למידק אמאי הוצרך לילף מדב"ש נשמע לב"ה הא בלא"ה משנה שלימה שנינו לעיל ריש פ"ד דף ך' ע"ב מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני הותר הראשון הותר אחרון אלמא כיון דאגליא מילתא דראשון לאו שפיר נדר ונשאל הותר השני ונזירות והקדש דמו להדדי כדמוכח לעיל ריש פ"ב דף ט' ע"א דאמרינן כיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות כמ"ש התוס' דף ל"א ע"א ד"ה מי שנדר וכו' וכן מוכח נמי ממאי דפריך תלמודא לעיל דף ל"א ע"ב מתני' דהיו מהלכין בדרך דאיירי בנזירות טעות אהקדש טעות וכן מוכח נמי ממתניתין לעיל דקאמרי ב"ה לב"ש אי אתם מודים שהוא הקדש טעות ועיין בזה בחידושינו לקמן דף ל"ג ע"א בד"ה כתבו עוד התוס' וכו' וכן נמי התפסה דמיא לתמורה כמ"ש ה' מש"ל ז"ל פ"ז מה' ערכין דין ל"ד וי"ל דאין ה"נ אלא דניחא ליה טפי למילף תמורה ממש והקדש ממש מתמורה ממש והקדש ממש ולא מנזירות והתפסה ודו"ק: שם לב"ה נמי וכו' אבל היכא דמתעקר עיקר הקדש וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ו מה' ערכי דין ל"ד שתמה בסוף דבריו על ה' קרית ספר וז"ל ורואה אני שהדברים ק"ו ומה התם דחל הקדש שעה א' אפ"ה אמרת דאם נשאל על הא' תצא התמורה לחולין וכו' עכ"ל ויש לתמוה עליו דהיכי סובר ה' דאפי' חל ההקדש על הא' שעה א' קאמרי ב"ה תצא התרומה לחולין שהרי ב"ש גופייהו דקאמרי תצא ותרעה בעדר היינו דוקא משום שלא חל הנזירות אפי' רגע א' וכמ"ש התוס' לעיל דף ל"א ע"ב ד"ה נשאל לחכם וכו' וז"ל ונמצא שלא חל עליו נזירות אפי' רגע א' וכו' עכ"ל וכן נמי בדבור שאחריו בסוף דבריהם כתבו וז"ל ואפי' לר"א נראה דלא דמי דהתם הנדר חל רגע אחר אבל הכא וכו עכ"ל אלמא דלב"ש גופייהו היכא דחל ההקדש על הא' שעה

א' לא אמרינן תצא השנייה לחולין וכיון דמדב"ש נשמע לב"ה א"כ נשמע נמי דלב"ה גבי תמורה דהיכא דחל ההקדש על הא' שעה א' לא אמרינן תצא התמורה לחולין מיהו על התוס' גופייהו ק"ל דאיך כתבו דהיכא דחל הקרש על הא' שעה א' ונשאל על הא' לא אמרינן תצא השנייה לחולין שהרי משנה שלימה שנינו לעיל ריש פ"ד דף ך' ע"ב שזכרנו לעיל דקתני מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני הותר הא' הותר השני אלמא אע"ג דחל הנדר על הא' שעה א' אפ"ה כשנשאל הא' הותר השני ונזירות והקדש כי הדדי נינהו כמו שהוכחנו לעיל ונראה במה שיש לדקדק עוד דלפי חילוק התוס' שכתבו ואפי' לר"א וכו' התם חל רגע א' וכו' א"כ מאי פריך תלמודא לעיל דף כ"א ע"ב עלה בהך מתני' ואי ס"ד מעקר עקר תפוק לחולין והוצרך לאוקמה כר"א הקפר כמ"ש התוס' ומאי פריך דהא כיון דחל עליו נזירות שעה א' לכך חל הקדש ואמרינן תמות ולכן נראה דוקא לר"א הקפר הוא דמהני חילוק זה היכא דחל שעה א' וכו' משום דאיכא תרתי לטיבותא צריכה כפרה וגם חל נזירות שעה א' ולכך בצירוף שניהם אמרינן חל הקדש על הבהמה והשתא ניחא דברי ה' מש"ל דגבי תמורת הקדש מהני חל שעה א' דדוקא גבי נזירות משום דאיכא חטא היין הוא דמהני חל שעה א' וכן נמי ל"ק על התוס' ממתני' לעיל דריש פ"ד דקתני גבי נזירות הותר הראשון היתר השני דאעפ"י דאיכא חט היין וחל שעה א' י"ל דהך משנה רבנן היא ולא ר"א הקפר ודו"ק כנ"ל:

ודע שהוק' לי לדעת הכ"מ והלח"מ פ"ו מה' הנז"ל שהבינו בדברי רבינו דהיכא דהתפיס חולין בקודש חלה ההתפסה אפי' בטעות ע"ש דלפ"ז ע"כ אין שאלה בהתפסה וזה הפך הך משנה דריש פרק מי שאמר שזכרנו דקתני הותר אחרון וכו' אלמא דיש שאלה בהתפסה וצ"ע ועיין לחידושינו לעיל ריש פרק מי שאמר ודו"ק:

שם מה למעשר שכן אינו קדוש בכונה ופירש"י תאמר בהקדש הואיל וכל מעשה שלו אינו אלא בכונה לכך אין טעותו הקדש וכו' משמע מה שקדוש בכונה היא הגורמת דאינו קדוש בטעות והא דמסיק ר' שימי ק"ו וכו' אע"ג דאדרבא היא הנותנת י"ל משום דמצו משיבין ב"ש דלא אמרינן היא הנותנת אלא אדרבא אמרינן ק"ו וכו' ולולי פירש"י היה אפשר לפרש הא דפריך מה למעשר וכו' אינו פירכא ממש דהיא הגורמת אלא ר"ל כיון דלענין כונה אינן שוים א"כ גם לענין טעות נימא דאין שוין ולא ילפינן ממעשר ולזה קאמר דמדין ק"ו הוה ילפינן וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה ואי ר' יוסי עשרה בטהרה ועשרה באיסור וכו' כצ"ל ולא גרס' חמשים חמשים כמ"ש בגיליון דא"כ מאי צריך להשלים עד מאה הלא נשלם נדרו כיון דימי האיסור עולין לו מן המניין מיהו לא ידענא מאי קושיא מר' יוסי דהא ר' יוסי לא קאמר דיו

שלשים אלא לענין דא"נ לסחור כל אותן הימים שעבר אלא שלשים כסתם נזירות סגי למקנסיה אבל מ"מ צריך להשלים עד מאה כמו שנזר ובספר אורח מישור ז"ל כתב דר"ל דר' יוסי בברייתא סבר דיו שלשים ואח"ך נזקקין לו אבל במתניתין אין נזקקין לו עד שישלים נדרו עד מאה את"ד יע"ש ולא ידעתי היכא רמיזא במתני' דאין נזקקין לו עד שישלים מאה אימא דאין ה"נ בשלשים סגי כר' יוסי ותו קשה להפך אימא דר' יוסי לא קאמר בשלשים סגי אלא משום דס"ל דאותן ימים אין עולין לו וצריך למנות ימים אחרים והילכך בשלשים סגי למקנסיה אבל מתני' דס"ל עולין לו מן המניין לכך אין נזקקין עד שישלים המאה ותו כיון דמתני' ס"ל עולין לו מן המניין ולא קנסי' ליה לסתור אותן הימים פשיטא דלא קנסינן ליה נמי דאין נזקקין לו להתירו עד שישלים המאה דדוקא היכא שאחר שנשאל להחכם ואסרו וא"ל שימנה ימים אחרים כנגד אותן ימים שנהג היתר והוא עבר ולא נהג ימים אחרים באיסור ורוצה לישאל פעם אחרת להחכם להתיר נדרו אז אמרינן אין נזקקין לו להתירו בפעם שנייה מפני שפשע ולא קיים הקנס וכן משמע מדברי הרמב"ם פ"ד מה' נזירות דין י"ד ודין ט"ו ע"ש ודו"ק:

ואגב אבאר דברי רבינו שכתב בדין ט"ו וז"ל ואם לא נהג איסור בעצמו אין נזקקין לו. כלל עכ"ל וצריך להבין לאיזה תכלית נקט רבינו תיבת כלל והראב"ד כתב עליו וז"ל אין נזקקין לו פי' אם בא לישאל על נדרו אין מתירין לו עכ"ל ולכאורה שהוא דבר פשוט דר"ל דאין נזקקין להתירו וכבר כתב עליו הכ"מ ז"ל שהוא פשוט אבל נראה לע"ד דרבינו דנקט כלל בא לשלול פירש"י בסוף פ"ב דנדרים שכתב וז"ל אין נזקקין לו לפתוח בחרטה ע"ש דמשמע דוקא שאין החכם נזקק לו למצוא פתח לנדרו אבל אם הוא עשה פתח לעצמו אין ה"נ שיתר לו החכם ולזה דקדק רבינו לכתוב אין נזקקין לו כלל ר"ל בין לפתוח לו פתח בין להתיר לו בלבד ולזה נתכוון הראב"ד משום דהוקשה לו תיבת כלל ולכך כתב פי' אם בא לישאל וכו' ר"ל אפי' לישאל לבד אבל יש לו כבר פתח וראיתי להרדב"ז בס' יקר תפארת פ"ד מה' נזירות שכתב וז"ל כתב הראב"ד אם בא לישאל וכו' כוונתו לבאר מלת אין נזקקין לו דלא תימא למצוא פתח לנדרו אבל אם פתח פתח לעצמו מתירין לו קמ"ל דאין מתירין לו כלל וזה דעת רבינו אלא שתפס לשון הברייתא כדרכו עכ"ל כצ"ל ע"ש והנה מתוך דבריו שכתב וזה דעת רבינו וכו' נראה דלא הוה גריס תיבת פי' בדברי הראב"ד דא"כ הרי הראב"ד גופיה קא מפרש הכי בדברי רבינו ומדכתב נמי אלא שתפס לשון הברייתא כדרכו משמע דלא הוה גורס בדברי רבינו תיבת כלל ולפ"ז נמצא דהראב"ד קא משיב על רבינו כדרכו מפני שלא ביאר תיבת כלל והרדב"ז השיב עליו דאין ה"נ דזה דעת רבינו ומה שלא הזכיר חיבת כלל מפני שתפס לשון הברייתא ודו"ק:

ולולי פירש"י נראה לפרש דהכי פריך דמשמע דר' יוסי לא ס"ל דאותן ימים אין עולין מן המניין אלא בנזירות מרובה כיון דלא איירי אלא בנזירות מרובה כדקאמר דיו שלשים אבל במועטת מודה דעולין לו כמתניתין ולכך פריך קושיא נזירות מרובה משום דמשמע ליה מתניתין סתמא קתני ולזה משני כאן בנזירות מרובה וכו' פי' מתני' במועטת דוקא וה"ה דה"מ לשנויי נמי גם לרבנן דמתני' במועטת ורבנן במרובה אלא דעדיפא מינה משני כי היכי דהוי מתני' ובריייתא סתמא מיירי בין מרובה בין מועטת ודו"ק:

בא"ד ל"א והכי תניא בתוספתא וכו' ביאור דברי רש"י עיין לה' זרע יצחק זצ"ל הנדפס עם ספר בני יוסף ז"ל בליקוטיו למסכת נזיר ועיין מה שיישב דעת רבינו בפי' ל"א דרש"י וכ"כ הרדב"ז בס' יקר תפארת פ"ד מה' נזירות ומה שהק' ה' זרע יצחק ז"ל דלא קימ"ל דכל בד"א לפרש אלא גבי רבי יודא ולא שאר תנאים מדנקטו ר' יודא ע"ש כן הקשה ה' יד מלאכי ז"ל על הרדב"ז שזכרנו סי' אי"ש ע"ש ולדידיה יותר ק"ל דבהדיא אמרינן בפרק מרובה דף נ"ט ע"א על בד"א דקאמר התם ר' יוסי בברייתא דפליגי ע"ש וצ"ע:

שם ד"ה ה"מ וכו' אבל אם הפריש בהמה וכו' וחזר ואמר וכו' ושוב טעה וכו' עכ"ל אינו מובן דאין זה ענין לשמעתין ואינו אלא ענין תפוס לשון ראשון או אחרון דהכי תנן פ"ה דתמורה דף כ"ו ע"ב ע"ש ותו תחלה כתב וחזר ואמר וכו' משמע דחזר בו ואח"ך כתב ושוב טעה וכו' אבל פי' התוס' דף ל"ג ע"ב נכון הוא והכי משמע פשטא דש דשמעתא ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ק מה' תמורה דין ב':

שם ד"ה וא' עשר וכו' עשיתי לרבות את כולן וכו' עכ"ל משמע מתיבת עשירי מרבינן אבל בסוף פ"ק דתמורה דף י"ג ע"ב ד"ה לפי וכו' פירש מתיבת וכל מרבינן ועיין בזה לחידושינו פרק בקרא דבכורות דף ס"א ע"א ודו"ק:

שם ד"ה אמר מר וכו' אבל לשון ירושלמי וכו' עכ"ל משום דס"ל דלא שייך לומר אמר מר על המשנה וכן משמע שכן דעת התוס' סוף פ"ב דנדרים דף ך' ע"א ד"ה אמר מר וכו' שכתבו לשון נדרים משונה ע"ש וכונתם משום דגרסי התם אמר מר על המשנה וכן ראיתי במקובצת לקמן פרק בתרא דף ס"ב ע"ב ד"ה אמר מר וכו' וז"ל מתני' היא וכ"ה לשון נזיר משונה עכ"ל ועיין לחידושינו שם ועיין להרב אורח מישור ז"ל שהק' דמוכח מכמה דוכתי דאמרינן אמר מר על המשנה ע"ש:

שם ד"ה דהקדש בדעתיה דמכי וכו' שאינו קדוש אלא בכונה לדעת בעלים וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ לר' חסדא נמי דאמר טעותו וב"ש כונתו קשה ג"כ דהיכי ילפי ב"ש הקדש ממעשר דהא הקדש בדעת תליא מילתא ולא בטעות וי"ל דמ"מ כיון דשוין לענין כונה א"כ נימא דשוין ג"כ לענין טעות אבל לר' נחמן כיון דאינן שוין לענין כוונה א"כ גם לענין

טעות נמי נימא דאינם שוין אלא כל חד ליקום אדוכתיה דהקדש בכונה תליא ומעשר בטעות תליא מילתא ודו"ק:
בא"ד אבל מעשר בחושבנא תליא אפי' בטעות וכו' עכ"ל נראה להגיה דוקא במקום אפי' דהא אליבא דר' נחמן קיימינן בטעותו ולא כונתו ודו"ק: בא"ד וקשה לר' נחמן עכ"ל אבל התוס' דף ל"ג ע"ב כתבו דל"ק לר' נחמן דאיכא למימר דב"ה חד מתרי טעמי נקטו ע"ש וכ"ה בהדיא בירושלמי כדברי התוס' וכ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ח מה' בכורות דין א' אבל רש"י לא ניחא ליה לפרש כן דא"כ ה"ל לתלמודא לבאר ולא למשחק וק"ל:

דף לב:

גמ' אמר רבא שטפוהו רבנן לר"א וכו' כתב הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל ומאמר חכמים כשחרב ב"ה אינו נזיר וכו' נמשכו בזה המאמר אחר דעת ר"א וכו' עכ"ל ע"ש ודבריו תמוהים דר"א קאמר אפי' בנולד א"ץ הפרה אבל רבנן דקאמרי אינו נזיר דוקא משחרב ב"ה דהוי עבר ולכך א"ץ הפרה אבל בנולד ס"ל דהוי נזיר דהיינו דצריך הפרה וכבר נתעורר בו הלח"מ ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ב' ועור כתב דרבינו בחיבור אינו מפרש כן דא"כ מתני' הוי כר"א דחכמים נמי סברי כמותו וכיון דלא קימ"ל כר"א איך פסק כמתני' את"ד ע"ש ולע"ד אפשר לומר דכונת רבינו בפי' המשנה דכתב נמשכו אחר דעת ר"א אינו ר"ל דסברי כר"א ממש לגמרי אלא ר"ל לקחו סברת ר"א דאמר גבי נולד א"ץ הפרה וסברוה גבי עבר דהיינו משחרב ב"ה אבל בנולד פליגי דר"א א"ץ הפרה ורבנן צריך הפרה ולכך הוי נזיר וזהו פי' שטפוהו דאמר תלמודא ודו"ק:
ומ"ש עוד הלח"מ וז"ל ונראה דרבינו לית ליה טעמא דהר"ן אלא טעמא משום דהוי כאילו פי' בהדיא וכו' וזה דלא כהרב ב"י וכו' עכ"ל נראה דהלח"מ סובר דע"כ דהר"ן לא ס"ל ה"ה נמי ההוכחה מהניא כאילו פי' להדיא אלא ס"ל דההוכחה לא מהניא לא דוקא עד שיפרש להדיא משום דסובר דכונת הר"ן שהוק' לו מאי שנא גבי אשתו קתני מתני' שאמר בפי' שגנבה כיסי ומאי שנא גבי אביו לא קתני מתניתין שאמר בפי' בשעת הנדר שלא גנב הוי נדר ואהא תירץ דגנב אביו שאמר אח"ך לא נתכונתי על אבי לכך א"ץ שיאמר בפי' בשעת הנדר כיון דקאמר שלא היה דעתו מעולם על אביו אבל גבי אשתו שאמר אח"כ נתכונתי להדירה אלא על דעת שגנבה כיסי לכך צריך שיאמר בפי' בשעת הנדר כיון דלהדירה נתכוון והשתא אי ס"ל להר"ן ז"ל דההוכחה מהניא מאי קשיא ליה כלל דודאי גבי אביו אינו צריך שיפרש כיון דאיכא הוכחה דמסתמ' אינו אוסר על אביו ואמאי הוצרך לחלק בין נתכוון ללא נתכוון ועיין למהרימ"ט ח"ב סי' כ"ז דף כ"א ריש

ע"ג שרצה לפ' הכי כונת הר"ן והוק' לו קושיא זו על הר"ן ע"ש והילכך מכח קושיא זו ס"ל להלח"מ דלהר"ן ההוכחה לא מהניא ולכך כתב דרבינו לית ליה טעמא דהר"ן דמתני' דלא קתני גבי אביו שאמר בפי' טעמא הוא משום דלא נתכוון לנזירות אלא טעמא דמתני' דלא תני שאמר בפי' משום כיון דאיכא הוכחה הוי כאילו פי' בהדיא והוי דומיא דגנבה כיסי שאמר בהדיא וכן הכא נמי גבי נגנבה בהמתו איירי באופן דאיכא הוכחה ולפי דברי הר"ן דהטעם הוא משום שאמר לא נתכונתי אבל ההוכחה לא מהניא ק"ק א"כ מאי אירייא אביו דקתני אפי' אחר נמי לא חל הנדר כיון דאמר לא נתכונתי עליו וכבר נתעורר עליו בקושיא זו מהרימ"ט ז"ל ויש לתמוה על הלח"מ שלא הרגיש בזה ואפשר משום דאיכא למימר אין ה"נ אלא אורחא דמילתא דקתני דמסתמא על אביו הוא דשכיח שיאמר לא נתכונתי עליו ועיין עור לה' מחנה אפרים ז"ל בנימוקיו להרמב"ם פ"ב מה' נזירות שרצה לתרץ על קושית הלח"מ וז"ל נ"ב ל"ק דכל גבי נפשיה נאמן לומר סבור הייתי כן אבל לאחריני לא וצריך הוכחה עכ"ל ע"ש:

ומיהו ה' מהרימ"ט פי' כונת הר"ן בע"א ולעולם דס"ל דהוכחה מהניא ע"ש באורך ואפשר דכ"ה נמי דעת הכ"מ ז"ל ולכך כתב דרבינו אית ליה טעמא דהר"ן ועוד נראה דכונת הר"ן שכתב וטעמא דמילתא וכו' כונתו לומר אמאי הוי מוטעה בעקר הנדר ולזה כתב מפני שלא נתכוון על אביו ושוב כתב ומש"ה וכו' ר"ל ומש"ה דהטעם הוא דהוי מוטעת משום שלא נתכוין על אביו הילכך גבי גנבה את כיסי דנתכוין להדיר הילכך בעינן עד שיפרש הוא דהוי מוטעה ואין ה"נ דה"ה דההוכחה הוי כמו פירש אלא נקט לישנא דמתני' דקתני פירש אבל גבי אביו דלא נתכוון הילכך לא צריך לא פירוש ולא הוכחה ודו"ק:

ועוד נראה דכונת הר"ן שכתב גבי אביו משום ך שלא היה דעתו מעולם על אביו אינו ר"ל מפני שאמר כן אלא ר"ל כיון דאיכא הוכחה זו דמסתמא שלא היה דעתו על אביו לכך א"ץ שיאמר בפי' וכן נמי מ"ש גבי גנבה כיסי כיון דלהדיר אשתו נתכוון וכו' אינו ר"ל מפני שאמר להדיא נתכונתי אלא ר"ל כיון דליכא הוכחה דילמא להדיר אשתו נתכוין לכך צריך שיאמר בפי' ואין ה"נ דאם איכא הוכחה נמי מהני וא"כ גבי נגנבה בהמתו נמי איירי כגון דאיכא הוכחה וכמ"ש הלח מ וא"כ נמצא קושית מהרימ"ט עצמה שהק' על הר ן הוא תירוץ הר"ן גופיה ולפ"ז אין ה"נ דגם להר"ן אביו דקתני בדקדוק דוקא אביו משום דאיכא הוכחה וה' מהרימ"ט הקשה דגבי נגנבה בהמתו אין הדבר מוכיח כ"כ מי ליכא מי שנודר ע"מ לקנות בהמה מן השוק דמסתמא לא אמר ה"ז לנזירותי דהא הפריש בהמתו סתמא קתני את"ק ע"ש ונראה דרש"י במתני' הרגיש בזה שכתב וז"ל בד"ה והלך להביא בהמתו שהפריש לנזירותו וכו' עכ"ל הר"י שפירשה דאיירי שהפריש

לנזירותו וכן נמי ההיא דמשחרב הבית אינו נזיר איכא הוכחה נמי דמסתמא ודאי אילו ידע שחרב לא היה נוזר שיהא כל ימיו מקולקל דלא מצי להביא קרבן ויהא כל ימיו אסור ביין ובתגלחת ומיהו לדעת התוס' ניחא שפירשו גבי נגנבה בהמתו אינו נזיר ומתיר לו החכם וה"ה דכונתם נמי על ההיא דסיפא ג"כ דמשחרב ב"ה וכו' דמאי שנא אלא שראיתי למהרימ"ט שהביא דברי התוס' שכתבו גבי נגנבה בהמתו דמתיר לו החכם ואח"כ כתב וז"ל ובסיפא דמשחרב ב"ה אינו נזיר פי' שם התוס' דנזירות בטעות ולא חל מעיקרא נדר זה והשתא קשה לטעמו של הר"ן וכו' עכ"ל כנראה דסובר דגבי סיפא דמשחרב ב"ה שינו התוס' טעמם וס"ל דאינו צריך שאלה ומש"ה הקשה מינה על הר"ן ולא ידעתי מנ"ל זה בכונת דבריהם ותו דא"כ מאי שנא נגנבה מהך דחרב ב"ה וצ"ע:

עוד ראיתי לה" מהרימ"ט ז"ל בתחילת דבריו דף כ"א סוף ע"ב שהביא מתני' דקונם אשתי שגנבה את כיסי וכו' וכתב וז"ל ומרישא דמתני' משמע דוקא לפי שאמר גנבה את כיסי הא אם לא אמר כלום אע"פ שאח"כ אמר לא אמרתי אלא על דעת שגנבה כיסי חל הנדר שפיר וכן משמע מדברי התוס' שכתבו אין לפ' אם גנבה דהא פשיטא שלא חל הנדר וכן מוכח מדברי הר"ן וכו' עכ"ל ודבריו סתומים במ"ש וכן משמע מדברי התוס' וכו' דמהיכן משמע מדבריהם דוקא פי' אבל אם אח"כ אמר לא מהני ותחילה צריך לבאר כונת התוס' ולכאורה דכונתם אין לפרש אם לשון תנאי אלא לפי שגנבה שהוא נתינת טעם וצ"ל משום דלשון אם גנבה כיון דהוי לשון תנאי הילכך פשיטא וכו' אבל אי אמר לפי שגנבה איכא למימר דאינו אלא סניף בעלמ' ובין הכי ובין הכי נתכוון להדירה וא"כ צריך להבין כונת ה' מהיכן משמע מדבריהם. דוקא פי' וכו' שהרי לא נגעו ולא פגעו בדיוק זה כל ואפשר דכונתו דלא תימא דאימא מתני' גופא דקתני שגנבה כיסי אינו ר"ל שאמר כן בשעת הנדר אלא מתני' נקטה המכוון שאח"כ אמר לא אמרתי אלא על דעת שגנבה כיסי ולכך מייתי ראייה מהתוס' דע"כ אינם מפרשים הכי דא"כ לא מקשו מידי וזה דוחק מאד בכונתו דמשמע דמביא ראייה מהתוס' דמדייקינן דוקא פי' וכו' לא לאפוקי פי' אחר במתני' ונראה דכונתו כיון דהתוס' הקשו קושית פשיטא ולא ניחא להו דליתני מתני' מילתא דפשיטא א"כ ע"כ דס"ל דמתני' דוקא קתני לפי שפי' בשעת הנדר גנבה כיסי דאל"כ אכתי תיקשי להו פשיטא כיון דאפי' אח"כ אמר מהני כ"ש כשאמר בשעת הנדר כנ"ל כונתו וקצר ה': כל זה לשיטת ה' שהבין כונת התוספות ששללו שאמר אם וכו' ונראה משום שהרב גורס בדברי התוס' אין לפרש אם גנבה וכו' וכ"ה מועתק בלשונו אבל הנוסחא שבידינו בדברי התוס' היא אין לפרש שפירש אם גנבה וכו' וא"כ בפשיטות יש לפרש כונתם ששללו דלא תימא דאיירי שפי' כן בשעת

הנדר דא"כ פשיטא כיון דבטל הטעם שבשבילו נדר אלא מתני' נקטה המכוון ולעולם דמיירי שלא פי' בשעת הנדר אלא שאח"ך אמר על דעת שגנבה כיסי נדרתי ותיבת אם דנקטו לאו דוקא לא שיטפא דלישנא דרישא דמתני' נקטו דקתני אם שתיתי וכו' וא"כ אדרבה ס"ל להתוס' סברת מהרימ"ט והפך דברי הר"ן כנ"ל:

ודע שאחר כמה ימים ראיתי לה' מחנה אפרים ז"ל בהל' נדרים סי' ו' דף יו"ד ע"ג ד"ה אמנם וכו' שכתב וז"ל והייתי יכול לומר אילולי דברי הר"ן דכל היכא דטעין תנאי היה בלבי ואדעתא דהכי נדרתי ה"נ דשרי ואע"פ שלא פי' בשעת נדרו וכן נראה מדברי הרשב"א בתשו' וכו' ומתני' דהכתה את בני דאצטריך לפרושי איירי בסתם דלא טעין מידי ואע"פ כן כל שאמר שהכתה את בני או שגנבה כיסי הוי כאילו פי' מעיקרא ואמר אם הכתה דהוה ס"ד לומר דלשון זה אינו תנאי ואפשר דדברים אחרים ג"כ היו בינה לבינו ופי' אחד מהם קמ"ל דלשון זה הוי כאלו התנה וכו' עכ"ל ומעתה זהו כונת התוס' שכתבו אין לפרש שפי' אם וכו' ר"ל אלא קמ"ל מתני' אפי' לא פי' אם אלא אמר כמו הלשון דקתני מתני' הוי כאילו התנה ופי' אם ונראה דלאו דוקא אם אלא ה"ה נמי הוי כאילו אמר לפי שגנבה וכו' דלשון אם ולשון לפי כי הדדי נינהו ומ"מ הוצרך ה' מחנה אפרים ז"ל לומר דאיירי בסתם דלא טעין מידי אח"כ משום דאי טעין אח"כ אכתי מאי קמ"ל מתני' שהרי כיון דאפי' לא פי' כלום בשעת הנדר מהני כ"ש כשפי' הכתה את בני ובא לפרש דבריו אדעתא דהכי נדרתי לזה הוצרך לומר דקמ"ל אפי' לא טעין אח"כ מידי אמנם ה' מהרימ"ט ס"ל דמתני' איירי בדטעין אח"כ אדעתא דהכי נדרתי לכך כתב וכן משמע מהתוס' דוקא פי' וכו' דאל"כ מה תירצו אכתי קשה פשיטא וכו' וכמו שפירשנו כונתו ודו"ק:

עוד ראיתי להלח"מ שהק' לדעת רבינו אמאי קאמ' בגמ' שטפוהו רבנן לר"א אימא דה"ז נזיר היינו בלא שאלה אבל אם בא לישאל מפירין לו ותירץ דאי דרישא בהתיר חכם סגי א"כ התיר נחום המדי נמי סגי את"ד ע"ש באורך ותירוצו תמוה דאימא דנחום המדי התיר בלא שאלה כלל וזהו טעותו וכמו שכן דקושטא דהכי הוא לפי דברי רבינו בפי' המשנה שהביא הלח"מ גופיה וראיתי למהרימ"ט שהקשה קושיא זו של הלח"מ ותירוצו מדוייק בזה והוא דע"כ טעות נחום המדי משמע ליה לתלמודא דנזיר דקאמר היינו אין לו התרה כלל דאי בהתרת חכם סגי דילמא הוא התירן את"ד ר"ל מנ"ל לחכמים לחלוק עליו דילמא הוא נמי התירם התרת חכם ומיהו אחר המחילה אינו נוח לי דילמא שמיע להו לחכמים שנחום התירם בלא התרת חכם כלל ועיין כיוצא בזה. בחידושינו לפ"ב דקידושין דף ל"ה ע"ב ד"ה כל מצוה וכו' ודו"ק: עוד תירץ מהרימ"ט וז"ל א"נ היו אפשר

להתירן בשאלה ומדקאמר וכשבא הדבר לפני חכמים משמע שלא היה להם תיקון את"ד ע"ש פי' משום דא"כ ה"ל למתני' לבאר ולהודיענו דחכמים התירום אלא משמע שאסרום ולא התירום ואחר מחילה רבה תמהני עליו איך יתכן לומר דמתני' דקתני נזיר דר"ל אין להם תיקון שהרי הא ודאי דיש להם תקון בתנאי נולד כדקאמר רבא להדיא פותחין בתנאי נולד וא"כ אמאי אסרום ולא התירום בתנאי נולד אלא ע"כ צ"ל דמאי דקתני נזיר אינו אלא לאפוקי נחום משום דקים להו לחכמים דהתירם נחום בלא תנאי נולד ולכך קאמרי ליה דהוי נזיר פי' עד דאיכא תנאי נולד וא"כ ה"נ נימא דר"ל עד דאיכא שאלה:
ואפשר עוד לומר הא דלא קתני מתני' דהתירום בתנאי נולד משום דלא מיירי מתניתין שבאו הנזירין עצמן לפני חכמים אלא בני אדם אחרים סיפרו לחכמים מעשה דנחום ואמרו חכמים דנחום טעה בענין פותחין בנולד אבל אין ה"נ אם באו הנזירין עצמן לפני חכמים היו מתירין להם בתנאי נולד וא"ל ה"ה נימא דהיו מתירין להם בשאלה . ובזה ניחא מאי דאיכא למידק אמאי רבא קבע דבריו בשמעתין הכא ולא במסכת נדרים שהרי הא דאין פותחין בנולד דמייתי הכא אינו אלא אגב גררא ועיקרה במסכ' נדרים ומה גם דנדרים קודמת למסכת נזיר כמ"ש רש"י אלא י"ל משום דאיכא נפקותא לענין פירושא דמתניתין דידן דיש תנא פי' מתני' לפי דברי רבא דר"ל שבאו בני אדם אחרים ולא אותן הנזירין עצמן כפשטא דמתני' וחריף. ומיהו בלא"ה יש ליישב לפי הגי' שהעתיקו התוס' לעיל אמר רבא שטפוהו רבנן וכו' וכ"ה במקובצת וא"כ אגב נקט לאידך מילתא דרבא הכא איך שיהיה נמצא דהדרא קושיא על רבינו אמאי קאמר שטפוהו רבנן לר"א נוקמא כר"א ומאי דקתני נזיר ר"ל וצריך שאלה דהתירוצים של הלח"מ ומהרימ"ט אינם מתיישבין כדכתי':
עוד איכא למידק על רבינו דבפ"ו מה' שבועות דין י"ב פסק דאין פותחין בנולד והשמיט למימרא דרבא דאמר פותחין בתנאי נולד ולא ידעתי למה כיון דמימרא מפורשת בלי חולק ושמעתי שהרב ב"י י"ד סי' רכ"א נתעורר בזה והניח בצ"ע וכעת לא היה בידי ולישב כל זה נלע"ד דרבינו מפני שהוק' לו האי קושיא בפשטא דשמעתא דאמאי שטפוהו רבנן לר"א דנימא דנזיר דקאמר ר"ל צריך שאלה כמו שהק' הלח"מ וה' מהרימ"ט ולכך מכח קושיא זו ס"ל כמו א"נ שכתב מהרימ"ט ז"ל משום דמשמע ליה לתלמודא דמתני' משמע שאין להם תיקון והוק' לו ע"ז מהך דרבא דאמר פותחין בתנאי נולד אלמא דיש להם תיקון כמו שהקשינו ומכח קושיא זו ס"ל לרבינו דע"כ חדא רבא וחדא רבה ופליגי אהדדי דמ"ד שטפוהו רבנן לר"א ע"כ דס"ל דמתני' משמע דאין להם תיקון ולכך קאמר שטפוהו וכו' וע"כ דלא ס"ל פותחין בתנאי נולד אבל מאן דאמר פותחין בתנאי נולד

ס"ל דמתני' דקתני נזיר ר"ל וצריך תנאי נולד וא"כ ה"נ דר"ל וצריך שאלה ואתייא כר"א ולא אמרינן שטפוהו וגורס רבינו דרבא הוא דאמר שטפוהו ופסק כותיה דבתראה הוא והילכך השמיט הך דינא דפותחין בתנאי נולד משום דלא קי"ל הכי ובזה א"ש טפי הא דמייתי תלמודא למימרא דרבא דפותחין בתנאי נולד הכא ולא במסכת נדרים משום דקאי אבר פלוגתיה דאמר שטפוהו וכו' כנ"ל נכון לדעת רבינו והוא כפתור ופרח ואין לחוש על המסדר רבה בתר רבא אע"פ דרבה קדמון דכה"ג כתב התי"ט פ"ק דמכות משנה ז' ד"ה ר"ש אומר וכו' משם התוס' ע"ש ואע"ג דמדברי התוס' לעיל סוף פ"ד דף ל' ע"ב ד"ה בעי רבא משמע דראוי להקדים הקדמון כמ"ש בחידושינו שם היינו משום דהיכא דאיכא לשנויי משנינן וכן משמע מתוך לשון התוס' פ"ק דבכורות דף ג' ע"א ד"ה ר' חסדא שכתבו וז"ל אפי' גי' רבא לפי שהוא בתר ר' חסדא וכו' עכ"ל משמע דלרבותא בעלמא אמר וכו' שדבריהם תמוהין בזה עיין לחידושינו שם ודו"ק:

עוד ראיתי למהרימ"ט שהק' על דברי התוספות שכתבו גבי נגנבה בהמתו דמתיר לו החכם וז"ל וק"ק דאטו אם עד שלא נגנבה אמאי נזיר אמאי אין מתירין לו הא גניבה מילתא דשכיחא היא טפי מעניות דא דאמרינן דשכיחא ובגמ' אמרינן שטפוהו רבנן לר"א ואוקמוה בשיטתייהו ותנן פותחין בנולד איכא למימר דאסיפא קאי דתנן וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירין מן הגולה ומצאו ב"ה שהוא חרב אמר להם כחום אלו הייתם יודעים שחרב הייתם נוזרין אמרו לאו והתירן נחום וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו כל שנזר עד שלא חרב ב"ה ה"ז נזיר דהא ודאי נולד הוא דלא סבירא דעתיה שיחרב ב"ה בזמן זה ואי קשיא נוקמה כר"א ומאי נזיר דקאמר מר שצריך התרת חכם וי"ל דמשמע ליה מטעותו של נחום המדי היה שלא היה להם התרה כלל דאי בהתרת חכם סגי דילמא הוא התירן א"נ היה אפשר להתירן ומדקאמר כשבא הדבר לפני חכמים משמע שלא היה להם תיקון וכו' עכ"ל כצ"ל ודבריו סתומין במ"ש וז"ל ובגמ' אמרי שטפוהו וכו' איכא למימר דאסיפא קאי וכו' עוד איכא למידק בדברי ה' דאיך הקשה סתם הך קושיא דנוקמא כר"א וכו' שהרי אינה קושיא אלא לדעת רבינו אבל לדעת התוס' שהזכיר ה' גופיה כיון שכתבו אינו נזיר וצריך החכם מתיר לו אינה קושיא וה"ל לבאר לומר בשלמא לפי' התוס' ניחא כמו שביאר הכי הלח"מ ז"ל שלא הקשה אלא לדעת רבינו ואחר העיון נראה כונת ה' שכתב ובגמ' אמרינן שטפוהו וכו' הרגיש דלא תימא דבלא דברי התוס' תיקשי לך בפשטא דשמעתא דע"כ מדאמ' שטפוהו רבנן לר"א ותנן פותחין בנולד משמע דנזיר דקתני מתני' מטעם דאין פותחין בנולד ואין לו שאלה כלל ואמאי הוי נולד הא גניבה מילתא דשכיחא וכו' ולזה כתב דאי לאו דברי התוס'

איכא למימר דבגמרא דאמרינן שטפוהו אסיפא קאי דהא ודאי נולד הוא אבל רישא גבי נגנבה בהמתו דקתני נזיר אין ה"נ דר"ל דצריך שאלת חכם משום דלא הוי נולד ולכך על התוס' הוא דחלה הקושיא ושוב כתב ואי קשיא נוקמא כר"א וכו' ר"ל דאי איכא לפרושי דנזיר דקתני גבי נגנבה בהמתו ר"ל שצריך התרת חכם דלא כדתוס' א"כ עוד היום תיקשי דנוקמא כר"א ומאי נזיר דקאמר דצריך התרת חכם כמו דנזיר דקאמר גבי נגנבה בהמתו ולזה תירץ דמשמע ליה וכו' א"נ וכו' אבל נזיר דגבי בהמתו ע"כ דר"ל דצריך שאלה משום דגניבה שכיחא ולא הוי נולד ולכך על התוס' הוא דתחול הקושיא ולפ"ז צ"ל הא דקתני מתני' וזו טעות טעה נחים וכו' מלת וזו אינה נמשכת למאי דקתני גבי נגנבה בהמתו ה"ז נזיר דההיא לאו מטעם נולד אלא תחלת הענין הוא ע"ד דאמרינן בעלמא את זו דרש ר' פלוני וכו' עיין בסנהדרין פרק הנשרפין דף ע"ח סוף ע"א גבי את זו דרש ר' נחמיא וכו' ובאמת שזה דוחק עצום ועוד דכולי האי ה"ל לבאר ואיך שיהיה נמצא שהרב ז"ל הניח דברי התוס' בקושיא ונראה דל"ק ואשתמיט מניה דברי התוס' דף ל ב ע"א ד"ה מי שנדר וכו' שכתבו בסוף דבריהם וז"ל אבל בנגנבה וכן חורבן נולד דלא שכיח וכו עכ"ל הרי דס"ל להדיא דגניבה חשיב לא שכיח כמו חורבן ולא כמו עניות דאמרינן שכיחא ודו"ק:

רש"י ד"ה שטפוהו וכו' מדקחזינן דלא פליגי עלייהו וכו' דנדרים מקמיה נזיר נשנית וכו' עכ"ל ק"ק דנהי דליכא למימר דילמא איפכא הכא אודיי אודי להו ושם בנדרים חזר ואפליג עלייהו משום דנדרים נשנית קודם אבל מ"מ אימא כיון דכבר פליג בנדרים לא הוצרך לחזור ולפלוג הכא ולעולם דלא חזר בו הכא תו איכא למידק דילמא רבינו הקדוש לא הביא דברי ר"א הכא כי היכי דלהוי מחלוקת בנדרים ואח"ך סתם הכא דקימ"ל הלכה כסתם דודאי דהכא חשיב סתם דמה שחולק נחום לא חשיב מחלוקת כיון דמשוה ליה טועה וכ"ת בלא"ה כיון דקימ"ל יחיד ורבים הלכה כרבים וגם ר"א שמותי הוא ע"כ שמעינן הלכה כחכמים ולא צריכינן לסתם דהכא י"ל דאיכא למימר דהוצרך למסתם הכא לאשמעי' מעי' אי משכחת תנא אחריתי דסבר כר"א ומסתבר נמי טעמיה אפ"ה ליה ליה הלכתא כותיה וכה"ג אמרינן סוף פרק בתרא דיבמות דף קכ"ב ע"א ולולי פירש"י נראה לפי' דתלמודא דייק מלישנא דטעה דקתני מתני' אטו מי שסובר כר"א חשבינן ליה טועה וכי ר"א גופיה מי אמרינן עליו טועה אלא ע"כ הטעות הוא מפני שר"א עצמו חזר בו ונחום טעה וסבר דלא חזר בו ודו"ק ועיין להתוס' פ"ז דברכות דף מ"ז ע"א ד"ה ואמר רב הונא וכו' שכתבו מסברא דנפשייהו כמו שנויא דסוף פרק בתרא דיבמות שזכרנו ע"ש ותימא שלא הזכירוהו וצ"ע:

שם גמ' מי שלא נתקיימו דבריו אמאי הוי נזיר וכו' וה"ה נמי דקשה דמשמע הא נתקיימו דבריו לא הוי נזיר ואדרבא הוי נזיר וק"ק דמאי פריך לפי פירש"י לעיל דף ל"א ע"ב דק"ק הריני נזיר אם זה פלוני דודאי אינו איש פלוני וכו' ע"ש שהרי כיון דקאמר הריני נזיר אם אינו כדברי א"כ שפיר קתני אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו דהיינו אם אינו כדבריו והיכי ר' יודא מגיה המשנה נה אדרבא אינה מתיישבת לפי אותה הגהה ושו"ר לה מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' שנתעורר בזה על פירש"י דלעיל וכן הקשה ג"כ על רבינו בפי' המשנה ובחיבור דמפרש נמי כפירש"י דלעיל ע"ש וכתב משם מהרימ"ט דאין ה"נ דר' יודא אינו מגיה אלא מפרש ע"ש באורך והוא דחוק דא"כ בפשיטות ה"ל לר' יודא לומר מאי לא נתקיימו דבריו דבריו הראשונים וכמו שהרגיש בזה מהרימ"ט עצמו ותו דאכתי קשה לאביי אמאי הוצרך לשנויי בע"א ולא משני כר' יודא שהוא תירוץ פשוט ואתו דברי ב"ה כפשטן וה' מש"ל ז"ל העלה במסקנת דבריו דרבינו גורס גירסא אחרת אביי אמר כגון דאמר לאו פלוני ומאי לא נתקיימו דבריו וכו' וס"ל לרבינו דרב יהודא ואביי פליגי בפי' דמתני' דר' יודא מפרש דנחית לנזירות דהיינו כפי' התוס' ואביי מפרש דלא נחית לנזירות דהיינו כפירש"י ופליגי נמי לענין דינא דלר' יודא מודו ב"ה דבאסמכתא גמורה דאינו נזיר ולאביי הוי נזיר את"ד ע"ש באורך ובאמת שגם זה דוחק עצום הוא בפשט השמועה דכולי האי ה"ל לתלמודא לבאר ולולי דברי ה' נראה דאין צורך לדבריו אלא גם לפי הגי' שכתב לדעת רבינו לעולם דלא פליגי ר' יודא ואביי בפי' דמתני' וגם לא פליגי לענין דינא אלא בין ר' יודא בין לאביי פירושא דמתני' דלא נחית לנזירות כפירש"י וכן נמי בין לר' יודא בין לאביי הוי נזיר לב"ה אפי' באסמכתא גמורה אלא דמה שהוצרך ר' יודא להגיה המשנה משום דס"ל דהנודר לא אמר להדיא תחילה אינו ראובן אלא זהו המכוון מדבריו שאמר הריני נזיר אם זה פלוני כלומר דודאי אינו פלוני וכן נראה מפירש"י לעיל דף ל"א ע"ב שכתב וז"ל הריני נזיר שזה פלוני כלומר הריני נזיר אם זה פלוני דודאי אינו איש פלוני וכו' עכ"ל משמע שזהו מכוון דבריו שאינו איש פלוני ולכך לא ניחא ליה לר' יודא לפרש לא נתקיימו דבריו הראשונים שהרי כיון שלא אמר מידי תחילה דדחיקא ליה לפרש דר"ל לא נתקיימה שפיטתו ששפט בדעתו שאינו פלוני משום דדבריו משמע דברים ממש ומש"ה הוצרך להגיה ובא אביי אחריו לומר איירי כגון דאמר בפירוש מתחילה לאו פלוני וא"כ שפיר איכא לפרושי לא נתקיימו דבריו הראשונים וא"ק להגיה המשנה ודו"ק כנ"ל נכון:

ומיהו זה אינו שוה לי ליישב לפירש"י לעיל שהרי כיון דרש"י גורס בדברי אביי כמו הגי' שהיא קמן כמו שגילה דעתו הכא א"כ קשה כיון דס"ס דלאביי ע"כ דמתני' איירי

כגון דאמר א"נ לאו פלוני וכו' א"כ לא הוה צריך להכי אלא בפשיטות ה"ל לשנויי כגון דאמר תחילה לאו פלוני ומאי לא נתקיימו דבריו דבריו הראשונים אלא אחרונים דלפ"ז א"ש טפי דברי ב"ה כפשטן ומה שנראה לע"ד ליישב לפירש"י הוא דלעולם מתני' איירי שאמר תחילה לאו פלוני בין לר' יודא בין לאביי אלא דמה שהוצרך ר' יודא להגיה המשנה משום דמשמע ליה פשטא דמתני' דקתני לא נתקיימו דבריו קאי אדבריו שנזכרו במשנה דהיינו הריני נזיר אם זה פלוני לא על דבריו הראשונים שאמר תחילה לאו פלוני כיון שאינו מפורש במתניתין וה"ל העיקר חסר במתני' ולכך הוצרך להגיה מי שנתקיימו דבריו ובא אביי אחריו לשנויי דמתני' מיירי כגון דאמר א"נ לאו פלוני וכו' ר"ל דהשתא שפיר איכא לפרושי דלא נתקיימו דבריו הראשונים דקאי שפיר אדבריו שנזכרו במשנה וה"ק אפי' לא נתקיימו דבריו הראשוני' דהיינו שאמ' הריני נזיר שזה פלוני שהזכירה מתני' וגם לפי' התוס' נמי דחזרה הוי א"ש דלעולם דבריו הא' דקתני קאי אדבריו המוזכרים במשנה שאמר הריני נזיר שזה פלוני ומעתה אינו מוכרח לומר דרבינו גורס גי' אחרת כמ"ש ה' מש"ל ז"ל לא לעולם דאית ליה הגי' כמו שהיא לפנינו וס"ל כפירש"י כדכתי' א"נ דאית ליה כגי' התוס' דלא גרסי תיבת נמי ומעתה רבינו פירשה למתני' כתירוץ ר' יודא ולא כתירוץ אביי מדלא העתיק דברי אביי. ובזה ניחא דברי מרן כ"מ ז"ל שהביא שנוייא דר' יודא על דברי רבינו דלפי דברי המש"ל ז"ל אדרבא רבינו פסק כאביי נמצא דרבינו מצי אתי בין לגי' רש"י בין לגי' התוס' ומיהו מכח הכרח אחר ע"כ דרבינו לית ליה גי' התוס' כמו שאכתוב בסמוך דף ל"ג ע"א ברש"י ד"ה אביי וכו' מיהו הא ק"ל לדעת רבינו ולפירש"י לעיל דבלא נתכוון לנזירות א"כ מ"ט דב"ש דאמרי כולן נזירין דהא לא הוי הקדש טעות כיון שלא נתכוון כלל לנזירות וכן הק' מהרימ"ט ח"ב סי' כ"ה ע"ש והיותר ק"ל דברי רש"י לעיל כמ"ש בחידושינו לעיל דף ל"א ע"ב גבי אביי אמר וכו' ע"ש וצ"ע: ודע שראיתי בס' סם חיי סי' ג' דף ג' ע"ג ד"ה נחזור וכו' שכתב שאין דברי הרמב"ם בחיבור כמו שהביא מהרימ"ט אלא אדרבא דמפרש כפי' התוס' ודייק כן מדכתב הרמב"ם ואמר זה הריני נזיר אם יהיה ראובן דמלת זו מורה באצבע שהוא האומר ראובן דאל"כ מילת זו אינה מדוייקת דהל"ל ואמר הראשון וכו' את"ד ע"ש ואחר המחילה אינו נראה דא"כ לא ה"ל להרמב"ם לומר כלל תיבת ואמר זו דמיותרת היא כיון דאיירי בשהאומר ראובן והכי הל"ל ואמר חבירו ראובן הוא והריני נזיר אם יהיה ראובן אלא ודאי ואמר זו קאי אאידך שאמר שמעון הוא ועוד דאי ס"ל להרמב"ם כפי' התוספות אמאי כתב לדברי הנוזרין שאמרו הריני נזיר וכו' אחר שאחד אמר שמעון וחבירו אמר ראובן בפשיטות ה"ל לומר מתחילה תכף כשאמר האחד שזה שמעון אמר

והריני נזיר שזה שמעון וחבירו כשאמר שזה ראובן אמר והריני נזיר שזה ראובן אלא ודאי דהרמב"ם בתחילה כתב מה שנחלקו על אותו אחד שבא כנגדן ואח"כ כתב מה שנזרו משום שכל א' רוצה לאמת דבריו שאינו כדברי חבירו וזה פשוט:

עוד כתב ה' וז"ל גם מדבריו בפי' המשנה ברור מללו שכוותו אינו כמ"ש מהרימ"ט דאם איתא מה צורך להרמב"ם לפרש דמ"ש ב"ה כל מי שלא נתקיים דבריו דר"ל שלא יתקיים מדבריו דבר שיצילהו מן הנזירות הוא המחייבו בנזירות כיון דלפי פירושו א"ש ומרווח דכל שלא נתקיימו דבריו שהיה אומר שהוא ראובן והרי הוא שמעון הרי הוא נזיר א"ו דהאמת יורה דרכו דגם הרמב"ם מפרש המשנה כמו שפירשוה שאר המפרשי' דהיינו שהאומר שהוא ראובן קבל עליה נזירות אם הוא ראובן וכיון שכן לא א"ש מאמר ב"ה שכל שלא נתקיימו דבריו הרי הוא נזיר והוצרך לידחק ולפרש דר"ל יתקיים מדבריו דבר שיצילהו מן הנזירות וכו' עכ"ל כונת ה' ר"ל דאי כדברי מהרימ"ט מה לו להרמב"ם למנקט לשון זה כלל שלא יתקיים דבר שיצילהו מן הנזירות ואמאי לא נקט לשון ברור ומרווח שלא נתקיימו דבריו הראשונים כיון דאיירי שאמר תחילה אינו פלוני ואח"כ אמר הריני נזיר אם הוא פלוני וא"כ אדבריו שאמר תחילה קאי שלא נתקיימו דבריו אבל אי מפרש כפי' התוס' דלא איירי שאמר תחילה מידי לכך הוצרך לידחק לבאר מאי שלא נתקיימו דבריו ר"ל דבר שיצילהו מן הנזירות כלומר שלא נתקיים מדבריו ענין שיצילהו מן הנזירות אלא נתקיימו דבריו שיתחייב בהם בנזירות ואין ה"נ דגם לפי' זה עדיין קשה על הרמב"ם דאמאי הוצרך ר' יהודה להגיה המשנה וכן נמי לפי הדרך שכתב מהרימ"ט דר' יהודא אינו מגיה אלא מפרש ה"נ איכא למימר גם לדרך ה' ז"ל אלא מפני שהוא דוחק כנ"ל כונתו ומ"מ לע"ד נראה דודאי דדוחק לומר דמלת דבר דנקט הרמב"ם ר"ל ענין אלא אדרבא פשט דברי הרמב"ם דבר ממש שיצילהו מן הנזירות דהיינו דבריו הדא הראשונים אלא להתוס' ביאור נקט לשון זה שיצילהו מן הנזירות משום דקושטא הכי הוא דדבריו הא' מצילין אותו מן הנזירות וכן ה' המש"ל ז"ל הבין נמי בפשיטות בדעת רבינו כמו שהבין מהרימ"ט ז"ל פשוט בכונת רבינו ונראה שה' סם חיי לא ראה דברי ה' מש"ל מדלא הזכירו על דל שפתיו:

עוד כתב ה' סם חיי וז"ל ובודאי שיש טעות בדברי הרמב"ם בפי' המשנה וכו' וכן ראיתי להתי"ט שהגיה וגם מדבריו יראה המעיין דלא ס"ל לה' פירושו של מהרימ"ט דלפי דעתו פירושו של הרמב"ם ותירוץ התלמוד הכל הולך למקום אחד וה' בעל תי"ט כתב שהוא פי' אחר עכ"ל כונת ה' דלא ס"ל לתי"ט פי' של מהרימ"ט במה שפי' בדברי הגמ' לדעת

רבינו אבל פי' של מהרימ"ט בדעת רבינו הא ודאי לא מכרעא דאין ה"נ דגם התי"ט ס"ל הכי וק"ל:
תוס' ד"ה ששה וכו' בסוף הדבור אלא משום הרביעי וכו' כצ"ל:

דף לג.

גמ' א"נ לאו פלוני הוא אהוי נזיר וכו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אביי אמר וכו' וחבריה אמר הריני נזיר שאין זה פלוני א"נ פלוני הוא אהוי וכו' כצ"ל והתוס' דף ל"ד ע"א ד"ה אביי אמר כתבו וז"ל כגון דאמר אי לאו פלוני אהוי נזיר וכו' כצ"ל ונמחק תיבת נמי דע"כ דהתוס' לא גרסי תיבת נמי אלא דחזר מדבריו ואמר דוקא אי לאו פלוני הוא אהוי נזיר וכ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' ד"ה והנה וכו' ע"ש:
ודע שראיתי לה' המאירי שמפרש דברי אביי כפי' רש"י דאפי' לא נתקיימו דבריו קאמר ובאופן אחר מפירש"י והוא כגון שאמר שני דברים דהיינו הריני נזיר שזה ראובן ואינו שמעון דהיינו חיוב ושלילה ואם ראובן ואינו שמעון ה"ז נזיר ולא סוף דבר שהוא נזיר כשנתקיימו כל דבריו ר"ל שהוא ראובן אלא אף אם אינו ראובן שנמצא שלא נתקיימו דבריו הראשונים הואיל ומ"מ נתקיימו מו דבריו האחרונים כגון שלא היה שמעון אלא אדם אחר הרי הוא נזיר מצד דבריו האחרוני' הא אם היה שמעון לב"ה אינו נזיר כלל הואיל ולא נתקיימו דבריו כלל את"ד ע"ש ונראה דלפי פי' זה לא גרסינן א"נ אלא הגירסא היא כגון דאמר לאו פלוני ומאי לא נתקיימו וכו' וכמו הגי' שכתב ה' מש"ל ז"ל לדעת רבינו ומפרש לה ה' המאירי דר"ל שאמר ג"כ השלילה דלאו שמעון ומאי לא נתקיימו דבריו הא' הוא החיוב שאמר ראובן ודבריו אחרונים הם השלילה שאמר לאו שמעון ואע"ג שה' המאירי העתיק בלשונו תיבת א"נ נראה דט"ס הוא ודו"ק:
כתבו עוד התוס' וז"ל קמ"ל דתוך כ"ד כדיבור דמי ודבריו אחרונים עיקר עכ"ל נראה דלפ"ז הקדש נמי אם חזר בו תוך כ"ד מהני אותה חזרה ודבריו אחרונים עיקר שהרי נזירות דינו כהקדש כדאמ' לעיל ריש פ"ב דף ט' ע"א לענין שאלה דאמ' כיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות ופירשו רש"י והתוס' דנזירות דינו כהקדש ע"ש וכן מוכח נמי ממאי דפריך תלמודא לעיל דף ל"א ע"ב ממתני' דהיו מהלכין בדרך דמיירי בנזירות בטעות אהקדש טעות ע"ש וכן מוכח נמי ממתני' דלעיל דף הנז' דקאמרי יה ב"ה לב ש אי אתם מודים שהוא הקדש טעות וכו' אלמא דנזירות והקדש שוים הם וכן מוכח נמי מפירש"י לקמן דף ל"ד ע"א במתני' ד"ה ראה את הכוי וכו' ע"ש אבל הרמב"ם

ריש פט"ו מה' מעשה הקרבנות פסק דאין חזרה בהקדש אפי' תוך כ"ד ע"ש וא"כ ה"נ בנזירות ונמצא דהרמב"ם והתוס' פליגי בדין זה ולפ"ז ע"כ דהרמב"ם לית ליה גירסת התוס' ודו"ק:

ודע שראיתי למהרימ"ט ח"ב סי' כ"ג דף י"ט ע"א שנסתפק אם מהני חזרה בנזירות תוך כ"ד ואסיק דמהני ע"ש באורך ואשתמטיה לדברי התוס'. הכא שכ"כ להדיא ומה שיש לעמוד בעיקר דבריו עיין לחידושינו לעיל ריש פ"ב דף ט' ע"א ודו"ק:

שם ד"ה ומאי לא נתקיימו דבריו וכו' לא מבעיא וכו' אלא אפי' לא נתקיימו דבריו הא' וכו' עכ"ל ותיבת אלא ה"פ אינו נזיר באותן שלא נתקיימו דבריהם אלא מי שלא נתקיימו דבריו הראשונים אבל דבריו אחרונים לאפוקי מי שלא נתקיימו דבריו כלל כגון הג' והרביעי והששי מיהו אכתי אינו נוח לי כיון דלא קתני להדיא הראשונים ה"ל העיקר חסר וצ"ע ודע לדעת אביי לפי פירש"י אינו נזיר לב"ה אלא השנים הראשונים והחמישי שאמר שניכם נזירין משום דנתקיימו דבריהם ומיהו לשנויא דר' יהודה אינו נזיר אלא אחד מהשנים הראשונים והג' והרביעי דוקא אבל לדברי התוס' דלאביי חזרה הוי א"כ לאביי נמי אינו נזיר לב"ה אלא אחד מן השנים הראשונים והג' והרביעי כמו לר' יהודא ודו"ק:

דף לד.

רש"י ד"ה מני וכו' ור' יהודא דבר פלוגתיה וכו' דסליק מניה עכ"ל והשאר נמחק וכונתו לתרץ קושית התוס' ד"ה והתניא וכו' ודו"ק: שם ד"ה ראה את הכוי וכו' הקדש בטעות דהוי הקדש וה"ה לנזיר בטעות עכ"ל הא ודאי דבהדיא אית להו לב"ש דנזיר טעות הוי נזיר כמתני' לעיל גבי היו מהלכין בדרך וכו' אלא משום דקושטא הוא דנזיר טעות גופיה מהקדש הוא דילפינן ליה דגבי הקדש הוא דגלי קרא אפי' בטעות כדאיתא ריש פרקין דף ל"א ע"א דילפינן מתמורה ע"ש וכ"ה להדיא בהרע"ב לעיל בהך משנה דהיו מהלכין בדרך דקאמר ב"ה כולן נזירין כתב וז"ל דכי היכי בהקדש בטעות הוי הקדש ה"נ נזירות בטעות הוי נזירות עכ"ל:

שם ד"ה אמר ר' ששת וכו' וחזר ואמר כל נזיריות המתחלקות על כוי וכו' כצ"ל ר"ל כל נזירות שיש עדיין להתחלק על הכוי ולהתפס בו כגון וכו' ולפירש"י נראה דברייתא דקתני ט' נזיריות לא קאי לפרושי מתני' כמו ברייתא דט' נזירים דקאי אמתני' כנראה מפירש"י דהא ע"כ מתני' איירי בגברי טובא דקתני א' מכם נזיר שאין א' מכם נזיר אלא ברייתא מילתא באפי נפשה קתני ומיירי בחר גברא ומתני' ה"ה נמי דה"מ למנקט

המצאה זו עצמה בגברי כגון שאחד אמר הריני נזיר בין שזו חיה בין שזו אינה חיה ואידך אמר בין שזו בהמה בין שזו אינה בהמה וכן הג' בין שזו חיה ובהמה בין וכו' ודו"ק. מיהו קשה אמאי הוצרך לחזור ולומר האי לישנא נזירות הכל עלי דלאיזה ענין חזר ואמר האי לישנא כיון שמפרש ואזיל הריני נזיר בין שזו חיה ובין שזה אינה חיה וכו' ותו קשה איפכא כיון דאמר נזירות הכל עלי ור"ל כל החלוקות הנתפסים בכוי א"כ האי לישנא לחור סגי ואנא ידענא דאיכא ט' ספיקות בכוי ואמאי הוצרך לבאר ולפרט הריני נזיר שזה חיה וכו' כדמשמע מתוך פירש"י ולולי פירש"י נראה דאין ה"נ דלא אמר אלא נזירות הכל עלי ותו לא כדנקט תלמודא א"נ דאין ה"נ דלא אמר האי לישנא נזירות הכל עלי אלא פירש הט' חלוקות להדיא ותלמודא נקט המכוון אבל אי הוה אמר נזירות הכל עלי בלחוד ה"א דעשרה נזירות קבל עליו דהא איכא נמי חלוקה אחרת שאין כלכם נזירים כמ"ש התוס' או שניכם נזירין כמו שאכתוב בתוס' ודו"ק:

והנה התוספות פירשו ראה ט' בני אדם שתפסו עצמן בכוי ואמר הרי עלי כל דין נזירות כולכם וק"ק דא"כ מאי קמ"ל ברייתא דמילתא דפשיטא היא כיון דקבל עליו בההיא ט' נזירות בשלמא ברייתא דט' נזירין מילתא אגב אורחיה קמ"ל דבכוי יש בו ספקות הרבה כמ"ש התוס' ד"ה תני חדא וכו' אבל מאי דקתני ט' נזירות מילתא דפשיטא הוא כיון דע"כ דקאי אט' נזירין שתפסו בכוי א"כ ממילא שמעינן דיש בו ספקות הרבה וא"כ לענין דמאי מקבל ט' נזירות מילתא דפשיטא היא וצ"ע:

שם ד"ה לישנא אחרינא וכו' ובא הג' ואמר הריני נזיר אם כדברי א' מכם וכו' ובא הששי וכו' ובא ט' ואמר הריני נזיר אם הוא כדברי א' מכם וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי לישנא לקח דרך אחר לעצמו חוץ ממתני' ואמאי לא פי' בפשיטות כדקתני מתני' דאחר שהזירו כל הששה בה"ז ואמר הריני נזיר שאחד מכם נזיר והשמיני אמר שאין א' מכם נזיר והט' אמר שכולכם נזירין ונראה דהוכרח לפרש הכי משום דלא קאמר תלמודא משכחת לה כדתנן וכו' כדנקט בסמוך גבי בשלמא שית משכחת לה כדתנן וכו' משמע דס"ל לתלמודא דאיכא נמי המצאה אחרת חוץ ממתני' וע"כ דה"ה דה"מ למנקט לה וחדא מנייהו קתני ודו"ק:

בא"ד ואמר לנו המורה וכו' ודייקא נמי וכו' התוס' דף ל"ג ע"א ד"ה ראה את הכוי וכו' הקשו וא"ת איכפל תנא לאשמועינן כב"ש ולא כב"ה וכו' ע"ש ועדיפא ה"ל להקשות טפי דאיך יסתום דלא כהלכתא ותו דגבי מתני' דלעיל דהיו מהלכין בדרך וכו' קתני מחלוקת ב"ש וב"ה וא"כ איך יסתום הכא אחר המחלוקת דמשמע הלכה כסתם דקימ"ל מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם וק"ל: בא"ד דקא בעי תלמודא מני וכו' כצ"ל:

בא"ד דאלו לכ"ה דהוי נזיר גמור וכו' עכ"ל משמע דהוי נזיר ודאי ולא נזיר ספק ודלא כר' שמעון דס"ל נזיר ספק וכן משמע נמי מדלא כתב וכולה ר' שמעון אליבא דב"ה והכי נקטו התוס' אלא משמע דס"ל לרש"י דב"ה הוו סברא שלישית וג"כ מחלוקת בדבר דלר' יהודא אינו נזיר כלל ולר' שמעון נזיר ספק ולב"ה נזיר ודאי אבל דעת התוס' אינו כן אלא דלב"ה נמי הוי נזיר ספק כר' שמעון וכ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין ח' בד"ה תו אמרינן וכו' בסוף דבריו וז"ל שו"ר לרש"י בסוף פ"ה דנזיר עלה דמתני' דכוי דכתב רב"ה ס"ל דספק נזירות הוי נזיר ודאי והתוס' שם כתבו דאפשר דב"ה אתו כר' שמעון וכו' עכ"ל ע"ש ודלא כהרב לח"מ ז"ל בפ"ב מה' נזירות דין ח' שסובר בפשיטות דאליבא דרש"י נמי לב"ה הוי נזיר מספק כר' שמעון וכדברי התוס' ז"ל וז"ל וכתב שם רש"י תרי לישני וכו' וללישנא בתרא כב"ה נמי מתוקמה וכר' שמעון דספק נזיר להחמיר וכן כתבו התוס' שם וכו' עכ"ל ע"ש ואחר המחילה אגב שיטפיה לא דק בדברי רש"י אלא דכונת רש"י הוי נזיר ודאי לב"ה ונראה דהכריחו רש"י לזה ולעשות ג' מחלוקת בדבר משום דהכי משמע פשטא דמתני' דקתני כולן נזירין משמע דנזירין ודאי ותו דלפי' התוס' כולן נזירין הוי לצדדין דלגבי שלשה הראשונים הוו נזירין ספק ולגבי ג' אחרונים הוו נזירין ודאי וכן נמי לפי' הי"מ דכולן נזירין מספק הוצרכו לידחק בכונת הנודר דאם יש אחד מכם נזיר שמא ר"ל שיודע בעצמו שהוא ודאי נזיר והילכך הוצרך רש"י לפי' דלב"ה הוי נזיר ודאי דלא כר"ש ודו"ק:

ודע שהרמב"ם בפי' המשנה וכן בחיבור פ"ב מה' נזירות דין ח' מפרש מתני' בע"א וס"ל מתני' מותקמה כב"ה ואפי' אליבא דר' יודא ומפרש דסיפא דמתניתין דקתני הריני נזיר שא' מכם נזיר לא קאי אירישא אלא מילתא באפי נפשה כמ"ש הלח"מ ז"ל עש"ב ומה שהק' עליו וז"ל ותו קשה לפי פירושו דמילתא באפי נפשה ולא קאי אדלעיל וכו' א"כ דאי הוא קאי וכו' מאי האי דאמרו שם בגמרא וכו' עד סוף הלשון ע"ש דבריו סתומין ונראה דכונת קושיתו משום דסובר דט' נזירין וט' נזיריות דתרי ברייתות מיירי כולן בכוי וא"כ היכי אפשר לפרשן וגם היכי מתפרש תלמודא שהרי כיון דבכוי ליכא אלא ששה כדקתני מתני' וע"ז תירץ דהנך ברייתות לא איירי כולן בכוי אלא כמו מתני' ששה דכוי ושלשה דהנך שראו אנשים וכו' וט"ס נפל בתירוצו וכצ"ל וי"ל דהוא מפרש דחד אמר ט' נזירין וחד אמר ט' נזירות היינו כמו מתני' ופירשו בגמ' וכו' עכ"ל והם דברים פשוטים: מיהו הא ק"ל לפי' רבינו דחלוקה אחרת היא ולא קאי אכוי אלא כגון שראו שני אנשים באים כנגדו א"כ מאי פריך תלמודא כלל אבל תלת היכי משכחת לה שהרי משכחת לה שפיר בחד גברא כמו הששה דכוי עצמן וכגון שאותו גברא עצמו שראה את הכוי ראה

נמי שני אנשים באים כנגדו אחד נזיר וכו' ואמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר והריני נזיר אם אחד מכם אינו נזיר ואמאי הוצרך לידחק כגון דאמר נזירות ט' הכל עלי וכמ"ש הלח"מ וצל"ע: ודע שיש טעות דק בדברי רבינו בפירוש המשנה במה שסיים וז"ל וזהו ענין אומרם כולכם נזירין וכו' ע"ש דתיבת כולכם טעות היא וצריך להיות כולן וכן נמי צריך להגיה שאמרו כל אחד חלק וכו' ע"ש:

שם במשנה ראה את הכוי וכו' וז"ל התוס' דף ל"ג ע"א ד"ה ראה את הכוי וכו' ודינו כחיה לכסוי וכו' כבהמה לאסור חלבו וכו' עכ"ל דע"כ לאו על גוף הכוי קאמר דא"א שהוא חיה ובהמה אלא על הדין שבו קאמר לענין כסוי וחלב ובזה נוחין לי דברי התי"ט שהביא פי' הרע"ב שפי' שהכוי ספק בהמה ס' חיה ספק בריה וכתב עליו וז"ל לכאורה משמע ששלש ספיקות בדבר וליתא וכו' ע"ש ואיכא למידק עליו דארבע ספקות בדבר דהא איכא ספק בהמה וחיה אלא משום דס"ל דאינו על גוף הכוי קאמר כמ"ש התוס' ודו"ק:

בא"ד דאע"ג דכוי ספק חיה אותו שאומר חיה וכו' כצ"ל:

בא"ד גם זה אומר אמת לכך ג' אחרונים וכו' כצ"ל:

בא"ד דשמא ר"ל אם יש א' מכם שיודע בעצמו וכו' והרי אין אחד מהם יודע וכו' עכ"ל פי' וכיון דאין א' מהם יודע א"כ לא אמר כלום ואינו נזיר כלל וכיון דאיכא לאסתפוקי נמי דשמא ר"ל יש א' מכם שודאי נזיר שנתכוון אל האמת והוי נזיר ודאי מפני שהאמת אתו מש"ה נזיר מספק וכמבואר בדבריהם בסמוך גבי הג' שאמר כולכם נזירין וראיתי להתי"ט שכתב וז"ל אפשר לי לומר דבלא"ה ספיקא הוי וכו' עד ועכשיו ספק כל התשעה שוים הם עכ"ל הא ודאי כשנתכוון לומר שאחד נזיר ודאי מפני שחושב בודאי נזיר הוא א"א לפרש שכונתו שא' מהם נתכוון אל האמת דא"כ הוי נזיר ודאי שאמת הוא כדבריו שא' נתכוון לאמת כמ"ש התוס' ואם כונתו ר"ל שא' מהם נזיר ודאי לענין שיעשה דין נזירות ודאי ולא ספק א"כ אינו נזיר כלל שהרי כל א' עושה דין נזירות ספק ואינו כדבריו ולא אמר כלום כמ"ש התוס' ואע"ג דראשונים האחד שאמר שזה חיה נתכוון לומר שזה ודאי חיה ונזיר מספק התם שאני משום שמא כדבריו שהוא חיה ודאי אבל הכא ודאי אינו כדבריו שאמר ודאי נזיר אלא ספק נזיר וא"כ אין בדבריו כלום אלא כונת ה' שהספק השני שיש לאסתפוקי בדבריו היינו שנפרש דבריו שחושב שבודאי נזיר ויעשה דין נזירות ודאי ולא ספק וא"כ לא אמר כלום ואינו נזיר כלל ומשום דשמא כונתו שא' מכם שנתכוון אל האמת והוי נזיר ודאי לכך הוי נזיר מספק ולא נחית ה' אלא לאפוקי שאינו מצד הנודר אלא מצד המדיר ולפ"ז אינו דומה ממש לראשונים דהתם נתחייבהו מספק שמא כדבריו שהוא חיה ודאי אבל הכא נתחייבהו מספק משום שיש שני פירושים

בכונתו אלא דומה לראשונים לענין שהוא מצד המדיר דכמו חיה שנתכוון לומר שודאי חיה וה"נ נתכוון לומר שודאי נזיר וכו' וא"ת אמאי לא נשאול אותו מה כונתו וי"ל כגון שאומר שדעתו מהשיהיה משמעות לשונו א"נ כגון ששכח מה היה בדעתו וכה"ג כתבו התוס' פ"ג דשבועות דף ך' ע"א ד"ה לישנא וכו' ע"ש:

בא"ד וצ"ע אמאי לא תני תו שאין כולכם נזירין וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל דלא תני שניכם נזירין כדקתני לעיל משום כיון דתני כולכם נזירין ה"ה שניכם נזירין דהוי דומה לה ואע"ג דלעיל קתני לה מ"מ אין צורך כ"כ אבל אין כולכם נזירין לא קתני כלל מילתא דדמי לה ועיין להתי"ט ז"ל: לעיל בא"ד כלומר שכולם ספק נזירין וכו' עכ"ל דאי ודאי נזירין קאמר לא אמר כלום כמ"ש התוס' בסמוך ומיהו לעיל דף ל"ב ע"ב בתוס' ד"ה ששה וכו' גבי שניכם נזירין וכולכם נזירין כתבו התוס' דנזירין ודאי קאמר משום דסבור שכל אחד סבור לומר אמת וי"ל לא דמי התם משום דספקו יכול להתברר וא"כ שייך שאומר במה שסובר שכל א' דומה בעיניו שאומר אמת אבל הכא דאין ספקו שייך שיתברר ולכך אין בדבריו כלום וק"ל:

תוס' ד"ה אלא ר' יהודא וכו' אלא נשנית לתנא דפ"ב דלעיל וכו' הילכך מתניתין דהכא אתיא כוותיה עכ"ל לא ידענא מה תיקנו ס"ס תיקשי אמתני' דלעיל גופא מני וכבר תלמודא פריך עלה לעיל דף י"ג ע"א מני ומשני ר' יהודא דכרי וא"כ לר' אשי תיקשי ליה בין מתני' הכא ובין מתני' לעיל מני ולולי דבריהם נראה דאין ה"נ לרב אשי ע"כ מתני' דלעיל והכא ר"מ היא דהכי קימ"ל סתם משנה ר"מ א"נ ר' יוסי היא דאשכחן ליה פ"ג דקידושין דף ס"ד ע"ב דס"ל דלא מחית נפשיה לספקא ע"ש מיהו זה אינו דמאן לימא לן דר' יוסי לית ליה דגבי נזירות בעי הפלאה כר' טרפון משום דגלי קרא כי יפליא בשלמא ר' יהודא דכרי דקאמר תלמודא הכא אליביה דלא חייש להפלאה היינו מדקאמר גנב משמע אבל אי הוה קמן הוי נזיר אלמא דלא חייש להפלאה אלא נראה כתירוץ א' וק"ל:

דף לד:

תוס' ד"ה וחייב על היין וכו' ונראה דעיקר חידוש לת"ק בא לומר חייב על הזגין וכו' עכ"ל אבל מפירש"י לקמן דף ל"ח ע"ב ד"ה ורבא אמר וכו' משמע דגם ביין וענבים איכא חידוש דלא תימא עד דאכיל לכולהו וכו' ע"ש ועיין לחידושינו שם ד"ה מיין וכו' ודו"ק:

שם ד"ה מיין וכו' לאסור יין של מצוה וכו' עכ"ל ק"ק תיקשי להו בסוגיא דלעיל פ"ק גופא דף ד' ע"א דדריש יין הוא דלתסר אבל שאר משקין לא אע"ג דדריש לאיסור יין של מצוה וכו' ותו קשה בשמעתין הכא דקאמר מאי מיעט מיעט שבשתא ופירש"י יין

הראוי להשתכר בו אסור אבל מידי אחרינא לא טפי ה"ל לומר מיעט שאר משקין מלומר שבשתא דמידי דאוכל הוא וי"ל הא דמיעט בנזיר שאר משקין לאו מתיבת יין יתירא דריש לה אלא משום דכל הפרשה כולה אינו מדבר אלא כיוצא מן הן הגפן ועיין עוד לחידושינו לעיל בפ"ק דף ד' ע"א מה שכתבתי בזה על דברי רבינו ע"ש מיהו קשה אמאי לא ק"ל לתוס' דהכא דריש מכל אשר יעשה מגפן היין ריבה ולעיל פ"ק דף ד' דרשינן ליה לר"ש עד שיזור מכולן ולרבנן לימד על איסורי נזיר שמצטרפין וי"ל דלעיל דריש מתיבת מכל כמ"ש שם התוס' דף ד' ע"א ד"ה מכל וכו' ושוב מצאתי שכ"כ התוס' להדיא לקמן דף ל"ז ע"ב בד"ה שאם וכו' בסוף דבריהם ע"ש:

בא"ד ושכר לילף למקדש וכו' עכ"ל דרשא זו דרשת ר"ש לעיל פ"ק דף ד' ע"א אבל רבנן פליגי עליה ודרשי ליה דאתא ללמד היכא דנזר מחד הוי נזיר כדאמ' לעיל ורבנן מאי ושכר ש"מ תרתי ע"ש והא דנקטו התוס' דרשא דר"ש טפי אפשר לומר משום דסתם ר"א הוא ר"א בר' שמעון ולכך נקטו דרשא דר"ש דמסתמא ר"א לא יחלוק על אביו אמנם הא ליתא דסתם ר"א בר שמוע כמ"ש רש"י פרק הערל דף ע"ב ע"ב בד"ה ראיתי וכו' ולכן נראה דנקטו דרשא דר"ש טפי משום דלעיל פ"ק דף ד' ע"א משני ואב"א ר"ש לית ליה איסור חל על איסור ופירש"י דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור משמע מפירושו דרבנן נמי דאמרי היכא דנור מחד הוי נזיר לאו משים דקרא דשכר אלא לטעמייהו נמי דס"ל איסור חל על איסור ולפ"ז רבנן ור"ש בסברא פליגי ולא בקראי וכ"כ ה' אורח מישור ז"ל לעיל שם ע"ש ולכך נקטו דרשא דר"ש דהויא בין ללישנא קמא בין לשנוייא דואב"א ומיהו מדברי התוס' פ"ק ד"ה ר"ש וכו' מוכח דלא ס"ל כפירש"י לעיל כמ"ש שם בחידושינו ועיין עוד מה שאכתוב דף הסמוך לזה ד"ה ור"א וכו' לדעת הליכות עולם ע"ש ודו"ק:

שם ד"ה מה פרט מפורש וכו' וע"ק מה אנו מרויחין וכו' עכ"ל אע"ג דזהו קושית הגמ' כונתם דקרי לה מאי קרי לה וק"ל:

בא"ד אבל ענבים שהתליעו נרבה כעין הפרט וכו' וא"ת והא איכא ענבים שהתליעו שלא נכתבו וכו' עכ"ל והא דכתבו בתחילה דבריהם וז"ל חדא דחומץ כתיב וכו' ומ"ש ענבים שהתליעו מחומץ וכו' עכ"ל כונתם מכח המידה דכעין הפרט ודו"ק:

בא"ד ואין לך מה לרבויי וכו' כצ"ל:

בא"ד בוסר מפרט דענבים גם ענבים שהתליעו מפרט דחומץ וכו' עכ"ל לכאורה נראה דלפ"ז גבי כלל ופרט וכלל לא מרבינן אלא כעין הפרט של פרט א' שהרי כיון דליכא אלא פרט א' וק"ק דא"כ מאי פריך לקמן דף ל"ה ע"ב מכדי וכו' מאי איכא ביני ביני וכו'

הא איכא בינייהו דתרי פרטי מרבינן מכל פרט ופרט כעין הפרט אבל בתרי כללי לא מרבינן אלא כעין הפרט של פרט אחד ותו קשה דלפ"ז ע"כ דתרי פרטי וכללא מרבינן יותר מתרי כללי ופרטא ואינו כן אלא אדרבא איפכא משמע לפי מאי דמשני תלמודא לקמן דאיכא בין תרי כללי ופרטא לתרי פרטי וכללא דאילו תרי כללי מרבינן אפי' דמי ליה בחד צד אבל תרי פרטי עד דדמי ליה בשני צדדים משמע דתרי כללי ופרט א' מרבינן יותר מתרי פרטי וכלל א' וכ"כ התוס' לקמן ד"ה מכדי וכו' וז"ל והדין נותן בשתי כללות מרבינן יותר מכלל אחד עכ"ל וצ"ל דודאי דמאי דמרבינן מתרי פרטי מכל פרט כעין הפרט קושטא הוא דמרבינן להו נמי מכעין הפרט של כלל ופרט וכלל אעפ"י דליכא אלא חד פרטא כיון דתרי כללי נינהו ומרבינן יותר ולכך פריך שפיר לקמן מאי איכא ביני ביני וכו' ומשני שפיר ודו"ק:

שם ד"ה ומאחר וכו' וא"ת הא אצטריך לפרט אחרון וכו' עכ"ל אע"ג דזהו מאי דמשני דלא תימא נעשה כלל מוסף וכו' כונתם דקרי לה מאי קרי לה וק"ל:

בא"ד ומשני וכו' נעשה כלל מוסף על הפרט וכו' עכ"ל לכאורה נראה דר"ל דאע"פ דאיכא שני פרטי מ"מ כיון דנכתבו תרוייהו קודם הכלל ה"ל כלל מוסף על הפרט וכו' אבל ק' דהא קימ"ל היכא דאיכא שני פרטי סמוכין להדדי הטל כלל ביניהם ודונם בפרט וכלל ופרט כדאיתא פרק מרובה דף ס"ה ע"ב ע"ש ואם כונתם ר"ל דנכתב פרט אחר הכלל לאשמעינן טעמא משום דנכתב פרט אחר הכלל לכך הוי פרט וכלל ופרט הא אי לא נכתב פרט אחר הכלל ה"ל פרט וכלל ונעשה כלל מוסף אכתי לכתביה קודם הכלל ושמעינן שפיר טעמא דנכתב פרט אחרינא קודם הכלל וה"ל תרי פרטי סמיכי והלכך הטל כלל ביניהם הא אי לא נכתב אלא פרט לחודיה ה"ל פרט וכלל ונעשה כלל מוסף ועיין לה' יבין שמועה ז"ל סי' קכ"ט דף נ"ב ע"א ד"ה הא לא אפשר וכו' וצ"ע:

שם ד"ה מחרצנים ועד זג ל"ל וא"ת והא שפיר אצטריך וכו' עכ"ל לכאורה דקביעותם קאי אמאי דקתני בברייתא ומאחר שסופנו לרבות כל דבר מה ת"ל מחרצנים ועד זג אלא שבדבור שלפני זה הוק' להו דקרי לה מאי קרי לה אבל הכא ק"ל אף לסברת המקשה דסובר דפרט וכלל לחודיה מרבינן כעין הפרט מ"מ אצטריך לגופיה דאפי' חרצנים וזג וכו' דלא הוה שמעינן מכעין הפרט אלא בוסר וענבי דכדין ואע"ג דב"ש חרצנין וזג י"ל דה"א להפך דרבוי כעין הפרט אוקי ליה במסתבר טפי דהיינו לחרצנים וזג אבל בוסר וענבי דכדין לא ותירצו דה"ק ל"ל למכתביה אחר הכלל לכתביה קודם הכלל כמו שתירצו לעיל ושוב דחו לזה דהיאך יסבור דלא יאמר נעשה כלל מוסף וכו' ר"ל דמ"מ אכתי קשה דקרי לה מאי קרי לה דאפי' דאיכא תרי פרטי מ"מ ה"ל לאסוקי

אדעתיה דהוה אמרינן כלל מוסף וכו' כיון דנכתבו קודם הכלל א"נ ה"ל לאסוקי אדעתיה דאצטריך כדי לדייק הא ליכא פרט אחר הכלל ה"ל כלל מוסף כמו שצדדנו בפי' דבריהם לעיל ותירצו לכך נראה דה"ק לכתוב חרצן וזג ר"ל לעולם דלכתוב חרצנים וזג אחר הכלל אלא דפריך אמאי שני קרא בלישניה ולא כתב להו. כי הדדי תרוייהו בלשון יחיד ולא ס"ל לברייתא דאצטריך השנוי לכדר"א ן' עזריה ומשני דה"א נעשה כלל מוסף פי' אע"ג דנכתבו אחר הכלל מ"מ כיון דאצטריכו לגופייהו לא חשיב כמו פרטא אחרינא אבל המקשה סבר דמ"מ כיון דנכתבו אחר הכלל הוי כמו פרטא אחרינא ויש לדקדק לפ"ז דקושית המקשה אמאי שני קרא בלישניה איך נמשכת קושיא זו משום דמרבינן כל דבר דקאמר ומאחר שסופנו לרבות כל דבר וכו' ותו קשה דאיך משני דה"א נעשה כלל מוסף וכו' משמע מכח שנוי דקרא הוא דדרשינן כעין הפרט א"כ מאי משני תלמודא בסמוך לר"א ן' עזריה דפריך ואימא כוליה להכי הוא דאתא ומשני א"כ לכתוב או שני חרצנין וכו' ומאי משני שהרי כיון דהעמידה עצמה דפרט וכלל ופרט מדשני קרא הוא דדיינן לה וא"כ אכתי אימא כוליה להכי הוא דאתא ומאי משני ולכן נראה דקביעות דבריהם קאי ארבינא דאמר לאתויי דבין הבי הבינים וכו' והרי הוו גרסי מחרצנים ועד זג לי"ל אמר רבינא וכו' וס"ל דקושית רבינא היא ל"ל למכתב מחרצנים ועד זג ולנך הקשו והא שפיר אצטריך וכו' וה"ה נמי דה"מ להקשות קושיא זו לעיל בדברי הברייתא דקתני ומאחר שסופנו מה ת"ל מחרצנים וכו' ותירצו דה"ק לכתביה מקמיה כמו שתירצו לעיל גבי ומאחר שסופנו וכו' ושוב הקשו דהיאך סבור דלא יאמיר וכו' ר"ל דאיך רבינא לא ידע תירוץ הברייתא דמשני לעיל דה"א נעשה כלל מוסף וכו' ותירצו לכך נראה דה"ק לכתוב חרצן וזג אינו ר"ל למה שני קרא בלישניה דא"כ מאי פריך כלל רבינא אימא דס"ל לברייתא דאצטריך השנוי כדדריש ר"א ן' עזריה אלא ר"ל לכתוב חרצן וזג בלא תיבת ועד ויותר נראה להגיה קצת בדבריהם לכתוב מחרצנים וזג וכו' ור"ל בלא תיבת ועד וכן מוכח מדבריהם בדבור שאח"ז דמתיבת ועד הוא דדריש בין הבינים ולא מהשנוי שהקשו וז"ל וא"ת אמאי אצטריך ועד לבין הבינים וכו' עכ"ל ועיין לה' אורח מישור ז"ל שמבין בפשיטות דקביעות דבריהם ארבינא קיימי ע"ש ודו"ק:

שם גמ' ועד זג אמר רבינא לאתויי דבין הבינים וכו' הרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין ב' השמיט בין הבינים וכתב הכ"מ משום דמשמע ליה ד בלשון בני אדם בכלל ענבים הם עכ"ל ועוד נראה כיון דכתב בוסר כ"ש בין הבינים וס"ל לרבינו כמו ועי"ל שכתבו התוס' דף ל"ה ע"א ד"ה דבין הבינים וכו' ועיין לחידושינו לקמן דף ל"ח ע"ב ד"ה והא שייר וכו':

דף לה.

רש"י ד"ה כי יתן איש וכו' ואפי' דובין ואריות וכו' כגון עופות יצאו דובין ואריות וכו' עכ"ל אבל בפרק הזהב דף נ"ז ע"ב דרשינן לה לענין דבר המטלטל וגופו ממון יצאו שטרות וקרקעות וכו' כמ"ש התוס' ד"ה ור"א וכו' ולא ידעתי איך רש"י לקח דרך אחרת לעצמו וצ"ע ושו"ר לה' ק"א בס' מדות אהרן פ"א פסקא ח' גבי מפרט וכלל כיצד דף י"ז ע"ג שדרך בדרך זה משם הגר"ש ע"ש והשתא ניחא דרש"י נמי ס"ל כדעת הגר"ש ודו"ק: שם ד"ה אי אתה דן וכו' דעולה באה בחור וכו' ואשם בא זקן וכו' עכ"ל משמע מפירושו דעולה אינה באה זקינה ואשם אינו בא בחור אבל מדברי הרמב"ם פ"ק מה' מעשה הקרבנות נראה דשוין הם דגבי עולה פסק שם דין ח' דבאה בין מן הגדולים בין מן הקטנים וכן פסק גבי אשם דין ז' והיינו ן' ג' שנים בבקר ון' שתי שנים בצאן כדבואר שם דין י"א ושם באותו דין פסק דאידי ואידי בין אשם ועולה תרוייהו אין מקריבין אותו זקן דהיינו יותר מבן שלש שנים ע"ש אלמא משמע דאשם ועולה שוין הן ודו"ק:

תוס' ד"ה דבין הבינים וכו' והא לא שמעינן ליה מענבים דקרא עכ"ל פי' דענבים דקרא מיירי שאכל כזית גוף הענב שבין חרצן לוג עם החרצן והזג שעמו דכך הוא דרך אכילת הענבים אבל שיעור כזית מהאוכל שבין החרצן לזג לבד ה"א בטלה דעתו וכו' וק"ל:

שם גמ' וכל בהמה כלל לשמור חזר וכו' עיין להתוס' פ"ב דיומא דף כ"ד ע"א ד"ה אין וכו' שהעתיקו נוסחא אחרת ועיין למהרש"א שם:

שם ד"ה ור"א וכו' וריבה יותר מריבה ומיעט וכו' עכ"ל ר"ל לא מצינו שיחלוק ומרבה יותר מכעין הפרט מכח ריבה ומיעט אלא גם הוא מודה וע"כ הא דמודה היינו משום דהך כלל ופרט וכלל דדרשי רבנן דורשו ר"א לפרט וכלל ופרט ומפיל כלל הא' אבל לא שייך לומר דמודה לרבנן דדרשי הך מידה דכלל ופרט וכלל שהרי ר"א דריש כל התורה בריבה ומיעט וריבה. ודע שהריטב"א פ"ק דקידושין דף כ"א ע"ב סובר דמאן דדריש כלל ופרט וכלל וכן מאן דדריש ריבה ומיעט וריבה כל חד וחד פעם דריש הכי ופעם דריש הכי כפי מה שקבלו באותו מקום ע"ש ומדברי התוס' הכא נראה להוכיח דלא ס"ל הכי אלא מאן דדריש כלל ופרט וכלל לא דריש בשום דוכתא ריבה ומיעט וריבה וכן מאן דדריש ריבה ומיעט וריבה לא דרש בשום דוכתא כלל ופרט וכלל דאל"כ היכי מוכח דר"א דריש פרט וכלל ופרט אימא הא דלא חלק על רבנן משום דמודה לרבנן דדרשי מידת כלל ופרט וכלל ואע"ג דאיהו דריש כל התורה בריבה ומיעט וריבה פעם דריש הכי ופעם דריש הכי אבל מידת פרט וכלל ופרט לעולם דלא ס"ל אלא ודאי דלא ס"ל להתוס' כהריטב"א. וראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' עבדים דין ט' שרצה לדייק מדברי

ה' עצמות יוסף בקידושין דלא ס"ל כסברת הריטב"א ע"ש ובמסקנת דבריו הזכיר דברי התוס' בפ' המפלת דף ל' ע"א ד"ה וש"מ וכו' דמוכח מדבריהם דלא ס"ל כהריטב"א יע"ש ונראה דגם מהתוספות דהכא ע"כ מוכח דלא ס"ל כהריטב"א כדכתי' ובעיקר סברת הריטב"א כונתי למה שהק' עליו ה' מש"ל מסוגיא דפ"ק דשבועות ומייתי לה סוף פ"ח דמס' בכורות דף כ"א ע"א כמ"ש בחידושי לבכורות ע"ש ודע שהרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין ב' פסק דעלין ולולבין מותר כרבנן דפליגי אר"א וע"כ משום דדרשי כללי ופרטי כמבואר בסוגיין וזה הפך המקומות דפסק רבינו כמ"ד דדריש רבוי ומיעוט כמו שהק' ה' עצמות יוסף ז"ל שהזכיר ה' מש"ל ז"ל ע"ש:

בא"ד א"נ אומר ר"י דע"כ אית ליה בעלמא פרט וכלל ופרט דאי הוה דריש במיעט וריבה ומיעט וכו' עכ"ל ק"ק אימא לא דריש לא הא ולא הא לא ריבה ומיעט וריבה ולא פרט וכלל ופרט דס"ל דמדות אלו לא ניתנו לידרש ולכך דריש מיעוט אחרון לכדר"א ן' עזריה וכן צ"ל לדעת הליכות עולם שבספר יבין שמועה כלל קכ"ט דף נ"א ע"ב שכתב דר' ישמעאל אינו דורש מידת פרט וכלל ופרט ע"ש וע"כ דאינו דורש נמי מידת ריבה ומיעט וריבה דהא ר' ישמעאל דורש כל התורה כולה בכללי ופרטי ולא במיעוטו ורבויי ודו"ק: ואגב ראיתי להה' יבין שמועה ז"ל שם בד"ה כתב הליכות עולם וכו' שכתב על הליכות עולם וז"ל לא דק היטיב בסוגית הגמ' דהא ליכא אלא תרי סברות ר"א ורבנן וכו' וא"ת דרבי ישמעאל בכל התורה דריש בכללי ופרטי אבל פרט וכלל ופרט דריש מיעט וריבה ומיעט וכו' עכ"ל והא דניחא ליה להה' דלא חשיב ר' ישמעאל למידה זו דמיעט וריבה ומיעט כמו שהק' לחשוב פרט וכלל ופרט נראה כיון דלא דריש כל התורה ברבוי ומיעוטי אלא חלוקה זו לבד מיעט וריבה ומיעט לא חש למחשבה כיון דלא דריש כל התורה בכה"ג ברבוי ומיעוטי אבל אי הוה דריש לחלוקה זו במדת פרט וכלל ופרט ה"ל למחשבה כיון דדריש כל התורה בכה"ג בכללי ופרטי כנ"ל בכונתו: עוד כתב וז"ל וא"ת דמפיק להו לדרשא אחריני כמו מי שדורשן התם האי לר"א ן' עזריה וכו' הא נמי ליתא דגמ' שאל התם ולר"א ן' עזריה וכו' משמע דאפי' לר"א ן' עזריה בעי דמהיכא נפיק ליה פרט וכלל ופרט וכו' עכ"ל לא ידעתי מאי מקשה דאין ה"נ דמהמקשה משמע הכי מ"מ למאי דמשני ליה בשנויא קמא סבר לה כר"א דר"ל דר"א ן' עזריה לא דריש מידת פרט וכלל ופרט גבי נזיר וה"נ ר' ישמעאל נמי לא דריש לה:

גם מ"ש עוד וז"ל ואין לתרץ וכו' ומאי דפריך גמ' לר"א בן עזריה פרטא מנ"ל היינו משום כיון דר"א בן עזריה אינו חולק עם רבנן וכו' עכ"ל אחר המחילה דבר תימא הוא דא"כ דזהו הכרח המקשה איך משני ליה בשנוייא קמא סבר לה כר"א וכו' פי' ולא דריש

פרט וכלל ופרט שהרי כיון דע"כ מוכח ממתני' דר"א ן' עזריה אית ליה פרט וכלל ופרט מדלא פליג ארבנן אלא ודאי דאינו מוכרח כיון דדריש למחרצנים ועד זג לשתי חרצנים וזג ממילא דפליג ארבנן דדרשי ליה לפרט אחרון אלא המקשה בדרך שאלה קאמר: גם מ"ש עוד וז"ל הא לא אפשר וכו' א"כ לכתביה לגבי פרטה וכו' עכ"ל שנויא קמא דגמ' הוי חיובתיה וע"כ דלשנויא קמא לא תש לקושיא זו דלכתביה לגבי פרטי וא"כ ה"נ לר' ישמעאל וכן נמי לר"א ע"כ דלא חייש למאי דלא כתבי לגבי פרטי ומש"ה לא דריש פרט וכלל ופרט ומרבי אפי' עליון וצ"ע:

ומה שק"ל על הליכות עולם הוא דאי ר' ישמעאל דורש לפרט אחרון לכדר"א ן' עזריה וס"ל פרט וכלל ונעשה מוסיף ומרבה אפי' עלין קשה וה"ל סברא ג' א"כ מנ"ל לתלמודא דפריך ור"א פרט וכלל ופרט מנ"ל וכתבו התוס' הכא משם ר"י דפריך משום דאי הוה דריש ריבה ומיעט וריבה הוה דריש גבי נזיר הכי דהכי עדיף מלדרוש לכדר"א שהרי ר' ישמעאל יוכיח דדריש כל התורה בכללי ופרטי ואפ"ה גבי נזיר לא דריש פרט וכלל ופרט אלא דפרט אחרון לכדר"א ן' עזריה ה"נ לר"א אע"ג דדריש כל התורה בריבוי ומיעוט אפ"ה לא דריש גבי נזיר מיעט וריבה ומיעט אלא מיעוט אחרון לכדר"א ן' עזריה וצ"ע:

והנה בעיקר כונת הליכות עולם שכתב מפיק להו לדרשא אחרינא כמו שיש מי שדורשן התם נראה דכונתו דהוקשה לו קושית התוס' לעיל דף ל"ר ע"ב ד"ה מיין ושכר וכו' שהקשו דבפ"ק דף ד' דריש להו לאיסור יין של מצוה וכו' ע"ש ומכת קושיא זו ס"ל להליכות עולם דע"כ סוגיות פליגות דסוגיא דפ"ק לא דרשי להוי מיעוטי לפרטי וכללי וגם נמי הוקשה לו דפ"ק דרשינן מכל עד שידור מכולן וכן לכל איסורין שמצטרפין זה עם זה וע"כ דלא אתו לכללי ולזה כתב לדרשא אחרינא כמו שיש מי שדורשן התם ר"ל התם בהך מסכתא וקאי על פ"ק דנזיר כן אפשר לפרש כונתו אע"פ שדוחק קצת ומ"מ גם לפי' זה עדיין קשה עליו מה שהק' ה' יבין שמועה בד"ה ועוד היותר ק"ל וכו' ע"ש ודו"ק:

שם ד"ה רבא אמר וכו' והשתא שמעינן מכעין הפרט וכו' עכ"ל לא ידעתי כונתם כיון דכתיב בהדיא זכר תמים ולא ב"מ ל"ל כעין הפרט למעוטי ב"מ ובמקובצת כתב דכעין הפרט למעוטי טריפה והכי אמרינן מה הפרט מפורש דבר הכשר בבקר כשר בצאן דלגבי בקר לעיל מהאי קרא כתיב זכר תמים אף כל שכשר בבקר כשר בצאן למעוטי טריפה דממעטינן מן הבקר להוציא הטריפה ע"ש וקשה דטריפה נמי ל"ל כעין הפרט דהא מוי"ו דומן הצאן מוסיף על ענין ראשון ממעטינן טריפה כמ"ש הרא"ם פ' ויקרא בד"ה מן הצאן וכו' ותו קשה דהיכי הכא דרשינן למן דצאן לפרט וכלל שהרי פ"ו דבכורות דף מ"א ע"א דרשינן לה למעוטי זקן וחולה וכו' והביאו רש"י בחומש פ' ויקרא וכה"ג הקשו

התוס' לעיל דף ל"ד ע"ב ד"ה מיין וכו' וצ"ע. תו יש להבין במ"ש התוספות וע"ק דרובע ונרבע נפק"ל מקרא אחרינא וכו' ולכאורה נראה דכונתם משום דפ"ו דבכורות דרשינן מן הבהמה להוציא רובע ונרבע והביאו רש"י בחומש ואע"ג דהך קרא גבי בקר והכא גבי צאן מ"מ מוי"ו דואם הצאן מוסיף על הראשון שמעינן לה כמ"ש הרא"ם שזכרנו ולפ"ז קשה דאמאי לא הקשו בפשטא דשמעתא דאיך הכא דריש למן הבהמה לפרט וכלל למעוטי חיה והא דרשינן להו פ"ו דבכורות למן הבהמה להוציא רובע ונרבע והיותר קשה בדברי רש"י שכתב רובע ונרבע ואתנן ומחיר וכו' וקשה דאתנן ומחיר כתיב להדיא פ' תצא לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אלהיך וכו' ואיך הוה ס"ד דכשרין לקרבן עד דנמעט להו מכעין הפרט ואף שיש ליישב גבי רובע ונרבע דאצטריך כעין הפרט למעוטי אפי' בדיעבד דאי מקרא מן הבהמה ה"א ה"מ לכתחילה אבל אי עבר והקריב כשר מ"מ גבי אתנן ומחיר א"א לומר כן דכתיב כי תועבת ה' וכו' אין סברא דכשר בדיעבד כיון דקרי להו תועבה ומיהו מצאתי בת"כ ריש פ' צו פ"א דף ס"ח ע"א סי' ח' ומייתי לה פ"ד דזבחים דף כ"ז ע"ב דקתני יכול שאני מרבה אף הרובע וכו' והאתנן והמחיר אם עלו לא ירדו ת"ל זאת וכו' ע"ש אלמא אע"ג דקרי ליה קרא לאתנן תועבה אפ"ה אמרינן דאי לאו מיעוטא דזאת ה"א דאם עלו לא ירדו וכשירין בדיעבד ומיהו מ"מ שמעינן מיהא דמהך קרא דזאת ממעטינן אפי' בדיעבד דפסול וכן נמי ממעטינן לרובע ונרבע וא"כ ל"ל הכא כעין הפרט וגדולה מזו משמע פרק יוצא דופן דף מ"א ע"א דקרא דמן בלחוד דדרשינן להוציא הרובע שמעינן מניה דאף בדיעבד אסור דפריך מהכא מקרא דזאת מהתם נפקא מן הבהמה להוציא הרובע וכו' והיינו כיון דנפק"ל ממן הבהמה דלא קדשי הוו חולין ופשיטא דאם עלו ירדו ומצריך להו ע"ש ועיין להרא"ם ריש פ' צו בפסוק זאת תורת העולה בד"ה וללמד וכו' בסוף דבריו ע"ש וא"כ שפיר הקשו התוס' על רש"י דמקרא אחרינא נפק"ל וכו' ומיהו מ"מ אכתי קשה על התוס' אמאי לא הקשו בפשטא דשמעתא דאיך דריש למן הבהמה לפרט למעוטי חיה והא דרשינן למעוטי רובע ונרבע ותו קשה למה הקשו לפי' י"מ דכללא לרבויי לחורש בשור וחמור דלא נעבדה עבירה בגופן ול"ל כללא לרבויי הא דרשינן להו מקרא אחרינא אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שלא נעבדה בהם עבירה בגופן כמ"ש התוס' בפרק כל הבשר דף קט"ו ע"א בד"ה חורש בשור וכו' ע"ש וצ"ע:

שם ד"ה ולילף וכו' ותירץ מהר"ף וכו' לרבויי שור המדבר וכו' כשר לקרבן עכ"ל וכן הגיה ה' א"מ ז"ל וכ"ה בקרבן אהרן בס' מדות אהרן פ"א פיסקא ז' גבי מכלל ופרט כיצד דף י"ז ע"א ע"ש:

דף לה:

גמ' ומנ"ל דהכי הוא וכו' יש להבין דאי פריך אמירת פרט וכלל ופרט מנ"ל דכעין פרטא דיינינן הא כבר פריך לר"א מנ"ל ומשני ליה ואיך תכף פריך ומנ"ל דהכי הוא ולרבנן נמי כבר נפק"ל לעיל מקרא דמיין ושכר כדאמ' לעיל ואי אמירת כלל ופרט וכלל פריך וכן משמע מדברי התוס' ד"ה ומנ"ל וכו' א"כ היכי מתיישב הלשון דקאמ' ומנ"ל דהכי הוא משמע דמידה זו הוזכרה כבר וקפריך עלה מנ"ל והא לא הוזכרה כלל מידה זו ונראה דפריך משום דלעיל קאמר במאי קמפליגי נ"א דריש רבוי ומיעוט ורבנן דרשי כללי ופרטי ומשמע פשטא דתלמודא דר"ל רבנן ור"א פליגי גבי כל התורה כולה דרבנן דרשי לה בכללי ופרטי ואהא קפריך ומנ"ל דהכי הוא דרבנן ס"ל גבי כל התורה כולה במידת כללי ופרטי אימא דבעלמא דרשי במידת רבויי ומיעוטי ובמקום כלל ופרט וכלל דרשי ריבה ומיעט וריבה אבל מודו למידת פרט וכלל ופרט דוקא שהרי ר"א נמי דדריש כל התורה ברבוי ומיעוט מודה הוא למדת פרט וכלל ופרט אלא דלגבי נזיר לא דריש לה משום דמצי למדרשיה לפרט אחרון כר"א ן' עזריה אך כשאין לו מה לדרוש אז דורש פרט וכלל ופרט כמ"ש התוס' לעיל משם ר"י בד"ה ור"א וכו' אבל לרבנן דפליגי אדר"א בן עזריה במתני' ולא ס"ל כוותיה הילכך דרשי גבי נזיר פרט וכלל ופרט אבל בעלמא דרשי כל התורה בריבה ומיעט וריבה כמו ר"א וזה נמי כונת התוס' שכתבו ארבנן קאי דדרשינן לעיל כלל ופרט וכלל ר"ל דמסוגיא דלעיל משמע דרבנן דרשי כלל ופרט וכלל ולזה מייתי דתניא ונתת הכסף וכו' אלמא דאשכחן להו לרבנן דדרשי מידת כלל ופרט וה"ה דה"מ לאתויי הך ברייתא דכי יתן איש דמייתי לעיל דדרשי לה רבנן בפרק הזהב דף נ"ז ע"ב בכלל ופרט וכלל אלא דניחא ליה לאתויי ברייתא דונתת הכסף משום דפליג בה ר"א בפרק בכל מערבין דכ"ז ע"ב ודריש לה בריבה ומיעט וריבה ודמי לפלוגתא דלעיל דגבי נזיר דאפליגו רבנן ור"א וכ"כ במקובצת ע"ש:

רש"י ד"ה דתניא וכו' ואמעיטו להו דגים וכו' עכ"ל ובדבור שאחריו כתב ואפי' מצד א' כגון דגים וכו' עכ"ל והם דברים סותרין ועיין מה שאכתוב ליישב בהתוס' ד"ה מכדי וכו' ודו"ק:

שם ד"ה ומיעט וריבה וכו' ואית דמפרשי דהאי דאמר עולין וכו' כצ"ל ונמחק תיבת אפי' שבנתיים ודו"ק נ"ל:

תוס' ד"ה מכדי וכו' וי"ל דלפי מה שפירשתי ניחא דרבנן סברי כללא קמא דוקא וכו' עכ"ל פי' אבל סוגיא דהכא סברא כמ"ד כללא בתרא דוקא והילכך מרבינן אפי' בחד צד ומיהו אין תירוץ זה מספיק שהרי בסוגיא דפרק בכל מערבין דף כ"ח ע"א משמע דאפי'

למ"ד כללא בתרא דוקא בעינן דומה משני צדדין דקאמר מ"ט מאן דמרבי עופות קסבר כללא בתרא דוקא וכו' ואהני כללא קמא למעוטי כל דלא דמי משני צדדין ופירש"י ואמעיטנהו דגים דלא דמו אלא בחד צד אבל לפי ועי"ל שכתבו ניחא נמי הך דפרק בכל מערבין די"ל נמי דהך שני צדדין נמי דפרי מפרי וגידולי קרקע שוין הן וחשיבי כחד צד וכ"כ התוס' שם ד"ה אהני וכו' ע"ש וא"כ לפי הסוגיא דהכא נמי אמעיטו דגים מיהו רש"י בשמעתין בד"ה מכדי וכו' כתב אהני לאוסופי דאפי' מצד א' כגון דגים וכו' אלמא דס"ל דצד א' דקאמר הכא צד א' ממש קאמר ואתרבו דגים וא"כ מה יענה לסוגיא דפרק בכל מערבין דמשמע דבעינן שני צדדין ואמעיטו דגים ותו בדבור שלפניו הזכיר רש"י להך דפרק בכל מערבין שכתב וז"ל ואתרבו להו עופות ואמעיטו להו דגים כדמפ' במס' ערובין וכו' עכ"ל וא"כ נמצא דבריו סתרי אהדדי וגם הסוגיות סתרי אהדדי ונראה דס"ל לרש"י דע"כ סוגיא דהכא פליגא עם סוגיא דפרק בכל מערבין דלפי סוגיא דהכא דע"כ צד א' סגי ולכך כתב ואפי' מצד א' כגון דגים וכו' היינו לפי סוגיא דהכא ומאי דכתב בדבור שלפניו ואמעיטו להם דגים וכו' אינו אלא משום דלפי מאי דפריך המקשה כללא בתרא מאי אהני וכו' ע"כ דקס"ד דברייתא בעי שני צדדים ולמעוטי דגים כמו סוגית עירובין ולכך פי' כן בפשטא דגופא דברייתא כדי שמתוך כך יתבאר לך סברת המקשה ודו"ק נ"ל:

ד"ה איכא וכו' כמו ולקחת את המרצע וכו' עכ"ל פ"ק דקידושין דף כ"א ע"ב ולא ידענא מאי אולמיה להו טפי הך ולקחת את המרצע וצ"ע: שם גמ' שהרי אמרה תורה משרת עיין לחידושינו לעיל דכ"ה ע"א: שם חוץ מאיסורי נזיר וכו' התוס' בפרק אלו עוברין דף מ"ג ע"ב ד"ה חוץ וכו' כתבו וז"ל אע"ג דבחטאת נמי קאמר לקמן לר' יוחנן היתר מצטרף לאיסור הכא לא חשיב חטאת דבקדשים לא קמיירי עכ"ל וק"ק דא"כ מנ"ל לזעירי לפלוג אר' יוחנן אימא דר' יוחנן דלא חשיב שאור משום דבקדשים לא קמיירי דע"כ מה"ט לא קאמר נמי זעירו אף בחטאת ולפי מ"ש התוס' פרק הקומץ דכ"ו ע"ב דר"י ס"ל כאביי דיש הקטרה פחות מכזית ניחא דמש"ה פליג זעירי משום דר"י דס"ל הקטרה כדקאמר נמי תלמודא לאפוקי אביי וע"כ דה"ה דה"מ תלמודא לומר לאפוקי ר"י אבל לפמ"ש התוס' פרק כל המנחות דנ"ח ע"א ד"ה אביי וכו' דאפי' ר"י אפשר דס"ל כרבא דאין הקטרה פחות מכזית א"כ קשה מנ"ל לזעירי לפלוג ואף דנימא דהקטרת שאור לא מקרי קדשים דגוף הקרבן הוא דמקרי קדשים דוקא וכה"ג כתבו התוס' פרק איזהו מקומן דף ן' ע"ב ד"ה אלא וכו' ובפ"ב דיומא דכ"ג ע"ב ד"ה ילבש וכו' ע"ש מ"מ ס"ס כיון דהקטרת שאור היא על גבי המזבח אימא דבמידי דקרב על המזבח לא קמיירי כי היכא דאמרי' בקדשים

לא קמיירי ודו"ק. ודרך אגב ראיתי למהרש"א פרק אלו עוברין דמ"ה ע"א ד"ה משום וכו' דאשתמטיה דברי התוס' פרק הקומץ שזכרנו ע"ש וכ"כ השע"ה ז"ל הל' חמץ דף ע' ע"ד ע"ש:

דף לו.

רש"י ד"ה לימא זעירי וכן נמי לענין חמץ וכו' עכ"ל לכאורה ק' לפירושו מאי משני לאפוקי מאביי ס"ס ליתני וכן נמי חמץ והוה שמעינן שפיר לאפוקי אביי ואי לאו פי' רש"י היה אפשר לומר דקושיית תלמודא אינו ר"ל ליתני נמי חמץ דלהא י"ל חדא מנייהו נקט ואין להק' דא"כ מנ"ל לזעירי לפלוג אימא דר' יוחנן נמי חדא מנייהו נקט דהא אין למדין מן הכללות די"ל כיון דשאור ונזיר מתרי קראי מחולקין נפקי ה"ל למחשב כולהו אבל לזעירי דחמץ ושאור תרוייהו מכל קא דריש א"ץ לחשוב כל מאי דאתי מכל אלא דקושיית תלמודא היא מאי אולמיה דנקט שאור וה"ה חמץ ולא קאמר איפכא חמץ וה"ה שאור ולזה משני שפיר דאי נקט חמץ היה מקום לטעות גבי שאור דס"ל כאביי אבל לפירש"י דקושיית תלמודא ליתני נמי חמץ א"כ מאי משני וי"ל דהכי משני כיון דשאור יש בו חידוש אחר לאפוקי אביי ולכך אין לחוש אם נקט שאור והניח חמץ משום דנקט מילתא דיש בה רבותא טפי ודוקא לפום מאי דס"ד דשאור וחמץ שוין בחידושייהו דלית בהו אלא חידוש היתר מצטרף לאיסור לכך פריך ליתני תרוייהו כיון דשוין הם ודו"ק:

תוס' ד"ה אין היתר וכו' דא"כ לפרוך אדר' אבהו נמי וכו' עכ"ל פי' לפרוך אדר' אבהו אמאי לא תני חמץ אבל ליכא למפרך אמאי לא תני שאור שהרי ר' יוחנן ס"ל בפרק הקומץ דכ"ו ע"ב דיש הקטרה פחות מכזית וא"כ ל"ל צירוף ואין לומר ס"ס אמאי לא דריש כל דגבי שאור להתיר מצטרף לאיסור כמו גבי נזיר די"ל כיון דס"ל לר' יוחנן יש קומץ פחות משני זתים ממילא דכל אתא לרבות מקצת אותו קומץ דהיינו פחות מכזית דבהכי תליא פלוגתייהו כדאיתא התם ואין להק' אמאי ק"ל לתוס' אימא אין ה"נ דקושיית תלמודא דפריך א"ה חמץ נמי קאי נמי אר' אבהו דא"כ מאי משני לאפוקי מאביי דתינח דזעירי דנקט שאור אבל ר' אבהו דנקט נזיר מה ענין אביי לגבי נזיר. וראיתי לתוס' פרק הקומץ רבה דכ"ו ע"ב ד"ה אין הקטרה וכו' שהקשו כמו שהקשו הכא דמר' יוחנן נמי תיקשי כמאן כר"א וכתבו עוד וז"ל ולא מצי למימר לאפוקי מאביי דהא ר"י קאי כאביי עכ"ל ע"ש ודבריהם תמוהין דאיך שייך כלל לתרוצי אר' יוחנן לאפוקי מאביי מה ענין אביי לגבי נזיר כדכתי' וראיתי להשע"ה ז"ל הל' חמץ דע"א ע"א שנתעורר בדבריהם וכתב דיש למחוק מ"ש דהא ר' יוחנן קאי כאביי ע"ש ואינו נראה דא"כ מה ענין ושייכות קושייתם

התם בפ' הקומץ דבשמעתין הוא דשייך להקשות כן ועוד למה לא הקשו קושייתם אלא לבתר שכתבו דאביי קאי כר"י כמו שיע"ש אלא ודאי דהוצרכו להך הצעה כדי להקשות דהא ר' יוחנן קאי כאביי ומש"ה שייכא קושייתם התם וראיתי להח"ן ז"ל בחי בחידושיו שם שהגיה ועוד דהא וכו ור"ל ועוד אפי' את"ל דאביי פליג וכו' את"ד ע"ש ודבריו תמוהין דע"כ ר"ל אפי' את"ל דאביי פליג גבי נזיר וא"כ מאי דחייה היא זו דר' יוחנן קאי כאביי שהרי הא דר' יוחנן קאי כאביי היינו גבי הקטרה ואנן גבי נזיר קאמרינן לאפוקי מאביי וצ"ל דדבריו שלא בדקדוק ור"ל אפי' את"ל דשייך האי שנוייא לאפוקי מאביי אע"פ דאביי מיירי לעניין הקטרה מ"מ הא ר"י ס"ל כאביי ולאלימותא בעלמא הוא דמקשו וכל זה דוחק גדול בדבריהם. ומה שנ"ל לומר בכונתם והוא במאי דאיכא למידק בפשטא דשמעתין דקאמר לאפוקי מדאביי ואמאי לא קאמר לאפוקי מדר"י גופיה בר פלוגתיה דזעירי כיון דס"ל לר"י דיש הקטרה פחות מכזית ולפמ"ש התוס' בפרק כל המנחות דנ"ח ע"א ד"ה אביי וכו' דאפשר דר"י התם מודה לרבא דאין הקטרה פחות מכזית ע"ש א"ש מיהו התוספות פרק הקומץ לא ס"ל הכי אלא ס"ל דר"י קאי כאביי א"כ קשה בפשיטות ה"ל לתלמודא הכא לומר לאפוקי מר"י ומאי דכתיבנא נא לעיל דה"ה דהמ"ל ר"י ודאי זה דוחק גדול הוא ולכן נראה להגיה בדבריהם במקום ולא מ"ל צ"ל ועוד ל"ל למימר וכו' וכונתם לקושיא אחרת והיא הקושיא עצמה שהקשינו ולפ"ז מה שתירצו וז"ל וי"ל אפי' מ"ד וכו' צ"ל דלא קאי לתרוצי אלא קושייתם קמייתא בלבד ועוד נראה להגיה בע"א דהך קושיא ול"ל למימר לפי הגהתנו אין כאן מקומה אלא אחר סיום כל דבריהם ותחלה אכתוב שמ"ש התוס' התם וז"ל וצ"ע דממשרת קא דריש וכו' ראיתי להח"ן ז"ל שהגיה ועי"ל דממשרת וכו' ע"ש ויותר נ"ל להגיה ויש גורסין דממשרת וכו' והשתא אחר סיום כל דבריהם עד סוף הדיבור יש להגיה וכצ"ל אבל ק' ל"ל לאפוקי מאביי דהא ר"י קאי כאביי עכ"ל כנ"ל מיהו דברי המקובצת בזה צ"ע ע"ש:

והנה ראיתי לה' ברה"ז ז"ל שקיים הגי' וצ"ע דממשרת וכו' וכתב וז"ל נראה דהוא קושיא לדבריהם שלמעלה והוא דבפסחים מוכח דר"י דריש משרת לכ"ע וזעירי דוקא קאי כר"א דדריש כל וכיון דכאן מוכח דע"כ ר"י סבר כאביי וכו' א"כ ודאי דדריש כל וכו' א"כ קשה למה לא חשיב ר"י ג"כ תערובת חמץ וכו' גם מאי פריך המקשה וכו' עכ"ל ועיין מה שפי' בכונתו השע"ה ז"ל והוא דברי נביאות הן בדברי התוס' הן כדברי ה' ברה"ז ולולי דמסתפינא היה נראה דכונת ה' ברה"ז הוא הפי' עצמו שפי' ה' שע"ה בכונת התוס' דעל עיקר גירסתם דגרסי דר"י נפק"ל מוכל הוא דק"ל דבגמ' מוכח דממשרת קא קדריש כמו שהקשו התוס' הכא וזהו שכתב נראה דהוא קושיא לדבריהם שלמעלה דאינו ר"ל

לדבריהם של מעלה שכתבו דר"י סבר כאביי ודריש כל אלא ר"ל לדבריהם שלמעלה דגרסי גבי ר"י גבי נזיר מוכל דריש והשע"ה השמיט לשון זה שכתב ה' ברה"ז דהוא קושיא לדבריהם של מעלה ע"ש. ומ"ש עוד ה' ברה"ז וז"ל וכיון דכאן מוכח דע"כ דר"י סבר כאביי וכו' נראה ט"ס נפל בו וכצ"ל אבל ק' דכיון כאן מוכח וכו' ודברי עצמו הוא ומדידיה קא מקשה ותדע שסיים בסוף דבריו וז"ל אכן המעיין ויש לו לב להבין יכול לדחות גם קושיא זו ולתרצה ודוק היטיב עכ"ל ובודאי דחס ליה למרן ז"ל לכתוב כדברים אלה על קושית התוס' אלא ודאי דקושיא שלו היא וכדכתי' ומפני שכונתי בתירוץ קושיא זו למ"ש השע"ה דנימא דר"י דריש מכי כל וכרבנן ע"ש לא כתבתיו וכה"ג הקשו התוס' הכא ד"ה כמאן וכו' לפי' רש"י גבי זעירי מאי פריך כמאן כר"א גם לרבנן יכול להיות דכי כל דרשי וכו' ואפשר דגם ה' ברה"ז ז"ל לזה התירוץ נתכוון ודו"ק: ודע שראיתי לתוס' בפסחים פרק אלו עוברין דמ"ד ע"א ד"ה לענין חמץ וכו' שהקשו כה"ג מר' יוחנן דדריש כל חלב לאיסור חצי שיעור ותירצו וז"ל ואומר ר"י דלא דריש אלא לאיסורא וכו' עכ"ל ולפי דעת ה' ברה"ז דבריהם קשים שהרי ר' יוחנן גופיה דריש כל לענין מלקות גבי יש הקטרה פחות מכזית אבל לפמ"ש ניחא דהתם מכי כל מיהו יש להבין בכונתם דמשמע מתוך לשונם דבקושייתם הוה ס"ד דר"י לענין מלקות נמי קאמר וזה אינו שהרי מדקאמר ר' יוחנן הכא כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור ע"כ משמע דבעי שיעור למלקות ושו"ר להתוס' פ"ג דשבועות דכ"א ע"ב ד"ה כרבי שמעון וכו' שכתבו להדיא הכרח זה ע"ש וכ"כ עוד התוס' ישנים ריש פרק יה"ך ע"ש ותו היכי מקשו נדרוש כל דחמץ להתיר מצטרף לאיסור שהרי אדרבא כיון דר"י קאמר דחצי שיעור אסור אלמא דלא בעי שיעור וצ"ל דר"י לא בא לחדית דלא דריש אלא לאיסורא אלא מילתא מושאלת קאמר כלומר כיון דר' יוחנן לא דריש לאיסורא ה"נ גבי חמץ ולעולם דגם בקושייתם נמי ידעי שפיר דר' יוחנן דאסר חצי שיעור אינו אלא לאיסורא אלא דמ"מ הקשו משום דכל דחמץ ל"ל ותירצו דאפ"ה לא דרשינן מלקות מכל כיון דלא דריש אלא לאיסורא וכו' פי' וא"כ לא אשכחן מלקות מכל והילכך נוכל לומר דאפי' יתירא לא נדרוש מלקות ודו"ק: ודע שהמתבאר מדברי התוספות דלדעת זעירי דקאמר שאור בל תקטירו ס"ל דמלקא נמי לקי וכן גבי חמץ נמי לוקה אבל לר' יוחנן ליכא אלא איסורא וכתבתי זה מפני שראיתי לה' המגיה שבס' מש"ל ז"ל פי"ג מה' שגגות דין ה' ד"ה אמנם וכו' שכתב וז"ל למאן דיליף איסור חלב מתיבת כל הדבר ברור דלאיסורא רבייה קרא ולא למלקות וכו' עכ"ל ובד"ה אך כתב בסיום דבריו וז"ל עלה בידינו וכו' לדעת הרשב"א כיון דרבי קרא לאסורא מילקא נמי לקי ולדעת ה"ה לאיסורא אתרבי ולא לעונש עכ"ל ע"ש ולפי הנראה מדברי

התוס' שזו מחלוקת אמוראי נינהו ר' יוחנן וזעירי ועיין לחידושינו לעיל פ"ג דט"ו ריש ע"א ודו"ק:

ואגב ראיתי למהרש"א ז"ל שכתב על דבריהם וז"ל ק"ק אימא חצי שיעור שהוא בעין דוקא אוסר ר"י משא"כ חצי שיעור ע"י תערובת וכו' ע"ש דע דלפי חילוק זה נוחין לי דברי מרן כ"מ ז"ל פט"ו מה' מאכלות אסורות דין כ"ו שכתב משם הגהות מרדכי וז"ל מלשון הרמב"ם יש לדקדק וכו' ולא נקט חצי שיעור וכו' דנשמע מניה אפי' באיסור דרבנן וכו' יע"ש והוא תמוה שהרי בהדיא פסק הרמב"ם פ"ב מה' שביתת עשור דין ג' דחצי שיעור אסור מן התורה כר"י כמ"ש שם הכ"מ ז"ל אבל לפי דברי מהרש"א ניחא דהגהות מרדכי איירי בחצי שיעור ע"י תערובת כמו שיע"ש:

הן אמת שהר"ש במס' טבול יום פ"ב משנה ג' כתב לחילוק זה של מהרש"א בדרך שמא ושוב דחאו מהלכה מאותה שאמרו בפרק גיד הנשה דף צ"ח ע"א גבי ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא דמשמע אפי' ע"י תערובת אסור מן התורה לרבי יוחנן ואין לפרש כונת מהרש"א אבל ע"י תערובת לא ר"ל תערובת דהיתר מצטרף לאיסור דקיימינן בה משום דהא מנ"ל דהיתר משלימו ונעשה שיעור שלם למלקות אבל לעולם דמודה ה' לענין דעדיין יש עליו תורת חצי שיעור לאיסורא בעלמא אפי' נתערב אמרינן נתבטל דודאי לישנא דמהרש"א דכתב ה"מ בעיניה לא משמע כן אלא משמע לאפוקי דליכא איסור בשום תערובת כלל לא שיש לדקדק על מהרש"א אמאי הוצרך לתערובת כלל והוצרך להקשות מכח דילמא דחצי שיעור שהוא בעין דוקא אוסר וכו' ואמאי לא הקשה בפשיטות דהא ע"כ ר' יוחנן דאסר חצי שיעור מכל חלב ס"ל אין היתר משלימו לשיעור למלקות כדקאמר הכא להדיא כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור אלמא דלא דריש מכל היתר מצטרף וא"כ מאי מקשו ואי משום דמ"מ כל דחמץ ל"ל א"כ לתירוצם נמי קשה כמו שהק' מהרש"א ובעיקר קושיא זו יש ליישב דכונת תירוצם ר"ל אצטריך לאיסורא ואפי' ע"י תערובת וכ"כ ה' לשון למודים הלכות פסח סי' קע"ה דף פ"ט ע"ג ד"ה שוב וכו' ע"ש אבל מ"מ עדיין ק' כמו שהקשינו דמ"מ היתר מצטרף לאיסור מנ"ל גבי נזיר דילמא אצטריך קרא אפי' נתערב ואיסור בעלמא י"ל משום דמשרת משמע שיעור מלקות והילכך בעי שיעור ודו"ק:

והנה בעיקר ראית הר"ש מהך פלגא דזיתא נראה דכונתו משום דהתם פריך ועוד האמר ר"י חצי שיעור אסור מן התורה וכו' ומאי פריך דהא השתא מיהא שנתערב ליכא איסור תורה אלא משמע דאפי' נתערב עדיין יש בו איסור תורה של חצי שיעור ומיהו מפרכא קמייתא דפריך התם לא אמינא לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן דמשמע דהיכא דחצי

שיעור אסור מדרבנן אסור נמי ע"י תערבות דאל"כ אמאי צריך שיעור לבטלו כשנתערב אלמא ליכא חי' בין בעיניה לע"י תערובת ליכא דאיה דנהי דרבנן לא רצו לחלק באיסור דידהו אבל התורה אימא לא קפדא לאסור אלא בעיניה דוקא אבל ממה דפריך ועוד האמר ר' יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה ראיה היא דע"כ משמע דס"ל לתלמודא דלא מחלקינן בין בעיניה לע"י תערובת. ומכאן ק"ל על התוס' במסכת ע"ז פרק השוכר דס"ז ע"ב ד"ה ואידך וכו' והביאם השע"ה הל' חמץ ד"ע ע"ד שכתבו גבי ר"ש דאמר כל שהוא למכות ה"מ בעיניה אבל כשנתערב בעי שיעור מ"ש וכ"כ התוס' לקמן דל"ח ע"א ד"ה דלית וכו' ע"ש א"כ מנ"ל לתלמודא בפרק גיד הנשה דר"י דאסר ח"ש אפי' נתערב אימא דוקא שהוא בעין כי היכי דאמרינן הכי גבי ר"ש וצריך ליישב דס"ל לתוס' דהכי פריך משום דס"ל לתלמודא דאע"ג דח"ש אינו אינו אסור מן התורה לר"י אלא דוקא בעיניה מ"מ מדרבנן מיהא אסור ע"י תערובת ולכך פריך ועוד האמ' ר"י ח"ש אסור מן התורה פי' וכיון דכשהוא בעין איסור מן התורה א"כ דין הוא שלא תזלזל בתערובתו שאסורה מדרבנן כיון דעיקרו כשהיה בעין אסור מן התורה כנ"ל ליישב לדעת התוס' ולפי שיטה זו אשכחנא פתרי לדברי התוס' בפ"ק דבינה דף ד' ע"ב ד"ה ותנן וכו' שהביאו ראיה מהך דפלגא דזיתא דאין מבטלין איסור לכתחלה אף באיסור דרבנן היכא דעיקרו מן התורה דאי מבטלין אמאי לא הוסיף עליהן עד ששים כדי לבטל אותם אלא משמע כיון דעיקר איסורו דאורייתא כגון היכא דאיכא כזית א"ד ע"ש וכתב על דבריהם ה' ר' חיים אבולעפייא בס' עץ חיים הביאו ה' בני שמואל למהר"ם עדאוי ז"ל וז"ל וליתא דהא דקאמר ליה אבוה לא תזלזל ולא א"ל שיוסיף ויבטל משום דסמך אועוד דח"ש אסור מן התורה עכ"ל ועיין מה שפי' בכונת דבריהם ה' בני שמואל ולפי דבריו צ"ל הא דהוצרכו התוספות להביא בדבריהם א"ל אבוה לא תזלזל וכו' היינו משום דמניה הוא דידעינן דמר בר ר' אשי קא מזלזל ולאו דינא הוא אמנם לפי הדרך שכתבנו ניחא שפיר ואין צורך לדבריו משום דפירכת ועוד גופה היינו נמי משום דעיקר איסורו מן התורה אלא דהתוס' פירכא קמייתא נקטו ואין להק' כיון דפירכא קמייתא נמי עיקרו מן התורה א"כ מה עדיפות יש בפירכת ועוד די"ל דעיקרו מן התורה דפירכא קמייתא היינו אי הוה כזית היה אסור מן התורה אבל פירכת ועוד הך חצי זית גופיה עיקרו אסור מן התורה אי הוה בעין נמצא לפ"ז דסברא זו שכתב מהרש"א דח"ש דאסור מן התורה דוקא בעיניה אבל ע"י תערובת לא במחלוקת היא שנויה דלהר"ש אפי' ע"י תערובת אבל התוספות פרק השוכר ודפ"ק דביצה וכן הגהות מרדכי ס"ל מדרבנן הוא דאסור ע"י תערובת ושוב מצאתי דמחלוקת היא להדיא בין הרמב"ם והראב"ד פ"ה מה' נזירות דין ז' דלהרמב"ם

דוקא בעיניה אסור מן התורה ולהראב"ד אפי' ע"י תערובת אסור מן התורה וכ"כ ה' לשון למודים הל' פסח סי' קע"ז דצ"ב ע"א ד"ה ומצאתי וכו' ע"ש ועיין להשע"ה ז"ל הל' חמץ דס"ח ריש ע"א וא"כ ע"כ לומר דלהרמב"ם דפרכת ועוד היינו משום דעיקרו אסור מן התורה ומדרבנן מיהא אסור ע"י תערובת וכ"כ הרמב"ם להדיא דמדברי סופרים אסור ע"י תערובת ע"ש והנראה שמכח פירכא זו הוא דיצא לו דמדברי סופרים אסור משום דאל"כ מאי פריך ועוד הא אמר ר"י וכו' שהרי השתא מיהא שנתערב ליכא לא איסור תורה ולא איסור דרבנן אלא ע"כ צ"ל דאיכא איסור דרבנן ולכך פריך דה"ל עיקרו דאורייתא ודו"ק:

ודע דלפי דברי התוספות דפרק השוכר שזכרנו שחילקו גבי ר"ש דאמר כל שהוא למכות בין בעיניה לע"י תערובת ניחא מה שהקשינו על דברי התוס' דפרק אלו עוברין דמשמע מדבריהם דהוה אסיק אדעתייהו דר"י דאסר ח"ש לענין מלקות נמי קאמר דכל איסורין שבתורה אין איסור מצטרף אלמא משמע דבעי שיעור די"ל דס"ל להתוס' דוקא כש כשהוא בעין הוא דאיכא מלקות אבל ע"י תערובת בעי שיעור כי היכי דאמרינן הכי לר"ש וה"ל ר"י ס"ל כר"ש והשתא א"ש דברי התוס' כפשטן ואין צורך למה שנדחקנו בפי' דבריהם אלא דלפ"ז תגדל קושית מהרש"א על דבריהם ועוד תקשי להו מה שהק' הת"י ריש פרק יה"ך דף ע"ד ע"א ד"ה ר' יוחנן וכו' דא"כ ה"ל ר'. יוחנן ור"ל פליגי בפלוגתא דר"ש ורבנן ועוד הקשו מהך דפרק גיד הנשה ע"ש אלא מ"מ עם סוגיית פסחים גופה מיהת דקאמר ר"י אין היתר מצטרף יש ליישב כדכתי' ועיין עוד לחידושינו לקמן דל"ח ע"א ד"ה דלית וכו' ע"ש ודו"ק: בא"ד ואפי' את"ל דרבנן דרשי וכל משרת וכו עכ"ל אין להקשות דאכתי תקשי ליה לחשוב דבש דהא כתיב וכל דבש לא תקטירו די"ל כיון דר יוחנן גופיה ס"ל דיש הקטרה פחות מכזית וק"ל:

בא"ד מ"מ מאי פריך לקמן וכו' עכ"ל עיין לחידושינו שם לקמן ודו"ק: ד"ה כמאן וכו' דא"כ מפרש זעירי לברייתא כמו שמפרש אביי וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים שהרי ס"ל יש הקטרה פחות מכזית כדאיתא התם ואיך שייך לומר דזעירי מפרש כמו אביי ודברי התוס' בפרק אלו עוברין דמ"ג ע"ב ד"ה כמאן וכן במנחות דנ"ח ע"א מדוקדקים שפיר שהקשו לא כאביי ולא כרבא ע"ש:

ונראה דשיעור דבריהם דא"כ מפרש זעירי כמו אביי דהיינו לענין דמקצתו דקתני הברייתא היינו חצי זית ואפ"ה מפרש זעירי דר"ל חוץ מחצי זית דהיתר א"כ אימא דזעירי מפרש נמי דגם כונת אביי כן ומנ"ל לתלמודא הכא לומר דזעירי לאפוקי מאביי ומש"ה לא הוקשה להו אתלמודא התם מנ"ל דלאביי יש הקטרה פחות מכזית משום דאיכא

למימר דסתמא דתלמודא התם לא ניחא ליה סברת זעירי אבל הכא גבי זעירי גופיה לכך הוק' להו מנ"ל לתלמודא דזעירי לאפוקי מאביי ודחיקא להו לומ' דלאו דוקא נקט אביי אלא כלומר לאפוקי הך סברא דיש הקטרה ומשום דקושטא הוא דתלמודא התם סבר כן גבי אביי לכך נקט הכא אביי דמ"מ כיון דאליבא דזעירי קיימינן לא ה"ל למנקט אביי ומיהו יש ליישב לדעת רש"י משום דא"כ ה"ל לאביי לבאר להדיא חצי זית חוץ מחצי זית דהיתר דהאמורא יש לו לבאר דבריו אבל לזעירי דברייתא דרכה לסתום ונראה דמה"ט לא הקשו קושיא זו התם בפסחים ובמנחות ודו"ק:

והנה בדברי התוס' התם שהק' זעירי לא כאביי ולא כרבא נראה משום דלאביי אפי' חצי זית ולרבא בעי כזית שלם מן האיסור אבל היתר מצטרף לאיסור לא דלפירש"י ע"כ דלרבא הא דקתני עירובו מניין לאו היינו היתר מצטרף לאיסור דא"כ. ה"ל לפרש גבי זעירי הכי אלא ר"ל כזית איסור נתערב לגמרי וקמ"ל דלא אמרינן נמוח אבל היתר מצטרף לאיסור לית ליה דמהי תיתי לן ונראה דעיקר קושית התוס' שהק' לא כאביי ולא כרבא ר"ל משום דדוחק הוא דהוי זעירי סברא שלישית אבל אין לפרש דר"ל ה"ל לתלמודא לומר לאפוקי מאביי ורבא דזה אינה קושיא והוא במאי דאיכא למידק בפשטא דשמעתין דמשני לאפוקי מאביי ומאי משני ס"ס ליתני נמי חמץ וממילא נמי דהוה שמעינן לאפוקי מאביי וצ"ל דהכי משני כיון דגבי שאור אית ביה חידוש אחר לאפוקי מאביי הילכך אין לחוש אם נקט שאור לבד דנקט מאי דאית ביה רבותא טפי ודוקא לפום ס"ד דשאור וחמץ שוים בחידושייהו הוא דפריך ליתני נמי חמץ וכבר כתבנו זה לעיל בגמ' והשתא לא מצי לומר לאפוקי מרבא דאמר אין היתר מצטרף לאיסור דא"כ ליכא חידוש גבי שאור אלא דהיתר מצטרף לאיסור כמו גבי חמץ ושוים הם וא"כ אכתי ליתני נמי חמץ וממילא נמי דהוה שמעינן לאפוקי רבא וע"כ דעיקר התירוץ לאפוקי מאביי דאמר יש הקטרה וכו' דהוי חידוש אחר ודו"ק נ"ל: ודע שראיתי למהרש"א בפרק אלו עוברין שהק' על דבריהם אימא דשפיר סבר זעירי כרבא דמקצת היינו כזית שלם מיהו ע"י צירוף היתר עמו ותריץ דהא מנ"ל לרבא אימא דכוליה איסור ומנ"ל דהיתר מצטרף לאיסור כלל א"ד ע"ש ויש להבין כונתו שהרי זעירי ס"ל הכי לפירש"י דכזית שלם ע"י היתר שעמו וא"כ תיקשי נמי לזעירי מנ"ל הא ונראה דכונתו דוקא גבי רבא משום דס"ל אין קומץ פחות משני זתים והילכך אימא דמקצתו דרבי קרא היינו חציו שהוא זית שלם אבל גבי זעירי לעולם דסבר דיש קומץ פחות משני זתים והילכך נימא דמקצתו דרבי קרא היינו חצי זית דוקא אלא משום דאין סברא למחייב חצי זית בלחוד הילכך אמרינן פול דרגא דע"י היתר שעמו דמצרפו חייב וזהו שדקדקו התוס' הכא למנקט גבי זעירי

לפי' רש"י אין לי אלא כל זית וכו' הרי דנקטו זית אלמא דלא בעי בקומץ שני זיתים לזעירי. אבל ק"ל לפ"ז דזעירי ס"ל יש קומץ פחות משני זיתים. ואין הקטרה פחות מכזית א"כ תיקשי ליה מתני' דפרק הקומץ דכ"ו ע"ב דקתני הקטיר קומצה פעמיים כשירה ע"ש אלמא דמצי להקטיר הקומץ שני פעמים וכיון דהקומץ עצמו פחות משני זתים א"כ ע"כ יש הקטרה פחות מכזית שהרי בכל הקטרה והקטרה ליכא כזית שלם והתם בפרק הקומץ פליגי ריב"ל ור' יוחנן בפירושא דמתני' חד אמר פעמים ולא פעמי פעמים וחד אמר אפי' פעמי פעמים ומפרש התם דקמיפלגי דחד סבר יש קומץ פחות משני זיתים ויש הקטרה פחות מכזית וחד סבר אין קומץ פחות משני זיתים ואין הקטרה פחות מכזית ע"ש וא"כ לזעירי דתפס חבלא בתרי רישי יש קומץ ואין הקטרה כמאן מפרש למתני' וזו קושיא אלימתא היא בעיני וצ"ל דס"ל לרש"י כמ"ש התוס' בפרק כל המנחות דשאני התם משים דהקטר הכל ולעולם אין הקטרה פחות מכזית. ואין להקשות אכתי מנ"ל לזעירי דמקצתו היינו היתר מצטרף אימא היינו שהקטיר מקצתו פעמים ומטעם שהקטיר הכל דהא כי היכי דע"כ לזעירי דמקצתו היינו ע"י ההיתר שמשלימו ה"נ נימא שמשלימו ע"י שהקטיר פעם אחרת והקטיר הכל אבל היתר מצטרף לאיסור מנ"ל די"ל דס"ל לזעירי דלגבי הקטיר קומנה פעמים כשירת לא צריך קרא אלא מסברא אמרינן דכשירה כיון שהקטיר הכל ודו"ק. ודע שמצאתי לתוספות פ"ג דכריתות די"ד ע"א ד"ה פקע וכו' שהק' משם רש"י פרק הקומץ אמאי אצטריך קרא למעט קומץ וכו' ותירצו דמיירי שחצייה העלה לגבי מזבח וכו' עש"ב וכ"כ ג"כ התוס' פ"ד דזבחים דמ"ב ע"ב ד"ה הקומץ וכו' ע"ש והשתא לזעירי לא שייך תירוץ זה שהרי אין הקטרה פחות מכזית וא"כ קושייתם במקומה עומדת לדעת זעירי וצ"ע:

בא"ד וא"ת לאביי וכו' מאי קאמר עירובו מניין וכו' א"ק עירובו לצרף היתר לאיסור וכו' עכ"ל דע לפמ"ש התוס' פרק השוכר שזכרנו למעלה בדבור שלפני זה לחלק גבי ר"ש דאמר כל שהוא למכות דוקא בעיניה אבל ע"י תערובת בעי צירוף ניחא קושית התוס' הכא דאין ה"נ דלאביי הא דקתני עירובו מניין היינו היתר מצטרף לאיסור משום כשנתערב בעינן שיעור ודוקא היכא שהוא בעין הוא דס"ל לאביי יש הקטרה פחות מכזית ושוב מצאתי שכ"כ להדיא התוס' לקמן דל"ח ע"א ד"ה דלית ליה צירוף וכו' גבי אביי גופיה ע"ש בס"ד ודו"ק. אלא שיש להבין בעיקר חילוק זה כיון דבעיניה חייב על כל שהוא א"כ אמאי צריך בתערובת כזית דממ"נ אם כשנתערב נתבטל אותו משהו א"כ איך ההיתר משלימו לכזית הא נתבטל אותו משהו ואי לא בטל א"כ יתחייב עליו ואמאי צריך כזית כיון דחייב בכל שהוא וי"ל לעולם לא בטל אלא דאמרינן דאינו חייב

על משהו דכיון דנתערב תו לא אמרינן ח"ש אסור אלא בעינן שיעור איסור שלם או היתר משלימו והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי. להח"ן ז"ל בפרק כל המנחות שהק' על דברי הכ"מ וז"ל ק' אמאי צריך בתערובת כזית כיון דחייב על כל שהו משאור ודבש ונסתייע מדברי התוספות שפירשו עירובו מניין דלא תימא שיתבטל האיסור אגב ההיתר ע"ש ואשתמטיתיה לדברי התוס' דפרק השוכר שהם כדברי הכ"מ וכבר ה' שע"ה ז"ל הל' חמץ דף ע' ע"ד הביא סמוכות מהם לדברי הכ"מ ע"ש:

מיהו קשה לדברי התוס' לקמן דל"ח ע"א שזכרנו שמחלקין חילוק זה גבי אבייי גופיה א"כ היכי קאמר תלמודא הכא לאפוקי מאבייי שהרי כיון דאבייי גופיה מודה דהיתר מצטרף לאיסור ע"י תערובת ומ"מ קאמר יש הקטרה פחות מכזית אלא היכא שהוא בעין וצ"ל דס"ל כפירש"י באלו עוברין דזעירי דאמר היתר מצטרף היינו דאינן מעורבין אלא כל א' ניכר ומש"ה קאמר לאפוקי מאבייי מיהו התוס' שם באלו עוברין דמ"ג ע"ב ד"ה כמאן וכו' הוכיחו דזעירי מיירי ע"י תערובת ודחו פירש"י ע"ש ודו"ק אבל זה אינו ועיין לחידושינו לקמן דל"ח בתוס' שם ודו"ק:

בא"ד וי"ל דהוא יפרש עירובו מניין דהיינו מחוי וכו' עכ"ל וכ"כ התוס' בפרק כל המנחות דף נ"ח ע"א ד"ה חצי וכו' וסייעו דאצטריך קרא דלא אמרינן שיתבטל איסור אגב היתר אבל לרבא לא צריך להכי כיון דאיכא כזית פשיטא דלא בטל וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דלא תימא מנ"ל לרבא דאתא קרא להיתר מצטרף אימא דאתא קרא לא לאשמעינן דהיכא דיש כזית איסור מעורב בכזית היתר לא אמרינן שיתבטל האיסור אגב ההיתר ולזה כתבו כיון דכזית הוא פשיטא דלא בטל וכ"כ מהרש"א ז"ל בפרק א"ע דמ"ג ע"ב ד"ה כמאן וכו' ע"ש ואע"ג דלאבייי מחייב אחצי זית כמו כזית לרבא ואפ"ה אצטריך קרא לאשמעינן דלא יתבטל וא"כ כך לי חצי לאבייי כמו כזית לרבא מ"מ כיון דאינו נו אלא חצי זית גרע.

מיהו ראיתי להתוס' במס' ע"ז פרק השוכר דס"ז ע"ב ד"ה ואידך וכו' שכתבו גבי ר"ש וז"ל כיון דלר"ש כל שהוא למכות כמו כזית לרבנן א"כ כך לי כל שהוא כמו כזית לרבנן ובכזית לרבנן מחייב עליה אפי' שאינו בעיניה וא"כ ה"ה כל שהוא לר"ש וכו' את"ד ע"ש ולכאורה דלפי דבריהם א"כ תיקשי גבי אבייי ורבא הכא מאי אולמיה דאצטריך קרא לאבייי טפי מרבא ואמאי לא נימא דכך לי חצי זית כמו כזית ונראה דלא דמי דוקא גבי ר"ש דס"ל דבכל התורה כולה כל שהוא למכות ולכך נימא דחשיב הוא כמו כזית לרבנן אבל גבי אבייי דלא אחשביה קרא אלא גבי שאור דוקא ולכך נימא לענין שיתבטל ה"א דגרע ומתבטל אגב היתר אבל כזית פשיטא דלא בטל ומיהו קשה דפרק אלו עוברין דמ"ד ע"ב גבי ר"ע דפריך תלמודא וכ"ת מיין לחודיה מאי למימרא ומשני הא קמ"ל אע"ג

דתערובת ופירש"י שנבלע בפת ע"ש משמע אפי' גבי כזית שפיר אמרינן ה"א דבטל אגב התיר וכן קשה נמי למ"ש התוס' הכא בד"ה אין היתר וכו' וז"ל דאי איכא כזית מיין לחודיה קרא ל"ל וכו' וכ"כ נמי רש"י בפרק א"ע דמ"ג ע"ב ואפשר לחלק בין התנא לקרא דלגבי התנא מצינו לומר דאשמעינן אפי' דבר פשוט משא"כ קרא ושו"ר במקובצת שכתב בזה דברים נכונים בטעמן וז"ל ואי איכא כזית מיין לחודיה מאי למימרא דהא לא אצטריך למימר אע"ג דבליע בפת דא כ דה"ל לטעם כעיקר ובמסקנא מוקמינן ר' יוחנן כר"ע ור"ע נפיק ליה טעם כעיקר מגיעולי גוים דלאו חידוש הוא וא"כ ל"ל קרא דמשרת אי לא אתא להיתר מצטרף לאיסור עכ"ל והשתא נימא דוקא גבי קרא הוא דנקשה ל"ל משרת משום דכבר נפק"ל טעם כעיקר מגיעולי גויים אבל גבי ר"ע אין ה"נ דהיא גופה אתא לאשמעינן משום דנילף מגיעולי גוים או דנילף ממשרת לפום ס"ד דתלמודא התם דלית ליה ר"ע משרת אתא להיתר מצטרף לאיסור ועיין לחידושינו לקמן דף ל"ז ע"א בד"ה וכי תימא וכו' ודו"ק ועיין להשע"ה ז"ל הל' חמץ דף ע' ריש ע"ד: ולענין פסקא עיין מ"ש מרן כ"מ ריש פ"ה מה' איסורי מזבח ועיין מ"ש עליו השע"ה ז"ל הל' חמץ דף ע' ע"ב וג' ועיין לה' זרע יצחק ז"ל בנימוקיו להרמב"ם פ"ה מה' איסורי מזבח ועיין ללח"מ פי"ג מה' מעשה הקרבנות דין י"ד שכתב על מ"ש רבינו ריש פ"ה מה' א מ דאסורין בכל שהוא לאו לעניין מלקות אלא איסורא בעלמא ע"ש ולפי דבריו צ"ל דמ"ש רבינו שנאמר כי כל שאור וכו' לא קאי אאיסורין בכל שהוא שהרי כלל הוא בכל התורה כולה ונפק"ל מכל חלב לרבות ח"ש כדקאמר רבי יוחנן ריש פרק וה"ך אלא קאי אעיקרא דדינא שכתב שאור ודבש אסורין לגבי המזבח ומעיקרא כתב כולא מילתא ואח"כ מייתי קרא לעיקרא דדינא כ"כ ה' לשון למודים הל' פסח דצ"א ע"ב ד"ה ומיהו וכו' ע"ש:

תוס' ד"ה אין ה"נ וכו' והכי מפרש ליה לברייתא וכו' עכ"ל פי' אביי וק"ל:

ד"ה אמר רבא וכו' ולאו דוקא נקט לוקה דהא תרומת שום מדרבנן וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא ק"ל אלישנא דפסול דנקט דמשמע מדאורייתא כמ"ש התוס' וצ"ע ולעיקר קושיית התוס' ראיתי לה' המאירי שכתב דלוקה מדרבנן ע"ש וכה"ג ראיתי לתוס' פרק הנחנקין דף פ"ט ע"א ד"ה הכובש וכו' שכתבו דלוקה מדרבנן אלא דהתוס' עדיפא מינה מתרצו משום דדוחק הוא כ"כ לומר לוקה מדרבנן כמ"ש מהרש"א פרק תמיד נשחט דס"ב ע"ב ד"ה לימא וכו' שכתב וז"ל ודוחק הוא לומר דלוקה מדרבנן וכו' עכ"ל ע"ש ועיין לה' מש"ל פ"ה מה' נזירות דין ט"ו דעל מאי דכתב רבינו שם דלוקה פשיטא ליה מילתא דלוקה מן התורה עד שמכח זה סתר דברי הרמב"ם אהדדי ומיהו יש לחלק משום דלשון הרמב"ם לחוד להיות:

דף לו:

גמ' אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן וכו' ראיתי להתוס' בפרק אלו עוברין דף מ"ד ע"א ד"ה הנח וכו' שכתבו וז"ל ק' לרשב"א כיון דתרומת תבלין דרבנן גבי שום אמאי פסל מקום מגעו וכו' ע"ש ולא ידענא מאי קושיא דהא דקאמר הנח לתרומת תבלין היינו כיון דספיקא הוא הילכך תלינן קולא שמא חולין לתוך חולין כדין ספיקא דרבנן לקולא אבל לענין דפסל מקום מגעו מה בכך אי הוי תרומה דרבנן ואמאי לא נימא דפסל מקום מגעו אף בתרומה דרבנן וצ"ע:

שם שתי קופות וכו' למאי דמוקי לה בתרומה בזמן הזה דרבנן הא דאצטריך לאשמעינן תרתי תרומה בזמן הזה דרבנן גבי קופות ותרומת תבלין דרבנן גבי שתי מדוכות י"ל דאי אשמעינן תרומה בזמן הזה ה"א דמש"ה תלינן להקל משום דבזה"ז ליכא שום תרומה כלל דהוי דאורייתא אבל תבלין דאיכא תרומת דגן דאורייתא ה"א דגזרינן תבלין אטו דגן ואי אשמעינן תבלין ה"א משום דבתבלין לא שייך בהו תרומה דאורייתא כלל אף בזמן הבית אבל תרומת דגן דישנה מדאורייתא הזמן הבית ה"א דלא תלינן להקל אף בזמן הזה ומיהו לפי רעת המקשה דס"ד דתרומה בזמן הוה דאורייתא ואפ"ה תלינן להקל כ"ש דתרומת תבלין ותרתי ל"ל וי"ל דה"מ לומר וליטעמיך עמיך וכו' וכה"ג כתבו התוס' בפרק הערל דפ"ב ע"א ד"ה אלא לר' יוחנן וכו' ע"ש:

תוס' ד"ה וכזית וכו' ה"מ לאכול חלב וכו' כצ"ל:

בא"ד אכילת פרס לא מחייב וכו' כצ"ל:

ד"ה א"ה וכו' וי"ל מדקאמר התם באלו עוברין וכו' משמע וכו' עכ"ל דאל"כ הא דמפליג התם בין ענוש כרת ללא כלום טפי ה"ל לאפלוגי בעירוב גופיה בין עונש לאו ללא כלום וק"ל:

ד"ה אית ספרים וכו' היינו כר"א וכו' עכ"ל והא דפריך אביי מהך דמקפה אע"ג דר"י לאו אליבא דר"א קאמר דזעירי הוא דכר"א כדאמר לעיל אבל ר' יוחנן אליבא דכ"ע הוא דקאמר כדאיתא לקמן דף ל"ז ע"א י"ל דפריך משום מדר"א נשמע לר"ע כי היכי דלר"א ע"כ יליף שאר איסורי מחמץ ה"נ לר"ע נימא דיליף שאר איסורי מנזיר וק"ל:

בא"ד וי"ל דלא ניחא ליה לאפלוגי תרי סתמי אהדדי דאי הך כר"א הך נמי כוותה וכו כצ"ל ומה"ט דפריך נמי מהך דשתי קופות משום דמסתמא לא פליגא אסתם דמקפה וכו' ועיין למהרש"א פרק אלו עוברין דמ"ד ע"א ד"ה אלא מאי וכו' שכתב לדברי התוס' שם דהך דמקפה ר"א היא דס"ל אפי' איסור מועט היתר מצטרף לאיסור ע"ש וראיתי לה' השע"ה ז"ל הלכות חמץ דס"ח סוף ע"ג שהק' עליו דא"כ אמאי מוקי לה אביי כדנפישי

חולין ולא מוקי לה אפי' בשוין ואתייא כרבנן דר"ע ע"ש ונראה ליישב הא דמוקי לה כגון דנפישי חולין אינו אלא לרבותא בעלמא כי היכי דאתייא אפי' כר"ע דאית ליה היתר מצטרף לאיסור ולעולם דבלא"ה ה"מ לאוקמה כרבנן דלית להו היתר מצטרף לאיסור כלל ועוד י"ל משום דקושטא הוא דע"כ דאיירי בנפישי חולין כי היכי דהוו תרי טעמי רובא ושאני אומר לפום מאי דס"ל דתרומה בזמן הזה דאורייתא דאל"כ תיקשי ליה לדידיה נמי מי ניחא אפי' אכילת פרס דאורייתא מ"מ היכי תלינן להקל באיסור תורה נהי דלא אמרינן היתר מצטרף לאיסור אפי' שוין כרבנן דר"מ מ"מ היכי תלינן להקל באיסור תורה אלא ע"כ משום דאיכא תרי טעמי שאני אומר ורובה כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז כדפריך להדיא הכי בפרק הערל דף פ"ב לר"י דלית ליה רובה וכתבו שם התוס' ד"ה אלא וכו' וה"ה דה"מ למפרך הכא וליטעמיך עמיך אפי' כזית בכדי אכילת פרס דרבנן תקשי אמאי אמרינן שאני אומר כיון דר"י מוקי לה בפרק הערל דלא רבו חולין וכו' ע"ש וא"כ מה"ט גופיה הוצרך אביי לאוקמה בנפישי חולין כי היכי דהוו תרי טעמי אבל אי אכילת פרס דאורייתא פריך שפיר משום דלא מהני תרי טעמי וכמ"ש התוספות הכא ר"ה אלא לדידך וכו' משום דאיכא חיוב מלקות מן התורה כיון דאיכא שיעור כזית אם היה ניכר וכו ולכך ניחא ליה לשנויי נמי גם לענין אין היתר מצטרף לאיסור מה"ט גופיה משים דנפישי חולין ודו"ק. מיהו אין זה מספיק לפי מה שראיתי למהרש"א עצמו בפרק א"ע דמ"ד ע"א ד"ה איתיביה וכו' שכתב הא דקאמר הכא דנפישי חולין לא מוכח דרבו תולין דהיינו חד בתרי אלא קצת יותר על האיסור את"ד ע"ש וכן משמע לשון נפישי ולא קאמר כגון דרבו חולין אלא נפישי קצת וא"כ ליכא תרי טעמי כיון הא דנפישי לא חשיב רוב וא"כ תיקשי ליה מה שהק' ה' שע"ה וכן תיקשי ליה נמי דאיך קאמר בשלמא לדידיה וכו' דהא לדידיה נמי תקשי ויש ליישב דכונת מהרש"א משים דמ"מ אינו מבואר הכא להדיא דרבו חולין אלא מכח קושיא והילכך הביאו ראייה מפרק הערל דקאמר להדיא רבו חולין ודו"ק:

והנה בעיקר דברי מהרש"א משמע מדבריו דס"ל הא דקיימ"ל מין במינו מדאורייתא בטל ברוב היינו דוקא חד בתרי ולא מהני רוב כל דהו. וזה חידוש גדול בעיני ולא ראיתי דין זה מפורש בפוסקים ואדרבא יש להוכיח דרוב כל דהו סגי שהרי הא דקיימ"ל מדאורייתא ברובא בטל היינו מדכתיב אחרי רבים להטות כמ"ש רש"י פרק גיד הנשה דף צ"ח ע"ב ד"ה מדאורייתא וכו' ע"ש ומהאי קרא גופיה ילפינן לענין סנהדרין פ"ק דחולין די"א ע"א דאזלינן בתר. רובא ופירש"י ד"ה וסנהדרין וז"ל י"ב מזכין וי"א מחייבין זכאי עכ"ל והיא משנה ערוכה ריש פ"ד דסנהדרין ד"מ ע"א אלמא אפי' אחד לבד יותר על הי"א חשיב

רוב ואזלינן בתר רובא וכיון דלגבי סנהדרין הוי הכי ה"נ לענין בטול איסור ברוב כיון דאידי ואידי מחד קרא נפקי וכעת צריך חיפוש בענין זה וצ"ע ויש מי שהראני גמ' ערוכה פ"ג דמס' בכורות דכ"ג ע"א דקאמר שמא יביא קב חולין וכו' וקב ועוד ממין זה סבר אבטלינהו ברובא וכו' ע"ש אלמא דנקט קב ועוד משמע דהיינו רוב כל דהו וכן משמע נמי בעבר הדף התם גבי ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא וכו' ע"ש משמע דרוב כל דהו סגי וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן פ"ז דף נ"א ע"ב ברש"י ד"ה בעי רבא וכו' דמוכח דס"ל כדעת מהרש"א ושו"ר לה' ערך השלחן נר"ו א"ח סי' תנ"ה סק"ב שהביא מחלוקת בזה הפ"ח וה' מנחת יעקב ע"ש. ודע הא דמרבי ר"א אפי' אסור מועט מן החולין מתיבת כל כמ"ש התוס' בפרק א"ע איכא למידק מנ"ל זה אימא דאינו מרבה אלא היכא דשוין וי"ל דא"כ ל"ל כל דהא מנזיר נפק"ל דכתיב משרת להיתר מצטרף לאיסור א"נ מכל דכתיב גבי נזיר דודאי דר"א דריש נמי כל דגבי נזיר ודו"ק:

ודע דהוק' לי בפשטא דשמעתא הכא לפי' רש"י והתוס' דגבי מדוכה אע"ג דנפישי חולין האיסור לא בטל כיון דלטעמא עבידי והוי כמאן דנפישי וא"כ ליכא אלא חד טעמא שאני אומר א"כ היכי פריך ואי ס"ד אכילת פרס דאורייתא וכו' דהא אפי' לדידיה נמי דאכילת פרס דרבנן תיקשי ליה היכי תלינן לקולא באיסור תורה למאי דס"ד השתא דתבלין דאורייתא כיון דליכא אלא חד טעמא שאני אומר וכו' וצ"ל דעדיפא מינה פריך ליה תלמודא ואלא מאי היתר מצטרף וכו' דאיכא שיעור כזית שלם ע"י צירוף ההיתר ודו"ק: ד"ה שתי קופות וכו' ואומר ר' דודאי במקום שיש נותן טעם כגון בכותח וכו' עכ"ל פי' משום דהוי מין בשאינו מינו והילכך איכא נתינת טעם וק"ל:

בא"ד מצטרף לאיסור משא"כ הכא בשתי קופות מיירי במין במינו דכיון וכו' כצ"ל וזהו שכתבו בדבור שאח"ז וז"ל תימא למאי דמוקמת לפ' דמיירי במין במינו וכו' ור"ל והילכך ליכא נתינת טעם כיון דמין במינו וק"ל:

ד"ה אלא לדידך וכו' למאי דמוקמת לפ' דמיירי במין במינו וכו' עכ"ל היינו בדבור שלפני זה לפי הגהתנו כדכתי' לעיל וק"ל:

בא"ד ושאני אומר וכו' ותריץ דאם איתא וכו' כצ"ל:

דף לז.

בא"ד ומיהו ק' לדידיה נמי וכו' כשאינו מינו היה להם לחכמים להחמיר במין במינו ואומר הרמ"ר וכו' כצ"ל:

שם גמ' דילמא ליתן טעם כעיקר וכו' עיין לתוס' לעיל דל"ו עלא ד"ה אין היתר וכו' שהק' לגי' הספרים דר"י מוכל דריש מאי פריך הנא לימא טעמא דידיה משום וכל וכו' ע"ש משמע דאי הוה משני ליה הכי שפיר אתייא הברייתא כוותיה דר' יוחנן וק"ק דא"כ היכי קתני ומכאן אתה דן לכל איסורי שבתורה דהא איכא למפרך מה לנזיר שכן יש בו חומרא דהיתר מצטרף לאיסור משא"כ בכל האיסורין וי"ל דכונתם דקושית תלמידא מיהת מרישא אינה קושיא ומסיפא דקתני ומכאן אתה דן הוא דה"ל למפרך ולפי הגי' שכתבו התוס' הכא ד"ה אלא וכו' דלא גרסינן דתניא א"ש טפי ודו"ק. ועוד נראה דאפי' מסיפא נמי אינה קושיא שהרי כיון דר"י ע"כ ס"ל כמאן דלא דריש וי"ו ולכך דריש וכל א"כ בפשיטות י"ל דהך ברייתא אית ליה כמאן דלא דריש וי"ו שהרי פלוגתא בתנאי בכמה דוכתי אי דרשינן וי"ו או לא אבל אין לתרץ דהך ברייתא אית לה כר"ש דס"ל כל שהוא למכות ולכך לא דריש וכל להיתר מצטרף משום דל"ל צירוף דהא בכל שהוא נמי חייב כמו שהקשו התוס' לקמן דף ל"ח ע"א ד"ה דלית ליה וכו' דזה אינו דא"כ מנ"ל לר' יוחנן דרבנן דרשי וכל אימא דמודו לר"ש בהא דלא דרשינן וכל ואפושי פלוגתא לא מפשינן ועוד דאין זה צודק לפי תירוץ שני של התוס' לקמן ע"ש ודו"ק. ודע דה"ה דה"מ התוס' לעיל לאקשויי נמי ממה דפריך בסמוך ולר"ע טעם כעיקר מנ"ל ומאי פריך כיון דהיתר מצטרף מוכל א"כ טעם כעיקר ממשרת וליכא למימר דפריך אשאר איסורי דכל התורה משום דמנזיר לא מצי למילף כיון דאית ליה היתר מצטרף איכא למפרך מה לנזיר שכן היתר מצטרף דדילמא אין ה"נ דלית ליה בשאר איסורי טעם כעיקר וכמו שהקשו התוס' ד"ה טעם כעיקר וכו' ולא שייך תירוצם ודו"ק:

שם גמ' ומכאן אתה דן כל איסורין שבתורה וכו' איכא למידק דפתח בכל איסורין שבתורה וסיים בכלאי הכרם וערלה ותו דאמאי קאמר וה"ה לערלה בשתים שהרי כל איסורי שבתורה נמי יש בהם שתים איסור עולם ואין היתר לאיסורין ע"י שאלה ויש ליישב דה"נ קאמר וה"ה לערלה בשתים וכן כל התורה נמי בשתים אלא נקט ערלה דאסורה הנאה אגב כלאי הכרם דאסורין בהנאה וכן נמי הא דנקט כלאי הכרם לאו דיקא אלא ה"ה נמי כל איסורי הנאה דאית בהו ג' כגון הנך דחשיב פרק האיש מקדש דנ"ו ע"ב שור הנסקל ועגלה ערופה וצפורי מצורע וכשר בחלב וכו' וק"ל:

שם ומה נזיר וכו' ואין איסורו איסור הנאה וכו' וק"ק דבפרק כל שעה דכ"ג ע"א פריך תלמודא למ"ד לא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה והרי נזיר דרחמנא אמר לא יאכל ותנן מערבין לנזיר ביין וכתבו שם התוס' ד"ה מערבין וכו' דלא פריך למ"ד אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו ע"ש והשתא קשה הא דפריך מהך

מתני' דאינו אלא למ"ד מערבין לדבר הרשות אבל למ"ד אין מערבין אלא לדבר מצוה איכא למדתי דאסור בהנאה ומשום מצות לאו ליהנות ניתנו אמאי לא פריך בפשיטות מברייתא דהכא ומייתי לה נמי התם בפסחים בפרק א"ע דמ"ד דקתני להדיא ואין איסורו איסור הנאה ויש ליישב משום דהתם פריך מינה לעיל גבי תרומה. והילכך פריך נמי מינה גבי נזיר וק"ל:

והנה רש"י כתב וז"ל ואין איסורו איסור הנאה שמערבין לנזיר ביין עכ"ל וכ"כ התוס' נמי וז"ל ואין איסורן איסור הנאה דתנן מערבין לנזיר ביין וכו' עכ"ל ולא ידעתי לאיזה תכלית הביאו הך דמערבין לנזיר ביין אטו מביאין ראיה לברייתא אחת מדברי ברייתא אחרת דא"כ הך ברייתא אחרת גופא צריכה ראיה ותו קשה דהך דמערבין לנזיר אינו מבואר להדיא דמותר בהנאה דאיכא למדחי דס"ל דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו אבל ברייתא דהכא קתני להדיא דאין איסורו איסור הנאה א"כ איך תלו תניא בדלא תניא אבל ה"ל להביא ראיה מהך דמסיק פרק כל שעה דאמר קרא נזרו שלו יהיה דמותר בהנאה ולחזקיה התם מדכתיב לא יאכל משמע רוקא אכילה הוא דאסור ולא הנאה ואולי דאין כונתם לראיה אלא לפרושי ה"ד היתר הנאה ולזה כתבו כגון הך דמערבין לנזיר ביין ומשום דהך הנאה הוזכרה להדיא לכך נקטו לה טפי משאר הנאות ואין זה מספיק וצ"ע: ודרך אגב הוק' לי על המש"ל פ"ה מה' אישות והביאו ה' יד מלאכי ז"ל בכללי הדינין אות המ"ם סימן תל"א שכתב דלא אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו אלא בדיעבד אבל לכתחלה מיהא אסור ע"ש שהרי הך דמערבין לנזיר ביין משמע מדברי התוס' בפרק כל שעה שזכרנו למעלה דש דשפיר אתייא משום מצות לאו ליהנות ניתנו וע"כ ודאי דמערבין לכתחילה קתני אלמא דמותר ליהנות לכתחילה ותו דבפרק בכל מערבין דל"א ע"א מוקי תלמודא למתני' דקתני מערבין לכהן בקבר משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ואולי דיש לחלק דלא קאמר ה' דלכתחילה אסור אלא כגון שנהנה מגוף האיסור עצמו אבל הכא אינו נהנה מגוף היין אלא היין גרם לו גרמא בעלמא שיהנה מבית המשתה וכה"ג ראיתי לה' שע"ה ז"ל הל' לולב דף צ"ד ע"א ד"ה ולדעת וכו' שחילק כה"ג גבי הנאת הגוף ע"ש ושם ע"ב ד"ה ודע הוכיח ממתני' דפ"ב דמעילה גבי ערבה דאפי' לכתחילה אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו ודלא כדעת מהר"ם די בוטון ע"ש ונראה ודאי הא דלא הוכיח מהך דפרק בכל מערבין דאיירי בה כבר הרב היינו משם דסמך על הך חילוק דכבר חילק בין נהנה מגוף האיסור לגרמא בעלמא וכדכתי' ומ"מ נראה דאשתמיטו מניה דברי ה' מש"ל דס"ל נמי כדעת מהר"ם די בוטון דלכתחלה לא אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו מדלא הזכירו על דל שפתיו וק"ל:

ודע דעל מה שהקשינו אסוגיא דפרק בל שעה דאמאי לא פריך בפשיטות מברייתא דהכא דקתני בהדיא ואין איסורו איסור הנאה יש מי שהשיב לי ע"פ מה שצדד ה' מש"ל ז"ל פי"ד מה' אבל דין כ"א בתחלת דבריו דאם נפסד האוכל ממאכל אדם אין בו איסור הנאה אפילו לרבי אבהו כיון דאיסור הנאה מאכילה נפק"ל לרבי אבהו וכל היכא דליכא איסור אכילה ליכא איסור הנאה את"ד וא"כ אמטו להכי לא פריך מברייתא דהכא משום דאפשר למדחי דאין איסורו איסור הנאה דקתני כגון שנפסד האוכל ודקעביד ק"ו גבי כלאי הכרם וערלה דאיסורן איסור הנאה היינו משום דאיסור הנאה דכלאי הכרם לאו מאכילה נפקא אלא מפן תוקד אש וכן איסור הנאה דערלה מדכתיב תלתא קראי ערלים כדאיתא פרק האיש מקדש דנ"ו ע"ב וא"כ אפי' הפסד האוכל איכא איסו' הנאה והילכך עביד שפיר ק"ו אבל מהך דמערבין לנזיר ביין פריך שפיר דליכא למימר כגון שנפסד היין דהא בעינן מידי דמזון דמה"ט אין מערבין במים ומלח כדתנן ריש בכל מערבין דכ"ו ע"ב כפירש"י שם ע"ש והוא דרך דחוק וחריף:

ולכאורה עלה בדעתי לדחות לזה שהרי תלמודא פרק כל שעה דכ"ב ע"ב פריך לר' אבהו מברייתא דגבי ערלה דקתני מנין שלא יהנה וכו' טעמא וכו' הא לאו הכי איסור הנאה לא משמע וכו' ע"ש ואם איתא מאי פריך אימא דלא יהנה דקתני היינו כגון שנפסד האוכל שהרי כיון דמה"ט גופיה לא פריך מברייתא דהכא דגבי נזיר אלא ודאי משום דפשטא דברייתא משמע בכל גוונא בין נפסד האוכל בין לא נפסד האוכל ומיהו לזה נוכל ליישב דשאני התם משו' דלישנא דברייתא התם דקתני אין לי אלא באכילה בהנאה מנין וכו' משמע דוקא אכילה ולא שום הנאה כלל כיון דקתני אכילה ומיהו כד מעיינת בה אינה דחייה שהרי תלמודא התם פריך גם כן משור הנסקל דקתני אין לי אלא באכילה בהנאה מנין ומוקי לה בהנאת עורו ע"ש אלמא דלא מיירי בכל גוונא אלא בהנאת עור לבד וא"כ אמאי לא מוקי לה כגון שנפסד האוכל אלא ע"כ צ"ל דה"ה דה"מ לשנויי הכי אלא בלא"ה משוי שפיר להנאת עורו ואין להקשות ומנ"ל לומר כן אימא דלעולם עורו שרי בהנאה כדקאמר התם סד"א בשרו אין עורו לא וקרא לא אצטריך אלא הנאת הבשר היכא דנפסד האוכל וי"ל משום דנקי משמע ליה דאין לו שום הנאה כלל אפי' בעור כדקאמ' התם יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום ועיין עוד לחידושינו שם ודו"ק:

שם גמ' כלאי הכרם וכו ואין היתר לאיסורו וכו' אין להק' דכלאי הכרם נמי יש היתר לאיסורו כגון אם נפל ברוב דבטל ברוב דהני מילי דנפל בדיעבד אבל לכתחילה אסור מדאורייתא לבטל ברוב כמו שכתבו התוספות פ"ק דביצה דף ד' ע"ב ד"ה ותנן וכו' ע"ש משא"כ גבי נזיר דלכתחילה יש היתר ע"י שאלה לפי' התוס' ולפירש"י נמי שיותר לו היין

אחר שלשים א"כ ממילא יותר לו אבל כלאי הכרם לאו ממילא הוא אלא עד דמתרמי שיפול ברוב הא לאו הכי לא ולכך הוי חומרא וק"ל:

שם כלאי הכרם וכו' וה"ה לערלה בשתים וכו' דע שראיתי לתוס' פ"ק דקידושין דף ל"ז ע"ב בד"ה כל מצוה וכו' שכתבו וז"ל ומהירושלמי שהבאתי יש להוכיח דערלה וכלאים נוהגים בשל נכרים וכו' עכ"ל ע"ש. ואיכא למידק דאמאי הוצרכו להוכיח מהירושלמי שהרי מהכא ע"כ מוכח דנוהגים בשל נכרים דאל"כ היכי יליף מנזיר דילמא שאני נזיר דחמיר דנוהג איסורו אף ביין או ענבים של נכרים שהרי ודאי לא שייך לחלק ביין של נכרים ולכך טעמו נמי אסור אבל ערלה וכלאים דאין נוהגים בשל נכרים טעם מותר ועלה בדעתי לומר דמה שנוהג בשל נכרים או אינו נוהג לא חשיב לא חומרא ולא קולא דבודאי דאינו מצד חומרת האיסור אמרינן נוהג וכן לאו משום קולת האיסור אמרינן אינו נוהג אלא דגזירת הכתוב מיהו ראיתי לה ברכת הזבח ז"ל בסוף מסכת מנחות דף קמ"ט ע"ב דס"ל בפשיטות דחשיב חומרא וקולא והוא שעל מ"ש עוד התוס' בקדושין בס"ד דבירושלמי נמי משמע דחדש נוהג אף בשל נכרים וכו' כתב הרב וז"ל ועוד נ"ל להביא ראיה ברורה לדברי התוס' דחדש נוהג אף בשל נכרים מהא דאמרינן בקידושין דף ל"א ע"א תניא רשב"י אומר ג' מצות נצטוו ישראל וכו' ונוהגות בין בארץ בין בח"ל ומה חדש וכו' וה"ה לערלה בשתים וכו' ואם איתא דחדש אינו נוהג בשל נכרים הל"ל וה"ה לערלה בג' דערלה נוהגת בשל נכרים וכן כלאים אלא ש"מ דאין חילוק ביניהם וכדעת התוס' עכ"ל הרי דס"ל לה' בפשיטות דחשיבי קולא וחומרא ולפי דרכו גם מהך ברייתא דקידושין נמי יש להביא ראיה דערלה וכלאים נוהגים אף בשל נכרים דאל"כ היכי יליף מחדש איכא למפרך מה לחדש דנוהג אף בשל נכרים אלא ע"כ דכלאים וערלה נמי נוהגים בשל נכרים וכעת צ"ע.

שם וה"ה לערלה בשתים וכו' וק"ק אמאי לא חשיב ג' דהא ערלה לא היה לה שעת הכושר כדאית' פרק כל שעה דכ"ה ריש ע"א אבל נזיר היה לו שעת הכושר וכה"ג הקשו התוס' פרק א"ע דמ"ד ע"כ ד"ה וה"ה וכו' וצ"ע: שם ר' אבהו כי קאמר וכו' עיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א במשנה גבי מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון ודו"ק:

שם גמ' וכ"ת מאי למימרא לאפוקי מת"ק וכו' . יש מי שהק' לי על התוס' פי"ט דזבחים דק"ט ע"א ד"ה עולה וכו' שכתבו בתוך דבריהם וז"ל והא דחלב ויין מצטרפין אף ע"ג דחלב בכזית ומשקין ברביעית הנ"מ בשתיה אבל דרך אכילה ששרה פתו ביין שיעורו בכזית עכ"ל שהרי הכא קאמר בהדיא לאפוקי מת"ק אלמא מאן דאית לה רביעית ס"ל דאף ששרה פתו ביין דהוי דרך אכילה בעי רביעית הן אמת דלפי התוספות נתיישב הא

דלא משני באלו עוברין בפשיטות לאפוקי מת"ק כדמשני הכא די"ל משום דת"ק נמי מודה אלא דזה אינו דאכתי מאי משום הא קמ"ל דאע"ג דתערובת וכו' ופירש"י אף ע"פי שאינו שאינו בעין שנבלע בפת עכ"ל ולפי דברי התוספות במאי פליג ר"ע את"ק שהרי ת"ק נמי דאמ' רביעית ס"ל נמי בשרה פתו ביין דהוי בכזית כיון דהוי דרך אכילה אלא ע"כ מוכח דת"ק נמי בעי רביעית אף בשרה פתו ביין ומ"מ מתוך דברי התוס' נלמוד ליישב הא דלא משני התם בפשיטות לאפוקי מת"ק משום דאכתי ק' אמאי לא קאמר ר"ע רבותא טפי דא דאפילו יין בעין חייב בכזית וכ"ש שרה פתו ביין דהוי דרך אכילה דשיעורו כזית ומש"ה הוצרך לשנויי דאשמעינן רבותא טפי דאפילו אינו בעין חייב ותלמודא הכא סמך נמי אהאי שנוייא ולא הוצרך לבאר אלא דק"ק דא"כ ל"ל למימר כלל לאפוקי מח"ק מיהו זל דאיכא למדחי נמי דילמא ר"ע לא מחייב בכזית אלא דוקא דרך אכילה איך שיהיה מוכח מיהת דת"ק דאמ' רביעית ס"ל אפילו דרך אכילה בעי רביעית בין משמעתין הכא בין מסוגיא דאלו עוברין ונראה דס"ל לתוספות נהי דלדעת המקשה הכי הוא מ"מ למאי דמסיק דר"ע מטעם היתר מצטרף לאיסור אין ה"נ דת"ק מודה דבדרך אכילה שיעורו כזית ובהיתר מצטרף לאיסור הוא דפליגי ולדעת המקשה ע"כ הך מתני' דחלב ויין וכו' ר"מ היא. מיהו עדיין ק' דמנ"ל לר"ע לפלוג את"ק דילמא ח"ק נמי מודה דהיתר מצטרף לאיסור שהרי לא קאמר אלא דשיעור רביעית בעינן אבל לענין היתר אי מצטרף לאיסור לא נכנס כלל בזה ואי אתא לאפלוגי דבעי כזית לא ה"ל לכ"ע מנקט שרה פתו ביין כיון דת"ק נמי מודה בזה משום דדרך אכילה הוא וה"ל לר"ע למנקט כזית יין סתם דזהו עיקר פלוגתייהו אלא ע"כ משמע דת"ק א אפילו בשרה פתו ביין בעי רביעית דלא כתוס' וצ"ע:

שם גמ' ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן וכו' עיין לתוס' פרק א"ע דמ"ד ע"ב ד"ה ורבנן וכו' ועיין למהרש"א שם ומ"ש מהרש"א שם וז"ל ודפריך נמי בשמעתין וכו' ע"ש. אחר המחילה לא ידעתי דאיך לא הרגיש מה יענו התוס' גבי ר"ע דקאמ' יליף מבשר בחלב דע"כ דנזיר גופיה קיליף דאי אשאר איסורי אבל נזיר גופיה לית ליה טעם כעיקר א"כ בשאר איסורי נמי אימא דלית ליה אלא ע"כ משים דטפי מסתבר לאוקמיה משרת לטעם כעיקר אי לאו דאית ליה בנזיר טעם כעיקר מטעמא אחרינא ומש"ה פריך לר"ע טעם כעיקר מנ"ל כמ"ש התוס' ד"ה טעם וכו' וא כ איך משני דיליף מבשר בחלב והיותר תימא שהתוס' עצמן התם בדבור שאחריו הקשו גבי דיליף מגיעולי גוים ע"ש ואמאי נטרו להקשות גבי גיעולי גוים ולא הקשו לעיל מינה גבי דיליף מבשר בחלב ולא שייך תירוצם אלא ודאי י"ל כיון דבלא"ה דחי תלמוד' בשר בחלב חידוש ולכך לא הקשו אלא

אילפות' דגיעולי גוים דנשאר במסקנא וא"כ מעתה אין צורך לדברי הרב אלא הא דפריך ורבנן אין ה"נ אנזיר נמי פריך והכי משמע שהרי אילפותא דר"ע קאי אלא דבלא"ה קדחי ליה חידוש וכו' אבל התוס' בדבור שלפניו דרוצים להקשות דקושטא הוא דנילף מבשר בחלב לאביי לכך לא מצו להקשות אלא אשאר איסורין ולא אנזיר ודו"ק: ודע דמ"ש מהרש"א שם וז"ל דלא הוו צריכי למילף כל התורה מנזיר וכו' ע"ש תיבת כל התורה שלא בדקדוק אלא אכלאים דוקא פריך דאית בהו ג' חומרות כמו בשר בחלב אבל ערלה לא מצי למילף דקילא מבשר בחלב דלית בה אלא שתי חומרות כדקתני וה"ה לערלה בשתים וק"ל:

שם מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא וכו' אף על גב דבפרק גיד הנשה דצ"ח ע"ב אמרינן דלחומר' ילפי' מחידוש והכא חומר' הוא דטעם כעיקר אסור בעינן למילף יש לחלק דשאני התם משום דהחידוש עצמו קולא כמ"ש רש"י שם ד"ה חידוש וכו' ועיין עוד בספר ארץ יהודה נר"ו בפרק א"ע והוא נכון ועיין לחידושינו פ"ק דמועד קטן ד"ח ע"א עש"ב:

שם מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא וכו' וה"נ משני מגיעולי גוים לא ילפינן דחידוש הוא וק"ק דנזיר נמי חידוש הוא כדאמ' פ"ט דנדרים דף ד' ע"א חידוש שחידשה תורה בנזיר ומאי חידושיה וכו' ע"ש. וא"כ היכי יליף מניה ומכאן אתה דן וכו' ועיין מה שאכתוב לקמן בעבר הדף גבי דקאמר נזיר חמיר איסוריה דאפי' חרצן אסיר וכו' ודו"ק:

שם אי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי וכו' וק"ק דילמא היא גופא נילף מבשר בחלב בשאר איסורי נמי אי תרו ליה שרי וליכא חידוש והיותר ק"ל שראיתי למהרש"א זל פ"ק דמועד קטן דף ח' ע"א ד"ה נפק"ל וכו' שצדד לומר דאפשר דקושטא הוא דהיא גופא נילף בשאר איסורי דאי תרו ליה שרי ע"ש א"כ היכי משני חידוש וי"ל דהחידוש אינו משום דלא הוי הכי בעלמא אלא החילוק בין מבושל לאי תרו ליה שפיר מקרי חידוש כיון דצונן נמי יהיב טעמא כמ"ש רש"י פרק א"ע דמ"ד ע"ב ד"ה תרו ליה וכו' ואפ"ה שרי וכה"ג כתבו התוס' לקמן דל"ח ע"א ד"ה דלית וכו' גבי נותן טעם לפגם וזל ושפיר מקרי חידוש שחילק הכתוב וכו' ע"ש מיהו ק' אמאי הוצרך לשנויי. חידוש בפשיטות ה"ל לשנויי דאי מבשר בחלב ה"א בצונן מותר כמו בשר בחלב להכי אצטריך משרת לאשמעינן דאפי' שרה ענביו במים בצונן אסור ותו מאי משני לר"ע יליף מבשר בחלב אכתי תקשי ליה טעם כעיקר בצונן מנ"ל וכ"ת לית ליה אם כן השתא נמי מאי פריך דילמא לית ליה כמו שהק' התוספות וצ"ל כמו תירוצם דשמעינן ליה מקרא אחרינא וכו

ואפשר דלגבי צונן הסברא דנדרוש היתר מצטרף טפי ולעולם דלית ליה טעם כעיקר בצונן ודו"ק. ועיין לחידושינו פ"ק דמ"ק וק"ל:

דרש"י ד"ה בשלמא וכו' היכא דנפישי מידי דאסורא וכו' עכ"ל לאו דוקא נפישי אלא ה"ה חצי זית מזה וחצי זית מזה כמ"ש התוס' לעיל וכן רש"י פרק א"ע דמ"ג ע"ב ופשוט:

ד"ה שאין איסורו איסור עולם וכו' היינו יש היתר לאיסורו אלא שאין איסורו עולם מיירי בגופו וכו' עכ"ל צריך להבין איסור עולם דקאמ' גבי כלאים היכי מתפרש לפ"ז דמאי גופו איכא ותו כיון דאין איסור עולם דנזיר היינו יש היתר לאיסורו א"כ איך כתב רש"י גבי וה"ה לערלה בשתים וזל דאין היתר לאיסורו אבל אין לומר בה דאיסור עולם וכו' עכ"ל דהא כיון דאין איסור עולם אם כן יש היתר לאיסורו דומיא דגבי נזיר וצ"ל דאיסור עולם דגבי כלאים היינו האילן והוא נקרא גוף ואין היתר לאיסורו היינו הפרי וכן ערלה נמי אין היתר לאיסורו הפרי אבל האילן שהוא הגוף אינו נאסר לעולם דלאחר ג' שנים מותר ומשום דגבי נזיר מה שיש היתר לאיסורו היינו לגבי נזיר גופיה שהיין שהיה אסור בו הותר לו לכך קאמ' דמה שאין איסורו איסור עולם היינו יש היתר לאיסורו מיהו קשה דאיך כתב דלאחר ג' שנים מותר שהרי האילן של ערלה לא נאסר מעולם רק הפרי והפרי אין לו היתר ואסו' לעולם וכן הקשו התוס' באלו עוברין ע"ש:

ד"ה כלאי הכרם שעורה וחרצן וכו' עיין להרב עצמות יוסף על קידושין על דף ל"ח ע"א ד"ה כלאים וכו':

בא"ד פן תוקד אש ע"ש לה' הנז':

תוספות ד"ה אלא וכו' אין כתוב בספרים דתניא וכו' שלא היה יודע הברייתא וכו' עכ"ל ובזה ניחא לישנא דאביי דקאמר ממאי וכו' דילמא וכו' ואי מברייתא פריך ה"ל להקשות בלשון ודאי כדפריך באלו עוברין והאי משרת להכי הוא דאתא הא מבעי ליה לכדתניא וכו' אלא משום מסברת עצמו הוא דקפריך אבל התם בפסחים סתמא דתלמודא הוא דקפריך מהברייתא ונראה דלפ"ז דלא גרסינן דתניא לא גרסינן נמי ומכאן אתה דן וכו' דלא הוה צריך לזה בשלמא אי גר' דתניא דכל זה מדברי הברייתא ולכך דרך הש"ס לאתויי הברייתא כולה ועוד לשון ומכאן אתה דן משמע ודאי לשון הברייתא א"ו דלא גרסינן לה וכן נמי לא גרסינן מ"ש בספרים הא מני רבנן כדגרסי באלו עוברין דאינו מתיישב לשון הא מני כיון דלא גרסינן דתניא וק"ל:

בא"ד ומיהו לפי מאי דפרישית ניחא עכ"ל. היינו לעיל דף ל"ו ע"ב ד"ה וכזית וכו' ודו"ק:

ד"ה שאין איסורו וכו' דתנן מערבין לנזיר כיין וכו' עיין מה שכתבתי בגמ' וק"ל:

בא"ד ויש היתר לאיסורו שיכול לשאול לחכם וכו' עכ"ל מכאן ק"ל על דברי התוס' פ"ק דקידושין דל"ח ע"א ד"ה וה"ה לערלה וכו' שהקשו גבי תרומה ומעשר דנילף מחדש דנוהג בין בארץ בין בח"ל שהרי אין היתר לאיסורו ותירצו מה לחדש שכן אינו בשאלה תאמר בהני שהן בשאלה וכו' ע"ש והשתא מאי ק"ל כלל כיון דתרומה ומעשר ישנן בשאלה איך שייך לומר אין היתר לאיסורן שהרי כיון דיכול לישאל א"כ ממילא יש היתר לאיסורו כמ"ש התוס' הכא גבי נזיר ואמאי הוצרכו לתרץ מה לחדש וכו' משמע דקושטא הוא דתרומה ומעשר חשיב אין היתר לאיסורן אלא משום דאיכא למפרך וכו' ומיהו ראיתי לתוס' באלו עוברין דמ"ד ע"ב ד"ה וה"ה שצדדו בנזיר נמי אי מתשיל אין זה היתר לאיסורו שהחכם עוקר הנדר מעיקרו ונמצא שלא נאסר מעולם וכו' ע"ש. וא"כ זהו נמי דעת התוס' בפ"ק דקידושין וצ"ל דס"ל דיש היתר לאיסורו קאמר גבי נזיר היינו כפירש"י הכא או כפי' הר"ר י"ט שכתבו התוס' וק"ל.

בא"ד אבל יש היתר לאיסורו כמו בשנה ד' ע"י פדיון וכו' עכ"ל וכו' עוד בפרק א"ע ע"ש וק"ק דא"כ היכי קתני בשתים דהיינו איסור עולם אם לא פדאן ואיסור הנאה דהא פרי הגדל בשנה ד' מותר בהנאה כדמשמע מדברי הרא"ם פרש' קדושים בד"ה והיה כל פריו קודש שכתב וז"ל פי' האי דכתיב כל פריו והיה קודש אינו ר"ל שיהא אסור בהנאה כקודש אלא וכו' עכ"ל ע"ש וכן משמע נמי מדברי הרמב"ם פ"ט מה' מעשר שני דין ז' שכתב וז"ל מי שהיה לו נטע רבעי וכו' שאיסור ערלה חמור הוא שהיא אסורה בהנאה וכו' עכ"ל משמע אבל נטע רבעי מותר בהנאה ואם כן ליכא אלא אחת דהיינו איסור עולם אם לא פדאן והיכי קתני בשתים ומיהו מצאתי לימוד ערוך פרק מרובה דס"ט ע"א דמשמע דאסור בהנאה אם לא פדאו דמייתי משנה דקתני כרם רבעי היו מציינין אותו בקוזזות אדמה וקאמר וסימניך כי אדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאתהנויי מינה וכו' ע"ש משמע דכי מפרקא הוא דשרי בהנאה אבל קודם אסור בהנאה וכן פירשו שם וז"ל אף האי נמי איכא הנאה מינה בפדיון עכ"ל. ומעתה ק' על הרא"ש והרמב"ם דס"ל מותר בהנאה ואפשר דלא הוו גרסי בגמר' תיבת כי מפרקא ודו"ק. ואחר כמה ימים ראיתי להרב שע"ה הל' מ"א דקל"ט סוף ע"ג שנתעורר על התוס' עם דברי רבינו וכתב ליישב לדעת רבינו הא דקאמר כי מפרקא שרי בהנאה ר"ל הנאת אכילה ונראה שלא ראה לדברי הרא"ם שזכרנו מדלא הזכירו ועיין עוד בספר מאיר עיני חכמים ז"ל בפרק מרובה שכתב לדעת הר"ש ריש פ"ה דמעשר שני דאית ליה גי' אחרת בגמ' ע"ש ודו"ק: עוד כתב הרב שע"ה זל דאפשר לומר דר"ת לא פליג על רבינו דמשכחת איסור הנאה אף לרבינו כגון בכרם רבעי אחר הביעור דטעון שריפה ואסור בהנאה וא"כ

איכא למימר דמ"ש וה"ה לערלה בשתים לפי' ר"ת היינו בכרם רבעי אחר הביעור את"ד ע"ש ואחר המחילה מחכמתו לא דק ולא ידעתי איך הפה יכול לדבר דבשתים דקתני היינו אחר הביעור דא"כ איך כתבו דיש התיר לאיסורו ע"י פדיון דהא לאחר הביעור לא שייך בו פדייה דטעון שריפה ואין התיר לאסורו שהרי אפי' מעות של פדית הפירות עצמן צריך לבערם ולהשליכם לים כמ"ש רבינו פי"א מעשר שני דין ח' וצ"ע:

בא"ד שאע"פ שבאו מכח ערלה וכו' כצ"ל:

ד"ה וכ"ת וכו' דאי טעם כעיקר וכו' בשאר איסורי נמי וכו' עכ"ל ק"ק כיון דלפי דעת המקשה קיימינן דר"ע לית ליה היתר מצטרף לאיסור אם כן ע"כ דטעם כעיקר נפק"ל ממשרת כרבנן ולא יליף מגיעולי גוים ואם כן שפיר נקט נזיר משום דעיקר קרא בנזיר כתיב ומניה הוא דילפינן לשאר איסורין כדקתני ומכאן אתה דן וכו' ויש ליישב דמ"מ כיון דר"ע לא הזכיר במלתיה קרא דמשרת ה"ל להשמיענו בכל איסורי תורה מיהו קשה שהרי באידך דר"ע גבי דהיתר מצטרף לאיסור פריך תלמודא לקמן מדרבנן נשמע לר"ע ולימא מכאן אתה דן וכו' ואפ"ה לא נקט ר"ע במילתיה אלא נזיר אלמא נקט נזיר משו' דעיקר קרא אייתי ביה ומניה ילפינן. ובר מן הדין יש לתמוה שהרי בפרק א"ע דמ"ד ע"ב קושטא הוא דמשני תלמודא הכי דקאמר וכ"ת מאי למימרא הא קמ"ל אף על גב דתערובות ופירש"י שאינו בעין שנבלע בפת ע"ש והיינו טעם כעיקר דליכא אלא טעם היין בלוע בפת וא"כ תלמודא הכא והתם חד מתרי שנויי נקט ודברי התוס' צ"ע:

ואגב ראיתי מי שהקשה מהך דפרק א"ע על דברי התוס' לעיל דל"ו ע"א בד"ה אין היתר וכו' שכתבו דלר"י דיליף היתר מצטרף לאיסור ממשרת דאי איכא כזית מיין לחודיה קרא ל"ל וכו' ע"ש וכ"כ נמי רש"י פרק א"ע דמ"ג והיכי כתבו קרא ל"ל אימא דהא קמ"ל אף על גב דע"י תערובת כדפריך התם אר"ע ולק"מ דזהו פירכת תלמודא גופיה דפריך ממאי דהאי משרת להיתר מצטרף דילמא לטעם כעיקר הוא דאתא ועיין לחידושינו לעיל דף ל"ו ע"א ד"ה כמאן וכו' ודו"ק:

בא"ד ומעתה גם במתני' פי' הכי עכ"ל ומיהו רש"י במתניתין פי' דיש יין מובלע תוך הפת כדי כזית וכו' ע"ש לכאורה דלא ס"ל כתוס' ויש לדחות דפי' כן לפי הס"ד הכא דפריך וממאי דילמא וכו' דכן דרכו של רש"י ועיין מה שאכתוב בדבור שאח"ז וק"ל:

ד"ה טעם כעיקר וכו' וי"ל דודאי וכו' עכ"ל אין תירוצם מספיק לפירש"י פרק א"ע דמ"ה ע"א ד"ה ור"ע וכו' שכתב דרבנן דפליגי אר"א בכותח הבבלי לית להו טעם כעיקר דאורייתא ומפקי למשרת להיתר מצטרף לאיסור וכו' ע"ש אם כן תיקשי ליה קושית התוס' הכא מאי פריך הכא לר"ע דילמא לית ליה טעם כעיקר אבל היתר מצטרף אית

ליה כרבנן דכותח הבבלי ושו"ר למהרש"א זל שנתעורר בו ע"ש שהניח בקושיא וכמו כן ק"ל נמי על התוס' בפרק גיד הנשה דצ"ח ע"ב ד"ה רבא אמר וכו' שכתבו משם מהר"י מאורליאני"ש דלר"ע דילף טעם כעיקר מגיעולי גוים. לא לקי עליה דליכא אלא עשה דתעבירו באש וכו' ע"ש ואלו היתר מצטרף לאיסור לקי עליה אלמא דחמיר טפי מטעם כעיקר ואם כן מה יענה בקושית התוס' הכא דמאי פריך טעם כעיקר מנ"ל דילמא לית ליה טעם כעיקר כלל כיון דקי"ל דליכא לתרוצי דפריך דה"ל לאוקמיה משרת לטעם כעיקר כמ"ש התוס' דא"כ מאי משני דנילף מגיעולי גוים דהא התם ליכא אלא עשה ואם כן אכתי הו"ל לאוקמיה למשרת לטעם בעיקר למלקות א"ו דהיתר מצטרף חמיר טפי אם כן מאי פריך כלל ומיהו הא דפריך ורבנן נילף מגיעולי גוים ומאי פריך אימא דאצטריך משרת למלקות כבר הרגיש בזה השע"ה הל' חמץ דס"ח סוף ע"א ע"ש מה שיישב אבל מה יענה בקושית התוספות והתימא על ה' שע"ה שלא הרגיש בזה. ונראה ליישב לע"ד דתוס' שהק' דילמא לית ליה היינו משום דס"ל דלפי האמת דמייתי ברייתא דר"ע אית ליה היתר מצטרף לאיסור גם מתני' פי' הכי וכמ"ש בדבור שלפני זה אבל רש"י והר"י מאורליאני"ש ס"ל דרך פי' שצדד המקש' דילמ' דאיכא כזית בעיניה נשאר הכי במסקנ' ואם כן כיון דבלוע הוא אינו אלא לטעמא בעלמא ואפ"ה מחייב כ"ע אלמא דאית ליה טעם כעיקר ואמטו להכי פריך שפיר טעם כעיקר מנ"ל ואף על גב דמ"מ איכא למדחי דילמא משו' היתר מצטרף לאיסור שהרי המקשה גופיה פריך בדרך. דילמא אלמא לא מכרעא י"ל ס"ל לרש"י והר"י מאורליאנ"ש מדלא נקט במתניתין מפת ומיין כדנקט בברייתא ע"כ משמע דמתני' משום טעם כעיקר והמקשה דפריך בדרך דילמא משום דאכתי לא שמיע ליה ברייתא אבל לבתר דשמיע לן ברייתא ע"כ משום טעם כעיקר מדלא נקט בלישנא דנקט בברייתא ובזה א"ש טפי הא דפירש"י במתני' דיש כזית מובלע בתוך הפת לאו משו' דפי' כן לפי הס"ד הכא כדכתי' בדבור שלפני זה אלא משום דלשטתיה אזיל דס"ל דלפי המסקנא נמי טעם דמתני' משום טעם כעיקר ודלא כדברי התוס' דלעיל ודו"ק. מיהו ראיתי לרש"י פ"ג דשבועות דכ"א ע"ב שפי' מטעם היתר מצטרף משמע דס"ל דכן האמת דדוחק לומר דפי' לפי הס"ד דהכא דקאמר אילימא ר"ע דמתני' וכו' דכיון דבמסכתא אחרת ה"ל לפ' כמו המסקנא כידוע ועיין לחידושינו לקמן דנ"א ע"א בגמ' גבי ת"ש מדקתני סיפא וכו' ע"ש. ודע דלדברי רש"י ע"כ דברייתא דמפקת למשרת לטעם כעיקר ולא ס"ל היתר מצטרף ע"כ דס"ל דטעם כעיקר חמיר טפי ופליגא עם רבנן דכותח דס"ל אפכא דהיתר מצטרף חמיר טפי ומיהו איכא למידק לדעת התוס' הכא דע"כ לא ס"ל כפירש"י גבי רבנן דפליגי אכותח אם כן מה יענו בקושית רש"י שם

דהיכי פליגי אכותח ולית להו טעם כעיקר דאורייתא וי"ל דאיכא למימר דס"ל לרבנן דמשרת לטעם כעיקר וגיעולי גוים לאו חידוש וה"ל משרת וגיעולי גוים שני כתובים וכ"כ רש"י עצמו בפרק גיד הנשה דצ"ח סוף ע"ב לחד שנוייא אליבא דהנך אמוראי דס"ל נמי טעם כעיקר לאו דאורייתא וע"כ דרש"י בפרק א"ע ה"ה דה"מ לשנויי נמי הכי וחדא מנייהו נקט ודו"ק: בא"ד דיש באיסור עצמו כזית אלא שאינו בעין וכו' עכ"ל משמע דטעם כעיקר אינו אוסר אלא עד דאיכא כזית איסור דזהו החילוק שבין טעם כעיקר להיתר מצטרף אבל מפירש"י פרק א"ע דמ"ד ע"ב ד"ה ומפת ומיין וכו' משמע דאפי' פחות מכזית איסור חייב משום טעם כעיקר כגון היכא שנבלע ופשט היין בכל הפת אתעביד פת גופיה איסור אבל אי לא נשרה כל הפת הוי היתר מצטרף לאיסור ע"ש:

וראיתי לה' פ"ח הל' פסח ריש סימן תמ"ב שכתב וזל ואולי ק"ל לרש"י דמאי בעי טעם כעיקר מנ"ל דהא ממשרת דמפיק ר"ע היתר מצטרף לאיסור דהיינו אכל כזית מפת ומיין ממילא משמע טעם כעיקר וכו' עכ"ל. הא ודאי אינו ר"ל ממילא משמע משום דהיתר מצטרף היינו נמי טעם כעיקר והוא הוא שהרי ודאי דיש חילוק ביניהם כפי' רש"י והתוס' דאל"כ היכי פליגי רבנן אר"ע דהא אית להו טעם בעיקר כמ"ש רש"י עצמו פרק א"ע והזכירו ה' גופיה סמוך ונראה כמו שיע"ש אלא ר"ל ממילא משמע טעם כעיקר משום דכ"ש הוא דטעם כעיקר דמפת ויין עדיף מהיתר מצטרף ולכך פירש"י דבעי הטעם גרוע כגון שרה ענביו במים דלא עדיף מהיתר מצטרף דהא מחייב ר"ע כיון דגרוע הוא וה' דחה לתירוץ זה של רש"י דודאי לא שמעינן לר"ע דמחייב אטעם כעיקר אלא מדבעי תלמודא טעם כעיקר מנ"ל משום דאל"כ מאי פריך וכיון שכן קש' אתלמודא גופי' דילמא לית ליה ומאי פריך אלא משמע דתלמוד' מכח הברייתא הוא דקפריך מדחייב ר"ע היתר מצטרף גבי פת ויין ממילא משמע טעם כעיקר ואיך כתב רש"י דפריך אטעם גרוע דלא שמעינן ליה מברייתא. ולעיקר קושית רש"י תירוץ ה' דליכא למימר ממשרת מפיק ליה וכו' ע"ש. והוא ע"ד דברי התוס' הכא וכ"ז ברור:

דף לז:

גמ' כל התורה כולה נותן טעם לפגם מותר וגבי גיעולי גוים אסור וכו' יש להבין כיון דטעמא דאיסור נותן טעם לפגם גבי גיעולי גוים היינו בשביל האיסור שנתבשל בו אם כן מה לי גיעולי גוים מ"ל דעלמא אטו בשביל שהתבשיל של ישראל יהיה טעם אותו האיסור שנתבשל בו מותר ועלה בדעתי לומר דהכונה דהוראת שעה היתה באותו זמן יהיה אסור ולכך הוי חידוש שו"ר לה' שע"ה זל הל' חמץ רס"ח ע"א ד"ה האמנם וכו'

שכתב משם רבו של הרא"ה וזל דכלי מדין משום מעלה הוא דמתסר דומיא דטבילה דאצרכיה קרא אפילו לכלים חדשים וכו' ע"ש:

שם גמ' ולר"ע נמי חידוש הוא וכו' ה"ה דה"מ למימר דסבר לה כר"ע דאית ליה במס' ע"א פרק השוכר דס"ז ע"ב דנותן טעם לפגם בכל התורה נמי אסור דיליף מגיעולי גוים ושו"ר שכ"כ מהרש"א זל בפ' א"ע דמ"ד ע"ב ד"ה ורבנן וכו' ע"ש:

שם משום דהוי נזיר וחטאות שני כתובין וכו' עיין לתוס' פרק א"ע דמ"ה ע"א ד"ה משום וכו' שהק' וז"ל תימא לרשב"א אמאי לא קאמר נזיר וחמץ דר"ע דריש כל בפרק התערובות עכ"ל ואיכא למידק מאי ק"ל אימא אף על גב דכבר בתחילת הסוגי' כבר ידע הך דחמץ דהא פריך א"ה חמץ נמי וכו' מ"מ מייתי הא דחטאת כי היכי דבעי לאקשויי שויי מינה לרבנן כדמסיק ורבנן צריכי אבל מחמץ לא מצי להקשות משום דלא דרשי כל ואפשר דכונתם ר"ל ה"ל לומר נזיר וחמץ בהדי חטאת וה"ל ג' כתובין כי היכי דאתי אפי' למ"ד שני כתובין מלמדין מיהו משמעות לשונם משמע במקום נזיר וחטאת ה"ל לומר נזיר וחמץ ודו"ק:

שם גמ' יקדש להיות כמוה וכו' התוס' פר' א"ע דמ"ה ע"א ד"ה ר"ח וכו' הקשו וז"ל ולשון הברייתא ק' דאמ' עד שיבלע בבשרה משמע דמיירי בהיתר שנבלע באיסור והדר קאמר יקדש להיות כמוה משמע ש שהאיסור נבלע בהיתר עכ"ל הכי משמ' להו דיקדש להיות כמוה שהאיסור נבלע בהיתר דאי בהיתר נבלע באיסו' פשיטא דהוי כמוהו כיון שנבלע ונמוח בו מיהו ראיתי לרש"י בזבחים פרק דם חטאת דצ"ז ריש ע"ב ד"ה עד שיבלע וכו' שכתב וז"ל כגון המחתך שומן חטאת וסך ממנו צלי של שלמים ונבלע בו וכו' עכ"ל. משמע דס"ל דעד שיבלע בבשרה נמי הוי האיסור שהוא שומן החטאת נבלע. בהיתר בצלי של שלמים וא"כ הוי דומיא דיקדש להיות כמוה דקאמ' וכן משמע נמי מפרש"י בחומש ע"ש. ולפ"ז צ"ל דבבשרה דקאמר הוי כמו מבשרם במ"ם דר"ל שיבלע הנוגע שהוא ההיתר מבשרה של חטאות ועיין בזה לה' ק"א פ' צו פ"ג פסקה ן' דף ע"א ע"א עש"ב:

שם שאם פסולה תפסל וכו' בזבחים פרק דם חטאת דף צ"ו ע"ב פריך תלמודא על האי ברייתא ניתי עשה דאכילת שלמים ונדחה ל"ת דלא תאכל דפסולין ומשני ר' אשי יקדש עשה ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ע"ש וקשה א"כ איך מסיק הכא ר' אשי גופיה לר"ע אלא לכתוב בנזיר ותיתי חטאת מניה וכו' דהא אצטריך לכתוב חטאת כי היכי דהוי עשה ול"ת כדקאמ' ר' אשי התם וראיתי להרב שע"ה זל הל' נדרים דף ה' סוף ע"ד שתריץ לזה דבלא"ה מודה ר' אשי דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש את"ד עש"ב ואע"ג דס"ס אכתי

אימא דאצטריך לגופיה כי היכי דהוי ל"ת ועשה י"ל דודאי היכא דאיכא למדרש דרשינן ואמרינן דאתא לשני כתובין דהוי לענין דינא דלא נילף לדעלמא ולא אמרינן לטפויי איסורי אבל אי הוה פליג ר' אשי וס"ל דאתי עשה ודחי ל"ת שבמקדש שפיר הק' הרב דאימא דאצטריך עשה כי היני דלא נדחה הל"ת והוי נמי לענין דינא ודו"ק:

ודרך אגב ראיתי עוד לה' שע"ה שהקשה משם הר"ר שלמה שפט"י זל לדברי התוספות בעירובין דף ק' שכתבו דהיכא דע"י פשיעה לא דחי ע"ש וכעת נראה דל"ק לפי מ"ש רש"י שם בעירובין דף ק' ע"א ד"ה ינתנו וכו' וז"ל אע"ג וכו' דעבר אבל תוסיף אתי עשה וכו' ודחי לבל תוסיף וכו' עכ"ל. דלפ"ז ע"כ דדברי התוס' שם אינו אלא לר' יהושע אבל ר אבל ר"א פליג וס"ל דאתי עשה ודחי בל תוסיף אף על גב רע"י פשיעה וא"כ אמטו להכי פריך תלמודא בזבחים כי היכי דלוקי הך ברייתא כר"א נמי ולמאי דמשני דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש אע"ג דר"א דחה לבל תוסיף דבמקדש הוא מ"מ לא דמי כיון דשייך בעלמא וכמ"ש ה' שע"ה משם תוס' משם מהר"י קולון ואין לחוש דלא קאמר תלמודא התם הניחא לר' יהושע וכו' מיהו אעיקרא דדברי רש"י שם לא ידעתי מי הכריחו לזה שהרי ר"א טעמו מבואר במשנה התם דקאמר לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו שו"ר לתוס' בזבחים דע"ט ע"ב ד"ה וכו' שכתבו לפי דבריו של ר' יהושע השיבו והכריתו הדבר ע"ש. ועיין לחידושינו לקמן דף מ"ד ע"א בגמרא גבי אמר קרא ראשו וכו'. ודע דלפי מה שתירץ ה' שע"ה לקושית הר"ר שלמה ז"ל ע"ש לא א"ש מה שתירץ ה' עצמו לקושית ה' החינוך ע"פ דברי התוס' בעירובין וחזר ושנאו דף ו' ע"א ד"ה האמנם וכו' וכעת צריך להתיישב בדבר לעת הפנאי ודו"ק. שם ורבנן צריכי וכו' כך היא הגי' קמן ופי' רש"י כלומר רבנן הוא דקמהדרי לר"ע וכו' משום דלפי האי גי' משמע דהכי פריך ורבנן נהוו נזיר וחטאת שני כתובין כמו ר"ע משום דמהאי קרא דחטאת איכא למשמע נמי טעם כעיקר ואם כן היכי קאמרי מכאן אתה דן ומשני צריכי והוק' לו לרש"י דמאי פריך כלל כיון דשני כתובין דקאמר לר"ע היינו היתר מצטרף לאיסור א"כ ממילא לרבנן נמי קרא דחטאת אתא להתיר מצטרף וכדמשני הכי במסקנא ורבנן חטאת להתיר מצטרף וכו' ודקרי לה מאי קרי לה להקשות לכך פי' דלר"ע קמהדדי וכו' ומיהו בפרק א"ע דמ"ה ע"א איתא להדיא ורבנן נהוו נזיר וחטאת שני כתובין ומשני כדמשני הכא במסקנא ע"ש:

וראיתי לתוס' שם ד"ה ורבנן שכתבו וז"ל אומר ר"י דבנזיר פרק ג' מינין משמע נזיר וחטאת לרבנן תרוייהו לטעם כעיקר דקאמר התם וצריכי וכו' עכ"ל. משמע מדבריהם דס"ל הא דמשני הכא לפי הגי' שהיה כתוב בספרים ואב"א לטעם כעיקר וצריכי נשאר האי שנוייא אמת לקושטא דמילתא ולכך הוק' להו סוגיא דהתם עם סוגיא דהכא ויש

לתמוה דא"כ דהך וצריכי נשאר אמת אם כן הדרא קושיא לדוכתה לר' יוחנן מדרבנן נשמע לר"ע ומאי משני משום דהוו שני כתובין דהא כיון דצריכי כדקאמרי רבנן ותו דמסיק תלמודא הכא להדיא ור"ע אמר לך למאי צריכי וכו' ורבנן אמרי לך וכו' ונדחה הך שנוייא דוצריכי ומסיק דלרבנן חטאת להתיר מצטרף לאיסור והוי כמו סוגיא דפסחים ומאי ק"ל להתוס' ושו"ר בספר מאיר עיני חכמים זל שם שנתעורר בדבריהם ונדחק ליישב דמשמע להו לתוס' מדלא קאמר תלמודא אלא משמע דלא הדר משנוייא קמא דמשני וצריכי וכו' אלא דר"י דלא אמר מכאן אתה דן משום דנוכל לדחות דהוו שני כתובין כשנוייא בתרא דרבנן חטאת להתיר מצטרף וכו' וחולין מקדשי' לא גמרינן ולעולם דלכ"ע הוו שני כתובין את"ר ע"ש וק"ק עליו דאין צריך לומר אלא כשאין אמורא מפסיק בנתים כידוע וק"ל:

שם משום דחמיר איסוריה דאפי' חרצן אסיר ליה וכו' פי' אפי' חרצן דאינו ראוי לאכילה אסריה רחמנא והא דקיליף מכאן אתה דן וכו' היינו לבתר דכתיב חטאת דאיכא למימר חטאת תוכיח וכ"כ במקובצת מיהו קשה דפ"ק דנדרים דף ד' ע"א חשיב ליה לנזיר חידוש שחדשה תורה משום דאפי' אמר מחרצן לחוד הוי נזיר ע"ש אם כן היכי יליף מכאן אתה דן שהרי מחידוש לא ילפינן דלגבי חידוש ודאי לא שייך לומר חטאת תוכיח דמה"ט נמי לא מצי למילף מבשר בחלב וכן מגיעולי גוים משום דמחידוש לא ילפינן כדקאמר תלמודא. וי"ל כיון דהחידוש הוא דאפילו מחרצן לחוד הוי נזיר לכל אם כן איכא למימר דהך ברייתא ס"ל כר"ש דס"ל עד שיזור מכולן דלדידיה לא הוי חידושא מיהו קשה דא"כ לרבנן דר"ש תקשי להו מנ"ל טעם כעיקר בשאר איסורין כיון דמנזיר לא ילפינן דחידוש הוא דכה"ג פריך לר"ע טעם כעיקר מנ"ל וע"כ צריך לשנויי כדמשני לר"ע דיליף מגיעולי גוים אם כן נזיר נמי נילף מגיעולי גוים כדיליף ר"ע אם כן לדידהו ל"ל משרת לטעם כעיקר וע"כ צ"ל דאתא להתיר מצטרף לאיסור כר"ע אם כן קשה דהרמב"ם פ"ק מהלכות נזירות דין ט' פסק כרבנן דר"ש ובפ"ה מה' נזירות דין ד' פסק דאין היתר מצטרף לאיסור אף גבי נזיר ע"ש ונמצא דפסקיו סתרי אהדדי וזל דלרבנן לא תיקשי להו טעם כעיקר בשאר איסורין מנ"ל דאין ה"נ דלית להו ודוקא לר"ע הוא דפריך מטעם שכתבו התוס' ד"ה טעם וכו'. ואכתי קשה דאי הך ברייתא דקתני ומכאן אתה דן משום דס"ל כר"ש אם כן מאי פריך לקמן לרבי יוחנן מדרבנן נשמע לר"ע לאו אמרי רבנן וכו' לר"ע נמי נימא מכאן אתה דן וכו' אימא דר' יוחנן כי קאמר אליבא דרבנן דפליגי אר"ש דאית לכו חידוש ולכך לא ילפינן מנזיר דהא כיון דע"כ ר"י כי קאמר אליבא דר"ע ה"נ נימא נמי אליבא דרבנן דר"ש קאמר והיותר תימא שהרי ר"ע גופיה לא ס"ל כר"ש שהרי הך קרא

דמכל אשר יעשה מגפן היין דדריש ליה ר"ש ער שיזור מכולן ר"ע דריש ליה לאיסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה כדאמר תלמודא בסמוך ונראה ליישב זה ע"פ הסוגיא דלעיל פ"ק דף ד' ע"א דקאמר איבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור והילכך אינו נזיר עד שיזור מכולן ע"ש והנראה דלפי פירשו רבנן נמי דס"ל אפילו מחרצן הוי נזיר מכולהו אזלי נמי לטעמיהו דס"ל איסור חל על איסור וכ"כ הא"מ ז"ל שם ומעתה ע"כ סוגיא דפ"ק דנדרים דקרי ליה לנזיר חידוש לרבנן דר"ש היינו לפום שנויא קמא דפ"ק דלעיל אזלא דר"ש ורבנן פליגי בקראי והילכך לרבנן דר"ש הוי חידוש אבל סוגיא דלקמן דפריך לר"י אזלא לפום הך ואב"א דלרבנן דר"ש נמי ליכא חידוש אבל לפים שנויא קמא ע"כ דברייתא הכא דקתני ומכאן אתה דן אתיא כר"ש דליכא חידוש. ומיהו אין ישוב זה צורך לדברי התוס' לעיל פ"ק ד"ה ר"ש וכו' דמשמע דלא מפרשי כפי' רש"י לעיל ע"ש. ועיין לחידושינו לעיל ובר מן דין אכתי קשה שהרי בהך סוגיא דפ"ק דנדרים מוכח דאיכא חידוש אחר גבי נזיר דאם גילח על א' משלשתן יצא והיא סתם משנה בלי חולק לקמן דמ"ה ע"א וכן נמי חשיב חידוש אחר דלא מתפיס בנדר ע"ש. וא"ל היכי קתני הכא ומכאן אתה דן דהא מחידוש לא ילפינן ומיהו הא י"ל כיון דהחידוש קולא הוא שפיר ילפינן מניה טעם כעיקר דהוי חומרא וכה"ג כתבו התוספו' פ"ק דמועד קטן דף ח' ע"א ד"ה נפק"ל וכו' ומיהו התם משמע דפלוגתא דרבי ור' יהודה בזה גבי טומאת נגעים דלר' יהודה מחידוש לא ילפינן אף כשהחידוש חומרא לא ילפינן מניה קולא ע"ש. ואם כן ה"ה נמי כשהחידוש קולא לא ילפינן מניה חומרא וצ"ל דהך ברייתא דקתני ומכאן אתה דן ס"ל כר' דפליג א"ר יהודה והילכך כיון דהחידוש קולא ילפינן מניה חומרא ומיהו עדיין קשה מאי פריך לקמן לר' יוחנן מדרבנן נשמע לר"ע אימא דר"י כי קאמ' אליבא דר' יהודה דפליג ארבי וצ"ל דאין ה"נ אלא דבלא"ה משני שפיר לכ"ע וכן נמי ה"מ לשנויי כי קאמר רבי יוחנן אליבא דרבנן דר"ש דהוי חידוש אלא דבלא"ה משני שפיר לכולי עלמא ודו"ק:

שם גמ' חולין מקדשים לא גמרינן וכו' וז"ל רש"י פרק א"ע דף מ"ה ע"א חולין להחמיר לא גמרי מדין קדשים להיות חמורין עכ"ל. משמע מפירושו אבל אי הוה להקל שפיר ילפינן חולין מקדשים מכ"ש וכ"ה תלמוד ערוך להדיא ריש פרק האיש מקדש דמ"א ע"ב דפריך נכתוב רחמנא בקדשים וליתי אידך מניה ופי' רש"י ומה קדשים שהם קודש ישנו בשליח תרומה שהיא חול לא כ"ש ע"ש. הרי מבואר להדיא דלהקל ודאי ילפינן חולין מקדשים וכתבתי זה מפני שראיתי לה' מש"ל זל פ"ב מהל' אישות דין כ"א ד"ה אך קשה וכו' שסיים בסוף דבריו וז"ל מ"מ אצטריכו תרי קראי חד בקדשים וחד בבתי ערי

חומה משום דחולין מקדשים לא ילפינן כדאיתא בכמה דוכתי עכ"ל. והרואה יראה דהך ילפותא דאיירי בה הרב היא להקל כמבואר כדבריו לעיל ד"ה כל השנים וכו' שכתב וזל החלוקה הד' וכו' ונמצא שדבר זה הוא קולא לגבי קדשים וכו' עכ"ל. הרי דס"ל להרב הא דאמרינן חולין מקדשים לא ילפינן אפילו להקל לא ילפינן מקדשים ואחר המחילה לא דק ודו"ק ועיין עוד לחידושינו פ"ט דמס' ערכין דל"א ע"א ד"ה מיום ליום וכו'. ודע הא דאמרינן חולין מקדשים לא ילפינן היינו במ"מ אבל בק"ו ילפינן בכל ענין כדתנן ריש פרק הזרוע דק"ל ע"ב ומה אם החולין וכו' קדשים וכו' וכן בגמרא התם פריך ויהיו חולין חייבין בחזה ושוק וכו' ע"ש: שם ורבנן אמרי לך חטאת להתיר מצטרף וכו' אין להק' אימא איפכא דחטאת לטעם כעיקר ומשרת להתיר מצטרף לאיסור ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה די"ל דמסתבר לאיסור טעם כעיקר טפי מהיתר מצטרף לאיסור כמ"ש התוס' לעיל ד"ה טעם וכו' ועיין עוד מה שאכתוב בתוס' ד"ה שאם וכו' וק"ל:

שם אלא הא דתניא מכל אשר יעשה מגפן היין לימד על איסורי נזיר שהן מצטרפין וכו' נראה דלאו איסורי נזיר דוקא קאמר אלא ה"ה דנילף ג"כ לכל איסורין שבתורה כדתקני לעיל ומכאן אתה דן וכו' והא דאמרינן במס' עז דס"ו ע"א ר' יהודה אומר משום ר"מ מנין לכל איסורין שבתו' שמצטרפין זה עם זה שנאמר לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ע"ש צ"ל דלית ליה דרשא דהכא ולכך הוצרך למילף מלא תאכל כל תועבה וכן נמי ברייתא דהכא לית ליה הך דרשא ולכך הוצרך למילף מכל אשר יעשה מגפן היין. ואגב יש להבין מהיכן משמע מקרא דלא תאכל כל תועבה דכל האיסורין מצטרפין אימא דה"ק קרא כל דבר שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל היכא דאכל כזית שלם בבת א' ולעבור עליו בלא תאכל כל תועבה נמי וי"ל משום דכל היכא דאיכא למדרש דרשינן. ועוד נראה מדקרי ליה לכל האיסורין תועבה כדקאמר כל שתיעבתי לך אלמא דקרא קאי אכל איסורין שבתורה דקראם תועבה א"כ חשיבי כמו איסור א' כיון דשם א' הוא ובאיסור אחד פשיטא לן דמצטרף ודו"ק. ועוד שמעתי מדכתיב כל יתירה משמע דה"ק כל האיסורין שתיעבתי לך לא תאכל מהן דהיינו מכולן שי שיעור אכילה שהיא בכזית אלמא דמצטרפין רפין ודו"ק:

והנה הרמב"ם פ"ד מהלכו' מ"א דין י"ו פסק כל איסורן שבתורה אין מצטרפין זה עם זה חוץ מאיסורי נזיר עכ"ל. וכ"כ עוד פרק י"ד מהל' הנז' דין ה' והן אמת דלשון הברייתא הכי משמע דקתני לימד על איסורי נזיר וכו' משמע דוקא איסורי נזיר אלא שלא ידעתי אמאי לא נימא ומכאן אתה דן וכו' שהרי ק"ו גמור הוא כדקתני לעיל גבי טעם כעיקר וראיתי לה' כ"מ זל שכתב על דברי רבינו שהוא מבואר במסכת מעילה פרק קדשי מזבח

עכ"ל. וראיתי שם פרק קדשי מזבח די"ו ע"א דדברי רבינו הם סברת רבי התם דאמר לא שנו וכו' אבל לענין אכילה וכו' ופי' רש"י אבל לענין אכילה לא מצטרפי דאין איסור חל על איסור דלא אתי איסור נבלה וחייל על איסור טמאה הילכך לא מצטרפי עכ"ל. וא"כ זל דוקא גבי נזיר דגלי קרא דמצטרפין אבל שאר איסורין כיון דקי"ל אין איסור חל על איסור לא מצטרפי אבל קשה דא"כ היכי יליף לעיל גבי טעם כעיקר ומכאן אתה דן וכו' שהרי איכא למפרך מה לנזיר שיש בו חומרא דאיסו' מצטרף לאיסור משא"כ שאר איסורין ומיהו ראיתי להרמב"ם פט"ו מה' מ"א דין י"ד שכתב הערלה וכלאי הכרם מצטרפין זה עם זה ע"ש. והשתא ניחא די"ל דברייתא לעיל דקתני ומכאן אתה דן לענין ערלה וכלאי הכרם הוא דקא ילפא דבהכי איירי כדקתני ומה כלאי הכרם וכו' וה"ה לערלה וכו' ואף על גב דקתני כל איסורין שבתורה לאו דוקא אלא אערלה וכלאי הכרם דאיירי בהו דהשתא ליכא למפרך מידי כיון דמצטרפי נמי זה עם זה כמו איסורי נזיר כמ"ש רבינו ומ"מ לא ידעתי מנ"ל לרבינו חילוק זה מאי שנא דערלה וכלאי הכרם דמצטרפי זה עם זה טפי משאר איסורי תורה ובר מן דין כד דייקת בה זה אינו דרבינו דפסק הערלה וכלאי הכרם מצטרפין לא איירי אלא לענין תערובת היכא דנפלו בהיתר דעולין בא' ומאתים אבל הא דפסק כל איסורין שבתור' אין מצטרפין איירי לענין מלקות ולעולם דאין חילוק בין שאר איסורין לערלה וכלאי הכרם דלענין מלקות ערלה וכלאי הכרם נמי אין מצטרפין וכ"כ הרב חק נתן ז"ל פ"ד דמעילה דף י"ח ע"א ע"ש. ומעתה הדרא קושיא לדוכתה דהיכי יליף לעיל ומכאן אתה דן וכו' דהא איכא למפרך מה לנזיר שכן איסור מצטרף לאיסור ותו קשה אמאי לא נילף איסור חל על איסור גופיה בשאר איסורי מנזיר ונימא נמי דבשאר איסורי נמי מצטרף כי היכי דיליף טעם כעיקר מנזיר שהרי הא דקי"ל בעלמא אין איסור חל על איסור היינו משום דילפינן מתרומה טמאה דגלי בה קרא דאין איסור חל על איסור כמ"ש התוס' פ"ג דשבועות דכ"ז ע"א ד"ה מצוה וכו' ואם כן אדרבא נילף מנזיר לחומרא ונימא דאיסור חל על איסור וכל האיסורין נמי מצטרפי כמו גבי נזיר וכמו כן קשה נמי אמאי לא ילפינן מנבלה דגלי בה קרא דאיסור חל על איסור כמ"ש התוס' פ"ד דמעילה דף י"ו ע"א ד"ה אמר רב וכו' ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א גבי ור"ש וכו': ואחד העיון נראה דעל הברייתא דקתני לימד על איסורי נזיר דמשמע דוקא נזיר אבל שאר איסורין לא ילפי מנזיר ולא אמרינן מכאן אתה דן לק"מ דאיכא למימר דס"ל לברייתא כר"ע דגבי נזיר היתר מצטרף לאיסור אבל שאר איסורין אין היתר מצטרף לאיסור והילכך איכא למפרך מה לנזיר שכן היתר מצטרף לאיסור מה שא"כ בשאר איסורין אבל ברייתא דלעיל דקתני ומכאן אתה דן משום דס"ל

דבנזיר נמי אין היתר מצטרף כמו שאר איסורי שהרי משרת לטעם כעיקר והילכך ליכא למפרך מידי ואין ה"נ דלענין איסורי נזיר דמצטרפין ילפינן נמי שאר איסורי מנזיר ועי"ל דס"ל לברייתא דהכא דטעם כעיקר לאו דאורייתא משום דהוי נזיר וגיעולי גוים שני כתובין כמ"ש רש"י פרק גיד הנשה דצ"ח סוף ע"ב לחד שנויא גבי הנהו אמוראי דס"ל דטעם כעיקר לאו דאורייתא ע"ש והילכך איכא למפרך מה לנזיר שכן חמור דאסור בו טעם כעיקר מה שא"כ בשאר איסורין ודו"ק נ"ל:

אבל אי קשיא על רבינו דפסק פ"ה מהלכות נזירות דין ד' דאין היתר מצטרף לאיסור אפי' גבי נזיר ופסק נמי דטעם כעיקר לאו דאורייתא אפילו גבי נזיר נמי ומוקי למשרת לכזית בכדי אכילת פרס דוקא דהיינו טעמו וממשו כמ"ש הלח"מ פ"ה מה' נזירות דין ה' אם כן איך פסק דבשאר איסורי אין מצטרפי' זה עם זה ואמאי לא ילפינן מנזיר ונימא מכאן אתה דן וכו' דהא אליביה ליכא למפרך הנך פירכות דכתי'. ונראה דס"ל לרבינו הא דקתני לעיל ומכאן אתה דן וכו' היינו לענין איסורא בעלמא דלמלקות הא קימ"ל אין מזהירין מן הדין והא דכתב רבינו כל איסורי תורה אין מצטרפין היינו לענין מלקות כמו שסיים פ"ד מה' מ"א וז"ל לפיכך אינו לוקה וכו' ע"ש. ולכך לא מצינן למילף מנזיר ונימא מכאן אתה דן וכו' דהא אין מזהירין מן הדין אבל לענין איסורא בעלמא אין ה"נ דנילף מנזיר ובלא"ה לא בעי צירוף כיון דקי"ל דחצי שיעור אסור מן התורה כדביאר רבינו וזל אינו לוקה ודינו כדין אוכל ח"ש אבל ק' דא"כ הא דקתני לעיל ומכאן אתה דן אינו לענין מלקות אלמא דהך ק"ו הוי ק"ו גמור ולאו גלוי מילתא בעלמא ולכך אמרינן אין מזהירין מן הדין אם כן היכי פריך תלמודא לר' יוחנן מדרבנן נשמע לר"ע וכו' ומאי קושיא שהרי ע"כ הא דאמר ר' יוחנן אין היתר מצטרף לאיסור היינו לענין מלקות דלענין איסור בעלמא בלאו צירוף ס"ל לר"י ח"ש אסור מן התורה וא"כ מש"ה לא יליף מק"ו מנזיר משום דאין מזהירין מן הדין אבל הא דאמרי רבנן ומכאן אתה דן היינו לענין איסורא בעלמא וראיתי להי' שע"ה זל הלכות חמץ דס"ח ע"א ד"ה ואפשר וכו' שהוק' לו כן בפשטא דשמעתא לדעת הראב"ד וכתב ליישב דוקא גבי טעם כעיקר חשיב ק"ו גמור ולא לקי משום דאין מזהירין מן הדין אבל גבי היתר מצטרף לאיסור דבלא ק"ו איכא איסורא דאורייתא שפיר אמרינן דמזהירין מן הדין לענין מלקות וחשיב ק"ו גלוי מילתא כיון דבלא"ה איכא איסורא דאורייתא את"ד ע"ש. והשתא אין זה מספיק לרבינו שהרי באיסורי תורה נמי כיון דבלא ק"ו איכא איסור תורה א"כ נילף מנזיר לענין מלקות נמי וראיתי להר"ש פ"ב דמס' טבול יום משנה ג' שהוק' לו נמי בפשטא דשמעתא דפריך מדרבנן נשמע לר"ע וכו' הא אין מזהירין מן הדין ואי לענין איסורא בלא צירוף

הא ס"ל לר"י ח"ש אסור מן התורה ותריץ דק"ו זה חשיב גלוי מילתא וכן גבי טעם כעיקר נמי חשיב גלוי מילתא בעלמא את"ד ע"ש. וא"כ איך כתב רבינו דכל איסורי תורה אין מצטרפין זה עם זה ואמאי לא נילף ק"ו מנזיר כיון דהך ק"ו חשיב גלוי מילתא בין לענין טעם כעיקר בין לענין היתר מצטרף לאיסור שוב התבוננתי דעל רבינו נמי ל"ק דאיכא למימר דס"ל כמו וליכא למימר שכתב ה' שע"ה זל הל' חמץ דס"ז סוף ע"ב דח"ש דאסור לר"י דוקא בעיניה אבל ע"י תערובת לא והשע"ה דחה תירוץ זה לדעת הראב"ד אבל לרבינו דלא ס"ל כהראב"ד א"ש ודו"ק:

ודע שדרך אגב ראיתי להח"ן פ"ד דמעילה דח"י ע"א שהביא דברי ה' ברה"ז וכתב עליו וז"ל. ולא ידעתי מאי מלקות איכא וכו' עד וכן משמע מתוס' שם עכ"ל. ודבר תימא הוא דאדרבא התוספות שם במסכת ע"א דס"ו ע"א ד"ה כל שתיעבתי וכו' כתבו דלא חשבינן ליה לאו שבכללות עיין שם: ודע דמה שהק' הר"ש בפשטא דשמעתא דפריך מדרבנן נשמע לר"ע וכו' ומאי פריך דהא ע"כ דר"י לענין מלקות ואין מזהירין מן הדין אבל ברייתא דלעיל דקתני ומכאן אתה דן לענין איסורא שמעתי מי שתירץ דלמ"ד במ"מ מזהירין מן הדין ניחא דמחלוקת הראשונים היא אי במ"מ מזהירין או לא כמ"ש ה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' נזירות דין י"ו ועיין להרב שע"ה זל הל' חמץ דס"ח ע"א וא"כ י"ל דהכי פריך תלמודא מדרבנן נשמע לר"ע ר"ל כי היכי דלפי רבנן מנזיר בק"ו ה"נ נילף לר"ע במ"מ וליתא דא"כ תמה על עצמך דקפרכת לר"ע מדרבנן ותקשי לך אדרבנן גופייהו אמאי ילפי מק"ו ואינו אלא איסורא בעלמא משום דאין מזהירין מן הדין לילפו במ"מ ולחייבו מלקות דלחומרא מקשינן. ותו דא"כ בכוליה תלמודא דאמרינן אין מזהירין אמאי לא ילפינן במ"מ ומזהירין אלא ודאי היכא דהלמד קיל והמלמד חמור כך לי דנילף במ"מ כך לי דנילף בק"ו דלעולם אמרינן אין מזהירין מן הדין ודוקא במ"מ שהוא בדרך השואה הוא דא דאמרינן מזהירין מן הדין. אמנם צריך להבין דבמאי תליא פלוגתייהו דהני רבוותא אי במ"מ מזהירין או לא דבאיזו סברא פליגי ולכאורה עלה בדעתי לומר דמ"ד מזהירין במ"מ משום דס"ל דהמ"מ הוי מבואר טפי מק"ו וכ"כ התוספו' פרק ר"א דמילה דקל"א ע"ב ד"ה אי וכו' והילכך חשיב כמו גלוי מילתא שהרי בק"ו גופיה אי הוי גלוי מילתא מזהירין מן הדין אבל מ"ד אין מזהירין במ"מ סב' ליה דמ"מ לא חשיב מבואר כ"כ והוי כמו ק"ו ולפי זה הדרא קושיא לדוכתה למ"ד מזהירין במ"מ אמאי אמרינן בכל דוכתא אין מזהירין מן הדין ואמאי לא ילפינן במ"מ ומזהירין דאע"ג דהלמד קיל והמלמד חמור מכל מקום כיון דמידת מ"מ חשיבא גלוי מילתא משום דמבוארת שפיר מזהירין ועוד קשה דא"כ ה"ל הני רבוותא פליגי בפלוגתא דתנאי דפליגי גבי שני כתובין הבאים כא' אי

מלמדין או לא שהרי פלוגתא דהני תנאי תליא אי אמרינן במ"מ טרח וכתב לה קרא כמו ק"ו או לא כמ"ש הכריתות הביאו השע"ה הל שחיטה דקמ"ו סוף ע"א דלמ"ד מלמדין ה"ט משום דאמרינן מילתא דאתיא במ"מ טרח וכתב לה קרא ולמ"ד אין מלמדין ס"ל דלא אמרינן טרח אלא בק"ו דוקא ע"ש. וכפי הנראה טעמא דפלוגתייהו היינו דלמ"ד אין מלמדין ס"ל דמ"מ מבואר טפי מק"ו והילכך לא צריך קרא למטרח לאלומי ולמ"ד מלמדין ס"ל דהוי כמו ק"ו וא"כ נמצא דפליגי הנך רבוותא בפלוגתא דהני תנאי. אמנם בעיקר דברי הכריתות הללו איכא למידק דלמ"ד מלמדין נהי דס"ל דבמ"מ אמרינן טרח משום דלא חשיב מבואר והוי כמו ק"ו מ"מ גבי ק"ו קי"ל דלא אמרינן טרח אלא היכא דליכא לשנויי אבל היכא דאיכא לשנויי משנינן ולא אמרינן טרח כדאית' ריש פ"ק דקדושין דף ד' ע"ב וא"כ ה"נ איכא לשנויי דאתא לאין מלמדין ואמאי אמרינן טרח וכמו כן ק' נמי למ"ד אין מלמדין משום דבמ"מ לא אמרינן טרח משמע אבל אי הוהו ילפי מהדדי בק"ו מודה דמלמדין משום דבק"ו אמרינן טרח וכמ"ש להדיא הכריתות בסיום דבריו וז"ל ולמ"ד אין מלמדין ס"ל דלא אמרינן טרח אלא בק"ו דוקא עכ"ל ואמאי לא אמרינן היכא דאיכא לשנויי משנינן ועוד ק' עליו שהרי מסוגיא הכא מבואר דלמ"ד אין מלמדין ס"ל אפי' ילפי מהדרי בק"ו אמרינן אין מלמדין שהרי השני כתובין הם משום דלכתוב נזיר ותיתי חטאת מניה וחטאת ודאי אתיא מנזיר בק"ו ומה נזיר שאין איסור איסור עולם וכו'. ועוד דקדשים חמירי מחולין וכמ"ש רש"י ד"ה לכתוב גבי נזיר וכו' קדשים לא כ"ש וכו' עכ"ל. אלמא אף ע"ג דילפי מהדדי בק"ו אפ"ה אמרינן אין מלמדין וזו קושיא אלימתא היא בעיני וצ"ע. ועיין להח"ן ז"ל בחידושיו למסכת זבחים דנ"ז ברש"י ד"ה אין מלמדין וכו' דף כ"ט ע"א מהספר. ועיין לחידושינו פ"ד דיומא דמ"ב ע"ב בד"ה למשמרת וכו' ע"ש ודו"ק:

ולולי דברי הכריתות היה נר' דטעמא דפלוגתייהו דהני תנאי אי אמרינן שני כתובין מלמדין או לא היינו משום דלמ"ד מלמדין ס"ל דטרח עדיף מאין מלמדין משום דאי הוה אמרינן אין מלמדין ה"ל היפך דעלמא והוי חידוש שחידשה תורה דוקא הני אבל בעלמא לא והילכך טפי עדיף לומר טרח ונילף לדעלמא מנייהו אבל מ"ד אין מלמדין ס"ל דמכל מקום אין מלמדין דרשה הוי ולענין דינא והילכך עדיפא טפי מלומר טרח ולפ"ז פלוגתייהו הוי בין אם הילפותא במ"מ בין אם הילפותא בק"ו מ"ס אין מלמדין ומ"ס מלמדין. ומעתה לא הוי הך פלוגתא דהנך רבוואתא גבי אין מזהירין במ"מ משום דאי חשיב המ"מ מבואר או לא תליא בהך פלוגתא דתנאי דפליגי גבי שני כתובין אבל עדיין קשה מה שהקשינו דלמ"ד מזהירין במ"מ היכי אמרי' בכל דוכתא אין מזהירין מ"ה

ואמאי לא אמרי' דנילף במ"מ ומזהירין ונראה דטעמא דפלוגתייהו דהנך רבוותא הוא במה שיש להבין בעיקר האי כללא דקי"ל אין מזהירין מ"ה טעמא מאי שהרי כיון דק"ו מדה בתורה אמאי לגבי עונש אמרינן אין מזהירין מ"ה וראיתי לה' ה"ע דף מ"א ע"א שכתב טעם לזה דשמא ק"ו פריכא הוא ואנן לאו אדעתין הילכך אין להענישו ע"ש ונראה דלפי טעם זה ע"כ ודאי דמינה ה"ה נמי במ"מ אין עונשין מהאי טעמא גופה שמא פריכא. אמנם מצאתי למהרש"א ז"ל פרק ארבע מיתות דס"ד ע"א שכתב טעם נכון בזה והוא משום דילמא זה שעשה עבירה חמורה מזו אינו מתכפר בעונש המפורש בקלה ע"ש. ולפי טעם זה ודאי דוקא בק"ו הוא דאין מזהירין אבל במ"מ דשוין הן אין ה"נ דמזהירין ומעתה איכא למימר דבהכי פליגי הנך רבוותא דלמ"ד אין מזהירין במ"מ ס"ל בטעם ה"ע משום דשמא פריכא ולכך ה"ה במ"מ ומ"ד מזהירין ס"ל כטעם מהרש"א ולכך דוקא בק"ו אבל במ"מ מזהירין והשתא ניחא הא דאמרינן בכל דוכתא אין מזהירין ולא אמרינן נילף במ"מ ומזהירין למ"ד מזהירין במ"מ משום כיון דהלמד קיל והמלמד חמור א"כ מ"ל דנילף בק"ו מ"ל דנילף במ"מ סוף סוף כיון שעשה עבידה חמורה אינו מתכפר בעונש המפורש בקלה ודוקא במ"מ היכא דהוי דרך השוואה הוא דאמרינן מזהירין במ"מ ונראה דאיכא עוד נפקותא אחרת בין הנך תרי טעמי של הר' ה"ע ומהרש"א ז"ל והוא דלפי טעם ה"ע דוקא משום שאנו באים להענישו ולכך ניחוש שמא פריכא אבל היכא שאנו באים להקל עליו העונש ולומר דאינו לוקה מק"ו ודאי דשפיר ילפינן מק"ו מידי דהוה במו ק"ו דעלמא אבל לפי טעם מהרש"א ה"ה נמי דלא ילפינן להקל עליו העונש מהך טעמא גופה דילמא זה שעבר עבירה חמורה אינו לוקה משום דאינו מתכפר לו באותו עונש אבל זה שעשה עבירה קלה לוקה משום דתסגי ליה בהך כפרה כנ"ל ודו"ק:

ועוד נראה נפקותא אחרת דלפי טעם ה"ע גם בג"ש נמי דקי"ל עונשין בג"ש כמ"ש ה' מש"ל פ"ה מהלכות יסודי התורה דין ח' ד"ה ודע דאהא דאמר אביי היינו דוקא היכא דהג"ש מופנה ואין משיבין אבל אי אינה מופנה כיון דקי"ל דמשיבין עליה אין עונשין ממנה דשמא פריכא היא אבל לפי דעת מהרש"א עונשין אפילו אינה מופנה ונראה דמדברי רש"י פרק בן סורר דף ע"ג ע"א ד"ה הקשה וכו' משמע דס"ל דאין עונשין אלא אם כן מופנה שכתב וז"ל וכל היקש וג"ש המופנית עונשין מ"ה אבל מק"ו שאדם דן מעצמו אין עונשין מ"ה וכו' עכ"ל. הרי דקדק לכתוב המופנית משמע משום דאי לאו מופנית אין עונשין משום דמשיבין עליה וכן דקדק נמי גבי ק"ו שכתב דאדם דן מעצמו משמע משום דשמא פריכא. ולפי זה ע"כ דס"ל לרש"י דטעמא דאין עונשין כטעם ה"ע דשמא פריכא ודו"ק נ"ל:

גם מדברי רש"י הללו מבואר להדיא דבג"ש עונשין מן הדין כמ"ש ה' מש"ל פ"ה מהלכות יסודי התורה שזכרנו ושו"ר שה' מש"ל עצמו דקדק כן בהדיא מדברי רש"י הללו פרק י"ד מהל' אבל דין כ"א ד"ה וראיתי לרבינו וכו' ע"ש וכן משמע בהדיא פ"ב דמסכת בכורות די"ד ע"ב דקאמר מעשר נמי גמר העברה העברה מבכור ולענין מלקות קאמר ע"ש ודו"ק:
והנה מדברי רש"י הללו דפרק ן' סורר משמע דבהיקש אין אדם דן מעצמו ודוקא בק"ו הוא דאדם דן מעצמו וזה סותר דברי רש"י עצמו פרק השולח דמ"א ע"ב ד"ה דכ"ע ג"ש עדיפא וכו' וז"ל כיון דמסיני גמירי לה דאין אדם דן ג"ש מעצמו איהי עדיפא מהיקש עכ"ל משמע דס"ל דהיקש אדם דן מעצמו ועיין להר' מש"ל פ"ג מה' ק"פ דין י"ג ד"ה מי שחציו וכו' ע"ש. ועיין לחידושינו פר' ו' דכריתות דכ"ה ע"ב ודו"ק:
ודע דאע"ג דאדם דן היקש מעצמו מ"מ אין משיבין עליו כדקי"ל אין משיבין על ההיקש והיינו טעמא כיון דהוי בכח משמעות הכתוב דאתקש זה לזה ולא דמי לק"ו כנ"ל:
ודע דהני תרי טעמי של ה' ה"ע ושל מהרש"א נראה דאינן צודקין לדעת ה' המגיד ז"ל פ"ב מה' מ"א דין ב' שכתב דהיכא דאיכא עשה מפורש מזהירין מן הדין ע"ש. ואי ס"ל טעמא דאין מזהירין משום דשמא פריכא או משום לא תסגי ליה במלקות מה יתן ומה יוסיף אי איכא עשה מפורש ומה בכך ס"ס אין לנו להענישו דשמא ק"ו פריכא או שמא אינו מתכפר בעונש הקל ונראה דלפי דברי ה"ה ע"כ טעמא דאין מזהירין מ"ה אינו אלא גזירת הכתוב כיון דלפינן מקרא יתירא דאחותו כדאיתא ריש פר' קמ' דמכות דף ה' ע"ב דקאמר הא למדת שאין עונשין מ"ה ע"ש. א"כ איכא למימר דגזירת הכתוב היא שלא רצה הכתוב לאסור אלא הקל ולא החמור לסיבה ידועה לו ולכך כיון דבהך ק"ו דגבי אחותו ליכא עשה מבואר אמרי' היכא דגלי גלי ודוקא היכא דליכא עשה מבואר הוא דגלי אבל היכא דאיכא עשה מזהירין ולפי זה נראה דבמ"מ מזהירין מן הדין כיון דקרא איירי במדת הק"ו וא"כ איכא למימר נמי היכא דגלי גלי דוקא בק"ו הוא דגלי ולא במ"מ ודו"ק נ"ל ומעתה אין צורך למאי דכתיבנא דרש"י פרק השולח ס"ל כטעם מהרש"א אלא כיון דגזירת הכתוב היא והיכא דגלי גלי אם כן גבי היקש עונשין כמו מ"מ ודו"ק נ"ל:
ודע שראיתי להריטב"א בחידושי מכות ריש פרק אלו הן הלוקין דף י"ד ע"א שכתב וז"ל והלא דברים ק"ו וכו' וא"ת אין עונשין מ"ה וי"ל דקרבן עונשין עכ"ל. והשתא קשה דלפי טעם מהרש"א קרבן נמי כפרה ואימא לא תסגי ליה בכפרה. ולפי טעם ה"ע נמי דילמא פריכא הוא וקמייתי חולין בעזרה ודוחק לומר דלא הקפידה תורה אלא גבי עונש ולא אחולין בעזרה כי היכי דלא הקפידה לענין ממון שהרי בכמה דוכתי חיישינן לחולין

בעזרה טפי מממונא ונראה ודאי דס' ליה להריטב"א נמי דטעמא דאין עונשין מ"ה משום דגזירת הכתוב ולכך היכא דגלי גלי דוקא לענין עונש מיתה ומלקות הוא דאיירי קרא:
הן אמת שעיקר דברי הריטב"א הללו דבקרבן עונשין יש לתמוה עליו דהיפך גמ' ערוכה פרק ד' מיתות דנ"ד ע"א דמייתי תנ"ה הבא על אביו חייב שתים ומוקי לה רבא בחיוב קרבן ומסיק איכא דאמרי דחייב שתים מק"ו ואיכא דאמרי לאו מק"ו ופליגי בעונשין ואין עונשין וכו' ע"ש. הרי מבואר להדיא דלמ"ד אין עונשין ס"ל אפילו גבי קרבן נמי אין עונשין. ומעתה צ"ל דלפי הטעם שכתבנו משום דגזירת הכתוב הא דלא אמרינן היכא דגלי גלי משום כיון דכרת נמי ניתן שגגתו לקרבן וא"כ ה"ל כמו דגלי נמי דגבי קרבן אין עונשין ודברי הריטב"א צ"ע. ועיין לה' שע"ה הל' שחיטה דקמ"ז ע"ב ד"ה ודרך וכו' שהזכיר לדברי הריטב"א הללו וצ"ע ועיין לחידושינו פ"ג דכריתות דף ט"ו ע"א במשנה ודו"ק. ומדברי הרא"ם פ' שופטים ד"ה כאשר זמם וכו' משמע נמי דס"ל הא דאין מזהירין מ"ה משום דגזירת הכתוב והוא שהקשה על דברי הרמב"ן וז"ל שאם כן צריך לתת טעם בכ"מ שאמרו אין מזהירין מן הדין וכו' עכ"ל משמע אבל דעת הרא"ם אין צריך טעם וע"כ משום דגזירת הכתוב הוא.
ולכאורה נראה להביא ראיה לטעם מהרש"א מהא דאמרינן ריש פ"ק דמכות דף ב' ע"ב דקאמר היא הנותנת הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא להוי ליה כפרה הם שלא עשו מעשה במזיד ליגלו כי היכי דלהוי להו כפרה ע"ש. הרי דלגבי ילפותא מק"ו דלהקל קאמר האי סברא של מהרש"א ומינה ה"ה נמי גבי ילפותא דלהחמיר ועיין לתוס' פרק כל שעה דף ל"ב ע"ב ד"ה מעילה וכו' ויש מי שהראני סוגיא דפ"ג דקמא דף ל"ב ע"ב דקאמר לה נמי גבי ילפותא דלהחמיר לענין לחייבו גלות דקאמר לא תסגי ליה בגלות ע"ש. ועוד מצאתי פ"ק דתמורה דף ג' סוף ע"ב דקאמר להאי סברא להדיא גבי עונש מלקות דפריך מי גרע ומשני אנן הכי הא קשיא לן אימא מוציא ש"ש לבטלה תסגי ליה במלקות אבל מקלל חבירו בשם כיון דעביד תרתי דמפיק ש"ש לבטלה וקמצער לחבריה לא תסגי ליה במלקות והיינו ממש הסברא שכתב מהרש"א. ולפ"ז הנך סוגיות אליבא דמ"ד אין עונשין מן הדין אלא דנקטו הטעם של אין עונשין מן הדין דהיינו לא תסגי ליה במלקות. מיהו כד דייקת בה זה אינו ואדרבא ע"כ מוכח דטעם דאין עונשין מ"ה לאו מטעם שכתב מהרש"א שהרי פ"ק דתמורה דף ט' ע"א עביד ק"ו ומה טוב ברע וכו' טיב בטוב לא כ"ש ורבא אין עונשין מן הדין ע"ש והתם לא שייך לומר דטעמא דאין עונשין משום לא תסגי ליה שהרי גלי קרא גבי טוב דקדש ברע דחולין דאף על פי דמגרע לקדש אפ"ה תסגי ליה במלקות אם כן כ"ש טוב בטוב דכי הדדי נינהו דתסגי ליה

במלקות ואמאי אין עונשין מ"ה אלא ע"כ מטעם אחרינא הוא דאין עונשין מן הדין ומאי דקאמר בכל הנך דוכתי לא תסגי ליה במלקות ה"ה דה"מ לשנויי אין עונשין מן הדין אלא דבלא"ה משני שפיר ועוד נראה דבהך דפ"ק דתמורה דף ג' ע"ב דמשני לא תסגי ליה במלקות משום דהתם לא מצי לשנויי אין עונשין מן הדין משום דהתם הוי גלוי מילתא משום דאיכא מיהת ש"ש לבטלה והוי בכלל מאתים מנה ואף על גב דגבי בהמה טמאה שאין לה שום סי' א' טהרה בכלל מאתים מנה דבכלל בהמה טמאה שיש לה סי' א' דטומאה ואפ"ה אמרינן אין מזהירין מ"ה ולא אמרינן דהוי גלוי מילתא כדמוכח מדברי ה"ה ז"ל פ"ב מהל' מ"א דין ב' שאני התם משום דהוו גופות מחולקות אבל גבי מקלל חבירו בשם הוי גלוי מילתא טפי ודו"ק נ"ל:

נמצא דטעם מהרש"א ז"ל אחר המחיל' אינו מהך דפ"ק דתמורה דף ט' ע"א גם לטעם ה' ה"ע דשמא פריכא ואנן לאו אדעתין ק"ל מהא דפריך בכולי תלמודא קרא ל"ל ק"ו הוא ולפעמים דוחק לשנויי טרח וכתב לה קרא כדאי' ריש פ"ק דקדושין דף ד' ומאי פריך אימא דקרא ידע דאיכא שום פירכא ואנן לאו אדעתין אלא ע"כ משום דקים ליה לתלמודא דליכא פירכא וכמו כן קשה מהך דאין עונשין מן הדין גופה דמפיק לה לתלמודא מאחותו יתירה משום דמק"ו נפקא כדאיתא פ' קמ' דמכות דף הי ע"ב וקאמר הא למדת אין עונשין מן הדין ע"ש. ומנ"ל הא כיון דע"כ הא דאין עונשין משום דשמא פריכא אם כן אימא מש"ה כתיב קרא יתירה משום דקרא ידע דק"ו ודאי פריכא אבל מן הסתם עונשין ולא אמרינן שמא פריכא. ובר מן דין ק"ל עליו דע"כ דבמ"מ נמי אין עונשין מה"ט גופיה דשמא פריכא ואלו בפ"ק דכריתות דף ה' ע"א גבי לחם וקלי וכרמל משמע התם להדיא דבמ"מ עונשין ע"ש וצ"ע: עוד ק"ל בין לטעם ה"ע בין לטעם מהרש"א מהא דאמרינן פרק אלו הן הלוקין דף י"ז ע"ב אפילו למ"ד עונשין אין מזהירין ע"ש. ואי איתא להנך טעמי מאי שנא עונש מאזהרה שהרי מאי דאיכא למימר גבי אזהרה איכא למימר נמי גבי עונש ואמאי עונשין טפי מאזהרה אבל אי אמרינן גזירת הכתוב א"ש משום דגבי עונש ס"ל להך מ"ד רלא הוי קרא יתירה ללמוד ממנו דאין עונשין אבל גבי אזהרה ס"ל דאיכא קרא יתירה ללמוד ממנו אין מזהירין וכמבואר בדברי רש"י פרק השוחט והמעלה בזבחים דף ק"ו ע"ב ד ד"ה אפילו למ"ד וכו' ע"ש. והילכך כיון דע"כ דטעמא דאין מזהירין משום דגזירת הכתוב הלכך אמרינן היכא דגלי גלי דוקא גבי אזהרה גלי אין מזהירין אבל עונש עונשין ודו"ק נ"ל. ודע שראיתי בספרי פ' חוקת גבי קרא כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא ז' ימים וז"ל כל הבא אל האהל זה הבא מקצתו וכל אשר באהל זה הבא כלו עד שלא יאמר יש לי בדין ומה מקצתו טמא כולו לא כ"ש אמרת אין

מזהירין מן הדין עכ"ל. וכה"ג דדריש עוד שם גבי פסוק הנוגע במת לכל נפש אדם וז"ל בא ולימד על המת שמטמא במגע עד שלא יאמר יש לי בדין אם מטמא באהל לא יטמא במגע אלא עו עונשין מן הדין עכ"ל. והביאו הר' כ"מ ז"ל פ"ה מהלכות טומאת מת ע"ש. והשתא לפי טעם מהרש"א משום דלא תסגי ליה בכפרה לא שייך ה"ט גבי טומאה דמאי כפרה איכא גבי טומאה ואפ"ה אמרינן אין עונשין מן הדין וי"ל דבלא"ה תיקשי לך מאי עונש שייך גבי טומאה א"ו הא דקאמר אין עונשין מן הדין משום דאיכא נפקותא לענין כרת או מלקות כגון אם נכנס למקדש טמא או לענין אכילת תרומה בטומאה וא"כ שפיר אמרינן לא תסגי ליה ואין ה"נ דטומאה מיהא לחודא מיהא ילפינן כי היכי דאמרינן איסורא בעלמא מזהירין ודו"ק. ועיין בספר יגל יעקב להאובינו כמהר"י פ'ייתו"סי נ"ע בחידושי פסחים על דף י"ז ע"ב עיין שם:

ואגב איכא למידק מאי נ"מ בהני פלוגתא דתנאי אי עונשין מן הדין או לא שהרי כיון דעונש כרת הוא אם כן קמי שמיא גליא וי"ל נ"מ למלקות דהא קי"ל דחייבי כריתות לוקין ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ט מה' מעשה הקרבנות דין י"ג שתירץ כה"ג על קושית מרן כ"מ ז"ל ע"ש. ואגב אכתוב שתירוץ מרן כ"מ שם לא נתברר לי ס"ס אתלמודא גופיה קשה מאי מבעיא ליה שו"ר בס' מחנה ראובן ז"ל בחידושי פסחים דף ט"ז ע"ב מהס' שנתעורר בו ע"ש מה שיישב. ועיין עוד שתמה גם כן על דברי המש"ל ז"ל דבו לא אמעט אלא מיתה ולא מלקות ע"ש. וכ"כ רש"י פרק הנשרפין דף פ"ד ע"א ד"ה בו ולא במעילה וכו' וצ"ע. ודע מה שתירץ ה' מחנה ראובן על דברי מרן כ"מ אכתי ק"ל ממתני' פ"ב דבכורים משנה יו"ד דקתני חלב כוי אין חייבין עליו כרת ע"ש. והשתא קשה קמי שמיא גליא והרע"ב הרגיש בקושיא זו וכתב וז"ל ואין חייבין עליו כרת להביא חטאת על שגגתו וה"ה שאין לוקין עליו עכ"ל. והיינו כמו שתירץ ה' מש"ל וכ"כ התי"ט וז"ל פי' ה' להביא חטאת וכו' כלומר דאלו כרת גופיה הא קמי שמיא גליא עכ"ל. מיהו סיים התי"ט וז"ל אבל הרמב"ם והר"ש לא כתבו כן אלא פי' דילמא חיה ונ"ל טעמם דהא מ"מ בספק אכלו ולפיכך אף על פי שהוא מזיד אין עונשו כרת עכ"ל. ודבריו סתומים ונראה דכונתו דמ"ש קמי שמיא גליא לאו משום דאין לנו עסק בנסתרות קאמר אלא ר"ל קמי שמיא גליא דבהמה הוא ואם כן חייב כרת ואיך קתני מתני' בפשיטות דאין חייבין עליו משום ס' בהמה ס' חיה אלא ע"כ דמתני' לא נחתא אלא לחטאת וכו' אבל מדברי הרמב"ם והר"ש משמע דמתני' נחתא לכרת דאינו חייב כרת משום דילמא חיה ולזה תירץ דמ"מ אף על פי דקמי שמיא גליא שהוא בהמה אין חייב כרת מדינא כיון דאכלו בספק ואף על פי דמזיד הוא דידע שהוא ספק והזיד ואכלו אין עונשו כרת ודו"ק:

ודע דאחר שנים מצאתי להרא"ם גופיה פרשת שמיני ד"ה מבשרם לא תאכלו שכ"כ להדיא דטעמא דאין מזהירין מן הדין משום דגזירת הכתוב היא ע"ש. ואגב ראיתי לו עוד שכתב לחד תירוצא על עיקר קושית ה"ה ז"ל שהק' אין מזהרין מן הדין וכתב וז"ל ושמא י"ל דהאי ק"ו לאו למלקות אלא לאיסור ל"ת ואיסורא דלפינן מלאו הבא מכלל עשה אינו אלא עשה ואיסור עשה לחוד ואיסור לאו לחוד עכ"ל וכמו כן ראיתי לה' שע"ה ז"ל הלכו' מ"א דף קל"ד סוף ע"ב שב"כ ונסתייע מדברי הרא"ם הללו ע"ש ואחר המחילה נראה דמדברי התוספות פ"ק דמכות דף ד' ע"א ד"ה לוקין וכו' משמע דלא ס"ל הכי שכתבו בסוף דבריהם גבי קרא לא תחסום שור בדישו וז"ל דליכא למימר דאזהרה אתא לממון ולא למלקות דא"כ לכתוב קרא בלשון עשה האכיל שור בדישו וכו' עכ"ל. והשתא מאי ק"ל דאימא כתוב בלשון לאו ולא בלשון עשה לאו משום מלקות אלא משום איסור בעלמא משום דאיסור עשה לחור ואיסור לאו לחוד אלא ע"כ דס"ל לתוס' כיון דאין בו מלקות ה"ל כמו עשה והתימא שנעלם מהם דברי התוס' הללו וצ"ע:

ודרך אגב אכתוב מה שהוק' אצלי הא דמתרצין בכמה דוכתי על קושית אין מזהירין מן הדין גלוי מילתא בעלמא הוא דכפי הנראה שזה תלוי במחלוקת אביי ורבא דאביי הוא ס"ל דהיכא דהוי גלוי מלתא מזהירין אבל רבא ס"ל אפילו הוי גלוי מילתא אין מזהירין ואמינא לה מהא דאמרי' פרק הנשרפין דף ע"א אמר אביי ק"ו על בת בתו ענוש על בתו לא כ"ש ופריך וכי עונשין מן הדין ומשני גלוי מילתא בעלמא רבא אמר אתייא הנה הנה וכו' ע"ש משמע דרבא ס"ל אין עונשין מן הדין אפילו בגלוי מילתא ולכך הוצרך למילף בג"ש דהנה הנה ואין לומר דכוונת רבא היינו לומר דלא צריך ק"ו ולאו משום דאין עונשין שהרי כתבו שם התוס' גבי אביי דקאמר ק"ו היינו לומר דלא צריך ג"ש ע"ש משמע אבל לרבא צריך ג"ש והיינו ע"כ משום דאין עונשין בק"ו אפי' גלוי מילתא גם אין לומר דרבא דהוצרך לג"ש משום דס"ל דלא חשיב גלוי מילתא ולעולם דס"ל דעונשין בגלוי מילתא שהרי בפרק ד' מיתות דכ"ד ע"א גבי ק"ו אביו מאחי אביו קאמר וקמפלגי בפלוגתא ראביי ורבא מר סבר עונשין ומ"ס אין עונשין מן הדין והיינו פלוגתא דאביי ורבא דפרק הנשרפין כפירש"י שם ואם איתא משום דס"ל לרבא לא חשיב גלוי מילתא איך קאמר בפלוגתא דאביי ורבא שהרי אביי ורבא לא פליגי באין עונשין ועונשין דלכ"ע אי לא הוי גלוי מילתא אין עונשין ואי הוי גלוי מילתא עונשין אלא ע"כ משמע דפליג בעונשין בגלוי מילתא או לא ואף שיש לדחוק דה"ק מ"ס עונשין משום דחשיב גלוי מילתא ומ"ס אין עונשין משום דלא חשיב גלוי מילתא משום דהך ק"ו דאביו דמי ממש לק"ו דבתו וכי היכי דפליגי גבי בתו אי חשיב גלוי מילתא או לא ה"נ פליגי גבי

אביו מ"מ ס"ס נחזי אנן דודאי הך ק"ו דבתו וכן ק"ו דאביו קושטא הוא דחשיבי גלוי מילתא שהרי כיון דבת בתו מקורבה דבתו אתייא וכמו כן נמי אחי אביו מקורבה דאביו אתיא וכמו שפירש"י בהנשרפין וז"ל גלוי מילתא בעלמא דהא בת בתו מקורבה דבתו אתייא וה"ד עונש מן הדין וכו' ע"ש. וא"כ אין לך גלוי מילתא יותר מזה שהרי היינו בת בתו היינו בתו דאל"כ לא שבקת מידי דחשיב גלוי מילתא ואם כן ודאי כיון דס"ל אין עונשין אלמא דס"ל אין עונשין אפי' בגלוי מילתא וא"כ אטו כל המפרשים ראשונים ואחרונים דמשתמשים בהאי תירוצא דבגלוי מילתא מזהירין אינו אלא לדעת אביי ולא לרבא ואמאי לא תיקשי להו דלרבא מאי איכא למימר ומה גם דקי"ל כותיה לגבי אביי ותו דפ"ק דתמורה ד"ט ע"א גבי תמורה קאמר ורבא אין עונשין מן הדין ואביי האי לאו דינא מי גרע וכו' ופירש"י ד"ה מי גרע וכו' וז"ל כי היכי דרע דקדש וכו' ה"ה לטוב דקדש וכו' דרחמנא לא קפיד אלא דלא יחליף וכו' עכ"ל ע"ש אלמא אפילו כה"ג דאיכא למילף מה"ה סבי' ליה לרבא אין עונשין מן הדין ואלו בפרק אלמנה ביבמות דס"ח ע"ב מבואר דכה"ג דאיכא למילף מה"ה חשיב גלוי מילתא דעביד ק"ו ומה גרושה שמותרת בתרומה אסורה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שפסולה לכהונה ופריך וכי מזהירין מן הדין ומשוי גלוי מילתא בעלמא ופי' רש"י גלוי מילתא ולאו מילף הוא וכו' דממילא כיון דאפסלה לתרומה אפסלה לכהונה דתרומה היינו קדושת כהונה עכ"ד אלמא כיון דאיכא למילף ממילא מה"ה חשיב גלוי מילתא אם כן לרבא דס"ל פ"ק דתמורה דבכה"ג אין עונשין מה יענה להך ברייתא ואיך תלמודא שתיק ונראה כיון דתנאי פליגי בפלוגתא דאביי ורבא כדאמר פרק ד' מיתות דנ"ד ע"א אם כן ה"ט דמשנינן בכל דוכתא גלוי מילתא בעלמא הוא כלומר ואליבא דההוא תנא דס"ל דעונשין בגלוי מילתא אבל רבא ס"ל כאידך תנא ודו"ק. ודע שראיתי לתוספות ריש פ"ב דבכורות דור ע"ב ד"ה טוב וכו' שכתבו בתוך דבריהם וז"ל דאמר באלו הנשרפין פין ק"ו בתו לא כ"ש וחשיב ליה אביי גלוי מילתא טפי מרבא וכו' עכ"ל. משמע מתוך לשונם דבהא פליגי דלאביי חשיב גלוי מילתא ולרבא לא חשיב גלוי מילתא וכעת צ"ע בזה לאפס הפנאי ועיין עוד בזה לחידושינו לקמן פ"ז דנ"ד ע"כ בתוס' ד"ה ומשני וכו' ודו"ק:

ואגב דאתא לידן היא ענינא נראה הא דאמר בפרק ד' מיתות וקמפלגי בפלוגת' דאביי ורבא מ"ס עונשין וכו' ואף על גב דפלוגתא דתנאי היא אין עונשין מן הדין או לא כדאיתא התם דע"ד ע"א וכן ריש פ"ק דכריתות דף ג' ריש ע"א מ"מ נקט אביי ורבא משום דאיירי בק"ו דאביו מאחי אביו דהוי גלוי מילתא כמו ק"ו דפליגי אביי ורבא דבתו מבת בתו דהוי

נמי גלוי מילת' אבל פלוגתא דהנך תנאי לא הוי הך ק"ו גלוי מילתא ואם כן אימא דבגלוי מילתא כולהו תנאי מודו דעונשין ודו"ק ועיין לחידושינו פ"ק דתמורה דף ט' ע"א:

נחזור לענינא דשמעתין דע שראיתי לתוספות ריש פ"ג דכריתות די"א ע"ב ד"ה שאם וכו' שהק' ממתניתין דהתם דקתני שאם אכל חצי זית וחזר ואכל חצי זית אחר משני מינין פטור על הא דאמרינן פרק קדשי מזבח הפיגול והנותר מצטרפין לאכילה וכו' ע"ש ויש מי שאמר לי דלפי מאי דמשמע מסוגיא דלרבנן איסור ואיסור דוקא בבת א' אבל בזה אחז אין מצטרפין אם כן י"ל דהך דפרק קדשי מזבח דקאמר מצטרף בבת א' ומתני' דכריתות דקתני אין מצטרפין משום דמיירי בזה אח"ז וכרבנן ועוד נראה דאפילו לר"ע נמי ניחא דוקא באיסורי נזיר הוא דס"ל אפי' בזה אח"ז אבל בשאר איסורין לא וכדמשמע לישנא דבריית' דקתני לימד על איסורי נזיר וכמ"ש הרמב"ם פרק ד' מהלכות מ"א. ועיין עוד לחידושינו שם בתוס' ודו"ק:

ודע דעל מ"ש רש"י פרק גיד הנשה שזכרנו למעלה גבי אינך אמוראי דס' להו טעם כעיקר לאו דאורייתא משום דהוי נזיר וגיעולי גוים שני כתובין ראיתי לה' פ"ח הל' פסח סי' תמ"ב ד"ה הנה רש"י כתב וכו' שכתב עליו וז"ל כתבו ע"ז דלא נהירא דלרבנן דס"ל דגיעולי גוים חידוש הא ליכא אלא חד קרא לטעם כעיקר דגיעולי גוים לחידושו הוא בא ולר"ע הא אצטריך ליה משרת להתיר מצטרף לאיסור ולטעם כעיקר ליכא אלא חד קרא דגיעולי נכרים וכו' ומאי דקאמר נמי דאסמכתא בעלמא הא ודאי לא משמע הכי התם דמדר"ע דיליף להתיר מצטרף לאיסור ממשרת למלקות נשמע לרבנן וכו' ואצלי קושיות הללו אינם כלום דהא ודאי תנאי גופייהו הכי ס"ל דהוו דרשה גמורה אבל רבא ור"י ס"ל דלא ילפינן לכל התורה כולה דס"ל כותיה דר"מ בחדא דגיעולי גוים לאו חידוש הוא וכותייהו דרבנן בחדא דמשרת לטעם כעיקר הוא דאתא ולדידהו הוו שני כתובין ואין מלמדין עכ"ל. הנה מ"ש דתנאי גופייהו ס"ל דרשה גמורה אבל אמוראי ס' ליה לדידהו הוו שני כתובין מלבד דפשט דברי רש"י משמע דאברייתא גופה קאמר אסמכתא גם לא ידעתי דא"כ מי הכריחו לרש"י כלל לומר אסמכתא ואמאי לא קאמ' בפשיטות דלא ילפי כלל אפילו בדרך אסמכתא אלא מדרבנן בעלמא א"ו דכוונת רש"י דאמוראי ס"ל דברייתא גופא באסמכתא הוא דקילפת ומכאן אתה דן וכו משום דברייתא גופה ס"ל שני כתובין ואמטו להכי כתבו עליו דלא נהירא דלרבנן ליכא אלא משרת אבל גיעולי גוים חידוש ולר"ע ליכא אלא גיעולי גוים אבל להתיר מצטרף לאיסור כדקאמר תלמודא הכא. ומ"מ נראה ליישב דכונת רש"י דאמוראי גופייהו ותלמודא הכא פליגי אליבא דרבנן בפירוש הברייתא ודו"ק. וכה"ג נמי איכא לפרושי דברי רש"י שכתב עוד וז"ל א"נ גיעולי גוים

חידוש ומשרת להתיר מצטרף עכ"ל. וכתב עליו הפ"ח שכתבו עליו וז"ל גם מ"ש דגיעולי גוים חידוש הא אמרינן התם דלר"ע לאו חידוש הוא דלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא פגמה עכ"ל. וכתב הרב ז"ל דכוונת רש"י ר"ל א"נ דס' ליה הני אמוראי דגיעולי גוים חידוש כרבנן ומשרת להתיר מצטרף לאיסו' וכר"ע ויש כח באמוראים למפסק הלכה בחדא כחד תנ ובאידך כבר פלוגתיה וכו' עכ"ל ולפי מאי דכתי' אין צורך לזה אלא דר"ל דאמוראי ס"ל דר"ע גופיה אית ליה גיעולי גוים חידוש ולית ליה טעם כעיקר דאורייתא וה"ל אמוראי ותלמודא הכא פליגי אליבא דר"מ. נמצא דלתירוץ א' אמוראי סבי' ליה כרבנן ולתירוץ השני ס"ל כר"ע ופליגי אמוראי ותלמודא אליבא דרבנן ואליבא דר"ע ואין צורך למה שנדחק ה' בין לתירוץ ראשון בין לא"נ אמוראי ס"ל כרבנן בחדא וכר"ע בחדא ודו"ק: ומה שהק' עוד על רש"י מדר"ע נשמע לרבנן וכו'. כוונת הקושיא משום דע"כ דר"ע למלקות קאמר דאל"כ למה צריך צירוף כיון דבלא"ה קי"ל ח"ש אסור מן התורה ועוד דרבי יוחנן נמי דאמ' משרת להתיר מצטרף לאיסור ע"כ למלקות קאמר דאי לאיסור ליתני חמץ נמי כמו שהקשו התוס' פרק א"ע דמ"ד ע"א ד"ה לענין חמץ וכו אלא ע"כ לענין מלקות קאמר אבל בחמץ ליכא מלקות כמ"ש התוספות אבל לא ידעתי מאי קושיא כלל שהרי כוונת רש"י דכתב אסמכתא ע"כ דלאו אנזיר גופיה דיליף ממשרת שהרי כיון דכתב שני כתובין אלמא דנזיר גופיה דרשה גמורה אלא כונת רש"י אילפותא דמכאן אתא דן הויא אסמכתא וא"כ מאי מקשו מדר"ע נשמע וכו' אדרבא כמו ר"ע ממש דגבי היתר מצטרף דנזיר גופיה דרשה גמורה ושאר איסורין לא יליף משום שני כתובין וה"נ לרבנן גבי טעם כעיקר ומיהו התוס' פרק גיד הנשה דצ"ח ע"ב ד"ה רבא וכן התוס' פרק השוכר במסכת ע"ז דס"ז ע"א ד"ה ור"י וכו' הקשו קושיא זו מדר"ע נשמע לרבנן והתם הדין עמהם משום דקיימי אעיקר דרשת משרת כמו שיע"ש ונראה דלא הוו גרסי בדברי רש"י דנזיר וגיעולי גוים שני כתובין כמו שהוא ברש"י שלפנינו אלא הוו גרסי דמשרת אסמכתא א"נ להתיר מצטרף וגיעולי גוים חידוש הוא וקאי גיעולי גוים חידוש גם ללישנא קמא אבל דברי הפ"ח צ"ע:

שם גמ' השתא י"ל היתר מצטרף וכו' איסור לאיסור מבעיא וכו' איכא למידק דילמ' אצטריך קרא למלקות דמק"ו אין מזהירין מ"ה וי"ל דהכא הוי גלוי מילתא דמי גרע איסור לאיסור מהיתר לאיסור וכה"ג כתב הרא"ם פ' אמור בד"ה ולא יחלל זרעו וכו' ע"ש מיהו ק"ק דילמא דאי ממשרת לחוד הוה מוקמינן ליה באיסור מצטרף לאיסור כגון דשרה ענביו ביין דדומיא דהכי גבי טעם כעיקר אמרינן לעיל כגון דשרה ענביו במים ולבתר דכתיב אשר יעשה מגפן הוא דשמעינן דמשרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא ויש

ליישב דודאי דאין דרך לשרות הענבים ביין אבל דרך לשרות הפת ביין ללפת הפת וכן הענבים במים לעשות מהן שכר ודו"ק. ודע שראיתי לתוס' פ"ח דזבחים דע"ח ע"א ד"ה הפיגול וכו' שכתבו בתוך דבריהם וז"ל ועוד ק' וכו' דאפילו היתר לא מצטרף לאיסור כ"ש איסור לא מצטרף לאיסור וכו' עכ"ל ודברי תימא הם דהפך הסוגיא הכא דאדרבא הסברא להפך כדקא' השתא י"ל היתר מצטרף וכו' וצ"ע:

שם גמ' איסור לאיסור אפי' בזה אח"ז וכו' מכאן ק"ל על דברי התוס' פרק א"ע דמ"ג ע"ב ד"ה כמאן וכו' שדחו לפירש"י שם דס"ל דהיתר מצטרף לאיסור אפילו שאינם מעורבין יחד אלא כל א' ניכר לעצמו והוכיחו דבעינן מעורבין יחד שהרי גבי חטאת קאמר עד שיבלע בבשרה ע"ש בסוף דבריהם אם כן מנ"ל לתלמודא הכא גבי איסור לאיסור אפילו בזה אח"ז דה"ל שני מדרגות דהיינו כל א' ניכר ואפילו בזה אח"ז אימא דעול דרגא דאפילו כל א' ניכר ואינם מעורבין יחד ומיהו בעינן בבת אחת בשלמא לפי' רש"י ניחא כיון דהיתר מצטרף לאיסור אפילו ניכר א"כ ע"כ דבשני איסורי אפי' בזה אח"ז וצ"ע:

ולענין פסקא הרמב"ם פ"ה מהל' נזירות דין ג' פסק דאיסורי נזיר מצטרף אפי' בזה אח"ז ע"ש וקשה שהרי תלמודא לא הוכרח לומר כן אלא לר"ע אבל לרבנן דלית להו היתר מצטרפי לאיסור לא והרמב"ם שם דין ד' פסק דאין היתר מצטרף לאיסור דלא כר"ע וכבר נתעורר בו הלח"מ ז"ל וכתב דהך בזה אח"ז דכתב רבינו דבמצטרף הוי כששהא כדי א"פ ולא יותר דכיון דכל האיסורין מצטרפי בכדי א"פ ה"ה ודאי גבי נזיר עכ"ד ע"ש ואע"ג דנזיר קיל מאיסורי תורה דאין איסורו איסור עולם ויש היתר לאיסורו כוונת ה' גלוי מילתא בעלמא כיון דגלי קרא גבי נזיר דמצטרף מסתמא דגלי ביה דהוי כדין שאר איסורין דמצטרף אפי' בכדי א"פ וכוונתו נמי בשאר איסורין כגון איסור אחד דמצטרף אפילו שהא כדי א"פ כדכתב רבינו פרק י"ד מה' מ"א דין ח' אבל שני אי איסורין ודאי אין מצטרפין כמ"ש רבינו פרק ד' מה הנז' דין י"ו וכ"כ ה' א"מ ז"ל ומשמע מדברי הלח"מ דבזה אח"ז דקאמר תלמודא לר"ע הוי בששהא יותר מא"פ וק"ל כיון דע"כ לרבנן אית להו דמצטרף זה אח"ז ודוקא כדי א"פ ולא יותר אם כן מנ"ל לתלמודא דלר"ע אפי' שהא יותר ופליג ארבנן אימא דהיתר מצטרף בבת אחת ואיסור לאיסור בזה אח"ז ומיהו דוקא בכדי א"פ כמו לרבנן וליכא למימר דא"כ ל"ל קרא כיון דשמעינן דאיסור לאיסור מבעיא ממילא נשמע אפילו זה אח"ז בכדי א"פ כמו שאר איסורי וע"כ דאצטריך קרא אפי' שהא יותר דזה אינו דהא כיון דמהיתר מצטרף לאיסור הוא דשמעינן ודאי דאמרינן דיו כמו היתר מצטרף לאיסור דדוקא בבת אחת הוא דמצטרפי ולא נילף משאר איסורין ואפשר דכונת הלח"מ אין ה"נ דמאי דקאמר תלמודא לר"ע אפילו בזה אחר זה הוי נמי דוקא

כדי א"פ כמו לרבנן והא דפריך לר"ע אף על גב דלרבנן נמי קרא אשמעינן אף בזה אח"ז י"ל משום דס"ד דהיתר מצטרף לאיסור דקאמר ר"ע הוי נמי בכדי א"פ ולכך פריך ל"ל קרא ואהא משני ליה דהיתר מצטרף בבת א' ואיסור לאיסור בזה אח"ז ולעולם בכדי א"פ ודו"ק:

כתב עוד הלח"מ וז"ל אך אם שאר איסורין ילפי מנזיר ק' דנימא דקרא לא אתא אלא כשנותנו בבת א' בפיו את"ד ע"ש ונראה דל"ק דהן לו יהא דשאר איסורי ילפי מנזיר מ"מ נזיר נמי גופיה ס"ל לרבינו מסברא בעלמא דכדי א"פ חשיב בבת אחת ובזה אחר זה הוי יותר מכדי א"פ וכ"ה דעת התוס' ד"ה היתר וכו' שכתבו וז"ל ואפילו בזה אחר זה ובלבד שיהא בתוך כדי א"פ עכ"ל אלמא דכדי א"פ חשיב בבת אחת ואם כן דבזה אחר זה דקאמר תלמודא עול דרגא אפילו שהיא יותר מכדי א"פ וא"כ ממילא נשמע נמי לרבנן דאצטריך קרא לבת א' היינו אפילו כדי א"פ כמו היתר מצטרף לאיסור לרבי עקיבא דחשיב בבת א' ואם כן זהו דעת רבינו ולכך כתב בזה אחר זה דר"ל בכדי א"פ ולא הוצרך לבאר דסמך אשאר איסורי דכתב רבינו פרק י"ד מה' מ"א דין ח' דביאר דדוקא בכדי א"פ כנ"ל. מיהו בעיקר דברי התוס' שכתבו ואפי' בזה אח"ז ק"ק שהרי לפי דברי התוס' דפרק א"ע שזכרנו שדחו לפירש"י דס"ל דהיתר מצטרף לאיסור אף שאינם מעורבין יחד אלא כל א' ניכר והוכיחו דבעינן שיהו מעורבין יחד מהך דחטאת דקאמר עד שיבלע בבשרה א"כ היכי כתבו הכא בפשיטות אפילו בזה אח"ז אלמא דאין מעורבין יחד אלא כל א' ניכר ולכן נ"ל להגיה בדבריהם דתיבת ואפילו בזה אח"ז הוא דבור אחר בפני עצמו וקאי אבזה אח"ז דקאמר תלמודא וכן הגיה ה' א"מ ז"ל אבל לאו מטעמיה אלא כמו שהוכחנו ומעתה משמע דלרבנן דפ דפליגי אר"ע ס"ל דאיסור לאיסור דוקא בבת א' ופליגי ארבינו ודו"ק: רש"י ד"ה כתוב בספרים לרבנן ת"ל היתר מצטרף לאיסור מחטאת וכו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא אימא אין ה"נ דילפי מחטאת י"ל משום דברייתא דלעיל דשמעינן מינה היתר מצטרף לאיסור מתניא משמיה דר"ע משמע דרבנן פליגי עליה וכן משמע מפירש"י פרק א"ע דף מ"ד ע"ב ד"ה מפת ומיין וכו' ע"ש מיהו ק"ק לפי מאי דמשני ואב"א לטעם כעיקר וצריכי וכו' כיון דלפי הך שנוייא ע"כ לומר חולין מקדשים לא ילפינן כדמסיק א"כ אמאי הוצרך כלל לומר לטעם כעיקר ואמאי לא משני בפשיטות דלא ילפי היתר מצטרף מחטאת מהך טעמא גופיה דחולין מקדשים לא גמרינן כדמשני הכי במסקנא וי"ל לרבותא משני דאפי' גבי חטאת עצמה נוכל לומר דלית להו לרבנן היתר מצטרף לאיסור ונראה שלזה כיון רש"י במתק לשונו שכתב ואב"א אפילו ההיא

דחטאת וכו' דקדק למנקט אפילו גבי הך שנוייא ולא נקט הכי גבי שנויא קמא דמשני ההוא לנותן טעם לפגם וכו' אלא דכיון למאי דכתיבנא כנ"ל ודו"ק:

בא"ד לנותן טעם לפגם הוא דאתא וכו' עכ"ל מדכתיב בבשרה ילפינן משמע דוקא כעין בשרה ממש או בכלי ן' יומו דהוי כעין בשרה דנותן טעם לשבח אבל בכלי שאינו ן' יומו דנותן טעם לפגם מותר כ"כ ה' א"מ ז"ל ומ"ש או בכלי ן' יומו וכו' לאו דוקא דהא לרבנן קיימינן דס"ל א"א דלא פגמא פורתא אלא נקט לה לדידן ודו"ק:

בא"ד בכלי שנתבשל בו בשר נבלה וכו' כצ"ל:

בא"ד יקדש להיות כמוה וכו' עכ"ל פי' יקדש להיות כמוה היכא דהטעם הוי לשבח כעין בשרה אבל לפגם מותר ומ"ש רש"י בכלי שנתבשל בו חטאת וכו' אע"ג דאליבא דרבנן קיימינן ואינהו ס"ל דאפי' קדרה בת יומא א"א דלא פגמא פורתא אפשר היכא דליכא שהות כ"כ בין תבשיל לתבשיל רבנן מודו דלא פגים כלל ודו"ק:

ד"ה א"ל היתר מצטרף וכו' אפילו אכל חצי זית וכו' וחזר ואכל חצי זית וכו' עכ"ל דע דבפ"ד דמסכת מעילה דף י"ז ע"ב אמרינן נמי הכי לענין אכילת פיגול ונותר דמצטרפי ופירש"י ד"ה חבל וכו' וז"ל דפיגול ונותר מצטרפי דאי איכא רוב זית פיגול ונותר משלימו לכזית ואכלו חייב עליו משום פיגול וכן אי הוי רוב נותר ופיגול משלימו לכזית ואכלו חייב עליו משום פיגול וכן אי הוי רוב נותר ופיגול משלימו לכזית ואכלו חייב עליו משום נותר ואמר לן רבי דאי הוה חצי זית מזה וחצי זית מזה מצטרפין זה עם זה לחייב עליו משום נותר ומשום פיגול עכ"ל וכתב עליו התי"ט ז"ל פ"ד דמעילה משנה ד' ד"ה הפיגול וכו' וז"ל ונ"ל דלאו לחייבו בשתים דא"כ אתה מחייבו על פחות מכשיעור אלא לענין מלקות לחייבו אם התרה בו משום נותר או משום פיגול עכ"ל ע"ש ונראה דה"ה נמי הכא גבי איסורי נזיר דקאמר מצטרפין דון מינה ואוקי באתרין ומ"ש רש"י אי איכא רוב וכו' כן משמע מהא דאמרינן לעיל ריש ע"א גבי היתר מצטרף לאיסור כגון דנפישי חולין ופירש"י היכא דנפישי חולין לא אמרינן היתר מצטרף לאיסור ע"ש אלמא דאזלינן בתר רובא לענין דהיתר מצטרף ואם כן ה"ה כמי לענין צירוף איסור לאיסור וזה פשוט. ודע דמצאתי לרש"י פ"ג דכריתות דף י"ד ע"א ד"ה גי' אלא בכזית וכו דמוכח מדבריו דאי אכל חצי פיגול וחצי זית נותר דחייב שני מלקיות ודלא כהתי"ט וע"ש להח"ן ז"ל ודו"ק ועיין בספר בתי כהונה ח"ב חלק בית אבות דע"ח:

תוספות ד"ה מגיעולי גוים ובפסחים וכו' ובכאן מקצר וכו' עכ"ל כך היתה גירסתם ולר"ע טעם כעיקר מנ"ל יליף מגיעולי גוים וכו' וכל הך שקלא וטריא דגבי בשר בחלב ליכא וק"ל:

בא"ד מה לגיעולי גוים שכן אין היתר מצטרף לאיסור וכו' עכ"ל יש לתמוה אדרבא קולא היא ונראה למחוק תיבת מצטרף וכצ"ל שכן אין היתר לאיסורו וכו' וה"ה נמי שכן איסורו איסור עולם וכ"ה בתוספות פרק א"ע וחדא מנייהו נקטו וק"ל.
ד"ה דלאו וכו' וה"ל למימר כי היכי דפגמו מרובה שרי וכו' עכ"ל הוק' להו אכתי היכי קאמר חידוש אימא דבעלמא נמי פגם מועט אסור כמו גיעולי גוים ותירצו כי היכי וכו' וה"ה דה"מ לשנויי דמ"מ החידוש לאו משום דבעלמא לא הוי הכי אלא מצד עצמו חידוש דלא מסתבר לחלק בין פגם מועט לפגם מרובה ואפ"ה חילק הכתוב ולכך הוי חידוש וכה"ג כתבו התוס' לקמן דל"ח ע"א ד"ה דלית וכו' ע"ש אלא משום דהכא משמע דחידוש דקאמר לאפוקי דעלמא כדקאמר דהא בכל התורה כולה וכו' ותלמודא גופיה ניחא ליה טפי הכי דהחידוש לאפוקי דעלמא ודו"ק:
ד"ה שאם וכו' דלטעם כעיקר הא כבר ילפינן מגיעולי גוים וכו' עכ"ל ק"ק אכתי אימא דגיעולי גוים וחטאות הוו שני כתובין ולא ילפינן מנייהו לדעלמא אבל היתר מצטרף לאיסור לימא מכאן אתה דן וי"ל דטפי מסתבר לאסור טעם כעיקר יותר מהיתר מצטרף לאיסור כמ"ש התוס' לעיל ד"ה טעם וכו' וכ"כ במקובצת וק"ל:
ד"ה היתר וכו' עיין מה שכתבנו בגמרא גבי איסור לאיסור אפילו בזה אח"ז וכו' וק"ל:

דף לח.

תוספות ד"ה דלית ליה וכו' ושפיר מקרי חידוש שחילק הכתוב וכו' עכ"ל דליכא למימר דהחידוש הוא משום דבעלמא פגם מועט נמי שרי דהא מנ"ל אימא היא גופא נילף מגיעולי גוים דפגם מועט אסור אלא החידוש שחילק הכתוב וכו' דלא מסתבר לחלק ואין ה"נ דממילא בעלמא פגם מועט נמי שרי ולא ילפינן מגיעולי גוים דאסור משום דחידוש הוא ואין להקשות א"כ מנ"ל דאיכא חילוק גבי גיעולי גוים אימא דאפי' פגם מרובה אסר רחמנא כי היכי דבעלמא ליכא חילוק ואפילו פגם מועט שרי וי"ל כיון דקי"ל לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא אם כן גלי קרא דאיכא חילוק אבל גבי נבלה לא חילקה ומחידוש לא ילפינן ואין להק' ל"ל קרא בנבלה כיון דמחידוש לא ילפינן ממילא ידענא דמותר די"ל דה"א לאידך גיסא דאסור לגמרי ועיין מ"ש לעיל בחידושינו בתוס' ד"ה דלאו וכו' ודו"ק:
בא"ד היינו כשהוא בעיניה אבל כשהוא מעורב לא עכ"ל והא דפריך תלמודא ור"ש דלית ליה צירוף מכל אשר יעשה מאי דריש ביה אף על גב דהיכא כשהוא מעורב צריך כזית י"ל דפריך משום דע"כ לר"ש נמי צריך לשנויי כי אצטריך קרא לבזה אח"ז דאל"כ תיקשי

ליה כיון דס"ל דמשרת להיתר מצטרף השתא י"ל וכו' איסור ואיסור מבעיא כדפריך לר"ע ואמטו להכי פריך דבזה אחר זה שאינו מעורב ל"ל צירוף:

ועוד נראה דוקא כשהוא מעורב בהיתר הוא דאמרינן לר"ש בעי כזית משום דאמרינן בטל אגב היתר אבל אם נתערב באיסור אחר חשיב בעין וחייב בכל שהו וכן משמע בפ"ד דמעילה דף ו"ח ע"א גבי מתני' דקתני הערלה וכלאי הכרם ר"ש אומר אין מצטרפין ופריך תלמוד' ומי צריך ר"ש לצרופי והתניא כל שהוא למכות ומשני תני אין צריכין לצרף אלמא אפילו נתערבו קאמר אין צריכין לצרף וע"כ משום דהוי תערובת איסור עם איסור דליכא למימר דמשמע ליה נמי דמיירי בזה אח"ז משום דאי בבת אחת מאי אצטריך לאשמועינן מתניתין דמצטרפין דהשתא היתר מצטרף איסור ואיסור מבעיא כדפריך תלמודא הכא אלא ע"כ אצטריך לאשמעינן אפי' בזה אחר זה דאכתי מאי פריך דתלמודא הכא לא פריך אלא לר"ע דס"ל היתר מצטרף אבל מתניתין התם דילמא רבנן היא דלא ס"ל היתר מצטרף אבל איסור ואיסור מצטרף ולעולם דוקא במעורבין א"ו דהיכא דהוי איסור עם איסור חשיב בעין וחייב בכל שהוא. ובזה יש ליישב מה שראיתי לה' השע"ה ז"ל הלכות חמץ דף ע' ע"ד ד"ה ודע וכו' שהק' מהא דאמרי' פר' ג' דשבועות דכ"א ע"ב ת"ש ר"ע אומר נזיר ששרה פתו ביין וכו' ואי ס"ד כר"ש ס"ל ל"ל לצרף וכו' ומאי פריך שהרי ר"ש גופיה ס"ל דוקא בעיניה קאמר אבל כשנתערב מודה דהיתר מצטרף וכו' את"ד והיא קושיא רבתי בדעות והשתא אפשר ליישב דתלמוד' פריך משום דבהך ר"ע דמייתי קתני רישא כל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה ואם כן מדפליג ר"ע בסיפא מכלל דברישא מודה דמצטרפי רפי כל איסורי נזיר זה עם זה ומשו"ה פריך דאי ס"ד ר"ע כר"ש ס"ל ל"ל לצרף פי' ל"ל לצרף בתערובת איסור עם איסור ואריסא סמיך והא דלא פריך בפשיטות מרישא דקתני ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית דמשמע נמי דר"ע מודה אלמא דבעי כזית ולית ליה כל שהוא י"ל דניחא ליה טפי למפרך מרישא דרישא ודו"ק נ"ל:

מיהו ראיתי לתוס' פ"ד דמעילה ד"ה תני וכו' שנראה מדבריהם דאפילו בתערובת איסור עם איסור ס"ל לר"ש דבעי כזית שכתבו וז"ל אבל התם מיירי בתערובת כגון ערלה וכלאי הכרם שנתערבו יחד ובכה"ג לא אמר ר"ש כל שהוא למכות וכו' עכ"ל הרי משמע דאפילו תערובת ערלה וכלאי הכרם שהוא איסור עם איסור שנתערבו יחד אפ"ה ס"ל בעי כזית אלא דקשה לפ"ז מאי פריך תלמודא התם לר"ש גבי ערלה וכלאי הכרם דקא' אין מצטרפין דהא כיון דהוי איסור עם איסור והתוס' עצמן שם הרגישו בזה וכתבו בסוף דבריהם וז"ל אבל הכא מיירי בלא נתערבו דהא לא קתני עולין בא' ומאה עכ"ל ולא

ידעתי מאי ראיה היא ושו"ר שדבריהם מבוארים במס' ע"ז פרק השוכר את הפועל דס"ז ע"ב ד"ה ואידך וכו' ודס"ח ע"ב ד"ה ור"ש וכו' והוא דוקא בתערובת היתר שיש לאיסור להתבטל הוא דאמ' לר"ש בעי כזית אבל בתערובת איסור עם איסור חשיב בעין ומחייב ר"ש אפילו כל שהוא והשתא נתבארו דברי התוס' דפ"ד דמעילה שכתבו אבל הכא מיירי בלא נתערבו ר"ל בלא נתערבו בהיתר אלא נתערבו זה בזה לבד וע"ז הביאו ראיה שפיר דהא לא קתני עולין בא' ומאה דהוה משמע דמיירי בנתערבו בהיתר וכן מ"ש נמי לעיל שנתערבו יחד צ"ל נתערבו בהיתר נמצא דחילוק התוס' שכתבו דר"ש דוקא בעין אבל ע"י תערובת בעי כזית היינו דוקא בתערובת היתר אבל איסור עם איסור שנתערב חשיב בעין וחייב כל שהוא ודוק ומה שיש להק' לדברי התוס' מפרק גיד הנשה דצ"ח ע"א גבי דפריך ועוד דאמ' ר' יוחנן ח"ש אסור מן התורה ומאי פריך אימא דוקא בעין הוא דקאמר כפו לר"ש עיין לחידושינו לעיל דל"ו ע"א ד"ה אין היתר וכו' ודו"ק: ודע שראיתי לתוס' דפ"ג דשבועות דף כ"א ע"ב ד"ה כרבי שמעון וכו' שהכריחו בס"ד דאי ר' יוחנן דס"ל ח"ש אסור מן התורה איכא מלקות כר"ש דאמר כל שהוא למכות איך קאמר באלו עוברין דבכל התורה אין היתר מצטרף לאיסור ל"ל צירוף א"ר ע"ש וכ"כ עוד הת"י במסכת יומא פרק יה"ך דמ"ד ד"ה ר' יוחנן וכו' ע"ש ולפי דברי התוס' הכא אינה הוכחה דדילמא דע"י תערובת בעי שיעור ולכך קאמר אין היתר מצטרף וכו' כי היכי דאמרינן הכי לר"ש אבל ה"ל להוכיח מהך ברייתא דקתני לימד על איסורי נזיר שמצטרפין ומוקי לה תלמודא כר"ע דקאמ' לר"ע השתא י"ל וכו' אלמא דלר"י ס"ל גבי איסורי נזיר דבעי צירוף אע"ג דלא חשיב תערובת כדכתי' ועוד דמסיק איסור לאיסור אפילו בזה אח"ז אלמא אפילו בדליכא תערובת אלא בזה אח"ז קאמ' בעי צירוף ואם כן אי ס"ל לר' יוחנן ח"ש איכא מלקות ל"צ צירוף ודו"ק ועיין עוד בחידושינו לעיל דף ל"ו ע"א ד"ה אין היתר וכו':

בא"ד בברייתא וכו' מצריך קרא לעירובו עכ"ל ר"ל דס"ל לתוס' הא דקתני דאצטריך קרא לעירובו פירוש עירובו ר"ל היתר מצטרף לאיסור וא"כ כיון דכבר דריש מקצתו מנין דהיינו חצי זית ל"ל צירוף אלא ע"כ דיש לחלק בין בעיניה לע"י תערובת מיהו התוס' שם פרק כל המנחות דף נ"ח ע"א ד"ה חצי וכו' פירשו דלאביי הא דמצריך קרא עירובו ר"ל אפילו אותו ח"ש נתערב שאינו בעין חייב ולא אמרי' דבטל אגב היתר וכ"כ התוס' לעיל דף ל"ו ע"א ד"ה כמאן וכו' בסוף דבריהם ע"ש ולפ"ז לא בעינן היתר מצטרף לאיסור אלא דכל שהוא חייב אפילו מעורב ולפ"ז נמי דה"ה נמי דלר"ש אמרינן דמשרת אצטריך למחייב כל שהוא אפילו נתערב ולא להיתר מצטרף ואין להק' דא"כ מנ"ל לר' יוחנן דמשרת להיתר מצטרף דילמא אצטריך אפילו נתערב ואפילו כל שהוא די"ל משרת

משמע דאתא למלקות וכיון דקי"ל לדידן דבעי כזית למלקות דלא כר"ש הילכך ע"כ דלהיתר מצטרף אתא קרא ודו"ק:

מיהו ק"ק לדברי התוס' הכא דלא קאמר אביי גבי הקטרה מקצתו מנין אלא היכא דבעיניה אבל היכא דנתערב ס"ל היתר מצטרף לאיסור אם כן היכי קאמר תלמודא לעיל דף ל"ו ע"א דזעירי דאמר אף שאור בל תקטירו לאפוקי מאביי דאמר יש הקטרה פחות מכזית וכו' דהיכי שמעינן ממילתא דזעירי דאמ' היתר מצטרף לאיסור לאפוקי אביי שהרי כיון דאביי גופיה דאמר יש הקטרה פחות מכזית מודה דהיתר מצטרף לאיסור ולא קאמר יש הקטרה פחות מכזית אלא היכא שהוא בעין וצ"ע. וליכא למימר דתוס' הכא ס"ל כפירש"י בא"ע דהיתר מצטרף לאיסור ר"ל כל א' ניכר ולכך כיון דבניכר קאמר דהיתר מצטרף ובעי שיעור משמע דלית ליה הקטרה פחות מכזית אפילו בעין אבל אביי ס"ל דהיתר מצטרף לאיסור דוקא מעורבין יחד משום דהכי משמע לישנא דעירובו מנין דקתני דזה אינו חדא דמשמע דהיתר מצטרף דקאמרי גבי אביי היינו נמי היתר מצטרף דקאמרינן ג"כ לר"ש ולר' יוחנן ולזעירי ועוד דרש"י גופיה דפי' כן משום דס"ל דמקצתו דקתני היינו חצי זית איסור וחצי זית היתר ולכך הוכרח לומר שאינן מעורבין יחד דא"כ היינו עירובו כמ"ש התוס' פרק א"ע דמ"ג ע"ב ד"ה כמאן וכו' אבל לדברי התוס' הכא דמקצתו היינו כל שהוא ועירובו היתר מצטרף לאיסור מהיכא תיתי נפרש כל א' ניכר ומה גם דהוי היפך ממאי דמשמע גבי חטאת דקאמר עד שיבלע בבשרה כמו שדחו התוס' שם ודו"ק: ד"ה אפילו אוכלין וכו' דמשרת משמע מפת. ומיין וכו' עכ"ל ולר"א נמי ע"כ דמשמעות מעות משרת היינו שריית אובל כגון פת ויין אלא דלר' יוחנן ה"ה אוכל עם אוכל ולר"א דוקא יין פי' יין עם אוכל אבל לא אוכל עם אוכל וז"ל המקובצת ולר"א משקין אין כגון יין ומים וכן נמי שריית פת ביין דהוי דרך שתיה וכו' עכ"ל וק"ל: שם גמ' אמר ר' אבהו אמר ר"א כל רביעיות שבתורה אין היתר מצטרף חוץ מרביעי' נזיר וכו' ק"ק דאימא מדרבנן נשמע לר"ע ולימא מכאן אתה דן לכל רביעיות שבתורה כדפריך תלמודא לעיל לר"י ולא שייך שנויא דמשני לעיל משו' דחטאת ונזיר שני כתובין שהרי חטאת אצטריך דאפילו אוכל עם אוכל מצטרף משום דבנזיר דוקא משקין ונזיר נמי אצטריך דאי מחטאת ה"א אפי' אוכל כמו חטאת לכך אצטריך לאשמעינן משקין אין וכו' ועוד משום דחולין מקדשים לא ילפינן כדקאמר לעיל ולא ידעתי אמאי לא פריך לה תלמודא כדפריך לעיל לר"י וזה קושיא אלימתא היא בעיני ואפשר ליישב משום דאיכא מימר הא דקאמר אין היתר מצטרף היינו לענין מלקות ולכך לא מצי למימר ומכאן אתה דן דהא אין מזהירין מן הדין אבל ברייתא דלעיל דקתני ומכאן אתה דן לענין איסור

בעלמא ולא למלקות אבל לעיל דפריך לר' יוחנן היינו משום דלר' יוחנן ע"כ הך ק"ו הוי גלוי מילתא בעלמא משום דבלא הך ק"ו איכא איסורא דאורייתא משום דר"י ס"ל ח"ש אסור מן התו' וכיון דאיכא אסורא דאורייתא ה"ל לענין מלקות גלוי מילתא בעלמא ועיין לה' שע"ה ז"ל הלכות חמץ דף ס"ח ע"א ד"ה ואפשר וכו' אבל לר"א הכא איכא למימר דלא ס"ל ח"ש אסור מן התורה כר' יוחנן אלא ס"ל כר"ל דפליג עליה וס"ל דאינו אסור מן התורה כדאיתא פרק יה"ך דף ע"ד ע"א ואם כן הוי ק"ו גמור ואין מזהירין מן הדין ואין להק' דא"כ אמאי לא קאמר איכא בין ר' יוחנן לר"א ח"ש די"ל דאם כן אמאי אשמעינן ה"א האי דינא דח"ש אינו אסור מן התורה גבי רביעית אלא ודאי נחית לאשמעינן משקין אין וכו' כדמסיק ודו"ק נ"ל:

מיהו כתי אין זה מספיק לדברי הר"ש בפר' ב' דמסכת טבול יום משנה ג' דס"ל דהך ק"ו הברייתא דקתני ומכאן אתה דן הוי לענין מלקות נמי וגלוי מילתא הוא עש"ב אם כן אמאי לא קאמר הכא ר"א ומכאן אתה דן כיון דאינו אלא גלוי מילתא ואפשר ליישב ע"פ מאי דכתיבנא לעיל בגמרא גבי דקאמר משום דחמיר איסוריה וכו' דתלמודא ה"ה דה"מ לשנויי דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דפליג ארבי אלא דבלא"ה משני שפיר ע"ש אם כן הכא גבי ר"א דאליבא דרבי יהודה דפליג ארבי אלא דבלא"ה משני שפיר ע"ש א"כ הכא גבי ר"א דאליבא דרבי יהודה דפליג א"ר קאמר ודו"ק ועוד יש מי שיישב דלר"א ודאי דנזיר הוי חידוש ומחידוש לא ילפינן כיון דמחלק הכתוב בין אוכל למשקין וכמ"ש התוס' דהיכא דגלי גלי אם כן מה שמחלק הכתוב הוי חידוש וכה"ג כתבו התוספות ד"ה דלית וכו' ולפ"ז ה"ה דה"מ תלמודא ריש פ"ק דנדרים דף ד' ע"א לומר דנזיר חידוש מטעמא דר"א הכא אלא כיון דרבי יוחנן פליג עליה לא נקט ליה ועיין עוד בזה לחידושינו לקמן בתוס' ד"ה ואינו חייב וכו' ודו"ק:

שם גמ' חמש סומקתא נזיר וכו' נראה לתת סימן בזה והוא קרא דכתיב בתהלים מזמור ע"ח ושחרו אל וכו' והנה נראה סופי תיבות של הוי חמש סומקתא אותיות ושחר"ו דהיינו שהודו מקדש פסח נזיר ומתו ואיכא למידק בהא דנקט שהורו לשון רבים אמאי לא נקט שהורה לשון יחיד כמו כל הנך דנקט לשון יחיד בשלמא גבי ומתו דנקט לשון רבים משום דברייתא דמייתי עלה שנויה בלשון רבים דקתני שני מתים אבל גבי הוראה ברייתא נמי דמייתי שנויא בלשון יחיד דקתני אל יורה לכך נראה להגיה שהורה לשון יחיד ולפ"ז יש לתת ג"כ הסי' בזה קרא דכתיב בשיר השירים שחורה אני ונאוה דסופי תיבות של חמש הסומקתא הם אותיות שחו"רה דהיינו מק"דש פס"ח ומת"ו נזי"ר שהו"רה וכן נמי אותיות חרו"שה דכתיב בירמיה סי' י"ז חרושה על לוח לבם וכו' והנה

הסדר דנקט בהני חמש סומקתא נראה בדוקא נקט והוא כהתחיל בנזיר משום דמאי דמייתי עלה רביעית יין לנזיר היינו משנתנו דריש פרקין ולכך התחיל בה ונראה דמה"ט נמי התחיל לפ' הסומקתא קודם החיורתא משום כיון מש דמשנתנו היא התחיל בה ואחר דנקט נזיר נקט פסח חזר למנקט על סדר הפרשיות דפסח הוא קודם לכל הנך דכתיב בפרש' בא ואחר כך נקט שהורו במקדש דכתיב בפ' שמיני ואחר כך נקט ומתו שהוא בפ' אמור דכתיב ועל כל נפשות מת לא יבא והא דנקט שהורו קודם בקדש אף על גב דבקרא הקדים מקדש להוראה בדכתיב בבואכם אל אהל מועד ואח"כ ולהבדיל ולהורות וכו' י"ל דניחא ליה להסמיך הוראה עם עושה פסח משום דתרווייהו מימרא דרבי יהודה אמר שמואל כדמייתי הכא גבי עושה פסח וכן בפ"ו דמסכת עירובין דס"ד ע"א מייתי להך דשתה רביעית אל יורה משמיה דר' יהודה אמר שמואל ע"ש וכן נמי ניחא ליה להסמיך מקדש עם ומתו משום דתרווייהו מילתא דתנאי נינהו ולכך נקט מימרא דאמוראי בהדי הדדי ומילתא דתנאי בהדי הדדי מיהו איכא למידק גבי הא דנקט עושה פסח דטפי ה"ל למינקט כוסות כמו לישנא דנקיט ליה ר' יהודה אמר שמואל דמייתי דקאמר ד' כוסות הללו וכו' ולכן נראה דהני סימנין דנקט סימני הלכות הם ונקט להו לסימנא בעלמא דנזיר ועושה פסח לשון משנה פרק כיצד חולין דף פ' ע"ב דקתני נזיר ועושה פסח הציץ מרצה וכו' וכן שהורו במקדש ומתו לשון ברייתא בת"כ גבי בני אהרן דנחלקו ר"א ור"ש ר"א אומר מפני שהורו הלכה בפני רבן מתו ור"ש אומר מפני שנכנסו למקדש שתויי יין מתו וכ"כ רש"י בחומש פרשת שמיני בפסוק ותצא אש מלפני ה' וכו' והשתא ניחא דנקט שהורו לשון רבים ואין צורך להגיה שהורה ודו"ק נ"ל: שם גמרא חמש חיוורתא וכו' גם בזה נראה לתת סי' תעתר"ו מן השמים וכו' והוא כסופי תיבות של הני חמש חיוורתא הם אותיות תעת"רו דהיינו חל"ת מצור"ע בשב"ת נזי"ר שנפסל"ו גם נראה בזה לתת טעם נמי לסדר הזה דנקט והוא התחיל בחלה משום דדיני חלה קודמים בפרשה בפ' ויקרא ופ' צו ואח"כ נקט נזיר משום דניחא ליה להסמיך שמן עם שמן ואח"כ התחיל למנקט מאי דמחוור יותר על שם הסי' דקרי להו חיוורתא ולכך נקט מצורע שהוא רביעית מים חיים דמחוורין יותר משאר המשקין ואחר כך נקט שנפסלו דהיינו שאר המשקין דמחוורי טפי מן שאר השופכין דהיינו מים עכורים וסרוחים כדפי' רש"י פרק המוציא דף ע"ז ע"ב כנ"ל:

שם גמ' ושאר כל המשקין טמאין פוסלין וכו' תיבת ושאר אינה מיושבת דלאפוקי מאי נקט לה גם בסדר המשנה פ"ד דמעילה דף י"ז ע"ב ליתא ולכן נראה למוחקה והכי

נקיט לה רש"י ושו"ר להרע"ב פרק בתרא דמקוואות משנה ז' דכתב דוקא ז' משקין ע"ש והשתא ניחא דקתני ושאר המשקין וכו' וק"ל:

רש"י ד"ה כל רביעיות וכו' כגון רביעית דם וכו' עכ"ל ה"ה נמי כל הנך עשר רביעיו' דחשיב בסמוך וחדא מנייהו ואחרונה שבסומקתא נקט והנה התוס' ד"ה אמר ר' אבהו וכו' כתבו וז"ל ואית דגרסי כל רביעיות ואיכא לפ' כגון ד' יין של ערלה וכו' עכ"ל ויש לתמוה דהוצרכו להביא עצות מרחוק ומי סני להו כל הני עשר רביעיות דבשמעתין עצמה ונראה משום דמשמע דר' אבהו ברביעיות של איסור מיירי אבל דשמעתין לאו ענין איסור הוא אלא ענין טומאה וטהרה וכיוצא והך דשתה רביעית אל יורה וכן נכנס למקדש וכו' אע"ג דענין איסור הוא מ"מ אין האיסור בגוף שתיית היין עצמו דודאי מותר אלא אם שחה אל יורה וכן אל יכנס למקדש ואיכא למידק בשמעתין אמאי לא חשיב נמי הנך רביעיות דשל ערלה ושל כלאי הכרם והוו להו שנים עשר וי"ל כיון דדמו לרביעית יין של נזיר דכולהו הוי האיסור בגוף שתיית היין עצמו ולכך חשיב להו כחדא וניחא ליה למנקט נזיר טפי משום דמשנתינו היא דקתני רביעית יין לנזיר ודו"ק. ולענין אכילת דם משמע מסוגיא דיבמות פרק חרש דף קי"ד ריש ע"ב דבעי רביעית דקאמר אבל דם ער דאיכא רביעית וכו' ע"ש. מיהו הרמב"ם פ"ו מה' מ"א דין א' כתב כזית וכ"כ גם כן בדין ד' ע"ש ואולי דיש לחלק דהיכא דאכל דרך אכילה כגון שקדשו הוי בכזית אבל שתהו ברביעית ולא הוצרך הרמב"ם לבאר וא"כ ק' אמאי לא חשיב הכא רביעית דם לענין שתיה ואפשר ליישב כיון דצריך לבאר לענין שתיה לא הוי מילתא פסיקתא ולא קחשיב אלא מילתא פסיקתא ועיין מוצל מאש שבספר ר' יוסף סימן ד' ודו"ק:

ד"ה ד' כוסות הללו וכו' בין כולן רביעית וכו' עכ"ל וכך פירש"י בערבי פסחים דף ק"ח ע"ב אבל רשב"ם ותוס' שם פירשו דכל כוס וכוס בעי רביעית ע"ש:

ד"ה ועל כל נפשות מת וכו' משני מתים רביעית וכו' עכ"ל ואין להקשות אימא אפכא שתי רביעיות ממת אחד די"ל דפשטיה דקרא משמע דסיפיה מפרש לרישיה וכה"ג כתבו התוס' פרק א"ע דמ"ג ע"ב ד"ה סד"א וכו' ועי"ל כיון דלרביעית קרי ליה נפש כדקא' רביעית דם נתתי בכם וכו' מסתמא רביעית סגי וק"ל:

בא"ד והא דקנסיב לה הש"ס אליבא דר"ע וכו' ולדברי הכל ברביעית וכו' עכ"ל והא דמשני תלמודא גבי מרביעית נוטלין לידים בפלוגתא לא קמיירי אף על גב דהתם נמי לדברי הכל בעי רביעית אלא דפליגי מ"ס לאחד ואפילו לשנים ומ"ס אחד ולא שנים י"ל משום דלמ"ד ואפילו לשנים נהי דמתחילה בעי בכלי רביעית מ"מ לגבי שני מיהא אין כאן רביעית גמורה אלא שיורי רביעית וכ"כ ה' המאירי וז"ל ולא מנאוה בכלל אלו מפני

שכיון שהכשירו אף לשנים אין כאן רביעית גמורה לאחר עכ"ל ומ"ש לא מנאוה בכלל אלו וכו' ר"ל מאי דמשני בפלוגתא לא קמיירי ואכתי קשה דא"כ היכי קאמר בפלוגתא לא קמיירי דמשמע דמתרץ מכח סברת רבי יוסי דפליג אדרבא עיקר התירוץ מסברת רבנן דאמרי אפילו לשנים ולגבי שני ליכא רביעית אבל לר' יוסי אדרבא בעי רביעית לכל א' וא' ותו מאי משני כלל ס"ס כיון דלגבי א' מיהא בעי רביעית לכ"ע א"כ ה"ל למחשבה ונראה דקושיא מתרצת חברתה דאי לא פליג ר' יוסי לגבי שני א"כ ה"ל לר"א לחשוב דבעי רביעית לגבי ראשון אבל כיון דלגבי שני איכא פלוגתא לכך לא רצה למחשבא אפילו לגבי ראשון כיון דלגבי שני איכא פלוגתא ושם פלוגתא לא קחשיב ועוד נראה כיון דלגבי שני איכא פלוגתא אם כן לגבי ראשון לא הוי מילתא פסיקתא דצריך לבאר דוקא לאחד כדי להוציא עצמו מפלוגתא דלגבי שני ולכך מילתא פסיקתא הוא דקחשיב ודו"ק:
מיהו ק"ק לפירש"י דס"ל דגם בסומקתא נמי בפלוגת' לא קא קמיירי א"כ מה יענה בקושיית התוס' דהיכי חשיב רביעית יין לנזיר והיינו למשנה ראשונה כמ"ש התוספות וצ"ע ונראה דס"ל לרש"י דהלכתא כמשנה ראשונה וכן פסק הרמב"ם פ' ס' מהלכות נזירות דין ב' וה"ט נ"ל כיון דמשנה אחרונה ר"ע היא וקי"ל הלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו ואם כן לא חשיבא דר"ע פלוגתא ע"ד דאמרינן ב"ש במקום ב"ה אינה משנה וכה"ג כתב הכ"מ ז"ל פ"ק מהלכות ביאת מקדש דין ב' שכתב משם הרשב"א שהקשה דאיך חשיב הכא רביעית דמקדש דהא איכא ר' יהודה דפליג דס"ל דחייב אפילו פחות מרביעית ותירץ וז"ל דפלוגתא דרבי יהודה לאו פלוגתא משום דכבר פסק רב הלכה כר"א ולפום כן לא חש לה ר"א דעשר רביעיות דבתר רב הוה ודמיא להא דא דאמרינן ב"ש במקום ב"ה אינה משנה את"ד ע"ש וה"נ כיון דכבר פסיקא לן בכמה דוכתי הלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו ה"ל כמאן דאפסיקא הלכתא בהדיא כמשנה ראשונה והילכך לא חשיבא פלוגתא ולא דמי למחלוקת דעביט ורביעית מים ופיילי של חרס דאף על גב דממ"נ הילכתא כחד מנייהו ואם כן אי הילכתא כמ"ד בעי רביעית אם כן אידך דלא כהלכת' ולא חשיבא פלוגתא וה"ל למחשבה ואי ס"ל הילכתא כאידך מ"ד דלא בעי רביעית אם כן אמאי הוצרך לשנויי בפלוגתא לא קמיירי ת"ל דלא חשיב לרביעית משום דלאו הלכתא היא מ"מ י"ל כיון דלא אפסיקא הלכתא בהדיא כחד מנייהו חשיבא פלוגתא ומיהו איכא למידק דהיכי מצינן למפסק הלכתא כמשנה ראשונה דהא משמע לישנא דמשנה ראשונה גופה חזרה להורות כמשנה אחרונה דהיינו ר"ע. וראיתי לה' ראשון לציון בחידושיו לפ"ק דסוכה דף ן' ע"א מהספר שכתב וז"ל הגם דקי"ל כמשנה אחרונה ה"מ כגון ההיא דמי שחציו עבד וחציו ן' חורין דחזרו ב"ה להורות כב"ש משא"כ

הכא ליכא חזרה וכו' את"ד ע"ש ולפי זה נראה כמו שראיתי מי שכתב דאף על גב דקתני משנה ראשונה אומרת אינו ר"ל מכלל דאיכא אחרונה וחזרו בהם ממשנה ראשונה אלא ה"ק בראשונה היו שונין זאת הסברא מוסכמת בלי חולק ואחר כך בא ר"ע וחלק ואז היו שונין סברא זו במחלוקת ת"ק ור"ע וכן משמע מפי' רש"י לעיל במתניתין וז"ל בד"ה במשנה ראשונה היו שונין וכו' בא ר"ע ואמר וכו' עכ"ל ע"ש את"ד ודו"ק:

והנה ראיתי לתוס' פ"ק דסוכה דף ו' ע"א ד"ה גפן שהביאו מחלוקת ר"ע וראב"ע בבריית' דר"ע מחייב בשתיה כזית ורב"ע עד שישתה רביעית ואח"כ כתבו וז"ל והשתא סוגיא דשמעתין כראב"ע ואין לחוש בכך דה"נ ההיא דעשר רביעיות דפרק ג' מינין כותיה וכו' עכ"ל ויש לפ' כונתם דר"ל אע"ג דהויא סוגיא דשמעתין דלא כהלכתא אין לחוש בכך ולפי זה ס"ל לתוס' דהלכתא כר"ע ויש לפ' נמי לאידך רך גיסא דר"ל אע"ג דהויא סוגיא דשמעתין כראב"ע ואם כן הלכתא כותיה אין לחוש בכך אע"ג דקי"מל הלכתא כר"ע מחבירו וכן נמי איהו משנה אחרונה מ"מ הכא ס"ל לתלמודא דהלכתא כראב"ע ולפי זה ס"ל לתוס' דהלכתא כראב"ע והיינו משום דלא קתני מתני חזרו וכו' וכדכתי'. מיהו התוס' עצמן שם בסוף דבריהם הביאו הירושלמי דקאמר משנה א' וכו' חזרו לומר וכו' ע"ש אם כן משמע מהירושלמי דמשנה א' עצמה חזרה בה ודלא כפי' רש"י ומעתה צריך לפרש כוונת התוספות כמו הצד הראשון וכן משמע מדבריהם פ"ק דעירובין דף ד' ע"א ד"ה גפן וכו' שהקשו בשם הגה"ה וז"ל וקשה דשמעתין אתיא דלא כמשנה אחרונה וכו' עכ"ל ואם כן לזה כיוונו פ"ק דסוכה שכתבו ואין לחוש בכך וכו' דר"ל אין לחוש דסוגייא דלא כהלכתא דלא כמשנה אחרונה ודו"ק:

ד"ה חמש חוורתא וכו' אי משום מצורע חוץ הוא וכו' עכ"ל והתם במסכת מנחות פרק שתי מדות דף פ"ח ריש ע"ב כתב רש"י וז"ל והלא בחוץ היו כל מעשיו בשער נקנור ולא בעזרה עכ"ל וכתב עליו ה' מש"ל ז"ל פרק יו"ד מהלכות טומאת צרעת דין ב' ד"ה וראיתי וכו' בסוף דבריו וז"ל והדברים תמוהים דדוקא הכפרה היא בשער נקנור אבל הטהרה היא בכל מקום ונוהגת אף בזמן הזה וכמבואר וצ"ע עכ"ל ודע דהתם פריך תלמודא נמי ואי נזיר לחם נזיר שחיטת איל הוא דקדיש וכו' ע"ש ומדלא פריך נמי לחם נזיר חוץ הוא כמו דפריך גבי מצורע משמע דמעשה הלחם דנזיר היתה בפנים וק"ל שהרי הרמב"ם פסק פ"ט מהלכות מעשה הקרבנות דין כ"ד דמעשה הלחם חוץ לעזרה ושו"ר לה' ברה"ז ז"ל שנתעורר בזה ורמזו ה' מש"ל ז"ל ע"ש: ודע שראיתי להר' שע"ה ז"ל הלכות חמץ דע"ז עד שכתב בתוך דבריו וז"ל אכן כפי מ"ש ניחא כיון דלחמו תודה לישהן ועריכתן בפנים ש"ד וכו' עכ"ל הוא תמוה שכ"כ בפשיטות ואשתמטיה דברי הרמב"ם שזכרנו

שכתב דלחמי תודה נמי מעשה הלחם חוץ לעזרה ובזה ניחא נמי מה שהק' ה' עצמו בהלכות א"מ דמ"ג ע"ד על הרא"ש דפרק כל שעה וז"ל דאי ס"ל כהנים זריזין וכו' אם כן בחלות תודה וכו' וצ"ע עכ"ל והשתא ניחא כיון דחוץ לעזרה לא שייך לומר כהנים זריזין שהרי נעשין אפילו ע"י נשים כמ"ש ה' ברה"ז דף ע"ו ע"ב ועיין לחידושינו בקונט' ענין מצוה הבאה בעבירה סוף מס' סוכה ד"ה ודע שים מקום וכו' ודו"ק:

בא"ד ואית דגרסי וכו' והך דמחצה דברבוכה אית בה כדי רביעית וכו' עכ"ל לא ידעתי אמאי דקדק למנקט מחצה דברבוכה שהרי כיון דמחצה דחלות ורקיקין נמי אית בה כדי רביעית בין שניהם שהרי רביעית דשמן דנזיר דחשיב היינו נמי לחלות ורקיקין בין שניהן ואע"ג דרש"י בדבור שאח"ז כתב וז"ל רביעית שמן לנזיר לרקיקי' נזיר עכ"ל ע"כ דלאו דוקא דאין כוונתו לשלול חלות דנזיר שהרי קושטא הוא דרביעי' שמן דנזיר לרקיקי ולחלות כמ"ש הרמב"ם פ"ט מהלכות מעשה הקרבנות דין כ"ג וכן משמע בפרק שתי מדות דע"ח ע"א וכדמשמע נמי מהתוס' הכא וליכא למימר דס"ל לרש"י דהך מחצה דחלות ורקיקין ורביעית דנזיר חשיב להו בחדא כיון דאידי ואידי רביעית המתחלק לשני מינין דמי הכריחו לזה כלל אימא דקושטא הוא דחשיבי תרתי כיון דחדא דתודה וחדא דנזיר ומהיכא תיתי דנימא דחשיבי חדא ואולי דתיבת דברבוכה דכתב רש"י טעות היא ולעולם דרביעית דקאמר תלמודא קאי בין ארביעית דרבוכה בין ארביעית דחלות ורקיקין וחשיב להו חדא כיון דאידי ואידי של תודה הם וכן משמע נמי מהתוס' הכא מיהו ראיתי להרב המאירי שדקדק נמי למנקט רביעית של רבוכה ע"ש ואפשר דטעות נמי נפל גם בדבריו וצ"ע:

בא"ד וטעות הוא ואינו כן וכו' אלא רביעית שמן לג' מינים שבתורה וכו' עכ"ל לפי מה שדקדק רש"י למנקט בדברי אית דגרסי רביעית דרבוכה א"ש הא דכתב טעות ואינו כן דהיינו דאינו כן דרביעית לרבוכה לחוד אלא רביעית בין שלשתן אך לפי מה שהגהנו בדברי רש"י תיבת דרבוכה א"כ לא ידענא מהו הטעות שהרי מה בכך אם מתחלק מ"מ רביעית הוא דומיא דרביעית שמן דנזיר דמתחלק נמי ועוד ק' דבפרק שתי מדות דף פ"ט ע"א לא באמר הכי אלא קאמר חצי לוג שמן לתודה וכו' ע"ש לכן נראה להגיה דברי רש"י ולכוונו ע"פ הסוגיא התם וכצ"ל אלא רביעית שמן לנזיר וחצי לוג לג' מינין מצה שבתורה חלה ורקיק ורבוכה וכו עכ"ל וס"ל לרש"י דחצי לוג לג' מינין דקאמר ר"א ן' עזריה נ"ל מתחלק בשוה לג' מינין ופליג אר"ע בהא דס"ל לר"ש דפליג נמי לענין דינא ואם כן לדידיה ליכא רביעית בשום מין א' ולכך כתב שהוא טעות שהרי כיון דבפלוגתא לא קמיירי כדאמר תלמודא בהדיא אבל אין לומר דכוונת רש"י דכתב טעות הוא משום

דמשמע ליה מדקאמר ליה בהאי לישנא איני שומע לך ושתק ליה ר"ע משמע שחזר בו ר"ע והודה לו דא"כ כולי האי לא ה"ל לרש"י למשתק וה"ל לבאר ותו מאי פסקא דחזר בו עד שנאמר שהוא טעות ותו דאיך כתב רש"י דבהדיא אמרינן וכו' ובר מן דין דבהדיא אמרינן סוף מסכת נרה דע"ג ע"א קראי לר"ע הלכתא לר"א ן' עזריה ע"ש משמע דפליגי וכ"כ התוס' שם דע"ב ע"ש א"ו דכונת רש"י כדכתי' ור"ל דבההיא דר"א ן' עזריה פליג ואמר איני שומע לך וכו' מיהו רש"י פרק שתי מדות ד"ה הלכה וכו' משמע מפי' דר"א לא פליג אר"ע לענין דינא אלא בא לומר דלאו מקרא אתי אלא הל"מ ולעולם דמודה לכ"ע דחציו לרבוכה וכן משמע נמי מפירש"י סוף מס' נדה דע"ב ע"א ד"ה איני שומע לך וכו' ע"ש והשתא ניחא שיטת אית דגרסי וכ"ה נמי גירסת התוס' הכא ד"ה חלה וכו' ודו"ק. ומיהו איכא למידק לפי אית דגרסי אמאי לא חשיב נמי רביעית דחביתי כ"ג וה"ל י"א ויש ליישב כיון דנפישי די"ב רביעית הן לי"ב חלות כדאיתא התם דפ"ח ריש ע"ב לא פסיקא ליה למחשבה וכה"ג ראיתי להח"ן ז"ל שם ד"ה רביעית וכו' ע"ש:

ודע שראיתי לה' שע"ה הלכות חמץ דפ"ג ע"ב ד"ה האמנם וכו' שהביא דברי ר' יונה דס"ל חוציהו חציו לרבוכה וחלה ומצה דהיינו רביעית לרקיקין לחוד ודבריו תמוהין דהפך הסוגיא דפרק שתי מדות דקאמר להדיא חציו לרקיקין ולחלות וחציו לרבוכה וכבר תמה עליו ה' שע"ה ז"ל וכתב ולומר דר' יונה היה גורס הכי לא יתכן משו' דדרשא דקראי לא משמע הכי את"ד ע"ש ואפשר לומר דאין ה"נ דר' יונה לא היה גורס הכי בדברי ר"ע משום דקראי לא משמע הכי מ"מ היה גורס בדברי ר"א ן' עזריה הכי דבהא נמי פליג ר"א אר"ע דמחצה לאו לרבוכה אלא לרקיקין כיון דלא נפיק ליה מקראי אלא דס"ל דהכי נתקבלה ההילכתא ודו"ק:

ואגב ראיתי מה שהקשה עוד השע"ה על רבינו יונה דס"ל דרקיקי תודה חשיבי מצה עשירה שהרי לאחר אפייה היה מושחן ולאחר אפייה אינה נקראת מצה עשירה את"ד ע"ש ולא ידעתי אמאי לא הקשה לפי' רש"י בסוגיא דפסחים התם. דל"ח ע"ב שמשמע מפירושו התם דקושית תלמודא התם דפריך ות"ל דה"ל מצה עשירה קאי נמי ארקיקי נזיר ע"ש ותשכח אלמא אע"ג דלאחר אפייה מושחן חשיב לה מצה עשירה ולעיקר הקושיא לא ידענא מאי קושיא. שהרי כבר כתב ה' עצמו דלדעת התוס' לק"מ דס"ל דקודם אפייה טעונות שמן בכלי ולכך חשיב מצה עשירה וא"כ ר' יונה ורש"י נמי הכי ס"ל ודו"ק: ד"ה כל משקין טמאין מצטרפין לטמא משקין אחרים וכו' עכ"ל ק"ק דלעיל גבי ר"א דאמר כל רביעיות וכו' פירש"י כגון ד' דם וכו' אין היתר מצטרף לאיסור וכו' אלמא דלענין טומאה נמי קאמר אין היתר מצטרף לאיסו' ונראה דטעות נפל וכצ"ל

לטמא שם משקין וכו' ונ"ל לטמא הגויה וכו' וכן נמי בסדר המשנה פ"ד דמעילה די"ז ע"ב לא קתני אלא מצטרפין זה עם זה משמע משקין טמאין עם משקין טמאין וק"ל:
ד"ה בפלוגתא לא קמיירי דהא קפליג עלייהו ר' יוסי ואמר לא' וכו' כצ"ל דהכי משמע במשנה התם דרבי יוסי הוא דס"ל לא' ולא לשנים ע"ש וק"ל: ד"ה והאיכא מקוה וכו' דהא קתני עלה ר"א בר צדוק בפרקין כל המעורב וכו' כצ"ל:
בא"ד כדתנן שהמשיכה מטהרת ברביעית ברביא והמשכה וכו' עכ"ל הכי איתא סוף פ"ק דתמורה דף י"ב ריש ע"ב:
תוספות ד"ה בר מההיא וכו' בסוף הדבור דאיכא למימר דה"ה וכו' כצ"ל:

דף לח:

גמרא ת"ק לא מדמי להו לכל איסורי נזיר לשתיה וכו' נראה להגיה לאכילה במקום לשתיה דהכי מתיישב טפי דה"ל ר"ע ות"ק פליגי בדבר והופכו דר"ע יליף מאכילה ות"ק לא יליף מאכילה ושו"ר לתוס' פ"ק דעירובין שהעתיקו כן להדיא הגי' לאכילה משם ר"ת ע"ש שו"ר עוד לתוס' פ"ק דסוכה שכתבו לשני גירסאות הללו וכתבו וז"ל אבל לאכילה ניחא טפי וכו' עכ"ל ונראה דמה"ט דכתיבנא הוא דכתבו דגירסא לאכילה ניחא טפי ודו"ק ועיין להא"מ ז"ל ועיין עוד לחידושינו בתוס' דפ"ק דסוכה מה שהקשינו על דברי מהרש"א פ"ק דעירובין ודו"ק:
ודע דמפי' רש"י הכא משמע דגריס ת"ק לא מדמי וכו' ולכ"ע אכילה בכזית כפי' ר"ת אבל מפירש"י פ"ק דסוכה בד"ה כדי רביעית שכתב דאיכא למ"ד דחרצנין ולולבין מצטרפין לרביעית וכו' משמע דס"ל דלת"ק אכילה ברביעית כמו שתייה כגירסת התוס' דת"ק מדמה וכו' וק"ל:
תוספות ד"ה ואינו חייב וכו' דאין דרך תנא בשום מקום להקדים משנה אחרונה וכו' עכ"ל לכאורה ק' מהא דאמרינן ריש פ"ק דחגיגה דף ב' ע"א כאן במשנה א' כאן במשנה אחרונה ופירש"י סיפא דמתני' נשנית קודם שחזרו וכו' ע"ש אלמא דסיפא קודם חזרה ורישא אחר החזרה וכבר נתעורר בדבריהם ה' יבין שמועה כלל של"ד ע"ש ומיהו אי מהא לא קשיא ולא ראה שהרמב"ם פרק ב' מה' חגיגה דין א' מפרש אפכא מפירש"י כמ"ש הלח"מ שם ע"ש אמנם ראיתי לתוס' פ"ק דערכין דף ב' ע"ב ד"ה מי שחציו וכו' שהוכיחו מפ"ק דעירובין ופרק אלו טרפות דאשכחן דהקדים התנא משנה אחרונה עיין שם:
בא"ד ועו"ק דכי היכי דבעי הש"ס טעמא לדברי ר"ע וכו' היה לו ליתן טעם למשנה א' וכו' עכ"ל אע"ג דאיכא למימר דטעמא דת"ק משום דס"ל וי"ו מוסיף כמו לר"ע אלא דלר"ע

יליף עליון מתחתון ות"ק יליף תחתון מעליון מ"מ ה"ל להש"ס ליתן טעם זה להדיא כמו ר"ע ונראה הא דלא יליף ר"ע אפכא תחתון מעליון משום דלאקושי לחומרא עדיף ומיהו ת"ק ס"ל דאורחיה דקרא התחתון יליף מעליון ע"ד דאמרינן סיפיה מפרש לרישיה וק"ק לר"א דאמר לעיל משקין הוא בהיתר מצטרף לאיסור אבל אוכלין לא משום דהיכא דגלי גלי כמ"ש התוס' לעיל ד"ה אפילו וכו' מנ"ל לומר כן שהרי כיון דת"ק הכא קא יליף אכילה משתייה לענין רביעית אם כן ה"נ נילף אכילה משתיה לענין היתר מצטרף לאיסור וכן לר"ע נמי דכי היכי דיליף שתיה מאכילה ה"נ נילף אכילה משתיה לענין היתר מצטרף לאיסור דהא קי"ל אין היקש למחצה ודרשא דוי"ו מוסיף חשיבא היקש כדמשמע מדברי רש"י פ"ק דקדושין דף י"ד ע"ב גבי וכי תשיג וי"ו מוסיף דחשיב ליה היקשא ע"ש. מיהו מצאתי להח"ן ז"ל בחידושי כריתות דכ"ב ע"א ברש"י ד"ה ור"ע וכו' שכתב דוי"ו מוסיף לא חשיב היקש גמור והא דקרי ליה היקשא משום דדמי קצת למדת ההיקש ולא אמרינן ביה אין היקש למחצה ע"ש והשתא ניחא ואין להקשות אכתי לא יהיה אלא מה מצינו מ"מ נילף נמי לענין היתר מצטרף לאיסור כי היכי דילפינן לענין רביעית לת"ק ולענין כזית לר"ע דמאי שנא די"ל דלענין התר מצטרף כיון שרוצים ללמוד עיקר האיסו' אמרינן היכא דגלי גלי ואין מביאין אסור חדש אבל היכא דעיקר האיסו' מפורש אבל רוצי' ללמוד לענין השיעור ילפינן שפיר דחשיב כמו גלוי מילתא וכן ראיתי שכ"כ בשיטה מקובצת פ"ק דביצה דף ז' ע"ב גבי דפריך לכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ע"ש ועיין לחידושי' שם ודו"ק. ובזה ניחא נמי היכי ילפינן זה מזה לענין כזית ורביעית דהא קי"ל שיעורין הל"מ כדאיתא ריש פ"ק דסוכה דף ה' ע"ב וקי"ל נמי אין למדין מהלכה בשום מידה כמ"ש ה' יבין שמועה כלל ק"ח ואם כן היכי ילפינן הכא מהלכה אלא י"ל כיון דאיסו' אכילה ואיסור שתיה כתיבי בקרא וההלכתא גילתה לנו שי שיעורייהו בכמה שפיר ילפינן מהלכה כיון דלאו עיקר דינא קלפינן ועי"ל דמחלוקת תנאי היא אי ילפינן מהלכה או לא כמ"ש ה' מחנה ראובן בחידושי פסחים דף פ"א ע"ב ע"ש ואם כן י"ל דתנאי דהכא סבי' להו דילפינן מהלכה ודו"ק. ועיין להח"ן זל בחידושי תמורה פרק ג' דח"י ע"ב בד"ה ימותו וכו' ועיין לחידושינו פרק ב' דמסכת בכורות דף י"ו ע"א בגמרא ודו"ק:

ודע שראיתי למהרש"א פ"ק דסנהדרין דף י"ז ע"א ד"ה שיודע לטהר וכו' שרצה למילף בק"ו לענין דנחש מטמא בכעדשה ע"ש ומקשים עליו דשיעור עדשה הל"מ הוא דשיעורין הלכתא נינהו ואין דנין ק"ו מהלכה וראיתי לתוס' פ"ק דקדושין דף י"ז ע"א ד"ה ונילף וכו' שכתבו ג"כ כדברי מהרש"א שעל מאי דפריך התם ונילף ריקם ריקם מעולת ראיה

הקשו ועולת ראיה גופ' מנ"ל דבכל שהוא ותירצו ושמא הל"מ היא דבכל שהוא ע"ש אלמא דבעי תלמוד' למילף שעור כל שהוא מהל"מ וראיתי לה' עז וה' מהרימ"ט שם מהדורא בתרא שנתעוררו בדבריהם הא אין דנין ק"ו מהלכה ע"ש ונראה דל"ק שהרי ע"כ מוכח הכא דמצי' למילף השיעורין מהלכה. ומיהו ראיתי להרב מש"ל זל פ"ק מהלכות חמץ דין ז' ד"ה עוד אני תמיה דבמצות וכו' שכתב הא דקי"ל סתם אכילה בכזית היינו דההלכה פירשה לנו דאכילה דקרא בכזית ע"ש ולפ"ז ה"ה נמי הא דקי"ל שתיה ברביעית היינו דהלכה פירשה לנו דשתיה דקרא היא רביעית והשתא כיון דעיקר דינא מקרא אלא שההלכה גילתה לנו פירושא דקרא שפיר ילפינן מינה ועיין לה' חק נתן זל פ"ג דתמורה דף י"ח ע"ב ברש"י ד"ה ימותו וכו' שכתב כה"ג ע"ש. מיהו לדעת הרא"ם שהביא ה' מש"ל דס"ל אדרבא סתם אכילה כל שהוא משמע אלא אתא הלכתא ואפקיה לקרא ממשמעותיה ע"ש ולפי זה ע"כ צ"ל דלענין שיעורין ילפינן מהלכתא ולכך ילפינן הכא לענין כזית ורביעית ודו"ק:

רש"י ד"ה לאתויי חמרא וכו' שהיין חדש וכו' כצ"ל:

ד"ה רבא אמר אפילו כי אכל גז וחרצן וכו' עכ"ל פי' משום דזג וחרצן חשיב לאו שבכללות כיון דשניהם נכתבו בלאו אחר וכן נמי לחים ויבישים חשיב לאו שבכללות וס"ל לרבא הא דאין לוקין על לאו שבכללות היינו תרתי אבל חדא מיהא לקי ובפרק כ"ש דמ"א ע"ב פליגי תרי לישני אליבא דרבא איכא דאמרו תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי ואיכא דאמרי חדא נמי לא לקי ע"ש וצ"ל דסוגיא דהכא נקטא גבי רבא כאיכא דאמרי קמא התם דתרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי וק"ק כיון דזג וחרצן וכן לחים ויבשים חשיבי לאו שבכללות אם כן היכי פריך בסמוך לאביי מהך ברייתא דקתני לוקה חמש ופירש"י א"ה דלוקה משום מכל אשר יעשה מגפן היין ליתני לוקה שש שהרי קושיא זו בלא"ה תיקשה לה אגופא דברייתא כיון דמחייבה אזג וחרצן וכו' אלמא אית לה לברייתא לוקין על לאו שבכללות אם כן ללקי נמי משום מכל אשר יעשה מג מגפן היין ואמאי לא קתני אלא חמש וקושיא אלימתא היא ונראה ליישב דאברייתא לחודא איכא למימר דאף על גב דלוקין על לאו שבכללות היינו כגון זג וחרצן דוקא וכן לחים ויבשים משום דמפורשין בקרא טפי מקרא דמכל אשר יעשה מגפן היין וכה"ג כתבו התוס' פרק ארבע מיתות דס"ג ע"א ד"ה על כולן גבי לאו דמגפן היין ולאו דלא תעבדם ע"ש אבל לאביי דס"ל דלוקה נמי על מכל אשר יעשה מגפן היין לכך פריך שפיר ודו"ק נ"ל:

תו איכא למידק לפי' זה של רש"י דלרבא אינו לוקה אזג וחרצן אלא אחת וכן לחים ויבשים אם כן תיקשי ליה מהך ברייתא דקתני לוקה חמש לא ה"ל ללקות אזג וחרצן אלא

אחת וכן נמי לחים ויבשים ואמאי לא פריך אלא לאביי ונראה שזו כוונת רש"י בפסחים פרק כ"ש דמ"א ע"ב ד"ה תרתי לא לקי וכו' שכתב דהכי מוכח במסכת נזיר דלא פליגי אביי ורבא אלא אמלקות דמכל אשר יעשה מגפן וכ"כ עוד בפ' כל המנחות דנ"ח ע"ב ע"ש דזו היא ההוכחה מדלא פריך אלא לאביי ולא לרבא. וראיתי להרב לח"מ פרק ה' מהלכות נזירות דין ח' שהרגיש בקושיא זו וסיים ואפילו לפי המסקנא דלא קתני חמש קשה אמאי קתני כל הני מעשים אם המלקות שלוקה אינו אלא א' ע"ש ולכאורה היה נראה דלפי המסקנא כיון דלא קתני חמש איכא למימר דאו או קתני וקמ"ל דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהדי הדדי או זגיס וחרצנים בהדי הדדי אלא שאין זה נוח לי דאם כן עיקר החידוש חסר בדברי הברייתא שהרי עוד היום איכא למטעי בדברי הברייתא דבעי עד שיאכל בהדי הדדי כיון דלא קתני לוקה חמש וראיתי להא"מ ז"ל שהרגיש בקושית הלח"מ דאמאי לא פריך נמי לרבא ותירץ דרבא מתרץ לברייתא כגון שלא אכל בבת אחת אלא כל א' בפני עצמו וקמ"ל דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהרי הדדי חרצנים וזגין בהדי הדדי עיין שם ולפי זה הא דכתב רש"י דרבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא אחת מהן וכו' ה"ה נמי כגון דאכל שניהם ובזה אחר זה ודוק וכן לפי זה ניח' נמי מה שהקשינו דמאי פריך לאביי בלא"ה תיקשי ליה אגופא דבריית' דזל דאגופא דבריית' איכא לפרושי דמיירי בזה אחר זה וכסברת רבא ודוק:

תו איכא למידק לפי' זה של רש"י דזג וחרצן חשיב לאו שבכללות אם כן לאיכא דאמרי בתרא דפ' כ"ש דלא לקי אפילו חדא לא לקי כלל אזג וחרצן וכן לא לקי כלל אלחים ויבשים אם כן תיקשי ליה ברייתא דהכא דקתני לוקה חמש וקחשיב זג וחרצן ולחים ויבשים וכן קשה נמי מהך ברייתא דקתני לחים ויבשים לחייב עז בפני עצמו וכו' וראיתי להרב דברי אמת בקונטרס ששי דל"ז ע"ב שהקשה כה"ג וז"ל ללישנא קמא דרש"י דזג וחרצן חשיבי לאו שבכללות אם כן ללישנא בתרא דפרק כ"ש דאפילו חדא לא לקי לא לקי כלל אזג וחרצן ומשנה מפורשת שנינו וחייב על הזגין בפני עצמן ועל החרצנים בפני עצמן עכ"ל ע"ש ומיהו אי מהא לא קשה כ"כ דאיכא למימר דחייב דקתני אינו מלקות אלא איסורא בעלמא ור"ל חייב בלאו שבכללות וכה"ג כתב מהרש"א ז"ל בפרק כ"ש דמ"א ע"ב ד"ה א"ר וכו' דלאו דוקא חייב מלקות אלא חייב בעשה ע"ש אבל מברייתא דקתני לוקה חמש קשה כיון דקתני בהדיא דלוקה ומ"מ י"ל נמי דלאו דוקא מלקות ממש אלא איסורא בעלמא וכה"ג כתבו התוס' במסכת קמא פרק מרובה דף פ"א ע"א ד"ה אין מחייבין וכו' גבי המקיים בכלאים לוקה דלאו מלקות ממש דהא לאו שאין בו מעשה הוא אלא איסור' בעלמא וכו' ע"ש. ומצאתי עוד דתלמוד ערוך הוא משני כה"ג

פרק אלו הן הלוקין דף י"ז ע"ב גבי דאמר זר שאכל מן העולה לפני זריקה לוקה חמש לר"ש ומסיק תלמודא דחמש איסורין בעלמא ע"ש ועיין לה' זרע יצחק ז"ל בחידושי מציעא פרק המקבל דף קט"ו ע"ב ד"ה אבל כ"א צלי אש דדעתו נמי דלשון חייב לאו דוקא מלקות אלא איסורא ע"ש. ודע יש מי שהראני דמהרש"א גופיה במסכת חולין פ' כל הבשר דף קי"ז ע"א ברש"י ד"ה וטמא וכו' כתב וז"ל גבי טומאת בשר לאו הבא מכלל עשה הוא ולא שייך למימר ביה כלל חייב ע"ש ואם כן כ"ש דלא אמרינן גבי עשה ממש וא"כ דבריו סתרא"י נינהו ומיהו אחר העיון בדברי מהרש"א יראה דזה אינו ולכונה אחרת איירי משום דאין איסור קל חל על חמור ע"ש. ודרך אגב אודיע דעיקר דברי מהרש"א הללו שכתב טומאת בשר לאו הבא מכלל עשה הוא אשתמטיה קרא להדיא דכתיב ביה לאו ולוקין עליו עיין לה' מחנה ראובן ז"ל בליקוטיו לשם ע"ש ודע דלדברי מהרש"א פרק כ"ש דלשון חייב לאו דוקא ק"ק עליו מהא דפריך פרק ד' מיתות דף נ"ז ע"א והא כל היכא דאית ליה חיובא וכו' דקתני רישא על שפיכות דמים וכו' חייב ע"ש ומאי פריך אימא דחייב דקתני לאו דוקא ויש ליישב דפריך מכח השנוי משום דבסיפא התם תני על הגזל וכו' ועכו"ם בישראל אסור משמע דחייב דקתני היינו חיוב ממש. ובזה ניחא נמי מה שהקשה הרב קהלת יעקב בחלק תוספת דרבנן אות אלף סי' י"ב דף ד' ע"א לדברי התוס' פ"ק דע"ז שכת' דהיכא דקתני אסור גבי בני נח היינו מיתה דאזהרתן זו היא מיתתן דאם כן מאי פריך התם בפרק ד' מיתות והתניא על הגזל וכו' אסור ומאי פריך אימא דאסור דקתני היינו נמי חייב ע"ש די"ל דפריך מכח השנוי כיון דקתני ברישא על שפיכות דמים חייב משמע דאסור דקתני אינו חיוב ודו"ק. מיהו קשה ממתני' דלעיל דקתני וכל היוצא מן הגפן מצטרפין רפין זה עם זה ומדבעי צירוף לשיעור כזית ע"כ דלענין מלקות דאי לאיסורא בעלמא קי"ל דח"ש אסור מן התורה וכן קתני נמי אין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית וצ"ל דס"ל לאיכא דאמרי בתרא כנ"ל דסבי' ליה פרק יה"ך דף ע"ד ע"א דח"ש מותר מן התו' ואכתי איכא למידק כיון דזג וחרצן חשיבי לאו שבכללו' משום דשניהם נכתבו בלאו א' אם כן מה"ט נמי יין ושכר חשיבי נמי לאו שבכללות דהא נכתבו נמי שניהם בלאו א' מדכתיב חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה ואם כן לאיכא דאמרי בתרא דפרק כ"ש דאפי חדא לא לקי ע"כ דליכא מלקות כלל על היין ואם כן תיקשי ליה ברייתא דמייתי הכא דקתני אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל א' וא' וע"כ לענין מלקות קתני מדבעי התראה ועוד משנה שלימה היא לקמן דמ"ב ע"א דקתני נמי אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל א' וא' ובשלמא לאיכא דאמרי קמא דאינו לוקה אלא אחת י"ל כיון דבזה אחר זה חייב על כל א' וא' אבל לאיכא דאמרי

בתרא דאינו לוקה כלל קשה ותו דלעיל פ"ג דף י"ז ע"א תנינן מי שהיה טמא ונזר אם גלח ושתה יין וכו' הרי זה סופג ארבעים אלמא דאיכא מלקות איין ואפשר לדחוק דמדרבנן איכא מלקות וכן נמי בעי התראה אפילו במלקות דרבנן וכן מוכח מדברי התוס' סוף פרק הנחנקין דפ"ט ע"א ד"ה הכובש נבואתו לוקה וכו' שכתבו דלוקה מדרבנן ושם בעבר הדף מסיק תלמודא מאן מקרי ביה וכו' עיין שם אלמא דמלקות דרבנן נמי בעי התראה ואחר זמן דאיתי להרב יד מלאכי ז"ל שהביא ראיה זו ע"ש אלא דאכתי קשה דלעיל פ"ד דכ"ג ע"א תנן האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין וכו' ה"ז סופגת את הארבעים וע"כ מדאורייתא קאמר מדפליג רבי יהודה בסיפא וקאמר אם אינה סופגת הארבעי' תספוג מכת מרדות מדאכפל למתני אם אינה סופגת את הארבעי' משמע דה"ק אם אינה סופגת מן התורה כדקאמר ת"ק תספוג מדרבנן וכן פירש"י שם להדיא ע"ש ותו מדנקט מכת מרדות משמע דסופגת דרישא מלקות דאורייתא וכ"ש לדעת רבינו דס"ל דר' יהודה לא פליג את"ק כמ"ש מר"ן כ"מ ז"ל פ"ב מהלכות נדרים דין י"ח ע"ש וצ"ע ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ה מהלכות טומאת מת דין ב' שכתב בתוך דבריו וז"ל וע"ז הקשו בגמ' וכו' ואם כן איך אנן מחייבין אותו מלקות על כל א' ואחת הרי מן התורה וכו' עכ"ל ומיהו נראה דלאו דיין לא חשיב לאו שבכללות כיון דהדר כתיב וכל משרת ענבים לא ישתה הרי דכתיב ביה לאו בפני עצמו אבל לפי זה הדרא קושיא לדוכתה שהקשינו מברייתא הכא דקתני לוקה חמש וליכא למימר איסורא בעלמא דהא כיון דחשיב כמי שתיית היין בהדייהו וכיילינהו לכולהו בחדא ותנא לוקה חמש ע"כ משמע דמלקות ממש דומיא דשתיית היין ואפשר ליישב דלא חש לאותוביה משום דפ"ק דתמורה דף ז' ע"ב אתותב הך מ"ד אין לוקין על לאו שבכללות מברייתא דקתני עובר ה' שמות ומשמע התם דאפילו מ"ד דחדא מיהא לקי אתותב אם כן כ"ש דממילא לא אתותב נמי מ"ד דאפילו חדא מיהא לא לקי ולכך כיון דבלא"ה אתותב מהך ברייתא לא חש טפי לאותוביה. מיהו איכא למידק אתלמודא דפ"ק דתמורה דאמאי אתותב מ"ד אין לוקין מהך ברייתא שהרי מחלוקת תנאי היא אם לוקין על לאו שבכללות או לא בריש פ"ק דכריתות דף ד' ע"א דרבי ישמעאל סבר לוקין על לאו שבכללות ורבנן סברי אין לוקין ע"ש ואם כן מ"ד אין לוקין סבר כרבנן ואמאי אתותב וכ"ש למאי דדחי בפ"ק דכריתות כ"ע סברי אין לוקין ובפשטא דשמעתא הכא דפריך למ"ד לוקין מברייתא דקתני חמש דאע"ג דמחלוקת תנאי היא י"ל דעדיפא מינה משני כדי להסכים עם הברייתא אבל בפ"ק דתמורה דלא אשכח שנויא אמאי אתותב כיון דמחלוקת תנאי היא ונראה ע"פ מ"ש התוס' פרק הפרה דף מ"ז ע"א ד"ה מ"ט וכו' דהיכא שאין הדבר עיקר אומר תיובתא אע"ג דאיכא תנאי דפליגי ע"ש וה"נ

איכא למימר גבי תיובתא דפ"ק דתמורה דר"ל שאין הדבר עיקר ומיהו ממילא דלמ"ד חדא מיהא לא לקי הוי תיובתא גמורה שהרי דלא כמאן דאפי' כרבנן דפ"ק דכריתות לא אתי דקתני וחכ"א אינו חייב אלא אחת אלמא דה"ל חדא מיהא לקי וכ"כ רש"י שם וז"ל ורבנן סברי אין לוקין ואי קשיא לא ללקי אפילו חדא דחדא מיהא לקי עכ"ל ונראה דמכאן יצא לו להרמב"ם דפסק פ"ח מהלכות ק"פ דין ח' גבי נא ומבושל כאיכא דאמרי קמא דחדא מיהא לקי ותמה עליו הרב כ"מ ז"ל דאיך שבק לישנא בתרא דלא לקי אפילו חדא ועיין מה שתירץ שדבריו סתומים ועיין להרב שער אפרים סימן ח' מה שפי' בכוונתו והביאו הרב זרע יצחק ז"ל בנימוקיו להרמב"ם ה"ל ק"פ ועיין עוד למרן כ"מ ז"ל פ' י"ח מהלכות סנהדרין דין ג' ש שכתב טעם אחר ולפי מאי דכתיבנא ניחא משום דלישנא בתרא הוו חכמים תיובתיה ולכך פסק כלישנא קמא דאתי כחכמים ועוד דסוגיין דפ"ק דתמורה נמי דף ז' ע"ב אתיא כאיכא דאמרי קמא דחדא מיהא לקי כפיר' רש"י שם וכ"כ נמי התוספות שם ד"ה אביי אמר וכו' עיין שם. ועוד נראה דסוגיא דפ"ק דכריתות נמי דף ה' ע"א ע"ב דאתיא כותיה דאיתא התם אמר ר' יצחק האוכל לחם קלי וכרמל לוקה שלו ופריך והא אין לוקין על לאו שבכללות ומשני משום דמייתר קרא לימא קרא לחם ונילף קלי וכרמל מניה וכו' ע"ש והשתא מאי משני אימא אי כתב לחם לחוד לא הוי לאו שבכללות ולקי לכך כתב קלי וכרמל כי היכי דהוי לאו שבכללות ולא לקי אלא ע"כ דאפי' אין לוקין על לאו שבכללות מ"מ חדא מיהא לקי וזו ראייה נכונה נ"ל. ועוד יש להביא ראיה מסוף הסוגיא התם דפריך ואימא קלי דמיותר מחייב חדא אכולהו מחייב חדא וכו' ולא קאמר אכולהון לא מחייב כלום משום דס"ל כלישנא קמא דחדא מיהא חייב וגם זו ראייה נכונה נ"ל מיהו איכא למידק כיון דפ"ק דתמורה אתותב מ"ד אין לוקין והיינו משום שאין הדבר עיקר אם כן היכי פריך פ"ק דכריתות והא אין לוקין על לאו שבכללות אדרבא אי הוה אמר אין לוקין הוה מתותב משו' שאין הדבר עיקר וצ"ל דסוגיות פליגי דסוגיא דפ"ק דתמור' ס"ל הלכתא כאותה ברייתא דלוקין על לאו שבכללות וסוגיא דפ"ק דכריתות ס"ל הלכתא דאין לוקין על לאו שבכללות ונראה דזהו טעם לישנא קמא דפ"ק דתמורה דאסיקו לאביי בקושיא ולא בתיובתא משום דס"ל הלכתא דאין לוקין ומ"מ אסיקו בקושיא אע"ג דהכי הלכתא וכה"ג כתב מרן כ"מ פ"ק מהל' איסורי מזבח דין יו"ד ופרק י"ו מהלכות מעשה הקרבנות דין ב' ובזה ניחא מה שתמה מרן כ"מ על רבינו פ"ק מהל' א"מ דין ד' דפסק דלוקה חדא גבי בל תקטירו וז"ל ויש לתמוה כיון דרבא אתותב מברייתא היכי אפשר דנקטינן כותיה וכו' ע"ש מה שתרץ והוא דחוק אבל לפי מאי דכתי' ניחא משום דס"ל לרבינו דסוגיות פליגי וסוגיא דפ"ק

דכריתות פליגא אהך סוגיא א דפ"ק דתמורה ופסק כסוגיא דפ"ק דכריתות משו' דסוגי' בדוכתה ועוד משו' דקי"ל בעלמ' כחכמי' דרבים נינהו ודו"ק נ"ל:

ומיהו קשה לפום סוגיא דפ"ק דכריתות דס"ל הלכתא כחכמים דאין לוקין על לאו שבכללות ומש"ה פריך מינה פ"ק דכריתו' להנך אמוראי והא אין לוקין וכו' אם כן לפריך לאביי הכא דס"ל גבי זג וחרצן דלוקין על לאו שבכללות ולא שייך הך שנויא דמשני פ"ק דכריתות גבי לחם וקלי וכרמל משום דמייתר קרא וכו' ואפשר לומר דלא פריך פ"ק דכריתות מחכמים אלא משום דקים ליה לגמ' נמי דהלכת' כהנך אמוראי גבי לחם וקלי וגבי תירוש ויצהר ואמטו להכי פריך מחכמים משום דקשה הלכתא אהלכתא אבל לאביי אין לו' דלא ס"ל כחכמים ודו"ק:

ודע דמדברי מר"ן כ"מ ז"ל פ"ק מה מהלכו' א"מ דין ד' נראה דלא אשכח תנא דס"ל אין לוקין על לאו שבכללות ואשתמטיה סוגיא דפ"ק דכריתות דף ד' ע"א דמייתי להדיא מחלוקת תנאי ר"י וחכמים ואגב איכא למידק כיון דקושטא הוא דמחלוקת תנאי היא אי לוקין אלאו שבכללות או לא אם כן נמצא דמחלוקת אביי ורבא הכא גבי זג וחרצן וגבי נא ומבושל דפרק כ"ש וגבי בל תקטירו דפ"ק דתמורה מחלוקת תנאי היא ואמאי לא פריך תלמודא נימא כתנאי כדרכו בכ"מ ונראה דלפי הדרך שכתב כללי הגמ' שבספר יבין שמועה דף י"ט ע"ב והזכירו הר' שע"ה ז"ל הל' גירושין דף ק' ע"ג ד"ה עוד וכו' ע"ש נתיישב כיון דמסיק פ"ק דכריתות דף ד' ע"א דכ"ע אין לוקין הלכך תו לא מצי למפרך נימא כתנאי משום דלא מצי לומר הלכה כפלוני כיון דאינו מבואר כ"כ דפליגי בהכי ודוק:

עוד נראה לתת טעם לרבינו דפסק פ"ח מהלכות ק"פ כלישנא קמא דפרק כ"ש דחדא מיהא לקי משום דסוגיא דריש פרקין דלעיל דף ל"ד ע"ב ע"כ אתיא כותיה דקאמר מתניתין דלא כר"א דתניא ר"א אומר אפי' עלין ולולבין במשמע איכא דאמרי אסיפא אינו חייב עד שיאכל מן הענבים וכו' ופירש"י עלין ולולבין של גפן במשמע הכתוב שאמר מכל אשר יעשה מגפן וכו' ע"ש והשתא לפי איכא דאמרי בתרא דאפילו חדא לא לקי ע"כ דעלין ולולבין לר"א אינו אלא איסורא בעלמא ואם כן היכי מדייק תלמודא מתני' דלא כר"א דהא מתני' דלא קתני עלין ולולבין משום דלענין מלקות איירי אלא ע"כ דסוגיא דתלמודא אליבא דאיכא דאמרי קמא דחדא מיהא לקי ואם כן עלין ולולבין לר"א איכא מלקות ולכך דייק ושפיר מתניתין דלא כר"א וזו ראיה נכונה נ"ל ודוק:

אבל אין להביא ראיה מסוגיא דהכא ללישנא קמא דרשי דע"כ דרבא דאמר אינו לוקה אלא אחת היינו אליבא דאיכא דאמרי קמא שהרי הרמב"ם גופיה פ"ה מה' נזירות דין

ח' מוכח דלא ס"ל כלישנא קמא דרש"י גבי זג וחרצן אלא ס"ל זג וחרצן לא הוי לאו שבכללות כלישנא בתרא דרש"י וא"כ שפיר אתי רבא כאיכא דאמרי בתרא דאפי' חדא לא לקי ודקאמר רבא לוקה אחת היינו אזג לחודיה או אחרצן לחודיה דלא הוי לאו שבכללות ומעתה נמצא דפסקי הרמב"ם סתר"אי נינהו מאי שנא נא ומבושל דחשיב לאו שבכללות טפי מזג וחרצן וכבר תמה עליו הלח"מ פ' ג' מהלכות מלוה ועיין להרב זרע יצחק בנימוקיו להרמב"ם שם בהלכות מלוה וראיתי להרב דברי אמת דף ל"ח ע"ב ד"ה וכבר וכו' שכתב ליישב דלגבי זג וחרצן כיון דכתיב תיבת ועד משמע לחלק כדאיתא בירושלמי דנזיר פרק ג' מינין וכו' את"ד ע"ש ואחר המחילה תמיה אני עליו תינח גבי זג וחרצן משום דכתיב ועד אבל גבי לחים ויבשים אמאי פסק רבינו דלא הוי לאו שבכללות ולוקה שתים כדפסק פ"ה מהלכות נזירות דין ח' ודוחק לומר כיון דגלי ועד אזגים וחרצנים ה"ה דגלי נמי אכוליה ענייניא ועוד דתיבת ועד אצטריך לתלמוד דידן לאתויי בין הבינים כדאיתא לעיל דף ל"ד ע"ב ועד זג אמר רבינא לאתויי בין הבינים והיותר תימא לי על הרב דאכתי עדיין דברי רבינו סתר"אי נינהו שהרי כיון דגבי זג וחרצן דלא הוי לאו שבכללות א"כ ע"כ דמחלוקק אביי ורבא דגבי זג וחרצן היינו אלאו דמגפן היין וא"כ פלוגתא דאיכא דאמרי קמא ואיכא דאמרי בתרא היינו נמי גבי מגפן היין ואם כן כיון דפסק רבינו כאיכא דאמרי קמא גבי נא ומבושל דלוקה חדא מהנך טעמי שכתב הכ"מ ז"ל ה"נ ה"ל לפסוק גבי גפן היין נמי דלוקה חדא היכא דליכא אלא מגפן היין לחודיה כגון אכל זג ולא התרו בו אלא משום מגפן היין וכאיכא דאמרי קמא ואמאי פ"ה מהלכות נזירות השמיט כלל למגפן היין משמע דלא לקי כלל אפי' חדא בשלמא הא דלא פסק גבי צלי אש דלוקה חדא י"ל משום דלא חשיב לאו כמ"ש ה' לח"מ פ"ח מהלכות ק"פ דין ו' וע"ש להרב זרע יצחק ז"ל אבל גבי מגפן היין קשה למה השמיטו וצ"ל דסמך אנא ומבושל דפסק בהל' ק"פ דלוקה חדא אלמא כיון דהוי לאו שבכללות לוקה חדא וה"ה נמי גבי מגפן היין כיון דחשיב לאו שבכללות דלוקה חדא וכ"ז ה"ל לה' לבאר. ומה שנלע"ד ליישב דברי רבינו הוא על פי מ"ש הא"מ ז"ל שזכרנו לעיל דלהכי לא פריך תלמודא לרבא מהך ברייתא דקתני לוקה חמש לפום לישנא קמא דרש"י משום דאיכא למימר דברייתא מיירי כגון שלא אכל בבת אחת אלא כל א' בפני עצמו ע"ש והשתא ניחא דלעולם רבינו מפרש גבי זג וחרצן נמי כלישנא קמא דרש"י דחשיב לאו שבכללות ואינו לוקה על שניהם אלא א' כמו נא ומבושל ולא הוצרך לבאר דסמך אנא ומבושל דפסק דאינו לוקה על שניהם אלא אחת ומה שפסק פ"ה מה' נזירות דין ח' דלוקה חמש מיירי דאכל כל א'. בפני עצמו ולא הוצרך לבאר משום דלישנא דברייתא נקט דכן דרכו

של רבינו ותדע דפ"ח דה' ק"פ גבי נא ומבושל כתב אכל נא ומבושל כאחת ואלו פרק ה' מהלכות נזירות גבי זג וחרצן לא כתב כאחת א"ו משום דאיירי בזה אח"ז וכן נמי גבי נא ומבושל לא הוצרך לבאר אם אכל בזה אחר זה משום דסמך נמי אחרצנים וזגים דפ"ה דהלכות נזירות ולפ"ז מה שסיים רבינו פ"ה מהלכות נזירות דין ח' וז"ל שכל א' מהן בלאו א' הוא עכ"ל אינו ר"ל לאפוקי דלא הוי לאו שבכללות אלא לאפוקי דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהדי הדדי וכן זגים וחרצנים בהדי הדדי משו' דכל שנים מהן בלאו אחד הוא וכן נמי מ"ש עוד רבינו וז"ל ולוקה מלקות ששי משום לא יחל וכו' הא דנקט מלקות ששי אע"ג דקושטא הוא דלוקה אכל חד וחד משום לא יחל כיון דבזה אחר זה מיירי ואם כן ה"ל לאוין טובא של לא יחל מ"מ כיון דאינם אלא שם אחד לכך כללם בלאו אחד כלומר ששה שמות ולעולם דלוקה אכל חד וחד משום לא יחל והשתא ניחא שהשמיט רבינו לאו דמגפן היין משום דס"ל דלא נחלקו איכא דאמרי קמא ואיכא דאמרי בתרא אלא גבי לאו דזג וחרצן דבהא הוא דאמרי איכא דאמרי קמא דחדא מיהא לקי משום דמ"מ מפורשין כ"כ בקרא אבל מגפן היין דאינו מפורש כ"כ אפילו איכא דאמרי קמא ס"ל דאין לוקה אפי' חדא ע"ד מ"ש התוס' פרק ד' מיתות דס"ג ע"א גבי מגפן היין ולאו דלא תעבדם שזכרנו למעלה בראש אמי"ר וכה"ג כתב הרב זרע יצחק ז"ל בנימוקיו להרמב"ם הלכו' ק"פ פ"ח דין ו' ד"ה אבל נ"ל גבי צלי אש וכו' ע"ש כנ"ל נכון ומצאתי הין לי שראיתי להרב ידי"ן ברית יעקב בדרוש יציאת מצרים דף ל"ח ע"ג ד"ה ושאלת וכו' שכתב משם ה' המובהק כמהר"ר שמריה קטריוס וז"ל וראיתי מ"ש מרן פ"א מהלכות שבועות בשם הריב"ש שאין דרכו של רבינו למנות רבוי הלאוין ע"ש וקשה שהרי בכמה מקומות מונה רבינו רבוי הלאוין כגון בההיא דאכל פוטיתא לוקה ד' וכו' בה' מ"א וכו' הא ל"ק משום דכל א' מאלו הלאוין יש לו שם בפני עצמו משום שרץ העוף ומשום בל תשקצו משא"כ ההיא דשבועות לא יחל ולא תשבעו בשמי לשקר שניהם שם אחד אלא שכפל הענין במלות שונות וע"ז כתב הריב"ש שאין למנות רבוי הלאוין וכו' עכ"ל ע"ש:

בא"ד ורבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא א' מהן דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים וכו' עכ"ל ולא ניחא ליה למימר דקמ"ל דלא תימא אינו לוקה כלל אפי' חדא ולאפוקי איכא דאמרי בתרא דפרק כל שעה דאמרי אפי' חדא לא לקי משו' דלישנא דחייב ע"ז בפני עצמו וע"ז בפני עצמו משמע הכי לאפוקי דלא תימא עד דאכיל להו בהדי הדדי וכן משמע נמי קרא דלחים ויבשים דקמ"ל לחלק וכן נמי הא דקתני מכאן אתה דן וכו' ומה כאן שהוא מין א' והן שני שמות וכו' ר"ל דלא תימא עד שיאכל שניהם

משום דמין א' אלא כיון שהן שני שמות חייב ע"ו בפני עצמו וכו' אבל ליכא למימר דה"ק מה כאן דאף על פי שהן שני שמות אינו חייב על שתיהן אלא א' משום דמין א' אף כל וכו' דאם כן העיקר חסר בדברי הברייתא שהרי ברייתא' לא מיירי להדיא באוכל שתיהן ללישנא קמא דרש"י אלא כגון שאכל אחד מהן כדקתני וחייב על זה בפני עצמו וכו' וכפירש"י להדיא וק"ל:

בא"ד ולא לאתויי חמרא חדתי וענבי וכו' עכ"ל משום דמהיכא תיתי למעוטי שיאכל שניהם בשלמא גבי לחים ויבשים וזגין וחרצנין כיון דכתיבי שניהם בקרא הוה טעינן בכונת הקרא עד שיאכל שניהם אבל חמרא חדתי אינו כתוב להדיא בקרא וכמ"ש התוס' ד"ה וע"ז בפני עצמו וכו' וע"כ דאליבא דאביי הוא דנקט לה תלמודא וק"ל:

בא"ד ומתני' נמי תני וחייב על היין בפני עצמו וכו' דלא תימא עד שיאכל לכולהו וכו' עכ"ל לכאורה דכונת רש"י קאי על חלוקת וחייב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן דקתני מתני' מיהו התוס' לעיל ר"פ דל"ד ע"ב ד"ה וחייב וכו' כתבו דעיקר חידוש לת"ק חייב על הזגין וכו' לאפוקי ראב"ע דפליג וכו' ע"ש משמע דלא ניחא להו בדברי רש"י דקמ"ל דלא תימא וכו' וק"ק דאם כן מה יענו גבי ברייתא הכא דקתני לחים ויבשים וע"כ דקמ"ל דלא תימא עד שיאכל שניהם וכו' לרבא ולאביי נמי קמ"ל דחייב על כל א' ואחת כפירש"י ואם כן גבי יין וענבים דמתני' נמי נימא הכי ומיהו כד דייקת בה נראה דאין זו כונת רש"י שהרי מהיכא תיתי דגבי יין וענבים דבעי עד שיאכל שניהם שהרי כיון דלאו בחד קרא כתיבי וכן נמי לאביי מהיכא תיתי דאינו חייב על כל אחת ואחת כיון דמתרי קראי חלוקין נפקי דגבי יין כתיב לא ישתה וגבי ענבים כתיב לא יאכל וכן נמי היכי מסיים רש"י וז"ל ומיהו כי אכיל נמי כולן יחד אינו חייב אלא א' עכ"ל ואמאי אינו חייב אלא א' הא מתרי לאוי חלוקי נפקי ולכן נראה דכונת רש"י אוכולי סמיך וכוונתו להקשות אחלוקת זגים וחרצנים דסיפא דמתני' ואף על גב דכבר הזכיר רש"י בדבריו זג וחרצן גבי ברייתא הוא דקאי משו' דברייתא כאילו קתני נמי זג וחרצן ואחר כך אכפל לפרש זגין וחרצנין דמתניתין אבל חלוקת יין וענבים דמתניתין אין ה"נ דס"ל לרש"י דאינו עיקר החידוש אלא עיקר החידוש חייב על הזגין וכו' וכמ"ש התוס' לעיל וה"ה דה"מ לומר דחידוש הזגין לאפוקי ר"א ן' עזריה כמ"ש התוס' וכן נמי התוס' לעיל ה"ה דה"מ למימר דחידוש דזגין דלא תימא וכו' כמ"ש רש"י הכא ומיהו ראיתי לה' א"מ ז"ל שכתב על דברי התוספו' לעיל וז"ל הוק' להו אמאי אמר וחייב על היין וכו' פשיט' ותירצו דקמ"ל סיפא על הזגין וכו' ועיין בפירש"י ד"ה ורבא אמר וכו' עכ"ל משמע דס"ל דכוונת רש"י כפשוטו דקאי על חלוקת יין וענבים דאיכא נמי הך חידושא דלא תימא

וכו' דלא כתוס' ואחרי המחילה נראה דזה אינו וכדכתי' ודו"ק: בא"ד אלא דאי אכיל וכו' כצ"ל:

שם גמ' תנא ושייר וכו' משמע מהכא דאע"ג דקני מניינא אמרינן תנא ושייר וכן משמע נמי פרק ב' דסוטה דף י"ו ע"א גבי בשלושה מקומות הלכה עוקבת המקרא ע"ש ואף ע"ג דבפ"ק דקידושין דף י"ו ע"ב גבי ד' מעניקין להם קאמר וכ"ת תנא ושייר והא ד' קתני כבר כתבו התוס' שם דדייק מהא דקתני ואי אתה יכול לומר וכו' ע"ש מיהו ק"ל דבפרק אלו הן הלוקין דף כ"א ע"ב פריך תלמודא תנא קתני שמונה ואת אמרת תנא ושייר גבי יש חורש תלם א' וחייב עליו משום שמונה לאוין ע"ש משמע דהיכא דתני מניינא לא אמרינן תנא ושייר וראיתי לתוס' שם דכ"ב ע"א ד"ה מתקיף וכו' שכתבו דפריך משום דמני י"ט וה"ל למנות כל הלאוין של י"ט ע"ש ואין זה מספיק שהרי הכא בשמעתין פריך נמי משום דמאי דחשיב התנא יש לו למנות כל הלאוין כמ"ש התוספות ד"ה וללקי שש וכו' ואפ"ה משני תנא ושייר ומיהו ראיתי להריטב"א שם שהביא גירסא אחרת תנא תני יש ואת אמרת תנא ושייר והיינו כיון דתני יש חורש וחייב משום שמונה לאוין משמ' דנחית לאשמעינן רבוי הלאוין את"ד עיין שם ומעתה אף לגרסתנו נמי דגרסינן תני תנא שמונה איכא למימר נמי דמה"ט נמי הוא דקפריך משום דמשמע דהתנא נחית להפלגת החשבון ושו"ר לרבינו יונה בפרק אלו הן הלוקין שכ"כ להדיא לפי גרסתנו ע"ש. ומיהו אכתי ק"ל מהא דאמרינן ריש פ"ק דכריתות דף ב' ע"ב גבי ד' מחוסרי כפרה דפריך מנינא ל"ל ומשני לאפוקי מדר"א דאמר ה' אהכי תנא ד' ע"ש משמע כיון דתני מנינא לא אמרינן תנא ושייר דאל"כ אכתי לא מוכח לאפוקי מדר"א דדילמא תנא ושייר וכן כת' רש"י שם להדיא וז"ל אהכי תנא ד' וכל היכא דתני חושבנא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר עכ"ל והתם ליכא למימר דנחית להפלגת החשבון וכן ליכא למימר נמי משום דבמאי דחשיב התנא וכו' ואפילו הכי לא אמרינן תנא ושייר ואפשר דשאני התם משום דר"א פליג בסיפא ולכך כיון דתני מניינא לא אמרינן מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי אלא דוקא קתני ולאפוקי מדר"א וכ"כ ה' באר שבע ז"ל שם וז"ל ואפשר שרש"י כיון לו' כל היכא דתני חושבנא בפלוגתא כי הכא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר עכ"ל ע"ש ואגב ראיתי לו עוד שכתב דביבמות פרק החולץ גבי ארבעה שניות מדברי סופרין אשכחן דאמרינן תנא ושייר אף ע"ג דתני חושבנא את"ד ע"ש ואשתמטיה לתוספות שם בפרק החולין ד"מ ע"ב ד"ה ש"מ וכו' שכתבו וז"ל ומיהו ד' חייא דתני מנינא קשה דלא תנא וכו' עכ"ל. משמע דס"ל דהיכא דתני מנינא לא אמרינן תנא ושייר ומעתה סוגיא דשמעתין הכא הוי תיובתיהו וצ"ע ועיין לה' יד מלאכי ז"ל סימן ת"ן שראיתי לו שכתב

בתוך דבריו וז"ל דכל היכא דתני מניינא תנא ולא שייר ומייתי הך דפ"ק דקידושין ע"ש ומלבד שהוא הפך סוגיא דשמעתין הכא גם אשתמטיה לדברי התוס' שם בהך סוגיא עצמה דפ"ק דקדושין ע"ש ועיין בספר זרע יצחק ז"ל הנדפס עם ס' בני יוסף בסוף הספר בתשובות סימן ה' דף ס"א סוף ע"א: תוספות ד"ה ה"ג בגמרא ומכאן אתה דן לכל איסורי נזיר וכו' עכ"ל נראה לאפוקי הגי' שהיא קמן ומכאן אתה דן לכל איסורי' שבתורה דאם כן אמאי קאמר תלמודא לאתויי חמרא חדתי וענבי טפי מכל שאר איסורי תורה כגון הא דאמרינן במסכת ע"ז פרק השוכר דס"ו ע"א תבלין שנים וג' שמות והן מין אחר וכו' עיין שם אלא ע"כ משום דהגי' בברייתא היא ומכאן אתה דן לכל איסורי נזיר ובריית גופה לרבותא נקטה דאפילו איסורי נזיר נמי צריכין למילף וכגון חמרא חדתי וענבי וק"ל:

בא"ד ומתרגמינן חמר חדת ועתיק וכו' עכ"ל לפי התרגום משמע דפי' שכר היינו יין עתיק ותמהני מהרמב"ם ריש פ"ה מהלכו' נזירות דין א' שכתב ושכר זהו השכר של תערובת היין משמע דר"ל יין ומים מעורבין והתימא ממר"ן הכ"מ ז"ל שכתב עליו ופשוט הוא ע"ש דאיך כתב שפשוט הוא כיון שהוא הפך התרגום וצ"ע ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א: ד"ה והא שייר בין הבינים וכו' קושיא היא למ"ד דלא יחל לא הוי שיור וכו' עכ"ל פי' ולרבא הוא דקפריך דלית ליה מכל אשר יצא מגפן היין אבל לאביי שייר נמי מגפן היין וק"ק דלרבא נמי מאי פריך דהא שייר נמי כל יחל וכי נאמר לאו שיורא כדי להקשות כמו שכתבו בדבור שלפני זה לאביי ואם נאמר דס"ל לתלמודא דקושטא דאיכא מ"ד דס"ל דלא יחל לא הוי שיורא אע"פ דאיכא קושיא ואליביה קא פריך והא שייר בין הבינים וזהו שכתבו קושיא היא למ"ד וכו' א"כ מנ"ל להקשות לעיל לאביי וכי נאמר כדי להקשות וכו' וצ"ע:

בא"ד התינח לפר"ת דפי' דבין הבינים היינו ענבים קטנים כיון דתנא ואכל ענבים בין גדולים בין קטנים משמע תנא ושייר לאו של קטנים שלא מנה הילכך פריך שפיר אלא לפי' רש"י שפי' לעיל דהבינים היינו גוף הענב הרי התנא לא שייר כלום דקתני לוקה חמש היינו משום דלא מיירי אלא בלאו של חיוב ענבים דהיינו כשאוכלן שלמים כדרך שאוכלים ענבים אבל מלקט האוכל שביני ביני שאין דרך לאכול כן זהו לאו אחר של בין הבינים והתנא לא אייריי ביה ולכך שיירו וי"ל דגם לאותו פי' פריך שפיר משום מלשון התנא נמי משמע ששינה ואכל את בין הבינים דרך לקט דאוכל ענבים משמע בכל ענין אפי' בלקוט אפ"ה לאו דידיה שייר דאל"כ לילקי שש עכ"ל כצ"ל והנה ראיתי לה' לח"מ ז"ל פ"ה מה' נזירות דין ח' שיישב ע"פ דברי התוס' הללו דברי רבינו למה לא נשמר מהקושיא שהקשו והא שייר בין הבינים וה"ל למנותו אלא משום דרבינו כתב כזית

ובכזית ליכא אלא לאו אחד אבל מה שיש לדקדק על רבינו למה בתחלת ה' אלו וכו' לא מנה ג"כ בין הבינים וכו' וי"ל וכו' ליכא ביה לאו דאתי מדרשא ולכך לא מנאו רבינו במנין הלאוין עכת"ד עש"ב נראה דהנך תיבות שכתב בתחי' ה' אלו טעות הם דאינו לשון מיושב וכונתו מתחילה כתב דקושית תלמודא דפריך אמאי משייר בין הבינים לא נקשה אותה בדברי רבינו משום דקושית תלמודא ע"ד קושית הכחשה משום דברייתא משמע דמיירי בתרי לאוי לאו דענבים ולאו דבין הבינים דהכי משמע לשון ענבים כמ"ש התוס' וא"כ כיון דמיירי בתרי לאוי היכי קתני לוקה חמש ה"ל למתני שש אבל רבינו דלא מיירי אלא בלאו אחד שהרי לא מיירי אלא בכזית אחד דליכא ביה אלא לאו אחד ולכך כתב ה' ושוב הקשה נהי דלא מיירי רבינו בשתי לאוין ולא נקשה עליו קושית הכחשה כמו קושית תלמודא מ"מ נקשה מיהא אמאי לא איירי ביה והיה לו למנותו עם אותן החמש ותירץ כיון דלאו דבין הבינים אינו מפורש בהדיא אלא דאתי מדרשא לכך לא מנאו עם אותן הלאוין המפורשין אבל גבי ברייתא פריך כיון דאיירי ביה וכללה המפורש עם שאינו מפורש בתיבת ענבים א"כ ה"ל למחשביה נמי עם החמש ואין להקשות נהי דמה"ט דאינו מפורש לא מנאו עם אותן החמש מ"מ לא ה"ל להשמיטו כלל וה"ל לכותבו בפני עצמו דכבר כתב מרן כ"מ ז"ל ריש פ"ה מה' נזירות דין א' דלא חשש רבינו לכתוב דכרים ובין הבינים משום דמשמע ליה דבלשון בני אדם בכלל ענבים הם ע"ש ומיהו גבי בין הבינים נראה דאין צורך לדבריו אלא דס"ל לרבינו כמ"ש התוס' דל"ה ע"א ד"ה דבין הבינים וכו' שכתבו לחד תירוצא דבין הבינים עדיפי מבוסר ע"ש וא"כ כיון דכתב רבינו להך דבוסר שם דין ב' לא הוצרך לכתוב בין הבינים דכל דכן הוא ודו"ק נ"ל:

דע שראיתי בס' הכריתות סי' נ"ד שכתב וז"ל מהאי סוגיא משמע דהיכא דליכא מנינא לא שייך למפרך מאי שייר דהאי שייר ומשייר שפיר אפי' דבר א' מדקאמר אלא אמר ר' פפא לא תני מידי חמש משמע כיון דלא תנא מנינא אלא תנא לוקה סתם לא מצי למפרך מידי ליתני לוקה מכל אשר יעשה עכ"ל ודבריו תמוהין דהיכי מצי למפרך ליתני לוקה מכל אשר יעשה דהא כיון דקתני לוקה סתם אין ה"נ דנכלל נמי מכל אשר יעשה במאי דקתני לוקה סתם וכבר נתעורר בו ה' יבין שמועה כלל נ"ד דכ"ח ע"א וכתב שיש ט"ס וצ"ל לא מצי למפרך ליתני נמי בין הבינים א"ד ע"ש וגם זה לק"מ לפי דברי התוס' דענבים משמע נמי בין הבינים בין לפירש"י בין לפר"ת והוא מוכרח דע"כ דלא קפריך אלא בהנך דחשיב התנא וכו' כמ"ש התוס' לעיל ד"ה ולילקי שש וכו וא"כ לפי האמת דלא קתני מנין אין ה"נ דלוקה נמי אבין הבינים קתני ובר מן דין ק"ל על דברי הכריתות שהרי גמ' ערוכה במס' סוכה פרק החליל דנ"ד ע"א דפריך התם מאי שייר דהאי שייר

גבי הא דאמרינן ערב שבת שבתוך החג היו שם מ"ח וכו' והתם לא קתני מנין ואפ"ה פריך מאי שייר וכו' וצ"ע:
ובפשטא דתלמודא הוק' לי דמאי פריך והא שייר בין הבינים שהרי שייר נמי ענבים דכרי' וראיתי בשיטה מקובצת שכתב משם הר"ר עזריאל וז"ל יש ספרים דגרסי והא שייר ענבי דכרים ולא גרסינן לה דהא בכלל ענבים לחים ויבשים הוו עכ"ל ונר' דאינו ר"ל בכלל ענבים לחים ויבשים דקתני הברייתא דהא בין הבינים נמי בכלל ענבים דקתני ואפ"ה קפריך ואדרבא מה"ט דהוו בכלל הוא דקפריך כמ"ש התוס' אלא ר"ל בכלל ענבים לחים ויבשים דקרא ולא הוו שני שמות אלא אם אכל אותן ענבי דכרים כשהם לחים בכלל לחים דקרא ואם אכל כשהם יבישים בכלל יבישים דקרא ואם אכלן לענבי דכרין עם ענבים הכל ביחד לא מחייב אלא חד לאו ולכך לא הוי שיורא מיהו קשה לפי הגי' דיש ספרים דפריך והא שייר ענבי דכרין מאי פריך דהא שייר נמי בין הבינים וכן משמע שכך היו גורסין התוס' בפרק אלו טרפות דנ"ח ע"ב ד"ה הני תמרי וכו' ועיין לה' א"מ ז"ל שהביא נמי לגירסא זו משם מהרי"ג ע"ש והיותר תימא שראיתי למהרש"ל שם באלו טרפות דלגי' התוס' תלמודא הכא פריך מתרוייהו מענבין דכרין ומבין הבינים ע"ש ולא ידענא דא"כ מאי פריך כלל דהא כיון דשייר תרתי ונראה דהתוס' שם אינם מפרשי' כפי' התוס' הכא וכפי' הכריתות דפריך אמאי משייר בין הבינים אלא דפריך למקשה דלעיל דפריך מאי שייר דהאי שייר ואהא פריך ליה דמאי קושיא והא שייר בין הבינים וכן שייר נמי ענבין דכרין ולפ"ז ע"כ דלא הוו גרסי נמי אלא אמר ר' פפא והכי הוו גרסי אמר ר' פפא ולא מכח קושיא קאמר ר' פפא אלא מילתא באפי נפשה קאמ' וקושטא קאמ' דלא תני חמש ודו"ק נ"ל:

דף לט.

גמ' כמאן מתרגמינן מפורצנין ועד עיצורין וכו' עיין להרא"ם פ' נשא ועיין מ"ש עליו ה' תועפות רא"ם להר"י גאטיניו ז"ל ועיין עוד להרב זרע יצחק ז"ל בליקוטיו למסכת ע"ז דף ל"ד ע"א:
תוס' ד"ה סתם נזירות וכו' וטעמא דסותר שלשים משום דבעינן בשעת תגלחת של מצוה יהא שערו גדול כפי מה שראוי ליגדל כדי סתם נזירות דהיינו וכו' כצ"ל וכ"ה בדבריהם לקמן דמ"ד ע"א ד"ה חומר בטומאה וכו' ע"ש: בא"ד שהרי אם גלחוהו בעשרים יום או יותר וכו' כצ"ל ר"ל דאי מיירי בתוך מלאת משמע דה"ק דהיכא דגילח ביום עשרים מונה עוד עשרה ימים כדי שיהיו שלשים ויסתור אותם ואחר כך מונה עוד שלשים יום אחרים

לנזירותו ואהא הוקשה להו למה יסתור הכל גם העשרה ימים שמנה כבר ולמה יחזור עוד וימנה אותם ותירצו דה"ק סותר לכשיהיו שערותיו שיעור שלשים ואז סותר ולעולם דלא ימנה אלא עשרים יום אחרים עם אותן העשרה ימים שנשארו וק"ל:

בא"ד והילכך בנזירות של ס' יום יגלחנו ביום שלשים אינו סותר כלום וכו' עכ"ל הלח"מ פ"ו מהלכות נזירות דין ב' הביא סיוע לדברי התוס' מתלמודא לקמן דמ"ד סוף ע"א דפריך ויין יסתור שלשים ק"ו מתגלחת ומשני מידי הוא טעמא דסותר משום דבעינן גידול שער וכו' ואי בנזירות מרובה אע"פ דאיכא גידול שער סותר מאי משני ותמה על רבינו דסובר דאפי בנזירות מרובה סותר שלשים ואין עולין מן המנין ע"ש ולע"ד נראה אדרבא נהפוך הוא דעל התוס' יש לתמוה כיון דבנזירות מרובה אם גילח ביום שלשים אינו סותר משום דאיכא עדיין גידול שער של שלשים האחרים א"כ איך קאמר תלמודא דאי מלתחת רבי סותר נזירותו משום מאי דאקדיש שקליה שהרי הא איכא נמי כדי גידול שער ששיירו בו כדי לכוף ראשו ואי משום דאינו קדוש הא שער נמי של השלשים האחרים נמי אינם קדושים וא"כ מה לי שער של עכשיו ששיירו לו כדי לכוף מה לי שער של אחרי כן של השלשים האחרים אבל אי אמרינן דלעולם סותר כדברי רבינו ניחא דאיכא למימר דע"י שסותר הוי כאילו קבל נזירות מחדש ומתקדש ע"י כן השער של אחרי כן אבל אותו שער ששיירו בו כדי לכוף דקאמר תלמודא אינו קדוש אי מלתחת רבי ולכך סותר מיהו לקמן דף מ' ע"א ד"ה ובתער וכו' כתבנו לצדד דרבינו לא ס"ל כסוגיא דהכא אלא ס"ל דהכא דשיירו בו כדי לכוף אפילו אינו קדוש אינו סותר כיון דאיכא גידול שער ולפ"ז תפול עליו קושית הלח"מ דאמאי סותר שלשים בנזירות מרובה וצ"ע ועיין לחדושינו לקמן דמ"ד ע"א ודו"ק:

ודע שראיתי בספר הזוהר הקדוש פרשת אחרי מות דע"ט ע"א שכתב וז"ל תנא כד בעיא אתתא לאתדכאה בעיא לספרא ההוא שערא דרבו ביומא דאיהי מסאבא ולספרא טופרהא וכל ההוא זוהמא די בהון עכ"ל ע"ש משמע דס"ל דשער מלעיל רבי הפך פשיטותא דתלמודא ולכך כתב בעיא לספרא ההוא שערא דגדל ביומא דאיהי מסאבא דהיינו אותו שער שגדל לבד דאי ס"ל מלתחת רבי הכי הל"ל בעיא לספרא ראשה דהיינו דמגלחת כל שער ראשה כיון דמלתחת רבי ודוחק לומר דאין ה"נ דזהו כונתו וה"ק כיון דבעיא לגלחא מה שגדל ביומא דמסאבא ממילא בעיא לגלח ראשה כולו ועיין להרב טירת כסף ז"ל פרשת נשא דרכ"ב סוף ע"ג שנתעורר בו ע"ש וצ"ע:

בא"ד ואם גילחוהו אחר שכלו ימיו לגידול שיער וכו' כצ"ל פי' אחר מלאת וק"ל:

בא"ד סותר לכ"ע מדרבנן כדמוכח בגמרא עכ"ל כצ"ל ועיין לה' א"מ ז"ל:

דף לט:

רש"י ד"ה ספסוף כמו סף עכ"ל כצ"ל ור"ל כמו סף שהוא לשון קציצה דהיינו קצץ קצת בראש השער כדפי' במתני' וק"ל:

תוס' ד"ה עיקרי וכו' אין סוף הצמר הסמוך לבהמה צבוע עכ"ל כצ"ל: ד"ה ומאחר וכו' תימא לימא לאשמועינן כעין תער וי"ל דה"ל לכתוב משחית לא יעבור וכו' עכ"ל כצ"ל ועיין לתי"ט בפרקין משנה ג' ד"ה או שספסף וכו' כנראה שנתכוון לתרץ קושית התוס' הלזו שכתב וז"ל ומסתבר דלמסקנת הגמ' דאינו מחייב אלא כעין תער אצטריך קרא לגופיה לומר שלא יהא חייב אלא כעין תער וכ"ת תגלחת אחרונה שיהא בתער מנ"ל י"ל כמו שסובר רבי וכו' עכ"ל לא ידעתי מה תיקן ס"ס מאי ק"ל לברייתא דקתני מה ת"ל תער הא אצטריך לגופיה וכי נאמר דר' חסדא פליג אברייי' ואדרבא תלמודא קא מיישב לברייתא אליביה דפריך והקתני לרבות שאר המעבירין וכו' וכעת דבריו צ"ע ועיין לחידושינו לקמן דמ"ב ע"א בגמ' גבי לא יחוף באדמה וכו':

שם גמ' ת"ר תער אין לי אלא תער וכו' רבי יהונתן אומר וכו' דע דבפ"ב דסוטה דף י"ו ע"א איכא תנא אחרינא דלא משמע ליה הני קראי הכי אלא. ס"ל דמדאורייתא דוקא תער ומהלכה למשה מסיני כל דבר וחשיב לה בהדי הנך דהלכה עוקרת המקרא והקשה רש"י שם אין זו עקירה אלא תוספת ותירץ אברא דעקירה היא שמלקין אותו על כך ואסור. להכות את ישראל בחנם שהרי אמרה תורה לא יוסיף פן יוסיף וכו' עכ"ל ע"ש ויש לחקור א"כ מלקות דרבנן. דאמרינן בכמה דוכתי היכי משכחת לה כיון דמדאורי' איכא בל יוסיף דאסור להכות חבירו בחנם איך רבנן עוקרין בקום עשה דהא קי"ל אין כח ביד חכמים לעקור דברי תורה בקום עשה כדאיתא בהאשה רבה דף פ"ט ע"ב ויש מי שהשיב לי דכיון דע"כ הא דמלקין אותו משום שנראה להם לחכמים כך א"כ לא חשיב בחנם ולפ"ז צ"ל הא דקי"ל אין כח ביד חכמים לעקור בקום עשה אין ה"נ דהיכא דאיכא טעם שנראה להם כך עוקרין ושו"ר לה' יד מלאכי י"ל סימן ק"ג שכ"כ להדיא משם התוס' ע"ש מיהו קשה שהרי ע"כ הא דעוקרין בשב ואל תעשה היינו נמי היכא דאיכא טעם דאלו בחנם וראי אין עוקרין וכ"כ נמי ה' יד מלאכי ז"ל סימן ק' ע"ש וא"כ מאי איכא בין קום עשה לשב ואל תעשה ונראה דגבי שב וא"ת עוקרין אף דליכא אלא משום גדר וגזירה בעלמא אבל קום עשה בעינן דאיכא משום מגדר מילתא שהשעה צריכה לכך כדי שע"י כן יחזרו ישר' למוטב מעבירות שבידיהם כדאיתא בהאשה רבה דף ץ' ע"ב ע"ש ודוק:

שם מירט חליא ספסף כל שהוא פטור וכו' נר' דתיבת כל שהוא טעות היא שהרי אפי' הרבה פטור כיון דדוקא תער וכן משמע בתוס' ד"ה ר' יהונתן דלא גרסינן ליה ודו"ק:

דף מ.

והקתני מנין לרבות כל המעבירין וכו' אע"ג דפלוגתא דר' יאשיה ור' יהונתן מ"מ פריך משום דסתמא דמתני' סברא הכי דקתני נזיר שגילח בין בזוג או שספסף וכו' ומיהו קשה מאי פריך אימא הא דקאמר מר ובתער אסתירה קאי דאינו סותר אלא אם גילח בתער ומה גם לפי דברי התוס' שכתבו דקאי אריש א"כ כ"ש דנימא דקאי אסיפא וצ"ל דס"ל לתלמודא דסתירה נמי אינו צריך תער דוקא ומיהו בירושלמי איתא דאינו סותר אלא בתער בלבד ע"ש:

שם פשיטא וכו' פי' דהא קראי כתיבי כפירש"י ותוס' ואף למאי דכתבו התוס' סוף פ' החולץ דף ן' ע"א ד"ה שוה וכו' דבכמה מקומות שונה התנא מה שבפסוק בפירוש ע"ש מ"מ פריך הכא פשיטא משום דלישנא דתגלחת מצוה משמע דאיכא חידוש וק"ל:

שם מ"ד משום עבורי שער ואפי' סך נשא וכו' פי' אע"ג דכתיב וגילח וסם לא מקרי גילוח ה"א דלאו דוקא קאמר קרא גילוח דלא קפיד קרא אלא אהעברת שער וסם מעביר השער קמ"ל דלא סגי אלא בתגלחת כדקתני תגלחתן מצוה וק"ק דלקמן בעבר הדף גבי ופאת זקנם לא יגלחו קתני יכול ליקטו במלקט ורהיטני יהא חייב ת"ל לא יגלחו וכו' ואמאי לא אמרינן דקרא משום עבורי שער ואפילו מלקט ורהיטני כדקאמר הכא גבי סם וי"ל דשאני התם גבי פיאה מדשני למכתב גבי כהנים לא יגלחו וגבי ישראל לא תשחית משמע דדוקא קאמר קרא ובזה ניחא נמי הא דפריך לקמן בעבר הדף גבי מצורע וממאי דילמא אפי' מלקט ורהיטני נמי וכו' ומאי פריך דהא כתיב במצורע וגילח אלא פריך משום דה"א משום עבורי שער וכו' כדקאמ' הכא ובריייתא הכא דא דאשמעינן דוקא תער לפי המסקנא דלקמן דמשני אי ס"ד וכו' מיהו ק"ל שראיתי לתוס' ריש פ"ק דשבועות דף ב' ע"ב ד"ה וחייב וכו' שכתבו וז"ל מלקט ורהיטני לא אפשר במצורע דגלוח כתיב ביה וכו' עכ"ל משמע מלשון גילוח קא ממעטי וזה אינו שהרי אימא משום עבורי שער וכו' כדקאמ' הכא להדיא וכדפריך נמי לקמן וממאי וכו' ובפשיטו' ה"ל להבי' ראיה מהמסקנ' דלקמן דמשני אי ס"ד וכו' וצ"ע ועיין לחידושינו לקמן בעבר הדף גבי דפריך ממאי וכו' ע"ש ועיין לקמן פ"ח דס"א ריש ע"א ולחידושינו שם ודוק:

שם ותגלחתן מצוה וכו' כתב התי"ט סוף נגעים פרק י"ד משנה ד' משום דבנזיר אין התגלחת מעכבת להכי קתני מצוה ומש"ה פרכינן בגמ' דנזיר פשיטא ומשני מ"ד וכו'

ואף ע"ג דבמצורע מעכב וכו' את"ד ע"ש ור"ל אע"ג דמצורע מעכב מ"מ נקט לשון מצוה ולא עיכובא משום נזיר וכן א"ש הא דפריך פשיטא דאנזיר פריך אבל מצודע איכא חידוש דעכובא הוא ואדרבא ה"ל למפרך היכי קתני לישנא דמצוה א"ו דקתני מצוה משום נזיר ועלה פריך פשיטא וק"ק אכתי מאי פריך פשיטא שהרי כיון דפלוגתא היא דאיכא למ"ד לקמן במתני' דמ"ו ע"א דעיכובא הוא לכך קתני. מצוה לאפוקי אותו מ"ד וליכא למימר דפריך פשיטא משום דכבר קתני לה מתני' בשמעתין לקמן דמ"ו וכה"ג ראיתי לה' שע"ה הל' חמץ דף פ"ד ע"ג ד"ה שוב וכו' משם הרמב"ן ע"ש דא"כ לא ה"ל למפרך פשי' אלא ה"ל למפרך תנינא כדרך התלמוד בכ"מ ולא דמי להך דהרמב"ן דהתם א"ש קצת דפריך משום דשמעינן לה מדיוקא דרישא ועוד דהכא איכא למימר דאגב דבעי למתני מצורע ולקיים תני נמי נזיר ועוד דילמא הוצרך לחזור ולשנותה כדי לסתום דה"ל מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם דבתרי סדרי יש סדר למשנה לדעת רבינו כמ"ש הכ"מ ז"ל ריש פ"ט מה' רוצח דין א' א"ו דפריך פשיטא משום עצם הדבר כפירש"י ותוס' דבכלהו קראי נזיר וכו' וי"ל דאי הא דקתני מצוה נחית לדייק דאינו עיכובא לא ה"ל לכלול מצורע בהדי נזיר במלת מצוה כיון דמצורע עיכובא אבל אי לא נחית לדייק אלא לאפוקי רשות ניחא משום דתרוייהו נמי מצוה ולא רשות ואגב נזיר לא קתני עיכובא במצורע ומיהו אין להכרח לפ"ז דע"כ דתגלחת מצורע עיכבוא דאי אינה עיכובא הדרא קושיא לדוכתה מאי פריך פשיטא דילמא קתני מצוה לדייק דאינו עיכובא לאפוקי מ"ד עיכובא די"ל דאיכא למימר אמצורע פריך פשיט' משום דלא אשכחן תנאי דפליגי כמו גבי נזיר והנה מבואר מדברי התי"ט דבמצורע כיון דעיכובא לא מצי פריך פשיטא מיהו ראיתי למרן הכ"מ ז"ל פ"ח מהל' נזירות דין ו' שהק' דאמאי לא משני דקמ"ל אע"ג דאין תגלחת מעכבת אינה רשות אלא מצוה איכא והכי נקיט לה הרמב"ם אע"פ שאין התגלחת מעכבת מצוה וכו' ותריץ דמ"מ מפורש הוא בקרא ע"ש משמע מדבריו דאי הוה תגלחת מעכבת הוה א"ש פרכא דתלמודא דפריך פשיטא וזה דלא כתי"ט וי"ל דאיכא למימר כוונת הכ"מ ר"ל אפילו דאינה מעכבת לא א"ש נמי פרכא דתלמודא מיהו ה' מש"ל ז"ל תירץ על קושית הכ"מ דפירכת תלמוד' משו' מצורע דמעכב ע"ש וזה ודאי דלא כדעת התי"ט ז"ל ונראה דאשתמיטו מניה דברי התי"ט ומיהו צריך להבין היכי פריך פשיטא אמצורע כיון דעיכובא ואדרבא קתני מצוה וכמ"ש לדעת התי"ט וי"ל דהכי פריך כיון דעיכובא הוא ממילא פשיטא דהוי מצוה מיהו בעיקר קושית הכ"מ ז"ל דקמ"ל אע"פ דאינה מעכבת מצוה איכא נראה דל"ק לפי דברי התוס' ד"ה נשא וכו' שהקשו דהא שמעינן לה מסיפא דקתני וכולן שגילחו שלא בתער לא עשו ולא כלום וכו' וה"נ מסיפא שמעי' דתגלחת

מצוה דאי אינה מצוה אלא רשות לאיזה תכלית קתני ולא עשו ולא כלום שהרי דל תגלחת מהכא כיון דאינה מצוה אלא ע"כ הכי קתני לא קיימו מצות גילוח והכי נקיט לה הרמב"ם אלמא דתגלחת מצוה והכא לא שייך תירוץ התוס' שכתבו דה"א שלא כעין תער דס"ס ע"כ שמעינן דתגלחת מצוה כעין תער והנראה דאשתמיטו דברי התוס' הללו מה' כ"מ וה' מש"ל ז"ל ודו"ק:

ודע שראיתי לה' א"מ ז"ל בסוף ספרו בלשונות הרמב"ם דשייכי לה' נזירות דמ"ג ע"ג שנתחבט בכוונת התי"ט והניחו בתימא ע"ש ואחר המחילה כוונתו כדכתי' גם ס"ל בפשיטות דקושיית תלמודא דפריך פשיטא אינה אנזיר אלא אמצורע ע"ש ואשתמטיה דברי מר"ן כ"מ ז"ל דס"ל דאנזיר פריך גם מה שרצה להוכיח מהכא דתגלחת מצורע מעכבת אינו מוכרח וכדכתי' ועיין עוד לחידושינו קמן דמ"ד ע"ד במשנה ודוק:

רש"י ד"ה והכתיב וכו' דמשמע בתער הוא דמחייב וכו' עכ"ל ואע"ג דאתא לתגלחת אחרונה מ"מ טפי ה"ל לאוקמיה דאתא לגופיה מיהו קשה מאי פריך דהא כתיב נמי לא יעבור דמשמע כל המעבירין וע"כ דאתא לתגלחת אחרונה ותו לפי מאי דמשני לעבור בשני לאוין א"כ מנ"ל למדרש תגלחת אחרונה כיון דאצטריך תער לעבור אתער בשני לאוין וצ"ע ועוד קשה מאי משני לעבור בתרי לאוי דהא קי"ל כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי כדאיתא פרק כ"ש דכ"ד סוף ע"א וא"כ ה"נ נימא דתער אתא לומר דוקא תער הוא דחייב ולא שאר המעבירין כסברת המקשה מיהו להא י"ל כיון דאי אמרינן לעבור בחרי לאוי חייב נמי אשאר מעבירין חשיב דרשא ודו"ק:

ד"ה לעבור עליו בשני לאוין וכו' לישנא אחרינא וכו' דאיכ' למי דק וכו' הא לאחר מלאת מגלח בכל דבר וכו' עכ"ל לא ידענא מאי משני לפ"ז לעבור עליו בתרי לאוין מה בכך ס"ס איכא למידק עד מלאת בתרי לאוי הא לאחר מלאת בכל דבר ומה שסיים רש"י וז"ל לעולם אימא לך וכו' והא דכתיב בסמוך לא יעבור משמע לא יעבור תער עכ"ל דבריו צריכין ביאור ונראה דכונת רש"י דלפי לישנא אחרינא לא גרסינן לעבור עליו בתרי לאוי אלא הגי' היא כמו מאי דנקיט רש"י דהיינו כה"ג לעולם אימא לך וכו' והא דכתיב בסמוך וכו' ור"ל דהמקשה ס"ל דר' מודה לת"ק דידיה דלא יעבור משמע שאר המעבירין ולכך פריך א"כ כיון דסמך לא יעבור לעד מלאת משמ' דאחר מלאת מגלח כשאר המעבירין ומשני דאינו כן דלא יעבור לא משמע כלל שאר המעבירין אלא לא יעבור תער משמע ולא ס"ל לר' כת"ק דידיה אלא בתער דוקא מחייב ולכך דייקינן הא לאחר מלאת בתער ויש להגיה בדברי רש"י וכצ"ל דאיכא למידק מיניה דעד מלאת הוא דלא יעבור הא לאחר מלאת וכו' עכ"ל נ"ל ודברי ה' א"מ ז"ל בזה אינם מובנים לי ע"ש ומיהו אכתי קשה

דילמא דה"ק קרא הא לאחר מלאת אפילו בתער נמי וכה"ג פריך תלמודא לקמן בעבר הדף גבי מצורע וממאי דילמא וכו' ולא שייך הכא שנויא דתלמודא ועיין מה שאכתוב לקמן דף מ"א ע"א ברש"י ד"ה ראשו מה ת"ל וכו' ודוק: ד"ה תנ"ה וכו' כדאמר ר' חסדא ובתער דוקא ואמרי לה כדאוקימנא אליבא דר' חסדא וכו' עכ"ל משום דבברייתא לא קתני בהדיא כעין תער אלא דמייתי תנ"ה לענין דקתני כלישנא דר' חסדא ובתער דוקא ומפרשינן לה כעין תער כמו דמפרשינן לר' חסדא דהא קתני תלש מירט ספסף אלמא כעין תער קתני וק"ל:

תוס' ד"ה אמר וכו' דס"ל לגמ' דאין לנו לומר דר' יסבור כר' יהונתן אלא אסיר וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ יסבור כר' יהונתן מה בכך שהרי לר' יהונתן גופיה תיקשי ליה נמי ותו כיון דכתבו דר' סבר תער אתא לגופיה דמשמע דוקא בתער מחייב דהיינו כר' יהונתן א"כ איך חזרו וכתבו דאין לנו לומר דיסבור כר' יהונתן מדקאמר אינו צריך וכו' ונמצא דדבריהם סתרי להדדי ותו כיון דכתבו מדקאמר אינו צריך משמע דלא אתא לאפלוגי על ת"ק דידיה דמחייב שאר המעבירין א"כ לא ידענא מה היא פרכא דתלמודא לפ"ז דפריך דלא יעבור משמע שאר המעבירין נמי שהרי כיון דקושטא הוא דר' הכי ס"ל דמחייב אשאר מעבירין ונראה להגיה בדבריהם וכצ"ל דס"ל לגמ' דיש לנו לומר דר' יסבור כר' יהונתן דלא אסר שאר המעבירין אי נמי מדקאמר אינו צריך וכו' עכ"ל וכונתם תרי פרושים הם ותחלה פירשו דמשמע ליה לגמ' דר' ס"ל כר' יהונתן דבתער דוקא מחייב ופריך דלא יעבור משמע שאר המעבירין נמי וה"ה דה"מ למפרך נמי לר' יהונתן ושוב כתבו א"נ וכו' ר"ל אדרבא להפך דמשמע ליה דר' מודה לת"ק דמחייב שאר המעבירין נמי ופריך דהיכי מחייב שאר המעבירין והכתיב תער משמע בתער הוא דמחייב וזה כפירש"י לפי לישנא קמא וה"ה נמי דה"מ למפרך לת"ק דר' גופיה ודו"ק כנ"ל לפ' בדוחק:

בא"ד ומשני לעבור עליו בתרי לאוי וכו' דהלאו קאי אתער וקאי נמי אשאר מעבירין וכאלו כתיב תער לא יעבור ולא יעבור דאותו לשון וכו' כצ"ל וק"ק בשלמא לפי' שני שכתבו דר' מודה לת"ק דמחייב שאר מעבירין משני שפיר לעבור בתרי לאוי כיון דלא יעבור היינו שאר מעבירין א"כ איכא תרי לאויי את עד לחודיה חד משום תער לא יעבור וחד משום לא יעבור דמעבירין וכפירש"י ללישנא קמא אבל לפירושם קמא דר' ס"ל דוקא תער הוא דמחייב וקרא דלא יעבור לאו היינו שאר מעבירין א"כ היכי מצינן לחייב אתער לחודיה תרי לאוי דהא כיון דלא כתיב אלא לאו אחד תער לא יעבור ואולי דחסר מדבריהם נמי דלפי קמא לא גרסינן לעבור בתרי לאוי אלא הגי' היא דמשני דלא יעבור משמע תער ולא שאר מעבירין ע"ד דברי רש"י גבי לישנא אחרינא ודו"ק מיהו קשה דלפי

פי' שני דר' מודה דחייב בשאר המעבירין א כ היכי דייק רבי אחר מלאת דוקא תער אדרבא איכא למידק לאחר מלאת בכל דבר וכמו דפריך תלמודא לפי לישנא אחרינא דרש"י וצ"ע: ד"ה לסתור וכו' וכולן הלכה בנזיר שלא מצינו בהם טעם עכ"ל דבריהם תמוהים שהרי מקראי ילפינן כמו שהקשינו לקמן דמ"ב ע"א בתוס' ר"ה אמר מר וכו' ע"ש וכמו כן ק"ל על התי"ט פ' י"ד דנגעים משנה ד' ד"ה לא עשו וכו' שכתב וז"ל וכמו כן נמי עיכובא דתער לא מצינו בו טעם מנא לן עכ"ל לא ידענא מאי קאמר שהרי בכולהו דרשינן עיכובא בתער כדמסיק בשלמא גבי נזיר וכו' וגבי לויים וכו' אלא מצורע וכו' והזכיר' ה' עצמו ד"ה וכולן וכו ע"ש וצ"ע:

ד"ה ובתער וכו' פי' דקאי אירישא וכו' עכ"ל ולפ"ז ע"כ דלא גרסינן בברייתא דמייתי תנ"ה נזיר שתלש מירט ספסף כל שהוא אינו סותר וכו' דא"כ ע"כ משמע ובתער קאי אסתירה אלא ה"ג נזיר שתלש וכו' כל שהוא חייב ואינו סותר וכו' וכן משמע מדברי התוס' ד"ה נזיר שתלש ועיין במקובצת דמייתי לשתי הגרסאות הללו ע"ש:

בא"ד דלא שיירו כדי לכוף וכו' עכ"ל אבל אי שיירו כדי לכוף אינו סותר וכן משמע נמי מדברי הרמב"ם ריש פ"ו מה' נזירות דין א' וה' לח"מ פ"ה מה' נזירות דין י"א תמה דזה הפך הסוגיא לעיל דבעי מלתחת רבי או מלעיל רבי וקאמר דנ"מ לנזיר שגלחוהו ושיירו בו כדי לכוף ראשו אי מלתחת רבי מאי דאקדיש שקליה וסותר נזירותו אלמא אי מלתחת רבי אפי' הניחו לו כדי לכוף סותר וא"כ כיון דאסיקנא מלתחת רבי א"כ אפילו הניחו בו כדי לכוף סותר וכתב ואולי יש לתת טעם לרבינו דר' חסדא פליג על פשיטותא דלעיל ואית ליה מלעיל רבי ולא מלתחת רבי ונקטינן כוותיה זה נוכל להלין בעד רבינו והוא דוחק גדול את"ד עש"ב נראה מלשונו דדברי רבינו הוא דנתיישבו אבל דברי התוס' אינם מתיישבין והיינו כיון דתוס' מפרשי דר' חסדא דאמר כעין תער לא קאי אירישא א"כ מהיכא תיתי דנימא דר' חסדא פליג אפשיטותא דלעיל ולע"ד נראה דנוכל נמי ליישב ג"כ דברי התוס' בדוחק והוא דמה שהוצרכו לומר דלא שיירו בו כדי לכוף ולא כתבו דאפי שיירו בו כדי לכוף סותר לאו היינו משום דס"ל לקושטא דמילתא דאי שיירו בו כדי לכוף אינו סותר אלא משום דאיכא למדחי דחייה בעלמא דר' חסדא פליג אפשיטותא דלעיל וס"ל דאי שיירו בו כדי לכוף אינו סותר ולכך לא הקשו אלא מלא שיירו בו כדי לכוף דבהא ודאי סותר הן אמת דעיקר דברי ה' לח"מ ז"ל תמוהין הם בעיני דהיכי שייך לומר דר' חסדא פליג אפשיטות דלעיל שהרי פשיטותא דלעיל מלתחת רבי הוא מכח מציאות מסקרתא וכד צבעין סבייא דקניהון וכו' ואיך ר' חסדא יכחיש המציאות ולולי דברי ה' ז"ל היה אפשר לומר קרוב לדבריו והוא דר' חסדא פליג

אסוגי' דלעיל וס"ל דאין לחלק אם השיער קדוש או לא אלי אפילו מלתחת רבי אינו סותר כיון דאיכא בידו לכוף ואפילו אותו השיעור שצמח אחרי כן אינו קדוש וכן ראיתי לה' המאירי שכ"כ וז"ל ומ"מ לרוב הפוסקים כל שנשתייר כדי לכוף אינו סותר ונראה לדעתם דסוגיא זו דרך דחייה נאמרה ואין אנו מחלקין בשער בין במה שהיה שם בשעת הנדר למה שצמח אחרי כן וכו' עכת"ד ע"ש ואפשר דגם הלח"מ לזה נתכוון אלא שאין לשונו מדוקדק ועיין לחידושינו לעיל דף ט"ל ד"ה סתם נזירו' וכו' וכו' ודוק:

ד"ה נשא וכו' שלא כעין תער וכו' עכ"ל משום דאשכחן נמי בהך ברייתא דלעיל גבי אינו סותר אלא ברוב ראשו וקתני בתער וע"כ דר"ל כעין תער וכן נמי ר' חסדא דקאמר בתער מפרשינן ליה כעין תער ועיין לה' ק"א פ' מצורע פרשה ב' פ"ב ברייתא ו' דק"ן ע"ב גבי ברייתא זו דג' מגלחין דהובאה שם ע"ש מיהו ק"ק דתקשי להפך דסיפא שלא בתער ל"ל דהא שמעינן מרישא דקתני דת דתגלחתן מצוה לאשמעינן דתער מעכב וזל דאי מרישא ה"א לא אמעט אלא סך נשא דלא מקרי תגלחת אלא השחתה אבל מספרים דאקרו תגלחת שפיר דמי ולכך קתני סיפא תער דוקא למעוטי מספרים ודו"ק:

ודע דמדברי התוס' הכא מבואר דס"ל דסם חשיב כעין תער וכ"ה דעת הלח"מ פ"ה מהלכות נזירות דין י"ב ודלא כה' א"מ וה' לשון למודים כמו שאכתו' לקמן דמ"ב ע"א גבי לא יחוף באדמה וכו' ודוק:

דף מ:

גמרא א"ל רבא בר רב משרשיא לרבא האי תנא מעיקרא אמר וכו' והדר אמר וכו' הלשון מגומגם שהרי התנא לא אמר דנילף מדינא אלא תלמודא הוא דשקיל וטרי למילף מדינא ואח"כ נדחה משום דאית ביה פרכא וא"כ אטו שקלא וטריא דתלמודא נעשית סתירה בדברי התנא ותו ק' ג"כ דמנ"ל לפי המסקנא דהך ברייתא דקתני ג' מגלחין אתיא כר"א דהא שפיר אתיא נמי כרבנן דיליף מזקנו כיון דלא קתני בהדיא דילף מנזיר נמי דבריית' קמיית' דקתני ללמדו ממצורע א"א ע"כ לא אתיא כר"א דיליף מראשו משום דס"ל לרבות שאר המעבירין ולר"א ע"כ דוקא תער כפירש"י וכן נמי לר"א ע"כ לבתר דכתיב תער לא יעבור בנזיר הוא דמצי למילף במצורע ועיין לה' א"מ ז"ל שדבריו בזה תמוהים ע"ש אבל ברייתא דלעיל משמע דאע"פ דלא כתיב תער לא יעבור גבי נזיר הוה פשיטא לן במצורע אבל בריית' בתריתא שפי' מצי אתיא נמי כרבנן ותו ק"ק כיון דתלמודא לא אשכח ילפותא במצורע אלא משו' דיליף מדינא איך לא השגיח בברייתא דלעיל דע"כ לא מצי יליף מדינא וא"כ אמאי לא פריך להך ברייתא מצורע בתער מנ"ל. ונראה דעיקר

קושיית תלמודא היינו כיון דע"כ האי תנא מעיקרא אמ' ללמדו ממצורע א"א דמשמע דפשיטא ליה מלתא דמצורע הוי בתער בלא נזיר ומשמע דתלמודא נמי ידע ביה שום טעמא מדלא פריך אליביה והיינו מזקנו כדמסיק א"כ אמאי הוצרך תלמודא גבי ברייתא בתרייתא למהדר ולחפש אחר טעם אחר שאידך תנא מכחיש בו ומה גם דאותו טעם אית ביה פרכא ומי הכריחו לזה כלל ואמאי לא סגי ליה בהך טעמא דזקנו לחוד ואהא משני דמה שהוצרכתי לטעם אחר אינו אלא אליבא דר"א דע"כ לית ליה טעמא דזקנו וכיון דאית ביה פרכא ע"כ צריך לחפש אחר טעם אחר והיינו דמסיק ור"א מ"ט וכו' נמצא דמאי דקאמ' והדר אמ' וכו' ר"ל תלמודא וכן נמי מ"ש התוס' ד"ה והאי תנא וכו' וז"ל ובהך ברייתא בעי למילף וכו' ר"ל בעי למילף תלמודא בהך ברייתא וכו' ודוק נ"ל אף על פי שהוא דוחק מיהו מלישנא דתוס' לקמן דמ"א ע"א ד"ה ור"א וכו' לא משמע הכי ע"ש בסוף דבריהם וצ"ע:

שם גמ' ממאי דילמא לעולם אפי' ליקט במלקט ורהיטני נמי וכו' ולעיל נמי קאמ' גבי מצורע מ"ד משום עבורי שיער ואפי' סך נשא וכו' ואף על גב דבמצורע כתיב וגילח דמשמע אבל מלקט ורהטני לא כדקתני בברייתא יכול אפילו ליקטו במלקט ת"ל לא יגלחו כבר כתבנו לעיל ישוב לזה ע"ש. וראיתי לה' זרע יצחק ז"ל ריש פ"ק דשבועות דף ב' ע"ב ד"ה חייב וכו' שהקשה מהכא על דברי התוס' שם שכתבו דמלקט ורהטני לא אפש' במצורע דגילוח כתיב ביה ע"ש וכן הקשה ה' שע"ה ז"ל הל' עכו"ם די"א ע"א ע"ש. ואפש' דנתכונו להיישוב דכתיב' ומש"ה לא הוק' להו כ"א על התוס' אע"ג דדברי התוס' הם דברי ברייתא דקתני מלקט ורהטני אמעט מלא יגלחו וא"כ ה"ל לאקשויי בדברי הגמ' גופה עה הברייתא אלא משום דאיכא ליישב כדכתי' וה' שע"ה תירץ דהכא א"ש דאיכא למימר דנקט קרא גלוח לאו לחייובי תער ולמעט מלקט ורהיטני אלא למשרי תער ולעולם מלקט ורהיטני נמי שרי אלא דנקט קרא גילוח שהוא תער טפי ממלקט משום דתער יש בו חידוש דסד"א שלא יעבור אלאו דהשחתה קמ"ל דשרי אבל גבי ראשו דאיכא חידוש במלקט ורהיטני. נמי כמו תער דבתרוייהו קעבר אלאו דהקפה ליכא למימר דנקט גילוח בשביל חידוש התער דהא פשיטא כיון דמראשו שמעינן מלקט ורהיטני נמי ואמאי נקט קרא חידוש התער טפי ממלקט ורהיטני אלא ע"כ נקט גילוח לחיובי תער דוקא ולא מלקט ורהיטני אח"ד עש"ב ובזה א"ש נמי הברייתא דקתני ת"ל לא יגלחו ואין להקש' דא"כ נקט גילוח בשביל חידוש התער ל"ל זקנו למשרי תער די"ל דאי לאו זקנו ה"א. דע"כ דגילוח דקרא מספרים דוקא אבל תער ומלקט לא אבל לבתר דכתיב זקנו למשרי תער איכא למימר אפילו מלקט נמי ונקט גילוח משום חידוש התער

וזה פשוט. אמנם אין תירוץ זה מספיק לסוגיא דלעיל דקאמר מ"ד משום עבורי שער ואפי' סך נשא וכו' גם אינו מספיק נמי למה שהק' עוד ה' זרע יצחק לדברי רש"י הכא ד"ה ותו וכו' שכתב וז"ל לגלח במלקט ורהיטני ולהוי מקיים וגלח וכו' עכ"ל והשתא לא שייך תירוץ ה' שהרי רש"י לפום דלא משתרי תער איירי עד שאני תמיה על ה' שע"ה איך לא סיימו קמיה דברי רש"י הללו וה' זרע יצחק ז"ל סיים ויש ליישב ע"ש ונראה דהישוב הוא דתלמודא דנקט הכא מלקט ורהיטני לאו דוקא אלא סמך אמספרים ושטפא דלישנא גבי פרכא דבסמוך לר"א נקט והשתא מתיישבין נמי דברי רש"י די"ל דרש"י נקט לישנא דתלמודא ותלמודא גופיה לאו דוקא ומיהו סוגיא דלעיל עדיין אינה מתיישבת וכעת צ"ע:

רש"י ד"ה ואינו חייב על הקפת הראש עד שילקטנו בתער עכ"ל אבל התוס' ד"ה דתנן כתבו לגבי פיאת זקן תניא ובפ"ב דמכות דכ"א ע"א משמע כדברי התוס' דמייתי עלה הך מתניתין קרא דופאת זקנם לא יגלחו ולא תשחית וכו' דמיירי בהשחתת זקן מיהו רש"י ס"ל דה"ה נמי דמתניתין מיירי נמי בהקפה כמו השחתה ובתער דוקא הוא דאסור לרבנן דר"א וכ"ה דעת הרמב"ם פי"ב מהל' עכו"ם דין ו' כמ"ש שם הכ"מ ז"ל ע"ש ומיהו קשה דמסוגיא לקמן דף מ"א ע"ב דקאמר ואכתי בתער מנ"ל וכו' ע"כ מוכח דבהקפה אסו' אף במספרים כמ"ש התוס' לקמן ד"ה ואי כתב וכו' וכבר נתעורר בזה ה' א"מ ז"ל וכתב וז"ל בשלמא הרמב"ם פסק כתוספתא או כת"כ הובא בתוס' ריש פ"ק דשבועות וגם כאן ד"ה ואי כתב וכו' אבל סוגיא דהכא א"א לפרש כן ע"כ נ"ל להגיה בכל המקומות של רש"י השחתת זקן במקום הקפת הראש עכ"ל ואחר המחילה מכת"ר דבריו תמוהין במ"ש בשלמא הרמב"ם פסק כתוספתא או כת"כ וכו' שהרי כיון דסוגיא דתלמודא דידן מוכח דאפילו במספרים אסור איך שבק סוגיא דתלמודא ופסק כתוספתא ואדרבא התוס' לקמן ד"ה השתא הוצרכו לפרש כעין תער להסכימה עם תלמוד דידן:

גם מ"ש דפסק כת"כ איני מבין דבריו אדרבא הת"כ קתני שהראש אסור במספרים ולמאי שדחו התוס' נמי דלאו בהקפת הראש מיירי אלא בנזיר א"כ נמצא דהת"כ לא מיירי מידי בהקפת הראש אלא בנזיר והיכי מייתי ה' סיוע מינה להקפת הראש ודבריו צ"ע:

ולעיקר הקושיא ראיתי להריטב"א ז"ל בחידושי מכות שיישב קושית התוס' שהקשו סוגיא דהכא עם התוספתא דקתני עד שיקיפנו בתער וכתב וז"ל ונראה דלא קשה לפום מאי דכתי' דהקפה בתער מהשחתה בהקשה יליף לה ומ"ה אי לא כתיב ראשו הא ודאי דגלוח מצורע בכל דבר אבל בתר דכתיב זקנו ולמדנו ממנו דגלוח מצורע בתער דוקא ממילא ידעינן דבעלמא נמי בין הקפה ובין זקן לא נאסרו אלא בתער וכו' א"ד ע"ש והשתא

ניחא דעת רש"י והרמב"ם אלא שעיקר דברי הריטב"א הללו אינם מובנים אצלי ולא ידעתי מה ענין זקנו דגבי מצורע לגבי היקש הקפה להשחתה דמאי בהא תליא איכא וראיתי לה' שע"ה הל' עכו"ם דף י"א ע"א מ"ש ליישב לדעת הרמב"ם ע"ש ויש להעמיס דבריו בכונת הריטב"א אלא שקצר ודו"ק נ"ל:

ודע דפירש"י בסוגיא דס"ל דהקפה נמי דוקא בתער נראה דאשתמיטו מה' שע"ה מדלא הזכירו על דל שפתיו וכתב מרן כ"מ ז"ל פי"ב מהל' עכו"ם דין ו' על דברי רבינו פלוגתא דר"א ורבנן ופסק כרבנן עכ"ל נראה דאשתמיטיה דברי התוס' מדלא הזכירם דע"כ דמפרשי להך פלוגתא דוקא בהשחתת זקן ולא בהקפ' וכמ"ש בהדיא הא דתנן וכו':

ודע שראיתי לה' המאירי בשיטתו למכלתין שכתב וז"ל ומ"מ לדעתינו אע"פ שלביאור הסוגיא אתה צריך לפרש כן לענין פסק אינה אלא אין איסורה אלא בתער כשל זקן וכו' עכ"ל נראה דכוונתו לומר דסוגיא זו ע"כ דלא כהילכתא שהרי כיון דאיכא הקשה הקפה להשחתה למעט נשים כדאיתא פ"ק דקדושין דל"ה ע"ב א"כ ע"כ דהקפה נמי דוקא בתער כמו השחתה דהא קי"ל אין היקש למחצה וזה שרמז בסוף דבריו אלא בתער כשל זקן וכו' פי' דלפינן מזקן וא"כ זהו דעת רבינו ואי קשיא א"כ תיקשי ליה קושית תלמודא הכא ל"ל זקנו הא לא קשיא דאיכא לשנויי דאצטריך דדחי ל"ת ועשה דמראשו לא שמעי' אלא ל"ת גרידא כמ"ש התוס' פ"ק דיבמות דף ה' ע"א ד"ה ואכתי וכו' ע"ש א"נ דאיכא לשנויי משום שיש בראש משא"כ בזקן וכו' כמו שאכתוב בתוס' ד"ה השתא וכו' ודוק נ"ל:

רש"י ד"ה ר' אלעזר וכו' ואמרינן מ"ט דרבנן דלא מחייבי בהקפה אלא בתער עכ"ל ק"ק דא"כ מאי משני ע"י דמייתי דתניא זקנו מה ת"ל וכו' ותו זהו הא דפריך בתר הכי ומנ"ל דבתער וכו' לכן נראה להגיה בדברי רש"י הכי מ"ט דרבנן דלא מהני במצורע אלא תער עכ"ל וע"ז מייתי שפיר זקנו מה ת"ל וכו' פי' מאי דאסרינן גבי הקפה שרינן גבי מצורע והדר פריך וגבי הקפה גופה מנ"ל דבתער וכו' וכך פירשו התוס' ודוק:

ד"ה אי ס"ד וכו' ולא לכתוב זקנו ואמינא כי מגלח בתער שפיר דמי דמייתינן לה מדינא עכ"ל כצ"ל ודו"ק:

ד"ה לא כ"ש שבכל דבר מותר לגלח ואפילו בתער עכ"ל ק"ק דהא כיון דכתיב ופאת זקנם לא יגלחו ה"א דתער אסור כדקתני לפי שנאמ' ופאת זקנם לא יגלחו וכו' וצ"ע:

תוס' ד"ה אין קרבנו וכו' דהיינו מזקנו או מראשו דבסמוך וכו' כצ"ל: בא"ד וליתי נזיר במה הצד וכו' עכ"ל לשון מה הצד לאו דוקא דנהי דאיכא למפרך מה ללוים שכן טעונים תנופה בגופם ונימא מצורע יוכיח מ"מ לגבי מצורע מיהא ליכא שום פרכא דנימא לוים

יוכיחו וחזר הדין וכו' ולכן נראה להגיה במה מצינו במקום מה הצר ונ"ל במ"מ ממצורע ודוק: בא"ד שכן אינו בשאלה או שכן כל גופו וכו' עכ"ל ובריייתא לעיל דף ל"ט ע"ב דקתני שאין דנין קל מחמור וכו' ופירשו רש"י ותוס' שמצורע טעון תגלחת כל גופו תאמר בנזיר וכו' ה"ה דאיכא לפרושי נמי שהנזיר ישנו בשאלה מיהו ק"ק דמאי מקשו התוס' ודקרי לה מאי קרי לה שהרי כיון דקתני בהדיא בבריתא לעיל ללמוד לנזיר ממצורע א"א וכו' ועוד דתקשי להו גבי לוים לילף ממצורע ולא שייך תירוצם ושו"ר לה' א"מ ז"ל שנתעורר בזה ותריץ דאצט' תער יתירא משום דאי ילפינן ממצורע ה"א דנילף נמי לענין דדחי לאו דפאת זקנם ע"ש וק"ל עליו דא"כ אדילפינן בעלמא אתי עשה ודחי ל"ת מגדילין כדמסיק לקמן אדרבא נילף מלויים לחומרא דלא אתי עשה ודחי ל"ת וכה"ג הקשו התוס' במס' זבחים פרק דם חטאת דצ"ז ע"ב ד"ה ניתי עשה וכו' בסוף דבריהם ע"ש וקושיא זו תחול נמי בלא"ה על דברי רבי נו בחיי וה' ן' עזרא שהביא ה' ז"ל דס"ל בפשיטות דגבי לוים העברת תער על כל בשרם חוץ מהפאות ע"ש ולעיקר קושית ה' א"מ נראה דל"ק דלשון העבירו לא משמע שהוא תגלחת אלא משום דכתיב בהדיא תער וכ"ת לא לכתוב לא תעבירו ולא תער אלא נכתוב וגלחו כל בשרם י"ל לשתוק ולכתוב לא אמרינן כמ"ש הרא"ם פ' משפטים ד"ה ת"ל כי ימכר וכו' ועיין בחידושינו בכלל זה ריש פ"ק דקדושין דף ד' ע"א ואין להקשות דא"כ היכי קאמר לעיל ומאחר שסופנו לרבות כל דבר מה ת"ל תער וכו' דהא ע"כ לכתוב תער משום דלא יעבור לחוד לא משמע תגלחת די"ל דהתם הכי פריך לכתוב ומשחית לא יעבור כמ"ש התוס' לעיל כמו שהגהנו בדבריהם ע"ש והכי עדיף לכתוב טפי מתער ומפרשינן כעין תער וק"ל: ד"ה מ"ט דרבנן וכו' ואע"פ שאין עשה דוחה וכו' הכא דחי כדאמ' בריש יבמות וכו' עכ"ל ראיתי להר' ק"א פ' מצורע פ"ב פ' ב' דף ק"ן ע"ב בריייתא ד' שהעתיק הנוסחא וז"ל הכא דחי דלכך כתיב קרא א"נ מפני שהוא לאו ועשה דאינו שוה בכל וכו' עכ"ל משמע דשני תירוצין הם ותירוץ הא' משום דשאני הכא דגלי קרא ואחר המחילה נראה דזה אינו דא"כ אינו מספיק דאימא דנילף מהכא לדעלמא דדחי ותו דלפי א"נ א"כ ל"ל קרא לכן נר' עיקר כמו הנוסחא שהיא קמן דחד תירוצא הוא ונ"ל משום דגלי קרא הוא דשמעינן דדחי היכא דקילי מיהו הראב"ד סוף פ"ז דנזירות דין ט"ו מיאן בסברא זאת ע"ש ועיין להרב מש"ל ז"ל פ"ח מה' טומאת צרעת דין ג' שהקש' וז"ל אך לטעמא דהראב"ד ל"ל קרא ת"ל דעשה ול"ת דנזיר קילי דישנו בשאלה וכו' ותריץ דעשה דתגלחת דימי הסגרו לא חשיב עשה ואינו אלא הכנה וכו' ע"ש ולא ידעתי מה יענה לגבי ראשו דאיירי בתגלחת מצוה שהוא עשה גמור ואפ"ה אצטריך ראשו למדחי ל"ת ועשה דנזיר ולזה י"ל דבריייתא דדרשה

והתגלח ס"ל דראשו אתא להקפה מיהו קשה תרי קראי והתגלח וראשו לרבות אפילו נזיר ל"ל תו מאי מקשו התוס' לקמן דמ"א ע"ב ד"ה ואי כתב וכו' וז"ל ואי קשיא לרבנן היכא דהוא נזיר ומצורע מנ"ל לרבנן דדחי וכו' עכ"ל ע"ש ומאי קושיא אימא מוהתגלח כדדרשינן בת"כ וכעת צ"ע ועיין לחידושינו לקמן דמ"ד ע"א ודוק:

בא"ד וא"ת דילמא אתי למשרי לאו גרידא וכו' עכ"ל ויש לתמוה על הרא"ם פ' מצורע ד"ה את כל שערו וכו' דמשמע מלשונו דקושטא הוא דזקנו למדחי ל"ת גרידא הוא דאתא וז"ל זקנו ל"ל וכו' מראשו שמעינן דאפילו עשה ול"ת דנזיר נדחה כ"ש ל"ת גרידא וכו' עכ"ל ע"ש ועוד דתלמוד ערוך הוא להדיא לקמן פרק שני נזירין דף נ"ח ע"א דזקנו למדחי ל"ת ועשה הוא דאתא דקאמר והאי תנא דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה מנ"ל נפק"ל מזקנו וכו' ע"ש:

בא"ד וי"ל דאיכא למימר קרא סתמא כתיב וכו' עכ"ל אע"ג דבכמה דוכתי אמרינן דלוקי קרא במסתבר ואף ע"ג דהוי סתמא שאני הכא כיון דע"כ דרישיה דקרא וגלח את כל שערו בכהן מצורע נמי א"כ סיפיה דקרא נמי ראשו וזקנו מסתמא דאיירי נמי ביה ועליה קאי ולא אמרינן האי כדאיתיה והאי כדאיתיה וק"ל:

בא"ד ועי"ל והוא העיקר וכו' דנפק"ל מראשו וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי פריך לקמן דף מ"א ע"א ל"ל למכתב ראשו וכו' דהא אצט' לגלויי אזקנו ותו לפי מאי דמשני תלמודא לקמן דף מ"א ע"ב ואכתי בתער מנ"ל וכו' אין תירוצם מספיק כמו שאכתוב שם וצ"ע:

ד"ה הא כיצד וכו' והאי שרא רחמנא במצורע כהן נמי ובקדושין וכו' כצ"ל פי' בקדושין ילפי' בג"ש פאה פאה ליתן את האמור בכהנים בישר' ושל ישראל בכהנים דלא יתחייב אלא בגילוח שיש בו השחתה וכן פירש"י שם בקדושין דף ל"ה ע"ב וק"ק כיון דליתן של זה בזה היינו כאילו כתיב השחתה וגילוח כאן וכאן א"כ אימא דה"ק קרא דחייב בין במלקט בין במספרים ומנ"ל לומר דוקא גילוח שיש בו השחתה קאמר קרא ודוקא תער אדרבא הכי מסתבר דלחומרא דרשינן ויש ליישב דא"כ ה"ל לכתוב ופאת זקנם לא יעבירו וכן לא תעביר פאת זקנך דהוה משמע כל המעבירין ומדכתב השחתה וגילוח משמע דגילוח שיש בו השחתה קאמר קרא ואין לומר דאי הוה כתיב לא יעבירו הוה משמע אפילו סם נמי דמעביר הוא לכך כתיב לא יגלחו למעוטי סם דלא מקרי גילוח כדאמ' לעיל מ"ד משו' עבורי שיער ואפי' סך נשא קמ"ל דוקא תגלחת וכו' אלמא דסם מעביר מקרי גילוח לא מקרי די"ל דהא השתא סם נמי בכלל ודו"ק:

דף מא.

גמ' ל"ל למכתב ראשו ול"ל למכתב זקנו וכו' ק"ק דהא אצטריך זקנו למדחי ל"ת ועשה דמראשו לא שמעינן אלא לאו גרידא כמ"ש התוס' פ"ק דיבמות דף ה' ע"א ד"ה ואכתי וכו' ועוד דאצטריך ראשו לגלויי אזקנו לחד תירוצא דתוס' לעיל ד"ה ומאי טעמייהו וכו' כמו שהקשינו לעיל ע"ש:

רש"י ד"ה ותו אי ס"ד וכו' דבתער לא משתרי כלל מדלא כתיב תער וכו' ה"נ במצורע וקא מוקים ללא תעשה דפאת זקנם לא יגלחו בתער וכו' עכ"ל ק"ק דהא כיון דכתיב זקנו יתירא ע"כ להתיר תער דהא מה"ט הוא דמסיק ש"מ תער דוקא משום דכתיב זקנו וא"כ אימא אפי' תער וכו' קאמר קרא וי"ל דה"ק אי ס"ד כי עביד במלקט ורהטני שפיר דמי לא ה"ל לקרא גופיה להתיר נמי תער הפך הלאו דפאת זקנם לא יגלחו דאין דרך המקרא לכתוב הכי כיון דאפשר לקיים שניהם למעבד במלקט ורהטני ולקיים הלאו דבתער אסור דהכי עדיף טפי אלא ע"כ כונת הקרא משום דלא מהני אלא תער דוקא ולכך לא הוי אפשר לקיים שניהם וכה"ג פריך תלמודא לקמן דנ"א ע"א דפריך ומי כתב קרא הכי והאמ' ר"ל כל מקום וכו' ע"ש בפירש"י ואכתי ק"ק לישנא דתלמודא דקאמר מדלא כתיב תער משמע דאי כתיב תער שפיר הוה אמרינן אפי' תער ואמאי מה לי אי כתיב תער להדיא מ"ל אי כתיב זקנו להתיר תער ומדברי התוס' ד"ה ותו וכו' משמע דמחלקי בין אי הוה כתיב תער דהוי בהדיא לזקנו דאינו בהדיא ולא ידעתי מאי שנא כיון דאין דרך התורה לכתוב וכו' ולולי דבריהם היה אפשר לפ' בדוחק דלאו דוקא קאמר מדלא כתיב תער אלא כלומר מדלא כתיב זקנו להיתר התער ור"ל כיון אי לא היתר קרא תער ה"א דאסור משום הלאו דלא יגלחו א"כ השתא דכתיב תער לא אמרינן להתיר אפילו תער דאין דרך הקרא לכתוב הכי ודו"ק:

בא"ד ור"א אית ליה ג"ש וקסבר וכו' וה"נ מפרש במסכת מכות וכו' עכ"ל נראה להגיה דאין כאן מקומו אלא לעיל בד"ה ת"ל גבי ישר' וכו' דמסיק טעמא דרבנן משום איזהו גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער ואהא כתב דטעמא דר"א וכו' וכדאיתא במס' מכות ודו"ק נ"ל:

ד"ה ראשו מה ת"ל וכו' ור"א סבר לה כרבי יהונתן וכו' דגבי נזיר לא מחייב אלא בתער וכו' עכ"ל ק"ק בין לר"א בין לרבי יהונתן מנ"ל דתגלחת נזיר אינה אלא בתער דבאם אינו ענין כת"ק דר' לא מצית אמרת שהרי כיון דלדידהו דוקא תער א"כ אצטריך לגופיה וכרבי דילף מדסמכיה לעד מלאת א"כ תיקשי להו קושית תלמודא דפריך וממאי דילמא דה"ק הא לאחר מלאת אפילו בתער נמי ולא שייך שנויא דתלמודא שהרי לשנויא קמא

דעביד ק"ו מנזיר היינו דאיסורא הוא ואפ"ה אסיר כל המעבירין כפירש"י ולר"א ס"ל בנזיר דוקא תער וכן נמי לפי' התוס' דעביד ק"ו מתגלחת נזיר דדחי לאו דהקפה א"כ לא שייך הך שנויא דהא אנן בתגלחת נזיר גופה קא בעינן מנ"ל ושנויא דמשני נמי כדר"ל דמוטב לקיים שניהם התם משום דקושטא הוא דהלאו דפאת זקנם איתיה בעלמא ולכך אמרינן מוטב לקיים שניהם אבל גבי תער לא יעבור אימא דה"ק קרא הא לאחר מלאת ליתיה לעיקר הלאו כלל וכעת צ"ע:

תוספות ד"ה ופריך וכו' וק"ק אמאי לא מסיק נמי הכא לשנויא דלעיל. וכו' עכ"ל לפירש"י ניחא משום דק"ו דלעיל היינו משום דנזיר מחייב בשאר מעבירין אבל ה"א ס"ל דוקא תער וק"ל:

דף מא:

גמ' ואכתי בתער מנ"ל להכי כתב רחמנא זקנו וכו' עיין לתוס' ריש פ"ק דשבועות דף ב' ע"ב ד"ה חייב שכתבו וכר"א ליכא לאוקמה וכו' ע"ש ודבריהם תמוהים דע"כ סוגיא אליבא דרבנן וכבר נתעורר בדבריהם ה' ורע יצחק ז"ל:

שם גמ' ואכתי בתער מנ"ל וכו' משמע דזקנו אצטריך לאשמעינן דדוקא תער וק"ק דא"כ מאי פריך לעיל לרבנן וממאי דילמא אפילו מלקט ורהיטני שפיר דמי וכו' דא"כ ל"ל זקנו ח"ל מראשו אלא ע"כ אצטריך זקנו דוקא בתער כדמסיק הכא ומה גם לפי מ"ש התוס' לעיל דף מ' ע"ב ד"ה הא כיצד וכו' דעביד ק"ו מנייר דדחי לאו דהקפה פי' וא"כ לשתוק קרא מזקנו ואמאי הוצרך תלמודא להביא עצות מרחוק מנזיר דדחי לאו דהקפה ואמאי לא מייתי ממצורע גופיה דדחי לאו דהקפה ול"ל זקנו וי"ל בדוחק משו' דלעיל אכתי לא ידע הך ברית' דמייתי אח"כ דראשו אצטריך לדחות לאו דהקפה ואין ה"נ דלבתר דשמיע ליה לא הוה צריך להנך שנויי דלעיל ומיהו ק"ל על דברי התוס' לעיל דף מ' ע"ב ד"ה ומי טעמייהו וכו' שהקשו וא"ת דילמא זקנו אתי למשרי לאו גרידא דלא תשחית דישראל וכתבו ועי"ל והוא העיקר דללאו גרידא דישראל לא אצטריך דנפק"ל מראשו דדחי לאו דהקפה ע"ש ומאי תירצו דהא אצטריך זקנו דבעי תער דוקא כדמשני הכא ואכתי אימא לעולם דוקא לאו דישראל גרידא הוא דדחי ואצטריך זקנו לאשמועינן דוקא תער. עוד ק"ל בפשטא דשמעתא דקאמר ואכתי בתער מנ"ל וכו' שהרי לפי סברת המקשה דפריך ל"ל זקנו נילף מראשו ע"כ היינו דנילף דאתי עשה ודחי לאו דה דהשחת' וא"כ ע"כ דוקא בתער דאי ה"ה נמי מספרים אדרבא מוטב לקיים שניהם כדר"ל כדמשני הכי לעיל ולהא יש ליישב דהכי משני דה"א לא אמרינן מוטב אלא דילפינן כמו הקפה

לגמרי דבין מספרי' בין תער ודוק: רש"י ד"ה ור"א וכו' ואי מזקנו דכהן מצורע וכו' עכ"ל מ"ש מקודם אי מהשחתת זקן כרבנן וכו' היינו השחתת זקן דישראל דלא הוי אינו שוה בכל והכא קאמר מזקנו דכהן מצורע ור"ל מלבד דאיכא לתרוצי דלא דחי לכוליה אלא לפלגא כדכתב לעיל איכא לשנויי עוד דאינו שוה בכל וק"ק דזקנו דישראל נמי אינו שוה בכל דלאו דזקנו ליתיה בנשים כדאית' פ"ק דק דקדושין דף ל"ה ע"ב כמ"ש התוס' הכא ד"ה ור"א וכו' וצ"ל דס"ל לרש"י דאע"ג דליתיה בנשים לא חשיב אינו שוה בכל כיון הא דליתיה בנשים משום דלית להו זקן כדאמר פ"ק דקדושין ולא דמי ללאו דכהנים דשייך נמי בישראל וגלי קרא דוקא כהנים והילכך חשיב אינו שוה בכל מיהו התם בפ"ק דקדושין לפום ואב"א דמסיק שם משמע דשייך בהו נמי זקן ונדחה הך טעמא דא דאמרינן לית להו זקן ועיין להרב מש"ל ז"ל פי"ב מה' עכו"ם ד"ב וצ"ע:

תוספות ד"ה ואי כתב וכו' והכי איכא תנא לקמן פרק כ"ג דלא מפליג וכו' כצ"ל והוא לקמן דף מ"ח ע"ב:

בא"ד ומיהו לקמן בפרק שני נזירין חשיב וכו' כצ"ל:

ד"ה השתא דהקפת הראש הוי אפילו בלא תער וכו' עיין לה' א"מ ז"ל לעיל דף מ' ע"ב ברש"י ד"ה ואינו חייב וכו' ובחידושינו שם ודו"ק: בא"ד ובמכות נמי דקאמר וכו' היינו כעין תער וכו' עכ"ל ק"ק דשם במכות דף ך' ע"ב לא קתני תער בשלמא התוספתא דקתני תער מש"ה הוצרכו לפרשה כעין תער אבל בהך דמכות דלא קתני תער מאי ק"ל כלל וי"ל כיון דהקפה היא השוואת הצרעים לאחורי אזנו ולפדחתו ואותן מקומות דלאחרי אינו ופדחתו הם חלקים ואין שם שער א"כ לא שייך למעבד הך השוואה אלא בתער ולזה כתבו דשייכא נמי הך השוואה במספרים כעין תער ולמדתי כן מדברי הריטב"א בחידושי מכות על דף כ"א ד"ה ת"ר וכו' שאחר שהביא תוספתא דקתני ואינו חייב עד שיקיפנו בתער כתב וז"ל ואפשר דנפק"ל לתוספתא הך דינא משום כיון דהקפה היא השוואת הצרעים לאחורי אזנו ולפדחתו דלא חשיב הא במספרים אלא בגילוח תער וכו' עכ"ל ע"ש:

בא"ד וההיא דת"כ איכא למדחי וכו' למ"ד לעיל לרבות כל המעבירין וכו' עכ"ל אע"ג דרישא קתני ראשו מה ת"ל לפי שנאמר תער לא יעבור על ראשו יכול אף מצורע נזיר כן ת"ל ראשו וכו' והך דרשה היא סברת ר"א כדאמ' לעיל ור"א מ"ט יליף מראשו וכו' ולר"א ע"כ דס"ל דגבי נזיר דוקא תער הוא דמחייב ולא מספרים כר' יהונתן כפירש"י ותוס' לעיל היינו משום דר"א לא מצי יליף תער במצורע אלא מנזיר ולא מזקנו משום דס"ל לר"א דגבי זקנו אפי' מלקט ורהיטני חייב ולכך ע"כ דגבי נזיר ס"ל דוקא תער אבל ברייתא

דת"כ מצי ילפה לתער במצורע מזקנו דס"ל דזקנו בתער דוקא הוא דמחייב והילכך גבי נזיר סבי' ליה דאפילו במספרים אסור וק"ל: בא"ד והכי מוכחא סיפא דהתם וכו' עכ"ל ק"ק דמרישא נמי ע"כ מוכח דבנזיר מיירי דהא קתני ראשו מה ת"ל לפי שנאמר תער לא יעבור וכו' ואהא קאמר מה ת"ל ראשו אלמא בנזיר מיירי ושו"ר לתוס' ריש פ"ק דשבועות דף כ' ע"ב ד"ה וחייב וכו' שהביאו ראיה זו בסוף דבריהם ע"ש: בא"ד וקאמר דתגלחת מותר בכל אדם שאינן נזירין וכו' כצ"ל אבל הרא"ם פרש' מצורע ד"ה את כל שערו וכו' גריס הראש אינו אסור בכל אדם ומפרש דר"ל דהקפת הראש אינה בנשים אלא דוקא באנשים אבל הזקן אסור בכל אדם שיש לו זקן ואע"ג דאנן בנזיר קיימינן דנוהג נמי בנשים אפ"ה קולא היא מאחר שמצינו שהזקן חמור מן הראש בעלמא א"ד ע"ש ונעלם ממנו דברי התוס' הכא שפירשו דר"ל בכל אדם שאינן נזירין ומיהו נוסחת התוס' דגרסי מותר בכל אדם לא שייך לפ' כדברי הרא"ם וכן נמי לפי דברי הרא"ם וגירסתו אין להוכיח מסיפא דבנזיר מיירי דאדרבא אי באיסור הקפת הראש מיירי א"ש טפי דקאמר אינו אסור בכל ארם דאין צריך לדחוק אינו אסור בכל אדם בדעלמא דהא כיון דבהקפת הראש קיימינן ולא בנזיר ועיין עוד לה' ק"א ז"ל מיהו ק"ק לדברי הרא"ם מאי פריך תלמודא ל"ל למכתב ראשו ול"ל למכתב זקנו ואמאי לא קאמר לפי שיש בראש משא"כ בזקן וכו' כדקתני בת"כ שהרי הך צריכותא דת"כ דגבי נזיר וזקנו כ"ש דא"ש טפי גבי ראשו דהקפה וזקנו דאין צריך לדחוק בדעלמא כמ"ש הרא"ם. ומיהו בלא"ה ק' לכל הפירושים אמאי לא קאמר גבי ראשו דלא יליף מזקנו משום דראשו חמור דאסור במספרים אלא צ"ל דבלא"ה עביד צריכותא אחריתי וק"ל. ד"ה ור"א וכו' וכ"ת מה להנך שכן אינו שוה בכל וכו' עכ"ל ולפי מה שהוכיחו התוס' לעיל ד"ה ואי כתב וכו' דלאו דנזיר חשיב שוה בכל וכו' איכא למפרך שכן ישנו בשאלה וק"ל:

בא"ד וא"כ צריך מקרא אחרינא וכו' עכ"ל אבל לרבנן לא מצי למפרך דאיכא למדחי דאימא אין ר"נ דקושטא הוא דלית להו בעלמא אתי עשה ודחי ל"ת וק"ל:

בא"ד כמו שרבנן מעמידין אותו ולאשמועינן דהקפת הראש שמה הקפה וכו' עכ"ל פי' דלא תימא אימא משום דס"ל לר"א הקפת כל הראש לא שמה הקפה כמ"ש התוס' לעיל ד"ה ראשו מה ת"ל וכו' ואהא כתבו דמ"מ טפי ה"ל לו' שמה הקפה כמו רבנן יותר מנאמר דלמדתי ל"ת ועשה דנזיר וק"ק דא"כ מאי מש משני תלמודא יליף מגדילים ס"ס אכתי אימא דראשו אתא לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה ולהא בלחוד הוא דאתא וצ"ע:

בא"ד ובתוס' אחרינא וכו' דאל"כ וכו' לוקמא בזקן ישראל וכו' עכ"ל לפום חד שנויא שכתבו תוס' לעיל דף מ' ע"ב ד"ה ומאי טעמייהו וכו' דאיכא למימר דקרא סתמא כתיב בין בישראל בין בכהנים ע"ש אין מקום לדבריהם הכא אלא דס"ל השחא כמו ועי"ל שכתבו לעיל מיהו ק"ק ומאי קושיא אימא דקושטא הוא דר"א לא מוקי לה אלא בזקן דישראל וי"ל דלקמן דף נ"ח ע"ב משמע למאן דמוקי ראשו לנזיר אית ליה הך ברייתא דזקנו אתא לכהן מצורע ע"ש:

בא"ד והר"ם אמר וכו' אם אינו ענין וכו' דנפק"ל מזקנו אפי' לאו ועשה שאינו שוה בכל וכו' עכ"ל נראה דלא ס"ל להרא"ם הך ועי"ל שכת' התוס' שזכרנו לעיל שהרי לפום הך ועי"ל לא ידענא דזקנו אצטריך לכהנים דדחי אפילו ל"ת ועשה אלא לבתר דכתיב ראשו דאי לאו ראשו הוה מוקמינן לזקנו דאתא ללאו גרידא דישראל וצ"ל דס"ל להר"ם כמו תירוצא קמא שכתבו התוס' לעיל ודו"ק:

בא"ד ובתר הכי צ"ל בכל הסוגיא הקפת כל הראש שמה הקפה אבל לר"א דמוקי ראשו לנזיר מצורע וגם זקנו אתא לכהן ליכא למילף מנייהו וגם לא שייך לומר אם אינו ענין משום דאיכ' למפרך כדפריך בריש מסכת יבמות וכו' עכ"ל כצ"ל וכל השאר נמחק כנ"ל:

בא"ד ואכתי דעשה דחי ל"ת מנ"ל עכ"ל כצ"ל והס"ד ואחר כך מ"ה יליף מגדילין וכו' כצ"ל:

דף מב.

גמ' מכדי נזיר טמא וכו' עיין לקמן פ"ח דף ס' ע"ב בתוס' ד"ה הני ארבעה וכו':

שם בעי אביי וכו' צמח ראשו וכו' הרמב"ם פ פ"ח מה' נזירות דין ז' השמיט בעיא זו וכ' הכ"מ ז"ל דממילא משמע דלא קיים מצות הגילוח ע"ש ולפ"ז פסק רבינו לחומרא ואע"ג דקי"ל ס' נזירות להקל נראה היינו היכא דהספק בגוף הנזירות דהיינו אי הוי נזיר או לא אבל הכא דודאי נזיר אלא דהספק אי קיים מצות גילוח או לא לא חשיב ס' נזירות כן היה נראה לכאורה אבל ק"ל שהרי בבעיא דבסמוך גבי אדמה דמשרת השער דהוי נמי אינה בגוף הנזירות ופסקה רבינו לקולא פ"ה מה' נזירות דין י"ד וכתב שם הכ"מ עצמו משום דספק נזירות להקל ע"ש וא"כ נמצא דלפי דבריו דברי רבינו סתרי אהדדי דהיכי פסק הכא גבי צמח ראשו לחומרא ולולי דברי הכ"מ היה נראה דרבינו אינו מפרש בעיא דהכא דצמח ראשו כפיר' התוס' דגילח לאותן שתי שערות לבר אלא מפרש כפירש"י דחזר וגילח לראשו כולו וצדדי הבעיא היינו כיון דהדר צמח אע"ג דגילח ראשו כולו חשבינן כמו שהתחיל מעיקרא לגלח לאותן שתו שערות שהניח ואח"כ שאר

ראשו דהיינו כאילו הוברר דשתי שערות שהניח הם נתגלחו תחילה וה"ל גילחן וראשו מלא שער א"ד כיון דגילח כל ראשו עם אותן שתי שערות בהכי הדדי לא אמרינן הכי ולא חיישינן להכי כמו שנראה כ"ז מפרש"י דוק ותשכח והשתא ה"ל רבינו פסק הבעיא ממש ולקולא מטעם דס' נז נזירות להקל כדעת הכ"מ דס"ל דזה חשיב ס' נזירות אבל אם גילח אותן שתי שערות לבד דמשמע מדברי רבינו דלא קיים מצות גילוח משום דהכי משמע מהגמ' דפשיטא ליה לגמ' היכא דלא גילח אלא שתי בערות לא קיים מצות גילוח ומיהו בעיקר סברא זו של הכ"מ דחשיב ס' נזירות עיין מ"ש עליו הלח"מ פ"ה מה' נזירות דין י"ד ועיין להתי"ט ז"ל דפרקין משנה ג' ד"ה לא יחוף ועיין לחידושינו לעיל פ"ב דף י"ג ע"ב ד"ה ורע שראיתי להרב לח"מ וכו' עש"ב ודו"ק: שם גמ' אבל לא סורק אתאן לרבנן וכו' עיין לה' א"מ ז"ל:

שם כולה ר"ש היא כל הסורק להסיר נימין מדולדלות מתכוין וכו' נראה דאינו ר"ל מוכרח שיתכוין שהרי ודאי שייך שלא יתכוין אלא ר"ל דסתם סורק מתכוין והכי נקטו לה התוס' ד"ה אבל לא סורק וכו' ואין ה"נ דאי לא נתכוון דמותר וכן נמי חופף אי מתכוין אסור אלא נקט חופף וסורק משום דסתם חופף אינו מתכוין וסתם סורק מתכוין ועיין לה' א"מ ז"ל והנה ראיתי לרש"י בשבת פרק במה טומנין דף ן' ע"ב ובפרק המוציא דף"א ע"ב שפיר' דטעמא דלא סורק משום דהוי פסיק רישיה וכ"כ הרע"ב בשמעתין ויש לתמוה שהרי הכא קאמ' משום דמתכוין ואיך לקחו דרך אחרת לעצמן ועיין להרב א"מ ז"ל שכתב דהכא קא יהיב טעמא דהוי פסיק רישיה דניחא ליה משום דכל הסורק להשיר נימין וא"כ הוי ניחא ליה את"ד עש"ב ולפ"ז ה"ל העיקר חסר בדברי רש"י והרע"ב דה"ל לבאר דהוי פסיק רישיה דניחא ליה משום מתכוין כמו שהוצרך תלמודא הכא לבאר ותו כיון דע"כ צ"ל דמתכוין א"כ בהא סגי ואף דלא הוי פסיק רישיה ואמאי הוצרך לפסיק רישיה כלל ולי נראה דס"ל לרש"י והרע"ב דתלמודא דנקט מתכוין ע"כ חדא מנייהו נקט דה"ה דה"מ לו פסיק רישיה דהא כיון דקושטא הוא פסיק רישיה והא דנקטו טעם פסיק רישיה ולא נקטו טעם מתכוין המוזכר בגמר' אין לחוש לזה כיון דאין נפקות' לענין דינא וכיוצא בזה כתב התי"ט לעיל פ"ה משנה ה' ד"ה וב"ה ועיין לחידושינו לעיל פ"ג דף ך' ע"א בגמ' גבי צד שנה ושלשים וכו' ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה נזיר חופף וכו'. ודע שראיתי בש"מ בשמעתין שכתב וז"ל אבל לא סורק דהוי פסיק רישיה בר"ש כדמפרש בגמ' עכ"ל משמע דגרסתו בגמרא מטעם פסיק רישיה וא"כ ה"נ גי' רש"י והרע"ב וק"ל: שם אבעיא להו וכו' עיין להכ"מ פ"ה מהלכות נזירות דין י"ד שכתב ס' נזירות להקל ועיין מאי דכתי' לעיל בסמוך גבי בעיא דצמח ראשו וכו' ודו"ק. עוד כתב הכ"מ וז"ל ואפי'

באדמה המשרת כתב רבינו דאינו לוקה משום דאינו מתכוין להשיר וקי"ל כר"ש דבר שאינו מתכוין מותר עכ"ל ודבריו תמוהין דבאדמה הוי פסיק רישיה כמ"ש רבי' מפני שמשרת ודאי דמה"ט לא יחוף באדמה אף שאינו מתכוין וא"כ אף ר"ש מודה בפסיק רישיה. וראיתי לה' לשון למודים בהל' שבת דף ע"ד ע"ב סימן קנ"ח שבת' דכונת מרן כיון שאינו מתכוין אינו לוקה דמלקו' ליכא אלא במתכוין לעבור אלאו ולא במעשה תליא מילתא א"ד ז"ל ע"ש משמע מלשונו דמילת' פסיקתא קאמר דליכא מלקות אלא במתכוין ולא ידעתי לפ"ז איך מסיים הכ"מ וקי"ל כר"ש דבר שאין מתכוין מותר שהרי אפי' לר' יהודה דבר שאין מתכוין אסור מ"מ אינו לוקה כיון דליכא מלקות אלא במתכוין לעבור אלאו והר' ז"ל כתב עז וז"ל ותדע דהא קי"ל כר"ש בגרירת כסא ומטה דדבר שאין מתכוין מותר כמ"ש הרמב"ם פ"א מה' שבת אלמא דבכונה תליא מילתא ומינה. דבפסיק רישיה אע"ג דאיסורא מיהא איכא מ"מ אינו לוקה כיון שאינו מתכוין וכו' את"ד ע"ש ולא ידעתי מאי תדע איכא דמאי אולמיה הך דגרירת כסא ומטה מהכא וכעת דבריו צ"ע: ולולי דברי. ה' היה נראה דס"ל למרן כ"מ זל דוקא לר"ש דדבר שאין מתכוין מותר ולכך בפסיק רישיה עול דרגא דאיסורא הוא דאיכא ולא מלקות אבל לר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור עול דרגא דפסיק רישיה איכא נמי מלקות ומאי דאמרי' מודה ר"ש בפסיק רישיה לאו לגמרי מודה קאמ' דהא לענין מלקות אין מודה לו אלא ר"ל מודה דהוי כמו שאין מתכוין דר' יהודה ואפשר דאין ה"נ דזהו גם כן כוונת ה' ז"ל ולא כתב ה' כן אלא לדעת ר"ש ולא לר' יהודה מיהו יש מי שהראני תוס' בפרק לולב הגזול דף ל"ג ע"ב ד"ה מודה ר"ש וכו' דמשמע מדבריהם דס"ל דלר"ש בפסיק רישיה אף דבר שאין מתכוין כלל איכא מלקות והוא שהקשו גבי חותה גחלי' בשבת והובערו מאיליהן דע"כ פסיק רישיה וא"כ לר"ש אמאי פטור את"ק ע"ש ומאי קושיא אימא דפטור אבל אסור קאמר כמ"ש הם עצמן סמוך ונראה וזל דאפי' לר"ש פטור אבל אסור וכו' עכ"ל א"ו דקושי' אמאי פטור ממלקות והתם אין מתכוין כלל להבערה ולא דמי לחותך ראש העוף שכתב ה' זל כמו שיע"ש אלמא דס"ל לתוס' דאפי' אין מתכוין חייב מלקות לר"ש היכא דהוי פסיק רישיה. עוד הראוני סוגיא במס' שבת פרק הבונה דק"ג דמשמע מע דאיכא מלקות כסברת התוס' ודלא כה' ז"ל גבי התולש עולשין בשבת אם לאכילה כגרוגרת אם לבהמה וכו' אם לייפות את הקרקע כל שהוא ופריך אטו כולהו לאו לייפות את הקרקע ומשני אביי כגון דלא מכוין ופריך והא מודה ר"ש בפסיק רישיה וכו' ע"ש ומאי פריך והא מודה ר"ש וכו' דהא הברייתא לענין חיוב איירי והילכך אף דפסיק רישיה אינו חייב כיון דאינו מתכוין אלא ע"כ משמע דאיכא חיוב בפסיק רישיה אף דבר שאין מתכוין

כלל דהא התם לא נתכוון כלל לייפוי הקרקע אלא לאכילה ואפ"ה חייב הפך דברי ה' ז"ל וצ"ע. ומיהו יש מי שאמר לי דאנן בדידן איכא ליישב דברי רבינו עז האופן דהיינו דרבינו הוק' ליה הך קושיא שהק' התוס' בפרק לולב הגזול שזכרנו ולכך ס"ל דע"כ דר' אשי דפרק ספק אכל ס"ל דאינו לוקה ופליג אסוגיא דפרק הבונה דס"ל דחייב ופסק רבי' כרב אשי משום דבתראה הוא. ובזה ניחא נמי דרכי' פ"ח מה' שבת דין ה' פסק להך ברייתא דתולש עולשין בשבת סתמא ולא ביאר הנך תירוצים דמתרץ בגמרא באגם שנו א"נ בארעא דחבריה וכו' ע"ש די"ל משום דס"ל כיון דהך שנויא בארעא דחבריה אינו אלא מכח קושית והא מודה ר"ש בפסיק רישיה וכו' ולר' אשי דפרק ספק אכל אינה קושיא והילכך לא הוצרך רבינו לבאר בארעא דחבריה וזה אינו חדא דאכתי אין זה מספיק לרבינו נו דפסק להך ברייתא סתמא דמ"מ ה"ל לבאר כגון דלא מכוין כיון שאביי הוצרך לבאר כן ועוד אעיקרא דמילתא אם איתא דר' אשי דפרק ס' אכל פליג וס"ל דאינו לוקה א"כ מאי פריך כלל בפרק הבונה לאביי והא מודה ר"ש בפסיק רישיה וכו' שהרי אימא דאביי ס"ל כר' אשי דאינו לוקה אלא ודאי דס"ל לתלמודא דליכא מאן דפליג בזה א"נ דלית הילכתא כר' אשי ולכך רוצה להסכים אביי ורבא אליבא דהלכתא ודו"ק:

ואגב דאתא לידן האי ענינא ראיתי לתוס' בפרק הבונה בד"ה באגם וכו' שכתבו וז"ל ומתני' דלא שייך לאוקמה באגם וכו' אומר ר"ת דאיירי באילן יבש וכו' עכ"ל משמע דמצד השייכות דלא שייך לאוקי מתניתין באגם אלא בשדה ואפשר דה"ט משום דמתניתין קתני עצים ובאגם לא שכיחי אילנות וא"כ לא ידענא מה תירצו דאיירי באילן יבש דאכתי נהי דליכא יפוי גבי האילן מ"מ הא איכא יפוי לגבי קרקע דהא במלקט איכא תרי יפויי יפוי הקרקע ויפוי האילן כמ"ש רש"י שם במתניתין ד"ה אם לתקן וכו' ע"ש ותו קשה דא"כ אמאי לא מוקי ברייתא נמי באילן יבש ובשדה כמו מתניתין ותו דא"כ ראית ליה תירוצא אחרינא דשייך נמי אברייתא ולא קאמר ליה אמאי לא תירצו בפשיטות דמוקי למתניתין בארעא דחבריה כאידך אוקמתא שנזכרה בגמ' ואמאי הוצרכו להביא עצות למרחוק וכן ראיתי לה' שושנים לדוד שם שנתעורר בדבריהם ע"ש מיהו ראיתי למהרש"א שכתב דמתניתין כיון דלא קתני תולש דהוה משמע שתולשו משרשו אלא קתני מלקט עצים דהיינו שקוצץ ממנו ודאי באגם נמי האילן מתתקן כל שהוא את"ד ע"ש ולפ"ז יתיישב תירוץ התוס' דאין ה"נ דצ"ל נמי דמיירי באגם וכן נמי נתיישבו ג"כ הנך קושיות שהקשינו דהא גבי ברייתא לא מצי לשנויי הכי כמ"ש מהרש"א עצמו ע"ש מיהו לשון לא שייך שכתבו התוס' לא משמע הכי ודו"ק:

עוד כתב מרן כ"מ וז"ל ומ"מ איכא למידק אמאי פסק רבינו כר' ישמעאל דיחידאה הוא ואפשר שהוא סובר דר"י לפרושי דברי ת"ק עכ"ל ודבריו תמוהין כיון דכבר כתב דדין האדמה דכתב רבינו משום דאינו מתכוין וקי"ל כר"ש א"כ היכי מקשה בתר הכי אמאי פסק כר"י דיחידאה הוא והא לחלוחית הדיו קיימת דאתייא נמי כר"ש ודקרי לה מאי קרי לה להקשות וי"ל הא דכתב מרן וקי"ל כר"ש היינו דר' ישמעאל סבר לה כר"ש לענין דבר שאין מתכוין דמותר אבל מ"מ ר"ש לא ס"ל כר' ישמעאל דאדמה הוי פסיק רישיה אלא ס"ל דלא הוי פסיק רישיה דבזה פליגי ר' ישמעאל ור"ש ודו"ק ועיין להפ"ח מים חיים בנימוקיו להרמב"ם פ"ה מה' נזירות שתרץ על קושית הכ"מ כיון דמבעיא לן אליביה הלכתא כוותיה ע"ש ועיין לה' יד מלאכי ז"ל אות ב' סי' צ"ח שתמה עליו דאשכחנא ליה במקום אחר בהל' ע"ז דלא ניחא ליה בהאי תירוצא משום דבכמה דוכתי בהש"ס בעי אליבא דלא כהלכתא ע"ש. עוד ראיתי להרב לשון למודים שכתב וזל גם אין להק' לדברי מרן דאיך אפשר לומר דטעם אדמה המשרת שאינו לוקה משום שאינו מתכוין להשיר השער שהרי גם בחלוקת לא יסרוק במסרק כתב רבינו ואם עשה כן אינו לוקה דתרווייהו בחד כללא כיילנהו והתם מתכוין להשיר כדאמר רבא כל הסורק להשיר נימין מתכוין די"ל דאף ע"ג דמתכוין מ"מ לאו פסיק רישיה דאפשר שלא ישיר ומש"ה אינו לוקה דה"ל כהתראת ספק עכ"ל גם בזה דבריו תמוהים כיון דס"ל לה' דמסרק רק לאו פסיק רישיה אבל אדמה פסיק רישיה א"כ מאי ק"ל כלל ואיך מכריח ה' דגם בחלוקת לא יסרוק במסרק כתב רבינו אינו לוקה משום דתרווייהו בחד כללא כיילינהו וכו' שהרי כיון דע"כ דבחלוקה הסמוכה כבר כתב רבינו מפני שמשרת השער ודאי וכו' דהיינו פסיק רישיה ע"כ לא קאי אלא אאדמה ולא אמסרק וכן משמע נמי לשון שמשרת ולא כתב שמשירין משמע דעל אדמה לחוד קאי אלמא לאו בחד כללא כיילנהו אלא ולא יחוף באדמה מילתא באפי נפשה היא ויש מי שפי' דמאי דכתב הרב בחד כללא כיילנהו אין כונתו משו' דכ' רביט לא יסרוק במסרק ולא יחוף באדמה בהדי הדדי אלא כונתו על מאי דכתב רבינו ואם עשה כן אינו לוקה ולא כתב ואם חף אינו לוקה אלא משום דבעי לכלול נמי גם המסרק לכך כתב ואם עשה כן אינו לוקה ומ"מ אין זה מוכרח ודו"ק:
עוד כתב הרב וז"ל אמנם יש לדקדק ממ"ש הרמב"ם דין זב העביר על ראשו סם שמשיר השער אינו לוקה ומשמע דאפ' מתכוין דומיא דלוקה דכת' רבינו לעיל מניה בדין זא דע"כ דמיירי במתכוין וכן נמי ודאי הוי פסיק רישיה כמ"ש רבינו העביר על ראשו סם שמשיר השיער משמע שמשיר השיער ודאי וא"כ אמאי כתב דאינו לוקה ע"ש וכן הק' ה' לח"מ זל דין זב והניח בקושי' ע"ש וה' לשון למודים תירץ דס"ל לרבינו כיון דבעינן

כעין תער כדקאמר תלמודא לעיל דף מ' ע"א לרב חסדא אלא אימא כעין תער משמע ליה לרבינו דסם לא הוי כעין תער כיון שעוקרו לגמרי ממקום גידולו דכעין תער היינו עיקרו נראה במקום גידולו וכן נמי כעין תער ממעט נמי אם הניח כדי לכוף ראשו לעיקרו שאין זה כעין תער שמעבירין סמוך לעיקרו וא"כ ע"כ לו' דלפום שנויא דר' חסדא אצטריך תער לגופיה דבעינן כעין תער למעוטי הנך סם והניח כדי לכוף ראשו לעיקרו אבל הברייתא דקתני ומאחר שסופנו וכו' מה ת"ל תער וכו' ע"כ דלית ליה כעין תער וכן משמע נמי מדקתני תלש מירט וכו' דמירוט אינו כעין תער דהיינו דעוקרו לגמרי ממקום גידולו וכמ"ש רש"י לעיל בברייתא ד"ה מירטו דעוקרו לגמרי ממקום גידולו עכ"ל וא"כ אין זה כעין תער אבל לדידן דקי"ל כתירוץ ר' חסדא דבעינן כעין תער אצטריך תער לגופיה דכעין תער בעינן ותגלחת אחרונה שתהא בתער נפק"ל כדאמ' ר' בברייתא מעד מלאת וכו' וכ"כ התי"ט וכו' את"ד עש"ב ואחר המחילה אני שמעתי ולא אבין דאטו ר' חסדא פליג אברייתא ואדרבא תלמודא דהוצרך לפ' מילתא דר' חסדא אלא אימא כעין תער היינו כדי ליישב הברייתא אליביה כדפריך להדיא והא קתני מניין לרבות כל המעבירין וכו' ואולי נאמר הא דפריך והא קתני לרבות כל המעבירין עיקר קושיתו סמך אסתמא דמתני' דקתני נזיר שגילח בין בזוג או שספסף כל שהוא חייב אלמא דס"ל דחייב שאר המעבירין וכן משמע מהתו' לעיל דף מ' ע"א ד"ה ובתער וכו' ומש"ה הוצרך לשנויי אלא אימא כעין תער ור"ל דבהא מיהא פליג אברייתא דברייתא אית ליה לרבות שאר המעבירין אע"פ שלא כעין תער אבל אכתי קשה דאיך ר' חסדא יחלוק על הברייתא ודוחק לומר דלא שמיע ליה דכולי האי ה"ל לתלמודא לבאר ודברי ה' צ"ע:

תו ק"ל על ה' שהביא ראיה דהך ברייתא לית ליה כעין תער מדקתני מירט וכו' ומירוט אינו כעין תער וכו' שהרי בברייתא דמייתי לעיל דף מ' ע"א תניא נמי הכי וכו' קתני מירט וע"כ דס"ל כעין תער דהא קתני סיפא ובתער וע"כ דלאו דוקא תער דהא קתני רישא תלש מירט ספסף וכו' אלמא דס"ל לרבות כל המעבירין אלמא דמירוט חשיב כעין תער וה"ה נמי סם דחשיב כעין תער והדרא קושית הר' לח"מ לדוכתה דהא רבינו פסק פ"ה דין י"א כעין תער ואיך פסק גבי סם דאינו לוקה וראיתי לה' פני משה מפרש להירושלמי סוף מס' נזיר ד"ה לא סוף וכו' בסוף דבריו כתב לתרץ לקושית הלח"מ דס"ל לרבינו דלא הוי בכלל המעבירין אלא דבר שמעביר בשעת העברתו אבל סם לאחר זמן הוא משיר ולמד זה מדאמר בגמ' כעין תער בעינן א"כ ממילא נמי בעינן כעין תער לענין דבעינן נמי דמעביר בשעת העברתו ולא לאחר מכאן את"ד ע"ש ולא ידעתי מה תיקן למאי דקתני הברייתא ומאחר שסופנו וכו' מה ת"ל תער וכו' דהא תער למעוטי סם

כמו שהקש' הלח"מ עצמו ומיהו ראיתי לו בפנים בתוך המסכתא גבי שמעתין במראה הפנים ד"ה כל המעבירין שיישב דברי הברייתא חוץ מדברי התוס' וא"כ לשיטתו אזיל ומ"מ לא הוה צריך לכולי האי אלא בפשיטות ה"ל לומר בקיצור דכעין תער למעוטי סם וכמ"ש הלח"מ:

וראיתי לה' א"מ ז"ל בסוף ספרו בלשונו' הרמב"ם השייכים להלכות נזירות שתרץ לקושית הלח"מ דטעמו של רבינו דהוי גרמא דאינו משיר השער מיד רק אח"כ וקי"ל גבי חייבי מתות אם המית חבירו ע"י גרמא כגון שכפתו והניחו במקום שסוף חמה לבא אינו חייב מיתת ב"ד רק בידי שמים ה"ה. נמי דאינו חייב מלקות דמלקות במקום מיתה עומדת וכו' את"ד עש"ב ויש מי שהקש' לי דמאי דמייתי ה' מהך דסוף חמה לבא לא שמיה מתייא אדרבא הא לא דמיי' אלא למאי דק"ל כפתו בחמה ומת חייב כדאיתא פרק הנשרפין דע"ז ע"א ופירש"י משום דההורג מזומן וכן פסק הרמב"ם פ"ג מה' רוצח וא"כ מעביר סם על ראשו נמי הוי כמו ההורג מזומן וכן נמי מעכשיו מתחיל לפעול לשאח"כ ישיר השער כמו הניחו בחמה דמעכשיו יתחיל ההיזק לשאח"כ ימות וצ"ע. עוד תירץ ה' דרבינו מיירי באינו מתכוין בסם זה להשיר השיער וכו' ע"ש כבר כתבנו למעלה דע"כ דרבי' מיירי במתכוין כמו שהוכיח ה' לשון למודים שזכרנו למעלה. ומה שתירץ עוד בתירוץ הג' דסך נשא אינו כעין תער ע"ש תמהני עליו שהרי הלח"מ עצמו שלל תירוץ זה מכח הברייתא דקתני מה ת"ל תער נימא למעוטי סם וה' עצמו העתיק לדברי הלח"מ וליכא למימר דה"ל לכתוב משחית לא יעבור כמ"ש התוס' לעיל דף ל"ט ע"ב ד"ה ומאחר וכו' כמו שהגהנו בדבריהם ומוכרח דס"ל ללח"מ כן כמו שהגהנו דאל"כ עוד היום תיקשי ליה נימא דאצטריך לאשמו עי לאשמועינן כעין תער די"ל דאי הוה כתיב משחית לא הוה ממעטינן סם דאיהו נמי הוי משחית אלא ודאי דסם נמי הוי בעין תער וכן משמע מדברי התוס' לעיל דף מ' ע"א ד"ה נשא וכו' שכתבו בסוף דבריהם וז"ל ה"א וכו' שלא כעין תער אפי' סך נשא נמי עכ"ל דר"ל אפי' סך נשא מהני משום דלא הוי שלא כעין תער אלא הוי כעין תער ולפי דברי ה' גם לדברי ה' לשון למודים דבעו לומר דסך נשא לא הוי כעין תער לא ידענא מה יענו בקושית התוס' לעיל שהקש' דהא מסיפא שמעי' וכו' וצ"ע:

עוד כתב ה' א"מ וז"ל ותו דע"כ מוכח הכי דהא אליבא דר' הוכחתו מדכתיב עד מלאת סמוך לתער לא יעבור הא אחר מלאת בתער א"כ ע"כ מה שעובר תוך מלאת מצוה אחר מלאת ואם אחר מלאת אסור לגלח בסם המשיר השער א"כ ע"כ קודם מלאת אינו עובר על תער לא יעבור אם מגלח בסם המשיר השער עכ"ל ע"ש גם בזה דבריו תמוהים דתלי

תניא בדלא הניא שהרי לאחר מלאת גופא דאסור לגלח בסם אינו אלא משום דס"ל לר' בתוך מלאת דוקא תער ולכך אחר מלאת נמי דוקא תער וכפירש"י לעיל דף מ' ע"א ד"ה ר' אומר וכו' אבל לדידן בתוך מלאת לרבות כל המעבירין א"כ ממילא דלאחר מלאת אפי' בכל דבר וצ"ע ועיין לחידושינו לעיל ד"מ ע"א ברש"י ד"ה לעבור עליו בשני לאוין וכו' ודו"ק ודע שראיתי להר' מ"א בהלכות נזירות בהגהותיו להרמב"ם שכתב דברים שאינם מובנים אצלי כעת ע"ש:

רש"י ד"ה מחבו וכו' נזיר ומצורע שני כתובין וכו' עיין לה' א"מ ז"ל: ד"ה נזיר חופף וכו' כמו חופף עליו כל היום לשון מגרד עכ"ל ק"ק דחופף עליו כל היום לא שייך לפרשו לשון מגרר דאינו ענין לו כלל אלא לשון מחפא ומסתיר כלומר מגין עליו וכן פיר' רש"י בחומש פרשת וזאת הברכה והתרגום נמי ע"ש ואולי כיון דדרך המגרד שער ראשו להשים ידו על ראשו או שום דבר לחכך בו חשיב מגין ולפ"ז ס"ל לרש"י הכא דחופף לשון מגרד וההגנה ממילא היא א"נ דלשון מגרד שכתב רש"י לשון המשנה מלשון גרידי שכתב רש"י בפרק חלק דקי"ב ע"א וזל בד"ה גרידי בדל"ת נמשכין וכו' ע"ש דהיינו שמושך שערו ע"י החיכוך וס"ל לרש"י דחופף עליו כל היום נמי הוא לשון המשכח כלומר שהשכינה שורה ומשוכה על בנימין כל היום ודלא כפירש"י בחומש מיהו הוי נגד התרגום וצ"ע ועיין בשרש שורש חפף מיהו מצאתי לרש"י פ"ק דיומא גבי קרא דחופף עליו כל היום שכתב בד"ה חופף וז"ל כאדם המתחכך מחמת שאינו משיג תאותו לשון נזיר לא יחוף ראשו עכ"ל ע"ש:

תוס' ד"ה אמר מר וכו' אומר הר"ם דבעלמא קיימי וכו' עכ"ל פי' דבעלמא מיירי ולא בפאת זקן נמי וכו' ומיהו ראיתי במקובצת שכתב וז"ל אבל בעלמא כגון פאת זקן רובו ככולו עכ"ל וק"ק מה יענה להך דפרק המצניע שכתבו התוספו' וי"ל דהך דפרק המצניע איירי לענין איסור הוצאת שבת אבל התוספו' ס"ל ה"ה נמי פאת זקן והכי איתא בתוספתא דה"ה נמי גבי פאת זקן עיין להרב א"מ ז"ל:

בא"ד מיהו פאת זקן וכו' כתב ה' א"מ ז"ל בס"ד וז"ל ומיהו צ"ע ל"ל למימר פאת זקן לא אמרינן רובו ככולו אפי' גבי נזיר גופיה בתוך ימי נזרו אמרינן ללקות אפילו באחת לעיל דף מ' ע"א עכ"ל ע"ש נראה דלעיל ר' חסדא גופיה ביאר להדיא הך דללקות באחת דמחולק מדעלמא דקאמר לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו והיינו כמו דבעלמא דרובו ככולו אבל ללקות אפי' באחת ולא בעי רוב אבל התוס' חידשו דגבי פיאה נמי לא הוי כמו דעלמא ולא בעי רוב וק"ל:

ואגב איכא למידק על דברי התוס' לעיל ד"מ ע"א ד"ה לסתור וכו' שכתבו וז"ל וכולן הלכה היא בנזיר שלא מצינו בהם טעם עכ"ל שהרי לסתור ברוב ראשו מהכא ילפינן דקאמר הא בעלמא רובו ככולו וכן נמי לעכב בשתיים מקרא נמי יליף לה הכא מדכתיב יגלחנו יתירא עד דאיכא כולו ואיך כתבו וכולן הלכה היא בנזיר ומיהו גבי סותר ברוב ראשו יש ליישב משום דהוק' להו אמאי לא ילפינן מנזיר גופיה גבי תגלחת עד דאיכא כולו ולכך כתבו דהלכה היא ודו"ק:

ד"ה מתכו וכו' והכא אשכחן וכו' עכ"ל וכן הקשו עוד פ"ק דסנהדרין ע"ש ודע שראיתי לתוס' בפ"ב דמעילה דף ט' ע"ב ד"ה הלמדין וכו' שכתבו גבי הא דקאמר התם הלמדין לפני חכמים אומרין וכו' וז"ל לאו היינו למדין לפני חכמי' דפ"ק דסנהדרין דמפרש התם היינו לוי שלא מצינו וכו' ע"ש ולפ"ז ה"נ איכא לתרוצי דהאי דמחכו עלה במערבא דקאמר הכא לאו היינו מחכו עלה במערבא דפ"ק דסנהדרין אלא דק"ל בעיקר דבריהם דא"כ מאי פריך התם פ"ק דסנהדרין והא שלחו מתם וכו' ומאי קושיא אימא דשלחו מתם אחרינא היא ולאו היינו הך וכן נמי מאי פריך התם והא אמר ר' הונא אמרי בי רב וכו' ע"ש אימא דאמרי בי ר' אחרינא הוא וכה"ג הקשו התוס' התם על פירש"י ע"ש ולכן נראה דלא כתבו התוס' בפ"ב דמעילה אלא דוקא גבי למדין לפני חכמים משום דברייתא היא ולכך איכא למימר דתלמודא דפ"ק דסנהדרין בברייתי' לא קמיירי וכן משמע מלשון הי"ש כלל ד' דף ה' ע"ב ע"ש:

וראיתי לה' א"מ ז"ל שהק' וז"ל צ"ע הא לעיל דכ"ט בתוס' ד"ה קסבר וכו' פי' דתרי ר"י ב"ח הוו וקושיא זו ק' ג"כ על הש"ס בסנהדרין שם דפריך והא שלחו מתם לדברי ר"י ב"ח וכו' הא תרי ר"י ב"ח הוו עכ"ל ונראה אע"ג דתוס' עצמן לעיל כתבו דא' תנא וא' אמורא וא"כ לא שייך שאמורא ימחוך על התנא וכן נמי לא שייך שהתנא ימחוך על דברי אמורא שהרי עדיין אינו בזמנו מ"מ כוונת הרב דילמא לעולם התנא מחך על אמורא וכגון שהיה בזמנו שהרי אשכחן דאיכא א אמוראים שהיו בזמן התנאים ונראה דלק"מ דע"כ הא דמחכו עלה היינו אמורא ואמינא לה מהא דפ"ק דסנהדרין דקאמר אלא איפוך שלחו מתם ר"א מחכו במערבא ר"י ב"ח וכו' ע"ש משמע דה"ק דאותו ר"י ב"ח המוזכר גבי שלחו מתם מפכונן ליה גבי מחכו במערבא ואלו ר"י ב"ח המוזכר גבי שלחו מתם ע"כ דאמורא הוא מדאמרינן בפרק גט פשוט דף קע"ד ע"ב שלחו מתם הילכתא כר' הונא בריה דרבי יהושע ע"ש בפי' רשב"ם משמע דאמורא הוא מדפסק כדברי האמורא וכן משמע נמי מפרק ד"מ דף ל"ד ע"א דקאמר על שלחו מתם אין מוצא אתמר ע"ש הרי דנקט לשון אתמר שהוא לשון מימרא וא"כ כיון דמפריך ליה הוא עצמו גבי מחכו במערבא

ע"כ משמע דמחכו במערבא אמורא הוא וא"כ ע"כ דר"י ב"ח הנמחך נמי אינו תנא דלא שייך שאמורא ימחוך על התנא ועוד דע"כ אמורא הוא שהרי כיון דקאי אמימרא דר' אחא בר איקא וכן משמע נמי לשון מתקיף ולכך הקשו התוס' שפיר דהא ודאי דתרי ר"י ב"ח אמוראי לא מצינו ודו"ק נ"ל.

ובזה ניחא נמי מה שהקש' עוד הא"מ ז"ל אהך דפ"ק דסנהדרין דפריך והא שלחו מתם וכו' די"ל משום דשלחו מתם היינו ר"י ב"ח אמורא וכן גמי דברי ר"י ב"ח דשלחו על דבריו ע"כ נמי אמורא כדמשמע פרק א' ד"מ דף ל"ד ע"א דקאמר מוצא מכלל רבינו ופירש"י הא דר' יוסי לא ס"ל דרב וכו' ע"ש ובודאי דאינו מיושב לשון זה על התנא ודו"ק נ"ל ועיין בס' ה' לימודי ה' נר"ו דנ"ח ע"א ויש לגמגם על דבריו ואין להאריך:

ודע שראיתי לה' יד מלאכי ז"ל סי' תק"ע שרצה להוכיח מסברא דנפשיה דליכא תרי ר"י ב"ח אמוראי שכתב וז"ל ושיהיו תרי ר"י ב"ח אמוראי לא אמרו אדם מעולם עכ"ל ונראה דמוכרח הוא מסוגיא דפ"ק דסנהדרין דא"כ מאי פריך והא שלחו מתם לדברי ר"י ב"ח וכו' וכמו שהק' הר' א"מ ז"ל ודו"ק. ודע שראיתי במסכת נדה פ"ו דף ן' ע"ב דאחיכו על ר' זירא ומסיק אמר להו אביי גברא רבה אמר מילתא לא תחיכו עליה וכו' משמע דאחיכו אמורא הוא שהרי אביי ור' זירא ודאי לא היו בזמן התנאי' ומיהו יש לדחות דאחיכו במערבא לחוד ואחיכו סתם לחוד ועיין עוד פ"ג דנדה דכ"ז ע"א דאיכא נמי אחיכו עליה על ר' פפא ע"ש:

ד"ה נזיר חופף וכו' שיחוף ראשו בנתר ובאדמה וכו' עכ"ל מדנקטו באדמה משמע דס"ל דמתניתין פליגא אר' ישמעאל דאמר לא יחוף באדמה וכן משמע נמי מדבריהם פ"ד דשבת דף ן' ע"ב ד"ה ר"ש וכו' וכן משמע נמי מדברי הרמב"ם והרע"ב בפי' המשנה שכתבו והלכה כר' ישמעאל ע"ש אבל הכ"מ ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ד כתב לדעת רבי' שהוא סובר דר' ישמעאל לפ' דברי ת"ק אתא ע"ש וכבר כתב עליו הלח"מ דלא משמע כן מדברי רבינו בפי' המשנה מיהו תחלת דברי רבינו בפי' המשנה והרע"ב שכתבו חופף מחכך בידו וכו' משמע אבל לא באדמה והיינו כרבי ישמעאל וא"כ דבריהם סתרי אהדרי וצ"ע והתי"ט הק' על דברי מרן וז"ל אבל איכא למדחי משמע ליה דלא לאפלוגי אתא הילכך נראה הא דפסק כר' ישמעאל משום דבגמר' מבעיא ליה אליביה וכו' ע"ש וכ"כ הלח"מ שם ונראה דלפי דבריו עצמו יש ליתן הכרח לרבינו דמשמע ליה לפרושי משום דהוק' ליה מדבעי תלמודא אליביה משמע דהלכתא כוותיה וקי"ל כסתם משנה דקתני חופף אפילו באדמה וא"כ ק' הלכתא אהלכתא אלא ע"כ דס"ל לתלמודא דלאו לאפלוגי ומיהו אין זה מספיק דמ"מ אתלמודא גופיה ק' מנ"ל לפרושי ועיין להרב לשון למודים

הל' שבת דף מ"ו ע"א ד"ה ואולם וכו' ע"ש. ודע שראיתי לה' הנז' ד"ה ועוד וכו' שהקש' על דברי מרן כ"מ משם ה' מקראי קודש מסוגיא דפרק במה טומנין דף ד ע"ב דפריך מדתנן נזיר חופף וכו' ולפי דברי מרן דרבי ישמעאל לפרושי לא פריך מידי שהרי לא התיר אלא ביד ובכלי אבל נתר ואדמה לא את"ד ע"ש ולכאורה בלאו דברי מרן תחול קושיא זו בדברי רבינו גופיה שכתב נזיר חופף בידו וחוכך בציפורן וכו' הרי דמפרש למתני' דנזיר חופף היינו ביד דוקא וכדמסיים להדיא לא יחוף באדמה א"כ מאי פריך תלמודא התם וי"ל דאיכא למימר דרבינו דנקט נזיר חופף בידו לאו היינו סתמא דמתניתין אלא אליבא דרבי ישמעאל דפסק כוותיה ואחר כמה ימים ראיתי שכ"כ הלח"מ ריש פ"ק מה' שבת דין ה' ותמיה עליו שלא נתעורר בדברי הכ"מ שכתב דר' ישמעאל לפרושי א"כ מאי פריך התם בפרק במה טומנין וה' לשון למודים תירץ דע"כ סוגיות פליגי דלפי סוגיית שבת ס"ל דמסרק הוי פסיק רישיה וממילא ר' ישמעאל פליג אבל סוגיא דידן ס"ל דהמסרק לא הוי פסיק רישיה ור' ישמעאל לפרושי ובזה רצה לתרץ נמי הא דפי' רש"י בשבת דהמסרק הוי פסיק רישיה משום דלפי אותה סוגיא קאי את"ד עש"ב ומיהו אין זה מספיק לדברי הרע"ב דבמסכת נזיר קאי ואיך מפרש מטעם פסיק רישיה גם עיקר הכרח ה' דסוגיא דהכא פליגא וס"ל דמסרק לא הוי פסיק רישיה מדלא משני שאני סורק הוי פסיק אין זה מוכרח דאטו משום דלא משני הכי נימא דסוגיא פליגא ומה בכך אי לא משני הכי וכי מי סני לן לומר דה"ה דה"מ לשנויי הכי וחדא מנייהו נקט כי היכי דנסכים סוגיות אהדדי ולא לאפושי פלוגתא ומה גם דה"ל פליגי במציאות דהמסרק אי פסיק רישיה או לא והלא מרגלא בפומייהו דכלהו רבוואתא ראשונים גם אחרונים דמשתמשים בהאי שנויא בכמה דוכתי לומר דה"ה דה"מ לשנויי וכו' וזה פשוט וכן נמי סוגיא דפרק במה טומנין אין ה"נ דס"ל דהמסרק הוי מתכוין כסוגיא דהכא ומכ"ש דאיכא אותו הכרח דלפלוג וליתני בדידה דאע"פ דגבי מסרק איכא שני טעמים מתכוין ופסיק רישיה מ"מ טפי ה"ל לאשמעי' גבי חפיפה עצמה דאע"פ דליכא אלא חד טעמא דפסיק רישיה וכ"ש מסרק דאית ביה תרי טעמי ועיין מה שכתבתי בגמרא גבי כולה ר"ש וכו' ודו"ק:

וראיתי בספר ערך השלחן נר"ו א"ח סימן ש"ג סעיף ח' שתירץ על קושית הר' מקראי קודש וז"ל ולק"מ דבלא"ה קשה אמאי לא מוקי הך תנא כר' ישמעאל דס"ל דמשיר השער ודאי וקי"ל כוותיה אלא דנתר וחול לאו היינו אדמה ומדאסר רבי ישמעאל לחוף באדמה מכלל דנתר וחול מותר לר"ש א"ד נר"ו ע"ש ואין זה מספיק לדברי הרמב"ם בפי' המשנה דס"ל דאדמה היינו נתר ע"ש וא"כ תיקשי ליה אמאי לא מוקי הך תנא כר' ישמעאל ולכן נראה דלא קשה משום דהך ברייתא נתר סתמא קתני משמע אפילו באדמה דלא מתרה

אבל רבי ישמעאל איכא לספוקי ביה דמפני שהיא משרת השער תנן אבל באדמה דלא מתרה מותר כדמבעיא ליה לתלמודא הכא וס"ל לתלמודא דלא גזרינן בשבת טפי מנזיר והילכך לא אוקמה כר' ישמעאל כי היכי דלא תפשוט בעייא כיון דא דאיכא למדחי ולאוקמיה תרי תנאי אליבא דר' יהודה כדמשני התם והנראה שדברי הרמב"ם בפירוי המשנה אשתמיטו מהר' ערך השולחן נר"ו ודו"ק נ"ל:

דף מב:

גמרא כשהוא אומר לא יבא להזהירו על הטומאה להזהירו על הביאה וכו' וק"ק אימא דקרא דלא יבא אתא לגופיה לחייב על טומאת האהל דאי מקרא דלא יטמא הוה מוקמינן ליה דוקא בנגיעה י"ל דא"כ לכתוב לא יבא וכ"ש נגיעה ולא הוי מזהירין מן הדין דאינו אלא גלוי מילתא דלא גרע נגיעה מאהל ושוב מצאתי שכ"כ הרב המובהק מהר"ר אברהם בן מוסא זצ"ל הביאו אהובינו ה' ברית יעקב נר"ו בקונט' יגל יעקב סוף מס' נזיר בנימוקי הרב ז"ל למסכת נזיר ע"ש ועי"ל דודאי דקרא לא יטמא סתמא משמע לא יטמא בשום טומאה לא מגע ולא משא ולא אהל וא"כ ל"ל לא יבא אלא ע"כ אתא לחייב בשתיים וכ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' טומאת מת דין ג' ד"ה ודע שהנראה וכו' ע"ש ושו"ר שכ"כ המקובצת והוסיף דמקרא מלא דבר הכתוב דקא' כלו' שממלא ומשלים הכל שגם ביאתו לבית ביש בו טומאה בכלל לא יטמא וכו' ע"ש:

ודע שראיתי להרא"ם פ' אמור ד"ה נפשות מת וכו' שעל מה שהק' התוס' תרי קראי ל"ל כתב וז"ל ונ"ל שאין זו קושיא דאיכא למימר דאצטריכו תרווייהו חד לטומאת מגע דכתיב הנוגע וחד לטומאת אוהל דכתיב לא יבא שפירושו אוהל וכו' עכ"ל משמע דלא ס"ל דלא גרע נגיעה מאוהל ולפ"ז צ"ל דס"ל כתירוץ השני שכתבנו משם המקובצת מיהו בדבור שלפניו ד"ה ועל כל נפשות וכו' הביא דברי הת"כ דקתני גבי כ"ג דכתיב ביה לא יבא ולא יטמא חייב בלא יבא וחייב בלא יטמא וכתב ה' וז"ל פי' מוזהר שלא יבא באוהל המת אע"פ שלא יגע במת ומוזהר שלא יגע במת אפילו במקום שאין לו תוך כגון בקעה וכיוצא עכ"ל משמע דלא ס"ל דלא גרע נגיעה מאוהל ומשמע נמי דלא ס"ל ג"כ כדברי המקובצת דקרא לא יטמא סתמא משמע בין טומאת אוהל בין טומאת מגע וכן נמי בדבור שאחריו ד"ה לאביו ולאמו הקשה בסוף דבריו וז"ל אכתי קרא דלאביו ולאמו לאו יתירא דהא אזהרת לאביו ולאמו הוא בלא יטמא דמיירי במגע המת ואזהרת על כל נפשות מת היא בלא יבא דמיירי באוהל המת וכו' עכ"ל משמע נמי דלא ס"ל דלא גרע נגיעה מאוהל וכן נמי לא ס"ל כדברי המקובצת דלא יטמא סתמא משמע בין נגיעה בין

אוהל וא"כ לא ידעתי מה יענה בסוגיא דהכא דדריש גבי נזיר לחייבו על הטומאה ועל הביאה אימא דקראי אצטריכו לגופייהו חד לטומאת מגע וחד לטומאת אוהל ובעיקר דברי הת"כ שהביא ה' דקתני חייב בלא יבא וחייב בלא יטמא לולי דברי ה' ז"ל היה נראה דכוונת הת"כ היינו הדרשה עצמה דדרשי' הכא להזהירו על הטומאה להזהירו על הביאה וכ"כ ה' ק"א ז"ל ודברי ה' צ"ע ואין להקשות דא"כ ל"ל לכתוב גבי כ"ג וגבי נזיר ללפו זה מזה דהא לקמן דמ"ח ע"א ילפינן זה מזה בג"ש דאמו אמו לענין נגעם וזיבתם די"ל משום דה"א דלא נדרוש לג"ש אלא לענין זה ולא לענין נגעם וזיבתם וכה"ג כתבו התוס' לקמן דמ"ח ע"א ד"ה ה"ג אשכחנא וכו' ודו"ק: ודע שראיתי בס' תועפות רא"ם למהר"א גאטיניו פרשת אמור ד"ה נפשות וכו' שכתב משם הספרי דלא אמרינן אם מטמא באהל אינו דין שמטמא במגע משום דאין עונשין מן הדין ע"ש והביאו מרן כ"מ ז"ל פ"ק מה' טומאת מת דין ב' ועיין לחידושינו לקמן פ"ז דנ"ד ע"ב בתוס' ד"ה ומשני וכו' וזה היפך דברי ה' מהר"א בן מוסא זצ"ל שזכרנו לעיל וא"כ ע"כ אין לנו אלא כמו שכתבנו משם המקובצת ודו"ק.

שם גמרא דאמר ר' הונא נזיר שהיה עומד וכו' משמע דר' הונא מיירי דעדיין עומד בבית הקברות והושיטו לו מת אחר מדמייתי ר' יוסף ראיה מר' הונא ומכאן ק"ל על דברי התוס' בפ"ז דנדה דנ"ז ע"א ד"ה ודילמא וכו' דמשמע מדבריהם דס"ל דר' הונא מיירי כשהושיטו לו מת אחר אינו עומד עדיין בבית הקברות אלא אחר שהלך מבית הקברות הושיטו לו מת אחר וכ"כ מהרש"א שם ע"ש והוא תימא דהיפך הסוגיא הכא וצ"ל דס"ל לתוס' למאי דמסיק כאן בחבורין כאן שלא בחיבורין קאי לתרץ נמי מילתא דר' הונא ור' יוסף בלחוד הוא דאתותב אבל לר' הונא אין ה"נ דלא אתותב דמיירי נמי שלא בחיבורין דלא כמו שהבין בו ר' יוסף דמיירי עדיין עומד בבית הקברות אלא לאחר שפי' מבית הקברות מיירי ושו"ר במקובצת שכתב כה"ג אל כאן בחיבורין וכו' והאי דאמר ר' הונא היה עומד בבית הקברות הואיל ואינו נוגע במת ממש כי הושיטו לו מת אחר ונגע בו ה"ל כשלא בחבורין הילכך חייב שתים תוספי הרא"ש עכ"ל מיהו ע"כ דס"ל לתוס' התם דבית הקברות הוי כנוגע במת ממש ומש"ה הוק' לו התם דאיך יכנס לבית הקברות דהא הוי מוסיף טומאה אבל לפי דברי התוספי הרא"ש לקמ"ד כיון דלא חשיב נוגע במת ממש ליכא הוספת טומאה ועיין מה שאכתוב לקמן דמ"ג ע"א בתוספ' ד"ה מהכא משמע וכו' ע"ש. ואיכא למידק בדברי התו' התם דנקטו להקשות ממימרא דר' הונא ואמאי לא הקשו עדיפא מינה מברייתא דהכא דקתני כהן שהיה לו מת מונח על כתיפו וכו' משמע דוקא משום שמתו מונח על כתיפו הוא דפטור אבל פירש חייב וי"ל משום

דאיכא למימר נמי דמיירי אפילו אחר שפירש מדקתני שהיה לו וכו' משמע אבל עתה אינו מונח על כתיפו שהרי מהאי לישנא גופיה הוא דמשמ' להו דר' הונא מיירי לאחר שפירש מדנקט שהיה עומד וכו' כמ"ש מהרש"א שם ע"ש ומיהו הא דהוצרך מהרש"א לזה אע"ג דתלמודא מוקי לה שלא בחיבורין דהא ע"כ דס"ל לתוס' דקאי לתרץ נמי מילתא דר' הונא כדכתיב מ"מ לא מצו התוס' לפרושי דתלמודא קאי נמי לתרץ אר' הונא אלא אם יכול לסבול הלשון דר' הונא. מיהו קשה דלשון שהיה ע"כ דאינו מוכרח שהרי ברייתא נמי קתני שהיה ומוקי לה בחיבורין בעדיין מתו עומד על כתיפו לכן נראה עיקר משום דתוס' גרסי בדברי ר' הונא שהיה עובר כנוסחת הרא"ש שהביא מהרש"א ע"ש ודברי מהרש"א צ"ע והא דלא הקשו מברייתא דתקני מתו מונח וכו' י"ל דאיכא למימר דלאו דוקא דה"ה אחר שפי' וכ"כ ה' מש"ל ז"ל פ"ג מהלכות טומאת מת דין ג' בפשטתא דשמעתא אליבא דר' יוסף וז"ל והנראה כפי שיטה זו דר' יוסף ס"ל אין חילוק בין טומאה בחיבורין לשלא בחיבורין משום דטומאה בחיבורין לא הוי מדאורייתא ובריייתא דקתני כהן שהיה לו מתו מונח על כתיפו לאו דוקא דה"ה לאחר שפי' דפטור מקרא דלא יחלל אליבא דברייתא דהא מן התורה אין חילוק בין עוד מחובר במת לאחר שפי' וס"ל דהך ברייתא משבשתא היא וכו' את"ד ע"ש ונראה להמתיק דבריו קצת דאף על גב דמתו מונח על כתיפו משמע בעודו מחובר במת איכא למימר דנקט הכי אינו אלא לרבותא לפי מאי דקתני יכול יהא חייב כלומר דאפילו מחובר יהיה חייב אבל לבתר דקתני ת"ל לא יחלל יצא זה שמחולל ממילא דה"ה נמי אפילו אחר שפי' דפטור מהאי טעמא: אמנם בעיקר דברי ה' מש"ל הללו לא ידעתי מי הכריחו לזה שיסכים הברייתא עם ר' יוסף לענין דאין חילוק בין בחיבורין לשלא בחיבורין שהרי כיון דס"ס ע"ב פליגא עליו בעיקר הדין וס"ל לר' יוסף דמשבשתא היא א"כ בפשיטות איכא למימר דבהא פליגא עליו דלר' יוסף אין חילוק אבל ברייתא ס"ל דיש חילוק בין מחובר לשאינו מחובר כפשטא דברייתא וכסברת רבה שמפרש לה הכי ואמאי נוציא לברייתא מפשטא אליבא דר' יוסף ונימא דלאו דוקא האי משום דא"כ דר' יוסף ס"ל דברייתא יש לה חילוק א"כ מאי קאמר ותקשה לך מתניתין דהא כיון דיש חילוק א"כ מתני' איירי במחובר א"כ עוד היום קשה איך קאמר ותקשה לך דמשמע דה"ק ותקשה לדידך דאף לרבה ברייתא עם מתניתין ומאי קושיא דהא כיון דלרבה אית ליה חילוק אלא ע"כ משום דמשמע. ליה מתניתין בכל ענין מיירי וכן נמי הא דפריך תלמודא וטומאה בחיבורין דאורייתא וכו' הא אמר ר' ינאי וכו' דמשמע דה"ק בשלמא לר' יוסף דאינו מחלק ניחא ואי ר' יוסף ס"ל דברייתא אית לה חילוק וע"כ משום דטומאה בחיבורין דאורייתא א"כ לר' יוסף נמי תיקשי מהך ברייתא

לר' ינאי י"ל משום דלר' יוסף הך ברייתא משבשתא ודלא כהילכתא ולכך לא פריך מינה לר' ינאי ואפשר דדעת ה' ז"ל משום דודאי אי הוה ר' יוסף ס"ל דברייתא יש לה חילוק לא הוה פריך ברייתא עם מתני' והא דקא' ותקשה לך דמשמע דאפילו לרבה תקשה היינו משום דס"ל דרבה נמי פוטר אפילו שלא בחיבורין והמתרץ הוא דחדית ליה דרבה נמי מיירי בחיבורין דומיא דבריית' וכן משמע קצת לשון ה' ז"ל בתחילת דבריו וכן נמי לשון הלח"מ ז"ל פ"ה מה' נזירות ע"ש ודו"ק:

ואכתי ק' בדברי התוס' דפ"ז דנדה אמאי לא הקשו ממתני' דקתני אל תטמא אל תטמא חייב על כל א' וא' משום דאיכא למימר דמיירי בטומאה וביאה ותלמודא הכא ה"ה דה"מ לשנויי הכי אלא עדיפא משני כאן בחיבורין כאן שלא בחיכורין וכו' והא דפריך התם ודילמא כהן טמא ולא משני כגון דכהן עומד שם בטומאה וביאה משום דא"כ ע"כ דמיירי בשידה תיבה ומגדל כדמסיק הכא ודחיבא ליה לאוקי מתני' התם בהכי. ודע דלפי הדרך שכתב הלח"מ פ"ה מה' נזירות דין י"ו לדעת הראב"ד וכ"כ ה' מש"ל פ"ג מהל' טומאת מת דין ג' דלרבה ס"ל דבטומאה וטומאה אפי' פי' פטור ל"ק כלל קושיית התוס' התם מדרב הונא דהא כיון דרבה פליג א"כ דקרי לה מאי קרי לה שהרי בפשיטות י"ל דכותים לא ס"ל כר' הונא אלא ס"ל כרבה דפליג אר' הונא ונר' דיש לסייע אותו הדרך של הראב"ד מכח קושיית התוס' התם כדכתי' ודו"ק:

ואגב ראיתי לכתוב שראיתי לרש"י שם פ"ז דנדה דנ"ז ע"א ד"ה דקאכיל מינה שכתב וז"ל ותרומה טמאה באזהרה לטהור וכ"ש לטמא עכ"ל משמע דס"ל דכהן טמא שאכל תרומה טמאה באזהרה בעלמא וזה סותר דברי עצמו ביבמות פרק האשה רבה דף ץ' ע"א ד"ה תרומה טמאה וז"ל כהן טהור קאי עלה בעשה וכהן טמא קאי עלה במיתה וכו' עכ"ל אלמא דתרומה טמאה לטמא הוי במיתה וכן נמי גבי כהן טהור סותר דבריו דאי קאי עלה בעשה משמע עשה בעלמא ולא אזהרה ובפ"ז דנדה אזהרה ומיהו לזה יש ליישב דכיון דהך עשה היינו לאו הבא מכלל עשה כדפסק הרמב"ם פ"ז מהלכות נזירות דין ג' לבך קרי ליה רש"י אזהרה דאיסור לאו מקרי אלא לענין דאין לוקין הוא דחשיב עשה ע"ש וכה"ג כתב הרא"ם פר' תצא ד"ה מוצא שפתיך וכו' גבי השמר דעשה עשה ע"ש ודע שהרמב"ם שם דין א' כתב דטמא שאכל תרומה טמאה אינה במיתה אלא בלאו והורה מקורו הכ"מ מסוף פרק הנשרפין ע"ש והוא כדברי רש"י דמסכת נדה ומעתה אדרבא יש לתמוה על דברי רש"י דפרק האשה רכה דאיך כ' במיתה ועיין להרב מחנה ראובן בחידושיו ליבמות בדברי רש"י דיבמות דף ץ' ע"א ואכתי יש לגמגם בדברי רש"י דמסכת נדה דכתב וכ"ש לטמא משמ' דמטהור הוא דילפינן לה ואינו אלא לאו

הבא מכלל עשה וזה אינו אלא דמגופה ילפינן דיש בה לאו מדמעטינן מיתה משמע הא איסורא איכא וכמ"ש הכ"מ ודו"ק:

שם א"ל ותקשי לך מתני' וכו' ומעיקרא דמייתי דאמ' ר' הונא וכו' ה"ה דה"ל לאתויי ממתני' אלא דניחא ליה לאתויי מר' הונא גופא וק"ל: שם כאן בחיבורי אדם באדם וכו' משמע דחיבורי אדם באדם לאו דאורייתא ומכאן קש' על התוס' במסכ' ע"ז פרק אין מעמידין דף ל"ז ע"ב ד"ה דיקרב וכו' שאדרבא הביאו ראיה מהכא דהוי דאורייתא שכתבו בס"ד וכן משמע בנזיר פ"ג מינין וכו' ע"ש ועיין להרב מש"ל ז"ל פ"ה מהלכות טומאת מת דין ב' ע"ש:

ולענין פסקה הרמב"ם פסק דהוי דרבנן כשמעתין ומרן כ"מ אחר שהביא סוגיא דשמעתין על דברי רבינו כתב וז"ל אבל ק' דבפ"ב דע"ז אמרו וכו' ולפיכך יש לתמוה על רבינו וכו' ע"ש והוא תמוה שהרי כיון דרבינו פסק בסוגיא דהכא וה' מש"ל כתב דכונתו שהוק' לו דה"ל לרבינו לפ' הסוגיא כפי' ר"י ותירץ מהר"י קורקוס דס"ל דרבא סתר כל מ"ש תחלה וכו' את"ד ולפי דבריו הללו אין מקום למ"ש ה' עצמו לעיל דמה שדחקו לרבינו לומר דרבא סתר כל מה שאמרו תחילה הוא מהכרח הסוגיא דפ"ג מינין וכו' ע"ש שהרי כיון דסוגיא דפ' ג' מינין גופה איכא לפרושה כפי' ר"י וכן נמי לפי דבריו לעיל אין מקום לדבריו הכא שהרי גבי דברי רבא גופיה מי דחקו לרבי' לפרש דסתר כל מה שאמרו תחלה נמצא דדברי הר' ז"ל סתרא"י נינהו ותו דאי כונת מרן ז"ל כדברי ה' אמאי לא הק' כ"א על רבינו ה"ל להק' נמי גם לפי' רש"י ותו עיקר קושית הכ"מ דה"ל לרבינו לפ' כפי' ר"י קשה דאטו מוכרח שרבינו עולה על דעתו פי' ר"י ולולי דברי ה' נראה דכונת הכ"מ משום דסוגיא דפ"ב דע"ז הויא סוגיא בדוכתה דשם עיקר הדין דיקרב בדיקרב ומפיק לה נמי מקראי וא"כ סוגיא בדוכתה עדיפא וה"ל לרבינו לפסוק כמותה ודו"ק נ"ל:

ואגב ראיתי למהרש"א שם בפ"ב דע"ז דל"ז ע"ב ד"ה דיקרב וכו' שהק' לדברי התו' דאמאי לא מוקי לה רבא כדלעיל וכו' ע"ש ולכאורה דקושיא זו ק' ביותר על דברי מהר"י קורקוס דס"ל דקושטא הוא דרבא ס"ל הכי דלאו דאורייתא ע"ש מיהו נראה דעל מהר"י קורקוס ל"ק דאיכא למימר דס"ל כתירוץ התוס' דטעמא דרבא משום דקים ליה דיוסי בן יועזר לא אירי בהכי והילכך אמרינן דממילא נתבטל כל מה שאמרו תחלה משום דממילא הוא דאינו מוכרח אבל על התוס' דמשמע דלעולם דשפיר אירי בהכי אלא משום דסבר לאו דאורייתא ולזה הוק' למהרש"א דא"כ דזהו עיקר הטעם אדרבא מכ"ש דאיכא לאוקמה כדמעיקרא ומיהו לפי מ"ש הר' מש"ל דהכרח רבינו לפי דברי מהר"י קרקוס משום דלשון בוקי סריקי משמ' דהוי לענין דינא ע"ש לפ"ז משמע דעיקר טעם

רבא משום דלענין דינא לאו דאורייתא אבל לעולם דמצי שפיר דאיירי בהכי א"כ מעתה קש' גם על מהר"י קורקוס קושית מהרש"א ולכאורה יש ליישב דטעם רבא דלא אוקי לה כדלעיל משום דר' נחמן אוקי לה בספק טומאה כדמסיק הכי אמר ר' נחמן וכו' ואין לדחות דא"כ מנ"ל לתוס' לומר משום דקסבר לאו דאורייתא אימא לעולם דאורייתא אלא משום דר' נחמן לא קאמר הכי די"ל משום דלשון לא תתלו בוקי סריקי לא משמע הכי משום דר' נחמן לא אמר הכי אלא משמע דה"ק דהדברים מצר עצמן הם בוקי סריקי ולכך לא תתלו דברים כאלה בר' נחמן וא"כ ע"כ משום דלאו דאורייתא או משום דלא איירי בהכי כדמסקו התוס'. גם אין להק' לר' נחמן גופיה תקשי ליה אמאי לא אוקמה כדלעיל ודוחק לומר דלא ידע לאוקמתא דלעיל אלא י"ל דאיכא למימר דר' נחמן לא ניחא ליה נגזרו רבנן אלא מסתמא אוקמוה אדאורייתא ולרבא הוא דתחול קושית מהרש"א משום דסבר לאו דאורייתא משמע דניחא ליה מיהת לומר דגזרו רבנן ודו"ק:

ועוד נראה ליישב ע"פ מ"ש ה' מש"ל ז"ל דאחר שכתב אותו הכרח להרמב"ם לפי דברי מהר"י קורקוס משום דלשון בוקי סריקי משמע לענין דינא כמו שזכרנו לעיל שוב כתב ומ"מ אין זה מספיק שהרי מדרבנן מיהא נ"מ לענין דינא שהרי לרבא וכו' ע"ש אשר מבואר מדבריו דרבא לא ניחא ליה שיתיר יוסי בן יועזר גזרת רבנן שגזרו גבי טומאת שלא בחיבורין וא"כ אף אנו נאמר ליישב קושית מהרש"א דלא אוקמה כדלעיל משום דלא ניחא ליה שיתיר יוסי בן יועזר גזרת רבנן שגזרו גבי טומאת חיבורין ואע"ג דמדברי התוס' שכתבו משום דקסבר לאו דאורייתא משמע אבל מה שהתיר יוסי בן יועזר גזירת רבנן ניחא ליה י"ל דוקא גבי טומאה שלא בחיבורין הוא דניחא ליה אבל טומאת חיבורין כיון דחמירא לכך ס"ל לרבא אין סברא שיתיר יוסי בן יועזר ודו"ק נ"ל. ודע הא דאמרינן התם בפ"ב דע"ז כי אתו לקמיה דר' ינאי א"ל הא מיא וכו' זילו טבולו וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פרק י"ט מה' אבות הטומאה דין א' ד"ה ומ"ש רבינו וכו' ותבין ע"ש: שם טומאה וביאה נמי וכו' ואע"ג דמקראי נפקי"ל וא"כ אימא דגזרת הכתוב הוא י"ל דהכי פריך לא היה לנו לדרוש להחלו למעט מחולל ועומד אלא לדרשא אחריתי דדריש בסמוך כ"כ התוס' דף הסמיך ריש ע"א ד"ה בביתו וכו' והר' מש"ל ז"ל פ"ג מהל' טומאת מת דין ג' הק' דאימא דגזירת הכתוב דכל שהוא משני שמות כגון טומאה וביאה לוקה שתים אף שהוא מחולל ועומד וכל שהוא שם א' כגון טומאה וטומאה והוא מחולל ועומד אינו לוקה אלא א' עכ"ל ונראה כיון דמחולל ועומד מ"ל שם אח' מ"ל שתי שמות דאין סברא לחלק ביניהן אך עיקר דברי התוס' תמוהין אצלי דאיך כתבו דה"ל לדרוש להחלו לדרשא אחריתי דדריש בסמוך שהרי הך דרשא דדריש בסמוך דהיינו מאי דקתני בבריי'

להחלו עד שעה שימות משו' דתרתי שמעת מינה דה"ל לכתוב להחל וכתיב להחלו כדמסיק תלמו' לקמן וכ"ש לר' דאמר במותם עד שימות דלהחלו ע"כ לא אתא אלא מי שמחולל ועומד כדמסיק תלמודא דפריך ולמ"ד כמותם הא כתיב להחלו ומשני להחלו להכי אתא במי שמחולל ועומד וכו' וצ"ע. ומיהו י"ל דע"כ הא דדייקינן לכתוב קרא להחל היינו משום דאיכא לשנויי תרתי ש"מ אבל אי ליכא לשנויי לא דייקינן ותדע דאל"כ א"כ תיקשי ליה גבי קרא במותם דלא דריש ליה אלא לחד דרשה אבל מטמא לנגעם ולזיבתם א"כ לימא קרא במותם אלא ע"כ כיון דליכא לשנויי לא דייקינן ולכך פריך תלמודא שפיר דה"ל לדרוש להחלו לדרשא דבסמוך דוקא דעד שעה שימות ולא נדרוש מינה תרתי כיון דליכא למדרש מכח קרא דטומאה וביאה וכן לרב נמי לא הו"ל לדרוש במותם תרתי ש"מ אלא דרשה מטמא בנגעם וזיבתם לחוד ומלהתלו ע"כ אתא לעד שעה שימות ודו"ק: רש"י ד"ה מקרא מלא דבר הכתוב וכו' וחזר ונכנס באהל וכו' עכ"ל פי' בעוד שהוא נוגע במת כמו טומאה וטומאה דהיינו נגיעה ונגיעה דמיירי נמי בעוד שהוא נוגע במת כפי' רש"י בדבור שאח"ז דאילו פי' מן המת וחזר ונטמא חייב שתים אפילו טומאה וטומאה אלא החילוק משו' דזו טומאה וביאה וזו נגיעה ונגיעה ואידי ואידי בעוד שהוא נוגע ונקט וחזר ונכנס באהל לפי הס"ד אבל לפי המסקנא מיירי בהדי הדדי והחילוק הוא משום דזה משכחת לה בהרי הדדי וזה לא משכחת לה בהדי הדדי וה"ה נמי דבטומאה וביאה נמי היכא דבזה אח"ז כגון דנגע ואח"כ האהיל ועדיין נוגע פטור משום דמחולל ועומד וכן נמי מ"ש בד"ה טומאה וביאה וכו' קודם שנאהל וכו' פי' ועדין נוגע במת וכו' מ"ש עוד וא"נ וכו' וכי הדר נגע וכו' פי' ועדיין נוגע במת וכן בד"ה כאן בבית וכו' והדר נכנס באהל וכו' פי' ועדיין נוגע במת והתוס' כתבו על פי' רש"י וקשה להבין והיינו מפני שסוברים דרש"י מיירי כשאינו נוגע עדיין במת ומיהו רש"י ד"ה אבל טומאה וטומאה וכו' כתב בהדיא בעוד שהוא נוגע במת ועיין ללח"מ ז"ל פ"ה מהלכו' נזירות דין י"ו ולהר' מש"ל ז"ל פר' ג' מהלכות טומאת מת דין ג' ודו"ק:

תוס' ד"ה אייתי ביה וכו' בספרים כתוב ח"ל לא יחלל וזה אינו דהא וכו' דלהחלו אתא להאי דרשה וכו' כצ"ל:

ד"ה א"ל ר' יוסף וכו' אין כאן מחולל ועומד דתוס' יש בו אף בו ביום דבשעה שחזר ונגע במת הנוגע בו יטמא ז' ימים כדדרשינן וכו' ודיקרב בדיקרב מסאב אבל קודם שנגע הנוגע בו לא יטמא כ"א טומאת ערב עכ"ל כצ"ל ומ"ש אף בו ביום נ"ל לא מבעיא אם עד למחר הוא נוגע במת דאיכא הוספת טומאה לגבי עצמו שהרי קודם שנגע לא היה מונה אלא ששה ימים אחרים אבל עכשיו שנגע במת צריך למנות ז' ימים מחדש אלא אפילו

בו ביום נגע דלגבי עצמו ליכא תוספת דלעולם צריך למנות ז' ימים אחרי מ"מ איכא תוספת לגבי הנוגע בו ולכך חייב שתים לפי שהוסיף טומאה על טומאתו לגבי הנוגע אבל קודם שפי' שעדיין מחובר במת אם נגע במת אחר פטור שהרי הוא כמו שהיה קודם ולא הוסיף כלל טומאה על טומאתו אבל לפירש"י אינו כן אלא החילוק הוא משום כשהוא מחובר חשיבא חדא טומאה אריכתא הואיל ולא נסתלק מטומאה ראשונה אבל כשפיר' ונסתלק מטומאה ראשונה חשיבא לנגיעה שניה טומאה אחריתי וק"ל:

ד"ה וטומאה בחיבורין דאורייתא כלומר הרי בעלמא אדם הנוגע במת יהיה הנוגע בו טמא וכו' עכ"ל כצ"ל דלפירש"י פרכת תלמודא קאי אטומאה בחיבורין דשמעתין דאמאי אינו חייב אלא א' דאמרת חשיבא חדא טומאה אריכתא מדאורייתא משוב דמחובר במת ראשון דאינו כן אלא דמדאורייתא חשיבא טומאה אחריתי ואע"ג דמחובר דהחיבור במת אינו מועיל מן התורה להחשיבו לנגיעה שנייה חדא טומאה וה"ל חומרא לזה וקולא לזה דהא כדאיתיה והא כדאיתיה דהיינו לגבי הושיטו לו מת אחר חייב שתים כיון דנגע במת דהוי טומאה אחריתי וממילא דגבי נזיר ועושה פסח קולא דהא כיון דלא נגע במת ממש אלא באדם הנוגע במת וכיון דלא חשיב חיבור ממילא אין כאן טומאה ומשני כאן בחיבורי אדם וכו ואינו ר"ל דמחדית ליה האוקמתא דהא פשיטא הוא דבהכי איירי אלא ר"ל מי דמי וכו' ובפירש"י כ"ז בהדיא אבל לפי' התוס' פרכת תלמודא קאי אטומאת חיבורי אדם באדם דבעלמא ופריך למאי דמשוי כאן שלא בחיבורין דמשמע דמשום הוספת טומאה כמ"ש בדבור שלפני זה אלמא דס"ל דטומאת חיבורין אדם באדם טמא ז' מדאורייתא ומשני דבטומאת אדם באדם גופיה איכא חילוק בין שני שנגע לשלישי שנגע כמ"ש בדבור שאח"ז וטעמא דמילתא משום דשלישי שנגע איכא הפסק אדם שאינו נוגע במת בנתיים וזהו קרי ליה אדם באדם אבל שני הנוגע קרי ליה אדם במת לפי דאיכא הפסק אדם הנוגע במת ולכך חשיב השני שנגע נמי מחובר עם המת ודו"ק:

ד"ה בחיבורי אדם וכו' שהשלישי הנוגע בנוגע בנוגע במת וכו' כצ"ל: בא"ד ולפי' ר"י נראה דאורייתא בחיבורין היינו נגע בנוגע במת ושלא בחיבורין היינו הג' הנוגע בנוגע בנוגע במת אבל רש"י פי' וכו' כצ"ל ועיין להרב מש"ל ז"ל פ"ה מהל' טומאת מת דין ב' ועיין במקובלת דמשמע דלית לה גי' זו בדברי התו' אלא ס"ל דאף לפי' ר"י נמי ס"ל כפירש"י התם דמיירי אתר שפי' והכרח כן משום דהתם התיר יוסי בן יועזר ואיך ר' ינאי חלק עליו ע"ש ואינו מוכרח דאיכא למימר דר' ינאי מפרש ליוסי בן יועזר בספק טומאה כר' נחמן התם ודו"ק:

ד"ה מ"ש וכו' ואין כאן תוספת ועומד קרינן ביה טומאה וביאה נמי הא מטמא וקאי וכו' כצ"ל:

דף מג.

גמ' אלא אמר רבא הכניס חוטמו וכו' כצ"ל בין בגמ' בין ברש"י בין בתוס' נ"ל: שם גמ' כגון דעייל כשהוא גוסס וכו' אף ע"ג דהתראת ספק היא שמא לא ימות נ"ל דס"ל שמה התראה א"נ כיון דרוב גוססין למיתה לא הוי התראת ס' ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא קאמר כשהוא חולה עכ"ל המקובצת ע"ש: שם גמ' מבעי ליה לכד"ר וכו' אבל מטמא לנגעם ולזיבתם וכו' משמע משום דכתיב במותם הוא ddרשנן הכי וכן משמע נמי ממאי דפריך ולמ"ד במותם הא מ"ל להאי סברא אלמא דבעינן קרא יתירה לנגעם ולזיכתם וכן משני נמי א"כ לימא קרא במות ש"מ תרתי אלמא אי לאו קרא יתירא לא הוה ידעינן דמטמא בנגעם וזיבתם וכן משמע נמי לקמן דמ"ח ע"א דקאמר אין לי אלא נזיר כ"ג מנין ויליף ג"ש אמו אמו מנזיר ע"ש אלמא דאי לאו ג"ש לא הוה ידעינן דמטמא לנגעם ולזיבתם גבי כ"ג וכן נמי התם בעבר הדף פריך ולר"ע ג"ש דרבי מנ"ל וכ"כ נמי התוס' להדיא לקמן ד"ה ולאמו וכו' דבמותם יתירא דרשינן אבל מטמא לנגעם ולזיבתם ע"ש ומכאן ק"ל על ה' כ"מ ז"ל פט"ז מה' טומאת אוכלין דין ט' שעל מ"ש רבינו וז"ל ושאף כהנים ונזירים מותרין להתטמא בשאר טומאות חוץ מטומאת מת עכ"ל וכתב וז"ל וזה פשוט שלא הוזהרו בתורה אלא מטומאת מת עכ"ל משמע דרבי' מסברא הוציא דין זה מפני שלא כתוב בתורה אלא טומאת מת והוא תימא שהרי ברייתא ערוכה היא אשמעינן דין זה והוצרך ללמוד מקרא יתירא דבמותם וצ"ע. ואי קשיא ס"ס אמאי הוצרך ללמוד מקרא יתירא ואמאי לא למדוה מפני שלא הוזהרו בתורה אלא מטומאת מת וכמ"ש הכ"מ ז"ל וקרא יתירא ל"ל כבר תירצו התוס' לקמן דמ"ח ע"א ד"ה ולאמו וכו' דעיקר קרא לנגעים אצטריך דס"ד דמצורע חשוב כמת ולזיבתם נקט אגב נגעים ע"ש: והנה התוס' הכא ד"ה במותם וכו' כתבו וז"ל ואפילו באחריני אינו מוזהר וכו' ונראה דחסרון יש בדבריהם וכצ"ל ותימא אפילו באחריני אינו מוזהר וכו' וכונתם דמקשו ל"ל קרא פשיטא דאפילו באחריני אינו מוזהר וע"ז כתבו אבל בת"כ איתא במותם וכו' כצ"ל וכ"ה במקובצת וכבר תירצו קושיא זו התוס' לקמן כמו שזכרנו ואין להק' לפי תירוצם אכתי כיון דע"כ הוה ס"ד דלאחריני נמי אסור ליטמא למצורע משום דחשוב כמת אימא דוקא גבי אביו. ואמו הוא דגלי קרא במותם דמטמא לנגעים אבל גבי אחריני אין ה"נ אינו מטמא משום דמצורע חשוב כמת די"ל דודאי דבמותם גלי לן דמצורע לא חשיב

מת לענין טומאת מת וא"כ לא שנא אביו לא שנא אחריני מיהו מ"ש משם הת"כ אבל יושב בהספד ובשורה צריך טעם דמהיכא תיתי לאסור דמה טומאה שייך ותו ק' אפילו באחריני מותר ונראה דלא תימא אגב צעריה חיישינן דילמא נוגע במת דבאחריני לא חיישינן אבל גבי קרובו חיישינן ומה"ט אסרינן גבי כ"ג פ"ב דסנהדרין די"ט ע"א ע"ש וכן פסק הרמב"ם פ"ה מה' כלי מקדש דין ה' ולפ"ז צ"ל דנקט בשורה אגב שהרי השורה אחר קבור המת היא ומהיכא תיתי אסור אלא עיקר אצטריך להספד משום דעדיין המת שם וכן גבי כ"ג נמי מותר לעמוד בשורה כדפסק רבינו פ"ה מהלכות כלי מקדש דין ה' ע"ש. והנה משמע דאליבא דר' דדריש דמטמא לנגעם ולזיבתם אבל אינו יושב בהספד כיון דאיכא חשש שמא יגע במת דומיא דכ"ג ותו כיון דאיכא ג"ש דאמו אמו דילפינן כ"ג מנזיר לענין דמטמא לנגעם ולזיבתם כדאמרינן לקמן דמ"ח א"כ ה"ה נמי דילפינן נזיר מכ"ג דאינו יושב בהספד דאין ג"ש למחצה והרמב"ם לא הביא דין זה ולא ידעתי למה ואפשר כיון דכבר ידוע דכ"ג ונזיר שוין הם לענין טומאה לכך לא הוצרך לבאר ודו"ק:

שם גמ' ולמ"ד במותם הא מ"ל וכו' ש"מ תרתי וכו' קושיא זו ותירוץ זה וכן מאי דפריך נמי ולמ"ד מלהחלו הא מ"ל וכו' ש"מ תרתי וכו' קאי נמי גם לר' יוחנן דאמר משמעות דורשין איכא בינייהו ודו"ק:

שם גמ' לענין טמויי וכו' לענין אתחולי הא אתחיל וכו' אף ע"ג דלענין טומאה חשיב חי מ"מ הוי חלל משום דאסור ליכנס בעודו גוסס שמא יטמא וכיון דעבר אאיסור נתחלל כ"ה מבואר בה' המאירי ע"ש וק"ק דמאי פריך לעיל ולמ"ד מלהחלו הכתיב במותם ואמאי לא משני נמי לענין טמויי הוא דלא אבל לענין אחולי וכו' כדמשני הכא וכ"ת דא"כ אמאי דריש מלהחלו טפי מבמותם י"ל דבמותם לחוד הוה משמע דה"ק קרא במותם לא יטמא אבל קודם מיתה דהיינו גוסס מותר לגמרי וליכא ביה שום איסור אבל לבתר דכתיב להחלו דקאי בלא יחלל א"כ קרא דבמותם נמי ה"ק לענין טומאה הוא דלא אבל אחולי מתחיל וי"ל דאין ה"נ אלא משום דאכתי לא אסיק אדעתיה חילוק זה וק"ל:

שם גמרא א"כ לימא קרא במות מאי במותם ש"מ תרתי וכו' ומאן דדריש מלהחלו במות במותם לא דריש וכה"ג אמרינן בפ"ב דקידושין דמ"ג ע"א דקאמר ואידך מהוא ההוא ואידך הוא ההוא לא דריש ע"ש. מיהו קשה דלמאן דדריש מלהחלו מסיק א"כ לימא קרא להחל א"כ תיקשי ליה נמי לימא קרא במות וי"ל דהיכא דאיכא לשנויי משנינן וכן נמי למ"ד דדריש במותם תרתי לא דריש מלהחלו אלא חדא ואמאי לא תיקשי ליה לימא קרא להחל אלא משום דליכא למדרש מידי מיהו ק' למאן דדריש להחלו תרתי ובמותם חדא אמאי לא דריש אפכא ומאי אולמיה ליה האי מהאי וכן נמי למאן דדריש במותם

תרתי ולהחלו חדא אמאי לא דריש אפכא ומאי אולמיה האי טפי מהאי ואפשר דבסברא זו פליגי למאן דדריש להחלו תרתי משום דהיכא דאיכא למדרש לחומרא דרשינן ולכך דריש להחלו תרתי לחייב על הגוסס ולמאן דדריש להחלו חדא משום דדחיקא ליה לאוקי קרא כאילו סמכיה להחלו כמ"ש התוס' ד"ה ולמ"ד וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה צירף גופו לאו דוקא אלא איידי דאמ' צירף ידו וכו' עכ"ל אינו מובן אדרבא צירף גופו ניחא כלומר היו ידיו צרופות לגופו כמ"ש התוס' ד"ה צירף וכו' אבל צירף ידו דהיינו שהכניס ידיו תחלה אינו מיושב לשון צירוף ומלישנא דתוס' ד"ה אלא אמר ר' אלעזר וכו' משמע דר"ל דצירף ידו עם הבית והוא דחוק דההיא הכנסה היא ולא מקרי צירף ונראה להגיה בדברי רש"י להפך וכצ"ל צירף ידו לאו דוקא אלא איידי דקאמר צירף גופו וכו' וק"ל ועוד נראה דגבי ידו שייך לשון צרוף כיון דנשאר גופו חוץ מהבית חשיב הכנסת היד תחלה לבית צרוף עם הבית אבל גבי גופו דהכניס כל גופו לא שייך צירוף אלא הכנסה מיקרי וזהו שהתוספו' גבי ידו כתבו דצירף ידו לבית אבל גבי גופו לא כתבו צירף גופו לבית אלא כתבו כלומר צירף ידיו לגופו אבל רש"י לא ניחא ליה בהכי ולכך כתב איידי דקא' צירף ידו וכו' ודו"ק נ"ל:

ד"ה ור"ל אמר גוסס א"ב וכו' דכיון שהוא גוסס סופו להיות חלל וכו' דרוב גוססין וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא דריש הכי מבמותם ונימא דאפי' שהוא גוסס קאמר קרא דכיון שהוא גוסס סופו ימות וי"ל דלשון להחלו משמע מותר ולכך נימא דקרא על שם סופו קאמר אבל במותם משמע לשון הווה כשהוא מת ממש ודו"ק:

ד"ה מתיבי אדם הכי הויא רישא דבריי' בהעור והרוטב עכ"ל חיפשתי שם בפ' העור והרוטב ולא מצאתיה אלא רישא דמתני' פ"ק דא דאהלות משנה ו' ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה ולמ"ד וכו' בס"ד:

תוס' ד"ה בבית וכו' כמלא טומאה דמי וכו' עכ"ל הכי מוכח מהכתוב שטימא הנכנס לאהל המת אע"פ דאינו מאהיל על המת ולא נגע במת וע"כ דגזירת הכתוב היא דחשיב כל אויר הבית כאילו מלא טומאה ומש"ה נטמא וכן ראיתי להרב מש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מת ד"ה ודע שראיתי לרבינו פ"ה מה' נזירות וכו' שכתב בתוך דבריו ז"ל אבל בנכנס לאהל המת דאינו מאהיל על המת אלא דגזירת הכתוב היא דחשיב כל אויר הבית כאילו הוא מלא טומאה ומש"ה נטמא וכו' עכ"ל ע"ש:

ד"ה צירף וכו' ואומר הר"ם אף ע"ג וכו' עכ"ל כונתם להק' על צירוף ידיו אלא עד שפירשו מהו צירוף ידיו ומהו צירוף גופו אח"כ חזרו להק' על צירוף ידיו ור"ל דמשמע דהיכא דהכניס ידיו תחלה לאהל המת נטמאו ידיו מדאורייתא ואלו הכניס ידיו לבית

המנוגע אמרינן בפרק השוחט דאינם טמאים אלא מדרבנן ואע"ג דמצורע מטמא באהל מדאורייתא כמו מת ולזה כתבו דמ"מ מצורע אינו חמור כ"כ כמו מילי טומאה דמת דה"נ אשכחן דאף ע"ג דהנכנס שם טמא אפילו לא נגע כמו הנכנס לאהל המת אפ"ה יש חילוק ביניהן לענין אם יש שם מחיצה וכו' אלא ע"כ דמצורע קלישא טומאתיה ולא אמרינן ביה כמאן דמליא טומאה דמי ואפשר דקבלה היתה בידם ודו"ק:

ודע שראיתי לה' מש"ל פי"ו מה' טומאת צרעת דין ו' ד"ה טהור וכו' שהק' וז"ל אך ק"ל מהא דכתיב כל הבא אל האהל וכו' והניח בקושיא ע"ש והיא קושית התוס' הכא וראיתי להר"מ בפי' המשנה פי"ב דאהלות משנה ח' שכתב משם הספרי וז"ל ולשון ספרי כל הבא אל האהל זה שבא מקצתו וכל אשר באהל זה שבא כולו עכ"ל משמע מקרא יתירא דריש אפילו מקצתו וכו' ומעתה ל"ק קושית התוס' דשאני גבי מת דגלי קרא ואין לומר דילמא כוונת הספרי דקא' מקצתו היינו רובו כלפי מאי דנקט זה שבא כולו שהרי קי"ל רובו ככולו ול"ל קרא א"ו דאצט' קרא אפילו הכניס ידו וא"כ יש לתמוה על התוס' גם על ה' מש"ל שנעלם ממנו גם דברי הספרי הלז אמנם אחר העיון נראה שקושית הר' מש"ל במקומה עומדת ולאו היינו קושית התוס' הכא אלא משו' דמש' ליה דרבינו פ"ק דטומאת מת דכתב אפילו הכניס ידו וכו' לאו היינו מטעם נגיעה אלא מטעם דחשיב ביאה דהכי משמע תחילת לשונו דכתב הבא כולו וכו' או הבא מקצתו וכו' ואח"כ כתב אפילו הכניס ידו מש' דכולהו מטעם ביאה נינהו ותדע דאי ס"ל לה' דהכניס ידו דכתב רבינו מטעם נגיעה וכונת קושיתו היא אמאי לא אמרינן נמי גבי מצורע דאפילו הכניס ידו טמא מטעם נגיעה וכמו קושית התוס' הכא א"כ איך כתב וז"ל וכן מה שהזהיר הכתוב בכ"ג על כל נפשות מת לא יבא וגבי נזיר נמי דכתיב על נפש מת לא יבא מוכח פ"ג מינין עלה מ"ג דלא חשיב ביאה אם הכניס אחד מאבריו. אך ק"ל מהא דכתיב כל הבא אל האהל וכו' עכ"ל דמשמע דרוצה להקשות על הך דכ"ג ונזיר מהך דפסק רבי' פ"ק מהל' טומאת מת ומאי קושיא שהרי אדרבא הך דכ"ג ונזיר אין ה"נ דאם הכניס ידו טמא מטעם נגיעה כדמוכח הכא ומטעם דמליא טומאה דמי כמ"ש התוס' וא"כ הוי כמו פסק דבינו דפ"ק מה' טומאת מת ולא ה"ל להק' אלא דוקא גבי מצורע דאמאי לא אמרינן דמכניס ידו טמא משום נגיעה ותו איך כללם ה' עם דין המצורע שכתב וכן גבי כ"נ ונזיר וכו' דמשמע דשפיר הוו כמו דין המצורע שהרי אדרבא אינם שוין לדין המצורע ואדרבא לא הוה צריך כלל להקש' מהך דכתיב כל הבא אל האהל דפסק רבינו פ"ה מהל' טומאת מת אלא בפשיטות ה"ל להקשות מהך דכ"ג ונזיר גופייהו דמוכח מהכא דאם הכניס ידו טמא משום נגיעה דמאי שנא ממצורע דלא הוי טמא עד שיכנוס רובו וכמו

שהקש' התוס' הכא א"ו דזה לא ק"ל כלל משום דמצורע קלישא טומאתיה ולא אמרינן כמאן דמליא דמי וכמו שתיר' התוס' אלא עיקר קושייתו לדברי רבינו רמש דמשמע דס"ל דמכניס ידו חשיב ביאה ואלו גבי מצורע וכ"ג ונזיר וטמא שנכנס למקדש משמע דלא חשיב ביאה ונ"מ לענין התראה דבלשון לא יטמא מתרינן ולא בלשון לא יבא והשתא נהי דמהך דספרי משמע דקרא יתירא קדריש אפילו מקצתו מ"מ ע"כ מטעם נגיעה ולא חשיבי ביאה שהרי כיון דמוכח הכא דלא חשיב ביאה אבל לרבינו דמשמע דחשיב ביאה הוא דק"ל לה' ז"ל. והנה לפי סברת ה' דרבינו חשיב לה ביאה יש לתמוה לפ"ז על דברי מרן ז"ל פ"ה מה' טומאת מת שהראה מקום ועל דברי רבינו דכתב ואפילו מכניס ידו מסוגיא דהכא שכתב וז"ל בפ"ג מינין עלה מ"ג ואיתיה בת"כ עכ"ל דאיך הביא סוגיא זו על דברי רבינו שהרי רבינו ס"ל דחשיב ביאה וסוגיא. דהכא אדרבא מוכח דלא חשיב ביאה ואדרבה מהכא קשה על דברי רבינו וכמו שהקש' הר' מש"ל ז"ל והתימא על הרב מש"ל שלא הרגיש בדברי מרן הללו וצ"ע:

מיהו לילי דברי ה' ז"ל היה נראה דמשמע ליה להכ"מ ז"ל דרבינו פ"ק דטומאת מת דין י"א דכתב ואפילו הכניס ידו וכו' הכונה מטעם נגיעה ולא קאי אביאה דנקט לעיל דלא נחית רבינו אלא דאיכא טומאה ואהכי מייתי הכ"מ סוגיא דפ"ג מינין לענין דאיכא טומאה והא דלא ביאר רבינו בהדיא דהוי נגיעה כיון דאיכא נפקותא לענין התראת נזיר או כ"ג שהכניס ידו דסמך אמ"ש פ"ה מה' נזירות סוף דין י"ח ע"ש ודוק:

ואכתי נשאר לנו קושיא על דברי התוס' הכא שלא הביאו דברי הספרי דמשמע משום דגלי קרא גבי מת שוב אחר זמן יש מי שהראני דברי ספרי במקומו והכי איתא וז"ל כל הבא אל האהל זה הבא מקצתו וכל אשר באהל זה הבא כולו הא עד שלא יאמר יש לי בדין ומה מקצתו טמא כולו לא כ"ש אמרת אין מזהירין מן הדין עכ"ל הרי משמע דדרשת הספרי דדריש אפילו מקצתו לאו מייתורא אלא ממשמעותא דאל"כ מאי פריך עד שלא יאמר וכו' והוצרך לומר אין מזהירין מן הדין שהרי לא ידעי' מקצתו אלא לבתר דכתיבי תרי קראי יתירי והר"מ במשנה פי"ב דאהלות לא נחית אלא לעניין דאיכא טומאה במקצתו ולכך לא הוצרך להביא אלא תחלת דברי הספרי והשתא ניחא דברי התוס' ועיין לה' ספרי רבי רב פ' חוקת דף קל"ב ע"ב שכת' משם מהר"א נחום דקבלה היתה בידם גם כתב דגלי קרא גבי מת משום דכתיב תיבת כל וכו' ונראה שלא ראו לדברי התוס' הכא ודו"ק ועיין לחידושינו לעיל דף ל"ז ע"ב בגמ' גבי אלא הא דתניא וכו' בד"ת עוד ק"ל בין לטעם ה"ע וכו' מה שהקשינו מזה הספרי לדעת מהרש"א ז"ל ע"ש:

ד"ה כגון שנכנס בשידה וכו' וצ"ל דהוא מסייע וכו' עכ"ל וה"ה דה"מ לומר תלמודא דהוא עצמו פרט המעזיבה אלא שיטפא דלישנא דלעיל פ"ג דף י"ז ע"ב נקטו ע"ש ועיין בתוס' שם ד"ה ובא חבירו וכו' והנה מה שהוצרכו התוס' לזה משום דהוקש' להו דהא בעינן לאו שיש בו מעשה ועיין לכ"מ ז"ל פ"ג מהלכות אבל דין ו' ד"ה ויש לדקדק וכו' ועיין להרב לימודי ה' נר"ו לימוד קפ"ב דף פ"ח ע"א:

ד"ה מהכא משמע דכהן אסור ליטמא לאחרים אף כשהוא מטמא כבר וכן נמי אסור ליכנס לבית הקברות אפילו לקבור קרובו וכו' אחר שיפרוש ממתו ילך על שאר מתים ומאהיל עליהם וכו' עכ"ל כצ"ל נ"ל ור"ל מדקאמר יכול יהיה חייב ת"ל וכו' משמע חיובא הוא דליכא אבל איסורא מיהא איכא. וראיתי להרב המאירי ז"ל שהביא ראיה דאיסורא מיהא איכא וז"ל שהרי אמרו לה יטמא ולא לאחרים עמה ר"ל אף בעודו נוגע בקרוביו עכ"ל ונראה דתוס' לא ניחא להו בראיה זו דאיכא למדתי דמיירי אחר שפי' מן המת ולעבור בלאו ועשה וכן פירשה הר' ק"א שם בת"כ דף ר"ט ע"ב ע"ש ויש לסייעו מתוס' הכא ודו"ק:

וכתבו עוד וכן נמי אסור ליכנס לב"ה וכו' ר"ל ואפילו אם הוא מותר וליכא אפילו איסורא מ"מ אסור ליכנס לבית הקברות שהרי כיון דאף לדברי רבה מודה דאם פיר' אסור א"כ אפילו לקבור קרובו ועדיין מחובר עמו אסור ליכנס משום דע"כ צריך שיפרוש ממתו וילך על שאר מתים ומאהיל עליהם ועיין למקובצת לקמן דף מ"ד ע"א ד"ה ופוסקין וכו' ועיין לה' א"מ ז"ל והא דכתבו ומאהיל עליהם מדלא כתבו בפשיטות נוגע בהם משמע משו' דס"ל דבית הקברות לא חשיב נוגע ממש וכ"ה דעת המקובצת לעיל אבל מדברי התוס' פ"ז דנדה דנ"ז ע"א ד"ה ודילמא וכו' משמע דס"ל דחשיב נוגע ממש כמ"ש מהרש"א שם כמ"ש בחידושי לעיל דמ"ב ע"ב בגמר' ע"ש מיהו קש' מהא דקי"ל קברי גויים אין מטמאין באהל כדפסק רבינו פ"ג מה' אבל סוף דין ג' ע"ש וכעת צ"ע בזה לעת הפנאי:

בא"ד לשון ר"י עכ"ל הס"ד ומ"ש אח"כ שהנזיר וכו' עד סוף הלשון אין מקומו כאן אלא לעיל בדבור שלפני זה אחר סיום לשונם שם הוא מקומו ודו"ק נ"ל:

ד"ה א"כ נימא קרא וכו' והתם בפרק האשה וכו' ופליגי ביה תנאי התם עכ"ל לא ידעתי לאיזה ענין הביאו הך דפרק האשה ואפשר דכונתם לחזק פירושם שכתבו מגוייד מלא פצעים ופגמים דלא תימא דאפי' מי שנחתך ראשי נמי קרוי מגוייד וקתני דאינו מטמא כל עוד שמפרכס ולזה הביאו הך דפ' האשה דמדייק טמוי לא מטמא הא מחיי לא חיי ואי נחתך ראשו לא הוה צריך דיוקא וכן נמי לא ה"מ פליגי תנאי דודאי לא חיי ולפ"ז

לעולם נחתך ראשו מטמא אע"פ שעדיין מפרכס וכך פסק רבינו פ"ק מהלכות טומאת מת דין ט"ו ע"ש ועיין עוד מה שאכתוב בתוס' ד"ה ומהכא שמעינן וכו' ודו"ק: ד"ה ולמ"ד וכו' עד שימות ומשני מ"מ נדרוש וכו' כצ"ל ר"ל אע"ג דקרא לא כתיב ולא יחלל אלא לא יטמא מ"מ נדרוש כאילו כתיב לא יטמא ולא יחלל כיון דסמכיה להחלו ולפ"ז ע"כ דאין פיר' להחלו כיון דסופו להיות חלל כדמשמע ליה מעיקרא כפירש"י דא"כ הוה משמע דלא יטמא איירי בגוסס שסופו להיות חלל אלא כיון דבאלו כתיב לא יטמא ולא יחלל מסתמא שדי לא יטמא אמת ממש ולא יחלל אגוסס וק"ל:

בא"ד וה"מ לשנויי דהך ברייתא כרבי עכ"ל כצ"ל לשון ברייתא דנקטו ונקטו לה נמי בדבור שלפני זה אינו מדוקדק דמשנה היא פ"ק דמסכת אהלות משנה ו' ואפשר משום דמשניות דטהרות וכן דזרעים חשיבי כמו ברייתות משום דאין עליהם גמ' וכה"ג כתב רש"י פ"ק דסוכה דף י"ד ע"א ד"ה משום הכי וכו' לענין שאו' הש"ס גופה כמון שאו' במימרות אמוראים ע"ש: ד"ה ומהכא שמעינן וכו' כהן מוזהר על גוסס עכ"ל וכ"ה דעת התוס' לעיל פ"ק דף ד' ע"ב ד"ה דילמא וכו' וראיתי להמקובצת לעיל פ"ק שכתב משם הרא"ש לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם דגוסס בידי ארם מותר את"ד ע"ש וק"ל דא"כ מאי פריך הכא לר"ל מברייתא דקתני אפילו גוסס דילמא דמיירי בידי אדם דומיא דמגוייד דמיירי בידי אדם ותו דע"כ אדרבא מוכח דבידי אדם גרע מבידי שמים מדקתני אינו מטמא משמע דלא חיי כדדייק תלמודא בפרק בתרא דיבמות דף ק"ך ע"ב גבי מגוייד וכתבו התוס' שם ד"ה למימרא וכו' דע"כ צ"ל דמיירי בגוסס בידי אדם דאי בידי שמים הא מיעוט גוססין חיין וא"כ לדברי המקובצת לא ידעתי מה יענה לקושית התוס' התם וצ"ע ואפשר דלזה היתה כונת התוס' בדבור שלפני זה שכתבו והתם בפרק האשה דייק דמגוייד לא חיי וכו' משו' דהוק לו מאי פריך לר"ל דילמא תרי גווני גוסס והך ברייתא מיירי בגוסס בידי אדם דחיי ולכך קתני דאינו מטמא ולזה כתבו דע"כ מוכח מהברייתא דלא חיי כדדייק תלמודא התם ודברי המקובצת צ"ע וכבר כתבנו בדברי התוספות דלעיל לפ' דבריהם בע"א וזה נכון יותר נ"ל:

דף מג:

רש"י ד"ה אמר ר' חסדא אף ע"פ שהראש בצד הגוף וכו' עכ"ל ר"ל לא מבעיא אם נאבד הראש לגמרי אלא אפילו מונח בצד הגוף ומשום דהכי משמ' לישנא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר וק"ל:

ד"ה ואינו מטמא לאברים וכו' שאין בין אבר מן המת לאבר מן החי אלא בשר הפורש עכ"ל וז"ל הרמב"ם פ"ב מהלכות טומאת מת דין ו' מה בין אבר מן החי לאבר מן המת אבר מן החי בשר הפורש ממנו ועצם הפורש ממנו טהורין ואבר מן המת בשר הפורש ממנו ועצם הפורש ממנו כמפורשי' מן המת השלם ומטמאין בשיעורן עכ"ל:

ד"ה אבל מחזיר וכו' ה"נ וכו' נראה דבא לאפוקי הגי' שהיא קמן לאו למימרא וכו' דהאי לישנא משמע שלא נשאר הכי במסקנא וקושטא הוא דנשאר במסקנא וק"ל:

בא"ד כלומר דבשעה שנגע בה ברישא וכו' עכ"ל משום דלשון דאלו מחסר פורתא משמע דלאחר שנטמא נחסר אבל בשעה שנטמא היה שלם וא"כ מאי פריך ולזה כתב כלומר בשעה שנגע ברישא ומשום דברייתא סתמא קתני אבל מחזיר וכו' משמע אפי' אותו האבר או העצם שנחסר היה חסר בשעה שנטמא וק"ל: ד"ה כזית נצל וכו' ליחה היוצאה מן המת וכו' עכ"ל וכ"כ נמי התוס' לקמן פרק כ"ג דף ן' ע"א אמרינן איזהו נצל בשר המת שקרש ומוהל שהרתיח ע"ש והתוספ' ורש"י הכא לא חשו לומר שהרתיח משו' דלא בעינן שהרתיח אלא היכא דמספק' לן אם ליחה זו מן המת או לא כמ"ש התוס' לקמן פרק כ"ג ד"ה אמר ר' ירמיה וכו' אבל הכא מיירי בידעינן שהוא מן המת ואין צריך שהרתיח ודוק ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ב מה' טומאת מת דין א' ד"ה גרסי' בפ"ז דנזיר וכו':

בא"ד מפי' ר' אליקים וכו' עכ"ל נראה דקאי אמאי דכתב דנצל לשון הפרשה ודו"ק:

בא"ד ומפרש נמי לקמן בשר המת שקרש וכו' כצ"ל ור"ל בשר המת שנימוח ואחר כך קרש וכן פירש"י לקמן דף ן' ע"א והתוס' הכא לא נקטו לה משום כיון דאיירי בידעינן שהוא מן המת אפי' לא קרש נמי מטמא כדאיתא לקמן פרק כ"ג וא"כ היינו בשר שנימוח היינו ליחה היוצאה מן המת אבל רש"י לא חש לזה וגבי ליחה לא נקט שהרתיח וגבי בשר נקט קרש ודו"ק: תוס' ד"ה א"ל וכו' וצ"ע מה ר"ל עכ"ל ר"ל מאי פריך אלא מעתה וכו' דודאי דאין ה"נ דלא ליטמא ליה ואי אסיק אדעתיה דחשיב מת מצוה א"כ שאני התם דהוי מת מצוה כדמסיק ותו מדפריך בתר הכי והאי מת מצוה הוא וכו' משמע דס"ד דלא הוי מת מצוה וק"ל:

ד"ה והא מת מצוה וכו' אם יש שם ישראל שיכול ליטפל וכו' עכ"ל איכא למידק האי ישראל ה"ד אי דחושש ורוצה ליטפל א"כ מאי מקשו מהך דפר' האשה רבה אלמא כהן ומת לפניו ויש שם ישראל ואינו חושש ליטפל חשיב מת מצוה שהרי שאני התם כיון דישראל אינו חושש ולכך חשיב מת מצוה ותו אי מיירי בישראל חושש ליטפל אמאי לא הביאו ראיה בפשיטות דע"כ דאין הכהן חייב ליטמא דמי גרע מישראל דאינו חייב ליטפל על אביו היכא דישראל אחר חושש ליטפל וכי מפני שהוא כהן יתחייב וליכא

למימר דהוצרכו התוס' להביא ראיה מהך דפרק כ"ג משום דאיכא מ"ד פ"ק דסוטה דף ג' ע"א דלה יטמא רשות ואע"ג דקרא מיירי באחותו ע"כ ה"ה נמי שאר קרובים דהוי רשות כמ"ש הרא"ם פ' אמור ד"ה לה יטמא וכו' ע"ש דא"כ היכי כתבו דלא יטמא כהן דודאי למ"ד רשות מותר ליטמא אף דאיכא ישראל כיון דרשות הוא ודוקא למ"ד מצוה הוא דשייך לומר דאסור ליטמא היכא דאיכא ישראל דאז ליכא ראיה הא אלא ע"כ דמיירי בישראל אינו חושש והא דהביאו ראיה מפרק כ"ג דיטמא נזיר ולא כהן משום דמשמע להו דמתניתין סתמא קתני דאפילו הך דנזיר אינו חושש מ"מ מטמאין אותו בע"כ ולכך שפיר הביאו דאיה א"כ ק' היכי מצינן למימר לא ליטפל כהנים קרובים היכא דאיכא ישראל דא"כ קרא דלאביו ולאמו יטמא במאי מוקמת ליה אי דליכא ישראל כלל ת"ל משום דהוי מת מצוה אלא ע"כ דאיכא ישראל וגזירת הכתוב היא דאפ"ה מותר ליטמא לאביו ולאמו וי"ל דס"ל לתוס' דקרא לאביו מיירי היכא דישראל אינו חושש משום דקא מתעסק במצוה אחרת ולכך יטמא כהן כיון שהוא קרוב ועיין למהרש"א בתוס' דפ"ק דסוטה דף ג' ע"א ד"ה לה וכו' ולחידושינו שם ודוק. אבל קשה מאי מייתו ראיה מהך דפרק כ"ג דיטמא נזיר ולא כהן שאני התם דטעמא דיטמא כהן משום מת מצוה ולכך כיון דאיכא נזיר תו לא חשיב מת מצוה אבל הכא דמטעם קורבא דאביו אימא דמותר אף היכא דאיכא ישראל וצ"ע:

בא"ד מתוך חומר וכו' עיין לתוס' שם בהאשה רבה דף פ"ח ע"א ד"ה מתוך חומר וכו': ד"ה מתיבי וכו' וצ"ע דל"ל לה יטמא וכו' כצ"ל ועיין לה' א"מ ז"ל שהביא תירוץ התוספות פ"ק דסוטה דף ג' ע"ב ד"ה לה וכו' שתירצו איידי דכתיב יטמא כתב לה ע"ש. ואחר המחילה לא שמיה מתייא שהרי ברייתא הכא דרשה להדיא לה יטמא למעוטי אברים ולכך הקשו ל"ל מלאביו נפקא ופשוט: ד"ה אבל וכו' כי אביו חסר בעי בנו מטמא לו עכ"ל כצ"ל:

ד"ה ר' יהודה וכו' תניא בת"כ ר' יהודה אומר וכו' כצ"ל וק"ק דמלבד תמיהתם תקשי להו ר' יהודה היינו ת"ק ונראה דתוס' לא היו גורסין בדברי ר' יהודה אבל מחזר הוא על עצם כשעורה וצריך למוחקו מדבריהם אלא היו גורסין הך רישא לבד דאינו מטמא לעצם כשעורה מאביו ותו לא ומשמע להו לפום קושיתם דר' יהודה קאמר אף ע"י חזרה ובהא פליג את"ק ותירצו דכולה ר' יהודה ותחלת קודם חזרה קאמר ועיין בק"א זל ודוק: ד"ה לה הוא מטמא וכו' יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בניינו ולרוב מניינו רוב בניינו לקמן בפרק כ"ג מפרש לה ורוב מניינו וכו' כצ"ל והיינו לקמן פרק כ"ג דף נ"ב ע"ב דקאמר ושני שוקיים וירך אחד או שני ירכיים ושוק א' וכן פירש"י ועיין להר"ש פ"ב

דאהלות משנה א' שהביא תוספתא דקתני ר' יהודה וכו' דמפרש נמי איזהו רוב מניינו מנין קכ"ה ע"ש:

בא"ד וסברא הוא להעמיד וכו' אאחותו דאיירי למעוטי אברים וכו' ומן הדין הל"ל יכול יטמא למתים אחרים אף לאברים וכו' עכ"ל אע"ג דלעיל בברייתא קתני לפי שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו משמע דבלא אחותו ממעט דאינו מטמא לאבר אביו והיינו ע"כ משום דדריש לאביו ולא לאברים מ"מ ע"כ ברייתא דהכא לית לה דרשה דאביו למעוטי אברים וראיתי לה' א"מ ז"ל שכתב וז"ל התו' לעיל שהקשו ל"ל לה מאביו נפקא הם תוס' מחכם אחר עכ"ל ולא ידעתי למה דתוס' לעיל קיימי גבי הך ברייתא דקתני לפי שאינו מטמא לאבר אביו אלמא דפשיטא לה להך ברייתא דגבי אביו ממעטינן דאינו מטמא לאברים אף אי לא כתיב גבי אחותו ולכך הקשו שפיר ופשוט: שם גמ' יכול לא יטמא לשדרה וגולגולת וכו' משמע דאף כשמתה אינו מטמא לאבריה זולת שדרה וגולגולת וכ"כ רש"י ד"ה ואינו מטמא לאברים וכו' ומדברי רש"י פ"ק דסוטה דף ג' סוף ע"א מוכח דאינו מטמא לאבריה כשהיא חיה כן הקשה ה' יעיר אוזן מערכת הכ"ף סימן כ"ח משמיה דהרב המובהק והמקובל מהר"א בן מוסא זלה"ה ע"ש:

דף מד.

גמ' יכול לא יטמא לשדרה וגולגולת וכו' של אחרים וכו' ד"ל של שאר קרובים כפי' רש"י וק"ק אדרבא כ"ש שאר קרובים וכדקתני לעיל בברייתא לה הוא מטמא ואינו מטמא לאברים לפי שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו כלומר שאפילו אביו הקרוב יותר אינו רשאי להטמאות כמ"ש התוס' לעיל ד"ה מיתיבי וכו' אלמא דהסברא היא שיטמא לאביו טפי מאחותו ונראה שזהו כונת התוס' ד"ה לה הוא מטמא וכו' שכתבו וזל ומן הדין ה"ל לומר יכול יטמא למתים אחרים אף לאברים וכו' עכ"ל ר"ל אדרבא מן הדין מטמא יותר לשאר קרובים ומכאן אני תמיה על ה' כ"מ ז"ל פ"ב מהל' אבל דין י"ד שכתב בס"ד וז"ל ונשאר לדקדק בדברי רבינו דכתב וכן שאר קרובים דהא כ"ש הוא ודוחק לומר דסד"א שהיה שום מיעוט באביו דוקא וגזירת תכתוב היא קמ"ל עכ"ל וק"ק דטפי הו"ל להק' קושיתו בדברי הברייתא הכא דקתני יכול לא יטמא לשדרה וגולגולת של אחרים וכו' דה"ל להקשות הכחשה דהוי הפך הדין ועוד דלא שייך תירוצו שהרי הברייתא הוצרכה למילף מבנין אב מאחותו ול"ל הך בנין אב שהרי קושטא הוא דליכא הך שום מיעוט דסד"א וכו' ומיהו לקמן בפרק כ"ג דמ"ח ע"א משמע דיש סברא לומר שיטמא לשאינו קרוב יותר מהקרוב דקתנו יכול אינו מטמא לאביו ולאמו אבל יטמא לשאר מתים וע"ש

בתוס' ד"ה או אינו שכתבו טעם נכון ומ"מ הדין מיהא אינו כן ומש"ה כתבו התוס' ומן הדין הל"ל וכו' ר"ל דכפי הדין הל"ל וכו' ואפשר דמה"ט לא הק' ה' כ"מ על ברייתא דהכא אלא על הרמב"ם דהוי אליבא דהילכתא ודוק:

שם מתניתין ותגלחת אינה סותרת אלא שלשים וכו' עיין לה' א"מ ז"ל לעיל פ"ב דט"ו ע"א במשנה דקתני סותר שבעים ע"ש:

שם גמ' ומה יין שאינו סותר לא הותר מכללו וכו' ת"ל לאביו וכו' ק"ק דא"כ מדאצ' לאביו לאשמעינן דלא עבדינן ק"ו מיין ע"כ שמעינן דיין לא הותר מכללו ול"ל קרא גבו יין לאסור יין מצוה וי"ל הא דעביד ק"ו מיין היינו לבתר דגלי קרא גבי יין שלא הותר מכללו ולכך עביד ק"ו לאלימותא אבל לעולם דבלא ק"ו מיין ה"מ למפרך מנ"ל דטומאה הותרה מכללה דהא קרא סתמא כתיב לא יטמא ואכתי ק' מדאצטריך לאביו משמע דאי לאו דגלי קרא לאביו ה"א הסברא היא שלא הותר מכללו א"כ ל"ל קרא גבי יין לאשמעינן שלא הותר מכללו וי"ל משום דה"א דלבתר דגלי קרא גבי טומאה לאביו דהותרה מכללה שוב הדר ילפינן יין מטומאה דהותר מכללו מק"ו וכה"ג נמי איכא למימר גבי ק"ו דעביד למילף יין שהותר מכללו מטומאה וכו' ואין להאריך ודו"ק:

שם טומאה שסותרת אינו דין שלא חותר מכללה וכו' ק"ק תגלחת תוכיח שסותרת והותרה מכללה ולפי מאי דכתיב' לעיל דק"ו דנקט לאו דוקא לאלימותא בעלמא ניחא וכה"ג ראיתי במקובצת לקמן גבי הא דפריך תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה שכתב משם תוספי הרא"ש וז"ל תימא טומאה תוכיח שסותרת והותרה מכללה י"ל דק"ו זה אינו אלא לרווחא בעלמא דבלא ק"ו מצי למבעי מנ"ל דהותרה מכללה עכ"ל ע"ש מיהו אין זה מספיק לדעה התו' ד"ה תגלחת וכו' דע"כ דלא ניחא להו בדברי המקובצת שהקשו נמי כה"ג טומאה תוכיח והוצרכו לתרץ בע"א וה"ט נראה משום דדחיקא להו לומר דנקיט במלתיה ק"ו פריכא נהי דאיכא למימר דנקט ק"ו לרווחא דמילתא בעלמא וה"ה דבלא ק"ו נמי ה"מ למפרך מ"מ לא ה ל למנקט ק"ו פריכא וא"כ הדרא קושיא לדוכתה תגלחת תוכיח וי"ל השתא ס"ל למקשה דהיא גופא תיתי תגלחת מק"ו שלא תותר מכללה מיהו למאי דמסיק דגלי קרא בתגלחת דהותרה מכללה ע"כ דאצטריך לאביו לאו משום ק"ו דהא פריכא הוא דתגלחת תוכיח אלא משום דבלא ק"ו מיין איכא למפרך מנ"ל דטומאה הותרה מכללה ועי"ל משום דאיכא למפרך מה לתגלחת שאינה סותרת הכל ולמאי דפריך תלמודא תגלחת תסתור הכל וכו' צ"ל נמי דאצטריך לאביו לאו משום ק"ו דהא תגלחת תוכיח שסותרת הכל והותרה מכללה אלא משום דבלא ק"ו איכא למפרך וכדתי' ודו"ק ובעיקר קושית המקובצת עיין מה שאכתוב שם על מקומו:

שם אמר קרא מיין ושכר לאסור יין מצוה וכו' מכאן ק"ל על התוס' פ"ג דמסכת שבועות דכ"ה ע"א ד"ה חומר וכו' שהקשו דבנדרים דרשינן מלה' דנדר חל על דבר מצוה ותרי קראי ל"ל הא אתקשו נדרים ונזירות אהדדי ותירצו דאי מנדרים ה"א לפי שאוסר המצוה עליו אבל נזיר שאוסר עצמו על היין לא חייל וכו' ע"ש ור"ל אע"ג דהיקשא הוא מ"מ כיון דאיכא האי סברא לא ילפינן כיון דההיקש אתא נמי למילי אחריני כדאיתא פ"ק דנדרים דף ג' ע"א ולא אמרינן אין היקש למחצה היכא דאיכא סברא אלא אמרינן אהני היקשא ואהני סברא ולא ידעתי מאי ק"ל ומאי הוצרכו להאי סברא כלל שהרי אצטריך קרא גבי נזיר משום דאיכא ק"ו מטומאה דלא חייל כדקאמר מר תלמודא הכא להדיא ולכך לא אמרינן אין היקש למחצה דאהני היקשא ואהני ק"ו ואין להק' תלמודא גופיה אמאי הוצרך להאי ק"ו ת"ל בלא"ה דיין הותר מכללו כיון דאיסור גברא הוא דומיא דשבועה דאינה חלה על דבר מצוה משום דהויא איסור גברא כדאיתא פ"ב דנדרים דף י"ז ע"ב די"ל דהוצרך תלמודא לק"ו כגון שנשבע ששתה היום וחזר ואמר הריני נזיר דבה"ג שנתן קצבה לשבועה שאמר היום איכא למימר מיגו דחייל על שאר הימים דרשות חייל נמי איין מצוה של אותו יום שנשבע עליו ולכך פריך מק"ו דאפי' דאיכא מיגו לא יחול כיון דאיכא ק"ו ועיין להרב שע"ה ז"ל הלכות איסורי ביאה דף קצ"ב ע"ג ד"ה ולכן נראה וכו' ודו"ק:

ודע שראיתי להרא"ם ז"ל פרשת משפטים ד"ה יכול העברי וכו' שכתב מסברא דנפשיה דבשביל אין היקש למחצה אינו מתבטל הק"ו ע"ש והוא מוכרח מסוגיא דהכא וראיתי למהרש"א ז"ל פ"ק דקדושין דף ך' ע"א ד"ה שאינו יוצא וכו' השיג על הרא"ם וכתב כיון דאין היקש למחצה מתבטל הק"ו דהיקש עדיף מק"ו כדאמ' בכ"מ עכ"ל ולא ידעתי מה יענה לסוגיא דהכא דקאמר אצטריך קרא משום ק"ו אע"ג דאיכא היקשא מנדרים כמו שהקשו התוס' פ"ב דשבועות ומה שהביא ראיה כדאמ' בכ"מ היקש עדיף לא ידענא מאי ראיה דהתם היכא דליכא לאוקי להיקש למילתא אחריתי ואדרבא בכל דוכתא אמרינן אהני היקשא ואהני ק"ו ועיין עוד לחידושינו שם פ"ק דקדושין ודו"ק: שם טומאה סותרת הכל ואין תגלחת סותרת הכל וכו' נקט הכל משום דקושטא הוא דסותרת שלשים ולפום מאי דס"ד המקשה לקמן דפריך דתגלחת לא תסתור כלל ק"ו מיין וכו' ה"ה דבלא ק"ו מיין ה"מ למפרך אימא דקרא מיעט לגמרי דטומאה סותרת ואין תגלחת סותרת כלל אלא נקט ק"ו לרווחא דמילתא וק"ל:

שם ומה תגלחת שאינה סותרת וכו' עשה בה מגלח כמתגלח וכו' וק"ק מה לתגלחת שיש בה חומרא שאסורא בכל שהו שאפילו גילח שער א' לוקה כדאמ' לעיל ד"מ ע"א

אמר ר' חסדא ללקות באחת וכן פסק הרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין זא ומשמע דאפי' לר' יהונתן דפליג לעיל דף ל"ט ע"ב מ"מ בתער מיהא מודה לת"ק דחייב אפילו כל שהו וכן משמע מדברי מרן הכ"מ ז"ל שם דר' חסדא אתי ככ"ע ע"ש תאמר בטומאה דבעי שיעור וכה"ג עביד תלמו' צריכותא פרק י"ד דמס' יבמות דף קי"ד ריש ע"א דאי אשמעינן שרצים משום דאיסורן במשהו אבל דם עד דאיכא רביעית אימא לא וכו' ע"ש וכמו כן ק' ג"כ באידך ק"ו דעביד ומה טומאה שהיא סותרת הכל לא עשה בה מטמא כמיטמא וכו' דאיכא למפרך מה לטומאה דבעי שיעור תאמר בתגלחת וכו' וכן נמי ק' באידך ק"ו דפריך ויין יסתור ק"ו מתגלחת ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת וכו' מה לתגלחת דלא בעי שיעור קאמר ביין דבעי שיעור ומיהו גבי יין י"ל דטומאה תוכיח דבעי שיעור וסותרת אבל בהנך תרי ק"ו גבי טומאה ותגלחת צ"ע ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה ומה תגלחת וכו'. ואגב איכא למידק אמאי לא קתני מתני' חומר בתגלחת מטומאה שכן עשה בה מגלח כמתגלח וי"ל דלא חשיב אלא מידי דגופיה ולא דאחר ואכתי קשה ליתני חומר בתגלחת דחייב אפי' כל שהוא ולכן נראה דתנא ושייר דשייר נמי עשה בה דהמגלח כמתגלח ודו"ק:

שם ותגלחת לא תותר מכללה ק"ו מיין וכו' תגלחת שסותרת אינו דין שלא תותר מכללה וכו' כבר כתבנו שהמקובצת הקשה טומאה תוכיח שסותרת אפילו את הכל והותרה מכללה ע"ש ולא ידענא מאי קושיא דהא איכא למימר מה לטומאה שכן לא עשה בה מטמא כמיטמא וה"ה נמי דה"מ תלמודא למעבד ק"ו ומה יין שלא עשה בו משקה כשותה לא הותר מכללו תגלחת וכו' וק"ל. לעיל שם ולא יעבור אחר וכו' כצ"ל בלא למ"ד וק"ל:

שם אמר רחמנא ראשו וכו' אע"ג דבלא"ה קי"ל אתי עשה ודחי ל"ת אצטריך ראשו משו' דהכא איכא ל"ת ועשה תער לא יעבור על ראשו ועשה הגדל פרע כ"כ התוס' לעיל דמ"א ע"א ד"ה ראשו וכו' ע"ש וה"ה דה"מ לומר דאצטריך ראשו משום דאיכא ק"ו מיין כדקאמ' הכא בהדיא ותלמודא נמי ה"ה דבלא ק"ו ה"מ למפרך ותגלחת לא תותר משום דלא אתי עשה ודחי ל"ת וכה"ג נמי איכא למימר לעיל גבי טומאה דפריך לא תותר ק"ו מיין. ומכאן ק"ל על הרמב"ם סוף פז מהל' נזירות דין ט"ו שהקשה למה דוחה גילוח מצורע לנזירות והלא בכ"מ אין עשה דוחה ל"ת ועשה ותירץ משום כיון דנטמא הנזיר בצרעת אינו קדוש ובטל העשה דקדוש יהיה וכו' וגדל פרע וכו' לפיכך בא עשה ודחי ל"ת ע"ש ולא ידעתי מאי מקשה שהרי כיון דגלי קרא ראשו כדקא' הכא בהדיא וכ"ת נילף מהכא לדעלמא דאחי עשה ודוחה ל"ת ועשה כבר הקשה כן תלמודא פ"ק דיבמות דף ה' ע"א ומשני מה

לנזיר שכן ישנו בשאלה ועוד ק' כפי הטעם שכתב א"כ ל"ל ראשו ועוד ק' דאין טעמו מספיק דהא אכתי איכא עשה אחר דכתיב ככל היוצא מפיו יעשה כמ"ש רבינו פ"ק מהלכות נזירות דין ג' ע"ש ועוד ק' דאין טעמו מספיק שהרי כיון דאיכא ק"ו מיין דלא אתי עשה ודחי לאו דנזיר כדקאמר הכא בהדיא ותגלחת לא תותר מכללה ק"ו מיין וע"כ משום דכתיב ראשו כדמשני תלמודא והראב"ד השיג עליו וז"ל א"א אני שונה בריש מס' יבמות משום דה"ל לאו ועשה שישנו בשאלה והיינו דקילי עכ"ל משמע מדבריו אפילו לא כתיב ראשו ידעינן מסברא דדחי ל"ת ועשה כיון דקילי ולא ידעתי דא"כ ראשו ל"ל ותו מה יענה לק"ו מיין דקאמר תלמודא ומה שהביא ראיה מפ"ק דיבמות לא ידעתי ראיתו דהתם קאמר לענין דלא נילף מנזיר מצורע משום דאיכא למפרך שישנו בשאלה אבל מ"מ נזיר מצורע גופיה לא ידעינן דדחי אע"ג דאיתיה בשאלה אלא לבתר דגלי קרא ראשו והכ"מ זל יישב על השגת הראב"ד דגמרא חדא מנייהו נקט ע"ש והתימא עליו שלא הרגיש במה שכתבנו דלעיקר הדין לא מהני הך טעמא וראיתי להתי"ט שהקשה לסברת הרמב"ם ל"ל ראשו ותירץ וז"ל ואפשר דלהרמב"ם אין ה"נ דראשו לא אתא אלא להקפה וכו' ע"ש ולא ידעתי דא"כ מה יענה לק"ו מיין דקאמר תלמודא וכן נמי לעשה דכל היוצא מפיו וה' זל הזכירם על דל שפתיו ע"ש: וראיתי להרב פ' דרכים דרך מצותיך ד"ע ע"ד שכתב על רבינו דהבינו לא גריס ריש פ"ק דיבמות שכן ישנו בשאלה אלא כך היתה גירסתו משום דבטל העשה וכו' ותביאו ה' שע"ה ז"ל הל' נדרים דף ה' ע"ב ע"ש ולא ידעתי דאיך לא הרגיש בקושיא זו על רבינו דהא איכא עשה דכל היוצא מפיו ואיכא נמי ק"ו מיין וכו' וכמו כן יש לתמוה על ה' מש"ל זל פ"ח מה' טומאת צרעת דין ג' שמלבד שלא הרגיש להקשות על טעם רבינו והראב"ד מהך ק"ו דמיין וכן מעשה דכל היוצא מפיו גם לא הרגיש נמי דקרא דראשו ל"ל והוא שהקשה לטעם הראב"ד ל"ל קרא והתגלח דדרשו בת"כ שבא לרבות אפי' נזיר מצורע מדלא כתיב וגילח ול"ל שנוי דקרא ותריץ דאי הוה כתיב וגילח לא חשיב עשה גמור דבימי הסגירו אינו אלא הכנה כדי לידע הפשיון וכו' ולכך אצטריך קרא לשני לכתוב והתגלח את"ד בביאור קצת ע"ש והשתא אמאי לא הקשה הר' עדיפא מינה דל"ל ראשו דדרשינן בהדיא בגמ' ולא שייך תירוצו שהרי ראשו מיירי בתגלחת של מצוה שהוא עשה גמור ודוחק לומר משום דס"ל כמו שתירץ התי"ט דאתא להקפה דכל זה ה"ל לבאר וצ"ע ועיין להר' שושנים לדוד ועיין לחידושינו לקמן פ"ח דנ"ח ע"ב ד"ה הר"ף בסוף דבריהם שרמזנו למהרש"א וה' שע"ה ע"ש:

ואגב ראיתי לה' ברה"ז בסוף ספרו דף ל"ד ע"א שתירץ על מה שהק' ה' מש"ל פ"ח מהל' טומאת צרעת דטעם רבינו בהל' נזירות לא שייך בה' טומאת צרעת וזל ושמא דס"ל

לרבינו דבימי ספרו אין אנו צריכין לטעם הגמרא דיבמות אבל בימי הסגירו באמת צריכין לטעם הש"ס וכמ"ש הראב"ד עכ"ל ואחר המחילה אינו נראה כלל דהא כיון דרבי' ביאר הטעם בהל' נזירות א"כ ה"ל לבאר נמי בהל' טומאת צרעת טעם הגמרא בשלמא לדברי הרב מש"ל זל שכתב משום קרא והתגלח ניחא משום דרבי' הזכיר לקרא דוהתגלח שכן כתב ותגלחתו כשירה בכל אדם שנאמר והתגלח וא"כ נימא דמ"ש עוד ואפילו נזיר מגלח היינו נמי מהך קרא דוהתגלח ועוד תימא על הר' ברה"ז כיון שהביא להך ברייתא דדרשה והתגלח א"כ בפשיטות ה"ל לומר דרבינו מוהתגלח מפיק לה וכמ"ש ה' מש"ל זל וצ"ע:

תו ק"ל דאין תירוצו של התי"ט מספיק ס"ס לתנא דברייתא דדריש ראשו לנזיר מצורע ל"ל ראשו אם איתא דבטל העשה וליכא אלא ל"ת כדברי רבינו וכ"ת דס"ל להך ברייתא מראשו הוא דקי"ל בעלמא אתי עשה ודחי ל"ת אבל בדברי רבינו ליכא למימר הכי כיון דרבינו לא הזכיר ראשו שהרי איכא למפרך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה וכה"ג פריך תלמודא לעיל דמ"א ע"ב ור"א דאתי עשה ודחי ל"ת מנ"ל וע"ש בפי' רש"י וצ"ע:

ולולא דברי ה' תי"ט ודברי הר' מש"ל זל היה נראה דרבינו בהל' נזירות סמך אראשו דדריש תלמודא בהדיא דגלי דדחי ל"ת דנזיר ואינו צריך להזכירו וכונת קושיתו ר"ל נילף לדעלמא מהכא ולזה השיגו הראב"ד דמהכא לא ילפינן משום דישנו בשאלה והשתא ניחא נמי להראב"ד דאצטריך והתגלח דודאי טעם ישנו בשאלה לא מהני לעיקר הדין וניחא נמי דברי מרן כ"מ זל בהל' נזירות שכתב דגמר' חדא מנייהו נקט אך נשאר לנו הך קושיא על רבינו דהא איכא עשה אחר דכל היוצא מפיו יעשה וצ"ע ועיין לה' שע"ה הל' יבום דף ק"י ע"א ד"ה גם וכו':

שם אמר רחמנא ראשו וכו' עיין להר' שע"ה ז"ל הלכות נדרים דף ה' ע"ב שהביא דברי הרב החינוך ומפני שכיונתי למה שפי' בכונתו ה' שע"ה דף ו' ע"ג ד"ה ואולם וכו' ע"ש לא כתבתיו מיהו מה שהק' ה' ז"ל וז"ל גם אין להק' דהיכי אתי עשה דמצורע ודחי ל"ת ועשה דנזיר דקי"ל דאיתיה בשאלה נילף מנדרים דאע"ג דאיתנהו בשאלה אפ"ה אין עשה דוחה ל"ת ועשה ותירץ דגבי מצורע לאו מסברא הוא דאמרי' אלא מקרא כדנפק"ל מראשו וגזירת הכתוב הוא א"ד ע"ש ק"ל עליו דא"כ משום דגלי ראשו הוא דלא ילפינן מנדרים אבל אי לא כתיב ראשו הוה ילפינן מנדרים א"כ היכי פריך תלמודא לקמן פרק שני נזירין דנ"ח סוף ע"א ומאן דמפיק לראשו לעשה ול"ת ל"ל ראשו לילף מזקנו וכו' ומאי פריך הא אי לא כתיב ראשו הוה ילפינן מנדרים לחומרא דלא דחי. ומיהו לדעת התוס' דס"ל רלא אתי עשה ודחי ל"ת דע"י פשיעה ניחא דאיכא למפרך מה לנדרים שכן ע"י פשיעה ולכך לא דחי אבל נזירות לא חשיב עז פשיעה שהרי מצוה לנזור כמ"ש

התוס' ריש מכילתין דף ב' ע"כ ד"ה ואמאי וכו' ע"ש וכ"כ הרמב"ם סוף הלכות נזירות ע"ש אבל לדעת החינוך דלא ס"ל כדעת התו' דאל"כ מאי ק"ל שאני נדרים דע"י פשיעה וכמו שתירץ על קושיתו ה' שע"ה דף ה' ריש ע"ד א"כ מאי פריך לקמן ל"ל ראשו הא ע"כ אצטריך ראשו כי היכי דלא ילפינן מנדרים דלא דחי וצ"ל דעדיפא מינה משני תלמודא לקמן ותדע דבלא"ה מאי פריך דהא אצטריך ראשו כי היכי דלא הוה ילפינן ק"ו מיין שלא הותר מכללו ולא אתי עשה ודחי כדקאמר תלמודא הכא להדיא אלא ע"כ צ"ל דעדיפא מינה משני. מיהו לעיקר קושית ה' שע"ה בלא"ה לק"מ ואשתמיט מינה מ מ"ש התוס' פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א ד"ה חומר וכו' דנזיר מנדרים לא ילפינן דשאני נדרים שאוסר המצוה עליו ולכך חל הנדר על המצוה ולא אתי עשה ודחי את נזיר דאיסור גברא שאוסר עצמו על המצוה הילכך לא חייל על המצוה ואתי עשה ודחי ע"ש ואולי ד"ה שע"ה קושטא קאמר דאין צריכין לחילוק זה דקושיא מעיקרא ליתא כיון דגלי קרא ראשו אלא דמ"מ ה"ל לה' לבאר זה:

מיהו עדיין קשה לסברת החינוך מהא דמסיק תלמודא לקמן בפרק שני נזירין וליטעמיך דקי"ל בעלמא דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה נילף מכהן דדחי אלא מה לכהן שאינו שוה בכל וכו' ע"ש וקשה דילמא הא דלא יליף מכהן לאו משום דאיכא למפרך שכן אינו שוה בכל אלא משום דילפינן מנדרים ואיך קאמר וליטעמיך וכמו כן ק' גם כן מסוגיא דריש פ"ק דיבמות דף ה' ע"א דקאמר מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ומסיק דאי לא תימא הכי הא דקי"ל בעלמא דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ליגמור מנזיר דדחי אלא לאו משום דאיכא למפרך מה לנזיר שכן שנו בשאלה ע"ש ומאי ראיה דילמא הא דלא ילפינן בעלמא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה מנזיר לאו משום דאיכא למפרך שכן ישנו בשאלה אלא משום דילפינן מנדרים לחומרא דלא דחי ובשלמא לדעת התו' י"ל משום דאיכא למפרך מה לנדרים שכן ע"י פשיעה אבל לדעת החינוך דלא ס"ל האי סברא א"כ קשה דילמא משום דילפינן מנדרים לחומרא ואפשר דס"ל לה' החינוך דנדרים ויין מצוה דנזיר דגלי ביה נמי קרא דחל על המצוה דכתיב יין ושכר יזיר לאסור יין מצוה וכו' ה"ל שני כתובין הבאין כא' ואין מלמדין ודלא כתוספות דפ"ג דשבועות שזכרנו דעבוד בהו צריכותא וס"ל נמי דלא הוו כמו מיעוטא כסברת רש"י פ"ק דקדושין ודלא כתוס' שם דף ל"ה ע"א דס"ל דהוו כמו מיעוטא דא"כ גלי קרא דבעלמא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ואנן לא קי"ל הכי אלא ס"ל דלא הוו כמו מיעוטא ונראה דמה"ט הוצרכו התוספות פ"ג דשבועות למעבד צריכותא ולא ניחא להו לו' דהוו שני כתובין משום דלשיטתייהו אזלי דס"ל דהוו כמו מיעוטא ודו"ק. ואגב איכא למידק לפי סברת רש"י דלאו מיעוטא ונוכל

לומר דבעלמא נמי לא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה כמו השני כתובין א"כ למאי נ"מ דכת' רחמנא לשני כתובין ואין מלמדין כיון דבעלמא נמי לא אתי עשה ודחי ל"ת כמו אותן השני כתובין י"ל דנ"מ היכא דליכא סברא להשוות לשני כתובין אלא עד שתילף מנייהו אמרינן אין מלמדין ולא נילף מנייהו אבל היכא דבלא"ה איכא סברא להשוות ואין צריך דנילף מנייהו כמו הכא דסברא הוא דבעלמא נמי אתי עשה ודחי ל"ת ועשה אז אמרינן דאותן שני כתובין לא אתו לאין מלמדין אלא משום דמילחא דאתיא במ"מ טרח וכתב לה קרא כדי לקיים הסב' אבל לדעת התוס' דהוו מיעוטא אפי' דאיכא סברא להשוות לא ועיין לחידו' פ"ק דקדושין דמ"ג ע"א ברש"י ד"ה ולמ"ד וכו' ודו"ק כנ"ל:

מיהו קש' לסברת התוס' דעבוד בהו צריכותא ולא הוו שני כתובין א"כ עדיין ק' דילמא הא דקי"ל בעלמא לא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה משום דילפינן מיין מצוה דנזיר לחומרא דגלי ביה קרא דחל על המצוה ולא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה דהשתא ליכא למפרך מה לנזיר שכן ע"י פשיעה שהרי נזיר ודאי לא חשיב פשיעה אדרבם מצוה לנזור כדכתיב לא דמי לנדר דאסור לנדור כמ"ש הרמב"ם סוף הל' נדרים ע"ש וצ"ע:

ותדע דע"כ דנזיר לא חשיב ע"י פשיעה דאי חשיב פשיעה משום דאמרינן לא ה"ל לנזור א"כ היכי כתבו התוס' בעירובין דלא אתי עשה ודחי ל"ת דע"י פשיעה שהרי כיון דגלי קרא ראשו דדחי אפי' ל"ת ועשה דנזיר אפי' ע"י פשיעה א"כ כ"ש ל"ת גרידא אלא ודאי דלא חשיב פשיעה כיון דמצוה לנזור אבל אין לומר דלא חשיב פשיעה משום דלא מפרש בהדיא המצוה אלא כולל ולא דמי לנדר דמפרש בהדיא שלא אוכל מצה של מצוה דע"כ שאין דעת ה' שע"ה כן דא"כ מאי מתרץ על קושית ה' החינוך משום דנדר ע"י פשיעה בא דאכתי עדיין הקושיא במקומה עומדת כגון היכא דנדר סתם לא אוכל מצה דהוי כולל ובודאי דכ"ש דחל על המצוה וכ"כ ה' שאגת אריה בדיני קידוש סימן יו"ד דף נ"ו ע"ד וא"כ אמאי לא אמרינן יבא עשה וידחה ל"ת כמו שהק' ה' החינוך א"ו דכולל נמי חשיב ע"י פשיעה וכמו כן ג"כ תיקשי משבועה דקי"ל חלה על המצוה בכולל דמגו דחיילא ארשות חיילא נמי אמצוה ואיך לא אמרינן יבא עשה וידחה ל"ת ואי משום דגלי קרא דחייל בכולל ולא אתי עשה ל"ת ודחי א"כ נילף לדעלמא מהכא דלא אתי עשה ודחי ל"ת אלא ע"כ דס"ל להי' שע"ה דכולל נמי חשיב פשע א"ו ה"ט דנזיר לא חשיב פשע משום דמצוה לנזור וא"כ מאי פריך תלמודא פ"ק דיבמות לגמור מתגלחת מצורע נזיר אדרבא ילפינן מיין מצוה דנזיר לחומרא. עוד ק"ל לסברת התוס' דע"י פשיעה לא דחי שהרי כיין דגלי קרא גבי שבועה דאינה חלה על המצוה א"כ נראה דהכונה דגלי דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה וכ"ת שאני שבועה שישנה בשאלה הא ע"כ דתוס' נמי דקאמרי ע"י פשיעה

לא דחי היינו נמי אפי' לאו שישנו בשאלה כמ"ש ה' שע"ה זל דף ו' ע"א ד"ה הא האמנם וכו' וזל ואף ע"ג דאיתיה בשאלה נמי לא דחי וכו' עכ"ל והכרח הדבר ע"ש ומה"ט נמי הוא דניחא ליה לה' לתרץ קושית החינוך שהק' יבא עשה דמצה וידחה לאו דלא יחל ותירץ משום דע"י פשיעה בא לא דחי ע"ש והיינו משום דאפי' בשאלה לא דחי היכא דע"י פשיעה וא"כ לא ידעתי איך הפה יכול לדבר שהרי גבי שבועה אפי' ע"י פשיעה גלי קרא דדחי וי"ל דשאני שביעה כיון דאיסור גברא ומשועבד למצוה לכך אתי עשה ודחי אפילו ע"י פשיעה ואכתי קשה ל"ל קרא גבי נדרים לה' דלא אתי עשה ודחי בלא"ה ת"ל דלא דחי כיון דע"י פשיעה בא וכל דכן הוא דאיכא ל"ת ועשה וכ"ת דהוה ילפינן מנזיר דגלי ראשו דדחי מה לנזיר שכן שלא עז פשיעה ואי משום דהוה ילפינן משבועה דאפי' עז פשיעה דחי מה לשבועה שכן איסור גברא שאוסר עצמו על המצוה וכה"ג כתבו התוס' פ"ג דשבועות דכ"ה ע"א ד"ה חומר וכו' ע"ש וליכא למימר דתוס' דכתבו היכא דעז פשיעה לא דחי היינו לבתר דגלי קרא בנדרים לה' דלא אתי עשה ודחי ל"ת ומשמע להו דטעמא דלא דחי משו' דע"י פשיעה בא דאל"כ הא קימ"ל אתי עשה ודחי ל"ת ועשה היכא דישנו בשאלה אלא ע"כ דטעמא דנדרים דלא דחי משום דע"י פשיעה הוא דא"כ מנ"ל למילף מנדרים מה לנדרים שכן ל"ת ועשה ולכך לא דחי אבל ל"ת גרידא אימא דדחי אפי' ע"י פשיעה א"ו מסברא בעלמא קאמרי א"כ לה' גבי נדרים ל"ל וי"ל דאי לאו לה' הוה מוקמינן לא יחל דברו אבל חפצי שמים מיחל בין אשבועה בין אנדר דהא כיון דבחד קרא כתיבי נדר ושבוע' דכתיב איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לא יחל דבריו וא"כ אכולהו קאי לא יחל דברו וא"כ ע"כ דהפשיעה לא מהניא שהרי כיון דבנדרים נמי דאינו איסור גברא כמו שבועה אלא איסור חפצא ואפ"ה לא מהניא ואתי עשה ודחי ל"ת ועשה אבל לבתר דגלי בנדרים דלא דחי או הדרינן לסברתין דבעלמא דהסברא היא דהפשיעה מהניא ואפילו ל"ת גרידא לא אתי עשה ודחי ליה. ואין להק' ל"ל קרא ראשו למדחי ל"ת ועשה דנזיר נילף משבועה דדחי ואפי' ע"י פשיעה וכ"ש נזיר דלא חשיב פשע שהרי נזיר נמי איסור גברא הוא וזל דשאני שבועה דאינו אוסר עליו אלא המצוה ולכך דחי לה העשה אבל נזיר שאוסר עליו כל תגלחת בין רשות בין דמצוה אימא דלא דחי וכה"ג נמי כתבו התוס' פ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א ד"ה חומר וכו' לחד צריכותא ע"ש ועי"ל דאצטריך ראשו משום דאיכא למילף ק"ו מיין דלא דחי וכדכתיב' לעיל אבל אי קושיא על התוס' ממאי דפריך פ"ק דיבמות ובפרק שני נזירין דאי לא תימא הכי וכו' ומאי פריך דילמא משום דהוה ילפינן מיין דנזיר לחומרא ואפשר לומר מיין דנזיר לא ילפינן דאיכא למימר דשאני יין דנזיר דלא דחי משום דהעשה של המצוה

דדוחה היינו ככל היוצא מפיו יעשה דהא בשבועת עצמו מירי שנשבע שאשתה יין והעשה של הנדחה היינו נמי ככל היוצא מפיו יעשה דהאי עשה איתיה נמי בנזיר כמ"ש הרמב"ם פ"ק מה' נזירות דין ג' ולכך לא אתי עשה ודוחה לאותו עשה עצמו כיון דממ"נ אותו עשה מתקיים או בדוחה או בנדחה ודוקא היכא דתרי עשה מחולקין הוא דנאמר דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה כיון דממ"נ חד עשה בטל לגמרי והילכך גזירת הכתוב היא דקפיד אאותו עשה של הדוחה דאינו מתבטל אלא דדחי לל"ת ועשה ואע"ג דאיכא עשה אחר גבי נזיר דכתיב גדל פרע מ"מ כיון דאינו נדחה אותו עשה דכל היוצא מפיו יעשה אינו נדחה נמי העשה דגדל פרע דכתיב נמי בהדיא אבל בעלמא אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ואין זה מספיק ועדיין צ"ע ועיין לחידושינו לעיל דף ל"ז ע"ב בגמר' גבי שאם פסולה תפסל וכו' שכתבנו ליישב מה שהק' ה' שע"ה משם הר"ר שלמה שפמי על דברי התוס' דעירובין ולפי אותו ישוב יתיישב ג"כ הכא ודוק:

ודע דמאי דכתיבנא דאין שבועה חלה לבטל המצוה היינו משום דאתי עשה ודחי אע"ג דאיכא למימר משום דמושבע ועומד מהר סיני ומטעם אין שבועה חלה על שבועה וכ"כ רש"י סוף פ"ק דנדרים די"ג ע"ב ד"ה משא"כ בשבועה וכו' ע"ש מ"מ ע"כ נראה דהכונה נמי דאין שבועה חלה על שבועה משום דאתי עשה ודחי צ"ת ותדע שהרי ריש פ"ק דמכלתין דף ד' ריש ע"א גבי נזיר דאסור בקידושא ואבדלתא פריך הכי מושבע ועומד מהר סיני וכו' והתם ע"כ דלאו מטעם אין שבועה חלה על שבועה שהרי נזירות ודאי לא מקריא שבועה דנזירות ללחוד ושבועה לחוד וא"כ ע"כ דהכי פריך כיון דמושבע ועומד מהר סיני א"כ אחי עשה דקידוש ודחי ל"ת ועשה דנזירות כיון דישנו בשאלה הרי דמושבע ועומד מהר סיני דנקט גבי קידוש מצר דחיית העשה לל"ת נגעו בה ה"נ נימא ג"כ גבי שבועה. ובזה ניחא קושית התוס' פ"ק דנזיר דף ד' ע"א ד"ה לאסור וכו' שהקשו על רש"י וז"ל וקשה אדרבא להכי אצטריך קרא מיותר וכו' ע"ש די"ל דכונת המקשה דא"כ הא דקי"ל אתי עשה ודחי ל"ת ועשה היכא דישנו בשאלה משום דילפינן מנזיר כדאי' פ"ק דיבמות דף ה' ע"א אדרבא נילף מקידוש לחומרא דאינו דוחה ל"ת ועשה דנזיר אף ע"ג דישנו בשאלה ועיין עוד לחידושינו שם מיהו אין זה נוח לי שהרי הא דאין נשבעים לבטל המצוה היינו נמי כגון שנשבע לבטל מצות ל"ת כגון נשבע לאכול נבלה כדמוכח פ"ג דשבועות דכ"ד ע"ב והתם לא שייך טעמא דאתי עשה וכו' שהרי ל"ת הוא א"ו מטעם אין שבועה חלה על שבועה ואף ע"ג דגבי קידוש הוי משום דחיית העשה הא כדאיתיה והא כדאיתיה וכעת לא נתיישבתי בזה לאפס הפנאי:

שם גמ' ותגלחת לא תסתור ק"ו מיין וכו' וליכא למפרך מה ליין שכן לא עשה בו משקה כשותה די"ל כיון דלא ידעינן דיין לא עשה בו משקה כשותה אלא הואיל דאינו סותר כמ"ש התוס' ד"ה ומה תגלחת וכו' א"כ לפום סברת המקשה השתא דתגלחת לא תסתור ואפ"ה עשה בה מגלח כמתגלח אף ע"ג אינה סותרת א"כ ממילא דגבי יין נמי נימא דעשה בו משקה כשותה אף על גב דאינו סותר וק"ו הוא מתגלחת שהותרה מכללה ועשה בה מגלח כמתגלח יין שלא הותר מכללו אינו דין שלא עשה בו וכו' אבל לפי האמת דתגלחת סותרת שפיר אמרינן מה לתגלחת שכן סותרת ל' אבל יין הואיל אינו סותר כלל דין הוא דלא עשה בו וכו' ודוק נ"ל:

שם ויין יסתור ל' ק"ו מתגלחת וכו' ואף ע"ג דאמר לעיל אמר קרא כי טמא נזרו טומאה סותרת ואין היין סותר אימא שאינו סותר הכל הוא דאמעט כדאמרי' גבי תגלחת ופשוט:

שם מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער יין הא קאים שעריה וכו' ולעיל דפריך ויין יסתור הכל ק"ו מטומאה לא מצי לשנויי הכי משו' דטומאה לאו משום גידול שער של תגלחת הטומאה שהרי סותר הכל אע"פ דקאים שעריה שישאר לו כדי גידול שער לתגלחת של מצוה כגון אם נטמא בתוך נזירות מרובה וגזירת הכתוב היא אבל הכא דיליף מתגלחת משני שפיר ואין להק' דמאי משני אימא דנילף מטומאה דאע"פ דקאים שעריה יסתור די"ל כיון דע"כ גבול ל' לא ידעינן ליה אלא עד שנילף מתגלחת דמטומאה לא ידעינן כמה יסתור ואם כן מידי הוא טעמא וכו' וק"ל:

והנה מהכא משמע דהיכא דגילח בנזירות מרובה באמצע ימי נזירותו דלא יסתור כלל דהא כיון דאיכא גידול שער וכן נמי בנזירות מועטת וגילח באמצע נזירותו כגון בתוך כ' יום אינו שוהא אלא עשרים יום אחרים עם אותן העשרה ימים שנשארו ותו לא כיון דאיכא גידול שיער וכ"כ התוס' לעיל דף ל"ט ע"א ד"ה סתם נזירות וכו' ע"ש אבל הרמב"ם פ"ו מהלכות נזירות דין ב' כתב דאם גילח לאחר ך' בנזירות מרובה דיסתור שלשי' וכבר תמה עליו הלח"מ זל דאמאי יסתור כלל כיון דאכתי איכא גידול שער כדמשמע מסוגיא הכא דקאמר דטעמא משום דבעי גידול שער הא קאים שעריה וכו' ע"ש ואפשר ליישב כיון דצריך שיסתור היכא דליכא גידול שער אמרינן דה"ה נמי דיסתור אפי' דאיכא גידול שער ותלמודא ה"ק מידי הוא טעמא אלא משים גידול שער כלו' משום דמשכחת לה שיסתור משום גידול שער ולכך אמרינן דיסתור ג"כ אע"פ דאיכא גידול שער אבל יין הא קאים שעריה כלומר לא משכחת ביה סתירה כלל דמעולם הא קאים שעריה והכריחו לרבי' לפרש הכי משום דפשטא דמתניתין מסייעא ליה כמ"ש הלח"מ עצמו משום דשלשים דקתני משמע בין מרובה בין מועטת ומשמע נמי בין גילח בסוף הנזירות

בין גלח באמצע הנזירות אע"פ שישאר לו כדי גידול שער היכא דגילח באמצע המרובה דאל"כ ה"ל למתני נמי חומר בטומאה שסותרת לעולם אבל תגלחת משכחת לה שאינה סותרת כלל כגון אם גילח באמצע נזירות מרובה כנ"ל נכון ליישב דעת רבינו ועיין עוד לחידו' לעיל דף ל"ט ע"א בתוס' שם ודוק:

רש"י ד"ה לאסור יין מצוה וכו' וכדר"ש בפ"ק וכו' עכ"ל וק"ק דלעיל פ"ק דף ד' ע"א דגם לרבנן נמי דפליגי אר"ש ס"ל דמיין ושכר שמעינן לאסור יין מצוה ונראה להגיה וכדדרשינן וכו' וק"ל:

בא"ד משום דלא חל עליו מעולם משו' דנשבע ועומד מהר סיני וכו' אלא היכא דחייל ואח"כ משתרי וכו' עכ"ל והא דפריך ויין יותר מכללו וכו' הא דקרי ליה הותר מכללו אע"ג דמושבע ועומד מהר סיני בלא יחל דבריו וא"כ לא חל עליו מעולם י"ל כיון דאינה אלא שבועת עצמו הילכך קילא וחשיב כאילו חל עליו ואח"כ הותר דמה"ט נמי מותר בקידו' ואבדלתא אע"ג דקרא דמיין ושכר לאסור יין מצוה סתמא כתיב אלא משום דמוקמינן לקרא במסתבר בשבועת עצמו משום דקילא משבועת הר סיני ועיין לחידושינו לעיל פ"ק דף ד' ע"א ברש"י ד"ה אלא כי הא וכו' ע"ש אבל אכתי ק"ל דא"כ טומאה ותגלחת היכי חשיב להו הותרו מכללן דהא מצות תגלחת מצורע ומת מצוה מהר סיני הוא וא"כ נימא לא חל עליו מעולם ומאי שנא מקידושא ואבדלתא ואמאי הוצרך קרא בהו להתירן וזל שאני טומאה ותגלחת משום דאיכא ק"ו מיין דלא יותרו מכללן ולכך חשיב חל עליו ואח"כ משתרי ר"ל חל עליו אי לאו דגלי קרא והו"א דקרא לא יטמא כולל אפי' מת מצוה משום דאיכא ק"ו ואח"כ גלי קרא דמשתרי ולכך חשיב הותר מכללו אבל גבי קדושא ואבדלתא לית לן שום סברא כלל לומר דחל עליו מעולם. מיהו ראיתי לרש"י פ"ג דברכות דף ך' ע"א ד"ה שב ואל תעשה וכו' שכתב וז"ל וטומאה שהותרה לכהן ונזיר ליטמא למת מצוה וכו' מעיקרא כשנכתב ל"ת דטומאה לא על מת מצוה נכתב וכו' עכ"ל משמע דטומאה חשיב לא חל מעולם וא"כ תיקשי ליה היכי חשיב לה הכא הותרה מכללה. ועוד ק' היכי עביד ק"ו מיין ומה יין שאינו סותר לא הותר וכו' דהא איכא למפרך מה ליין שלא הותר משום דשבועת עצמו קילא תאמר בטומאה ותגלחת דהוו שבועת הר סיני שהרי ביין גופיה איכא חילוק זה בין שבועת עצמו לשבועת הר סיני ונראה דקושיא מתרצת חברתה וצ"ל דהכי פריך וטומאה ותגלחת לא יותרו כגון היכא דנשבע שיטמא ואחר כך נזר דומיא דיין וכן נמי נשבע שיגלח ואח"כ נדר בנזיר משום דמשמע דמתניתין דקתני חומר ביין מטומאה ותגלחת שהטומאה והתגלחת הותרו מכללן היינו מאי דאסור ביין מותר בטומאה ותגלחת וכיון דמה דאסור ביין היינו שבועת עצמו א"כ

בטומאה ותגלחת נמי דמותר היינו שבועת עצמו ואהא פריך דטומאה לא תותר וכו' דהיינו שבועת עצמו והשתא ניחא דחשיב לה הותרה מכללה משום דקילא כדכתיבנא ולפי זה צ"ל דהכי משני אמר קרא לאביו וכו' אבל מטמא למת מצוה נ"ל למאי דנשבע שאטמא קרי ליה מת מצוה כי היכי דקרי יין מצוה למאי דנשבע שאשתה אבל מת מצוה שאין לו קוברים לא אצטריך קרא משום דלא חל עליו מעולם אבל ק' דבפ"ג דברכות משמע דקרא אצטריך למת מצוה ממש משום דאי לאו קרא ה"א אין חכמה ואין עצה לפני ה' ואין כבוד הבריות דוחה לאו דטומאה ע"ש וא"כ מאי משני הכא אמר קרא לאביו וכו' דילמא דקרא לא התיר אלא מת מצוה ממש משום שבועת הר סיני דגדול כבוד הבריות דודאי דסברא זו ניתנה בסיני אבל שבועת עצמו שנשבע שאטמא דקילא חל עליו נזירות ק"ו מיין ועוד ק' גבי תגלחת דמשני אמר רחמנא ראשו וכו'. ע"כ לאו בשבועת עצמו אלא בתגלחת מנוה דמצורע דכתי' ביה ראשו וכן פירש"י נמי במתני' וא"כ מאי משני דילמא על שבועת עצמו חלה נזירות וצ"ע:

תוס' ד"ה ומה תגלחת וכו' וא"ת מה לתגלחת וכו' עכ"ל מאי קושיא דהא טומאה תוכיח שלא עשה בה מטמא כמיטמא וסותרת אף אני אביא יין וכ"ת מה לטומאה שכן סותרת הכל תגלחת תוכיח שאינה סותרת הכל וסותרת ל' אף אני אביא יין שאינו סותר הכל ויסתור ל' וחזר הדין הצד השוה שבהם שאסורין בנזיר וסותרין אף אני אביא יין וכו' ועוד קש' דתירוצם אינו מספיק דהא אכתי איכא למפרך מה לתגלחת דאפי' גילח כל שהוא חייב תאמר ביין דבעי רביעית וכבר כתבנו בגמ' דכה"ג פריך תלמודא ביבמות דף קי"ד אבל לפי מאי דכתיב' ניחא דטומאה תוכיח דבעי שיעור וסותרת וצ"ע: בא"ד דין הוא דלא נעשה בו משקה כשותה הואיל דלא סותר עכ"ל ר"ל דלבתר דמשני דיין אינו סותר תו לא מצינן למילף דעשה בו מהך ק"ו דתגלחת דאיכא למפרך מה לתגלחת שכן סותרת מיהא של שים תאמר ביין שאינו סותר כלל וק"ק נהי דלא מצינן למילף מתגלחת מ"מ לענין דינא מיהא מנ"ל דיין לא עשה בו אימא קושטא הוא דעשה בו ואי ילפינן ק"ו מטומאה שסותרת ולא עשה בה יין שאינו סותר אינו דין שלא עשה בו איכא למפרך מה לטומאה שכן הותרה מכללה תאמר ביין שלא הותר ואי מסברא בעלמא הואיל אינו סותר דין הוא דלא עשה בו אימא לאידך גיסא הואיל לא הותר מכללו דין הוא דעשה בו וכו' ותו דע"כ לאו הא בהא תליא הואיל אינו סותר לא עשה בו דהא דלפי מאי דפריך תלמודא ותגלחת לא תסתור כלל ק"ו מיין וכו' ע"כ דתגלחת עשה בה מגלח כמתגלח אעפ"י שאינה סותרת אלמא דלאו הא בהא תליא וא"כ גבי יין נמי אימא דאע"פ שאינו סותר עשה בו מיהו אחר זמן מצאתי בש"מ על קמא דף נ"ב ע"ג מהספר שכתב

משם הגליון דלא אמרינן יוכיח כה"ג לקיים הקו' אלא לסתור הק"ו הוא דעבדינן יוכיח ועיין לחידושינו פ"ק דיומא דף ו' ע"ב בתוס' ד"ה שמטמא וכו' ע"ש ומיהו לא דמי לנדון דידן ופשוט ואין להאריך וצ"ל דמסתמא אמרית לא עשה בו דמהיכא תיתי נאמר עשה בו אלא א"כ ג לי קרא דעשה בו ולפ"ז הא דפריך תלמודא ותגלחת לא נעשה בה מגלח כמתגלח ק"ו מטומאה וכו' צ"ל ה"ה דבלא ק"ו מטומאה הוה אמרינן מסברא דלא עשה בה אלא א"כ גלי קרא אלא לרווחא דמילתא נקט ק"ו. ובזה ניחא נמי דהא איכא למפרך מה לטומאה דבעי שיעור תאמר בתגלחת אפילו גלח כל שהו אפי' שער א' חייב אלא ע"כ דלאו דוקא נקט ק"ו ומיהו באידך ק"ו דפריך וטומאה נעשה בה מטמא כמטמא ק"ו מתגלחת ע"כ בדוקא ק"ו נקט דהא אי לאו ק"ו אדרבא מסברא אמרי' דלא נעשה בה מיהו ק' דא"כ איכא למיפרך מה לתגלחת שכן אפילו בכל שהוא תאמר בטומאה וכו' וע"כ צ"ל דלאו דוקא נקט ק"ו דבלא ק"ו מסברא איכא למבעי דטומאה כיון שהיא סותרת דין הוא דנעשה בה מטמא כמטמא. ומעתה הדרא קושיא לדוכתה דא"כ גבי יין נמי נימא כיון שלא הותר מכללו דין הוא דנעשה בו משקה כשותה והרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין י"א הביא דין המגלח כמתגלח ושם דין ך' הביא דין המטמא שאינו כמטמא אבל גבי. יין שם דין ב' לא כתב כלום ונהי דדרכו של הרמב"ם שאינו מביא אלא הדין המוזכר בהדיא בגמרא מ"מ אין הכרע אם עשה בו משקה כשותה או לא וכעת צ"ע:

דף מד:

מתני' תגלחת טומאה כיצד וכו' נראה דקתני כיצד דאקרא קאי ועיין לתוס' ריש פרק כיצד מברכין דל"ה ע"א ד"ה כיצד וכו':

שם ומביא קרבנותיו וכו' והם עולה וחטאת ואשם כמפורש בקרא ועיין להמש"ל זל פ"ו מהל' נזירות דין י"א שתמה על דברי מהר"י אבוהב ומהר"י בן חביב שהביא הב"י בטור א"ח סי' א' באיזה נזיר מיירי וכו' ע"ש ולע"ד צידוד זה הוא דחוק דמהי תיתי דבנזיר טהור מיירי ובודאי דבטמא דאיכא אשם הוא דמיירי ובפשיטות ה"ל להר' להקשות דבנזיר נמי איכא חטאת בין טמא בין טהור ואין צורך לצידוד וק"ל:

שם במשנה ומצורע טהרתו תלויה בתגלחתו וכו' משמע דתגלחת לחת מצורע מעכבת דאינו טהור עד שיגלח ומכאן ק"ל על הראב"ד בהשגות פרק י"א מה' טומאת צרעת דין ד' שלא השיג על הרמב"ם ממתניתין הכא לפי גירסתו שבהרמב"ם דתגלחתו דמצורע אינה מעכבת אלא השיג עליו מהתוספתא גם הכ"מ לא הזכיר מתניתין דהכא גם התי"ט סוף פרק בתרא דנגעים פרק י"ד משנה ד' ד"ה ותגלחתן וכו' הוצרך ללמוד מהתוספתא

והוכיח נמי מדברי התוס' פ"ג דמועד קטן ע"ש וכן נמי ה' מש"ל פ"ח מה' נזירות דין ו' הוצרך ללמוד מהתוספתא שהביא הר"ש ע"ש ולא הזכירו שמשנה ערוכה היא הכא והיותר תימא שראיתי בס' בית יעקב סי' קי"ג דף פ"ה ע"ב שקיים הגי' שבהרמב"ם דאין תגלחת מצורע מעכבת ע"ש וכן ראיתי לה' לח"מ זל פרק עשירי מה' נזירות דין ט' שצדד לפ' כן לדעת הרמב"ם ע"ש ותימא דהפך משנה ערוכה הכא ועיין עוד לה' א"מ זל בסוף ספרו בלשונות הרמב"ם השייכים למס' נזיר דמ"ג ע"ג וצ"ע:

ואגב ראיתי לבאר דברי הכ"מ שזכרנו שכתב דכונת רבינו אין א' מעכבת חבירתה וזהו שכתב אין מעכבות זו את זו עכ"ל ע"ש ולכאורה דר"ל אם לא עשה אלא א' מהם סגי דזהו פי' אין מעכבות זו את זו דומיא דתנן ריש פ"ד דמנחות דהמתנות שעל מזבח החיצון אינן מעכבות זו את זו ופי' הרע"ב וז"ל כגון ד' מתנות של חטאת אינן מעכבות זו את זו שאם לא נתן אלא אחת כפר ע"ש ולפ"ז פי' התוס' דקתני מעכבין ר"ל צריך שיעשה א' מהן וא"כ משמע דאם לא עשה התגלחת ועשה חדא מהנך סגי וזה הפך משנתנו דקתני תגלחתו מעכבת ועוד דדברי ה' מש"ל ז"ל שזכרנו אין להם מובן לפ"ז והוא שהשיג על מרן כ"מ פ"ח מה' נזירות דין ו' וז"ל דגבי מצורע לא שייך תירוץ זה דאף ע"ג שאין תגלחת מעכבת וכו' דהא קלל דתגלחת מצורע מעכבת וכו' והביא ראיה מדברי מרן הללו דפרק י"א מה' טומאת צרעת את"ד ע"ש והשתא מאי ראיה מייתי מדברי מרן שהרי אכתי שייך הא תירוצא דאף ע"ג שאין תגלחת מעכבת וכו' כגון דעשה חדא מהנך אלא נראה דכונת מרן אין מעכבין זו את זו לענין דאין צריך שיהו כולן אצלו בבת א' אלא דיוכל לעשות מה שמזדמן לו עכשיו היום והשאר ביומא אחרינא דומיא למ"ש הרמב"ם פ"ב מה' מעשה הקרבנות דין י"ב דאין הנסכים והזבח מעכבי' זה את זה אלא אדם מביא קרבנו היום ונסכיו אחר ג' ימים וכו' ע"ש וכן נמי לענין הקדימה דאין הסדר מעכב אלא איזה שירצה יקדים דומיא למאי דתנן פ"ד דמנחו' משנה ד' התמידין אין מעכבין את המוספין וכתב הרע"ב וזל אין מעכבין זה את זה דאי בעי מקריב ברישא ואי בעי מקריב מוספין ברישׁ' וכו' ולפ"ז פי' התוספתא דקתני מעכבין אחיא כפשטא דר ל דבעי שיעשה כולן דכלהו מעכבין אלא שק"ל לפי' מאי דקתני עוד התוספתא ושאר מעשיו אינם מעכבין ע"כ ר"ל דחדא סגי דהא דבר והופכו קתני ואלו רבינו כתב ושאר מעשיו מעכבין וע"כ דר"ל מעכבין זה את זה דהא דבר והופכו נמי קאמר משמע דכ"ש דבעי כולן וכמו כן ק' נמי לפי מה שצדדנו דאין מעכבין זו את זו דקאמר רבינו ר"ל דחדא מיהא סגי והתוספתא דקתני מעכבין ע"כ ר"ל צריך שיעשה אחת א"כ מאי דקתני התוספתא ושאר מעשיו אין מעכבין ר"ל דאפי' אחת אינו צריך דהוי דבר והופכו ואלו רבינו כתב

ושאר מעשיו מעכבין וע"כ דר"ל צריך שיעשה כולן דדבר והופכו נמי וכעת צ"ע: שם במתניתין ואינו מביא וכו' פרש"י וכן אם לא טבל עד לח' אינו יכול להביא קרבנותיו עד הט' וכן פסק הרמב"ם פ"ו מהלכות נזירות דין י"ג וכתב התי"ט וזל דהיינו הך בבא עכ"ל וה' א"מ ז"ל כתב אל הלא מפורש בגמ' הא דטבל בז' וכו' ע"ש ואפשר דלא רצה התי"ט להביא מהגמ' משום דאיכא לדחות דתלמודא דחיה בעלמא קאמר אבל מתניתין משמע להרמב"ם כפירש"י:

רש"י ד"ה א"ל אין ביניהם כלום לענין הבאת קרבן ך עכ"ל ר"ל לענין הבאת קרבן היכא דגלח בח' דמביא קרבנו בו ביום אבל ודאי דאיכא ביניהן לענין הבאת קרבנו דוה בעי קרבנו הערב שמש וזה לא בעי הערב שמש כדקתני סיפא וק"ל:

ד"ה ונזיר אינו מביא וכו' ואינו צריך הערב שמש לפי שהוא טהור ועומד משעת טבילה הראשונה וכו' עכ"ל ק"ק כיון דהך טבילה הא' לא מהני לענין טבילה שניה אלא דצריך טבילה שניה אע"פ שטהור ועומד בטבילה ראשונה א"כ לענין הערב שמש נמי אימא דצריך הערב שמש בטבילה שניה ואע"פ שטהור ועומד בטבילה א' ודו"ק:

ד"ה קבלה מניה וכו' ואינו צריך הערב שמש דשמיני ואינו צריך וכו' כצ"ל ר"ל דודאי נזיר בעי הערב שמש כפירש"י במתניתין וע"כ דמתני' מיירי שטבל כבר בז' אלא דאינו צריך הערב שמש של יום הח' לפי שכבר העריב שמשו שטבל בז' אבל אי לא קבלה ס"ל דצריך העריב שמש של הח' ואע"ג דכבר טבל והעריב שמשו משום דס"ל לרבי טרפון דיום התגלחת אינו מביא בו ביום קרבן עד למחר והיינו הערב שמש כלומר דבעינן הערב שמש של יום התגלחת ודו"ק:

תוס' ד"ה ומגלח וכו' וא"כ הוי טבול יום בח' ואינו מביא וכו' כצ"ל והשאר נמחק:

ד"ה אלמא וכו' דלא יוכל לשלוח קרבנות אין שוחטין וזורקין וכו' עכ"ל כצ"ל ר"ל כיון דלא יכול לשלוח קרבנות משים דהוי ט"י לכך אין שוחטין וזורקין עליו פסח וק"ק דאיך תליא הא דשוחטין וזורקין פסח על ט"י דזב באי כזב דמי או לאו כזב דמי שהרי אפי' לאו כזב דמי אין שוחטין וזורקין עליו כיון דט"י הוא ולא מצי להביא כפרתו עד למחר משום דבעי הערב שמש אין שוחטין וזורקין עליו שהרי אפי' הערב שמשו ואינו אלא מחוסר כפרה אין שוחטין וזורקין עליו עד שמביא קינו בידו ומוסרו לכהן ומשמע שחזקה דב"ד של כהנים מקריבין וכו' כדאיתא פרק האשה בפסחים דף ץ' ע"ב וכן נמי קאמר התם גבי זבה ה"מ טמא שרץ דחזי לאורתא אבל זבה דעד למחר דמתייא כפרה אין שוחטין וכו' יע"ש וי"ל התם בפסח טהור איירי ולכך כיון דלא מתייא כפרה אינה אוכלת דאכתי חשיבא טמאה ואסור לאכול אבל הכא מיירי בפסח הבא בטומאה דקי"ל דטמא מותר

לאכול ממנו אבל זב אסור לאכול ממנו ולכך אי לאו ט"י כזב דמי אע"פ דעדיין מחוסר כפרה כיון דאינו כזב אלא טומאה אחריתי מותר לאכול ממנו ולכך שוחטין וכו' והכי איתא בפ"ב דכריתות דבפסח הבא בטומאה מיירי והכי נקטו לה להדיא התוס' בפ"ב דזבחים דף י ע"ב ד"ה קסבר בסוף דבריהם משם הר"ר חיים ע"ש:

דף מה.

גמ' טמא מת מותר ליכנס במחנה לוייה וכו' היינו מן התורה אבל רבנן גזרו שלא ליכנס כדאיתא פ"ק דכלים משנה ח' החיל מקודש הימנו שאין העכו"ם וטמאי מתים נכנסים לשם וכו' וכן נמי גזרו בעזרת נשים שאפי' טז לא יכנס אבל בהר הבית לא גזרו אלא על זבין וזבות אבל טמא מת ואפי' מת עצמו לא גזרו וזהו כונת התי"ט פ"ט דסנהדרין משנה ו' ד"ה חוץ לעזרה שכתב וז"ל דבהר הבית מותרין טמאי מתים וכו ע"ש דקדק למנקט הר הבית שהוא חוץ מעזרת נשים וחוץ מהחיל משום דס"ל דחוץ לעזרה דקתני מתניתין ר"ל אפי' עזרת נשים ואפי' חוץ לחיל משום דרבנן גזרו בהו אבל הר הבית אפי' מדרבנן מותר דלא גזרו בו אלא זבין וזבות וראיתי לה' מש"ל פ"ד מהלכות ביאת מקדש דין ב' שנתחבט בכונתו וכתב וזל ולא ידעתי כונתו וכו' ע"ש והנה לפי מה שצדד בו דכונתו מותרין מן התורה צ"ל הא דנקט התי"ט הר הבית לאו דוקא אלא ה"ה נמי גבי חיל ועזרה דכולן נקראים הר הבית ולא ידעתי מי הכריחו לכל זה דלכאורה כונת התי"ט פשוטא כדכתיב שוב התבוננתי דהדין עמו משום דלישנא דהתי"ט משמע שרוצה לתת טעם למתני' דדקדקה למנקט עזרה משום דבהר הבית מותרין ולכך נקטה עזרה לאפוקי הר הבית אלמא דס"ל דעזרה מלה מדוייקת וא"כ ע"כ דר"ל עזרת ישראל דוקא הנקראת עזרה סתם בכל מקום ומאי דנקיט הר הבית כלומר הר הבית כולה ומ"מ נראה שיש להגיה בלשון התי"ט טעות רק דלמחוק הדל"ת שבתיבת הר הבית ולהניחה כתיבת מותרין והשתא כונתו פרושי מפרש למתניתין דקתני חוץ לעזרה ר"ל בהר הבית דשם מותרין טמאי מתים דלא תימא דוקא קתני והן הן דברי התוס' דריש פ"ג דזבחים ונתכוון ס' לדבריהם ודו"ק נ"ל ואעפ"י שעדיין הלשון דחוק. ודע שראיתי לתוס' פ"ה דיבמות דף ז' ע"ב ד"ה וראה קרי וכו' שכתבו משם ר"ת דחוץ לעזרה דוקא וממיתין בעזרת נשים כיון שכבר היה שם דלא גזרו אלא שלא יכנס אבל אם כבר הוא שם לא גזרו עליו שיצא כיון דמדאורייתא שרי ליכנס לשם ע"ש וזה הפך דבריהם ריש פ"ג דזבחים שכתבו לאו דוקא ונראה שנעלמו מה' מש"ל ז"ל שוב התבוננתי שגם התוס' דריש פ"ג דזבחי' ריהטא דדבריהם משמע שלא כתבו לאו דוקא חוץ לעזרה אלא לפי תירוץ מורי אבל ד"ת אין ה"נ

דלעזרה דוקא כדבריהם פ"ק דיבמות ע"ש ותשכח ומ"מ לא ה"ל לה' מש"ל למסתם וה"ל לבאר שמחלוקת ר"ת ובעלי התוס' היא ועיין לתוס' פ"ח דפסחים דצ"ב ע"א ד"ה ט"י וכו' בס"ד ועיין להרב זרע יצחק ז"ל בליקוטיו לשם ודו"ק: ודע דבפ"ק דיבמות אמרינן דרבנן גזרו ט"י אל יכנס במחנה לויה והיינו מתני' דפ"ק דכלים ח' דקתני עזרת נשים מקודשת הימנה שאין ט"י נכנס לשם דהיינו מדרבנן וע"כ הא דנקט אל יכנס במחנה לויה לאו כל מחנה לוייה קאמר אלא דוקא עזרת נשים אבל הר הבית והחיל מותר כדקתני מתני' דפ"ק דכלים וכ"כ שם הרע"ב ורש"י בפ"ק דיבמות כתב וז"ל למחנה לויה להר הבית עכ"ל והוא תמוה שהרי בהדיא קתני מתני' דפ"ק דכלים דוקא עזרת נשים אבל הר הבית אפילו מת עצמו לא גזרו וכבר ראיתי לה' זרע יצחק זל שנתעורר עליו שם פ"ק דיבמות והניח בצ"ע ולע"ד נראה דס"ל לרש"י דהך ט"י דפ"ק דיבמות לאו בכל ט"י קאמר אלא דוקא בט"י דקרי דאמצורע שראה קרי מייתי לה התם וכיון דבהר הבית גזרו על הזבין והזבות ה"ה ט"י דזב דס"ל לר' יוחנן ט"י דזב כזב דמי מדרבנן אבל ט"י דפ"ק דכלים אפילו ט"י דמת קאמר וע"ש ברש"י פ"ק דיבמות ד"ה וראה קרי ובפר' ג' דזבחים דל"ב ע"ב ד"ה אע"פ ובדבור שאחריו ובדברי התוס' שם ואין להאריך יותר:

שם ולא טמא מת בלבד אלא אפילו מת עצמו וכו' עיין לתוס' פ"ג דסוטה דף כ' ע"ב ד"ה לא יטמא מת וכו':

שם עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפרה וכו' מכאן ק"ל על רש"י בחומש שכתב וז"ל עוד טומאתו בו אע"פ שטבל עכ"ל וה"ל לומר אע"פ שטבל והעריב שמשו דהיינו מחוסר כפרה כדקא' הכא להדיא וצ"ע:

שם במשנה ואם גילח על א' משלשתן יצא וכו' כתב התי"ט בירושלמי יליף לה מדכתיב ואת האיל יעשה דיעשה יתירא וכו' ע"ש אשתמיטיה לה' גמ' ערוכה פ"ה דזבחים דף נ"ה ע"א דמפיק לה מהיקשא דקאמר למאי הילכתא אתקש אמר רבא שאם גילח על א' משלשתן יצא ע"ש והזכירוהו התוס' לעיל פ"ד דכ"ח ע"ב ד"ה דתנן וכו' וראיתי במקובצת וי"ל ואם גילח על א' משלשתן יצא פי' דליכא קרא לעיכובא עכ"ל ותימא דמשמע מסברא אמרינן הכי כיון דליכא קרא לעיכובא שהרי מקרא ילפינן בין בירושלמי בין תלמוד דידן וצ"ע:

והנה בעיקר דברי התי"ט שכתבו בירושלמי יליף לה וכו' באמת שכך אמרו בירושלמי מה ת"ל יעשה הקדים בו מעשה ופי' המפרש ה' פני משה ז"ל שיקדים מעשה השלמים כדי שיגלח עליהם והדר פריך והכתיב ועשה הכהן את מנחתו ונסכו מעתה ועשה הקדים בו מעשה מאי כדון ופי' המפרש דבהך קרא דשלמים דגבי נזיר כתיב ועשה הכהן את

מנחתו והך ועשה יתירא נמי מעתה תדרוש נמי ועשה להקדים בו מעשה בתמיה הא ודאי דאין מנחתו ונסכו קודמין שהרי עם זבח השלמים הם באים מאי כדון והשתא האי יעשה מאי דרשת ביה ומשני אתא ר' חנינא בשם ר' יהושע בן לוי שאם גילח על א' משלשתן יצא ור"ל דלהכי כתיב יעשה ללמדנו שאם גילח וכו' את"ד והנראה שגם התי"ט ס"ל פי' זה בדברי הירושלמי ולכך כתב דבירושלמי יליף לה מיעשה יתירא אמנם יש לתמוה על פי' זה מאי משני דיעשה אצטריך שאם גילח וכו' אכתי עדיין קושית הירושלמי במקומה עומדת ועשה הכהן וכו' מאי דרשת ביה וראיתי לה' קרבן העדה שפיר' דפירכת הירושלמי ר"ל או צ"ל דאורחיה דקרא לכתוב הכי וא"כ אין ראיה מיעשה ומאי דקאמר עוד הירושלמי שאם גילח על א' מהם יצא ר"ל אלא מנ"ל לר"י דמקדים השלמים משום דסמוך לשלמים כתיב וגילח מסתמא דבתר שלמים מגלח א"כ דין הוא שיקדימו והא דכתיב חטאת ועולה תחלה ללמד שאם גילח על א' מהן יצא את"ד ולפי פי' זה נמצא דליתא להך דרשא דיעשה יתירה משום דאורחיה דקרא הוא ודלא כתי"ט וכבר תמה עליו ה' קרבן העדה בתוספותיו ומיהו גם פי' זה אינו נכון בעיני דלפ"ז מאי דקאמר הירושלמי שאם גילח וכו' עיקר התירוץ חסר שהרי הירושלמי לא הזכיר אלא דברי המשנה שאם גילח וכו' ואינו אלא דברי נביאות בדברי הירושלמי ולע"ד נראה לפ' דברי הירושלמי באופן אחר דמאי פריך מעתה ועשה הקדים בו מעשה אינו בתמיה אלא הכי פריך והכתיב ועשה הכהן וכו' והך ועשה יתירא א"כ הך ועשה אתא להך דרשא דהקדים כו מעשה ושדינן לה אזבח השלמים דכתוב מקמיה מאי כדון ר"ל א"כ יעשה יתירא למאי אתא ומשני יעשה יתירא אתא ללמד שאם גילח על א' משלשתן יצא והא דניחא ליה להירושלמי לדרוש דהקדים בו מעשה מועשה טפי מיעשה משום דלשון ועשה משמע טפי אקדימה דמשמע דכבר עשה והשתא סלקו דברי התי"ט שפיר ודו"ק נ"ל:

ודע דמדברי הירושלמי הללו יש סיוע לדברי התו' ד"ה תגלחת וכו' דלר' יהודה מקדים השלמים תחילה וכן ממאי דפריך עוד התם מאן תנא כל החטאו' שבתורה קודמין וכו' משמע דר' יהודה פליג וס"ל שלמים קודמין ודלא כהרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין ב' דס"ל דגם ר' יהודה נמי שוחט שלמים לבסוף ומגלח עליהם. מיהו לפי מאי דפי' ה' פני משה דלמאי דמשני אתא קרא שאם גילח על א' מהן ר"ל דלא להקדים שלמים אתא דהחטאת קודמת בכ"מ אלא ללמדנו שאם גילח וכו' כמו שיע"ש משמע דבמסקנא אית ליה לר' יהודה נמי דחטאת קודמת ומגלח על השלמים לבסוף כסברת הרמב"ם ולפי זה הא דפריך הירושלמי מאן תנא כל החטאות קודמות צ"ל דפריך לפום סברת המקשה

התם דס"ל דר' יהודה אית ליה מקדים שלמים תחלה וכמה מהדוחק יש בזה ואינו אלא לפי שיטת פירושו בדברי הירושלמי ומה שכתבתי הוא הנכון נ"ל ועיין מה שאכתוב עוד בתוס' ד"ה תגלחת וכו' ודוק:

שם במשנה ואם גילח על א' משלשתן יצא וכו' למ"ד תגלחת מעכבת ניחא דקתני יצא ר"ל ידי חובתו ולמ"ד נמי אינה מעכבת מ"מ מצוה לגלח דהא קרא כתיב להדיא וגילח וכ"כ הרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין ו' ולכך קתני יצא ר"ל יצא ידי מצוה מיהו לענין שיותר ביין ולהטמא למתים למ"ד תגלחת אינה מעכבת הותר שהרי אפילו לא גילח כיון שנזרק עליו א' מן הדמים הותר כדפירש"י לקמן דמ"ו ע"א ד"ה וחכמים אומרים וכו' אבל למ"ד מעכבת לא הותר עד שיביא כל קרבנותיו בשלמות כמ"ש הרב מש"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ח ד"ה תו תנן וכו' ע"ש ודע שאם עדיין לא הביא שום קרבן לא מצי מגלח כל ימיו לכ"ע כדמוכח מפ"ב דנדרים דף י"ט ע"כ דקאמר ספק נזיר חמור מודאו משום דלא מצי מגלח כל ימיו כיון דלא מצי מייתי קרבן מספק דהוי חולין בעזרה וכו' ע"ש אלמא דלא אמרינן מגלח ולא יביא קרבן וה"ט משום דקרא וגילח לבתר הקרבנות הוא דכתיב וכן נמי לר' יהודה דדריש פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר וא"כ לא מצי מגלח אלא על הקרבן ולפ"ז הא דקתני מתני' ואם גילח על א' מהן יצא לא תידוק אבל גילח בלא א' מהן לא יצא דמש' דמותר לגלח אלא לא קיים מצותו אלא הכי תידוק אבל בלא א' מהם לא מצי לגלח אלא דאם גילח מיהא על א' מהם יצא וכן נמי הא דאמרינן לקמן דמ"ו ע"א וחכ"א אחר מעשה יחידי אינו ר"ל אחר תגלחת לחוד ואע"פ שלא הביא קרבן שהרי לא מצי מגלח אלא על הקרבן אלא. ר"ל אחר קרבן לחוד אע"פ שלא גילח וכן פירש"י לקמן וכן נמי משמע לישנא דמתני' לקמן דקתני כיון שנזרק עליו א' מן הדמים ולא קתני כיון שגילח משום דלא מצי מגלח אלא עד דמייתי קרבן אבל כשנזרק עליו א' מן הדמים בין גילח בין לא גילח הותר ביין:

ודע דבפ"ה דערכין דכ"א ע"א מייתי תלמודא להאי מתני' דהכא דקתני שאם גילח על א' מהם יצא וכתב שם רש"י ד"ה משלשתן וכו' וז"ל חטאת או עולה או שלמים דג' קרבנות כתובין בו ואמרי' בספרי דבי רב אחר ישתה אחר מעשה יחידי עכ"ל ויש לתמוה דמתני' הכא לחוד והך דמעשה יחידי לחוד דהכא לענין התגלחת והך דאחר מעשה יחידי לענין היתר היין אעפ"י שלא גילח אבל לענין התגלחת לא שמעינן מהך קרא דאם גילח על מעשה יחידי יצא כיון דהך קרא בשתיית היין הוא דמיירי כדכתיב ואחר ישתה הנזיר יין אלא מהיקשא הוא דשמעינן כדאיתא פ ה דזבחים דנ"ה ע"א ואיך רש"י ארכביה אתרי ריכשי וצ"ל דהך סיומא דרש"י אינו מקושר עם תחלת דבריו אלא מילתא אחריתי קאמר

וכונתו לפרושי הך דנזרק עליו א' מן הדמים דמייתי לה נמי התם תלמודא כן אפשר ליישב בדוחק. מיהו ראיתי לרש"י פ"ה דזבחים דנ"ה ע"א ד"ה שאם גילח וכו' שדבריו אינם מיושבין בזה שהביא הך דמעשה יחידי אהך דאם גילח על א' מהן שכתב וז"ל שאם גילח על אח' משלשתן יצא וכו' מה איל נזיר אם הביאו יחידי בלא חטאת ועולה יצא דכתיב ואחר ישתה הנזיר יין ואמר מר בספרי אחר מעשה יחידי והיינו שלמים שעיקר תגלחו של נזיר תלויה בשלמיו וכו' ותנן בספרי וגילח הנזיר בשלמים הכתוב מדבר וכו' עכ"ל והא ודאי דברים מעורבבים וחזינא דהא קרא דמעשה יחידי לענין היתר היין הוא דמיירי ואע"פ שלא גילח ומתני' דאם גילח על א' מהן יצא לענין התגלחת קאמר דלהתיר היין אע"פ שלא גילח וכן נמי הך דרשא דספרי דוגלח בשלמים הכתוב מדבר לענין התגלחת מיירי ולא ראי זה כראי זה ואיך רש"י ארכבם אתרי ריכשי ומיהו ודאי דמהך היקשא נמי הוא דשמעינן דאם נזרק עליו א' מן הדמים הותר ביין דהא הך קרא דמעשה יחידי מסתמא היינו שלמים משום דעיקר תגלחתו תלויה בשלמים כמ"ש. רש"י וילפינן מנייהו לשאר קרבנות מהך היקשא וה"ה דה"מ תלמודא התם לשנויי לומר שאם נזרק עליו א' מן הדמים יצא אלא נקט שאם גילח על א' משלשתן משום דשנויה קודם הך דנזרק עליו א' מן הדמים א"נ כדי לשנויי נמי למ"ד לאחר המעשים כולן ולולי דמסתפינא אמינא דרש"י התם כך היתה גירסתו אמר רבא שאם נזרק א' מן הדמים יצא וכן יש להגיה בקביעות רש"י הכי שאם נזרק וכו' והשתא נתיישבו דברי רש"י ומיהו למ"ד אחר כל המעשים כולן ע"כ דהיקשא אתא לגילח על א' מהן ולא חש לשנויי אליביה משו' דלית הילכת' כוותיה ונראה דזה נמי גי' הרמב"ם ולכך פסק פ"ח מה' נזירות דין ה' כמ"ד תגלחת אינה מעכבת והכ"מ נתחבט בו והשתא ניחא משום דסוגית זבחים משמע דאתיא כותיה ועיין עוד בזה לחידושינו לקמן דמ"ו ע"א מיהו הא דהוצרך רש"י התם לפ' וחטאת הוא דילפא משלמים שנה משנתו אליבא דר' יהודה דאית ליה דשלמים עיקר ומנייהו ילפינן לשאר הקרבנות אבל לר"א הכא דאית ליה חטאת עיקר אדרבא דשלמים הוא דילפי מחטאת כפשטא דתלמודא התם ודו"ק נ"ל:

ואכתי ק' בדברי רש"י דזבחים במ"ש עוד וז"ל שעיקר תגלחתו של נזיר תלויה בשלמיו שהרי הזקיקו לשלח שערו תחת הדוד כדכתיב על האש אשר תחת זבח השלמים וכו' עכ"ל לא ידענא סברא זו מאן דכר שמא שהרי מקרא הוא דילפינן וכמו שסיים רש"י עצמו ותנן בספרי וגלח הנזיר בשלמים הכתוב מדבר וכו' ואדרבא דאי איכא הך סברא א"כ קרא ל"ל ודוחק לומר דכונת רש"י טעם לקרא דמי הזקיקו כלל לחת טעם לקרא ונראה דכונתו דלא תימא אימא דמהך היקשא ילפינן דאפי' לכתחילה לכתחילה מגלח

על א' משלשתן שתן ומנ"ל דאינו אלא דיעבד ולזה כתב דמסתמא לכתחלה על השלמים דוקא מפני שמשלח שערו תחת דוד השלמים ואכתי יש לגמגם בדבריו דמייתי להך דוגלח פתח אהל מועד משם הספרי וכן הרא"ם פ' נשא ד"ה וגלח מייתי לה נמי משם הספרי וכן נמי הך דאחר מעשה יחידי מייתי לה רש"י התם משם הספרי והכי נקיט לה נמי פ"ה דערכין דכ"א ע"א ואמאי לא הזכירו דתלמודא מייתי להו הכא ולקמן דמ"א ע"א ואפשר כיון דעיקרם בספרי אין לחוש לזה. ודע דמתניתין דקתני גילח על א' מהן יצא לכ"ע היא וכ"כ התי"ט אבל מדברי התוס' לקמן דמ"ז ע"א ד"ה ונטמא וכו' משמע דס"ל דלר"א אינו ראוי לגלח אלא עד שיביא כל קרבנותיו ועיין לחדושינו שם ודו"ק:

שם גמ' אבא חנן אומר וכו' כל זמן שאין פתח אהל מועד פתוח אינו מגלח וכו' ולפ"ז ע"כ דלית ליה לאבא חנן בשלמים הכתוב מדבר דזה מנ"ל כיון דפתח דרשינן לה בזמן שהוא פתוח אלא ס"ל על חטאת מגלח מפני שקודמת כר"א במתניתין וכ"כ במקובצת וז"ל ע"כ לאו פתח אהל מועד ממש דא"כ הו"ל דרך בזיון ולא אתה קרא לומ' שמגלח על השלמים אלא אחטאת הוא מגלח וקרא דכתיב פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח וכו' עכ"ל ולפ"ז להנך תנאי דס"ל בשלמים הכתוב מדבר ע"כ נמי דלית להו בזמן שהוא פתוח מיהו ק"ק מנ"ל למדרש בשלמים הכתוב מדבר אימא דלא אתא אלא ללמדנו בזמן שהוא פתוח כי היכי דדרשינן הכי גבי פתח אהל מועד דגבי שלמים ותו קשה אפכא מנ"ל למדרש גבי שלמים בזמן שהוא פתוח אימא אתא לגלויי על פתח דגבי נזיר בשלמים הכתוב מדבר ואפשר לומר דאין ה"נ דהך דרשה דגבי שלמים בזמן שהוא פתוח אינה אלא אליבא דאבא חנן הכא דקי"ל כותיה כדפסק רבינו פ"ח מהלכות נזירות דין ג' אבל להנך תנאי דבשלמים הכתוב מדבר לית להו הך דרשא דגבי שלמים בזמן שהוא פתוח אלא אתא לגלויי אפתח דהכא דבשלמים הכתוב מדבר מיהו מדברי רש"י ד"ה ת"ר וגלח וכו' הביא הך דרשא דגבי שלמים דבזמן שהוא פתוח אליבא דמ"ד דבשלמים הכתוב מדבר וא"כ הדרא קושיין לדוכתה וכמו כן ק"ל ג"כ על רבינו כיון דפסק כאבא חנן דבזמן שהוא פתוח ופסק נמי פ"ה מה' מעשה הקרבנות דין ה' גבי שלמים בזמן שהוא פתוח איך פסק פ"ח מהלכות נזירות דין ב' כר' יהודה דבשלמים הכתוב מדבר שהרי ע"כ מי ששנה זו לא שנה זו ושו"ר להתי"ט במשנה שאחר זו ד"ה ואם גילח במדינה וכו' שנתעורר על רבינו וכתב דס"ל דהכל במשמע ע"ש והוא דחוק דאימא לא שמעינן אלא חדא וכמו שכן במקובצת שזכרנו ונראה ליישב דברי רבינו ע"פ מ"ש ה' המאירי והעתקנו דבריו בדברי התוס' ד"ה תגלחת דס"ל דלר"א החטאת קודמת ואינו מגלח אלא אחר השלמים לבסוף וכבר כתבנו שם בדברי התוס' ליישב דברי רבינו ע"פ שיטה זו

מה שהק' עליו הכ"מ ז"ל והלח"מ נדחק ע"ש באריכות והשתא ניחא נמי קושיא זו דאין ה"נ דלר"א א"ץ פתח אהל מועד לגלויי דבשלמי' הכתוב מדבר דבלא"ה סדר הכתוב מוכיח כן דוגלח בתר שלמים כתיב ודוקא לרבי יהודה משום דס"ל דין הוא שיקדימו כמ"ש התוס' ד"ה תגלחת וא"כ כיון דס"ל דסברא הוא שמגלח על הקרבן הקודם תחלה ה"א שמגלח על החטאת מפני שהיא קודמת תחלה בכ"מ לכך אצטריך פתח אהל מועד לאשמעינן דמגלח על השלמי' וממיל' דין הוא שיקדימו אבל לר"א דע"כ לית ליה האי סברא דמגלח על הקרבן הקודם תחלה אלא מגלח על השלמים שהם לבסוף א"כ פשיטא דקרא נמי הכי משמע דמגלח על השלמים וע"כ כי אצטריך פתח אהל מועד לבזמן שהוא פתוח ורבינו פסק כותיה וליכא למימר דר"א נמי אי לאו פתח אהל מועד הוה אמרינן הך סברא דמגלח על קרבן הקודם כמו ר' יהודה וה"א דמגלח על החטאת שהיא קודמת אבל לכתר דכתיב פתח אהל מועד דגלי דמגלח על השלמים ממילא דלא אמרינן הך סברא שיהו השלמים קודמים אלא מקיימינן הכלל דקי"ל חטאת קודמת בכ"מ דא"כ ה"ל ר' יהודה ור"א פליגי בסברא זו אי כללא עדיף או סברא עדיפא דלר"י סברא עדיפא דין הוא שיקדימו השלמי' וסתרינן הכלל דקי"ל חטאת קודמת ולר"א אפכא דס"ל כללא עדיפא ולכך אמרינן דמגלח על השלמים לבסוף ומקיימינן הכלל דחטאת קודמת וזה ודאי דוחק דלא אשכחן בשום דוכתא פלוגתא כה"ג אלא מסתמא דבהא פליגי דר"א לית ליה הך סברא דמגלח על הקרבן הקודם ולא אצטריך פתח אהל מועד אלא לבזמן שהוא פתוח כאבא תנן אבל רבי יהודה אית ליה הך סברא והא דמגלח על החטאת שהיא קודמת ולכך אצטריך פתח אהל מועד ודוק בלשון רבינו דגבי פתח פתוח הזכיר קרא דפתח אהל מועד בפ"ח מהלכות נזירות ופ"ה מהלכו' מעשה הקרבנות וגבי גילוח על השלמים כתב סתמא ונקט להו כסדר הכתוב משמע משום דכך פשטיה דקרא ודו"ק נ"ל:

ואכתי קשה כיון דמסדר הכתוב שמעינן דמגלח על השלמים א"כ ל"ל פתח אהל מועד לבזמן שהוא פתוח ת"ל כיון דשלמים גופייהו בעינן שיהא פתח פתוח ממילא גילוח נזיר נמי בעי פתח פתוח כיון דעל השלמים מגלח וי"ל דאצטריך קרא היכא דאחר שנשחטו השלמים שוב סגרו הדלתיים דאין הנזיר מגלח וכה"ג כתבו התוספות פ"ג דיומא דכ"ט ע"א ד"ה אלא וכו' ולא הוצרך רבינו לבאר זה דכן דרכו של רבינו דאינו מעתיק אלא דבר שהוא מוזכר להדיא כנ"ל נכון לדעת רבינו אבל דברי רש"י צ"ע מיהו לפי דברי התי"ט שזכרנו לעיל יתיישבו ג"כ דברי רש"י וכבר כתבנו שהוא דוחק:

שם גמ' ר"ש שזורי וכו' ולא נזירא וכו' פיר' דס"ל לר"ש שזורי דמגלח פתח אהל מועד ממש ולכך מיעט נזירו משום דבעזרה איכא פרחי כהונה ואע"ג דתנן בפ"ב דמדות משנה

ה' דבעזרה נשים היתה לישכת הנזירין ששם מגלחין שערן צ"ל דר"ש שזורי פליג עליה וכ"כ במקובצת ע"ש:

רש"י ד"ה ה"נ וכו' אלא בכפרה תליא מילתא וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז לישנא דברייתא דקתני אימתי הוא בא בזמן שטבל ועשה הערב שמש משמע דבהערב שמש לחוד מותר והו"ל למתני נמי והביא כפרתו ודו"ק:

בא"ד הא לא הוי דאי במחנה לויה משתעי קרא וכו' עכ"ל ר"ל קרא דפתח אהל מועד אבל קרא ובא לפני ה' קושטא הוא דבמחנה לויה משתעי כדמסיים רש"י ואזיל אבל אביי דפריך במחוסר כפרה מותר במחנה לויה ע"כ משום דסובר דקרא דפתח אהל מועד נמי מחנה לוייה ומש"ה לא אסיק אדעתיה מה התם לא עייל אף וכו' וק"ל:

בא"ד והכי משמע אימתי ובא לפני ה' דהיינו במחנה לוייה בזמן שהוא ראוי דהביא כפרתו וכו' עכ"ל ק"ק דהא קרא ובא לפני ה' גופיה במחוסר כפרה מיירי כדכתיב בתר הכי ונתנם אל הכהן וכו' אלמא דקודם כפרה קאמר ובא לפני ה' וכן משמע מהתוס' ד"ה שער נקנור וכו' דקרא ובא במחוסר כפרה וא"כ היכי עייל ועיין מה שאכתוב בדברי התוס' ודו"ק:

בא"ד וא"ת והא מצורעין נכנסין בשער נקנור ששם מזין על הבהונות וכו' עכ"ל ר"ל ששם בשער נקנור מכניס ידו לעזרה שהוא מחנה שכינה כדי להזות על הבהונות ואיך מכניס ידו לעזרה כיון דמחוסר כפורים אסור להכניס וק"ק אמאי לא הוק' ליה אשער נקנור גופיה דאיך המצורעים נכנסין שם שהרי מחוסר כפורים אסור נמי ליכנס למחנה לויה כדקאמר מה התם לא עייל וכו' ולא שייך תירוצו וראיתי לה' א"מ ז"ל שתירץ דשאני מצורע דגלי ביה קרא והעמיד הכהן את האיש המטהר לפני פתח אהל מועד דהיינו לפני ה' בשער נקנור כפירש"י בחומש פ' מצורע ע"ש וכ"ה גמ' ערוכה פ"ק דסוטה דף ח' ע"א דקאמר מצורעין נמי דכתיב והעמיד הכהן וכו' ע"ש ולפי זה ה"ה נמי דה"מ רש"י לתרוצי על הכנסת הבהונות דגזירת הכתוב הוא וכ"כ רש"י בפרק כיצד צולין דפ"ה ע"ב ד"ה נכנסין וכו' אלא רש"י הכא עדיפא מינה תירץ דאיכא מ"ד ביאה במקצת לא שמה ביאה מיהו קשה אמאי נתקדש שער נקנור יתקדש ונימא דגזירת הכתוב הוא וי"ל כל היכא דמצינו למעט בטומאה עדיף מלומר גזירת הכתוב הוא כיון דאפשר שלא יתקדש. מיהו ק"ל על הר' א"מ זל דאיך תירץ שאני מצורע דגלי ביה קרא וכלומר אבל היקשא דילפי' מניה דלא עיילי איירי בשאר מחוסרי כפרה כגון זב וכיוצא שהרי בכולהו מחוסרי כפרה קאמרינן דמותרין ליכנס בשער נקנור כדאיתא פ"ק דסוטה ד"ח ע"א וכמ"ש רש"י בהדיא לעיל ד"ה מכדי וכו' וכן נמי תנן פ"ק דכלים עזרת ישראל מקודשת הימנה שאין מחוסר

כפורים נכנס לשם משמע אבל עזרת נשים מותר ליכנס וכן נמי קרא דובא לפני ה' גופיה דכתיב גבי זב משמע בהדיא דאע"פ דמחוסר כפרה הוא קאמר ובא לפני ה' דהא כתיב בתריה ונתנם אל הכהן אלמא ובא לפני ה' קודם כפרה הוא והיותר תימא עליו שאח"כ הק' וז"ל אך קשה לפי פירש"י דפיר' על ואי במחנה לויה קאי אמאי קרי ליה א"מ אלא להורות בזמן שראוי לבא לאהל מועד שרי ג"כ למחנה לוייה א"כ גבי מצורע דכתיב ג"כ הכי מאי דרשת ביה וצ"ע עכ"ל ולא ידעתי אמאי הוצרך להביא עצות מרחוק להק' ממצורע מאי דרשת ביה ואמאי לא הק' בפשיטו' מזב דקיימינן ביה ודרשינן ליה לפתח אהל מועד מה התם לא עייל וכו' ואפ"ה גלי קרא ובא דמותר ליכנס וקשו קראי אהדדי ותו דאמרינן פ"ק דסוטה ד"ח ע"א דכלהו מחוסרי כפרה נכנסין לשער נקנור וגלי בהו קרא וכמ"ש רש"י לעיל ד"ה מכדי וכו' ולעיקר קושיתו צ"ל דלצורך מותר ושלא לצורך אסר קרא כמו שאכתוב בתוס' ד"ה שער נקנור וכו'.

ודע דבסוגיא דפ"ק דסוטה איכא למידק דפריך א"ה זבין וזבות וכו' ע"ש ובלא"ה ת"ל זבין וזבות מדכתיב ובא לפני ה' אלמא אף עפ"י דמחוסר כפרה קאמר ובא. עוד איכא למידק בסוגיא דכיצד צולין דקאמר מר לא נתקדש שער ניקנור מפני המצורעין שמכניסין הבהונות וכו' ובלא"ה ת"ל משום זבין וזבות ושאר מחוסרי כפרה ששם היו עומדין כדתנן פ"ק דסוטה ולהא זל דאין ה"נ וחדא מנייהו נקט אבל סוגיא דפ"ק דסוטה קשה וצ"ע:

ד"ה דתניא טמא יהיה לרבות ט"י שאינו צריך להביא כפרה עכ"ל נראה דהוכרח לפ' כן משום דאי בט"י הצריך כפרה לא הוה צריך קרא טמא יהיה דמכ"ש ממחוסר כפרה דמרבינן ליה מעוד טומאתו בו מיהו אין זה מוכרח דאי לאו טמא יהיה הוה מוקמינן לעוד טומאתו בו לט"י משום דמחוסר הערב שמש ומחוסר כפרה אבל מחוסר כפרה לחוד כיון דהעריב שעשו מותר ליכנס אבל לבתר דכתיב טמא יהיה ע"כ דעוד טומאתו בו אתא למחוסר כפרה ונראה דמשמע ליה הכי משום כיון דקרא מיירי בטמא מת שאינו צריך כפרה א"כ רבויא דקרא דטמא יהיה איירי נמי בהכי ומיהו התוס' פ"ק דיבמות דף ז' ע"ב ד"ה אמר ר' יוחנן וכו' וכן פ"ב דזבחים דל"ב ע"ב כתבו דמיירי בט"י דמחוסר כפורים ע"ש:

ד"ה שהחטאת וכו' וקי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת אף עולת בהמה וכו' עכ"ל האי לישנא איתא בפרק כל התדיר דף ץ' ע"א ופי' רש"י חטאת העוף כגון יולדת וכו' אבל הרמב"ם פ"ט מה' תמידין ומוספין חילקן לשתי דינין דבדין ו' כתב אפי' חטאת העוף קודמת לעולת בהמה ושם בדין ח' חזר וכתב עוד אפי' חטאת העוף של יולדת קודמת לכבשה משמע דאיכא חידוש אחר גבי יולדת וע"ש למרן כ"מ וה' מש"ל ז"ל. והנה ע"פ

דברי מרן כ"מ נראה לפ' כונת רש"י הכא שכתב ואפי' חטאת העוף קודמת לעולת בהמה ואמאי הוצרך למנקט החלוקה שיש בה רבותא ולא הספיק בהנך חלוקות דקאמר החם חטאת העוף לעולת העוף חטאת בהמה לעולת בהמה ופשטא דמילתא משום דקאמר הכא קודמת בכ"מ לכך נקט רש"י הגבול האחרון מ"מ יש לפלפל דהוק' לרש"י מאי מייתי ר"א ראיה מחטאת דילמא שאני התם משום דבאה על חטא אבל נזיר לאו חוטא מקרי ואפי' לר"א הקפר דקרי ליה חוטא מ"מ אינו אלא חוטא קצת משום דהמצוה רבה כמ"ש התוס' ריש פ"ק דף ב' ע"ב ד"ה ואמאי וכו' ולזה כתב אפי' חטאת העוף לעולת בהמה כלומר דבמין זה איכא נמי דאינה באה על חטא כגון יולדת ודו"ק:

ד"ה ת"ר וגלח וכו' הלא כתוב הוא אחר התוספות ד"ה תגלחת וכו' וכאן הוא מקומו:

ד"ה יצא זה וכו' והבאה לעזרה וכו' עכ"ל פיר' לעזרת נשים ודו"ק: תוס' ד"ה שער נקנור וכו' דאין לומר לפני ה' בעזרה ממש שהרי מחוסר כפורים וכו' עכ"ל ק"ק דהא במחנה לויה נמי מחוסר כפורים אסור ליכנס כדאמר בסמוך מה התם לא עייל וכו' וע"כ צ"ל כיון דלצורך הבאת קרבנותיו מותר והיקשא דאוסר איכא לאוקמיה היכא דנכנס שלא לצורך וא"כ במחנה שכינה נמי נימא הכי. וכמו כן ק"ל על רש"י בחומש פ' מצורע שכתב נמי כדברי התוס' גבי מצורע דכתיב ביה לפני ה' כדכתיב והעמיד הכהן המטהר את האיש המטהר לפני ה' וכתב רש"י לפני ה' בשער נקנור ולא בעזרה עצמה לפי שהוא מחוסר כפורים עכ"ל וקשה שהרי מחנה לויה נמי מחוסר כפורים אסור כדאמר הכא וראיתי להרא"ם שהק' על רש"י וא"ת והלא מצורע בתוך חלל שער נקנור עומד ובעלמא אמרינן דמן האגף ולפנים כלפנים דמי גבי שערי ירושלים וה"נ נימא דתוך שער נקנור כלפנים דהיינו בעזרה ואיך יכול המצורע לעמוד שם ותירץ דלא אמרינן בעזרה נמי מפני שלא נתקדש משום דא"א למצורע לעמוד אלא שם ויכניס ידו לבהונות וכו' את"ד ולא ידעתי אמאי לא הקשה בפשיטות מסוגיא דהכא דקאמר בהדיא מה התם לא עייל אף וכו' אלמא אע"פ דקושטא הוא שלא נתקדש אסור למיעל ויש ליישב דברי התוס' ורש"י בחומש דכונתם דטפי עדיף לומר דנוקי לקרא במחנה לויה ומשום לצורך קרבנותיו כיון שלא נתקדש בקדושת מחנה שכינה ועוד דאין בו כרת דהיקשא מה התם לא עייל וכו' אינו אלא לענין אסור לאו ולא לענין כרת כיון שלא נתקדש בקדושת מחנה שכינה ודברי הרא"ם צ"ע:

ודע שראיתי למהרש"א פרק כיצד צולין דפ"ה ע"ב שהק' דאמאי לא נתקדש שער נקנור דהא בנתקדש נמי יכול לעמוד המצורע מחוץ לשער ולהכניס בהונותיו תוך השער ותירץ דתוך השער לא מקרי לפני ה' אלא בעזרה גופה וכו' עכ"ל ואשתמיטיה לתוס' דפ"ק

דיבמות דף ז' ע"ב ד"ה זה וכו' שדחו תירו' זה וז"ל ואין נראה דאי הוה קדוש בקדושת העזר' הוי שפיר לפני ה' וכו' עכ"ל וק"ק אמאי לא דחו עדיפא מינה דאפילו לפי האמת דקושטא הוא שלא נתקדש אפ"ה חשיב לפני ה' כדקאמר הכא מכדי שער נקנור היכי הוה וכו' דהייני לפני ה' וכ"כ התוס' להדיא ד"ה שער וז"ל וע"כ האדכתיב לפני ה' שער נקנור וכו' וכן בפ"ק דסוטה דף ח' ע"א גבי מתני' דקתני בשערי ניקנור משקין הסוטות ומטהרין המצורעין קאמר תלמודא בשלמא סוטות דכתיב לפני ה' מצורעין נמי דכתיב לפני ה' וכן נמי רש"י בחומש פר' מצורע כתב לפני ה' שער נקנור ולא עזרה ממש ע"ש אלמא דשער נקנור חשיב לפני ה' ואע"פ דקושטא הוא שלא נתקדש ואיך כתב מהרש"א דשער נקנור לא חשיב לפני ה' ואע"פ שיתקדש והיותר תימא על הרא"ם פרשת מצורע ד"ה לפני ה' בשער וכו' שכתב כמי שתירץ מהרש"א וז"ל שא"א למצורע לעמוד חוץ משער נקנור ויכניס ראשו וידיו לחלל השער משום דבעינן לפני ה' וליכא לפיכך לא נתקדש שער נקנור כדי שיוכל המצורע לעמוד שם ולהכניס ראשו וידיו בתוך העזרה דהוי לפני ה' וכו' עכ"ל והוא תימא דעדיין לחלולית הדיו קיימת שהזכיר לדברי רש"י שם בחומש שכתב דלפני ה' שער נקנור ומיהו בדברי הרא"ם אפשר לדחות דמ"ש בעינן לפני ה' וליכא קאי על מקום עמידת המצורע לא על מקום הכנסת הבהונות אבל מהרש"א כתב להדיא דתוך השער לא מקרי לפני ה' ואפשר לומר דוקא היכא שעומד המצורע עצמו בשער נקנור מקרי לפני ה' משום דפניו כלפי המערב ששם השכינה כמ"ש הרא"ם בתחלת דבריו וז"ל שער נקנור היה במזרח העזרה וכי קאי ביה ופניו למערב חזי פתח ההיכל וכו' עכ"ל אבל כל שהוא עומד מחוץ לו ומכניס הבהונו' לבד לא מקרי לפני ה' דעובי האסקופה שבחלל השער חשיב הפסק בינו לשכינה אבל גבי עזרה ממש אף ע"פי דלא הכניס אלא הבהונות לבד חשיב לפני ה' כיון דאויר עזרה הוא אבל התוס' פ"ק דיבמות ס"ל כיון דנתקדש בקדושת העזרה לא חשיב הפסק והא דלא תירץ מהרש"א משום דבעינן שיעמוד המצורע עצמו לפני ה' משום דמשמע ליה דקרא לא קפיד אלא משום הזאת הבהונות דבעי לפני ה' וק"ל:

ד"ה מכדי וכו' וה"ה דאיכא למימר וכו' ר"ל פתח ההיכל וכו' כצ"ל לשון ה"ה אינו מובן דאדרבא לפ"ז אביי לא מקשה מידי ונראה להגיה וק"ק במקום וה"ה ור"ל דמאי פריך אביי אימא דלעולם דקרא נחית לדייק דאסור קודם לכן ומיירי במחנה שכינה דט"י אסור ליכנס ואהא תירצו דלהא לא אצטריך מיהו קש' דבלא"ה כבר דחו לקושיא זו שפיר בדבור שלפני זה שהרי מחוסר כפרה אסור ליכנס ואפשר לומר משום דיש סברא לומר דנזיר לא חשיב מחוסר כפרה כמ"ש ד"ה ואי וכו' בס"ד ע"ש אלא אביי מכח קו' הברייתא

דזב הוכרח לומר דנזיר חשיב מחוסר כפרה ולכך לא עיילֿ וכו' והשתא ניחא דתוס' לעיל קיימי במחוסר כפרה דזב דאסור ליכנס אבל הכא מיירי במחוסר כפרה דנזיר דמניה הוא דקפריך אביי ואהא הוק' להו שפיר דמאי מקשה אביי ואמאי הוכרח לומר דנזיר חשיב מחוסר כפרה אימא דקרא מיירי במחנה שכינה ולעולם דנזיר לא חשיב מחוסר כפרה ולכך מצי עיילֿ אבל קודם לכן דהוי ט"י אסור ודו"ק:

בא"ד כדאשכחן גבי שלמים וכו' ודרשינן בזבחים וכו' עכ"ל אף ע"ג דבשמעתין נמי מוכח דהוא מחנה שכינה דקאמר אמאי קרי לית אהל מועד וכו' ניחא להו להביא הך דזבחים דמבואר יותר וק"ל:

בא"ד נפק"ל בסמוך דכל טז וכו' עכ"ל דקדקו למנקט דכל ט"י נראה דכוונו לאפוקי פיר' רש"י שכתב שאיני צריך כפרה ולכך כתבו דכל ט"י כלומר בין אותו הצריך כפרה בין אותו שאינו צריך כפרה אסור וכו' וק"ל: ד"ה ה"ג וכו' לא עיילֿ כלומר לא כזב אבל וכו' כצ"ל ותמהני מהרב כ"מ ז"ל פ"ג מה' ביאת מקדש דין ט' שכתב משם מהר"י קורקוס דטעם רבינו דפסק לא כזב דמי משום דהכא אמרינן כ"ע לאו כזב דמי ע"ש דאיך יחס גירסא זו לרבינו שהרי כיון דרבינו פסק דמחוסר כפורים שנכנס למחנה שכינה אפילו מלקות אין בו והכא מסיק תלמודא דיש בו כרת אפילו למ"ד לאו כזב וע"כ דלענין שוחטין וזורקין קאמר לאו כזב כמ"ש התוס' אלא מוכרח דס"ל לרבינו כמו גי' רש"י דגורס כ"ע כזב דמי והילכך ס"ל דסוגיא הכא כולה למ"ד כזב דמי אבל למ"ד לאו כזב מותר ליכנס ולא דריש הך דרשא טמא יהיה וכו' ועיין לתוספות פ"ב דזבחים דף י"ז ע"ב וצ"ע ושו"ר להח"ן שנתעורר עליו בחידושיו בתוס' שם ע"ש:

ד"ה ואי במחנה לויה וכו' ע"כ מחנה שכינה וכו' ר"ל אבל פתח אהל מועד ע"כ מחנה שכינה וא"כ אמאי קרי ליה וכו' וק"ל:

בא"ד דמשמע תוך עזרה לפני ההיכל וכו' עכ"ל ה"ה דאפילו אינו לפני ההיכל מ"מ תוך העזרה כולה מחנה שכינה אלא קושטא קאמרי דפתח ההיכל הוא וק"ל:

בא"ד לרבות טז שאסור ליכנס במחנה שכינה עכ"ל הס"ד והשאר נמחק כנ"ל ועיין להא"מ:

ד"ה תגלחת וכו' דין הוא שיקדימו וכו' עיין להמש"ל ז"ל פ"ח מה' נזירות דין ב' שהק' לדברי התוס' מפרק כל התדיר דף ץ' ע"א ע"ש יהודה הכא דקא יהיב טעמא מפני שהחטאת קודמת בכ"מ וע"כ דר' יהודה פליג עליה דלא ס"ל שהחטאת קודמת בכ"מ א"נ דשאני הכא דגלי קרא פתח אהל מועד כדמשני התם גבי פר דע"א דקודם לשעיר דע"א אלא דתלמודא התם הוצרך לחדית לן דאיכא גלוי דקרא משום דאינו מבורר כ"כ

כמו שתראה שם אבל גבי נזיר דרשינן ליה בהדיא לפתח אהל מועד בברייתא ודו"ק.
ולענין פסקא דברי הלח"מ דחוקים דא"כ ה"ל לר' יהודה לומר ואח"כ מגלח עליהם וה' עצמו נדחק בזה ע"ש ותו דלא ה"ל לר"א לומר שהחטאת קודמת שהרי כיון דלר' יהודה נמי ס"ל הכי והתי"ט נדחק בזה ע"ש ונראה דלעולם דרבינו ס"ל דלר' יהודה שוחט שלמים תחילה כדברי התוס' וס"ל לרבינו כפי' הר' המאירי וז"ל ושוחט השלמי' תחלה דברי ר"י ר"א אומר לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת בכ"מ וכו' והילכך שוחט החטאת תחלה ואחר כך העולה ואח"כ השלמים ואחר כך מגלח אחר שחיטת שלשתן וכן הלכה את"ד ע"ש הרי דלדעת ה' מאי דקאמר ר"א אינו מגלח אלא על החטאת אינו ר"ל דאחר שחיטת החטאת מגלח אלא ר"ל עד ששוחט החטאת תחלה ואח"כ כולהו ואז מגלח ונקט חטאת לבד לאפוקי ר' יהודה דנקט שלמים תחילה והשתא א"ש פסקי רבינו דפסק כר"א ממש ומשום דמסתבר טעמיה כמ"ש הכ"מ ז"ל ובזה ניחא נמי קושיא אחריתי על רבינו דפסק כאבא חנן דבעינן בזמן שהוא פתוח א"כ איך פסק כר' יהודה דבשלמים הכתוב מדבר כיון דמקרא דפתח הוא דדריש רבי יהודה בשלמים הכתוב מדבר א"כ איך פסק לתרוייהו שהרי ע"כ דאבא תנן ס"ל דעל החטאת מגלח כר"א וכ"כ במקובצת בהדיא והשתא ניחא דס"ל לרבינו דלר"א א"ץ פתח אהל מועד דבלא"ה פשטיה דקרא משמע דמגלח אחר השלמים כמ"ש באורך בדברי הגמ' ע"ש:
ומ"מ נראה להביא סיוע לפיר' הלח"מ והתי"ט דלר"י מקדים החטאת ואינו מגלח אלא על השלמים לבסוף מהא דאמרינן פ"ג דמסכת ערכין דכ"א ע"א אמר ר' פפא פעמים שחייבי חטאות ממשכנין אותם בחטאת נזיר כיון דאמר מר גילח על א' משלשתן יצא ואם נזרק עליו א' מן הדמים הותר לשתות ביין וכו' ע"ש וע"כ דהוצרך תלמודא לאתויי הנך תרי משניות דאי מהך דגילח על א' מהן ה"א דנהי דיצא ידי תגלחת מ"מ עדיין לא הותר ביין עד שמביא כל קרבנותיו לכך מייתי דאם נזרק עליו א' מן הדמים הותר ביין ואי מהך דנזרק עליו לחוד ה"א נהי דהותר ביין אף ע"פ דלא גילח מ"מ יהא מעוכב מלגלח ולא מצי מגלח כל ימיו עד דמביא כל קרבנותיו וא"כ לא מצי למפשט שלא יביא חטאתו ויהא מקולקל כל ימיו בלא גילוח לכך מייתי דאם גילח על א' משלשתן יצא והשתא איכא למידק הא דמייתי סיפא דמתניתין דאם גילח על א' מהן יצא דאינה אלא דיעבד אמאי לא מייתי בפשיטות רישא דמתניתין דקתני ואפי' לכתחילה מגלח על השלמים תחילה וצ"ל דמייתי הך סיפא משום דהוי לכ"ע אפי' לר"א נמי אבל רישא אינה אלא לר' יהודה ור"א פליג עליה וס"ל דאינו מגלח אלא על החטאת תחילה אבל אם נאמר

דלר' יהודה נמי מקדים החטאת ושוחט על השלמים לבסוף א"ש טפי דהוצרך לאתויי הך סיפא משום ר' יהודה נמי ודו"ק נ"ל:

עוד נראה להביא הכרח לרבינו דרבי יהודה נמי מקדים החטאת ומגלח על השלמים לבסוף מהא דאמרינן פ"ב דנדרים די"ט ע"ב ספיקו דנזיר חמור מודאו דאלו ודאי נזיר מגלח ומביא קרבן וספיקו לא מצי מגלח והק' הר"ן נהי חטאת לא מצי לאתויי על תנאי דאינה באה נדבה ליתי עולה או שלמים דהא קי"ל אם גילח על א' משלשתן יצא ותירץ ה"מ דיעבד אבל לכתחלה אינו מגלח אלא א"כ הקריב חטאתו עולה ושלמים א"ד ע"ש והשתא אי ר' יהודה ס"ל דמגלח על השלמים תחילה לא שייך תירוץ הר"ן שהרי התם דאמרינן ספיקו חמור מודאו אליבא דרבי יהודה אייריגן ואיהו גופיה ס"ל מגלח על השלמים לכתחילה אבל לפי דברי הלח"מ ניחא דרבי יהודה נמי לכתחילה מגלח על השלמים לבסוף ומעתה אדרבא יש לתמוה על התוס' דס"ל דר' יהודה לכתחי' מגלח על השלמים תחילה א"כ מה יענו לקושית הר"ן ואין להק' מאי ק"ל להר"ן דילמא הא דקתני אם גילח על א' משלשתן יצא דוקא היכא שמביא אחר כך כל קרבנותיו דזה אינו כדמוכח מהך דפ"ג דערכין שזכרנו דקאמר כיון דאמר מר אם גילח על א' מהן יצא פשע ולא מייתי וכו' ע"ש אלמא אע"ג דלא מייתי אח"כ חטאתו יצא ופשטא דמתני' נמי הכי משמע דגילח על א' מהן יצא ואין לנו תו בהבאת שאר קרבנותיו וא"כ דכותה נמי רישא דקתני דלכתחילה מגלח על השלמים אף ע"פי דאינו מביא אח"כ חטאתו דליכא חילוק בין רישא לסיפא אלא לענין אם גילח על א' מהן אבל לענין דא"ץ להביא אחר כך שאר קרבנותיו שוין הם וזה פשוט וא"כ ע"כ תירוץ הר"ן לא אתי אלא משום דס"ל כפי' רבינו דלא ק' אלא מהך דאם גילח וכו' ושפיר מתרץ ה"מ דיעבד אבל לדברי התוס' לא ידעתי מה יענו לקושית הר"ן וליכא למימר דהתם אליבא דמ"ד תגלחת מעכבת ולדידיה אינו מותר ביין עד שמביא כל קרבנותיו בשלמות דמ"מ אכתי היכי קאמר על ספקו לא מצי מגלח שהרי הא ודאי מצי מגלח כשמביא שלמים על תנאי כדקאמר רבי יהודה מגלח על השלמים תחילה וה"ל למימר על ספיקו לא הותר ביין משום דלא מצי להביא כל קרבנותיו אבל תגלחת מיהא מותר שו"ר שהתוס' שם בפ"ב דנדרים כתבו תירוץ אחר משם רז דלא מצי מגלח משום איסור הקפה ע"ש ולפ"ז ליכא קלקול אלא בגילוח אבל ביין ליכא קלקול כיון דקי"ל אם נזרק עליו א' מן הדמים אע"פ שלא גילת הותר ביין והשתא ניחא שהתוספו' אית להו כתירוץ ר"י. ומ"מ לרבינו מיהא יש סיוע משום דס"ל כתירוץ הר"ן והילכך הוכרח לפ' דר' יהודה נמי מקדים החטאת תחלה ואני תמיה על מרן כ"מ דס"ל דלרבי יהודה מגלח על השלמים תחלה מה יענה ביום שידובר בו דברי הר"ן

וכן נמי דברי התוס' פ"ב דנדרים דתירצו נמי כתירוץ הר"ן ע"ש דאיך שייך הך תירוצא אליבא דרבי יהודה והנראה שנשמטו ממנו. וכמו כן תמיה אני על ה' מש"ל דבפ"ח מה' נזירות כתב סיוע לרבינו משום דפשטא דמתני' הכי משמע דהקדימה החטאת וכמו שהקש' התוס' ע"ש ואי מהא לא איריא שהרי נימא לאידך גיסא דפשטא דמתניתין לא משמע הכי כמו שנדחק הלח"מ והתי"ט ז"ל שזכרנו למעלה וטפי ה"ל להבי' להביא סיוע מכח קושית הר"ן שהרי הוא עצמו הביא לדברי הר"ן פ"ג מהל' נזירות דין י"ח ד"ה תנן וכו' ומה גם שהביא ג"כ לתירוץ ר"י והקיפו בקושיות עד שכתב שלא ירד לעומק דברי ר"י ע"ש א"כ אם היה מביא סיוע לרבינו מכח קושית הר"ן הוה סיוע עצום. שו"ר דאיכא עוד תירוץ אחר הביאו ה' ד"ה ומ"מ אני תמיה וכו' מ"מ הכרח לרבינו מיהא איכא משום דס"ל כתירוץ הר"ן. ודע שראיתי להר' מש"ל זל פז מה' י"ט דין י"ט ד"ה ובגמר' אמרינן וכו' שיחס פי' התוס' אליבא דהר"ן שכתב וזל אך ראיתי להר"ן וכו' ואף לר' יהודה דאית ליה לאחר השלמים מגלח מ"מ אפשר דס"ל כסברת התוס' דאית להו התם דהשלמים קודמין וכו' ואף אליבא דרבינא וכו' מ"מ וכו' עכ"ל ויש לתמוה דא"כ ה"ל דברי הר"ן סותרין וצ"ע:

ודע שראיתי לה' המאירי בשיטתו למכילתין פ"ק דף ח' ע"א וכן בשיטתו לפרק ב' דנדרים עלה דהך ספיקו חמור מודאו שכתב לחד תירוצא כתירוץ הר"ן דה"מ דיעבד וכו' והוא תמוה דבמתני' הכא. פי' אליבא דרבי יהודה דשוחט שלמים תחלה ומגלח עליהם כדברי התוס' הכא ולפ"ז לא שייך הך תירוצא וצל"ע:

ודע שמצאתי לתוס' לעיל פ"ד דכ"ח ע"ב ד"ה דחנן וכו' דע"כ דס"ל דלר' יהודה שוחט החטאת תחילה ומחלפא שיטתייהו מדבריהם הכא שכתבו דין הוא שיקדימו ע"ש וכ"ה בהדיא במקובצת לעיל ובעיקר ביאור דברי התוס' דלעיל ע"ש בחידו':

ודע דמה שפיר' הר' מש"ל זל בכונת תירוץ ר"י משום דס"ל לר"י כמ"ד תגלחת מעכבת וכיון דלא קיים מצות גילוח לא הותר ביין ע"ש לפ"ז לשון לא מצי מגלח דנקט תלמודא לאו דוקא שהרי מצי לגלח וליכא קלקול הגילוח אלא ר"ל לא מצי לקיים מצות גילוח כיון דלא מצי עביד הקפה ונקט לה תלמודא משום קלקול היין כלומר כיון דלא קיים מצות תגלחת לא הותר ביין והר' ז"ל הק' על פי' זה וז"ל גם בזה לא נחה דעתי דאי ר"י ס"ל דתגלחת מעכבת ל"ל לטעמא דהקפה וכו' ע"ש ואף על גב דתלמודא קאמר לא מצי מגלח ומש"ה הוצרך ר"י לטעמא דהקפה כונתו אתלמו' גופיה מקשה ל"ל לומר שמה הקפה וכו' וקושיא זו נשארה אצלו בקושיא במסקנת דבריו שכתב וז"ל אך כבר כתבנו שדברי ר"י יש בהם מן התימה מצד עצמן עכ"ל ואני תמיה על ה' בזה שהרי קושיא זו

עצמה ק' ג"כ על דבריו שכתב בס"ד וז"ל ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר דמחלוקת ר"ש ור"י תלויה במחלוקת אחר וכו' אבל ר' יהודה סבר וכו' ספיקו חמור מודאו מתרי טעמי חדא דלא מצי עביד הקפה וכו' ולא הוי תגלחת וכו' עכ"ל והשתא תמה על עצמך נמי דל"ל טעמא דהקפה אף דנימא לא שמה הקפה והוי תגלחת מ"מ לא הותר ביין אלא אחר כל הקרבנות וכמו שהקש' על תירוץ ר"י וכמו כן תקשי ליה נמי מנזיר עולם דמאי ספיקו חמור מודאו איכא הא בנזיר עולם לית ביה הקפה וצריך לתרץ נמי כמו הך וסבור הייתי לומר דבנ"ע לא הותר לו דמיקל אלא בתנאי עד שמביא כל קרבנותיו בשלימות כמו שתירץ על דברי רז וא"כ לא ידעתי מה הרויח בהך פירושא דאי לאו דמסתפינא וכו'. ועוד אני תמיה עליו דאחר ההתבוננות נראה דהך פירושא עצמו הן הן דברי ר"י לפי מה שפי' ה' דר"י ס"ל כמ"ד תגלחת מעכבת ומש"ה הוי ספיקו חמור מודאו וכו' א"כ ממילא נשמע דלר"ש דס"ל תגלחת אינה מעכבת לא הוי ספיקו חמור מודאו ונמצא דבהא תליא פלוגתייהו דר"ש ורבי יהודה ואף שנאמר דלפי תירוץ ר"י אינו מוכרח דהא בהא תליא דנוכל לומר דר"ש ס"ל אפי' את"ל ספיקו חמור אפ"ה מעייל איניש נפשיה לספיקא מ"מ מהיכא תיתי דנימא הכי כיון דקושטא הוא דאין ספיקו חמור כיון דס"ל אין התגלחת מעכבת ומלבד זה אני תמיה על ה' זל דאיך כ' דלר"ש אין ספיקו חמור מודאו שהרי תלמודא קאמר בהדיא לעיל פ"ק דף ח' ע"א דלר"ש נמי ספיקו חמור מודאו וה' ז"ל הזכירו בתחילת דבריו כמו שיעו"ש וצ"ע ועי' עוד בחידושינו לעיל דף ח' ע"א ודו"ק:
גם מה שהק' ה' ז"ל על תירוץ ר"י מנזיר עולם דלא שייך ביה הקפה שהרי כתבו התוס' דף ד' ע"א אינו מגלח לגמרי אלא מיקל ומכח קושיא זו יצא לידון בדבר חדש דנזיר עולם אינו מיקל אלא עד שיביא כל קרבנותיו וסיים דלא מצא גלוי לדין זה ע"ש לע"ד נראה דמדברי רבינו פ"ג מהלכות נזירות דין י"ב יש להוכיח דלית ליה דין זה שכתב מה בין נזיר עולם לנזיר לזמן קצוב וכו' ע"ש ואם איתא ה"ל לחשוב נמי דלזמן קצוב אם גילח על א' מהן יצא כדפסק רבינו פ"ח מהלכות נזירות דין ב' אבל נזיר עולם עד שיביא כל קרבנותיו ועוד יש מי שהראני תוס' פ"ב דתמורה דף י"ד ע"ב ד"ה סמי וכו' דמוכח מסוף דבריהם בהדיא גבי אבשלום דמגלח על עולתו אע"פ דלא מצי להקריב חטאתו ע"ש.
ואגב ראיתי לה' משל"ל ריש פ"ק מהל' ק"פ שהביא לדברי התוס' הללו והק' עליהם על הראיה שהביאו מר"ש דאמ' אם גילח וכו' אימור דאמ' ר"ש דיעבד לכתחילה מי אמר וא"כ איך אבשלום מגלח לכתחילה ועוד קש' איך דוד אביו הניחו את"ד ע"ש ונראה דס"ל לתוס' כיון דלא אפשר בע"א אפי' לכתחי' חשיב דיעבד וע"כ דכ"ה נמי דעת ר"י

בפ"ב דנדרים שהוצרך לתרץ משום הקפה ולא תירץ בפשיטות ה"מ דיעבד כמו שתירץ הר"ן ודו"ק:

ולעיקר קושית ה' על רי מנזיר עולם שהקש' מכח דברי התוס' שכתבו אינו מגלח לגמרי אלא מיקל וכו' נראה אי מהא לא אריא שהרי מדברי רש"י שם משמע דס"ל דמגלח לגמרי וכן משמ' נמי מדברי הרמב"ם בפיר' המשנה שם והזכירם ה' עצמו פ"ג מה' נזירות דין לב וא"כ ר"י נמי יסבור הכי דמגלח לגמרי אבל לא ידעתי אמאי הוצרך ה' לתלות הקושיא בדברי התוס' ואמאי לא הק' בפשיטות אף דנימא דמגלח לגמרי ואית ביה איסור הקפה מ"מ אמאי הוי ספיקו חמור שהרי מגלח ולא לעביד הקפה וכמו שהק' ה' על תירוץ ר"י בתחילת דבריו דהשתא לא שייך לומר משום דלא חשיבא תגלחת למ"ד תגלחת מעכבת כמ"ש ה' על תירוץ ר"י שהרי מה בכך אי לא חשיבא תגלחת דגבי נזיר עולם לא שייך ביה קלקול. היין שהרי ודאו נמי אסור ביין לעולם ווה פשוט. ותו ק"ל עליו אעיקרא דמילתא אף דנימא דמגלח לגמרי ע"כ דלא מצי עביד הקפה שהרי ע"כ מה שהוא מגלח אינו משום מצוה אלא הותר לו משום כובד ראש כדדייק לישנא דמתניתין הכביד שערו מיקל בתער וכ"כ הר' עצמו וזל אבל בנזיר עולם שאינה תגלחת טהרה אלא שהותר לו להיות מיקל אחר שיש לו כובד ראש וכו' עכ"ל וקרא מפורש הוא דכתיב כי כבד עליו וגלחו וכו' וכיון דאינו מצוה אלא רשות מהיכא תיתי שהותר לו לעבור על איסור לאו של הקפה ובודאי ישתקע הדבר ולא ואמר וא"כ לא הוי ספיקו חמור מודאו כיון דודאו נמי מגלח בלא הקפה ודוק:

נחזור לענין פסקא דרבינו עיין להר' א"מ ז"ל בסוף ספרו בליקוטי הרמב"ם השייכים למסכת נזיר מה שפיר' לדעת רבינו ודבריו תמוהין דא"כ אמאי לא כתב הרמב"ם להאי דינא היכא דלא מצי להמתין לגלח ומ"ש ה' בס"ד וזל ומדכתב אם גילח על חטאת או עולה יצא ממילא משמע דלכתחי' מגלח אחר השלמים דלא כר"א וכו' עכ"ל אחר המחילה אינו דהא דלכתחילה מגלח אחר השלשים משום דהרמב"ם מיירי כששוחט שלשתן כסדרן ולכך כתב אם גילח אחר ששחט החטאת או העולה אבל אחר השלמים לא הוצרך לכתוב משום דלכתחילה דינא הכי הוא כיון דשחטן כסדרן אבל היכא דאינו יכול לגלח אלא על קרבן א' דהוא מחלוקת רבי יהודה ור"א מאן דכר שמיה כלל בדברי הרמב"ם וה"ל לבאר וזה פשוט. וכמו כן ק"ל בפשטא דדברי רבינו דכתב ואם גילח אחר ששחט החטאת או העולה וכו' משמע דמיירי בשלא הקדים אלא הגילוח לבד אבל שחיטת הקרבנות הוו כסדרן ולכך לא כתב נמי אחר ששחט השלמים משום דכך הוא דינו לכתחילה ואמאי לא כתב נמי אפילו הקדים סדר שחיטה הקרבנות ושחט על א'

מהן יצא וכן נמי אפי' לא הביא אלא קרבן א' מהן וגילח עליו יצא וכדמוכח מהך דרב פפא דפ"ה דערכין דכ"א שזכרנו למעלה ולפחות ה"ל למנקט לישנא דמתניתין דקתני ואם גילח על א' משלשתן יצא וצ"ע:

ודע דאיכא למידק בדברי רבינו שכתב עד שיהא פתח העזרה פתוח ובפ"ה מהלכות מעשה הקרבנות דין ה' גבי שלמים כתב פתח ההיכל והכי נקיט לה שמואל דקאמר דלתות ההיכל ואמאי כתב הכא פתח העזרה ואף דאבא חנן נקט לה סתם פתח אהל מועד מ"מ ילמוד סתום מן המפורש כיון דגבי שלמים נקט שמואל בהדיא היכל. וראיתי לה' ספרי דבי רב פ' נשא דף מ"ה ע"ג שכתב משום דשלמים כיון דנשחטין בעזרה א"כ כבר נפתח פתח העזרה דאל"כ היכי עייל א"כ ע"כ דפתח פתוח קאי אפתח שלפנים ממנו דהיינו פתח ההיכל אבלי גילוח דנזיר שהוא בלשכת הנזירים ששער ניקנור שהוא פתח החיצון לפני ממנו דהיינו פתח העזרה א"כ מסתמא סגי בההוא פתח לחור שיהא פתוח דההוא נמי פתח אהל מועד איקרי את"ד ע"ש ואחר המחילה אינו נכון דגבי שלמים נמי אף על פי דכבר נפתחו כדי להכניסן מ"מ אימא דאצטריך קרא היכא דאחר שנכנסו שוב סגרו הפתח וכה"ג כתבו התוס' פ"ג דיומא דכ"ט ע"א ד"ה אלא וכו' ע"ש ועוד דשער ניקנור לא מקרי פתח אהל מועד כדקא' תלמודא הכא בהדיא ואי במחנה לויה אמאי קרי ליה אהל מועד וצ"ע:

רש"י ד"ה ת"ר וגלח וכו' ולא מצינו שאר קדשים טעונין פתח אהל מועד וכו' עכ"ל התי"ט זל פ"ג דמסכת תמיד משנה ז' ד"ה לא היה שוחט וכו' לא ראה דברי רש"י הללו וכתב דה"ה דילפינן לכל הקרבנות משלמים ע"ש ולפ"ז הא דקאמר הכא בשלמים הכתוב מדבר משום דעיקר קרא גבי שלמים כתיב ודלא כפירש"י ואדרבא על פירש"י יש לתמוה למה הוצרך לומר ולא מצינו שאר קדשים וכו' דלו יהיה דה"ה שאר קדשים מ"מ קרא מיהא גבי שלמים כתיב ושפיר ילפי' מניה לנזיר דבשלמים הכתוב מדבר והכי הל"ל ולא מצינו שאר קדשים שכתוב בהם פתח אבל מה שאין טעונין פתח זה לא מעלה ולא מוריד. ותו קש' מי הזקיקו לרש"י כלל להביא הך דרשה דבזמן שהוא פתוח וכו' דאין לנו נפקותא כלל בהך דרשה אלא כיון דהך קרא ושחטו פתח אהל מועד בשלמים כתיב בנזיר נמי דכתיב ביה פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר ואפשר ליישב משום דאי הוה אמרינן ה"ה נמי בשאר קדשים ה"ל כאילו כתיב נמי פתח בשאר קדשים וא"כ מנ"ל דקרא דנזיר בשלמים הכתוב מדבר אבל השתא דדרשינן הך דרשה בזמן שהוא פתוח ולא מצינו דין זה אלא בשלמים דוקא ולא בשאר קדשים א"כ נמצא דלא כתיב פתח גבי שאר קדשים ודוק: עוד כתב התי"ט וזל והשתא דכל הקרבנות אינן נלמדים אלא

משלמים לא ידענא מאי ק"ל לתוס' ריש מס' ערובין דל"ל קרא וכו' ומאי קושיא הא תמיד גופיה לא שמענא ליה אלא משלמים וכו' ע"ש ואשתמיטיה לה' דברי התוס' פ"ג דיומא דכ"ט ע"א ד"ה אלא וכו' שכתבו דתמיד גופיה לא שמעי' אלא משלמים ואפ"ה הקשו כמו שהק' בריש מס' עירובין וא"כ לפי דעת ה' לא ידעתי מה יענה ביום שידובר בו דברי התו' הללו ובודאי מה שנפרש בדבריהם ה"נ נפרש בדברי התוס' דריש עירובין וכבר ראיתי למהרש"א שם מה שפי' בכונתם. ועוד נראה לע"ד דכונתם אינו ר"ל ל"ל קרא ממש אלא ר"ל ל"ל לתלמודא לפוסלו מה"ט דאע"ג דהך טעמא דקודם התמיד גופיה לא שייך אלא עד שנדרוש גבי שלמים בזמן שהוא פתוח כי היכי דנילף מניה תמיד מ"מ הו"ל לתלמודא לדורשו גבי מתניתין דתמיד ושוב נילף לשלמים מהך טעמא דהוי קודם התמיד ע"ד מ"ש מהרש"א דהו"ל לכתוב קרא גבי תמיד וכו' וכ"כ ה' שיח יצחק ז"ל ע"ש ומיהו מ"מ אינו כ"כ ממה שיוקשה דהא כיון דבשלמים גופייהו מפורש בהדיא בקרא טעם זה דבעי' שהוא פתוח הילכך נקטי' תלמודא ודברי מהרש"א נראה יותר:

ומה שהקש' עוד התי"ט על הרמב"ם דס"ל דוקא שלמים ולא שאר קדשים מהך מתניתין דפ"ג דתמיד דמשמע ה"ה לכל שאר הקרבנות ע"ש וקושיא זו קשה נמי על רש"י הכא דס"ל הכי מיהו לרש"י י"ל דס"ל דהך משנה דתמיד מצוה בעלמא מדרבנן ולא לפסול וכ"כ התוס' בפרק שתי הלחם דף צ"ה ע"א ד"ה מר וכו' וכ"כ הת"י ביומא דכ"ט ע"א ע"ש אבל על הרמב"ם קשה דמ"מ דהו"ל להביא דין זה המשנה דתמיד מיהו אחר המחי' אשתמיטיה להתי"ט שהרמב"ם פ"ו מה' תמידין דין א' הביא דין זה דמתני' דתמיד ע"ש וכן ראיתי להר' אור יקרות ריש פ"ק דעירובין שנתעורר על התי"ט דאשתמיטיה דברי הרמב"ם ם אלא שסיים עוד וז"ל הנה הרמב"ם ליישב קושית התוס' כתב כן ולא ניחא ליה בתירוץ התוס' וכו' את"ד ע"ש ואחר המחילה לא ידעתי מהו סח שהרי הרמב"ם לא כתב יותר מן המשנה אלא העתיק המשנה כצורתה וכן העתיק נמי הך מימרא דעירובין כצורתה וא"כ לא נגע ולא פגע בקושית התוס' שהקשו אהך דעירובין מהך משנה דתמיד דהקושיא במקומה מונחת ומהו זה שכתב ה' דהרמב"ם ליישב קושית התוס' כתב כן וכו' שהרי הרמב"ם לא כתב ולא מירי ודבריו צ"ע ועיין לה' שושנים לדור זל פ"ג דתמיד שלא ראה לדברי התוס' דפ"ג דיומא ונתכוון לדברי מהרש"א שם ועיין להר משל"ל ז"ל פ"ה מהלכות מעשה הקרבנות דין א':

דף מה:

מתניתין ומשלח תחת הדוד וכו' נקט ומשלח אע"ג דקרא כתב ונתן משום דדרכו של אש להיות משתלח כדכתיב פרשת משפטים ושלח את בעירו וגו' וק"ל:

שם גמ' נוטל שער נזרו ת"ר ואח"כ נוטל את הרוטב וכו' נראה דנקט נוטל שער ראש נזרו קודם דמייתי ת"ר לפרושי הברייתא דקתני ואחר כך דר"ל ואחר שנוטל שער ראשו א"נ נקט לה להודיענו דמתני' חסורי מחסרא דאחר שנוטל שער ראשו נוטל את הרוטב כדקתני בברייתא וזהו כונת התוס' ד"ה נוטל שער ראשו וז"ל כדאמ' בברייתא והוא נוטל וכו' עכ"ל ר"ל נקט תלמודא נוטל שער ראשו קודם ת"ר לפרושי דמתני' נמי כמו הברייי' וחסורי מחסרא ודו"ק:

שם מזבחו יהא תחתיו וכו' ק"ק מנ"ל רוטב אימא זבחי ממש דהיינו בשר ושו"ר במקובצת שהרגיש בזה וז"ל דמן הזבח עצמו א"א לשרוף כל זמן שהוא ראוי לאכילה הרא"ש בפי' עכ"ל:

שם זבח לרבות חטאת ואשם וכו' ראיתי לחוס פ"ג דמס' זבחים דנ"ה ע"א ד"ה שאם גילח וכו' שהקשו וז"ל תימא דצריך קרא בנזיר המשלח שערו תחת הדור של חטאת ת"ל מהך היקשא עכ"ל וכונתם אסוגיא דהכא דילפינן מקרא דזבח דמשלח שערו תחת הדור של חטאת ול"ל קרא ת"ל מהך היקשא דאמר התם דהוקשו חטאת ושלמי דנזיר להדדי לענין דאם גילח על א' משלשתן יצא ה"נ נילף מהך היקשא לענין דמשלח תחת הדור של חטאת כמו בשלמים וק"ק דהא אצטריך קרא בשביל האשם של נזיר טמא דלית ביה היקשא כדקאמר לרבות חטאת ואשם ותלמודא ודאי אגב דנקט אשם נקט נמי חטאת כיון דקושטא הוא דשמעינן נמי חטאת מזבח וה"ה נמי מהך היקשא וכה"ג כתבו התוס' לקמן דמ"ח ע"א ד"ה ולאמו וכו' ע"ש ותדע דאל"כ מנ"ל למילף גם האשם דנזיר טמא דהא כיון דקרא מיירי בנזיר טהור וא"כ לא נרבי אלא חטאת דטהור דוקא א"ו משום דחטאת דטהור אית לן היקשא וע"כ דזבח אתא לאשם דטמא והכי משמע זבח יתירא כלומר זבח אחר ומאי ניהו אשם ונראה דכונתם משום דלישנא דתלמודא דקאמר ואם שלח תחת הדוד של חטאת יצא מ"ט וכו' משמע דאחטאת לחוד קבעי מ"ט אלא המתרץ שני ליה אתרוייהו אחטאת ואשם ומיהו ראיתי לה' א"מ ז"ל שהעתיק הגי' ואם שלח תחת הדוד של חטאת ואשם יצא מ"ט וכו' והשתא ניחא דאגב דנקט אשם נקט נמי חטאת ואע"ג דלר' יהודה דאית ליה טמאין כאן וכאן לא היו משלחין וכן נמי לחכמי' דהכל לא היו משלחין חוץ מן טהור שבמקדש א"כ קרא דזבח ע"כ לא אתא אלא לחטאת של טהור וא"כ ת"ל מהך היקשא י"ל דאצטריך לרוטב ולא חיישי להך פירכא

לימא קרא מרוטב וכו' א"נ ר' יהודה וחכמים מודו דבדיעבד אם שלח הטמא תחת דוד האשם יצא ואהכי אצטריך קרא וכן משמע מהרמב"ם פרק ששי מהלכות נזירות דין י"ד ע"ש ומיהו מצאתי פ"י דמנחות דצ"א ריש ע"ב דמוכח התם דחטאת נמי מזבח הוא דשמעינן דפריך ות"ל תרוייהו מזבח דאמר מר חטאת ואשם מניין ת"ל זבח ופירש"י דאמר מר גבי נזיר וכו' ע"ש אלמא דתרוייהו מזבח ואפשר דגם התוס' דזבחים נתכוונו על אותה סוגיא וס"ל כפיר"שי שם ודלא כדברי התוס' התם ד"ה דאמר מר וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה מ"ט וכו' שהטהור וכו' ואם טמא וכו' עכ"ל איכא למידק אמאי דקדק למנקט לצדדין ולא קאמר נמי חטאת ואשם של טמא וראיתי להר' בית דוד ז"ל על המשניות שכתב וז"ל דחטאת נזיר טמא לא מצי מרבי מזבח דהא עוף הוא ואינו בר זביחה אלא מליקה ומסתמא נמי בהדיה אשם מבשל ליה עכ"ל ע"ש ועיין לתוס' בפרק תמיד נשחט דס"ב ע"א ד"ה ערל וכו' שכתבו בס"ד וז"ל ותירץ ר"י דהכא מיירי בעופות וכו' עכ"ל וקיימי אברייתא דקתני זבחים אלמא דעוף נקרא זבח מיהו ע"כ דלישנא דקרא לחוד ולישנא דברייתא לחוד ועיין להרב שע"ה ז"ל ריש הלכות חגיגה דס"ג ע"ב: שם גמ' ר' יהודה אומר טהורין כאן וכאן וכו' הרמב"ם פ"ח מהל' נזירות דין ג' פסק כר"י ותמה הכ"מ זל למה הניח סתם משנ' דאתי כח כחכמי' וכתב הלח"מ זל דבעינן תגלחת הטומאה רבנן ורבי יהודה כנגד ר"מ ובעינן תגלחת הטהרה ר"מ ורבי יהודה כנגד חכמים את"ד ז"ל ע"ש והנה הצד הא' שכ' דבעינן הטומאה רבנן ור"י נגד ר"מ אינו צריך לזה דבלא"ה קי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י כדאית' פ' מי שהוציאוהו דף מ"ו ע"ב וכן נמי הלכה כחכמים לגבי ר"מ דיחיד ורבים הלכה כרבים ובר מן דין הלכה כסתם משנה אלא נקט הכי לרווחא דמילתא אגב הצד השני מיהו על צד השני יש לתמוה דמה בכך אי ר"מ ור"י נגד חכמים שהרי חכמים נמי רבים נינהו כל כמה דלא אמר תלמוד' בהדיא מאן חכמים ר' פלוני וזה פשוט וכ"כ הרב יד מלאכי זל ריש סי' תרס"א ע"ש ותו ק' דהא קי"ל הלכה כסתם משנה אפי' לגבי רבים ואפשר לומר כיון דר"מ פליג כסיפא לא חשיב סתם גמור אלא חשיב כמו רבים וכ"כ התוס' פרק החולץ דמ"ב ע"ב ד"ה סתם וכו' ולפי זה ע"כ דקושית הכ"מ זל היינו משו' דקי"ל הלכה כרבי' ולזה כתב הלח"מ דר"י ור"מ נמי הוו תרי וה"ל רבים נגד רבים מיהו אין זה מספיק דאכתי צריך טעם למה פסק כותייהו טפי נגד סתם משנה דאתי כחכמים וכ"ת דס"ל לרבי דמסתבר טעמייהו טפי א"כ אמאי הוצרך הלח"מ לומר משום דהוי תרי בלא"ה פסקינן כיחיד אף לגבי רבים היכא דמסתבר טעמיה מיהו לזה י"ל כיון דהסתם אליבא דרבים לא פסקינן כיחיד אפילו מסתבר טעמיה כמ"ש ה' שע"ה זל הל' מעשר דל"ב ריש ע"א משם ה' ח"ה ע"ש. מיהו קש' אדרבא נראה דטעמא דחכמים

מסתבר טפי דיהבי טעמא מפני שנעשה כמצותו ובלא"ה מדברי הכ"מ זל שם דין ה' ד"ה ואם וכו' משמ' דלא ס"ל כמו רבים אלא סתם גמור וכמו שאכתוב לקמן דף הסמוך לזה. וראיתי להלח"מ פ"ו מהלכות נזירות דין י"ד שכתב עוד טעם אחר לרבינו מהך דסוף תמורה דלא מוקי תרוייהו בנזיר טהור וכאן במדינה כאן במקדש ע"ש גם טעם זה אינו מספיק דאיכא למימר משום דלא ניחא ליה לתלמודא לאוקי מתניתין אליבא דרבנן דוקא ועוד במתניתין התם פליג רבי יהודה בסיפא משמע דמודה ברישא דקתני שער נזיר יקבר ולכך הוכרח לאוקמה בטמא וכבר כתב הלח"מ עצמו דאינו כ"כ הכרח ואדרבא יש להוכיח דהלכה כחכמים למאי דמשני התם כאן בשק כאן בשער ע"ש משמע דלפי הך שנויא אין צריכין לומר כאן בטהור כאן בטמא אלא איכא לאוקמיה מתני' דקתני יקבר בכל גוונא בין בטהור בין בטמא דהכי משמע פשטא דתלמודא וכן פירו' רש"י להדיא ד"ה כאן וכאן וכו' וז"ל ואידי ואידי בטהור או בטמא עכ"ל וע"כ בטהור כגון במדינה ואליבא דחכמים דס"ל יקבר א"כ משמע דהילכתא כחכמים ומ"מ גם זה נמי אינו מוכרח דתלמודא לא נחית לפסק הלכה אלא דניחא ליה לאוקי למתניתין בכל גוונא והנכון נראה כמ"ש התי"ט ז"ל שהרמב"ם בחיבורו תפס הנוסחא שבספרים דגרסינן במשנה ואם גילח במדינה היה משלח את"ד ע"ש ונראה דטעם רבינו שחזר בחיבורו ותפס הך גי' משום דלגי' שלפנינו אינו מתיישב בד"א דקתני דקאי אלפני פניו ודוק:

ודע דעל טעם הלח"מ משום דהו"ל תרי וכו' ק"ל מהך דפסק רבינו פ"ו מה' דעות דין י"ז עד היכן תוכחה עד האשת דהיינו כרב והתם ה"ל שמואל ור' יוחנן תרי לגבי רב וה"ל לפסוק כשמואל ומיהו אין להק' מהא דפסק רבינו פ"ר מה' בכורות. דין ט' גבי הלוקח בהמה מישראל וכו' דפסק כר"י כמ"ש שם הכ"מ זל ואע"ג דהתם פליגי רב ושמואל פ"ג דבכורות דכ"א ע"ב וה"ל רב ושמואל תרי לגבי ר' יוחנן די"ל דס"ל לרבינו הלכה כרבי יוחנן לגבי רב ושמואל תרווייהו ועיין להר' יד מלאכי ז"ל סימן קנ"ב ועיין לחידושינו פ"ג דערכין די"ו ע"ב ודו"ק:

ודע שראיתי להרב חזון נחום זל בסוף תמורה שהק' על פירו' רש"י שם שזכרנו שכתב אידי ואידי בטהור וז"ל וק"ק דשער נזיר טהור שריפה בעי כדכתי' על האש אשר תחת זבח השלמים וכמ"ש רש"י לעיל בסמוך עכ"ל ואחר המחילה לק"מ דרש"י שנה משנתו אליבא דחכמים וכגון שגילח במדינה ומשום דפשטא דתלמודא הכי משמע וכרכתי' ולפ"ז ה"ה דה"מ תלמודא לשנויי אידי ואידי בטהור ואידי ואידי בשער וכאן במקדש כאן במדינה ודו"ק ועיין עוד לתי' שם:

ודרך אגב ראיתי לה' שע"ה ז"ל הל' עכו"ם דף ט' ע"א שעל מאי דפריך לעיל דף כ"ט ע"א למ"ד כדי לחנכו הא קעביד הקפה כתב וז"ל וע"י גוי לא מצי לשנויי משום דגילוח הנזיר בעזרת נשים וכו' ע"ש וק"ק עליו דהא כיון דקי"ל אם גילח במדינה יצא וכן פסק הרמב"ם פ"ח מהל' נזירות דין ג' א"כ אטו משום דלכתחלה בעינן עזרה מבטלין מצות חינוך כיון דמהני אם גילח במדינה וא"א בעינן אחר וגדולה מזו הקשו הר"ן ור"י פ"ב דנדרים די"ט ע"ב גבי ספיקו חמור מודאו ממאי דקי"ל אם גילח בדיעבד יצא ואף לתירוץ הר"ן שכתב ה"מ דיעבד וכו' מ"מ משום מצות חינוך מגלח במדינה וע"י גוי ואפילו לכתחל' דהכי עדיף טפי ממאי דמשני אתי חינוך דרבנן ודחי הקפה דרבנן כיון דאפשר בתקנתא ע"י גוי ובמדינה. לעיקר קושיתו נראה דל"ק משום דפשטא דמתני' משמע דהוי נזיר גמור לגמרי כי היכי דנזיר גמור משלח עז ישראל ה"נ מדיר בנו בנזיר וכה"ג כתבו התוס' לעיל דכ"ט ע"א ד"ה משום וכו' ועיין עוד שם מ"ש בסוף דבריהם ועיין לחידושינו שם ודו"ק:

תוס' ד"ה ולא במי שמחוסר הבאה וכו' שהרי שלמים נאכלים לבעלים בכל העיר וכו' ודוד שלמים בעיר וכו' עכ"ל כצ"ל ר"ל כיון דשלמים נאכלים בכל העיר לבעלים מסתמא דהדוד נמי הוא בעיר דכל א' מבשל בביתו מיהו ק' דא"כ השתא נמי דמגלח בעזרת נשים מחוסר הבאה לירושלים ליתנם תחת הדוד וצ"ל דאין ה"נ דהיה מגלח בירושלים אצל הדוד וכ"כ התוס' בהדיא לקמן ד"ה לא היה משלח וכו' דהדוד היה בירושלים ופשטיה דקרא משמע דבירושלים הוא מגלח ע"ש מיהו תימא דבהדיא תנן פ"ב דמדות משנה ה' דלשכת הנזירים היתה בעזרת נשים ששם הנזירים מגלחין שעדן ושם מבשלין שלמיהם וכ"כ הרמב"ם פ"ח מה' נזירות דין ג' ועיין להרא"ם זל פר' נשא ד"ה לפי ששלמי נזיר היו מתבשלין בעזרה וכו' וצ"ע:

ד"ה לא היה וכו' לא היה משלח תחת הדוד וכו' כצ"ל ומ"ש בתחילת דבריהם דאהני פשטיה דקרא דמשמע בירושלים הא מגלח לא ידעתי מה ענין הגילוח דבירושלים למאי דקתני מתניתין אם גילח בגבולין לא היה משלח תחת הדוד ומאי הא בהא תליא איכא ועוד דכבר כתבו התוס' בדבור שלפני זה שיש לו רשות לגלח במקום שירצה דמשמע דלכתחילה מצי לגלח במדינה אם ירצה כמו בירושלים ואולי יש להגיה נמי בדבריהם דבירושלים הוא משלח מיהו ק' אמאו הוצרכו לפשטיה דקרא כיון דקא מכריחין ואזלי משום דמחוסר הבאה ואולי דכונתם דלא תימא היכא דרוצה לגלח במדינה יבשל נמי שם השלמים במדינה ומשלח שם ולזה כתבו פשטיה דקרא דהבשול היה בירושלים ושם משלח ואכתי ק' דא"כ אימא כי היכי דלענין הגילוח מצי לגלח במדינה ולא אהני פשטיה דקרא ה"נ נימא גבי בישול דמצי לבשל במדינה ולכן נראה למחוק הך קביעות שקבעו

גבי לא היה משלח תחת הדוד אלא דקיימי אמ"ש בדבור שלפניו שיש לו רשות וכו' והכל דבור אחד ומשמע להו פשטא דלישנא דמתניתין דקתני אם גילח במדינה משמע מצוה מן המובחר שיגלח בירושלים אלא שיש לו רשות במקום שירצה ואהא כתבו משום דאהני פשטיה דקרא דבירושל' הוא מגלח דהיינו מצוה לגלח ואח"כ כתבו טעם למאי דקתני ואם גילח במדינה לא היה משלח משו' דמחוסר הבאה ומילתא אחריתי היא ודו"ק נ"ל:

ד"ה ר"מ אומר וכו' אבל קש' מנ"ל דנקבה וצ"ע עכ"ל וכן בסמוך ד"ה מפני ששערו נקבר כתבו לא אתפרש מנ"ל עכ"ל ובשלהי מסכת תמורה דל"ד ע"א גבי מאי דקאמר כאן בנזיר טמא כאן בנזיר טהור פירש"י וז"ל שער נזיר טהור שריפה כתיבה ביה שיער נזיר טמא לא כתיב ביה שריפה עכ"ל ע"ש משמע כיון דלא כתיב ביה שריפה מסתמא דהוי בקבורה וכן נמי כל הנך דחשיב במתניתין התם דנקברים ע"כ מה"ט הוא משום דלא כתיב בהו שריפה מסתמא דהוי בקבורה ואף ע"ג דלר"מ טמא שגילח במקדש משלח תחת הדוד אלמא דקרא דתחת האש מיירי נמי בטמא והיינו משום דכתיב זבח לרבות אשם דהיינו נזיר טמא דמביא אשם מ"מ מסתמא לא מיירי אלא כשגלח במקדש דעדיף טפי כי היכי דלרבנן גבי נזיר טהו' אינו משלח אלא כשגלח במקדש מפני שנעשה במצותו אלא עיקר קושיתם משום דלישנא דר"מ דקא יהיב טעמא מפני ששערו נקבר משמע דמצי' לפרושי דקרא תחת האש בטמא שגלח במדינה נמי אלא משום דפסיקא ליה מאיזה טעם דשערו נקבר ומש"ה כתבו לא אתפרש מנ"ל מיהו מה שנקטו בדבריהם וכן שלהי תמורה לא א"ש לפ"ז ואולי דט"ס הוא וצ"ע: ד"ה נוטל שער ראשו ואח"כ נוטל מן הרוטב כדא' בברייתא כדמפרש ואזיל עכ"ל כצ"ל וקביעותם אמתני' קאי ונכתב כאן שלא במקומו ועיין עוד מה שאכתוב בגמרא וק"ל:

ד"ה מנ"ל וכו' מיתור דזבח וכו' יתן מזבחו עכ"ל הס"ד ואח"כ ד"ה א"כ וכו' והשאר נמחק:

ד"ה ואח"ך הותר וכו' לכאו' נר' דהאי תנא וכו' עיין מה שאכתוב לקמן דף הסמוך ע"א בגמ' ודו"ק:

שם במשנה או שולקן וכו' פירש"י שאינו מבושל יפה אבל בפ"ב דביצה די"ו ע"ב כתב אפכא שלוק מבושל הרבה ע"ש וכ"כ נמי פרק כל שעה דט"ל ע"א במשנה ע"ש וכ"כ נמי התוספות הכא וכ"ה נמי במקובצת וכ"כ הר"ן ריש פ"ו דנדרים דמ"ט ע"א ועיין לתוס' שם ועיין לתוס' בפרק כ"ש דט"ל ע"ב ועיין לה' מחזיק ברכה ז"ל י"ד סי' נ"ב באורך:

שם וחלת מצה א' מן הסל ורקיק מצה א' וכו' רקיק מצה א' הוי נמי מן הסל כמ"ש הרמב"ם ריש פ"ח מה' נזירות דין א' אלא מתניתין לישנא דקרא נקט דכתיב וחלת מצה

א' מן הסל ורקיק מצה א ונתן וגו'. ודע דחלות ורקיקי נזיר הם עשרה עשרה וכתב הרמב"ם דמושח העשרים ברביעית שמן ע"ש ושלא בדקדוק הוא אלא דעשרה רקיקים הם במשיחה אחר אפייה ועשרה חלות הם בבלילת הסולת קודם אפייה וקרא מפורש הוא דכתיב וסל מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן וגו' וכ"כ הרב מש"ל ז"ל ועיין לה' לח"מ פ"ט מה' מעשה הקרבנות דין כ"ג. ודע שמעשה הלחם בין לחם תודה בין לחם נזיר הוא חוץ לעזרה כמ"ש הרמב"ם דין כ"ד ע"ש ונשמט מה שע"ה ז"ל הל' חמץ דע"ז ע"ד שכתב בפשיטות דמעשה לחם תודה דהוי בפנים ועיין לחי' לעיל דף ל"ח ע"א בפירש"י ד"ה חמש וכו' ודו"ק:

שם ואח"כ הותר הנזיר לשתות יין וכו' משמע מיד הותר אבל הרמב"ם פ"ח מהל' נזירות דין ה' כתב לערב הוא דהותר ועיין להתי"ט לקמן פ"ח משנה ב' ד"ה ושותה שתמה עליו מנ"ל זה ועוד ק"ל דתלמודא לעיל פ"ד דכ"ח ע"ב קאמר בהדיא לאלתר שריא בחמר' ודוחק לומר דר"ל לאלתר אחר הערב ועיין להרב א"מ ז"ל בסוף ספרו בלשונות הרמב"ם השייכים לה' נזיר דמ"א ע"ד שרצה ליישב ע"פ מאי דפסק הרמב"ם בהל' נזירות דלא אמרינן מקצת היום ככולו עש"ב ומיהו הרמב"ם בה' אבילות פ"י דין ה' כתב מקצת היום ככולו ועיין ללח"מ פ"ד מהלכות נזירות דין ד' וכעת לא נתיישבתי בענין זה לאפס הפנאי ועיין להתוס' פ"ו דמס' עירובין דס"ג ע"ב ד"ה מיד וכו' ודוק:

דף מו.

רש"י ד"ה וחכ"א וכו' אחר קרבן ואף ע"פ שעדיין לא גילח וכו' עכ"ל אבל ליכא למימר אחר תגלחת ואף ע"פ שעדיין לא הביא קרבן שהרי לא מצי מגלח אלא על הקרבן כמו שהוכחנו לעיל דמ"ה ע"א במשנה ע"ש:

ד"ה מה התם וכו' דלאחר גילוח עביד תנופה וכו' עכ"ל ר"ל אחר הגילוח שהוא מעשה יחידי אלא אגב מבאר רש"י מאי דעביד אחר הגילוח דהיינו תנופה כדכתיב קרא ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחת וכו' ודו"ק: ד"ה אימא עד דאיכא תרוייהו דמה התם אחר תגלחת וכל הקרבנות הוא דכתי' אחר התגלחו אף כאן נמי אחר תגלחת וכל הקרבנות עכ"ל כצ"ל והוא כמו שפירשו התוס' ודו"ק נ"ל:

וק"ק מאי משני ג"ש ל"ל אימא דג"ש אתא לומר עד דאיכא קרבן א' ותגלחת ומנ"ל אחר קרבן אע"פ שלא גילח וי"ל דג"ש לא משמע אלא או אחר מעשה יחידי לחוד ממש דומיא דתגלחת או אחר כל הקרבנות כולם משום דאחר התגלחו אחר כל העבודות וכיון דלא שייך אחר תגלחת לחוד משום דאינו מגלח אלא על הקרבן ע"כ דמעשה יחידי היינו

קרבן אח' אף ע"פ שלא גילח ואכתי קש' אימא דאצטריך ג"ש לאשמעי' דלא בעי תנופה מה התם כתי' קודם תנופה אף וכו' דאי לאו ג"ש הוה משמע ואחר ישתה הנזיר יין בתר תנופה נמי כתיב לכך אצטריך ג"ש ולעולם דבעי כל הקרבנות וי"ל דא"כ לא לכתוב ג"ש אלא ה"ל לכתוב ואחר ישתה הנזיר יין קודם קרא דוהניף ומיהו יש מי שדחה דילמא לא ניחא ליה לקרא להפסיק בסדר מעשה הנזיר בקרבנותיו ובתנופתו ושו"ר במקובצת ש שהרגיש בקושיא זו ע"ש מ"ש ליישב וק"ל: ד"ה כיון דלענין כפרה וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר גבי נזיר וכו' כצ"ל מבואר מהכא דתנופה לא מעכבא לענין כפרה וכן פסק הרמב"ם פי"א מהל' פיסולי המוקדשין דין י"א ע"ש וכן איתא נמי בהדיא פ"ק דיומא ד"ה ע"א וא ואשתמיטיה למהרש"א ז"ל פ"ק דקדושין דל"ו ע"א ד"ה הסמיכות וכו' ע"ש וכבר ראיתי להרב פני יהושע שעמד עליו ע"ש: תוס' ד"ה אחר מעשה יחידי אפי' א' וכו' וכן תנן בפרק מי שאמ' וכו' עכ"ל כצ"ל משו' דלישנא דמעשה יחידי מצינו לפרושי דוקא שלמים משו' דעיקר תגלחתו על השלמים כמ"ש רש"י בפרק איזהו מקומן דנ"ז ע"א ד"ה שאם וכו' ולכך כתבו אף א' מן הדמים דכן משמע לישנא דמתני' א' מן הדמים וכן נמי לעיל בפרק מי שאמ' דכ"ח ע"א קתני נמי א' מן הדמים. מיהו מדברי התוס' שם ע"ב ד"ה דתנן וכו' משמע דגם לישנא דמתני' נמי דקתני א' מן הדמים מצינן לפרושי דוקא על השלמים אלא משום דתנן לעיל גלח על א' מהן יצא ה"ה נזרק א' מהן יצא כמו שכתבנו שם בכונת ביאור דבריהם ע"ש ודוק:

ד"ה מה התם וכו' סמוך לתגלחת וכו' עכ"ל כפי' אחר התגלחת וכו' וק"ל: ד"ה אימור וכו' דהא אחר התגלחו וכו' כצ"ל:

שם גמ' אחר המעשים כולן דברי ר"א וכו' מכאן ק"ל על הח"ן ז"ל בפ"ג דערכין דכ"א ע"א גבי מימרא דר' פפא התם דקאמר פעמים וכו' שהק' אמאי לא קאמר נמי אשם נזיר טמא דאין מעכבו וכו' ותרי דפלוגתא היא ובפלוגתא לא קמיירי ע"ש וכ"כ ג"כ ה' בני שמואל למהר"ם עדאוי נ"ע ודברי תימא הם. שהרי חטאת נזיר נמי דחשיב משום דאם נזרק א' מן הדמים הותר ביין פלוגתא נמי היא ר"א וחכמים כמבואר הכא ואולי דס"ל דר"א דאמר אחר המעשים כולן לאו דוקא כולן ממש אלא ר"ל אחר תגלחת וקרבן א' וכן משמע מפי' רש"י שכתב אחר קרבן ואחר תגלחת משמע קרבן א' אבל למ"ד נזרק א' מן הדמים הותר היינו אפי' בלא תגלחת כפירש"י ובהא פליגי וא"כ כיון דהתם מייתי להך דאם נזרק א' מן הדמים לבתר דמייתי אם גילח על א' מהם אלמא דמיירי שכבר גילח א"כ א"ל הך דנזרק א' מן הדמים אליבא דכ"ע אף לר"א נמי כיון שכבר גילח מיהו כבר הוכיח ה' מש"ל ז"ל פ"ג מהל' נזירות דין י"ח ד"ה תו תנן וכו' דלר"א אחר כל הקרבנות

כולן קאמר שהרי אפי' תנופה דלא הוי כ"א שיירי מצוה אמרי' דמעכבת כדקאמר בסמוך ומ"ש רש"י אחר קרבן ואחר תגלחת מלת קרבן הוא שם כולל לכל הקרבנות שחייב הנזיר את"ד עש"ב ולפ"ז אחר קרבן דכתב רש"י לא הוי דומיא לאחר קרבן דכתב בדבור שאחריו גבי חכמים דההיא ע"כ אחר קרבן אח' משום דאחר מעשה יחידי והא כדאיתיה והא כדאיתיה ודו"ק. ובזה ניחא נמי תיבת כולן דעל שנים אינו אומר כולן כדמשמע מדברי התוס' פ"ק דכתובות ד"ח ע"א ד"ה שהכל וכו' ע"ש בסוף דבריהם ומיהו עיין לה' יד מלאכי ז"ל סי' של"ו ועיין לחידושינו פ"ג דבכורות דכ"ד ע"א: ולענין פסקא הרמב"ם פ"ח מהל' נזירות דין ה' ודין ו' פסק דאין התגלחת מעכבת ותמה הכ"מ אמאי הניח סתם משנה דכר"א היא ע"ש ולכאו' מאי ק"ל שהרי תיקשי ליה עדיפא מינה דרבינו גופיה פסק לסתם משנה שכתב דין ד' ואחר כך הותר הנזיר לשתות יין וא"כ דבריו סתרי אהדדי וצ"ל דרבינו למצוה מן המובחר קאמר כמ"ש שם הלח"מ א"כ מתניתין נמי נימא למצוה מן המובחר קתני ולעולם דס"ל נמי כר"ש אחר מעשה יחידי ולא פליגי אלא מר אמר חדא וכו' ואע"ג דקתני ר"ש אומר דמשמע דפליג אין לחוש לזה דכה"ג כתב מרן כ"מ ז"ל פ"ה מהלכות נזירות דין י"ד גבי מתני' לעיל דמ"ב ע"א דקתני ר' ישמעאל אומר לא יחוף באדמה וכתב הכ"מ דר' ישמעאל לפרש דברי ת"ק אתא וכה"ג כתב התי"ט בכמה דוכתי עיין בפ"ג דמס' בכורים משנה ו' וי"ל דמתלמודא משמע דלעיכובא קתני ופליגי מדמייתי עלה מחלוקת ר"א וחכמים וגם פשטא דמתניתין הכי משמע טפי ונראה דלזה כיונו התוס' בד"ה ואחר כן וכו' שכתבו וז"ל לכאו' נראה דהאי תנא כר"א וכו' דכונתם ששללו פיר' זה דמתני' למצוה קתני ור"ש לא פליג ויותר נראה למחוק מדבריהם תיבת לכאורה ודו"ק נ"ל:

עוד כתב הכ"מ זל וז"ל ואפשר כיון דפליג ר"ש לא חשיב סתמא וכו' עכ"ל ק"ל עליו שהרי כתבו התוס' ריש פ"ב דביצה ד"ב ע"ב ד"ה גבי וכו' ובפרק החולץ דמ"ב ע"ב ד"ה סתם וכו' דנהי לא חשיב סתם גמור מ"מ חשיב רבים לגבי יחיד ע"ש וליכא למימר דכונתו ז"ל ר"ל דלא חשיב סתם גמור אלא רבים ופסק כחכמים דברייתא משו' דרבי נמי נינהו ומסתבר טעמייהו טפי כיון דילפי מג"ש אחר אחר דא"כ מאי דחי מהך דפרק כיסוי הדם שהרי יחיד הוא דפליג אבל הכא חכמים פליגי דרבים נינהו ובלא"ה קשה אף דנימא דכונתו לא חשיב סתם כלל דהכי משמע ודאי כוונתו מ"מ מאי דחי מהך דכסוי הדם דלא דמי דהאי כללא לחוד והאי כללא לחוד דהיכא דשנאו בלשון חכמים כך קי"ל דהילכתא כותיה אפי' דמייתי במתני' מאן דפליג בסיפא אמרינן דלא חשיב סתמא ותדע שהרי קי"ל נמי היכא דמחלוקת אחר הסתם אין הלכה כסתם ה"נ היכא דפליג יחיד

בסיפא דכך דרכו של ר' דחוזר ומבטל להתם ולולי דברי הכ"מ ז"ל נראה דס"ל לרבינו כיון דר"ש פליג חשיב רבים ופסק כחכמים דברייתא דרבים נמי נינהו ומשום דמסתבר טעמייהו וכדכתי' ואף למאי דכתב ה' שע"ה ז"ל הל' מעשר דף ל"ב ע"א היכא דהסתם אליבא דרבים לא פסקינן כיחיד אפילו מסתבר טעמיה ע"ש היינו דוקא לגבי יחיד אכל הכא דרבים נינהו פסקי' כוותייהו משום דמסתבר טעמייהו ותדע דאל"כ מאי איכא בין סתם גמור לסתם דחשיב כרבים כיון דבין הכי ובין הכי לא פסקינן כיחיד אפי' מסתבר טעמיה אלא ע"כ איכא בינייהו דסתם גמור הלכתא כוותיה אפי' נגד רבים ואפי' מסתבר טעמייהו אכל סתם דחשיב רבים משכחת לה דאין הלכתא כותיה נגד רבים דמסתבר טעמייהו ודו"ק נ"ל:

עוד כתב הכ"מ זל דאיכא סתמא לעיל דלא כר"א ונקיטינן כותיה דאתי כחכמים ע"ש וראיתי להתי"ט ז"ל שהק' עליו וזל מ"ל סתמא כחכמים מ"ל סתמא כר"א כיון דסתם לעיל ואח"כ שנה מחלוקת אין הלכה כסתם וכו' ע"ש אע"ג דהכ"מ הביא ראיה מהך דפרק כסוי הדם דחשיב לדהכא סתמא ולכך כת' דה"ל אדי סתמי ותפס הסתם דאתי כחכמים כונת ה' היא גופה מקשה על הכ"מ דאינו כן דנהי דלגבי מאן דפליג עמיה במתני' חשיב סתמא מ"מ לגבי סתמא דלעיל כיון שהוא סתם גמור חשיב לגביה מתני' הכא אח"כ מחלוקת וזהו שסיים התי"ט וכ"ש הכא דסתם דלא כסתמא דלעיל וכו' אלמא דמודה ר' דחשיב הכא סתמא והיינו לגבי מאן דפליג עליה ודו"ק:

ודע שראיתי לה' יד מלאכי זל בכללי התי"ו סימן תרס"א דף קנ"ו ע"ב שכתב על התי"ט דאשתמיטיה דברי התוס' דפרק מרובה שכתבו כדברי הכ"מ דסתמא דאתי כרבים עדיף ע"ש ואחר המחילה לא דק ולא סיימו קמיה דהתי"ט משום אח"כ מחלוקת נגע בה כדמסיים להדיא אבל לעולם דסתמא דאתי כרבים עדיף אי ליכא אח"כ מחלוקת וזה פשוט:

ודע דלכאורה איכא למידק על הכ"מ ז"ל שכתב נקטינן כסתמא דאתי כחכמים עדיפא היה לו לומר דאיכא סתם אחרינא דאתי נמי כחכמים פי"ד דנגעים משנה ד' דקתני ג' מגלחין ותגלחתן מצוה הנזיר וכו' משמע מצוה ולא עיכובא ופסקה הרמב"ם שם דין ו' והכ"מ עצמו הראה מקור זה ע"ש וא"כ איכא תרי סתמי וי"ל דבכמה דוכתי פרכינן מ"ל חד סתמא מ"ל תרי סתמי כדאיתא פ"ב דקדושין דנ"ה ע"ב ועיין בענין זה לה' שע"ה הל' חמץ דפ"ב ע"ב באורך ומ"מ מה שהקשה התי"ט על הכ"מ דסתם ואחר כך מחלוקת לפ"ז ניחא כיון דאיכא סתמא אחרינ' בנגעים אזלינן בתר הסתם בתרא וה"ל מחלוקת ואחר כך סתם דהלכה כסתם שהרי דעת רבינו דבתרי סדרי יש סדר למשנה כמ"ש הכ"מ

פ"ט מה' רוצח דין א' וכו' טהרות אחר ס' נשים ועיין לת"יט פ"ט דסוטה משנה א' ד"ה רבי יהודה וכו' ע"ש.
ומיהו נראה דיש לדחות לזה דהא קלל תגלחת מצורע מעכבת כמ"ש הכ"מ פי"א מהלכות טומאת צרעת דין ד' וע"כ דמצוה דקתני לאו דוקא ואע"ג דהכ"מ הראה מקור זה לדברי רבינו שכתב אין התגלחת מעכבת וכן התי"ט פי"ד דנגעים ד"ה ותגלחתן כתב וז"ל משום דנזיר אין התגלחת מעכבת להכי קתני מצוה אבל תגלחת מצורע מעכבת את"ד ע"ש לא כן כתבו אלא משום דלפי האמת דקי"ל הכי דאין התגלחת מעכבת מהטעם שכתב הכ"מ דפסק כסתם משנה דאתי כחכמים אבל אי הוה קי"ל דמעכבת או ע"כ דאמרי' דמצוה דקתני לאו דוקא א"נ קתני מצוה משום מצורע ולא משום נזיר ואין הכרע כיון דממ"נ דלח כהלכתא א"נ דקתני מצוה משום לויים דאין ה"נ דבלויים אין מעכבת אלא שהכ"מ הביא מקור זה אדברי רבינו לענין מצוה דקאמר רבינו דלא תימא כיון שאין מעכבת ה"ל רשות ומשום דמסתמא דהך מתניתין דנגעים ס"ל נמי אין מעכבת כיון דהכי קי"ל ואפ"ה קתני מצוה ולא רשות ואהכי הוא דמייתי לו הכ"מ אדברי רבינו ודו"ק ועיין ללח"מ ועיין לקמן פ"ט דס"ג ע"א דמוקי לסתמא דמתניתין כר"א וא"כ ה"ל מחלוקת במשנה דלקמן דמ"ז ע"א ואח"כ סתם דהלכה כסתם וצ"ע כעת:
ודע דלכאורה עלה בדעתי להביא ראיה נכונה לרבינו דאין התגלחת מעכבת מהך מימרא דרב פפא דפ"ג דערכין שזכרנו למעלה דא"מ כיון דאמר מר אם נזרק עליו א' מן הדמים וכו' ע"ש הרי דר' פפא שנה משנתו כמ"ד אם נזרק עליו אח' מן הרמים וכו' ע"ש וסתמא דתלמודא הביא דברי ר' פפא בלי חולק משמע דהלכה פסוקה היא וכן פסק נמי רבינו פרק י"ד מהלכות מעשה הקרבנות דין י"ז ווה ראיה נכונה נ"ל עד שאני תמיה על הר' מש"ל ז"ל פ"ג מהלכות נזירות דין י"ח ד"ה תו תנן וכו' שהזכיר למימרא דר' פפא ואפ"ה כתב על ר"י בעל התוס' דס"ל דהילכתא תגלחת מעכבת משום דכמה יגיעות יגע הכ"מ ליישב דברי רבינו דלא פסק כסתם מתני' וכו' את"ד ע"ש ותימא עליו איך לא השגיח בהך מימרא דר' פפא שהזכירה ה' עצמו שם דע"כ דס"ל לר' פפא כמ"ד אין תגלחת מעכבת ואדרבא ה"ל לתמוה על הכ"מ אמאי הוצרך לכל היגיעות שיגע שו"ר מ מ"ש הכ"מ זל פרק י"ד מה' מעשה הקרבנות דין זו דלפי דבריו אין מקום לראיה זו ע"ש ותשכח. ואחר כתבי הראוני לה' דברי אמת קונט' ששי דמ"ז ע"ג שהביא ראיה זו שכתבנו מהך מימרא דר' פפא ע"ש ואחר המחילה לא דק ואשתמיטיה לדברי הכ"מ דפרק י"ד מה' מעשה הקרבנות דין י"ז כדכתי' ועיין עוד לחי לחידושינו לקמן פ"ח דנ"ז ע"ב בגמ' גבי מר זוטרא מתני וכו' ודוק:

תוס' ד"ה ואלא וכו' ולר"א הא אמר תגלחת מעכבה אלא ע"כ בא להשוות אין לו ליש לו וכו' עכ"ל כצ"ל וק"ק השתא נמי נקשה להפך דלר"א ת"ל מאחר כל המעשים כולן ולרבנן תגלחת אינה מעכבת וי"ל דלעולם ה"א היא דאי מאחר המעשים כולן ה"א דוקא ביש לו שער הוא דמעכבא אבל אין לו כיון דלאו בר תגלחת אינו מעכב א"נ בא להשוות דיש לו תקנה לאין לו בהעברת תער על מורטו ולכ"ע היא לר"א כדי שיותר ביין ולרבנן כדי לקיים מצות תגלחת דלא תימא אין לו תקנה וב"ה היא דאמרי צריך ויש לו תקנה ודוק:

בא"ד הא לב"ה יש לו תקנה וכו' לר"א וכו' עכ"ל ובזה א"ש הא דקאמר תלמודא ב"ש ור"א אמרו דבר א' והוצרך לאתויי הך דר"א דבהן יד וכו' ואמאי לא קאמר בפשיטות ה"א דידן קאמר תגלחת מעכבא אלמא אין לו תקנה והשתא ניחא משום דלאו הא בהא תליא דר"א מצי אתי כמ"ד יש לו תקנה וכ"כ הלח"מ פ"ח מה' נזירות דין ה' ומיהו אע"ג דב"ש מצי סברי כמ"ד תגלחת לא מעכבא קאמר אמרו דבר. א' אע"ג דלר"א מתן בוהן מעכב דקאמר אין לו טהרה עולמית מ"מ לענין דאין לו תקנה קאמר דבר א' והא כדאיתיה והא כדאיתיה דגבי גילוח אין לו תקנה לקיים המצוה אבל אינו מעכב משום דגלי קרא וגבי בוהן אין לו תקנה לגמרי דמעכב הטהרה משום דליכא גלוי קרא דאינו מעכב וק"ל:

בא"ד הרי א"א לפרש הא דאמ' וכו' ואי לב"ה לענין מה בא להשוות יש לו דהא ביש לו שער בהדיא כתיב העברת תער וע"כ בא להשוות דאין לו נמי צריך וכו' כצ"ל ר"ל דהיכי שייך להשוות מה אין לו יש תקנה בהעברת שער ה"נ יש לו איך תלי תניא בדלא תניא אדרבא העברת שער כתיבה בהדיא ביש לו אלא ע"כ בא להשוות להפך אין לו ליש לו וק"ק מאי מייתי מנזיר ממורט דהא המקשה דפריך ואלא הא דתניא רוצה להשוות יש לו לאין לו לענין דלא מעכבא כי היכי דאין לו לאו בר תגלחת ואינו מעכב כדקאמר בהדיא ה"נ דלא מעכבא וכו' ולא לענין יש לו תקנה או אין לו תקנה וזל מסתמא דהברייתא בא להשוות לענין מאי דקתני גבי נזיר ממורט כיון דאין לו שער היינו ממורט וק"ל:

בא"ד ולהזקיקו תנופה על זרועו כמו דיש לו וכו' כצ"ל:

ד"ה ומי לא מעכבא וכו' ולהאי לישנא ס"ל דה"פ כשם שיש לו כפים וכו' עכ"ל דליכא למימר דס"ל להאי לישנא בא להשוות אין לו ליש לו כשם שיש לו מעכבת וכו' דא"כ מאי פריך ואי לר"א ת"ל מאחר המעשים כולם דהא הא כיון דאין לו לאו בר תגלחת הוא ואינו מעכב דקרא אחר המעשים כולם דמעכבת היינו ביש לו ודו"ק:

בא"ד ואי לר"א ח"ל מאחר המעשים כולן וכו' עכ"ל ק"ק דאי מאחר המעשים ה"א שאני תנופה משום דשיירי מצוה כדקאמר תלמו' מ"ד שיירי מצוה וכו' פי' ולא הוי בכלל

אחר המעשים כולם לכך אצטריך תורת הנזיר דאפי' תנופה מעכבת י"ל דא"כ לכתוב תו' הנזיר ולא לכתוב אחר המעשים כולם ודוק:

בא"ד ויש לתמוה דלעולם בא להשוות יש לו לאין לו וב"ה היא דלב"ה ליכא להקשות מבריית' דנזיר ממורט י"ל דבלא"ה היה יכול להקשות וכו' כצ"ל ופי' לתמיהתם אע"ג דלב"ה ליכא להשוות שהרי ביש לו יש לו תקנה ובאין לו אין לו תקנה דכה"ג כתבו לעיל ד"ה אלא וכו' גבי ב"ש ללישנא קמא שכתבו וז"ל דאי לב"ש יש לו שער יש לו תקנה ובאין לו אין לו תקנה וכו' השתא ניידו מהך סברא וס"ל דשפיר איכא לפרושי דבא להשוות יש לו לאין לו וק"ק כשם שאין לו אין לו תקנה כלומר דמעכב ה"נ יש לו מעכב ואהא תירצו דבלא"ה סמך אקושיא אחריתי דהיה יכול להקשות וכו' אלא ע"כ דבא להשוות אין לו ליש לו דהשתא ניחא דבא להשוות דבאין לו נמי איכא עכובא כמו ביש לו כד"א משום דהו"א כיון דאין לו לאו בר תגלחת הוא ואינו מעכב וא"נ בא להשוות לענין דצריך להעביר תער ויש לו תקנה ולכ"ע היא לר"א כדי שיותר ביין ולרבנן כדי לקיים מצות תגלחת דלא תימא אין לו תקנה וצ"ל דה"נ איכא לפרושי לעיל גבי ב"ש ללישנא קמא דשפיר אתיא כב"ש אלא דסמך אקושיא אחריתי כמ"ש הכא ודוק:

בא"ד ואם באנו לומר כי אינו חושש לקושיא זו א"כ גבי תנופה י"ל דלעכב אתא וכר"א ותו ק' דקאמר בפרק הקומץ וכו' כצ"ל ור"ל גם גבי תנופה י"ל דלעכב אתא וכר"א ותו קש' דקאמר בפרק הקומץ וכו' כצ"ל ור"ל גם גבי תנופה מאי פריך ואי לר"א ת"ל וכו' כמ"ש בתחילת דבריהם דאי אינו חושש א"ש כר"א ודו"ק:

בא"ד כמאן דכתיב חוקה דמי ובשמעתין מוקי לה כר"א וכו' כצ"ל ר"א דבשמעתין מוקי לרב כר"א וק"ל:

בא"ד ויש ליישב דאתיא כרבנן דודאי מעכבין זה את זה למצוה אבל מ"מ אין מעכבין מיהו אכתי ק' מכן יעשה דהתם ונראה דסוגיא וכו' עכ"ל כצ"ל ר"א מעכבין זה את זה לענין דלא חשיב קיום מצוה מן המובחר אלא א"כ עשה שניהם אבל מ"מ אם לא עשה כלל אינו מעכב ודוק:

בא"ד השתא תגלחת לא מעכבא תנופה מבעיא ופריך נמי לא מעכבא כלומר וכו' לרבנן ק"ו מתגלחת מ"מ וכו' כצ"ל:

בא"ד או כדמשני התם דסמך אכן יעשה וכו' כצ"ל:

בא"ד תרצה לומר משום תורה מעכבת וכו' כצ"ל:

בא"ד אלמא לב"ה דממורט לא מעכב ומשני צריך ואין לו תקנה א"כ להך לישנא בתרא מוקמי' מילתא דרב לעכב הקרבן כרבנן ומשום וכן יעשה וכו' כצ"ל ור"ל דע"כ דלרבנן

דלא דרשי אחר המעשים כולן דרשי וכן יעשה לעכב תנופה הקרבן והשתא ניחא ג"כ דלעולם דאינו חושש לקושיא זו והא דפריך מתנופה משום דההיא נמי אתיא כרבנן כדמוכח מתני' דמנחו' דאתיא נמי כרבנן וק"ל:

דף מו:

גמ' מאי אינו צריך לב"ש וכו' אין לו תקנה וכו' וה"ק אינו צריך לפי שאין מועיל כלום דאין לו תקנה וק"ק מנ"ל לרבינא לפרש הכי ואמאי לא פירש כפשוטו וצ"ל דכך קבל מרבותיו וכן נמי לל"א דמסיק תלמודא לב"ה צריך ואין לו תקנה ה"ק לפי שצריך לכך אין לו תקנה כיון שאינו יכול לגלח וצ"ל נמי דכך קבל מרבותיו וק"ל:

שם הא לב"ה יש לו תקנה וכו' נראה דאגב שטפא דקאמר ללישנא אחרינא הא לב"ש יש לו תקנה משום דבעי למימר ופליגא דר' פדת נקט נמי הכי ללישׁ' ק' גבי ב"ה אבל לפי דברי התו' לעיל ד"ה ואלא א"ש:

ולענין פסקא עיין לכ"מ זל פ"ח מהלכות נזירות דין ה' שכתב וז"ל ולכאו' עכשיו יש לתמוה יותר דבין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא פסק דלא כב"ש ודלא כב"ה וכו' עכ"ל ודבריו תמוהים דללישנא בתרא א"ש כב"ש ונראה שיש חסרון לשון בלשונו וכצ"ל בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא דללישנא קמא פסק דלא וכו' עכ"ל ר"ל דעכשיו יש לתמוה דשלא כאמ' משתי הלשונות דללישנא בתרא לא אתי דפסק כב"ש והניח ב"ה כמו שהק' מתחילה ולללישנא קמא דלא כב"ש ודלא כב"ה וה' ז"ל נדחק בתירוץ קושיא זו ועיין עוד ללח"מ ולע"ד נראה דאין צורך לדבריהם אלא דרבינו פסק כסוגיא דפ"ה ביומא דס"א ע"ב דאיתא התם הסוגיא הפוכה דלב"ה אינו צריך העברת תער כמ"ש שם התוס' ע"ש. ושוב אחר כתבי ראיתי שכ"כ התי"ט ז"ל פרק י"ד דמסכת נגעים משנה ט' ע"ש וכ"כ נמי הר' טירת כסף פר' נשא דרוש ב' דף רכ"ב ע"ב ע"ש והתי"ט ז"ל הק' למה תפס טפי סוגיא דיומא עיין מה שנדחק ולי נראה משום דבירושלמי דמכלתין איתא הגי' נמי כמו דמסכת יומא וכ"כ הרב מראה הפנים מפרש לירושלמי ע"ש ודוק:

שם מתניתין גילח על הזבח ונמצא פסול תגלחתו פסולה וכו' ראיתי לתוס' פרק כיצד צולין דף פ"א ע"ב ד"ה אלא וכו' שהוכיחו מהכא דגילוח אחר זריקה דאי לפני זריקה יביא זבח אחר ע"ש ולכאורה ק"ק דה"ל להוכיח ממתניתין לעיל דמ"ה ע"א דקתני אם גילח על א' משלשתן יצא משמע אבל גילוח בלא א' משלשתן לא יצא אלמא דגילוח אחר הקרבן הוא ותו לעיל פ"ב דט"ו ע"א מייתי תלמודא ברייתא דקתני בהדיא נזיר שכלו לו ימיו ועדיין לא הביא קרבנותיו אסור לגלח ואם גילח ה"ז סופג את הארבעים

אלמא דאינו מגלח אלא אחר הקרבן ותו דבפ"ב דמס' נדרים די"ט ע"א קאמר דנזיר ספיקו חמור מודאו משום דלא מצי מגלח ופרש"י לא מצי מגלח לפי שאינו מגלח אלא על הקרבן ולא מצי לאתויי קרבן דדילמא חולין בעזרה וכו' ע"ש אלמא מוכח בהדיא דלא מצי מגלח אלא על הקרבן וי"ל דאין ה"נ דמוכח דמגלח על הקרבן מיהו איכא למימר דהיינו אחר שחיטה אבל לעולם אפי' קודם זריקה וכן משמע קצת לישנא דמתניתין לעיל דקתני שוחט השלמים ומגלח וכו' משמע דאחר שחיטה סגי אפי' קודם זריקה וכן נמי יש לפרש כונת מהרש"א התם בכיצד צולין שכתב דלר"א אף ע"ג דתגלחת מעכבת מ"מ אינו מעכב להיות דוקא אחר זריקה והשתא אייתי הכא דכבר גילח קודם זריקה וכו' עכ"ל ר"ל קודם זריקה ואחר שחיטה דאי קודם שחיטת קרבן כלל הרי ר"א גופיה ס"ל כמתני' לעיל דלא היה מגלח אלא על החטאת ועיין לעיל פ"ד דכ"ח ע"ב גבי דקאמ' דאיכא הפסד קדשים וכו' ועיין להר"ן פ"ב דנדרים ודוק:

והנה לפי דברי מהרש"א התם שזכרנו ע"כ דמתני' הכא דקתני גילח על הזבח ונמצא פסול שהוכיחו מניה התוס' התם דגילח אחר זריקה לא אתיא כר"א דהא לר"א מהני אם גילח קודם זריקה כמ"ש מהרש"א אלא דק"ק דה"ל סברא הפוכה דלחכמים דאין התגלחת מעכבת מגלח אחר זריקה דוקא ולר"א דתגלחת מעכבת מגלח אפילו קודם זריקה. ולעיקר קושיתו נראה דכונת התוספות התם ר"ל דר' אשי התם אליבא דחכמים קאי ולא אליבא דר"א וכן משמ' מדברי התוס' לקמן דס"ג ע"א ד"ה מאן תנא וכו' שצדדו אי אליבא דר"א וכו' אי אליבא דרבנן וכו' ותירצו דלגבי עושה פסח מיירי וכו' ואתיא בין לרבנן בין לר"א וכו' ע"ש משמע אבל לגבי נזיר לא אתי בין לר"א בין לרבנן אלא לרבנן דוקא ועיין לחידושינו לקמן דס"ג ע"א ודו"ק ורע דמדברי התוס' לקמן דף הסמוך לזה ע"א ד"ה ונטמא וכו' משמע דלר"א אינו מגלח אלא אחר זריקת כל הדמים דלא כמהרש"א ז"ל ועיין מה שאכתוב בדבריהם שם ע"ש:

שם גילח על החטאת שלא לשמה וכו' היינו גילח על הזבח ונמצא פסול דחטאת שלא לשמה פסולה אלא איידי דבעי למתני על העולה ועל השלמי' פלוגתא דר"ש ורבנן נקט נמי על החטאת כ"כ הרע"ב וכ"כ נמי במקובצת ע"ש ומש"ה נמי לא ערבינהו גילח על החטאת ועל העולה ועל השלמים וכ"כ הרמז ע"ש:

שם במשנה ואם גילח על שלשתן וכו' ועיין ללח"מ ז"ל פ"ח מה' נזירות דין יו"ד שהק' על רבי' שכ' פרק י"ח מהלכות מעשה הקרבנות דין ט' שהחטאת היא המעכבתו והיא עיקר נזירות דמאי עיכובא איכא בחטאת גבי נזיר טפי מעולה ושלמים דלכאורה משמע דכולן שוין דאם גילח על א' מהן יצא וכן אם זרק דם א' מהן הותר ביין אם לא נאמר דמ"מ עיקר

הכפרה בחטאת הויא א"ר ז"ל ע"ש ויש לתמוה דאי עיקר הכפרה בחטאת היכי כתב רבינו פרק י"ד מה' מעשה הקרבנות דין יז והזכירו ה' עצמו חוץ מחטאת נזיר הואיל ואין מעכבתו מלשתות יין שמא יאחר אותה לפי' ממשכנין ומה בכך אי אין מעכבתו לשתות יין שהרי כיון דמעכבתו לכפרה אין חוששין שמא יאחר ומאי שנא משאר חייבי חטאות. דכתב שם רבינו דאין ממשכנין הואיל והם מעכבי כפרה אין חוששין שמא ישהו גם לא ידעתי מה היא הכפרה שהרי נזיר טהור אע"פ שכתבו התוס' ריש פ"ק דמכלתין דחוטא קצת רבינו לא ס"ל הכי אלא ס"ל אינו חוטא אלא מדרבנן אבל מדאורייתא לא עבד איסורא כמ"ש הלח"מ ז"ל עצמו ריש פ"ג מה' דיעות דין א' עש"ב והבאת חטאת מדאורייתא היא ואיך שייך שרא לומר דהיא עיקר הכפרה וצ"ע: שם גמ' קסבר ר"ש נזיר שגלח על שלמי נדבה יצא וכו' עיין לתוס' פ"ב דתמורה די"ד ע"ב ד"ה סמי וכו' ולחי דושינו שם:

תוס' ד"ה ונמצא פסול וכו' או נטמא עכ"ל וכ"כ נמי במקובצת וק"ק דבפרק כיצד צולין ד"פ ע"ב תנן נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ופירש"י ותגלחתו כשירה ומותר לשתות יין וכו' אלמא דאם נטמא הדם תגלחתו כשירה והכא קתני תגלחתו פסולה וצ"ע כעת:

ד"ה מ"ט דאמ' קרא תחת זבח השלמים ולא כתי' שלמיו מדשני קרא וק' דדרשינן פרק התודה וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דהוק' להו דבפרק התודה דע"ח ע"א דרשינן דשלמיו דכתיב גבי תודה לרבות שלמי נזיר לענין שמן וכמה דברים א"כ ה"ה נמי דנקיש לתודה שהיא שלמים לשלמי נזיר דמה שלמי נזיר מגלח עליהם ה"נ אם גילח על שלמי תודה יצא דאין היקש למחצה וא"כ ל"ל קרא דהכא תחת זבח השלמים ועיין פרק הקומץ די"ט ע"א דקאמר נמי להדיא דתודה הוקשה לנזיר ע"ש אבל ה' א"מ ז"ל כתב הגה אחרת בדבריהם והוא דגרסי דמהך היקשא הוא דיליף תלמודא הכא והכי גרסי מ"ט דאמר קרא על זבח תודת שלמיו ולא כתיב שלמים ועיין במקובצת שכתב גירסא זו משם הרא"ש ע"ש ולפי גי' זו משמע משנויא דקרא קיליף מדלא כתיב שלמים מיהו רש"י פרק התודה דע"ח ע"א ד"ה שלמיו כתב דמיתורא דשלמיו יתירא יליף דלא הוה צריך שהרי כבר נאמר זאת תורת זבח השלמי' וכו' ע"ש ונראה דהדין עמו דלשטתיה הכא אזיל דגורס אשר תחת זבח השלמים ולא כתיב שלמיו אלא דאורחיה דקרא לכתוב שלמיו ואיך התם קאמר להפך מדלא כתי' שלמים אלא ע"כ דהתם מיתורא קדריש אבל לפי הגי' הכא לדעת המקובצת ל"ק אמאי לא כתיב שלמיו גבי קרא דנזיר משום אדרבא אורחיה דקרא לכתוב שלמים ולא שלמיו כדדייקנן גבי קרא דתודה ודו"ק:

דף מז.

במשנה מי שנזרק עליו א' מן הדמים וכו' עיין להרמב"ם בפי' המשנה שאחר שהעתיק משנה זו כתב וזל וממה שצריך שתדעהו מאמר התוספתא נזיר שכלו לו ימיו אסור לגלח וכו' ר"ל שדיני הנזירות נשארין עליו עד שיגלח תגלחת טהרה וכו' עכ"ל מ"ש עד שיגלח תגלחת טהרה לאו דוקא יגלח שהרי אסור לגלח קאמר אלא ר"ל עד שיביא קרבן התגלחת והנה התוס' הלזו הובאה במכלתין לעיל פ"ב דט"ו ע"א ועיין ללח"מ י"ל פ"ד מהלכות נזירות דין י"ב מיהו צריך להבין כונת הרמב"ם לאיזו צורך הודעת התוספתא הלזו ונראה משום דלא תקשי אמאי נטמא אחר מלאת יסתור וכן נטמא משנזרק דם א' יסתור דאמאי יסתור כלל דהא הרי כלו לו ימי נזירותו ומה לנו אם נטמא אחר כך שהרי מידי דהוה אם אינו נזיר ונטמא כיון דנגמרו ימי נזירותו אבל אחר ידיעת התוספתא ניחא שדיני הנזירו' נשארין עליו עד שיביא קרבן וא"כ ה"ל נטמא והוא עדיין נזיר ולכך יסותר וכו' וק"ל: שם וחכ"א וכו' עיין לתי"ט שכתב על דברי הרע"ב וז"ל קצת יש לדקדק וכו' שסובר כמו שכתבתי וכו' ע"ש ודבריו סתראי נינהו ונראה להגיה שאינו סובר וכו' ודו"ק שו"ר לה' בית דוד ז"ל שנדחק לפרש דבריו ע"ש שו"ר לה' אור יקרות ז"ל בלשונותיו על על התי"ט דנ"ח ע"ב שהניח דבריו בצ"ע ע"ש:

שם גמ' כל אחר מלאת ז' סותר וכו' פי' כנגד ז ז' ימי' שמונה בהם שלישי ושביעי מחמת טומאה מונה ז' אחרים כנגדם כ"ה מבואר בפי' רש"י פ"ק דף ו' ע"ב וכתב עוד ר"א דסותר ז' פי' אותן ז' לבד דבעי הזאה ג' וז' כדי שיביא קרבנו בטהרה וכ"כ עוד ריש פ"ג דט"ז ע"א ד"ה ר"א וכו' וז"ל אינו סותר אלא ז' כדי שיהא קרבנו בטהרה וכו' עכ"ל וכ"כ ג"כ התוס' לעיל פ"ק דף ו' ע"א ד"ה נטמא וכו' וסיימו עוד עוד וז"ל והיינו סותר ז' שאסור לשתות ביין וליטמא למתי' עד שיביא קרבנותיו וכו' עכ"ל:

שם מאי סותר נמי דקאמ' וכו' תיבת נמי מגומגמת ונראה להגיה מאי סותר דקאמר נמי קרבותיו ור"ל דמלת הכל קאי אז' ימים ואקרבנותיו ולכך נקט הכל ולא אמר סותר קרבנותיו ודוק:

רש"י ד"ה אמר רב מאי סותר וכו' ז' הוא דסותר ותו לא לדברי הכל וכו' עכ"ל נקט לדברי הכל אף על גב דלרבנן סותר ל' נראה דס"ל לרש"י כשיטת התוספות ד"ה והאמר וכו' כמו שהגהתי בדבריהם ע"ש ומיהו ראיתי לרש"י לקמן פ"ט דס"ג ע"א במשנה ד"ה ונודע וכו' שכתב וז"ל כדתנן פ"ג מינין מי שנזרק וכו' ואוקימנא בגמרא דלדברי הכל ז' סותר ותו לא עכ"ל ואינו מדוקדק דהיכן אוקימנא בגמרא הכי אלא הכא רש"י מסברא דנפשיה הוא דקאמר והתימא על הר' שושנים לדוד שהעתיק לדברי רש"י ולא הרגיש בו ע"ש:

בא"ד עם שאר קרבנותיו שהפריש וכו' עכ"ל תי' שהפריש אינה מדוקדקת דא"כ דמביא אותן קרבנות עצמן שהפריש מאי סותר הכול דקאמר ותו דכתבו בדבור שאח"ז מכלל דר"א סבר דאף ראשון לא עלה לו וכו' משמע לא מביא שאר קרבנות דלא עלו לו אלא ר"ל אם הפריש והקריב שאר קרבנות משנטמא דמביא קרבנות אחרים במקומם וק"ל:
ד"ה ע"א וכו' וחכ"א אותו א' בלבד לא עלה וכו' עכ"ל לא ידענא מאיזה טעם ס"ל לחכמים דלא עלה זבח א' שהרי כיון דנזרק בטהרה וס"ל אחר מעשה יחידי הותר ביין והתגלחת מה בכך אם נטמא אח"כ וכה"ג פריך בירושלמי פשיטא כיון דבלא נטמא כשר מי לא כשר נמי אם אחר כך נטמא ע"ש להמפרש הר' פני משה ז"ל וצ"ע:
ודרך אגב ראיתי בירושלמי דבעי להוכיח דר"א ס"ל תגלחת מעכבת משו' דר"א שמותי הוא ותנן ב"ש אומרים נזיר ממורט אין לו תקנה משום דתגלחת מעכבת ע"ש משמע בהדיא דס"ל להירושלמי דפי' שמותי ר"ל מתלמידי שמאי ולכך קמוכיח לר"א מסברת ב"ש ודלא כפירש"י פ"ק דנדה דף ז' ע"ב לשון שמתא שהרי ברכינהו וכו' ועיין לתוס' שם ד"ה שמותי ועיין להרמב"ם בפי' המשנה פ"ט דשביעית משנה ט' ועיין יבין שמועה סי' פ"ח: תוס' ד"ה ונטמא וכו' וה"א לטעמיה וכו' אחר המעשים כולם מותר לשתות יין ומגלח וכו' עד שיביא שאר קרבנות אינו ראוי לתגלחת וכו' עכ"ל מבואר מדבריהם דלר"א דאמר אחר המ המעשים כולן היינו בין יין בין תגלחת לא הותר אלא אחר כל הקרבנו' כולם וכ"כ במקובצת וז"ל וכיון דס"ל לר"א שאין א' מן הקרבנות מתירו בתגלחת עד שיקריב את כולם וכו' עכ"ל ולפ"ז מתני' דגילח על הזבח ונמצא פסול דמשמע מכולה מתניתין דאם גילח על זבח א' כשר תגלחתו כשירה ע"כ דלא כר"א וכן נמי מתניתין לעיל דמ"ה ע"א דקתני גילח א' משלשתן יצא דלא כר"א והתי"ט לעיל בהך מתניתין דגלח על א' משלשתן כתב ואתייא ככ"ע כדמוכח במשנה יו"ד עכ"ל והיינו מתני' לעיל דגלח על הזבח ונמצא פסול ולא ידעתי איך נעלם ממנו דברי התוס' הכא. מיהו ק' לדברי התוס' שהרי לעיל דמ"ה ע"א קתני ר"א אומר לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת וכו' אלמא דר"א עצמו ס"ל דמגלח על קרבן א' וצ"ל דס"ל לתוס' כפירוש המאירי ז"ל לעיל דפי' דר"ל עד שישחט חט החטאת תחלה ואחר כך העולה ואחר כך השלמים ואחר כך מגלח והעתקתיו לעיל ע"ש ודוק:
ודע דמדברי התוס' מבואר דר"א דאמ' זרק עליו א' מן הדמים בדוקא קאמר משום דאינו ראוי לתגלחת עד שיביא שאר קרבנותיו אבל אם נזרקו כל הדמים אינו סותר כיון דראוי לתגלחת קודם שנטמא אבל הרב המאירי ז"ל והמקובצת כתבו ה"ה נמי נזרקו כל הדמים

דאע"פ דראוי לתגלחת כיון דנטמא קודם גילוח ותגלחת מעכבת הוי כאילו נטמא קודם שהקריב שום קרבן וסותר הכל ע"ש:

ד"ה וחכ"א וכו' כך מפרש בירושלמי כיני מתניתין יטהר ואח"כ יביא וכו' כצ"ל:

בא"ד אבל הזבחים שהקריב משנטמא יסתור דהא קפיד קרא וכו' עכ"ל עיין לתוס' פרק כיצד צולין דף פ"א ע"ב ד"ה אלא וכו' שכתבו וז"ל דאם נזרק אח' מן הדמים תנן פ"ג מינין יביא שאר קרבנותיו ויטהר אפי' בטומאה ידועה ואינו סותר נזירותו וכו' עכ"ל לא ידענא מאי מקשו שהרי הכא דבטומאה ידוע' דקאמרי חכמים יביא שאר קרבנותיו דהיינו כסותר שאר קרבנותיו שהקריב משנטמא כמ"ש התוס' ולפיר' רש"י נמי ד"ה ע"א וכו' סותר זבח א' שלא עלה לו וכו' אבל התם בטומאת התהום קאמר דאינו סותר כלל כשנזרק א' מן הדמים ולפירש"י נמי הכא כשאר זבחים שהפריש אינו צריך להחליף מ"מ צריך להמתין עד שיטהר כדקתני מתני' לכשיטהר כמ"ש התוס' בשם הירושלמי אבל טומאת התהום אינו צריך וכן ג"כ לפירש"י נמי דאם הקריבם בטומאה קושטא הוא דסותר משום דקפיד קרא שיביא קרבנות נזיר בטהרה כמ"ש התוס' אבל טומאת התהום מותר וא"כ מאי קשיא להו וצ"ע:

ואגב ראיתי למהרש"א התם שכתב וז"ל וצ"ע דמהך מתני' דמהני זריקת אח' מן הדמים אפילו בטומאה ידועה טפי ה"ל להקשות להך לישנא דבעי למימר דאפי' בטומאת התהום לפני זריקה מרצה וכו' ע"ש אע"ג דמתניתין משנזרק קתני אבל הך לישנא לפני זריקה קאמר כוונת קושיתו ר"ל דתקשי להו לישנא דקאמר לפני זריקה לא מרצה אלא אחר זריקה ואי מתניתין התם דוקא לאחר זריקה בלא"ה ת"ל אפילו טומאה ידועה דהיינו אותו הכרח עצמו שהוכיחו התו' התם דע"כ לפני זריקה מרצה מכח מתני' הכא תקשי ליה להך לישנא דאמר לפני זריקה לא מרצה מיהו להא יש ליישב משום דברייתא התם קתני נזיר ועושה פסח אבל ממתניתין הכא לא תקשי אלא אנזיר ואף על גב דהלכתא היא דנזיר ועושה פסח כי הדדי כדאית' התם מ"מ ניחא ליה טפי להקשות מברייתא משום דקתני בהדיא נזיר ועושה פסח. מיהו ק"ק אדרבא ליכא למפרך אלא ממתניתין הכא אבל מהך ברייתי' מאי פריך אימא מר בר ר' אשי התם דקאמר לפני זריקה לא מרצה היינו לפני זריקת שום דם אבל ברייתא דקתני מרצה כשנזרק דם א' דהא ודאי דברייתא איכא לאוקמה שפיר כשנזרק דם א' כדמוכח ממה שצדדו התוס' התם דאם נזרק אפילו א' מן הדמים תנן פר' ג' מינין וכו' משמע אבל ברייתא שפיר אתייא דבנזרק א' מן הדמים ותו ק' בדבריהם שצדדו דבנזרק א' מן הדמים וכו' א"כ לפ"ז אמאי הגיהו דברי מר בר ר' אשי אלא אי אתמר וכו' שהרי בפשיטות ה"ל לשנויי דלפני זריקה דקאמר לפני זריקת

שום דם ושו"ר למרן כ"מ זל פ"ו מהלכות נזירות דין י"ז שכתב אליבא דרבינו דפסק כלישנא קמא דתלמודא דפריך מברייתא ללישנא קמא ה"מ לשנויי ליה הכי אלא לפום מאי דסבר מאן דמותיב דלהבא לגמרי משמע אהדר ליה וכו' וסיים וז"ל והשתא מתוקמא שפיר מימרא דמר בר רכ אשי דאמר לפני זריקה לא מרצה דהייני לפני כל זריקה וכן איכא לאוקמא ללישנא בתרא דקודם זריקה מרצה אחר זריקת דם א' וקודם זריקת כל הדמים וכו' ע"ש ולא ראה לדברי התוס' שהוכיחו דלישנא בתרא ע"כ לפני זריקת שום דם ממתניתין דידן וממילא דקשה נמי ללישנא קמא כמו שהקשה מהרש"א וא"כ קשה על רבינו מה יענה בהך הוכחה שהוכיחו התוס' הן אמת עיקר קושית התוספות לא ידענא מאי קושיא כדכתי':

והנה בעיקר דברי מרן כ"מ שכתב דלפני זריקה דלישנא קמא קודם כל זריקה ולפני זריקה דלישנא בתרא אחר זריקת דם א' לפני זריקה שאר הדמים ראיתי לה' לח"מ זל שכתב עליו שהוא דוחק לפ' חדא בכה"ג וחדא בכה"ג את"ד ע"ש ועוד ק' דבשלמא אי הוו תרי לישני כמו איכא דאמרי ואיכא דאמרי יתכן לפרש כן דמר איירי בהכי ומר איירי בהכי ולא פליגי אבל כיון דהם מקשה ומתרץ איך שייך לפ' דפי' לפני זריקה דשתיהם מתחלף דא"כ הוו דברים סותרים שהרי כיון דכתב דהמתרץ אהדר לפום מאי דאותיב דסבר לפני זריקה לגמרי א"כ ע"כ דלפני זריקה דאמ' לישנא בתרא דמרצה דהיינו המתרץ היינו נמי לפני זריקה לגמרי דהיינו סברת המק' דסבר דלפני זריקה לגמרי מרצה ועוד דא"כ דלפני זריקה דלישנא בתרא לאחר זריקת דם א' וקודם כל דמים א"כ אמאי הוצרך להגיה אלא אי אתמר וכו' וכמו שהקשינו בדברי התוס' ודוחק לומר דכונתו ר"ל והשתא דקושית המקשה אינה קושיא אלא אהדר ליה לפי סברתו א"כ לדידן מיהא איכא למימר דקושטא הוא דאיכא תרי לישני ומר איירי בהכי ומר איירי בהכי ונראה דכונתו או או קאמר כלומר או לפני זריקה דקאמר לישנא קמא היינו לפני זר זריקת שום דם אח' וה"נ לפני זריקה דלישנא בתרא הוי דכותה ואהדר ליה הכי לפי סברת המקשה דסבר דברייתא לגמרי משמע ורבינו פסק כלישנא קמא וכן נמי איכא לאוקמה להפך דלפני זריקה דקאמר לישנא בתרא אחר זריקת דם אח' ולפני זריקת שאר דמים וכן נמי לפני זריקה לישנא קמא הוי נמי דכותה אחר זריקת דם א' ומש"ה פריך מברייתא דמשמע לאחר זריקת דם א' מהני וה"ה דה"מ לשנויי דלפני זריקת שום דם אלא אהדר ליה לפי סברת המקשה דסובר דלפני זריקה היא לפני זריקת שאר הדמים ולפ"ז לעולם דרבי' פסק כלישנא בתרא ושיעור דבריו הכי והשתא דאמרינן דאהדר ליה לפי סברת המקשה מתוקמא שפיר וכו' כלומר דאל"ה לא מצינן לומר דלפני זריקה דלישנא בתרא אחר

זריקת דם אחר דא"כ אמאי הוצרך להגיה אלא אי אתמר וכו' אבל השתא ניחא דאהדר ליה לפי סברת המקשה וכו' כן אפשר לומר כוונת מרן לפי חומר הנושא ודוק: ד"ה והאמר וכו' סותר ז' משמע דלרבנן ל' ובפ"ק פירשתי דמדרב' הוא ושמא הכא הואיל דראוי לתגלחת שנזרק וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דלעיל פ"ק דף ו' ע"א ד"ה ונטמא וכו' כתבו בסוף דבריהם דבדרבנן משום גזירה סותר שלושים וא"כ שמא דהכא דנזרק א' מן הרמים דחזי לתגלחת גם רבנן מודו דלא גזרו שלשים אלא דדי בסתירת ז' ועיין במקובצת שנסתפק זה הספק וסיים וז"ל ולי נראה דלרבנן אין כאן סתירה כלל דכיון שנזרק אח' מן הדמים מותר לשתות יין ולטמאת למתים ולגלח ויצא מכלל נזירות ולא שייך ביה סתירה עכ"ל ונראה שזה דעת הרמב"ם פ"ו מהלכות נזירות דין ד' שכתב וז"ל ואם נטמא אחר שנזרק עליו אחר מן הדמים אינו סותר כלום אלא יביא שאר קרבנות וכו' עכ"ל:
ד"ה סותר וכו' דיקא נמי דבקרבנות וכו' כצ"ל:
סליק פירקא
פרק שביעי
שם במשנה כ"ג ונזיר אין מטמאין בקרוביהן וכו' משמע דאין מטמאין לשום קרוב אע"ג דגבי כ"ג לא כתיב אלא לאביו ולאמו ה"ה נמי שאר קרובים כגון אחיו ואחותו דילפינן מנזיר דכתיב ביה נמי לאחיו ולאחותו שהרי כ"ג ונזיר שוין הן לענין אזהרת טומאה כמ"ש ה' מש"ל ז"ל פ"ג מהלכות אבל דין א' וכן נמי ה"ה בנו ובתו אף ע"ג דלא כתיבי בהדיא לא בכ"ג ולא בנזיר ק"ו הוא ומה אביו ואמו שחייב בכבודם אינו מטמא להם בנו ובתו שאינו חייב בכבודם לא כ"ש וכה"ג עביד ק"ו בתורת כהנים פרשת אמור גבי בנו ובתו דכ"ה הביאו הרא"ם פ' אמור ד"ה לא יטמא בעל בעמיו וכו' וכן משמע מלשון רש"י לעיל פרק ג' מינין דף מ"ב ע"ב ד"ה והושיטו לו וכו' שכתב דאינו מותר ליטמא בשום קרוב שלו וכו' עכ"ל משמע דלבנו נמי אינו מטמא וזה פשוט וכתבתי זה מפני שראיתי לתוס' סוף פרק אחד דיני ממונות דף ט"ל ע"א גבי ההוא צדוקי דאמר לר' אבהו אלהיכם כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה כי קברוה למשה במאי טביל וכתבו התוס' הא דלא ק"ל איך נטמא משום דישראל נקראו בנים למקום עכ"ל ודבריהם תמוהין דמה בכך אם נקראו בנים שהרי כיון דכ"ג אינו מטמא לבנו וגבי קב"ה ודאי דיהבינן ליה כל קדושה שבכהונה ודין כ"ג יש לו ונראה דכוונת התוס' אינו אלא לשיטת אותו המין דלא ידע דכ"ג אינו מטמא לבנו כיון דלא כתיב בהדיא אבל לדידן קושיא מעיקרא ליתא דודאי דאין ליחס כלפי מעלה טומאה וטבילה אבל למימר דלא ידע אותו המין דקב"ה יש לו דין כ"ג אלא דין כ"ה דאין זו סברא כלל איך שיהיה נקיטינן לדידן דקב"ה יש לו דין כ"ג

ואינו מטמא לבנו ובזה אין מקום למה שראיתי בספר ריח שדה בדרשותיו סוף ספרו פר' ויחי דף י"ט ע"ד ד"ה ובזה וכו' שרצה לפרש הפסוק והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך דר"ל ע"י הצדקה מוכח דאנו בנים דמשל למלך שכעס על עבדו וכו' ואז הקב"ה מתעסק בו ומטמא דכהן מטמא לבנו את"ד ע"ש ואחר המחילה לא דק דהקב"ה ודאי יש לו דין כ"ג לדידן ואף לבנו אינו מטמא וק"ל:

ודע שראיתי למהרש"ל זל במסכת גיטין פ"ח דף ע"ט ע"ב ברש"י ד"ה מטמאין וכו' שכתב וזל לאו דוקא אלא אחד כהן והשני נזיר וכו' עכ"ל אשר מבואר מדבריו דס"ל דהנזיר מטמא לאשתו גמורה והוא תימא דנזיר אינו מטמא לקרובים כלל כמו כ"ג כדקתני מתני' הכא וקרא מפורש הוא בפר' נשא דכתיב לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא וכו' וכ"ש אשתו והתימא על מהרש"א שם שהזכירו ולא נתעורר בו ע"ש וצ"ע:

שם במשנה אבל מטמאין למ"מ וכו' עיין תוס' פ"ג דברכות דף כ"ט ע"א בד"ה שב ואל תעשה שהקשו דאמאי לא אמרינן נמי גבי כלאי' דכבוד הבריו' דוחה ל"ת דלא תלבש שעטנז כמו נזיר וכ"ג דכבוד הבריות דמ"מ דוחה ל"ת דטומאה ותירצו מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ומה לכהן שאין לאו שוה בכל ע"ש וראיתי מי שהקשה דאין תירוצם מספיק דנהי חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי ונילף מתרוייהו במה הצד וכה"ג כתבו התוס' בפ"ק דיבמות דף ה' ע"א בד"ה שכן ישנו בשאלה וכו' וכן התו' לקמן בפ' ב' נזירים דף נ"ח ע"ב ד"ה הר"ף וכו' ע"ש וקשיא אלימתא היא וצ"ע:

שם במשנה יטמא נזיר שאין קדושתו קדושת עולם וכו' וכן פסק הרמב"ם פ"ז מהלכות נזירות דין י"ג ועיין לה' שע"ה זל ה' מאכלות אסורות דף קע"ב ע"ב שהקשה מכאן לסברת הראב"ד שהביא ה' פר' דרכים משם הר"ן דרבויי הלאוין חשיבי איסור חמור אפי' לגבי איסור סקילה א"כ כ"ש וק"ו לגבי קדושת עולם ואיך קתני יטמא נזיר שהרי יש בו רבוי הלאוין טפי מכ"ג ע"ש ולע"ד אי מהא אפשר לומר דשאני הכא לגבי טומאה אין ה"נ דקדושת עולם חמירא טפי כיון דקדושה אלימת' היא דשל עולם היא אין לו ליטמ' וחמירא טפי מרבוי לאוין וכ"ש מסקילה והילכך יטמא נזיר ולא כהן ודוגמא לזה ראיתי להתוס' שכתבו כעין זה בפרק גיד הנשה דף ק"א ע"ב ד"ה הזיד וכו' דאף ע"ג דחמיר שבת דבסקילה טפי מיוה"ך דבכרת אפ"ה חמיר ליה יוה"כ לפי שהוא יום סליחה וכפרה וכו' ע"ש וה"נ נימא אעפ"י שהיא לאו אחד אפ"ה חמי' טפי מרבוי הלאוין לפי שהיא קדושת עולם: אבל אי קושיא מסוגיא דשמעתין לקמן דף מ"ח סוף ע"ב דפריך אחותו ל"ל סד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסורי לאוין אבל מילה ופסח דכרת לא יטמא וכו' ע"ש אלמא דכרת חמור טפי מרבוי הלאוין וכ"ש סקיל' דחמיר' טפי מכרת כדמוכח

מדברי התוס' דפרק גיד הנשה שזכרנו והתימא על ה' שע"ה זל שלא הרגיש בקושיא זו ועוד מוכח נמי דכרת חמיר טפי מקדושת עולם דקאמר כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן וכו' אלמא אעפ"י דכהן קדושת עולם כרת חמור מניה וכ"ש סקילה ומעתה הדרא גם קושית ה' שע"ה לדוכתה כיון דרבוי הלאוין חמירי טפי מאיסור סקילה כ"ש דחמירי טפי מקדושת עולם ואיך קתני מתניחין יטמא נזיר וצ"ע ועיין עוד לחידושינו לקמן דף מ"ח סוף ע"ב ודו"ק:

תוס' ד"ה כ"ג וכו' בספרים היה כתוב אבל וכו' כצ"ל ועיין לתוס' לקמן ע"ב הדף ד"ה עד כאן וכו':

בא"ד כ"ג הלכותיו בפר' אמר וכו' עכ"ל נראה דכוונתם ליתן טעם דהו"ל להקדים נזיר כיון דבמסכת נזיר קיימינן ואהא כתבו דסדר הפרשיות נקט וק"ל:

ד"ה ואל יטמא וכו' מה שא"כ בכהן וחכ"א יטמא וכו' כצ"ל:

בא"ד ואפי' ב"ה עכ"ל ובדבור שאחריו יטמא כהן ואפי' כ"ג עכ"ל משום דחד טעמא אינהו ונראה דלא הוו גרסי אלא כהן סתם בין בדברי ר"א בין בדברי חכמים וכן נמי לא הוו גרסי בגמר' כ"ג עדיף וכו' אלא כהן סתם וק"ל:

ד"ה נזיר וכו' ואפי' אמר נזיר עולם וכו' עכ"ל אף ע"ג דנזיר עולם נמי אין קדושתו אלא משעה שנזר מ"מ משכחת לה כגון שהזירו אביו מרחם אמו ואח"כ נזר הבן נזירות עולם ותירצו דמ"מ סתם נזירות שלשים יום ואזלי' בתר סתם נזירות ועיין לתי"ט ז"ל מיהו ראיתי בירושלמי דמכלתין שהקשה להדיא קושיא זו וז"ל הגע עצמך שהקדישו אביו מרחם ומשני זו תורה וזו אינה תורה ע"ש וראיתי להר' אורח מישור ז"ל שפיר' דר"ל דקדושת כהן מרחם חיוב מן התורה משא"כ נזיר לא מחייבתו התורה להיות נזיר מבטן אמו רק כשרוצה האב להדירו מדירו ע"ש ואחר המחילה לא נהירא שהרי נזיר סתם נמי אינו מחוייב מן התורה לנזור אלא אם

רוצה וא"כ אמאי הוצרכה מתניתין לומר שאין קדושתו קדושת עולם וכו' אלא נראה כוונת הירושלמי ר"ל דהך נזירות שהדירו אביו לא הוי נזירות מן התורה אלא או מדרבנן כדי לחנכו או הל"מ כדאיתא לעיל דף כ"ט ע"א וכך פי' הרב פני משה ובזה ניחא נמי מנזיר עולם דאיהו נמי דברי קבלה כדאיתא לעיל דף ה' ע"א וכ"כ במקובצת לעיל פ"ק דף ד ע"א משם הרא"ש ד"ה מתני' הכביד שערו וכו' וז"ל והלכות נזיר עולם ונזירו' אבשלו' הילכתא גמירי לה וקראי אסמכתא בעלמא נינהו עכ"ל ע"ש. ולפי זה הא דתנן בפ"ד דמסכת שמחות וחכ"א יטמא נזיר ואל יטמא כהן שזהו קדושתו מרחם וזה אין קדושתו מרחם מפני שזה קדושתו לשעה וזה קדושתו קדושת עולם ופירש הר' אורח

מישור ז"ל דר"ל אין קדושתו מרחם מעצמו רק כשהזירו אביו ע"ש אינו כן אלא דר"ל אין קדושתו מרחם מן התורה ומ"מ לדידי נראה דהך משנה דשמחות ט"ס נפל בה שהרי מ"מ העיקר חסר ותו למה אכפל לומר מפני שני פעמים לכן נראה למחוק הך מפני קמא ותהא מכוונת כמו משנתינו ודו"ק:

עוד הקשה הרב אורח מישור זל אמאי לא תירצו התוס' דנזיר עולם אף עפ"י כן מקרי קדושת שעה משום דאפשר בשאלה ובטלה קדושתו וכ' דאפשר נמי דזהו כוונת משנתינו ע"ש ונראה דהדין עם התוס' ולשיטתם אזלי שהרי לעיל פרק ג' מינין דף לז ע"א מייתי ברייתא דקתני ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ויש היתר לאיסורו וכו' וכתבו התוספות יש היתר לאיסורו שיכול לשאל וכו' ע"ש א"כ ע"כ משמע דאין איסורו איסור עולם אינו על שאלה דוה מקרי יש היתר לאיסורן וממילא נמי דודאי דמתניתין הכא ה"ה דהו"מ למנקט הך קולא דיש היתר לאיסורו וע"י שאלה כדקתני הך ברייתא דלעיל אלא חדא מנייהו קתני ומיהו התוס' הכא והירושלמי דלא תירצו משום דאפשר בשאלה משו' דניחא להו לתרץ לפום שיטת מתני' דלא קתני קולא זו דע"י שאלה דאי נזיר עולם הוי מטעמא דשאלה א"כ הו"ל למתני למנקט טעם זה גבי נזיר סתם נמי ודוק ועיין לה' לח"מ פ"ז מהל' נזירות דין י"ג:

ודע דאיתא בירושלמי נזיר עולם ונזיר נזירות וכו' והרמב"ם השמיטו וכבר תמה עליו המש"ל זל תו איתא התם בירושלמי החליפו עובר משום לא תטמא את אדמתך וכו' ופי' המפרש ה' פני משה החליפו כל אלו וטמאו שלא כסדר שאמרנו וכו' ע"ש והרמב"ם השמיט נמי גם דין זה והתימא על המש"ל ז"ל שלא נתעורר גם בזה וצ"ע:

ד"ה בשלמא וכו' וטעמא כדאמרינן במתניתין עכ"ל כצ"ל:

ד"ה וכן משוח וכו' זה ולא אחר וכדאי' פ"ק דכריתות וכו' עכ"ל התם בפר"ק דכריתות דף ה' ריש ע"ב ליתא לדרשא זו אלא משום דאמרינן התם כולו קיים לעתיד לבא וע"כ דנפק"ל הכי משום דכתי' זה משמע ולא אחר דאי כעין אותו שמן קאמר הו"ל לכתוב בזה ועיין להרא"ם פ' תשא וק"ל: בא"ד והא דקאמרי התם וכו' או למוסרו לציבור וכו עכ"ל פ"ק דכריתות דף ה' ע"א איתא אמר מה ללמוד בו ע"מ למוסרו לצבור וכו' ע"ש משמע דחדא מילתא היא ונראה דט"ס הוא אלא כצ"ל אמר מר למוסרו לצבור פטור דודאי תרתי נינהו דלימוד יחיד לחוד ומסירת צבור לחוד ומילי מילי קתני בברייתא וכדמשמע מדברי התוס' הכא דכתבו או למוסרו לצבור וכו' וע"ש לה' באר שבע זל ודלא כהתי"ט שם ע"ש:

בא"ד ללמדם שידעו לעשותו וכו' עכ"ל לא ידענא כונת תירוץ זה אם ר"ל לא שימשחו ממנו א"כ היינו תירוץ שני ומה לנו שיהא הלימוד בימי משה ואם ר"ל שימשחו ממנו ומשום דבימי משה הילכך חשיב כמו שמן שעשה משה א"כ אמאי הוכרחו לומר ללמדם שידעו לעשותו שהרי כיון דלמשיחה ממש שרי ונ"ל להגיה וכצ"ל הא דקתני למוסרו לצבור היינו בימי משה וכו' עכ"ל ור"ל לעולם למשיחה ומשום דבימי משה ושוב כתבו בתירוץ השני למוסרו לצבור נמי דקתני היינו נמי ללמדם שידעו לעשותו ולא למשוח ממנו מיהו ק' לפי תירוץ ראשון כיון דבימי משה חשיב כמו שמן שעשה משה אמאי קתני בפ"ק דכריתות והסך ממנו פטור לפי שאין חייבין אלא על שמן שעשה משה בלבד ע"ש ומ"ש לענין משיחה דחשיב כמו שעשה משה ממש ושרי למשוח ממנו אף ע"ג דכתיב זה ולא אחר ה"נ אימא לענין הסך ממנו נמי דחייב כמו שמן שעשה משה ודוחק לומר הא דקתני והסך ממנו פטור קאי אחלוקת ללמוד בו דוקא וצ"ע:

ודע שראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ב מהל' כלי המקדש דין ו' שלא הזכיר אלא תירוץ שני של התוס' ויישב על פי תירוץ זה סוגיא דפ"ק דכריתות דף ו' דאמאי לא הקשו לר' יוסי מברייתא דהמפטם הקטרת למוסרו לצבור וכו' משום דגבי שמן המשחה נמי אמרינן הכי והתם פשיטא דאינו כשר לצבור כמ"ש התו' הכא דהכוונה היא שילמדו לעשות ולא שימשחו בו את"ד ע"ש ותמהני דאיך לא הרגיש דלתירוץ א' של התוס' דלמוסרו לצבור וכשר למשיחה אין תירוצו מוכרח ואפשר שלא היה גורס בדברי התוס' אלא תי' שני ותו לא:

מיהו ק"ל לתירוץ זה השני דתוס' שהרי התם פ"ק דכריתות דף ה' ע"ח יליף דלצבור מותר דכתי' בקטרת לא תעשו לכם הוא דאסור אבל למוסרו לצבור פטור ונהדר שמן יליף מקטרת ע"ש וא"כ גבי קטרת ע"כ דלצבור פטור דקתני היינו דמותר להקטיר ממנו דאי ללמדם שידעו לעשותו א"כ דומיא דהכי דקאמר לכם היא דאסור דהיינו לכל יחיד ויחיד הוא דאסור היינו ללמוד בו וזה אינו שהרי ללמוד בו היחיד מותר אלא ע"כ דה"ק לכם הוא דאסור להקטיר ממנו היחיד אבל למוסרו לצבור מותר שיקטירו ממנו ומיהו זל הא דקאמר לכם הוא דאסור אינו ר"ל לכל יחיד ויחיד אלא דה"ק לכם הוא דאסור כלומר להנאתכם דהיינו כדי להקטיר ולהריח ממנו אסור הא לא"ה שאינו לשום הנאה מותר והיינו כגון למוסרו לצבור ללמדם לעשותו וה"ה נמי ליחיד ללמוד בו נמי אלא תלמוד' חדא מנייהו נקט. ואכתי קשה שהרי גבי קטרת לא כתיב זה ולא אחר ודאי דמותר להקטיר ממנו א"כ גבי שמן נמי ע"כ דלמשיחה נמי קאמר דלמוסרו לצבור מותר למשיחה וכתירוץ ראשון דתוס' וצ"ל כיון דכתיב זה ולא אחר ע"כ אהני לימוד

הקטרת לענין למוסרו לצבור ללמוד בו דוקא הוא דמותר ועיין להרב חזון נחום ז"ל בפ"ק דכריתות ודו"ק:

בא"ד וכשר בכך בלא משיחה דת"ר בפ"ק דמגילה וכו' מרובה בגדים מנ"ל ת"ל הכהן המשיח וכו' עכ"ל אע"ג דתלמודא הכא קאמר בהדיא דכשר בכך דקאמר מרובה בגדים עביד עבודה כוונת התוס' להביא ראיה לתלמודא גופיה ואע"ג דהך הת"ר פ"ק דמגילה ר' מאיר היא אבל רבנן פליגי עליה התם וס"ל מרובה בגדים אינו מביא פר ותלמודא הכא ע"כ אליבא דחכמים ס"ל דקאמר משוח עדיף וכו' ואלו מרובה בגדים אינו מביא וכו' וא"כ מאי ראיה מייתו אימא דלרבנן כיון דאינו מביא פר אינו כשר נמי לשאר י"ל מסתמא אמרינן לא פליגי עליה אלא לענין הבאת פר אבל לשאר מילי שוים הם דאפושי פלוגתא לא מפשינן. מיהו ק"ק כיון דע"כ סוגיא דהכא אליבא דרבנן א"כ הו"ל עיקר הראיה לרבנן חסר מדבריהם ותו ק"ק אמאי לא הביאו ראיה בפשיטות ממתניתין בפ"ק דמגילה דף ט' ע"ב דקתני אין בין כהן משוח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות וכו' משמע הא לשאר מילי שוין והיכי דייק לה תלמודא התם ומוקי לה כרבנן דר' מאיר אלמא משמע דלרבנן לשאר מילי שוין וצ"ע:

בא"ד והשתא משוח ומרובה בגדים משכחת לה בדור א' וכו' עיין למהרש"א פ"ב דמכות דף י"א ע"ב ועיין להרב אורח מישור ז"ל וכעת לא עיינתי דדבריהם לאפס הפנאי:

בא"ד ונראה לומר וכו' אינו חוזר לעבודתו וכו' עכ"ל לא ידענא מאי תירצו אדרבא תגדל הקושיא לפ"ז כיון דאינו חוזר לעבודה ומרובה בגדים עבד עבודה היכי קאמר משוח עדיף דמביא פר ומה בכך דמביא פר שהרי גבי משוח שעבר ומרובה בגדים מסיק תלמודא דמרובה בגדים עדיף משום דעבר עבודה ומשוח לאו בר עבודה ואף על גב דמשוח שעבר מביא פר כדתנן ריש פרק ג' דהוריות אלמא דעבודה עדיפא מפר וצ"ע:

בא"ד שהרי זה שמש תחתיו כמה שנים והרי שניהם מהלכין בדרך עכ"ל הס"ד ואחר כך מתחיל הדבור דאלו וכו' כצ"ל:

בא"ד כדכתיב גביה ולקח הכהן המשוח וכו' עכ"ל נראה להגיה והביא הכהן המשיח וכו' דקרא דולקח גבי משיח שחטא כתיב אבל והביא גבי פר העלם של צבור כתיב וק"ל:

בא"ד דכת"כ מוכח בהדיא דאפילו כהן הדיוט מקריבו וכו' עכ"ל פיר' דמן ה"א דהכהן המשיח מרבינן ליה וכ"ה בתוס' בפ"ק דקידושין דף ל"ז ע"ב ד"ה אי בפנים וכו' וק"ק דמ"ש דגבי פר כהן משיח שחטא ממעטי' למרובה בגדים דאינו מביא פר משום דכתיב הכהן המשיח דוקא משוח כמ"ש התוס' הכא ולא מרבינן מן ה"א דהכהן המשיח ומ"ש גבי פר העלם דבר של צבור מרבינן מן ה"א ולא ממעטינן מהכהן המשיח דוקא משוח

י"ל בשלמא גבי פר העלם דבר של צבור מצינן לרבויי אף כהן הדיוט משום דאיכא למימר מאי דכתיב כהן משוח למצוה מן המובחר ולא למיעוטא אבל גבי פר כהן משוח שחטא אי מרבינן נמי כהן הדיוט דמביא על חטאתו פר א"כ למאי הילכתא כתב קרא כהן משוח וע"כ למיעוטא אתא דוקא משוח ולא דרשינן ה"א דכל היכא דליכא למדרש לא דרשינן ודוק. עיין למהרש"א שם פ"ק דקידושין ואשתמיטיה לדברי התוס' הכא ועיין לחידושינו שם ועיין עוד להר' שע"ה ז"ל הלכות עבודת יום הכפורים דף נ"ב סוף ע"ג ד"ה ידע דאף על גב וכו' מה שיישב מהך דגרסינן בפרק החליל וכו' ע"ש:

ודע שראיתי להרב מש"ל ז"ל פ"ה מהלכות מעשה הקרבנות דין ט"ו שרצה לפרש כוונת התוס' שכ' דבת"כ מוכח בהדיא וכו' כוונתם אהך דרשא דגבי פר כהן משיח ע"ש ומיהו מדברי התוס' בפ"ק דקידו' ע"כ משמע הדרשא דפר העלם של צבור. ודע דמ"ש ה' ז"ל וז"ל והתוס' כונתם לסתור סברת ריב"א דאית ליה וכו' דהכונה היא אף על פר העלם דבר של צבור וכו' עכ"ל כונתו לאפוקי דלא תימא דריב"א ס"ל דהך מתני דמגילה קתני דאין ביניהן אלא דוקא פר של צבור דלפי זה משמע אבל לענין פר כהן משוח שוין דמרובה בגדים נמי מביא פר ולפ"ז לא א"ש פי' ה' בכונת התוס' דמביאין ראיה מהך דרשא דגבי פר כהן משיח שהרי כיון דריב"א נמי מודה דמביא פר ואפ"ה ס"ל דגבי פר של צבור אינו מקריבו כהן הדיוט אבל השתא דרבא ס"ל אף על פר של לבור ניחא ודוק:

ודע דמ"ש עוד ה' בתוך דבריו וז"ל עוד נ"ל דשעירים הנשרפים וכו' ע"ש כתב כן משום דהרמב"ם שם דין י"ו כתב דשעירין הנשרפים דינו כדין פר העלם וכו' ע"ש ודו"ק כי קצרתי ואגב ק"ל בדברי התוס' בפ"ק דקי דקידושין שכתבו מדאצטריך קרא לרבויי כהן הדיוט דכשר מכלל דפשיטא ליה לתנא דנשים אינן כשירות וכ"כ עוד בדבור שלפניו ע"ש ולא ידעתי לפי זה מה היא פרכת תלמודא התם שהרי מתניתין היא גופה השמיענו מאי דפשיטא ליה אטו מתניתין תסמוך משום דשמעינן הכי כת"כ ותו אימא הא דפשיטא ליה התם היינו משום דקתני מתניתין דנשים פסולות ועיין עוד לחידושינו שם ודוק:

בא"ד הגה"ה וא"ת וכו' כצ"ל וקאי לתירוץ א' של התוס' שאירע קרי בכהן המשוח ודוק.

בא"ד ואי מצאו מת מצוה ביוה"ך וכו' עכ"ל פי' כגון דאתרמי שאחר שגמרו כל עבודה של יוה"ך ויצאו לדרך ומצאו מת מצוה ובזה ניחא דקאמר משוח עדיף ויטמא מרובה בגדים דא"כ מי יעבוד העבודה שהרי כיון דכהן משוח אירע בו קרי דדוחק לו' שיתקנו אחר להשלים לים עבודת היום א"ו אחר גמר כל העבודות אתרמי שיצאו לדרך וק"ל:

בא"ד וי"ל לעולם ביום הכפורים עצמו וכו' עכ"ל ך ולפ"ז מה שהקשו התוס' על תירוץ א' דא"כ הו"ל למימר משוש חזי לעבודה ומרובה בגדים לא חזי וכו' אע"ג דביום הכפורים איירי דמרובה בגדים קא עביד עבודה כיון דע"כ דמיירי אחר גמר כל העבודות כדכתי' הילכך שפיר קאמרי לא חזי לעבודה וניחא נמי דקראו מרובה בגדים ולא כהן שעבר דודאי לא מקרי שעבר כיון דעדיין לא נטהר הא' ומ"מ נראה דאין צורך לזה דאיכא למימר כיון דאינו חזי אלא לעבודת יום הכפורים ותו לא אינו אלא עבודת שעה וחשיב לא חזי לעבודה ולפי זה מאי דהביאו ראיה כדקאמר גבי משוח שעבר וכו' לאו דמוי גמור הוא אלא לדוגמא קאמרי ודו"ק:

דף מז:

גמ' דתניא ר' חנינא בן אנטיגנוס וכו' ק"ק דלמאי הוצרך לאתויי הא דר' חנינא בן אנטיגנוס שהרי כבר ידע תלמודא דסגן חזי לעבודה כדקאמר בצדדי הבעיא סגן עדיף דחזי לעבודה ותו דלענין דחזי לעבודה מתני' היא ריש פ"ק דיומא דף ב' ע"א דקתני שבעת ימים קודם יוה"ך מפרישין כ"ג מביתו וכו' ומתקנין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פיסול וכו' ע"ש וצ"ע:

שם גמ' ק"ו ומה כהן הדיוט וכו' כ"ג שאינו מטמא לקרובים וכו' הא דהוצרך למעבד ק"ו מכ"ה ולא קאמר כפשיטות מכ"ג בלחוד מניה וביה כיון דאינו מטמא לקרובים כ"ש שאינו מטמא לרחוקים משום דאיכא למימר הסברא להפך דמטמא לרחוקים יותר מקרובים אלא מכ"ה הוא דידעינן דגלי ביה קרא דמטמא לקרובים ולא לרחוקים וכן הוא בבריית' לקמן דף הסמוך סוף ע"א דקתני או אינו מטמא לאביו אבל מטמא לשאר מתים אמרת ק"ו ומה כ"ה וכו' וק"ל. מיהו ק"ק היכי יליף מק"ו דהא קיל אין מזהירין מן הדין ולפי דברי התוספות ד"ה אי ברחוקים ניחא דאינו אלא גילוי מלתא דמי גרע אטו משנעשה כ"ג פקע וכו' וק"ל:

שם גמ' כ"ג שאינו מטמא לקרובים וכו' ראיתי להרא"ם פרש' אמור ד"ה לא יטמא בעל בעמיו וכו' בסוף דבריו שהקשה וז"ל וא"ת ל"ל קראי לנפש לא יטמא דכתיב בכהן הדיוט ועל כל נפשות מת לא יבא דכתיב בכ"ג ועל נפש מת לא יבא דכתי' בנזיר לכתוב חד מנייהו וליתו אינך מניה וי"ל מצרך צריכי דאי כתיב בכ"ה ה"א מה כ"ה מותר בקרובים אף כ"ג מותר בקרובים שהרי כיון דכתיב לאביו ולאמו לא יטמא ונראה דכונתו דר"ל דה"א דאצטרי' לאביו ולאמו לגופיה משום דה"א מה כ"ה מותר בקרובים וכו' ולא אייתר

למעוטי מת מצוה ולכך אצטריך על כל נפשות מת לקרובים ואייתר לאביו למת מצוה כדקתני הכא בבריית' וקצר הרב:
אבל אין לפרש דר"ל מותר בקרובים כגון שאר קרובים חוץ מאביו ואמו ומטעם שאינו עצב כל כך על שאר קרובים וכה"ג כתבו התוס' לקמן דף הסמוך ד"ה או אינו וכו' שהרי סברא זו לא קיימא במסקנא דמסיק לקמן אמרת ומה כהן הדיוט וכו' כמו שאכתוב לקמן דף מ"ח ע"א ברש"י ד"ה ת"ל וכו' וק"ל:
שם גמ' ולאביו אינו מטמא הא למת מצוה מטמא וכו' הרא"ם בפר' אמור ד"ה לאביו ולאמו הקש' וז"ל וא"ת אכתי קרא דלאביו לא יטמא לאו יתירא דהא אזהרת לאביו ולאמו הוא בלא יטמא דמיירי במגע המת ואזהרת על כל נפשות מת היא בלא יבא דמיירי באהל המת י"ל וכו' ע"ש באורך ויש לתמוה עליו שהרי ע"כ דקרא לא יטמא סתמא משמע בין מגע בין אהל שהרי לעיל פרק ג' מינין דף מ"ב ע"ב דריש לא יטמא לא יבא דכתיב גבי נזיר לחייבו שתים על הטומאה ועל הביאה וע"כ משום דלא יבא יתירה דמלא יטמא שמעי' בין מגע בין אהל וכ"ה בהדיא במקובצת שם וצ"ע ועיין עוד בזה לחידושינו שם ודו"ק:
תוס' בד"ה מרובה בגדים וכו' עדיף ממנו הגהה מרובה בגדים וכו' כצ"ל: בא"ד כגון שכבר נגנז שמן המשחה וכו' ומינו אחר תחתיו ומשחוהו וכו' עכ"ל לא ידענא איך כתבו ומשחוהו כיון דנגנז שמן המשחה ונראה דמ"ש כגון שכבר נגנז שמן המשחה טעות הוא ויש למוחקו וכצ"ל לכאורה משמע מרובה בגדים כגון שמינו כ"ג מרובה בגדים וכו' עכ"ל ור"ל כגון שלא משחו אותו וכה"ג כתב מהרש"א פ"ג דמכות דף י"א ע"ב ע"ש ולזה הקשו שפיר דאיך משחו שני ולא א' וק"ל:
בא"ד אלא יש לפרש כגון שיש כ"ג משוח ואירע בו וכו' כצ"ל ונמחק תיבת שעבר וק"ל:
בא"ד ומשוח השני עבר מעבודתו וכו' כצ"ל:
בא"ד ולהכי ליכא למימר דמת המשיח דא"כ וכו' עיין להרב שע"ה ז"ל הלכות עבודת יום הכפורים דף נ"ב ע"ד:
בא"ד והשתא המשיח שעבר קודם למרובה בגדים וכו' עכ"ל כתבו כן כלפי מה שהקשה לעיל דאיך משחו שני ולא א' משום דמרובה בגדים הוא הא וקודם למשוח שעבר ואהא כתבו דה דהשתא ניחא דהמשוח שעבר הוא קודם למרובה בגדים משום דמרובה בגדים הוא כהן שלישי וק"ל:
ד"ה ח"ש משוח מלחמה משמש בהם וסגן עובד וכו' כצ"ל ק"ק דבפרק קמא דיומא דף י"ב סוף ע"א איתא דאמר אביי לובש שמנה וכו' משמע דביום הכפורים עובד בח' בגדים

וכן משמע כל הסוגי' התם ונראה להגיה וכצ"ל וסגן עובד בד' בגדים כמו הדיוט עד שעובד ביוה"כ תחת כ"ג וכו' עכ"ל וכן הוא בהדיא במקובצת בשם הר"ר עזריאל ור"ל חוץ אם עובד ביום הכפורים כשאירע קרי לכהן גדול דעובד בח' בגדים כמו כ"ג ועיין לה' אורח מישור זל:

בא"ד ותו כל החמשה דברים וכו' דאינן נוהגין בסגן ונוהגין במשוח מלחמה וכו' עכ"ל ק"ק כיון דבכל הני הוי משוח מלחמה ככ"ג וכן נמי שעובד בח' בגדים כמו כ"ג אמאי היו ממנין סגן ומשמע דאף בזמן דאיכא משוח מלחמה כגון בבית ראשון היו ממנין סגן כדקא' סגן ומשוח מלחמה הי מנייהו עדיף כן הקשו הת"י פ"ד דיומא דט"ל ע"א ד"ה למה סגן מימינו וכו' ותירצו וז"ל ואומר ר' דמשוח מלחמה הוי קצת איבה הואיל ומעתה משמש בח' בגדים עכ"ל ר"ל מעתה אע"פ שלא אירע קרי בכ"ג וק"ל: ד"ה למה תקנו וכו' ובפרק טרף בקלפי גרסינן למה סגן מימינו פי' לימינו עכ"ל גירסא זו הביאה רש"י התם דף ט"ל ע"א ע"ש ולפ"ז אין התשו' שאם אירע בו פיסול עולה מעין השאלה וראיתי להר' שיח יצחק ז"ל שכתב דהכי משיב כדי שיכירו כל העם שהוא עומד לשמש תחת כ"ג כשאירע בו פיסול ע"ש וכתב עוד על מה שכתבו התוס' פי' לימינו וז"ל כלומר דמימינו משמע שהולך בצדו ממש וזה אינו דההולך לימין רבו ה"ז בור אלא הכונה לימינו קרוב לימינו ודמצדד אצדודי כדאית' לעיל דף ל"ז ע"א עכ"ל ודבריו תמוהים אדרבא התם דף ל"ז ע"א משמע דלשון לימינו גרע דמשמע אצלו ממש ולכך קאמר שמואל ההולך לימין רבו הרי זה בור אבל לשון מימינו משמע מצדד אצדודי. ולכך קתני הסגן מימינו וא"כ איך כתבו דמי דמימינו פירוש לימינו אדרבא כלפי לייא וצ"ע. ודע שראיתי בשיטה מקובצת שכתב משם הר"ר עזריאל וז"ל בטרף בקלפי גרסינן למה סגן מימינו ואית דגרסי מימינו ואינו מובן ונראה להגיה בדבריו למה סגן ממונה ואית דגרסי וכו' וגירסא זו הביאה נמי רש"י שם פרק טרף בקלפי ע"ש: ד"ה עד כאן לא פליגי וכו' מכאן מוכח שאין לגרוס וכו' עכ"ל דע שהתוס' פ"ג דשבת דף מ"ו ע"ב ד"ה כבתה וכו' כתבו דדרך הש"ס אף ע"ג דהוה מצי לאתויי רישא בהדיא מייתי סיפא ודייק מינה ע"ש ולפי זה אינו מוכרח שאין לגרוס וכו' וכ"כ הרב אורח מישור ז"ל מיהו מצאתי לתוס' עצמן שם באותו פרק דף ל"ט ע"ב ד"ה אלא וכו' שכתבו להפך דדרך הש"ס שמדקדק מרישא אף על גב דקתני סיפא בהדיא ע"ש וכ"כ עוד בפ"ב דמסכת בתרא דף כ"ז ע"א הא שלשה וכו' ע"ש ומשמע דכ"ש היכא דרישא להדיא וסיפא מדיוקא דמייתי רישא שהיא להדיא וא"כ כ"ה נמי דעת התוס' הכא ולכך כתבו שאין לגרוס וכו' ולפ"ז מ"ש עוד הרב אורח מישור ז"ל גבי הא דדייק תלמודא פ"ב דמציעא דף כ"ג ע"א ת"ש ככרות של נחתום הא של

בעה"ב וכו' אע"ג דאיתא בסיפא בהדיא דף כ"ה ע"א של בע"ה וכו' וכתב משם הכריתות אגב דאתחיל לאתויי רישא דייק הכל מרישא אע"ג שהוא בסיפא להדיא וא"כ ה"ה הכא איידי דאיירי גבי סיפא איזה מהן עדיף נקט נמי דיוקא דאיירי בה אע"פ דבהדיא הוא ברישא ע"כ תורף דבריו ע"ש אינו מוכרח אלא משום דדרך תלמודא לדייק מרישא אע"ג דאיתא בסיפא להדיא ודו"ק:

ד"ה אי ברחוקים וכו' וא"ת היכי מייתר לאביו והא ק"ו אין שייך לומר אם לא שנאמר לאביו שכך מסיים וכו' עכ"ל ונראה ליישב לע"ד דודאי דבלא לאביו שייך למעבד ק"ו והכי עבדינן ומה כ"ה שקדושתו קילא שהרי מותר באלמנה אינו מטמא לרחוקים כ"ג שקדושתו חמורה שאסור באלמנה אינו דין וכו' אלא דהברייתא דנקטא קרובי' לפי האמת דכתיב לאביו וחדא מנייהו נקט מיהו התוס' עדיפא מניה תירצו דבלא"ה מי גרע כ"ג מכהן הדיוט וכו' ולפי דבריהם ניחא נמי דהיכי יליף מק"ו דהא קי"ל אין מזהירין מן הדין אלא כיון דמכח מי גרע יליף הו"ל גלוי מלתא בעלמא וכה"ג כתב הרא"ם בפ' אמור ד"ה ולא יחלל וכו' שכתב בתוך דבריו וז"ל וליכא למימר משו' דאין מזהירין מן הדין דאטו מגרע גרע מפני שנעשה כ"ג נתמעטה קדושתו שבהדיוטו וכו' עכ"ל ע"ש ודע דבירושלמי איתא להדיא כדברי התוס' דקאמר מה אנן קיימין אם לאוסרו על הרחוקים הרי הוא בכלל כהן הדיוט אלא לקרובים וכו' ע"ש הרי דקאמר הרי הוא בכלל כהן הדיוט והיינו כמו שכתבו התוספות דאטו פקעה קדושת כ"ה וכו':

מיהו ק"ל בעיקר קושיית התוס' מאי ק"ל כלל שהרי אע"ג דמלאביו הוא דשמעינן דעל נפשות מת בקרובים מ"מ על נפשות מת גופה למאי אצטריך דהא כיון דכתיב לאביו הרי קרובים אמור אלא ע"כ דאתא למעט מת מצוה דלקרובי' אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה דומיא דדרשינן מלאביו הרי לאביו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה וי"ל משום דלישנא דברייתא משמע דעיקר הדרשא מלאביו יתירה משום דמעל כל נפשות נפקא לן קרובים מיהו ק"ק בדברי הברייתא דלפום מאי דקתני אי ברחוקים וכו' אמאי לא נימא נמי דאתא למעט מת מצוה ונימא דלרחוקים אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה וי"ל אין ה"נ אלא קושטא קתני כיון דאיכא לאוקומיה בקרובים ולא לדיוקא דמת מצוה ודו"ק:

דף מח.

גמ' מקום שאין כהן הדיוט מטמא לאחיו מאמו אינו דין שאין כ"ג מטמא לאמו וכו' ק"ק נימא דיו מה כהן הדיוט מטמא לאמו אף כ"ג מטמא לאמו ונראה במאי דאיכא

למידק עוד אמאי הוצרך כלל למילף מכהן הדיוט בלא"ה ת"ל כיון דכתיב לאביו כ"ש אמו ול"ל אמו אלא י"ל דאין ה"נ דזהו כונת הברייתא מה ת"ל לאמו משום דמלאביו נפקא אלא דלא תימא דה"א אמו עדיפא מאביו לכך עביד ק"ו מכהן הדיוט לגלויי דאב עדיף והשתא ניחא דלא אמרינן דיו שהרי עיקר הק"ו אינו אלא מלאביו וכהן הדיוט אינו אלא גלוי מילתא בעלמא דאב עדיף ובזה נוחין לי דברי הרא"ם בפ' אמור ד"ה לאביו ולאמו וכו' שכתב וז"ל וא"ת א"ה לאמו ל"ל מלאביו נפקא כבר תרצו כפרק כ"ג ואמרו מופנה לג"ש וכו' עכ"ל והוא מגומגם דלא פריך הכא מלאביו נפקא אלא מק"ו מכ"ה נפקא וצ"ל דנקט המכוון משום דהק"ו גופיה היינו ע"י שאינו מטמא לאביו אבל לפי מ"ש ניחא שפיר משום דעיקר הק"ו מלאביו נפקא ומ"מ אכתי לשון א ה דנקט מגומגם ולא ידעתי לקושרו ודו"ק עוד איכא למידק בדברי הברייתא היכי יליף מק"ו הא אין מזהירין מן הדין ולפי דברי התוספות בד"ה ואין לי וכו' ניחא דק"ו לאו דוקא אלא מעל כל נפשות מת ילפי דכולהו קרובים במשמע ולפ"ז צ"ל הא דנקט הרא"ם מלאביו נפקא לאו דוקא אלא שיגרא דלישנא דברייתא נקט וק"ל:

שם גמ' ר' ישמעאל אומר א"צ הרי הוא אומר לא יבא בנפשות המטמאות בביאה הכתוב מדבר וכו' ק"ק דלעיל בפרק ג' מינין דף מ"ב ע"ב דריש מהאי קרא דלא יבא להזהירו על הטומאה להזהירו על הביאה פי' שאם נטמא וחזר ונכנס לאהל שיש בו מת חייב שתים על הטומאה ועל הביאה וכתב שם במקובצת מלא יבא יתירה דריש ע"ש והשתא היכי דרשינן תרתי דרשות מלא יבא יתירה ואף דנימא דדרשת רבי ישמעאל הכא ממשמעותיה דקרא מ"מ אימא דכוליה קרא להכי הוא דאתא ומנ"ל דרשה דלעיל ועוד דאי ממשמעותיה דקרא הא מנ"ל אימא דלא אתא אלא לגופיה לחייב נזיר בטומאת אהל אלא ע"כ מיתורא דריש א"נ כוונת רבי ישמעאל כיון דבודאי הנזיר מוזהר אף כל מגע ומשא א"כ ע"כ הכתיב הא לא יבא לומר דוקא טומאה שמטמאה באהל וכו' וכ"כ הרב משי"ל ז"ל פ"ג מה' אבל דין א' ע"ש וא"כ אימא הא דכתיב לא יבא אינו אלא משום דרשא דלעיל ומנ"ל דרשה דהכא. ודע שהרב משי"ל ז"ל צדד לפרש דת"ק ור' ישמעאל הכא פליגי לענין דינא דלת"ק מתי עכו"ם נמי מקרו נפש מת ומוזהר הנזיר עליהם ולר' ישמעאל אינו מוזהר משום דלית בהו טומאת אהל ע"ש ולפי צד זה יש ליישב דסוגיא דלעיל אליבא דת"ק הכא אזלא דלא דריש לא יבא לכדר' ישמעאל ואצטריך לדרשא דלעיל אמנם הרב ז"ל צידד עוד לפרש דאפשר דת"ק ור' ישמעאל לא פליגי לענין דינא ע"ש משמע דאין ה"נ דת"ק ה"ה דהו"מ למדרש מלא יבא כמו רבי ישמעאל ומר אמר חדא וכו' וא"כ סוגיא דלעיל לא כחד מנייהו וצ"ע כעת: ואגב צריך לבאר לפי הצד שכתב

הרב דפליגי לענין דינא א"כ היכי מתיישב לשון אינו צריך דקאמר ר' ישמעאל שהרי צריך וצריך ת"ק למדרש מנפש מת משום דנפקא מינה למתי עכו"ם דאקרו נפש מת דאי הוה דריש מלא יבא דר' ישמעאל הוו ממעטי מתי עכו"ם משום דלית בהו טומאת אהל ויש ליישב דה"ק לענין נבלה מיהא אינו צריך משום דמשמע דת"ק נבלה נמי מנפש מת הוא דנפקא ליה ואהא קאמר אינו צריך וכה"ג ראיתי לה' בני שמואל למהר"ם עדאוי נ"ע בחידושיו למסכת חגיגה פ"ב דף י"ח ע"א גבי רבי יהונתן אומר אינו צריך ע"ש ועיין עוד בזה לתוספות לעיל פ"ק דף ד' ע"ב ד"ה אלא ולחידושינו שם ודו"ק:

ודע דמדברי הרב מש"ל הללו משמע דס"ל דפרכת יש במינו דהיינו שם טומאת אהל פרכינן לה אחדא מחדא וכן משמע נמי מדברי הרא"ם פרשת משפטים ד"ה שור או חמור וכו' בסוף דבריו גבי אין במינו מותר בהנאה ע"ש אבל מדברי התוספות פ"ק דזבחים דף יוד ע"ב ד"ה כחטאת וכו' גבי שם חטאת משמע דלא פרכינן פירכא זו אחדא מחדא משום דהוי פירכא כל דהו וכן משמע דעת מהרש"ל פ"ד דפסחים דף כ"ה ע"א גבי כלאי הכרם כמ"ש שם בחידושינו ע"ש מיהו צ"ע דבכמה דוכתי פריך תלמודא פרכא זו דיש במינו אחדא מחדא פ"ז דזבחים דף ע' ע"א דפריך ועוד מי איכא למילף טריפה מטמאה וכו' וכ"ת וכו' במינה מיהא איכא וכו' ע"ש וכן פ"ה דמס' סוטה דף כ"ט ריש ע"ב פריך מה לטבול יום דשרץ שרץ יש במינו אב הטומאה וכו' ועיין עוד לחידושינו בתוס' דפ"ק דזבחים ודוק: שם גמ' ומה כ"ג וכו' מטמא למת מצוה נזיר וכו' עיין להרא"ם פרשת אמור פסוק לא יטמא בעמיו שהקשה לדעת רבינו דנזיר הל"מ הל"ל דהני קראי אסמכתא נינהו והניח בצ"ע ולזה יש ליישב אף על גב דקרא אסמכתא בעלמא אורחיה דתלמודא למעבד בהו צריכותא כמו דרשה גמורה תדע שהרי התוס' סוף פרק כל הבשר דף קי"ז ע"א ד"ה אמר ר' ינאי וכו' כתבו לחד תירוצא על דרשת ר' ינאי התם דהוי אסמכתא ע"ש ואפ"ה עביד בה תלמודא התם צריכותא וכן ראיתי נמי להכ"מ ז"ל פ"ב מהל' איסורי מזבח דין יו"ד שכתב לחד תירוצא גבי קרא מן הבקר להוציא הטריפה דאינו אלא אסמכתא בעלמא ע"ש ובפ"ק דמנחות דף ו' ע"א עביד ביה תלמודא צריכותא דפריך ל"ל קרא וכו' ומשני צריכי וכו' ע"ש ועיין עוד בזה לחידושינו פ"ו דמסכת תמורה דף כ"ט ע"א באורך ע"ש:

מיהו ק"ק הא דפריך הכא האסמכתא לפרוך עדיפא מינה אהלכתא גופה דגבי נזיר ל"ל ת"ל ק"ו מכ"ג וזל אין ה"נ אלא משום דמסיק השתא בקראי דאסמכתא. מיהו ק"ק הלכתא דגבי כ"ה ל"ל תפק"ל ק"ו מנזיר והוא כהן כמו שהקש' הרא"ם גופיה גבי קרא דכ"ה ולא ידעתי מה הועיל ה' בתירוצו שתי' דקרא אסמכתא ס"ס תקשי דהלכתא ל"ל הלכתא

שהרי מלישנא דהרמב"ם פ"ג מה' אבל וכו' מהלכות נזירות דין י"ב משמע דהלכתא נתקבלה בפירוש אכולהו נזיר וכ"ה וכ"ג. עוד ק"ל כיון דכ"ג דמטמא למת מצוה הלכתא הוא הכי יליף מניה נזיר בקו' דהא קי"ל אין למידין ק"ו מהלכה כדאמרינן לקמן סוף פרקין דף נ"ז ע"א מיהו מצאתי בפ"ב דמכות דף י"א ע"א בפלוגת' דתנאי היא אין למדין מהלכה או לא ע"ש וא"כ י"ל דברייתא הכא ס"ל כמ"ד למדין מהלכה מיהו קשה שהרי ע"כ דלא פליגי הנך תנאי פ"ב דמכות אלא גבי היקש או ג"ש אבל ק"ו לכ"ע ע לא ילפינן מהלכה ואמינא לה מהא דפריך תלמודא פ"ז דפסחים דף פ"א ע"ב והא אין למדין ק"ו מהלכה ומשני אלא אמר רבא יליף מועדו מועדו ע"ש משמע דמועדו מועדו שפיר יליף אבל ק ו לא יליף אלמא אפילו למאן דיליף בג"ש בק"ו לא יליף וא"כ היכי יליף הכא נזיר בק"ו מכ"ג ואפשר דשאני הכא כיון דאיכא אסמכתא אקרא שפיר ילפינן מהלכה ודוגמא לזה מצאתי לתוס' פ"ב דמסכת חגיגה דף י"ח ע"א ד"ה חולו של מועד וכו' גבי חולו של מועד דאסור בעשיית מלאכה מדרבנן כתבו וז"ל וכי קאמר התם חולו של מועד דאורייתא כעין דאורייתא קאמר לפי שיש לו סמך מקרא דאורייתא וכו' ע"ש וגדולה מזו כתבו עוד וז"ל כיון דאקרא סמכינן ליה למתסר לא מסתבר ליה לאוקי קרא דשרי בהדיא בהכי וכו' עכ"ל הרי מבואר דהיכא דאיכא אסמכתא אקרא אלים כחו כעין דאורייתא וכן נמי אלים כחו למעבד צריכותא אקרא כמו שהוכחנו למעלה ועיין עוד לתוס' פרק בכל מערבין דף ל"א ע"ב ד"ה כאן וכו' וא"כ ה"נ לענין אין למידין ק"ו מהלכה כנ"ל ומיהו עיין לחידו' לקמן דף נ"ז ריש ע"א שהוכחנו דזה ליתא ע"ש וצ"ע. ועיין להלח"מ ז"ל פ"ג מה' אבל דין ח' בתוך דין ה' ד"ה דמטמא וכו' שהכריח דכונת רבינו דרשא גמורה ע"ש וכן משמע מדברי מרן הכ"מ ז"ל דין ח' שעל מ"ש רבינו אפי' כ"ג חייב להטמא למת מצוה כתב וז"ל ריש פרק כ"ג ונזיר דף מ"ז ובכ"מ יליף לה מקרא עכ"ל ע"ש משמע דרשה גמורה היא ועיין עוד בענין זה לחידושינו לעיל פ"ק דף ה' ע"א ודו"ק:

שם גמרא לא אם אמרת בכ"ג שכן אינו מביא קרבן וכו' וכן אי לא כתב בכ"ג לא ילפינן ק"ו מנזיר דמביא קרבן ואפ"ה מטמא למת מצוה כ"ג שאינו מביא א"ד שמטמא דאיכא למפרך מה לנזיר שאינו קדושת עולם תאמר בכ"ג דקדושת עולם ומיהו היכא דשניהם כ"ג ונזיר פגעו במת מצוה אע"ג דשקולים הם אפליגו תנאי במתני' מ"ס דקדושת עולם עדיפא ומ"ס הבאת קרבן עדיפא וק"ל:

רש"י ד"ה ת"ל וכו' אלא אדם בלבד עכ"ל הס"ד ואח"כ בד"ה בנפש המטמאה לו לאדם בביאה כגון שנכנס באהל הכתוב מדבר וכו' כצ"ל והד"א: בא"ד וכיון דעל נפשות מת לא יבא מדבר בנפש אדם משמע בין קרובים בין רחוקים וכו' ולמה חזר וכו' עכ"ל יש

לתמוה דמשמע אבל אי דעל נפשות מת אירי אפילו בנפש בהמה לא הוה משמע בין קרובים בין רחוקים אלא דוקא רחוקים ולכך חזר כתיב לאביו לקרובים ולא ידעתי למה ואדרבא כ"ש הוא כיון דאפילו נפש בהמה במשמע אלמא דבכולי נפשות קאמר קרא ונראה להגיה כ"ז מפירש"י וכצ"ל ואיזה זו נפש ארם ולא נפש בהמה ומשמע בין וכו' עכ"ל ור"ל דמאי דדריש בברייתא לאביו אינו מטמא מילי מילי קתני ואינו נמשך עם דלעיל ודו"ק:

ומיהו נראה דאין צורך לזה וכונת רש"י ר"ל דאי על כל נפשות מת הוה משמע אפי' נפש בהמה איכא למימר דלאביו אצטריך כי היכי לגלויי דמיירי בנפש אדם ולמעוטי בהמה וכן נמי אי לא הוה משמע נפשות בין קרובים בין רחוקים איכא למימר דאצטריך לאביו לקרובים אבל כיון דנפשות מת מדבר באדם וגם משמע נמי בין קרובים בין רחוקים א"כ ע"כ הא דחזר וכתב לאביו למעט מת מצוה והשתא מדוקדק בדברי רש"י תיבת ומשמע בויו"ו וכן נמי א"ש דרשת הברייתא דלאביו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה דנמשכת עם דלעיל דקאמר בנפש אדם הכתוב מדבר ודו"ק. והנה משמע הא דלא בזו גבי נזיר יתירה היינו משום דעל נפשות מת לא יבא משמע בין הרובים בין רחוקים וכפי' רש"י אבל לעיל לגבי לאביו דכ"ג קתני דלאביו מיותר משום במה הכתוב מדבר אי ברחוקים ומה כ"ה וכו' אלא בקרובים וכו' ולא קתני משום דעל כל נפשות מת משמע בין קרובים בין רחוקים ואייתר לאביו י"ל דלעיל עדיפא מינה קתני דע"כ בקרובים דוקא משום דברחוקים ק"ו וכו' אבל הכא גבי נזיר לא קתני מהך ק"ו גופיה דלעיל משום דהך ק"ו אינו אלא מכח מי גרע וכו' כמ"ש התוספות לעיל ד"ה אי ברחוקים וכו' וגבי נזיר לא שייך הא מי גרע וכו' ודוק:

מיהו קשה דכיון דעל נפשות מח סתמא משמע בין קרובים בין רחוקים כפירש"י היכי מסיק או אינו מטמא לאביו ולאמו אבל מטמא לשאר מתים וכו' שהרי כיון דעל נפשות מת סתמא משמע וי"ל דמ"מ היכא דאיכא סברא מוקמינן לקרא דמסתבר דוקא אבל קשה דאי מטמא לשאר מתים וע"כ על כל נפשות מת דוקא בקרובים א"כ למאי אצטריך דהא כיון דכתיב לאביו ולאמו הרי קרובים אמור אלא ע"כ חד לקרובים וחד לרחוקים ושו"ר לשיטה מקובצת שהרגיש בזה וז"ל אבל מטמא לשאר מתים וצ"ע הרי כבר נאמר על נפש מת לא יבא לאביו א"כ שמעינן קרובים ורחוקים וי"ל דתרוייהו בקרובים חד בשאר קרובים שאינו מצטער כל כך וחד לאביו אבל רחוקי' שאינו עצב עליהם יטמא עכ"ל ואין להקשות דא"כ מאי משני אמרת ק"ו וכו נהי דמק"ו שמעינן רלא יטמא לרחוקים מ"מ מנ"ל דלאביו למעט מת מצוה אימא. דתרוייהו אצטריכו לקרובים ובים

חד לאביו וחד לשאר קרובים שאינו מצטער י"ל כיון דהרחוקים שאינו מצטער כלל ואפ"ה אינו מטמא אלמא דלאו משום צער תליא מילתא ודו"ק:

תוס' ד"ה ולאמו וכו' נראה דעיקר קרא לנגעי אצטריך ריך וכו' עכ"ל הוק"ל דל"ל במותם יתירא ת"ל בלא"ה מפשט הכתוב דלא הוזהר אלא על טומאת מת דכתיב על נפש מת לא יבא ואהא תירצו דעיקר קרא למצורע אצטריך דס"ד דחשוב כמת וכו' והנה מהכא משמע משום דקרא במותם יתירא הוא דשמעינן דמטמא לנגעם ולזיבתם וכן משמע נמי דפריך אין לי אלא בנזיר כ"ג מנין אמרת וכו' אלמא דבעינן קרא יתירא וכן לקמן בעבר הדף פריך לר"ע ג"ש דרבי מנ"ל וכן משמע נמי סוגיא דלעיל פרק ג' מינין דף מ"ג ע"א ע"ש ומכאן יש לתמוה על הכ"מ ז"ל פרק ט"ז מה' טומאת אוכלין דין ט' דמשמ' מתוך דבריו דרבינו הוציא דין זה דמטמא לנגעם ולזיבתם מסברא דנפשיה מפשט הכתוב דלא הוזהר אלא בטו' מת ע"ש וצ"ע וכבר הארכתי בחידושינו לעיל דף מ"ג ע"א ע"ש:

ד"ה ואין לי וכו' וא"ת מה צריך ק"ו וכו' עכ"ל ה"ה דאיכא לאקשויי נמי מנ"ל דלאביו למעט מת מצוה דהא ק"ו דהכא לא שייך אלא עד דכתיב לאביו כדקאמר אין כ"ג מטמא לאביו וכו' וא"כ אצטריך לאביו לגלויי דהוי אמו יתירא מק"ו ובתירוצם יתורץ וכה"ג הקשו התוס' לעיל ד"ה אי ברחוקים וכו' אלא עדיפא מינה הקשו דק"ו גופיה לא צריך ת"ל מעל כל נפשות מת וכו' ודו"ק:

בא"ד הרי כבר אמר דעל כל נפשות מת וכו' עכ"ל הא דלא הקשו בפשיטות הרי כבר אמר לאביו וכ"ש אמו משום דתירוצם פשוט דה"א דלאביו משמע ולא אמו והיינו משום דודאי ילדתו וכו' ולכך הוקשה להו מעל כל נפשות מת סתמא דמשמ' כולהו קרובים ותירצו דמ"מ כיון דלאביו יתירא ה"א למעוטי אמו ולא כולהו קרובים במשמע מיהו ק"ק דבלאו לאביו יתירא אף על גב דנפשות מת סתמא משמע מ"מ הוה מוקמינן ליה במסתבר טפי דהיינו אביו אבל אמו לא שהרי דומיא דהכי מסיק תלמודא או אינו לאביו ולאמו לא יטמא אבל יטמא לשאר מתים וכו' ואף ע"ג דעל כל נפשות מת סתמא משמע בין קרובים בין רחוקים אלא ע"כ משו' דמוקי' קרא במסתבר טפי וצ"ע: בא"ד וע"כ כדפרישית וכו' עכ"ל לא ידעתי אמאי הוצרכו לו' כן דהיינו מחי דפירשו לעיל ד"ה אי ברחוקים וכו' דעל נפשות מת בקרובים דאי ברחוקים הרי מוזהר ועומד כשהיה כ"ה וכו' דהא אף לפי פשטא דברייתא דמלאביו שמעי' דעל כל נפשות מת בקרובים מ"מ מקשו שפיר וצ"ע: ד"ה ה"ג וכו' תימא ת"ל מג"ש דאמו אמו וכו' עכ"ל וה"ה דה"מ לאקשויי נמי ל"ל לאביו בכ"ג למעוטי מת מצוה ת"ל מנזיר בג"ש דאמו אמו ובתירוצם ניחא. והנה לעיקר קו' התוס' עיין להר' יבין שמועה כלל ק"ב דף מ"ב ע"א שהביא דברי רבינו פרץ

בשיטת נזיר שכתב כלל א' מחודש לתרץ קושית התוס' ועיין מה שהקשה עליו הרב ז"ל מכמה דוכתי בש"ס ועיין להרב זרע יצחק בחי' למס' שבת כ"ו על דף ס"ד ע"ב שהליץ בעדו ונכון אלא שלבסוף חזר והקשה עליו מפ' המפלת דקאמר מאי נפקא מינה וכו' והניחה בצ"ע. ויש מי שתירץ הא דפריך מאי נ"מ היינו בכה"ג נמי כגון היינו דלא אשכחן למילף מב' הפנאות אלא לימוד אחד לבד א"כ מאי נ"מ בב' הפנאות כיון דבהפנאה אחת סגי למ"ד למידין ואין משיבין ודו"ק: בא"ד נראה למהר"ף וכו' ה"א דכולה ג"ש דאמו אמו אתייא למת מצוה וכו' כיון דמצורע אתקש למת וכו' עכ"ל משמע דמצורע חמיר טפי ממת מצוה וק"ק דא"כ מאי פריך אשכחן כ"ג נזיר מנ"ל וכו' שהרי כיון דגבי נזיר גלי קרא במותם אבל מטמא לנגעים ולזיבתם א"כ כ"ש דמטמא למת מצוה ואם נאמר משום דאיכא למימר נמי לאידך גיסא דלנגעים ולזיבתם הוא דמטמא דאינה טומאת מת ממש אלא טומאת צרעת אבל מת מצוה דהוי טומאת מת ממש אימא דאינו מטמא א"כ אמאי הוצרכו לתרץ דה"א דכולה ג"ש למת מצוה והו"ל הטעות גבי כ"ג דלא הוה מטמא לנגעם ולזיבתם בפשיטות הו"ל לתרץ הטעות גבי נזיר גופיה דה"א דכולה ג"ש לנגעים ולזיבתם אבל לענין מת מצוה נזיר אינו מטמא ע"י ג"ש למחצה כיון דהוי מת ממש וה"ל כעוקר קרא וכו' א"ו דקושטא הוא דמצורע חמיר טפי ממת מצוה וא"כ מאי פריך נזיר מנ"ל ואפשר לו' דודאי כיון דמצורע חמיר טפי ממת מצוה א"כ ע"כ הא דדרשינן במותם אינו מטמא אבל מטמא לנגעם ולזיבתם אינו אלא לבתר דגלי קרא אחרינא גבי נזיר דמטמא למת מצוה אבל אי לא גלי קרא לא הוה מוקמינן במותם אלא למעוטי מת מצוה ולא למעוטי נגעים וזיבתם דחמור טפי והכי משמע קרא במותם דהיינו של אביו ואמו אינו מטמא אבל מת אחר מטמא והיינו מת מצוה שהרי דומיא דהכי נמי הוא דדרשי' לאביו ולאמו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה דהיינו אבל מת אחר שאינו אביו ואמו כגון מת מצוה מטמא וא"כ היינו דפריך תלמודא נזיר מנ"ל כלומר כיון דליכא קרא אחרינא גבי נזיר דמטמא למת מצוה א"כ אימא דבמותם לא אתא אלא למת מצוה ומנ"ל דאתא למעוטי נגעם וזיבתם ואהא ק"ל להתוס' דלמת מצוה לא אצט' ת"ל מג"ש וא"כ ע"כ דאצטריך במותם למעוטי נגעם וזיבתם ותירצו דאי מג"ש ה"א דכולה אתיא למת מצוה ואין ה"נ דממילא גבי נזיר ע"כ דבמותם אתא למעוטי נגעים וזיבתם מ"מ גבי כ"ג מיהא לא הוה יליף מנזיר על ג"ש למחצה ומשני דגלי קרא גבי נזיר דמטמא למת מצוה וא"כ ע"כ ג"ש לא אתיא אלא למילף לכ"ג דמטמא לנגעים ולזיבתם ודו"ק נ"ל:

ד"ה כל ימי הזירו וכו' ואף ע"ג דכתיב והמת יהיה לו וכו' נפש מת לא אקרי וכו' עכ"ל נראה דלזה כיון רש"י ד"ה ת"ל וכו' וז"ל שלא מצינו שנקרא נפש מה וכו' עכ"ל דקדק לומר נפש מת ולא כתב שלא מצינו שנקרא מת ודו"ק:

ד"ה או אינו וכו' מפני שמצטער עליהם וזהו זילותא דנזיר דאקרי קדוש וכו' עכ"ל נראה משום כיון דמצטער עליהם מסתמא דמזלזל בעצמו שיהיה בוכה בקול רם וכן תולש זקנו ומכה על ראשו כדרך כל המצטערים ערים ואינו כבוד לאדם צדיק וקדוש לעשות כן וק"ל:

ד"ה ועד שלא יאמר וכו' ופירש הר"ם דלאו לענין מת מצוה בעי למילף וכו' עכ"ל ולפ"ז עד שלא יאמר יש לי בדין דקתני לא הוי דומיא לעד שלא יאמר יש לי בדין דברישא דההיא פריך ל"ל קרא למעוטי מת מצוה דבלא"ה יש לי בדין למעוטי מת מצוה אבל הא דהכא אדרבא מייתי סייעתא לדבריו דלא תימא אימא דלאביו אצטריך לגופיה וצא למעוטי מת מצוה ואהא קאמר דלגופיה לא אצטריך דעד שלא יאמר לאביו בלא"ה יש לי בדין שלא יטמא לקרובים וא"כ ע"כ דאצטריך לאביו למעט מת מצוה מיהו ק"ק דלפ"ז איך מסיק או כלך לדרך זו מה כללו' האמורו' בכ"ה מטמא לאביו אף וכו' שהרי אדרבא נילף מכ"ג דלא מטמא לאביו דהא קי"ל קולא וחומרא לחומרא ילפינן ויש ליישב משום דהסברא נותנת שמטמא לאביו ולכך ילפינן טפי לקולא וכה"ג כתבו התוספות בפ"ק דקידושין דף ל"ד ע"ב ד"ה ונילף מת"ת וכו' לחד תירוצא ע"ש:

בא"ד וממילא ידעינן דהיינו קרובים נמי דילפינן להו מכללות דכ"ג וכו' עכ"ל ואין להקשות אכתי איכא למפרך מה לכ"ג שאינו מטמא לקרובים שקדושתו קדושת עולם תאמר בנזיר וכו' די"ל דלאו מכ"ג ילפינן אלא ילפינן פירוש הפסוק דאף קרובים במשמע כמו כ"ג וכה"ג כתבו התוס' פ"ק דקידושין דף ל"ו ע"א ד"ה א"ב וכו' ע"ש מיהו קשה אכתי היכי קאמר או כלך לדרך זו נאמרו כללות בכהן הדיוט וכו' שהרי מה לכהן הדיוט שאינו מביא קרבן על טומאתו ואי התם נמי חשיב פירוש הפסוק דלא הוי אביו במש' א"כ גבי מת מצוה נמי נימא הכי דלא הוי מת מצוה במש' ומאי קשה להו וצ"ע:

בא"ד וכן מוכח בתר הכי עכ"ל נראה דהיינו ממה דפריך בתר הכי הא מבעי ליה לו' שאין מטמא לאביו וכו' משמע דר"ל ומנלן דמטמא למת מצוה וכן פיר' רש"י בסמוך ד"ה והא מנ"ל וכו' והיכי פריך הכי שהרי הא דמטמא למת מצוה מכ"ג ילפינן מיהו אי מהא לא אריא דיל דהכי פריך והא מנ"ל וכו' ר"ל אבל למעוטי מת מצוה לא אצטריך דמכ"ג ילפינן אלא נראה ממה דמסיק אלא לאביו וכו' לאחיו אינו מטמא הא למת מצוה מטמא וכו' ומאי משני אכתי הקושיא במקומה עומדת עד שלא יאמר לאחיו יש לי בדין

למעוטי מת מצוה דנילף מכ"ג וכו' אלא ע"כ לאו לענין מת מצוה בעי לילף ודו"ק: ודע דמה שפירש"י בד"ה עד שלא יאמר שמטמא למת מצוה הייתי מביאו מן הדין שנזיר מטמא למת מצוה וכו' עכ"ל דמשמע דר"ל ל"ל קרא למעוטי מת מצוה כונת רש"י על עד שלא יאמר יש לי בדין דקא' ברישא אבל דסיפא אין ה"נ דס"ל כדפירשו התוס' כדמוכח מדברי רש"י בסמוך שזכרנו וק"ל:

דף מח:

גמ' אחותו ל"ל סד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסורי לאוין אבל פסח ומילה דכרת לא יטמא וכו' אין להקשות דא"כ מאי פריך לר' ישמעאל כ"ג ונזיר דאיסור לאוין הוא די"ל דפריך דאימא לאחותו לא אתא אלא לכ"ג ונזיר דאיסורי לאוין ולא לאיסור כרת דחמור טפי ודו"ק: שם גמ' סד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסורי לאוין אבל פסח ומילה דכרת לא יטמא וכו' אע"ג דאמרינן ריש פרק בתרא דיבמות דף קי"ט סוף ע"א מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו היינו לענין דעבור רבנן הרחקה ותקנתא דאם חשו רבנן לאיסור כרת חשו נמי לאיסור לאו ועבוד תקנתא כפירש"י שם וכפרק הערל דף פ"ב ע"א ד"ה כל בדאורייתא וכו' ע"ש ועיין לחידושינו לעיל במתני' ריש פרקין שהוכחנו מהכא דכרת חמור יותר מרבוי הלאוין ומקדושת עולם היפך סברת הראב"ד וכן מוכח נמי מר"ע דכרת חמיר טפי מרבוי הלאוין ומקדושת עולם דדריש לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר מטמא למת מצוה לאחותו כדתניא הרי שהיה הולך לשחוט פסחו וכו' ומדנקט דרשה דכ"ג והוא נזיר קודם מש משמע דנקט המסתבר תחלה דומיא דדרשת רחוקים וקרובים דנקט המסתבר תחלה כמ"ש התוספו' ד"ה ר"ע וכו' אלמא דמסתבר דכרת חמור טפי מרבוי הלאוין ומקדו' עולם וכן יש להוכיח עוד דקדושת עולם חמירא טפי מרבוי הלאוין מדקתני בברייתא לעיל עד שלא יאמר יש לי בדין ומה כ"ג שקדושתו קדושת עולם מטמא למת מצוה נזיר שאין קדושתו וכו' ומאי פריך אימא מה לכ"ג דאין בו אלא לאו א' ולכך מטמא למת מצוה אבל נזיר דיש בו רבוי הלאוין אינו מטמא למת מצוה אלא ע"כ משום דקדושת עולם דכ"ג חמיר טפי מרבוי הלאוין ואפ"ה מטמא למת מצוה ואין לו' משום דס"ל לברייתא כר' ישמעאל דס"ל מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין היכא דלא אפשר אלא עז רבוי הלאוין והר"ן איירי לענין דאפשר דמילתא אחריתי או רבוי הלאוין חמירי ואע"ג דסברא זו מ"ל חד לאו וכו' אינו אלא לבתר דכת' גבי כ"ג ונזיר להדיא דמטמא למת מצוה והברייתא איירי אי לא כתיב גבי נזיר וא"כ לא אמרינן מ"ל חד לאו וכו' היינו משום דאיכא למפרך מה לכ"ג שאינו מביא קרבן אבל הברייתא

איירי לפום השתא אכתי לא אסיק דעתא פרכא זו וא"כ שפיר אמרינן מ"ל חד לאו וכו' ולכך רבוי הלאוין לא חשיב פרכא דאין זה מספיק דאכתי לסברת המקשה דפריך ולר' ישמעאל כ"ג והוא נזיר מ"ל ולא ידע מה לי חד לאו וכו' לפרוך עדיפא מינה אברייתא דקתני עד שלא יאמר וכו' יש לי בדין ומה כ"ג וכו' דאיכא למפרך מה לכ"ג דאינו אלא לאו א' והא עדיפא ליה למפרך משום מאי דפריך לרבי ישמעאל כ"ג ונזיר מנ"ל יוכל הדוחה לדחות דאין ה"נ דלית ליה ואף אם נאמר דס"ל למקשה דברייתא אין ה"נ דהוה מצי נמי למפרך הכי וחדא מנייהו נקט מ"מ אכתי קשה לפי המסקנא דמשני דברייתא קתני לא אם אמרת בכ"ג שאינו מביא קרבן וכו' אכתי איכא למפרך להפך ל"ל קרא בכ"ג דמטמא למת מצוה יש לי בדין מנזיר ומה נזיר דמביא קרבן וכן נמי יש בו רבוי לאוין מטמא למת מצוה כ"ג דאינו מביא קרבן ואינו אלא לאו א' אינו דין דמטמא למת מצוה אלא ע"כ צ"ל לנזיר דאינו קדושת עולם תאמר בכ"ג דקדושת עולם אלמא דקדושת עולם חמירא טפי מרבוי הלאוין ודוק:

והנה לסברת הראב"ד דרבוי הלאוין חמירי לגבי איסור סקילה אין להקשות ממה דמשני תלמודא לר' ישמעאל מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי שהרי כיון דחמירי תרי לאוי מאיסור סקילה כ"ש דחמירי מאיסור לאו אחד והיכי קא' מ"ל חד לאו מ"ל תרי לאוי ודוחק לו' כיון דר"ע פליג ולא ס"ל מה לי חד לאו וכו' א"כ י"ל דהראב"ד אליבא דר"מ שנה משנתו וי"ל דהראב"ד לא קאמר אלא משום דאפשר בסקילה ולכך אמרינן דיעבור אסקילה ולא יעבור ארבוי הלאוין אבל הכא קא' היכא דלא אפשר אלא ע"י רבוי הלאוין כגון כ"ג והוא נזיר ולכך אמרינן כיון דשרא רחמנא חד לאו מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי כיון דלא אפשר:

מיהו ק"ק בפשטא דשמעתא דהיכי קאמר מ"ל חד לאו מ"ל תרי לאוי שהרי ודאי דתרי לאוי חמירי מחר לאו דהא בכל דוכתא אמרינן לעבור עליו בתרי לאוי אלמא דתרי לאוי חמירי מלאו א' וגדולה מזו אמרינן בפ"ג דיבמות דף ל"ג ע"ב לעבור עליו בתרי איסורי וכ"ש לקוברו בין רשעים גמורים ע"ש אלמא דאפילו תרי איסורי חמירי טפי מאיסור א' וסברא פשוטה היא וא"כ היכי קאמר הכא מ"ל חד לאו מ"ל תרי לאוי אימא אע"ג דשרא רחמנא חד לאו מ"מ תרי לאוי דחמירי לא שרא כי היכי דמסיק הכי גבי כרת דקאמר סד"א כי שרא רחמנא למת מצוה ה"מ איסורי לאוין אבל כרת לא והיינו משום דכרת חמור לגבי לאוי ה"נ תרי לאוין חמירי לגבי לאו א' ומיהו להא י"ל כיון דשם לאו חד הוא אלא דהאיסור עצמו חזר ונשנה מה שא"כ כרת לגבי לאוין דשם כרת איסור אחריתי הוא אבל מ"מ קשה דתרי לאוי מיהא חמירי מלאו אחד ודו"ק. ודע שהתוס'

לעיל פרק ג' מינין דף מ"א ע"ב ד"ה ואי כתב וכו' למדו מסוגיא דהכא הא דקי"ל אתי עשה ודחי ל"ת ה"ה נמי דאתי עשה ודחי תרי ל"ת וז"ל דאין סברא לחלק בין לאו א' לשני לאוין והכי איכא תנא לקמן דלא מפליג בין לאו א' לתרי לאוין וכו' עכ"ל וכונתם אר' ישמעאל דקא' מ"ל חד לאו מ"ל תרי לאוין וק"ל: רש"י ד"ה אלא מהיכן וכו' וגבי כ"ג ליכא למימר וכו' וכדפי' ברישא דשמעת' וכו' עכ"ל ק"ק דהכא גבי נזיר נמי נימא דע"כ דעל נפש מת לא יבא אתא אלא לקרובים מהך ק"ו גופיה דלעיל דפירש ברישא דשמעתא ומה כ"ה שמטמא לקרובים אינו מטמא לרחוקים נזיר שאינו מטמא לקרובים אינו דין שאינו מטמא לרחוקים ומיהו לפי דברי התו' לעיל ד"ה אי ברחוקים וכו' ניחא דודאי דאי לא כתיב לאביו גבי נזיר לא שייך הך ק"ו משום דעיקר הק"ו היינו דאי ברחוקים אטו משנעשה כ"ג פקעה קדושת כ"ה וכו' וא"כ גבי נזיר לא שייך לו' הכי והילכך אי לא כתיב לאביו הוה אמינא דעל נפש מת לא יבא ברחוקים והילכך אצטריך לאביו לגופיה: מיהו קשה לבתר דכתיב לאביו גבי נזיר א"כ על נפש מת לא יבא לא אצטריך דאי בקרובים הרי אביו אמור ואי ברחוקי' ק"ו מכ"ה שמטמא לקרובי' ואינו מטמא לרחוקים בשלמא לעיל גבי כ"ג אצטריך על נפשות מת לא יבא לקרובי' היכי דהוי לאביו מיותר למעוטי מת מצוה אבל הכא גבי נזיר דלאביו לגופה א"כ תרי קראי על נפש מת לא נבא ולאביו ל"ל וליכא למימר תרוייהו בקרובים וחד לאביו וחד לקרובים שאינו מצטער עליהם שהרי כיון דגלי קרא גבי כהן הדיוט דאינו מטמא לרחוקים אף עפ"י שאינו מצטער עליהם כלל אלמא משום צער תליא מילתא כמו שכתבנו בחידושינו לעיל ברש"י ד"ה ת"ל וכו' וי"ל דלעולם על נפש מת אצטריך לרחוקים ואף ע"ג דאתי בק"ו מכהן הדיוט אצטריך משום אין עונשין מן הדין וק"ל: ד"ה לכדתניא הרי וכו' והאי דנקיט להו אהדדי וכו' עכ"ל משום דמשמע שהיה הולך לעשות שתי המצות יחד ומיהו אינו מוכרח דאיכא לפרושי או או קתני ועיין לרש"י פרק ג' דברכות דף י"ט סוף ע"ב:

ד"ה ד"מ אומר וכו' אלא אגרא וכו' עכ"ל והא דקא' לקמן לר"ע לאביו ולאמו צריכי עיין לחידושינו שם ודו"ק:

ד"ה ולר"ע ג"ש דר' מנ"ל וכו' הא דקא' אגרא נסבה וכו' עכ"ל יש לתמוה מנ"ל לתלמודא דאגרא נסבה אדפריך ליה ג"ש מנ"ל ואי משו' דנקט לה ר"ע במלתיה לאביו ולאמו אינו מטמא וכו' משמע דלא דריש אמו לג"ש הרי גם רבי ישמעאל נמי נקט במלתיה לאביו ולאמו אינו מטמא וכו' ואע"ג דדריש לאמו לג"ש ואדרבא אפילו לאביו נמי דנקט במלתיה לא דריש לה למת מצוה אלא לגופה ולאחיו למת מצוה ושו"ר שהתוס' נתעוררו בזה בדף הסמוך ד"ה ומשני וכו' ע"ש מה שתירצו וק"ל:

ד"ה מ"ל כהן גדול וכו' כ"ש דכהן גדול לחודיה מותר ליטמא בנגעים וכו' עכ"ל ק"ק אימא דכוליה קרא להכי הוא דאתא דכתב לאחיו יתירה לאשמועינן דאפילו כ"ג והוא נזיר במותם אינו מטמא אבל מטמא לנגעם ולזיבתם ומנ"ל למדרש נמי לאחיו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה וצ"ע:

תוס' ד"ה ולאחותו מה ת"ל וכו' אף בעושה פסח ומילה גרידא בלא נזיר וכו' עכ"ל ומיהו מאי דמסיק הא למת מצוה מטמא היינו אפילו נזיר והוא כ"ג ועושה פסח מטמא למת מצוה דכיון דכ"ג ונזיר בלא פסח מטמא למת מצוה ועושה פסח לחוד בלא כ"ג ונזיר מטמא למת מצוה אם כן כשישנו שלשתן אמרינן מ"ל כ"ג ונזיר מ"ל כ"ג ונזיר ועושה פסח כי היכי דאמרי' הכי לרבי ישמעאל מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין וכו' אבל לר"ע אין ה"נ דוקא עושה פסח גרידא ועיין לתוספות פרק טבול יום ופ"ג דברכות וכעת לאפס הפנאי לא עיינתי בדבריהם ע"ש:

ד"ה ר"ע וכו' דסברא לאוקומיה קרא קמא ברחוקי' וכו' עכ"ל אבל בזבחים פרק טבול יום דף ק' ע"א איתא הגירסא נפש אלו הקרובים ופירש"י שם ד"ה נפש וכו' וז"ל נפש קרובים משמע שהן כנפשו עכ"ל ע"ש והתוס' שם ד"ה נפש וכו' כתבו דגירסא דהכא עיקר ע"ש ונראה דה"ט משום דמסתמא קרא קמא ברחוקים כמ"ש התוס' הכא וק"ל:

ד"ה לאביו וכו' דין הוא דטופיינא דכ"ה דקדושתו קדושת עולם אינו מעלה ומוריד וכו' עכ"ל ק"ק נהי כיון דמטמא לקרובים אלמא דקדושת עולם דידיה קילא לגבי קרובים ולא הוי קדושה אלימתא כ"כ והילכך לא חשיב טופיינא היכא דהוי נזיר וכ"ה מ"מ טופיינא דלאוי יתירי ודאי חשיבי טופיינא ולא יגרעו בשביל טומאת הקרובים שהרי כיון דלא אזהר רחמנא לקרובים וליכא לאו כלל וא"כ לעולם אצטריך קרא לכהן הדיוט לנזיר כיון דאיכא רבוי הלאוין וכן משמע דקא לר' ישמעאל מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין וכו' משמע דלר"ע לית ליה מה לי חד לאו מ"ל תרי לאוין וא"כ מש"ה אצט' קרא לכ"ה ונזיר וצ"ע:

דף מט.

גמרא אבל אביו אימא ליטמא ליה וכו' הק' ה' אורח מישור ז"ל דאי מטמא לאביו ל"ל לכתוב גבי כהן הדיוט דמטמא לאביו כיון דאפי' כ"ג מותר ליטמא לאביו אלא ע"כ דכ"ג לא מטמא לאביו ע"ש מה שתירץ שאין תירוצו מבורר לי ע"ש נראה ליישב דאיכא למימר דאצטריך לכתוב לאביו גבי כהן הדיוט דאי לא כתיב הו"א דאביו גרע משום דחזקה בעלמא וממילא דכ"ש גבי כ"ג דאינו מטמא אבל לבתר דכתיב אביו בכהן הדיוט דיטמא

ליה הו"א דאין כונת התורה אעפ"י דגרע אפ"ה מטמא ליה אלא כונת התו' ר"ל דמטמא לאביו משום דעדיף מאמו דלא תימא גרע אלא עדיף וממילא דגבי כ"ה נמי דלא כתיב לאביו מטמא ליה לכך אצטריך לאביו בכ"ג וכה"ג איכא למימר נמי גבי צריכותא קמא דקא' דאי כתיב אביו וכו' אבל אמו הוה אמינא מטמא לה וכו' ודו"ק:

מיהו הא ק"ל דאיך ס"ד דהוה אמינא דגבי כ"ג דמטמא לאמו וכן ה"א נמי דמטמא לאביו וכו' שהרי ע"כ מדיוקא שמעינן דוקא כהן הדיוט הוא דמטמא אבל כ"ג לא דאי כ"ג מטמא לכתביה גבי כ"ג וכ"ש כ"ה אלא ע"כ דוקא כ"ה הוא דמטמא אבל כ"ג לא ואין להקשות דא"כ תקשי לך בלא"ה קראי אהדדי ל"ל לאביו ולאמו גבי כ"ג ת"ל מדכתיב בכהן הדיוט שמעינן דכהן גדול לא יטמא די"ל מדיוקא דכהן הדיוט לא שמעינן אלא איסורא בעלמא ולא איסור לאו וכן נמי אין להק' אפכא למה ליה לאביו ולאמו גבי כהן הדיוט ת"ל מדכתיב גבי כ"ג משמע אבל כהן הדיוט מטמא די"ל דלא שמעינן אלא רשות ולא מצוה ואף למ"ד דס"ל דגבי כהן הדיוט רשות פ"ק דסוטה דף ג' ע"א י"ל דה"א כהן גדול בלאו אבל כהן הדיוט איסורא בעלמא אבל תלמוד' דקא' דהא ליטמא ליה דמשמע דמותר ליטמא כ"ג קשה דאיך ס"ד הכי שהרי ע"כ מדכתיב גבי כהן הדיוט דמטמא ע"כ משמע אבל כ"ג אינו מטמא ואין לומר דהו"א כהן הדיוט מצוה אבל כ"ג רשות ור"ע לשיטתיה דס"ל פ"ק דסוטה דכהן הדיוט מצוה ע"ש דאין זו סברא כלל דאי כהן גדול רשות ליטמא אמאי אינו מצוה מ"ש מכהן הדיוט דהוי מצוה אלא ע"כ משום דכהן גדול אסור ליטמא ויש ליישב דנקט תלמודא ליטמא ליה כלפי דפריך ליה לילף אביו ואמו מהדדי אבל אין ה"נ דכד תקשי ליה מדיוקא דכהן הדיוט שמעי' דאסור ליטמא איכא לשנויי דהוה אמינא איסור' בעלמא ולא איסור לאו ודו"ק:

לעיל גמרא משום דחזקה בעלמא וכו' ראיתי מי שהקשה איך ס"ד לומר משום דחזקה בעלמא אינו מטמא לו שהרי קי"ל דסולקין על החזקה דכתיב ומקלל אביו ואמו מות יומת ולילפינן מניה דסוקלין על החזקה כדאיתא בפ"ק דחולין דף י"א ע"ב וא"כ הרי דברים ק"ו אם מהניא חזקה למיתה כ"ש דמהניא לאיסור לאו של טומאה וכה"ג הקשה הרשב"א בתשובות גבי כהן הדיוט דכתיב לאביו ולאמו יטמא ודרשו בת"כ דאי כתב אמו הו"א אבל אביי דחזקה בעלמא אינו מטמא לו והקשה הרשב"א שו"ת סימן תרל"ו דמהיכא תיתי דלא יטמא משום דחזקה בעלמא כיון דסוקלין על החזקה ותירץ משום דהוה אמינא דחידוש שחדשה תורה גבי כ"ה דיטמא לאמו שהרי אלו ישראל אינו חייב ליטמא לאמו אלא רשות ומפני שהוא כהן גרע ויתחייב ליטמא לאמו טפי מישראל ואין לך בו אלא חידושו דוקא אמו הוא דמטמא לה ולא אביו ולכך אצטריך לאביו והשתא

התימ' על הרשב"א מה יענה גבי כ"ג דאינו חידוש ואיך קא' תלמו' הכא ה"א לאביו אינו מטמא משים דחזקה בעלמא וצ"ע עכ"ד:

ובאמת דקושיא אלימתא היא על הרשב"א ונראה עפ"י מ"ש התוספות ד"ה ומשני וכו' דאיכא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט וכו' וא"כ משו"ה לא ק"ל להרשב"א גבי כ"ג כיון דאיכא כלל ופרט ואע"פ דאיכא ק"ו כיון דסוקלין על החזקה כ"ש איסור לאו מ"מ אין לרבות יותר מן הפרט לא בק"ו ולא משום דרשה כמ"ש התוס' ולפ"ז צ"ל דס"ל להרשב"א דכי אם לשארו דכתיב גבי כהן הדיוט אינו ר"ל קרוביו כדעת הרמב"ם ריש פ"ב מהלכות אבל דא"כ הוי נמי כלל ופרט גבי כהן הדיוט לשארו כלל ולאמו פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט אלא פירו' שארו זו אשתו כפירש"י בחומש ולכך הוצרך לתרץ משו דאין לך בו אלא חידושו ולפי דברי הרשב"א ניחא נמי דאיך קתני בת"כ דה"א לאביו לא יטמא משום דחזקה בעלמא שהרי כיון דכתי' נמי לבנו ולבתו יטמא דאינם נמי אלא חזקה בעלמא אלא משום דהו"א אין לך בו אלא חידושו ואיכא למידק לפי דברי הרשב"א א"כ איך קתני בת"כ משום דאביו חזקה וכו' שהרי כיון דמטעם החזקה לא מהני והו"ל לו' משום דאין לך בו אלא חידושו דזהו עיקר הטעם וליכא למי' משום דשאני איסור טומאה דבקורבא תליא מילתא ובעי טעם לחלק ביניהם כמ"ש התוספות ד"ה ומשני וכו' שהרי כיון דאין לך בו אלא חידושו ודאי דאין צריך טעם לחלק דאל"כ תקשי לך מלבנו ולבתו דהוי נמי חזקה ואין לך טעם לחלק בינם לבין אביו ואפשר משום דמ"מ ה"א מ"ל אביו מ"ל אמו כיון דנולד משניהם הו"ל סוג אחד נינהו ולא שייך לו' אין לך בו אלא חידושו ולהכי הוצרכו לו' משום חזקה לאשמעינן עינן דיש חילוק בין אביו ואמו ולכך ה"ל אביו ואמו תרי סוגים הם ועיין לה' טירת כסף ז"ל בפרשת אמור דרום א' דף קכ"ו ע"ב שיש לגמגם בדבריו דהיכי שייך לו' גבי כהן הדיוט דלא יטמא לאביו דאין בכלל אלא מה שבפרט שהרי כיון דלגבי בנו ובתו עם אביו אין טעם דלחלק ביניהן דאידי ואידי חזקה בעלמא נינהו מידי דהוה אכולהו קרובים דכ"ג כגון אחיו ואחותו דמאביו ואמו ידעינן דאין מטמא להו משום דאין טעם לחלק ביניהם וכמ"ש התוס' וז"ל וניחא השתא וכו' שהרי אין עוד טעם לחלק וכו' וכעת דבריו צ"ע ודע דלפי דברי הרשב"א לא קשה מה שהוקשה למהרש"א ז"ל פ"ק דסוטה דף ג' ע"א ד"ה לא יטמא וכו' שהוקשה לו קושיית הרשב"א. ועיין לחי' שם. ודע דבעיקר קושיית הרשב"א היה נראה לו' דאע"ג דמדסוקלין על החזקה ידעינן היטמא מ"מ לא הוה שמעינן אלא רשות ולכך אצטריך קרא למצוה שכ"כ הרב ק"א ז"ל פ' אמור ע"ש:

רש"י ד"ה ולר"ע מכדי וכו' כ"ש כ"ג לחודיה לאביו נמי דאינו מטמא וכו' עכ"ל פירוש דפריך ל"ל לאביו ולאמו דגבי כ"ג דמטמא למת מצוה הא מכ"ש נפקא ולגופ' נמי דלאביו אינו מטמא הא מעל כל נפשות מת שמעינן לה ולא ניחא ליה לפרש דפריך גבי נזיר גופיה משום דהוקשה ליה קושי' התוס' דצריכי למת מצוה ולא ניחא ליה בתירוצם שתי' ל"ל תרוייהו לכתוב חד וכו' דאינו מספיק לשיט' רש"י לעיל דס"ל דלר"ע חדא מנייהו אגב גררא מיהו צריך להבין לפירש"י מאי משני צריכי דאי כתיב אביו וכו' ס"ס לא לכתוב לא ל אביו ולא לאמו שהרי זהו עיקר הפרכא ומאי משני ויש ליישב דהכי משני כיון דיש סברא גבי אביו טפי מאמו וכן להיפך א"כ אי כתיב על נפשות מת לחודיה הוה מוקמינן ליה בחד מנייהו במסתבר טפי כגון אמו דוקא לכך כתיב אביו ואגב גררא כתיב אמו וכן נמי להפך מיהו ק"ק לבתר דכתי' תרוייהו לאביו ולאמו ל"ל על כל נפשות מת לא יבא לקרובים ול"ל לעבור בשני לאוין וכה"ג כתבו התוס' לקמן בעבר הדף ד"ה על כל וכו' דא"כ למה הוצרך בלל לצריכותא לישני בפשיטות דאצטריך לאביו ולאמו אע"ג דשמעינן ליה מעל נפשות מת לעבור עליו בתרי לאוין וצ"ע: תו איכא למידק לפירש"י דפריך לר"ע ואמאי לא פריך נמי לר' ישמעאל דהא איהו ס"ל דכ"ג והוא נזיר מטמא למת מצוה כדקאמר מ"ל חד לאו וכו' וא"כ כ"ש כ"ג לחודיה ולמה ליה לאביו ולאמו גבי כ"ג דמטמא למת מצוה ולא שייך לשנוייא דתלמודא דמשני דאתו לגופיה וצריכי וכו' שהרי לרבי ישמעאל קושטא הוא דאתו למ"מ כדקתני בהדיא לעיל בבריי' דף מ"ז ע"ב לאביו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה ופירש"י מה ת"ל לאביו לא בא אלא לו' דמטמא למת מצוה וי"ל דהך סברא דקא' לעיל מה לי חד לאו וכו' אינו אלא לבתר דגלי לאביו בכ"ג דמטמא למת מצוה וגלי נמי בנזיר דמטמא למת מצוה ולכך אמרינן דהיכא דהוי כהן הדיוט והוא נזיר דליכא אלא רבוי הלאוין לבד מ"ל חד לאו וכו' אבל אי לא גלי להדיא בחד מנייהו לא שייך למילף זה מזה ולימא מה לי חד לאו וכו' שהרי בכל חד איכא למפרך קדושת עולם או הבאת קרבן ואין להקשות אכתי לרבי ישמעאל כיון דגלי קרא לאחותו דאפילו גבי כרת יטמא למת מצוה א"כ כ"ש כ"ג דאינו אלא לאו ולמה לי קרא בכהן גדול דיטמא למת מצוה וליכא למימר דהא דכ"ג דקדושת עולם חמיר טפי מכרת שהרי ע"כ מוכח דכרת חמור מקדושת עולם דקא' סד"א כי שרא רחמנא כ"ג ונזיר באיסורי לאוין אבל פסח ומילה בכרת לא יטמא וכו' אלמא דברת חמיר טפי מכ"ג דקדושת עולם די"ל דאי לאו קרא דגלי בכ"ג דיטמא למת מצוה לא הוה מוקמי' לאחותו לכרת אלא לכ"ג והוא נזיר משום דליכא הך סברא דמה לי חד לאו וכו' כיון דלא כתיב בהדיא גבי כ"ג דמטמא למת מצוה ואין הכי נמי דכ"ש כ"ג לחודיה ואי נמי ה"א דלא

אתא אלא לכ"ג לחודיה דאם אינו ענין לנזיר תנהו ענין לכ"ג לחודיה אבל כ"ג והוא נזיר לא יטמא אבל לבתר דכתיב גבי כ"ג דמטמא למת מצוה ע"כ ה"ה נמי כ"ג והוא נזיר משום מה לי חד לאו וכו' וא"כ ע"כ אחותו אצטריך לכרת ודו"ק:

ד"ה ולר"ע דאמר וכו' האי על כל נפשות מת דכתיב גבי כ"ג ל"ל וכו' עכ"ל ר"ל דכתיב תי' כל וגם ל"ל דכתיב נפשות לשון רבים ואמאי לא כתיב על נפש כמו דכתיב גבי נזיר ונדרוש נפש אלו רחוקים מת אלו קרובים ואהא משני שפיר וכ"כ הרב אורח מישור ז"ל:

תוס' ד"ה ולר"ע וכו' וא"ת והא צריכי למת מצוה וכו' עכ"ל ר"ל דאי לא כתיב לאביו ולאמו למת מצוה לא הוה דרשינן לאחיו לכ"ג והוא נזיר אלא הוה דרשינן לאחיו למת מצוה אבל כ"ג והוא נזיר לא יטמא וק"ל: בא"ד וי"ל דה"פ וכו' לכתוב חד וכו' עכ"ל והא דלא פריך הכי אלא עד דקא' מכדי ל"ש כהן גדול והוא נזיר מלאביו נפקא וכו' משום דלא תימא דאצטריך לאביו ולאמו חד למת מצוה וחד לכהן גדול והוא נזיר וק"ל: ד"ה ומשני וכו' בקורבא דצד אם דוקא מסברא דקאמר דלא אזיל זרעה בתרה ואי כתיב אביו וכו' כצ"ל:

בא"ד בקורבא דצד אב מטעמא דקאמר הש"ס דחזקה וא"ת וכו' כצ"ל: בא"ד כדאמר לעיל ונראה למהר"ף וכו' כצ"ל והשאר נמחק:

בא"ד כיון דיש טעם לחלק ביניהן וכו' עכ"ל דאי ליכא טעם לחלק ביניהן לא הוה דרשי' כלל ופרט כיון דאיכא ק"ו ומה שהקשו בתר הכי וז"ל וא"ת וכיון דמטעם כלל ופרט א"כ ל"ל טעמא וכו' עכ"ל אע"ג דכבר כתבו כיון שיש טעם לחלק ביניהן אלמא דבעי טעמא לא כתבו כן אלא משום דתלמודא נתן טעם לחלק ושוב הקשו אתלמודא גופיה ל"ל להך טעמא כלל וק"ל: בא"ד ותדע דהכי הוא וכו' ופירשו בתוס' לעיל מטעמא כלל ופרט וכו' עכ"ל אבל בתוס' שלפנינו לעיל דף מ"ח ע"א ד"ה או אינו וכו' כתבו מטעם אחר ע"ש והא דאולמיה להו להתוס' הכא מילת' דרבי ישמעאל דלעיל טפי מהכא שכתבו ותדע וכו' כונתם לאסתיועי מפירוש התוס' לעיל דפירושו מטעם כלל ופרט ודו"ק:

בא"ד ולא דמי לרבי ישמעאל דיליף ליה מק"ו אמו מאביו וכו' עכ"ל פי' גבי נזיר והיינו הא דדריש לעיל אמו לג"ש וע"כ משום דמייתרא מכ"ש מאביו נפקא וכפירש"י לעיל דף מ"ח ע"ב ד"ה אלא מהיכן וכו' וז"ל דהשתא לאביו אינו מטמא לשאר קרובים לא כ"ש וכו' עכ"ל ולפי מ"ש התוספות לעיל דף מ"ח ע"א ד"ה ואין לי וכו' דר' ישמעאל לית ליה הני סברות וצריכותא דהכא ע"ש ניחא כיון דליכא סברא לחלק ביניהן לא עב עבדינן כלל ופרט מיהו התוס' הכא מחלפא שטתייהו וס"ל דרבי ישמעאל נמי ס"ל הני סברות

וצריכותא כמ"ש בהדיא בתוך דבריהם מיהו לא ידעתי מה יענה לקושיית התוספות לעיל שהוכיחו מינה דלית ליה לר' ישמעאל הני סברות ודו"ק:
בא"ד אינך יכול לומר כלל ופרט וכו' עכ"ל פיר' משום דהוי כללא ברחוקים ופרט בקרובים וק"ל:
בא"ד אלא א"כ תאמר דלמעוטי רחוקים קאתי וכו' עכ"ל פיר' אלא א"כ תאמר דלאביו למעוטי רחוקים ולא משום כלל ופרט וזהו אינך יכול לומר וכו' וק"ל:
בא"ד וצ"ע דהא ר"ע דריש ריבה ומיעט וכו' עכ"ל ר"ל ומידת ריבה ומיעט מרבינן טפי ממדת כלל ופרט וא"כ אימא דמועיל הק"ו ותירצו דגם בריבה ומיעט ממעטינן דבר א' ואין מועיל הק"ו וכו' ועיין לתוספות לעיל פרק ג' מינין דף ל"ה ע"ב ד"ה איכא וכו':
בא"ד דלהכי כתיב חד למעוטי אידך ולאפוקי מקרא מלא וכו' עכ"ל פיר' והוה מוקמינן למקרא מלא בחד מהנך הכתוב בפירוש ואי לאו מקרא מלא הו"א אותו חד דכתי' לאו למעוטי אידך אלא לגופיה וה"ה אידך אבל לבתר דכתיב מקרא מלא ע"כ דאותו חד דכתיב יתירא הוא ולמעוטי אידך וק"ל: בא"ד וי"ל דלא דמי דודאי לרבי ישמעאל לא הזכיר לדרשת מת מצוה כי אם אמו וכו' עכ"ל ר"ל לא מצי להזכיר דרשת מת מצוה אי לא כתיב לאחיו כי אם אמו משום דלאביו אצטריך לגופה אבל לר"ע אף אי לא כתיב לאחיו מצי למדרש מת מצוה מלאביו דהוא קרא קמא כיון דלא אצטריך לגופיה ולמה הזכיר כלל אמו וק"ק אכתי לרבי ישמעאל למה הזכיר לאביו גבי מת מצוה דהא כיון דאצטריך לגופיה וע"כ לאו דוקא נקט אביו לגבי מח מצוה ה"נ לר"ע נימא לאו דוקא נקט אמו למת מצוה וזל הא דנקט ר' ישמעאל לאביו משום דאמו לא מייתרא אלא משום דכתיב לאביו אבל לר"ע בלא לאמו ע"כ לאביו מיותרת למת מצוה ולמה נקט אמו וק"ל:
בא"ד ועוד קשה היכי דריש התם שתי דרשות וכו' כצ"ל:
בא"ד מיהו בתוס' כתבו דסוגיא דפ' ט"י וכו' כצ"ל:
בא"ד מיהו קשה וכו' בשלמא דנזיר כולהו צריכי כדפי' התם וכו' כצ"ל:

דף מט:

בא"ד יו"ן אב לאם גלוי מילתא בעלמא וכו' כצ"ל:
בא"ד וא"ת א"כ אמאי דריש הכא מלאביו ולאמו וכו' עכ"ל אתלמודא קא מקשים דמשמע דס"ל לתלמודא דמתרוייהו דריש למת מצוה מדלא חש לפרושי ואהא תירצו דאין ה"נ וכו' ומיהו לא חש לפרושי וכו' וק"ל:
בא"ד דכ"ג ונזיר יסמוך נמי אסוגיא וכו' כצ"ל:
בא"ד כ"ג ונזיר מ"ל וכו' כצ"ל:

שם גמ' רביעית דם שיצא משני מתים וכו' דרשא זו איתא נמי בפרק בהמה המקשה דף ע"ב ע"א ועיין להתוס' פ"ג דברכות דף י"ט ע"ב ד"ה מדלגין וכו' שכתבו דאף עפ"י דאין הנזיר מגלח על רביעית דם אפ"ה כהן מוזהר עליה כדקא' בפ' בהמה המקשה דרביעית דם הבא משני מתים טמא ומפקינן ליה מעל כל נפשות מת לא יבא וכו' עכ"ל וכונתם מבוארת דר"ל כיון דמפקינן לה מעל כל נפשות מת דמיירי באזהרת כ"ג אלמא דכהן מוזהר עליו וזהו שהוצרכו להאריך לומר ומפקינן לה מעל כל נפשות מת וכו' ודלא כמהרש"א התם דאחר המחילה לא דק בדבריהם וכ"כ הרב זרע יצחק ז"ל בחידושיו לברכות ע"ש:

תוס' בד"ה על כל וכו' הנך לאפוקי הוי פירו' כמו נפק"ל וכו' עכ"ל ולקמן פרק אחרון דף ס"ב ע"ב ד"ה לאתויי וכו' כתבו גם כן דלאתויי הוי כמו למעוטי ע"ש וחידוש הוא בעיני הני כללי:

בא"ד ודוחק הוא דהא גבי נזיר נמי כתיב על כל נפש ואפ"ה וכו' עכ"ל דבריהם תמוהין שהרי גבי נזיר לא כתיב כל אלא על נפש מת לא יבא וכבר נתעורר בדבריהם ה' אורח מישור ז"ל וכתב וז"ל מיהו קושיית התוס' מ"מ מצי קאי שפיר אף אי לא כתיב גבי נזיר על כל נפש וה"פ הא גבי נזיר לא כתי' כל ונלמד מנפש א"כ אמאי יליף גבי כ"ג מכל ולא מנפשות ותירצו דבאמת גם גבי כ"ג נלמד מנפשות והגיה דבריהם עפ"י זה וכצ"ל ודוחק הוא דהא גבי נזיר לא כתיב על כל נפש ואפ"ה דריש רחוקים מנפש לכך נראה וכו' את"ד ע"ש. ואחר המחילה אינה קושיא שהרי כיון דקושטא הוא דכתיב כל יתירא גבי כ"ג לכך דריש מינה רחוקים כי היכי דהוי נפשות יתירא לרביעית דם גם תירוצם אינו מספיק דאכתי מאי משני תלמודא ואמאי לא פריך נמי אמאי כתיב כל גבי כ"ג מ"ש מנזיר דלא כתיב כל כי היכי דפריך אמאי לא כתיב נפש כמו גבי נזיר וצ"ע:

בא"ד ומ"מ דריש נמי רביעית וכו' דמדכתב נפשות לשון רבים וכו' עכ"ל ונראה דבזה יש לתרץ מה שהקשה הרא"ם ז"ל פרשת אמור ד"ה לאביו ולאמו לא יטמא וכו' וז"ל וא"ת כיון דפירש דעל כל נפשות מת לא יבא ברביעית דם קמיירי א"כ קרא דלאביו ולאמו לא יטמא לאו יתירא הוא ולמדרש מניה לאביו אינו מטמא אבל מטמא למת מצוה וכו' את"ק ע"ש די"ל דע"כ תרתי שמעת מינה מדלא כתיב נפש וכתיב נפשות כמ"ש התוס' וא"כ כיון דלרחוקים איכא ק"ו ע"כ כי אצטריך קרא לקרובים ולרביעית דם:

ומיהו נראה דעיקר קושיית הרא"ם ודאי אינה לרע"ק שהרי כיון דדריש מת אלו הקרובים וא"כ לדידיה ע"כ דלאביו ולאמו יתירא ותו דלר"ע קושטא הוא דלאביו ולאמו לא אתא למת מצוה דמק"ו מנזיר וכ"ג שמעינן אלא אתא אמו לג"ש וצריכי וכו' והרא"ם אדרבא

דמטמא למת מצוה קאי אלא ודאי דעיקר קושיית הרא"ם היינו לר' ישמעאל דלא דריש מת אלו הקרובים אלא נפשות הוא דדריש כדמשמע הברייתא לעיל דקתני על נפשות מת במה הכתוב מדבר וכו' ושמעינן לר' ישמעאל דדריש מסורת וס"ל כדרבנן דנפשת כתיב ומפיק מינה רביעית דם כמ"ש התוס' בפ"ק דסנהדרין דרין דף ד' ע"א ר"ה ורבנן וכו' ע"ש וא"כ אליביה לא שייך לו' מדכתיב נפשות לשון רבים כיון דנפשת כתיב וא"כ מנ"ל למדרש מניה תרתי דרשות ודו"ק. ועיין להרב זרע יצחק ז"ל בנימוקיו להרמב"ם פ"ג מהלכות טומאת מת. והנה בעיקר דברי התוס' שתרצו דדריש נמי רביעית דם מדכתיב נפשות לשון רבים וכו' ק"ק כיון דע"כ הא דדריש ר"ע רביעית שיצא משני מתים היינו משום דכתיב נפשות לשון רבים א"כ אימא כוליה להכי הוא דאתא לרביעית משני מתים ומנ"ל למדרש נמי דחוקי' וצ"ע.

באד"ה ויש לתמוה ל"ל לר"ע גבי כהן גדול קרא דרחוקים ת"ל מק"ו מכהן הדיוט וכו' עכ"ל אבל לרבי ישמעאל קרא דכהן גדול בקרובים איירי כדאמרינן מרינן לעיל בקרובים הכתוב מדבר וק"ק אמאי לא הקשו עדיפא מינה אקרא דרחוקים דגבי נזיר נמי דהוי בין לרבי עקיבא בין לרבי ישמעאל שהרי לרבי ישמעאל נמי קרא דנזיר ברחוקים מיירי כדאמרינן מרינן לעיל אף כללות האמורות בנזיר מטמא לאביו וכו' ת"ל לאביו וכו' וא"כ ע"כ דקרא דעל נפש דגבי נזיר ברחוקים איירי ואף ע"ג דגבי נזיר לא שייך הך סברא איסור שהיה עליו להיכן אזל וכו' מ"מ ק"ו מכ"ה מיהא איכא ומה כהן הדיוט שמטמא לקרובים אינו מטמא לרחוקים נזיר שאינו מטמא לקרובים אינו דין שאינו מטמא לרחוקים וה"נ קתני להאי ק"ו לעיל דף מ"ח סוף ע"א וי"ל משום דאיכא למימר אין עונשין מן הדין וק"ו דלעיל ע"כ דלאו דוקא וסמך משום דמי גרע איסור שהיה עליו להיכן אזל כדפירשנו לעיל ודו"ק:

שם במשנה ועל עצם כשעורה ועל מגען ועל משאן ופירשו רש"י והתוס' אבל לא על אהילו וק"ק כיון דאינו מטמא באהל היכי הנזיר מוזהר על מגען ומגלח עליו מאי שנא מנבילה דאין הנזיר מוזהר עליה משום. דאינה מטמאה באהל כדאמרינן לעיל דף מ"ח ע"א ר' ישמעאל או' אינו צריך הרי הוא אומר לא יבא בנפש המטמאה בביאה הכתוב מדבר וכו' וא"כ ה"נ גבי עצם כשעורה נימא הכי י"ל דוקא נבילה הוא דאמעיט משום דאין במינה טומאת אהל עיין הרב מש"ל פ"ג מה' אבל דין א':

שם במשנה ועל עצם כשעורה עיין להר' מש"ל זל פ"ב מה' טומאת מת דין יו"ד ע"ש:

שם במשנה ועל מגען ועל משאן ועל אהילן וכו' משמע בהדיא דמלא תרווד רקב מטמא באהל דעל אהילן דקתני קאי נמי אמלא תרווד דקחשיב וכ"ה להדיא במתני' ריש פ"ב

דאהלות דקתני ואלו מטמאין באהל וקחשיב מלא תרווד רקב וראיתי להתי"ט שם פ"ב דאהלות שכתב וז"ל מלא תרווד רקב וכו' דאין בו אלא טומאת משא עכ"ל שיעור דבריו מלבד טומאת אהל דביה איירי מתני' דאהלות ולאפוקי מגע אמנם ראיתי לתוס' פ"ק דמועד קטן דף ה' ע"ב ד"ה שאינו מטמא באהל וכו' שכתבו וז"ל כגון תרווד רקב כדאי' בהעור והרוטב וכו' עכ"ל ודברי תימה הם איך כתבו כמלא תרווד רקב אינו מטמא באהל הפך מתניתין הכא ומתני' דפ"ב דאהלות והיותר תימא שכת' כדאיתא בהעור והרוטב ואדרבא שם בהעור והרוטב דף קכ"ה ע"ב ודף קכ"ו ע"ב מבואר להדיא ג"כ כמלא תרווד רקב מטמא באהל ע"ש ותו קשה אמאי לא כתבו בפשי' כגון הנך דחשיב בהדיא פ"ב דאהלות משנה ג' ואלו שאין מטמאין באהל אבר שאין עליו כזית בשר ושדרה וגלגלת שחסרה וכו' וטובא חשיב התם ומי דחקם כלל למלא תרווד רקב.

שו"ר לה' שושנים לדוד ריש פ"ב דאהלות שהביא לדברי התוס' הללו ונתעורר בדבריהם ועיין מה שפירש בכוונתם ולפי דבריו לשון כדאיתא בהעור והרוטב שכתבו לאו דוקא שהרי ליתא בהדיא התם אלא משום דאיתא התם דבעינן עד שמאהיל על כולו וא"כ ממילא היכא דמפוזר על פני השדה דלא שייך שמאהיל על כולו אינו מטמא באהל ואיכא למידק לפי דברי הרב ז"ל אמאי לא חשיב במתני' בפ"ב דאהלות משנה ג' מלא תרווד רקב דמפוזר על פני השדה בהדי הנך דחשיב שאינם מטמאין באהל וי"ל דלא קחשיב אלא מידי דשייך שמאהיל על כולו ואינו מטמא אבל מלא תרווד רקב משום דלא שייך שמאהיל על כולו הוא דאינו מטמא ודו"ק. ושו"ר דלא קשה מידי דמלא תרוור רקב אינו מטמא במגע ומתניתין דאהלות קחשיב הנך דמטמאין במגע ולא באהל וזה פשוט: ואיכא למידק אמאי לא חשיב נמי מתי עכו"ם דמטמאין במגע ומשא ואין מטמאין באהל כדפסק רבינו פ"ק מה' טומאת מת דין י"ג וי"ל דבפלו' לא קמיירי דמחלוקת ר"ש ורבנן היא בפרק הבא על יבמתו דף ס"א ע"א ועיין לחידושינו לקמן דף נ"ד ע"א רש"י בד"ה או בקבר.

שם גמ' כעס ר' יודא ואמר וכו' על המת לא כ"ש וכו' ופירש"י וכעס ר' יודא ואמר זו אינה משנה וכו' ק"ק מה ההקפדה הזאת כולי האי שר' יודא כעס ואמר אינה משנה וחשבינאו לתלמידי ר"מ קנטרנין וכן ר' יוסי נמי אמר תורה מה תהא עליה ואמאי לא אמרינן בפשיטות לא זו אף זו קאמר כדמשני תלמודא הכי בכמה דוכתי וי"ל דמדי הוא טעמא דאמרינן לא זו אף זו משום דר' הקדוש אדא חדא שמעינהו וגרסינהו ומשנה א' לא זזה ממקומה כמ"ש רש"י בפ"ק דקידושין דף כ"ה ע"א ד"ה אלא וכו' ע"ש אבל הכא דסומכוס קאמר משמיה דר"מ וכיון דר"מ עצמו אמר כן לא שייך לו' האי טעמא ואכתי

איכא למידק דמאי פריך בסמוך ועדין יאמר על אבר ממנו מגלח וכו' שהרי סומכוס לא הזכיר אבר בבריית' וע"כ דתלמודא פריך לדידן אסתמא דמתניתין דאל"כ איך לא חש ר' יוסי אקושיא זו דעל אבר מגלח וכו' וא"כ נימא לא זו אף זו וצ"ל דאין ה"נ אלא עדיפא משני. ועי"ל דהכא לא שייך לו' לא זו אף זו משום דהוי זה בכלל זה דהמת בכלל כזית ובכה"ג דזה בכלל זה לא אמרינן לא זו אף זו כמ"ש התוספות ריש פ"ב דיומא דף כ"ג ע"א ד"ה שתים וכו' ע"ש ודו"ק ודע דאחר ימים יש מי שהקשה לי דהכא אשכחן שר' יודא כעס על שאמר ר"מ על המת ועל כזית מן המת ואלו במסכת שבת פרק המצניע דף צ"ג ע"ב אשכחן ליה לר' יודא גופיה דקא' כה"ג גבי איסור הוצאה דתנן המוציא את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכו' וסתמא ר' יודא היא כמ"ש שם התוספות דף צ"ד ע"א ד"ה את המת וכו' ע"ש והשתא תיקשי ליה לדידיה גופיה השתא על כזית חייב על המת לא כ"ש ואעפ"י דהתם לאו ר' יודא ממש קאמר לה רבי' הקדוש מסדר המשנה מ"מ ע"כ דתרוייהו שמעינהו מר' יודא וא"כ ר' יודא היך אמרן וי"ל דאיכא למימר דאין א"נ דר' יודא גופיה כשנתחדש לו אח"כ אף על המת כזית מן אז לא הוצרך תו לו' על המת משום דכל שכן הוא אלא רבינו הקדוש כיון דשמעינהו חדא חדא מר' יודא לכך משנה א' לא זזה ממקומה ולא זו אף זו קאמר א"נ נקט מן המת רבינו הקדוש לרבותא דר"ש דפליג התם ופוטר אפילו במת שלם כפירש"י שם ע"ש אבל הכא דר"מ עצמו קאמר להו לתרוייהו מן המת וכזית מן המת דליכא למימר דר"מ גופיה אמרן בזה אחר זה דלשון על אלו טומאות נזיר מגלח דהוי לשון רבים משמע דשנאן בבת אחת זה עם זה על המת ועל כזית מן המת לכך כעס ר' יודא. וכה"ג י"ל כוונת התו' רפ"ק דמע"ק דף ב' ע"א בד"ה יתיר ע"כ וכו' שכח' דלא זו אף זו קתני וכו' ע"ש כוונתם אתנא דבריית' ולא אר"י גופיה ודו"ק:
ועי"ל לפי מ"ש הרב יבין שמועה ז"ל כלל נ"ט דף כ"ט ע"א ד"ה ה"ט דהיכא דהבבא את' אין בה חידוש כלל מצד עצמה כי ההיא דהאיש מקדש בו ובשלוחו דריש פ"ב דקידושין דף מ"ח ע"א דמלת בו בפני עצמה אין בה חידוש כלל דאי הוא לא מקדש מאן מקדש את"ד יע"ש ניחא דה"נ גבי על המת דנזיר אין בה חידוש כלל אבל הך דפרק המצניע יש בה חידוש שהרי ר"ש פליג עליה התם ופוטר ודו"ק ודע שהרב י"ש הרכיב דבריו בכונת התוספות דריש פ"ג דקידושין שכתבו דבתרי תיבות לא אמרינן לא זו אף זו ואחר המחילה לא משמע פשט דברי התוס' כן ועיין לה' שער יוסף דף ו' א':

תוס' ד"ה ועל חצי קב וכו' כגון שרוב עצמות נשתברו וחצי קב עצמות זה וכו' כצ"ל:
בא"ד וליכא לפרושי חצי קב משאר עצמות וכו' שאינם מרוב בניינו ולא מרוב מניינו וכו' עכ"ל וה"ה נמי חצי קב מעצמות של מקצת רוב בנין או מקצת רוב מנין ודחיקא

לו לומר דרובע עצמות הבא מרוב בניינו דחשיב בפר' ב' דאהלות ר"ל ב"א ממקצת רוב בניינו וכו' ודו"ק. והרמב"ם בפ"ז מה' נזירות דין ב' משמע דס"ל כמו וליכא לפרושי וכו' ולדידיה ליכא הוכחת התוס' שכתבו דהא באהל נמי לא מטמא מדלא קתני בפ"ב דאהלות וכו' שהרי הרמב"ם ס"ל פ"ב מה' טומאת מת דאפי' רובע הקב לחור בלא רוב מנין מטמא בעלמא וכ"ש חצי קב ועיין מה שאכתו' בתוס' לקמן ד"ה רבא אמר וכו':

והנה בעיקר דברי התוס' שכתבו וליכא לפרושי וכו' אינו ר"ל דלפ"ז רובע הקב הבא מרוב מניינו אין ה"נ דנזיר מגלח עליו דא"כ אמאי הוצרכו לדחות מפ"ב דאהלות מדלא קתני לה אמאי לא דחו ממתניתין הכא גופה מדלא קתני אלא חצי קב ולא קתני רובע הקב אלא דלעולם אינו מגלח הנזיר על רובע הקב משום דהלכה חיא בנזיר דאינו מגלח אלא על חצי קב וכונתם לענין חצי קב בלבד דליכא לפרושי שא דמגלח עליו אף שאינו מרוב המנין וכו' ועוד אפשר לו' דאין ה"נ דכונתם ר"ל דעל רובע הקב הבא מרוב מניינו מגלח והא דלא דחו ממתניתין דהכא דלא קתני אלא משו דאיכא מ"ד דשייר רוב מנין ורוב בנין כמ"ש התוס' לקמן ד"ה רבא אמר וכו' וא"כ איכא למימר דשיירה נמי רובע הקב וק"ל ועיין עוד בחי' לקמן דף נ"ב ע"ב גבי בעי רמי בר חמא רובע עצמות מן שדרה וגלגולת וכו' ודו"ק: בא"ד דהא באהל נמי לא מטמא וכו' עכ"ל משמע להו דהא בהא תליא כיון דאין מטמא בעלמא באהל ה"ה דאין מטמא נמי באהל גבי נזיר מיהו רש"י לקמן ימאן בסברא זו שכתב דף הסמוך ע"א ד"ה ורבא אמר וכו' גבי רוב מנין שאין בו רובע הקב וז"ל אף ע"ג דבעלמא לא הוי חשיב לענין טומאת אהל אלא א"כ יש בו רובע הקב גבי נזיר חשיב כמת שלם וכו' עכ"ל מיהו עיקר דברי רש"י הללו תמוהים אצלי דאיך כתב דבעלמא לא חשיב רוב מנין לענין טומאת אהל אלא א"כ יש בו רובע הקב שהרי משנה ערוכה ריש פר' ב' דאהלות דקתני ואלו מטמאין באהל וכו' וקא חשיב רוב בניינו ורוב מניינו של מת אעפ"י שאין כו רובע אלמא דבעלמא נמי לא בעי רובע הקב וצ"ע:

ומ"מ מדברי רש"י נקח דראיית התוספות אינה ראיה דילמא לענין נזיר החמירו גבי חצי קב מטמא באהל וכה"ג ראיתי לה' המאירי שכתב על מגען דקתני מתניתין וז"ל ואף עפ"י דמלא תרווד לא מטמא מגע שמא ברקב החמירו בנזיר עכ"ל ע"ש וה"נ נימא לענין טומאת אהל דחצי קב דבנזיר החמירו וצ"ל דלית להו להתוס' האי סברא דבנזיר החמירו ומעת' קשה א"כ מה יענו לקושיית הרב המאירי גבי מגען דקתני מתניתין שהרי מלא תרווד רקב אינו מטמא במגע כדמוכח פרק העור והרוטב דף קכ"ה ע"ב ודף קכ"ו ע"ב ואם נאמר דס"ל דמגען דקתני להו דוקא וחוץ מרקב קתני וכה"ג כתב נמי הרב המאירי

לדעת גדולי המחברים והעתקתי לשונו בתוס' ד"ה על משאן וכו' א"כ השתא נמי מאי ק"ל גבי חצי קב דהוכיחו דאינו מטמא באהל ומה בכך אי אינו מטמא דאי משום דמתני' קתני על אהילן משמע דמטמא באהל אימא דלאו דוקא וחוץ מחצי קב קתני ואם כוונת קושייתם כיון דאינו מטמא באהל אין הנזיד מגלח עליו וכדאמרינן לעיל דף מ"ח ע"א רבי ישמעאל אומר אינו צדיך הרי הוא אומר לא יבא בנפש דמטמאה בביאה הכתוב מדבר וכו' ואמעט נבילה דאין הנזיר מגלח עליה משום. דאין מטמאה באהל אלמא דאין הנזיר מוזהר אלא בטומאה שמטמאה באהל וא"כ היכי קתני מתניתין דהנזיר מגלח הא ליתא שהרי עצם כשעורה אינו מטמא בא באהל ואפ"ה הנזיר מוזהר ומגלח עליה כ כדקתני מתניתין בהדיא וע"כ משום דלא אמעט אלא נבלה משום דאין במינה מטמאה באהל משא"כ עצם כשעורה וכ"כ הרב מש"ל ז"ל פ"ג מהלכות אבל דין א' והזכרתיו במתניתין ונראה דכוונת התוספות מדקתני מתני' ועל עצם כשעורה וכו' על מגען ועל משאן וכו' כלו' אבל לא על אהילן משמע אבל כל הנך דחשיב לעיל מטמאין על אהילן ודו"ק:

בא"ד מדלא קתני לה פ"ב דאהלות וכו' כצ"ל והיינו ריש פר' ב' דאהלות משנה א' וק"ק השתא נמי דאינו מטמא באהל אמאי לא חשיב לה נמי בהדי הנך דאין מטמאי' באהל דחשיב התם פ"ב דאהלות משנה ג' אלו מטמאין במגע ומשא ואין מטמאין באהל וכו' דהא חצי קב עצמות מטמא נמי במגע ומשא כדקתני מתניתין על מגען ועל משאן וא"כ אימא לאידך גיסא דמטמא באהל מדלא חשיב לה בהדי הנך דאין מטמאין באהל וצ"ע ועיין עוד לתי"ט פ"ב דאהלות משנה ב' ד"ה ובית הפרס וכו' שכתב על הך מתני' דאהלות תנא ושייר ע"ש ורמזו ה' מש"ל ז"ל פי"א מהלכו' טומאת מת דין א' ד"ה עוד ראיתי לרבי' בסוף פ"ב וכו' בסיום דבריו ע"ש וצ"ע ועיין לחידו' לקמן דף נ"ד ע"ב ד"ה ארץ העמים ודוק:

ד"ה על משאן וכו' דכל הני דחשיב לעיל מטמא בין במגע בין במשא וכו' עכ"ל מסתמיות דבריהן משמע דמלא תרווד רקב מטמא נמי במגע. וכן משמע נמי פשטא דמתניתין דאכולהו דקא חשיב קתני על מגען וכו' מיהו בפרק העור והרוטב דף קכ"ה ע"ב ודף קכ"ו ע"ב מסיק תלמודא דרקב אין מטמא במגע וכן פסק הרמב"ם פ"ז מהל' נזירות דין ה' ופ"ב מהלכות. טומאת מת דין י"א ולפי זה צ"ל הא דקתני מתני' ועל מגען היינו דקרי לאהל נגיעה דכה"ג משני תלמודא התם דף קכ"ה ע"ב אמילתא דר' יוסי דאמר מלא תרווד רקב מטמא. במגע ע"ש וה"נ מתני' הכא דקתני על מגען לצדדין קתני דלגבי הנך אחריני דחשיב הוי מגע ממש:

מיהו קשה דא"כ הא דפריך התם אמילתא דרבי יוסי דברייתא טפי הו"ל למפרך אמתני' דהכא דקתני על מגען ולכן נראה דאמתניתין דהכא איכא למימר דקתני על מגען חוץ מרקב דקתני וכ"כ התוס' י"ט ע"ש וכן ראיתי במאירי שכ"כ דלאו דוקא קתני וז"ל ועל מגען ואעפ"י שמלא תרווד רקב אינו מטמא במגע הואיל וא"א ליגע בכולהו וכו' שמא ברקב החמירו בנזיר אף במגע ומ"מ גדולי המחברים פסקו שכלל זה לא נשנה בדיוק וצריך לפרט ממנו מלא תרווד רקב דדוקא אהל ומשא ולא מגע עכ"ל ע"ש ומיהו מה שצדד הרב דשמא ברקב החמירו בנזיר אף במגע אף ע"ג דא"א ליגע בכולו וא"כ איך שייך לומר שהחמירו בנזיר שהרי כיון דליכא שיעור כוונת הר' ר"ל החמירו לומר יש נוגע וחוזר ונוגע ושתי נגיעות מצטרפות ומ"מ מהתימא על התוס' שסתמו דבריהם וכתבו דברים כפשטן וצ"ע: ודע שראיתי להר"ש ריש פ"ב דאהלות משנה א' שהוקשה לו בסוף דבריו כיון דמלא תרווד רקב אינו מטמא במגע וחשיב ליה במתניתין התם בהדי הנך דמטמאין באהל אע"ג דהנך מטמו במגע מ"מ דמי להנך לענין אהל ומשא מיהא א"כ אמאי לא חשיב נמי גולל ודופק דמטמא באהל ואף ע"ג דאינו מטמא במשא מ"מ דמי להנך לענין אהל ומגע מיהא זה תורף דבריו ויש בו ט"ס וכצ"ל והא דחשיב מתניתין מלא תרווד וכו' ותירץ דסתמא כר' יוסי דס"ל דמלא תרווד רקב מטמא נמי במגע ושוה להנך אחריני לשלשתן למגע ומשא ואהל א"ד ע"ש ולא ידעתי כונתו שהרי התם בהעור והרוטב דף קכ"ה ע"ב מסיק דלרבי יוסי נמי אינו מטמא במגע ואפשר דכונתו ר"ל דיש באהל שם נגיעה כדמשני התם לרבי יוסי מאי נוגע מאהיל וכו' אבל לא ידעתי דלאיזה ענין הביא הא דפריך התם הא לא נגע בכוליה ולא הביא שנויא דמשני תלמודא מאי נוגע מאהיל וראיתי להר' שושנים לדוד ז"ל שם פ"ב דאהלות שכתב דכונת הר"ש בתחלה כתב כפי פשטא דברייתא דר' יוסי מטמא במגע ובתר הכי כתב דבגמרא פריך וכו' כלו' ומעתה לא מתוקמא כרבי יוסי את"ד ע"ש ולפי זה הר"ש הניחה בקושיא וכל זה דוחק בכונת הר"ש וצ"ע: ודע שהרמב"ם פ"ב מהלכות טומאת מת דין י"א כתב דמלא תרווד רקב אינו מטמא במגע אפילו גבלו במים אינו חיבור והיא משנה פ"ב דאהלות סוף משנה ב' דקתני מלא תרווד רקב שגבלו אינו חיבור לטומאה וכתב שם הר"ש וכן הרע"ב אינו חיבור לטומאה דאם האהיל על מקצתו אינו כאלו האהיל על כלו וכן לענין מגע עכ"ל והרמב"ם פ"ב מה' טומאת מת לא מעיט גבי הא דגבלו במים אלא לענין מגע ומשא משמע אבל מטמא באהל וכ"כ להדיא בפי' ע"ש וכתב התי"ט פ"ב דאהלות ותמהני שלא מעיט גם כן האהיל על מקצתו דלא הוי חבור אע"פי שגבלו את"ק ע"ש ולע"ד נראה דלא קשה כיון דלענין מגע פסק דאינו חיבור ה"ה נמי לענין אהל דמה לי אינו חיבור לענין

מגע מ"ל לענין אהל ולכך לא הוצרך ך לבאר ודוקא דמטמא במשא ואהל משום דאפשר לישא כוליה וכן אפשר להאהיל על כלו ואפי' לא גבלו מה שאין כן בנגיעה א"א ליגע בכוליה דאפי' גבלו במים אינו חבור ועיין לה' חזון נחום ז"ל ולה' שושנים לדוד ז"ל:

ד"ה על אלו וכו' ולא גרסינן וכו' וכן מוכח בגמרא וכו' עכ"ל מיהו מפירושא לקמן שם בגמרא משמע דגריס לה ועיין לחידושינו שם:

ד"ה אלא כדאמר וכו' דאמתני' דאהלות אמור וכו' עכ"ל ובתוס' בפרק גיד הנשה דף פ"ט ע"ב כתבו משם ר' שמואל דאפירכא קמייתא קאי וראיתי למהרש"א שם שכתב וז"ל ואף שרבי יוסי תירץ פירכא קמייתא בברייתא בא ר' יוחנן ופי' דבריו באיזה מת קאמר ר' יוסי דאין עליו כזית בשר כיון שלא נתקשרו איבריו מסתמא אין עליו כזית בשר עכ"ל ולפ"ז תיבת אלא אינה מתיישבת דהא כיון דאינו עוקר תירוץ הא' אלא מפרש לה. ומיהו ראיתי להר"ש ריש פ"ג דאהלות שהרגיש בקושית מהרש"א וכתב בע"א וז"ל לפי שהיה צריך להעמידה כן משום קושיית דעל אבר ממנו תירץ כן מתחלה וכו' עכ"ל ולפ"ז מ"ש עוד הר"ש מקודם לעיל מניה וז"ל ומשני כדא' ר' יוחנן כלומר אקושייא קמייתא תירץ כן רבי יוחנן דסתמו אין בו כזית בשר כל כמה דלא נתקשרו איבריו בגידין עכ"ל הוצרך לומר דסתמו אין בו כזית בשר משום דהוקשה לו כיון דקאי לתרץ פרכא קמייתא א"כ עיקר התירוץ חסר מדברי רבי יוחנן דמה בכך אם לא נקשרו אבריו ס"ס אם יש בו כזית בשר אכתי הפירכא במקומה עומדת דעל כזית מגלח על המת כלו לא כ"ש והו"ל לבאר דבמת שאין עליו כזית בשר דזהו עיקר התירוץ ולזה כתב כיון דלא נתקשרו איבריו מסתמא אין עליו כזית בשר והילכך לא הוצרך לבאר דאין עליו כזית בשר. ומיהו לפי מ"ש מהרש"א בתוס' בפרק גיד הנשה דר' יוחנן בא לפרש דברי רבי יוסי א"כ צ"ל דמ"ש התוספות שם וז"ל דכיון דלא נתקשרו איבריו בגידין אין עליו כזית בשר וכו' ע"ש אין כונתם משום דהוק"ל דהו"ל לבאר במת שאין עליו כזית בשר כמו שהוקשה לר"ש שהרי לא שייכא קושיית הר"ש לפי דברי מהרש"א דהא כיון דקאי לפרושי הך תירוצא גופיה דאין עליו כזית בשר וכו' באיזה מת וכו' וצ"ל דכונתם שהוקשה להו קושיית מהרש"א גופיה דרבי יוסי כבר תירץ הפירכא ולזה כתבו דכיון שלא נתקשרו מסתמא וכו' כלומר ורבי יוחנן בא לפרושי דברי ר' יוסי באיזה מת וכו' וזה ודאי דוחק בדבריהם דלפי זה העיקר חסר בדבריהם גם לשון מהרש"א לא משמע כן וצ"ע:

ולולי דברי מהרש"א נראה דלעולם כוונת התוס' דפרק גיד הנשה הוא כמו שפיר' בכוונת הר"ש ולקושיית מהרש"א אין ה"נ דס"ל כתירוץ הר"ש ומיהו גם לדברי הר"ש נמי לישנא

דתלמודא דקא' ה"נ בנפל וכו' הוא מגומגם דמשמע דמדברי ר' יוחנן נלמוד לכאן שהרי כיון דרבי יוחנן גופיה נחית לתרץ הך קושיא עצמה דעל אבר מגלח וכו' ודו"ק:

ודע שראיתי לה' מראה הפנים על הירושלמי הל' ב' ד"ה ואי בעי וכו' שכתב וז"ל בבבלי משני לא נצרכה אלא למת שאין עליו כזית בשר והדר אמר ועדיין יאמר על אבר וכו' משמע דלא פשיטא ליה מכיון שאין בו כזית דבר בריא שלא קשרו איבריו ואפכא משמע דכל שלא נתקשרו איבריו מסתמא אין עליו כזית בשר דהא שנוייא דר' יוחנן קאי נמי לתרץ קושיא הא' וכן פירשו התוס' בהדיא פרק גיד הנשה עכ"ל וראיתי להר' בית יצחק למהר"י גאטינייו ז"ל בהלכות נזירות שכתב עליו וז"ל וליתא דבבבלי לא מוקי לה בתחלה בנפל אלא סתמא קאמר למת שאין עליו כזית בשר דהיינו מת ממש שאינו נפל ולא נשאר עליו כזית בשר ושפיר קפריך עלה ועדיין יאמר וכו' אמנם בירושלמי קאמר תחלה להביא את הנפל שאין בו כזית וזה ברור עכ"ל ע"ש ונראה דאין כוונת הרב מראה הפנים מדפריך הכא בבבלי ועדיין יאמר על אבר וכו' משמע דס"ל למקשה אף עפ"י שאין עליו כזית בשר לא פשיטא ליה דלא נתקשרו איבריו וכו' דלהא ודאי לק"מ משום דהמקשה קאי אמת ולא הנפל אלא עיקר הוכחת מראה הפנים משום כיון דר' יוחנן קאי לתרץ פירכא קמייתא א"כ ע"כ כיון דלא נתקשרו איבריו מסתמא אין כו כזית בשר כמ"ש התוס' בהדיא בפרק גיד הנשה וכמ"ש נמי הר"ש והיינו או משום דהו"ל העיקר חסר בדברי ר' יוחנן אי משום דע"כ דרבי יוחנן מפרש לדברי רבי יוסי כמ"ש מהרש"א ז"ל וזהו שכתב הרב מראה הפנים דהא שנוייא דר"י דקאי נמי לתרץ קושיא ה"ה וכו' ולפ"ד הבית יצחק ז"ל לא ידעתי לאיזה תכלית כ' ה' מראה הפנים כן וכו' וג"כ רמז בסוף דבריו לדברי התוס' דפרק גיד הנשה א"ו כדכתיבנא והתימא על הרב בית ישחק שלא ראה שהר"ש ריש פ"ב דאהלות כתב ג"כ כדברי הרב מראה הפנים דהירושלמי דלא כהבבלי ודו"ק:

והנה בדברי התוספות הכא שכתבו דרבי יוחנן אמתני' דאהלות אמרה יש מי שהקשה לי דא"כ פרק גיר הנשה דפריך ממתני' דהכא דקתני על אלו טומאות הנזיר מגלח ומייתי עלה כדאמר רבי יוחנן וכו' אמאי. לא מייתי בפשיטות מתניתין דאהלות גופה דעיקר מילתא דר' יוחנן קאי עלה ואפשר ליישב דתלמודא התם מילתא אגב אורחיה קמ"ל דכמו דתירץ רבי יוחנן אמתני' דאהלות ה"נ צריך לתרץ אמתניתין דנזיר ולאפוקי תירוץ רבי יוסי בברייתא דמשני לא נצרכה אלא למת שאין עליו כזית וכו' משום דאינו מספיק כדקאמר הכא ועדיין יאמר על אבר מגלח וכו' והא דלא הקשה ר' יוחנן אמתניתין דנזיר

שהיא מוקדמת בסדר נשים קודם לס' טהרות משום כיון דסבר ר' יוסי נכנס בקושיא זו בברייתא אעפ"י שאין תירוצו מספיק על אבר ממנו וכו' ודו"ק:

דף נ.

גמ' ועדיין יאמר על אבר וכו' לא נצרכה אלא לנפל שלא נתקשרו איבריו וכו' ור' יוסי בברייתא לא חש לתרץ קושיא זו מפני דקאי על דברי סומכוס דלא הזכיר אלא על המת ועל כזית מן המת אבל תלמודא הוצרך לתרץ אליבא דמתני' דקתני נמי על אבר מן המת ולכך משני בנפל שלא נתקשרו איבריו וכו' פיר' לא נצרכה אלא למת שאין בו אבר דכיון שלא נתקשרו אבריו אין עליו בשר וא"כ לא מקרי אבר והא דלא משני כפשיטות דעל המת דקתני אף עפ"י שאין עליו בשר משום דסתם מת יש עליו בשר אבל נפל שלא נתקשרו אבריו מסתמא אין עליו בשר ואקרי נמי מת וכה"ג כתב מהרש"א ריש פרק גיד הנשה דף פ"ט ע"ב ד"ה ואמר ר"י וכו'. ודע דאיכא למפרך נמי על השדרה וגלגלת מגלח על המת כלו כ"ש וצריך לשנויי לא נצרכה אלא למת שאין בו שדרה וגלגולת וכן משמע מהתוס' ד"ה רבא אמר וכו' שכתבו וז"ל ולא גרסינן אלא דהיכי מצינן וכו' ע"ש:

שם גמ' ת"ר איזהו נצל וכו' כצ"ל וכן משמע מהתוס':

שם גמ' לא קדש דילמא כיחו וניעו זכו' ואע"ג דלגבי טומאה דמתניתין דפ"ב דאהלות אפי' מספק נמי מטמא ככל דיני ספק טומאה מ"מ הברייתא לענין טומאת ודאי הלכך קתני דוקא קדש מיהו קשה על הרמב"ם פ"ב מה' טומאת מת דין א' שכתב. ואם לא קרש אינו מטמא שמא כיחו וניעו והו"ל לאחר דהרי זה ספק טומאה וכבר נתעורר בו ה' מש"ל וכתב ואולי דנצל אין לו טומאת ספק ואינו מטמא כ"א בודאי וסיים והדבר צריך תלמוד ע"ש ונראה משום דמשמע ליה להרמב"ם דסתמא פריך תלמודא בין אמתני' דנזיר בין אמתניתין דאהלות כי קרש מאי הוי משום דברייתא דאיזהו נצל סתמא קאי אנצל דתרוייהו אלמא דגבי נצל דטומאה נמי פריך היכי מטמא מספק ועוד דאי אמתני' דנזיר הוא דפריך מ"מ אמאי לא משני דלא קאי אברייתא אלא אנצל דמתני' דאהלות ואמאי הוצרך ר' ירמיה לסתור סברת המקשה דס"ל דכי קרש נמי ספק שמא כיחו וניעו והו"ל המקשה והמתרץ פליגי במציאות ואמאי לא משני דברייתא דקתני איזהו נצל מיירי בנצל דגבי טומאה דמתניתין דאהלות ולכך מטמא מספק וכ"ת א"כ ל"ל קרש י"ל רבותא קמ"ל דאפי' קרש אפ"ה ספק ואינו טומאת ודאי אלא טומאת ספק ונפקותא איכא לענין היכא דהוי ס"ס ואע"ג דברייתא סתמא קתני דמשמע דקאי נמי אנצל דמתני' דנזיר מ"מ הא עדיפא לשנויי מלסתור סברת המקשה וה"ל פליגי במציאות אבל אי אמרינן

דנצל נמי אינו מטמא על הספק א"ש טפי ודו"ק: שם גמ' ת"ש וכו' ואי ס"ד יש נצל אפילו בחמה נמי אימת ממחה לה חמה בתר דסרח כיון דאסרח וכו' כצ"ל וכן נראה מפירש"י ועיין לה' מש"ל ז"ל בפ"ג מהלכו' אבות הטומאה דין י"א שיחס גרסא דידן ואי עד לכלב וכו' אליבא דרבינו ע"ש. וראיתי לו עוד שהקשה וז"ל דכפי סברת רבינו יש לדקדק בברייתא דתני בחמה טהור והוי טעמא משום דאסרח ונפסלו מאכילת כלב ל"ל משום דנפסלו מאכילת כלב ת"ל דאפי' ראוי לכלב אינו מטמא משום דהוי נצל ואין נצל לעוף ע"ש מה שתירץ משמע מתוך לשונו דאברייתא קא מקשה מדקתני חמה ע"כ מוכח דאירי בנפסל לכלב כסברת המתרץ ואמאי אצטריך להאי טעמא וכו' והא דלא הקשה אתלמודא גופיה דמאי פריך דילמא הא דקתני טהור משום דאין נצל משום די"ל דה"ה דהו"מ לשנויי הכי ועדיפא מינה משני משום דהכי משמע לישנא דברייתא דקתני חמה דהיינו אסרח ואינו ראוי לכלב ולכך הקשה הרב אברייתא גופה אמאי קתני בחמה דמשמע דנפסל לכלב ולפ"ז קשה דא"כ דחמה דקתני הברייתא מוכח כסבר' המתרץ דאסרח ונפסל לכלב א"כ לדברי רבינו קשה דתיפשוט לאידך גיסא דע"כ כמ"ד עד לכלב דאי כמ"ד עד לגר אמאי הוצרך לטעמא דהוסרח ונפסל לכלב וא"כ תקשי מינה למ"ד עד לגר וכמו כן קשה ג"כ לגיר' רש"י ותוס' דבעי למפשט אין נצל ודחי לעולם יש נצל ומשום דאסרח ואינו ראוי לכלב דא"כ תפשוט לאידך גיסא דע"כ יש נצל דאי אין נצל ל"ל טעמא דאסרח ונפסל לכלב ומיהו לגיר' רש"י ותוס' אפשר ליישב דאי לא אסרה ברייתא גופה מספקא לה אי יש נצל או אין נצל וכה"ג משני תלמודא לקמן דף נ"א ע"א גבי בעיא דגזז שערו וכו' ועיין לה' יד מלאכי ז"ל סימן תק"ו אמנם לרבינו קשה דתקשי מיניה למ"ד עד לגר ולכן נראה דלעולם לישנא דברייתא דקתני חמה אינו מוכרח כסברת המתרץ דנפסל לכלב דדברי המתרץ אינם אלא דחייה בעלמא ולעולם דשייך נמי ראוי לכלב אפילו בחמה כסברת המקשה דהכי משמע פשטא דתלמודא וכונת ה' מש"ל דנקט קושייתו אברייתא לאו דוקא אלא כלפי שנוייא דתלמודא דאוקי לה בהכי בדאסרח ונפסל לכלב והו"ל כאלו הברייתא קתני אסרח לכך נקט קושי' אברייתא ועיקר קושיית ה' אתלמודא גופיה דאמאי הוצרך לשנויי הכי ולאוקי הברייתא בהכי ודו"ק:

שם גמ' כל הניצוק וכו' נראה אגב דבעי גבי נצל ופשיט ליה מחלב שהמחהו מייתי נמי בעיא דניצוק הכא משו' דדמי למאי דבעי למפשט' נמי מחלב שהתיכו ודו"ק נ"ל:

רש"י ד"ה כי אמר וכו' ובמסכת חולין קאי וכו' עיין לה' זרע יצחק ז"ל ריש פרק גיד הנשה דף פ"ט ע"ב ד"ה ואמר ר"י וכו':

ד"ה ורבא אמר וכו' אע"ג דבעלמא וכו' אלא א"כ שיהא בו רובע וכו' עכ"ל יש לתמוה דהפך משנה ערוכה ריש פ"ב דאהלות דקתני בהדיא אעפ"י שאין בו רובע וכו' ע"ש:
ד"ה שקרש שנימוח ואח"כ קרש עכ"ל משום דלא שייך קרישה אלא עד שנמוח מקודם ואח"כ קרש ובדבור שאחר זה כתב ומוהל שהרתיח שיצא מבשר המת כעין מים והרתיח ליקריש ע"י רתיחות שהרתיח וכו' עכ"ל משמע דמוהל לא בעי שקרש אלא כשהרתיח סגי דהיינו סמוך לקרישה ולכך גבי מוהל קתני שהרתיח דהיינו סמוך לקרישה אבל גבי בשר קתני שקרש משמע דבעינן עד שיקרוש ממש ולא סמוך לקרישה והיינו טעמא נראה משום דבשר שנמוח נקרש בלא רתיחה ולכך בעי עד שקרש משום דלא ידעינן עת הסמוך לקרישה אבל מוהל מרתיח סמוך לקרישה כדי ליקרש ולכך מעת שמרתיח סגי דהרתיחה היא עת הסמוך לקרישה:
אבל ראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ב מהלכות טומאת מת דין א' שהבין דכונת רש"י דהכל תלוי בקרישה שהרתיחה היא עצמה תחלת הקרישה ובזה רצה ליישב דברי רבינו שלא כתב אלא חלוקת בשר שנימוח ואח"כ קרש ולא כתב ג"כ מוהל שהרתיח משום דס"ל לרבינו כפירש"י דכלה חדא מילתא דהכל תלוי בקרישה את"ד ע"ש ולא ידעתי מה תקן דאכתי עדיין ק' נהי דהכל תלוי בקרישה דגם מוהל נמי בעי קרישה מ"מ אמאי לא כתבו רבינו לדין מוהל בהדיא דבעי נמי קרישה כמו בשר שנימוח ותו דהוה ליה לבאר דמוהל משהרתיח סגי משום דהרתיחה היא תחלת הקרישה כיון דהברייתא הוצרכה לבאר דין מוהל דהכא ואיך רבינו לא הוצרך לבארו וצ"ע:
ד"ה ה"ד וכו' הוי מן המת וכו' עכ"ל מפרש"י משמע דהספק הוא אי מן המת או אינו מן המת וכן גבי ר' ירמיה כתב ג"כ כלומר מספקא לן אי דמת הוי אי לא ומסיומא דדברי ר' ירמיה משמע דידעינן דמן המת אלא דהספק הוא אי מבשרו או כיחו וניעו וצ"ל דאידי ואידי כי הדדי נינהו ושקולין הן ודו"ק:
בא"ד כלומר דידעינן ודאי דלאו ממת הוי וכו' עכ"ל כתב הרב מש"ל ז"ל פ"ב מה' טומאת מת וז"ל ולא ידעתי מי הזקיקו לזה דאף אם מספקא לן אכתי שפיר קא מקשה דאיך מגלח על הספק וכמ"ש ש התוס' עכ"ל ולע"ד נראה דהכרח רש"י משום דלפי' התוס' אוקמתא דרבי ירמיה היינו הצד הא' של המקשה דקאמר אי דלא ידעינן כי קרש מאי הוי וא"כ הו"ל לר' ירמיה למנקט אותו הלשון עצמו דנקט המבעה והכי הו"ל לומר לעולם דלא ידעינן וכו' ומדנקט האי לישנא בסתם וכו' משמע דאוקמתא אחריתי היא שאינה מצדדי המבעה כלל ודו"ק:

ד"ה ואי ס"ד וכו' כי חזר וקרש עכ"ל ק"ק כיון דאיירי בדידעינן של נבלה א"כ אע"ג דלא קרש טמא כדפריך תלמוד' גבי נצל המת וכבר נתעורר בזה הרב מש"ל ז"ל פ"ב מהלכות טומאת מת דין א' ע"ש:

תוס' ד"ה רבא אמר וכו' אבל אם אין בו רוב הבניין או רוב המנין וכו' עכ"ל ר"ל אין בו רוב המנין ממש בשלימות אבל בעינן דבא מרוב המנין דהיינו מעט מכל עצם ועצם של רוב המנין דאל"כ אפילו באהל נמי לא מטמא וכמו שהוכיחו התוספות לעיל ד"ה ועל חצי קב וכו' מיהו ראיתי לה' לח"מ ז"ל פ"ז מהלכות נזירות דין ב' שהבין דדברי התוס' הכא אינם כדבריהם הם דלעיל ולכך כתבו התוס' הכא אליבא דרבא ותוס' לעיל אליבא דר' יוחנן דאפשר דר' יוחנן פליג עליה דרבא את"ד ע"ש באורך וכמה מהדוחק יש בזה דכולי האי הו"ל להתוס' לבאר וגם משמע נמי מתוך דבריו של ה' דלא שאני לחלק בין רוב מנין בשלימות לבין באו מרוב המנין מעט מכל עצם ועצם אלא דאידי ואידי חדא היא דאל"כ מאי ק"ל מתני' דאהלות עם סתם דנזיר אימא דסתם דנזיר נהי דע"כ דליכא רוב מ"מ מעט מכל עצם ועצם מיהא איכא ולעולם דס"ל לרבא כרבי יוחנן כי היכי דלא תקשי סתמא אסתמא ומנ"ל להתוספו' דרבא פליג על ר' יוחנן בזה אלא ודאי דלא שאני ליה להרב ולפי זה מ"ש התוס' לעיל במתניתין דמיירי שבאו מרוב מניינו וכו' ר"ל דבעינן רוב מנין ממש בשלימות ולאו דוקא דכתבו מעט מכל עצם ועצם וכו' ונמצא דלר' יוחנן בעי תרתי רוב מנין וחצי קב אבל רבא רוב מנין לחודיה סגי כדקאמר בהדיא ומינה דע"כ דחצי קב נמי דקתני מתני' היינו לחודיה אף עפ"י שאין בו רוב מנין דאי איכא רוב מנין בלא חצי קב נמי נזיר מגלח עליו. וכתב עוד. הלח"מ וז"ל וכיון דאמרינן דבנזיר רוב מניינו אף על פי שאין בו רובע וכו' וא"כ שמעינן דרובע דמטמא בעלמא הוי אפילו שאינו מרוב מניינו דאי רוב מניינו בלא רובע נמי וכו' עכ"ל ע"ש נראה דכתב כן כי היכי דלא תקשי דלרבא מה יענה בהוכחת התוספו' לעיל שכתבו וליכא לפרושי אלא כיון דלרבא אפי' רובע לחוד בלא רוב מנין מטמא באהל א"כ ליכא הוכחה מהך מתני' דאהלות מדלא קתני חצי קב וכו' שהרי אפי' רובע לחוד מטמא וע"כ דהך דפ"ב דאהלות פליגא כמ"ש הלח"מ ז"ל אלא הוכחת התוספו' אינה אלא לר' יוחנן לפום אי אמרינן דר' יוחנן פליג ארבא וס"ל דרוב מנין לחודיה אין הנזיר מגלח עליו משום דהכי ס"ל להתוס' דאפשר דר' יוחנן פליג עליה דרבא וממילא דאינו מוכרח לר' יוחנן דרובע לחודיה מטמא בעלמא ונימא מתניתין דאהלות פליגא אלא דאיכא למימר במתני' דנזיר נמי דקתני על רובע אין הנזיר מגלח דמשמ' הא טומאה מטמא איכא לאוקומה בדאיכא נמי רוב בנין ודו"ק: ודע דמה שהכריח ה' ז"ל כיון דאמרינן דנזיר רוב מנין אף על פי

שאין בו רובע מגלח משמע דמטמא בעלמא דאי לא בנזיר אמאי מגלח וכו' ע"ש אינו מוכרח לפירש"י הכא ד"ה ורבא אמר וכו' דס"ל לאו הא בהא תליא אבל התוספ' לעיל במתניתין ע"כ דס"ל הא בהא תליא ונראה דלא ראה פירש"י מדלא הזכירו אמנם תמיה אני על הרב דאמאי לא הכריח ממתניתין דריש פ"ב דאהלות דקתני רוב מניינו אעפ"י שאין בו רובע וכו' הרי קתני בהדיא דרוב מנין מטמא בעלמא אף עפ"י שאין בו רובע וה"נ תנן בפרק ו' דעדיות סוף משנה י"ג עוד אני תמיה מהאי משנה על ה' ז"ל שרצה לתרץ על קושיית הכ"מ פ"ב מהלכו' טומאת מת דרבינו פסק כסתם מתניתין דנזיר דלא כמתני' דאהלות וכו' ע"ש דאיך לא הרגיש דסתמא דמתניתין דאהלות גופה קשיין אהדדי כיון דקתני דרוב מנין אף עפ"י שאין בו רובע איך קתני דבעינן רובע הבא מרוב מנין דאי איכא רוב מנין בלא רובע נמי מטמא וקושיא אלימתא היא על הלח"מ אלא ע"כ צ"ל כדברי הכ"מ דרובע הכא מרוב מנין דקתני ר"ל דליכא רוב מנין וכ"כ הר"ש להדיא וז"ל רובע עצמות מרוב המנין כלו' אעפ"י דליכא רוב מנין ולא רוב בנין ע"ש ונראה דזה נמי הכריחו כדכתי' ולדברי התוס' לעיל במתניתין דס"ל דאפי' חצי קב לחודיה אינו מטמא באהל צ"ל נמי דרובע הבא מרוב מנין ר"ל דבעינן מעט שכולו עצם של רוב המנין אבל רוב המנין בשלימות אף עפ"י שאין בו רובע הקב ואפשר דזה נמי כונת הר"ש ועיין לחידושינו לקמן דף נ"ב ע"ב. ואכתי איכא למידק דא"כ אמאי לא הביא הכ"מ הכרח זה לפירושו ואפשר משום דס"ל דאפשר לדחוק דה"ק דוב מנין אף ע"פ שאין בו רובע אבל רובע כמאן דליתיה דמי אלא א"כ בא מרוב מנין כלומר דרוב מנין עיקר אפילו ליכא רובע אבל לדעת הלח"מ ז"ל צ"ע:

בא"ד לכך יש לגרוס אלא לרוב וכו' כצ"ל:

בא"ד תנא ושייר במתני' וכו' עכ"ל ושייר תרתי דרוב מניינו ורוב בניינו תרתי חשיבי מיהו קשה לרבא אמאי לא חשיב מתני' נפל שלא נתקשרו איבריו אי ס"ל דנזיר מגלח עליו ומאי שייר דהאי שייר ואפשר דאין ה"נ לרבא אין הנזיר מגלח עליו ואף ע"ג דלרבא מפרש על המת דב"פ דאהלות כר' יוחנן בנפל שלא נתקשרו איבריו כמ"ש התוספות מ"מ דוקא לענין טומאת אהל אבל הנזיר אין מגלח עליו דומיא דרובע הקב וד' דם דמטמאו באהל ואין הנזיר מגלח עליהם כמ"ש התוס' לעיל במתניתין ד"ה ועל חצי קב וכו' וד"ה ועל חצי לוג וכו' ועי"ל דס"ל לרבא דנפל שלא נתקשרו אבריו לא חשיב שיורא דבכלל מת דקתני וכ"כ ה' שושנים לדוד ז"ל ועי"ל דשייר נמי מת שנשרף ושלדו קיימת וכן מת שנתבלבלה צורתו שהביא הר"ש ריש פ"ב דאהלות וכן נמי שליא דלא מקריא מת כמ"ש התוס' פ"ג דנדה דף כז ע"א ד"ה מ"ט וכו' בסוף דבריהם לחד תירוצא ע"ש ודוק:

ד"ה ה"ד וכו' כי קדש מאי הוי היכי מגלח על הספק וכו' עכ"ל ק"ק דמשמע דאי הוה מגלח על הספק הוה ניחא ואכתי קשה כיון דמגלח על הספק ל"ל קרש אע"ג דלא קרש כיון דמגלח על הספק ואין לומר דרבותא קמ"ל דאפי' קרש הוי ספק ומגלח על הספק דלענין תגלחת נזיר מ"ל ודאי מ"ל ספק וי"ל דאין ה"נ אלא בקושט' קאמר דקושטא הוא דאינו מגלח על הספק וכי קרש מאי הוי וק"ל:

ד"ה אמר ר' ירמיה וכו' כלו' וכו' אבל לא ידעינן וכו' עכ"ל משום דלשון בסתם אינו מיושב ולכך כתבו כלו' לח ידעינן וכו' וכ"כ נמי רש"י כלו' ספוקי מספקא לן וכו' א"נ כונת התוספות משום דמשמע דר' ירמיה נקט חלוקה אחריתי שאינה מדברי הבעיא כלל מדלא נקט הך לישנא גופיה דנקט בצדדי הבעיא אי דלא ידעינן וכו' ולכך כתבו כלומר וכו' ר"ל דע"כ דכונתו על אותה חלוקה דלא ידעינן וכו' וא' עיקר וק"ל:

בא"ד קרש ודאי מוהל עכ"ל ולפ"ז הו"ל ר' ירמיה והמקשה פליגי במציאות דלפי דעת המק' דכיחו וניעו שייך שיקרוש ולכך פריך כי קרש מאי הוי שמא כיחו וניעו אבל ר' ירמיה חדית ליה דכיחו וניעו אינו קרש ולכך אי קרש אין כאן ספק אלא ודאי דבשרו הוא וק"ל:

ד"ה יש נצל וכו' לאו לענין גילוח הנזיר וכו' עכ"ל משום דנזיר אינו מטמא אלא אדם ולא בנפש בהמה כדאמרי' לעיל דף מ"ח ע"א שומע אני אפילו נפש בהמה ת"ל וכו' וק"ל:

תוס' ד"ה וטומאה קלה פירוש שאר אוכלין וכו' עכ"ל אבל נבלה אף על גב דכ"ש דמטמאה אוכלין מ"מ בכזית מיהא מטמאה משום נבלה שהיא אב הטומאה ולא חשיבא קלה אלא טומאת אוכלין שהיא ראשון ושני דבעי שיעור ביצה ואף ע"ג דבריש פ"ה דמסכת כריתות דף ך' ע"ב אמרינן מה עוף ובהמה מיוחדין שיש בהם טומאה חמורה וטומאה קלה ופיר' רש"י טומאה קלה טומאת אוכלין כביצה טומאה חמורה כשהיא נבלה מטמאה במשא וכו' משמע דנבלה נמי יש בה טומאה קלה כבר פריך התם תלמודא דף כ"א ע"א היכי משכחת לה טומאה קלה אי בשר טומאה חמורה אי דם טומאה חמורה ומשני לענין צירוף וכו' ע"ש:

וק"ק אמאי לא מבעיא ליה הכא גם כן בטומאה ש קלה שהיא טומאת אוכלין י"ל דמשמע ליה דצא גמירי נצל אלא לענין כשיעור כזית ולא כשיעור ביצה ומה"ט נמי לא מבעיא ליה אי יש נצל בטומאת שרץ משום דשיעורו כעדשה כמ"ש במקובצת ע"ש מיהו קשה דאמאי לא מבעיא ליה בנבלת עוף טהור דמטמא נמי טומאה חמורה בבית הבליעה בכזית כדפסק רבי' בפ"ג מהלכות אבות הטומאה דין א' ורבינו שם דין י"א פסק דאין לו נצל וכתב הכ"מ ז"ל משום דבגמ' דנזיר לא מבעיא ליה אלא גבי בהמה משמע דגבי עוף

פשיטא דאין לו נצל ע"ש והשתא קשה על הגמ' גופה דאמאי לא מבעיא ליה גבי עוף ונראה כיון דאינה מטמאה אלא עד שיהא כזית בבית הבלועה אבל במגע ומשא אינה מטמאה הילכך גרע וסברא דאין לה נצל ודו"ק:

בא"ד ומהאי סיומא וכו' אלא אגב וכו' עכ"ל ק"ק דבריש פ"ה דכריתות דף כ"א ע"א שזכרנו מסיק תלמודא דבנבלה עצמה יש בה טומאה קלה כגון להצטרף בפחות מכזית נבלה או כזית נבלה עם האוכלין להיות משלים שיעור ביצה ע"ש בתוס' בד"ה כגון וכו' ולפי"ז נהי דטומאה קלה דאוכלין דעלמא לא שייכא הכא מ"מ טומאה קלה דמס' כריתות שייכא הכא דלמ"ד טומאה חמורה נמי עד לכלב. אי אמרינן יש נצל וחשיב כמו בשר עצמו לטמא טומאה חמורה ממילא ה"ה נמי דמצטרף להשלים שיעור ביצת אוכלין כיון דחשיב כמו בשר עצמו ואי אמרינן אין נצל וחשיב עפרא בעלמא ממילא נמי דאינו מצטרף אבל למ"ד טומאה חמורה עד לגר לא נבעי לא לענין טומאה חמורה ולא לענין טומאה קלה דהיינו צירוף אוכלין שהרי כיון רלא נבעי לענין טומאה חמורה משום כיון דנעשה נצל לא חזי לגר ממילא נמי לו יהא דחשיב אוכל מ"מ בעי שיעור כביצה כמו טומאת אוכלין בעלמא ובשיעור ביצה אין נצל וא"כ שפיר נקט תלמודא האי סיומא דטומאה קלה עד לכלב כיון דלמ"ד טומאה חמורה עד לכלב שייכא הבעיא גם לענין טומאה קלה לכך נקט האי סיומא כלומר דלהך מ"ד לא נבעי לא לענין טומאה חמורה ולא לענין טומאה קלה דכריתות וי"ל דגם למ"ד טומאה חמורה עד לכלב ע"כ דלא מהני נצל לצירוף האוכלין אפילו מטמא טומאה חמורה שהרי כיון דאפי' כזית נבלה עצמו צריך מחשבה לשוויי אוכל כדאיתא התם דקאמ' צריכין מחשבה א"כ כיון דנצל עפרא בעלמא לא חשיב אוכל להצטרף ודו"ק: ודע שרש"י פ"ג דמסכת בכורות דף כ"ג ע"א ס"ל דטומאת מגע דנבלה חשיב טומאה קלה ע"ש וק"ק דא"כ אמאי לא מבעיא ליה הכא גם אטומאה קלה שהרי כיון דשיעורה בכזית ואמאי קאמ' הניחא למ"ד וכו' משמע דלא מבעיא ליה אלא אטומאה חמור' ויש ליישב דלא קאמר הניחא למ"ד וכו' אלא לענין טומאה חמורה ואין ה"נ דמבעיא ליה גם אטומאה קלה לכ"ע וכן משמע מפירש"י ד"ה אלא למ"ד וכו' שסיים בסוף דבריו ולא מטמא טומאה קלה וכן בד"ה לעולם אימא לך וכו' סיים נמי בסוף דבריו ואינו מטמא אפי' טומאה קלה ולשטתיה אזיל דס"ל דמגע נבלה חשיב טומאה קלה אבל התוס' הכא לשיטתם התם פ"ג דבכורות ד"ה טומאה קלה וכו' שדחו פירש"י וסבירא להו דטומאת מגע נמי חשיבא טומאה חמורה ולא מקרי טומאה קלה אלא טומאת אוכלין ולכך כתבו דמהאי סיומא לא נפקא מידי לסוגיא דידן וכו' ומה שיש להקשות לסברת רש"י דטומאת מגע חשיבא קלה מסוגיא דכריתות דף כ"א דפריך

אי בשר מטמא טומאה חמורה אי דם מטמא טומאה חמורה וכו' ולא מוקי לה כגון טומאת מגע דחשיבא טומאה קלה עיין לחידושינו שם ודו"ק: ד"ה ת"ש המחהו באור וכו' דמשו"ה לא נפסל מלאכול לכלב וכו' עכ"ל תיבת לכלב אינה בדקדוק שהרי ע"כ אפי' לאדם נמי אינו נפסל דאל"כ תקשי מינה למ"ד עד לגר ולכן נראה למוחקה וק"ל:
ד"ה בחמה וכו' אבל באור מיהא כיון שהמחהו בידים וכו' אבל בחמה לא הוי בידים כגון שהניחו במקום צל וחמה ממילא אתיא וק"ל:
ד"ה חוץ וכו' וצפחת כמו וכו' ובערוך פי' וכו אבל הרמב"ם בפי' המשנה פי' דזיפים וצפחת שני מקומות בא"י הם וע"ש בס' חזון נחום נ"ל:

דף נ:

גמ' הב"ע כגון דבהדי דמרתח וכו' צ"ע | על הרמב"ם דפסק פ"ז מה' טומאת אוכלין דין ד' דאין נצוק לאוכלין ובפ"ב מהל' טומאת מת דין ו' פסק להך דחלב המת סתמא ואיך לא ביאר דהב"ע כגון דבהדי דמרתח וכו' כדמשני תלמודא וראיתי להרב המאירי שכתב וז"ל ופירשוה דבהדי דמרתח וכו' ומ"מ אין אנו צריכין לכך שכל שהוא טמא כלו אינו מתפרד ע"י נצוק שהניצוק אינו עושה חבור אלא לחדש טומאה בטהור אבל מ"מ במה שהוא כולו טמא אין הניצוק מפריד ונמצא לא מחבר ולא מפריד עכ"ל כצ"ל ור"ל דהניצוק אינו עושה חיבור אלא לחדש טומאה בטהור התחתון מהעליון הטמא אבל היכא דבין העליון ובין התחתון כולו טמא אין הניצוק מפריד ר"ל לא אמרינן מפורד ע"י דאין ניצוק ונמצא לא מחבר ולא מפריד ר"ל דלא אמרי' מחבר ע"י ניצוק וכן לא אמרי' מפריד ע"י אין ניצוק כלו' דלא שייך ניצוק ואין ניצוק במה שכולו טמא וא"כ אין אנו צריכי' לשנויי' דתלמודא הב"ע וכו' כיון דלא שייך ניצוק. איך שיהיה משמע מדברי ה' דאעפ"י דתלמודא פריך לה והוצרך לשנויי הב"ע וכו' אעפ"כ אמרי' האמת הוא דלא שייך ניצוק וכו' ואין צריכי' להך שנוייא דמשני הב"ע וכו' וזה חידוש בעיני ובכמה דוכתי ראיתי לו דמרגלא בפומיה לו' כן עיין בשיטתו ליומא דף כ"ב ע"א גבי איברים ופדרים הביאו ה' שיח יצחק שם ע"ש ומעתה י"ל דכ"ה נמי דעת הרמב"ם ולכך לא הוצרך לבאר הב"ע וכו' משום דאינו מן הצורך ועיין לחי' בפ"ב דיומא דף כ"ד ע"א גבי הרמת הדשן שהרוחנו נמי בזה ליישב קושיית המש"ל על רבינו כיוצא בזה ע"ש ודוק:
והנה בעיקר מאי דפסק רבינו דאין נצוק לאוכלין כתב הכ"מ ז"ל וז"ל כר' זירא ומר בריה דרבינא ולא שבקינן לפשיטותיה דרבינא משו' דחייתו של רב אשי עכ"ל הנה מ"ש לא שבקינן לפשיטותיה של רבינא אף ע"ג דכתב כר' זירא ומר בריה דרבינא כונתו כמו

טעם אחר מיהו קשה מאי אולמיה מהכא דשבקינן פשיטותיה משום דחיית ר' זירא ומר בריה דרבינא ותו קשה דאיך כתב טעמא משום כר' זירא ומר בריה דרבינא שהרי אינו אלא דחייה בעלמא ועדיין בעיא היא וה"ל למפסק לחומרא דיש נצוק ונראה דעיקר כונת הכ"מ אינו אלא משום דהוקשה ליה דאמאי תפס פשיטותיה דרבינא דאין נצוק טפי מרבא דפשט יש ניצוק ואהא תירץ דגבי רבא שבקינן פשיטותיה משום דחיית ר' זירא ומר בריה דרבינא אבל פשיטותיה דרבינא לא שבקינן ליה משום דחיית ר' אשי ונראה דכוונתו ר"ל משום דדחיית ר' זירא ומר בריה דרבינא הוו תרתי לגבי רבא אבל דחיית ר' אשי לרבינא יחיד לגבי יחיד וכן ראיתי לה' חזון נחום ז"ל פ"ה דמכשירין עלה הך מתני' דכל הנצוק שכ"כ בסוף דבריו שאחר שהביא דברי הכ"מ כמו שזכרנו כתב וזל וק"ק אמאי שבקינן פשיטותיה דרבא משום דחייתו דרבי זירא ומר בריה דרבינא והו"ל למתפס כרבא לגביה דרבינא ולחומרא ואולי י"ל משום דהוי יחיד לגבי רבים ע"ש:

מיהו קשה דע"כ דרבא דבעי למפשט יש ניצוק ס"ל כמו דחיית ר' אשי דאל"כ היך פשיט יש נצוק דא"כ תיקשי ליה מתני' דמקפה דפשיט מינה דרבינא דאין נצוק אלא ע"כ צ"ל כדחיית רב אשי וא"כ הוה ליה רבא ורב אשי תרי נמי לגבי רבינא וליכא למי' משום דע"כ דרבינא נמי ס"ל כמו דחיית ר' זירא ומר בריה דרבינא דאל"כ איך פשיט אין נצוק דא"כ תיקשי ליה הך דחלב המת דפשיט מינה רבא דיש נצוק אלא ע"כ צ"ל דס"ל כדחיית ר' זירא ומר בריה דרבינא וא"כ הו"ל תלתא לגבי תרי שהרי מה בכך ס"ס כיון דפשיטות רבא מיהת לגבי דחיית ר' אשי הו"ל יחיד לגבי תרי ואם כן הו"ל למשבק לפשיטותיה לגבי רבים וצ"ע:

רש"י ד"ה ת"ש ב"ש אומרים אלמא דיש נצוק וכו' עכ"ל ולפ"ז ע"כ דאין פי' הבעיא אליבא דרבנן כפירש"י לעיל דא"כ איך פשיט ליה מב"ש אלא הבעיא לא קאי כלל הך דנצוק אלא בעלמא קאי והא דמביא תלמודא תחלה הך מתני' דנצוק אינו אלא בשביל המפשיט דפשיט מינה ולא בשביל המבעה מיהו קשה דאיך פשיט מב"ש דלא כהלכתא וכן נמי לפי מאי דדחי מדי אריא וכו' משמע נמי מפרש"י בדבור שאח"ז דלכ"ש מבעיא ליה אי הוה טעמיה משום רירי דוקא אבל סמיכי לא א"ד ה"ה נמי בשאר אוכלין דסמיכי וקשה היך מבעיא ליה אליבא דב"ש שהרי דבכוליה דוכתי פריך תלמודא וכי טעמא דב"ש אתי לאשמעי' ונראה הא דפשיט מדברי ב"ש לעולם דכונתו לפשוט אליבא דכ"ע כלו' דאפי' ב"ש נמי מודו לת"ק דיש נצוק וא"כ ה"ה לשאר אוכלין ואעפ"י דפליגי במקפה מ"מ באוכלין כ"ע מודו דיש נצוק משום דסמיכי עיקר ודחי דלכ"ע מצי למבעי וכן נמי

ללישנא בתרא דרש"י דפשיט מב"ש דאין נצוק הכונה נמי ומדב"ש משמע נמי לרבנן דטעמא דרבנן נמי משום רירי דוקא וכמו שפירשו התוס' ד"ה ת"ש וכו' ודוק:
ד"ה מידי אריא וכו' כגון עדשים וכו' כמו מקפה של גריסין וכו' כצ"ל: תוס' ד"ה יש ניצוק וכו' או"ד טעמא דת"ק וכו' ושאר אוכלין נמי חמירין וכו' עכ"ל ואע"ג כיון דלב"ש מקפה עדיפא מאוכל א"כ לרבנן דפליגי אמקפה כ"ש דאוכל נמי גרע מ"מ ס"ל לרב' דאוכל עדיף ממקפה ובזה פליגי דלרבנן סמיכי עיקר ולב"ש אפכא דרירי עיקר אע"ג דלא סמיכי וכמ"ש התוס' לקמן ד"ה מידי אריא וכו' וק"ל:
ד"ה ת"ש וכו' תיתכן כמו היתכן וכו' כצ"ל פירוש כמו היתכן בה"י וכ"ה בהר"ש פ"ג דאהלות משנה ד' ע"ש:
בא"ד למאן דלית לה נוגע וחוזר ונוגע וכו' עכ"ל פי' דא"א ליגע ביחד ושתי נגיעות אין מצטרפין ועיין בפ' העור והרוטב דף קכ"ד ע"ב: בא"ד אע"ג דרביעית דם וכו' וכן שני חצאי זתים משני מתים וכו' עיין לחידו' לקמן דף נ"ב ע"א בגמ' ודו"ק:
בא"ד וכה"ג משני בפרק העור והרוטב וכו' אף ע"ג דהתם משמע דלענין מגע לא מהני עיין לתוס' שם ונוח לך:
בא"ד וא"ת תפשוט מינה דחבור אדם אינו חיבור וכו' עכ"ל לשון תפשוט לאו דוקא דאינה בעייא בשו' מקום ועיקר קושיית' מההיא דכל האוכלין מצטרפין לכביצה שהזכירו בסוף דבריהם דמשנה היא סוף פ"ד דמעילה דף י"ז ע"א וזהו שלא הזכירו אלא אותה משנה לבד משום דמינה הוא דשמעינן ותירצו דהכא לענין לטמא לאחרים והתם לענין לקבל טומאה כביצה והנה תירוץ זה לא יצדק אלא אי אמרינן דאוכל אינו מקבל טומאה אלא כביצה וכמבואר בדבריהם מיהו אין זה מוסכם דדעת רש"י בפרק כל שעה דף ל"ג ע"ב דאוכל פחות מכביצה מקבל טומאה כמ"ש התוס' שם וכ"ה דעת הרמב"ם ריש פ"ד מהלכו' טומאת אוכלין דין א' ע"ש וע"כ דהך דכל אוכלין מצטרפין לענין לטמא אחרים מיירי וכמו הך דחלב וכו' וא"כ לא ידעתי מה יענו לקושיית התוס' הכא והתוס' שם דחו לדברי רש"י ולא ידעתי אמאי לא דחו נמי מכח קושייתם הכא והיותר תימא לי שהרמב"ם פסק להך דכל האוכלין מצטרפין לכביצה שם דין ג' ופסק להך דחלב המת היה מפורד וכו' טהור פ"ד מה' טומאת מת דין ו' וכן פסק נמי להדיא דחבור אדם אינו חבור שם דין ה' ודין ט' וא"כ נמצא דפסקיו סתרי אהדדי וכמו שהקשו התוס' הכא:
שו"ר דלק"מ דהתוס' דנקטו בתירוצם לחלק בין לטמא אחרים לטומאת עצמו אינו אלא משו' דהכי ס"ל דאוכל אינו מקבל טומאה אלא בכביצה ולכך קושטא קאמרי אבל לעולם בלא"ה בפשיטות יש לחלק בין טומאת מת לאוכלין דלגבי טומאת מת חבור אדם

אינו חיבור ולגבי טומאת אוכל הוי חיבור ומהטעם עצמו שכתבו התוס' משום דאפשר להיות שכן היתה הקבלה. ועיין להרמב"ם בפ"ו מה' טומאת אוכלין דין י"א דפסק חבור אדם הוי חיבור גבי בצלים שחברן ובדין שאחריו גבי שום פסק דאינו חיבור והראב"ד השיגו מאי שנא והכ"מ חילק בין טומאה להכשר ע"ש וא"כ ה"ה נמי לחלק בין מת לאוכלין והיינו משום דאפשר שכך היתה הקבלה ע"ד שכתבו התוס': ודע אחר ימים ראיתי להרב חזון נחום ז"ל פ"ג דאהלות משנה ד' ד"ה שאין חיבור אדם חיבור שכתב וז"ל דוקא כשהיה מחובר בתחלה בידי שמים ונחלק אין חיבור אדם חיבור אבל אי מתחלה לא היה מחובר אלא ע"י אדם ונחלק חיבור אדם הוי חיבור דחזר הדבר לכמו שהיה מתחלתו שהיה מחובר ע"י אדם ומטעם זה מהני לחבר שתי חתיכות לחם ע"י קיסם וחשיב שלם לענין ברכת המוציא עכ"ל ע"ש משמע דלא ס"ל לחלק כמו שכתבנו ומ"מ יש ליישב פסקי רבינו דהך דחלב המת דאינו חיבור משום דתחלתו מחובר בידי שמים אבל הך דכל האוכלין מצטרפין ס"ל לרבינו דמיירי כגון שמתחלתו היה מחובר עז אדם א"נ דמיירי כגון שצירף שתי מיני אוכלין שלא היו מחוברין כלל כגון קמח עם תאנה והכי נקיט לה הרמב"ם להדיא פ"ד מה' טומאת אוכלין דין ג' אבל לעולם אי הוי כגון תאנה שנחלקה לא הוי חיבור אדם חיבור כיון דתחלתה מחוברת בידי שמים אבל התוספו' לא ניחא להו בזה משום דסתמא קתני כל האוכלין מצטרפין וכו' ועוד אפי' לא היו מחוברין תחלה ס"ל דאינו חיבור דומיא דרביעית דם הבאה משני מתים שהזכירו בדבריהם: מיהו ק"ל דפ"ו מהלכו' טומאת אוכלין דין י"ב כתב רבינו וז"ל וכן אתרוג שנפרש ותחבו בקיסם אינו חיבור ומשמע מדברי הכ"מ שם דלענין הכשר קאמר רבינו אבל לענין טומאה אה"נ דהוי חיבור אלמא אעפ"י שתחלתו חיבור בידי שמים חיבור אדם הוי חיבור לענין טומאה וא"כ מ"ש מהך דחלב המת שהקשה מינה ה' חזון נחום ז"ל אבל לפי חילוק התוס' ניחא ותו דהך אתרוג שכתב רבינו נראה שהוא מהתוספתא והזכירה הר"ש בפ"ג דאהלות משנה ד' דקתני אתרוג שנפרץ ותחבו בכוש אינו חיבור חיבור אדם חיבור ורישא דתוספתא בחלב המת מיירי אלמא דלאו לענין הכשר איירי והר"ש פירשה להך דאתרוג לענין שלא לצאת ידי חובתו ע"ש ולפי זה ניחא מיהו פשט דברי רבינו משמע לענין הכשר והתימא על מרן הכ"מ ז"ל שלא הורה מקור הך דאתרוג דכתב רבינו וגם לא הזכיר דברי הר"ש וכעת צ"ע בזה לאפס הפנאי: ודע שהוקשה לי מהא דגרסינן בתוספתא הביאה ה' מש"ל ז"ל פלא מה' טומאת מת דין ד' ד"ה גרסינן וכו' וז"ל הביא עפר ממקום הטומאה וגבלו וכו' טמא וכו' ע"ש אלמא דמהני מה שצירף וגבלו ואמאי לא אמרינן חיבור אדם אינו חיבור שהרי הך עפר הוי כמו המת עצמו

דגזרו טומאה על ארץ העמים ועיין לחידושינו לקמן דף נ"ד ע"ב בד"ה כתב. הרב מש"ל בהלכות השייכות להלכות טומאת מת דף נ"ה ע"א ד"ה מיהו איכא למידק וכו' ע"ש באורך ודו"ק ודע שלא ראיתי לרבינו פ"ח מה' לולב שהביא דין אתרוג של מצוה ע"ש:

דף נא.

גמ' נקבר בכסותו בארון של עץ וכו' הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ג' הוסיף נמי נקבר בארון של מתכות וכתב מרן הכ"מ וז"ל מאחר שאמרו של שיש דוקא ממילא נתמעט של מתכות כמו שנתמעט של עץ עכ"ל ואף ע"ג דאיכא למידק נמי מסיפא להפך דוקא של עץ אבל של מתכות הוי רקב וא"כ קשה דיוקא אדיוקא י"ל דנעשה דיוק דרישא כמו סיפא ואפשר דלזה כיונה הברייתא דקתני זהו מת שיש לו רקב היתירא היא אלא למעוטי של מתכות וכה"ג משני תלמודא לקמן דף נ"ג סוף ע"א גבי על אלו הנזיר מגלח דקתני מתני' מיהו הרמב"ם לא הזכיר רצפה של אבנים שהזכירה הברייתא ואפשר דהוה גריס מתכות במקום לבנים מיהו רצפה של אבנים דקתני הברייתא אף על גב דלא הזכירה הרמב"ם בפרק ז' מהלכות נזירות מ"מ בפ"ג מהלכות טומאת מת כתב ארון של זכוכית וא"כ היא היא וק"ל:

שם נקבר בארון של עץ וכו' עיין לרש"י לקמן בפרק בתרא דף ס"ה ע"א ד"ה והשאר וכו' ובתוס' בד"ה מיתיבי וכו' וז"ל המאירי שם ומה שאמרו בגמ' שהנשאר מן המת מצטרף למלא תרווד רקב אין הלכה שהרי פסקנו שכל שנקבר בארון של עץ אין לו רקב ובתוס' טרחו להעמידה ואין צורך בכך עכ"ל: שם גמ' אמר עולא אין רקב אלא הבא מן הבשר ומן הגידין ומן העצמות וכו' הרמב"ם פ"ז מהלכות נזירות דין ג' ופרק ג' מהלכות טומאת מת השמיט דין זה וכבר תמה עליו הלח"מ ז"ל בהלכות נזירות ע"ש:

שם גמ' הא מן העצם טמא ואף ע"ג דליכא בשר וכו' צריך טעם לפי סברת המק' מאי אולמיה עצם דיש בו רקב טפי מבשר ואפשר דהילכתא גמירי לה מיהו ראיתי בירושלמי משום דכתיב ורקב עצמות קנאה וכו' משמע דאין רקב אלא בעצמות ע"ש:

שם גמ' אמר רבא שקברו זה בפני עצמו וכו' הרמב"ם בפ' ז' מהל' נזירות דין ד' השמיט דין זה וכתב הכ"מ דמדיוקא דדברי רבינו שמעינן לה ע"ש. ונראה דאין צורך דבהדיא כתב רבינו דין זה פרק ד' מהלכות טומאת מת דין ג' וא"כ בהלכות נזירות סמך אהלכות טומאת מת וכה"ג כתב הלח"מ פ"ז מהלכות נזירות על מה שהקשה הכ"מ גבי בעיא דשער העומד ליגוז שהשמיטה נמי רבינו וכתב הלח"מ דסמך אמ"ש בהלכות טומאת מת ע"ש מיהו נראה דאין זה מחוור שהרי כמה דינים שהזכירם רבינו פ"ג מה' טומאת

מת דין א ודין ה' ודין ו' וחזר וכתבם בפרק ז' מה' נזירות דין ב' ודין ד' והיינו טעמא משום דטומאה לחוד ותגלחת נזיר לחוד שהרי רביעת דם אעפ"י שנטמא באהל אין הנזיר מגלח עליו אלא בעי חצי לוג כמ"ש התוס' לעיל דף מ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי לוג וכו' וכן פסק רבינו וא"כ הדין עם הרב כ"מ ז"ל ודלא כהלח"מ ודו"ק נ"ל:

ומ"מ אפשר ליישב קושית הכ"מ דס"ל לרבינו כפי' קמא דתוס' דבעיא דשער העומד ליגזז אמתניתין דאהלות קאי לענין טומאת חיבורין וא"כ אף ע"ג דנ"מ נמי לענין תגלחת נזיר מ"מ כיון דלאו בפירוש אתמר אין לחוש על שלא הזכירו רבינו כי כן דרכו של רבינו שאינו כותב אלא הדין שמוזכר בהדיא בתלמוד ומיהו אין זה מספיק כיון דרבה ב"ב חנה מבעיא ליה וע"כ דאיירי נמי לענין נזירות ועיין להרב חזון נחום ז"ל פ"ג דאהלות משנה ד' ד"ה כיצד וכו' ודו"ק:

ובמאי דקאמר עוד רבא והרקיבו ועמדו על מלא תרווד רקב וכתבו התוס' דלרבותא נקטיה וכו' הרמב"ם פ"ד מה' טומאת מת דין ג' השמיטו ונראה לישב עפ"י מ"ש הלח"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות דרבינו ס"ל דלפי האמת ליכא בעיא גבי רקב העקב דודאי טמא ע"ש והשתא ניחא דלפי האמת ליכא רבותא ותלמודא דנקט ליה היינו לפי הס"ד דאיכא בעיא ולכך נקטה לרבותא אבל לפי האמת ליכא רבותא ולכך לא כתבה רבינו ודו"ק מיהו בעיקר דברי הלח"מ עיין מה שאכתוב עליו בסמוך גבי בעיא דעקב ודו"ק:

שם גמ' תנן התם כל שבמת טמא וכו' והשער והציפורן וכו' ועיין להרמב"ם פי"א מה' טומאת מת דין ג' שכתב וז"ל וכן נ"ל שאם נגע בצפרניו או בשניו נטמא וכו' (פי' שהטהור נגע בשערו לטומאה) והכ"מ ז"ל הביא ע"ז האי משנה וכתב שלמד כן ממנה דמשמע דה"ה לטהור שנגע בטומאה בשערו כיון דבמת חשיבי כגופו ה"ה דבחי חשיבי כגופו דמאי שנא עכ"ל ואין צורך לדבריו אלא בהדיא תנן פ"ה דזבין משנה ד' גבי זב חבורי טמא על הטהור וחיבורי טהור על הטמא טמא והביאו הרמב"ם סוף פ"ז מהלכות משכב דין י"א אלמא דהטמא והטהור שוין לענין טומאת זב וה"ה לענין טומאת מת ועיין לה' חזון נחום ז"ל בפ"ג דאהלות משנה ג' ד"ה ובשעת חיבורן וכו':

ודע שהרמב"ם פ"ג מה' טומאת מת דין י"ג כתב חוץ מן השנים והשער והציפורן הואיל וגזען מחליף וראיתי לה' שושנים לדוד פ"ג דאהלות משנה ג' שכתב עליו וז"ל לא די שדבריו סותרים דברי הגמרא דיהיב טעמא לשנים משום שלא נברא עמו אלא דבריו סותרים דברי עצמו פ"ה מה' עבדים דמשמע דשנים אין גזען מחליף את"ד ע"ש ואשתמיטי' דברי מרן כ"מ ז"ל פ"ג מה' טומאת מת שכתב דרבינו קצר ולא כתב טעם השנים מפני שלא נבראו עמו כיון דלא נ"מ מידי א"ד ע"ש:

שם גמ' מי אמרינן כל העומד ליגזז כגזוז דמי וכו' אעפ"י דבפרק קמא דסנהדרין דף ט"ו ע"א מחלוקת תנאי היא בשער העומד ליגזז אי כגזוז דמי או לא גבי המקדיש עבדו אי מועלין בשערו וקאמר תלמודא וקי"ל דפליגי בשערו העומד ליגזז אי כגזוז דמי או לא וכן פליגי נמי תנאי התם גבי ענבים העומדים ליבצר אי כבצורות דמו או לא וכן בכמה דוכתי גבי כל העומד ליזרק וכל העומד ליפדות כדאית' בפרק מרובה דף ע"ו ע"ב נראה דשאני הכא גבי מת כיון דהשתא מיהא שהוא מת לא שייך ביה כגזוז דמי הילכך לא אמרי' כגזוז דמי אליבא דכ"ע ולפ"ז ע"כ דהבעיא היא למ"ד בעלמא כגזוז דמי דלמ"ד לא כגזוז דמי כל שכן הכא גבי מת ובזה נראה דהוי סיוע לרבינו שפסק בפ"ה מה' טוען דין ד' כמ"ד כל העומד ליבצר כבצור דמי ותפסו עליו עיין להראב"ד שם ולה' כ"מ ז"ל שם ובזה ניחא משום דסתמא דתלמודא הכא בעי אליביה והרמב"ם פסק נמי להאי בעיא פ"ג מה' טומאת מת דין י"ג ע"ש ועיין עוד בזה לה' שע"ה ז"ל הל' טוען דף מ"ד ריש ע"א ודו"ק:

ודע דיש להוכיח מהכא הא דאמרינן כל העומד ליגזז כגזוז דמי וכן הא דאמרינן בכוליה דוכתא כל העומד ליזרק כזרוק וכל העומד ליפדות כפדוי וכיוצא דינא דאורייתא הוא ולא מדרבנן דאי מדרבנן אבל מדאורייתא לאו כגזוז דמי והוי טמא איך רבנן מקילין ואמרי כגזוז דמי והוי טהור ודו"ק נ"ל וכה"ג ראיתי לה' כ"מ ז"ל פי"ג מה' טומאת מת דין ב' ד"ה בד"א וכו' שכתב וז"ל דע"כ דאורייתא דאי מדרבנן וכו' איך יקילו חכמים לטהר מה שהוא טמא מן התורה וכו' עכ"ל ע"ש: שם גמ' ותפשוט ליה מדרבה ב"ב חנה וכו' אף ע"ג דרבה ב"ב חנה משמיה דד' יוחנן אמרה ור' יוחנן תלמיד חזקיה הוא כמ"ש הכ"מ ז"ל פ"ב מה' חגיגה דין ח' צ"ל הא דקאמ' ונפשוט לאו דוקא לחזקיה קאמר אלא לדידן קאמר ודוק:

שם גמ' טעמא משום דגזז הא לא גזז לא וכו'. משמע דכיון דאינו נעשה גלגלין ממילא הוי טמא דאי טהור ממילא הוי גלגלין וק"ק כיון דאי הוה טהור ממיל' נעשה גלגלין איך מבעיא ליה בסמוך גבי רקב העקב אי טהור או לא שהרי אי טהור ממילא נעשה גלגלין ואם כן היכי משכחת לה רקב דמטמא דכה"כ פריך תלמוד' לקמן עבר הדף גבי בעיא דפרשו וכיחו וניעו ואמאי הוצרך למפשט מדר' נתן אלא ע"כ אע"ג דטהור אינו נעשה גלגלין וה"ט כיון דחד גופא ולא דמי לשני מתים שקברם זה עם זה דהוו גלגלין משום דתרי גופי נינהו והילכך הו"ל תערובת ואע"ג דכל א' טמא ואם כן מאי פשיט ליה הכא מרבה ב"ב חנה אימא דאינו נעשה גלגלין משום דחד גופא ואפי' הכי טהור ומיהו להא י"ל לעולם דאי הוה טהור ממילא ע"כ נעשה גלגלין והא דלא פשיט ליה דא"כ רקב יה

דא"כ רק דמטמא היכי משכחת לה משום דאיכא לשנויי כגון שנקבר בלא עקב ואע"ג דתני עולא לקמן מת שנקבר חסר אין לו רקב שאני עקב כיון דאין בו חיות כמ"ש התוס' ד"ה רקב הבא משני מתים וכו' הילכך לא חשיב חסר דלא גרע מהופשט עורו ונקבר דע"כ לא חשיב נקבר חסר פירוש רש"י לקמן גבי דמשני סך נשא ופי' רש"י והופשט עורו וכו' ע"ש ולכך פשיט מרבי נתן משום דלישנ' דשני מתים דנקט רבי נתן משמע שלמים ואכתי קשה שהרי פרשו של מת טהור הוא כדמוכח מהרמב"ם פרק שלישי מהלכות טומאת מת דין י"ב ואפילו הכי מבעיא ליה לחלמודא לקמן אי לא נעשה גלגלין אלמא דאפילו טהור אינו נעשה גלגלין ואם כן הכא נמי גבי שערו ומאי פשיט מרבה ב"ב חנה אימא אע"ג דאינו נעשה גלגלין לא הוי טמא וי"ל הא דפשיט מרבה בר בר חנה לא פשיט דהוי טמא אלא פשיט כיון דאינו נעשה גלגלין ממיל' ע"כ הוי חדא גופא כן דמי ולאו כגוזז דמי אלא דממילא דגבי שער הוי טמא משו' דשער דמחובר טמא כדקתני מתני' ובשעת חיבורן הכל טמא אבל גבי רקב אין הכי נמי דהוי טהור משום דרקב לא מטמא ואפי' מחובר וכן נמי גבי פרשו טהור ואע"ג דמחובר וכל חד כדיניה ודו"ק:

רש"י ד"ה ה"ד וכו' כגון דהרקיב חד אבר וכו' כי גמירי רקב כגון דאתי מכל גוף דמת וכו' עכ"ל. נראה דכונת רש"י דתרתי בעינן דהרקיב כל המת ובעינן נמי דההוא רקב דשקל מן העקב מעורב עם רקב שאר הגוף שעל פני כולו עד כלפי הראש בהא הוא דפשיטא ליה מר' נתן דהוי טמא ותלמודא דקאמר דהרקיב כוליה מת וקאתי דרך עקב ר"ל דרך עקב עד פני כולו ה"נ אבל היכא דליכא אלא חדא בהא מבעיא לן כגון דהרקיב אבר של עקב לחוד א"נ כגון דהרקיב כולי' מת ושקל מן העקב לחוד ותלמודא חדא מנייהו נקט. מיהו התוס' ס"ל דהבעיא היא דוקא היכא דהרקיב חד אבר של עקב אבל היכא דהרקיב כוליה בהא פשיטא לן נמי דאפילו שקל מן העקב לחודיה טמא כיון דהרקיב כוליה מת: וק"ק לפירש"י דמבעיא ליה נמי בשל עקב לחודיה אף ע"ג דהרקיב כוליה מת אמאי לא נפשוט מרבי נתן דע"כ טמא דאי טהור א"כ רקב הבא משני מחים נמי דילמא בא מן העקב לחוד וטהור כי היכי דמ"הט הוא דפשיטא לן דמדר' נתן היכא דאתי מכל גוף המת דהוי טמא משום דדילמא זה התרווד אתא דרך עקב עם רקב פני כולו וצ"ל משום דאין סברא דרקב הגוף שיש בו חיות לא נשאר העקב שאין בו חיות נשאר שהרי אדרבא רקב העקב ימהר לרקוב טפי כמ"ש התוספות ד"ה רקב וכו' מיהו אכתי קשה דאי של עקב לחודיה לא מטמא א"כ איך אם הוא מעורב עם פני כולו כגון ההיא דר' נתן טמא שהרי כיון דליכא אלא שיעור מלא תרווד בין הכל א"כ ליכא שיעור רקב לחודיה אלא רקב העקב דאינו מטמא משלימו לשיעור מאי שנא מהא דאמרינן פ"ו דף ל"ה סוף

ע"ב כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור וכן פסק הרמב"ם פ"ד מה' מאכלות אסורות דין י"ז ע"ש וצ"ע:

ולענין פסקא הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין לא כתב בעיא זו וכן לא כתב נמי שאר ההני בעיין דבסמוך וכתב הלח"מ ז"ל דס"ל לרבינו דליתנהו להני בעיין דודאי הוי רקב ואינו עושה גלגלין מדאמר ליה ר' שמואל בר אחא לר' פפא ואי ס"ד וכו' רקב היכי משכחת לה וכו' ואע"ג דשני ליה שנוייא דחיקא הוא וכו' את"ד ע"ש משמע דס"ל לה' דהבעיא דעקב הוי נמי לענין גלגלין ופירכת ר' שמואל נמי דאמר ואי ס"ד וכו' קאי נמי אבעיא דרקב של עקב ולא ידעתי דא"כ מאי משני תלמודא דאשקייה מי דקלים וסך נשא וכו' דאכתי לא משני מידי על בעיא דרקב ואי איכא לשנויי כגון שנקבר בלא עקב הו"ל לתלמודא לבאר. ותו בעיקר הקושיא מאי פריך שהרי כיון דלא מבעיא ליה אלא היכא דהרקיב חד אבר אבל נרקב כוליה מת איכא רקב א"כ היכי משכחת לה רקב היכא דארקיב כוליה מת מיהו להא י"ל דכוונת הלח"מ ז"ל כיון דלפי האמת גבי הנך בעיין לא הוו גלגלין ממילא דנפשטה ג"כ בעיא דעקב דלא הוי נמי גלגלין דלא גרע עקב מהנך וכן צ"ל נמי גבי ש"ז שהזכיר הרב במלתיה דאין כונתו דפירכת ר' שמואל לר' פפא קאי נמי עלה שהרי ודאי דאינה פירכא דהא משכחת לה כגון בתולה או אשה זקנה או שלא נבעלה סמוך למיתה עיין פירש"י לקמן ד"ה ש"ז וכו' אלא כונה ה' כיון דלפי האמת בהנך בעיין לא הוו גלגלין ה"ה נמי ש"ז דלא גרע מהנך:

מיהו ק' כיון דלא מבעיא ליה אלא היכא דהרקיב חד אבר לא שייך לומר דהבעיא לענין גלגלין שהרי כיון דלא הרקיב שאר גוף המת ומה שייך תו גלגלין אלא הבעיא היא לענין טמא או טהור ואם כן מהנך שאר בעיין דלא הוי טמא ליכא למפשט מידי לענין טמא או טהור שהרי עובר במעי אשה ופרשו יוכיח דפרש טהור ועובר טמא וצ"ע. ותו בעיקר תירוץ הלח"מ על שאר בעיין לא ידעתי מה תקן דאכתי ס"ס נהי דלא הוי ספק מ"מ הו"ל לרבינו לכתוב דבודאי לא הוי גלגלין שהרי כיון דמבעיא ליה לתלמודא אי הוו גלגלין והוצרך לפשוט דלא הוו גלגלין מדאמר ר"ש ר' שמואל לרב פפא ואי ס"ד וכו' א"כ הו"ל לרבינו לבאר דין זה וכן ה"ל לבאר נמי היכא דהרקיב כוליה מת דלא הוי דקב של עקב גלגלין כיון דתלמודא הוצרך למפשטה מר' נתן וצ"ע ועיין עוד מה שאכתוב בעבר הדף ודוק:

תוס' ד"ה איזהו מת וכו' ואפי' ליקח ארבע או חמש וכו' עכ"ל. וכן נראה נמי שכן דעת הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ג' ופ"ג מה' טומאת מת דין ד' דכתב סתם אין לו רקב משמע דאין לו רקב כלל אפי' ליקח ה' תרוודין וכו' ובזה ניחא הא דפריך תלמודא מתיב רב

נתן רקב הבא משני מתים טמא ומאי פריך דילמא הא דקתני טמא כגון שלקח ד' או ה' תרוודין וכו' מיהו רש"י פרק המפלת דף כ"ז ע"ב משמע דלא ס"ל הכי ע"ש בתוס' בד"ה מלא תרווד וכו' ודו"ק:

ד"ה והא ליכא גידין וכו' ובריית לא מיירי בהכי וכו' עכ"ל. ר"ל הא דלא הזכירה נמי הברייתא גידין לאפוקי נפל כי היכי דהזכיר עולא גידין משום הברייתא לא מיירי בהכי דלא נחתא למעט נפל וק"ל:

ד"ה שתי מתים וכו' גרסינן בכל הספרים גלגלין וכו' ובערוך פירש וכו' עפר הוא המעורב וכו' עכ"ל כצ"ל. ר"ל דהכא ובפרק המפלת גרסינן בכל הספרים גלגלין ובערוך פירש שני פירושים הא' מלשון מתגלגל ותערובת והוא כפירש"י הכא והשני קורטימ"א בלעז ר"ל לשון נגזר ובטול כלומר דבר העומד נגדו ומבטלו וכן פירש"י פרק המפלת דף כ"ו ע"ב וכ"ה במקובצת הכא. ומ"ש עוד וז"ל דלא גמירי רקב וכו' קאי אשני פירושים של הערוך וק"ל:

ד"ה ונרקבו וכו' וי"ל דלרבותא נקטיה וכו' עכ"ל. והרמב"ם פ"ד מה' טומאת מת דין ד' לא כתב לרבותא זו וכבר כתבנו בזה בדברי הגמ' וק"ל: ד"ה תנן התם וכו' ובהעור פליגי בה וכו' כצ"ל אפשר דכונו לתרץ הא דמבעיא ליה לקמן עורו מהו וכו' וכמו דברי המקובצת שם ע"ש ודו"ק: בא"ד פרק דם נדה וכו' עכ"ל שם דף נ"ה ע"א ועיין בפרק העור והרוטב דף קכ"ב ע"א דשם מבואר טפי ע"ש:

בא"ד דאורייתא הס"ד ואח"כ ד"ה חוץ וכו' מדרבנן הס"ד ואח"כ ד"ה ובשעת חיבורן וכו' מאהיל עליהם כמו נוגע וגו' כצ"ל:

ד"ה בעי חזקה וכו' ומיהו כפי' קמא מסתברא דקאי אמתני' וכו' עכ"ל. וכ"כ נמי במקובצת וז"ל ולא נהירא דא"כ מאי מייתי הך דאהלות הכא עכ"ל ד וק"ק אמאי לא פירשו דאתרוייהו מבעיא ליה לענין גלגלין מבעיא ליה ע"כ דממילא דמבעיא ליה נמי לענין טומאה מהך טעמא גופה דכגוזז דמי או לא וכן נמי לפירוש קמא ע"כ דממילא דמבעיא ליה נמי לענין גלגלין מהך טעמא גופה ותדע דפשיט ליה מדרבה ב"ב חנה דמיירי לענין גלגלין ומסיק נמי דרבה גופיה מבעיא ליה ודו"ק.

ד"ה רקב הבא משני מתים וכו' ולעיל אוקמוה רבא כגון שעומד וכו' עכ"ל הוקשה להו דמאי פריך ואי ס"ד וכו' דילמא מיירי כגון דחזינן שבא דרך גוייה ולא דרך עקב ואהא כתבו ולעיל אוקמוה שעומד על מלא תרווד וא"כ כיון שלא נשאר שיעור תרווד לבד ע"כ דלא ידעינן אי נשאר מהגוייה או נשאר מהעקב ואין להקשות מהא דכתבו התוס' לעיל ד"ה ונרקבו וכו' דלרבותא נקט מלא תרווד רקב דאפי' שמא דרך עקב כדפשטינן

הכא וכו' וא"כ כיון דלא נקט לה לעיל אלא לרבותא אחר פשיטות דהכא היכי מכריח הכא הפשטן מינה י"ל דודאי ברייתא דקתני רקב הבא משני מתים טמא סתמא משמע דאפי' לא נשאר אלא מלא תרווד רקב ומשום הכי פשיט מינה שפיר אלא משום. דמ"מ למאי נ"מ נקיט לה כלל רבא לעיל במלתיה ולכך הוצרכו התוס' לומר לרבותא נקטיה וכו' ודו"ק:

בא"ד כלומר יש בו מן העקב וכו' עכ"ל כיון דרקב העקב לחוד לא מטמא א"כ ה"ה נמי היכא דהוי מעורב עם שאר הגוף כיון דליכא אלא שיעור תרווד רקב לבד א"כ אין הטהור משלימו לשיעור. עוד אפשר לומר דהוקשה להו דלא מסתבר כלל דרקב הגוף שיש בו חיות אכלו עש וזהו הרקב נשאר מן העקב לבדו אע"פ שאין בו חיות ואדרבא ימהר לירקב כיון שאין לו חיות ולכך כתבו כלומר שמא יש בו מן העקב וכן צ"ל סברא זו לישב בה פירש"י כמו שכתבתי בפירש"י ע"ש:

דף נא:

גמ' פירשא מהו וכו' אע"ג דסופו לצאת ולעיל מסיק את"ל דעובר דסופו לצאת וכו' מ"מ מבעיא ליה גבי פרש כיון דחיותא הוא הוי גופיה ואע"ג דסופו לצאת וה"ה דהו"מ לומר א"ד הא נמי סופו לצאת וק"ל:

שם גמ' עורו מהו וכו' כתב במקובצת וז"ל מסתברא ליה למ"ד עור טהור מן התורה הילכך איכא לספוקי שמא לא חשיב כבשר המת ונעשה לו גלגלין עכ"ל ר"ל למ"ד עור טהור מן התורה היינו אחר שהופשט מן המת דבעודו מחובר ודאי טמא דלא גרע משער ושנים דקתני לעיל ובשעת חיבורן הכל טמא ומבעיא ליה כשנקבר מחובר בעורו אם נעשה גלגלין כיון דכשהופשט מן המת טהור אלמא לא תשיב כבשר המת הילכך נעשה גלגלין כשנקבר מחובר בעורו ואפשר דלזה נתכוונו התוס' לעיל ע"א ד"ה תנן התם וכו' שהביאו פלוגתא זו דכוונתם לתרץ כדברי המקובצת ודו"ק:

עוד כתב המקובצת וז"ל ונ"ל דהוה מצי למפשט מרבה ב"ב חנה דאמר דוקא גזז שערו אבל לא גזז לא אע"פ דאפי' מדרבנן טהור אלא שלא רצה לפשוט מדברי אמורא אע"ג דלעיל קאמר תפשוט מדרבה ב"ב חנה היינו שער השער הראש בפי' עכ"ל ר"ל דאפי' מדרבנן טהור היכא דנגזז מן המת דדוקא בשעת חיבורו הוא דטמא ואפ"ה היכא דלא גזז לא נעשה גלגלין ואיכא למידק שהרי הא אמרינן לעיל דרבה גופיה מספ"קל וי"ל דלא מספקא ליה אלא בשער העומד ליגזז ומטעם כגזוז דמי משמע אבל אי לא הוי כגזוז דמי או כגון שער שאינו עומד ליגזז פשיטא ליה דלא הוי גלגלין אלמא אע"ג דהיכא דנגזז מן

המת וטהור אפי' מדרבנן אפ"ה בעודו מחובר חשיב גופו ולא הוי גלגלין וא"כ כ"ש עורו דאינו טהור אלא מדאורייתא:

מיהו קשה דפשיטות זה אינו מוכרח שהרי כי היכי דאמרינן דילמא רבה ב"ב חנה גופיה מבעיא ליה בעומד ליגזז ה"נ נימא דילמא דמבעיא ליה נמי גם באינו עומד ליגזז ומטעמא כיון דטהור חשיב גלגלין אבל אי קשיא מתלמודא גופיה דלא מבעיא ליה לעיל אלא בעומד ליגזז ומטעם כגזוז דמי משמע אבל אי לא הוה כגזוז דמי או כגון שער שאינו עומד ליגזז פשיטא ליה דלא הוי גלגלין וא"כ היכי מבעיא ליה גבי עורו שהרי שערו שאינו עומד ליגזז שהוא למעלה מעורו אינו נעשה גלגלין כ"ש עורו שהוא תחת השער וצ"ע:

שם גמ' כיחו וניעו מהו וכו' אין לפרש צדדי הבעיא אי חשיבי גופו או"ד כיון דסופו לצאת וכו' דא"כ מאי מבעיא ליה שהרי כיון דמסיק גבי עובר את"ל כיון דסופו לצאת וכו' וצ"ל דאין סופו לצאת שהרי יכול לבלוע והכי איתא להדיא פרק דם נדה דף נ"ו ע"א דקאמר מה רוק יוצא וחוזר ונבלע וכו' וה"ה כמי לכיחו וניעו ע"ש בתוס' ד"ה מה רוק וכו' אלא צדדי הבעיא כיון דלאו מחוברין כ"א דע"י הכיחה מתנועע לא חשיב גופו א"ד מ"מ גופו הוא וק"ל.

ולענין פסקא הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ד' השמיט הני בעיות וכתב הלח"מ דס"ל דכל הני בעיין ליתנהו ובודאי דלא הוו גלגלין מדאמרי' ואי ס"ד וכו' ושנויא דתלמודא שנויא דחיקא הוא וכו' את ד ע"ש וק"ל עליו דע"כ קושיית תלמודא קאי נמי אשער מדמשני סך נשא וכו' וא"כ כיון דרבינו פסק כסברת המקשה דודאי דלא הוי גלגלין איך פסק פ"ג מה' טומאת מת דין י"ג בעיא דשער וכמ"ש הלח"מ עצמו דבהל' נזירות סמך אמ"ש בהלכות טומאת מת ע"ש אם לא שנאמר דרבינו ס"ל כפי' התוס' דסוגיא דהכא פליגא וס"ל דהבעיא בין עומד ליגזז בין אינו עומד ליגזז ולפ"ז דוקא כשאינו עומד ליגזז הוא דפריך המקשה אבל בעומד ליגזז אין ה"נ נשארה בבעיא וא"כ כולי האי הו"ל להלח"מ לבאר וצ"ע:

שם גמ' בעי רבא הרקיב כשהוא חי וכו'. עיין לתוס' שם סוף פ"ו דתמורה דף ל"א ע"א ד"ה מלא תרווד וכו' ועיין לחידושנו שם וכעת לא עיינתי לאפס הפנאי:

רש"י ד"ה וסכייה נשא וכו' והעביר השער העומד ליגזז וכו' והופשט עורו וכו' עכ"ל. ק"ק כיון דהופשט עורו ממילא הועבר שערו העומד ליגזז ול"ל סך נשא וי"ל דתלמודא משוי ליה אכל בעיא ובעיא באפי נפשה מיהו אכתי קשה מאי פריך גבי שערו העומד ליגזז שהרי משכחת לה רקב כגון דנקבר בשער שאינו עומד ליגזז וכמו כן ק"ל על הרב המאירי דמתבאר מדבריו דפירכת תלמודא קאי נמי אש"ז ומשני דע"י מי דקלים העביר

הש"ז ע"ש ולא ידעתי מאי פריך אש ז שהרי משכחת לה כגון שלא בא עליה בעלה סמוך למיתה או בתולה או זקנה כדמשמע מתוך פירש"י לעיל ולפי דברי התוס' ניחא הכל ודו"ק:

בא"ד ויצא כיחו וניעו עכ"ל. ולא ניחא ליה לפרש דיצא כיחו וניעו ע"י מי דקלים כמ"ש התו' ד"ה דאשקייה וכו' משום דלישנא קמא דעורו דוקא ע"כ דקאמר מי טבריא בשביל אלו אלמא דאינם יוצאי' ע"י מי דקלים ונראה דמה"ט הוצרכו התוס' ד"ה סך נשא וכו' לפרושי דמי טבריא דקאמר לצורך השער משום דלא מפרשי עורו ממש וס"ל דע"י מי דקלים יצא כיחו וניעו וא"כ למאי הוצרך לומר מי טבריא ומיהו מדברי התוס' ד"ה עורו שהעתיקו עורו סתם משמע דמפרשי עורו ממש וצ"ל דאף על פי דהוצרך תלמודא לומר מי טבריא בשביל העור מ"מ משמע להו דלצורך שער נמי קאמר וק"ל: ד"ה בעי רבא הרקיב וכו' בין שמטפל עמו בין שאינו מטפל וכו' עכ"ל. פי' בין מחובר עמו בין אינו מחובר עמו וק"ק דבאינו מחובר עמו הו"ל מת שחסר ואין לו רקב וכ"כ במקובצת וז"ל הרקיב האבר כשהוא חי בעודו מחובר לגוף דאי נחתך הו"ל חסר הר"ר נתנאל עכ"ל ע"ש. ונראה דרש"י מיירי כגון שהאבר תלוי בו חיות כגון מן הארכובה ולמעלה ומיירי נמי שנקברה עמו דבכה"ג לא הוי מת שחסר כיון דנקברה עמו דהכי מוכח בירושל' דאיתא התם נקברה עמו לאחר שחתכה מן הארכובה ולמעלה לא נעשית לו גלגלין ע"ש. פי' ויש לו תורת רקב אלמא דלא חשיב מת שחסר ולא ידעתי למה הרמב"ם השמיט דין זה פ"ז מה' נזירות דין ג' ובפ"ג מה' טומאת מת דין ד'. עוד איתא בירוש' נחתכה כולה מן הארכובה ולמטה יש לו רקב ולא חשיב מת שחסר כיון שאין בו חיות ע"ש והרמב"ם השמיט נמי דין זה ולא ידעתי למה וצ"ע:

בא"ד חזר והרקיב כלו וכו' עכ"ל. וכ"כ עוד בדבור שאח"ז וגם בדבור שאחריו דהרקיב כולו ולכאורה דהוצרך לפרש שהרקיב הכל משום דחד אבר אין לו תורת רקב עד שירקיב הגוף כולו וזה אינו דודאי יש לו תורת רקב כדקאמר מר תלמודא לעיל כגון דהרקיב חד אבר ולא קמבעיא ליה אלא משום דבא מן העקב אלא משום דס"ל לרש"י דהבעיא נמי באותו רקב של שאר האברין של הגוף מי נימא כיון דמחובר עמו אותו רקב של אותו אבר החי לא חשיב רקב של מת ונעשה לו גלגלין ותערובת או"ד כיון דהשתא מיית חשיב הכל רקב של מת ולא הוי גלגלין וכן משמע מהרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ד' וז"ל הרקיב מקצתו כשהוא חי ומת והרקיב הכל ה"ז ספק ואם נטמא לרקב זה ה"ז ספק וכו' עכ"ל משמע שהספק הוי בכל אותו הרקב של כל הגוף וכ"כ נמי פ"ג מה' טומאת מת דין י"ז אבל מתוך דברי התוס' ד"ה טעמא וכו' משמע דהבעיא אינה אלא ברקב של אותו אבר

וכן נמי רקב של שאר אברים אין ה"נ דהוי רקב ולפ"ז אין ה"נ דא"ק שהרקיב כל הגוף: מיהו ראיתי לה' המאירי שכתב וז"ל וכן אם הרקיב אבר ממנו כשהוא חי ומת והרקיב כולו ה"ז ספק אם אותו רקב שבחייו מטמא לבדו ומ"מ יראה שאינו נעשה גלגלין לשאר האברים ואין הספק אלא אם מטמא לבדו הואיל ומת והוא מחובר לגוף או שמא אין דין רקב אלא במה שנרקב לאחר מיתה עכ"ל. הרי שהבין דהבעיא היא דוקא בשל אותו אבר אבל של כל הגוף הוי רקב ולא נעשה גלגלין וכתב נמי שהרקיב כולו ולא ידעתי למה צריך הרקיב כולו וצ"ע:

ד"ה בעי רבא נמלה שחסרה וכו' ואמרינן רובו ככולו עכ"ל. אבל אי שיעורא גמירי ליכא למימר רובו ככולו דשיעורין הלכה למשה מסיני ושיעור שלם בעינן וראיתי מי שהקשה דמשמע מדברי רש"י דאם יש חצי נמלה ומעט יותר חייב כיון דרובו כ ככולו וזה אינו דלא מקרי בריה עד כאן קושייתו והנה קושיא זו אינה אלא לפירש"י אבל לפי דברי התוספות דבחיותא תליא מילתא ניחא ואפשר לו' דדעת רש"י הא דאמרינן בעלמא רובו ככולו לאו היינו רוב כל דהו אלא רוב גמור דהיינו חסר כל שהוא וקאי אמ"ש בתחל' דבריו נמלה שחסרה כל שהוא וכן נמי הא דא דאמרינן חד בתרי בטיל היינו תרי ממש ולא רוב כל דהו וכ"ה דעת מהרש"א פ"ג דפסחים דף מ"ד ע"א ד"ה איתיביה וכו' ומיהו כבר הקשינו על סברת מהרש"א הלזו בחידושנו לעיל פרק ג' מינין דף ל"ו ע"ב ד"ה אית ספרים וכו' ע"ש ודו"ק:

תוס' ד"ה ולא שכונת קברות וכו' וצ"ע וכו' ואם הל"מ וכו' עכ"ל. אע"ג דלקמן פ"ט דף ס"ה ע"א יהיב תלמודא טעמא דילמא נכרי הוא ע"ש משמע להו להתוס' דלא קאי אמת שחסר משום דאין שום סברא לו' דילמא נכרי וכן לא קאי נמי אהרוג דהוי כמו מת שחסר שנחסר דמו וכן מבואר מדבריהם לקמן ד"ה פרט להרוג וכו' אבל מדברי רש"י לקמן ד"ה כל הני מ"ט וכו' משמע דס"ל דטעמא דילמא נכרי וכו' קאי אכולהו וכן משמע נמי דעת הרמב"ם פ"ט מה' טומאת מת סוף דין ג' ע"ש:

דף נב.

ד"ה גמ' טעמ' דליכא שדרה וכו'. ק"ק דילמא האמת קאמרי דקושטא הוא דאין בה שדרה ממת א' ויש ליישב כיון דאיכא למטעי הו"ל לתודוס לבאר כי היכי שלא לטעות בדבריו כיון דהוי לענין דינא ודו"ק. הק' הרב אורח מישור זל דילמא כבר היה שם גלגולת ונסתפקו אם יש שם ג"כ שדרה ואמרו אין כאן שדרה ע"ש ונראה ליישב דא"כ הו"ל לברייתא לבאר בהדיא שהביאו קופה של עצמות ויש בה עצמות של גלגולת ואע"ג

דכתבו התוס' בד"ה ובקבר וכו' גבי ברייתא דקתני שדרה שגירר וכו' דמיירי כשיש כמה גלגולת וכו' לא דמי דשאני הכא כיון דמעשה הוא הו"ל לבריית' לבאר טפי אבל ה' אורח מישור תירץ דהמק' סמך משום דבתוספתא קתני אמרו אין כאן שדרה ממת אחד ולא גלגולת ממת א' עכ"ל ע"ש. וק"ק דא"כ מאי משני לא מבעיא קאמ' וכו' אלא אפי' שדרה ממת א' וגלגלת ממת א' ליכא משמע אבל חדא ממת א' מיהא איכא ואפ"ה טהור ולפי לשון התוספתא משמע דליכא אפי' חדא אבל אי איכא חדא טמא כדדייק תלמודא תחלת ולפי הגירסא דקמן דגרסינן אלא אפי' או שדרה ממת. א' או גלגולת וכו' יתיישב אלא כבר כתבנו דרש"י ע"כ דלא גריס הכי וכן הגיה הר' אורח מישור עצמו בגמ' ע"ש וצ"ע: שם גמ' על אבר מן המת שבא משני מתים וכו'. ק"ק לחכמים דמטהרי מאי שנא מרקב הבא משני מתים דאמרי' לעיל דף נ"א ע"א דתני ר' נתן רקב הבא משני מתים טמא וכן נמי מאי שנא מכזית בשר הבא משני מתים דקתני בתוספתא דמס' אהלות פ"ד דטמא כמ"ש התוס' לעיל דף ן' ע"ב ד ד"ה ת"ש ע"ש ומ"ש מכל הני דחשיב הכא דחכמים מטהרי משני מתים וצ"ל דהנהו ברייתות אתיין כר"מ דפליג אחכמים מיהו קשה על הרמב"ם דפסק פ"ד מהלכות טומאת מת דין א' ופ"ז מה' נזירות דין ב' כחכמים הכא וגבי רקב הבא משני מתים וכזית בשר מב' מתים פסק פ"ד מה' טומאת מת דין ג' ופ"ז מה' נזירות דין ד' כהנך ברייתות דטמא כמ"ש שם מרן כ"מ ז"ל ע"ש וצ"ע: ודע הא דמטהרי חכמים הכא היינו מטומאת אהל אבל מטמא במגע ומשא דהא איכא עצם כשעורה מיהא ממת זה וכ"כ הר"ש בפ"ב דאהלות משנה ו' ע"ש ואע"ג דיכול להאהיל על כולו מ"מ כיון דשני מתים הם לא מצטרפי אבל ר"ע ס"ל דמטמא בין במגע ומשא ואהל מיהו גבי רביעית דם קשה היכי מטמא ר"ע במגע דהיכי מצטרף שיעור רביעית ע"י חיבור אדם אינו חיבור ואין נוגע חוזר ונוגע כדאמרי' לעיל דף ן' ע"ב גבי כזית חלב שהיה מפורד והתיכו דאינו מטמא משום דחבורי אדם אינו חיבור ושו"ר להתוס' לעיל ד"ה ת"ש שהקשו קושיא זו ותירצו דוקא לענין אהל הוא דמטמא לפי שראוי להאהיל על כולה אבל בנגיעה לא מטמא ע"ש. ואכתי ק"ל מעצם כשעורה שנחלק לשנים דקתני דר"מ מטמא ואמאי דהא חיבורי אדם אינו חיבור ולא שייך לתרץ לענין אהל קאמר שהרי עצם כשעורה אינו מטמא באהל כדאיתא בסמוך בעבר הדף ומתני' היא בפ"ב דאהלות משנה ג' וי"ל דאיכא למימר נמי לענין משא הוא דמטמא ר"ע לפי שיכול לישא כולו דכה"ג אמרי' בפרק העור והרוטב דף קכ"ה ע"ב וכ"כ הרמב"ם להדיא פ"ד מה' טומאת מת דין ד' וז"ל עצם כשעורה מטמא במשא וכו' וכתב מרן הכ"מ ז"ל דבמגע לא והכריח מהך דכזית חלב דלעיל כמו שהקשינו ע"ש:

מיהו ק"ל מאי שנא מרובע עצמות דתנן פרק ב' דאהלות משנה ז' דרובע עצמות שנדקדקו ואין בכל א' וא' עצם כשעורה ר"ש מטהר וחכמים מטמאין וכתב שם הר"ש דחכמים מטמאין אף במגע וכ"כ ג"כ הרע"ב ע"ש ואמאי לא אמרינן דוקא לענין אהל ומשא אבל במגע לא מטמאין משום דחיבור אדם אינו חיבור כי היכי דאמרינן הכי גבי עצם כשעורה שנחלק לשנים דמטמא ר"ע וכמו נמי אבר מן החי שנחלק לשנים דקתני התם ר' יוסי מטמא וכתב הר"ש במשא ובאהל אבל במגע לא ע"ש וכן נמי גבי שדרה וגלגלת של שני מתים דמטהרי חכמים דכתב הר"ש אבל מטמא במגע ומשא דהא איכא עצם כשעורה כמו שזכרנו וכ"כ הרע"ב שם פ"ב דאהלות משנה ו' משמע אבל אי ליכא עצם כשעורה לא מטמאו במגע משום דחבור אדם אינו חבור א"כ מנ"ל לפרש גבי רובע עצמות דחכמים מטמאין אפי' במגע והתימא על הר' תי"ט ז"ל פ"ב דאהלות משנה ז' גבי עצם כשעורה דמטמא ר"ע הביא דברי רבינו ודברי מרן כ"מ ז"ל שכתבו דר"ע אינו מטמא במגע ובדבור שאחריו גבי רובע עצמות דמטמאין חכמים הביא דברי הר"ש והרע"ב שכתבו דחכמים מטמאין אפי' במגע ולא ידעתי כונתו ששתק בזה ולא נתעורר. מיהו דברי רבי' פרק ד' מהלכות טומאת מת דין ד' מדוקדקים בזה שכתב וז"ל וכן רובע עצמות שנדקדקו מטמאין באהל וכו' ע"ש משמע אבל במגע לא ומיהו במשא ודאי מטמאין וסמך אמשא דכתב גבי עצם כשעורה אלא משום דעצם כשעורה לא שייך אהל לכך גבי רובע עצמות הזכיר אהל וה"ה משא אבל דברי הר"ש והרע"ב צ"ע ועיין להר' חזון נחום ז"ל פ"ב דאהלות משנה ז':

עוד הוקשה אצלי לפי דברי רבינו והכ"מ זל דכתבו גבי עצם כשעורה שנחלק לשנים דר"ע מטמא היינו במשא ולא במגע לפ"ז חכמים דפליגי אר"ע ע"כ דמטהרי אפי' במשא וצריך טעם למה שהרי כיון דיכול לישא כולו ומשמע נמי דאינו משני מחים אלא ממת א' וכמ"ש התוס' ד"ה ועל עצם וכו' וא"כ אמאי לא אמרינן יכול לישא כולו וכן נמי בפ"ב דאהלות משנה ז' נחלקו ר' יוסי ות"ק גבי אבר מן החי שנחלק לשנים דר' יוסי מטמא ות"ק מטהר וכתב שם הר"ש דר' יוסי מטמא במשא ואהל אבל במגע לא לפי שחבור אדם אינו חבור ע"ש וצ"ל נמי דת"ק דמטהר לגמרי מטהר אף במשא ואהל ואמאי לא אמרי' דיכול להאהיל על כולו ויכול לישא כולו. שו"ר בהעור והרוטב ד קכ"ד ע"ב דר' דוסא לא ס"ל האי סברא שיכול להאהיל על כולו אלא אמרינן אין מאהיל וחוזר ומאהיל וא"כ איכא למימר דחכמים דר"ע ות"ק דר' יוסי ס"ל נמי כרבי דוסא מיהו ק"ל על הרמב"ם דגבי עצם כשעורה שנחלק לשנים פסק בפ"ד מה' טומאת מת דין ד' דמטמא במשא כר"ע כמ"ש מרן הכ"מ ז"ל ואלו לגבי אבר מן החי שנחלק לשנים פסק שם דין ב' כת"ק

דטהור כמ"ש ג"כ הכ"מ שם ואיך מזכה שטרא לבי תרי והתימא על הכ"מ שלא נתעורר בזה ועל מתני' גופה ק"ל כיון דת"ק ס"ל דטהור אלמא דאמרי' אין מאהיל וחוזר ומאהיל וברישׁ פ"ב דאהלות שם משנה א' קתני מתני' דמלא תרווד רקב מטמא באהל ע"ש אלמא דלא אמרינן אין מאהיל וחוזר ומאהיל לפי שיכול להאהיל על פני כולו כדאית' בהעור והרוטב וכן פסק הרמב"ם פ"ב מה' טומאת מת דין י"א וא"כ קשה סתמא אסתמא וכעת צ"ע לאפס הפנאי: רש"י ד"ה טעמא וכו' דאין מועיל הנחתו באויר וכו' עכ"ל. משמע דלא ס"ל לרש"י דהניחוהו באויר במקום שאין גג כמ"ש התוס' בד"ה מעשה וכו' אלא הניחוהו במקום שיש גג ומטמאה באהל אלא שנסתפקו אם יש בה שיעור לענין טומאת אהל מכאן ולהבא ואין מועיל מה שהניחוהו באויר לענין טומאת אהל או אין בה שיעור ומועיל מה. שהניחוהו באויר והא דהניחוהו באויר אף על גב דשמא יש בה שיעור ומטמאה באהל מכל מקום מטומאת מגע ומשא מיהא הצילוה כמ"ש רש"י ד"ה והניחוה באויר וז"ל נהי שלא והיו מטמאין באותן עצמות עכ"ל דהיינו טומאת מגע או משא אבל לפי' התוס' שהניחוה במקום שאין גג וליכא גם טומאת אהל מכאן ולהבא צ"ל דהספק הוא דמיירי כגון שכבר יש אדם אחד שהאהיל על אותן עצמות ובאו לשאול אם יש בה שיעור טומאת אהל וכן נמי קשה לאיזה ענין שמלאו קופה באותן עצמות והביאוה וצ"ע: ד"ה לא לעולם וכו' אלא אפי' שדרה ממת א' וגלגלת ממת א' דלדברי ר"ע וכו' עכ"ל ולפ"ז לא גרסי' בדברי הגמ' אפי' או שדרה וכו' או גלגלת וכו' וד"ל לרווחא דמלתא קאמר דאפי' שדרה לחוד או גלגלת לחוד ממת א' ליכא דלאיזה תכלית קא' לרבותא זו כיון דקושטא הוא דאפי' דאיכא שדרה ממת א' או גלגלת ממת א' לר"ע לא מטמא אלא גרסינן אפילו שדרה ממת א' וגלגלת ממת א' דהרבותא היא לר"ע דמטמא אפ"ה ליכא ולפ"ז הו"ל דברי תודוס לפני החזרה דר' עקיבא ואף ע"ג דרש"י לעיל ד"ה ואמרו כתב וז"ל ואפי' לר"ע וכו' חזר בו ר"ע עכ"ל אלמא דמפרש דברי תודוס לפי החזרה התם לפי הס"ד דתודוס שדרה א' ממת א' ממש קא' דמשמע אבל משני מתים איכא ומשמע ליה לרש"י דמסתמא תודוס אתי ככ"ע אפי' כר"ע וא"כ איך קא' טהור כיון דאיכא שדרה משני מחים דלרבי עקיבא מטמא דהא לפום הס"ד דשדרה אחת טמא לרבנן ממילא דלר' עקיבא אפילו שדרה א' מב' מתים מטמא ולכך כתב לאחר החזרה דר' עקיבא אבל לפי המסקנא דדחי דבעינן שדרה וגלגלת ממת א' לרבנן וממילא דלר' עקיבא עד דאיכא שדרה וגלגלת משני מתים הוא דמטמא אין צורך לו' דתודוס אחר חזרה כיון דאיירי בדליכא שררה וגלגלת משני מתים דלר' עקיבא נמי לא מטמא:

מיהו קשה לפ"ז למאי נפקא מינה הביאה הבריית' המעשה בשלמא לפירש"י לפי הס"ד מייתי לה סייעתא דר"ע חזר בו ותו קשה אמאי הוצרך תלמוד' להוסיף בדברי תודוס גלגלת ממת א' וה"ל שני מתים קא' אלא בהוספת גלגלת לחוד סגי ואין צורך לו' לא מבעיא וכו' אלא ה"ק אין כאן שדרה וגלגלת ממת אחר אלא משני מתים ואפי' ר"ע דמטמא משני מתים חזר בו והוי על דרך הפי' הא' ממש והשתא שפיר דייקינן הא איכא שתיהן ממת א' טמא וניחא נמי דמייתי המעשה לסייע דר"ע חזר בו וצ"ע כעת:

ד"ה ת"ש ממניינא וכו' כגון הזרוע וכו' וקרויין אבר א' עכ"ל. לא ידעתי אמאי הוצרך לזה ואמאי לא נימא בכל האברים קא' דחציו ממת זה וחציו ממת זה מדי דהוה אשדרה וחצי קב עצמות וכל הנך דחשיב ודו"ק: ד"ה ר"ע מטמא וכו' ורביעית דם ממת א' במגע ולא באהל וכו' עכ"ל. ק"ק אי בתגלחת נזיר אפי' במגע בעי חצי לוג כדקתני מתני' לעיל דף מ"ט ע"ב וכמ"ש שם התוס' ד"ה ועל חצי לוג וכו' וכן נמי מתני' דסוף פרקין דף נ"ז ע"ב דפליגי רבנן אר"ע כמ"ש התוס' ד"ה שבא וכו' ואי לענין טומאה בעלמא אפי' באהל נמי מטמא כדקתני מתני' ריש פ"ב דאהלות אלו מטמאין באהל וקחשיב רביעית דם הבא ממת א' וכ"כ רש"י נמי לקמן ע"ב ד"ה שהרי למודו בידו וכו' וז"ל וחכ"א וכו' ה"ז מטמא באהל עכ"ל ונראה להגיה וכצ"ל ממת א' אבל משני מתים במגע ולא באהל וכו' מיהו קשה מנ"ל לרש"י דלרבנן רביעית דם משני מתים מטמא במגע אימא אפי' במגע נמי לא מטמא וכן משמע מהרמב"ם פ"ד מה' טומאת מת דין א' שכתב רביעית דם משני מתים טהורה משמע טהורה לגמרי אפי' לענין מגע מדלא ביאר מטמא במגע כמו שביאר אח"כ גבי שדרה הבאה משני מתים דאינם מטמאים באהל אלא במגע ע"ש. ותו קשה דהיכי כתב רש"י דרביעית דם הבא משני מתים מטמא במגע דהיכי מצטרפים שהרי חיבור אדם אינו חיבור וכן נמי מ"ש ולדברי ר"ע אפי' באהל וכו' משמע לא מבעיא במגע וכו' שהרי חבור אדם אינו חבור והתוס' לעיל דף נ' ע"ב ד"ה ת"ש וכו' כתבו מכח קושיא זו דר"ע דמטמא לענין אהל לפי שראוי להאהיל על כולו אבל במגע לא ע"ש והיכי כתב רש"י דבמגע מטמא בין לרבנן בין לר"ע ואולי יש להגיה עוד בדברי רש"י דהך רביעית דם הבא ממת א' דכתב אין כאן מקומה אלא צריך להגיה ולהניחה גבי עצם כשעורה ממת א' דכתב אחר כך והשתא ניחא דמ"ש רש"י דבשני מתים במגע מטמא לא קאי ארביעית דם אלא דוקא אהנך משום דאיכא עצם כשעורה כמ"ש הר"ש פ"ב דאהלות משנה ו' ודו"ק. ואחר זמן ראיתי לה' תועפות ראם למהר"א גאטיניו ז"ל בפ' אמור בד"ה לאביו וכו' דף ע"ב סוף ע"ב וריש ע"ג שהביא לשון זה של רש"י והגיה בו וכעת כבר עבר מזכרוני ע"ש: תוס' ד"ה ובקבר וכו' דילמא כשיש גלגלת וכו' עכ"ל הוכרחו לזה ולא

פירשו בפשיטו' דהתנא גופיה מספקא ליה ונקט מאי דפשיטא ליה וכה"ג דחי לעיל דף נ"א ע"א דפריך ונפשטו מדרבה ב"ב חנה ודחי דרבה ב"ב חנה גופיה מבעיא ליה כמ"ש שם התוס' וכן משמע מסתמיות פירש"י הכא משום דהוק' לו שהרי מדקתני ובקבר טמאה מפני שהקבר מצרפה מבואר להדיא דהיכא דשלימה היא טמאה ולכך הוכרחו לפ' דדחי דילמא בשיש עמה גלגלת ותלמודא ה"ה דה"מ למפשט מינה אלא דעדיפא ליה למפשט מרי שא ואע"ג דמדיוקא הוא וכה"ג כתבו התוס' בפרק לא יחפור דף כ"ז ע"א ד"ה הא שלשה וכו' ועיין במקובצת ודו"ק:

ד"ה מעשה וכו' דהכי איתא בספרי וכו' כצ"ל:

בא"ד נעמוד למנין. וכו' עכ"ל פירוש נעמוד למנין העצמות אם הם ממת א' או משני מתים ונבא למחלוקת ר"ע וחכמים וק"ל:

בא"ד הואיל ואתה הוא שהיית מטמא טיהרת וכו' עכ"ל משמע דר"ע אחר שחזר בו הוא דטיהר וק"ק דלים דלישנא דתלמודא לא משמע הכי דקאמר אפי' שדרה ממת א' וגלגלת ממת א' איכא וכו' וא"כ אפי' קודם חזרה אינה מטמא ר"ע כיון דליכא שדרה וגלגלת משני מתים וכפירש"י וצ"ע:

ד"ה טעמא וכו' והא מסתמא דתניא היתה מפורקת ומשוברת ואמרינן לעיל וכו' עכ"ל הקשה ה' אורח מישור ז"ל הא מבואר לעיל דוקא רוב עלעין אבל מיעוט עלעין נשתברו טמא וכאן יכול להיות לא נשתברו רק מיעוט צלעות וכו' ע"ש ונראה דאין ה"נ דלענין שבירה הדין עמו דאין סברא כלל לומ' דמסתמא נשתברו רוב עלעין אבל לענין פריקה סברא הוא דמסתמא מפורקין כולן דהכי משמע לישנא מלאה עצמות ועיקר קושיית התוס' שהיתה מפורקת ואגב נקטו משוברת וק"ל:

ד"ה שבא משני מתים וכו' חסרון נפל בקביעותם וכצ"ל ד"ה ועל רביעית דם שבא משני מתים וכו' וק"ל:

בא"ד דאלו בא ממת א' לר"ע מגלח וכו' עכ"ל הוקשה להו דהו"ל למתני מת א' רבותא לרבנן דאפי' ממת א' מטהרין ותירצו משום דלר"ע מגלח פי' דממת א' ר"ע לא הדר ביה והכא קתני מאי דהדר ביה ולכך לא שייך למתני מת א' משום דלא הדר ביה כדתנן במתני' לר"ע וכו' פירוש לקמן בסוף פרקין דף כ"ו ע"ב תנן דרביעית דם לר"ע הנזיר מגלח עליי וע"כ דמיירי של מת א' מדלא קתני אפי' שני מתים ועוד דקאי ארביעית דם דקתני מתני' דף נ"ד ע"א והתם מסתמא של מת א' אירי אלמא דבמת א' לא חזר ודוקא בשני מתים הוא דהדר ומ"ד לקמן לא תשנה רביעית דם בחזרה ס"ל דר"ע לא חזר בו כלל דאפי' רביעית משני מתים מגלח כמ"ש רש"י והתוס' לקמן ד"ה ואב"א וכו'

אבל למ"ד דחזר ס"ל דבשני מתים הוא דחזר ובהא פליגי: וק"ק מאי ק"ל להתוס' דהו"ל למתני מת א' לרבותא לרבנן שהרי ע"כ דניחא ליה למתני רבותא לר"ע טפי דמה"ט נמי לא קתני חצי לוג וכו' כמ"ש התוס' גופייהו בזה הדבור בסיום דבריהם וכן ראיתי לה' אורח מישור ז"ל שכתב וז"ל אין לומר דתוס' באו לתרץ דהו"ל למנקט ממת א' לרבותא דרבנן דצ"ל כדפי' התוס' הואיל דלר"ע אפי' בשני מתים מגלח ע"ש שפי' דבריהם בע"א ולע"ד נראה דכונת התוס' שכתבו אח"כ איידי דלר"ע וכו' אין כונתם משום רבותא דר"ע שהרי אדרבא ה"ל למתני רבותא לרבנן דכח התירא עדיף ותו מאי ק"ל כלל בדין הוא למנקט חצי לוג וכו' שהרי לא שייך למתני חצי לוג דהא ע"כ לא חזר בו ר"ע שהרי כיון דלא חזר בו מרביעית ממת א' ממילא דלא חזר מחצי לוג משני מתים שהרי בכלל חצי לוג משני מתים איכא רביעית ממת א' לכן נראה דבאמת זהו כוונת תירוצם דר"ל כיון דלר"ע דאף ברביעית מגלח כלומר ולא הדר ביה לכך לא שייך נמי לומר חצי לוג משני מתים ובזה ניחא נמי דקתני עצם כשעורה שנחלק לשנים דשל מת א' הוא וע"כ דנקט רבותא לרבנן דאף ממת א' טהור וכמ"ש התוס' ד"ה ועל עצם וכו' וז"ל אף כי הוא ממת א' וכו' ואמאי לא קתני משני מתים לרבותא דרע"ק כי היכי דנקט רביעית דם ולא חצי לוג משום רבותא דר"ע אלא ודאי כדכתיבנא משום דכח התירא עדיף וכונת תירוצם כדפירשנו ודלא כה' אורח מישור ז"ל ועיין לחידושינו לקמן דף נ"ג ע"ב בתוס' ד"ה התם לאפוקי וכו' ודו"ק:

דף נב:

גמ' סימן יחיד חי גלח וחזר וכו' כצ"ל:

שם גמ' שהרי לימודו של ר"ע בידו וכו' ופירשו רש"י ותוס' לימוד ערוך בפיו וכו' ר"ל בכל פעם חוזר על לימודו והוא לימוד ערוך בפיו כמו שהיה אומר בתחלה ולא שממנו חזר ועיין במקובצת:

שם גמ' משנים או משלשה וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ח מה' לולב דין ז' ד"ה ויש לדקדק וכו' שרמז בתוך דבריו להאי שנים או ג' דהכא שכונתו להקשות על דברי התוס' שהביא ד"ה ודע וכו' שכתבו דהיכא דהוי זו ואצ"ל זו פריך תלמודא השתא שנים וכו' שלשה מבעיא וה"נ הוי זו ואצ"ל זו את"ד ע"ש באורך ומיהו לפי דברי ר' יהושע שאמר יכולני לפרש דברי ב"ש וכו' ליכא קושיא משום דלאו דוקא שנים קאמרי ב"ש אלא כלומר בעינן רובע מרוב הבנין או משום דקרי לשני שוקים עם ירך שנים ולא נחית אלא ארוב בנין כמ"ש התוס' ד"ה אמר ר' יהושע וכו' וכ"כ הראב"ד בפי' לפ"ק דעדיות והוסיף עוד

שהכרח ר' יהושע הוא מחמת האי קושיא ע"ש: שם גמ' וב"ה אומרין רובע מרוב הבנין או מרוב המנין וכו' והכי תנן נמי ריש פ"ב דאהלות משנה א' אלו מטמאין באהל וכו' רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין וכו' ע"ש ועיין לב"ש פ"ב מה' טומאת מת דין ט' שכתב דרבי' מפ' רובע עצמות שאין בהם מרוב הבנין וכו' ע"ש ועדיין קשה מי הכריחו לרבינו לפרש הכי ולהוציא המשנה מפשטה וראיתי הר"ש שם פ"ב דאהלות שכ"כ נמי להדיא וז"ל רובע עצמות מרוב הבנין כלומר אעפ"י דליכא רוב מנין ולא רוב בנין עכ"ל ולא ידעתי מי הכריחו ונראה משום דקתני סיפא ורוב בניינו ורוב מניינו אעפ"י שאין בהם רובע משמע דרוב בנין לחוד סגי בלא רובע א"כ היכי קתני רישא רובע מרוב הבנין וכו' דכיון דאיכא רוב ל"ל רובע לכך פי' דרישא ה"ק רובע אעפ"י דליכא רוב ונראה דהכונה ליכא רוב שלם מיהו איכא קצת מכל עצם ועצם של הרוב כגון שנשתברו עצמות של רוב ורובע זה מהם קצת מכל עצם ועצם וזהו דקתני מרוב הבנין כלומר מעצמות של רוב הבנין אעפ"י דליכא רוב שלם וזהו ע"ד מה שפירשו התוס' לעיל במתני' גבי חצי קב עצמות ע"ש וזהו כונת הכ"מ ז"ל בפירושו הראשון אבל מה שפי' עוד לפי דקדוק דברי רבינו דאעפ"י שאינו מרוב הבנין כלל אלא משאר עצמות זולתם וכו' ע"ש והיינו משום דרבינו בדין ט' כתב שאר עצמות המת וכו' ולפ"ז לא ידעתי לכוין לשון המשנה דקתני מרוב הבנין היכי מתיישב דמשמע דבעי רוב בנין גם יש לתמוה על הרב כ"מ ז"ל שלא כתב הכרח לרבינו ועיין לחידושינו לעיל דף ן' ע"א בתוס' ד"ה רבא אמר וכו' ודו"ק:

ועיין להרע"ב בפ"ב דאהלות משנה א' ד"ה מרוב הבנין ופ"ק דעדיות משנה ז' ד"ה וב"ה ועיין להרב חזון נחום פ"ב דאהלות ודו"ק. עוד כתב הכ"מ ז"ל לדעת רבינו דר' יהושע דאמר יכולני לפ' וכו' לפי האמת אינו מפרש כן וכו' ע"ש וק"ק לפ"ז דא"כ לפי האמת מאי איכא בין ב"ה לב"ש וצ"ע: שם גמ' הואיל וישנן במפרקי ידים וכו' נראה דר"ל ולכך רוב מנין הוי חשוב משום דידים ורגלים הם נמי עיקר צורך הגוף ומיהו חשבון הרוב בעי נמי עד דאיכא עשרה בקורסל ולא חש לפרש ודו"ק:

שם שמאי אומר וכו' עיין להי' יד מלאכי ז"ל אות בי"ת סימן ת"ך: שם גמ' שאני שמאי דמחמיר וכו' עיין להכ"מ ז"ל פ"ו מה' נזירות דין ב' שתמה על רבינו דפסק בפשיטות או שדרה או גלגלת ועיין בפ"ב מה טומאת מת דין ח' מ"ש מהר"י קורקוס ועיין להי' תי"ט פ"ב דאהלות משנה א' ד"ה והשדרה וכו' שתמה עליו מאי אולמיה האי דחייה וכו' ע"ש. ואחר המחילה תימא על תמיהתו שהרי מהר"י קורקוס כתב בהדיא כיון דלא אשכחן פלוגתא לחדושי פלוגתא וכו' מה"ט הוא דלא חיישינן להך דחייה לענין שדרה וגלגלת כי היכי דלא לחדש פלוגתא אבל לענין עצם א' דפליגי תנאי להדיא על שמאי

ודאי דנקטינן כמשמעות הדחייה דמשמע דלית הלכתא כוותיה וכ"כ הר' חזון נחום ז"ל פ"ב דא דאהלות וזה ברור ועיין לה' שושנים לדוד שכ"כ נמי ע"ש:

ולעיקר קושיית הכ"מ ז"ל על רבינו לכאורה היה נראה לו' דס"ל לרבינו כיון דר' קאמר לבר קפרא לא תשנה רביעית דם בחזרה וכן נמי ר"ש הכי ס"ל דר"ע לא חזר ברביעית דם כוותייהו נקטינן וא"כ ע"כ דששה דברים דקתני היינו או שדרה או גלגלת ומיהו זה אינו דא"כ היכי פסק רבינו פ"ד מה' טומאת מת דין ד' דעצם כשעורה שנחלק לשנים טמא וכתב הכ"מ דפסק כר"ע ע"ש שהרי כיון דע"כ דר"ע חזר בו מעצם כשעורה דחשיב בהך ששה דברים שהרי כיון דמרביעית דם הוא דלא חזר הא בכולהו חזר גם אין לומר כיון דע"כ דס"ל לרבינו דגבי עצם כשעורה לא חזר בו ר"ע ולהכי פסק כמותו כמ"ש הכ"מ אם כן ממילא ע"כ דהששה דברים הם או שדרה או גלגלת וא"כ מאי ק"ל להכ"מ זל דזה אינו דסוף סוף היא גופה קשיא על רבינו מנ"ל בפשיטות דר"ע לא חזר בו בעצם כשעורה שהרי תלמודא דקא' דר"ע לא חזר אינו אלא כדי לדחות הפשיטות אבל לפי המבעה אין ה"נ דחזר בכלהו הששה וממילא דשדרה עם הגלגלת קתני כדפריך ז' הוו וכו' וא"כ כיון דנשארה בבעיא אימא דחזר בכולהו אבל לפי דברי מהר"י קורקוס א"ש כיון דמשמע ליה לרבינו או שדרה או גלגולת א"כ ע"כ לא חזר בחד מנייהו דאל"כ הוו ז' וס"ל לרבינו דמסתמא לא חזר מעצם כשעורה ואיהו הוא דלא קאמר לה משום דאיתנהו ביה תרי טעמי חדא דיחיד פליג עליה ועוד דאין נזיר מגלח על אהלו כדקאמר תלמודא וק"ק כיין דס"ל לרבינו דגבי עצם כשעורה הוא דלא חזר אבל בהינך חזר א"כ היכי כתב הכ"מ ז"ל ריש פ"ד מה' טומאת מת דין א' גבי רביעית דם דפסק רבינו טהור דפסק כחכמים שהרי ת"ל אפי' ר"ע דפליג חזר בו וכן גבי אבר מן החי דין ב' דפסק רבינו טהור כתב נמי הכ"מ ז"ל דפסק כחכמים וכ"כ ג"כ פ"ז מה' נזירות דין ב' וכ"כ נמי גבי שדרה וגלגלת ות"ל דאפי' ר"ע חזר בו ואמר טהור וכעת צ"ע:

שם גמ' בעי רמי בר חמא רובע עצמות מן שדרה וגלגלת מאי וכו' ק"ק לפי מ"ש התוס' לעיל במתני' דף מ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי קב וכו' וז"ל וליכא לפרושי חצי קב משאר עצמות שאינו מרוב בניינו וכו' ע"ש א"כ אמאי לא מבעיא ליה ברובע עצמות דאיברין גופייהו וכגון מרוב בניינו דחשיבי משאר איברין שאינו מרוב בנין ויש ליישב דכוונתם להק' אתלמודא גופיה מנ"ל דמתני' מיירי מרוב בניינו ומ"מ הו"ל להביא ראיה לפי' דמיירי מרוב בנין מתלמודא דהכא ועיין לחידושינו בתוס' לעיל:

ומיהו מפירש"י בסמוך דף נ"ג ע"א בד"ה אין ה"נ וכו' משמע דס"ל דקושטא הוא דחצי קב דמתני' מיירי נמי בשאר עצמות דלא כהתוס' לעיל שכתבו וז"ל ש"מ דלכ"ע חצי קב

בעי' בין בשאר עצמות בין וכו' עכ"ל אלמא דמתני' מיירי בשאר עצמות וכן משמע דעת הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין ב' וא"כ אמאי לא מבעיא ליה ברובע עצמות ברוב בנין ול וצ"ע ועיין מה שאכתוב עוד ברש"י לקמן ודו"ק:

רש"י ד"ה שהרי לימודו בידו וכו' עד שיהא חצי לוג עכ"ל כצ"ל: רש"י ד"ה ליתני וכו' מן השדרה של שני מתים וכו' ע"כ לא ידעתי מי הכריחו לפרש כן משדרה של שני מתים ולא פירש בפשיטות מן השדרה דקתני מתני' גופה ואעפ"י דהכי משמע ממאי דמסיק תלמודא בתר דשמעה מר"ע וכפירש"י בסמוך מ"מ אתלמודא גופיה ק' ותו ק' אמאי הוצרך רבא לומר ת"ש השררה והגלגלת וכו' בפשיטות הו"ל למפשט מדקתני חצי קב וא"א ליתני נמי רובע מן השדרה וכו' ולמאי הוצרך למייתי השדרה והגלגלת ואי משום דאיכא למימר דקתני חצי קב שאינו מן השדרה וה"ה רובע מן השדרה א"כ השתא נמי נימא דקתני השדרה והגלגלת אף שאין בה רובע וה"ה רובע הבא ממנה ובשלמא לפי' התוס' דקס"ד דליכא שדרה שאין בה רובע ופשיט דל"ל למתני שדרה וגלגלת דמשמע שלימה ת"ל דאפי' שאינה שלימה אלא רובע ממנה סגי א"ש דאין ה"נ דהוה מצי למפשט מדקתני חצי קב ולא קתני נמי רובע אלא עדיפא מינה פשיט מהשדרה וגלגלת לאלימותא דהוי בהכרח וליכא למימר דה"נ דרש"י מפ' כפירוש התוס' דפריך מהשדרה משום דקס"ד דליכא שדרה שאין בה רובע וכו' דא"כ איך מסיק בתר דשמעה מר"ע ופירש"י אין ה"נ דמעיקרא ס"ל וכו' אלא דלבתר דשמעה מר"ע ש"מ חצי קב עצמות וכו' משמע דחזר מהך קמייתא ואמאי חזר בו מקמייתא מכח ר"ע שהרי כיון דעיקר הכרחו מר"ע היינו משום דס"ד דליכא שדרה שאין בה רובע ולפי דבריו בקמייתא דאיכא שדרה שאין בה רובע א"כ תו ליכא הכרח מר"ע שהרי לא שייך קס"ד וכו' ואדרבא הו"ל לחזור מבתרייתא כיון דליכא הך קס"ד וכסברת המקשה דפריך והא רבא הוא דאמר וכו' לפי פירוש התוס' אלא ע"כ דרש"י אינו מפרש כפירוש התוס' אלא דדייק ואי ס"ד וכו' ליתני נמי רובע מן השדרה וכו' וא"כ ליפרוך בפשיטות מדקתני חצי קב ואם איתא ליתני נמי רובע מן השדרה וכו' וגם על התוס' נמי עדין קשה דנהי דעדיפא מינה דפשיט משדרה מ"מ לפי מאי דדחי ליה והא רבא הוא דאמר וכו' אמאי לא פשיט לה אם איתא ליתני נמי רובע וכו' וכה"ג כתבו התוס' לעיל דף מ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי קב וכו' דחצי קב שאינו מרוב בנין לא מטמא באהל מדלא קתני ליה פ"ק דאהלות בהדי הנך וכו' וצ"ע:

תוס' ד"ה אמר ר' יהושע וכו' בנינו של אדם במס' אהלות חשיב וכו' כצ"ל:

בא"ד לכאורה משמע וכו' עכ"ל. נראה דכתבו כן הצעה למ"ש אח"כ די"מ וכו' שהשוקים דקים וכו' והיינו כיון דמשמע ממתני' דאהלות דשוק למטה מהארכובה אלמא דקטן

הוא מהירך דאי לאו מתניתין דאהלות היה מקום לומר דמה שהוא למטה מהארכובה הוא דנקרא שוק ועיין במקובצת:

ד"ה וב"ה אומרים וכו' ק"ך אברים וכו' עכ"ל. והיינו עד דאיכא נמי עשרה בקורסל ולישנא דתלמודא נקטו ותלמודא לא חש לבאר כמו שכתבתי בגמ' ועיין לה' א"מ ז"ל:

ד"ה שמאי אומר וכו' דמשמע ליה דלא פליגי אלא על האי וכו' ודחי שמאי דמחמיר אבל לרבנן וכו' עכ"ל. ק"ק אימא דאף דמחמיר גם רבנן מודו לו ולא פליגי אלא גבי עצם א"נ לאידך גיסא אף אי אינו מחמיר מ"מ רבנן פליגי עליה ומאי אולמיה האי מהאי וי"ל דאי מחמיר אמרי' מסתמא כיון דלא קפדי להחמיר גבי עצם א' לא קפדי נמי להחמיר בשדרה א' אבל אי אינו מחמיר ודינא קאמר מהיכא תיתי דנימא דפליגי עליה ודו"ק: ד"ה ולפשוט מינה לאידך גיסא וכו' הא לרבנן דלא תנן או או אלא השדרה וכו' עכ"ל. הוכרחו לזה דאי כפשטא דתלמודא דבעי למפשט לאידך גיסא מדשמאי מחמיר מכלל דלרבנן לא מחמרינן ובעי תרוייהו מאי פריך ודקרי לה מאי קרי לה שהרי ודאי הא דקאמר שאני שמאי דמחמיר אינו אלא דחייה בעלמא והיכי פריך נפשוט מינה לאידך גיסא כיון ddחייה בעלמא היא לכך פירשו דתלמודא סמך עצמו מדלא קתני או או כדקאמר שמאי וק"ק דאמאי לא פשיט ממתני' גופה דקתני בכוליה הנך חלוקות על על אבל גבי שדרה וגלגלת לא קתני על השדרה ועל הגלגלת אלא השדרה וגלגלת משמע דבעי תרוייהו מדלא קתני על על כמו בהנך דאי גרסינן נמי על השדרה ועל הגלגלת א"כ מאי מבעיא ליה לתלמודא כלל שהרי על על משמע דכל חדא באפי נפשה כמו או או עיין לתוס' במסכת קמא בפרק מרובה דף ס"ג ע"א ד"ה דהא וכו' ואם נאמר אע"ג דלא קתני על על מ"מ איכא לצדד ולו' מסתמא דומיא דהנך חלוקות דקתני בהו על על א"כ מאי פריך לפשוט לאידך גיסא מדלא קתני או או כדקאמר שמאי דהא גבי מהני איכא למימר מסתמא דומיא דהנך חלוקות דאיירי בהו מתני' אבל גבי שמאי דלא איירי בהך חלוקות לכך הוצרך לפ' בהדיא או או וצ"ל דתלמודא לא גריס נמי בהנך חלוקות על על ולכך לא מצי למפשט מדלא קתני על על גבי שדרה וגלגלת כיון דבהנך נמי לא קתני על על וס"ל נמי לתלמודא דאע"ג דבהנך חלוקות אע"ג דלא קתני בהו על על מ"מ קושטא הוא דאו או קתני מ"מ לא אמרינן שדרה וגלגלת הוי נמי מסתמא כוותייהו דאו או קתני ולכך פשיט לאידך גיסא מדלא קתני או או כמו שמאי וכו' ודו"ק:.

ולולי דבריהם היה נראה הא דפריך ולפשוט לאידך גיסא משום דלישנא דקאמר שאני שמאי וכו' משמע דזה דבר ידוע הוא מדלא קא' דילמא שמאי דמחמיר וא"כ אינה דחייה

בעלמא ולכך פריך דא"כ לפשוט לאידך גיסא ומשני ליה מ"מ כונתי דחייה בעלמא וכו' ודו"ק:
בא"ד דב"ה לא חשו לפרש וכו' עכ"ל. קושייתם היא לרבנן דמתניתין ומה ענין ב"ה לכאן ונראה להגיה לרבנן במקום ב"ה וכן יש להגיה עוד בדבריהם וכצ"ל לא חשו וכו' או דסמכי אמילתא דשמאי וכו' ומשמאי נשמע לרבנן וכו' עכ"ל:
ד"ה אמר רבא וכו' וקס"ד וכו' עיין לחידושנו לקמן דף נ"ג ריש ע"ב בגמ' ודו"ק:

דף נג.

בא"ד ולעולם אימא לך דאפי' על רובע עצמות ומתני' וכו' אצטריך לאשמעינן וכו' עכ"ל. ק"ק מ"מ אכתי נפשוט מדלא חשיב נמי רובע הבא מן השדרה וכפירש"י ומאי שייר דהאי שייר וצ"ע:
שם גמ' ת"ש שמאי או' וכו' ואע"ג דשמאי מיירי בטומאת אהל דקאי ארובע עצמות דקתני רישא וע"כ בטומאת אהל דבנזיר בעי חצי קב ותו ק' מאי דחי שאני שמאי דמחמיר אבל לרבנן בעי חצי קב משדרה וכיון דאיירי בטומאת אהל איך בעי חצי קב שהרי בטומא' אהל סגי ברובע הבא מרוב בנין כדקתני רישא ב"ה אומרים וכו' וסתם משנה נמי ריש פרק שני דאהלות ב"ש ברובע מן השדרה דחמיר וצ"ל דמשמע ליה לתלמודא כיון דשמאי מחמיר כוליה האי דאפילו ברובע הבא מעצם א' מן השדרה לענין טומאת אהל מסתמא חות דרגא לענין תגלחת נזיר דרובע הבא מב' עצמות או ג' מן השדרה מהני ולכך פשיט משמאי דמסתמא לא פליגי אלא לענין עצם א' אבל רובע הבא משני עצמות מהשדרה מודו לו דמהני אפילו לתגלחת נזיר דאין סברא דפליגי כוליה האי כמ"ש התוס' ודחי שאני שמאי דמחמיר אבל לרבנן דלא מחמירין בעו חצי קב פי' לענין תגלחת נזיר ועיין במקובצת ודו"ק:
רש"י בד"ה והא רבא הוא דאמר וכו' אלמא וכו' עכ"ל. לא ידעתי מנ"ל לדייק האי אלמא דאינו מוכרח וצ"ע:
ד"ה אין ה"נ וכו' בין בשאר עצמות בין ברוב בניינו וכו' עכ"ל. משמע דס"ל לרש"י דלא כמ"ש התוס' לעיל במתני' דחצי קב דקתני מיירי מרוב בניינו וכו' אלא כמו וליכא לפרושי שכתבו דמיירי בשאר עצמות שאינו מרוב בנין וכו' מיהו אפשר להגיה בדברי רש"י בין בשאר עצמות ברוב בניינו וכו' ונמחק תיבת בין שבנתים והשתא אין ה"נ דרש"י ס"ל כדברי התוס' לעיל ועיין עוד מ"ש בדברי הגמרא לעיל גבי בעיא דרמי בר חמא:

מיהו קשה לפירש"י דא"כ ע"כ דנפשטה הבעיא ך ואיך קא' תלמודא בתר הכי ת"ש שמאי אומר וכו' שהרי כיון דכבר נפשטה ותו אדרבא פשט משמאי דנזיר מגלח וא"כ תקשה ליה מתני' דפשיט מינה רבא דאינו מגלח ויש ליישב דאין ה"נ הא דקא' ת"ש ר"ל ותקשה לך מתני' דפשיט מינה רכא והא דמסיק לפשוט טעמא דמחמיר וכו' לאו משום דנשארה בבעיא אלא ר"ל וא"צ פשיטות רבא ודו"ק:

ד"ה מכדי וכו' ששוקל דברי שני יותר מא' וכו' עכ"ל. ק"ק דלגבי מקצת נמי שוקל דברי שני לגבי אותו מקצת יותר מאחד ואמאי לא הוי הכרעה וכן ראיתי לרש"י בפרק ראשית הגז דף קל"ז ע"א ד"ה והאמר מר אין הכרעה ג' מכרעת וכו' שכתב דאף בחציו כזה וחציו כזה הוי הכרעה ע"ש. ותו ק' דפרק ג' דשבת דף ט"ל ע"ב אפליגו ברחיצה ר"מ אוסר בין בחמין בין בצונן ר"ש מתיר בין בין ר' יודא אוסר בחמין ומתיר בצונן ואמרינן התם הלכה כדברי המכריע אלמא אפי' במקצת כדברי זה הלכה כדברי המכריע שו"ר לה' יבין שמועה כלל רס"ד דף נ"ד ע"א ד"ה ועזר וכו' שהרגיש בדברי רש"י ע"ש מה שפי' ולפי דבריו ניחא נמי הך דפ"ג דשבת ודו"ק: רש"י ד"ה על אלו וכו' וצריכא לפרושי וכו' עכ"ל. משמע מדברי רש"י דאורחיה דתנא למתני רישא ומפרש לה בסיפא אע"ג דלבתר דתנא סיפא לא אצטריך רישא אבל מ"מ בעינן שתהא סיפא צריכה לפרושי אבל מדברי התוס' דסתמו משמע דל דלעולם אורחיה דתנא לפרושי ואע"ג דסיפא נמי לא אצטריך ודו"ק:

ודע שראיתי לה' משל"ל ז"ל הלכות ביאת מקדש פ"ג דין ג' שכתב בתוך דבריו וז"ל ומה שלא תירצו בגמ' לו' דמתני' דמס' זבים אשמעינן דבעל קרי ראשון ואינו אב משום דכבר שמעינן דין זה מדיוקא דמתני' דריש מס' כלים וכו' את"ד ע"ש אשר מבואר מדבריו דדבר דשמעינן ליה מדיוקא דמתני' לא אצט' לאשמעי' בהדיא במסכתא אחריתו ואין להקשות מדברי רש"י ותוס' הכא דתני רישא דלא אצטריכא וכן סיפא דלא אצטריכא והלא אפי' במסכתא אחריתי אמרינן דלא אצטריך משום דכבר שמעינן וכו' לדברי המש"ל ז"ל י"ל דשאני הכא דהיכא דנחית תנא לפרושי למלתיה אמרי' דאורחיה דתנא דתני והדר מפרש ועיין לתי"ט ז ל פ"ה דזבים משנה י"א ד"ה ב"ק וכו' שהרגיש בדברי ה' משל"ל וכתב משם התוס' דריש פ"ק דברכות וז"ל ואע"ג דכבר שמעי' לה רגילות הוא שהתנא לאשמעינן בקיצור מה ששנה כבר בהדיא וכ"ש הכא דלא שמעינן אלא מכללא וכו' עכ"ל והנראה שה' משל"ל אשתמיט מניה דברי התי"ט הללו:

ומיהו מצאתי חבר לה' משל"ל פ"ק דגיטין דף ד' ע"ב דפריך תלמודא הא בהדיא קתני סיפא וע"כ דר"ל ול"ל אותה סיפא הא כבר שמעינן לה מדיוקא דרישא כפירש"י שם

ד"ה אי מההיא וכו' ע"ש וזה בהדיא כדברי ה' מש"ל ומעתה ק' על דברי התי"ט וצ"ל דה' מש"ל כונתו אינו אלא משום דכל היכא דאיכא לשנויי משנינן והתי"ט משום דאיירי דליכא שנוייא אחריתי כמו שיעו"ש ותשכח וכן תלמודא פ"ק דגיטין משום דאית ליה נמי שנוייא אחרינא מיהו ק' דלקמן בעבר הדף דאפליגו ר"ל ור' יוחנן דר"ל מדייק מדלא קתני בסיפא ור' יוחנן ס"ל כל היכא דמשמע מכללא לא קתני בסיפא וא"כ נמצא מחלוקת אמוראי היא דלר' יוחנן כל היכא דמשמע מדיוקא לא אצטריך למתני סיפא ולר"ל לא רי דלא קפדינן אלא אדרבא נפרוך ה"ל לסיפא למתני ואף דאיכא למימר דטעמיה דר' יוחנן נמי משום דהיכא דאיכא לשנויי דלא תני משנה יתירה ניחא טפי מ"מ לר"ל מיהא משמע דפליג ולא ס"ל האי כללא וא"כ מחלוקת אמוראי היא וי"ל דכח ר"ל אינו אלא משום דסמך אמאי דפריך והא חצי קב עצמות וכו' ורביעית דם וכו' וכיון דבהך משנה גופא קתני סיפא בהדיא הנך דשמעינן להו מכללא דרישא א"כ הו"ל למתני נמי בשר כראוי אבל בעלמא מודה דכל היכא דאיכא לשנויי משנינן וצ"ל דר"ל לא נראה בעיניו תירוץ ר' יוחנן גבי הך דחצי קב עצמות ורביעית גופייהו דה"א וכו' ולאפוקי ר"ע וכו' מאיזה שום טעם דאל"כ הו"ל לשנויי הכי טפי עדיף ודו"ק:

ובזה ניחא מה שהקשה המקובצת לקמן לר' יוחנן מהך דפ"ב דאהלות גבי טומאת אהל ע"ש די"ל דר' יוחנן הכא אינו אלא משום דהיכא דאיכא לשנויי משנינן ואין צורך למה שדחקנו לקמן ד"ה ורבי יוחנן אמר וכו' ודו"ק:

ד"ה למעוטי אבן הסוככת אבן מסמא וכו' עכ"ל. נראה דנקראת נמי סכוכית ע"ש שמוטלת על המת דהוי כמו סכך והא דלא ניחא לפרש למעוטי סככות ופרעות דקתני סיפא כמו שפירשו התוס' משום דא"כ אמאי שינה למנקט אבן הסוככת ולא נקט לישנא דמתני' גופה דקתני סככות ופרעות ותלמודא גופיה דלא קאמר הכי נראה משום דלא אצטריך סיפא בשלמא עצם בשעורה אצט' סיפא לפרושי משום דה"א דאפי' על מגעו ועל משאו אינו מגלח כפירש"י בדבור שלפני זה אבל סככות ופרעות לית בהו אלא טומאת אהל ולא אצטריך סיפא לפרושי ותו את"ל דאית בהו נמי טומאת מגע ומשא מ"מ לא שייך לו' דאצטריך לפרושי שהרי סתמא קתני דאין הנזיר מגלח משמע דקושטא הוא דאינו מגלח אפי' על מגעו ועל משאו אבל התוספות לשיטתייהו דס"ל דמ"מ אורחיה דתנא הוא ואע"ג דלא אצטריך סיפא לפרושי כדכתיבנא לעיל בדבור שלפני זה:

מיהו אכתי קשה לפירש"י אמאי לא קא' למעוטי רובע עצמות דסיפא ושפיר אצטריך לפרושי דוקא על אהל רביעית אינו מגלח אכל על מגעו ועל משאו מגלח כי היכי דאמרי' גבי עצם כשעורה בשלמא לפי' התוס' חדא מנייהו נקט וקמא נקט ותו קשה דאף

לגבי סככות ופרעות נמי שפיר אצטריך סיפא לפרושי משום דאי מרישא הו"א דאפילו טומאה ליכא קמ"ל סיפא דאינו מגלח אבל טומאה איכא וכ"כ רש"י לקמן עבר הדף ד"ה אי לא הדר תני ליה בסיפא וכו' ולכן נראה משום דהיכא דאיכא לשנויי משנינן ולא אמרינן תנא והדר מפרש ודו"ק:

בא"ד ל"א וכו' דקי"ל כל המטלטלין וכו' חוץ מכלי גללים עכ"ל. פירוש חוץ מכלי אבנים דאין מביאין טומאה משום אהל ולכך אבן הסוככת דכלי אבנים היא אינה מביאה טומאה ולפי האי לישנא ניחא טפי דלמעוטי דאפי' טומאה ליכא דהוי דומיא דעל אלו דרישא למעוטי עצם כשעורה דאפי' טמויי לא מטמא באהל כדאיתא פ"ג דאהלות משנה ג' וכ"כ התוספות לעיל דף מ"ט ע"ב ד"ה ועל משאו וכו' מיהו לא ידעתי מהיכא קי"ל לרש"י חוץ מכלי גללים וכלי אבנים וכו' דהא בריש פרק י"ו דאהלות תנן כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע והובאה פ"ק דשבת דף י"ז ע"א אבל לא קתני חוץ מכלי גללים וכו' ואדרבא מדברי הרמב"ם פי"ג מה' טומאת מת דין ד' משמע דמביאין הטומאה שכתב וז"ל וריחים של יד שהרי היא בכלל כלי אבנים כל אלו מביאין ואינן חוצצין עכ"ל ומשמע מדברי הכ"מ ז"ל שם דה"ה נמי גבי כלי גללים וכלי אדמה ע"ש ואפי' הראב"ד דהשיג שם על רבינו היינו לענין חציצה אבל מודה דמביאין טומאה וכעת צ"ע לאפס הפנאי:

תוס' ד"ה בתר דשמעה וכו' הגיה רש"י בזבחים בפ"ק שהיה כתוב בספרים הקושיא וחסר התירוץ מן הספרים והגיה רש"י התירוץ וכו כצ"ל. ר"ל שהיה כתוב בספרים כמו הכא שכתוב וקושיא דפריך והא רבא הוא דאמר וכו' וחסר התירוץ. של מר עוקבא וק"ל:

בא"ד גבי שמעתין דקידוש ידים וכו' עכ"ל. ענין קי קידוש ידים איתא התם פ"ק דף י"ט ע"ב ודף ך' ע"ב ודף כ"א ע"א ולא מצאתי התם הגהת רש"י ואפשר דאיזה גירסא נזדמנה להם וק"ל:

בא"ד רבא לא אמר על מתני' אלא על משנה דאהלות וכו' עכ"ל. ר"ל דרבא קאי לתרץ משנה דפ"ב דאהלות משנה ו' דחשיב רובע עצמות משני מתים וחשיב נמי שדרה וגלגלת משני מתים ול"ל למתני שדרה וגלגלת דמשמע ש שלימה שהרי כיון דאפי' אינה שלימה אלא רובע ממנה סגי ואהא משני לא נצרכה אלא לשדרה שאינה שלימה שאין בה רובע והשתא אתפרש מילתא דרבא היכא אתמר דלא כמ"ש בדבור שלפני זה דלא אתפרש וכו' וק"ק דמשמע מדבריהם דהמקשה ס"ד דרבא אמתני' דידן אמרה ולכך משני ליה דרבא לא אמרה על מתני' וכו' ולא ידעתי דאם כן לפ"ז אמאי לא הניח המתרץ סברת המקשה דאמתני' דידן והו"ל לשנויי בפשיטות בתרייתא אמרה מקמי דמשני לעיל לא

נצרכה וכו' ולבתר דמשני הכי חזר מהא דבתרייתא והיותר ק"ל מנ"ל להתוס' כלל לו' דהמקשה ס"ד דרבא אמתני' דידן מי גילה להם רז זה אימא דידע נמי דאמתני' דאהלות ופריך שפיר דאלמא דרבא גופיה ס"ל דאיכא שדרה וגלגלת שאין בהם רובע ומשני שפיר בתר דשמעה מר"ע ואפשר משום דלישנא דתלמודא והא רבא הוא דאמר וכו' משמע טפי דאמתניתין דידן דקא פשיט מינה קאי והמתרץ לא רצה להניח לו סברתו דהאמת משני ליה משום דקושטא הוא דלא קאי אמתני' כמו שהוכיחו התוס' לעיל דף ג' ע"א ד"ה רבא וכו' ותו קשה אמאי אמר רבא מלתיה אר"ע ולא אסתם מתני' דלעיל מינה דריש פ"ב התם משנה א' דקתני נמי רובע עצמות וחשיב נמי שדרה וגלגלת וע"ב דצריך לשנויי נמי עלה לא נצרכה אלא לשדרה שאין בו רובע וכן ראיתי במקובצת שהרגיש בקושיא זו ע"ש. ותו קשה היכי משני דרבא הכא אכתי לא שמעה מר"ע שהרי כיון דמתני' היא איך לא שמיע ליה. ואם נאמר אכתי לא שמיע ליה התירוץ דמשני לא נצרכה אלא לשדרה שאין בה רובע וכו' מ"מ ס"ס היכי פריך ואי ס"ד רובע חמיר ליתני וכו' שהרי הנך משניות:

דאהלות יוכיחו דחשיב רובע וחשיב נמי שדרה וגלגלת וא"כ אף מתני' נמי דידן איכא למימר דרובע מן השדרה חמיר ואע"ג דחשיב נמי שררה וגלגלת ואפשר דלא שמיע ליה הנך משניות דמשניות דטהרות אינם שגורות בפי הכל מפני שאין בהם גמ' וזכורני שכ"כ התוספות בכמה דוכתי וצ"ע:

ושוב אחר ימים ראיתי לתוס' במציעא פ' המקבל דף קי"ד ע"ב ד"ה וכו' שאדרבא כתבו להפך המשניות אף של זרעים וטהרות היו שגורות להם כדמשמע בכמה דוכתי ע"ש וכ"כ עוד בפרק כל הבשר דף ק"י ע"ב ד"ה דתנן וכו' ע"ש ועיין להתוס' בפ"ק דמנחות דף ט' ע"א ד"ה חסר וכו' וכעת צריך חיפוש ועיין לחידושנו לקמן פ"ט דף ס"ג ע"א ברש"י ד"ה מהו וכו' ע"ש: ד"ה ת"ש וכו' מכלל דלרבנן שיעורא דבית הלל כמו וכו' עכ"ל. תיבת בה אין לה מובן ונראה להגיה שיעורא רבא בעו וכו':

בא"ד הו"ל לפרושי חומרייהו וכו' הוצרכו לפרש כן עיין מה שכתבתי לעיל דף נ"ב ע"ב בתוס' ד"ה ולפשוט וכו':

ד"ה בית דין וכו' והא אין הכרעה ג' וכו' מכלל דהכי הלכתא ומשום דה"ל מכריע וכו' עכ"ל. נראה מדבריהם דפירכת תלמודא היא דמקשה הלכתא אהלכתא דקי"ל כהנך סתמי משניות וקי"ל אין הכרעה ג' הכרעה ומשני מפי חגי וזכריה אמרו ולכך הלכתא כוותייהו וק"ק בלא"ה הלכתא כוותייהו כיון דהתם מתני' כוותייהו וכה"ג הקשו התוס' פ"ק דפסחים דף י"ג ע"א ד"ה רבן גמליאל וכו' גבי דקאמר התם רבן גמליאל לאו מכריע

ופירש"י דהכרעה ג' היא והקשו התוס' דלימא הלכה כר"ג דסתם לן תנא כוותיה וכו' ע"ש אלמא אע"ג דאין הכרעה ג' הכרעה מ"מ קי"ל כוותיה משום דסתם משנה כוותיה אבל רש"י כתב וז"ל ומה ראה ר"א לו' כך ב"ד שלאחריהן וכו' עכ"ל משמע דפריך מדאמר ר"א ב"ד של אחריהן וכו' משמע דבעי לפסוק כמותם ומה ראה לפסוק דהא קי"ל אינה הכרעה ולפ"ז ניחא דפריך משום דמשמע מצד עצמן הלכה כמותם ולא משום סתם משנה כוותייהו ולכך פריך שהרי מצדם אין הלכה כוותייהו ומשני דמצדם נמי הלכה כוותייהו משום דקבלו מחגי וזכריה וכו' אבל דברי התוס' צל"ע. ודע דלפירש"י ע"כ צ"ל דר"א הכא אמורא הוא דאי תנא היכי פריך ומה ראה ר"א וכו' שהרי הוא עצמו ס"ל דב"ד של אחריהן כיון דתנא הוא ודו"ק נ"ל:

בא"ד והא אין דעת ג' מכרעת וכו' נראה דלאו מסיום י"מ אלא דבור אחד הוא בפני עצמו שהרי כבר כתבו לי"מ ופריך והא אין הכרעה וכו' ועוד לי"מ הכרעה ג' היינו הכרעת תלמיד והיא סברת ר"ח שכתבו התוס' בפ"ג דשבת דף מ' ע"א ד"ה הלכה וכו' וז"ל דהכרעה ג' היינו דור ג' וכו' ע"ש והיינו הכרעת תלמיד וכ"כ להדיא ג"כ התוס' סוף פ"ק דפסחים דף כ"א ע"א ד"ה אי הכרעה וכו' בסוף דבריהם ע"ש אבל לפי דבריהם הכא הכרעה ג' היינו דעת ג' וכו' והוא כפירוש התוס' בפ"ג דשבת ופ"ק דפסחים ע"ש ודו"ק:

בא"ד כי הראשונים לא גילו דעתם שיהא ראוי לחלק בין נזיר ועושה פסח לתרומה וקדשים וכו' עכ"ל. ואע"ג דאמרו לכל ולא לכל מ"מ לא הזכירו בהדיא ממש קדשים ונזיר ועושה פסח ומיהו ראיתי לה' יבין שמועה ז"ל כלל רס"ד דף צ"ד ע"א ד"ה ויראה וכו' שכתב דאיכא למימר דלכל קאי אכל דברים הנז' במתני' על מגען ועל משאן ועל אהלן ע"ש. והנה לכאורה יש לדקדק על ה' ז"ל דס"ל דתיבת לכל הוי גילוי משום דהכא איכא למימר דקאי על מגען ומשאן וכו' מדברי הר"ן פ"ק דקידושין גבי יציאת עבד בראשי אברים והביאו הלח"מ פ"ה מהלכות עבדים דין ה' שהק' על הרי"ף דבלא"ה קי"ל אין הכרעה ג' מכרעת ע"ש והיכי כתב דהוי הכרעה ג' דאי מפרש הכרעה ג' הכרעת תלמוד כפי' ר"ח לא אתי וכמ"ש שם הלח"מ ע"ש ואי כפי' התוס' דלא גילו דעתם וכ"כ הלח"מ לא אתי נמי דהא קתני בכולם עבד יוצא לחירות וכיון דבכולן הוי גילוי דעת א"כ לא הוי הכרעה ג' וא"כ לפי דברי ה' י"ש דברי הר"ן לא ידעתי מאי אידון ביה שהרי אינו מתיישב לפי שום מפרש מהמפרשים וצ"ל דס"ל להר"ן דה"נ איכא למימר דלא קתני בכולן אלא משום דקתני עבד יוצא בהם לחירות כיון דלא קתני בהדיא ובכולן צריך גט שחרור ולכך לא הוי גלוי דעת לענין גט שחרור וכן נמי גבי שאר תנאי התם דפליגי צריך ואין צריך לא הזכירו תיבת בכולן ומיהו מ"מ להרי"ף מיהא י"ל דס"ל דלשון ובכולן משמע דקאי

נמי אמאי דקתני וצריך גט שחרור והוי גילוי דעת נמי גם לענין גט שחרור ולכך לא הוי הכרעה ג' ודו"ק:

ודע שראיתי להמש"ל ז"ל פ"ק מה' בית הבחירה דין א' שהקשה על מרן שכתב דהכרעת רבי אינה הכרעה מפני שהיא הכרעה ג' דאמאי הוצרך לזה שהרי אפילו הוי מכריע וקי"ל הלכה כדברי המכריע מ"מ כלל זה לא נאמ' אלא במשנה ולא בברייתא את"ק ע"ש באורך ונראה דקושיא זו תחול נמי על תלמודא הכא דפריך מכדי אין הכרעה ג' מכרעת וכו' ואמאי לא פריך עדיפא מינה דאפי' הוי מכריע מ"מ כיון דאינו אלא ברייתא אין הלכה כדברי המכריע בברייתא ומה שתירץ ה' לקושייתו דמרן אזיל בשיטת התוספות דס"ל הלכה כדברי המכריע אף בברייתא אינו מעלה ארוכה לקושייתנו הלזו שהרי הרי"ף ורבי' ס"ל דבברייתא לא כמ"ש ה' עצמו בתוך דבריו ע"ש ואם כן מה יענה לקושיא הלזו וי"ל משום דרך כלל דלא בברייתא לא נא' אלא בדרך ספק כדקא' בפ"ק דשבת דף מ' ע"א דילמא ה"מ במתני' אבל בברייתא לא וכמ"ש ה' עצמו בתוך דבריו ע"ש וא"כ א"ל דר"א הכא פשיטא ליה דאפילו בברייתא הלכה כדברי המכריע ולכך פריך מהכרעה ג' דבכוליה תלמודא פשיטא לן דאינה הכרעה וליכא מאן דפליג ועיין עוד לה' מש"ל ז"ל פ"ט מהל' ברכות דין ג':

ואגב דאתא לידן אכתוב שראיתי לה' מש"ל פ"ק מה' בית הבחירה שהקשה על דברי התוס' פ"ג דשבת דף מ' ע"א ד"ה ודילמא וכו' וכתב וז"ל וכ"ת דס"ל לתלמודא וכו' הא ליתא דהא פ"ק דפסחים וכו' וא"כ ע"כ כי אמרינן ה"מ במתניתין הוא היכא דליכא סתם דאי איכא סתם קי"ל כסתם וכו' את"ד ע"ש באורך. ואחר המחילה נראה דל"ק מהך דפ"ק דפסחים שהרי כיון דתוס' שם לעיל חילקו לפי האמת דהלכה כדברי המכריע אף בברייתא אף היכא דהוי נגד הסתם היינו משום דסתם דהכא גרוע מסתם דפסחים וכו' ה"נ נימא לפי הס"ד דקא' ה"מ דמתני' לעולם בדאיכא סתם ומשום דגרוע הוא ולעולם מאי דקאמר אבל בברייתא לא היינו משום דאיכא סתם במ"ש התוס' ואף עפ"י דגרוע הוא כיון דהמכריע בברייתא ומלבד זה אני תמיה עליו דמה שהקשה עוד וז"ל דא"כ נמצאו סברת המקשה והמסקנא סברות הפוכות שהרי לפי המסקנא קי"ל הלכה כדברי המכריע בברייתי' אף דאיכא סתם דלא כוותיה והיכא דהמכריע במתני' קי"ל כסתם וכו' את"ד ע"ש באורך. ואחר המחילה לא ידעתי איך לא השגיח בדברי התוס' לעיל שם שהקשו מהך דפ"ק דפסחים דמשמע סתם עדיף והכא קא' מכריע עדיף וחילקו בין סתם הכא דגרוע לסתם דהתם ולפי דברי ה' מאי ק"ל שהרי הכא המכריע בברייתא והתם המכריע במשנה א"ו דס"ל להתוס' דלפי האמת ליכא חילוק כלל בין מתני' ובריתא

אלא החילוק הוא היכא דסתם גרוע ולעולם מכריע דמשנה ומכריע דברייתא. שוין הם וא"כ לפ"ז ליכא מן הקצה להקצת בין המסקנא לס"ד כיון דהמסקנא ברייתא ומתני' שוין והתימא על ה' שהזכיר בדבריו לתחלת דברי התוס' הללו וא"כ איך לא סיימו קמיה הך סיום דבריהם וצ"ע:

ומעתה שפיר יש לקיים הך וכ"ת שכתב הרב אבל בברייתא לא היינו כיון דאיכא סתם אבל במתני' אף דאיכא נגד הסתם והיינו משום דסתם גרוע הן אמת עיקר פירוש זה של ה' כמה דחוק בעיני שהרי לים לישנא דתלמודא דקא' דילמא ה"מ וכו' משמע דקאי אמילתא דר' יוחנן דאמר הלכה כדברי המכריע וכיון דע"כ דאיירי אף בברייתא מדלא קא' במשנתינו היכי מסיים עלה אבל בברייתא לא וא"כ דברי התוס' צ"ע ועיין לתוס' במנחות פרק הקומץ רבה דף ל"א ע"ב ד"ה מי קא' במשנתנו וכו' ודו"ק:

ואגב אכתוב עוד שראיתי להרב יבין שמועה ז"ל כלל רס"ד דף צ"ד ע"א ד"ה ה"ע וכו' שהק' על הרי"ף קושיית התוס' דלעיל מדאמר ר' יוחנן בפי' שמיע ליה וקא' דהלכה כסתם משנה וצ"ל כדתרצו התו' שאני הכא משום דמכריע ותירץ וז"ל וי"ל דמספקא להו משום דאפשר דוקא לאידך גיסא מדאצטריך לרבי יוחנן לו' הלכה כדברי המכריע וגם הלכה כר' יודא ש"מ דהלכה כדברי המכריע דקא' לאו בברייתא קא' דאי בברייתא נמי קא' א"כ אמאי אצטריך לפסוק הלכה כר' יודא פשיטא כיון דמכריע הוא ומ"מ צ"ע עכ"ל ע"ש לכאורה מה תירץ ס"ס קושיית התו' עדין במקומה עומדת דאיך פסק כר' יודא וע"כ משום דמכריע בברייתא כמו שתירצו התוס' ונראה דכוונת הרב ר"ל ממ"נ תקשה או קושיית התוס' או קושיית ה' דלפי תירוץ התוס' נמי תקשה אמאי אצטריך לפסוק הלכה כר' יודא אלא ש"מ דלאו בברייתא קאמר ודחיקא לים לה' לומר דפסק כר' יודא לגלויי דהלכה כדברי המכריע אף בברייתא אלא מסתמא דמעיקרא כשאמר הלכה כדברי המכריע או אף בברייתא אמרה או דוקא במשנה אמרה וא"כ כיון דממ"נ איכא קושיא לכך הוי ספיקא וכן נמי דחיקא ליה לה' לומר דהוצרך לפסוק כר' יודא אעפ"י דהפך סתם משנה משום דהוי סתם גרוע כמ"ש התוס' דא"כ מסתמא מעיקרא כך אמרה למלתיה ולא הוצרך לו' הלכה כר' יודא ומשום דמ"מ הקושיא חלושה כ"כ וכדכתי' מש"ה סיים ה' וכתב ומ"מ צ"ע ודו"ק:

דף נג:

גמ' ה"ד וכו' ת"ל משום עצם כשעורה וכו' איכא למידק אמאי לא פריך הכי אשדרה וגלגלת דלעיל מינה דמשמע שדרה כולה אבל פחות משדרה לא ת"ל משום עצם

כשעורה ואי איכא לשנויי נמי דאקמח אקמוחי א"כ היכי פשיט לעיל תלמודא דף נ"ב ע"ב לבעיא דרמי בר חמא דאי ס"ד וכו' ליתני רובע מן השדרה וכו' וכתבו התוס' דף קס"ד דליכא שדרה דלית בה רובע עצמות ופשיט ל"ל דתני השדרה והגלגלת דמשמע דוקא שלמין ת"ל דאפילו חסרים כיון שיש בהם רובע וכו' ע"ש. ומאי פשיט כיון דאיירי בדאקמח לכך קתני שדרה שלימה אבל פחות לא אבל ברובע עצמות דאתי משדרה דלא אקמח אכתי נבעי ולפי מ"ש התוס' הכא דמתני' דבסמוך פריך ניחא אלא ק"ק אמאי לא הכריחו מכח קושיא זו ואין לומר משום דאיכא למדחי לפרושי כפירוש רש"י לעיל דפשט משום דלחשוב נמי וכו' דא"כ ע"ז לא דחי מדי תלמודא לעיל לפי גירסתם לעיל ד"ה בתר דש דשמעה וכו' וע"כ דמה"ט הוא דלא ניחא להו כפירש"י לעיל ואין להאריך וי"ל דלעיל עדיפא ומינה דחי דאפילו רובע דאקמח לא תפשוט וכ"ש דנבעי נמי בדלא אקמח וכן נמי ה"ה דאיכא למבעי אפילו ברובע שבא משאר עצמות כיון דחצי קב דקתני איירי בדאקמח ורובע דסיפא נמי בדאקמח לפי דברי התוס' הכא א"כ אימא דוקא משום דאקמח הוא דבעי חצי קב אבל רובע דלא אקמח אימא דנזיר מגלח עליו א"ד לא שנא אלא דלא מבעיא לעיל אלא ברובע הבא מן השדרה משום דאכתי לא ידע הא דמוקי לה הכא בדאקמח ואין ה"נ לבתר דמוקי לה הכא בראקמח נבעי נמי גם ברובע דשאר עצמות שאינן מן השדרה ונשארה בבעיא כמו רובע מן השדרה דנשאר בבעיא ומיהו הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ד' לא הביא אלא בעיא דרובע מן השדרה משום דס"ל כפירוש רש"י דלא כפירוש התוס' הכא ועיין מה שאכתוב בתוספות ודו"ק:

שם בפסקא על אבר מן המת וכו' איכא למידק דבסדר המשנה קתני על אבר מן המת ואח"כ חצי קב ואמאי תלמודא הקדים לפרש חצי קב ואח"כ אבר מן המת ושמא משום דשקלא וטריא דחצי קב זוטר מילי לכך התחיל בה וכה"ג משני תלמודא ריש פ"ב דבכורות דף י"ג ע"א וריש פ"ק דשבועות דף ג' ע"א ע"ש ודו"ק:

שם גמ' ר' יוחנן אמר אין הנזיר מגלח דהא קתני ברישא וכו' אבל אין עליהם לא וכו' וכן פסק הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ו' ועיין למרן כ"מ ז"ל שכתב לדיוק זה מדנפשיה ולא הזכיר שהוא מדברי ר' יוחנן גם לא הזכיר שרבינו פסק כר' יוחנן ואולי דהמדפיסים השמיטוה מיהו קשה על רבינו שכתב סתם ולא באר דוקא כשאין בו עצם כשעורה אבל יש בו נזיר מגלח כדמסיק תלמודא ה"ד אי אית ביה עצם כשעורה מ"ט דר' יוחנן ומסיק דלית ביה וכו' גם בפ"ג מה' טומאת מת דין ג' כתב סתם אבר שאין עליו בשר בין מן המת בין מן החי יראה לי טומאתן אינה דין התורה שהרי אין הנזיר מגלח וכו' ע"ש ולא באר נמי דמיירי שאין בו עצם כשעורה אבל אית ביה עצם כשעורה נזיר מגלח עליו וטמא מן

התורה. וראיתי למרן כ"מ ז"ל שכתב וז"ל ומ"ש אבר שאין עליו בשר כראוי כלו' ואין בו עצם כשעורה דא"כ טמא מ"הת עכ"ל ויש לתמוה עליו מלבד שאין בדבריו כדי שביעה ס"ס הו"ל לרבינו לבאר שאין בו כשעורה אלא שהכריח מעצמו דא"כ טמא מן התורה ואיך לא כתב דבהדיא קאמר תלמודא הכי דאי אית ביה עצם כשעורה מ"ט דר' יוחנן אלמא דבאית ביה עצם כשעורה טמא מן התורה והנזיר מגלח עליו:

וכמו כן ק"ל על הראב"ד שם שכתב וז"ל א"א אף בזה טעה דאבר שאין עליו בשר כראוי היינו עצם כשעורה ואינו מטמא באהל ובמגע דמטמא מקרא ובמשא דמטמא הלכתא היא והנזיר מגלח עליו וכו' עכ"ל. כונתו שכתב היינו עצם כשעורה ר"ל כיון שהוא אבר לא משכחת לה שלא יהיה בו עצם כשעורה אלא אית ביה וא"כ הנזיר מגלח על מגעו ומשאו כיון דעצם כשעורה מטמא במגע מקרא ובמשא מהלכתא ודבריו תמוהים דבהדיא מצדד תלמודא הכא האי אבר ה"ד אי לית ביה עצם כשעורה וכו' ומסיק דלית ביה ואיך סובר ה' דלא משכחת שלא יהיה בו עצם כשעורה והתימא על הכ"מ ז"ל שהוצרך לתרץ כגון אבר של נפל קטן והביא ראיה דכה"ג משני תלמודא לעיל דף ן' ע"א גבי מת וכזית מן המת וכו' עי"ש ואמאי הוצרך להביא עצות מרחוק שהרי גבי אבר גופיה קאמר תלמודא בהדיא שאין בו עצם כשעורה וצ"ע.:

גם מ"ש הראב"ד דעצם כשעורה דמגע דמטמא מקרא הוא ובמשא דמטמא הלכתא היא איכא למידק עליו מתלמודא לקמן דף נ"ד ע"א דמסיק אם אינו ענין למגע תנהו ענין למשא אלמא דמשא נמי מקרא כמו מגע ולא הלכתא ויש ליישב ושם אפרש ע"ש:

עוד כתב הראב"ד וז"ל ורביעית דם באהל מקרא דעל כל נפשות מת לא יבא אבל על מגעו ומשאו אינו מגלח דלא כתיב אלא ביאה ואין דנין מעצם כשעורה שהוא הלכה בנזיר עכ"ל. מבואר מדבריו דס"ל דרבי דרביעית דם מגלח על האהילו ולא על מגעו ומשאו ולפ"ז מתני' דתני חצי לוג דוקא היינו משום מגע ומשא וכן נמי מתני' לקמן דקתני רביעית דם אין הנזיר מגלח היינו דוקא על מגע ומשא וכן נמי הא דאמרינן לעיל ב"ד של אחריהן אמרו רובע עצמות ורביעית דם וכו' אבל לא לנזיר וכו' צ"ל הא בדאיתיה והא בדאיתיה דלגבי רובע לענין אהל ולגבי רביעית דם לענין מגע וק"ק דא"כ הו"ל למתני סיפא דמתני' בהדיא מגע ומשא דרביעית כי היכי דקתני אהל רובע עצמות ותו ק' נהי מעצם כשעורה לא ילפינן שהוא הלכה מ"מ שמעינן מיהא מן ההלכה דמגע ומשא חמור מאהל ולכך עצם כשעורה מטמא במגע ומשא ולא אהל וכן נמי רובע עצמות על מגעו מגלח על אהילו אינו מגלח וא"כ כיון דגלי קרא גבי רביעית דם דמגלח על אהילו ויליף

מגע ומשא מכ"ש מאהילו דהשתא לא ילפינן עיקר הדין מעצם שהוא הלכה אלא ילפינן שהמגע חמור וממילא נילף מאהילו דגלי ביה קרא מכ"ש:

ודע דלפי דברי הראב"ד ל"ק מה שהקשו התוס' פ"ג דברכות דף י"ט ע"ב ד"ה מדלגין וכו' משם ר"ת דליתא להני כללי וכו' ע"ש ודו"ק. ודע שהרב מש"ל פ"ה מה' נזירות דין ט"ו תמה על רבינו שכתב שם דטומאה שאין הנזיר מגלח עליה לוקה משמע מן התורה והכא בפ"ג מה' טומאת מת דין ג' כתב דאינה דין תורה והם דברי' סותרי' ע"ש ואע"ג דבכמה מקומו' בתלמוד אשכחן לוקה ואינו אלא מדרבנן מ"מ לשון הרמב"ם לחוד ולשון תלמוד לחוד ועיין לחידושנו לעיל דף ל"ו ע"א ד"ה אמר רבא וכו' ע"ש:

ודע שהגידו לי שהרב חזון נחום ז"ל סוף ספרו לס' טהרות דף רנ"ה ע"ב כתב דאינה דין תורה דכתב רבינו אינו ר"ל אלא דרבנן אלא הכונה הל"מ את"ד. ואחר המחילה זה אינו דהרמב"ם פ"ק מה' טומאת מת דין י' כתב בהדיא דדבר שהוא הלכה נקרא דין תורה כמ"ש שם הכ"מ ע"ש. ותו יש מי שהקשה לי עליו דאכתי אינו מספיק שהרי כללא כייל רבינו פ"ה מה' נזירות דין ט"ו נטמא טומאת ז' וכו' וארץ העמים ובית הפרס הם מטמאי' טומאת שבעה כדמוכח מדברי רבינו פ"ז מה' נזירות דין ז' ובסוף פ"ב מה' טומאת מת דין י"ו כתב דמדברי סופרים הם ע"ש וא"כ איך כתב דלוקה ועיין לחידושינו לקמן שלהי פרקין דף נ"ז ע"א מה שיש עוד לתמוה עליו ע"ש ועיין עוד לחידושינו ריש פ"ק דמכלתין דף ד' ע"ב בגמ' דקא' מני מתני' וכו' שהקשינו כה"ג על דברי מהרימ"ט ע"ש בסוף הלשון ודו"ק: ודע עוד יש מי שהראני דברי הב"י ז"ל י"ד סי' שע"א ס"ג שכתב על דברי ספר יראים וז"ל וכתב עוד שם כהן שעמד בבית הקברות או באהל המת בשגגה ואחר שידע התרו בו וקפץ ויצא פטור ואם שהה כדי השתחויה לוקה עכ"ל. ונ"ל דהאי לוקה לאו מדאורייתא הוא דהא לאו שאין בו מעשה הוא ע"ש. הרי דכתב בפשיטות דלוקה דס' יראים לאו דאורייתא ואולי דאעפ"י כן לשון ס' יראים לחוד ולשון הרמב"ם לחוד דהרמב"ם דייק טפי בלישניה אלא שאין זה נוח לי שהרי הרמב"ם פ"ה מה' נזירות דין י"ט כתב גם כן כדברי ס' יראים ממש וא"כ תפול עליו קושיית הב"י דאיך כתב דלוקה שהרי לאו שאין בו מעשה הוא ומ"מ יש לתמוה על הב"י שלא הזכיר לדברי רבינו שכתב ג"כ כדברי ס' יראים. ושו"ר להלח"מ ז"ל פ"ג מה' אבל דין ד' שכתב משם הב"י עצמו ח"מ סי' שפ"ה שכתב על דברי רבינו גופיה שהוא כדברי ס' יראים וז"ל ונ"ל דהאי לוקה לאו מדאורייתא דהא לאו שאין בו מעשה הוא עכ"ל. ומיהו מלשון הרמב"ם פ"ו מה' נזירות דין ט' שכתב וז"ל אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות וכו' משמע דככל מקום שאומר רבינו לוקה הוי מדאורייתא ועיין לה' זרע אברהם חלק י"ד סי' י"ז דף ע' ע"א:

ואגב אכתוב דלכאורה דדברי רבינו דכ"ו מהלכות נזירות דין ט' הם סותרים דבריו פ"ה מה' נזירות דין י"ח וכבר כתבתי בזה בחידושינו לעיל דף י"ו ע"ב ע"ש באורך:

שם גמ' ור' יוחנן אמר כל היכא דמשמע מכללא לא קתני בסיפא וכו'. ק"ק דבפ"ב דאהלות משנה א' קתני אלו שמטמאין באהל וקחשיב אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהם בשר כראוי ושם משנה ג' קתני אלו שמטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל וחשיב נמי אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם בשר כראוי ע"ש ותקשי לר' יוחנן ל"ל סיפא שהרי שמעי' לה מכללא דרישא ושו"ר להמקובצת שהרגיש בזה ותירץ משם הר"ם דאצטריך סיפא דאפי' יש בו עצם כשעורה ויש בו נמי בשר אלא שאיני כראוי אינו מטמא באהל דאי מרישא ה"א היינו כי ליכא עצם כשעורה לא מטמא באהל אבל אם יש בו עצם כשעורה מטמא באהל כיון שיש עליו בשר אעפ"י שאינו כראוי קמ"ל סיפא דאפי' יש בו עצם כשעורה אינו מטמא באהל דע"כ סיפא מירי בשיש בו עצם כשעורה דאל"כ לא היה מטמא במגע לר' יוחנן ע"כ ת"ד ע"ש וק"ל דאכתי לא אצטריך סיפא דע"כ מרישא שמעינן דאף כשיש בו עצם כשעורה ואין בו בשר כראוי אינו מטמא באהל דאי מטמא באהל אמאי לא קתני ליה רישא בהדי הנך דחשיב דמטמאין באהל וכה"ג כתבו התוס' לעיל גבי מתני' לעיל דף מ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי קב וכו' וחצי קב משאר עצמות אינו מטמא באהל קתני לה פ"ק דאהלות בהדי הנך דמטמא באהל עכ"ל ע"ש:

ולעיקר הקושיא אפשר לו' דודאי דר' יוחנן דקא' כל היכא דמשמע מכללא לא קתני לה סיפא לא קאמר הכי אלא דוקא הכא גבי משנתנו דנזיר שהרי בכוליה דוכתא בהש"ס מצינו שדרך התנא לומר דבר והופכו א"ו דוקא הכא הוא דקא' והיינו טעמא משום דגבי שדרה וגלגלת לא קתני סיפא אבל גלגלת ושדרה שחסרו אין הנזיר מגלח כי היכי דקתני הכי בהנך משניות דאהלות משמע דהכא לא ניחא ליה לתנא לו' דבר והופכו אלא כיון דמשמע מכללא לא קתני סיפא ודו"ק נ"ל ועיין מה שכתבתי לעיל ע"א ברש"י ד"ה על אלו וכו' ודו"ק:

שם גמ' לאפוקי מר"ע דאמר וכו' מטמא באהל וכו'. ר"ל דסיפא לא אצטריך לתגלחת נזיר דאינו מגלח דזה שמעינן לה מרישא אלא אצטריך לטומאה לאשמעינן דממת א' הוא דמזה עליו בשלישי ושביעי דמסתמא רביעית דקתני היינו ממת א' וכן נראה מפי' רש"י אבל התוס' כתבו בזה וז"ל לאפוקי מר"ע דאמר בשלהי פרקין דעל רביעית דם על מג מגעו ועל משאו מגלח עכ"ל משמע דסיפ' אצטריכא לתגלחת נזיר דאינו מגלח ברביעית הבאה משני מתים וקשה דאיך יתכן דסיפא מירי בשני מתים דא"כ משמע אבל ממת אחר מגלח וזה אינו דלרבנן אפילו רביעית הבאה ממת א' אינו מגלח אלא בעינן חצי לוג

כדקתני ועל חצי לוג וכו' ותו אי סיפא אצטריך לרביעית משני מתים דאין הנזיר מגלח הא נמי מרישא שמעינן לה דוקא חצי לוג אבל רביעית אין הנזיר מגלח ולכל הפחות ברביעית של שני מתים ואדרבא ע"כ מוכח דאפי ממת אחד שהרי חצי לוג דקתני היינו ממת א' אבל שני מתים אפי' חצי לוג אינו מגלח כמ"ש התוספות לעיל דף נ"ב ע"א ד"ה שבא משני מתים וכו' וז"ל ובדין הוא מ"ל למנקט לרבנן על חצי לוג דם הבא משני מתים דאינו מגלח וכו' ע"ש וכן פסק הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ב' ועל חצי לוג הבא ממת א' ע"ש ואם כן מדיוקא שמעינן אבל רביעית אפי' ממת א' אינו מגלח ותו איך הביאו ראיה דר"ע מגלח על רביעית הבא מב' מתים משלהי פרקין דף נ"ז ע"ב שהרי הך מתני' ע"כ איירי במת אחד כדמוכח מדברי התוס' לעיל דף נ"ב ע"א שכתבו וז"ל דאלו ממת א' לר"ע מגלח בדתנן במתני' לר"ע וכו' עכ"ל וע"כ דהיינו הך מתני' דשלהי פרקין ומשום דסתמא משמע רביעית דם ממת אחר כמ"ש בחידושנו לעיל והו"ל להביא ראיה מהך מתני' דלעיל גבי פלוגתא דר"ע מטמא וחכמים מטהרין דקתני ועל רביעית דם הבא משני מתים ר"ע מטמא וע"כ לענין תגלחת נזיר נמי איירי כמ"ש התוס' שם בד"ה ת"ש ממניינא וכו' ע"ש ונראה דתוס' הכא לא גרסי בגמרא דאמר ר"ע רביעית דם הבאה משני מתים וכו' אלא גרסי לאפוקי מר"ע ותו לא וטעות נפל בקביעות דבריהם וכצ"ל ד"ה ה"ג התם לאפוקי מר"ע וה"פ וכו' ור"ל דסיפא דאצטריך לאו משום למעוטי שני מתים אלא אצטריך למעוטי דרביעית דם אפילו על מגעו ומשאו אינו מגלח דאי מרישא הו"א דוקא על אהילו אינו מגלח ובעי חצי לוג אבל על מגעו ומשאו מגלח אף על רביעית כסברת ר"ע כי היכי דדייקינן הכי גבי רובע עצמות קמ"ל סיפא דלא. וא"ת היכי ס"ד דרישא אתיא כר"ע שהרי לר"ע רביעית דם אפילו על אהילו נמי הנזיר מגלח כדמוכח לעיל דף נ"ב ע"ב וכמ"ש רש"י שם ד"ה ואב"א וכו' וז"ל לר"ע רביעית דם מגלח נזיר באהילו וכו' עי"ש. וי"ל משום דר"ע דסוף פרקין משמע לענין מגע ומשא דוקא ולדבריו דר"א קאמר כמ"ש במקובצת לקמן שלהי פרקין ולהכי קא' לאפוקי ר"ע ר"ל ר"ע דאמר לדבריו דר"א: מיהו קשה דע"כ דר' יוחנן דדייק גבי אבר אפילו במגע לא ולא דייק דוקא על אהילו דומיא דרובע עצמות כסברת ר"ל היינו משום דס"ל מדקתני סיפא בהדיא גבי רובע דוקא לענין אהל משמע אבל גבי אבר הדיוק הוי אכולהו בין מגע בין אהל וכן נמי מדקתני מתני' בהדיא גבי עצם כשעורה דדיוקא דעל אלו דוקא לענין אהל שמעינן נמי דדיוקא דאבר הוי אכולהו דאל"כ לחשביה בהדי עצם כשעורה או בהדי רובע עצמות דסיפא וא"כ ה"נ גבי רביעית דם נמי נימא דהדיוק הוי אכולהו דומיא דאבר ואכתי למאי אצטריך סיפא וי"ל כיון דר"ע דקאמר דרביעית דם מגלח על מגעו ומשאו מעצם כשעורה ילפינן

מק"ו כדתנן לקמן סוף פרקין ה"א דבכלל עצם כשעורה דקתני רישא דמגלח על מגעו ומשאו ולא על אהילו משום הכי אצטריך סיפא ועיין במקובצת ודו"ק:
ודע שראיתי להראב"ד בהשגות פ"ג מה' טומאת מת דין ג' דס"ל דרביעית דם מגלח על אהילו ולא על מגעו ומשאו ע"ש ולפ"ז ע"כ דאינו מפרש כפי' התוס' דהכא לאפוקי מר"ע דמגלח על מגעו ועל משאו דהא מרישא שמעינן דע"כ חצי לוג למעוטי מגעו ומשאו כיון דעל אהילו מגלח וצ"ל דס"ל כפירש"י ומה שיש לתמוה על סברת הראב"ד הלזו כבר כתבתי לעיל בגמרא גבי ר' יוחנן אמר אין הנזיר מגלח וכו' ודו"ק:
שם גמ' זה המאהיל על פני המת וכו' ואע"ג דכתיב אשר יגע וכו' אהל נמי קרי נגיעה כדאיתא בפרק העור והרוטב דף קכ"ה ע"ב ע"ש מיהו איכא למ"ד דמפיק מהאי קרא גולל ודופק ולדידיה א"ש טפי דכתיב אשר יגע משום דגולל ודופק מטמא נמי בנגיעה ולכך אפקוה בלשון נגיעה משום גולל ודופק כמ"ש התוס' בפרק הנז' דף קכ"ו ע"ב ד"ה גולל וכו' ע"ש ועי"ל אם אינו ענין לנגיעה תנהו לענין אהל וכה"ג קאמר בסמוך ודו"ק:
ודע שרבינו פ"ב מה' טומאת מת דין ט"ו כתב דגולל ודופק טומאתם מד"ס והשיג עליו הראב"ד ז"ל וכתב הכ"מ דמשמע ליה לרבינו דקרא אסמכתא וראיתי לה' ברכת הזבח ז"ל בסוף חידושיו למנחות בלשונות להרמב"ם דף קנ"א ע"א שכתב עליו דליתא דא"כ קרא למאי אתא ע"ש באורך ועיין להרא"ם פ' חקת ד"ה על פני השדה שכתב ג"כ לדעת הרמב"ן דקרא אסמכתא ולעיקר קושייתו אחר המחילה לק"מ דאצטריך קרא לדרשא דהכא זה המאהיל על פני המת ופסקה רבינו פ"ק מה' טומאת מת דין יו"ד שכתב ובין שהאהיל האדם וכו' על המת וכו' ועיין עוד לס' תועפות רא"ם למהר"א גאטיניו ז"ל ע"ש:
רש"י ד"ה ר"ל אמר וכו' שהנזיר מגלח על אהילו עכ"ל ק"ק דא"כ למאי הילכתא קתני מתני' יש עליהם בשר כראוי וכן נמי בברייתא דמייתי בסמוך קתני נמי ויש בו להעלות ארוכה וע"כ למעוטי אהל וכמ"ש התוס' וכן משמע נמי מתלמודא לקמן דקאמר ואלו גבי נגיעה וכו' משמע דוקא נגיעה ולא אהל ורש"י עצמו כתב בסמוך ד"ה ואפ"ה רבייה למגע וכו' עכ"ל והיותר ק"ל דהפך משנה ערוכה היא פ"ב דאהלות משנה ג' דקתני ואלו מטמאין במגע ואין מטמאין באהל וחשיב אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם בשר כראוי וכו' ע"ש אלמא דאינו מטמא באהל ואפשר ליישב בדוחק דרש"י דכתב הכי היינו היכא שיש בו עצם כשעורה אבל הא דמשמע לקמן אינו מטמא באהל משום דמיירי בשאין בו עצם כשעורה וכן נמי מתני' דאהלות דקתני אינו מטמא באהל איירי כשאין בו עצם כשעורה משום דס"ל לרש"י כיון דלפי האמת ר"ל מיירי כשאין בו עצם כשעורה ואפילו הכי מטמא במגע ומשא א"כ מסתמא היכא שיש בו עצם כשעורה עול דרגא

דאפי' על אהילו נמי מטמא כיון דאית ביה תרתי אבר שלם ואית ביה עצם כשעורה ודוקא עצם כשעורה לחוד בלא אבר הוא דקתני מתני' דאינו מטמא באהל מיהו לר' יוחנן ע"כ דאף שיש בו עצם כשעורה אינו מטמא באהל כיון דבאין בו כשעורה אינו מטמא אפי' במגע א"כ כשיש בו כשעורה עול דרגא נמי דבמגע הוא דמטמא ועוד כיון דלר' יוחנן אין בו עצם כשעורה אפי' במגע אינו מטמא א"כ ע"כ הך מתני' דאהלות דקתני אלו מטמאין במגע כשיש בו עצם כשעורה ואפ"ה קתני אינו מטמא באהל מיהו לפי מה שצדד המקשה דפליגי כשיש בו עצם כשעורה ע"כ דלר"ל אפילו אית ביה עצם כשעורה אינו מטמא באהל שהרי ע"כ לדעת המקשה נמי הך מתני' דאהלות דקתני אינו מטמא באהל איירי כשיש בו עצם כשעורה דאי אין בו עצם כשעורה היכי קתני מטמא במגע שהרי ע"כ לפי דעת המקשה אין בו עצם כשעורה אינו מטמא במגע דהכי פריך אי לית ביה עצם כש כשעורה מ"ט דר"ל דאמר מטמא במגע ומשא וא"כ ע"כ מתני' דאהלות דקתני מטמא במגע איירי כשיש בו עצם כשעורה והשתא ניחא נמי לר"ל הא דקתני מתני' שיש עליהם בשר כראוי דמיירי כשאין בו עצם כשעורה ולכך קתני בשר כראוי למעוטי אין בו בשר כראוי מטומאת אהל דר"ל נמי מודה כיון שאין בו עצם כשעורה ולר' יוחנן אפי' במגע ומשא ומיהו כמה מהדוחק יש בזה לעשות פלוגתא בין לפי האמת לדעת המקשה ומי הכריחו לרש"י לזה כלל ותו קשה דאי לפי האמת לר"ל אבר שאין עליו בשר מגלח אפי' על אהילו היכא שיש בו עצם כשעורה אמאי לא חשיב ברישא דמתני' בהדי הנך שהנזיר מגלח עליהם וכן נמי מתני' דאהלות אמאי לא חשיב ליה בהדי הנך דקחשיב שמטמאין באהל לכן נראה דיש למחוק מרש"י תיבת אהילו וכצ"ל שהנזיר מגלח עליו ולעולם דס"ל לרש"י כדברי התוס' ודו"ק:

מיהו ק"ל דא"כ איך מכריח ר"ל מגלח מדלא קתני בסיפא וכתבו התוס' וז"ל מדלא קתני בהרי סככות ופרעות דאבר שאין עליו בשר כראוי אף במגעו ומשאו לא יגלח מכלל דמטמא במגעו ומשאו עכ"ל שהרי השתא נמי דמגלח על מגעו ומשאו אבל לא על אהילו תקשי נמי אמאי לא קתני ליה סיפא בהדי רובע עצמות דאינו מגלח על אהילו ומגלח על מגעו ומשאו וכבר הקשתי קושיא זו על התוס' ד"ה ר' יוחנן וכו'. וראיתי לה' המאירי שהרגיש בקושיא זו וז"ל ויש לשאול ולר"ל נמי הו"ל למתני' לומר ואין נזיר מגלח על אהילו כדקתני באהילו של רובע עצמות אלא שברובע עצמות הוצרך ללמדה שתטמא במגע אף עפ"י שאין בה עצם כשעורה אי נמי רובע עצמות ורביעית דם דבעלמא מטמא באהל הוצרך ללמוד כאן שאין הנזיר מגלח אבל אבר שאין בו בשר כראוי לא הו"ל למתנייה שלא יגלח על אהילו דפשיטא הוא שהרי אף בדעלמא אינו מטמא אלא במגע

עכ"ל נראה דכוונתו שני תירוצים הם וכונת תירוץ הא' הוא כיון דחידוש סיפא דמתני' הוא דמטמא במגע אף שאין בו עצם כשעורה כדאוקי לה תלמודא בדאקמח לפי' התוס' א"כ גבי רובע הוא דאיכא הך חידושא דמטמא במגע אעפ"י שאין בו עצם כשעורה אבל גבי אבר ס"ל לר"ל מילתא דפשיטא היא כיון שהוא אבר שלם ואעפ"י שאין בו עצם כשעורה וק"ק שהרי תלמודא לא הוצרך לאוקי סיפא דמתני' הכי אלא לר' יוחנן אבל לר"ל אתיא מתני' כפשטה דהחידוש שאין מטמאין באהל וא"כ ליתני נמי אבר ואפשר דכוונתו ר"ל דמכח קושיא זו נימא דגם ר"ל נמי מוקי לה כר' יוחנן דחידוש סיפא לגבי מגע. גם מה שתירץ עוד דגבי אבר מילתא דפשיטא היא כיון דבעלמא אינו מטמא באהל וכו' ק"ק דאינו מספיק אכתי ליתני בהדי עצם כשעורה דקתני מתני' דאינו מטמא נמי בעלמא באהל וקתני וצ"ע:

ד"ה אי לא הדר וכו' וכגון דלא אקמח וכו' עכ"ל דאי אקמח אפי' על מגעו אינו מטמא כדמשני לעיל אלא דאקמח וכו' וכפרש"י לעיל מיהו צ"ע דבדלא אקמח הדרא קושיית תלמודא לעיל לדוכתה דפריך ת"ל משום עצם כשעורה והיכי קאמר דאצטריך סיפא משום דה"א על מגעו ומשאו לא ותו קשה מאי פריך כלל כיון דסיפא ע"כ מיירי בדלא אקמח מדמטמא במגע ורישא איירי בדאקמח מדלא מטמא אפי' במגע א"כ אי מריש' הוה אמינא בדאקמח הוא דאמעיט רובע אבל בדלא אקמח אפילו על אהילו מגלח ודוקא עצם כש כשעורה הוא דקתני דאינו מגלח על אהילו אבל רובע עצמות אפי' על אהילו מגלח לכך אצטריך סיפא לאשמעינן דרובע נמי על אהילו אינו מגלח ולזה י"ל דא"כ דעל אהילו נמי מגלח הו"ל למתני' למחשביה בהדי הנך דקתני דמטמא במגע ומשא ואהל אבל קושיא קמייתא קשה והתימא על התוס' ד"ה חצי קב וכו' שלא כתבו הכרח לפירושם מכח קושיא הלזו וצ"ע:

ואין להקשות כיון דעל רובע אינו מגלח על אהילו אבל על מגעו מגלח אמאי לא חשיב ליה בהדי עצם כשעורה דקתני מתני' ואמאי פלגינהו בתרי משניות די"ל משום דלא דמו לגמרי דעצם כשעורה באהל אינו מטמא כלל אבל רובע מטמא באהל אלא שאינו מגלח ואין להקשות השתא נמי לא דמי עצם כשעורה לכל הנך דחשיב בהדה דאינהו מטמאו באהל די"ל מ"מ דמי שהרי במאי דמטמא עצם כשעורה הנזיר מגלח אלא דלגבי אהל כך הוא דינו שאינו מטמא וכ נמי הנך במאי דמטמאו הנזיר מגלח משא"כ רובע דמטמא באהל ואפ"ה אין הנזיר מגלח ודו"ק:

בא"ד ואידך נמי דקתני כגון הסככות והפרעות וכו' משום דקא מטמא בהם וצריך הזאה ג' וז' וכו' עכ"ל וה"ה דאיכא לשנויי נמי הכי גבי רובע ורביעית דם כיון דקתני מתני' ומזה ג' ושביעי ה"א הדיוק קאי נמי עליה וה"א דלא מטמאו אלא דבלא"ה משני שפיר ודו"ק:
תוס' ד"ה חצי קב וכו' ולכך דייק פשיטא וכו' על מגעו וכו' ת"ל משום עצם כשעורה וכו' עכ"ל ק"ק דאכתי קשה קושייתם הכא דהיכי קאמר דהוה אמינא דאפילו על מגעו ועל משאו לא להכי אצטריך וכו' שהרי הא לענין אהל איירינן ואמאי אצט' סיפא וי"ל דאיכא למימר דה"מ למפרך הכי אלא בלא"ה עדיפא פריך ת"ל מעצם כשעורה אבל קושיית התוס' היא משום דמאי פריך כלל ודו"ק:
ועי"ל דלא ק"מ במאי דאיכא למידק בעיקר קושייתם שהקשו הא לענין אהל איירינן וכו' דמהיכא פשיטא להו דלענין אהל איירינן שהרי כיון דמתני' קתני על מגען ומשאן ואהילן אם כן הדיוק אכולהו קאי וזהו כונת רש"י ד"ה חצי קב וכו' שכתב כל הג' חלוקות על מגען ועל משאן ועל אהילן וכו' ותו דרש"י לעיל ד"ה על אלו דרישא למעוטי עצם כשעורה וכו' כתב וז"ל וצריכא לפרושי דאי לא וכו' ה"א דאפי' על מגעו ועל משאו לא יהא מגלח עכ"ל אלמא דהו"א דהדיוק קאי אכולהו. ותו קשה שהרי לפי דברי התוס' בדבור שאחר זה ע"כ דר' יוחנן דאמר אין עליהם בשר אין הנזיר מגלח היינו אפי' על מגעו ועל משאו שהרי לענין אהל כ"ע אינו מגלח אלמא דהדיוק הוי אכולהו לכן נראה הא דמשמע להו לענין אהל איירינן היינו משום דמסיק בסמוך דאי מרישא הו"א אפילו על מגעו ומשאו להכי אצטריך סיפא וכו' משמע דלבתר דאצטרי' סיפא תו לא קיימא הך הו"א אפי' על מגעו וכו' אלא דאין ה"נ דרישא לענין אהל איירי אבל לא במגע ומשא וכמו סיפא ומשו"ה הוקשה להו דאיך פריך הכא ותיפוק ליה משום עצם כשעורה דמשמע דקושטא הוא דדיוק דרישא אמגע נמי שהרי לפי האמת משמע לבתר דאצטריך סיפא קושטא הוא דדיוק דרישא לענין אהל דוקא ותירצו דתלמודא פריך אהך אותו ה"א עצמו דקאמר בסמוך דאיך ס"ד לומר כן ולמאי אצטריך סיפא פשיטא ת"ל משום עצם כשעורה והשתא ניחא הא דקא' בסמוך הו"א אפי' על מגעו ומשאו וכו' משום דאי לאו סיפא קאמר אבל קושיית התוס' אחר הסיפא ודו"ק:
וראיתי במקובצת שכ' וז"ל והא חצי קב עצמות דמשמע רובע לא ואפ"ה קתני לה בסיפא ומשני אי לא תנא רובע עצמות וכו' פי' מתניתין אוקימנא לעיל דאקמח אקמוחי הילכך אי מרישא הו"א דאפי' על מגעו ומשאו אינו מגלח כיון דליכא עצם כשעורה קמ"ל רובע דסיפא דעל אהילו דוקא אינו מגלח הא על מגעו מגלח הר"ר עזריאל עכ"ל. ויש לתמוה דמשמע מדבריו דקמ"ל סיפא דעל מגעו מגלח אפי' ליכא עצם כשעורה והיינו כפירו'

התוס' ומתחלת דבריו משמע דס"ל דרישא אוקימנא לעיל בדאקמח וכפרש"י וא"כ ע"כ משמע דרובע דאקמח אינו מטמא אפי' במגע וא"כ נמצא דבריו סתרי אהדדי ונראה דלעולם ס"ל כפי' התוס' וה"פ מתני' אוקימנא לעיל בדאקמח ר"ל סיפא דמתני' והוא כפירוש התוס' ומ"ש אי מרישא הוה אמינא וכו' כיון דליכא עצם כשעורה וכו' פירוש משום דנוקי לרישא בדאקמח כמו סיפא ולכך הו"א אפילו במגע לא ומיהו לבתר דקתני על מגעו מגלח אפילו בדאקמח ממילא דרישא לא מיירי אלא לענין אהל אבל במגע מטמא בין בדאקמח בין דלא אקמח כמו סיפא ודו"ק:

בא"ד ומשני כגון דאקמח וכו' עכ"ל. ולפ"ז אפי' אקמח מטמא רובע במגע אבל לפירש"י היכא דאקמח אינו מטמא במגע אבל חצי קב אפילו לפי' התוס' מטמא במגע אפי' אקמח דהא מכ"ש מרובע והרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ו' משמע דס"ל דרובע מטמא במגע כמ"ש התי"ט במשנתנו ד"ה ורובע וכו' ופסק נמי שם כר' יוחנן ולא ביאר דאפילו אקמח מטמא במגע כמ"ש התוס' משמע דס"ל כפי' רש"י דבאקמח לא מטמא. מיהו קשה דגבי חצי קב עצמות ע"כ מטמא במגע ומשא ואהל אפי' בדאקמח אפי' לפי' התוס' ולא ביאר הרמב"ם דין זה שם בדין ב' וצ"ע:

ד"ה ור' יוחנן וכו' מכלל דמטמא במגעו וכו' עכ"ל. ק"ק השתא נמי לחשביה בהדי רובע עצמות דמגלח על מגעו ומשאו ולא על אהילו וצ"ע. ועיין מ"ש בדברי רש"י ז"ל ד"ה ר"ל אמר וכו':

בא"ד ור' יוחנן אמר לך הא קתני ברישא על אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ש"מ אבל אין עליהם בשר כראוי אינו מגלח מ"מ אפי' על מגעו ועל משאו ולא אצטריך תו למתנייה בסיפא דכל היכא דנשמע מכללא דרישא לא קתני בסיפא והא ברישא תנא וכו' כצ"ל:

ד"ה האי אבר וכו' דבמאהיל מיירי וכדאמרי' נמי פ"ק דשבת וכו' ר"ל אפי' אין עליהם עכ"ל. לא ידענא לאיזה ענין הביאו הך דפ"ק דשבת גם מ"ש ד"ל אפי' אין עליהם אין לדברים אלו מובן והר' אורח מישור ז"ל כתב וז"ל ר"ל לא הכלים על המת ולא המת על הכלים עכ"ל. גם דבריו אינם מבוררים ונראה להגיה בדבריהם וכצ"ל ואמרינן נמי פ"ק דשבת וכו' המאהילים על המת ה"ה אפי' המת עליהם עכ"ל ור"ל דהכא דנקט מאהיל על פני המת וכן נמי פ"ק דשבת נקט ג"כ האי לישנא כלים המאהילים על המת לאו דוקא עד שיהא מאהיל על הטומאה אלא ה"ה נמי כשהטומאה מאהלת עליהם וכן פסק הרמב"ם פ"ק מה' טומאת מת דין י' ועיין להתי"ט ריש פ"ג דאהלות משנה א' ד"ה מאהיל וכו' שהקשה כה"ג על מתניתין דהתם דקתני מאהיל על חצי שני וז"ל יש לתמוה אמאי לא

תנן נמי ההפך או שני חצאי זתים מאהילים עליו דהא באהל כך הוא מטמא כשהטומאה מאהלת עליו כמו שהוא מאהיל על הטומאה דמאי שנא וכו' את"ד ע"ש וא"כ לא נפלאת היא ליחס דזה נמי כוונת התוס' אלא התי"ט הניח בתימא משום דהתם ברישא תני נמי דבר והופכו ע"ש וזה נמי מאי דאמרינן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ר"ל בוקעת ועולה למאהיל עליה בוקעת ויורדת למאהיל תחתיה וכ"כ ה' המאירי אלא דמ"מ איכא למידק על התוס' שהביאו הך פ"ק דשבת וטפי הו"ל לאתויי הך מתני' דפ"ג דאהלות שהקשה התי"ט עלה ודו"ק:

בא"ד בחלל זה אבר מן החי וכו' דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי ונחתך עכ"ל. הא דכתבו מגוף החי אינו מכח ומשמעות של חלל דדילמא נפל מגוף המת כדקא' זה אבר הנחלל מן המת וכו' אלא דעיקר המשמעות היינו אבר שנפל ונחתך אבל הא דכתבו מן החי משום דקושטא הוא דמיירי באבר מן החי דבאבר מן המת מהו במת נפקא כדמסיק וק"ל:

ד"ה חרב הרי הוא כחלל וכו' והכא אמרינן זכו' אפי' שלא כנגד המת וכו' עכ"ל. היינו מכח הספרי שהביאו בסמוך וק"ל:

בא"ד דיש חילוק בין טומאה רצוצה לבינו שהקבר וכו' כצ"ל:

דף נד.

גמ' תניא ועל הנוגע וכו' כצ"ל בין בגמ' בין ברש"י בין בתוס' דהא קרא לא כתיב וכל אלה ועל ושו"ר שכן הגיה התי"ט פ"ב דאהלות משנה ג' ד"ה עצם וכו' ע"ש:

שם גמ' תנהו ענין למשא וכו'. ק"ק לר"ל עצם כשעורה דמטמא במשא מנ"ל ואפשר דס"ל הל"מ היא ובזה אפשר ליישב דברי הראב"ד בפ"ג מה' טומאת מת דין ג' שכתב וז"ל עצם כשעורה במגע דמטמא מקרא ובמשא דמטמא הלכתא היא וכו' עכ"ל ע"ש ולכאורה יש לתמוה עליו שהרי משא נמי מקרא כדקא' הכא אם אינו ענין וכו' תנהו ענין למשא והשתא י"ל דהראב"ד נקיט לה אליבא דר"ל אע"ג דקי"ל כר' יוחנן כיון דלא נ"מ לדינא ודו"ק נ"ל: אמנם ראיתי במקובצת שכתב וז"ל צ"ע לר"ל מנ"ל דעצם כשעורה מטמא במשא הרא"ש בפי' וה' עזריאל כתב ור"ל נפקא ליה מקרא אחרינא עכ"ל ע"ש אבל הראב"ד ס"ל דמהלכה נפקא ליה לר"ל ונקיט לה אליביה מיהו לר' יוחנן ודאי מגע ומשא מקר' אמנם ראיתי לרש"י בפרק העור והרוטב דף קכ"ו ע"ב ד"ה עצם וכו' שכתב דעצם כשעורה הל"מ דמגע ומשא אית ליה ולא אהל כדאמרי' בנזיר עצם כשעורה הלכה עכ"ל והיינו הא דאמרינן לקמן סוף פרקין דף נ"ז ריש ע"א עצם כשעורה הלכה והתוס'

בפרק העור והרוטב הקשו עליו משמעתין הכא דמקראי ילפי לה ולא הוי הלכה אלא מה שהנזיר מגלח עליו אע"ג דלא מטמא באהל עכ"ל ע"ש:
וק"ק לדבריהם ל"ל קראי לטומאת מגע ומשא ת"ל מהלכתא דקתני מגלח על מגעו ומשאו מכלל דמטמאו וכה"ג פריך תלמודא לעיל פ"ד דף כ"ה ע"ב ל"ל קרא הא הלכתא גמירי לה וכן בפרק כיצד צולין דף פ"ב ע"ב פריך נמי השתא דאמרת גמרא גמירי לה באש ישרף ל"ל ע"ש ולעיקר קושייתם י"ל דס"ל לרש"י דקראי דדריש הכא אסמכתא נינהו והכריחו מכח מה שהקשינו דל"ל קראי תפוק ליה מהלכתא ולכך הוכרח לו' דמאי דקא' תלמודא לקמן סוף פרקין עצם כשעורה הלכה היינו בין טומאה בין גילוח אבל קראי דדריש הכא אסמכתא בעלמא וכה"ג כתבו לעיל גבי דרשת בעצם זה רובע וז"ל והלכה למשה מסיני דבעינן רובע וקרא אסמכתא בעלמא עכ"ל כנ"ל:
ודע דלעיל דף מ"ח ע"א גבי דקא' ומה כ"ג וכו' כתבנו שם דהיכא דאיכא אסמכתא להלכה למשה מסיני שפיר מצינן למילף מינה מק"ו ולא אמרי' אין למדין מהלכה ע"ש והשתא לפי מאי דכתיבנא א"כ רש"י מכחיש בזה דהא איכא קראי אסמכתא להלכה גבי עצם כשעורה ואפ"ה אמרי' עצם כשעורה הלכה ואין למידין מהלכה ומיהו איכא למדחי כיון דאסמכתא לענין טומאה לבד ולא לענין גילוח הילכך לא ילפינן גילוח מהלכה מיהו עיין לקמן בחידושינו דף נ"ז ריש ע"א ודו"ק:
שם גמ' ת"ש מדקתני סיפא וכו' ומני רבנן וכו' מדברי הרמב"ם בפי' המשנה והרע"ב נראה דמפרשי לה אליבא דר"א וכמו הס"ד ויש לתמוה שהרי דרכם לפרש כמו המסקנא אפי' בחדא מסכתא וצ"ע: ואגב אכתוב מה שראיתי למהרש"א ז"ל בחידושיו ליבמות דף ן' ע"א שהקשה על רש"י שם שפירש לפי הס"ד דלא כדמסקנא ע"ש ולק"מ דכן דרכו של רש"י לפרש לפי הס"ד היכא דהוי בחדא מסכתא וזכורני שהרב שושנים לדוד כ' להני כללי וע' לחידושינו לעיל דף ל"ז ע"א ד"ה טעם כעיקר וכו': רש"י ד"ה או בקבר וכו' כדתניא קברי הנכרים אין מטמאין באהל אלא בנגיעה וכו' עכ"ל. זהו סברת ר"ש בפ' הבע"י דף ס"א ע"א אבל רבנן פליגי עליה וס"ל אפילו באהל מטמאין כמ"ש התוס' ואיכא למידק דריש פ"ב דאהלות משנה א' חשיב אלו מטמאין באהל וכו' ושם משנה ג' חשיב אלו מטמאין במגע ומשא ולא באהל וכו' ע"ש והשתא ק' אי ס"ל כר"ש ליחשוב מתי עכ"ום בהדי הנך דחשיב מטמאין במגע ולא באהל ואי כרבנן ליחשוב מתי עכו"ם בהדי הנך דחשיב דמטמאין באהל וי"ל לעולם כר"ש ס"ל והא דלא חשיב בהדי הנך דאין מטמאין באהל י"ל לא קחשיב אלא מה שאין מטמאין באהל משום שאין בהם שיעור כגון עצם כשעורה וכן שדרה וגלגלת שחסרו וכו' אבל אי הוה שיעור מטמאין כדקתני רישא

אלו מטמאין באהל וכו' משא"כ מתי עכ"ום אין בהם טומאה כלל מיהו תירוץ זה אינו מספיק אלא לדעת הרמב"ם דפסק כר"ש פ"ק מה' טומאת מת דין י"ג ע"ש והילכך שפיר נוקי לסתמא דמתני' כוותיה אבל התוס' בפרק הבע"י ד"ה ממגע וכו' ס"ל הלכתא כרבנן דמטמאו אפי' באהל ע"ש א"כ אטו סתם מתני' כר"ש דלית הלכתא כוותיה ותו קשה אפי' לר"ש נמי אינו מספיק שהרי התם חשיב ארץ העמים ובית הפרס דאינם מטמאין באהל והתם אין בהם נמי טומאת אהל כלל לכן י"ל דבפלוגתא לא קמיירי ודו"ק:

ואחר ימים ראיתי להתוס' בפ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב ד"ה ואאוירא וכו' שכתבו בתוך דבריהם וז"ל א"נ כר"ש דאמר קברי עכ"ום אינם מטמאין באהל דלא החמירו בארץ העמים יותר מקבריהם וכו' עכ"ל הרי דכתבו סתם משנה כר"ש וממילא ניחא נמי כיון דחשיב ארץ העמים ממילא שמעי' לקברי נכרים ודו"ק ועיין לחידושינו לקמן דף נ"ד ע"ב בד"ה ארץ העמים וכו': ד"ה והאי אבר וכו' הילכך הואיל ואתרבי ליה להוי נזיר מגלח עליו עכ"ל. אע"ג דרובע עצמות ורביעית דם מטמא באהל ואפ"ה אין הנזיר מגלח עליו הכא כיון דבציר ליה שיעורא ואפ"ה אחשביה רחמנא לענין טומאה מסתמא ה"ה דאחשביה נמי גם לענין תגלחת נזיר א"נ י"ל כיון דרובע עצמות ורביעית דם הוא מהלכה כמ"ש התוס' לעיל גבי מתני' ע"ש א"כ משמע דוקא הנהו הוא דאיכא חילוק בין טומאה לתגלחת ולא גבי אבר וכו' מדלא קתני נמי אבר וכו' ודו"ק:

ד"ה א"ד וכו' דמפרושי קמפריש עכ"ל. משמע דגרים במשנה עד שיביא קרבנותיו אבל התו' לעיל במשנה דף מ"ט ע"ב ד"ה ומזה וכו' כתבו דלא גרסינן לה דא"כ פשיטא דרבנן היא ור"ל דפשיטא דפרושי קמפרש ויש ליישב לדעת רש"י שהרי קמבעיא ליה אי ר"א היא ומילתא אחריתי באפי נפשה היא ואינה מקושרת עם תיבת עד וכו' ואגב סיפא דקתני וקרבן אין לה קתני רישא ומביא קרבנותיו וק"ל:

תוס' ד"ה או בקבר וכו' ודוחק לו' דלא כ רבינא וכו' עכ"ל לפרש"י דפי' דלפני הדיבור דקאמר ר"ל קברי נכרים וקרי להו לפני הדיבור משום דלאחר הדיבור הוא כמו קודם הדיבור לא שייך האי ודוחק לו' וכו' דאדרבא כ"ש שיגדל הקושי דהתם קאמר דנכרים אפי' במגע לא מטמאו וע"כ דמיעט קרא אהל וה"ה מגע והכא קא' דבמגע מטמאין וכרבינא נמי לא אתי דא"כ אמאי אצטריך הכא קרא למגע ת"ל מהך קרא גופיה כדקא' התם נהי דמאהל מעטינהו ממגע מי מעטינהו וכו' משמע מהך קרא אמעט מגע וכמו שהקשו התוס' וכן נמי ק' להיפך ל"ל קרא התם למעט אהל ת"ל דהכא משמע דלא אתרבו אלא למגע כדקא' ואלו גבי נגיעה וכו' ונ"ל דלפרש"י ר"ל הכא לא אתי לא כרבינא ולא כסתמא דתלמודא התם אלא ס"ל לר"ל דלר"ש מתרי קראי דהכא והתם שמעינן מיעוט

אהל ורבוי מגע דאי מקרא דהתם הו"א אמעט אהל וה"ה מגע וכסברת סתמא דתלמודא התם וכן משמע לישנא דרש"י הכא שכתב וז"ל כלומר שהנכרים מטמאין במגע אעפ"י שאין מטמאין באהל וכו' עכ"ל משמע דאעפ"י שאין מטמאין באהל ואיכא למימר דה"ה נמי מגע קמ"ל קרא דבמגע מטמאין ואי מקרא דהכא הוה אמינא אתרבי מגע וה"ה אהל ותלמודא הכא דנקט ואלו גבי נגיעה וכו' דמשמע דוקא נגיעה נקט הכי לפי האמת דאיכא תרי קראי אבל התוס' אינם מפרשים כפירש"י אלא ס"ל קודם הדיבור קודם מתן תורה וס"ל נמי דקודם הדיבור עדיף ואיכא למימר דנכרי' מטמאין קודם הדיבור טפי מלאחר הדיבור שלאחר הדיבור הוא דגריעי כיון דלא ניתנה תורה להם אלא לישראל והוק' להו דלרבנן אמאי אצטריך או בקבר כיון דאפי' לאחר הדבור מטמאין אפי' באהל כ"ש לפני הדיבור דמטמאין אפי' באהל והיכי קאמר הכא דוקא לנגיעה ולא לאהל ולר"ש נמי לא אצטריך כיון דלאחר הדבור מטמא במגע כ"ש קודם הדיבור ולשון אמאי אצטריך דנקטו גבי רבנן לאו דוקא אלא אגב ר"ש נקטו לה וה"ה דהו"מ להקשו' אליבא דרבינא ל"ל קרא התם למעט מאהל ת"ל מקרא דהכא דוקא מגע ולא אהל וכתבו ודוחק לומר דלא כרבינא וכו' ר"ל דס"ל לר"ל כסתמא דתלמודא התם דאמעט נמי ממגע לר"ש מיהו היינו לאחר הדבור אבל קודם הדיבור דעדיף אתרבי הכא למגע ואין להק' כיון דהכא אפי' לפני הדיבור לא אתרבי לאהל ל"ל קרא התם לר"ש למעט אהל אחר הדיבור די"ל דעיקר קרא התם אצטריך בשביל מגע כיון דס"ל לתלמודא התם נקט קרא אהל וה"ה מגע:

מיהו ק"ק לפירש"י דע"כ משמע דהכא במגע דוקא ולא באהל מהכתיב תרי קראי כי יגע חד באהל וחד במגע וא"כ ל"ל וקרא התם למעט אהל וצ"ע: ודע דלפי דברי התוס' שכתבו ודוחק לומר דלא כרבינא וכו' אשכחנא פתרי לסברת ס' יראים שהביא ה' מש"ל ז"ל פ"ו מה' אבל דין א' ד"ה וראיתי למרן וכו' דס"ל דלר"ש כיון דאין מטמאין באהל אף במגע ומשא לא מטמאו וכתבו עליו הגהות מיימוניות דבפרק הבע"י משמע כסברת רבינו דמטמא במגע דגרסינן נהי מאהל מעטינהו קרא ממגע ומשא לא אמעטינהו וכתב עליהם ה' מש"ל ז"ל וז"ל ואני תמיה על ההגהות וכו' וכי היעלה על הדעת דבעל ס' יראים דנודע שמו נעלם ממנו סוגיא דפרק הבע"י וכו' וטרח ה' ז"ל לפרש סוגיא דפרק הבע"י באופן אחר לדעת ס' יראים ע"ש באורך הנה משמע מדברי הרב דכוונת ההגהות לומר דספר יראים נעלמה ממנו סוגיא דפרק הבע"י והיינו משום דאע"ג דמשמע דסתמא דתלמודא התם פליג ארבינא מ"מ ס"ל להגהות דלא פליגי אלא מסתמא אחר דמייתי דברי רבינא אף סתמא דתלמודא נמי מודה לו ונראה דמשמע להו כן מדקאמר בהאי לישנא נהי דאמעטו וכו' משמע דמילתא דפשיטא היא אליבא דכ"ע ואין צורך תו לשנויי כדמשני

ני מעיקרא והשתא לפי דברי התוס' הכא שכתבו ודוחק לומר וכו' אלמא דקושטא הוא דסתמא דתלמודא התם פליג עם רבינא וא"כ ס' יראים פסק כסתמא דתלמודא התם וטעמו משום דהוקשה ליה קושיית התוס' הכא לכך ס"ל כמו ודוחק לומר וכו' ולכך פסק כסתמא דתלמודא משום דר"ל הכא ס"ל כוותיה ונראה דאף ההגהות נמי לא עלתה על דעתם לומר דס' יראים נעלמה ממנו סוגיא דפרק הבע"י כמו שהבין המש"ל שהרי לא כתבו אלא דבפרק הבע"י משמע כסברת רבינו וכו' וכונתם משמעות בעלמא והיינו כיון דקא' בפשיטות בהאי לישנא נהי וכו' משמע דהכי הלכתא כיון דמילתא דפשיט' היא א"נ משום דס"ל להגהות הלכתא כרבינא לגבי סתמא דתלמודא ודו"ק:

עוד נראה להביא סיוע לסברת ספר יראים דפסק כסתמא דתלמוד' דלא כרבינא ממעשה דאליהו במס' מציעא בפ' המקבל דף קי"ד ע"ב דהוה קאי בבית הקברות של נכרים א"ל רבה לאו כהן מר מ"ט קאי בבית הקברות א"ל כר"ש ן' יוחאי דאמר קברי גוים אין מטמאין באהל וכו' ע"ש. והשתא קשה מאי השיבו אליהו דהא כיון דמטמא במגע וכיון דאליהו הולך בבית הקברות הו"ל נוגע בקבר וצ"ל דס"ל לאליהו כסתמא דתלמודא דפליג ארבינא דאפי' במגע נמי לא מטמא ומיהו לדעת החולקים על ספר יראים וס"ל הלכתא כרבינא צ"ל שהשיבו אליהו דלא כהלכתא ודחייה בעלמא השיבו וכה"ג כתבו התוס' בפרק הבע"י דף ס"א ע"א ד"ה ממגע וכו' שהקשה דאיך השיבו כר"ש בן יוחאי דהא לא קי"ל כותיה ותירצו דדחייה בעלמא השיבו ועיקר טעמיה משום דרוב ארונות יש בהם פותח טפח וכו' ע"ש אבל ספר יראים לא ניחא ליה בהכי ולשיטתיה אזיל דפסק כר"ש בן יוחאי והשיבו אליבא דהלכתא וא"כ לענין מגע נמי השיבו גם כן אליבא דהלכתא ואפשר דס' יראים גופיה דפסק כרשב"י כחו הוא משום האי מעשה דאליהו וכעת ספר יראים אינו בידי:

ושו"ר למרן כ"מ ז"ל פ"ק מה' טומאת מת דין י"ב שכתב טעם זה לרבינו דפסק כר"ש משום מעשה דאליהו וכתב עוד משום דרבינא משמע דסבר כותיה ע"ש וא"כ זהו נמי כונת ההגהות שהשיבו על ס' יראים דלא כמו שהבין ה' מש"ל דנעלמה סוגיא ממנו וכדכתיבנא ודו"ק:

והנה תמיהא לי טובא בדברי התוס' שכתבו דעיקר טעמיה משום דרוב ארונות יש בהם פותח טפת פי' וחוצץ בפני הטומאה דהא אכתי קשה שהרי דוקא מדאוריית' הוא דחוצץ אבל רבנן גזרו בהו טומאה כדאיתא בפרק מי שמחו דף י"ט ע"ב וא"כ איך אליהו עבר אדרבנן וצ"ע כעת:

בא"ד והריב"א פי' וכו' אחר מתן תורה וכו' כצ"ל ר"ל דריב"א מפרש קודם הדבור דקא' היינו קודם דבור פרשת טומאת מת דלא ניתנה להם אותה פרשה אלא אחר הקמת המשכן אבל אותם שמתו קודם שנאמרה אותה פרשה הוה אמינא דלא מטמאו ואפי' ישראל נמי והשתא ניחא לעולם בעלמא לפני הדבור עדיף והכא גבי טומאה שאני דהוה אמינא דגרע משום דמתו לאחר מתן תורה ולפני אותה פרשה ואפי' ישראל נמי שהרי קרא כתיב מפרשה זו ואילך ודו"ק: בא"ד וכיוצא בזה יש בפ' בתרא דהוריות דמצריך פסוק להכי שלפני הדבור משום דסד"א וכו' עכ"ל ליתא התם הכי אלא קושטא הוא דדריש גבי זב מדיבור ואילך ע"ש בדף י' ע"א ולכך נראה להגיה בדבריהם וכצ"ל בפרק בתרא דהוריות דדריש קרא לזב איש איש וכו' וכן הוא בדבריהם סוף מס' נדה דף ע' ע"ב ד"ה ואין וכו' בסוף דבריהם וז"ל וכי האי גוונא איכא בפ' בתרא דהוריות כי יהיה פרט שלפני הדיבור דגבי זיבה עכ"ל והא דנקטו קרא גבי זוב ה"ה נמי דהו"מ למנקט ג"כ קרא דגבי נגעים דדריש נמי התם מדיבור ואילך ע"ש ודו"ק.

בא"ד ומקשינן לר"ש וכו' והא קודם מתן תורה לר"ש וכו' עכ"ל התוס' בפרק חזקת הבתים דף נ"ח ע"א ד"ה מציין וכו' הוסיפו וז"ל ואפילו לרבנן דפליגי אר"ש ואמרי דמטמא באהל מ"מ בקבר שלפני הדיבור לא מרבי לה בנזיר אלא לענין נגיעה וכו' עכ"ל ע"ש ולאו דוקא נקטו הכא לר"ש ודו"ק:

והנה אגב דאתא לידן ענין ר' בנאה אכתוב מה שראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' אבל דין א' ד"ה וראיתי וכו' שבסוף דבריו הביא דברי הראב"ד בהשגות בפ"ה מה' נזירות דין ט"ו שכתב בס"ד וז"ל והכהנים בזמן הזה טמאי מתים הם ואין עליהם עוד חיוב טומאה והמחייב אותם עליו להביא ראיה עכ"ל. ותמה עליו המש"ל מר' בנאה דהוה מציין הקברות ואמאי הוצרך לציין כיון דהכהנים בזמן הזה טמאי מתים ואין חיוב טומאה עליהם ותירץ דס"ל להראב"ד דבזמן אמוראים היה להם אפר פרה את"ד ע"ש. ודע דמדברי הראב"ד הללו ק"ל על מרן הכ"מ ז"ל פ"ד מה' נזירות דין כ"א שעל מה שכתב שם הראב"ד בהשגה המתחלת לפיכך וכו' בסוף דבריו וז"ל ואסור להזיר בכ"מ עכ"ל כתב עליו הכ"מ וזל ואיני יודע למה אסור להזיר עכשיו בא"י שאעפ"י שאנו טמאי מתים אם אחר שנזר יזהר מלטמא במת מה איסור יש בזה עכ"ל. משמע מדבריו דטעם הראב"ד כיון דאנו טמאי מתים שמא אינו מקפיד ליזהר מליטמא כיון שכבר הוא טמא ולזה כתב אם יזהר מה איסור יש בזה ואחר המחילה תימה עליו טובא דבלא"ה איך שייך לו' שמא יטמא כיון דליכא חיוב טומאה לכהנים בז"הז כמ"ש הראב"ד גופיה בפ"ה מה' נזירות וצ"ע:

ובעיקר כונת הראב"ד דפ"ב מה' נזירות עיין מה שפירשנו בו בחידושינו לעיל פ"ג דף י"ט ע"ב במשנה מי שנזר וכו' בלשון המתחיל ודע שראיתי למרן וכו' ע"ש ודו"ק ולעיקר קושיית הרב על הראב"ד מר' בנאה עיין לחידושינו לקמן עבר הדף בגמ' ודו"ק:

בא"ד ואומר הריב"א דשפיר קרייה אדם וכו'. לא ידעתי מה תירצו דמה בכך אם נקראו אדם דנהי כיון דנקראו אדם לא אמעטו מארם מ"מ אפילו ישראל גופייהו דנקראו אדם משמע הכא דלא אתרבו לפני הדיבור אלא למגע ולא לאהל וכן נמי לא אתרבו קודם שנא' פ' טומאת מת לפירוש ריב"א גופיה אלא למגע ולא לאהל וכן הוא בהדיא בתוס' בפרק הבע"י דף ס"א ע"א ד"ה קברי וכו' וז"ל אע"ג דאקרו אדם הא לא מטמאו באהל אלא משעה שנאמרה אותה פרשה ומדהוצרך נמי בנזיר לרבות קבר שלפני הדיבור למגע מכלל דאהל לא מטמא עכ"ל הרי דמה שנקראו אדם לא מעלה ולא מוריד לפי סוגיא דהכא ויותר תמוהין אצלי בזה דברי התוס' דפרק חזקת הבתים דף נ"ח ע"א ד"ה מציין וכו' שבקושייתם הזכירו בהדיא דבנזיר לא מרבה לפני הדיבור אלא למגע וא"כ לא ידעתי איך ניחא להו בתירוצם שם שתירצו כמו שתירצו הכא דאברהם נקרא אדם וכו' ע"ש וצ"ע:

ואגב ראיתי למהרש"א שם בתוס' בפרק ח"ה שעל מה שהקשו התם מר' בנאה כתב וז"ל מדברי התוס' דנזיר נראה אדרבא לפני הדבור עדיף ומטמא אפי' באהל לר"ש עכ"ל ע"ש כונתו ר"ל כיון דלפני הדבור עדיף ומטמא אפי' באהל לר"ש א"כ ל"ק קושיית התוס' התם דלאחר הדיבור הוא דקא' ר"ש אין מטמאין באהל ולרבנן דמטמאין באהל כ"ש לפני הדיבור ומיהו לא ביאר הרב דמה יענו התוספות הכא לאותו הכרח שכתבו התוס' התם דבנזיר לא מרבה לה אלא לענין נגיעה משום דזהו קושיית התוס' הכא עצמה שהקשו מפרק הבע"י וכתבו ודוחק לו' דלא כרבינא ולכך קא' מטמא במגע כיון דלפני הדיבור אבל לא באהל אבל לרבינא לפני הדבור אפי' באהל לר"ש משום דעדיף ועוד לפי' ריב"א נמי ניחא דדוקא לאחר מתן תורה וקודם אותה פרשה הוא דקא' במגע ולא באהל אבל קודם מתן תורה עדיפי ומטמאו אפי' באהל לר"ש אפי' קודם אותה פרשה כיון דלפני הדיבור אבל לא ידעתי איך לא הרגיש הרב שהתוס' הכא עצמם דס"ל דלפני הדיבור עדיף מ"מ הקשו על ר' בנאה והוצרכו לתרץ משום דאברהם נקרא אדם וכו' כמו שהקשו ותירצו התוס' בפרק ח"ה וצ"ל דס"ל להרב דלפי' ריב"א לא אמרי' דלפני הדיבור עדיף אלא דלפני הדיבור נמי גרע כיון דמ"מ מתו קודם פרשת טומאה וכן משמע מהתוס' בפרק הבע"י דאברהם ואדם אע"ג דקודם מתן תורה היו מ"מ אמעטו מטעם קודם פרשת טומאה וכן משמ' נמי מלת גם דנקט ריב"א הכא והשתא ניחא קושיית

התוס' הכא שהקשו מר' בנאה מקושרת דוקא עם פי' ריב"א משום דלפירוש ריב"א לא עדיף לפני הדבור כיון דמחו קודם אותה פרשה ומה"ט נמי לא הזכיר מהרש"א בדבריו מדברי התוס' בפרק הבע"י כלום לא בחידושיו בפרק הבע"י ולא בחידושיו בפרק חזקת הבתים משום דהתם ג"כ הקשו מקרא דכי ימות מפרשה זו ואילך וכו' וא"כ ע"כ דלפני הדיבור נמי גרע אבל התוס' בפרק ח"ה שלא הקשו אלא מלפני הדיבור לבד לכך כתב עליהם כן ודו"ק:

מיהו מדברי התוס' סוף מסכת נדה דף ע' ע"ב ד"ה ואין וכו' משמע מדבריהם דלפי' ריב"א ניחא נמי הך דר' בנאה וע"כ משום דס"ל דקודם הדיבור עדיף אפי' לפירוש ריב"א ודוקא לאחר מתן תורה הוא דגרע משום אותם שמתו לפני אותה פרשה ואפי' ישראל נמי וזה הפך מאי דמשמע מדבריהם הכא דלאחר שהביאו פי' ריב"א הקשו מר' בנאה ודו"ק:

ואגב ראיתי לבאר קצת דבריהם דהתם והוא מתחלה כתבו דקודם מתן תורה עדיף דאפי' לר"ש מטמאו אפי' באהל וציון דר' בנאה נמי אתי נמי כר"ש ע"ש והנה דבריהם הללו הם בהדיא כמ"ש מהרש"א בפרק מ"ה ונראה שנעלמו ממנו מדלא הזכירם שהוא בהדיא טפי מדברי התוס' דנזיר שהזכיר הרב שהרי התוס' הכא דנזיר לא כתבו בהדיא דר"ש אפילו באהל מטמא אלא משום דמוכח מדבריהם הכי:

עוד כתבו וז"ל וה"ר משה פירש דבנזיר פרק כ"ג מרבי מאו בקבר קברי מתים שלפני הדיבור אלמא קודם מתן תורה אף ע"ג דלא אקרו אדם וכו' עכ"ל. כונתו להביא סיוע לדבריהם דקודם הדיבור עדיף מהכא מדמרבי הכא לפני הדיבור דמשמע דה"ק דאף על פי דאמעטו מאדם לאחר הדיבור מ"מ קודם הדיבור אתרבו אלמא דקודם הדיבור עדיף. ושוב כתבו וז"ל וא"א לומר כן דהך סוגיא לא אתיא אלא כר"ש וכו' עכ"ל. דבריהם מורדפין ושיעור דבריהם א"א לומר דלא אתיא הך סוגיא אלא כר"ש ור"ל דדוחק לוקמא דוקא לר"ש דהא לרבנן אפילו אחר הדיבור מטמאין אפי' באהל וכ"ש קודם הדיבור דמטמא אפי' באהל ואלו הכא קאמר דאף קודם הדיבור דוקא במגע ולא באהל וע"כ דכר"ש היא וכמו הקושיא הראשונה שהקשו התוס' הכא ועיין למהרש"א התם:

עוד כתבו וז"ל ועוד או בקבר גבי מגע כתיב ואחר מתן תורה מטמאין קברי גוים במגע ולא אמעיט לר"ש אלא מאהל וכו' עכ"ל. ר"ל ועוד דאפילו כר"ש נמי לא אתיא דלר"ש אחר הדיבור מטמא במגע ואלו הכא משמע דוקא קודם הדיבור הוא דמטמא במגע דאל"כ אמאי אצטריך קרא הכא לקודם הדיבור וזה נמי כמו הקושיא השניה שהק' התוס'. ושוב כתבו ונראה לפ' דקודם הדיבור היינו קודם שנאמר פרשת אהל וכו' וקאי רבוי אכי ימות ולא אאדם וכו' עכ"ל. ור"ל וקאי רבוי או בקבר דמשמע דוקא מגע ולא אהל אכי

ימות דהיינו לרבות אותם דקודם אותה פרשה ולא אאדם דהיינו לרבות קודם הדיבור אותם דאין נקראים אדם משום דקודם הדיבור עדיף ומטמאין אפילו באהל לכ"ע אפילו לר"ש ולכך ניחא נמי הך דר' בנאה זהו ביאור דבריהם ועיין עור למהרש"א התם הרי מבואר מדבריהם דלפירוש ריב"א נמי ניחא הך דר' בנאה דלא כמו שמשמע מדבריהם הכא ודו"ק:

בא"ד א"נ קסבר מקבר שלפני הדיבור נרבה קבר שלאחר הדיבור שלאחר מתן תורה עכ"ל. גם תירוץ זה אינו מובן ועיין לה' אורח מישור ז"ל וכעת לא נתיישבתי בדבריו לאפס הפנאי ולולי דמסתפינא היה נראה להגיה דבריהם והוא דתירוץ זה אין כאן מקומו אלא לעיל אחר שכתבו ודוחק לו' דלא כרבינא שם הוא מקומו וקאי לתרץ מה שהקשו מהך דרבינא דפרק הבע"י ור"ל דרבינא דקאמר התם דר"ש מודה במגע מכח קרא דהכא גופיה הוא דקא' דקסבר מקבר שלפני הדיבור נילף נמי לאחר הדיבור וקאי הך ודוחק לומר על הך א"נ ג"כ ושיעור דבריהם ודוחק לו דלא כרבינא א"נ דקסבר וכו' והדוחק הוא משום דודאי משמע דרבינא מהך קרא דאדם כי ימות באהל הוא דשמעינן דמטמא במגע וכדקא' נהי דאמעיטו מאהל ממגע מי מעטינהו וכו' משמע מהך קרא גופיה שמעינן ולא מקרא דהכא ועוד דא"כ דמלפני הדיבור נילף ג"כ לאחר הדיבור א"כ לאיזה תכלית נקט הכא לפני הדיבור כיון דה"ה לאחר הדיבור ובפשיטות היה לו לומר סתם לרבות נכרים דהיינו בין לפני הדיבור:

בין לאחר הדבור וכמו שכן הוא פירוש רש"י כנ"ל לפי חומר הנושא ודו"ק: שם במשנה ובית הפרס וכו' לשון בית הפרס הוא תרגום ויפרש את האהל ופריס משכנא כלו' מקום שטומאה פרוסה ומתפשטת שם עליה המחרישה הרמב"ם במס' אהלות ריש פי"ז משנה א' אבל רש"י סוף פ"ז דנדה דף נ"ז ע"א כתב פרס לשון דבר שבור ופרוס ע"ש שנפרסו העצמות ע"י מדרס רגלים או ע"י המחרישה כמו הלא פרוס לרעב לחמך ע"ש וכן פי' הרע"ב סוף פ"ב דאהלות משנה ג' והתו' סוף פ"ז דנדה ד"ה בית הפרס וכו' כתבו על פי' זה וז"ל ובש ובשדה שאבד בה קבר לא שייך האי טעמא ושמא אגב דקרי לשדה שנחרש בו קבר בית הפרס קרי נמי לאבד בה קבר ע"ש וכן צ"ל נמי לפי' הרמב"ם שזכרנו וכן צ"ל נמי גבי שדה כוכין דקרי ליה נמי בית הפרס פי"ח דאהלות משנה ב' וכתבו עוד התוס' וז"ל א"נ לשון בית הפרס ע"ש שפרסות רגלי אדם נמנעות לילך שם מפני הטומאה ע"ש ועיין להרע"ב ריש פי"ז דאהלות שכתב ל"ג פירושים. הללו אלא שכתב הפי' של א"נ שכתבו התוס' בשם אחרים ועיין לתי"ט שם:

שם ובית הפרס וכו' על אלו אין הנזיר מגלח וכו' עיין לתי"ט ז"ל פי"ח דמס' אהלות משנה ד' ד"ה ולנזיר וכו' ועיין שם לה' חזון נחום ודע דמ"ש הרב חזו"ן בסוף דבריו דס"ל לרבינו דבשני סדרים אין סדר למשנה אשתמיטיה לדברי מרן כ"מ ז"ל ריש פ"ט מהלכות רוצח דכתב דס"ל לרבינו דבשני סדרי יש סדר ע"ש:

שם והגולל והדופק. עיין לכ"מ פ"ב מה' טומאת מת דין ט"ו ועיין לחידושינו לעיל דף נ"ג ע"ב ודו"ק:

רש"י ד"ה ובית הפרס שדה שאבד בה קבר ונחרש עכ"ל. בפ"ק דמסכת מועד קטן דף ה' ע"ב משמע דאבד בה קבר לחוד ונחרש בה קבר לחוד דקאמר ג' בית הפרס וכו' וקחשיב שדה שנחרש בה קבר ושדה שנאבד בה קבר וכ"ה בפרק י"ח דאהלות משנה ב' וג' ע"ש וצ"ל דר"ש או או קאמר א"נ יש להגיה או נחרש מיהו התוס' נקטו שדה שנחרש בה קבר וכ"כ הרמב"ם בפירוש המשנה ונראה דלאו דוקא דה"ה נמי שדה שאבד בה קבר מיהו הרמב"ם בחיבורו פ"ז מה' נזירות דין ו' כתב נמי שדה שנחרש בה קבר ולא ידעתי דאמאי לא כתב נמי שאבד בה קבר ולפחות הוה ליה לומר בית הפרס סתם דכולל תרוייהו ואמאי דקדק למנקט שנחרש בה קבר וכה"ג הק' הלח"מ על מה שכתב רבינו גוש ארץ העמים ולא כתב נמי אוירה וכתב לחד תירוצא דלרבותא נקט דאפי טומאה חמורה אין הנזיר מגלח ותירוץ זה לא יצדק גבי שאבד בה קבר דאדרבא היא החמורה שהרי מטמאה באהל משא"כ שנחרש בה קבר אינה מטמאה באהל גם תירוץ השני שתירץ שרבינו לא דבר אלא בדברים דמזה עליהם ג' וז' ע"ש אינו צודק ג"כ שהרי שדה שאבד בה קבר נמי מזה שלישי ושביעי: ואגב גררא ראיתי לרבינו שכתב וז"ל או שהאהיל עליו ועל השריגים וכו' ע"ש ולא יכולתי הבין תיבת עליו אהיכא קאי דאי קאי אלפניו שדה שנחרש בה קבר הא אינה מטמאה באהל ואי קאי אלפני פניו אגוש ארץ העמים מלבד שהוא דוחק אכתי לא ידעתי באיזה אהל קמיירי אי שהאהיל על הגוש וה"ל אהל הגוש היכי כתב בדין שאחריו וז"ל אף על פי שבכל אלו טמא טומאת ז' ומזה בג' וז' עכ"ל שהרי לרבינו אהל הגוש לית ביה הזאה שלישי ושביעי כ"א טומאת ערב כמ"ש המש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' ד"ה עוד כתבו התוס' וכו'. וד"ה ודע שראיתי לרבינו בסוף ע"ב וכו' ע"ש באורך: ואי מיירי באויר אוירה כ"ש דזה אינו שהרי לרבינו אויר אוירה אפילו טומאה אין בה אלא דוקא באויר הגוש משום דבעיא דלא אפשיטא ואזלינן לקולא כמ"ש ה' מש"ל שם ד"ה תו גרסינן וכו' בסיום דבריו ע"ש ואף לדעת הלח"מ פ"ז מה' נזירות. דס"ל אליבא דרבינו דעל אוירה איכא טומאה אם כן היכי ק"ל על רבינו דלא נקט אוירה והוצרך להנך שתי תירוצים שזכרנו שהרי הכי כתב בהדיא או שהאהיל

עליו שהרי לדעת הלח"מ אינו מחלק בין אוירה לאויר הגוש כמו שבא בארוכה בדברי המש"ל פי"א מה' טומאת מת סוף דבר דברי רבינו הללו אינם מובנים אצלי ואולי יש להגיה תיבת עליו וכצ"ל או שהאהיל על השריגים וכו' ודו"ק:

ודע שראיתי להר"ש פלח דאהלות משנה ג' שכתב וז"ל ומסתברא דשרה שאבד בה קבר ברשות היחיד דאורייתא והא דאמרינן בכל דוכתא בית הפרס דרבנן היינו דנחרש או אבד בר"הר וכו' עכ"ל:

וכן משמע מדברי התוס' פ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב ד"ה על ספק בית הפרס וכו' ע"ש ונראה כיון דבר"הי דאוריי' אם כן ודאי דהנזיר מגלח עליו כדמוכח ממתני' לקמן ריש פרק שני נזירין דמגלח על ספק טומאה דרה"י ע"ש וא"כ איכא למידק אמאי לא חשיב ליה מתניתין לעיל בהדי הנך דחשיב על אלו הנזיר מגלח ולימא בית הפרס שאבד בו קבר ברה"י הנזיר מגלח וזל כיון דאינה מילתא פסיקתא דבר"הר אינו מגלח. וצריך למתני בהדיא רה"י לכך לא קתני וכה"ג משני בכמה דוכתי וכן פ"ק דכריתות וק"ל:

ודע שראיתי לרש"י פ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב ד"ה על ס' בית הפרס וכו' שכתב שהוא שדה שאבד בה קבר ובפ"ק דע"א דף י"ג ע"א ד"ה בית הפרס כתב שדה שנחרש בה קבר וכ"כ בפ"ד דבכורות דף כ"ט ע"א ד"ה בית הפרס וכו' וז"ל דבית הפרס היינו שדה שנחרש בה קבר עכ"ל והיינו משום דכולל תרוייהו ולכך פעם כתב כן ופעם כתב כן וכדרכו הכא וק"ל:

תוס' בד"ה בית הפרס וכו' ועוד קשה אמה חשו חכמים וכו' עכ"ל. הכי תנן ריש פי"ז דאהלות ומייתי לה פ"ק דמ"ק דף ה' ע"ב עד כמה עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה וכתב הרמב"ם בפירושו דנעשית בית הפרס ממקום הקבר עד אורך מאה אמה שזהו אורך מענה וכן מאה אמה ברוחב וכ"כ בחיבורו פרק עשירי מה' טומאת מת דין א' וז"ל עד כמה נעשית בית הפרס מאה אמה על מאה אמה ממקום הקבר עכ"ל. והתוס' ספ"ז ספ"ז דנדה דף נ"ז ע"א ד"ה מלא מענה וכו' כתבו דבתוספתא מפרש דהנך מאה אמה היינו לכל רוח ע"ש ונראה כגון שכל השדה נחרשה מארבע רוחות של סביבות הקבר ויש לתמוה על רבינו. שלא הזכיר לדין זה ואפשר משום דממילא שמעינן ליה ודו"ק:

ד"ה וכלים הנוגעים במת וכו' אמרה תורה ובגמ' מפרש באיזה כלים איירי עכ"ל. כן איתא בדפוסים חדשים ונראה דתיבת מפרש יש להגיה אפרש וקאי אדברי עצמן והוא בסמוך בעבר הדף ר"ה ומשני וכו' ועיין כיוצא בזה לה' אורח מישור ז"ל ריש המסכתא דף ב' ע"א ד"ה או אהא כזה וכו' ע"ש:

ד"ה וימי שפרו וכו' אבל ספירו דקיל עולה וכו' עכ"ל. ק"ק דא"כ היכי יליף לקמן בברייתא דף נ"ו ריש ע"ב ימי ספרו מימי חלוטו דאין עולין דהא איכא למפרך מה לימי חלוטו דתמיד וכו' וצ"ע:

ד"ה וימי ספרו וכו' וצ"ע דלא לתני אלא ספירו וכו' עכ"ל. ק"ק אימא דה"א דאינו סותר לא קאי אימי ספירו כי היכי דאין הנזיר מגלח וכן ומזה בשלישי ושביעי לא קאי אימי ספרו וימי נזירו כמ"ש התוס' בשני דיבורים שאחד זה אלא קתני נמי ספרו משום דבעי למתני ומתחיל ומונה מיד ואינו מביא קרבן ועיין עוד לחידושינו לקמן בלשונות השייכים לארץ העמים בד"ה כתב המש"ל פי"א וכו' ע"ש:

דף נד:

גמ' ואי אמרת משום אוירה הזאה ל"ל וכו' דע שראיתי להר"ש סוף אהלות פרק י"ח משנה ט' שהביא תוספתא דקתני אין מדור עמים ובית ובית הפרס בח"ל והק' עלה הא ח"ל כולה טומאה ומה שייך בה למתני הכי וכתב לחד תירוצא וז"ל וי"ל דאצטריך משום כהנים שבח"ל וכו' ע"ש ותירוץ זה הזכירו מרן הכ"מ וכן המש"ל ז"ל פי"א מהלכות טומאת מת דין זא ע"ש ולא ידעתי כונת תי' זה שהרי ס"ס כיון דבלא"ה טמאים משום ח"ל אמאי אסור ליכנס לבית הפרס וכן ראיתי לסברא זו בהראב"ד פ"ה מה' נזירות דין ט"ו שכתב בסוף דבריו וז"ל והכהנים בזמן הזה טמאי מת הם ואין עליהם עוד חיוב טומאה והמחייב אותם עליו להביא ראיה עכ"ל. ואף לרבינו שחולק עליו וס"ל דאפ"ה חסורין להטמאות היינו היכא דפירש מן המת ואחר כך חזר ונטמא אבל אם עדין מחובר במת אחר אינו חייב כמבואר בדבריו שם דין זז וא"כ ה"נ גבי ח"ל כיון דהטומאה מצד עצמה דגזרו עליה אם כן כל זמן שהוא עומד בתוכה חשיב מחובר עדין בטומאה ואמאי אסור ליכנס לבית הפרס ויש מי שהשיב לי דאפשר דס"ל להר"ש דבמחובר חיובא הוא דליכא אבל איסורא מיהא איכא:

ושו"ר שכן כתבו התוס' להדיא לעיל דף מ"ג ע"א ד"ה מהכא וכו' וכ"כ ג"כ הרב המאירי והבאתי דבריו לעיל בחידושינו ע"ש והשתא ניחא זרע דלפ"ז אפשר דגם הראב"ד נמי לא קאמר אלא לענין חיובא אבל איסורא מיהא איכא ומעתה ניחא מה שהקשה עליו המש"ל ז"ל פ"ג מה' אבל דין א' ד"ה וראיתי וכו' בתוך דבריו מר' בנאה דהוה מציין הקברות בזמן הזה ע"ש מה שנדחק והשתא זל כיון דאיכא איסורא לכך הוה מציין גם מה שהוכיח שם דכל חכמי ישראל חלוקין על הראב"ד מאותו כתב ששלח רבינו חיים וממה שכל המחברים ראשונים ואחרונים הביאו הלכות טומאת מת עש"ב אינו מוכרח

לפ"ז ודו"ק: עוד כתב הר"ש ז"ל עוד נ"מ לענין הזאת ג' וז' את"ל דטומאת ארץ העמים לא בעיא הזאה דבעיא הזאה היא בנזיר פרק כ"ג עכ"ל. והם דברים בלתי מובן והנראה שט"ס נפל בו וכצ"ל עוד כ"מ לענין הזאה שלישי ושביעי דטומאת ארץ העמים לא בעי הזאה ובית הפרס בעיא הזאה בנזיר פרק כ"ג עכ"ל. ומ"מ תירוץ זה אינו מובן אצלי שהרי ארץ העמים לא בעיא הזאה שלישי ושביעי היינו אוירה אבל גושה בעיא הזאה ג' וז' כדקאמר הכא בהדיא ותו דבית הפרס נמי דבעיא הזאת שלישי ושביעי אינו אלא טומאת מגע הגוים שהרי אינה מטמאה באהל וא"כ לא ידעתי מה תי' שהרי בלא"ה נטמא משום מגע ח"ל דאיכא נמי הזאה שלישי ושביעי ומרן הכ"מ ז"ל וכן הר' מש"ל ז"ל שזכרנו למעלה לא הזכירו בדבריהם תירוץ הלזו ולא ידעתי כונתם ודברי הר"ש צ"ע. (א"ה נ"ל דצריך למחוק תי' הזאה השנית מל' הר"ש):

ובעיקר כונת התוספתא נלע"ד דאיכא נפקותא לסברת הרמב"ם דס"ל דמאהיל על הגוש ליכא הזאה ג' וז' כמ"ש המש"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' ד"ה עוד כתבו התוס' וכו' ע"ש אבל טומאת בית הפרס שאבד בה קבר דמטמאה באהל כדפסק רבינו ריש פ"ח מה' טומאת מת ודאי דיש בטומאת האהל הזאה שלישי ושביעי וא"כ איכא למימר דהתוספתא דקתני בית הפרס מיירי כגון שאבד בה קבר דמטמא באהל ונ"מ שפיר לענין טומאת שלישי ושביעי כגון שנכנס לח"ל ולא נגע בגוש עצמו אלא באויר הגוש כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל דליכא הזאה שלישי ושביעי אבל משום בית הפרס אי הוה גזרו עליה בח"ל בעי שלישי ושביעי ואפשר להגיה ע"פ זה דברי הר"ש ולהעמיס כל זה בכונתו וצ"ע:

שם גמ' וכי קתני אשארא וכו' ולא ניחא ליה לומ' דקאי אטומאת נושא ולא אטומאת אויר דמסתמא אי קאי אארץ העמים קאי נמי אכל טומאה שיש בה כיון דאיירי בה וניחא ליה טפי לשנויי דלא קאי עלה כלל אלא אשארה ושו"ר שכ"כ ה' מש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' ד"ה עוד כתבו התוספות וכו שכתב בתוך דבריו וז"ל דהא סתמא דתלמודא סבר דאי קאי ומזה בג' וז' מארץ העמים קאי לכל מאי דגזרו טומאה בארץ העמים ומש"ה הכריח דארץ העמים משום נושא וכו' עכ"ל ע"ש:

רשי דר שיה

רש"י ד"ה וספירו של מצורע וכו' וימי גמירו של מצורע היינו ימי חלוטו וכו' עכ"ל משמע דימי גמירו היינו ימי הצרעת כדכתיב ויקרא י"ג והמצורע אשר בו הנגע וכו וכן נראה מדברי הרמב"ם בפי' המשנה ריש פ"ק דכלים משנה ד' ד"ה כבר ידענו וכו' וז"ל וזה הדין במצורע בימי גמירו לבד ר"ל בזמן הצרעת וכו' עכ"ל ולפ"ז נראה פי לשון גמירו

ר"ל כשהוא מצורע גמור אבל ראיתי לה' ק"א ריש פ' מצורע דף קמ"ח ע"א ברייתא ד' ד"ה בימי גמירו וז"ל היינו קודם טבילה אחר שנגמר והוסר ממנו הנגע עכ"ל משמע דמפרש בסוף ימי חלוטו כשנתרפא מצרעתו ולשון גמירו מלשון נגמר הענין שנגמר והוסר ממנו הנגע ודו"ק:

ד"ה באמת אמרו הלכה היא וכו' ולקמן מפרש מהיכן גמיר עכ"ל אין הלשון מכוון שהרי כיון דכבר כתב הלכה היא למ"מ ועיין עוד לחידושינו לקמן דנ"ו ע"ב ודו"ק:

תוס' ד"ה ופרעות וכו' דמהלך על פני כולה טמא בודאי עכ"ל ל טמא בודאי מן התורה והנזיר מצלח דאי כונתם מדרבנן בלא"ה אף לא הלך אלא תחת אחת מן האבנים גזרו טומאה ואע"ג דכ' בדבור שלפני זה דמן התורה טהור כי הלך תחת כולן נראה דוקא גבי אילן המיסך דס"ל דמסתמא דאין בענף פותח טפח ולכך מדאורייתא לא הוי אוהל אבל אבנים היוצאות מן הגדר ס"ל מסתמא יש בהם פותח טפח והוי טומאה דאורייתא והביאו ראיה מסוף פ"ז דנדה דנ"ז ע"א גבי כותי דמהלך על פני כולה טמא בודאי כיון דטומאה דאורייתא כנ"ל ודלא כהתי"ט פ"ח דאהלות משנה ב' שנתחבט בדבריהם ע"ש ומה שהק' עוד התי"ט וז"ל ובין כך ובין כך ק"ל כיון דאין טומאת סככות אלא מדרבנן איך ערבינהו ותנניהו בהדי הנך דכולהו מדאוריית' וכו' ע"ש לא ידעתי מאי מקשה שהרי במשנתנו נתנו קא חשיב ארץ העמים ובית הפרס דהוו דרבנן בהדי רובע עצמות דהוי הל"מ כמ"ש התוספות לעיל דנ"ג ע"ב ד"ה חרב וכו' וכן חשיב רביעית דם דהוי מקרא כדמוכח מדברי התוס' פ"ק דסנהדרין ד"ד ע"א ד"ה ורבנן וכו' שהק' תרי קראי ל"ל ע"ש ועיין להרא"ם פ' אמור ד"ה לאביו ולאמו וכו' וכעת צ"ע. ודע דמ"ש התי"ט בתחילת דבריו וז"ל וכן גבי כותים דכיון שהם מדרבנן אמאי אינם נאמנים וכו' עכ"ל תיבת אמאי ט"ס וצריך למוחקה ודו"ק:

בד"ה ואינו סותר וכו' אלא טומאת ערב אמאי אין עולין לו עכ"ל כח קושייתם כיון הא דקתני מתחיל ומונה מיד היינו מיום ז' כדמוכח בגמ' לעיל דקא' ת"ש מדקתני סיפא מתחיל ומונה מיד וכו' דהיינו בז' כפירש"י והתוס' לעיל א"כ כיון דבטומאת ז' יום הז' אחר שטבל בו עולה ה"נ טומאת ערב שאותו יום אחר שטבל עולה וכ"ה בהדיא במקובצת וז"ל בד"ה אין עולין לו מן המנין קאי אכל הנך מתני' ותמה הר"ר משה מ"ש הנוגע בכלים שנגעו במת אמאי אין עולין לו אותו היום אחר שטבל שהרי כשנטמא ע"י רביעית דם ורובע עצמות אמרי' בגמ' שיום ז' אחר שטבל עולה לו מן המנין ויש לחלק ביום שנטמא בו לא מסתבר דיעלה הרא"ש ז"ל בפי' עכ"ל והוא חלוק נכון ומיהו בלא"ה י"ל דאה"נ הא דקתני מתחיל ומונה מיד לא קאי אכלים הנוגעים במת אלא אשארא

דומיא למאי דמסיק תלמודא גבי ומזה בג' וז' אשארא וכן צ"ל לדעת רבינו פ"ז מה' נזירות דין ח' דס"ל דכלים הנוגעים במת עולין לו מן המנין ואדרבא משמע דס"ל דאפי' טומאה ימי ז' איכא אלא דאין טעון הזאה ואפ"ה עולין לו הכל שכתב וז"ל וכן יראה לי שזה אינו מזה בג' וז' אם נגע בכלים כדי שיעלו לו ימי טומאתו וכו' משמע מתוך לשונו דז' ימי טומאה איכא אלא שאין טעון הזאה ונתן הטעם כדי שיעלו לו וכ"כ התי"ט ד"ה מזה וכו' וז"ל ויהיב טעמי כדי שיהו עולין לו וכו' ע"ש אלמא דכל אותן הימים עולין לו וא"כ ע"כ הא דקתני מתחיל ומונה מיד לא קאי עליה הך דכלים וכו' ומ"מ נראה דתוס' לא ניחא להו בהכי משום דקתני סיפא באמת וכו' הרי אלו עולין וכו' משמע דוקא הני דחשיב בסיפא הוא דעולין וזה נמי כח המקובצת שכתב ברא"ש אמי"ר קאי אכול הנך דמתני' ולהרמב"ם י"ל דלא חשיב אלא מידי דטומאה יוצאם מגופו א"נ לא חשיב אלא מה שהוא הל"מ ועיין לה' כ"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות דין ז' שדקדק נמי דוקא הני דחשיב בסיפא וכו' כדכתי' ע"ש אלא שיש לתמוה עליו דדיוק זה ע"כ אינו צודק לדעת רבינו וכדכתי' ועיין עוד לחידושינו לקמן דנ"ה ע"א בגמ' גבי אמר ר' חסדא לא שנו וכו' ודו"ק:

ד"ה ארץ העמים וכו' בשידה תיבה ומגדל גדולות וכו' עכ"ל דאי קטנה כלי הוא ומקבלת טומאה ולא חייצה רש"י בפ"ג דעירובין ר"ל סוף ע"ב ד"ה אוהל זרוק וכו' ע"ש והיא משנה ריש פ"ח דאהלות ע"ש להר ש וכן נמי מתני' באהלות פי"ג משנה ו' דקתני זה הכלל הטהור ממעט והטמא אינו ממעט וכו' פי אינו חוצץ:

ואגב ראיתי להר"ש שם משנה ה' ד"ה ופחות מכביצה וכו' שכתב וז"ל והא דמשמע בריש חומר בקודש וכו' א"נ דטומאת ע"ה דרבנן וכו' עכ"ל ע"ש ותמיה לי עליו טובא דהוצרך להק' מהך דחומר בקודש דגבי ע"ה שהרי מהך משנה גופה ה"מ להקשות דקתני סיפא ולא לבינה מבית הפרס דברי ר"מ ע"ש ואע"ג דטומאת בית הפרס נמי דרבנן וא"כ מ"ש מעכו"ם שישב בחלון וכן דאיתי בשיטה מקובצת בפרק לא יחפור שהק' כן משם הר"ן ע"ש והיותר תימא דע"כ משמע דר"מ גופיה מודה התם לפחות מכביצה דקתני רישא דממעט וא"כ היכי קא' גבי לבינה דאינה ממעטת ואפי' חכמים דפליגי עליה וס"ל ממעטת לאו מהאי טעמא הוא אלא כדקאמרי התם מפני שעפרה טהור ע"ש והתימא על ה' מש"ל שהזכיר לדברי הר"ש הללו פי"ב מה' טומאת מת דין ב' בסוף דבריו ע"ש ולא הרגיש בזה. ואגב ראיתי להמש"ל שכתב על דברי הר"ש הללו וז"ל וכ"כ הרשב"א בפרק לא יחפור עכ"ל משמע דס"ל להרשב"א בפ' לא יחפור דאוכל פחות מכביצה מקבל טומאה מדרבנן כסברת הר"ש ויש לתמוה שהרי ה' בפ"ד מה' טומאת אוכלין דין א' בד"ה נסתפקתי וכו' כתב משמו היפך זה וז"ל ועיין בחידושי הרשב"א פרק העור

והרוטב דנראה מדבריו דס"ל פחות מכביצה אינו מקבל טומאה אפי' מדרבנן והיא סברא מחודשת וכו' עכ"ל וכ"כ עוד משמו ה' שע"ה ז"ל הל' ברכות די"ד ע"ד שכ"כ בפרק המצניע דאינו מקבל טומאה אפי' מדרבנן והוכיח כן ממתני' דפרק י"ג דאהלות כמו שהוכיח הר"ש ע"ש וא"כ נמצא דדבריו סותרין וצ"ע: ודע שה' שע"ה ז"ל הק' לסברת הרשב"א דאינו מקבל טומאה אפי' מדרבנן א"כ מה יענה למתני' דפ"ב דטהרות שהביאו התוס' בפ' הישן דמוכח התם בהדיא דפחות מכביצה מקבל טומאה לפחות מדרבנן ע"ש ואנכי מצאתי לה' חזון נחום ז"ל עלה דהך מתני' שהוכיח דהרמב"ם לא גריס לאותה חלוקה ואף על פי שהדין דין אמת ע"ש וא"כ י"ל דהרשב"א נמי לא גריס לה ולכך ס"ל דהדין אינו דין אמת אמנם הא ק"ל לדברי הרשב"א דמה יענה להההיא דכותי שישב בחלון דפרק לא יחפור שהוכיח מינה הר"ש דאף דגזרו על הגוים להיות כזבין ואפ"ה חוצץ אלמא אף על גב דמקבל טומאה מדרבנן חוצץ והנראה שה' שע"ה ראה לדברי הר"ש הללו ולכך לא הקשה אלא מדברי התוס' דפרק הישן וכעת צ"ע. ודע שראיתי לה' חזון נחום ז"ל פ"ק דכלים משנה ו' דכ"ד ע"א ד"ה עוד כתוב שם וכו' שנתכוון לדברי הר"ש שחילק בין גוי לחדרה דע"ה ע"ש ודו"ק:

בא"ד שהחמירו בה יותר מאהל המת וכו' עכ"ל ר"ל דבמת אינו מטמא אלא המאהיל על אוירו ולא אויר אוירו כגון היכא דדבר מפסיק בינו לאוירו מיהו בנכנס לאהל המת אף דאיכא הפסק בינו לאויר המת כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל מטמא משום אויר אוירה של בית שהרי כמאן דמליא טומאה דמי מיהו דוקא בשידה שיש לה פתחים דנכנס האויר דרך פתחים אבל חתומה חשיב הפסק ואע"ג דמליא כל הבית טומאה ואוהל זרוק לא שמיה אוהל כיון דאינו אלא גזירת הכתוב הפסק כל דהו מפסיק עיין לה' מש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' ד"ה ודע שבכ"מ וכו ובדבור שאחריו ד"ה ודע שראיתי לרבינו וכו' ע"ש:

בא"ד הקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש וכו' עכ"ל. נראה לקשר קושייתם משום דאי מפ"ק דשבת לחוד איכא לתרוצי דאין מטמאין באהל דקתני היינו אויר אוירה והא דגזרו על אוירה היינו אויר הגוש וכן נמי משמעתין לחוד איכא לשנויי נמי הכי דהא דמבעיא ליה על אוירה היינו אויר הגוש ומאני ומתני' דאהלות היינו אויר אוירה אבל השתא דתירצו דהך פ"ק דשבת באויר הגוש והכא באוירה ממש מעתה הך דאהלות ממ"נ ק' ושוב אחרי כתבי הדרי בי דע"כ מתני' דאהלות באויר הגוש דבאויר ממש מ"ש ארץ העמים שהרי אהל המת נמי אינו מטמא אלא אוירו ולא אויר אוירו ומתני' משמע דנחית לחלק בין ארץ העמים לטומאת מת וזה ברור:

בא"ד בגוש הבא מארץ העמים וכו' עכ"ל והטעם דאינו מטמא באהל עיין לה' מש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מח דין א' בתחילת דבריו שכתב משום דבההוא עפר ליכא למיחש אלא לעצם כשעורה דומה לבית הפרס ועצם כשעורה אינו מטמא באהל ע"ש:

עוד כתב וז"ל א"נ אפשר לומר דאף לרשב"י דסבר קברי נכרים אינם מטמאין באהל גזרו וכו' כדי שלא יצאו מא"י לח"ל וכו' עכ"ל ע"ש וה"ה נמי דה"מ למימר מפני רוב ישראל שנהרגו בח"ל ואיכא למיחש דילמא יאהיל עליהם אלא קושטא קא' משום דטעמא כדי שלא יצא מוכרח הוא לפי מאי דמבעיא לן גזרו על אוירה אף דאיכא הפסק בינו למת כמו שמסיים הרב וק"ל: ועוד נראה דדברי ה' באו בדקדוק:

משום דה' ז"ל קאי אדברי התוס' בפ"ק דשבת וע"כ דתוס' פ"ק דשבת לא ס"ל הך טעמא דרוב ישראל נהרגו בח"ל מדכתבו לחד שנויא דמתני' דאהלות רשב"י ואי ס"ל דמתי ישראל נקברו שם לא ניתן תירוץ זה ליאמר וכן נמי רבינו לא ס"ל טעם זה וכמבואר כ"ז באריכות בדברי ה בדבור שאחריו ע"ש ונראה דמה"ט התוספות הכא בשמעתין לא כתבו האי תירוצא דמתני' דאהלות רשב"י וכמו שתירצו בפ"ק דשבת ובפ"ק דגיטין דף ח' ע"ב ד ד"ה דגזרו וכו' משום דלשיטתייהו אזלי שכתבו גם כן טעמא דרוב ישראל נהרגו שם אבל התוס' פ"ק דשבת ופ"ק דגיטין לא כתבו הך טעמא לכך כתבו הך תירוצא דמתני' רשב"י ודוק נ"ל:

ודע דלפי א"נ שכתב ה' ז"ל דאף לרשב"י גזרו טומאת אהל כדי שלא יצא וכתב דע"כ אית לן לומר טעם זה לפי מה שנסתפקו בגמ' דנזיר. אי גזרו אאוירה ג"כ וסיים וז"ל וכמ"ש התוס' שם ע"ש והיינו מה שכתבו התוס' הכא שהחמירו בה יותר מבאהל המת כדי שלא יצא אלמא דהוכרחו לטעם זה משום דאל"כ אלא מטעם מבול או מתי ישראל איך החמירו יותר מן המת עצמו דאינו מטמא מאויר אוירו ולא ידעתי דאיך לא השגיח ה' שדבריו אינם מכוונים עם דברי התוס' הללו שהרי לפי דברי ה' ע"כ דטעם זה כדי שלא יצא אף דמועיל לענין אהל הגוש מ"מ מספקא ליה לתלמודא באויר אוירה דאינו מועיל ולא גזרו והיינו משום דלא רצו להחמיר כ"כ מטעם זה אף באויר אוירה וכ"ש לפי המסקנא דנשארה בבעיא ואזלינן לקולא דלא גזרו על אוירה וכמ"ש ה' ד"ה תו גרסינן וכו' בסוף דבריו ע"ש ואלו מדברי התוס' הכא שכתבו גבי או דילמא משום נושא הטעם מפני מתי מבול או רוב ישראל ל נהרגו וכו' ומדניידו מהך טעמא גופה כדי שלא יצא וכו' והוצרכו להני טעמי ע"כ משמע משום דס"ל דאי גזרו על אהל הגוש מטעם כדי שלא יצא ממילא דה"ה נמי דמועיל גם לאויר אוירה והא בהא תליא ולכך הוצרכו להני טעמי דלא מהנו לאויר אוירה ואולי דאיכא למימר דכונת התוספות עדיפא מינה קאמרי ודו"ק:

ודע שראיתי להמש"ל ז"ל פ"ג מה' אבל דין ה' ד"ה וראיתי וכו' שבתוך דבריו יחס טעם זה שכתבו התוס' משום רוב ישראל נהרגו בח"ל לדעת ס' יראים שכתב וז"ל שו"ר לתוס' בנזיר שכתבו שאחד מן הטעמים וכו' מפני רוב ישראל נהרגו בח"ל ולפ"ז אפשר דספר יראים סבר כסברת התוס' הלזו וכו' עכ"ל וטפי ה"ל לומר דס' יראים סבר דטעם דגזרו כדי שלא יצא וכו'. עוד ראיתי לה' שם שמקודם זה צידד עוד לבעל ספר יראים דאפשר דס"ל דמאן דאסר לכהן לילך לח"ל ס"ל כרבנן דעכו"ם מטמאין באהל וכתב עליו וזה דוחק ע"ש ולפי הנראה דתירוץ זה לאו מפיו אנו חיין דכה"ג תירצו התוס' פ"ק דגיטין ופ"ק דשבת לחד תירוצא דמתני' דאהלות רשב"י וא"כ ע"כ דסוגיא דפ"ק דשבת דגזרו על ארץ העמים על אוירה רבנן היא ולא רשב"י וא"כ אינו מן הדוחק ליחס תירוץ זה לס' יראים ומה גם דסוגיא דפ"ק דע"א שהקשה מינה ה' ברייתא היא שם דף י"ג ע"א וא"כ אינו כ"כ מן הדוחק לאוקמא כרבנן דרשב"י ופשוט וכה"ג הק' ג"כ מהך דפ"ק דנזיר דגבי שמשון וכו' ע"ש:

מיהו בעיקר קושייתו שהק' על ס' יראים מהך דפ"ק דע"ז תמיה לי עליו טובא שהרי סברת ס' יראים דס"ל דלרשב"י א"כ במגע אין מטמאין סברת סתמא דתלמודא פרק הבע"י דס"א ע"א וע"ב דכונת ההג"מיי שהקשו עליו מרבינא התם דאמר נהי דמאהל מיעטינהו ממגע ומשא מי מעטינהו היינו לענין ההלכתא משום דס"ל הלכתא כרבינא וא"כ מעתה אין תלונת ה' על ס' יראים אלא אתלמודא גופיה למאי דבעי למימר דלרשב"י אין מטמאין אפי' במגע א"כ תיקשי ליה הך ברייתא דפ"ק דע"א ועיין להתוס' סוף פרק דם נדה דנ"ז ע"א ד"ה ובנה אצלו וכו' שהקשו כיוצא בזה למאי דבעי לומר בפרק הבע"י דלרשב"י אפי' במגע לא מטמאו ע"ש וא"כ ע"כ לומר כמו שתי. ה' דאתיא כרבנן דרשב"י ואל תשיבני ממ"ש עוד ה' משם ס' יראים שס' יראים עצמו הוק' לו מההיא דפ"ק דנזיר דגבי שמשון וכו' ע"ש דודאי דאין ה"נ דכונת ס' יראים אסתמא דתלמודא גופיה דפרק הבע"י קא מקשה ומלבד זה נפלאתי על ה' מש"ל שתי' דהך דפ"ק דע"א אתיא ברבנן שהרי תירוץ זה לא יתכן כלל אליבא דס' יראים דא"כ איך פסק ס' יראים כרשב"י שהרי התם בפ"ק דע"א סמוך ונראה אמרי' אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי ורבי יוסי התם בברייתא ס"ל נמי דאסור ליכנס לח"ל אם לא לדבר מצוה וכן פסק רבינו פ"ב מה' אבל דין י"ד וא"כ ע"כ דלית הלכתא כרשב"י שהרי לסברת ס' יראים דרשב"י אפי' במגע אינו מטמא מותר ליכנס לח"ל ואיך פסק כותיה הפך ר' יוחנן דפסק הלכה כר' יוסי דאסור ליכנס וכעת דבריו צ"ע:

ואגב גררא אכתוב שדברי ה' מש"ל יש בהם מן הגמגום והוא שאחר כך כתב עוד וז"ל ומלבד כל זה איכא לאתמויי טובא בסברת ס' יראים הלזו מההיא דא דאמרינן פ"ק דנזיר גבי שמשון וכו' וכתב עלה וז"ל וזו ראיה שאין עליה תשובה ואחר כך כתב שו"ר שהרב עצמו הוק' לו מסוגיא הלזו וכתב דהך סוגיא כרבנן וסיים ה' וז"ל ונכון הוא ע"ש ואיכא למידק דאיך כתב עלה הך דפ"ק דנזיר שאין עליו תשובה שהרי כיון דכבר ה' עצמו ניחא ליה גבי הך דפ"ק דע"א משום דאתיא ברבנן א"כ ה"ה נמי גבי הך דפ"ק דנזיר ואמאי לא ניחא ליה עד שראה שה' ס' יראים עצמו תירץ הכי ותו שקלסיה שכתב עליו שהוא נכון ואלו מתחילה גבי הך דפ"ק דע"א כתב עליו שהוא דוחק נמצא שהלשון מגומגם וק"ל:

דבעיקר תירוץ זה של התוס' בפ"ק דשבת שכתבו דמתני' דאהלות רשב"י היא ק"ל איך מתרצא קושיתם שהרי כיון דמבעיא ליה לתלמודא הכא אי משום אוירא גזרו ולפי צד זה ע"כ דטעמא דגזרו הוא כדי שלא יצא מא"י לח"ל וכמ"ש התוס' א"כ אף לרשב"י נמי מודה בטעם זה כמ"ש ה' מש"ל לפי א"נ אפשר לומר וכו' שכתב פי"א מה' טומאת מת בתחילת דבריו ע"ש וא"כ איך קתני אין מטמאין באהל וראיתי לתוס' פ"ק דגיטין כשכתבו תירוץ זה כתבו בזה הלשון וז"ל א"נ אי משום מאהיל על הגוש גזרו עלה איכא לאוקומא כר"ש וכו' עכ"ל נראה שנרגשו מזה כלומר אי משום מאהיל על הגוש ולא גזרו אוירה עצמו שפיר איכא לאוקומא כר"ש ומ"מ יש לתמוה ס"ס מה הרויחו בתירוץ זה שהרי כיון דקושטא הוא דתלמודא מבעיא ליה הכא אי אאוירה עצמו גזרו.

עוד ראיתי לתוס' שם כשכתבו הך תירוצא דמתני' דאהלות בגוש הבא מח"ל כתבו וז"ל משום אויר עצמו גזרו ולא משום מאהיל על הגוש וכו' עכ"ל משמע דטעמא דלא גזרו בגוש הבא מארץ העמים לא"י משום דבארץ העמים גופה משום אויר הוא דגזרו ולא משום מאהיל על הגוש ולא ס"ל דעל אוירה נמי גזרו וכ"ש גושא כפי"רשי ותוס' הכא אלא ס"ל דוקא אוירה ולא גושא קאמר והא דהוצרכו לומר בגוש הבא מח"ל ולא כתבו בפשיטות דאין מטמאין באהל דקתני היינו אוהל הגוש של ארץ העמים גופה משום כיון דגזרו על אויר עצמו מאי נ"מ דאינו מטמא באהל הגוש ס"ס הרי נטמא משום אויר אלא ע"כ דהנפקותא היכא דמוליך עפר מח"ל לא"י דליכא אלא אוהל הגוש ולא אויר מיהו לדעת התוס' הכא דמשמע דס"ל דאוירה וכ"ש גושא קאמר ומשמע נמי מדבריהם דלפי תירוץ זה נמי מטמא כי מאהיל מיהא על המת כדכתבו בהדיא בקושיתם ע"כ אנו צריכין לטעם ה' מש"ל ז"ל אלא דמ"מ יש לתמוה עליו דה"ל להזכירם ומה גם דהזכירם על מילתא אחריתי בד"ה ודע שראיתי לרבינו בסוף פ"ג וכו' בסוף דבריו ע"ש. מיהו ק"ל על דברי התוס' דפ"ק דגיטין דא"כ דטעמא דמתניתין דהאלות משום אויר עצמו גזרו ולא

משום מאהיל על הגוש מאי מבעיא ליה הכא תפשוט ממתני' דאהלות דמשום אוירה ולא משום מאהיל על הגוש וכבר ראיתי למהרש"א שם שנתעורר בדבריהם ע"ש וליכא למימר דהכי מבעיא ליה או דילמא משום מאהיל על הגוש ומתני' דאהלות באויר אוירה דזה אינו דע"כ באויר הגוש מיירו דומיא דמת דאינו מטמא אלא מאוירו ולא אויר אוירו כדכתי' לעיל ומה שנ"ל בכונת דבריהם דתירוצם הא' ותירוץ א"נ לצדדין הם ור"ל דלצד משום אוירה גזרו נוקי למתני' דאהלות בגוש הבא מח"ל ולצד דמשום אויר הגוש גזרו נוקי לה כרשב"י כנ"ל כונתם אע"פ שלשונם דחוק וסהדי במרומים שאחר שכתבתיו מצאתיו במהר"ם שי"ף ז"ל ע"ש: ודע שראיתי לה' מש"ל שהק' על פירש"י דבכורות פרק הלוקח שכתב גוש עפר לטמא באהל והביא דברי התוספות פ"ק דסנהדרין די"ב ע"א ד"ה חוששין שהקשו כן עש"ב. ואחר המחילה לע"ד נראה דלק"מ ומה שהביא דברי התוס' פ"ק דסנהדרין לא שמיה מתייא דמה שהק' התוס' על רש"י משום לשיטתם אזלי שהוק' להו מהך מתני' דאהלות והוכרחו. לומר דהך דאהלות מיירי בגוש הבא מארץ העמים כמו שתי' הבא בתי' הראשון כדמשמע מתוך דבריהם שם וע"ש לחידושינו אבל לשאר הנך שנויי שכתבו התוס' הכא אה"נ דאין לחלק בין ארץ העמים עצמה לגוש הבא ממנה דלעולם אימא לך דאידי ואידי מטמא באהל דאע"פ דליכא למיחש אלא:

לעצם כשעורה מ"מ כיון דגזרו שמא יצא מא"י לח"ל לא חילקו בין גוש שבתוך ארץ העמים עצמה לגוש היוצא ממנה דלא פלוג רבנן ועוד אפשר לומר דאה"נ אף גבי גוש איכא למיחש כמי לעצם יותר מכשעורה דמטמא באהל ואינו דומה לבית הפרס כדכתב ה' דשאני בית הפרס דע"י המחרישה ליכא למיחש אלא לעצם כשעורה ועיין ריש פ"ה דמס' טהרות משנה א' דקתני האהיל על א' מהן וכו' ומשמע פשטא דמתני' דקאי נמי אגוש הבא מארץ העמים והר"ש שם נדחק לפרש דקאי אכזית מן המת וכו' והיינו משום דלשיטתו אזיל פ"ב דאהלות משנה ג' שתירץ כהאי שנויא דמתני' דאהלות מיירי בגוש הבא מארץ העמים ע"ש אבל לפי"רשי אתיא:

מתני' כפשטה מיהו ע"כ דאהל דנקט רש"י פרק הלוקח לא קאי אבית הפרס ומיהו אפשר לומר דקאי נמי אבית הפרס משום דס"ל לרש"י דבית הפרס כולל נמי. שדה שאבד בה קבר וא"כ איכא למיחש נמי לגוש הבא ממנה לעצם יותר משעורה דמטמא באהל ודו"ק:

מיהו ראיתי לרש"י פ"ק דגיטין ד"ח ע"ב ד"ה דגזרו על גושא שכתב וז"ל מגע ומשא ולא אהל כגון אם האהיל עליו כדאמרינן פ"ב דאהלות ועל אוירה שהוא הנכנס לאוירה טמא וכו' עכ"ל והנראה שכונת רש"י היא ממש כתירוץ התוס' פ"ק דגיטין שכתבו דעל אויר

עצמו גזרו ולא מאהיל על הגוש ומתני' דאהלות מיירי באהל הגוש ונ"מ למוליך גוש מח"ל לא"י דאינו מטמא באהל וכן ראיתי להה' מהר"ם שי"ף ז"ל שפי' כן וז"ל ולהאהיל חוץ לארץ העמים וכר"י מאוריילנ"ש ועיין תוס' עכ"ל ע"ש ומעתה דברי רש"י דבבורות ודפ"ק דסנהדרין סותרין עם דבריו דפ"ק דגיטין גם תחול עליו קושיית מהרש"א ז"ל שהק' על התוס' דפ"ק. דגיטין שזכרנו מיהו ראיתי להה' מש"ל עצמו בד"ה ודע שבכ"מ וכו' שהביא לדברי רש"י הללו דפ"ק דגיטין ופי' כונתו בע"א והוא דכונת רש"י להודיענו דאויר המוזכר בטומאת ארץ העמים לא מקרי אוהל אלא אויר ונ"מ דלא מהני ידו בדין טומאת אוהל אלא בעינן עד שיכנס ראשו ורובו דהוי נכנס לאויר ומ"ש כדאיתא בפ"ב דאהלות נתכוון בכלל דבריו לתרץ קושית התוס' והוא כתירוץ אחרון דתוס' דשמעתין את"ד עש"ב. ודע דמ"ש עוד ה' וז"ל וכבר הוזכר תירוץ זה בתוס' דפ"ק דשבת ובפ"ז דנזיר וכו' ע"ש אגב שיטפיה נקט פ"ק דשבת דשם פ"ק דשבת לא כתבו תירוץ זה ודו"ק:

עוד ראיתי להה' מהר"ם שי"ף ז"ל שפי' כונת רש"י דפ"ק דגיטין בע"א והוא דבא לפרש השתי תקנות ולכך כתב מגע ומשא ולא אהל ר"ל דזו גזרה ראשונה דגזרו על גושא ולא על אוירה ואח"כ גזרו ג"כ על אוירה דהיינו טומאת אהל והוצרך לפרש כן כדי שיתפרש דעל אוירה לא גזרו דגבי סוריא ר"ל אויר הגוש משום דאל"כ אכתי כיון דס"ל לרבי אהל זרוק לא שמיה אהל א"כ מאהיל על הגוש וא"כ איך מטהר בסורייא ע"י שידה תיבה ומגדל ומ"ש כדאיתא פ"ב דאהלות נתכוון בכלל דבריו לתרץ קושית התוס' והוא כתירוץ ר"ת דמתני' דאהלות קודם שגזרו על אוירה את"ד בביאור קצת ע"ש ולפ"ז עיקר כונת רש"י שכתב כדאיתא בפרק ב' דאהלות נחית לתרץ קושיא ואינו מביא ראיה וממילא מתרצא והוא דחוק קצת: ודע דלפי מה שצדדנו דכונת רש"י דפ"ק דגיטין דאויר הגוש אינו מטמא אלא אוירה ממש יחולו עליו השני קושיות שהק' הלח"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות על דברי רבינו ע"ש שהרי רש"י פ"ק דגיטין כתב בד"ה ר' מטמא וסבר אוהל זרוק לא שמיה אוהל וכו' ואמאי הוצרך לה"ט בלא"ה אפי' שמיה אוהל מטמא משום אוירה ואדרבא יגדל הקושי' על רש"י דא"כ איך ר' יוסי מטהר שהרי כיון דאיכא אוירה וכן נמי ק' הקושיא השניה כיון דקסבר לא שמיה אוהל איך מוקי לה לבריית' דיכול ליכנס בסוריא כשידה תיבה ומגדל כותיה שהרי כיון דלא שמיה אוהל הוי כמהלך על גבי קרקע ואיך כתב רש"י שם ד"ה ועל אוירה וכו' בסוף דבריו והאי לא נגע וכו' שהרי ע"כ דחשיב נוגע כמו שהוכיח הלח"מ מסוגיא דשמעתין דקאמ' כ"ע משום גושא ור' דמטמא משום אהל זרוק לא שמיה אהל וגם התו' נמי התם פ"ק דגיטין ד"ח ע"ב ד"ה בשידה וכו' כתבו דר' סבר אהל זרוק לא שמיה אהל והוכיחו כן מן הסוגיא עצמה התם וז"ל וכדמוכח

דמסיק בסוריא על אוירה לא גזרו וכו' עכ"ל וכונתם משום דמשמע להו דעל אוירה לא גזרו דקאמ' היינו אפי' אהל הגוש והילכך מוכח שפיר דאי ר' ס"ל שמיה אהל אמאי הוצרך לומ' דאפי' אויר הגוש לא גזרו שהרי אפי' גזרו מ"מ שידה ותיבה מפסקת אלא ע"כ משום דס"ל לתלמודא דלר' אהל זרוק לא שמיה אהל ולפי דעת הלח"מ בקושייתו ליכא הוכחה וכ"ז ה"ל לה' לבאר וצ"ל נמי או כמו שתי' הלח"מ אליבא דרבינו או כדברי ה' מש"ל לפי דרכו שפי' בכונת רש"י דלפי אותו פי' לעולם דס"ל לרש"י דמטמא באויר הגוש וא"ש תירוץ ה' מש"ל כמו שיראה הרואה. ודע דאי אמרי' בדברי הלח"מ דבסתומה מיירי רש"י פ"ק דגיטין א"כ לא הוי דומה לשידה תיבה ומגדל דנקט תלמודא גבי סוריא דהתם אפי' פתוחה נמי שהרי כיון דלא גזרו משום אוירה ודו"ק. ואגב ראיתי למהרש"א שם מ"ש בתוס' ד"ה בשירה וכו' עש"ב ודע דתיבת לכ"ע שבתירוצו ט"ס היא וצ"ל למאי דס"ד וכו' וכונת תירוצו על דרך המדרגות דלר' דגזרו על אוירה ממש חות דרגא דבסוריא לא גזרו על אוירה ממש אבל אויר הגוש גזרו ולר' יוסי בר יהודא דגזרו על אויר הגוש חות דרגא דבסוריא לא גזרו אפי' על אויר הגוש ודו"ק:

ודע שמתוך דברי הר"ש פ"ב דאהלות משנה ג' יש ללמוד עוד תירוץ אחר על קושית התוספות ממתני' דאהלות והוא דאיכא לאוקמא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל כר' יוסי בר יהודא דמטהר והר"ש לא ניחא ליה תירוץ זה משום דלא אתיא אליבא דכ"ע וז"ל ואפי' נכנס בשידה תיבה ומגדל איכא למאן דמטמ' וכו' עכ"ל מיהו לפי מה שצדדו התוספות פ"ק דשבת דמתני' דאהלות רשב"י היא א"כ ה"ה נמי לאוקמא כר' יוסי וה' מש"ל ז"ל ד ה ודע שראיתי לרבינו בסוף פ"ב וכו' הביא כל הד' תירוצים של התוספות שאינם עולים לדעת רבינו אלא התירוץ הרביעי והזכיר נמי לדברי התוס' פ"ק דגיטין שתירצו עוד תירוץ אחר ד"ה ודע שהתוס' וכו' ע"ש ולא הזכיר תירוץ זה של הר"ש שאינו עולה ג"כ לדעת רבינו שהרי רבינו לח פסק כר' יוסי אלא כר' פי"א מה' טומאת מת דין ה' וה' ז"ל הזכיר דברי הר"ש בסוף דבריו שתירץ כמו תירוץ א' דתוספות והזכירו ג"כ בתחילת דבריו ד"ה ארץ העמים וכו' ושם בהך תירוץ עצמו מבואר התירוץ האחר שזכרנו: עוד ראיתי לה' ז"ל בד"ה ודע שראיתי לרבי' בסוף ץ פ"ב שתירץ עוד תירוץ אחר לדעת רבינו והוא דאין מטמאין באהל דקתני היינו דאין בהם הזאה ג' וז' כ"א טומאת ערב וכתב וז"ל וזהו שסיים בפ"ג בסוף דבריו וארץ העמים ובית הפרס הכל ז' עכ"ל. ואחר המחילה מגודל חכמתו אגב חורפיה לא דק בכונת דברי רבינו דפ"ג והריני דן לפניו בקרקע דהוא סבור דכונת רבינו דכתב כפ"ג והכל ז' ר"ל טומאת ז' וכונת ראייתו כיון דשם הביא רבינו המשנה דפ"ב דאהלות דאלו מטמאין במגע ולא באהל ארץ העמים

ובית הפרס וסיים הכל ז' אלמא דמפרש לה לענין טומאה ז' ואינו כן דכונת רבינו דכתב הכל ז' מניינא קא חשיב ר"ל בין הכל ז' מיני טומאה דומיא למאי דכתב בסוף דין שלפניו הכל שתים עשרה וה"נ דכוותה דרבינו דבר והופכו קחשיב ולכך בדין שלפניו גבי אלו מטמאין במגע ובאהל חשיב הכל שתים עשרה ובדין שאחריו גבי אין מטמאין באהל חשיב הכל ז' וכיוצא בזה כתב ג"כ פ"ז מה' נזירות דין ט' כל אלו הי"ב טומאות וכו' וכן עוד ק"ל על דברי ה' דאפי' לפי הבנתו דהכל ז' ר"ל טומאת ז' מאי ראיה מייתי מדברי רבינו שהרי ע"כ מתני' דפ"ב דאהלות לצדדין קתני לפי דברי רבינו דלגבי בית הפרס ועצם כשעורה ושאר הנך אחריני היינו אפי' טומאת ערב ליכא וא"כ אימא דלגבי ארץ העמים נמי אפי' טומאת ערב נמי ליכא ואין כאן ראיה כלל וכמו כן ק"ל ג"כ על מ"ש עור ה' וז"ל ודומה לזה כתב רבינו וכו' ומה שלא נרגש רבינו בפ"ב והוא משום דהתם מילתא דפשיטא וכו' כסתם טומאת אהל דבעי הזאה ג' וז' דומיא דמגע ומשא וכו' עכ"ל ותימא דאיך כת' מילת' דפשיט' שהרי גבי שאר הנך אפי' טומאת ערב ליכא ואם נאמר דס"ל לה' דאין ה"נ דגם הנך נמי דחשיב אין מטמאין באהל היינו טומא' ז אבל טומא' ערב איכא דבר זה לא שמענו מעולם וגם הרמב"ם לא ביאר זה אלא גבי ארץ העמים בפי"א מה' טומאת מת דין ב' כתב וז"ל וכן המאהיל על בית הפרס הוא טהור עכ"ל משמע דטהור לגמרי האמר וכן משמע סתמיות דברי התוספות לעיל דמ"ט ע"ב ד"ה על משאן וכו' שכתבו וז"ל ועצם כשעורה וכו' אבל באהל אפי' טמוי לא מטמא עכ"ל ועוד דבסוף פ"ב דכתובות דכ"ח ע"ב אמרינן מנפח אדם בית הפרס והולך וכתב רש"י בד"ה מנפח וז"ל וסומך על כך שאם יש עצם רואהו ואע"ג דמאהיל לא חיישינן דאין עצם כשעורה מטמא באהל וכו' עכ"ל ע"ש ואם איתא דאית ביה טומאת ערב מה הועילו בניפוח זה כיון דס"ס טמא טומאת ערב ועוד דמה"ט דמנפח והולך התירו לכהן ללך לבית הפרס שיש שם עירובו משום דע"י הניפוח ליכא טומאת מגע ואי משום דמאהיל עצם כשעורה אינו מטמא באהל כדאיתא בפרק בכל מערבין ד"ל ע"ב ופסקה רבינו פ"ו מה' עירובין דין י"ז ע"ש וכן נמי התירו לילך לבית הפרס לשחוט פסחו כדאיתא בפסחים סוף פרק האשה דצ"ב ריש ע"ב ופסקה נמי רבינו פ"ו מה' ק"פ דין א' ועיין לרש"י ריש פ"ק דמועד קטן דף ה' ע"ב ד"ה ומנפח וכו' וז"ל ההולך לשחוט פסחו וכו' ואי מטמא באהל היכי אזיל וכו' עכ"ל מכל הני דוכתי משמע דאפי' טומאת ערב ליכא דאל"כ לא הועילו מידי בניפוח כיון דטומאת ערב מיהא איכא וזה פשוט ועיין עוד לרש"י פ"ד דמס' בכורות דכ"ט ע"א ד"ה כדר' יהודא מנפח וכו' ע"ש סוף דבר שדברי ה' הללו שגבו ממני וצ"ע:

עוד ראיתי לה' שכתב וז"ל ומה שלא צידדו התוס' תירוץ זה וכו' ולפי דבריהם מתני' דקתני בים ובשונית טהור מיירי קודם גזירה וליכא למימר וכו' עכ"ל ותמיה לי עליו שאינו צריך כלל לזה לפי מ"ש הוא עצמו ד"ה תנן בפרק בתרא דאהלות וכו' וז"ל ומה שבים ובשונית טהור היה נ"ל לומר דטהור מכל וכל ואפי' טומאת אויר ליכא וטעמא וכו' ואדרבא תמה על סברת רבינו דמטמא משום אוירה עש"ב וא"כ בפשיטו' איכא למימר דכך היא נמי סברת התוס' וכעת צ"ע:

עוד ראיתי לה' שהעמיס תירוצו שכתב לדעת רבינו בכונת תירוץ התוס' דפ"ק דשבו' שתי' דמתני' דאהלות רשב"י היא ע"ש באורך ואה"מ מכת"ר לא ניתן ליאמר ולא סיימו קמיה מ"ש עוד התוס' בפ"ק דשבת גבי תירוץ זה וז"ל דלא החמירו בארץ העמים יותר מקבריהם עכ"ל הרי דכתבו בהדיא דטעם רשב"י דאין מטמאין באהל משום דלא החמירו יותר מקבריהם וא"כ מה"ט גופה ע"כ דאין מטמאין אפי' טומאת ערב משום דקברי נכרים עצמן אין מטמאין כלל אפי' טומאת ערב כיון דקרא מיעטינהו מטומאת אהל דכתיב אדם כי ימות ולא גוים א"כ אין בהם שום טומאת אהל וכן משמע סתמיות דברי רבינו פ"ק מה' טומאת מת דין י"ג ע"ש וזה פשוט וה' ז"ל סיים וז"ל אך מדברי התוס' דפ"ק דגיטין עלה ח' לא משמע הכי עכ"ל וכעת נראה שכונתו משום דפ"ק דגיטין כתבו טעם זה דלא החמירו יותר מקבריהם ע"ש וא"כ לא הוה צריך להביא עצות מרחוק אלא דתוס' דשבת גופייהו כתבו ג"כ הכי ודו"ק. עור ראיתי לה' ד"ה ודע שהתוס' בפ"ק דגיטין כתבו עוד תירוץ אחר וכו' שכתב וז"ל ודבריהם צ"ע דמדברי הר"ש בסוף אהלות וכו' ע"ש ולא ידעתי מאי קושיא שהרי רבינו לא ס"ל כדברי הר"ם כמ"ש ה' עצמו שם דין ו' ד"ה ודע שראיתי להר"ש וכו' וז"ל ולרבינו ניחא דלא מהני בח"ל הסמיכות וכו' עכ"ל וא"כ התוס' נמי לא ס"ל כדברי הר"ש ותו אפי' לדברי הר"ש גופיה לא טיהר אלא קרקע בתולה שאין דבר טומאה מפסיק כמבואר בדברי ה' שם וא"כ אימא דתוס' איירו בקרקע שאינה בתולה גם מה שרמז בסוף דבריו לדברי רבינו והשגת הראב"ד לא ידעתי כונתו ואגב יש מי שהק' לי דלפי דברי הר"ש אמאי לא אמרינן במתני' דאהלות דקתני אינן מטמאין באהל כגון בסמוכה לא"י ואמאי הוצרך להעמידה בגוש הבא מח"ל הר"ש גופיה בפ"ב דמס' אהלות משנה ג' וי"ל דאגב בית הפרס דמוקי לה הכי ע"ש ודו"ק:

ודע שראיתי לרבינו בפי' המשנה פ"ב דאהלות משנה ג' שכתב שהטעם שגזרו טומאה על ארץ העמים לפי שהעכו"ם להתרשלותם עם המתים קוברים אותם בכ"מ שפטנו על ארצותם זאת הטומאה וכו' לפי שאנו נאמר שיהא בכל חלק מעפרה עצם כשעורה עכ"ל משמע מדבריו דבארץ העמים ליכא למיחש אלא לעצם כשעורה ולכך גזרו על מגע ולא

על אהל ומעתה תיקשי ליה קושית התוס' דפ"ק דשבת והכא בשמעתין אמרינן דגזרו ג"כ על אוירה ואין שום תי' א' מכל הנך תירוצים עולה לדעתו לפ"ז דגם התירוץ הר' שכתבו התוס' עד שיכנס ראשו ורובו וכו' לא יצדק שהרי עצם כשעורה אינו מטמא באהל כלל וכן תירוץ ה' מש"ל לדעת רבינו מטמאין דקתני לענין ג' וז' לא יתכן נמי כיון דעצם כשעורה אינו מטמא כלל באהל אפי' טומאת ערב וכן התירוץ א' של התוס' ולומר דרבינו מיירי בעפר הבא מח"ל וכו' דא"כ כולי האי ה"ל לרבינו לבאר והתירוץ השני דמתני' רשב"י לא יתכן נמי דא"כ אפי' יותר מעצם כשעורה נמי ועוד דלרבנן נמי לא אתייא סוגיא דפ"ק דשבת כיון דאינו אלא עצם כשעורה ואינו מטמא באהל וצ"ל דס"ל דטעם דגזרו באוירה לאו משום דמאהיל על המת כיון דליכא אלא עצם כשעורה אלא מטעם כדי שלא יצא מא"י לח"ל ומתני' דאהלות קודם גזירה וכמו התירוץ הג' שכתבו התוס' והוצרך רבינו לעצם כשעורה כדי ליתן טעם מאי שנא טומאת מגע גזרו וטומאת אהל לא גזרו אי כרבנן אתייא ובזה ניחא מה שהק' ה' מש"ל ז"ל ד"ה ארץ העמים וכו' וז"ל וא"כ יש לדקדק וכו' מה טעם חילקו לשרוף אגושא ולתלות באוירה ותו מעיקרא דסבור דגזור אגושא לשרוף ואאוירא לא כלום מאיזה טעם חילקו וכו' עש"ב והשתא ניחא מעיקרא גזרו משום עצם כשעורה דלית ביה אלא טומאת מגע ולא אהל ואח"כ גזרו גם על אוירה מטעם כדי שלא יצא והן הן דברי רבינו בפי' המשנה ומיהו לא רצו להחמיר בגזרה זו כדי שלא יצא אפי' אוירה לשרוף אלא לתלות כיון דליכא נמי חשש אהל המת דליכא אלא עצם כשעורה אבל אגושא דאיכא נמי חשש מגע המת של עצם כשעורה לכך גזרו לשרוף מיהו בחיבורו חזר בו וס"ל דמתני' דאהלות אינה קודם גזירה שהרי פסקה וא"כ צ"ל דס"ל כמו הנך שנויי דכתב ה' מש"ל ז"ל ולעולם דבארץ העמי' איכא למיחש נמי ליותר מעצם כשעורה והתימא על ה' מש"ל שלא השגיח בדברי רבינו דפי' המשנה הללו וה' עצמו הזכירו בד"ה עוד כתבו התוס' וכו' בסוף דבריו וז"ל ועוד שמדברי רבינו בפי' המשנה נראה דמטמא דגזרו טומאה על ארץ העמים וכו' ע"ש וכן פ"ג מה' אבל דין א' ד"ה וראיתי וכו' הזכירו בתוך דבריו ע"ש ועוד תימא עליו דלישנא דקאמר שמדברי רבינו נראה דטעמא דגזרו וכו' משמע דלפי האמת קאמר דהיינו לאחר גזירה ועוד שהביא טעם זה על טעם התוס' והתוס' אחר גזירה קאמרי וכן מוכח מדבריו דפ"ג מה' אבל שזכרנו שסובר דרבינו בפי' המשנה אחר גזירה קאמר והוא שכתב וז"ל שו"ר להתוס' בנזיר שכתבו הטעם מפני רוב ישראל נהרגו וכו' ולפ"ז אפשר דס' יראים סבר כסברת התוס' הלזו וכו' א"ד עש"ב ואי ס"ל לה' דרבינו בפי' המשנה קודם גזירה אבל לאחר גזירה אית ליה טעם כדי שלא יצא א"כ מעתה אדרבא ס' יראים א"ש אפי'

דנימא דס"ל כרבינו שהרי רשב"י מודה לטעם זה כדי שלא יצא ואמאי הוצרך לומר דס"ל כתירוץ התוס' ופליג ארבינו א"ו משום דס"ל דטעמא דרבינו בפי' המשנה לאחר גזירה וא"כ לא ידעתי איך לא השגיח עליו מסוגיא דפ"ק דשבת וסוגיא דשמעתין דקאמר דגזרו משום אוירה וכמו שהק' התוס' וכעת צ"ע. וראיתי לרבינו בפי' המשנה פ"ד דטהרות משנה ה' בד"ה כבר ביארנו וכו' שכתב וז"ל וכבר נתבאר באהלות שארץ העמים וכו' מטמאין במגע וכו' ספק אם יש בה עצם כשעורה וכו' עכ"ל סתמיות דבריו משמע שכן הוא האמת אפי' לאחר גזירה וצ"ע:

עוד ראיתי לה' שהק' לתי' א' של התוס' שהסכים בו הר"ש אמאי לא מני ארץ העמים בהדי הנך דמטמאין באהל ע"ש אבל לפי תירוץ אחרון שכתבו התוס' הכא דהתם איירי בסתם טומאת אהל משיאהיל ידו וכו' ליכא להק' דאמאי לא מני טומאת אהל בארץ העמים כשהכניס ראשו ורובו בהדי הנך דמטמאו באהל משום די"ל דלא קחשיב אלא הנך דמטמאי בסתם אהל דאפי' הכניס ידו וכו' וכן נמי לפי התי' שתי' לדעת רבינו דאין מטמאין באהל לענין ג' וז' י"ל נמי דלא קחשיב אלא הנך דמטמאו אפי' טומאת ז' וכן נמי לפי התי' שכ' לעיל משם הר"ש דהתם מיירי כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל י"ל נמי לא קחשיב אלא הנך דמטמאו אפי' נכנס בתיבה ומגדל אבל לפי תי' א' של התוס' דארץ העמים עצמה טמאה כמו שאר כל האהלים נמי והא דלא הק' ה' דאמאי לא חשיב קברי נכרים גופייהו בהדי הנך דמטמאו באהל לרבנן דרשב"י ולחד תי' שכ' התוס' דהך מתני' דאין מטמאין באהל רשב"י היא ניחא דהוי כאילו קתני כיון דהא בהא תליא מיהו לפי הנך תירוצי אחריני ק' וי"ל דאיכא למימר בפלוגתא לא קמיירי ודו"ק ועיין לחידושנו לעיל ע"א ברש"י ד"ה או בקבר וכו':

עוד ראיתי לה' שרמז בסיום דבריו לדברי התי"ט פ"ב דאהלות משנה כ' והיינו משום שהתי"ט כ' שם בד"ה בית הפרס דתנא ושייר דשייר נמי שדה שאבד בה קבר וכו' ע"ש ולפ"ד הללו ק"ל על דברי התוס' לעיל דמ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי קב וכו' שכ' וז"ל וליכא לפרש חצי קב משאר עצמות וכו' דהא באהל נמי לא מטמא מדלא קתני להו פ"ק דאהלות בהדי הנך דמטמאו באהל עכ"ל ולפי דברי ה' תי"ט הללו מאי הוכחה היא שהרי כיון דע"כ תנא ושייר ולא ידעתי מה יענו התוס' לקושית התי"ט דאמאי לא חשיב שדה שאבד בה קבר והנראה שדברי התוספות הללו נעלמו מעיני התי"ט וה' מש"ל ז"ל ועיין עוד לחידושנו שם בתוספות ודו"ק:

בא"ד דאלו באהל המת מטמא אפי' במכניס ידו עכ"ל וכן פסק רבינו פ"ק מה' טומאת מת דין ו' דאפי' הכניס ידו וכו' ה"ז נטמא כולו וכו' ע"ש וראיתי להמש"ל ז"ל שכ' שם

וז"ל אפי' לא האהיל כ"א ידו בלבד על המת נטמא כל גופו דומיא דנכנס לאהל המת שכ' רבינו בסמוך כן נראה מדברי התוס' פ"ז דנזיר דנ"ד ע"ש ודו"ק עכ"ל כונתו על דברי התוספו' הללו דע"כ מוכח כן מדבריהם והוא כיון דהכא מיירי במאהיל על הגוש ומתני' דאהלות סתמא משמע דאין מטמאין באהל בין המת האהיל על האדם בין האדם האהיל על המת בדין טומאת אהל בכ"מ כמ"ש רבינו דין ו' א"כ גבי חלוקת האהיל האדם על המת אם איתא דבעינן שמאהיל ראשו ורובו ולא מהני ידו א"כ עדיין קו' התוס' במקומה עומדת דהכא משמע דמטמא באהל כי מאהיל על הגוש אלא ע"כ צ"ל נמי דהכא מיירי בראשו וגופו והתם במאהיל ידו לבד דבאהל המת מטמא אפי' האהיל ידו לבר. ודע דבעיקר דין זה דבאהל המת אפי' הכניס ידו עיין למרן כ"מ ז"ל פ"ק מה' טומאת מת שהורה מקורו מסוגיא דלעיל פ' ג' מינין דמ"ג ע"א ועיין לה' מש"ל ז"ל פי"ז מה' טומאת צרעת דין ו' ד"ה טהור מה שהק' על דין זה ומה שיש לעמוד בדבריו וכדברי מרן כ"מ דפ"ק דטומאת מת עיין לחידושנו שם לעיל דמ"ג ע"א ודו"ק:

ודע דטעמא דהיקלו בארץ העמים עד שיכנס ראשו ורובו ראיתי לה' מש"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' שצדד משום דס"ל כרשב"י דעכו"ם אין מטמאין באהל ומן הדין אפי' הכניס ראשו ורובו טהור וכו' ע"ש ואחר המחילה נראה דצד זה אינו צודק לדעת התוס' הכא שהרי כיון דס"ל דרוב מישראל נהרגו בח"ל ומטמאין באהל וע"כ צ"ל כמו הצד השני שכ' ה' ודו"ק וכיוצא בזה כ' ה' עצמו בדבור שאחריו ד"ה עוד כ' התוס' וכו' גבי טומאת ז' דאיכא טומאת ז' לדעת התוס' מה"ט גופיה וז"ל ואף שכ' התוס' דמה שגזרו טומאה בארץ העמים הוא מפני רוב ישראל שנהרגו בח"ל ולפ"ז טומאת אהל אינה מחודשת וכו' עכ"ל וצ"ע. ואגב ראיתי לה' בסוף דבריו שכתב וז"ל ודע דלס' רבינו הלזו דבאוירה לא בעי הזאה ג' וז' ניחא מה שהק' התוס' פ"ג דחגיגה דהיאך עולין לרגל וכו' ע"ש ובלא"ה לא ידענא מאי מקשו אימא דהיו עולין קודם לרגל ז' ימים או ח' ימים כדי שיוכלו לעשות הזאה ג' וז' ועיין עוד לחידושנו שם ודו"ק:

ומ"ש עוד ה' ד"ה ארץ העמים וכו' וז"ל שו"ר שאין זה מוכרח שהרי כפי מה שתירצו דמתניתין דאהלות רשב"י היא וא"כ ע"כ ההיא דפ"ק דשבת רבנן וא"כ יש לדקדק וכו' ולפ"ז מצינו לומר דאף לרבנן אפשר לומר וכו' עכ"ל תמיה לי עליו טובא דבפשיטות ה"ל לומר דכפי מה שתי' דמתני' דאהלות השב"י לא שייך הך טעמא שכ' משום דס"ל כרשב"י וכו' שהרי לפי הך תי' רשב"י לית ליה טומאת אהל כלל וא"כ ע"כ ברייתא דקתני עד שיוציא רא ראשו ורובו אלמא דס"ל דמטמ' באהל רבנן היא ולא רשב"י וא"כ ע"כ טעמא דבעי ראשו ורובו הוא מטעם אחר כמו שהוכיח ה' ודו"ק ומ"ש עור וז"ל

ועוד כדי להודיע שטומאה זו מד"ס וכ"מ לטמא שאכל מן הקדש או שנכנס למקדש שלא לחייבו קרבן דומה קצת למ"ש רבינו בספ"ב מה' משכב ומושב עכ"ל ע"ש הנה מ"ש ונ"מ וכו' הא ודאי דנ"מ נמי לענין דספקא דרבנן לקולא ובלא"ה אין לך נפקותא גדולה מזו דאינה מדאורייתא אלא מד"ס אלא כונת ה' לתת טעם ל"ל לרבנן לעביד הכירא להודיע שהיא מד"ס דמאי נ"מ בהיכר זה לו והא שיהיו טועים לסבור דהוי מדאורייתא מה בכך ואדרבא תוספת טובה שיהיו נזהרין יותר ולזה כ' דנ"מ כי היכי דלא נפיק. מינה חורבא שלא לחייבו קרבן והוי חולין בעזרה כמ"ש רבינו סוף פ"ב מה' משכב ומושב גבי טומאת עכו"ם שגזרו עליהם להיות כזבים ולא גזרו על ש"ז שלהם כדי לעשות היכר שלא לחייבו קרבן לטמא שאכל או שנכנס וכו' ואע"ג דהתם כתב עוד רבינו שלא יביאו תרומה וקדשים לא נקט לה ה' הכא משום דבארץ העמים קושטא הוא דשורפין תרומה וקדשים דהא גזרו אגושא לשרוף ומיהו מ"מ שייך נמי נפקותא זו שלא לשרוף תרומה וקדשים כגון אם ס' נטמא או לא דאי מדרבנן הוי ס"ס ואין שורפין כמ"ש רבי' פי"ג מה' אבות הטומאה סוף דין י"ג ע"ש ודו"ק:

מיהו ק"ק על ה' דמה הועילו בהיכר זה דאכתי יבאו לטעות לומר דטומאת גושא מדאוריית' אע"פ דאין בה טומאת אויר שהרי מידי דהוה אטמא מת דמטמאין במגע מן התורה ואינו מטמא באהל כמ"ש רבינו פ"ה מה' טומאת מת דין י"ג וכן נמי הא דקי"ל חרב הרי הוא כחלל מן התורה היינו לטמא במגע ואינו מטמא באהל כמ"ש שם ג"כ רבינו ואם כן ה"נ בארץ העמים יטעו לומר דמן התורה דוקא גושא ולא אוירה ולא דמי כלל למ"ש רבינו סוף פ"ב מה' משכב דשאני התם דגבי זב ע"כ אי הוה הגוי זב מדאורייתא ע"כ דש"ז טמאה כמו זב גמור כמ"ש שם רבינו וז"ל הכל יודעים שאלו היו זבין דין תורה היתה שכ"ז אב הטומאה כשכבת זרע הזב וכו' עכ"ל וא"כ אפי' קצת דמוי ליכא וצ"ע:

עוד ק"ל על ה' מדברי התוס' לעיל פ"ג דף ך' ע"א ד"ה לימא וכו' שכ' וזל לכן נראה דגרסינן אפכא וכו' וא"ת וכו' וי"ל וכו' כיון דהחמירו בה לגזור על אוירה גלוי לכל דאותה טומאה אינה אלא מדרבנן וב"ה סברי משום גושא גזרו וכיון דדינא בקבר צריך שיסתור הכל משום דמחלפא ארץ העמים בקברו' וכעין סברא זו איכא בפ' ר"ג וגו' אבל אי משום גושא ניחא דטעמא דהזאה וכו' עכ"ל ע"ש והשתא אי כדברי ה' דעשו הכירא להודיע מד"ס אמאי הוצרכו להיכר זה לב"ש דהא בל"אה ידעינן מדרבנן כיון דהחמירו לגזור על אוירה גלוי לכל דמדרבנן כמ"ש התוס' וא"כ אכתו קושית ה' במקומה עומדת אמאי לא גזרו אאוירה נמי לשרוף כמו גושא וכן נמי איך כתבו דלב"ה דגזרו משום גושא מחלפא

בשאר טומאות דאורייתא שהרי כיון דעשו הכירא להודיע מד"ס איך הפה יכול לדבר דמחלפא בשאר טומאות א"ו דלא חשיב הכירא ומטעמא דכתיב והנראה דאשתמיטו מה' דברי התוס' הללו ודו"ק נ"ל:

הן אמת שעיקר דברי התוס' הללו שכתבו דמחלפא ארץ העמים בטומאה דאורייתא יש מי שהק' לי דאיך שייך לומר דמחלפא שהרי התוס' קיימי אמחלוקת דב"ש וב"ה דאיירו בזמן הבית כדמוכחא מתני' דלעיל דפ"ג ע"ש וגזרת ארץ העמים אאוירה לתלות ואגושא לשרוף באושא דתקינו אותה שהיא אחר החורבן כדאית' פ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב דקאמר באושא התקינו וכו' ופירש"י באושא התקינו כמה שנים אחר החורבן וכו' ע"ש וא"כ ע"כ מאי דקאמר תלמודא לעיל דפליגי ב"ש וב"ה אי משום גושא אי משום אוירה היינו תקנת רבנן של שמונים שנה דאידי ואידי לתלות וא"כ שייך לומר דמחלפא שהרי כיון דטומאה דאורייתא שורפין עליה וטומאת ארץ העמים לתלות אין לך היכר גדול מזה והיא קושיא אלימתא ולפי חומר הנושא אפשר ליישב דע"כ דסוגיא דפ"ג דלעיל לפי גי' התוס' איירי לפי מאי דס"ד פ"ק דשבת דרבנן דשמונים שנה גזרו אאוירה לתלות ואגושא לשרוף וכה"ג כתבו התוס' בכמה דוכתי אלא דמ"מ כולי האי ה"ל להתוס' לבאר ומלבד זה אין זה מספיק דאכתי מאי ק"ל לתוס' לעיל כלל לפי אית ספרים דגרסי וכו' שהק' דמ"מ ליסתור הכל מידי דהוה אבית הקברות וכו' שהרי לא דמי כלל לבית הקברות דטומאה דאורייתא היא ושורפין עליה אבל טומאת ארץ העמים אידי ואידי. לתלות ואמאי הוצרכו להפך הגירסא עד שנאמר דלפי אותה גירסא ע"כ דהך סוגיא לעיל לפי הס"ד דפ"ק דשבת וכעת צ"ע היטב: ד"ה ומשני וכו' ואומר ר"ת וכו' דא"כ הנזיר מגלח וכו' עכ"ל לפי' ר"ת תיבת הני דנקט תלמודא מדוקדקת שפיר משום דמתני' מיירי בכלי שטף דוקא כלומר הני כלים דמתני' אבל לפי' רבינו חיים דמתני' בכל גוונא הל"ל כלי שטף בני הזאה וכו' וק"ל:

מיהו ק"ק אימא דעל אלו אין הנזיר מגלח דקתני קאי אשארא ולא אכלי מתכות כי היכי דלא קאי אימי ספרו וימי גמרו כמ"ש התוס' לעיל ד"ה על אלו אין הנזיר מגלח וכו' וי"ל עיקר קו' התוס' היא דלישני ליה. בכלי מתכות היינו כי היכי דלא נצטרך לשנויי אשארא אבל כיון דצריך לשנויי אשארא א"כ מ"ל האי שנויא מ"ל האי שנויא וה"ה דה"מ תלמודא לומר ה"נ מסתברא מדקתני על אלו אין הנזיר מגלח דלא קאי אימי ספירו אלא אשארא אלא דניחא ליה לאתויי חלוקת ומזה בג' וז' גופה דאיירי בה וה"ה נמי דה"מ לאתויי דמזה בג' וז' נמי דלא קאי אימי ספירו כמ"ש התוס' לעיל ד"ה ומזה וכו' אלא חדא מנייהו וקמא נקט ועי"ל דלא שייך לומר דעל אלו אין הנייר מגלח לא קאי אכלי

מתכות חדא דלשון על אלו משמע אכולהו חלוקות קאי ועוד דא"כ לאיזה ענין קתני כלי מתכות כיון דעל אלו אין הנזיר מגלח לא קאי עלה ואי משום דבעי למתני ומזה בג' וז' א"ב במשנה דלעיל ה"ל למתני בהדי הנך טומאות דהנזיר מגלח א"ו דלא הוצרך לעיל למתני משום דהוי בכלל מת דקתני כיון דחרב הרי הוא כחלל וא"כ לאיזה ענין קתני לה הכא ולא דמי למ"ש התוס' לעיל דלא קאי אומי ספירו דהתם שפיר קאי עלה קצת וה"ק אבל אלו אין הנזיר מגלח כלומר דאינו מגלח בשביל נזירות דלא תימא דצריך להמתין עוד ימים אחרים אחר גילוח צרעתו ויגלח על טומאת נזירותו ודו"ק:

בא"ד ושלח לו ר"ח כהן איזה בית אשר תבנו לי דאי נזיר וכו' כצ"ל ודע דלפי סברת הראב"ד פ"ה מה' נזירות דין ט"ו והזכרתיו בגמ' דס"ל דהכהנים בזמן הזה טמאי מת הם ואין עליהם עוד חיוב טומאה וכו' לפ"ז ניחא קו' הר"ר חיים מיהו רבינו חולק על הראב"ד וס"ל היכא דפי' מן המת ואח"כ חזר ונטמא לוקה כמבואר בדבריו שם דין ט"ז. ודין י"ז וזהו נמי סברת התוס' הכא וכבר ראיתי לה' מש"ל ז"ל פ"ג מה' אבל דין א' בסוף דבריו שכתב וז"ל ובסברא זו של הראב"ד כל חכמי ישראל חלוקין עליו כמבואר באותו הכתב ששלח רבינו חיים הכהן לר"ת המתחלת מאחר שחרב הרי הוא כחלל איזה בית אשר תבנו לי ורבינו ג"כ חולק עליו וכו' וכל המחברים כלם ראשונים ואחרונים וכו' עכ"ל וכבר כתבנו בחידושינו בדברי הגמ' דאינו מוכרח ע"ש. ודע שראיתי לה' חזון נחום ז"ל בהקדמתו לסדר טהרות דף ו' ע"ב שכתב וז"ל אמנם לפ"ז ק' מה שהביא הסמ"ג ששאל רבינו חיים את ר"ת איזה בית אשר תבנו ליה והוצרך להשיב וכו' משמע דאפי' אהל מחובר חשיב אהל ומקבל טומאת אוהלים ודברים אלו כנראה סותרין וכו' עכ"ל עש"ב ולא ידעתי מאי קושיא דר' חיים לענין כלי מתכות המטלטל שבתוך הבית אבל האהל עצמו אה"נ דאינו מקבל טומאה כיון דמחובר וזה פשוט ועיין לה' מש"ל פ"ה מה' טומאת מת דין י"ב:

בא"ד דקחשיב התם ארבעה טמאים במת וכו' דע דהתם במתניתין קתני אמר ר"ע יש לי חמישי וראיתי להר"ש שם בסוף דבריו שכתב דברים סתומים וחתומים בלתי מובן ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ה מה' טומאת מת דין י"ב בד"ה תנן וכו' שביאר דבריו אחת לאחת ודע דהך מתני' דטבליות של עץ דף ט"ו דאהלות משנה ב' שהביא ה' בסוף דבריו שהק' הר"ש מינה תירוץ הר"ש אינו מתיישב לדעת ר"ת דהא מתני' של עץ קתני ולר"ת אינו נעשת אב הטומאה כחלל עצמו אלא של מתכות ואיך קתני הנוגע בשניה טמא ז' שהרי השניה אף שנגעה במת אינה אלא אב והנוגע בה טומאת ערב וכבר הרגיש בו הרא"ש בפי' שם ע"ש מה שתירץ ודו"ק:

בא"ד דבכלי שטף א"א להיות טמאים ארבעה וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פ"ה מה' טומאת מת ד"ה ודע דבהאי כללא וכו' ע"ש ודע דמ"ש בתוך דבריו וז"ל ותו דכלים בכלים אין השניים נעשים כראשונים וכו' עכ"ל תיבת ותו ט"ס היא וצ"ל אלא ודאי ודו"ק:

בא"ד אלא על המת בלבד פי' למעוטי כלים וכו' עכ"ל לפי' ר"ת צ"ל למעוטי שאר כלים אבל כלי מתכות הוי בכלל המת דקתני כיון דהרי הוא כחלל אבל התוס' משמע להו למעוטי כלים דאיירי בהו דהיינו כלי מתכות וק"ל:

בא"ד דהא ודאי מגלח על אבר מן החי ואכל הני וכו' עכ"ל דלא תימא הא דקתני על המת ר"ל דבעינן מת שלם לאפוקי אבר מן החי ושדרה מן המת וכל הני דחשיב מתני' לעיל ולא למעוטי כלים וכו' וק"ל:

בא"ד אלמא דאין הנזיר מגלח עליהם וכו' עכ"ל לכאורה משמע מדבריהם דהא בהא תליא כיון דאין הנזיר מגלח אין הכהן מוזהר וק' שהרי רביעית דם דחשיב במתני' הכא דאין הנזיר מגלח ואפ"ה כהן מוזהר עליו כדמוכח לעיל דמ"ט ריש ע"ב דמפיק לרביעית דם הבא משני מתים מעל כל נפשות מת לא יבא ע"ש אלמא דמוזהר על רביעית בלא יבא אלא כונתם ר"ל דאי הנזיר אינו מגלח משכחת לה מוזהר ומשכחת לה דאינו מוזהר אבל אי הנזיר מגלח לא שייך אינו מוזהר דלעולם מוזהר ושו"ר לתוס' פ"ג דברכות די"ט ע"ב ד"ה מדלגין וכו' שכתבו דבמסכת שמחות קתני בסיפא דכל שאין הנזיר מגלח אין הכהן מוזהר וכתבו משם ר"ת דליתא להנך כללי דמס' שמחות שהרי ד' דם אין הנזיר מגלח כדקתני מתניתין הכא ואפ"ה הכהן מוזהר ע"ש דודאי דבברייתא שפיר מה שכתבנו ליישב לדברי הר"ר חיים וצ"ל דס"ל להרב חיים דגבי ד' דם מ"מ איכא שם טומאה בדם שהנזיר מגלח כגון חצי לוג אבל חרב אינו שייך כלל בנזיר דמגלח ולכך אינו מוזהר וכה"ג כתבו התוס' שם גבי גולל ודופק לחד תירוצא ע"ש אבל ליכא למימר דס"ל להר' חיים כמו אי נמי שכתבו שם התוס' דהך דשמחות ס"ל כזקנים הא' ע"ש דא"כ איך מביא הר"ר חיים ראיה ממנה כיון דלא כהילכתא היא ומיהו ר"ת הכא לשיטתיה אזיל דס"ל דהך מס' שמחות משבשתא היא ולכך ס"ל דלעולם הנזיר מגלח ואפ"ה אינו מוזהר. ודע דאגב גררא ראיתי מ"ש מהרש"א בדברי התוס' שם. ואחר המחילה לא דק בכונת ר"ת התם וכבר כתבתי בחידושנו לעיל דמ"ט ריש ע"ב ע"ש:

והנה לסברת הר"ר חיים דכלי מתכות אין הנזיר מגלח עליו ק"ק לי שהרי האי דרשה דחרב הרי הוא כחלל היינו משום דאתקש חרב לחלל וכמ"ש ריש פ"ק דפסחים דף י"ד ריש ע"ב ד"ה כחלל חרב וז"ל הקיש חרב לחלל מתכות שנגע במת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו וכו' עכ"ל וא"כ אמאי לא אמרינן דנזיר נמי מגלח עליו כמת עצמו

כי היכי דחשיב במת עצמו לענין אבי אבות דהא ק"ל אין היקש למחצה ואפשר מכח קו' הר"ר חיים גופה דא"כ הכהן מוזהר ואיזה בית אשר תבנו לי וכו' לכך מוכרח לומר דאין סברא דכונת התורה להקיש נמי לענין תגלחת נזיר מיהו ראיתי להתי"ט במשנתנו ד"ה על אלו וכו' שהביא דברי הרמב"ן בפי' התורה דס"ל דוקא לענין מגע ומשא הוא דאמרינן חרב הרי הוא כמת אבל אינו כמותו לטמא באהל ושמא מצאו בו מיעוט באהל מן הכתוב אדם כי ימות באהל שאינו רק על האדם עצמו וס"ל נמי דאין הנזיר מגלח על מגעו ואינו מוזהר ע"ש והזכירו מרן כ"מ זל פ"ה מה' טומאת מת דין ג' ע"ש ואם כן לא ידעתי אמאי לא אמרינן אין היקש למחצה כי היכי דחשיב כמת עצמו לענין מגע ה"נ לענין אהל שהרי כיון דס"ל אין הנזיר מגלח ואינו מוזהר ואם כן ל"ק קושית הר"ר חיים ואי משום קרא דכתיב אדם כי ימות באהל ולכך אמרינן אהני קרא ואהני היקשא הא דרשינן ליה למעוטי נכרים דאין מטמאין באהל לרשב"י פרק הבע"י דס"א ע"א ואפי' לרבנן דפליגי עליה אין סברא דפליגי בזה לענין אם מטמא חרב באהל וכמו כן ק"ל נמי על רבינו דס"ל נמי דאין מטמא באהל פ"ה מה' טומאת מת דין י"ג משום דכתיב אדם כי ימות וכו' ע"ש. ודע שהתי"ט הכא לא הזכיר לדברי רבינו אבל פי"ז דאהלות משנה א' הזכירו ג"כ ועיין להרב שושנים לדוד זל שם ועיין עוד מה שאכתוב בסמוך גבי בא"ד ועוד הביא מדאמר בספרי וכו' בבבא המתחלת והנה ראיתי לה' מש"ל וכו':

בא"ד ומשמעתין ק' למה שפי' הר"ר מסיפינ"ט וכו' עיין להר"ש פ"ק דכלים משנה א' ד"ה וטמא מת וכו' שכתב וז"ל ולפי מה שמפרש הר"ר יצחק מסימפונ"ט וכו' צריך לפ' וכו' באדם הנוגע במת איירי ולא בכלים או בכלים הנוגעים באדם או שנגעו בכלי שנגעו במת וכו' עכ"ל כצ"ל ומ"ש שנגעו במת קאי נמי הכלים אנוגעים באדם ודו"ק:

בא"ד דכלהו גמרי מכלי מתכות דאמ' חרב הרי הוא כחלל וה"ה לשאר כלים וכו'. עכ"ל ק"ק אמאי פרט קרא חרב ושוב ילפינן מניה שאר כלים ואמאי לא כתיב מעיקרא כלי סתם דהוי כולל כל הכלים ושו"ר לה' מש"ל ז"ל פ"ה מה' טומאת מת דין ג' ד"ה ודע דבהאי כללא וכו' שהרגיש בקושיא זו וכתב משם הרשב"א דלא נאמר חרב אלא להוציא כלי חרש שאינו נעשה אב הטומאה ע"ש ולפ"ז ה"ה דה"מ למכתב כלי שטף וחדא מנייהו נקט וה' ז"ל הק' עליו מדברי רש"י סוף עירובין דכתב דמקרא וחטאו וסמיך ליה והנפש הנוגעת וכו' שמעינן דכלי חרס שנגע במת אינו נעשה אב הטומאה ולפ"ז לא היה צריך ללמדנו דאינו נעשה אבי אבות מאחר דכבר למדנו דאפי' אם נגע במת אינו נעשה אב הטומאה לטמא אדם וכלים עכ"ל ואיפכא ליכא לאקשויי לכתוב קרא חרב ולא בעי וחטאו משום דמקרא דחרב לא שמעינן אלא דאינו נעשה אבי אבות ואצט' וחטאו דאפי'

אב אינו נעשה ומיהו נראה דכונת הרשב"א אינו ר"ל דאצט' קרא ללמדנו כדי שלא נטעה אלא ר"ל דקרא קושטא קאמר ותדע דאי מהכא הוא דלמדנו מנ"ל דכונת התורה למעט כלי חרס אימא איפכא למעוטי כלי שטף א"נ למעוטי בין כלי שטף בין כלי חרס דדוקא חרב קאמר קרא אלא ודאי דכונת הרשב"א היינו אחר דגלי לן קרא במקום אחר דכלי חרס אינו נעשה אב הטומאה לכך נקט קרא חרב לאפוקי כלי אחר וע"כ דהיינו כלי חרס ומשום דקושטא הכי הוא נקט הכי ובזה ניחא נמי דליכא לאקשויי לכתוב קרא דחרב ולא בעי קרא דוחטאו משום דמקרא דחרב לא ידעינן אי למעוטי כלי שטף או למעוטי כלי חרש ודו"ק:

הן אמת שאני תמיה על ה' מש"ל שהק' על הרשב"א מדברי רש"י דסוף עירובין ואמאי לא הק' גם על רש"י גופיה מהא דתניא סוף פ"ק דמס' פסחים דף ך' ריש ע"ב דקתני יכול כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס ת"ל וכל אשר בתוכו יטמא וסמיך ליה מכל האוכל וכו' ופי' רש"י ומהאי פירוקא נפק"ל בכל דוכתא הא דאשכחן דאין כלי א' מטמא כלי וכו' ע"ש והזכירו מרן כ"מ ז"ל בפרקין דין ו' והשתא ל"ל הך קרא דמכל האוכל כיון דכבר למדנו מקרא דוחטאו דכלי חרס אפי' נגע במת ונעשה אב אפ"ה אינו נעשה אב הטומאה לענין לטמא אדם וכלים כדמשמע מתוך סיום לשון ה' מש"ל שסיים וז"ל לטמא אדם וכלים עכ"ל וה"ט משום דקרא וחטאו ודאי דכ"ש דקאי נמי אקרא דוכל אשר יגע בו הטמא דכתיב מקמיה והנפש הנוגעת וכו' דמיירי נמי בכלים כמ"ש ה' מש"ל ד"ה וראיתי להרא"ם וכו' וז"ל ועיין ברש"י בסוף עירובין שכ' דהאי קרא וכל אשר יגע בו הטמא מיירי בין באדם או כלים שנגעו במת וכו עכ"ל וא"כ קרא דוחטאו קאי נמי עליה וכן משמע מדברי רש"י פ"ה דסוטה דכ"ט ע"ב ד"ה שכן יש במינו וכו' וא"כ כ"ש דכלי שנגע בשרץ דהוי א' דאינו מטמא כלי ול"ל מכל האוכל ומיהו איפכא ליכא לאקשויי ל"ל וחטאו ת"ל מקרא דמכל האוכל וכו' משום דמהתם לא למדנו אלא כלי א' דנגע בשרץ דהוי א' דבהכי הוא דמיירי קרא כמ"ש רש"י בחומש פ' שמיני על הך קרא דמכל האוכל וז"ל שהשרץ אב הטומאה והכלי שנטמא ממנו ולד הטומאה לפיכך אינו חוזר ומטמא כלי וכו' עכ"ל לכך אצטריך וחטאו דאפי' נגע במת עצמו דהוי הכלי חב הטומאה אפ"ה אינו נעשה אב הטומאה לטמא כלי ועוד אצט' וחטאו בשביל האדם ללמדנו דאין כלי חרס מטמא אדם אבל קרא דמכל האוכל למאי אצטריך:

תו איכא למידק בדברי רש"י פ"ק דפסחים שכתב וזל וכן אדם לא מצינו לו טומאה בכל התורה אלא מאב הטומאה כגון ע"י שרץ ונבלה וש"ז וכו' וטמא מת עכ"ל משמע מתוך לשונו מכח משמעות בעלמא משום דלא אשכחן אלא בהני וק' שהרי מיעט בהדיא

וחטאו וסמיך ליה וכו' כמ"ש הוא עצמו סוף עירובין ותו קשה דמכל האוכל גופיה דדריש מיניה אוכלין ומשקין דמקבלי טומאה ולא כלים אמאי לא נמעט נמי האדם וכן משמע מדברי רש"י שם פ"ק דפסחים די"ד ע"א ד"ה טמא מת וכו' וזל וכל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל וכו' אלמא לא מקבל טומאה מן הכלי שקבל טומאה מן השרץ אלא אוכלים ומשקין בלבד ולא אדם וכלים וכו' עכ"ל הרי דנקט אדם וכלים וכעת צ"ע לאפס הפנאי ועיין לתוס' פ"ק דפסחים די"ח ע"א ד"ה לא מצינו וכו': ודע שהר"ש פ"ק דאהלות משנה ב' כתב משם ר"י מסימפונ"ט וז"ל דבשבת וחולין ופסחים לא גרסינן חרב הרי הוא כחלל דלא צריך כלל דכל מה שמדקדק יכול לדקדק בלא"ה וכו' עכ"ל כצ"ל וכך הגיה לשונו ה' מש"ל זל ד"ה עוד כתב הר"ש וכו' ועיין מ"ש ה' מש"ל אהך דנר של מתכות וז"ל והנראה אצלי דר"י לא גריס וכו' עכ"ל כצ"ל:

כתב עוד וז"ל מי הגיד לסתמא דתלמודא דלרב המחט נגע במת אימא המחט טמא מת הכונה היא שנגע המחט בטמא מת וכו' עכ"ל משמע מדברי הרב דהאי לישנא דמחט טמא מת מתפרש הכי והכי ואין להק' א"כ גבי הך נר של מתכות דכתב הרב דר"י היה גירס שנטמא טמא מת וכו' אכתי אף שהיה גורס הכי מ"מ עדיין קושייתו במקומה עומדת אמאי הוצרך להגיה כיון דמצינן לפרושי דנגע הנר בטמא מת די"ל דלא דמי דהכא גבי מחט שהקשה ה' אימא דנגע בטמא מת היינו כי הכי דלא ליפרוך תלמודא אבל גבי נר של מתכות אדרבא הוי להפך אי הוה משני תלמודא דנגע הנר במת עצמו לא הוה צריך לאתויי חרב הרי הוא כחלל וכ"ש למאי דמסיק מדלא קתני שרץ ע"כ באב הטומאה מיירי וא"כ מנ"ל לתלמודא דאיירי שנגע בטמא מת ולא ניחא לר"י לומר דתלמודא לרבותא קאמר דאפילו את"ל דהכונה שנגע בטמא מת מ"מ חרב הרי הוא כחלל דומיא דהך דריש פ"ק דחולין שכתב נמי ה' דלא ניחא ליה לומר לרבותא וכו' ומש"ה לא גריס אבל גבי מחט אדרבא אימא דנגע בטמא מת ואהא תירץ דמכל מקום לא הוה צריך תלמודא לחרב הרי הוא כחלל כיון דרב ע"כ מיירי באב הטומאה מדלא קא' טמא שרץ א"כ א"נ דחרב לא הוי אב כמו טמא מת מ"מ ממילא ע"כ דרב מיירי בנגע במת עצמו דהוי הנר אב הטומאה ודו"ק:

בא"ד דבהדיא אמרינן בשמעתין וכו' עיין ללח"מ פ"ז מה' נזירות דין ג' שכתב דרבינו מכח קושיא זו חילק בין נזיר לשאר בני אדם ע"ש: בא"ד ומיהו קצת יש לדחות וכו' לאו אכלים וכו' עכ"ל לשון הני כלים דקא' אינו מתיישב לומר כמו וכו' ויותר נראה לומר דר"י מסמפונ"ט לא היה גורס תיבת כלים אלא הני בני הזאה וכו' אבל הא דקא' מדקתני וכלים הנוגעים במת שפיר מתיישב לומר כמו וכו' ודו"ק:

בא"ד דתוכו ולא תוך תוכו וכו' עכ"ל ק"ק ל"ל ה"ט בלא"ה כיון דעצם כשעורה כרוך בסיב לא נטמא התנור דמה"ט חמת גופה טהורה ואי לרבותא קאמר דאפילו אינו כרוך בסיב לא נטמא התנור משום ולא תוך תוכו א"כ החמת טמאה ותטמא לתנור וצ"ע:

בא"ד ויש לדחות דהתם משום דיקרב בדיקרב וכו' עכ"ל וכ"ה דעת הראב"ד פ"ז מה' נזירות דין ז' ורע שראיתי להרב מש"ל זל פ"ה מה' טומאת מת דין ג' ד"ה עוד הביא ר"י וכו' שכתב וזל ומ"מ איכא לעיוני טובא בס' הראב"ד הלזו בהא מתניתין דאהלות דקתני ד' טמאין במת וכו' ע"כ בכלי מתכות דאי בשאר כלים ומשום טומאה בחיבורין הא לא מצינו בשום מקום כ"א לשני וכו' אבל השלישי וכו' וזה פשוט עד מאד וכו' עכ"ל פי' אבל השלישי אינו נעשה אב הטומאה להיות כמו השני אבל מקבל טומאה מן השני מפני שהשני נעשה אב הטומאה ע"י חיבורין כמו ההיא דחמת שטמא התנור ומיהו לאו מפיו אנו חיין דכ"כ התוספות פ"ט דמציעא דק"א ע"ב ד"ה על אדם וכו' וע"ש למהרש"א שם וכבר ה' עצמו רמז למהרש"א בפרקין דין ב' בת"ד ע"ש:

ודע שהתי"ט במשנתנו ד"ה וכלים וכו' וד"ה ומזה וכו' היה סבור דקושטא הוא שדעת הראב"ד אף בכלי מתכות בעינן חיבורין ע"ש וכ"כ עוד פי"ז דאהלות ריש משנה א' עש"ב ולפי אותה סברא הך משנה דארבעה טמאין במת הוי תיובתיה דלא אשכחן לחיבורין שיעשו ג' כמו שהק' המש"ל ז"ל והנר' דאשתמיט מה' מש"ל דברי התי"ט מדלא הזכירו אמנם תמיה אני על המש"ל ז"ל שלא סיימו קמיה דברי הר"ש פ"ק דאהלות משנה ב' שכ' סמוך ונראה וז"ל ועוד פי' ר"י מסמיפונ"ט וכו' אבל ד' טמאין במת מיירי ע"י חיבורין וכו' עכ"ל הרי דמפרש ד' טמאין במת בשאר כלים וע"י חיבורין ואיך ה' החליט זה בפשיטות עד מאד ומ"ש עוד המש"ל וז"ל ועוד וכו' מדקתני רישא וכו' עכ"ל אשתמיטיה ג"כ לדברי הר"ש שם פ"ק דאהלות משנה ד' ע"ש ודו"ק: בא"ד ועוד הביא מדאמרי' בספרי וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל פרק ה' מה' טומאת מת דין ג' שהביא לשון הספרי כולו ופי' אחת לאחת וראיתי לו שכ' וז"ל והיינו דאצטריכו תרי קראי חד דבחלל חרב ואידך כל הורג נפש דאי כתב וכו' עכ"ל כצ"ל ודע שהרמב"ן הביאו הרא"ם פ' מטות על פסוק כל הורג נפש הניח זו בקושיא וז"ל ואם בכלי ברזל כבר למדנו לחרב שהוא בחלל לטמא טומאת ז' עכ"ל והתימא על המש"ל שלא הזכירו והלא הזכיר מקצת דבריו בסיום דבריו ד"ה ודע שמדברי הרמב"ן וכו' ע"ש ודו"ק: עוד כ' ה' וז"ל דאי לא הוה כתיב בחלל חרב ה"א דהאי וכבסתם בגדיכם לא קאי כ"א אנוגע בחלל קמ"ל בחלל חרב והשתא ע"כ הורג נפש אתא משו' דבעי לומר בתריה וכבסתם בגדיכם וכו' את"ד ק"ק אכתי לא לכתוב לא ה"י ולא וי"ו דהיינו לא לכתוב בחלל חרב ולא לכתוב נמי נוגע בחלל דמכ"ש מנוגע בחרב שנגע

במת ידעי' ליה וא"כ ע"כ וכבסתם בגדיכם קאי אהורג נפש ונלמוד שפיר כלים ואדם וכלים וליכא למי' דאצט' נוגע בחלל לאקושי הורג לנוגע מה נוגע ע"י חיבור אף הורג ע"י חיבור כמ"ש רש"י בחומש דא"כ הורג נפש נמי לאו יתירא הוא דהא כיון דאצט' להאי היקשא ומנ"ל דאתא משום דבעי לומר בתריה וכבסתם בגדיכם ולעולם אימא לך דוכבסתם לא קאי כ"א אנוגע בחלל ואכתי מנ"ל כלים ואדם וכלים אלא ע"כ דברייתא זו ל"ל הך היקשא והרק"ל לא לכתוב לא בחלל חרב ולא בחלל וצ"ע:

והנה ראיתי להמש"ל ד"ה עוד הביא ר"י וכו' שכ' וז"ל וע"ק אף את"ל דהאי קרא בכלי מתכות וכו' (כצ"ל) בשלמא לרבינו וכו' ניחא אך להראב"ד ודעמיה דס"ל דקרא דכל הורג נפש מיירי בטומאה בחיבורין היאך למדנו מקרא דוכבסתם הא דארבעה טמאין מאחר דהאי קרא בכלי מתכות דוקא וקרא קמא איירי בשאר כלים משום טומאה בחיבורין וכעת הדבר צריך אצלי תלמוד עכ"ל והא דלא הק' ה' ספרי דידיה אדידיה משום דאיכא למימר דבריתות פליגי ומי ששנה זו לא שנה זה וכדכתי' מיהו איכא למידק אמאי לא הק' עדיפא מינה דאף את"ל נמי דבכלי מתכות נמי בחיבורין איירי קרא וכן היה סבור התי"ט במשנתינו דקושטא הוא שכן היא דעת הראב"ד דאף כלי מתכות בעי חיבורין כדכתי' למעלה מ"מ איך למדו מהאי קרא כלים ואדם וכלים מאחר דכל הורג נפש אצט' להיקשא לטומאת חיבורין אדם בכלים ולא יתירא הוא וא"כ אימא קרא דוכבסתם לא קאי עליה אלא קאי אנוגע בחלל ודוקא כלים באדם ואפשר לומר משום דאיכא למימר דכלים באדם לא אצטריך קרא וכבסתם אלא מסברא ידעי' כיון דלמדנו מקרא דבחלל חרב שהחרב נעשה כמו מת דהוי אבי אבות למדנו נמי דנעשה כמו אדם דהוי אב הטומאה כמוהו וכמ"ש ה' עצמו לעיל מזה וז"ל ואפשר היה לומר דמכיון דלמדנו וכו' ע"ש וא"כ ע"כ אצט' וכבסתם בגדיכם כי היכי דלהוי קאי אבל הורג נפש ללמדנו כלים ואדם וכלים אך מ"ש בשלמא לרבינו ניחא וכו' והיינו משום דכל הורג נפש שלא בחיבורין הוא וע"כ דיתירא הוא ואצטריך לגלויי על וכבסתם בגדיכם קאי עליה ולא אנוגע בחלל דוקא מעתה הדק"ל לא לכתוב לא בחלל חרב ולא נוגע בחלל הן אמת שקושיא זו תיקשי ליה בפשט הכתוב למ"ל למכתב כל נוגע בחלל ת"ל ק"ו מחרב דנגע במת וסבור הייתי לומר דאצט' לאבר מן החי שמטמא אפי' של עכו"ם וכה"ג דרשי' לעיל דנ"ג ע"ב גבי בחלל הכתוב בפ' חקת אלא שלא ראיתי להרמב"ם פ"ב מה' טומאת מת דין ג' שהביא דין זה גבי עכו"ם וגם לא משמע כן מדבריו שם פ"ק דין י"ד ומיהו ראיתי לו שם דין י"ד שכ' דאין העכו"ם באהל והביא ראיה מקרא דכל נוגע בחלל ולא הזכיר אהל ע"ש ומעתה זל דס"ל לספרי דכל נוגע בחלל אצט' לאפוקי אהל וכזה ניחא ג"כ דאיך הביא

רבי' קרא דכל נוגע בחלל שהרי מה שאין עכו"ם מטמאין באהל ילפי' לה בפ' הבע"י דס"א מקרא דאדם כי ימות באהל ואין העכ"ום קרויין אדם וכפירש"י שם אלא דרבינו סמך אספרי כיון דליכא נפקותא לדינא ועי"ל דרבי' הוק' ליה קושי' התוספות שהק' בפ' הבע"י ד"ה ואין הנכרים וכו' דבפ' ד"מ גבי גוי העוסק בתורה משמע דעכו"ם קרויים אדם ע"ש מה שנדחקו ולכך ס"ל לרבינו דהך ילפותא דאדם אתם אינה אלא. אסמכתא בעלמא ועיקר הילפותא אף לתלמוד דדין אינה אלא. מכח כל הנוגע בחלל כדברי רבינו ודו"ק. ועוד ראיתי לרבי' פ"ה מה' ט"מ דין י"ג דכ' דאצט' אדם כי ימות באהל למעוטי בגדים שאינם מטמאין באהל ע"ש והשתא יתיישבו דברי רבי' שפיר היטב ובזה ניחא נמי מה ש שהקשינו לעיל בבבא המתחלת והנה לס' הר"ר חיים וכו' דאמאי לא אמרינן אין היקש למחצה די"ל משום דע"כ דאדם כי ימות באהל למעוטי בגדים דלמעוטי נכרים נפק"ל מכל נוגע בחלל ועיין לה' משל"ל ז"ל פ"ט מה' צרעת דין א' דלפי מאי דכתי' ניחא לדעת רבינו מה שהק' דלגופם ל"ל היקש ח"ל מדכתיב אדם וכו' ע"ש:

עוד כתב ה' וז"ל וכ"ת כלים באדם מנין וכו' הא נמי ליתא דהא ק"ו הוא וכו' עכ"ל ואיכא למידק ל"ל ק"ו ת"ל מקרא דוכבסתם בגדיכם גופיה כיון דקאי אהורג נפש דלפני פניו כ"ש דקאי נמי אנוגע בחלל דלפניו ואם כן בהדיא כתיב כלים באדם ולמה הוצרך לק"ו מכלים ואדם וכלים וראיתי לה' עצמו בד"ה וראיתי וכו' שהוקשה לו בסוף דבריו כה"ג מקרא דכתיב בפ' חוקת וכבס בגדיו וכו' ותירץ משום דלא כתיב בהדיא ביום השביעי גבי כבוס ושוב דחאו דלטומאת ערב לא אצטריך וכו' ע"ש ולא ידעתי אמאי לו הוק' לו בפשיטות מקרא דוכבסתם בגדיכם דאיירינן ביה וכתיב ביה נמי בהדיא ביום הז' ואפשר דעיקר קושית הרב ז"ל סמוך אמסקנת דבריו שהק' וז"ל והשתא דאיכא ק"ו קרא דוכבס בגדיו ל"ל וכו' עכ"ל אבל קושית ל"ל אינה קושיא כ"כ דאיכא למימר חדא מנייהו נקט והשתא ניחא דמקרא דוכבסתם בגדיכם לא הזק' ליה משום דאצטריך כדי שנלמוד נמי כלים ואדם וכלים ועדיין אינו מספיק וצ"ע:

עוד הוק' לי בדברי הברייתא שצידדה דקרא דוכל אשר יגע אתא לאדם באדם ואמרה ק"ו ומה כלים וכו' אמאי הוצרכה לק"ו ת"ל משום דקרא וכל אשר יגע מיותר וה"א דאתא להכי כדקתני הברייתא בהדיא ותו דא"כ דאיכא ק"ו ל"ל וכל אשר יגע והתימא על ה' שלא הרגיש נמי בזה אלא אדרבא הוסיף לבאר וז"ל ואצטריך האי מיעוטא משום דאי לאו קרא היינו אומרים דאדם ואדם שיהא טמא טומאת ז' מק"ו ומה כלים וכו' עכ"ל ע"ש ולא ידעתי ל"ל ק"ו וצ"ע:

והנה בברייתא מסיק דאצטריך וכל אשר יגע למעט טמא מת ממשא וכן פ' רבינו פ"ה מהל' ט"מ דין ט' דטמא מת אינו מטמא במשא ונראה דמספרי הלזו הוא דהוציא דין זה והתימא על מרן כ"מ זל שלא הורה מקורו וראיתי להרב מש"ל ז"ל ד"ה עוד יש לדקדק וכו' שכ' וז"ל ומרן לא הביא כ"א ברייתא דפ' צו וכו' עכ"ל וכעת לא מצאתי היכן הביא מרן ברייתא דפרשת צו:

ודע דמהאי ברייתא דספרי ק"ל מהא דכתב רבינו רפ"ק מה' ט"מ דין ב' וז"ל טומאת משא במת מפי השמועה וק"ו אם נבלה שהיא מטמאה בערב מטמאה במשא המת לכ"ש ומה נבלה שמגעה טומאת ערב משאה טומאת ערב אף המת שמגעו טומאת ז' משאו טומאת ז' וכו' עכ"ל וכתב הכ"מ דבספרי הוא ע"ש ונראה שהוצרכו ללמוד עוד ומה נבלה משאה כמו מגעה וכו' כי היכי דלא תימא דיו כמו נבלה דאינו אלא טומאת ערב ולזה הוצרכו ללמוד עוד ומה נבלה וכו' כלומר דחשיב נמי כנדון דמה נבלה משא כמו מגע אף מת וכו' ועיין כיוצא בזה להרב זרע יצחק זל בחידושיו לקמא פ"ה ד"ן ע"א בגמרא ע"ש והשתא ק' ל"ל למילף משא במת מק"ו מנבלה ת"ל מדאצטריך וכל אשר יגע למעט טמא מת ממשא ע"כ שמעינן דמת עצמו מטמא במשא ולא מיעט קרא אלא טמא מת וי"ל דמקרא אשר יגע לא הוה שמעינן במת עצמו אלא טומאת ערב משום דאיכא למי' דאצטריך אשר יגע למעט טמא מת מטומאת ערב אבל טומאת ז' אפילו במת עצמו אינו מטמא ולכך אצטריך למילף במת ק"ו מנבלה כי היכי דנילף נמי מנבלה דמה נבלה טומאת משא כמו מגע אף המת שמגעו ז' משאו נמי טומאת ז' מיהו קשה כיון דלפי האמת במת עצמו מטמא אפילו ז' אם כן אימא דאשר יגע דמעיט טמא מת לא מעיט אלא טומאת ז' משום דהוה ילפינן מנבלה והוה אמרינן נמי מה נבלה משאה כמו מגעה אף טמא מת משאו ז' כמו מגעו כי היכי דאמרינן גבי מת עצמו ומש"ה אצטריך אשר יגע למעט טומאת ז' אבל טומאת ערב אה"נ דמטמא במשא מק"ו מנבילה ואהני קרא ואהני ק"ו ומנ"ל דטמא מת אינו מטמא במשא אפי' טומאת ערב דהכי משמע סתמיות דברי רבינו דכתב סתם ואינו מטמא במשא וראיתי להרב מש"ל ז"ל בד"ה ודע שמדברי הרמב"ן וכו' בסיום דבריו שכתב וז"ל ואם נפשך לומר וכו' עש"ב ולפי אותו הדרך איכא למימר נמי הכא כיון דקרא מעיט דלא נעביד ק"ו בטמא מת לענין טומאת ערב ה"ה לטומאת ז' נמי לא נעביד ק"ו דהא מיעט קרא ק"ו גבי טומאת משא דטמא מת הן אמת שדבר זה השה לשמוע מאחר דהוו תרי ק"ו תרי ענינים הם חלוקים זה מזה מהיכא תיתי כשנסתר חד אמרינן ה"ה אידך וכבר ה' מש"ל עצמו כתב על דרך זו שהוא דחוק מאד ע"ש וצ"ע:

ודע דלפי מה שפירשנו בכונת הברייתא דספרי שחזר עוד ללמוד מנבלה כי היכי דהוי כנדון ק"ל מהא דאמרינן בפ' כיצד הרגל דכ"ה ע"ב גבי מפץ במת אהני דיו לאפוקי טומאת ז' וכו' ע"ש ואמאי לא אמרינן דהוי כנדון דמה זב מפץ כמו שאר כלים דהוי ערב אף במת מפץ כמו שאר כלים דהוי ז' וצ"ע:

ודע שראיתי להרא"ם פ' מטות פסוק כל הורג נפש וכו' שהביא דברי הרמב"ן שכתב עלה דהאי ברייתא דספרי דלית לה דיו עש"ב נראה מדבריו דאין כונת הברייתא משום דחשיב כנדון אלא דס"ל לא אמרינן דיו ולפ"ז הא דקתני מקום שמגעו טומאת ז' וכו' ה"פ דלא אמרינן דיו אלא כיון שמגעו חמור יותר מנבלה הסיטו נמי חמור יותר מנבלה ולא אמרינן דיו כנבלה ואפשר שהכריחו לפ' כן מכח ההיא דפ' כ"ה ולכך ס"ל דאף כה"ג לא חשיב כנדון מיהו לישנא דהרמב"ם דפ"ק מהלכות ט"מ דקאמר ומה נבלה וכו' ודאי דכונתו דהוי כנדון ולדבריו צלע ההיא דפ' כ"ה והתימא על הרא"ם שלא הרגיש שהרמב"ם אינו מפרש לברייתא כפירוש הרמב"ן דלית לה דיו ויש מי שהקשה לי לפי דברי הרמב"ן דלית לה דיו שהרי דיו דאורייתא דהכי פריך תלמודא התם בפ' כיצד הרגל דכ"ה ע"א ע"ש ותו דלא משכח תלמודא התם תנא דל"ל דיו ע"ש ולפי דברי הרמב"ן הרי ברייתא דספרי ל"ל דיו ואפשר ליישב דאינו ר"ל דל"ל דיו כלל אלא ר"ל דס"ל ל כר"ט דהיכא דמפריך ק"ו לא אמרינן דיו והכא מפריך הק"ו שהרי לטומאת ערב לא אצטריך ק"ו מדאצטריך וכל אשר יגע שמעינן דמת עצמו מטמא במשא טומאת ערב שהרי ע"כ דאצט' וכל אשר יגע לטמא טומאת ערב דלטומאת ז' לא אצטריך דמהיכא תיתי דאי משום ק"ו דנבלה איכא למימר דיו מה נבלה ערב וכו' אלא טומאת ערב הוא דמיעט וא"כ ממילא שמעינן דמת עצמו מטמא ערב וא"כ ע"כ כי אצטריך ק"ו גבי מת עצמו היינו לטומאת ז' והשתא ניחא נמי מה שהקשינו דאימא אשר יגע לא מיעט אלא ז' שהרי דלטומאת ז' לא אצטריך כיון דאמרינן דיו ולא חשיב כנדון ודו"ק:

ודע דבהאי ברייתא דספרי דקתני אשר יגע למעט טמא מת ממשא משום דהוה ילפינן ק"ו מנבילה וכו' יש מי שהק' לי מהא דאמרינן במסכת שבת דס"ד ע"א דבעי למילף טומאת מת משרץ ופריך אם הרבה בטומאת שרץ שהיא מרובה וכו' ע"ש פירש"י והשתא ה"נ גבי נבלה נפרוך הכי אם הרבה בטומאת נבלה שהיא מרובה וכו' ואכתי אשר יגע בו הטמא למה נאמר וכמו כן ק' ג"כ דהיכי יליף בספרי גבי מת עצמו דמטמא במשא ק"ו מנבלה כמ"ש רבינו רפ"ק מהלכות ט"מ שהרי איכא למפרך מה לנבלה שהיא מרובה וכו' וקושיא אלימתא היא ונראה ליישב לפמ"ש מהרש"א התם דאין זה דבר חמור למפרך ליה אג"ש אלא אמ"מ פריך ליה וכו' ע"ש וא"כ איכא למימר נמי דלית לן למפרך ליה

אלא דוקא אמ"מ ולא אק"ו דאלים נמי טפי ממ"מ כמ"ש התוספות פ"ב דפסחים דב"ה ע"א ד"ה כלאי הכרם וכו' ע"ש ודו"ק נ"ל:

ודע דעל דברי דבינו דפ"ק מהלכות ט"מ שכתב דיליף ק"ו מנבלה ראיתי למרן כ"מ זל שהקשה אין עונשין מ"ה וכ' וז"ל ואפש"ל שמשם למדנו אין עונשין מ"ה וכו' ע"ש ואיכא למידק איך כתב דמשם למדנו שהרי רפ"ק דמכות דף ה' ע"ב יליף לה תלמודא מדכתיב ערות אחותו יתירא לומר שאין עונשין מ"ה וכן יליף נמי התם מאחותך יתירא לומר שאין מזהירין מ"ה וצ"ע ובעיקר ביאור כונתו עיין להרב מש"ל שם שכתב דסיום הקושיא הוא והניחה בקושיא ע"ש. ולי נראה ליישב דאה"נ דכונת הספרי לאו לענין מלקות אלא לענין איסורא בעלמא והרמב"ם דלא ביאר משום דהעתיק לשון הספרי דכן דרכו בכ"מ:

ודע שהספרי שהביא מרן דקאמר אם טמא באהל לא יטמא במגע אלא אם אמרת כן ענשת מ"ה עכ"ל אשתמיט מה' נחלת יעקב על הרא"ם פ' אמור בפסוק נפשות מת והוא שהרא"ם הביא קושית התוספות שהק' תרי קראי ל"ל וכתב הרא"ם וז"ל ונ"ל שאין זו קושיא דאצטריכו תרי קראי חד לטומאת מגע דכתיב כל הנוגע וחד לטומאת אהל דכתיב לא יבא שפירושו אהל וכו' עכ"ל ועיין עוד בדבור שלפניו ובדבור שאחריו וכתב עליו הרב נחלת יעקב וז"ל ואני אומר לכתוב קרא אהל וליתי מגע מניה עכ"ל וכונתו ודאי דאע"ג דקי"ל אין מזהירין מ"ה שאני הכא דגלוי מילתא בעלמא דלא גרע נגיעה מאהל והשתא לפי דברי הספרי הנז' אין מקום לדבריו שהרי קאמר בהדיא דאין עונשין מ"ה אלמא דלא חשיב גלוי מילתא ועיין לה' תועפות רא"ם למהר"א גאטיניו ועיין לחי' לעיל פ"ו דמ"ב ע"ב בגמרא גבי כשהוא אומר וכו' ודו"ק ועיין לחי' לעיל דל"ז ע"ב בגמרא גבי אלא הא דתניא וכו' ד"ה עק"ל בין לטעם ה"ע וכו' מה שהקשינו מהספרי הלז לדברי מהרש"א ז"ל ע"ש:

עוד כתב מרן ז"ל פ"ק מה' ט"מ וז"ל ובשר בחלב וכו' בכלל ל"ת כל תועבה וכו' עכ"ל ויש לתמוה עליו מה תי' שהרי ל"ת כל תועבה אין לוקין עליו דהוי לאו שבכללות כמ"ש הרא"ם פ' משפטים הביאו השע"ה ה' מ"א דקל"ה ע"א ע"ש ואפ"ל דכונתו ע"פ מ"ש ה"ה פ"ב מה' מ"א דין ב' דכל היכא שהאיסור מבואר שפיר אמרי' דעונשין מ"ה ועיין להשע"ה הל' הנזכרו' דקל"ד ע"ב שהוכיח דמרן כ"מ פ"ג מה' א"מ ס"ל הכי ע"ש ואם כן אפשר דזה נמי עומק כונתו הכא דר"ל כיון דאיכא איסור ל"ת כל תועבה לכך מזהרין מ"ה ומיהו אין צורך לזה שהרי רבי' פי"ח מה' פ"ה דין ג' ודין ה' כתב בהדיא דלוקין על לאו דלא תאכל כל תועבה ודלא כהרא"ם ע"ש ומעתה א"ש דברי מרן כפשטן דלוקה ממש משום דל"ת כ"ת ושו"ר שהדברים עתיקין עיין להשע"ה ז"ל הל' יסודי התורה

ד"ג ע"א שהביא לדברי רבינו רפי"ח מה' פיסולי המוקדשין שזכרנו והזכיר לדברי מרן הללו והביא דברי ה' מוצל מאש שהק' עליו מדברי הרא"ם כמו שהקשינו ע"ש ועיין עוד שהביא דברי הרב החינוך ומשמע דבב"ח מיהא אינו לוקה משום ל"ח כל תועבה כמו שסיים השע"ה דף הנז' ריש ע"ב ע"ש ומ"מ כבר כתבנו דאפשר כונת מרן לפי דברי הרב המגיד ודו"ק:

ודע שראיתי לה' זרע יצחק זל בנימוקיו להרמב"ם פ"ט מה' מ"א דין כ' שהקשה על רבינו אין מזהירין מ"ה גבי בב"ח וע"ש מה שתירץ שהוא ע"ד מאי דפירשנו בכונת דברי מרן ואשתמיטיה לדברי מרן הללו שהקשה קושיא זו הכא ופריך להרב בתרי פירוקי גם הלח"מ ז"ל שם לא ראה לדברי מרן הללי עש"ב:

עוד כתב הכ"מ וזל ובמת משמע דגלוי מילתא בעלמא הוא דמאחר דמטמא במגע ובאהל ממילא משמע שמטמא במשא עכ"ל וק"ק דא"כ כ"ש הוא דמאהל ממילא משמע נמי מגע דעדיף ממשא והוי גלוי מילתא ואיך קא' הספרי גבי מגע אם אמרת כן ענשת מ"ה וצ"ע:

עוד כ' וז"ל והתוספות בריש ב"ק גמגמו בהא דאין עונשין מ"ה עכ"ל ודבריו סתומים דהתם לענין עונש ממון איירו התוספות התם ד"ב ע"א ד"ה ולא זה וכו' בסוף דבריהם שהק' סוגיא דתלמודא עם המכילתא ע"ש וכ"כ עוד התם פ"ה דמ"ט ע"ב ד"ה על הברייה וכו' ע"ש ואין זה ענין כלל לאין עונשין דנדון דידן וכן ראיתי להרב כנה"ג י"ד סי' ר"ז שהקשה עליו וז"ל ואם נתכוון ה' למ"ש התוספות שם ד"ב ע"א ישתקע הדבר ולא יאמר דלא גמגמו התוספות שם אלא בעונש ממין אבל בעונש מלקות או מיתה תלמוד ערוך הוא פ"ק דמכות דאין עונשין ואין מזהירין מ"ה וכעת דבריו צ"ע עכ"ל ולע"ד נראה אי לאו דמסתפינא אמינא לפי חומר הנושא דט"ס נפל בדברי הכ"מ ובמקום והתוס' בריש ב"ק צ"ל והתוספות בריש פ"ב דבכורות וכו' וכונתו על מה שהק' התוס' שם די"ד ע"ב ד"ה טוב וכו' וז"ל ואין לתמוה מהא דאלו הן הנשרפין גבי בתו מאנוסתו דאמר ק"ו בת בתו ענוש כרת בתו לא כ"ש וחשיב ליה אביי גלוי מילתא טפי מרבא דלרבא לא גמרי מהדדי ואלו גבי אחותו אצטריך קרא לכ"ע לבת אביו ולבת אמו משום דאין מזהירין מ"ה ולא חשיבא גלוי מילתא בעלמא וכו' עכ"ל כצ"ל וכן הגיה דבריהם הח"ן ז"ל שם ע"ש והשתא לפמ"ש הכ"מ שמאחר שבת הבת אינה אסורא אלא מחמת הבת שהיא אמה ממילא משמע שהיא אסורא ל"ק קושית התוספות הלזו משום דאחותו בת אביו ובת אמו לאו מחמת בת אביו שלא בת אמו אתיא דזה קורבה בפני עצמה וזה קורבה בפני עצמה ומשכחת להו זה בלא זה משא"כ בת בתו דאי אפשר בלא בתו וכן תירץ רש"י

בפ' הנשרפין דע"ו ע"א ד"ה גלוי מילתא וכו' שהזכיר הכ"מ וכ"כ נמי התוס' ריש פ"ק דכריתות ד"ג ע"א ד"ה לומר לך וכו' וזהו שכתב והתוס' גמגמו וכו' ר"ל הקשו בהא דאין עונשין מ"ה כלומר דלפי דבריו ניחא דהיכא דהוי ממילא הוא דהוי גלוי מילתא וכמ"ש רש"י עצמו שהזכיר כבר הכ"מ ומיהו התוספות פ"ב דבכורות שהק' נראה משום דס"ל דאידי ואידי מטעם מי גרע נגעו בה ולכך הוק' להם שפיר מ"ש האי מהאי ודו"ק נ"ל:

עוד ראיתי לה' הכנה"ג שהק' ע"ד מרן הכ"מ במה שתי' דגבי בתו גלוי מילתא כמו שאמרו בפ' הנשרפין שהרי בפ' הנשרפין לא אמרו אלא לאביי אבל לרבא דקי"ל כותיה אין עונשין מ"ה אפי' בגלוי מילתא עכ"ל ע"ש ונראה דדברי הכ"מ יש להם על מה שיסמוכו שהרי בהדיא משני תלמודא כה"ג ביבמות פ' אלמנה דס"ח ע"ב גבי ק"ו מגרושה דקתני הברייתא התם דפריך וכי מזהירין מ"ה ומשני גלוי מילתא בעלמא הוא ע"ש ומעתה אין תלונת ה' אלא על תלמודא גופיה מאי משני גלוי מילתא הוא תינח לאביי אבל לרבא מאי איכא למימר ולכן נראה ליישב דבפ' ארבע מיתות רנ"ד ע"א מייתי תלמודא פלוגתא דתנאי דקמיפלגי בפלוגתא דאביי ורבא ע"ש וא"כ הא דמשני תלמודא גלוי מילתא בעלמא הכונה ר"ל דהך ברייתא ס"ל כאותו תנא דס"ל דעונשין בגלוי מילתא אבל רבא לא ס"ל הכי אלא כמ"ד דאין עונשין אפי' בגלוי מילתא ומעתה ממילא נמי דזהו ג"כ כונת הכ"מ ז"ל וראיתי לה' ספרי דבי רב פ' חקת שרצה לתרץ על קושית הכנ"הג דרבא דפליג אאביי לאו משום דס"ל אין עונשין אפי' בגלוי מילתא אלא משום דס"ל דלא חשיב גלוי מילתא את"ד ע"ש הן אמת שכן משמע מדברי התוס' בריש פ"ב דבכורות שזכרנו למעלה שכ' וז"ל וחשיב ליה אביי גלוי מילתא טפי מרבא וכו' עכ"ל משמע מתוך לשונם דבהא פליגי דלאביי חשיב ליה גלוי מילתא ולרבא לא חשיב גלוי מילתא אמנם לא ידעתי מה הרויח בזה ס"ס קושית הכ"ג במקומה עומדת כיון דרבא התם ס"ל דאין עונשין ולא חשיב גלוי מילתא גבי בתו איך ניחא ליה לכ"מ גבי בתו גופא משום גלוי מילתא ס"ס רבא מיהא פליג עלה וס"ל דגבי בתו לא הוי גלוי מילתא ותו אעיקרא דמילתא לא ידעתי איך יתכן לומר דלרבא לא חשיב גלוי מילתא שהרי דא"כ דאפי' דא"א לבת בתו בלא בתו אפ"ה לא חשיב גלוי מילתא א"כ לא שבקת מידי דחשיב גלוי מילתא עד שאני תמיה על דברי התוס' ריש פ"ב דבכורו' וצ"ע ועיין לחי' לעיל פ"ג מינין דל"ז ע"ב דקאמר אלא הא דתניא וכו' בד"ה ודרך אגב וכו' עש"ב ודו"ק:

עוד כ' רבינו פ"ק מה' ט"מ וז"ל אין טומאת משא במת מד"ס אלא דין תורה ויראה לי וכו' וכ' מרן כ"מ וז"ל בא ללמדנו שלא נאמר טומאת משא מדרבנן והא דמייתי לה מק"ו אסמכתא בעלמא היא עכ"ל ואכתי לא ידענא מהיכא תיתי דאסיק אדעתין דהק"ו א

אסמכתא בעלמא ומד"ס הוא ואפשר לומר משום דה"א דאין עונשין מ"ה ולכך כ' אלא דין תורה ויראה לי וכו' כלומר דגלוי מילתא הוא נמצא דקושית הכ"מ ותירוצו רמזם רבינו ולפ"ז קצר הכ"מ ז"ל במקום שאמרו להאריך ומעתה ק' על רבינו אימא דהק"ו לאיסורא בעלמא ומנ"ל דהא אסמכתא ומד"ס ולכן נראה דכונת רבי' ע"פ מ"ש מרן כ"מ ריש פ"ק מה' אישות הביאו הרב חזון נחום פ"ק דאהלות משנה ב' שאין בין דבר המפורש בתורה לדבר שאין מפורש בתורה בענין הדין אלא בענין השם בלבד דהא קידושי כסף אע"פ שכ' הרמב"ם שהם מד"ס הרי בענין הדין כמו ביאה ושטר וכו' את"ד ע"ש וא"כ ה"נ הכא ה"א כיון דאינו מפורש אלא מק"ו נקרא ד"ס כמו שאר מדות ואע"ג דליכא נפקותא ולכך כתב דדין תורה ממש משום דהוי גלוי מילתא ועיין לה' שושנים לדוד ז"ל ריש פ"ב דאהלות ודו"ק:

עוד ראיתי לה' מש"ל פ"ה מה' ט"מ דין ג' ד"ה וראיתי להרא"ם וכו' שהביא דברי הרא"ם והק' עליו ג' קושיות חזקות וקצת טעות דק נפל בקושיא הג' וכצ"ל ותו תיפוק ליה וכו' וכמו שכ' רבינו ואי בספרי לא דריש וכו' כנ"ל ודו"ק:

וראיתי לה' תועפות רא"ם למהר"א גאטיניו בפ' חקת שכ' דכונת הרא"ם אינו אלא לאפוקי דברי רש"י שהביא דקרא וכל אשר יגע נמי בטומאת ערב אהא כ' דבספרי דרשו בטומאת ז' ואין ה"נ דהר"אם ס"ל דפי' הספרי ומסקנתו כדברי המש"ל את"ד עש"ב ומ"מ לפי מ"ש עוד ה' מש"ל וז"ל והנראה אצלי שפסוק זה הוא כולל בין טומאת ז' בין טומאת ערב וכ' ג"כ דרש"י בפי' הכי ס"ל וכו' עש"ב א"כ לפ"ז ל"ק על רש"י מהספרי כלום דלעולם רש"י כמו הספרי ודו"ק:

עוד כ' המש"ל וז"ל ועיין ברש"י בסוף עירובין וכו' ע"ש כונתו כיון דכ' רש"י בסוף עירובין דהטמא דקרא סתמא בכל טמא בין אדם בין כלים שנגעו במת ה"נ יטמא דקרא סתמא בין אדם שנגע באדם דהוי טומאת ערב בין כלים שנגעו בכלי' דהוי טומאת ז' וק"ל:

עוד הביא ה' סוגיא דפרק כיצד הרגל דכ"ה ע"ב וכ' וז"ל ויש לדקדק וכו' ואם נאמר דקושית הגמ' לא היה כ"א אהיקשא וכו' עכ"ל עש"ב ולא ראה לדברי מהרש"ל ומהרש"א התם בסוגיא בפ' כ"ה שנכנסו ביה אלא שיש לתמוה על ה' מה הרויח בהך ואם נאמר שכ' שהרי ס"ס אמאי לא פריך תלמודא אג"ש ולא הוה אתי תירוץ רבא ואולי שכיון לדעת מהרש"א התם שכ' ועוד נראה וכו' ע"ש וקיצר ה' במקום שאמרו להאריך ובעיקר כונת מהרש"א עיין לחי' שם באורך ומה שהק' ה' מש"ל ויש לדקדק וכו' עיין למקובצת שם שהרגיש בקושיא זו וכ' משם הרשב"א דרבא וטהרתם יתירא קדריש ע"ש: בא"ד כללא דמילתא כלים במת וכלים באדם וכלי' בכלים הרי הן כמו אדם במת ואדם בכלים ואדם

באדם שירדו מעלה אחת ואלו כלי מתכות וכו' אבל כלים בכלים לא אשכחן שיעשו כיוצא בהן וכו' עכ"ל כצ"ל נ"ל ור"ל כללא דמילתא לפי דעת ר"ת דשאר כלים חוץ מכלי מתכות לעולם דאין נעשין כמו הדבר שנגעו בו אלא ירדו מדרגה אחת כמו אדם שאינו נעשה נמי כמו הדבר שנגע בו והם ג' גבולין בנגיעת כלים לטומאה דהיינו כלים במת וכן כלים באדם וכן כלים בכלים וכמו כן ג' גבולין בנגיעת אדם לטומאה דהיינו אדם במת ואדם בכלים ואדם באדם וכולן ירדו מדרגה א' דהיינו כלים שנגעו במת דהמת אבי אבות והכלים שנגעו בו ירדו מדרגה א' דהוו אב הטומאה וכן כלים שנגעו באדם שנגע במת דהאדם הוי אב הטומאה והכלים הוו ראשון וכן כלים בכלים שנגעו במת דהכלים ראשונים שנגעו במת הוו אב והכלים שנגעו בהם הוו ראשון כמו אדם נמי דהיכא דנגע במת לא הוי כמו מת אבי אבות אלא אב הטומאה ואם נגע בכלים שנגעו במת הכלים הוו אב והאדם ראשון וכן אדם באדם הראשון הוי אב והשני ראשון אבל כלי מתכות אינם כן דלא הוו כמו אדם דלא ירדו מדרגה א' בשני גבולין הללו דהיינו דאם נגעו במת הרי הן כמוהו דהוו אבי אבות ואם נגעו נמי באדם שנגע במת הרי הן נמי כמוהו דהוו אב הטומאה אבל כלים בכלים פי' אפי' כלי מתכות שוין הם בזה לשאר כלים ואדם דירדו מדרגה א' דלא אשכחן שיעשו כמוהו ודו"ק:

בא"ד וכלים בכלים הג' אינו אלא ערב בין אדם בין כלים וכן כלים באדם אבל אדם בכלים הג' כמו האדם מה האדם טמא ז' אף כלים שנגעו בו טמאין ז' דכלים במת וכו' כצ"ל ר"ל דיש חילוק אחר ג"כ בכלי מתכות לענין הג' דכלים שנגעו בכלים שנגעו במת הג' הנוגע בהם אח"כ אינו אלא ערב בין אדם בין כלים באדם שנגע במת הג' הנוגע אח"כ אינו אלא ערב בין אדם בין כלים משום דלא אשכחן שנעשו כיוצא בהם אבל אדם בכלים דהיינו אדם שנגע בכלים שנגעו במת הכלים הג' שנגעו אחר כך באדם טמא ז' דהיינו כלים ואדם וכלים דהאמצעי אדם משום דהכלים ראשונים נעשו אבי אבות כמו המת ואדם שנגע בהם נעשה אב והכלים שנגעו באדם הרי הן כמוהו אבל היכא דהג' הוי אדם אינו אלא ערב דהיינו אדם וכלים ואדם כללא דמילתא היכא דהאמצעי כלי הג' לעולם ערב והיכא דהאמצעי אדם הג' ז' היכא דהוי כלי ודו"ק:

דף נה.

גמ' לא דכ"ע משום גושא וכו' משמע אבל אי כ"ע משום אוירה היה ר"י בר יהודא מטמא אפילו דשמיה אהל משום דלגבי אויר אינו מפסיק דנכנס דרך פתחים כפירש"י ומכאן ק"ל על רש"י פ"ג דחגיגה דכ"ה ע"א גבי מאי דקא' התם הא מני ר' היא דאמר אהל זרוק

לא שמיה אהל וכ' רש"י וז"ל אהל המטלטל ונזרק לא שמיה אהל להיות מפסיק בין אוירה של ארץ העמים והם גזרו על אוירה עכ"ל וק' דלגבי אויר ל"ל טעמא דלא שמיה אהל דאפילו שמיה אהל אינו מפסיק ותו דאם כן איך פליג ר' יוסי בר יהודה ומטהר ת"ל דנטמא משום אוירה וע"כ לפי אוקמתא זו דר' סבר אהל זרוק לא שמיה אהל היינו משום דכ"ע משום גושא כדק' תלמודא הכא בהדיא ואיך כתב רש"י והם גזרו משום אוירה וצ"ל דרש"י התם גירסתו הכא היא כמו הגי' שכתב הלח"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות דין ג' לדעת רבינו דכ"ע משום אוירה ומיירי בתיבה סתומה וכו' ע"ש עוד נראה לומר דאוירה דנקט רש"י התם היינו אויר הגוש ולא אויר ממש וכן משמע מדברי מרן כ"מ ז"ל פי"א מה' ט"מ דין ה' שהביא לשון זה של רש"י על אויר המוזכר בדברי רבינו והך אויר שבדברי רבינו היינו אויר הגוש כמו שהוכיח ה' מש"ל ז"ל שם דין ג' ד"ה ודע שבכ"מ וכו' והזכיר ג"כ לדברי מרן הללו ע"ש ודו"ק והתימא בין על הלח"מ בין על המש"ל שלא נתעוררו בדברי רש"י הללו ומה גם דמרן הזכירו וצ"ע:

ודע שראיתי למרן כ"מ ז"ל שכ' על מ"ש רבי' שם דין ה' בים וכו' וטמא משום אוירה וכו' וז"ל ומ"ש וטמא משום אוירה נלמד ממה שיבא בסמוך עכ"ל ואין ספק דכונתו אמאי דכ' רבי' שם בסמוך הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל החורחין באויר טמא שאהל זרוק אינו קרוי אהל וכו' אלמא משמע דאיכא טומאת אויר והשתא לפי דעת ה' מש"ל דרבינו באויר הגוש מיירי אבל אויר ממש ס"ל לרבינו דלא גזרו משום כיון דבעיא היא אזלינן לקולא איך מביא ראיה משם שהרי מ"ש רבינו וטמא משום אוירה הך אוירה היינו אויר ממש שהרי בים ליכא גוש כלל וכמ"ש ה' מש"ל עצמו עלה בד"ה תנן בפ' בתרא דאהלות וכו' וא"כ איך מביא ראיה לסתור אדרבא על הראשונים אנו מצטערים דאיך כ' טמא משום אוירה שהרי לרבינו ס"ל דלא גזרו על אוירה כיון דבעיא דלא אפשיטא ואזלינן לקולא וכ"ש גבי ים דליכא גוש כלל וכבר תמה ה' מש"ל עצמו על רבינו וכ' דמכאן יש סיוע לדברי הלח"מ וא"כ לא ידעתי מה יענה בדברי מרן כ"מ הללו אלא ע"כ צ"ל דס"ל למרן כ"מ דרבינו באויר ממש קאמר ומ"ש שאוהל זרוק אינו קרוי אהל ר"ל להפסיק בין אוירה וזהו שאח"כ מרן עצמו הביא על דברי רבינו פירש"י דפ"ג דחגיגה שכ' לא שמיה אהל להפסיק בין אוירה ולזה כיון מ"ש נלמד ממה שיבא בסמוך וצ"ל כמו הגי' שכ' הלח"מ שלא שת לכו לדברי מרן הללו. ומה שהק' ה' מש"ל כיון דבעיא לא אפשיטא אזלינן לקולא ומה"ט נמי כ' בסוף דבריו וז"ל והדבר צריך תלמוד וכעת צ"ע עכ"ל אפשר ליישב כיון דפ"ג דחגיגה ופרק בכל מערבין מייתי תלמודא בפשי' דפליגי באהל זרוק דהיינו דלכ"ע הוי משום אוירה לפי גי' הלח"מ אע"ג דלא הוה צריך

לזה לכך ס"ל רבינו דע"כ היינו טעמא משום דתלמודא הכי פשיטא ליה ונפשטה הבעיא ודו"ק נ"ל ומ"מ כולי האי ה"ל להלח"מ לבאר וצ"ע: שם גמ' אלא דכ"ע משום אויר וכו' ומ"ס אע"ג דלא שכיחא וכו' עיין לה' מש"ל פ"ד מה' מלוה דין י"ד בד"ה כתב מהריב"ל בח"ג וכו' בסו"ד ע"ש: רש"י ד"ה הנכנס וכו' וקרי לה הכי וכו' עכ"ל משמע מפי' ראו או קתני או בספינה או בספינה גדולה וכו' וכולהו גווני קתני והיינו דאי כולא חדא מילתא לאיזה תכלית נקט אותה ספינה שיש בה אסקריא ועיין להתי"ט ריש פ' י"ב דנגעים משנה א' ד"ה או באסקריא וכו' ע"ש:

בד"ה והתניא דמסייע ליה דר' יוסי וכו' ומשוי לה תורת כלי וכו' עכ"ל וס"ה נמי דאיכא לשנויי דשאני התם דלגבי מת דאהל זרוק לא שמיה אהל וכה"ג כ' התוס' גבי רבי ד"ה והתניא בניחותא וכו' בסוף דבריהם מיהו ק"ק דא"כ אמאי הוצרך לאוקמה דפליג במילת' דלא שכיחא ובשמא יוציא רא ראשו ורובו וכו' ואמאי נייד מהך אוקמתא עצמה דכ"ע משום גושא וכו' מ"ס אהל זרוק וכו' ויש ליישב דהוצרך לזה משום דהך ברייתא דמייתי סייעתא מינה דחילקה בין שידה ותיבה לקרון וספינה וע"כ דלא מתרצא אלא או משום מילתא. דלא שכיחא אבל ספינה שכיחא או משום דלא חייש לשמא יוציא ראשו ובספינה חייש וכמ"ש התוס' דבנקל יוציא דאשו וכו' שו"ר לה' מש"ל ז"ל פי"א מה' טומאת מת דין א' ד"ה תו גרסינן וכו' שאחר שהביא לשון זה של רש"י כ' וז"ל והא דלא קאמר פלוגתייהו וכו' ע"ש שכונת קושיתו היא כמו שהקשינו ע"ש מה שנדחק:

ודע שראיתי להתוס' פ"ג דחגיגה דכ"ה ע"א ד"ה אהל זרוק וכו' שהוק' להו קושית רש"י הכא שכ' וז"ל וע"ק להר"י וכו' כי מוקי פלוגתא בשמא יצא רובו וכו' אמאי מטהר ר' יוסי אם לא מטעם אהל זרוק שמיה אהל ותהדר קושי' לדוכתה מתיבה מליאה כלים וכו' עכ"ל ולא ניחא להו בתי' רש"י הכא משום דהו"ל עיקר התי' חסר מיהו ק"ק לפמ"ש התוס' הכא ד"ה והתניא וכו' דלמאי דפליג באוירה וגושא לא ק"ל מהך ברייתא לאוקמה לפלוגתייהו במונחת:

וכו' א"כ כיון דתלמודא ידע לה לפ"ז אימא דקושטא הוא דלפי האי שנויא דמשני דפליגי בשמא יצא רובו הכוונה ר"ל כ"ע אהל זרוק לא שמיה אהל וכ"ע משום גושא ולא תיקשי מהך ברייתא ופלוגתייהו במונחת וטעמא דר' דמטמא משום שמא יצא רובו. ור' יוסי לא חייש' ויש ליישב דלא נמי דנהי דתלמודא לא ק"ל מהך ברייתא לפום ס"ד דמעיק' משום דאיכא לאוקמא פלוגתייהו במונחת אבל לשנאמר לגבי שנוייא דתלמודא דזהו כונתו וראי דה"ל לבאר וה"ל העיקר חסר וזה פשוט:

בא"ד אע"ג דאורחיה דמטלטל לה עכ"ל דאל"כ אמאי קתני מונחת שהרי אפילו אהל זרוק נמי כיון דשמיה אהל אלא ע"כ דאין ה"נ באהל זרוק קא' וק"ל: תוס' ד"ה והתניא והתניא וכו' א"כ ר' לא היה מטמא וכו' עכ"ל מכאן ק"ל על התוס' פ"ג דעירובין דף ל' ע"ב ד"ה ומ"ם וכו' שכ' דוקא במונחת וכו' ע"ש דא"כ אמאי ר' מטמא וי"ל דהך מונחת דכ' ר"ל מונחת ע"ג אדם או בהמה הנושאין אותה והוא כפי' אחר שכ' התוס' הכא וכך פי' דבריהם ה' מש"ל פי"א מה' ט"מ דין א' ד"ה עוד נראה וכו' וכ"כ ג"כ מהרש"א פ"ג דעירובין ע"ש. ואגב ראיתי עוד לה' מש"ל ד"ה ודע שהתוס' פ"ב דסוכה וכו' שהק' על רבינו ותי' שאני פרה דהיכר כל דהו סגי וכו' עש"ב וק' עליו דא"כ מאי פריך פ"ב דסוכה והרי שוורים וכו' וצ"ע ועיין לחי' שם ודו"ק:

בד"ה ה"ג ואי בעית אימא וכו' נוט"א בלעז שם ספינה וכו' כצ"ל ואינו ר"ל דהספינה עצמה היא אסקריא שהרי הראיה שהביאו דאילפא תלה נפשיה באסקריא משמע שהוא התורן דהיינו העץ הגבוה שבספינה וכ"ה בהדיא ברישׁ פ' המוכר את הספינה דע"ג ע"א דקאמר תורן הוא אסקריא ע"ש אלא כונתם ר"ל שם ספינה דנקראת אסקריא ע"ש האסקריא שבה והוא כפירש"י וק"ל: בד"ה והתניא בניחותא וכו' אבל ר' מטמא וכו' עכ"ל כיון דמתניא בשם ר' יוסי בר יהודה משמע דר' בר פלוגתיה פליג עליה ודו"ק:

כתב ה' מש"ל ז"ל פי"א מה' ט"מ. דין ד' ד"ה ודע וכו' וז"ל ולפ"ז יש לתמוה וכו' דחכמים דפרק י"ג פליגי אחכמים דפרק י"ז ווה הוא דוחק גדול וכו' עכ"ל ועיין למהרש"א ז"ל ריש פ"ק דביצה ד"ג ע"א ד"ה ר"י אמר וכו' שכ' וז"ל ואין להקשות וכו' תיקשי לן מכ"ש דרבנן אדרבנן וכו' דאיכא למימר דהני רבנן תרי תנאי נינהו וכו' עכ"ל משמע מתוך לשונו דאין כאן דוחק כלל ואע"פ דהתם רבנן דר"י אדרבנן דר"י עצמו וכ"ש הכא דרבנן דר"מ אדרבנן דר"א ועיין כיוצא בזה למהרש"ל ריש פ"ק דגיטין ד"ד ע"א ד"ה הא מני שכ' וז"ל ובודאי לא מחלקינן בין סתם ח"ק דר' יהודא לסתם ת"ק דר' יהודא וכו' וכ' עליו מהרש"א דאינו מוכרח וכו' ע"ש ומצאתי ג"כ להר"ש סוף פ"ד דנגעים משנה י"א שכ' וזל ומסתמא רבנן דפליגי הכא עליה דר' יהושע היינו ר"ג ור"א דפליגי עליה התם וכו' עכ"ל ע"ש ועיין להתוס' פ"ק דיומא ד"ג ע"א ד"ה וכ"ת וכו' שכך דעתם נמי ע"ש בסוף דבריהם אבל הח"י שם ר"ה ה"ג והריטב"א שם ס"ל דנוכל לומר תרי רבנן ועיין לחי' שם ע"ב ברש"י ד"ה והא סוכת וכו' ועיין עוד בתוס' שם פ"ג ד"ל ע"ב ד"ה נימא וכו' ובתוס' שם פ"ד דמ"ג ע"א ד"ה הכל כשרין להזות וכו' ודו"ק:

עוד כ' ה' מש"ל ז"ל וז"ל ואולי דמייתי התוספתא לומר דאפי' בעפר איכא מ"ד דמתני גבול ומצטרף וגם זה דוחק עכ"ל והא דלא מייתי מתני' דסוף פי"ז לאידך גיסא לומר

דא דאפי' בגוש איכא למ"ד דלא מהני גבול ואינו מצטרף י"ל דודאי דהר"ש אין דרכו להעתיק המשניות אלא התוס' ועיקר קושית ה' היא אמאי הוצרך להביא התוספתא כיון דמתני' היא בסוף פרק י"ז ואהא תירץ דמייתי התוספתא לומר דאפי' בעפר וכו' דחידוש זה במתני' בסוף פרק י"ז ולוה סיים וגם זה דוחק משום דמסתמ' לא נחית להכי אלא נחית בעיקר הגבול אם מהני או לא ואעפ"י שהזכיר בדבריו אפי' הביא עפר וכו' ודו"ק: עוד כ' וז"ל ויש להסתפק במביא גוש מארץ העמים ועשאו עפר וכו' ונראה וכו' אבל בגוש מתחלת ברייתו אף אם החזירו לעפר עפרו טמא וכו' עכ"ל. ודע שראיתי לה' עצמו פכ"ג מה' כלים דין ט' ד"ה ודע וכו' שכתב כה"ג ביצה אוכל שנטמא שנחתך ממנו דאף דלמ"ד אוכל פחות מכביצה אינו מקבל. טומאה מ"מ טומאתו לא פקע והוקשה ליה מהא דקי"ל גבי טומאת בגדים דבגד טמא שנפחת משלש על שלש אין בו דין טומאה ונטהר כיון דפחות משלש אינו מקבל טומאה פקע טומאה מניה ותירץ שאני התם דנשתנה שמו אבל גבי אוכל כביצה נקרא אוכל ופחות מכביצה נקרא אוכל עש"ב והביאו הרב שע"ה ז"ל הל' ברכות דף י"ד ע"ב ע"ש והשתא ק' שהרי גבי גוש נמי דהחזירו לעפרו נשתנה שמו ואפ"ה טמא ומאי שנא מבגד וליכא למימר דעשאו עפר דכ' רבינו לאו דוקא עפר ממש אלא כלו' דחילקו לשנים גושים דלא נשתנה שמו דעכשיו נמי לא מקרי עפר אלא גושים דא"כ אמאי הוצרך לחלק דגבי לבינה משים תחילתה עפר אמאי לא כ' משום דלבנה נשתנה שמה א"ו דעפר ממש קא' דנשתנה נמי שמו וי"ל דבגד נמי תחלת ברייתו נמי טהור היה שהרי לא היה בגד מתחילה ולכך מהני שנוי השם לטהרו כיון דתחילתו היה טהור ודמי ללבינה ועשאה עפר ולפ"ז ה"ה דה"מ ה' לתרץ הך דבגד עם אוכל כביצה דאפי' דנימא דאוכל נשתנה שמו מ"מ ל"ק דשאני בגד דתחלתו טהור אבל אוכל תחלתו נמי אוכל וטמא אלא קושטא קא' דקושטא הוא דאוכל לא נשתנה שמו נמצינו למדים דתרתי בעי' לטהר שנוי השם ותחלתו טהור אבל בגוש אע"פ דנשתנה שמו מ"מ תחילתו טמא ולפ"ז ה"ה נמי היכא דתחילתו טהור ולא נשתנה שמו דטמא נמי כגון שצירף שני חצאי גוש ונטמאו לדעת ר"א דמצטרפין ואח"כ עשאן לשתים לא פקע מהם טומאה אע"פ דתחלתו טהור היה דלא היה שיעור גוש שלם מ"מ כיון דלא נשתנה שמו לא פקע טומאה וכן משמע נמי מהך דלבינה דנקט לרבנן דממעטת ולא נקט גוש שצירפו אלא משמע משום דאית ביה תרתי שנוי השם ותחילתו טהור וע"ד הראיה שהביא ה' ז"ל לפי דרכו בם בס"ד מיהו ק"ל אמאי לא הביא ה' ראיה גבי אוכל דלא פקע טומאה מניה מגוש עפר דאפילו לא נשתנה שמו אפ"ה טמא משום דתחילתו גוש וכמו שהוכיח ה' מהך דלבינה כ"ש אוכל דלא נשתנה שמו ותחלתו כמו אוכל וצ"ע:

ודע שת' ז"ל פ"ד מהלכות טומאת אוכלין דין ד' נסתפק למ"ד אוכל פחות מכביצה אינו מקבל טומאה אם שני חצאי ביצה נטמאו כל אחד בפני עצמו וחזרו ונצטרפו ונעשו כביצה אי הוו טמאים א"ד כיון דבשעת קבלת הטומאה לא היה בו כשיעור נמצא שלא קבל טומאה וא"כ כי נצטרפו אח"כ אינו מעלה ומוריד ע"ש ואין להביא ראיה מהא דנחלקו ר"א וחכמים גבי גוש הבא בירק דלר"א מצטרף לשיעור גוש לדעת הרמב"ם דמיירי בצירף וגיבל כמו שצידד ה' ז"ל אלמא אע"ג דקודם הצירוף כל א' בפני עצמו היה טהור כי חזרו ונצטרפו פו הוו טמאים ואפי' חכמים דפליגי אר"א היינו מטעמא דלא אמרו אלא גוש כברייתו אבל אין ה"נ מודו לענין דחשיב צירוף די"ל דשאני גוש דהטומאה באה מצד עצמו דגזרו עליו טומאה ולא משום דקיבל טומאה ממקום אחר וכמ"ש ה' עצמו עלה דההיא דשרץ ונבלה דפ"ד מה' אבות הטומאה ע"ש: מיהו איכא למידק דהכא משמע דמהני צירוף גבי גוש וכן גבי עפר ולבנה נמי אמרינן דמהני גבול ואמאי לא אמרי' דחיבור אדם אינו חיבור דומיא לכזית חלב מן המת שהיה מפורד ואח"כ חיברו לכזית אמרי' לעיל דף ן' ע"ב טהור מפני שחיבור אדם אינו חיבור והתוס' לעיל ד"ה ת"ש וכו' הקשו מ"ש מטומאת אוכלין דמצטרפין לכביצה וחילקו דוקא בט"מ שהטומאה באה ממנו לטמא אחרים ולכך לא הוי חיבור אבל גבי אוכלין לקבל טומאה מעלמא הוי חיבור ע"ש וא"כ ה"נ גבי ארץ העמים דהטומאה באה ממנו ואינו מקבל טומאה ממקום אחר דומיא דטומאת מת וא"כ אמאי לא אמרי'. דאינו חיבור ואע"ג דגבי ב' חצאי זתים מב' מתים דטמא והוי חיבור כבר כ' התוס' לעול דהיינו דוקא לענין אהל אעפ"י דלא הוי. חיבור לפי שראוי להאהיל על שני חצאין אבל טומאת מגע לא וכו' ע"ש וא כ הכא גבי גוש ועפר הבא מארץ העמים אינו מטמא באהל כמ"ש התוס' לעיל דנ"ד ע"ב ד"א ארץ העמים וכו ולית ביה אלא מגע וא"כ אמאי הוי חיבור ומיהו לפי מ"ש ה' משי"ל ז"ל ריש פי"א מהל' אלו דיש דין א' הטעם דאין הגוש הבא מארץ העמים מטמא באהל משום דליכא למיחש ביה אלא לעצם כשעורה דאינה מטמאה באהל ע"ש איכא לתרוצי דהך דהביא עפר מארץ העמים דקתני התוספתא וכן הך דלבינה מיירי במביא עפר הרבה דאיכא למיחש ביה ליותר מכשעורה מיהו הך דעפר הבא בירק דמיירי לענין שיעור גוש ק' ואין לומר כיון דטומאת ארץ העמים מדרבנן החמירו לומר אפי' חיבור אדם הוי חיבור דזה אינו שהרי לפי הטעם דכתבו התוס' לעיל דטעמא דגזרו משום מתי מבול או מתי ישראל וכ"כ ג"כ רבינו בפי' המשנה פ"ב דאהלות משנה ג' כמ"ש ה' מש"ל פ"ג מה' אבל דין ג' ד"ה וראיתי וכו' בתוך דבריו ע"ש א"כ לא ה"ל להחמיר יותר מדין המת שהרי כיון דבמת גופיה אינו חיבור כדמוכח ההיא דכזית חלב מן המת וכו' וכן

משמע מדברי התוס' לעיל שכ' וז"ל א"ד משום גושא דדוקא המאהיל על גושא גזרו כמו שמאהיל על המת וכו' עכ"ל משמע דלפי ה"ט לא רצו לגזור על אויר אוירה שלא החמירו יותר מן המת דאינו מטמא אויר אוירו ומיהו לפי הטעם דכ' דגזרו כדי שלא יצא מא"י לח"ל ניחא דמש"ה החמירו יותר מדין המת כמ"ש התוס' לעיל ע"ש מיהו לפי המסקנא דבעיא דתלמודא דלעיל אי משום אוירה וכו' נשארה בבעיא ואזלינן לקולא ע"כ דלא אמרי' הך טעמא כדי שלא יצא דא"ל ה"ל לגזור על אויר אוירה נמי כמו גושא כדמוכח מדברי התוס' דלעיל וכמ"ש שם לעיל בחי' עש"ב וע"כ מטעם דמאהיל על המת וא"כ הדרא קושיתנו לדוכתה וכעת צ"ע ועיין עוד לחי' לעיל דף ן' ע"ב בתוס' שם ודו"ק.
ודע שראיתי בפ"ב דאהלות משנה ב' דקתני מלא תרוור רקב שגבלו במים אינו חיבור לטומאה. והנראה מדברי רבינו שם בפי' דלאו מטעם חיבור אדם אינו חיבור אלא משום דאפר לאו בר גיבול והלישה לא תועיל לדבקו גוף אחד מיהו ראיתי לתי"ט שם שכ' משם מהר"ם משום דחיבור אדם אינו חיבור וא"כ לא ידעתי מ"ש גבי גוש ועפר לכ"ע מהני הגבול וצ"ע:
עוד כ' ה' בסוף דבריו וז"ל דאי לא. לרבנן מאי איריא דלבינה ממעטת אפי' גוש נמי אלא ודאי וכו' עכ"ל אע"ג דלעיל סוף ד"ה גרסינן וכו' כתב גבי צד זה עצמו של הר"ש וז"ל אלא דלפי מה שצדד הר"ש דאפשר דטעמייהו דרבנן הוא משום דאם תחזירה לעפרה טהור א"כ אף בלבנת ארץ העמים מטהרים חכמים וכו' עכ"ל וא"כ תק"ל אמאי נקט בית הפרס וע"כ צ"ל דלרבותא דר"מ דמטמא נקט בית הפרס ואע"ג דכח התירא עדיף י"ל משום דלגבי חכמים ליכא למטעי כיון דמהך טעמא גופיה דאם החזירה לעפרה טהור ה"ה נמי גם בארץ העמים וא"כ ה"נ גבי דנקטו לבנה ולא גוש נימא נמי משום דמהך טעמא גופיה דמחזירה לעפרה ה"ה נמי גבי גוש אפשר דכונת ה' משום דהיכא דאיכא לשנויי משנינן ודו"ק:
כתב ה' מש"ל פי"א מה' ט"מ דין ז' בסוף דבריו שהתי"ט לא דק וכו' ע"ש דע שראיתי לה' חזון נחום ז"ל סוף פרק בתרא דאהלות משנה ז' שהבין דכונת רבינו שכתב גזירה משום מדור שתהיה בו אשה ר"ל אשה לבדה בלא איש וכו' עש"ב הן אמת שכן משמעות סתמיות דברי רבינו וה"ט דאשה עדיפא משום שדרך האשה שבאין אצלה הגוים לינות אבל לא ידעתי דא"כ לפ"ז איך מארץ ה' עצמו וגם התי"ט בתי' הא' דכולהו גווני נקט שהרי לפ"ז כבר קתני אשה לבדה ואמאי הוצרך תו למכפל ולמתני או אשה א"ו דר"ל דגזרו משום אשה שעמה איש דהשתא שפיר יבא תירוץ זה דכולהו גווני נקט על נכון.
ודע דבזה ניחא נמי מה שהק' התוס' לעיל במתני' דנ"ד ע"א ד"ה וימי ספירו וכו' וז"ל

וצ"ע דלא ליתני אלא ספירו וכו' ע"ש די"ל דכולהו גווני נקט ועיין עוד לתו' שם ודו"ק ואגב גררא ראיתי לתי"ט שכ' וז"ל ונראה הא דגרסינן בסיפא ואפי' שפחה משבשתא וכו' ועוד דאינה נמכרת אלא למי שיש לה עליו קדושין כמו שפסק הרמב"ם פ"ד מה' עבדים וכו' ע"ש ואיכא למידק. עליו דפסק הרמב"ם פ"ד מה' עבדים במחלוקת הוא שנוי דאיכא תנא דס"ל מוכרה לקרובים פ"ק דף ך' ע"א וא"כ אימא דהך תוספתא ס"ל כאותו מ"ד ואיך כ' התי"ט דמשבשתא היא אבל הרמב"ם דנקט אשה ולא נקט שפחה משום דלשי' אזיל דפסק כמ"ד אין מוכרה לקרובים וזה שמעתי ודע שהרא"ם פ' משפטים ד"ה לעם נכרי צידד דמותר למוכרה לנכרים מדלא הזכירו דין זה לא בדברי הגמ' ולא בדברי הפוסקים עש"ב ויש לתמוה עליו שהרי כיון דבעינן שיש לה עליו קדושין א"כ הא בהא תליא דנכרי לא תפסי בה קדושין וכמ"ש התי"ט וא"כ הרי הזכירו דין זה בין בגמ' בין בדברי רבינו וצ"ע לעת הפנאי גם זה שמעתי ודו"ק:

כתב ה' מש"ל דין ט' דכונת הראב"ש להשיג על רבינו דלמה לא הביא דברי המשנה וכו' ע"ש ויש לתמוה עליו דמחי קושיא דכיון דרבינו פסק להדיא וכ"מ שהחזיר והחולרה יכולין להלך משם הנפל אינו צריך בדיקה והרב עצמו הזכירו והם דברי ב"ה פי"ח דאהלות מש משנה ח' וטעמא דרשב"ג הוא משום דעיר שחרבה כולה מצויות שם חיות וגוררין משם הנפלים וכמ"ש הרב עצמו על מה שהק' מרן מהיכן הוציא לחלק וכו' עש"ב אם כן הרי היא בכלל מה שכתב רבינו וכ"מ שהחזיר והחולדה וכו' ומתני' דאשמעינן דברי רשב"ג אינו אלא לומר דרשב"ג ש"ל בדברי ב"ה ואין להקשות דה"ל להביא דברי רשב"ג שם במשנה עם דברי ב"ה ולומר וכן רשב"ג אומר כדברי ב"ה וכה"ג פריך תלמודא פ"ק דקדושין דע"ד ע"א גבי אבא שאול כמאן כר"ג תנינא וכו' ופירש"י ליתני הא דאבא שאול התם וכן היה אבא שאול אומר כדבריו עכ"ל די"ל דהתם משום חדי מסכתות אבל הכ"א תרי משניות דסמכי אהדדי ומעתה אני תמיה על דברי רבי בפי' המשנה וכן נמי הרע"ב שכ' דטעמא דרשב"ג משני שחיות מצויות א"כ איך כ' דאין הלכה כרשב"ג שהרי קי"ל כב"ה וצ"ע ועיין בס' חזון נחום ז"ל פי"ח דאהלות משנה ט':

כתב ה' מש"ל ז"ל פ"ק מה' ט"מ דין י"ד וז"ל כ' רבינו בהקדמתו לס' טהרות וכו' והנה ה"ל לבאר שדוקא הישראלי וכו' והגוי וכו' א"נ וכו' עכ"ל ע"ש ויש מי שהראני שהרמב"ם עצמו שם בהקדמתו בד"ה וטומאת זיבות וכו' כ"כ ע"ש ע"כ:

שם גמ' אמר ר"ח ל"ש וכו' אבל בנזירות מרובה מסלק נמי סלקין וכו' משמע בהדיא דמאי דקתני מתני' מתחיל ומונה מיד ר"ל דלא סלקין ליה ימי טומאה ולכך קאמר עלה ל"ש וכו' משמע נמי ממאי דפריך ר' שהביא וקתני מתחיל ומונה מיד וכו' ופירש"י אבל

ימי חלוטו מיהא אין עולין לו ויש לתמוה על מרן כ"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות דין ז' שדקדק כן מדנפשיה מכח סיפא דקתני ימי הזב עולין משמע אבל ימי טומאת מת אין עולין וכן דקדק עוד שם דין ט' מרישא גופה דקתני מיד משמע דאין עולין ע"ש ואיך לא הזכיר שתלמודא הכא סובר כן בפשי' ותו ק' עליו במה שדקדק בדין ז' מכח הסיפא דאינו דיוק שהרי כלים הנוגעין במת דקאני רישא ס"ל לרבינו דעולין לו ימי טומאה כדפסק שם דין ח' וצ"ע ועיין לתי' לעיל דנ"ד ע"ב בתוס' ד"ה ואינו סותר וכו' ודו"ק:

שם מתיב ר' שרביא וכו' אילימא בנזירות מועטת וכו' ק"ק היכי מצדד אילימא בנזירות מועטת שהרי כיון דכבר ר"ח אוקי לה בהדיא בנזירות מועטת ובפשיטות ה"ל למפרך הכי דא"כ היכי קתני אינו סופר הקודמין הא בעי גידול שיער וי"ל משום דבעו להוכיח ג"כ דאף בנזירות מרובה נמי אין עולין וס"ל היפך ר"ח בתרתי לענין דלא איירי מתני' בנזירות מועטת ולענין נמי דאין עולין אף בנזירות מרובה ודו"ק:

דף נה:

גמ' בנזירות בת חמשים וכו' ור"ח ה"ק היכא דבעת שנצטרע לא בשארו אלא שיעור ימי נזירות מועטת אינם עולין וכו' וכמ"ש התוס' וק"ק דהא משכחת לה נמי גם סתירת הקודמין בכה"ג היכא דלא נשתיירו אלא שיעור פחות משלשים יום כגון היכא דנצטרף בתוך השלשים שנשתיירו לו סותר נמי הקודמין משום דבעי גידול שיער וא"כ אמאי חילקה מתני' בין הקודמין לימי הטומאה שהרי שוין הם בין בנזירות מועטת בין בנזירות מרובה בשלמא לפי המסקנא דלא כר"ח ניחא דבנזירות מרובה מחולקין דימי הטומאה אין עולין אבל הקודמין אינו סותר וצ"ע:

תוס' ד"ה אוכל בקדשים וכו' לא מקרי מחוסר כדאמ' בפ' ד' מחוסרו כפרה וכו' עכ"ל בדפוסים חדשים ציינו דף יו"ד וחיפשתי שם ולא מצאתי חילוק זה מבואר התם אמנם ראיתי שם דף ח' ע"ב דקאמר תלמודא נזיר טמא כי קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות טהרה וכו' ע"ש פי' דקרבן נזיר טמא לא בא לאשתרויי בקדשים אלא למיחל עליה נזירות טהרה עיין פירש"י שם ומעתה צ"ל דמ"ש התוס' כדאמ' בפ' ד' מחוסרי כפרה וכו' קאי למאי דכתב דלא מקרי מחוסר כפרה דהיינו לענין דלא מחסר בקדשים אבל החילוק שכ' דדוקא במי שטומאה יוצאה מגופו וכו מדנפשייהו קאמרי טעם לחלק דמ"ש נזיר טמא ממצורע ועיין לתוס' לעיל פ"ו דמ"ה ע"א ד"ה ה"ג וכו' שכתבו נמי בס"ד כה"ג וזל ונזיר טמא יכול ליכנס במחנה שכינה שהרי לאו מחוסר כפורים הוא דלא מיקרי מחוסר בפורים אלא למי שטומאה יוצאה מגופו עכ"ל ונראה להביא ראיה לחילוק זה

דכה"ג מחלק תלמודא בהדיא פ"ה דבכורות דל"ג ע"א גבי בכור ב"מ דנאכל כל לטמאים וקא' ה"מ היכא דאין הטומאה יוצאה מגופו פי' אבל היכא דטומאה יוצאה מגופו אסור לאוכלו ומסיק דאשכחן דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה מגופו לאין טומאה יוצאה מגופו דתנן הפסח שבא בטומאה לא ואכלו ממנו זבים וכו' ע"ש ואם כן ה"נ יש לחלק גם כן לענין מחוסר כפורים ומיהו מצאתי עוד פ"ב דזבחים דזו ע"ב דמחלק נמי בין מחוסר כפורים דזב משום דטומאה יוצאה מגופו למחוסר כפורים דטמא מת וטמא שרץ ומשמע התם דלענין אכילת קדשים נמי לפי פירש"י שם ד"ה מחוסר וכו' והוא ממש כמ"ש התוספות הכא ועיין לתוס' שם ד"ה קסבר וכו' ודו"ק:

ודע שבסוף מסכת כריתות דכ"ו ע"א אמרי' נזיר טמא כי מייתי קרבן לאשתרויי בקדשים וכו' ע"ש וע"כ דט"ס הוא וצריך לגרוס למיחל עליה נזירות טהרה כמו דגרסינן פ"ב דכריתות וכך העתיקו הגי' התוס' פ"ב דמסכת סוטה דט"ו ע"א ד"ה סבר וכו' וכן כתב ה' ב"ש והרב ברה"ז בסוף כריתות ע"ש. אמנם ראיתי למהרש"א בתוספות דפ"ב דסוטה דנראה דניחא ליה הך גי' לאשתרויי בקדשים שכ' וז"ל אולי שהתוספות היה כן בנוסחת גמ' לפניכם דבנוסחת גמ' שלנו הכי איתא לאשתרויי בקדשים וכו' עכ"ל והנראה דאשתמיטיה לסוגיא דפ"ב דכריתות דף ח' ע"ב גם אשתמיטיה לדברי התוס' הכא שכ' דנזיר טמא לא מתסר באכילת קדשים וא"כ ע"כ דצריך לגרוס למיחל נזירות טהרה כמ"ש ה' ב"ש וה' ברה"ז ועיין עוד לחי' סוף מס' כריתות: בא"ד ונטהר מס' טומאת עת לסוף ז' וכו' כצ"ל ונמחק תיבת אפי' שבנתיים:

בא"ד כדאמ' לעיל פ"ו גילח בח' מביא קרבנותיו בט' כצ"ל והוא לעיל פ"ו דמ"ד ע"ב:

בא"ד מיהו קשה מתגלחת ג' וכו' ר"ל דגבי שתי תגלחיות אחרונות ע"כ דאינו לפי חשבון זה דא"כ לאחר מאה וי"ט ימים סגי ואמאי קתני לאחר ק"ך אלא ע"כ דמגלח בהם ע"פ חשבון דמגלח יום שלשים וא' ואם כן היכי שייך לו' דהקילו בשני תגלחיות ראשונים משום דעדיין אינו שותס יין ולא העמידו דבריהם וכו' שהרי עוד היום דעדיין אינו שותה ואפ"ה מגלח ביום שלשים וא' אלא צ"ל דהיקלו בשני תגלחיות ראשונים משום אכילת קדשים ודו"ק:

בא"ד מהרפ"ש הגה"ה ואכתי וכו' כצ"ל:

בא"ד ומיהו תגלחת ג' ליכא לפרושי הכי וצ"ל וכו' כצ"ל והשאר נמחק שהרי היינו הטעם עצמו שכתב אחר כך ויש ליתן טעם וכו' דהיינו כיון דאיכא לספוקי במצורע לכך הקילו משום אכילת קדשים כמ"ש לעיל:

דף נו.

גמ' אם אמרת בימי טומאתו וכו' תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהם את הקודמין וכו' וק"ק אימא הנך טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן דקחשיב במתניתין יוכיחו שאין מבטלין הקודמין כדקתני ואינו סותר וכו' ואפ"ה אין עולין לו. מן המנין אף אני אביא ימי חלוטו וי"ל דלבתר דאית לן ימי חלוטו דאע"פ שאינו סותר הקודמין ואפ"ה אין עולין הוא דאמרינן דבהנך טומאות נמי הוו גם כן הכי כמו ימי חלוטו דאין עולין והא דלא אמרי' כמו ימי הסגירו דעולין י"ל דלחומרא ילפינן מיהו אכתי קשה הא דקתני לקמן א"א בימי חלוטו וכו' תאמר בימי הסגירו שאין טעון תגלחת ואינו מביא קרבן לפיכך יעלו למנין וכו' שהרי הנך טומאות יוכיחו דאין טעונין תגלחת כדקתני על אלו אין הנזיר מגלח ואין מביאין נמי קרבן כדקתני ואינו מביא קרבן ואפ"ה אינן עולין אף אנו אביא ימי הסגירו דאף על פי דאינו טעון תגלחת ואינו מביא קרבן אפ"ה אינן עולין ולפי מה שכתב רבינו פ"ג מה' ט"מ דין ג' שכל ט"מ שאין הנזיר מגלח אינה דין תורה ע"ש ניחא כיון דהנך טומאות מדרבנן היכי שייך לעשות מהם יוכיח אדאוריי' (וה"ט דהחמירו בהו רבנן דאינן עולין משום דעשאום כמו ימי טומאה דאורייתא דאינן עולין) ואף על גב דרביעית דם דחשיב במתניתין אינה מדרבנן אלא הל"מ לדעת התוס' לעיל דמ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי לוג דם וכו' וכן אהל רובע עצמות דחשיב הוי נמי הל"מ לדעת התוס' לעיל דנ"ג ע"ב ד"ה חרב וכו' י"ל משום דאין עושין יוכיח מהלכה כמ"ש הרב יבין שמועה כלל שו"פ דקט"ז ע"ג וכן כתב מהרש"א פרק. ה' דסוטה דכ"ח ע"א ד"ה אינו דין וכו' ונראה דמה"ט נמי אמרי' דיו איוכיח כיון דחשיב מלמד לענין אין למדון מהלכה והע"י רפ"ק דקדושין ד"ה בפרוטה מסופק ביה וה' מהרי"מט בפ"ק דקדושין בסוגית מ"ע שהזמן גרמא פשיטא ליה דלא אמרינן דיו דלא הוי מלמד אלא לבטל הפירכא ועיין לחי' רפ"ק דקדושין מיהו מדברי התוס' פרק ב' דקמא דכ"ו ע"א ד"ה ולא תהיה וכו' משמע דס"ל דעושין יוכיח מהלכה ועיין לשיטה מקובצת שם ועיין לחי' ריש פרק ב' דזבחים דזו ע"א ד"ה אף .אני אביא וכו' ועיין לה' ע"י זל בנימוקיו לסוף פרק כיצד הרגל בתוספות שזכרנו ודו"ק: מיהו ק' דאיכא למ"ד גולל ודופק דאורייתא כמ"ש התוספות פ' העור והרוטב דקכ"ו ע"ב ד"ה גולל ודופק וכו' ע"ש וכן נמי דעת הראב"ד פ"ה מה' ט"מ דין ט"ו כמ"ש שם הכ"מ ע"ש אם כן נימא דגולל ודופק יוכיח דאין הנזיר מגלח עליו ואינו מביא קרבן ואפילו הכי אינן עולין לו אף אני אביא ימי הסגירו ונ"ל דברייתא זו ס"ל כאידך מ"ד דגולל ודופק הל"מ ולכך אין עושין יוכיח מהלכה:

מיהו ק' נימא כלי מתכות יוכיח דהוי מן התורה דחרב הרי הוא כחלל ואין הנזיר מגלח עליו לסברת הר"ר חיים כהן ששלח לר"ת כמ"ש התוס' לעיל רנ"ד ע"ב ד"ה ומשני וכו' עיין שם וכן נמי אינו מביא קרבן ואפ"ה אין עולין לו כדמוכח מקושית התוס' שם שהקשה לוקמא בכלי מתכות וכו' וכלומר ולא צריך לשנויי אשארא אלמא דכל חלוקות דמתניתין דלעיל איתנהו כלהו בכלי מתכות וזל דאיכא למפרך מה לכלי מתכות שכן טעונין הזאה כדקתני ומזה בג' וז' ולכך חשיבי ימי טומאה מה שאין כן ימי הסגירו דאינו טעון הזאה ולכך לא חשיבי ימי טומאה כ"כ ולמדתי כן מדברי רבינו פז מהלכות נזירות דין ח' שכ' גבי כלים הנוגעין במת דאינו מזה בג' וז' ונתן טעם כדי שיעלו לו ימי טומאתו עיין שם אלמא דס"ל לרבינו דכלים הנוגעין במת עולין לו ימי טומאתו מטעמא דאין טעונין הזאה ואם כן ה"נ נימא גבי ימי הסגירו ולפ"ז הא דקתני לא אם אמרת בימי טומאתו שכן מבטל הקודמין תאמר בימי חלוטו וכו' ה"ה דה"מ למפרך אם אמרת בימי טומאתו שכן טעון הזאה וכו' אלא עדיפא מינה פריך כיון דמבטל הקודמין שהם ימי טהרה כ"ש ימי טומאה והא דמשמע מדברי התוס' לעיל דנ"ד ע"ב ד"ה ואינו סותר וכו' דכלים הנוגעין נמי אינן עולין ודלא כסברת רבינו ואע"ג דלאו בני הזאה ואם כן אף אני אביא ימי הסגירו זל דשאני הנך כלים דלא שייך בהו הזאה כלל כיון דליכא בהו אלא טומאת ערב לשיטת התוס' לעיל ועיין לחי' שם ודו"ק:

מיהו יש מי שהק' לי אכתי לילף במה הצד מכלי מתכות ומימי חלוטו דאין עולין דכי פרכת מה לכלי שכן טעון הזאה ימי חלוטו יוכיחו דאין טעון הזאה ואין עולין וכי פרכת מה לימי חלוטו שכן טעון תגלחת כלי מתכות יוכיחו דאין הנזיר מגלח עליו ואין עולין הצד תשוה שבהן שטמאין טומאת ז' ואין עולין אף אני אביא ימי הסגירו שטמא טומאת ז' ואין עולין לו וי"ל דאיכא למי' מה להצד השוה שכן יש בהם צד חמור דהיינו ימי חלוטו טעון תגלחת וכלי מתכות טעון הזאה וכה"ג פריך תלמודא במסכת סוטה פרק ה' דכ"ט ע"ב מה להצד השוה שכן יש בהן צד חמור ופירש"י כגוונא דכתי' ע"ש מיהו ראיתי לתוספות פ"ק דמכות דף ד' ע"ב ד"ה אלא מה להצד וכו' שלא רצו לפרש בכה"ג משום דאין זו פרכא שוה בשניהן ופי' בע"א עיין שם אלא שיש לתמוה עליהם שהרי מצינו בפ' כיצד צולין דע"ז ע"א דפריך בהדיא בכה"ג דקא' דתרוייהו יש בהן צד חמור תמיד תדיר ופסח כרת וכו' ע"ש וזה ממש הוא ע"ד דכתי' שו"ר לתוספות פרק ג' דכתובות דל"ב ע"א ד"ה שכן יש בהם צד חמור וכו' שהקשו נמי על פירכא זו דאם כן לא נלמוד עוד מהצד השוה בשום מקום דאכלהו איכא למפרך או צר חמור או צד קיל ופי' בע"א כמו שפי' פ"ק דמכות ושוב הוקשה להו מהך דפ' כיצד צולין שכתבנו ותי' התם יש שום

פירכא אחריתי דלא מצי למילף במה הצד ולא חש הש"ס לפרשה ע"ש ואם כן דוק מינה ואוקי באתרא או כפא כפירש"י דפ"ק דסוטה או כדברי התוספות דאיכא שום פירכא ולא חש הש"ס להאריך ואכתי יש מי שהק' דהיכי יליף מנזיר בקבר דאין עולין דהא איכא למפרך מה לנזיר בקבר שכן טעון הזאה כדתנן לעיל פ"ג דנזיר די"ו ע"ב יצא ונכנס עולין לו מן המנין ופירש"י כגון שהזה ושנה וטבל וכו' ועיין בסמוך גבי מכאן אמרו וכו' שכתבנו ישוב. לזה ודו"ק:

תוס' ד"ה ועוד מותיב וכו' למעוטי תגלחת ויין וכו' עכ"ל ופי' וה"נ נמעט דאינו סותר על החלטה וכ"כ התוס' לעיל פ"ג די"ז ע"ב ד"ה לא אם אמרת וכו' ע"ש וכן נמי רביעית דם ואהל רובע עצמות אע"ג דהוו ט"מ משום דבעינן שיטמא מעצמו של מת דכתיב:

וכי ימות מת עליו ולא כתיב וכי יטמא לנפש כ"כ הרמב"ם פז מה' נזירות דין א' והוא ירושלמי דפרקין דפריך ויסתור ומשני אין סותר אלא ימי המת בלבד ופי' המפרש ה' פני משה ז"ל ימים שהם של טומאת המת ממש דכתיב כי ימות מת עליו עד שיטמא מטומאות שהם מעצמו של מת ע"ש והתימא על מרן כ"מ ז"ל שלא הראה מקורו ע"ש מיהו ק' מנ"ל דימי טומאה זו דאינן עולין לו אימא כיון דאינה מעצמו של מת עולין לו כי היכי שאינן סותרין הקודמין מה"ט ולהרמב"ם פ"ג מה' ט"מ סוף דין ג' דס"ל דכל הני טומאות מדרבנן זל דהחמירו בהם ועשאום כמו טומאה דאורייתא כיון דאיכא בהו לתא דמת מיהו לכת הסוברין דמדאורייתא ק' מנ"ל דאין עולין וראיתי בירוש' דדריש יפלו כי טמא נזרו מכאן שטמאים נופלין ופ' המפרש הפ"מ טעמא דמתני' מפרש דאין עולין לו אלו הימים דכתיב יפלו כי טמא נזרו כלומר כל ימים שנטמא בהם יפלו ובאיזה טומאה שיהיה אין הימים עולין את"ד ע"ש והשתא ניחא ודו"ק:

ודע דלרבנן עכ"ל דקרא יפלו כי טמא נזרו לא מיירי אלא בטומאה דימי חלוטו וימי ספירו שהרי הנך שאר טומאות דאין הנזיר מגלח אינן דאוריי' אלא דרבנן מיהו ק' לסברת רבינו הלזו דהתם בירושלמי פריך ולמה לא יעלו ומה ימים שמטמא מושב ומשכב אמרת יעלו ימים שאין עושין משכב ומושב אינו דין שיעלו ופי' המפרש הנז' אימי ספירו פריך דאמאי לא יעלו והרי ק"ו הוא ומה ימי הסגירו דעושה משכב יעלו ימי ספירו דאינו עושה משכב אלא כשרץ בעלמא אינו דין שיעלו וכו'. ע"ש ולפ"ז ע"כ דקרא כי טמא נזרו דדריש מניה דאינן עולין איירי בימי חלוטו דוקא ומשני גדל פרע שער ראשו ימים של גידול שער עולין דהיינו ימי הסגירו אבל ימים של ספירו שכבר גילח אין עולין והדר פריך עד כדון ימי ספירו כימי גמירו כלומר לא שמענו אלא ימי ספירו דאין עולין אבל ימי גמירו מנ"ל דאין עולין וצ"ל דס"ל להירוש' דאף על פי דימי חלוטו טעון תגלחת

מ"מ כיון דעדיין לא גילח חשיב ימים של גידול שער כמו ימי הסגירו ולכך פריך אימא דעולין ע"ש להרב המפרש הנזכר והשתא ק' דמאי פריך אימי גמירו אימא דעולין דאם כן קרא יפלו כי טמא נזרו דדריש מניה דאין עולין במאי מוקמת ליה דהא אם בימי ספירו כבר נפק"ל מגידול פרע ואי בהנך טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן הרי לרבינו מדרבנן נינהו וצ"ע: ד"ה ימי ספירו וכו' לתגלחת טהרה עכ"ל הס"ד ואח"כ מתחיל הדבור שכן טעון וכו' כצ"ל:

דף נו:

גמ' ומה ימי חלוטו אין עולין אף ימי ספירו וכו' מכאן ק"ל ע"ד התוס' לעיל במתני' דנ"ד ע"א ד"ה וימי ספירו וכו' שכ' וז"ל ואי תנא גמירו ה"א אבל ספירו דקיל עולה וכו' עכ"ל דא"כ היכי יליף הכא ימי ספירו מימי חלוטו דמה לימי חלוטו דחמיר וצ"ע:
שם מכאן אמרו וכו' אבל ימי הזב והזבה והסגירו של מצורע וכו' מכאן ק"ל על פירש"י במתני' לעיל דנ"ד ע"ב ד"ה באמת אמרו וכו' שכ' הל"מ היא וכו' וכ"כ הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ט' שהרי הכא משמע דלאו מהלכה קיליף וכמו כן ק' ג"כ דאי הל"מ א"כ איכא לדיוקי דוקא ימי הסגירו אבל ימי חלוטו וספירו אין עולין וכן דקדק מהמשנה מרן כ"מ פ"ז מה' נזירות דין ז' ע"ש והכא משמע דימי חלוטו וספירו נמי לאו מהלכה ילפינן וצ"ל דהכא בדרך אסמכתא הוא דקיליף והכרחם משום דהכי משמע להו לישנא באמת אמרו כמ"ש הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל וזה הל"מ כמו שאמרו באמת וכו' ובזה ניחא מה שהק' לעיל גבי א"א בימי טומאתו וכו' דהיכי יליף מנזיר בקבר דמה לנזיר בקבר שכן טעון הואה די"ל דברייתא סמכא אהילכתא אע"פ שאמרת בדרך ק"ו וכה"ג כ' התי"ט פ"ו דסוטה משנה ג' ד"ה ומה וכו' ע"ש מיהו מה שסיים רש"י לעיל בסיף דבריו וז"ל ולקמן מפרש מהיכן גמיר עכ"ל הוא תמוה שהרי כיון דכבר כתב שהוא הל"מ היכי מסיים ולקמן מפרש מהיכן גמיר ואולי איזה תלמיד טועה כתבו וצ"ע:
ודע דבפ"ד דמציעא ד"ס ע"א אמרי' אמר ר"א כל באמת אמרו הלכה היא וכן אמרי' בירוש' על באמת אמרו דמתני' דידן אמר ר"א כ"מ ש ששנינו באמת אמרו הל"מ ע"ש ויש מי שהק' לי מאי פריך בירושלמי שזכרנו למעלה בתוס' בד"ה ועוד מותיב וכו' דפריך אימי ספירו דיהו עולין לו ק"ו מימי הסגירו וכו' שהרי אין למדין ק"ו מהלכה כדאיתא במתני' לקמן ועק"ל דהיכי משני גדל פרע ימים של גידול שיער דהיינו ימי הסגירו עולין דא"כ ל"ל הלכה וגם ימי הזב והזבה נמי מהאי קרא נפקא ול"ל הלכה כלל ונראה דמהירושלמי הלז יש סיוע למ"ש הרע"ב ריש פ"ב דתרומות ד"ה באמת אמרו וכו' וז"ל כל

היכא דתנינן באמת אמרו כאלו היא הל"מ אבל לאו דוקא הל"מ ומדרבנן היא וכו' את"ד ע"ש ולפ"ז מאי דנקט הל"מ הכונה היא דהכי הילכתא כמו הל"מ דהוי הכי הילכתא אבל לדברי רבינו דמשמע הל"מ ממש וכן משמע סתמיות דברי רש"י י לעיל במתני' לא ידעתי מה יענה וכ"כ ג"כ הר"ש ריש פ"ב דתרומות בס"ד וז"ל ומיהו לאו דוקא עכ"ל וכן משמע נמי מפירש"י פ"ד דמציעא שכ' בד"ה באמת הלכה וז"ל מדיהיב טעמא למילתיה וכו' ואין לגמגם בדבר וכו' עכ"ל משמע מתוך לשונו דאינו הל"מ ממש והשתא מתיישב דברי הירושלמי הלז אבל לדברי רבינו דמשמע דהל"מ ממש וכן משמע סתמיות דברי רש"י לעיל. במתניתין לא ידעתי מה יענו בדברי הירוש' הלז וכן לדברי הרע"ב והר"ש נמי דאינו הל"מ ממש לא ידעתי מה יענו לברייתא הכא דיליף ק"ו מנזיר בקבר דהא איכא למפרך מה לנזיר בקבר דטעון הזאה ולכך אין עולין לו ונראה דמכח זה ס"ל לרבינו דהל"מ ממש ולכך סמכא הברייתא אהל"מ אבל הירושלמי ע"כ דלא חש לברייתא זו מדפריך אימי חלוטו אימא דעולין ולא יליף ק"ו מנזיר בקבר כדיליף בברייתא דידן ועל הכל צ"ע:

ודע דמ"ש הר"ש ומיהו לאו דוקא הראוני להרשב"ש סימן תקצ"ג שהבין בו פי' מחודש וז"ל יראה מדבריו אע"ג דכל באמת הל"מ אבל אין ללמוד ממנה בכ"מ דאין למדין מן הכללות וכו' עכ"ל ע"ש:

שם אלא לאו בנזירות מרובה וכו' אלמא לא סלקין וכו' הרמב"ם פ"ז מה' נזירות דין ט' כ' סתם אין עולין לו ולא ביאר דאפי' נזירות מרובה לאפוקי ר"ח משום דכיון דכ' סתם משמע בכל גוונא מיהו ק' אמאי לא ביאר דאינו סותר הקודמין היכא דהויא נזירות מרובה וצ"ע:

שם במשנה וכל טומאה שאין הנזיר מגלח אין חייבין על ביאת מקדש וכו' דע דרבינו פ"ג מה' ט"מ דין ג' כ' דכל הני טומאות דקחשיב שאין הנזיר מגלח עליהן אינן דין תורה ע"ש והכרחו משום דאי מן התורה אמאי אין חייבין על ביאת מקדש כמו שמבואר בדבריו ע"ש וכ"כ ג"כ פ"ה מה' הנז' דין ד' ע"ש וק"ק דא"כ היכי קאמר ר"מ לא תהא זו קלה מן השרץ דהיכי שייך למעבד ק"ו מן השרץ דאורייתא אהנך טומאות דהוו מדרבנן וכן ראיתי לה' המאירי שהק' קושיא זו וז"ל מכאן נראה לגדולי המחברי' שכל טומאה שאין הנזיר מגלח עליה אינה מן התורה אלא מד"ס דאל"כ היאך אין חייבין על ביאת מקדש דבנזיר הוא דאיכא למימר מת כתיב אבל ביאת מקדש מיהא למה ולא יראה כן דאם כן איך קראה ר"מ טומאה חמורה אצל השרץ עכ"ל ועיין מה שאכתוב במתני' לקמן ברש"י ד"ה רביעית דם וכו' ומה שהכריח דא"כ אמאי אין חייבין על ביאת מקדש תי' ה'

המאירי וז"ל שאע"פ שהיא מן התורה הואיל וביאת מקדש שוה לטומאת נזיר בהבאת קרבן למדו מפי השמועה להשוותם בכך עכ"ל ולזה נתכוון הראב"ד פ"ג מה' ט"מ דין ג' שכ' בסוף דבריו וז"ל ונ"ל מה שדימו ביאת מקדש לטומאת נזיר כטומאת מת משום דבנזיר כתיב וטמא ובמקדש כתיב טמא הכא מייתי קרבן והכא מייתי קרבן על מה שזה מביא זה מביא עכ"ל כונתו דלא תימא דיש סיוע לדברי רבינו דאי מן התורה אמאי אינו חייב על ביאת מקדש ולזה כ' ונ"ל מה שדימו וכו' נמצא דדברי הראב"ד הם השגה על רבינו ודלא כת' כ"מ ז"ל שכ' אינו ענין להשיג על רבינו אלא ליתן טעם למה תלו וכו' ע"ש וזהו נמי כונת הראב"ד פ"ה מה' נזירות דין ה' ד"ה אע"פ וכו' שכ' בתוך דבריו וז"ל כמ"ש למעלה וכו' עכ"ל דהיינו הטעם שכ' למעלה פ"ג שכ' וז"ל מה שדימו וכו' ודו"ק: ודע דס"ל לרבינו דכלים הנוגעין במת וכן אדם הנוגע במת הנוגע בהם חייב על ביאת מקדש ואע"פ שאין הנזיר מגלח עליהם כדקתני מתני' לעיל כלים הנוגעין במת אין הנזיר מגלח עליהם וכבר הק' עליו הכ"מ פ"ה מה' ט"מ דין ה' ופרק ג' מהלכות ביאת מקדש דין י"ג מאחר דאין הנזיר מגלח עליהן אין חייבין על ביאת מקדש כדקתני מתניתין הכא כל שאין הנזיר מגלח אין חייבין על ביאת מקדש ותירץ משום דבירוש' איתא הכי וע"כ דכללא דמתניתין הכא דוקא לטומאות הפורשות מן המת לא לענין נגיעת ארם וכלים במת וכו' את"ד עש"ב מיהו קשה שהרי בתוספתא הביאה הר"ש רפ"ק דאהלות משנה ב' בסוף דבריו קתני אין חייבין על ביאת מקדש אלא על המת בלבד וכ' הר"ש למעוטי נוגע בכלים שנגע במת ע"ש אלמא שני שנגע בכלים שנגעו במת אין חייבין על ביאת מקדש והר"ש הקשה מהתוספתא הלזו שהרי משמע בפרק כיצד גולין דע"ט ע"א דכלים הנוגעין במת חייבין על ביאת מקדש גבי כלי שרת וכו' ותי' דתוספתא בת"ק וסוגיא דפרק כיצד צולין כר"מ עיין שם מיהו לדברי הירושלמי לפי סברת רבינו דסובר דת"ק נמי ס"ל דחייבין על כלים כמת על ביאת מקדש ולא מיעטו אלא טומאות הפורשות מן המת צ"ל דהירוש' לא חש לדברי התוספתא הלזו מאיזה שום טעם מיהו יש מי שהקשה לי אמאי לא הביא מרן כ"מ סיוע לרבינו מתלמוד דידן מהך סוגיא דכיצד צולין דס"ל דחייבין על ביאת מקדש על כלים הנוגעין במת וס"ל לרבינו דאתיא אפילו כת"ק דר"מ משום דדחיקא ליה לומר דאתיא ככ"ע בדברי הר"ש דהוי דלא כהילכתא משום דאיכא למדחי דסוגיא דהתם לא מיירי אלא בנוגע בכלים שנגעו במת דהוי כמו שנגע במת עצמו משום דחרב הרי הוא אחלל כדאיתא התם ובהא הוא דחייבין על ביאת מקדש אבל אדם שנגע באדם שנגע במת דאינו אלא טומאת ערב אימא דאין ה"נ דאינו חייב על ביאת מקדש וכללא דמתני' דכל שאין הנזיר מגלח אין חייבין על ביאת מקדש חוץ מכלים

דוקא ולכך הוצרכו להירושלמי דמשמע דבכל גוונא שני בראשון בין אדם באדם בין אדם בכלים חייבין על ביאת מקדש וכן משמע מתוך לשון הכ"מ פ"ה מה' ט"מ דין ה' ע"ש: מיהו לכאורה עלה בדעתי לומר דאין צורך להירוש' כלל אלא דס"ל לרבינו כמו שתי' הר"ש דהך תוספתא כת"ק וסוגיא דפ' כיצד צולין כר"מ ופ' רבינו כר"מ משום דסוגיא דפ' כיצד צולין כוותיה ולשי' נמי אזיל דפסק כאותה סוגיא פ"ז מה' ק"פ ולעולם ת"ק מיירי נמי אף בכלים הנוגעין במת דאע"פ דדין תורה אין חייבין על ביאת מקדש משום דאין הנזיר מגלח וע"ז הוא דפליג ר"מ וקאמר לא תהא זו קלה מן השרץ כיון דטומאה דאורייתא אם כן איכא ק"ו משרץ וניחא נמי מה שהק' הרב המאירי שזכרנו דהיאך עביד ק"ו מן השרץ דאורייתא אטומאה דרבנן דהשתא ניחא דאין ה"נ ר"מ לא קאי אלא אטומאה דאורייתא דוקא ומילת לא תסא זו דייקא כלומר זה דוקא בטומאת דאורייתא אמנם אין זה מספיק דאם כן מנ"ל לרבינו דשאר טומאות אינו דין תודה ויהיב טעמא מפני שאין חייבין על ביאת מקדש שהרי כלים הנוגעין במת דטומאה דאורייתא היא ואע"פ כן אין חייבין על ביאת מקדש כדק' ת"ק אם כן אף שאר טומאות נמי אימא לעולם דאורייתא ואע"פ כן אין חייבין על ביאת מקדש אלא ע"כ משום דרבינו ס"ל דת"ק גופיה ג"כ לא מיירי בכלים הנוגעין במת אלא דס"ל דחייבין על ביאת מקדש כיון דמדאוריי' היא ור"מ אשאר טומאות פליג ורבינו פ' כת"ק וסוגיא דפ' כיצד צולין אתיא נמי כת"ק ודו"ק: שם גמ' מצעי לא אמרינן וכו' ראיתי להרב שער יוסף ז"ל על הוריות דנ"ה ע"ב מהספר שהק' דבכמה דוכתי אשכחן דמזכיר מצעי ותירץ הא דאמרינן מצעי לא אמרינן היינו בתורת חיוב דבקמאי ובתראי סגי דיצא י"ח אומר דבר בשם אומרו אבל אם בא להזכיר מצעי מזכיר וזכור לטוב את"ד ע"ש והוא פשוט והתימא עליו שהרי כ"כ רש"י בהדיא ד"ה אמרי ש"מ וכו' וז"ל דהאי מאן דבעי למימר להאי מילתא לא מצטרכא למימר אלא קמאי ובתראי וכו' עכ"ל וכן כתבו נמי התוספות ד"ה ש"מ וכו' בס"ד וז"ל ור"י בר ממל שהוא האמצעי לא חש להזכירו עכ"ל וכן ראיתי להרב ידי"ן למודו ה' נר"ו לימוד ע"ח דמ"ד ע"ב שכתב עליו שלא ירד לדקדק מדברי התוספות ע"ש והתימא שגם הוא לא ירד לדקדק מדברי רש"י ובר מן דין הקושניא מצד עצמה לא ידענא מאי קושיא וכי תיסק אדעתין דמצעי לא אמרינן ר"ל דאינו יכול להזכיר דודאי דבר זה אין הדעת סובלתו דמה בכך אם הזכיר המעשה בהיותו א"ו דאין צריך קא' ולכן נראה דעיקר כונת הקושיא משום דלכאורה משמע כיון דאין צריך להזכיר ממילא אם בא להזכיר הוי מילתא יתירתא ללא צורך ואמטו להכי שפיר הק' דאם כן אטו כל הנך סוגיות שהזכירו מצעי הוי מילתא יתירתא ואהא תי' יתיב דלעולם אם בא להזכיר טוב הוא ולא הוי מילתא יתירתא אלא

דמ"מ אם לא הזכיר אין חשש בדבר דחשיב נמי דבר בשם אומרו ור' שסדר המשנה ולא הזכיר המצעי אע"ג דטוב הוא כדי לאשמועינן דאין חשש להזכיר ודלא כהרב לימודי ה' שכ' עליו שלא ירד לדקדק מדברי התוס' כנ"ל ודו"ק:

מיהו מ"ש עוד ה' שער יוסף ז"ל וזל דיקא נמי דההיא דנחום הלבלר אדבור אדבר מצעי נמי ולא ה"ל לאדכורי הלא ר' משה שקבל הל"מ וכו' עש"ב כן עלה בדעתי מיהו נראה דרש"י נתכוון לתרץ קושיא זו בד"ה ואילו יהושע וכו' שכתב וז"ל ומן הנביאים ואילך קחשיב כולהו כחדא מפני שהיו מבית שני ואילך עכ"ל ר"ל דהנך לא חשיבי בתראי ומצעי אלא כולהו כחדא חשיב להו כלומר כולהו בתראי חשיבי כיון דכולהו מבית שני ואילך והילכך חשיב כולהו כחדא כיון דבעי לחשוב נמי זמן אחר שהוא זמן של משה והיינו משום דס"ל לרש"י דבשלשלת עצמה דוחק לומר דבמחצה חשיב מצעי ובאידך מחצה לא חשיב מצעי אלא דבכולהו לא חשיב אלא בתראי וקמאי וזהו שכ' רש"י בד"ה אמר נחום וכו' וז"ל שקבלו מן הנביאים חגי וזכריה ומלאכי וכו' ולא הזכיר נמי נביאים ראשונים שהיו בבית א' משום דאם כן הזכיר נמי למצעי מיהו ק"ק אתלמודא גופיה אימא דנביאים דקא' היינו נמי גם נביאים ראשונים ולעולם דבעינן דמזכיר קצת מהמצעי והזכיר נביאים ראשונים טפי מיהושע וכלב משום סמוכים לנביאים שקבלו מן נביאים ראשונים ומנ"ל דנביאים דקא' דוקא נביאים אחרונים ודו"ק: רש"י ד"ה גמרו וכו' ונטהר בתוך ימי הסגר וכו' עכ"ל אבל הרמב"ם פז מהלכות נזירות דין ט' כתב סתם ימי הסגר עולין לו עיין שם ולא ידעתי מנ"ל לרש"י דבעי שיטהר בתוך ימי הסגירו וצ"ע:

ד"ה וקשיא לר' חסדא וכו' וא"ת וכו' דומיא דומי טומאה וכו' עכ"ל ולפ"ז ה"ל העיקר חסר מן הספר וטפי הו"ל לפרושי משום דקתני תאמר בימי חלוטו שאינו מבטל הקודמין כלומר ולכך יעלו לו והיכי עולין לו דאי לא נשארו לו שלשים שיעור נזירות מועטת הא בעי גידול שיער ואי נשארו ל' ובנזירות מרובה הא קושטא הוא דהכי הוא האמת דיעלו לר"ח אלא ע"כ דאפי' בנזירות מרובה אין עולין וכן פי' התוס' וה"ה דה"מ למפרך נמי מרישא דקתני ימי חלוטו מנין דאין עולין והוצרך למילף במסקנא מנזיר בקבר ואי בנזירות מועטת בלא"ה ת"ל משום דבעינן גידול שיער אלא דכל זה נכלל נמי בקושיתו לפי פי' התוס' ואפשר ליישב דס"ל לרש"י דמכל הני ל"ק דאיכא למימר דלעולם דמיירי הברייתא בנזירות מועטת ודקתני ימי חלוטו מנין והוצרך למילף במסקנא מנזיר בקבר ה"ה דה"מ למילף משום דבעי' כדי גילוח אלא לרווחא דמילתא קתני הכי אפי' תימא דלא בען גידול שיער וכן מצינו לר"א דלא בעי גידול שיער שלושים אם גילח לאחר מלאת אלא ז' ימים סגי כדאיתא לעיל דט"ל ע"ב כמ"ש שם ר רש"י ותוס' ד"ה ומ"ט דר"א וכו'

ע"ש וכן נמי הא דקתני תאמר בימי חלוטו וכו' ולכך עולין וכו' היינו נמי לפום הך רווחא דמילתא דקתני מנין וכו' אהא דחי תאמר בימי חלוטו וכו' ולכך לא פריך מינה אלא לפי מסקנא דברייתא דקתני אין עולין וכן נמי דקתני דומיא דימי טומאה וכו' ודו"ק:

בד"ה רביעית דם וכו' דלר"ע אית ליה האי סברא וכו' עכ"ל לעיל דנ"ב ע"ב וע"ש ברש"י ד"ה ואי בעית אימא וכו':

בא"ד אלא משום דלגבי עצם כשעורה וכו' כצ"ל ור"ל לדבריו דר"א קאמר דלית ליה דנזיר מגלח על אהל רביעית דהלכה היא דאינו מגלח אלא על חצי לוג דם כמ"ש התוס' לעיל דמ"ט ע"ב ד"ה ועל חצי לוג וכו' וכ"כ במקובצת וק"ק דא"כ היכי יליף ק"ו דהא איכא למימר דיו אסוף דינא דיו למגע כמו אהל דאינו מגלח על אהל רביעית וצ"ע:

מיהו ראיתו להראב"ד פ"ג מה' ט"מ דין ג' דס"ל דהנזיר מגלח על אהל רביעית דם אבל על מגעו ומשאו אינו מגלח ע"ש ולפי דבריו ניחא דשפיר פריך ר"ע דנעביד ק"ו דהשתא שפיר הוי כמו סוף דינא אלא דק"ל עליו דא"כ מה השיב ליה דאין דנין ק"ו מהלכה שהרי בלא עצם כשעורה ודאי לא נדע נגיעה מאהל וכן נמי אשכחן גבי נבלה דמטמא במגע ולא באהל כמ"ש התוס' לעיל דמ"ח ע"א ד"ה ר' ישמעאל וכו' אלמא דמגע חמור מאהל וא"כ נילף למגע רביעית דם דמגלח מאהילו וצ"ע:

ודע דרבינו שם פ"ג מה' ט"מ דין ג' ס"ל דטומאת רביעית דם אינה דין תורה אלא מד"ס וקרא אסמכתא כמ"ש שם הכ"מ ז"ל ולפי דבריו לא ידעתי לכוין היכי יליף ק"ו מעצם כשעורה דטומאתו דאוריית' ואפשר כיון דאיכא אסמכתא חשיב כעין דאורייתא למילף ביה ק"ו ממידי דאורייתא וכה"ג כתבו התוס' פ"ב דחגיגה דף י"ח ע"א ד"ה חולו של מועד וכו' וכן נמי אשכחן דעביד צריכותא במידי דאסמכתא כמו דרשה גמורה כמ"ש לעיל בחי' דמ"ח ע"א בגמ' גבי ומה כ"ג וכו' ע"ש מיהו תירוץ זה אינו מספיק גבי ק"ו מן השרץ דקאמר ר"מ במתני' לעיל כיון דאיכא חיוב כרת לענין ביאת מקדש וכמו שהק' ה' המאירי כדכתי' לעיל במתני' ודע דשם כתבנו דהיכא דאיכא אסמכתא להלכתא ילפי' ק"ו מהלכה וכשזכינו לכאן הדרי בי שהרי קאמר רביעית דם הלכה ואין דנין וכו' וגבי רביעית דם איכא אסמכתא כמ"ש הכ"מ ז"ל ואפי' להראב"ד דס"ל דרשה גמורה וכ"ה דעת התוס' רפ"ק דסנהדרין דף ד' ע"א ועיין להרא"ם פ' אמור ד"ה לאביו ואמו וכו' מ"מ ע"כ דלפום מאי דבעי לומר דרביעית דם הלכה הוי הך קרא אסמכתא ומה שיש להק' ע"ד הראב"ד עיין לחי' לעיל דנ"ג ע"ב ודו"ק:

דף נז.

גמ' או דילמא רביעית דם הלכת ועצם כשעורת ק"ו וכו' פי' דסוף דינא דרביעית דם הוי מהלכה וע"י עצם כשעורה עבדינן ק"ו של סוף דינא ומיהו למאי דמסיק עצם כשעורה הלכה ע"כ רביעית דם אינה הלכה אלא או מד"ס לדעת הרמב"ם או מקרא לדעת הראב"ד כמו שזכרנו לעיל וכן נמי דעת התוס' ריש פ"ק דסנהדרין דף ד' ע"א ד"ה ורבנן וכו' דהוי מקרא אלא דס"ל דאינו מגלח ועיין להרא"ם פ' אמור ד"ה לאביו וכו' ומכאן יש מי שהק' לי על ה' חזון נחום ז"ל בסוף ספרו לסדר. טהרות דף רנ"ה ע"ב שכ' לדעת רבינו דרביעית דם ה' ל"מ ע"ש והנה תמוה דהפך הסוגי' הכא דמסיק אינה הלכה ועיין לחי' לעיל דנ"ג ע"ב ר' יוחנן אמר אין הנזיר מגלח עליו וכו' מה שהקשינו עוד עליו וצ"ע:

תוס' ד"ה עצם וכו' שיגלח על מגע רביעית וכו' כצ"ל:

סליק פירקא

רש"י ד"ה שאמר להם א' וכו' דהא או הודע אליו חטאתו כתיב מ"מ עכ"ל הכי איתא ריש פ"ג מס' כריתות די"א סוף ע"ב ע"ש:

תוס' ד"ה שני נזירין וכו' כדאמר בקדושין עד א' בהכחשה מי מהימן עכ"ל אף ע"ג דמשנה ערוכה היא ריש פ"ג דכריתות דעד א' אומר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור ותנן נמי פ"ה דמס' טהרות משנה ט' כה"ג ומייתי לה התם בקדושין פרק האומר דס"ה ע"ב ע"ש מ"מ ניחא להו טפי לאתווי מהך דפריך תלמוד' בקדושין משום דאפשר לדחות דילמא מתני' דהכא פליגא אהנך משניו' משום דסתמא משמע בין מכחישין בין שותקין אבל מדפריך תלמודא בפשיטו' ע"כ משמע דליכא מאן דפליג ודו"ק:

והנה התוס' שם בקדושין ד"ה אמרו לו וכו' הוכיחו דבאמרו לו נמי איני יודע אינו מהימן דחשיב כמו הכחשה וכן הוכיחו ג"כ התוס' ריש פרק אמרו לו ע"ש אבל הרמב"ם פ"ט מה' נזירות דין י"ז כתב וז"ל בד"א כששתקו הנזירין או נסתפק להם הדבר וכו' עכ"ל משמע דאינו יודע הוי כמי שתיקה וא"כ ק' מה יענה בהוכחת התוס' ושו"ר להלח"מ פ"ח מה' שגגות דין ג' שהוק' לו כה"ג על דברי רבינו שם שכ' ואיני יודע וכו' במסקנת דבריו דהך דאינו יודע היינו אינו יודע קצת דאיכא רגלים לדבר והוי כמו שתיקה דאיכא נמי רגלים לדבר אבל איני יודע לגמרי הוי כמו הכחשה את"ד עש"ב ולא ידעתי מה יענה לדברי רבינו דפ"ט מה' נזירות שזכרנו דמשמע דנסתפק להם דקאמר אינו כמו שתיקה אלא אינו יודע לגמרי מדנקט לה בהדי שתיקה ודוחק לומר דשתיקה הוי הודאה גמורה ממש דליכא רגלים לדבר ונסתפק להם היינו דאיכא קצת רגלים לדבר דמסתמא דשתיקה דכתב רבינו היא שתיקה המוזכרת בתלמוד דהיינו לאו הודאה ממש כמ"ש

הלח"מ משם התוס' דפ' האשה רבה דפ"ח ע"א ועיין לחי' ריש פ' אמרו ודו"ק: ד"ה באומר וכו' וי"ל וכו' לאו מסוטה גמרינן וכו' עיין למהרש"א פ"ק דחולין דף ט' ע"ב ד"ה התם הילכתא וכו':

דף נז:

גמ' דיקא נמי וכו' עיין ללח"מ פ"ט מה' נזירות דין ט"ז ומפני שכיונתי למה שהק' על מרן כ"מ ז"ל מסוף לשונו שכ' אלא במעמד א' לא כתבתיו וגם תיבת אלא מגומגמת כיון דכ' ש"מ אינו מהם דהיינו במעמד א' היכי מתיישב לשון אלא והל"ל אלמא במעמד א' וק"ל וק"ק דלפי מה שפי' הלח"מ בדברי הראב"ד אמאי הוצרך תלמודא לשנות לישנא דמתני' באומר נזרקה טומאה ביניהם דר"ל אבל כי לא נפל הספק שהרי לישנא דמתני' גופיה דקתני א' מכם משמע נמי הכי והוא הוא וכמו שמוסיף רב אשי דייקא נמי דקתני מכם וכו' ודו"ק:

שם דקתני ואיני יודע וכו' עיין במקובצת:

שם ודילמא לאו טמאין אינון וכו' פי' דבכל א' איכא לספוקי דילמא לאו טמא הוא ופריך מתגלחת שנייה דממ"נ תגלחת א' מהם דעבר אהקפה וק"ל:

שם ואמאי דילמא וכו' וקעביד הקפה אמר שמואל באשה וקטן וכו' פי' דלא מחייבי אהקפה כפירש"י והתוס' ולר' הונא בסמוך דהמקיף לקטן חייב צ"ל דמגלח אשה וקטן ולר' אדא אפי' גדול מגלח להו וצ"ע דהכא משמע כיון דמתני' איירי באשה וקטן ליכא למפרך והא עביד הקפה אליבא דכ"ע אפי' הקפת כל הראש שמה הקפה ולעיל פ"ד דכ"ט ע"א גבי מתניתין דהאיש מדיר בנו בנזיר דמיירי בקטן ואפ"ה פריך תלמודא והא קעביד הקפה והוצרך לשנויי קסבר הקפת ץ כל הראש מדרבנן ויש ליישב עדיפא ליה לשנויי הקפת כל הראש מדרבנן כי היכי דלאוקמא במגלח בין גדול בין קטן וה"ה דה"מ לשנויי כר' ארא דגדול המקיף הקטן פטור אלא דניחא ליה לאוקמא אפי' ס"ל לר' הונא בהא מילתא דגדול המקיף הקטן חייב ועיין לה' שע"ה ז"ל הל' עכו"ם דף ט' ע"א ועיין מה שאכתוב בתוס' ר"ה ר' אדא וכו' ודו"ק: שם קסבר שמואל הקפת כל הראש שמה הקפה עיין לה' שע"ה זל הל' עכו"ם דף ח' סוף ע"ג ודע דמ"ש הרב שם ע"ד על ה' מש"ל וז"ל נראה דקושיא מעיקרא ליתא ואילו ר' יהודה סתמא סתים וכו' משמע א' האיש וא' האשה ואדרבא לדברי התוספות וכו' ק"ל דא"כ וכו' עכ"ל נראה דכ"ז אינו שהרי מתני' דהכא נמי סתמא היא דמשמע א' האיש וא' האשה ואפ"ה מוקי לה שמואל דוקא באשה ולא באיש ואם כן כ"ש הך דר' יהודא דנוקי לה דוקא באיש ולא אשה ועיין עוד לחי'

לעיל פ"ק דף ח' ע"א כרש"י ד"ה ר"ש היא וכו' ובפ"ו דמ"ה ע"ב בגמרא גבי ר' יהודא וכו' ודרך אגב וכו' ע"ש:

שם מר זוטרא מתני וכו' והא קעביד הקפה וכו' לפי גי' זו צ"ל מאן דמתני אירשא ה"ה אסיפא ומאן דמתני אסיפא ה"ה אירשא ונראה לפ' דפליגי במ"ש התוס' פ"ג דמסכת שבת דמ"ו ע"ב ד"ה רבתה וכו' דאורחיה דתלמודא דמדקדק מסיפא אע"ג דקתני רישא בהדיא ע"ש והתם דל"ט ע"ב מחלפא שטתייהו וכ' להיפך דאורחיה דתלמודא דמדקדק מרישא אע"ג דקתני סיפא בהדיא עיין שם וכ"כ עוד במסכת בתרא פ' לא יחפור דכ"ז ע"א ד"ה הא שלשה וכו' ע"ש והשתא אפשר לומר דבסברא זו פליגי דלישנא קמא ניחא ליה לדקדק אריש' ולישנ' בתר' ניח' ליה לדקדק אסיפ' ודו"ק:

מיהו לפי הגירסא דכתב רש"י דפריך והא קעביד השחתה וכן משמע מהתוס' לולי פירש"י ד"ה אמאי מגלח וכו' דפי' דאתרוייהו פריך בין אהקפה בין אהשחתה היה נראה לו' מאן דמתני אסיפא אבל אירשא לא פריך משום דס"ל הקפת כל הראש לא שמה הקפה ואע"ג דאיסורא דרבנן מיהא איכא כדקא' לעיל דכ"ט ע"א קסבר הקפת כל הראש מדרבנן שאני הכא דלתקוני גברא שרו רבנן ולפירש"י נמי ניחא ליה למפרך אסיפא טפי כדי להקשות תרתי בין אהקפה בין אהשחתה ומאן דמתני אירשא ולא פריך אסיפא והא קעביד השחתה משמע מדברי הלח"מ ז"ל פ' עשירי מה' נזירות דין ט' משום דס"ל דתגלחת דמצורע מעכבת ועבדינן לה וזהו שכ' בסוף דבריו וזל א"נ הראב"ד פסק כלישנא קמא עכ"ל פי' דלעולם הראב"ד גורס אסיפא והא קעביד השחתה וס"ל ללישנא בתרא אינה מעכבת אבל לישנא קמא דלא פריך הכי אסיפא משום דס"ל מעכבת ובהא פליגי לישנא קמא ולישנא בתרא ופסק כלישנא נא קמא מיהו קשה דא"כ גבי הקפה נמי מאי פריך דהא איכא מ"ד דתגלחת נזיר מעכבת כדאיתא לעיל פ"ו דף מ"ו ע"א ואחר ישתה הנזיר יין אחר המעשים כולן דברי ר"א ופירש"י דתגלחת מעכבת וסתם משנה נמי לעיל דס"ל מעכבת ואם כן אימא מתני' דסכא נמי הכי ס"ל דתגלחת נזיר מעכבת ולכך עבדינן הקפה וצ"ל דס"ל לתלמודא דהלכתא כמ"ד אינה מעכבת ולכך ניחא ליה לאוקי לסתם מתני' דהכא אליבא דהילכתא ומעתה ק' על מרן כ"מ זל פ"ח מה' נזירות דין ד' שטרח הרבה למצוא טעם לרבינו דפסק דתגלחת אינה מעכבת והניח סתם משנה דלעיל ע"ש ותפוק ליה משום דסוגיא דהכא ע"כ הכי ס"ל והיותר תימא שהלח"מ עצמו טרח נמי ליתן טעם לרבינו ע"ש ודוחק לומר משום דניחא ליה לתלמודא לאוקי מתני' סתמא אליבא דכ"ע ולאו משום הילכתא גם בעיקר סברא זו שכתב הלח"מ כיון דתגלחת מצורע מעכבת עבדינן לה לא כן אנכי עמדי אלא אדרבא נהפוך הוא כיון דספק הוא היכי דחינן

ללאו מקמיה עשה וטפי הוה לן לדחות העשה מקמי הלאו דשב ואל תעשה עדיף ולפ"ז מאי דמשני באשה וקטן הכונה אבל בגדול לית ליה תקין למ"ד תגלחת מעכבת ולמ"ד אינה מעכבת סגי בלא גילוח וכן ראיתי לה' המאירי שכתב וז"ל וכן צריך שתדע שאע"פ שתגלחת מצוה כגון של נזיר ושל צרעת דוחה לאו פאת הראש מ"מ אין תגלחת ספק דוחה לאו של פיאה ואם כן משנתנו צריך לפרשה באשה וקטן וכו' עכ"ל ע"ש ומשמע דבין למ"ד אינה מעכבת בין למ"ד מעכבת קאמר דאינו מגלח ודו"ק:

גם מה שצדד הלח"מ בדעת רבינו דתגלחת מצורע אינה מעכבת תמיה לי עליו דמשנה ערוכה שנינו לעיל פ' ג' מינין דמ"ד ע"ב דמצורע טהרתו תלויה בתגלחתו ופירש"י אינו טהור עד שיגלח עיין שם אלמא דתגלחתו מעכבת וצ"ע גם על הראב"ד גם על הכ"מ זל בפי"א מה' טומאת צרעת ע"ש ולפ"ז מאי דמשני אסיפא באשה וקטן לא הוי דומיא דלישנא קמא ועיין עוד לחי' דמ"ד ע"ב ודו"ק:

שם א"ל חובה וכו' מבואר להדיא דאשה המקפת הקטן ליכא איסורא אפי' מדרבנן וכמו כן לר' אדא דאפי' איש מותר להקיף לקטן ואפילו איסורא דרבנן ליכא והתימא על ה' משל"ל ז"ל פ"ב מה' רוצח דין ב' ד"ה כתב מהרי"מט וכו' שכ' וז"ל דאף דנשים אינם בהזהרת לא תקיפו מ"מ איסורא דרבנן איכא ואפילו מקפת את הקטן וכדאיתא בנזיר וכו' עכ"ל ולא ידעתי היכן מצא בנזיר דאיכא איסורא דרבנן אדרבא מוכח הכא דאפי' איסורא דרבנן ליכא והיותר תימא עליו שהוא עצמו סייה דלרב הונא אפי' איסורא דרבנן ליכא ע"ש אם כן כ"ש לר' אדא דס"ל אפי' איש מותר וכ"כ התוס' פ"א דשבועות דף ג' ע"א ד"ה על הזקן וכו' דלר' אדא אפילו איסורא דרבנן ליכא ע"ש ואולי דכיון ה' למ"ש מרן הב"י ז"ל הביאו הרב שע"ה זל הלכות עכו"ם דף ט' ע"א מדחזינן דחובה נענשה ש"מ דאסור מדרבנן ורב הונא טועה בדין היה ע"ש ולכך כתב וכדאיתא בנזיר וקיצר הרב כנ"ל עומק כונתו והתימא על ה' שע"ה שלא הזכירו וצ"ע:

שם מכדי תרוייהו ס"ל הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמפלגי וכו' הלשון דחוק דהקפת כל הראש שמה הקפה אינו ענין כלל לפלוגתייהו דפליגי במקיף הקטן והאשה המקפת לגדול ושו"ר במקובצת שכ' משם תוספות חיצוניות וז"ל מכדי תרוייהו וכו' לא שייך לפלוגתייהו כלל ולשון נזיר משונה עכ"ל ע"ש:

תוס' ד"ה מכדי וכו' וכן ר' אדא דאמר חובה תקברינהו לבניה חובה נענשה עכ"ל לא ידענא כונתם דאי מדלייט ר' אדא ואמר חובה תקברינהו היינו לפום סברתיה דר' הונא דאמר חובה משמע דאיש היה עובר ואם כן ה"ה אשה ולהכי לטייה וכמ"ש התוספות ד"ה ור' אדא וכו' ואי מדנענשה חובה ע"כ משום דשמה הקפה אם כן תמה על עצמך

דהיכי פוטר ר' הונא אפילו גדול המקיף לקטן והא מדנענשה ע"כ דאיכא איסורא א"ו דמה שנענשה היינו משום כשגגה היוצאת מלפני השליט כמ"ש התוספות בדבור שלפני זה וכ"כ עוד בפ' מרובה במסכת קמא דף פ' ע"א ד"ה חובה וכו' ע"ש ולולי דבריהם נראה דאי ס"ל לר' אדא לא שמה הקפה אם כן היכי תיסק אדעתיה למימר ודידן מאן מגלח להו אימא דר' הונא נמי הכי ס"ל אלא ע"כ משום דסבר שמה הקפה לכ"ע ודו"ק:
בד"ה ור' אדא וכו' כדי להקיש וכו' עכ"ל ק"ק תימא דלא אתא אלא לגופיה לחייב אלאו גם על המקיף וי"ל כיון דנכתבו בחד קרא מקיף וניקף ע"כ כדי לאקושינהו להדדי ודו"ק:
בא"ד בהא ודאי פליג ר' אדא דלית לן להקיש וכו' אלא במאי דמיירי פשטיה דקרא וכו' עכ"ל ואע"ג דמקיש מקיף לניקף אע"פ דמקיף לאו פשטיה דקרא שאני התם משום דבחד קרא אפקינהו לתרוויהו אבל לגבי השחתה דתרי קראי נינהו לא מקשינן ועוד משום דאל"כ היקשא למאי אתא וזהו שכ' בסמוך וז"ל ור' אדא סבר דלהכי אפקיה קרא בהך לישנא למימר וכו' עכ"ל ר"ל מדאפקינהו בחד לישנא ע"כ משמע דהוקשו להדדי וע"כ דלענין זה אתקשו היכא דניקף וכו' מקיף נמי וכו' ודו"ק:
בא"ד ומדנקט נמי אשה ולא איש משמע נמי דאיש המקיף לקטן חייב וכו' עכ"ל ק"ק בלא"ה משמע הכי דקא' בהדיא מחייב שולחו אלמא דאיש המקיף לקטן חיוב ותו יש לתמוה. דהיכי שייך למנקט איש דאם כן הוי שליח בר חיובא ולא מחייב שולחו ונראה למחוק. הנך תיבות. וכצ"ל מותרת להקיף כר' הונא ומשמע נמי וכו' והיינו ממה דקא' מחייב שולחו כדכתי' וכ"ה בדבריהם רפ"ק דשבועות דף ג' ע"א ד"ה על הזקן וכו' ע"ש:
ודע שהרב שע"ה הל' עכו"ם דף ט' ע"א הוכיח מסוגיא דלעיל פ' ד' דכ"ט ע"א דהלכה כרב הונא והוק' ליה על התוס' והרא"ש והר"ן שהוכיחו מכח. ההיא דמציעא עיין שם ונראה דליכא לאקשויי קושיא זו על דברי התוס' הכא שכ' ומשמע נמי דאיש המקיף לקטן חייב ולא הוכיחו מסוגיא דלעיל דפ"ד והוא במאי דאיכא למידק בדברי התוס' הכא שכתבו וז"ל אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כרב הונא וכו' דמאי ראיה היא שהרי גבי קטן אפי' ר' אדא מודה שהרי ס"ל אפי' איש המקיף לקטן פטור והתוס' שכתבו ונראה דקי"ל כרב הונא דקדקו בדבריהם וכ' דאשה שריא להקיף לקטן וה"ה לגדול וע"ז הביאו סוגיא דפ"ק דמציעא ואם כן היכן הראיה דמותרת להקיף לגדול דבהכי הוא דהוי פלוגתייהו ולכן נראה דכונת התוס' שכ' ומשמע נמי דאיש המקיף לקטן חייב כונתם להביא ראיה ג"כ לאשה המקפת לגדול דמותרת כיון דמכח האיש המקיף לקטן חייב וקא' נמי דאשה המקפת לקטן פטורה אלמא דמחלק בין איש לאשה לגבי הקפת קטן כר' הונא אם כן ממילא נמי דיש לחלק ג"כ בין איש לאשה לגבי הקפת גדול דדוקא

איש המקיף לגדול הוא דחייב אבל אשה המקפת לגדול פטורה אבל מסוגיא דפ"ד דלעיל איכא למימר דאע"ג דמוכח דאיש המקיף לקטן חייב מ"מ אימא דה"ה נמי דאשה המקפת לקטן דחייבת דשוין הם כסברת ר' אדא דלייט לר' הונא לפי סברת ר' הונא משום דס"ל דשוין הם וזהו דקדוק דברי התוס' שאח"כ כתבו וזל וה"מ למימר התם שהאיש אמר לאשה אקיף לי גדול כיון דסוגיא אזלא כר' הונא וכו' עכ"ל ולא כתבו כן מקודם אחר שכתבו וז"ל אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כר' הונא וכו' שם הל"ל וה"מ למימר שהאיש אמר לאשה וכו' ואמאי הפסיקו וכתבו ומשמע נמי דאיש המקיף לקטן חייב שהוא ענין אחר ואחר כך חזרו לענין הראשון וכתבו וה"מ למימר שהאיש אמר לאשה וכו' א"ו דכונתם שכ' ומשמע נמי וכו' הוא כלו סיום ענין הראשון להביא ראיה דהאשה המקפת לגדול פטורה ושוב כתבו וה"מ למימר וכו' כנ"ל:

מיהו תמיה אני על ה' שע"ה ז"ל בעיקר הוכחה זו דהלכה כר' הונא מדלא משני בפשיטות דסבר כר' אדא וכו' שהרי אין זה מספיק לדעת רבינו דפסק פי"ב מה' עכו"ם דין א' דהקפת כל הראש שמה הקפה וא"כ שנויא דתלמודא דמשני קסבר הקפת כל הראש מדרבנן ע"כ דלא כהילכתא ואם כן הקושיא במקומה עומדת אמאי לא משני בפשיטות סבר כר' אדא ומה בכך אי ר' אדא לית הילכתא כוותיה שהרי עוד היום שנויא דתלמודא נמי דלא כהילכתא הוא. וע"כ לומר לדעת רבינו דה"ה דה"מ לשנויי הכי וא"כ אמטו להכי נמי שהוצרכו התוס' והר"אש והר"ן להוכיח מהך דפ"ק דמציעא ודו"ק: עוד ראיתי לה' שע"ה ז"ל שהק' אתלמודא דלעיל פ"ד דאמאי לא משני אליבא דר' הונא דמגלח להו אשה וכו' וע"י גוי ליכא לאקשויי משום דגילוח דנזיר היה בעזרת נשים וכתב דלדעת רבינו דאשה המגלחת הקטן איכא איסור מדרבנן ניחא וכו' את"ד עש"ב ואחר המחילה אינו מספיק דאכתי אמאי לא משני דמגלח להו קטן דגבי קטן ודאו ליכא איסורא מדרבנן ונראה שקושיא זו היא ממש מה שהק' התוס' רפ"ק דשבועות ד"ג ע"א ד"ה ועל הזקן וכו' שהק' בס"ד אשמעתין הכא ולאוקמא בגדול ויקיפנו לאו בר חיובא וכו' ומכח קושיא זו הוכיחו דהניקף מלאו בר חיובא חייב אפי' לר' אדא וכו' ע"ש והשתא תק"ל קושיא זו עצמה אסוגיא דפ"ד דלעיל דפריך כמו הכא והא קעביד הקפה ומאי פריך לאוקמא דיקיפנו לאו בר חיובא כגון קטן או אשה ולא שייך תירוצם שהרי לעיל איירי שהניקף נמי קטן ולאו בר חיובא הוא והתימא על ה' שע"ה שלא הזכיר לדברי התוס' הללו וצ"ל דעיקר קושית התוס' היינו משום דהכי עדיף טפי לאוקמא בגדול משום דהכי משמע פשטא דמתני' דמיירי בנזירין גדולים ועוד דאיכא חידוש טפי דנקיש גופיה דקרא דהיינו הניקף למקיף דלא משתמע אלא מלישנא וכו' ואע"פ דאין סברא כמ"ש התוס' בסמוך

אבל בסוגיא דפ"ד דלעיל אין קפידא דאיכא למימר דה"ה דה"מ לשנויי הכי. ובזה ניחא נמי מה שהק' מהרש"א בדבריהם התם וזל וע"ק ומאי אולמיה ליה וכו' ע"ש דזל דאולמיה ליה משום דפשטא דמתני' בנזירין גדולי' ומשום דאיכא נמי חידוש טפי כדכתי' מיהו אכתי ק' דאמאי לא הקשו התוס' בשמעתין גופה דקאמר ר' אדא דידך מאן מגלח להו ומאי קס"ד להקשות כלל דילמא מגלח להו לאו בר חיובא כגון נכרי וקטן ולא שייך תירוצם כיון דהניקף קטן ויש ליישב דאיכא למימר דהכי פריך אטו תמתין עד שתמצא לאו בר חיובא ואם לא תמצא מאן מגלח להו אטו יהו מעוכבין בלא רפואה והשיב לו ר' הונא חובה דאשתו מצויה היא ודו"ק ועיין מה שאכתוב עוד בסמוך בדברי התוס':

ודע דמ"ש מהרש"א בתוך לשונו דהיינו גוי וקטן וכו' וכן נמי מ"ש וז"ל דטפי ה"ל לאוקמיה בגוי המקיף דלא שכיחא אשה וכו' ע"ש אינו מתיישב שהרי גילוח נזיר בעזרת נשים וגוי בעזרה מנין וכמ"ש ה' שע"ה מיהו כבר כתבנו בחי' לעיל בפ"ו דף מ"ה ע"ב בגמ' גבי ר' יהודא אומר וכו' ודרך אגב וכו' דאם גילח במדינה יצא וכו' עש"ב וא"כ משכחת לה ע"י גוי שיגלח במדינה אף לכתחילה משום תיקוני גברא וכן נמי משום מצות חינוך ומצאתי לתוס' פ"ח דמנחות דפ"א ע"א ד"ה התורה וכו' שכ' כה"ג ע"ש והשתא הדרא קושי' ה' שע"ה לדוכתה דאמאי לא משני לעיל פ"ד דמגלח ע"י גוי משום מצות חינוך וצ"ל נמי דה"ה דה"מ לשנויי הכי ונתיישבו ג"כ דברי מהרש"א מיהו לפ"ז יש ליישב קושית מהרש"א הראשונה שהק' וז"ל דאימא ה"נ הכי קאמר שמואל באשה וקטן דהיינו שהמקיף אשה וקטן והניקף גדול עכ"ל ור"ל אע"ג דמאי דפריך ודילמא לאו טמאין אינון דהיינו הנזירין מ"מ אימא דדברי שמואל דקאמר כאשה וקטן קאי אמאי דמסיים והא קעביד הקפה דהיינו המקיף דאיהו הוא דקעביד מעשה דאלו ניקף לא קעביד מעשה וא"כ אימא מילתא דשמואל קאי אלפניו ולא אלפני פניו והשתא לפי דברי מהרש"א דגוי מגלח לנזיר י"ל דאי שמואל קאי אמקיף אמאי לא נקט נמי גוי אלא ע"כ דקאי אנזירין ולכך לא נקט גוי דאינו כנזירות וזה קרוב לתי' מהרש"א וזה נמי הכרת רש"י הכא דמפרש לה דקאי אנזירין וק"ל:

בא"ד וי"ל לר' ארא וכו' עיין לתוס' פ"ק דשבועות שהוכיחו כן מפ"ק דמציעא מדלא קא' איש דאמר לקטן או לנכרי וכו' ועיין לה' שע"ה ז"ל הל' מלוה ולוה דל"ט ע"ב ד"ה האמנם וכו':

בא"ד ותדע דאל"כ וכו' שיקיפוהו קטן ואשה ונכרי וכו' עכ"ל וכ"כ נמי התוספות ריש פ"ק דשבועות ד"ג ע"א ד"ה ועל הזקן וכו' וק"ק דהא לר' אדא קיימינן ולדידיה אשה המקפת לגדול חייבת כמ"ש התוס' הכא וראיתי למהרש"א שם שדקדק מדבריהם דס"ל

דלר' אדא נמי אשה המקפת לגדול פטורה ע"ש ולא ידעתו מה יענה בדברי התוס' דהכא דס"ל דחייבת א"כ היכי נקטו אשה ועור יש לתמוה עליו דאי לר' אדא אשה פטורה ודוקא איש המקיף לגדול הוא דחייב ולא אשה א"כ אמאי לטייה לר' הונא שהרי אף לסברת ר' הונא דאיש המקיף לקטן חייב מ"מ אשה מיהא פטורה כי היכי דלר' אדא גופיה דאיש המקיף לגדול חייב אבל אשה פטורה אלא ע"כ משום דס"ל לד' אדא דאין לחלק בין איש לאשה כלל אלא דשניהם שוין הם דהא בהא תליא דהיכא דהאיש חייב ה"ה נמי אשה חייבת דהשוה הכתוב אשה לאיש והיכא דהאיש פטור אשה נמי פטורה ומש"ה קאמר ודידך מאן מגלח בשלמא לדידיה האיש המקיף לקטן פטור וה"ה נמי אשה המקיפת לקטן פטורה וא"כ ע"כ דלר' אדא אשה המקפת לגדול חייבת כיון דאיש המקיף לגדול חייב וכמבואר כ"ז מתוך דברי התוס' הכא וא"כ ע"כ לומר דלשון אשה דנקטו הכא והתם לאו דוקא או ט"ס הוא וכבר ראיתי לה' שע"ה ז"ל הל' עכו"ם ד"ט ע"ג שעמד עליו בזה ע"ש והתימא על ה' זרע יצחק זצ"ל בחי' לפ"ק דשבועות שלא השגיח בזה והלך בשי' מהרש"א אלא שחילק דאי אמרי' דמקישין מקיף לניקף וניקף למקיף א"כ אשה שהקיפה לגדול פטורה אבל אי לא מקשינן אלא מקיף לניקף אשה שהקיפה לגדול חייבת וכ"כ כדי ליישב מה שהק' מהרש"א ע"ד מהר"י ן' לב ע"ש ולא ידעתי מאי תליא הא בהא לענין חיוב אשה המקפת דלא מהני חילוק זה אלא לענין הניקף דאי עברינן תרי היקשי א"כ חשיב אשה לאו בת חיובא כיון דאשה הניקפת פטור' ולכך הניקף נמי פטור אבל חיוב האשה המקפת לגדול מהיכן משמע מן התרי הקשות דפטורה ובר מן דין עיקר דבריו אינן מובנין אצלי ואחר המחילה מכת"ר אגב חורפיה לא דק שהרי מדלא קאמר איש וכו' שכ' התוס' התם היינו דמקשינן התרי היקישי מקיף לניקף וניקף למקיף וא"כ האשה פטורה ואמאי לא נקטו אשה והיכי כ' מהר"י ן' לב דלא נקטו אשה משום דחייבת ונהי דלפי דרבו ניחא דאין דבריהם דהתם סותרין דבריהם דהכא אבל על דברי מהר"י ן' לב לא תירץ מידי ודבריו צ"ע:

והנה בעיקר דברי התוס' הללו שכ' ותדע דאל"כ מצורע אמאי דחי וכו' לא ידעתי מה תיקנו שהרי לפי האמת נמי דהניקף מן לאו בר חיובא חייב ס"ס אכתי קשה אמאי דחי מצורע לאו דהקפה ויעבור מיהא גדול המקיף על לאו דלא תקיפו ואמאי לא יקיפנו קטן או נכרי ולא יעבור אלאו דמקיף וראיתי לה' שע"ה הל' עכו"ם ד"ט ע"ב שהק' כה"ג אמילה דדחיא שבת הא אפשר לקיים שניהם ע"י קטן משם מהר"י אשכנזי ע"ש ולא ידעתי אמאי לא הוק' ליה בדברי התוס' הכא ממצורע עצמו דמיירינן ביה וה' שע"ה תי' שאני הקפה דהוי היתר גמור לר' אדא דהתורה תורה מקיף לקטן דמקיש מקיף לניקף

מש"ה הק' התוס' משא"כ באיסור מילה דקי"ל דהוזהרו גדולים על הקטנים ולא ספינן לקטנים איסור בידים ואיסור תורה הוא ואיכא למ"ד דלוקין עליו והילכך הואיל ואדחי האי איסורא ע"י קטן אדחי ועבדינן ליה ע"י גדול את"ד ע"ש ותי' זה אינו מספיק דאכתי ליעביד עז גוי שיגלחנו גוי למצורע וכן גבי מילה בגוי כשרה ותו ק"ק עליו דלפי דבריו הללו א"כ היכי מיישב לעיל לדברי רבינו גבי תגלחת מצורע וז"ל והנראה ליישב דעביד ליה הקפה ע"י קטן כהן וכו' שהרי כיון דלר' הונא קיימינן דגדול המקיף לקטן חייב וא"כ לא ספינן לקטן בידים וא"כ הדק"ל על רבינו דפסק כברייתא דת"ק ופסק כר' הונא וכמו כן ק' ג"כ גבי תגלחת נזיר דפסק רבינו פ"ט מה' נזירות דין ט"ו באשה וקטן ע"ש:

ובר מן דין לא ידעתי לפ"ז איך ר' הונא הניח לחובה דמגלחת לבניה שהרי כיון דגדול הניקף מן האשה חייב אם כן קטן נמי לא ספינן ליה ליקף מן האשה וליכא למימר דמה"ט לטייה ר' אדא שהרי היכי טעי ר' הונא באיסור תורה דהוזהרו גדולים על הקטנים והתימא על ה' שלא השגיח בזה וצ"ע: ודע שבא לידי ס' חקרי לב ז"ל וראיתי לו בה' שבת סימן ס"ח דקט"ו ע"ד שהרגיש בקושיא זן על ר' הונא דאיך הניח חובה לגלח לבניה וכ' וז"ל שמזה יש להוכיח שיטת הטור דס"ל דכל היכא דלא שייך האיסור בגדול המאכיל שרי לספויי לקטן ולפ"ז ה"נ ל"ק דאשה ליתא בלאו דהקפה דניקף ומקיף ולהכי שריא להקיף לקטן עכ"ד עיין שם ונראה ליישב ע"פ זה שי' התוספות דפ"ק דשבועות שזכרנו למעלה דס"ל דלר' אדא מותר לאשה להקיף לגדול וכמ"ש מהרש"א והקשינו עליו מסוגיא דהכא דמשמע דלר' אדא אשה חייבת להקיף לגדול מדקאמר ודידן מאן מגלח וכו' דמשמע דס"ל דשניהם שוין האיש והאשה וכמו שהק' עליו הרב שע"ה בסוף דבריו והשתא איכא למימר דס"ל לתוס' דפ"ק דשבועות דר' אדא דלטייה לר' הונא לאו משום דס"ל דהאיש והאשה שוין אלא משום דס"ל דאף דלא שייך האיסור בגדול מ"מ אסור לספויי לקטן בידים ובהא פליגי ר' הונא ור' אדא ולהכי קא' ודידך מאן מגלח להו ר"ל לדידך דחייב גדול המקיף לקטן ואם כן איכא איסור הוזהרו גדולים על הקטנים גבי הקפה א"כ מאן מגלח להו שהרי האשה נמי אסורה לגלח משום דאסור לספויי לקטן בידים בשלמא לדידי דגדול המקיף לקטן פטור וליבא איסור כלל דהוזהרו גדולים על הקטנים ולהכי לטייה לפום סברת ר' הונא דאיכא איסור דהוזהרו וכו' אבל לעולם דס"ל לר' אדא דאשה מותרת להקיף לגדול והשתא ניחא נמי דלא הוק' להו לתוספות ארב אדא דמאי ס"ד כלל להקשות ודידך מאן מגלח להו דילמא מגלח להו לאו בר חיובא כגון נכרי או קטן ולא שייך תירוצם די"ל דאיכא נמי איסור דלא ספינן לקטן בידים דגדול הניקף מן הקטן ומן הנכרי חייב ודו"ק כנ"ל נכון:

ודע דמ"ש ה' שע"ה וז"ל ואנכי הרואה דקושיא הלזו וכו' וליכא למימר דשמואל ס"ל כר' אדא וכו' עכ"ל ק"ק שלא הזכיר שהתוס' רפ"ק דשבועות דף ג' ע"א כתבו. בפשיטות בסוף דבריהם דשמואל ס"ל כר' אדא ע"ש ומ"ש עוד וז"ל ובשלמא לדעת הנ"י שכ' דגדול המקיף את אשה אפילו לרב הונא מותר ניחא. דאיכא למימר דר' הונא מוקי למתניתין באשה דוקא ולא בקטן וכו' ע"ש ק"ק כיון דמתני' איירי דוקא באשה היכי קתני לכולה מתניתין בלשון זכר שני נזירין וכו' אחד מכם וכו' ואומר אם אני הוא הטמא וכו' ואם אני הוא הטהור וכו' וכן נמי סיפא דמתני' כולה בלשון זכר באמרה נזיר שהיה טמא וכו' ומוחלט וכו' אוכל וכו' ושותה יין ומטמא וכו' וכה"ג הק' התוספות פ"ק דגיטין ד"ח ע"א ד"ה בשלשה דרכים וכו' ועיין שם למהרש"א וה' ורע יצחק זל ושמואל דאמר באשה וקטן ופירש"י כגון שהיו שני נזירין הללו שתי נשים או שני קטנים וכו' עכ"ל נראה דלאו דוקא דמתני' מיירי ממש בשתי נשים אלא מיירי בשני קטנים אלא דממילא ה"ה נמי היכא דהוו שתי נשים ודו"ק:

בא"ד ודוחק לחלק משום דקטן אתי לכלל חיובא דהשתא מיהא לאו בר חיובא וכו' עכ"ל ק"ק דבפרק איזהו נשך דע"ב ריש ע"א חילק תלמודא כה"ג גבי שליחות דקטן אתי לכלל שליחות נכרי לא אתי לכלל שליחות ודוחק לומר דסמכו עצמן אמ"ש וטעמא דרב הונא לא תלי בהכי וכו' וצ"ע:

בא"ד וצ"ע במקיף את האשה אי מחייב וכו' עכ"ל והנ"י הביאו הרב שע"ה הל' עכו"ם דף ט' ע"ב פשיטא ליה דגדול המקיף את האשה פטור אפילו לר' הונא משום דלא אתיא לכלל חיובא ע"ש מיהו לדעת התוספות דלא ניחא להו בהאי חילוקא וגם טעמא דר' הונא לא תלי בהכי לא ידענא מאיזה טעם לחלק בין קטן לאשה ואמאי לא מחייב מקיף האשה כמו קטן וצ"ע:

ד"ה לפי שנאמר וכו' דאף לאו השוה בכל קי"ל דדחי אלא קמ"ל דהקפת וכו' עכ"ל כצ"ל נראה מדבריהם דס"ל דתלמודא השתא ס"ד דמ"ד הקפת כל הראש שמה הקפה מכח קרא וכ"ב עוד לקמן דף הסמוך ד"ה אמר רבא וכו' בסוף דבריהם וז"ל ולא כמו דס"ד מעיקרא דבעי קרא לאשמועי' דהקפת כל הראש שמה הקפה עכ"ל וכ"פ עוד לעיל בפ' ג' מינין דמ"א ע"ב ד"ה ור"א וכו' וז"ל ובזה תמצא הסוגיא ריש פרק שני נזירין דמעיקרא בעי הש"ס למימר דמוקי ראשו לאשמעי' דהקפת כל הראש שמה הקפה ובתר הכי צ"ל דהקפת כל הראש מסברא וכו' עכ"ל ולכך הוקשה להו מנ"ל לתלמודא דבעי קרא ותי' משום דלמדחי ל"ת לא אצט' דאך לאו השוה בכל קי"ל דדחי וכו' ולא ידעתי מהיכן משמע להו הכי אימא דמעיקרא נמי קושטא הוא דס"ל לתלמודא מסברא ידעינן לה גם

מה שהקשו נמי דאף לאו השוה בכל קי"ל דדחי זהו קושית תלמודא גופיה לקמן דפריך מ"ט לא נפק"ל מגדולין ומשני לכדרבא וכו' ואין ה"נ דמעיקרא נמי ידע זה ותלמודא מבאר והולך. וראיתי לה' א"מ זל שכ' וז"ל ר"ל דק"ל מנ"ל לומר דפליגי וכו' דילמא כ"ע ס"ל שמה הקפה ומאן דיליף מנזיר ס"ל דל"ת גרידא בלא"ה ידעינן דדחי וע"כ דאתי קרא לל"ת ועשה אנזיר וכו' את"ד עיין שם והיינו כדמסיק אלא דכ"ע דהקפת כל הראש שמה הקפה וכו' ולפ"ז לא ידעתי מה תירצו דהקושיא אליבא דמ"ד לא שמה הקפה דילמא ס"ל שמה הקפה וסיימו בתי' אליבא דמ"ד שמה הקפה דבעו קרא ס"ס אימא דכ"ע שמה הקפה וכדמסיק תלמודא במסקנא גם עיקר הקושיא לא קשה כ"כ דכן דרך התלמוד בכ"מ לומר לימא כתנאי ומסיק לא כ"ע וכו' וכי נקשה למאי דס"ד מהמסקנא ואחרי ההתבוננות נראה דהדין עם ה' ז"ל וכח הקושיא היינו כיון דקי"ל בכל דוכתא דאתי עשה ודחי ל"ת אף השוה בכל אם כן דקרי לה מאי קרי לה כלל מעיקרא דס"ד דלמאן דיליף לנזיר משום דס"ל לא שמה הקפה דאי משום מדלא מוקי לראשו להקפת הראש הא איכא למימר בפשיטות משום דלל"ת גרידא לא אצט' ולעולם שמה הקפה וכדפריך תלמודא גופיה למ"ד דנפק"ל מראשו מ"ט לא נפק"ל מגדולין והוצרך לשנויי כדרבא אם כן למ"ד לנזיר אימא דזהו הכרחו משים האי קושיא עצמה דל"ת גרידא נפק"ל מגדילין וכדקא' תלמודא בהדיא לאו גרידא מנ"ל יליף מגדילין וכו' אלא ע"כ לומר משום דס"ל לתלמודא השתא דהקפת כל הראש שמה הקפה בעי קרא ולכך ס"ל דממילא למאן דיליף מנזיר ע"כ דלא שמה הקפה כיון דליכא קרא שהרי אצטריך לנזיר דדוחק לומר דפליגי בזה מר נפק"ל מקרא ומר נפק"ל מסברא ואהא הוקשה להו שפיר מנ"ל לתלמודא השתא דקרא אצטריך לאשמעינן עינן דשמה הקפה אימא דאצטריך לאשמעינן דדחי ואהא תירצו משום דס"ד דלא אצט' וכו' אבל למאי דקא' דכ"ע שמה הקפה וע"כ דלמאן דיליף לנזיר ס"ל שמה הקפה מסברא אם כן ממילא נמי דלמ"ד דאתא ללאו גרידא ס"ל נמי הקפת כל הראש שמה הקפה מסברא כי היכי דלאידך מ"ד ס"ל מסברא דבהא לא פליגי וכמו שכתבו התוס' לקמן וע"כ דלא אצטריך למדחי ל"ת גרידא ומש"ה פריך ללאו גרידא אמאי לא נפק"ל מגדילים ודו"ק:

דף נח.

גמ' יכול אף נזיר מצורע כן ת"ל ראשו וכו' עיין לחי' לעיל פרק ג' מינין דמ"ד ע"א בבא המתחלת שם גמרא אמר רחמנא ראשו וכו' אע"ג דבלא"ה וכו' עש"ב:
שם גמ' למ"ד לנזיר וכו' כצ"ל לנזיר בלמ"ד וק"ל:

שם גמ' כיון דאילו גלחיה בחד זמנא לא מחייב כי הקיף ולבסוף גילח נמי לא מחייב וכו' הלשון תמוה דהיכי תליא הא בהא שהרי שאני גלחיה בחד זמנא דלא מחייב משום דהקפת כל הראש לא שמה הקפה ואפי' אינו מצורע לא מחייב אבל הקיף ולבסוף גילח הוי הקפה והיכא דאינו מצורע חייב אלא דאתי קרא ושרייה למצורע ואולי יש להגיה וכצ"ל שהקיף ולבסוף גילח דאלו גלחיה בחד זמנא לא מחייב אבל כי תקיף ולבסוף גילח מחייב וכו' ור"ל דוקא היכא דגלחיה כוליה בחד זמנא הוא דלא שמה הקפה ולא מחייב אבל כי הקיף ולבסוף גילח שמה הקפה ומחייב ולכך אצט' קרא גבי מצורע דשרי ודו"ק נ"ל:

שם גמ' ולמאן דמוקים לקרא למדחי ל"ת ועשה לאו גרידא מנ"ל וכו' ק"ק אמאי לא אמרי' דנילף מנזיר דאמר קרא דמגלח כל ראשו ודחי לאו דהקפה כדפריך לעיל דנז' ע"ב ואמאי דילמא וכו' וקעביד הקפה וכו' אלמא דמגלח כל ראשו ודחי לאו דהקפה ואי משום דמה ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל אם כן לפרוך נמי גם למ"ד דמוקי ראשו ללאו גרידא אלא עד כאן דפריך לאו גרידא מנ"ל אפילו אינו שוה בכל וליכא למימר דפריך לאו גרידא מנ"ל לפי אותה אוקמתא דקאמר כ"ע לא שמה הקפה שהרי כיון דכבר נדחית ומסיק דכ"ע שמה הקפה גם דוחק לומר דפריך למאי דס"ד דהקפת כל הראש תנאי היא שהרי כיון דאינו אלא ס"ד בעלמא הוא ונראה משום דאמרינן לעיל פרק ד' דכ"ט ע"א אליבא דר"ל קסבר הקפת כל הראש מדרבנן ולא שמה הקפה ואם כן אליביה ע"כ דסבירא ליה דקושטא הוא דפלוגתא דתנאי היא וס"ל כהך תנא דלא שמה הקפה ואמטו להכי הוא דהוצרך לשנויי יליף מגדילין ועיין לחי' שם לעיל מה. שהקשינו מזה על דברי ה' מש"ל זל עיין שם מיהו עדיין קשה דלמאן דמפיק ראשו ללאו גרידא. וס"ל שמה הקפה מסברא כמ"ש התוס' אם כן ל"ל ראשו ת"ל מנזיר ואם נאמר דאצטריך ראשו לאם אינו ענין דאפילו לאו השוה בכל אם כן תיקשי קושית התוס' ד"ה והאי תנא וכו' שהקשו ואין לתמוה וכו' לא שייך תירוצם וצ"ע: שם וליטעמיך דקי"ל בעלמא וכו' עיין לחי' לעול פ' ג' מינין דמ"ד ע"א בבא המתחלת שם גמ' אמר רחמנא ראשו וכו' עיין לה שע"ה וכו' מה שהקשינו מהכא על ה' החינוך והתוס' עש"ב:

רש"י ד"ה ולמאן דמוקי וכו' ואי אמרת לאו כ"ש וכו' עכ"ל צ"ע מאי ק"ל שהרי ע"כ נפק"ל ממקום אחר לאו גרידא דאל"כ ה"ל לאוקי ראשו ללאו. גרידא ופמ"ש רש"י בדבור שלפני זה וז"ל קסבר גבי הקפה לא צריך למכתב וכו' והילכך כי אצט' וכו' עכ"ל ואולי תלמיר טועה כתבו וצ"ע: ד"ה ולמאן דנפק"ל מראשו וכו' ולא פריך מה ללאו וכו' כצ"ל נראה דרש"י ס"ל דע"כ קושית תלמודא אינו ר"ל ל"ל ראשו ת"ל מגדילין שהרי אצטריך

ראשו לאשמעי' דהקפת כל הראש שמה הקפה ולא ניחא ליה לומר מסברא ידעינן כמ"ש התוס' ד"ה אמר רבא וכו' וכן נמי אצט' גדילין לאשמעי' דדחי עשה אפי' לאו השוה בכל וא"כ ע"כ דפירכת תלמודא אתנא היא דלמה אצט' ללמוד מראשו ולא מגדילין ואהא הוק' ליה לרש"י דמאי נ"מ אם למד מראשו או מגדילין ותי' משום כיון דיליף מראשו ע"כ לא פריך מה ללאו דהקפה שאינו שוה בכל ולא חשיבא ליה פירכא ולכך פריך אמאי יליף מראשו ולא פריך ומאי טעמא לא יליף מגדילין מיהו ק' דא"כ לא פריך תק"ל מאי דפריך תלמודא בסמוך וליטעמיך דקי"ל בעלמא דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ליליף מכהן וליכא לשנויי מה לכהן שאינו שוה בכל דהא כיון דלא פריך ותו ק' דתיקשי ליה לרש"י קושית התוס' ד"ה והאי תנא וכו' שהקשו ואין לתמוה אמאי פשיטא ליה להש"ס דדחי וכו' ולא שייך תירוצם שכ' אי מהקפה שכן אינו שוה בכל וכו' דהא כיון דלהאי תנא לא פריך וכו' וצ"ע:

בא"ד דבני אהרן ולא בנות אהרן וכו' עכ"ל אע"ג דלעיל דף נ"ז ע"ב קאמר והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו נמי בהקפה מ"מ אינו עיקר אלא מבני אהרן ולא בנות אהרן הוא דילפי' לה כדאיתא פ"ק דקדושין דל"ה ע"ב ע"ש:

ד"ה ההוא לכדרבא וכו' דהא מיתורא משמע וכו' עכ"ל דהאי כנף קרא יתירא הוא דהא כתיב על כנפי בגדיהם והו"ל למכתב ונתנו על הציצית פתיל תכלת רש"י פ"ב דשבת דכ"ז ע"ב ד"ה כתיב וכו' ע"ש:

ד"ה אלא מכהן לא ילפי' וכו' אבל כהן מיהא מנזיר גמרינן וכו' עכ"ל היינו ממה דפריך ולמאן דמוקים להאי ראשו בנזיר ל"ל זקנו אלמא דכהן מנזיר ילפינן ותלמודא גופיה משום דהכי ס"ד אבל לפי האמת אין ה"נ דלא יליף כדמסיק מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ודו"ק:

בא"ד ולאידך סבירא ליה דנזיר מכהן עדיף וכו' עכ"ל לשטתיה אזיל שכתב לעיל ולא פריך ללאו דהקפה וכו' וכן משמע נמי מדפריך ולמאן דמפיק לראשו ללאו גרידא דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה מנ"ל משמע דפריך אל"ת ועשה דבר פלוגתיה מנ"ל דהיינו ל"ת ועשה דנזיר ואהא משני נפק"ל מזקנו אלמא דלא פריך מה לכהן שאין שוה בכל ולפי דברי התוספות ד ד"ה והאי תנא וכו' דס"ל דפריך צ"ל הא דפריך ל"ת ועשה מנ"ל לא קאי אנזיר דבר פלוגתיה אלא אל"ת ועשה שאינו שוה בכל ומיהו אף לדברי רש"י נמי ע"כ דאינו אלא ס"ד הכי אבל לפי האמת פריך כדמסיק תלמודא לקמן אליביה נזיר מכהן לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל ודו"ק:

תוס' ד"ה אמר רבא וכו' ולא כמו דס"ד מעיקרא דבעי קרא וכו' עכ"ל כבר כתבתי בזה בדבור שלפני זה ודו"ק:
ד"ה והאי תנא וכו' היכא דאינו שוה בכל מנ"ל וכו' עכ"ל אבל השוה בכל קושטא הוא דלא דחי כדק' ולטעמיך דקי"ל בעלמא דלא דחי וכו' וק"ל:

דף נח:

גמ' אמר ר' מיקל וכו' מתיבי המעביר וכו' הרי זה לוקה וכו' ק"ק דבפ"ק דתענית די"ג ע"א גבי תכפוהו אבליו תניא הכביד שערו מיקל בתער וכ' התוספות שם ד"ה הכביד וכו' וזל פי' דרך חתיכות אבל לא כדרכו דרך גילוח מדקאמר מיקל ולא קאמר מגלח עכ"ל וכן כתב רש"י שם ד"ה מיקל בתער דשקיל פורתא מנייהו עכ"ל וכה"ג כתבו גם כן ריש פ"ק דמכלתין דף ד' ע"א גבי נזיר עולם דקתני מתניתין הכביד שערו מיקל בתער וכ' התוספות ולא מגלח לגמרי וכו' עיין שם וכ"כ נמי במקובצת שם וז"ל דוקא מיקל שמגלח מקצת שערו אבל כל שערו לא דלשון מיקל משמע הכי עכ"ל עיין שם אם כן מאי פריך הכא שהרי כיון דרב קא' מיקל משמע דאינו גילוח גמור אבל ברייתא קתני מעביר משמע גילוח גמור מיהו רש"י לעיל פ"ק פי' גילוח גמור עיין שם אבל לפי' התוספות קשה וכמו כן ק' גם כן מהא דפריך פ"ג דמ"ק די"ז ע"ב מהך ברייתא דתכפוהו אבליו דקתני הכביד שערו מיקל בתער אהך דת"ר כל אלו שאמרו מותר לגלח במועד מותרין לגלח בימי אכלן דמוקי לה בשתכפוהו אבליו ופריך מאי אריא כל אלו אפילו כ"ע וכו' עיין שם ומאי פריך אימא כ"ע דוקא מיקל ולא גילוח אבל הנך גילוח גמור כדקתני אלו שמגלחין במועד תו ק"ק דעל הך ברייתא דקתני מיקל בתער קאמר עלה ר"ח בתער ולא במספריים וכן מתניתין דריש פ"ק דלעיל דקתני גבי נזיר עולם דמיקל בתער כ' עלה במקובצת שם וז"ל דוקא תער ולא מספריים ע"ש ואלו גבי רב הכא דקא' האי לישנא עצמו מיקל בתער וע"כ דר"ל להיפך מספריים כעין תער ולא תער ממש כדמסיק וצ"ע:
שם אמר ר' יוחנן וכו' מתיבי וכו' הא דלא מוקי לברייתא במספריים שהרי לר' יוחנן במספריים נמי אסור כמ"ש התוספות ד"ה אמר רב וכו' ואם כן אימא דבתער לוקה מדאורייתא ומספריים מדרבנן י"ל דר' יוחנן ובריית חד לישנא הוא דנקטו מעביר משמע דבחד גוונא מיירו אבל רב ק מיקל ולא נקט מעביר וק"ל:
רש"י ד"ה לעולם אצטריך וכו' ואי אמרת נמי דהאי זקנו משום וכו' כצ"ל: בא"ד וראשו ללאו גרידא ולעשה ולא תעשה דנזיר עכ"ל כצ"ל:
תוס' ד"ה ולמאן דמוקי וכו' לחנם פי' הש"ס כן דבדידיה קיימינן וכו' כצ"ל:

בא"ד מראשו דנזיר לא נפקא וכו' כצ"ל:
ד"ה הר"פ וכו' ולכך חמורה לו דלא תעשה וכו' כצ"ל:
בא"ד וא"ת נילף מתרוייהו במה הצד וכו' עכ"ל מכאן קשה ע"ד התוספות פ"ג דברכות ר"ך ע"א ד"ה שב ואל תעשה וכו' שלא הרגישו בקושיא זו שתחול על דבריהם שם ולא שייך תירוצם דהכא וכבר כתבנו לקושיא זו לעיל ריש פרק כ"ג ונזיר דמ"ז ע"א במשנה גבי אבל מטמאין למת מצוה וכו' ע"ש:
בא"ד וכה"ג אמרינן בפרק שלוח הקן וכו' לידחי לא תעשה ועשה וכו' עכ"ל וכן כתבו התוס' פ"כ דמציעא ד"ל ע"א ד"ה אין עשה וכו' ועיין למהרש"א שם ועיין להרב שע"ה זל הלכות נדרים דף ן' ע"ב ועיין להרב שושנים לדוד לעיל פ"ו משנה ה' ד"ה בתגלחת וכו' ע"ש:
ד"ה אמר רב וכו' רבי יוחנן אף במספריים אוסר דמשמע וכו' כצ"ל ר"ל דלא אשכחנא ליה לרבי יוחנן שהתיר מספריים כמו שהתיר רב משמע דפליג ואוסר אף במספריים וק"ל:

דף נט.

גמ' ותנא קמא וכו' מבעי ליה לכדתניא וכו' פי' כיון דקרא אצטריך לשלא ילבש איש וישב וכו' ולא להעברת בית השחי אם כן אינה דאורייתא מיהו ראב"י דדריש שלא יתקן איש בתיקוני אשה אפשר דהעברת שיער בית השחי חשיב נמי בכלל תיקוני אשה דקרא וה"ל אסור מדאורייתא מיהו מפירש"י שכתב שלא יכחול ושלא יפרכס בבגדי צבעונים של אשה ולא כתב נמי העברת שיער משמע דהעברת שיער אינם בכלל תיקוני אשה ואינם אלא מד"ס וכ"ה דעת הכ"מ זל בפשיטות פי"ב מה' עכו"ם דין ט' שעל דברי רבינו שכתב העברת שיער אינה מדאורייתא כ' וז"ל ויש עוד טעם לדבר דלראב"י שמשנתו קב ונקי לא מפרש קרא אלא לענין שלא תלבש האשה כלי זיין וכו' עכ"ל עיין שם מיהו ראיתי להרא"ם פרשת תצא בפסוק לא ילבש גבר ד"ה דבר אחר וכו' דס"ל בפשיטות לאידך גיסא דלראב"י העברת שיער בית השחי מדאורייתא ובכלל תיקוני אשה דקרא שכתב וז"ל וההיא אדר' יוחנן דפ"ב נזירין דקאמר המעביר בית השחי לוקה כראב"י והך דתניא מד"ס כת"ק דראב"י עכ"ל וכ"ה נמי דעת מהרש"ל בפרק החולץ רמ"ח ע"א בד"ה לא עשה רגליו וכו' עיין שם:
ודע דמ"ש הכ"מ ז"ל דראב"י משנתו קב ונקי וכ"כ עוד שם דין י' וז"ל ופ' רבינו כראב"י דמשנתו קב ונקי וכו' עכ"ל דבריו סותרים למ"ש הוא עצמו פ"ב מה' בית הבחירה דין י"ח שכ' וז"ל ואע"ג דקי"ל משנת ראב"י קב ונקי אפשר ה"מ במשנה אבל לא בברייתא

עכ"ל ועיין שם לה' מש"ל ז"ל ועיין לה' יד מלאכי ז"ל אות מ"ס סי' תט"ו שלא הזכיר דברי ה' מש"ל זל ע"ש:

שם זמן יש לו כל זמן שהוא גדל נושר וכו' דחזייה לר' יוחנן דלית ליה איכא למימר נמי מחמת שגדל יותר נשר מאליו מיהו אפשר דאינו נושר מאליו אלא אותו היתרון שגדל יותר ממה שיוכל לסובלו ושו"ר כן בהדיא במקובצת וז"ל גבול יש לו וכו' כל היתרון הגדל נושר וכו' עכ"ל ע"ש: רש"י ד"ה מהו לגלח במספריים וכו' עכ"ל נקט מספרים ולא תער עיין לתוס' ד"ה בעי מניה וכו' ומה שאכתוב שם:

ד"ה בר פחתי בנו של ת"ח עכ"ל נראה מפירושו דר' חייא קרי לרב בר פחתי כלומר בנו של ת"ח ולשון פחתי כמו הקריבהו נא לפחתך (מלאכי א) שהוא לשון שררה ומלכות ומאן מלכי רבנן ולא ניחא ליה לפרש פחתי שם חכם משום דפשטא דתלמודא משמע דר' חייא עצמו הוא שהשיב לרב ולא אחד אחר וק"ל:

ד"ה נזיר מהו לחוך בבית השחי בידו וכו' עכ"ל נ"ל דתיבת נזיר של קביעתם ט"ס הוא והנה מה שנקט רש"י בית השחי ולא בית הערוה וכן בדבור שאח"ז לא הזכיר נמי אלא בית השחי לכאורה נראה משום דבית הערוה בלא"ה אסור משום הרהור אבל זה אינו שהרי לעיל בבעיא מהו לגלח נקט נמי בית השחי והתם ודאי הבעיא גם אבית הערוה אלא ודאי דרש"י חדא מנייהו נקט אבל משום הרהור ליכא למיחש אלא א"כ אוחז באמה ועיין ש"ך י"ד וט"ז סי' קפ"ב וק"ל:

תוס' ד"ה בנזיר אחרי שנזיר מעביר כל שיער לא חשיב נוי ותקין וכו' עכ"ל הא"מ ז"ל הבין דר"ל דגידול שיער הוי נוי לאדם כדאיתא ריש פ"ק דף ד' ע"א מה ראית לשחת שיער נזיר זה גם בדף כ"ט ע"א כל חינוך דלא חשיב וכו' פירש"י דבזיונא הוא דמגלח ראשו וא"כ כיון דהאי גברא מגלח ראשו ולא אכפת ליה בנוי א"כ מגלח נמי בית השחי כיון דלא קפיד אנוי וע"פ זה הקשה דילמא הא דמגלח כל ראשו לאו משום דלא אכפת ליה בנוי אלא משום דלא ניחא ליה בשיער ואע"פ שגידול שיער נוי הוא וכ"ש דניחא ליה בהעברת שיער בית השחי דאיכא נמי נוי כשמעבירו ע"ש שהאריך ונראה דאין כונת התוס' משום דלא אכפת ליה בנוי אלא היכא דמעביר לתרוייהו שיער ראשו ושיער בית השחי אין זה יפיו אדרבא מכוער הוא ודוקא היכא דמעביר בית השחי לבד הוא דהוי נוי וזהו שכתבו לא חשיב נוי ולא כתבו לא אכפת ליה וכה"ג כתבו התוס' פ' החולץ דמ"ח ע"א ד"ה לא עשה וכו' בסוף דבריהם משם תשו' הגאונים דהיכא דמעביר כל גופו אין זה יפיו אלא ניוול ע"ש וא"כ זהו נמי כונתם הכא דאפי' לא העביר כל גופו אלא ראשו ובית השחי הוי נמי ניוול כיון דה דהעביר שניהן ומיהו בזה הוא דמסיק לית הילכתא כוותיה

אבל מעביר כל גופו חשיב ניוול כמ"ש בפרק החולץ ודו"ק ומה שק"ל בזה אהך דאמר ליה מה ראית לשחת שיער נאה זה דמשמע דגידול שיער חשיב נוי וכמ"ש רש"י דכ"ט ע"א מהא דאמרי' לעיל פ"ק דף ה' ע"א שכן מצינו בבני מלכים שמגלחים מע"ש לע"ש משמע דהגילוח חשיב נוי וכן נמי ק"ל מצוה לגלח ע"ש וערב י"ט אלמא דהגילוח חשיב נוי ויפוי עיין לחי' לעיל פ"ד דף כ"ח ע"ב בתוס' ד"ה ואין האשה וכו' בסוף דבריהם בד"ה בא"ד וצריך לחלק וכו':

ד"ה ההוא גברא וכו' אסור אף במספרים וכו' עכ"ל דמשמע כיון דמחברייא הוא לא מצי מגלח דידע הדין דאסור כפירש"י והילכך לא גילח ואמאי והא יכול לגלח במספרים אלא משמע דאסור אף במספרים וק"ל:

בא"ד ואומר ר"י דפריך משום דברייתא קתני סתמא וכו' עכ"ל ק"ק כיון דרב אמורא הוא ודרכו לפרש ואפ"ה מוקמינן ליה בשאר אברים דוקא ומה גם דנקט כל גופו דמשמע גופו כולו א"כ כ"ש וק"ו דנוקי לברייתא דוקא בית השחי ובית הערוה ותו ק' דלמאי דמשני נמי ע"כ ברייתא בתער דוקא ולא במספרים ואע"ג דסתמא קתני וא"כ ה"נ נימא דלא מיירי אלא בבית השחי דוקא ומאי אולמיה האי מהאי ואדרבא הא עדיפא דקתני בהדיא בית השחי ולולי דבריהם נראה דפריך משום דבית השחי ובית הערוה דקתני באידך ברייתא דקתני לוקה משמע מן התורה א"כ ע"כ בהך ברייתא דקתני מד"ס בשאר אברים כי היכי דלא תיקשי להו אהדדי די ודו"ק וק"ק לפי דברי ר"י דברייתא סתמא קתני א"כ תק"ל ברייתות אהדדי דהך דקתני לוקה משמע דבית השחי דאורייתא וי"ל דבלא"ה ק' ג"כ לפי גי' הספרים שלנו דלשאר אברים לא מצינו איסור כמ"ש התוס' וע"כ דברייתא דקתני אסור מד"ס מיירי בבית השחי וע"כ נמי בתער דמספרים שרי לרב אפי' בית השחי א"כ תיקשי ברייתות אהדדי לרב דבאידך קתני לוקה משמע מן התורה וצ"ל דתלמודא ידע לשנויי מאי לוקה מדרבנן והא דפריך בתר הכי לר' יוחנן מסוש דס"ד דלוקה דר' יוחנן מדאורייתא דאי מדרבנן ה"ל לפרש דאמור' דרכו לפרש ומשני דאפ"ה מדרבנן קאמ':

בא"ד ובית הערוה ובתער דקאמר רב וכו' כצ"ל:

בא"ד אמר ר' חייא אמר רז וכו' משמע ליה דמיירי אף וכו' מדקאמר סתמא וכו' עכ"ל גם בכאן ק"ק שהרי מ"ש מרב דקאמר נמי סתמא ואפ"ה הוה בעי לאוקמיה בשאר אברים דוקא וכל דכן גבי ברייתא דשפיר נוקי לה בשאר אברים דוקא אבל ר' יוחנן קאמר בהדיא בית השחי ובית הערוה וצ"ל דעדיפא ליה טפי שנויא דמשני מאי לוקה מדרבנן ולא מפקינן לה לבריית' מסתימותא דמשמע סתמא אף בית השחי וק"ל:

בא"ד וכפי גי' הלכות גדולות משמע דאפי' בשאר אברים אסור להעביר שיער וכו' עכ"ל פי ובתער דוקא לרב אבל מהספרים אפי' בית השחי שרו לרב וק"ל:
בא"ד יש כמו בהלכות שלנו וכו' עכ"ל פי' בהלכות גדולות שלנו וק"ל: בא"ד והא דבעי רב וכו' במספרים פרים קמבעיא ליה וכו' עכ"ל פי' דלפי הגי' דלא גרסי' אלא א"ש הא דבעי רב מהו לגלח והשיב לו דאסור ומשמע דהבעיא היא במספרים מדפריך ליה והא קא גדל וכו' ולפי הגי' דגרסינן אלא וכן לפי' גי' הספרים שלנו דלרב מספרים שרי אפי' בית השחי איך לא קבל מר' חייא בהשיב לו אף מספרים אסור אבל לפי הגי' של הר"ר יוסף טוב עלם דלא גרסי' לא א"ש דר' לא שרי מספרים אלא שאר אברים אבל בית השחי אסור אף במספרים והא הוא דבעי מניה והשיב לו דאסור במספרים כלומר בבית השחי ורב קבלה ועיין מה שאכתוב בדבור שאח"ז ן ודו"ק: ד"ה בעי מניה לפי גי' הספרים שלנו הבעיא בתער ממש וכו' עכ"ל פי' דאי במספרים איך רב שרי במספרים אפי' בית השחי ולא קבל מר' חייא דהשיב לו אסור מיהו ק' דבתער מאי מבעיא ליה שהרי אסרינן בהדיא בהנך ברייתות דמייתי תלמודא ושו"ר במקובצת שכ' וז"ל דר' לא שאל מר' חייא רק לידע טעמו של דבר משום דבעי למפרך והא קא גדל וכו' ע"ש מיהו ראיתי לתוס' פ' החולץ דמ"ח ע"א ד"ה לא עשה וכו' שכ' שלא היה יודע ברייתא דלעיל וע"ש שכ' נמי ליישב דשמא רב לא קבלה מר' חייא ע"ש ולעולם אף לגי' ספרים שלנו הבעיא במספרים ונראה דזה נמי דעת רש"י הכא שפי' מהו לגלח במספרים דקאי נמי לגי' שלנו והכרחו משום דאי בתער ת"ל דהברייתא אסרה וכן נמי מאי פריך והא קא גדל וכו' ודו"ק: בא"ד ולפי' הלכות גדולות הבעיא במספרים וכו עכ"ל היינו לפי' גי' הר"ר יוסף טוב עלם דלא גריס אלא וכו' ומיהו לפי מ"ש בדבור זה דאע"ג דלא כתוב אלא מ"מ הוי כמו אלא א"כ ע"כ נמי דהבעיא היא בתער ודו"ק: בא"ד ומאי קושיא יטלנו במספרים עכ"ל הס"ד ואחר כך ד"ה והא קא גדיל וכו' עכ"ל גם קושיא זו עיין לתוספות פ' החולץ שכ' ליישב משם ר"ת כיון דאין בה משום יפוי אלא משום צער אית לן למשרי אפי' בתער עיין שם ואפשר להגיה נמי דבריהם הכא וכצ"ל יטלנו במספרים ור"ת מפרש והא קא גדיל וכו' אף כשיגלחנו בתער אין זה קרוי תקון וכו' עכ"ל והוא ממש תירוץ ר"ת התם ולפ"ז ניחא מה שהוצרכו לומר אין זה קרוי תקון ונוי וכו' שהרי לפי גי' ה"ג דהבעיא היא במספרים ואינו אסור אלא מדרבנן לא הוו צריכין לפרש כן דאינו קרוי נוי אלא דאם כן קרוי נוי מ"מ פריך שפיר שהרי ודאי במקום צער לא גזרו רבנן וכן נראה סתימות דברי רש"י שכתב וז"ל והא קא גדל ומצער ליה לאיניש עכ"ל והיינו לשי' שפי' דהבעיא במספרים וע"כ דהוצרכו לפרש כן משום גי' ספרים שלנו דהבעיא היא בתער

ואיכא למ"ד דאסור מן התורה ולא שרינן איסור תורה משום צער ואפי' במקום חולה אי לית ביה סכנה ואם כן כז ה"ל לתוספות לבאר דהיינו לפי גי' ספרים שלנו אבל לפי הגהתנו א"ש דר"ת קאי ליישב לפי אותה גי' דהבעיא בתער ודו"ק:

ודרך אגב ראיתי לתוס' בפרק החולץ שכתב בס"ד וזל ובתשו' הגאונים שרי לגלח בית השחי ובית הערוה כי מגלח כל גופו מראשו ועד רגליו ולא משמע דאיירי במצורע דפשיטא הוא אלא דמגלח לרפואה כיון דמגלח כל גופו אין זה יפוי אלא נוול וכו' עכ"ל הנה מ"ש ולא משמע דאיירי במצורע דפשיטא הוא היינו משום דמצורע מצוה לגלח כל שערו אפילו בית השחי ובית הערוה עד שנעשה כדלעת כמו שכתב הרמב"ם פי"א מה' צרעת דין א' ולכך כתבו דמגלח לרפואה ומה שהוצרכו לומר לרפואה משום אורחא דמילתא הוא דמסתמא אין מי שמגלח כל שערו אי לאו משום רפואה א"נ משום דמסתמיות דברי תשו' הגאונים משמע דגילוח גמור שרי לשאר גופו אפי' בתער וזה אסור מד"ס כדקתני העברת שיער מד"ס ומשמע סתמא אפי' שאר אברין כמ"ש התוספות וע"כ דמיירי בתער דאי מספרים שרי כדמשני כי קא' רה במספרים ולכך הוצרכו לומר לרפואה כיון דאיסור דרבנן הוא שרי אפי' חולה שאין בו סכנה כתבו עוד וז"ל ותדע דלא משתמיט בשום דוכתא גבי מצורע שיהא עשה דמצורע דוחה לאו דלא ילבש גבר אלא לאו דהקפת הראש וזקן גרידא עכ"ל ר"ל דאי בעלמא אסור בית השחי ובית הערוה אף למי שמגלח כל גופו אם כן הא דמצורע שרי אפי' בית השחי ובית הערוה לאו משום דגילח כל גופו אלא משום דאתי עשה ודחי לאו דלא ילבש גבר ולא אשתמיט בשום דוכתא שא שאמרו כן בהדיא ולא הזכירו אלא לאו דהקפה לבד א"ו משום דאין צורך לדחייה דבעלמא נמי שרי אלא דבמצורע אצט' קרא למצוה וק"ל: והנה בעיקר דין זה של תשו' הגאונים נראה דכן משמע נמי מדברי התוס' הכא ד"ה בנזיר וכו' שכ' וז"ל אחרי שהנזיר מעביר כל שיער ראשו לא חשיב נוי להעביר בית השחי וכו' עכ"ל וא"כ כ"ש מי שמגלח כל גופו דלא חשיב נוי למה ש מעביר בית השחי וכו' מיהו יש לדחות למאי דמסקינן לית הילכתה כוותיה ה"ה נמי בעלמא אף למי שמגלח כל גופו ומ"מ לתשו' הגאונים צ"ל דס"ל דוקא גבי נזיר משום דאינו מגלח אלא ראשו לבד ובהא הוא דאמרי' לית הילכתא כוותיה אבל היכא דגלח כל גופו מותר לגלח אפי' בית השחי:

ודע דבש"ע י"ד סי' קפ"ב כתב נמי דין זה של תשו' הגאונים משם יש אומרים ע"ש והן אמת שאני תמיה בעיקר דין זה דא"כ מאי פריך לרב מהך ברייתא דהמעביר בין השחי לוקה שהרי רב קאמר להדיא כל גופו ולכך קאמר דשרי אבל ברייתא קתני בית השחי דוקא ולא כל גופו והיא קושיא אלימתא בעיני והתימא שלא ראיתי לשום אחד

מהמפרשים או מהפוסקים שנתעוררו עוררו בקושיא זו שו"ר למהרש"ל על הסמ"ג לאוין מצוה ס' שנתעורר בזה וכן ראיתי למהריט"ץ סי' נ"ו דנ"ח ע"ד שנתעורר בקושיא זו ע"ש ומה שנ"ל לע"ד דקושיא זו בלא"ה תיקשי לך בפשטא דשמעתא גופה דפריך והא קא גדל וכו' דר"ל כיון דמצער ליה מותר וכ' התוס' משמע כשאין אדם מתכוין לנוי אלא לינצל דלית ביה משום כלי גבר א"כ מאי פריך לרב אימא דרב מיירי כגון לינצל מצער ועשה כן לרפואה אלא ודאי משום דא"כ מאי קמ"ל רב דמילתא דפשיטא היא דהיכא דלרפואה לא חשיב נוי וליכא משום כלי גבר ומעתה ניחא נמי דברי תשובות הגאונים דמגלח כל גופו נמי מילתא דפשיטא היא נמי דלא חשיב נוי להעברת בית השחי ואע"פ שהתוס' הוצרכו להביא ראיה ותדע וכו' היינו לדידן אבל מ"מ תלמודא קים ליה דמילתא דפשיטא היא ומש"ה פריך שפיר ודו"ק נ"ל: ודע שהתוס' בפ' החולץ אחר שכ' דמשמע ההיא ברייתא אף בשאר אברים סיימו עוד וז"ל אע"ג דבבית השחי ובית הערוה נמי איירי כדמוכח בתר הכי וכו' עכ"ל והם דברים סתומים כספר החתום שו"ר למהרש"ל התם שמחק אותם מדברי התוס' ע"ש:

ואגב ראיתי עוד למהרש"ל התם דעל מאי דפריך הכא לרב לגי' הלכות גדולות והתניא העברת שיער אינה מד"ת אלא מד"ס כ' וז"ל ברייתא זו כת"ק דראב"י וכו' ומכח כ"ש פריך מהאי ברייתא ובביאורי הסמ"ג ביארתי יפה עכ"ל ודבריו סתומים עד שראיתי ביאורו לסמ"ג לאוין מצוה ס' שכ' וז"ל אע"ג דס"ל לרב בראב"י דלוקה אבית השחי וזאת הברייתא אתיא כת"ק ודלא כהילכתא מ"מ דייק שפיר דאפי' לברייתא שסוברת כת"ק דאפי' בית השחי אינו לוקה אפ"ה שאר אברים אסורים ק"ו מי שסובר שלוקה אבית השחי ובית הערוה שיהא שאר אברים לכל הפחות אסור עכ"ל ולע"ד נראה דאין צורך לא לק"ו ולא לכ"ש דפשיטא ודאי דלענין שאר אברים דאסור מד"ס מהיכא תיתי לאפושי פלוגתא ולמעבד מחלוקת בין ראב"י ובין הך ברייתא וזה פשוט:

בא"ד הגה"ה משמע כשאין אדם מתכוין וכו' כצ"ל:

דף נט:

במשנה מת א' מהן שידור כנגדו כנזיר וכו' עיין פ"ח דמנחות דפ"א ע"א דאמרי' התם התורה אמרה טוב אשר לא תדור וכו' וכ' התוס' שם וז"ל והא דאמרי' פרק שני נזירין ידור כנגדו תקוני גברא שאני והאיש מדיר בנו בנזיר היינו נמי כדי לחנכו במצות עכ"ל ע"ש הא דלא הוקשה להו מעיקר דין הנזירות דהיכי איכא נזירות הא עובר אטוב אשר לא תדור י"ל דאיכא למימר היינו בדיעבד ולכך הוק' להו מהכא ומהך דמדיר בנו בנזיר

דלכתחילה הוא מיהו לעיל פ"ב די"ג ע"א במשנה גבי הפילה אשתו קתני ר"ש או' אם היה ן' קיימא הרי אני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה אלמא דלכתחילה יזיר עצמו בנזירות נדבה י"ל דהתם ודאי פשיטא להו מהום תקוני גברא כי היכי דמתקן עצמו ולא הוי מקולקל כל ימיו אבל הכא דאינו אלא בשביל תקון אחרים ולכך הוק' להו שפיר ותירצו דאפ"ה כיון דתקוני גברא מיהא ויש מי שהק' לי דאין תירוץ זה מספיק שהרי אכתי ק' דהא קי"ל אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך ואע"ג דתקוני גברא הוא דכה"ג הקשו התוס' פ"ד דגיטין דמ"א ע"ב ד"ה כופין וכו' גבי הא דקתני התם תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם אלא כופין. את רבו וכו' והק' התוס' וכי אומרין לאדם חטא כדי שיזכה חבירך וכו' אלמא אע"ג דתקוני גברא הוא אמרי' אין אומרים לאדם חטא ואדרבא התם חמיר טפי דאיכא נמי תיקון העולם כדקתני אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו וכו' ואפ"ה הוק' להו לתוס' וכי אומרין לאדם חטא וכו' ולא שייך תירוצם שהרי ה"נ פושע הוא בנזירות ונראה ע"פ מ"ש התוס' פ"ח דזבחים דף ע"ז ע"א ד"ה תקוני גברא שכ' וז"ל תימא אי דאורייתא היכי שרי משום תקוני גברא וכו' עכ"ל הנה מבואר מדבריהם דבאיסור תורה לא שרינן משום תקוני גברא ולפ"ז הא דכ' התוס' במנחות קוני גברא שאני ע"כ משום דס"ל דקרא טוב אשר לא תדור אינו איסור תורה אלא דברי קבלה הוא ועוד דאי ס"ל דהוי איסור תורה איך תירצו גבי מדיר בנו בנזיר היינו כדי לחנכו וכו' שהרי לא אתי חינוך דרבנן ודחי איסור תורה כדאמ' לעיל פ"ד דף כ"ט ע"ב א"ו דהוי איסור דרבנן ומעתה ניחא דע"כ לא הוק' להו לתוס' פ"ד דגיטין דאין אומרים לאדם חטא ואפי' גבי תיקון העולם אלא משום דאיכא איסור תורה עשה דלעולם בהם תעבודו אבל באיסור דרבנן אמרי' תקוני גברא שאני ואע"פ כדי שיזכה חבירו ודו"ק נ"ל:

והא דלא הוק' לתוספות בגיטין בלא חבירו אפי' גבי עצמו לא מהני תקוני גברא משום איסור תורה י"ל משום דהתם איכא תקון העולם כדקתני החם מפני תיקון העולם ועדיפא מתקוני גברא וכעין זה כתבו התוס' פ"ד דמנחות דמ"ח ע"א ד"ה חטא וכו' דתקוני קרבן עדיף מתקוני גברא ע"ש: מיהו אכתי קשה דע"כ דגבי נזירות איכא נמי איסור תורה כדאמ' פ"ד דנדרים דכ"ב ע"א כל הנודר כאילו בנה במה ואמרינן נמי התם אמר שמואל אע"פ שמקיימו נקרא רשע דכתיב וכי תחדל לנדור וכו' ומסתמא דרשה גמורה היא וכן מוכח מדברי התוספות דפ"ד דגיטין דמ"א ע"ב ופי"ו דיבמות דק"ט ע"ב ד"ה הנודר עיין שם ואם כן כי היכי דקרא דטוב אשר לא תדור משמע להו דקאי נמי אנזירות והיינו משום דאתקש נזירות לנדרים לענין דעובר בבל יחל ובל תאחר כדאיתא פ"ק דנדרים דף ג' ע"א ואין היקש למחצה אם כן ה"נ גבי נזירות איכא בהו נמי. איסור תורה דכל

הנודר כאילו בנה במה ומקיימו נקרא רשע ואם כן קשה איך תירצו תקוני גברא שאני שהרי באיסור תורה לא שרינן משום תקוני גברא ועור איך תירצו דגבי חינוך משום כדי לחנכו וכו' שהרי לא אתי חינוך דרבנן ודחי איסור תורה ובלא"ה מה לי קרא דתורה מה לי קרא דנביא דדוקא גבי איסור דרבנן הוא דאמרינן שרו לתקוני גברא תשום דהיקילו ביה רבנן. גם לעיקר קושיתם לא ידעתי מאי מקשו שהרי תק"ל בפשי' דבלא"ה איכא חטא בנזירות משום דציער עצמו מן היין כמ"ש התוספות ריש פ"ק דמכלתין דף ב' ע"ב ד"ה וכו' דאפילו נזיר טהור חוטא מקרי וכ"ת משום דהתם חוטא קצת הוא דמקרי אבל המצוה רבה על החטא כמ"ש שם התוס' דלעיל אבל טוב אשר לא תדור משמע דחטא גמור הוא דאם כן תק"ל קושית התוספו' דלעיל דהיכי קאמר תלמודא לעיל דנזיר טהור לאו חוטא הוא שהרי כיון דעבר אטוב אשר לא תדור חוטא גמור הוא אלא ע"כ צ"ל דלאו חוטא גמור אלא קצת אבל המצוה רבה ולכך חשיב לאו חוטא כיון דהמצוה רבה ועוד ק"ל אמאי לא הק' בפשי' מהא דאמרינן רפ"ק דמכילתין ירים פ"ק דסוטה דף ב' ע"א כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין וכו' משמע דלכתחלה מצי לנזור ואדרבא משמע דמצוה לנזור כמו שהוכיחו התוספות פ"ק דתענית די"א ע"א ד"ה אמר שמואל וכו' עיין שם ולא שייך תירוצם א"ו משום דגלי קרא כדרשינן למה נסמכה פרק סוטה לפ' נזיר לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין והיינו טעמא משום שהמצוה רבה על החטא דמצוה הוא לעשו' סייג וגדר מן היין כדי שלא יבא לקלקול סוטה כמ"ש התוס' לעיל דף ב' ע"ב ד"ה ואמאי וכו' ובכמה דוכתי ולכך מצוה לנזור לכתחלה וכן נמי גבי מדיר בנו בנזיר שתירצו כדי לחנכו וכו' אכתי תק"ל למ"ד הל"מ ולא מטעם חינוך כדאיתא לעיל דכ"ט אם כן איך ידור בנזיר אלא ע"כ משום דמצוה רבה על החטא ועוד דלפי דבריהם דהכא דנזיר חשיב פושע א"כ היכי קא' בפ"ג דמ"א ע"א דאתי עשה דמצורע ודחי ל"ת דנזיר שהרי כ' התוספות בעירובין דף ק' ע"א ד"ה מהן וכו' דלא אתי עשה ודחי לאו הבא ע"י פשיעה עיין שם אלא ודאי כיון דהמצוה רפה על החטא לא חשיב פושע וצ"ע ועיין עוד לחי' רפ"ק ד"ב ע"ב ד"ה ואמאי וכו' ולחי' בתחלת הספר בענין אי התרת נזיר חשיבא לדבר מצוה ודו"ק:

ואגב ראיתי לתוספות פ"ד דמנחות דמ"ח ע"א ד"ה חטא יכו' שהק' גבי אין עשה דואכלו את הבשר דוחה לאו ועצם לא תשברו בו אמאי לא אמרינן עמוד וחטא בשביל ל שיזכה באכילה עיין שם וק"ק דמאי קושיא שהרי התם בכיצד צולין דף פ"ה ע"א מפיק לה מקרא יתירא דאחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח ונראה דכונתם להקשות

דנילף מינה דלא אמרינן חטא בחטאת כדי שתזכה בחטאת והיכי אמרינן התם חטא בחטאת כדי שתזכה בחטאת ודו"ק שהוא ברור:

שם במשנה אלא מביא וכו' וחטאת מספק וכו' עיין להרב שע"ה הל' שחיטה דקמ"ז ע"ד ד"ה ודרך אגב וכו' ועיין לחי' דף הסמוך ע"א ברש"י ד"ה תגלחת שניה וכו' ודו"ק:

שם גמ' מאי לעביד ר' יהושע לדקים דלא ליסרו וכו' כתב במקובצת משם הר"ר עזריאל וז"ל ויש גורסין לרוקיה דלא ליסריה ר"ל מה יעשה רבי יהושע לרוק פיו שלא יסריח אם לא היה מדבר כלומר רוצה היה לדבר כשאמר זה שאין בדבריו ממש דודאי לא איכפת לן אם מביא לחצאין עכ"ל ותמיהא מילתא טובא שרב נחמן ידבר כן בדרך זילותא כולי האי על ר יהושע ולעיל פ' כ"ג דנ"ב ע"ב אמרינן דר"ש הושחרו שיניו מפני תעניותיו על שדבר גנאי על ר"ע וכ' שם המאירי זל וז"ל לעולם יזהר אדם בהזכרת ת"ח דרך כבוד בכל ענין מעשה וכו' והושחרו שיניו וכו' עכ"ל וכה"ג איכא בכמה דוכתי דאמרי' הושחרו שיניו מפני תעניותיו על מי שמדבר בכך גנאי על מי שגדול ממנו כ"ש שרב נחמן אמורא מדבר כן על ר' יהושע מגדולי התנאים וכבר ראיתי בס' פתח עינים למהר"י אזולאי זצ"ל בנמוקיו למכלתין שנתעורר בזה ע"ש:

רש"י ד"ה וסופרין וכו' ואזלא לקבורה וכו' עכ"ל והכי אמרינן לקמן ד"ס ע"א דאזלא לקבורה אבל הרמב"ם פרק י"ט מה' פיסולי המוקדשין דין י' פסק דנשרפת ועיין מה שאכתוב לקמן ד"ס ע"א בגמרא ודו"ק:

בא"ד מנין לחטאת העוף וכו' שאינה נאכלת וכו' עיין לחי' שם פרק מי שאמר דף כ"ט ע"א בגמרא ע"ש ודו"ק:

תוס' ד"ה ועולת בהמה וכו' כדי לגלח על א' מהדמים וכו' עיין ללח"מ פ"ט מה' נזירות דין ט"ו ועיין להרב א"מ זל בסוף ספרו בלשונות הרמב"ם השייכים למסכת נזיר דף ט"ל ע"ג:

ד"ה נמצא וכו' דתניא פ"ב דנזיר שכלו ימיו לוקח על הטומאה ואינו לוקה על התגלחת עכ"ל כן מוגה בדבריהם בדפוסים חדשים והיא מימרא דריב"ח די"ד ע"ב ולפ"ז ראית התוספות משום דמשמע דאינו לוקה על התגלחת אבל איסורא מיהא איכא משום דעדיין לא הביא קרבנותיו אבל זה אינו שהרי לעיל דף ט"ו ע"א מייתי תלמודא ברייתא בהדיא דקתני סופג הארבעים ואתותב מינה ריב"ח דאמר אינו לוקה לכן נראה להגיה דתניא פ"ב נזיר שכלו ימיו לוקה על התגלחת עכ"ל כמו שנראה שכך היתה הגי' בדבריהם והך הוספת שהוסיפו בנתיים יש למחוק וק"ל:

ד"ה אמר ר' נחמן וכו' לא אתפרש עכ"ל הס"ד ואחר כך ד"ה הגה"ה מאי ליעבד וכו' כצ"ל:

בא"ד אם כן יסריח החלב במה שיאחרו וכו' עד שתי תגלחיות וכו' עכ"ל יש לתמוה איך יסריח בשיעור מועט כזו כדי תגלחת ראש אחד והלא עינינו הרואות אפי' שוהא כמה שעות מהיום אינו מסריח ונראה דלאו דוקא מסריח ממש אלא לדוגמא בעלמא כלומר דומה כמו שמסריח מפני שאינו דרך כבוד שיהא שוהא ותדע דאי מסריח ממש היכי כתבו דנהי לא מת א' מהם לכ"ע שמביאין דא"א בע"א וכו' אטו משום דא"א בע"א מקריבין אע"פ שהסריח והלא הקריבהו נא לפחתך וכו' וכה"ג פריך בזבחים דפ"ה ע"א היכי נעביד נקריבנהו בפרתייהו הקריבהו נא לפחתך וכו' ופירש"י בפרתייהו בפרש שלהם ע"ש א"ו דאינו סרוח ממש ועיין במקובצת:

בא"ד פי' אחר לדקיה וכו' כצ"ל:

שם גמ' לחדד ביה התלמידים וכו' עיין פירש"י ודע דאיתא נמי כה"ג פ"ק דזבחים די"ג ריש ע"א דקאמ' לא אמר ר' הונא אלא לחדד בה תלמידיו ופירש"י שם שני פי' הא' לחדר בה תלמידיו שיקשו לו תשובה עליו והשני שיתנו לבם להיות חריפין לדרוש ק"ו מאליהן ע"ש וס"ה דה"מ לפרש נמי שלא ימנע מלשאול וכו' בפי' הכא וכן נמי ה"ה דה"מ נמי. לפרש הכא שיקשו לו תשובה עליו כפי' התם הא' מיהו פי' השני התם לא שייך הכא וכן נמי לא שייך גבי לחדר תלמידיו דאיתא ריש פ"ק דנדה דף ד' ע"ב ע"ש ודו"ק:

דף ס.

גמ' וחטאת העוף ספק אזלא לקבורה וכו' וז"ל המקובצת תפס דברי ר' יהודא והניח דברי רבנן דאמרי בשריפה בפרק בתרא דתמורה ובפ' כל שעה אמרו לו לר' יהודא אשם תלוי וחטאת העוף הבאה על הספק יוכיחו שאני אומר בשריפה ואתה אומר בקבורה עכ"ל מיהו מדברי רש"י פ' כ"ש דף כ"ח ע"א שכתב בד"ה ואתה אומר בקבורה אאשם תלוי קאי וכו' עכ"ל משמע דס"ל אף לר' יהודא נמי אינה בקבורה והכרחו משום דבפ"ב דתמורה דל"ד ע"א לא אמר ר"י בקבורה אלא אאשם תלוי אבל גבי חטאת אמר יטילנה לאמה וא"כ לא ידעתי מה יענה בסוגיא דהכא דקאמר בקבורה דלא כמאן וצ"ל דגירסתו הכא בשריפה אבל מדברי התוס' שם בפ' כ"ש ד"ה ואתה אומר בקבורה וכו' משמע דס"ל דחטאת העוף נמי הבאה על הספק לר"י בקבורה והכי מוכח הך דרשת ת"כ שהביאו בדבריהם ע"ש ולפ"ז הא דקאמ' ר' יהודא יטילנה לאמה צ"ל דהטלתה לאמה חשיבא קבורה ומשום דעור העוף רך סגי בהך קבורה וכן משמע נמי דעת רש"י במתני' דלעיל דנ"ט ע"ב ד"ה וסופרין וכו' שכ' וז"ל אינה נאכלת ואזלא לקבורה ועיין לה' שושנים לדור ז"ל שם והרמב"ם פ"ז מה' פסולי המוק' דין י' ופי"ט מה' הנז' דין ו' פסק בשריפה ע"ש:

רש"י ד"ה והא קבעי אחויי אשם וכו' ודאי מעכב באכילתו כדקי"ל וכו' וכו' אמאי לא תני ליה אשם עכ"ל לא ידעתי לפ"ז מאי משני הא מני ר"ש דאמר מייתו ומתנה ופירש"י בדבור שאח"ז בס"ד וז"ל ה"נ מייתי אשם מצורע ומתנה עכ"ל ש"ס עדיין הקושיא במקומה עומדת אמאי לא תני ליה אשם ולילי דברי רש"י היה אפשר לומר דהכי פריך והא בעי אשם דמעכב וכיון דלא מצי מביא על תנאי א"כ אין לו תקנה ומשני הא מני ר"ש דאמר מצי להביא על תנאי ווש לו תקנה אבל לעולם דלא חש למתני אבל לת"ק דר"ש אין ה"נ דאין לו תקנה אבל לפירש"י דפריך אמאי לא תני אשם א"כ לא משני מידי וראיתי לתוס' לעיל דנ"ה ע"ב ד"ה אוכל וכו' שכ' וז"ל ואשם נמי יביא לר"ש דאמר מצי לאתנויי בשלמים ולרבנן דר"ש אית להו דאשם אינו מעכבו לאכול בקדשים וכו' עכ"ל ולא ידעתי לפ"ז מה היא פרכת הגמ' אם ר"ל אמאי לא תני. אשם כפירש"י א"כ לא משני מידי דהקושיא במקומה עומדת ואדרבא ה"ל לשנויי הא מני רבנן דאמרי אינו מעכב ולכך לא קתני ליה משום דאין צריך להביאו ואם פריך משום דאשם מעכב ואין לו תקנה ומשני דאפי' מעכב מצי לאתויי על תנאי בר"ש וכמו שפירשנו א"כ כ"ש דאתייא כרבנן דאמרי אינו מעכב ואינו צריך להביאו והיכי קאמר הא מני ר"ש ואפשר לדחוק דר"ל דאתייא אפי' כר"ש דאמר מעכב משום דמצי לאתנוי ודוגמא לזה ראיתי לה' לח"מ ז"ל פ"ד מה' תמורה דין ט' דעל מאי דקאמר תלמודא ריש פ"ג דתמורה ואליבא דר"א וכו' כתב דר"ל ואפי' אליבא דר"א ע"ש אלא דמ"מ כולי האי ה"ל לתוס' לבאר:

והנה ראיתי להלח"מ ז"ל פרק עשירי מה' נזירות דין ח' שפי' לדעת התוס' דהכי פריך והא בעי אשם דמעכב וצריך להביא ולהתנות ואמאי לא תני ליה הברייתא ומשני הא מני דס"ל מעכב ר"ש הוא משום דס"ל אית ליה תקנה דמצי מתנה ולכך ס"ל דמעכב אבל לרבנן דלא מצי מתנה משום דאין מביאין קדשים לבית הפיסול ס"ל דאינו מעכב וא"ץ להביא אשם משום דאי מעכב נמצא דאין לו תקנה את"ד ע"ש וגם זה דחוק דלשון הא מני משמע ברייתא קאי וגם א"א לפרש הכי לדעת רש"י שהרי כתב בהדיא וז"ל ה"נ מייתי אשם מצורע ומתני עכ"ל משמע דקאי ברייתא אלמא דמפרש דברייתא ר"ש היא ותו כיון דבקושיא פי' דאשם מעכב וכתב דהכי קי"ל וכו' א"ב איך המתרץ חזר בו דלרבנן דהילכתא כוותיהו אינו מעכב וא"כ לא ידעתי לשיטת רש"י מאי משני הא מני ר"ש שהרי אכתי אמאי לא תני אשם ונראה במאי דאיכא למידק עוד דהיכי מצינן למימר דברייתא ר"ם שהרי דברי ר"ש הם סיפא דהך ברייתא עצמה דספק נזיר טמא וספק מצורע וכו' וקתני ר"ש אומר למחרת וכו' כדמשמע מדברי רש"י פ' י"ג דמנחות דק"ה סוף ע"א ד"ה למחרת וכו' עיין שם א"כ משמע דרישא לאו ר"ש מדפליג בסיפא לכן נראה

דהכי משני הא מני ר"ש. היא כלומר כולה ר"ש והכי קתני שר"ש אומר וכו' והשתא ניחא דהא קתני ליה אשם וכו' אבל צ"ע מהא דכ' רש"י ד"ה תגלחת שנייה וכו' וז"ל וא"ת הא בחטאת בהמה הוא דמחייב וכו' לפי שאין חטאת בהמת באה על הספק וכו' לפי שאין מביאין קדשים לבית הפיסול וכו' עכ"ל ואיך תירץ לפי שאין מביאין קדשים לבית הפיסול שהרי כיון דברייתא ר"ש היא ולר"ש ע"כ ס"ל דמביאין קדשים לבית הפיסול דמש"ה ס"ל דמייתי ומתני אף על פי דממעט בזמן אכילתו וכמ"ש התוס' ד"ה והא בעי אשם וכו' וכדאיתא בהדיא פרק כל הזבחים דע"ה סוף ע"ב ויש מי שחילק דס"ל לרש"י דלא קאמר ר"ש מביאין קדשים לבית הפיסיל אלא כגון אשם בשלמים דהוי דבר דליכא אלא הפסד מועט דהקרבן נאכל אלא משום דאיני נאכל שני ימים ושמא יבא לידי נותר אבל כל הבהמה כולה כי הכא דהולכת כולה לבית הפיסול והוי הפסד מרובה אף לר"ש אין מביאין לבית הפיסול וצריך חיפוש ועיין להרב שע"ה ז"ל הל' פיסולי המוק' דף ן' ע"ב ד"ה עוד ראיתי וכו' ודו"ק:

ד"ה תגלחת שנייה וכו' לפי שאין מביאין קדשים לבית הפיסול וכו' עכ"ל וצ"ע דמאי שנא בהמה מחטאת העוף דבאה על הספק ומביאין קדשים לבית הפיסול ואי הא דאין מביאין קדשים לבית הפיסול מדאורייתא הוא ניחא משום דגבי חטאת העוף גלי קרא דבאה על הספק כדאיתא לעיל פ"ד רכ"ט סוף ע"א דיליף לה מהיקשא ע"ש ואם כן ע"כ הא דאין מביאין קדשים לבית הפיסול היינו בבהמה וגזרת הכתוב היא גבי עוף מיהו מדברי התוספות בפסחים דף פ"ט ע"א ד"ה ה"מ וכו' משמע דאינו אלא חומרא דרבנן כמ"ש הרב שע"ה הל' פיסולי המוקדשין דף ן' ע"א ד"ה ולע"ד וכו' עיין שם וכ"כ עוד הל' ק"פ דנ"ז ע"א ע"ש אם כן מ"ש דהיקלו בחטאת העוף ולא גזרו טפי מבהמה וראיתי להרמב"ם פי"א מהלכות שגגות דין ב' שכ' טעם אחר דחטאת העוף דבאה על הספק מפני שהמביא אותה מחוסר כפורים ואסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו אבל מי שאינו מחוסר כפורים אינו מביא קרבן מספק עכ"ל ל וק' גם כן שהרי מצורע נמי מחוסר כפרה הוא ואסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו כמ"ש הרמב"ם ריש פ"ק מה' מחוסרי כפרה דין א' ואם כן תקוני גברא נמי הוא כמו המביא חטאת העוף ואמאי לא התירו לו להביא בהמה מספק אלא חטאת העוף וצ"ע:

תו קשה לי על רבינו איך כ' אבל מי שאינו מחוסר כפורים אינו מביא קרבן מספק שהרי נזיר טמא אינו מחוסר כפרה ולא מתסר לאכול בקדשים אע"פ שעדיין לא הביא קרבנו דדוקא מי שטומאה יוצאה מגופו הוא דמקרי מחוסר כפרה כמ"ש התוספות לעיל דנ"ה ע"ב ד"ה אוכל בקדשים וכו' בתחילת דבריהם עיין שם ואפ"ה מביא חטאת העוף מספק

כדקאמר הכא חטאת העוף ספק וכו' וכך פסק רבינו פרק עשירי מה' נזירות דין ה וכן נמי במתניתין לעיל גבי מת א' מהן קתני מביא חטאת העוף ואומר וכו' ואם טהור הייתי וכו' החטאת ספק וכו' ופסקה רבינו פ"ט מה' נזירות דין ט"ו עיין שם. וראיתי להרב שע"ה זל הל' שחיטה ד קמ"ז ע"ד ד"ה ודרך אגב וכו' שהרגיש בקושיא זו עיין שם שה שהניח בצ"ע מיהו לע"ד נראה הא ל"ק דנזיר נמי חשיב מחוסר כפרה לענין יין ותגלחת דכל זמן שלא כיפר אסור ביין ותגלחת כדאיתא ריש פרק ד' מחוסרי כפרה דף ח' ע"ב ואף על פי דאם גילח על א' מהדמים הותר ביין כדאיתא לעיל פ"ו דמ"ו ע"א מכל מקום כיון שנטמא אינו יכול למנות נזירות טהרה עד שמביא חטאתו כדכתב רבינו פ"ו מהלכות נזירות דין זב וא"כ הוי מעוכב ביין ולכך מביא חטאת העוף מספק דחשיב נמי תקוני גברא וכן מוכח מדברי הרב שע"ה זל עצמו הל' עכו"ם ד"ח ריש ע"ד דשתיית היין חשיב תקוני גברא וזה פשוט ולקושיא קמייתא עיין לחי' לעיל פ"ד דכ"ט ע"א בתוס' ד"ה לזכר וכו' שכתבנו ליישב ע"ש: ודע דמהכא מוכח דחטאת בהמה אינה באה בנדבה דאל"כ אמאי הכא גבי מצורע מביא חטאת העוף וכותב נכסיו לאחרים משום דחטאת בהמה אינה באה על הספק וכפירש"י שהרי ליתי חטאת בהמה על תנאי דאם אינו מצורע הויא נדבה א"ו אינה באה נדבה וכן חטאת העוף נמי הבאה על הספק אינה באה נדבה אלא לקבורה אזלא כדקאמר מר תלמודא בהדיא הכא ומכאן ק"ל על הרב כ"מ ז"ל פ"ז מה' נזירות דין י"ו שכ' גבי הא דכתב רבינו זבחיו לא עלו לו כתב וז"ל איכא למידק היאך יעשה וכו' ונראה שיתנה ויאמר אלו זבחי נדבה וכו' עיין שם והשתא קשה דאיך שייך לומר יתנה אלו זבחי נדבה שהרי החטאת אינה באה נדבה והתימא על הלח"מ ז"ל דבפרק עשירי מה' נזירות דין י"ב הביא בסוף דבריו לקושית מרן כ"מ הלזו וכתב לתרץ דאחר כך יביא חטאת העוף דבאה על הספק וכו' עיין שם ואיך לא נתעורר בדברי הכ"מ דאיך כתב דמהני תנאי בחטאת בהמה שוב מצאתי דהכ"מ לשיטתיה אזיל שכתב בהדיא פי"א מה' שגגות דין ט"ו דחטאת בהמה באה נדבה עיין שם וכבר ראיתי להרב משנ"ל זל שתמה עליו וכתב וז"ל ובעיני יפלא שאין חטאת באה נדבה עיין שם ונראה שלא ראה לדברי הלח"מ שזכרנו מדלא הזכירו ועיין לחידושינו לעיל פ"ב די"ג ע"א במשנה שהוכחנו עוד מכמה מקומות בהש"ס דאין חטאת באה נדבה עיין שם וזה פשוט:

בא"ד שחטאת העוף הבאה על הספק וכו' אע"פ שאינה נאכלת וכו' עכ"ל טעמא דאין חטאת העוף נאכלת כ' רש"י פ"ו דמסכת כריתות דכ"ו ע"ב ד"ה אסירה וכו' וז"ל שאסורה באכילה שמא חולין היא ונבלה היא וכו' עכ"ל וטעם זה אינו מספיק אלא גבי חטאת העוף דבמליקה היא ולכך הוי נבלה אבל גבי חטאת בהמה דבשחיטה היא צ"ל דטעמא

דאינה נאכלת שמא חולין בעזרה אבל גבי חטאת העוף ליכא למימר חולין בעזרה דלא אסרה תורה אלא שחיטה ולא מליקה כמ"ש רש"י שם בכריתות ד"ה קודם וכו' עיין שם וראיתי לרש"י פ"ק דכריתות דף ז' ע"ב ובשלהי מסכת תמורה דף ל"ד ריש ע"א שכתב עוד דבחטאת העוף משום חולין על המזבח ליכא כיון דאינה נקטרת לא חשיב אכילת מזבח עיין שם וק"ק אכתי איכא איסור הכנסת חולין בעזרה כמ"ש רש"י פ"ד דתמורה דכ"ג ע"א ד"ה יאכלו וכו' דאין מכניסין חולין בעזרה וי"ל דמשום אסור הכנסה לא מתסר באכילה אם עבר והכניס אלא דוקא באיסור אי כמ"ש הרב משל"ל זל פ"ב מה' שחיטה דין ג' עיין שם מיהו יש לתמוה דלעיל פרק מי שאמר דכ"ט ריש ע"ב קאמר תלמודא בהדיא דטעמא דאין חטאת העוף נאכלת משום דיש בה שני איסורין איסור נבילה ואיסור חולין בעזרה אבל בהמה שאין בה אלא איסור אחד של חולין בעזרה לכך נאכלת ע"ש ואם כן היכי כתב רש"י הכא דחטאת בהמה אינה נאכלת והא אין בה אלא איסור אחד של חולין בעזרה וכן נמי איך כתב בכריתות ובשלהי תמורה דטעמא דחטאת העוף אינה נאכלת משום איסור נבלה לחוד אבל איסור חולין בעזרה לית בה וצ"ע אבל אין להק' מהא דאמרינן בפרק כל הגט דכ"ח ע"ב וצריכא וכו' אבל חטאת העוף מספיקא לא ליעול חולין בעזרה וכו' עיין שם די"ל דלא ליעול קאמר דהיינו איסור הכנסה ודו"ק:

תו ק"ק בדברי רש"י הכא שכתב דטעמא דאין חטאת באה על הס' משום דאין מביאין קדשים לבית הפיסול משמע מדרבנן הוא דאינה באה שהרי הא דאין מביאין קדשים לבית הפיסול אינו אלא מדרבנן כמ"ש הרב שע"ה הל' פיסולי המוקדשין דף ן' ע"א ד"ה ולע"ד וכו' וכמו שזכרנו למעלה ואע"ג דמן התורה אשם תלוי הוא דבא על הספק ולא חטאת כמ"ש רבינו פז מהלכות פיסולי המוק' דין י' התם בספק חטא אבל חטאת ספק מצורע באה אלא רבנן הוא דגזרו ואלו מלישנא דברייתא דלעיל פ' מי שאמר דקתני מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק ת"ל וכו' משמע אבל חטאת בהמה אינה באה על הס' מדאורייתא והתימא שרש"י עצמו הזכיר להך סוגיא דפרק מי שאמר הכא ולעיל דף נ"ט ע"ב ד"ה סופרין וכו' ונראה להוכיח דדעת רבינו נמי דאין חטאת בהמה באה על הספק כדפסק פרק עשירי מה' נזירות דין ד' כמ"ש שם הכ"מ משם ההוספתא ע"ש אינו אלא מדרבנן כסברת רש"י הכא שהרי כיון דפסק דחטאת העוף דבאה על הס' היינו מדרבנן דהתירו לו כדי לאשתרויי בקדשים כמ"ש שם הכ"מ וכמ"ש רבינו בהדיא פרק י"א מה' שגגות דין ב' אם כן יש להבין אי מדאורייתא חטאת העוף אינה באה על הספק היכי מצו רבנן להקל לומר באה על הספק דהוי חולין בעזרה אלא ע"ב לומר דמדאורייתא באה על הס' אלא ר"ל דרבנן אוקמוה אדאורייתא מטעם כדי לאשתרויי בקדשים ואם כן

לא ידעתי לאיזה תכלית קאמר טעם זה דמהי תיתי שלא יוקמוה אדאורייתא אלא ע"כ משום דגזרו גבי בהמה דאינה באה על הספק לכך קאמר אבל גבי חטאת העוף אוקמוה אדאורייתא ומעתה תחול נמי על רבינו קושיא זו דלישנא דברייתא דפרק מי שאמר לא משמע הכי ועיין עוד בזה לחי' שם בתוספות ד"ה מתקיף וכו':

ודע דלפ"ז דחטאת בהמה דאינה באה על הס' אינו אלא מדרבנן אפשר ליישב מה שהק' ה' לשון למורים הביאו ה' שע"ה ז"ל הל' מעשה הקרבנות דף מ"ו סוף ע"ג על דברי רש"י פ"ק דנדרים דף ו' ע"א דמשמע מדבריו דאם אמר הרי עלי חטאת דבריו קיימין דהא קי"ל אין חטאת באה נדבה ע"ש די"ל דנהי מדרבנן לכתחילה אינה באה נדבה מ"מ אם אמר בדיעבד כיון דמדאורייתא באה נדבה הילכך דבריו קיימין לענין שתחול הקדושה ולמיתה אזלא מדרבנן והשתא ליכא להקשות כמו שהק' ה' שע"ה על תירוץ ה' לשון למודים ע"ש אבל זה אינו דע"כ דחטאת אינה באה נדבה מדאורייתא הוא כדמוכח פ"ו דכריתות דכ"ה ע"א דקאמר אשם תלוי עיקרו בחובה כתיב פי' ולכך אינו בא נדבה וא"כ מינה נמי ה"ה נמי חטאת דעיקרא נמי בחובה כתיבא וצ"ל דלענין היכא דאיכא ס' חטא הוא דבאה נדבה כיון דאיכא סרך ס' חטא ועיין לחי' שם פ"ו דכריתות ודו"ק:

תוס' ד"ה ה"ג תגלחת וכו' וחטאת לספק נזיר טמא וכו' כצ"ל:

בא"ד כדין נזיר טמא שמא וכו' כצ"ל:

ד"ה ה"ג שנייה וכו' לאו משום דנזירות טומאה. דבנזיר טמא וכו' כצ"ל והשאר נמחק ור"ל בתגלחת שנייה ליכא לספוקי בנזיר טמא משום דממ"נ שאם היה טמא א"כ כבר יצא ידי חובתו בתגלחת א' ואם היה מוחלט א"כ שנייה לספירו וק"ל:

בא"ד ואף עולת בהמה דשמא מוחלט ולא טמא עכ"ל כצ"ל ור"ל דמביא עולת בהמה בשביל נזירות טהרה ועיין לדבריהם דנ"ה ע"ב ד"ה אוכל וכו':

דף ס:

גמ' ותעלה לימי צרעתו וטומאתו ופירש"י לימי צרעתו של ימי ספירו וכו' והדין עמו דאי ימי חלוטו בסמוך הוא דפריך לה קאמ' ותעלה לו לימי חלוטו וטומאתו וכו' וה"ה דה"מ להשיב להם דימי ספירו להעביר וימי טומאתו לגדל כמו שהשיב גבי חלוטו וטהרתו אלא דבלא"ה השיב זה לפני ביאת מים וכו' מיהו ק' על תלמידיו דקרי לה מאי קרי לה ששאלו כיון דכבר השיב להם תשובה זו דלגדל ולהעביר גבי מוחלט ונזיר טהור וצ"ע:

שם גמ' ותעלה לו לימי חלוטו וטומאתו וכו' גם בכאן ק"ק נמי דקרי לה מאי קרי לה

כיון דכבר השיב להם דזה לפני ביאת מים וזה לאחר ביאת מים גבי ספירו וטומאתו א"כ ה"ה נמי גבי חלוטו וטומאתו וכמו שהשיב להם עכשיו וצ"ע:

רש"י ד"ה ה"ג וכו' לאחר ל"ז וכו' עכ"ל לאפוקי הגי' שכ' ה' המאירי לאחר מ"ד ע"ש:

בא"ד דכיון שהוא טמא ודאי מגלח לסוף ז' וכו' עכ"ל אבל הרמב"ם פרק עשירי מה' נזירות דין י"א כתב מונה ימי נזירותו שלימה ואח"כ מגלח וכו' ע"ש וצריך טעם למה כיון דודאי טמא אמאי אינו מגלח לסוף ז' וכפירש"י וה' לח"מ ז"ל הק' על רבינו דאיך יגלח בימי טומאתו כיון דלא הזו עליו ג' וז' וכו' ע"ש וק"ק עליו דגם אתגלחת א' נמי שאחר שמנה נזירותו שלימה ק' נמי איך מגלח כיון דלא הזו עליו וכו' וכן נמי לפי מה שצדד ואם הזו עליו וכו' א"כ בתגלחת א' וכו' ע"ש ק"ק ג"כ עליו דגם אתגלחת אחרונה נמי קשה ודו"ק:

ד"ה אלא תעלה לו לימי ספירו וכו' וכבר גדל לו לכוף ראשו לעיקרו עכ"ל אף ע"ג דגבי נזיר בעינן גידול שיער של שלשים כדמוכח לעיל פ"ו דמ"ד ע"א דקאמר תגלחת תסתור שלשים משום דבעינן גידול שיער וכתבו התוס' ד"ה חומר וכו' דבעינן כדי גידול של סתם נזירות דהיינו שלשים יום וכ"כ נמי רש"י לעיל דל"ט ע"א במשנה ד"ה סותר שלשים לפי שאין גידול שיער פחות משלשים עכ"ל וכ"כ עוד התוס' לעיל דנ"ו ע"א ד"ה אבל וכו' בתוך דבריהם וז"ל בתר גילוחו צריך לחזור למנות שלשים דבבציר משלשים לא הוי גידול שיער וכו' עכ"ל היינו היכא דגילח בתוך ימי נזירותו כיון דסותר בעינן כדי גידול שלשים של סתם נזירות אבל הכא דגילח ביום שראוי לו לגלח לנזירותו אלא שאין עולה לו לנזירותו משום תגלחת חלוטו ולכך תגלחת ספירו שהיא אחר ז' ימים לתגלחת א' עולה לו לנזירותו דבגידול שיער כדי לכוף ראשו לעיקרו סגי מיהו מלישנא התוס' דלעיל דמ"ד ע"א שכתבו דבעינן בשעת תגלחת של מצוה גידול שלשים ע"ש משמע דכל שהוא תגלחת של מצוה בעינן כדי גידול שלשים וכן התוס' לעיל דף ט"ל ע"א ד"ה סתם וכו' כתבו נמי וז"ל וטעמא דסותר שלשים משום דבעינן בשעת תגלחת של מצוה וכו' שיהא שערו גדול וכו' עכ"ל כצ"ל ע"ש משמע דבתגלחת של מצוה תליא מילתא כיון שיהא של מצוה בעינן שיערו גדול שלשים וא"כ ה"נ הכא כיון דהוי תגלחת של מצוה בעינן כדי גידול שלשים ודוחק לומר דהכא אליבא דר"א דס"ל דהיכא דגילח לאחר מלאת ז' הוא דסותר כדי לכוף ראשו לעיקרן כדאיתא לעיל דף ס"ל ע"ב ע"ש וצ"ע:

תוס' ד"ה הני ארבעה וכו' ונזיר טמא נמי גמרינן ליה מנזיר טהור וכו' עכ"ל הכי איתא לעיל פ"ו דמ"ב ע"א ע"ש:

דף סא.

גמ' בעי רמי בר חמא וכו' לא ידעתי לכוין פי' השמועה לשיטת רש"י דנראה דהבעיא היא גם אתגלחת רביעית ואם כן לא ידעתי איך צדדי הבעיא שייכי בתגלחת ד' שהרי כיון דבנזירות טהרה ואין בה אעבורי טומאה וכמ"ש רש"י עצמו גבי המפשיט וזל והא ליכא עבורי שיער טומאה ואמאי מגלח וכו' עכ"ל ותו קשה כיון דהבעיא גם אתגלחת ד' היכי פשיט מינה שהרי כיון דהיא גופה קמבעיא ליה ואם נאמר דהבעיא אשלש תגלחיות אבל תגלחת ד' לא מבעיא ליה ופשיטא ליה בתער כיון דליכא עבורי טומאה אכתי ס"ס היכי פשיט מינה כיון דהמבעה עצמו ידע לה ואפ"ה מבעיא ליה אהנך ג' ותו לשיטת המפשיט דפשיט ליה מתגלחת ד' דליכא עבורי שיער טומאה ש"מ משום מצוה אמאי הוצרך כלל לברייתא הלזו שהרי בלא"ה מקרא מפורש להדיא דנזיר טהור מגלח בתער אלמא לאו משום עבורי טומאה ואם נאמר דהפשיטות הוא מדביילנהו ביחד ש"מ כולהו כי הדדי דוקא בתער ומשום מצוה וכמו י"מ שכתבו התוספות זה אינו שהרי רש"י כתב בהדיא וז"ל והאי דהדר מגלח וכו' ואמאי מגלח וכו' וכן משמע לושנא דתלמודא דקאמר בפי' בשלש נמי סגי וכו' משמע דר"ל דאמאי מגלח תגלחת ד' ותו קשה מאי מבעיא ליה שהרי לעיל פ"ו ד"מ ע"א מייתי תלמודא תנן התם דג' תגלחתן מצוה נזיר ומצורע וכו' ופריך פשיטא דהא קראי כתיבי ומשני מ"ד דקרא דכתיב תער לאו לעכובא אלא משום אעבורי שיער ואפי' סך נשא קמ"ל מצוה ע"ש הרי דמתניתין דקתני בהדיא מצוה לאפוקי סך נשא ואיך הכא מבעיא ליה ואם נאמר דשאני התם דמצורע ודאי או נזיר טהור ודאי אבל הכא דספק טהור ספק מצורע לכך מבעיא ליה דאפשר לעבורי טומאה סגי מנ"ל זה ואמאי לא אמרינן כיון דאם הוא ודאי מצוה בתער היכא דהוי ספק נמי הוי בתער דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא לעשותו כמו הודאי ותו קשה דאם כן משום דספק לכך ס"ד למבעי אם כן מי הכריחו לעשות צדדי הבעיא משום אעבורי טומאה אדפשיט ליה מתגלחת ד' דלית בה אעבורי טומאה ואמאי לא קאמר בפשיטות משום אעבורי שיער לבד כדקאמר תלמודא לעיל מהו דתימא משום אעבורי שיער וכו' וה"ל הבעיא גם אתגלחת ר' נזירות טהרה דשייך בה נמי צדדי הבעיא ולא מצי פשיט ליה מידי אבל שיטת התוספות מתיישבת שפיר דלא מבעיא ליה אלא אנזיר טמא ואפי' נזיר טמא ודאי ואגב קבע בעייתו הכא ואע"ג דתלמודא לעיל דמ"ב ע"א קאמר דיליף טמא מטהור מ"מ לרמי בר חמא הכא מבעיא ליה ופשיט שפיר כמו שני הפירושים שכתבו עיין לדבריהם אבל שיטת רש"י צ"ע:

סליק פירקא

במשנה הכותים וכו' דע שהתוס' ריש פ"ק דקדושין גבי הא דקתני האשה נקנית וכו' כתבו דקתני בה"י משום דאקרא קאי וה"ק האשה המבוררת בקרא וכו' והק' ה' זרע יצחק זצ"ל דהכא דקתני הכותים בה"י אהיכא קאי ונדחק ליישב כיון דכל התורה כולה לישראל נאמרה ולא לגוים חשיבי מבוררים וה"ק אותם גוים המבוררים אע"פ דמקריבים נדרים ונדבות מ"מ אין להם נזירות אח"ד ע"ש פי' דלא תימא מהך טעמא גופיה דחשיב מבוררים משום דכל התורה כולה לישראל ולא לגוים א"כ ממילא דאין להם נזירות ומאי קמ"ל ואהא כתב וה"ק וכו' ולע"ד נראה דא דאין צורך לכל התורה כולה אלא כיון דגבי נזיר גופיה כתיב בני ישראל ולא גוים כדדרשינן נן בגמ' א"כ אקרא דנזיר גופיה קאי וה"ק אותם גוים המבוררים שנתמעטו לא תימא לא אמעטו אלא מעריבין בניהם בנזיר כדפריך תלמודא לקמן אבל לעולם יש להם נזירות אלא לגמרי אמעטו ואין להם נזירות כלל ודו"ק נ"ל ואחר זמן ראיתי בכתבי הקדש לה' המופלא ח"ק כמהר"ר יוסף זרקא זצ"ל בחי' לפ"ק דקדושין שתירץ כעין זה כיון דכתיב איש איש לרבות גוים שנודרים נדרים ונדבות כישראל הילכך חשיבי מבוררים בקרא ועוד תי' דלגבי רבים שאני דחשיבי מבוררים וידועים אע"ג דלא כתיבי בקרא כיון דרבים הם ודו"ק: שם נשים ועבדים וכו' אע"ג דנשים כתיבי בהדיא בקרא דכתיב איש או אשה כי יפליא וכו' דרך התנא שונה מה שבפסוק בהדיא וכה"ג כתבו התוס' פרק החולץ דף ן' ע"א ד"ה שנה רבי וכו' ומיהו רש"י התם לא ס"ל הכי וכן נמי הר"ן בחי' לפ"ב דסנהדרין די"ח ע"א גבי הא דפריך דן פשיטא וכו' לא ס"ל נמי הכי והעתקתי לשונו בחי' שם עיין שם ויש מי שיישב דקתני נשים משום דבעי למתני חומר בנשים מבעבדים וכו' ועיין להרב קול הרמז ז"ל:

לעיל שם במשנה הכותים אין להם נזירות וכו' דקדק הרב קהלת יעקב ז"ל למהרי"מט אלגזי ד"ע ע"ב וז"ל דנראה פשוט דוקא גוים הוא דאמעיטו אבל גרים איתנהו בנזירות ועוד כיון דעבדים איתנהו בנזירות כ"ש גרים דעדיפי ואם כן צריך לדעת מאיזה רבוי מרבינן לגרים דהא בכמה דוכתי דכתיב בני ישראל הוצרך רבויא לרבות הגרים הא לא"ה הוה ממעטינן להו מבני ישראל כדאמ' פרק כל המנחות דס"א ע"ב גבי תנופה בני ישראל מניפין ואין הגוים מניפין אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררים מנין ת"ל המקריב וכו' עכת"ק עין שם ור"ל ונימא דואמרת אליהם לרבות הגרים אבל עבדים מנ"ל ועלה בדעתי לומר דלק"מ ומהך ברייתא גופא דפרק כל המנחות דגבי תנופה מינה חברא שהרי התם בהך ברייתא מיעט לנשים דקתני בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפין ע"ש ואם כן כיון דמיעט קרא נשים וריבה גרים אלמא מוכח דגרים עדיפי מנשים והילכך הכא גבי נזירות דכתיב בהדיא נשים ע"כ דכ"ש גרים אלא שהוקשה לי לפ"ז על התוספות

שם ד"ה אין לי וכו' שהק' מבני ישראל מטמאין בזיבה וכו' ומבני ישראל מעריכין וכו' ונדחקו ליישב שמא יש שום רבוי לרבויי גרים ע"ש ומאי ק"ל כלל שהרי התם כתיב נשים בהדיא ואם כן כ"ש גרים וכמו כן ק' ג"כ על התוספות פרק הנחנקין דפ"ו ע"א ותוספות דפרק הישן דכ"ח ע"ב ע"ש וצ"ע כעת לאפס הפנאי:

שם במשנה שהוא כופה עבדו וכו' גרסינן בירוש' היה יכול למחות על דברי רבו אומרין לו הלכה היא שמע לדברי רבך ע"כ ופי' המפרש ה' פני משה היה יכול למחות על דברי רבו שיש כח בידו שלא לשמוע לו ורוצה לקיים נזירותו אומרין לו הלכה היא כך ושמע לדברי רבך שכשאינו מתרצה אין עליך נזירות א"ד ע"ש והנה רבינו פ"ב מה' נזירות דין י"ז לא הביא דין זה ואפשר דרמזו במ"ש בסוף לשונו ואם לא כפה אותו נוהג נזירותו עכ"ל דלשון מיותר הוא כיון שכבר כתב דעבדים יש להם נזירות אלא לאשמעינן דוקא דלא כפה הוא דנוהג נזירות אבל בכפה לא משכחת לה שינהוג בשום ענין ודו"ק נ"ל:

שם גמ' ואמרת אליהם לרבות העבדים וכו' ק"ק דילמא להזהיר גדולים על הקטנים וכה"ג דרשינן גבי אמור אל הכהנים ואמרת אליהם כמ"ש רש"י בחומש ואע"ג דלר' יוחנן ס"ל מדיר בנו בנזיר הל"מ כדאמ' לקמן ואם כן לא צריך קרא מ"מ לר"ל דס"ל לעיל פ"ד דכ"ט ע"א דמדרבנן הוא דילמא מדאורייתא הוא מקרא דואמרת אליהם ותו קשה דשם בפ' אמור הביא הרא"ם מאי דדרשו במכילתא גבי קרא דכתיב דבר ואמרת דבר ותחזור ותאמר עיין שם וא"כ ה"נ נדרוש הכי תחזור ותאמר ומנ"ל למדרש לרבות העבדים והרא"ם הקשה כה"ג על דרשת רשי בחומש להזהיר גדולים וכו' אימא דבר ותחזור ותאמר ותירץ ה"מ כשהא' בלשון דבור והאחד בלשון אמירה שהלימוד של פעם א' נקרא בלשון דבור והלימוד של פעם שניה נקרא בלשון אמירה אבל כששניהם בלשון אמירה א"א לומר אמור ותחזור ותאמר דאם כן דבר ואמרת מבעי ליה עכ"ל ע"ש ואם כן הכא דכתיב דבר ואמרת אם כן שפיר נדרוש דבר ותחזור ותאמר ומנ"ל לרבות העבדים ואפשר לומר דהיכא דאיכא למדרש דרשינן ולא אמרינן דבא ותחזור ותאמר והרא"ם שהק' על דעת רש"י בחומש אימא דבר ותחזור ותאמר ה"ה דה"מ לתרוצי הכי אלא עדיפא מינה תירץ דא"א לומר אמור ותחזור ותאמר וכו' אבל קושיא קמייתא עדיין קשה שו"ר להרמ"ז שנתעורר בה ותירץ מדאצטריך לכתוב בהדיא בנזיר אשה אע"ג דלא אצטריך דמהיכא תיתי דלא תדור בנזיר שהרי אין הזמן גרמא ע"כ לגלויי דדרשת ואמרת היא לרבות העבדים דהוקשו לנשים את"ד ע"ש ובזה ניחא נמי גם קושייתנו השנייה דאימא דבר ותחזור ותאמר משום רגלי קרא דנדרוש לרבות העבדים ודו"ק:

ואחר זמן ראיתי לה' שושנים לדוד ז"ל פ"ב דזבים משנה א' ד"ה אף וכו' שנתעורר בקושיא זו וכ' דהיכא דאיכא למדרש דרשי' ואח"ך סיים וזל וממוצא דבר ק"ט על הרא"ם שרצה לחלק ולומ' דלא מצינן לדרוש לרבות אלא כשהם בלשון א' או דבור או אמירה הא לא"ה ליכא למדרש דמבעי ליה לכדדרשי' במכילתא והא קמן דההיא דנזיר שהם בשתי לשונות דבור ואמירה ואפ"ה דרשי' וצ"ע עכ"ל ע"ש ולא ידעתי מאי מקשה שהרי הרא"ם לא כתב הכי דהיכא דאיכא דבור ואמירה ליכא למדרש אלא תחזור ותאמר אלא היכא דשניהם בלשון אמירה א"א למדרש אלא להזהיר וכו' וכמו שהעתיק לשונו ה' עצמו לעיל מזה וכמו שיע"ש ואם כונת ה' משום מדלא מקשה הרא"ם להפך מצא ליה למכילתא לדרוש תחזור ותאמר אימא אתא להזהיר גדולים וכו' כמו אמור ואמרת אלא ע"כ משום דמשמע ליה להרא"ם דבר ואמרת א"א לדרוש אלא תחזור ותאמר אם זה כונת ה' אם כן היכי כתב על דברי ה' ק"א וז"ל ול"ק מההיא דמכילתא דמ"מ היכא דאיכא למדרש וכו' עכ"ל והא אכתי קשה מנ"ל למכילתא דבר ותחזור וכו' דילמא להזהיר גדולים וכו' ותו עיקר קושיא זו אינה קושיא דלהזהיר גדולים נילף מאמור ואמרת וכמ"ש הרא"ם עצמו דאיכא תלתא קראי דם ושרצים וצריכי וכו' ע"ש ודוקא גבי נזירות הוא דמצינן להקשות הכי דלא שייך למילף מהתם משום דשאני התם דהוי דבר איסור אבל נזירות חינוך מצוה הוא ותדע שהרי פליגי ר' יוחנן ור"ל אי חינוך דרבנן או הל"מ אלמא ראינו ענין למאי דאמרינן בעלמא להזהיר גדולים וכו' ואפשר שלשון ה' ז"ל בא שלא בדקדוק וכונתו מדהקשה הרא"ם על רש"י בחומש אימא תחזור ותאמר אלמא לא ש"ל איכא דאיכא למדרש דרשינן אלא ס"ל דבר ותחזור ותאמר דרשה היא ושקולים הם ומ"מ כבר כתבתי דאינו מוכרח אלא דהרא"ם עדיפא משני ובר מן דין עבר מזכרונו דברי הרמז שכרנו דלפי דבריו ניחא דברי הרא"ם וה' עצמו הזכירו בחי' במכילתין הכא ואעתיק דבריו ע"ש ודו"ק:

שם שאני הכא דאמר קרא לאביו ולאמו במי שיש לו אב וכו' והאי דכתיב איש איידי דכתיב אשה לצורך כתב איש שלא לצורך כן למדתי מדברי רש"י לקמן עבר הדף ד"ה אבל הכא גבי נזירות וכו' בסוף דבריו ע"ש וק"ק דאשה נמי שלא לצורך דהא קי"ל מ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות ואפשר ליישב משום דכתיב בני ישראל וה"א בני ישראל ולא בנות ישראל דכנה"ג דרשינן פ"ק דקדושין דף ל"ו ע"א בני ישראל סומכות ולא בנות ישראל וכן דרשינן נמי בני אהרן ולא בנות אהרן ע"ש וכ"ת לא לכתוב אלא ישראל לחוד י"ל דאורחיה דקרא לכתוב בני ישראל ומיהו בעיקר דברי רש"י לקמץ נראה דאין צורך לאיירי אלא דאורחיה דקרא לכתוב איש ואע"פ דלא כתיב אשה דכה"ג אמרי' פרק הגוזל

דק"ט ע"ב ועיין לחי' שם ודו"ק ואכתי ק' ציון דמלאביו ולאמו מיעט כותים א"כ בני ישראל לא כותים ל"ל שהרי כיון דלאביו מיירי בטומאה וה"ה נמי יין וא"כ מסתמא כיון דאמעטו מן הטומאה ומן היין ואין עליהם תורת נזיר ה"ה נמי דאין מביאין קרבן ותדע מדקאמר תלמודא לקמן עבר הדף מיעוטא דבני ישראל לקרבן ורבויא דאיש ליין ולטומאה וכפירש"י ותוס' הכא ולא קאמר איפכא דמיעוטא ליין ורבוייא לקרבן אלא משום דאין סברא דמותר ביין ובטומאה ומביא קרבן וא"כ לא לכתוב אלא לאביו ולאמו ול"ל בני ישראל וליכא למימר דמלאביו לא אמעיט אלא טומאה ואצטריך בני ישראל למעוטי יין דא"כ אימא דאהני איש לרבויי יין ובני ישראל למעוטי קרבן ונראה דהאי דרשה מי שיש לו אב יצא כותי וכו' לא מוכחא כ"כ בפסוק אלא דבתר דכתיב בני ישראל ולא כותים מצינן למדרשיה מי שיש לו אב יצא כותי לאפוקי רבוייא דאיש ושו"ר שכ"כ במקובצת עיין שם:

שם אלימא לענין ירושה והאמ' ר' חייא וכו' כותי יורש את אביו דבר תורה וכו' עיין בפ' הבא על יבמתו דף ס"ב ע"א דקאמר תלמודא דכותים לאו בני נחלה נינהו וכתבו שם התוס' כלומר נחלת בכורה אבל נכרי יורש את אביו דבר תורה וכו' וכ"כ נמי רש"ז שם ע"ש וק"ק דא"כ אמאי לא משני נמי הכא לענין נחלת בכורה דכה"ג נמי מסיק בסמוך ד' אחא בר יעקב לענין נחלת עבדים וצ"ע:

רש"י ד"ה חומר בנשים וכו' ולא הפר לה ושמע לה וכו' עכ"ל אבל התי"ט פי' בע"א וז"ל ואינו כופה את אשתו פי' הכפייה לחודה לא מהני אלא צריך שג"כ יבטלנו בלבו וכו' עכ"ל וכ"ה ג"כ במקובצת משם הרא"ש וז"ל ואינו כופה אם לא שאמר לה בלשון הפרה עכ"ל ונראה שנעלם מהתי"ט פי' רש"י הכא וק"ל:

ד"ה קתני הכותים אין חייבין בנזירות וכו' עכ"ל הא ודאי דנזירות מצוה התלויה ברצונו של אדם אלא ר"ל דאם נזרו אין מתחייבין לקיים הנזירות היכא דצייתי לן כגון שבאו לימלך וק"ל:

ד"ה שאני הכא וכו' משום דא"ק גבי נדרים לאסור וכו' כצ"ל:

ד"ה ואין הכותים מעריכין שאם אמר ערכי עלי וכו' עכ"ל משמע דערכי עלי הוי בכלל מעריכין כלומר מעריך עצמו וכן משמע מדברי התוס' ד"ה והא גבי ערכין וכו' אבל רש"י ריש פ"ק דערכין דף ב' ע"א במתני' ד"ה נערכין וכו' כתב וז"ל אם אמר ערכי עלי וכו' עכ"ל משמע דערכי עלי בכלל נערכין מיהו התם דף ה' ע"ב במשנה ארכביה אתרי ריכשי שכתב בד"ה אבל לא מעריך וז"ל אבל אם אמר העכו"ם ערכי עלי וכו' ובדבור

שאחריו אבל לא נערך כתב שאם אמר ערכי עלי וכו' וצ"ע וע"ש בחילופי הגירסאו' מר' גרשון כפירש"י דהכא ע"ש:

תוס' ד"ה שאני הכא וכו' ואע"ג דאכתוב לגבי נדרים מ"מ וכו' מקשינן נזירו' לנדרי' וכו' עכ"ל ק"ק דהא קי"ל לחומרא מקשינן וא"כ לא הוה מקשינן אלא לאשה לחומרא דילפינן לה לה מאשה וי"ל כיון דנזירות מקרי נדר כמ"ש התוס' ד"ה מנה"מ וכו' וכ"כ נמי הרמב"ם ריש הל' נזירות וז"ל הנזירות הוא נדר וכו' ע"ש ולכך הוה ילפי' טפי מנדרים אע"פ דלקולא ומיהו גבי ערכין כתב רבינו ג"כ האי לישנא הערכין הם נדר וכו' בריש הל' ערכין ע"ש והתם ע"כ דאינו ר"ל נקראו נדר אלא ר"ל דדינם כנדר כמ"ש ה' חק נתן ז"ל ריש פ"ק דערכין ד"ה סד"א נדר וכו' ע"ש ועיין לחי' שם ודו"ק:

מיהו בעיקר קושית התוספות לולא דבריהם נראה משום דהך טעמא גופיה יצא עבד שאין נפשו קנויה לו ולכך אינו יכול לידור משום דמפסיד לרבו איתיה נמי גבי נזירות וכן משמע לישנא דתלמודא דקאמ' הואיל ואין נפשו קנויה לו אימא גבי נזיר נמי ולא קאמ' הואיל דגבי נדרים אינו נודר אימא גבי נזיר וכו' וכן משמע מדברי ה' המאירי וז"ל והתורה אמרה על נפשו מי שנפשו קנויה לו יצא זה וכו' דאלמא דכל נדר שיש בו ענוי נפש או בטול מלאכה אינו חל עליו כלל כמו שיתבאר ושמא היה עולה על דעתך לומר שאף בנזירות כן קמ"ל וכו' עכ"ל ע"ש:

דף סא:

גמ' דאמר קרא וכו' מתוך הקהל במי שיש לו קהל וכו' ק"ק אמאי לא מייתי קרא דלעיל מניה דכתיב ונכרתה הנפש ההיא מישראל ונדרוש כמי שהוא מישראל שמעתי:

שם בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן וכו' עיין לה' קהלת יעקב לה' אלגאזי זל דס"א ע"א ומ"ש וז"ל די"ל כיון דמלת איש אצטריך לגופיה וכו' ע"ש לאו דוקא אלא כלומר איידי כמ"ש רש"י ותוס' לקמן ד"ה כי יפליא וכו' מיהו עיקר דבריו אינם מובנים אצלי שהרי עיקר קושיתו לפום דברי התוס' שכתבו בריש שמעתא דאצטריך קרא משום דאתרבו גוים מאיש איש לנדרים וה"א נזיר נמי נדר הוא כמו שמבואר בדבריו להדיא ואיך תירץ משום דה"א דאיש לרבות וכו' שהרי התוספות לא פירשו כן ועק"ל עליו דאם כן הדק"ל דאמאי לא קס"ד דתלמודא דבני ישראל הוא למעט שאינו מוזהר משום דה"א דאתרבי מאיש לגמרי ואיך תירץ משום דלמעט מאיסורא לא אצטריך דפשיטא לן דליתיה בבל יחל וכו' כמו שמבואר בדבריו שהרי ה"א דמרבינן מאיש לאיסורא וגלי בנזירות דאיכא איסורא לכך אצט' בני ישראל למעט מאיסורא ואיש לרבות קרבן סוף דבר שכונת דבריו

שגבו ממנו וצ"ע: שם בני ישראל מגלחין על נזירות אביהם וכו' מתני' היא לעיל סוף פ"ד דף ל' ע"א ור"ל מביא קרבן נזירות אביו אם מת אביו על תגלחת של נזירות עצמו כמ"ש רבינו פ"ח מה' נזירות דין ט"ו ועיין לחי' לעיל שם במשנה ודו"ק:

שם דברי ריה"ג וכו' פי' וכ"ש לר"ע כמו שאכתוב בתוס' ד"ה א"ה וכו': רש"י ד"ה ר' אחא בר יעקב וכו' לא ה"ל טומאה וכל שאין לו טומאה אין לו תורת נזירות עכ"ל משמע מפי' דר' אחא תרי היקשי קיליף תחלה נילף דאין לכותים טומאה דמי שיש לו נחלה יש לו טומאה וכו' ושוב נילף מי שיש לו טומאה יש לו נזירות וכו' וק"ק דבחד היקשא סגי דמי שיש לו נחלה ישנו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא דהיינו תורת נזיר וכ"כ התוס' וא ולי יש להגיה בדברי רש"י וכצ"ל לא ה"ל טומאה כלומר אין לו תורת נזירות עכ"ל והשאר נמחק והוא כדברי התוס' ודו"ק:

תוס' ד"ה ודילמא וכו' ועי"ל וכו' עכ"ל ולפ"ז הא דקאמ' טהרה הוא דלא ה"ל טומאה ה"ל ר"ל טהרה דחטאוי הוא דלא ה"ל אבל טומאה וטהרה דטבילה אית ליה ודו"ק:

ד"ה א"ה וכו' וכ"ת דעבדים אתדבו מאליהם כותים נמי ליתרבו מאיש וכו' עכ"ל אע"ג דגבי איש איכא למימר איידי דכתיב אשה כפירש"י במסקנא מ"מ טפי הוה דרשינן ליה לרבות כותים משום דהך היקש כל שיש לו נחלה וכו' אינו היקש גמור דאל"כ לפי המסקנא למאי אצטריך ודו"ק נ"ל:

בא"ד וה"ה דאשנויא קמא וכו' עיין להרב קהלת יעקב לה"ר י"ט אלגאזי ז"ל דף ס"ט ע"ג וריש ע"ד:

בא"ד וא"ת ל"ל לעולה וכו' עכ"ל לא ידענא מאי קושיא שהרי לבתר דכתיב לעולה פרט לנזירו' הוא דידענא דבני ישראל לגמרי וכבר ראיתי לה' א"מ ז"ל שנתעורר בדבריהם עיין שם והתימא על ה' ק"א ז"ל פ' אמור דף ר"ך שנתכוון לקושית התוספות ותירוצם והזכירו ה' חק נתן ז"ל פ' ואלו מנחות דע"ג ע"ב ע"ש ולא ידעתי מאי קשיא להו וצ"ע:

ואגב ראיתי לרש"י התם פ' ואלו מנחות ד"ה אי וכו' שכ' וז"ל מאשר יקריבו לה' לעולה עכ"ל והנראה שהוצרך להוציא פשטא דתלמודא ממשמעותיה דפשטא דתלמודא משמע דקאמר אי מהתם ר"ל אי מבני ישראל וכו' דהכי פריך מתחלה מהכא נפקא מהתם נפקא דבר אל בני ישראל וכו' משום דלא אתי שפיר מאי דמסיק תלמודא אבל נזירות חיילא קמ"ל דמשמע דקרא דלעולה אתא לנזירות וזהו שכ' שם רש"י קמ"ל כי יפליא דאפי' אל נזירות לא חיילא וכו' עיין שם ומיהו אינו מוכרח דהכי משני קמ"ל לעולה פרט לקרבן וממילא דבני ישראל אצט' לנזירות וכמו דמשני הכא ודו"ק:

בא"ד שלא יביא כותי וכו' כדי לפטור ישראל וכו' עכ"ל תימא דבירושלמי דפרקין הלכה א' משמע דמצי מביא דפריך כותי איך אפשר נזיר אם ישראל מזירו אינו שומע לו אלא כשאמר מר הישראל הריני נזיר ושמע הגוי ואמר מה שאמר זה עלי פי' עלי להביא קרבנותיו ופריך אינו אלא כפורע חובו של ישראל פי' ולא שייך לומר נזיר עיין להמפרש הפ"מ אלמא משמע דקושטא הוא דמצי להביא קרבנותיו אלא דפריך משום דלא שייך לשון נזיר ואפשר לומר דתוס' אליבא דר' יוסי הוא דקאמרי משום דדריש לעולה פרט לנזירות ולכך הוכרחו לומר דאצטריך קרא שלא יביא וכו' אבל ר"ע פליג עליה ודריש לעולה אינו מביא אלא עולה בלבד ולא שאר הקרבנות כדאיתא פ' אלו מנחות דע"ג ע"ב ולדידיה לא שייך קושיית התוס' משום דאצט' קרא בשביל שאר הקרבנות דה"א דוקא קרבן נזירות לא מייתי משום דלא חל עליו נזירות אבל שאר קרבנות. מייתי מש"ה אצטריך קרא למעט שאר הקרבנות וא"כ אליביה אין ה"נ דמביא קרבן כדי לפטור ישראל. נזיר וא"כ י"ל דהירושלמי אליבא דר"ע דהילכתא. כוותיה כדפסק רבינו פ"ג מה' מעשה הקרבנות דין ב' כמ"ש שם הכ"מ ואע"ג דסתם מתני' הכא אוקי לה תלמודא כר' יוסי ופסקה רבינו פ"ב מה' נזירות דין ט"ז י"ל דכ"ש דאתייא נמי כר"ע דדריש אינו מביא אלא עולה לבד וממעט אפי' שאר הקרבנות וכ"ש קרבנות נזיר. אלא חלמודא נקט ר' יוסי וכ"ש ר"ע מיהו ק' אמאי השמיט רבינו דין זה של הירושלמי דמצי כותי להביא קרבן לפטור ישראל נזיר פ"ב מה' נזירות דין ט"ז דפסק העכו"ם אין להם נזירות וה"ל לבאר דיוכל להביא קרבן כדי לפטור ישראל נזיר כמו שאמרו בירושלמי כיון דלא פסק כר"ע וצ"ע:

גם בעיקר תירוץ התוס' ק"ל דא"כ מאי משני אי משום קרבן מהתם נפקא לעולה פרט לחירות שהרי אימא דאצטריך בני ישראל דאי מקרא פרט לעולת נזירות הו"א דאתא דאין הגוי מביא קרבן נזירותו אבל לפטור ישראל נזיר מקרבנו ה"א דמביא לכך אצטריך בני ישראל דאינו מביא קרבן נזירותו וא"כ ע"כ דעולה פרט לנזירות אתא למעט דאינו מביא לפטור ישראל נזיר מקרבנותיו ולעולם דאיש אתא לרבויי דיהיו נזירין ונאסרין ביין ובטומאה וצ"ע:

ד"ה ואימא וכו' הלכה היא בנזיר א"כ הלכה לא נשנית אלא לגבי ישראל אי נמי אין סברא וכו' כצ"ל ודו"ק:

ד"ה הניחא וכו' אבל כותי שאינו ראוי לבוא לכלל לא יחל וכו' עכ"ל והא דא דאמרי' פ"ז דסוטה דל"ו ע"ב דא"ל פרעה ליוסף זיל אתשיל אשבועתך וכו' אע"ג דגוים אינם בבל יחל וא"ת התרה וכן נמי מה הועיל בשבועה שהשביע ליוסף כיון דאינם מוזהרין בלא

יחל י"ל לשיטת יוסף קאמר דיוסף ודאי איתיה בבל יחל ועיין לה' מש"ל ז"ל פרק עשירי מה' מלכים דין ז' ד"ה ודע וכו' ודו"ק:

דע שראיתי לה' קהלת יעקב להר' י"ט אלגאזי ז"ל דף ס"ח ע"ג שהק' לדברי התוס' הכא דכותים אינם בבל יחל א"כ מאי אצט' בני ישראל למעוטי כותים דאין נוזרין דאם לאשמעינן דאם נהגו נזירות כדין אין מקבלין מהן קרבן ת"ל מדכתיב לעולה פרט לנזירות ואי לאשמעי' דאינן חייבין לקיים נזירותם לא אצט' נמי שהרי כיון דלא אצט' אלא משום דבשאר נדרים נודרין נדרים ונדבות כישראל כמ"ש התוס' לעיל ד"ה מנה"מ וכו' וא"כ ת"ל בנדרים גופייהו אינם בכל יחל ואם נאמר דמהך קרא גופיה דממעט כותים. אינן נוזרין הוא דשמעינן עינן דכותים אינן בבל יחל דהוקשו נדרים לנזירות א"כ אימא דלא אמעטו אלא מלאו דנזירות דהיינו לא יאכל ולא ישתה האמורין בענין אבל איסורא דבל. יחל איתנהו מרבויא דאיש ואם עבר על נזירותו עובר על בל יחל לבד אבל ישראל עובר משום בל יחל ומשום לא יאכל ולא ישתה את"ד עש"ב ונראה דודאי דאצטריך בני ישראל ולא כותים משום דכתיב איש וה"א דאתא לדרשא ולא משום איירי כמ"ש רש"י אלא ה"א אתא לרבות כותים דחייבין לקיים נזירותם ואע"ג דבנדרים אינם בבל יחל מ"מ גבי נזירות גלי קרא דחייבין לקיים נזירותם לכך אצט' בני ישראל לגלויי דאיש איידי וכו' והתוס' לעיל שכתבו משום דה"א כמו נדרים לא כתבו כן אלא לפום סברת המקשה דלא ידע דרשת איש אלא עד דמייתי גבי ערכין כדקאמר והא גבי ערכין וכו' משמע דלדידיה בני ישראל לאו משום איש אצטריך וא"כ לדידיה ל"ל בני ישראל למעט גוים דבלא"ה כל התורה לישראל נאמרה ולא לכותים ולזה הוא דהוצרכו לומר משום דה"א כמו נדרים וכו' וא"כ י"ל דלדעת המקשה אין ס"נ אצטריך בני ישראל לאשמעי' דאם נהגו נזירותן אין מקבלין מהם קרבן כיון דאכתי לא שמיע ליה הא דדרשי' לעולה פרט לנזירות וכו' ודו"ק כנ"ל ליישב:

ודע דמה שכתבתי דאצטריך בני ישראל דאיש איידי וכו' ראיתי כה"ג למהר"א ז"ל בפ' כל שעה דמ"א ע"א ד"ה רבי אומר במים וכו' שכתב דאצטריך קרא לגלויי אאידך קרא דאורחיה דקרת הוא עיין שם ונראה להביא ראיה לזה מדברי התוספות פ"ע דמציעא דקי"א ע"ב ד"ה מגרך וכו' שהקשו וז"ל וז"ל תימא אמאי אצטריך גר צדק דמאחיך נפקא. ותירצו. דה"א מאחיך ממובחר שבאחיך וכו' עיין שם וע"כ דלפי תירוצם צ"ל דמ"ם דמאחיך אורחיה דקרא הוא ואפ"ה. אצטריך מגרך דלא תימא לדרשא מובחר שבאחיך וכו וכו' ודו"ק נ"ל:

ואגב דאתא לידן יש מי שהק' לי לדברי התוספות הללו מהא דאמרינן פ' הנחנקין דפ"ר ע"א ורבנן מאחיו לאפוקי עבדים לא משמע להו דהא אחיו במצות בני ישראל מבני ישראל חד למעוטי עבד וחד למעוטי מי שחציו עבד וכו' עיין שם והשתא אמאי אצטריכו תרי קראי למעוטי עבד ומי שחציו עבד ת"ל מקרא דמאחיך ממובחר שבאחיך ונראה. על פי מ"ש התוס' ד"ה בני ישראל וכו' דשמא דיש שום רבוי דמרבינן מניה גריס וכו' עיין שם ואם כן כיון דאיכא רבוי דמרבינן גרים ולא אמרינן ממובחר שבאחיך לגבי גרים תו לא אמרי' ממובחר שבאחיך כלל גם לגבי עבד. ומי שחציו עבד דמדהא ליתא הא ליתא אבל קשה. דאמאי הוצרכו התוס' לומר דשמא יש שום רבוי דמרבה גרים ח"ל מדאצטריך תרי קראי חד למעוטי עבד וחד למעוטי מי שחציו עבד ע"כ שמעינן דמרבינן גרים דאי ממעטינן אפי' גרים נמי לא לכתוב מיעוטא כלל והוה דרשינן ממובחר מבאחיך ולמעט אפי' גרים נמי ולכן נראה לומר דלא אמרינן ממובחר שבאחיך משום דאצט' תמ"ם לכדרשינן התם תני תנא קמיה דר' ששת מאחיו עד שיוציאנו מרשות אחיו וכו' עיין שם ודו"ק:

דף סב.

רש"י ד"ה אמר ר' אדא בר אהבה וכו' ואידך תנא כמי וכו' אבל גדול וכו' להעריך ולדור משום דכתי' איש ובנערכין וכו' כצ"ל ולפי זה איש למר למעוטי ולמר לרבויי. ודע: דמה שהוצרך רש"י לפרש דתירוץ ר' אדא לכ"ע נראה דהכרחו משום דאי קאי אמאי דפריך אלא למ"ד בני ישראל מעריכין וכו' ע"כ צ"ל דאיש אתא לרבויי דאף על גב דאין הכותים מעריכין אבל גדול ויודע להפלות מעריך ואילו לישנא דתלמודא דקאמר אף על גב דגדול הוא אינו יודע להפלות לא ע"כ האי לישנא משמע דאיש למעוטי אלא ע"א דנקיט האי לישנא משום אידך תנא דקאמר בני ישראל נערכין וכו' יכול לא יהיו מעריכין וכו' ת"ל וכו' דקאי נמי עליה ותלמודא גופיה משום דדחיקא ליה הך תירוצא לאחויי מופלא דכותי וכו' וכמ"ש רש"י ואל תתמה וכו' אלא משום דלא אשכח תירוצא אבל השתא דמשני לאתויי כותי גדול לכך ניחא ליה לתרוצי אתרוייהו ומיהו התוס' ד"ה לאתויי כותי גדול דאע"ג וכו' ע"כ דלא ס"ל הכי דקאי אמ"ד דקאמר יבול לא יהיו מעריכין וכו' דא"כ איך הקשו ואפי' כותי גדול אינו מעריך וכו' שהרי אדרבא קאמר ת"ל דמעריכין אלא דס"ל דקאי אמ"ד בני ישראל מעריכין ואין הכותים מעריכין וכו' ואפ"ה קאמר נמי לישנא דלמעוטי ומש"ה הקשו הא כבר אמעט מבני ישראל דאין הכותים מעריכין וס"ל נמי אפי' יודע להפלות אמעט להאי תנא מבני ישראל ותירצו דאם אינה

ענין וכו' וכן נמי א"ש דברי התוס' בדבור לפניו שכתבו בסוף דבריהם והא דקאמ' יכול לא יהיו נערכין ת"ל איש לאו דוקא וכו' עכ"ל דמשמע דתחילת דבריהם אהאי תנא קיימי אבל לפירש"י אתרבי גדול ויודע להפלות להאי תנא מאיש ועיין לה' מש"ל זל פ"ק מה' ערכין דין י"א מ"ש תירוץ התוס' ודו"ק:

בא"ד אלא איידי דקאמ' אידך תנא א"ל איש וכו' עכ"ל יש לתמוה דאידך תנא נמי ע"כ דלאו דוקא מאיש דהא מהיקשא דערכין לנדרים נמי שמעינן דמעריכין וצ"ל דס"ל לרש"י כמו השני פירושים שכתב ה' מש"ל ז"ל פ"ק דערכין דין י"א שב' וז"ל ואפשר גם כן לומר דכי קאמ' ת"ל איש הכוונה על איש כי יפליא וכו' וכתב עוד וז"ל ואפשר שיכוון באומרו ת"ל איש על תרי איש וכו' עש"ב אבל פי' הא' לא יתכן לדברי רש"י וכמו שהקשינו והתימא על הרב שלא הזכיר דברי רש"י חללו וצ"ע:

ד"ה מכדי וכו' ובנדרים כתיב הפלאה וכו' עכ"ל ר"ל כיון דאתקש נדרים לערכין ה"ל כאלו כתיב הפלאה בנדרים ודו"ק:

ד"ה לאתויי ידים שאין מוכיחות דהוין ידים וכו' עכ"ל וק"ק דלישנא כי יפליא משמע דבעי' הפלאה והוכחה וראיתי במקובצת שכתב דמיתורא דאיש מרבנן דהפלאה כי האי דאינה הוכחה חשיבא הפלאה עיין שם ואין זה מספיק לפירש"י שכתב כי יפליא דנזיר ל"ל בשלמא איש איידי וכו' ותו ק' מסוגיא רפ"ק דנדרים שהביאו התוספ' דמשמע למעוטי ידים שאין מוכיחות וצ"ע:

בא"ד כגון שהנזיר עובר לפניו וכו' עכ"ל משמע מפירושו דנזיר עובר לפניו הוי ידים שאין מוכיחות וק' דאם כן היכי פריך לעיל פ"ק דף ב' ע"ב לימא קסבר שמואל לא הוינן ופרש"י והא אפכא שמעינן ליה דהויין ירים וכו' עיין שם שהרי אדרבא מתני' קתני האומר אהא ה"ז נזיר ומוקי לה שמואל בנזיר עובר לפניו אלמא ידים שאין מוכיחות הויין ידים ולכך הוי נזיר וכדקאמ' שמואל אלא ע"כ משמע דנזיר עובר לפניו חשיב ידים מוכיחות ותו דמשני בזמן שנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי במילתא וכו' משמע דהוו ידים מוכיחות ותו דמסיק אי אין הנזיר עובר לפניו דילמא אהא בתענית קאמר ופירש"י ולא הוי הוכחה כלל עיין שם משמע דלא משכחת ידים שאין מוכיחות אלא ראם נזיר עובר לפניו הויין מוכיחות ואי אין נזיר עובר לפניו לא הויין מוכיחות כלל ואם כן היכי מייתי הבא פלוגתא דאביי ורבא בידים שאין מוכיחות אנזיר שהרי בנזיר לא משכחת לה כלל וצ"ל לפי מאי דמשני לעיל בזמן שנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי וכו' ר"ל וה"ל ירים שאין מוכיחות הם וכן מצאתי במקובצת לעיל שכ"כ עיין שם ודו"ק:

ד"ה אחר הפלאה לאיסור שלא לבטל את הנדר וכו' עכ"ל ק"ק דשלא לבטל הנדר כתיב בהדיא לא יחל דבריו וראיתי לרש"י פ"ק דחגיגה דף י' ע"א שכתב וז"ל תחת הפלאה לאיסור הפלאה לשון פירוש אחת כשפי' ואסר עצמו בנדר וכו' עכ"ל ודבריו סתומים ואולי דכונתו צריך שיפרש בלבו לאפוקי קבלה בלב כמ"ש התוס' לעיל פ"ק ר"ב ע"ב ד"ה ודילמא לפוטרו וכו' וכן ראיתי לה' המאירי שכתב וז"ל הפלאה לאיסור ר"ל שיפרש הנדר בשעת נדרו עכ"ל אבל קשה דאמאי לא קאמ' תלמודא דאצטריך כי יפליא למופלא הסמוך לאיש למ"ד דאורייתא ולמ"ד דרבנן לאתויי כותי גדול ושו"ר לה' שיח יצחק ז"ל פ"ק דחגיגה שפי' דזהו כונת רש"י התם והוא דחוק וכעת צ"ע: ד"ה אחר הפלאה להתיר כשיש בו חרטה וכו' עכ"ל שמפרש לפני החכם ואומר כן נדרתי ולדעת כן נדרתי אבל לדעת כן לא נדרתי והרי הוא בא לידי חרטה וכו' רש"י פ"ק דחגיגה דף י' ע"א אבל ה' המאירי כתב וז"ל הפלאה להתיר ר"ל שיהא רשאי לישאל עליו עכ"ל ע"ש:

תוס' ד"ה לאתויי וכו' האי לאתויי כמו למעוטי וכו' וכ"כ נמי בדבור שאחז וכה"ג כתבו נמי לעיל פ"ז דמ"ט ע"ב ד"ה על וכו' גבי לאפוקי דהוי כמו לרבויי ע"ש והם כללים מחודשין בעיני:

דף סב:

ראיתי במקובצת שכתב וז"ל אמר מר חומר בנשים מהני' וכן הוא לשון נזיר משונה הר"ר עזריאל עכ"ל נראה שהיה גורס בגמ' קודם ת"ר אמר מר חומר בנשים וכו' ת"ר וכו' וקאי אמתניתין דריש פרקין דקתני כיפה עבדו וכו' ועלה מייתו ת"ח למה רבו כופו וכו' ולזה כתב מתני' היא וכו' ר"ל דעל מתני' אינו אומר אמר מור אלא דלשון נזיר משונה וכה"ג ראיתי לתוספות סוף פ"ק דנדרים דף ך' ע"א אמר מר אין נשאלין וכו' שכתבו וז"ל לשון נדרים משונה הוא עכ"ל דהיינו משום דקאמ' אמר מר על המשנה וכן מצאתי נמי לרש"י שכתב הכי במכלתין לעיל פ"ה דל"ב ע"א ר"ה אמר מר אי אתם מודים וכו' וז"ל מתני' היא אבל לשון ירושלמי כך הוא עכ"ל והיינו נמי משום דקאמ' אמר מר על המשנה וראיתי לה' א"מ ז"ל שם שהקשה עליו דבבבלי פ"ק דברכות דף ב' ע"א קאמ' אמר מר על מתני' אמר מר משעה שהכהנים נכנסים וכו' וכן בקדושין דנ"ו ע"א וכן לעיל פרק ג' מינין ד"מ ע"א קאמ' אמר מר על מתניתין אמר ג' מגלחין ותגלחתן מצוה וכו' עכ"ל ע"ש ועיין לה' יבין שמועה ז"ל כלל ל"ו דט"ו ע"ב וינוח לך עיין שם ודו"ק אחר זמן מצאתי במס' מנחות פ' התודה דע"ט ע"ב דקא' אמר מר אם יש זבח אחר וכו' והיא מתני' דקיימינן עלה התם ע"ש וצ"ע: שם גמ' מ"ט דאמ' קרא להרע וכו' עיין להראב"ד

בהשגות פי"ב מה' שבועות דין ו' וכונתו דמשיג שתי השגות וכך הבין בו נמי הכ"מ ז"ל אלא שתירץ ההשגה האחרונה ודלא כה' קהלת יעקב להר"ב י"ט אלגאזי ז"ל דס"ו ע"ג ע"ש ודו"ק נ"ל:

שם לימא בדשמואל קמפלגי וכו' לא דכ"ע אית להו דשמואל וכו' ור"ל דעבר מכנגד פניו לא חשיב הפקר אבל ללישנא קמא חשיב הפקד כפירש"י ותוס' וה"ה דה"מ למימר דכ"ע אית להו דשמואל ובהא פליגי דר"מ חשיב ליה הפקר ור"י לא חשיב ליה הפקר וק"ל:

שם גמ' ולמ"ד לא ישתה סבר להוי ליה צערא וכו' אף ע"ג כיון דנדר בנזירות א"כ גלי דעתיה דלא חייש אשתיית יין ולית ליה צערא מ"מ מסתמא מתחרט על צער היין כיון דיוכל לשתות היכא דמהדר לגביה רביה ואין להק' ל"ל למהדר לגבי רביה ישראל על נדרו י"ל כגון דלית ליה פתח וק"ל:

רש"י ד"ה אית ליה דשמואל דאמ' כיון שהפקירו יצא לחירות וכו' עכ"ל לאו דוקא שהרי רב נמי דפליג אם אשמואל אית ליה נמי דיצא לחירות אלא דפליג עליה דס"ל דבעי גט שחרור כדאיתא בהשולח דל"ח ע"ב אלא ר"ל יצא לחירות בלא גט שחרור ולכך חשיב ברשות עצמו כיון דא"ץ גט שחרור אבל ר' יוסי ס"ל כרב דצריך גט שחרור ולכך חשיב ברשות רבו כיון דצריך גט שחרור וראיתי לה' מח"א ז"ל בחי' להרמב"ם בהל' נזירות שהק' לסברת רבינו דפסק פ"ב מה' נזירות דין י"ח דאם היפר לו רבו יצא לחירות ומשלים נזירותו ומשמע מדברי רבינו פ"ח מה' עבדים דין י"ז דצריך גט שחרור אלמא אפי' צריך גט שחרור אפ"ה משלים נזירותו ולא ישתה ולא חשיב ברשות רבו כיון דיצא מיהא לחירות א"כ היכי קאמ' הכא דר' יוסי דאמר ישתה משום דלית ליה כשמואל שהרי אפי' לרב נמי לא ישתה ע"ש וכמו כן ק' ג"כ דהיכי קאמר דר"מ דאמר לא ישתה משום דס"ל כשמואל דאין צריך גט שחרור שהרי אפי' ס"ל נמי כרב דצריך גט שחרור מ"מ לא ישתה כיון דיצא מיהא לחירות אלא ע"כ משמע דהיכא דצריך גט שחרור חשיב עדיין ברשות רביה וישתה ובאמת דקושיא אלימתא היא עוד הוק' אצלי בפשטא דתלמודא דקאמ' כ"ע אית להו דשמואל ואמאי לא קאמ' כ"ע לית להו דשמואל אלא כרב ופליגי בהך פלוגתא עצמה כדמסיק ונ"ל משום דהילכתא כשמואל וכה"ג כתבו התוס' פ' האיש מקדש דמ"ז ע"ב ד"ה דכ"ע לית להו כרבי וכו' וז"ל מכאן יש להוכיח דאין הלכה כרבי מדה"מ למימר דכ"ע אית להו כרבי וכו' עכ"ל ע"ש וא"כ ק' לדעת רבינו דפסק פ"ח מה' עבדים דין י"ג כר' דאמר צריך גט שחרור א"כ היכי קאמ' תלמודא הכא כ"ע אית להו דשמואל אדרבא מהראוי דה"ל לומר כ"ע אית להו דרבי משום דהילכתא כותיה ולכן נראה אי לאו מסתפינא אמינא דרבינו אינו גורס כל זה בגמרא ומתיבת לימא עד תיבת

אלא נמחק וכן משמע קצת ממרן כ"מ ז"ל שלא העתיק דברי הגמ' כולה ואע"פ שאינו מוכרח ודו"ק נ"ל:

תוס' ד"ה חומר בעבדים וכו' שאף מיחה אם נתרצה וכו' כצ"ל משום דהוק' להו היכי קתני אינו מיפר אדרבא כופר עבדו כדקתני ריש פירקין ורש"י מפרש בע"א דפרושי מפרש וכו' וק"ל:

ד"ה היפר לאו דוקא אלא כלומר מיחה עכ"ל וכ"כ הראב"ד בהשגות פרק ב' דנזירות דין ח"י דלאו דוקא לשון הפרה אלא דכתב אפי' כפאו וכו' משמע דמהני הפרה לגבי עבד ומ"ש עוד וז"ל וי"ל וכו' שאין ספרה לגבי עבד כלום וכו' ע"ש נראה דתיבת כלום ט"ס וצ"ל ביטול ור"ל שאין הפרה חשיבא ביטול כמו כפייה ולכך כשיצא לחירות משלים אבל מדברי התוס' משמע שאין לשון הפרה מהני לגבי עבד אלא דוקא כפייה ולכך כתבו דר"ל מיחה וכ"ה בהדיא בשיטת ה' המאירי ע"ש ונראה דזהו שהכריחו לרבינו לגרוס היפר לעבדו יצא לחירות בלא וי"ו משום דק"ל דלא מהני הפרה ודחיקא ליה לומר לאו דוקא וכן משמע מלשונו שכתב שהעבד כופין אותו ואין מפירין ואם היפר יצא לחירות עכ"ל וכן משמע נמי מלשונו פ"ח מה' עבדים דין י"ז שכתב וז"ל שאינו חייב בהן אלא ן' חורין וכו' שכיון שלא כפה אותו במקום שיש לו לכפותו וכו' עכ"ל עיין שם והכ"מ פ"ב מה' נזירות כתב ואין בדברי הראב"ד הכרע וכו' ע"ש ולפי מאי דכתיבנא אדרבא יש הכרע לגירסת רבינו ומיהו קצת יש סיוע גם כן לגי' הראב"ד דה"ל חלוקת היפר לאשתו והיפר לעבדו דבר והופכו לענין הפרת עולמות אבל לרבינו מילי מילי קתני והוא דחוק ודו"ק:

ד"ה יצא להרע וכו' ופי' הר"ר יצחק משום דאמרי' פ"ק דנזירות חל וכו' עכ"ל לא ידעתי אמאי לא כתבו בפשיטות משום דכתיב ואמרת אליהם לרבות העבדים וכ"כ נמי רש"י והיא ברייתא לעיל ריש פרקין ועוד דלפי דבריהם אם כן ל"ל ואמרה לרבות העבדים וראיתי במקובצת שכתב משם הר"ר עזריאל דקרא לרבות העבדים מתוקם בנזירות שנדר בעודו עבד שיקיימנו כשיצא לחירות את"ד ע"ש ועדיין ק' דלבתר דגלי קרא לאסור יין מצוה ע"כ שמעינן דנזירות חל על דבר שאין לו רשות כלל ואפי' עדיין לא יצא לחירות דומיא דמצוה דאין לו רשות בשום גוונא ול"ל ואמרת אליהם ואפשר ליישב דאצט' לרבות העבדים שאפי' מיחה האדון אם אח"כ נתרצה בקיומו מהני ובעי התרת חכם כמ"ש התוס' ד"ה חומר וכו' דאל"כ מנ"ל למתני' דין זה דחומר בעבדים מנשים וכו' אימא דילפינן לה לה מאשה ועוד יש מי שאמ' לו דאצטריך דביצא לחירות משלים ואפי' הפר לו כבר הארון ודו"ק. ומיהו לולא דבריהם נראה דמיין מצוה לא שמעינן עבר דלא

דמי דשאני עבד דאזוקי מזיק לאדון ובהא אין לו רשות כלל ומש"ה אצט' ואמרת אליהם לרבות עבד דמסתמא דמיירי קרא אף בעודהו עבד ועדיין לא. יצא לחירות ודו"ק:

בא"ד ואם אינו ענין לנדרים וכו' עכ"ל ובזה ניחא הא דהוצרך תלמודא לילף מלהרע ולהטיב ואמאי נייד מהך קרא גופיה דמייתי לעיל דמי שנפשו קנויה לו וכו' דליכא למימר דהוה מוקמינן ליה לענין אם מיחה האדון דמהיכא תיתי דהא ודאי לית לן למימר הכי אלא היכא דאית לן גילוי דחל עליו הנדר דומיא דנזירות שכתבו התוס' אלא י"ל דאי הוה ילפינן מקרא דלאסור איסר אם כן אצטריך לגופיה ולא הוה דרשינן אם אינו ענין וכו' לכך יליף מלהרע ולהטיב כי היכי דלאשמעינן דאייתר לאסור איסר לאם אינו ענין וכו' ודו"ק נ"ל:

מיהו ק"ק מנ"ל לתלמודא דנדרים אינו חל משום דילפינן משבועות כמ"ש התוס' אימא דילפי' מנזיר דחל עליו דהא קי"ל כל היכא דאיכא לאקושי לחומרא מקשינן ועוד יש מי שהקשה לי דהא נדרים נמי קי"ל דנדר חל על דבר מצוה ושו"ר להרב קהלת יעקב למהרי"ט אלגאזי ז"ל דס"ז ע"ג שנכנס בזה ע"ש:

בא"ד והא דקאמ' אבל לערכין לא הוי דומיא וכו' עכ"ל וזהו דלא נקט תלמודא ואינו צריך לכפותו לערכין ודו"ק:

דף סג.

גמ' ותו הא דתניא המוציא מת וכו' מ"ש וכו' הא דלא פריך ממתני' דקתני אם עד שלא גילח וכו' ואי טומאת התהום דאורייתא מ"ש אחר שגילח מקודם שגילח י"ל דאיכא למימר חומרא דרבנן היא כיון דעדיין לא גילח החמירו דסותר ואין ה"נ דאינו מביא קרבן משום חולין בעזרה וכן נמי דקתני סיפא ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא חומרא דרבנן הוא מפני שחזקתו טמא אבל מתרומה ונזיר ועושה פסח פריך שפיר דמאי שנא דהחמירו בתרומה טפי מנזיר ועושה פסח וק"ל:

רש"י ד"ה ונודע וכו' ואוקימנא בגמ' דלדברי הכל ז' סותר וכו' עכ"ל ליתא התם הכי בגמ' ועיין לחי' לעיל שם דמ"ז ע"א ברש"י ד"ה אמר רב וכו':

ד"ה מהו בתר ידיעה וכו' ולרמי בר חמא לא שמיע ליה מתני' וכו' עכ"ל מיהו התוס' במציעא פ' המקבל דקי"ד ע"ב ד"ה ה"ג וכו' וכן התוס' בפ' כ"ה דק"י ע"ב ד"ה דתנן וכו' כתבו דהמשניות היו שגורות בפי כל האמוראים ואפי' זרעים וטהרות כדמשמע בכמה דוכתי ע"ש ועיין לה' יד מלאכי ז"ל אות היו"ד סי' רצ"ט שהק' על פירש"י דהכא ע"ש ונראה דמש"ה הוכיחו התוס' הכא בד"ה בעי רמי וכו' לפרש דהבעיא היא אי שלשים

סותר או ז' וכו' דלפ"ז עיקר בעייתו סמך אהא דקאמ' ועדיין תבעי לך וכו' ורבא נמי דפשיט ליה ת"ש וכו' סמך נמי אמאי דמסיק ומינה וכו' וכ"ז הש"ס הולך ומבאר כמ"ש התוס' לקמן ד"ה ועדיין וכו' ולעולם דרמי בר חמא שמיע ליה מתני' ודו"ק:

תוס' ד"ה כיצד וכו' בשעה שטבל והאהיל או שמא וכו' עכ"ל משמע מלשונם דהספק הוא אם היה כזית מן המת או לא היה שם כזית מן המת אבל היכא דהיה כזית מן המת אז בודאי דהאהיל עליו ולפ"ז מ"ש עוד ולא אמרי' אף אם היה כזית מן המת וכו' יהא טהור משום טומאת התהום וכו' ע"כ משמע דבטומאת התהו' אפי' בודאי דהאהיל טהור וכך דייק מדבריהם הלח"מ פ"ו מה' נזירות דין י"ט ע"ש וכן מוכח בברייתא בסמוך בעבר הדף דקתני בד"א שאין לו מקום לעבור וכו' משמע דאף שאין לו מקום לעבור אלא עד שיגע או שיאהיל על המת אפ"ה טהור בטומאת התהום ולפ"ז הא דקתני מתני' ירד להקר טהור שחזקתו טהור דמשמע דוקא היכא דספק נגע או האהיל הוא דטהור משום דאוקמינן אחזקתיה שהוא טהור נ"ל דלאו דוקא אלא אגב דבעי למתני שחזקת טמא טמא תני נמי חזקת טהור טהור ונראה דזהו הכרח הרמב"ם דמפרש לברייתא דאין לו מקום לעבור אלא ע"י הדחק ולעולם דספק נגע הוא כמ"ש הכ"מ ז"ל פ"ט מה' נזירות דין י"ט ע"ש ועיין מה שאכתוב בסמוך עבר הדף ועיין ללח"מ פ"ו מה' נזירות דין י"ט מה שהק' לרבינו ע"ש וק"ק עליו דלא הוה צריך להביא דברי התוס' אלא דלרבינו מניה וביה ק' מה שהק' ע"ש ודו"ק:

ד"ה משוקע וכו' והא דנקט ברישא ירד לטבול ובסיפא ירד להקר וכו' עכ"ל לפירש"י ודאי דלא שייך למתני בסיפא ירד לטבול דא"כ חזקתו טמא אלא לשיטתם דירד לטבול דרישא מיירי בטומאת שרץ כמ"ש התוס' בדבור שלפני זה וא"כ סיפא נמי ה"מ למתני ירד לטבול מטומאת שרץ דחזקתו נמי טהור מטומאת מת ועיין ללח"מ פ"ו מה' נזירות דין ט"ז שכ' דלפירש"י א"ש טפי מאי דקאמר שחזקת טהור טהור וכו' ע"ש ונראה דלפי' התוס' נמי א"ש דנקט ברישא ירד לטבול ובסיפא נקט ליטהר מטומאת מת ולא נקט להו בחר לישנא אלא משמע דירד לטבול דרישא לטבול מטומאת שרץ ודע דבין לפירש"י בין לפי' התוס' ליכא נפקותא לענין דינא דהדין מיהא דין אמת ודו"ק: ד"ה מאן תנא וכו' א"כ אחר שנזרק הדם אין עליו תורת נזיר וכו' כצ"ל: בא"ד י"ל דלגבי עושה פסח מיירי וכו' עכ"ל מהך טעמא גופיה כיון דנשחט הוי הדם עומד ליזרק א"ש נמי גבי נזיר אליבא דרבנן דס"ל דתגלחת לא מעכבת וכן כתבו התוס' בכיצד צולין אלא ניחא להו הכא לאוקי מילתא דמר בר רב אשי סתמא לכ"ע בין לרבנן בין לר"א ובעושה פסח מיהו ברייתא התם דקתני נזיר ועושה פסח אין ה"נ דכרבנן אתיא ודלא כה' א"מ ז"ל שהקש וז"ל צ"ע

איך תירצו דבפסח לחוד איירי הלא בברייתא מזכיר תרוייהו נזיר ועושה פסח וכו' עיין שה ואחר המחילה לא דק שהרי מהך טעמא גופיה א"ש גבי נזיר לרבנן כמ"ש התוס' להדיא בכיצד צולין מיהו לר"א ע"כ לא מתוקמא כיון דס"ל תגלחת מעכבת כדמשמע מדברי התוס' הכא דלא אתיא בין לר"א בין לרבנן אלא גבי עושה פסח ודלא כמהרש"א רש"א בכיצד צולין שכתב דאתיא נמי גבי נזיר כר"א ועיין לחי' לעיל סוף פ"ו דף מ"ו ע"ב במשנה ודו"ק ועיין ללח"מ פ"ו מה' נזירות דין ט"ז דמשמע מע נמי דס"ל דתירוץ התוס' אינו אלא דוקא בפסח אבל לא בנזיר אפי' לרבנן ולא ידעתי למה וצ"ע ועיין לחי' לעיל: בא"ד ולכך מרצה כיון שנשחט וכו' כצ"ל:

בא"ד אבל תגלחת מצוה באפי נפשה וכו' עכ"ל פי' ולכך לא אמרינן כיון שנשחט עומד לגלח וכמו שגילח דמי דתגלחת מצוה באפי נפשה ואין לה שייכות לשחיטה וק"ל:

בא"ד ועי"ל וכו' עכ"ל אינו תירוץ אחרינא אלא כונתם ליתן טעם אחר מ"ש זריקה מתגלחת ולעולם דמיירי לגבי עושה פסח כמ"ש בתירוץ ראשון ודו"ק:

דף סג:

גמ' חיישינן שמא בין הפרקים עבר וכו' לשון חיישינן מגומגם דלא שייך האי לישנא שלא להחמיר ושו"ר לה' המאירי שכתב וזל ומה שהזכירו בזה לשון חששא וכו' בהרבה מקומות מצינו לשון חששא לקולא וכו' עכ"ל ומ"מ צ"ל דהאי חיישינן הוי וראי כלומר בין הפרקים עבר דאי ספק אם כן מספיקא ניזיל לחומרא וכה"ג כתבו התוס' פרק השולח ד"מ ע"ב ד"ה חיישינן וכו' ויש מי שהשיב לי דלפי מ"ש התוספות ד"ה לתרומה וכו' דהו"ל טומאה ברה"ר וספיקו טהור וכו' אם כן אין זה מוכרח ודו"ק: שם גמ' כל שאינה מכירה א' בסוף העולם וכו' הא ודאי דאין זה דבר שיוכל להתברר שאין א' בסוף העולם מכירה אלא ר"ל כל שאפשר לומר מסתמא דאין מכירה א' אפילו בסוף העולם אבל מכירה א' בסוף העולם ר"ל שא"א לומר שאין מכירה א' בסוף העולם אלא מסתמא מכירה אחד בסוף העולם ורש"י ד"ה כתבן או בצרורות וכו' כתב וזל טומאת התהום דאפשר שלא הכיר בה אדם מעולם וכו' ע"י הדחק ואפשר שאדם א' מכיר וכו' עכ"ל והם תרתי דסתרן דאם כן מה בין טומאת התהום לטומאה ידועה אלא צריך להגיה ע"י הדחק וא"א שאין אדם אחר וכו' וכך הגיה ה' א"מ ז"ל ע"ש:

שם גמ' ולא אמרו טומאת התהום וכו' הרמב"ם פ"ו מה' נזירות כתב למעוטי הרוג והראב"ד השיגו הא כבר קתני דאם א' מכירה בסוף העולם אין זו טומאת התהום עיין שם ולהא אפשר ליישב דרבינו סובר הא דקתני ולא אמרו אלא לטומאת מת בלבד ראיה

היא וה"ק מנ"ל דאם א' מכירה בסוף העולם כגון באפילה ובימים וכו' אין זו טומאת התהום מפני שלא אמרו אלא לטומאת מת בלבד ולא הרוג וע"כ הטעם הוא מפני שזה שהרגו מכירו אלמא מכירו אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום ואין לחוש על לשון ולא אמרו בויי"ו דכה"ג מצינו פ"ק דביצה ד"ח ע"א גבי מתניתין דקתני שאפר כירה מוכן הוא ומפרש הלמודא דה"ק ואפר כירה וכו' עיין שם אלמא שי"ן במקום וי"ו והכריחו לרבינו לזה אפשר משום דלקמן דס"א ע"א מפרש תלמודא מת דקתני מתניתין לקמן פרט להרוג עיין שם וכה"ג כתב הלח"מ פז מה' נזירות דין ג' גבי רקב המת עיין שם ועוד הכריחו לרבינו כמ"ש גם כן הלח"מ פ"ו מה' נזירות דין י"ח ע"ש אבל אי קושיא על רבינו דבפ"ב דזבחים דכ"ג ובפ"ז דפסחים דף פ' ע"ב קאמר בהדיא תלמודא מת למעוטי מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ ודחי אמר ר' יוסף לא לעולם וכו' ולמעוטי טומאת התהום דזיבה וכו' עיין שם אלמא דמחלוקת אמוראי היא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והתימא על הראב"ד ועל הכ"מ זל וכן הלח"מ שלא נתעוררו כלל בדברי הגמ' הלזו וצ"ע ועיין לחי' לעיל פ"ב דט"ו ע"א ודו"ק:

רש"י ד"ה לישנא אחרינא וכו' קפסיק ותני בין נטמא לפני מלאת וכו' עכ"ל דללישנא קמא הא דקתני מתניתין בין כך ובין כך ר"ל בין טומאת התהום בין טומאה ידועה כפשטא דמתני' כמ"ש רש"י ד"ה אמר רבא וכו' אבל לל"א ע"כ דר"ל בין נטמא לפני מלאת בין נטמא לאחר מלאת וכו' וק"ל: בא"ד ולא מפליג בה ר"א וכו' עכ"ל אבל ללישנא קמא ר"ל ולא מחלק מתני' וכו' וק"ל:

ד"ה אבל טעון או רכוב וכו' והא דכתיב בספרים אפילו בנזיר ועושה פסח וכו' עכ"ל ונראה דכן היא גי' רבינו פ"ט מה' נזירות דין י"ט ופ"ו מה' ק"פ דין זא דפסק דבנזיר ועושה פסח נמי טמא ע"ש והכ"מ כתב דרבינו מפרש דבמד"א במהלך ברגליו קאי אארישא דבנזיר ועושה פסח טהור עיין שה והשתא לפי גי' זו שכת' רש"י אם כן פי' זה של רבינו מוכרח הוא ועיין מה שכתבתי לעיל במשנה וכן נמי מ"ש רבינו בהלכות נזירות דבנזיר טהור אפי' בטומאה ידועה וכתב הכ"מ דגירסא אחרת נזדמנה לרבינו עיין שם עיין במקובצת שהביא גי' אחרת בד"א בטומאה ידועה אבל בטומאת התהום אפי' לתרומה טהור ע"ש וא"כ כן היא נמי גיר' רבינו אלא שזה אינו דאם כן לא ה"ל לסתום בפי"ח מה' אבות הטומאה דין ג' גבי תרומה דטמא וה"ל לבאר בד"א בטומאה ידועה אבל בטומאת התהום טהור אלא ודאי איזה שום גירסא היתה לרבינו ועיין ללח"מ ז"ל פ"ט מה' נזירות ודו"ק:

תוס' ד"ה אמר רבא וכו' דמדיוקא דרישא נפקא וכו' עכ"ל ק"ק דבכמה דוכתי דרך התנא למיתני דבר והופכו וכן ראיתי לתוספות פ' כל שעה דכ"א ע"ב ד"ה עבר וכו' שכ' כעין זה וז"ל ואין לפרש פשיטא וכו' מדיוקא דרישא דדרך התנא בכמה מקומות לכפול דבריו וכו' עכ"ל ע"ש מיהו ראיתי לתוספות דפ"ג דעירובין ד"ל ע"ב ד"ה ולפרוש וכו' שכתבו בדברי התוספות הכא וזל ומיהו איכא למימר הא דפריך פשיטא היינו משום דמרישא שמעינן לה וכו' עכ"ל ועיין להרב שע"ה ז"ל הלכות חמץ דפ"ד ע"ג וק"ק לסברת התוספות ריש פ' כ"ש מה יענו לקושית התוס' הכא ויש ליישב דאיכא למימר דסמך עצמו דאיכא למפשט מדיוקא דרישא וכ"ה במקובצת ע"ש מיהו יש לתמוה בעיקר דברי התוס' הכא דפריך צריכא למימר משום מדיוקא דרישא נפקא אם כן היכי משני אלא לאו לאחר מלאת וכו' שהרי אכתי מדיוקא דרישא נמי נפקא דקתני נודע אחר שגילח אבל נודע קודם שגילח ואפי' אחר מלאת סותר וצ"ע:

ד"ה לתרומה וכו' כנגד הריקן שבקבר וכו' כצ"ל:

בא"ד כדפי' לעיל עכ"ל לעיל פ"ח דנ"ג ע"ב ד"ה חרב וכו':

ד"ה צפה וכו' שיש מים בכלי ושרץ צף וכו' ספק נגע בשרץ ספק לא נגע וכו' טהור הס"ד ואח"כ ד"ה ודאי מגעו טמא וכו' אבל צפה שאינה קבוע לא ולאו דוקא וכו' מטהרינן אלא ה"ה וכו' עכ"ל כצ"ל והשאר נמחק והיינו מאי דקתני בברייתא בסמוך והנזרקין ספיקן טהור ופירש"י דלא אמרי' קלוטה כמי שהונחה אלא בטומאה צפה וכו' עכ"ל:

דף סד.

גמ' כתיב בשרץ השורץ וכו' כצ"ל:

שם גמ' הא כיצד ספק מגעו טהור אע"ג דבלא"ה קי"ל ספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא ורבנן הוא דהחמירו דכן היא דעת רבינו פ"ט מה' ט"מ דין י"ב וילפינן לה מקרא דלא יבא ממזר וכו' הא ספק יבא כמ"ש שם הכ"מ ז"ל וכן ספק טומאה נמי כמ"ש שם רבינו י"ל דרשא דהכא אינו אלא אסמכתא בעלמא כדמוכח מדברי רבינו ריש פרק י"ד מה' אבות הטומאה דין א' שכ' שנים עשר ספיקות טיהרו חכמים וכו' ושם דין ג' חשיב ספק טומאה צפה והיא משנה ערוכה פ"ד דטהרות משנה ז' ועיין לתי"ט שם ועיין לחי' לקמן דס"ה ע"ב ובזה ניחא מה ששמעתי מקשים אימא השורץ כלל על הארץ פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט א"ו אסמכתא ודו"ק:

שם וכתיב יטמא עד הערב וכו' עמ"ש ה' א"מ ז"ל ולא ראה לדברי התי"ט פ"ד דמס' טהרות משנה ח' ד"ה רש"א וכו' מדלא הזכירו ע"ש ומ"מ אין דבריו של ה' א"מ ז"ל נראין

דמ"מ לאיזה צורך נקט תלמודא במלתיה עד הערב אלא ודאי ט"ס הוא כמ"ש התי"ט ז"ל וק"ל:

רש"י ד"ה ספיקו טמא שכל הנגרר והניטל כמו שהן מונחין טמא וכו' עכ"ל וטעמא כיון דנגרר ע"ג קרקע הוי כמונח דמי אבל במקובצת משמע דטעמא משום שעדיין שירי אדם תופס בה אבל הנזרקין אע"פ שבא מכח אדם השתא מיהא טומאה צפה ע"ש:

ד"ה ה"ג חוץ וכו' באבן מסמא וכו' עיין בשבת פ' ר"ע דפ"ב ע"ב ועיין במכילתין לעיל פ"ז דף נ"ג ע"א ברש"י ד"ה למעוטי אבן הסכוכית וכו': ד"ה מהו גבי מתני' וכו' שמא האהיל וכו' עכ"ל והא דכתב רש"י לעיל דף שלפני זה סוף ע"ב ד"ה ה"ה צפה וכו' וז"ל אע"ג דטומאת מת צפה מטמאה בספק מגע כדתנן ונמצא מת וכו' עכ"ל צ"ל דלאו דוקא נקט ספק מגע אלא ספק האהיל וכ"כ נמי התוס' לעיל במשנה ד"ה כיצד וכו' וז"ל ספק וכו' והאהיל וכו' עכ"ל:

תוס' ד"ה והמאהיל וכו' לא מטהרין וכו' הס"ד ואח"כ ד"ה וכל דבר שהוא מטמא וכו' לאתויי וכו' עכ"ל כצ"ל נראה מדבריהם הא דקאמר לאתויי היינו וכל דבר דקתני אבל מפירש"י נראה דלא גריס וכל דבר והך שמטמא דקתני נתינת טעם הוא והא דקאמ' לאתויי היינו משום דקתני על פני טומאה דיתירא היא דה"ל למימר והמאהיל עליו אלא משמע טומאה אחריתי והיינו זב וזבה וק"ל:

ד"ה בעי וכו' ומי חטאת דנקט אור"י וכו' על פני המים וכיון וכו' והויא כי צפה וכו' כצ"ל ור"ל דאף ע"ג דאיכא תרי צדדין להקל דהאי טומאה והאי טומאה והוי טומאה סמיכתא וכן נמי מי חטאת הוי משקין וכו' אפ"ה מבעיא ליה אי חשיב' אוכלא מפני אפר המעורב ועיין במקובצת:

דף סד:

גמ' שמשא ממילא ערבא וכו' ואף אביי הדר וכו' משמע דלכ"ע אמרי' שמשא ממילא ערבא ומכאן ק"ל למאי דגרסינן פ"ח דבכורות דמ"ט ע"ב הילכתא כשמואל ע"ש שהרי ע"כ דשמואל לא ס"ל שמשא ממילא ערבא מיהו ראיתי לה' חק נתן זל שהביא נוסחא אחרת הילכתא כרב ולפ"ז גי' זו ניחא ועיין לה' מש"ל ז"ל פ"ד מה' אישות דין י"ז בתחילת דבריו ועיין לחי' פ"ח דבכורות ודו"ק:

תוס' ד"ה אמר אביי וכו' ואית דמפרשי וכו'. עכ"ל והוא פירש"י שלפנינו ועיין לתוס' ריש פ' חומר בקדש דכ"א ע"א ד"ה והאונן וכו' וק"ל: ד"ה בתחילה שלא נודע לו כי קבור שם קבר עכ"ל דהכי משמע בתחילה כלומר עכשיו תחילת ידיעתו ולפ"ז הא דממעט

תלמודא לקמן מצא פרט למצוי ה"ה שה"מ למעט לה מתיבת בתחילה דהיינו נמי פרט למבוי ועיין להרע"ב ד"ה המוציא וכו' שכתב והיינו דאמרי' בגמ' המוציא וכו' ולשונו מגומגם כיון דהרע"ב מיעט לה מתיבת בתחילה היכי כתב והיינו דאמרי' בגמ' המוציא וכו' אלא כונתו היינו דאמרינן. בגמ' לענין הדין דפרט למצוי אבל מ"מ תלמודא מיעט לה מתיבת המוציא וה"ה דה"מ למעט לה מתיבת בתחילה ודו"ק:

דף סה.

במשנה בודק הימנו וכו' פ' המוכר פירות דק"ב משמע דבודק מן הא' אבל הרמב"ם פ"ט מה' ט"מ כתב בודק מן האחרון וכבר הושג מהראב"ד וכתב הכ"מ שגי' אחרת היתה לרבינו ע"ש:

שם גמ' פרט למצוי וכו' פרט להרוג וכו' מפירש"י הכא משמע דקאי אסיפא דמצא ג' וכו' וכן נמי קאי ארישא המוציא מת וכו' כדמוכח מפי' במתני' ד"ה המוציא וכו' ומיהו לגבי מושכב דרישא ולא שהיה יושב וכן בשאר הנך דמספקינן להו דילמא נכרים ה"ק פרט דא"ק לניטלו דעכו"ם אין להם טומאת בית הקברות כמ"ש התי"ט ד"ה מושכב וכו' ע"ש:

שם גמ' ושנים תחילה או א' תחילה ושנים ידועים יש להם תפוסה ואין להם שכונת וכו' כצ"ל וכן הגיה ה' א"מ ז"ל ע"ש:

רש"י ד"ה ראשו של זה וכו' ואין להם תפוסה דנכרים הם וכו' עכ"ל משמע דס"ל דנכרים אין להם תפוסה ולפ"ז כל הנך דחשיב פרט ליושב וכו' אין להם נמי תפוסה דהא כיון דמספקינן בהו דילמא נכרי וק' דאם כן היכי כתב רש"י לעיל ד"ה מת פרט להרוג וכו' שאם מצא א' מגוייד או שלשתן מגויידים וכו' נוטלן ואת תפוסתן עכ"ל בשלמא א' מגוייד איכא למימר דנוטלן ואת תפוסתן דקאמ' קאי אשנים האחרים אבל גבי שלשתן מגויירים איך כתב דנוטל תפוסתן כיון דמם דמספקינן דנכרים הם וכן מ"ש רש"י ד"ה מושכב פרט ליושב שאם מצאן יושבים וכו' משמע דשלשתן יושבין אם כן היכי מסוים נוטלן ואת תפוסתן וצ"ע:

ודע הרמב"ם פ"ט מה' ט"מ סוף דין ג' משמע דס"ל דנכרים יש להן תפוסה וצ"ל דגריס הכא ראשו של זה וכו' יש להם תפוסה אלא שק"ק עליו דשם דין א' כתב וז"ל זה על גב זה או זה בצד זה וכו' ע"ש ואיך כתב בצד זה דה"ל לומר בצד מרגלותיו של זה דבהכי הוא דתלינן שמא נכרים ואון להם שכונה וצ"ע:

ד"ה ממצרים מעפר מצרים טול עמי עכ"ל דאל"כ ממצרים יתירא היא ועיין לתי"ט דיבור המתחיל תכונתן וכו':

תוס' ד"ה מצא וכו' פי' ר"י וכו' לא יהא נוטלו וכו' לפ"ז לא הוי דומיא דפרט להרוג וליושב וכו' דאין להם תפוסה כיון דשמא נכרים הם ועיין לתוספות פרק המוכר פירות דף ק"ב ע"א ד"ה המוציא ועיין למהרש"א שם:

בא"ד והא דאמרינן התם פינהו מקומו טהור וכו עכ"ל היינו קבר הנמצא ונראה דמכאן יש סיוע להרמב"ם פ"ח מה' ט"מ דין ה' דגריס פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה ועיין למרן כ"מ באורך:

בא"ד דאם כן בחנם נקט וכו' דה"ה לשלשתן ידועים וכו' עכ"ל פי' כיון דה"ה לשלשתן ידועים אם כן ה"ה נמי פרט לאחד תחילה ואמאי נקט טפי המוציא פרט לאחד ידוע ועיין לדבריהם פרק המוכר פירות ודו"ק: ד"ה פרט להרוג וכו' עיין לחי' לעיל פ"ז דנ"א ע"ב בתוס' ד"ה ולא שכונת וכו':

ד"ה מתיבי וכו' למלא תדור רקב וי"מ קוססות כמו יין קוסס וכו' כצ"ל והמציין ציין בתרא דס"ט ואינו אלא פ' המוכר פירות דצ"ז ע"ב ע"ש וכן דצ"ה סוף ע"א ומקבל עליו עשר קוססות ע"ש:

דף סה:

גמ' אמר רבה בדק ופנה וכו' איכא דאמרי וכו' הרמב"ם פ"ט מה' ט"מ השמיט דין זה ע"ש ולא ידעתי למה וצ"ע:

שם מנה"מ אמר ר' יהודא אמר רב אמר קרא לטהרו וכו' עיין לה' מש"ל זל פ"ב מה' טומאת צרעת דין א' עש"ב ומ"ש וז"ל ודבריו הללו דס' עמד ס' לא עמד משנה ערוכה פ"ג דעדיות משנה ז' ובפ"ב דטהרות משנה ב' וכבר הביא רבינו משנה זו פט"ו מה' אבות הטומאה דין ה' וכו' עכ"ל יותר תימא שה' כ"מ עצמו שם פט"ו מה' אבות הטומאה הביא משנה זו ע"ש ונראה דלזה נתכוון ה' מש"ל עצמו שם פט"ו מה' אבות הטומאה ע"ש ודו"ק: עוד כ' ה' מש"ל פ"ב מה' טומאת צרעת וז"ל הן אמת דאי מקרא ילפינן הך דינא דספק נגעים טהור אפשר לומר דכי אנמריה רחמנא למשה וכו' אך מסוגיא דפ' בתרא דנזיר מוכח וכו' והנראה שם מדברי התוס' דלית ליה טעמא דקרא אלא טעמא וכו' משום דהעמד גברא אחזקתיה וכו' וא"כ הדק"ל וכו' עכ"ל ואחר המחילה הראויה דבריו תמוהין דהעמד גברא אחזקתיה נמי מקרא ילפינן לה כדאיתא פ"ק דחולין דף ה' ע"ב הא מילתא דא דאזלינן בתר חזקה ויליף לה מקרא וכ"כ התוס' פ' המדיר דע"ה ע"ב ד"ה ספק וז"ל דהא אמרי' פ"ק דחולין מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא בתר חזקה ומייתי לה מקרא וכו' עכ"ל ע"ש וא"כ אכתי תירוץ ה' הא' במקומו עומד וצ"ע:

שם אם בהרת קדמה וכו' אמר קרא לטהרו וכו' ואע"ג דלדעת רבינו כל ספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא כדכתי' לעיל דס"ד ע"א מ"מ אצטריך קרא לטהר משום דמיירי שנזקק לטומאה כמ"ש התוס' ד"ה א"ה וכו' והילכך ה"א ניזיל בתר חזקה דטומאה והא דלא הוכיחו התוס' הכי מכח האי קושיא אלא מכח קושית אוקמיה אחזקתיה י"ל משום דלשיטתייהו אזלי דהתוס' הם מכת הסוברים דספיקא דאורייתא לחומרא מדאוריי' כמ"ש הפ"ח י"ד בתחילת כללי ס"ס ע"ש ועיין לחי במס' סוטה פ' כשם דכ"ח ע"א ומיהו לפמ"ש רבינו פ"ט מה' ט"מ דין י"ב דדבר שחייבין על זדונו כרת ספיקו אסור מן התורה אין צורך לזה משום דטמא שנכנס למקדש זדונו כרת ודו"ק: ודע שאחר ימים מצאתי לה' ראש דוד למהר"י אזולאי זצ"ל דע"ז ריש ע"ד שנכנס בקושיא זו ורצה ליישב ע"פ דברי ה' ט"ז דכל דבר המפורש התירו בתורה אין כח ביד חכמים להחמיר ע"ש ואע"פ שסברא זו של ה' ט"ז אינה מוסכמת מהתוס' בכמה דוכתי כמ"ש ה' שע"ה ז"ל הל' יסודי התורה ד"ב ע"ד מ"מ להרמב"ם מיהא לית ליה כתוס' וכה"ג ראיתי לה' שע"ה הל' ט"מ דס"ט סוף ע"ג ד"ה עוד וכו' שיישב דברי רבינו ע"פ סברא זו של ה' ט"ז ע"ש מיהו בעיקר דברי הט"ז עיין לה' שע"ה הל' שופר דפ"ו סוף ע"ד מה שהק' עליו ע"ש:

ודע הא דאצט' למעוטי ספיקא אע"ג דקמי שמיא גליא י"ל אצטריך לדידן כיון דפעמים קדמה בהרת ופעמים קדם שיער וכ"כ התוס' במס' שבת פרק ר"א דקל"ז ע"ב ובתוס' דיומא ריש פ' יה"ך דע"ד ע"א ועיין לתי"ט סוף פ"ד דנגעים משנה י"א ד"ה ואם ספק וכו' בסוף דבריו ע"ש:

שם במשנה בז' דרכים בודקין הזב וכו' הא דאצטריך למתני מניינא וכה"ג פריך ריש פ"ק דכריתות ד"ב ע"ב י"ל היכא דאיכא לשנויי משנינן וכה"ג כתב שם ה' באר שבע ע"ש ושו"ר לה' שושנים לדוד ז"ל שהרגיש בזה ותירץ משום דאי תליית כולן שוה א"ד ע"ש כונתו ר"ל משום דהוי ז' דרכים אין תליית כולן שוה אלא דמראה והרהור תולין בהם עד מעת לעת ושאר הנך תולין בהם כל זמן שמצטער כמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' מחוסרי כפרה דין ג' והוא מהתוספתא כמ"ש שם הכ"מ ז"ל ולכך קתני מניינא דהמניין מורה שהם מחולקין דכה"ג משני ריש פ"ק דכריתות דקאמר מניינא ל"ל לומר שאם עשאן בהעלם א' חייב על כל א' וא' כלומר לחלק לחייב על כל א' וא' ועוד תי' ה' ז"ל לדברי הרמב"ם דפסק שם דין ב' דאם הוכה על גבו הוי בכלל קפיצה וכן פסק נמי שם דין ג' דהרואה קרי אינו מטמא בזוב שאחריו ע"ש וא"כ צריך נמי לבדוק אם ראה קרי קודם הזוב וע"כ דלא קתני ליה מתני' משום דהוי בכלל חולה ולכך קתני ז' כלומר אע"ג שלכאורה יותר מז' מ"מ כשתדקדק אינם אלא ז' ואידך כלולים בהם א"ד ע"ש:

שם ובהרהור וכו' לפירש"י במראה שראה שד וכו' הרהור נמי היינו שהרהר בשר וכו' כמ"ש ה' שושנים לדוד אבל לפי' התוס' במראה שראה איש ואשה נזקקין וכו' הרהור נמי שהרהר באיש ואשה וכו' והרמב"ם בפי' המשנה פ"ב דזבים משנה ב' כתב שחשב בענייני התשמיש ואע"פ שאין בדמיונו צורת בריה ידועה וכו' ע"ש ואע"ג דא דאמרינן נן פ"ק דסוטה ד"ח ע"א גמירי דאין יצה"ר שולט אלא במי שעיניו רואות ע"ש צ"ל דוקא לענין עשיית עבירה רה ממש אבל הרהור בעלמא אע"פ שלא ראה ומיהו מדברי התוס' פ' נגמר הדין דמ"ה ע"א ד"ה אלא במה שעיניו רואות וכו' שהק' מהא דאמרינן סוף פ"ק דמגילה כל האומר רחב רחב מיד נקרי משמע דס"ל דאפי' הרהור בעלמא בעי עיניו רואות ומש"ה הוצרכו לשנויי ביודעה ומכירה ע"ש ולפי דבריהם צ"ל דהכא במתני' נמי דהרהר במי שיודעה ומכירה דאל"כ בעינן עיניו רואות ותלמודא נמי סוף פ"ק דמגילה דט"ו ע"א דפריך ר' נחמן אנא אמינא רחב רחב ולא אכפת לי ומוקי לה ביודעה ומכירה ה"ה דה"מ פריך מהא דאמרי' אין יצה"ר שולט אלא במי שעיניו רואות אלא דעדיפא מינה פריך מכח מציאות אבל להרמב"ם הרהור בעלמא לא בעי עיניו רואות והא דקאמר סוף פ"ק דמגילה אנא אמינא רחב רחב ולא אכפת לי אלמא דבעי עיניו רואות אפי' גבי הרהור בעלמא ומש"ה הוצרך לאוקי לה ביודעה ומכירה י"ל דהתם מיירי שההרהור בא מצידה משום שאמר רחב רחב ולכך בעי או עיניו רואות או יודעה ומכירה ודו"ק:

שם שרגלים לדבר וכו' משמע דטעם אונסו דמטמא מכח סברא שרגלים לדבר שבא מחמת זיבה כיון שכבר נזקק לזיבה וק' דבסמוך בגמ' קאמ' משום דאתקש לנקבה ופירש"י מה נקבה אפי' מאונסה וכו' אלמא מקרא ילפינן וכן ראיתי להר"ש פ"ב דזבים משנה ב' שנתעורר בקושיא זו ע"ש וליכא למימר דטעמא דקרא קאמר וכה"ג אמרי' פ"ק דסוטה דף ג' ע"א תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה האמינה תורה עד א' בסוטה מפני שרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה וכו' ע"ש אלמא דקאמר דטעמא דקרא משום רגלים לדבר דשאני התם משום דבכל התורה כולה בעינן שני עדים ולכך הוצרך ליתן טעם למה בסוטה האמינה תורה עד א' אבל הכא מהיכא תיתי ליתן טעם לתורה ותדע שהרי באשה גופה דילפי' מינה אונס ליכא שום טעם ועיין לתי"ט דמכילתין ד"ה שרגלים וכו' ודו"ק:

רש"י ד"ה בדק ופנה וכו' דמחזקינן בשכונת קברות עכ"ל קאי אקמייתא דשלישי לא מפני קמי קמאי ואין ה"נ דס"ל לרש"י דמ"ש ולא הני תרי מפני וכו' פי' א"ץ שיפנה כמ"ש התוס' ד"ה אמר רבא וכו' וק"ל:

ד"ה ה"ג וכו' ואמאי מפנה להו לישוינהו שכונת קברות שיחזרו למקומן וכו' עכ"ל יש לתמוה דא"כ דצריך שיחזירם למקומן משום שכונת קברות א"כ כ"ש דתקשי ללישנא קמא דקושטא הוא דהוי שכונת קברות א"כ היכי קאמר ולא הני תרי לגבי האי חד והרי צריך שיחזירם למקומן וכ"ת אין ה"נ דפריך גם אלישנא קמא א"כ לא משני מידי עילה מצאו וכו' בשלמא לאיכא דאמרי משני שפיר דלא רצו להחמיר לשוינהו שכונת קברות אבל ללישנא קמא דקושטא הוא דהוי שכונת קברות א"כ הו"ל להחזיר למקומן וכן משמע מפירש"י ד"ה אמר ר"ל וכו' וז"ל כלומר כשנתנה רשות לפנות וכו' עכ"ל משמע דשנויא דתלמודא אינו אלא לאיכא דאמרי דנתנה רשות לפנות וכו' ולכן נ"ל דהני תיבות שיחזרו למקומן וכו' יש למוחקן אלא דפריך לישוינהו שכונת קברות לענין דאסור לפנותו משום דקנה מקומה וכן לענין דבודק מכאן ולהלאה ך' אמה כדקתני במתני' וכמ"ש התוס' ד"ה אמר דבא וכו' לפי אית דגרסי וכו' ודו"ק:

ד"ה ובדק ממנו וכו' ולא קנו מקומן א"ד וכו' מחזקינן נן להו בשכונת קברות וכו' עכ"ל משמע מפי' דהבעיא היא על הנך ג' שמצא כבר אי מחזקינן להו בשכונת קברות או לא ולזה משיב ר' מנשיא דמחזקי' להו בשכונת קברות ולא ידעתי לפ"ז איך מסיים מ"ט אמר ר"ל עילה מצאו וכו' דזה הטעם היינו לטהר אבל ר' מנשיא אדרבא להחמיר קאמר דשכונת קברות היא בשלמא לפי' התוס' א"ש דר' מנשיא דקאמר שכונת קברות עיקר כונתו לטהר לדייק דלא יצטרך יותר לבדוק וכו' וע"ז קאמר מ"ט וכו' אבל לפירש"י עיקר כונת ר' מנשיא להחמיר ומצאתי במקובצת משם הרא"ש שפי' הבעיא כפירש"י ממש ואח"כ כתב ולא גרסינן הכא מ"ט אמר ר"ל עילה מצאו וכו' ע"ש ונראה דגם רש"י לא גריס לה וכן משמע מלשונו ד"ה ה"ג וכו' שלא העתיקה וזה עיקר כונתו שכ' ה"ג וכו' שנתכוון שלא לגרוס הך מ"ט הכא ולפ"ז יש להגיה בדברי רש"י בדבור שאח"ז וכצ"ל בד"ה אמר ר' מנשיא אמר רב ה"ז שכונת קברות כלומר אע"פ וכו' ומ"ש בנתיים מ"ט אמר ר"ל וכו' עד וטיהרו את ארץ ישראל דבור אחר הוא ואין כאן מקומו אלא לעיל בדברי רש"י ד"ה אמר ר"ל עילה וכו' שם מקומו והכל דבור אחד ותחילה פי' עילה צלע וכו' ואח"כ כתב כלומר כשנתנה רשות וכו' ובזה ניחא נמי אמאי המתין רש"י לפ' עילה צלע באחרונה ולא מתחלה אבל לפי הגהתנו א"ש ודו"ק:

והנה עיקר פי' זה דעולה היינו צלע וכו' אינו מבואר כ"כ בדברי רש"י אבל ראיתי לתוס' פ"ב דכתובות ד"ך ע"ב ד"ה עילה שכ' פי' זה מבואר משם ר"ח וז"ל פי' ר"ח צלע ותלו הטומאה באותו צלע והשאר טיהרו עכ"ל אבל רש"י התם פי' בע"א עילה עלילה בעלמא

מצאו חכמים והחזיקו בה לתלות עליה ולטהר את א"י וכו' עכ"ל ובמקובצת כתב עוד וז"ל בעלילה מועטת ובסברא קטנה טהרו א"י וכו' ע"ש:

ד"ה ובמראה וכו' ואמר מר מבשרו ולא מחמת אונסו עכ"ל עיין לתי"ט ד"ה בודקין וכו':

ד"ה ואונסו וספיקו וכו' דא"א להם בלא צחצוחי זיבה עכ"ל וצ"ע דבגמ' מוכח דמתני' מיירי אפי בעיניה דקפריך ואפי' ר' יהושע לא אמר אלא משום ציחצוחי זיבה וכו' וכמ"ש התוס' לקמן ד"ה אלימא וכו' ומשמע דאפי' המקשה נמי פשיטא ליה הכי ולכן נראה למוחקו מדברי רש"י וק"ל: ד"ה שרגלים לדבר שלא בא מחמת אונסו וכו' עכ"ל וק"ק דאפי' בא מחמת אונסו מטמא כיון שנזקק לזיבה כדקתני משנזקק לזיבה אונסו וכו' וכן פירש"י להדיא בסמוך ד"ה ברביעית וכו' וז"ל ואפי' אם הוא באונס אין בודקין וכו' עכ"ל ועיין להר"ש פ"ב דזבים משנה ב' וצ"ע:

תוס' ד"ה איכא דאמרי וכו' ושמא כל זה מן ההלכה וכו' עכ"ל לא ידעתי לפ"ז מאי פריך ולשוינהו שכונת קברות שהרי כיון דמהלכה הוא דבאחד לא נתקן שכונת קברות וצ"ע:

ד"ה א"ה וכו' לא אצטריך קרא וכו' עכ"ל והא דקא' מעיקרא מנה"מ וכו' דמשמע דצריך קרא ר' יהודה גופיה הוא דקאמר מנה"מ וכו' וכ"כ הר"ש פ"ד דנגעים משנה י"א ועיין עוד שם באורך:

בא"ד אבל מתניתין דהכא מחלק בין נזקק וכו' כצ"ל:

ד"ה ור' יהושע וכו' ופי' הר"ר יהודא וכו' שת"ק מטמאו מספק ור' יהושע וכו' ודאי מצורע וכו' עכ"ל ונ"מ דהיכא דהוי מצורע מס' אם ספק נגע בטהרות ה"ל ס"ס ולקולא אבל ודאי מצורע אי ס' נגע בטהרות ליכא אלא חד ספיקא וספיקא דאורייח' לחומרא ועוד נ"מ דטמא ודאי שורפין אם נגע בתרומה וקדשים וטמא ס' תולין ועוד נ"מ נמי דמצורע ודאי מביא קרבן אשם לטהרתו ומצורע ס' אינו יכול להביא דאין אשם בא נדבה וצריך שיכתוב נכסיו לאחרים ויביא קרבן עני שהיא חטאת העוף שבאה על הס' ועיין כיוצא בזה לה' מש"ל פ"ב מה' צרעת דין א' ולפי דברי התוס' הללו יתיישבו ג"כ דברי הרמב"ם בפי' המשנה דפ"ד דנגעים משנה י"א דמפרש קיהה לשון מניעה כלומר הרחיק זה הדעת וטיהר וכו' ע"ש וראיתי לה' שושנים לדוד שהק' עליו משם ה' ק"א דא"כ מאי פריך דילמא קיהה וטמא דאם הוא ר"ל לשון מניעה דמנע מדעת ת"ק פשיטא דר"ל טהור דהא ת"ק קאמר טמא ע"ש מה שנדחק והשתא לפי דברי התוס' הללו יתיישב דפריך דילמא דמניעה על הס' וס"ל ודאי טמא מיהו ק"ק על דברי התוס' הללו דהיכי שייך לומר דר' יהושע טמא ודאי שהרי כיון דקושטא הוא דספק איזה מהן קודם ואיך אפשר לומר דטמא ודאי דמאיזה טעם נותנין לו דין טמא ודאי וי"ל כיון דאיכא כא חזקה דטומאה

דבנזקק לטומאה מיירי כמ"ש התוס' בדבור שלפני זה ולכך טמא ודאי דאזלינן בתר חזקה דטומאה אבל ת"ק אזיל נמי בתר חזקה דגופא שלא היה בו נגע ולכך טמא מספק ואכתי ק' לדברי התוס' דמאי משני אמר קרא לטהרו וכו' אכתי אימא דר' יהושע טמא ודאי קאמר ולא דריש לטהרו וכו' כי היכי דלת"ק נמי ע"כ דלא דריש ליה ודברי הרא"ש הובאו במקובצת נוחים אצלי וז"ל ודילמא קיהה וטמא כלומר מ"ט דר' יהושע דמטהר דילמא ראוי להיות טמא והוי כמו מנה"מ אלא שלשון נזיר משונה עכ"ל שי"ר לתוס' פ"ב דנדה די"ט ע"ב ד"ה אמר רבא וכו' שפי' ג"כ הכי אבל דבריהם הכא צל"ע וכן ק"ל נמי על הגי' דגרסינן קיהה בקוף שכ' המקובצת וכן התוס' פ"ו דסנהדרין דפ"ז ע"ב וכן ראיתי לתוס' פ"ב דנדה שזכרנו שנתעוררו ג"כ בזה ע"ש ודו"ק. ולפ"ז נמי יתיישבו דברי הר"מ בפי' המשנה שו"ר לדברי ה' ק"א במקומן פ' תזריע שהביא לדברי התוס' הכא כדי ליישב דברי הר"מ בפי' המשנה ולא הזכיר לדברי התוס' דפ"ב דנדה שכ' דפירכת תלמודא אר' יהושע גופיה דבזה א"ש נמי דברי הר"מ בפי' המשנה כדכתי' גם ג'מגומין חזינא בדבריו שבתחילת דבריו הביא משם התוס' שהקשו שו על פירש"י מאי פריך וכו' ועוד היינו ת"ק וכו' ע"ש וסתמא משמע דקאי אפ"ב דנדה שהזכיר ה' כבר ששם הוא שהקשו התוס' ועוד היינו ת ק וכו ואח"כ סיים בסתם משם התוס' שתירצו דבירושלמי וכו' ע"ש וה"ל לבאר דתירוץ זה הוא מהתוס' דפרק הנחנקין כי שם ביתו ומלבד זה אני חמיה עליו שאחר שהביא דברי ר"ת דפי' דקיהה לשון אסיפה והק' עליו וז"ל ועדיין ק' היכי ס"ד וכו' והרי היינו ת"ק וכו' אח"כ הביא דברי הר"י מקורבי"ל שכ' התוס' הכא וכתב ולדעתי אין אנו צריכין לזה דהכי פי' הסוגיא וכו' עש"ב והוא תמוה דמאחר שה' הזכיר לדברי התוס' דפ"ב דנדה ודפרק הנחנקין איך כתב פי' זה מעצמו שהרי התוס' גופייהו כתבו בהדיא פי' זה משם ר"ת עצמו בפ"ב דנדה ובפ' הנחנקין וכנראה שלא ראה ה' דברי התוס' במקומן אלא ע"פ ידיעת זכרונו:

ודע דמ"ש ה' בתוך לשונו לכך נראה כתי' ר"ת וכו' ואח"כ כ' ועדיין ק' וכו' לכאורה ק' מה כונתו בזה מה הרויח בפי' ר"ת ודקרי לה מאי קרי לה ונראה שכונתו משום דלפי' הר"מ במשנה לא שייך למפרך דילמא טמא שהרי פי' קיהה היינו חלק וא"כ קתני בהדיא דחלק הפך המקשה אבל לפי' ר"ת לא קתני בהדיא אלא מחמת קושית היינו ת"ק נכריע דלא כמקשה וזה מדוייק בלשונו ודו"ק:

ודע דלפי דברי התוס' דפ"ב דנדה ודברי המקובצת שזכרנו נוחין דברי מרן כ"מ ז"ל פ"ב מהלכו טומאת צרעת סוף דין ט' שעל מ"ש רבינו ויראה לי שטומאתו בס' כתב וז"ל הטעם משום כיון דספק הוא איזה מהם קדם א"א לומר דטמא שאמרו הוא טמא ודאי

אלא טמא מספק קאמר עכ"ל וק"ל דא"כ מאי פריך תלמודא דילמא קיהה וטמא וע"כ דר"ל דטמא ודאי דאל"כ היינו ת"ק כמו שהוכיחו התוס' הכא והשתא ניחא דהכ"מ סובר דפירכת תלמודא היא מנ"ל לר' יהושע טהור דילמא טמא ודו"ק ועיין לתי"ט סוף פ"ד דנגעים משנה י"א בסוף דבריו שהק' על דבינו דס"ל ספק טמא מפ"ד מה' ממרים ועיין למגיה שבספר מש"ל ז"ל פ"ב מה' טומאת צרעת דין ט' ע"ש מ"ש ליישב וסיים וכה"ג כתבו התוס' פרק הנחנקין דפ"ז עכ"ל משמע מתוך לשונו שנתכוון א אדברי התוס' שם בע"א ד"ה ורשב"ל וכו' ולפי דרכו ה"ל למי' דאשתמיט לתי"ט דברי התוס' שם עבר הדף ד"ה בפלוגתא וכו' דשם קיימי אהאי פלוגתא גופה דר' יהושע ורבנן ע"ש. מיהו בעיקר דברי ה' המגיה יש מי שהק' לי דכונת התי"ט אינו משום דלא משכחת לה זקן ממרא שיתחייב מיתה אלא כונת קושיתו משום דרבינו פ"ד מה' ממרים דין ב' כתב וז"ל וכן אם חלק עליהם באב מאבות הטומאה כגון נגעי בשר או נגעי בתים וכו' לדברי האומר טמא אם נכנס למקדש ענוש כרת ע"ש וכיון דתלמודא בפ' הנחנקין אוקי לה להך נגעי בשר בפלוגתא דר' יהושע ורבנן א"כ איך כ' רבינו דלדברי קאומר טמא ענוש כרת כיון דדברי האומר טמא היינו רבנן דר' יהושע דס"ל טמא מס' ולא ידעתי מה יענה ה' המגיה בקושיא הלזו ויש מי שישב דאיכא למימר דנגעי בשר דכתב רבינו לאו היינו ספק בהרת דפליגי ר' יהושע ורבנן דמייתי תלמודא דההיא ודאי מייתי לה תלמודא לענין דנ"מ לקדושין וכו' אבל רבינו פלוגתא אחריתי קאמר דאשכחן דפליגי טובא תנאי במס' נגעים גבי נגעי אדם אם טמא ודאי אם טהור ותלמודא גופיה ע"כ דחדא מנייהו נקט ורבינו לא הוצרך לבאר כיון דגילה דעתו פ"ב דצרעת גבי ספק בהרת דטמא מספק וליכא כרת וה"ה נמי דה"מ רבינו למייתי הך ספק בהרת דנ"מ לקדושין אלא דאין צורך כיון דכבר רבינו שם הודיענו זה הדין דזקן ממרא יתחייב על דבר דאיכא נפקותא לענין קדושין וכו' ודו"ק ודוחק:

ד"ה ר' נחמיא וכו' איידי דתנא שהגלים לדבר וכו' עכ"ל ק"ק דה"ל לומר דהך שרגלים לדבר גופה וכן הך שרגלים לדבר נמי דקתני גבי המוציא מת בתחי' וכו' אינו אלא איידי שרגלים לדבר דקתני מתני' לעיל דס"ג ע"א גבי נזיר וכ"ה במקובצת ע"ש וי"ל דאיכא למימר דהנך כיון דכולן ענין ספק טומאה לכך נקטינהו הכא אגב הך מתניתין דלעיל דגבי נזיר דלענין ספק טומאה נמי מיירי אבל הכא דענין אחר הוא דענין נזיקין הוא לכך הוצרכו לומר איידי דרגלים לדבר ודו"ק:

דף סו.

גמ' אפי' ר' יהושע לא אמר וכו' אבל בעיניה לא אמר וכו' פי' אבל דשייך בעיניה בלא צחצוחי זיבה לא אמר אלא דא"א בלא צחצוחי זיבה ור"ל אבל מתני' סתמא משמע דאף בעיניה וכ"כ התוס' וק"ק דבפ' כיצד הרגל דכ"ה ע"א גבי מתני' דמס' כלים דקתני למעלה מהם שכבת זרעו וכו' פריך תלמודא ודילמא ה"נ לפי שא"א בלא צחצוחי זיבה ואע"ג דסתמא קתני והוצרך לשנויי ע"ש א"כ מתני' הכא נמי נימא הכי לפי שא"א וכו' וצ"ע:
שם אלא אמר ר' ארא בר אהבה לומר שאין תולין בה וכו' לא ידעתי לפ"ז היכא רמיזא במילתא דמתני' דקתני ש"ז טמאה ואולי דכונת ר' אדא לומר דה"ל מתני' חדא קתני כלומר ספיקו של ש"ז וכו' אבל הא דמשמע מתלמודא לעיל דתרי מילי נינהו היינו לרבא ודו"ק ועיין לה' א"מ ז"ל במתניתין: שם במשנה נזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי וכו'.
ופירש"י וז"ל כך דברי ר' נהוראי עכ"ל משום דהאי לישנא משמע כדברי ר' נהוראי שאמ' כן במקום אחר ובעי רבינו הקדוש להסכים כותיה דכה"ג אמרי' פ"ה דמנחות דס"א ע"א דקתני התם מתניתין והבכורים טעונין תנופה כדברי ר"א ן' יעקב ופירש"י כדברי ר"א ן' יעקב דשמעי' ליה בעלמא דאמר בכורים בעו תנופה והוצרך תלמודא התם למייתי שאמר כן ר"א בברייתא ע"ש אבל הכא ודאי דלא שמעי' לר' נהוראי אלא הכא במתני' ולכך כ' רש"י דר"ל כך דברי ר' נהוראי לאפוקי דאין לפ' כמו הך כדברי ר"א ן' יעקב דמנחות והא דלא קאמ' בפשיטות דברי ר' נהוראי בלא כף נראה דכן דרכו של רבינו הקדוש לפעמים אומר כדברי בכף דאשכחן נמי פ"ק דראש השנה ד"ב ע"א כדברי ב"ש וכו' וכן בדוכתי טובא ועיין לה' שושנים לדוד:
שם נזיר היה שמואל וכו' עיין לחי' לעיל פ"ד דכ"ח ע"ב במשנה גבי אין האשה מדרת בנה בנזיר וכו' ע"ש:
שם והלא אין מודה אלא של בשר ודם וכו' כ' מהרש"א בחי' אגדות וז"ל אין ר"ל מלשון יראה דלא מצינו לו ה"א בסופה אלא אלף בסופה אלא מלשון מרות ושררה כדמתרגם ומרות איניש לא תהא עלוהי עכ"ל ומיהו ראיתי לה' המאירי שכ' וז"ל וההה"א במקום אלף וכמו שתרגם יהונתן ומרות איניש לא תהא עלוהי עכ"ל ע"ש:
עוד כ' מהרש"א וז"ל ומלישנא דקאמר אין מורה אלא של בשר ודם וכו' משמע דההוא דכתיב גבי שמשון נמי הכי מתפרש והא דכתיב ביה נתינת טעם כי נזיר אלהים יהיה וכו' ה"ק כל זמן שנזיר אלהים והיה לא יעלה עליו מרות של בשר ודם אבל כשתבטל נזירות יעלה עליו מרות בשר ודם כמפורש בקרא אם גלחתי וסר כחי משא"כ בשמואל שלא תלה מרות שלו בנזירות כלל עכ"ל ויש להבין לפ"ז דר' יוסי אמורה דכתיב גבי

שמשון נמי קאמר א"כ מאי פריך כלל דמה בכך אי הוה של בשר ודם ס"ס הג"ש מיהא במקומה עומדת מה מורה דשמשון נזירות אף מורה דשמואל נזירות. ותו מי גילה לו לר' יוסי דר' נהוראי ס"ל פי' מורה תער אימא דאין ה"נ ס"ל דיראה של בשר ודם ושפיר קעביד ג"ש בשלמא אי ר' יוסי לא קאי אלא אמורה דכתיב גבי שמואל וכן ראיתי לתי"ט שפי' כן לדעת הרא"ם דס"ל דבכל מקום שאומר כיוצא בזה לא בא לשלול כל המקומות אלא מקום שאומרים עליו כך וה"נ ר"י לא קאי אלא אמורה דשמואל דוקא משום דהכי משמע פשטיה דקרא ונתתיו לה' כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו דר"ל ונתתיו לה' שיהא עול ה' דוקא עליו ולא עול מורה בשר ודם יהיה עליו את"ד ע"ש א"ש דה"ק דע"כ דג"ש לא נתקבלה שהרי שתי תיבות הללו אין פירושם שוה דשמשון ר"ל תער (על שם שמשליך השיער מלשון ירה בים כ"כ ה' המצודות) ודשמואל ר"ל יראת בשר ודם ואיך אפשר למילף על ידם ג"ש אבל לדברי מהרש"א דר' יוסי קאי נמי אמורה דשמשון א"כ עוד היום קושטא הוא דהתרי תיבות שוין הם דתרוייהו יראת בשר ודם ושפיר נילף על ידם ג"ש ונ"ל דס"ל למהרש"א דר' נהוראי לאו ג"ש ממש קא יליף אלא ילפותא בעלמא לענין פי' המילה מה התם פי' מורה ר"ל תער מדכתיב בתריה כי נזיר אלהים יהיה וכו' ואהדר ליה ר' יוסי דאפי' מורה דשמשון גופה אין פירושה תער אלא יראה וה"ק קרא כל זמן שנזיר אלהים לא יעלה עליו יראת בשר ודם וכו' ובזה ניחא נמי מה שהק' התי"ט על רבינו דפסק פ"ג מה' נזירות דשמואל נזיר עולם היה ומנ"ל הא דהא כיון דיליף משמשון נימא כמו נזירות שמשון וכתב דזהו בכלל פלוגתא דון מינה ומינה ודון מינה ואוקי באתרא ורבינו ס"ל כמ"ד אוקי באתרא וכו' עש"ב דהשתא ניחא דר' נהוראי לאו ג"ש ממש יליף אלא לענין פי' המילה יליף והאי כדיניה והאי כדיניה אבל ק' לדברי מהרש"א דר יוסי קאי נמי אמורה דשמשון א"כ למאי שהשיבו ר' נהוראי והלא כבר נאמר וכו' אכתי מה השיבו על שמשון וע"כ דהשיבו דשל שמשון גופיה ילפינן לה משמואל דאינה של בשר ודם וא"כ ק' שהרי ר' נהוראי אדרבא קאמר להפך דשל שמואל נילף משמשון וא"כ נמצא דדברי ר' נהוראי סתרי אהדדי וי"ל דבלא"ה תיקשי לך בפשטא דמתניתין למאי דהשיב ר' נהוראי והלא כבר נאמר א"כ אמאי הוצרך למילף משמשון דמורה דשמואל נזיר תפוק ליה מניה וביה מוכח כיון דלא שייך לפרש מורא של בשר ודם וצ"ל דנהי דהוה ידעינן שאינה של בשר ודם מ"מ עדיין לא ידעינן מאיזה לשון היא ומהו פירושה ולכך הוצרך לילף משמשון דר"ל תער ומעתה גם לדברי מהרש"א נמי דר' יוסי פריך נמי אמורא דשמשון יש לפרש נמי הכי דלמאי שהשיבו ר' נהוראי והלא כבר נאמר וכו' ר"ל וממילא דנילף שמשון משמואל לענין דאין פי' מורה יראה מ"מ אכתי לא

ידעינן מהו פירושא והילכך הדרינן לסברתין דמסתמא דפי' מורה דשמשון הוא תער כיון דכתיב סיפיה דקרא כי נזיר יהיה וכו' ושוב נילף שמואל משמשון דהוי נזיר מיהו אין זה מספיק למאי דמשמע מדברי התי"ט דר' נהוראי ג"ש ממש קיליף וכן משמע ממ"ש עליו ה' א"מ ז"ל ע"ש א"כ ל"ל ג"ש למילף משמשין דהא כיון דמורה דשמואל מינה גופא מוכח דאינה של בשר ודם ובודאי דממילא נפרש דהוי תער כמו מורה דשמשין ולא אצט' ג"ש לזה כיון דאינו אלא פי' מילה וצ"ע עוד אני תמיה בזה איך מילתא דנביא חשיבא ג"ש ובכמה דוכתי אמרי' דברי תורה מדברי קבלה לא ילפי' ועיין לעיל פ"ק דף ה' ע"א דקאמר יליף ימים ימים מבתי ערי חומה ועיין מאי דכתי' בחי' שם משם מהרימ"ט ע"ש:

ודע שראיתי בירושלמי דמכלתין דמייתי ר' ינאי על מתני' קרא דכתיב לא תבוא שמה יראת שמיר ושית וקאמר מה הדין פיזרא דחיל מן הדין פרזלא אף הדין שערא דחיל מן פרזלא ופי' המפרש ה' פני משה מה הדין פיזרא מה הזרע הזה מתיירא מן הברזל אף השיער הזה מתיירא מן הברזל שהוא מגלחו ומכאן רמז דמורה דקרא על התער קאי שלא יעבור תער על ראשו לגלחו ומסייע ליה לר' נהוראי דמורה האמור בשמואל נזיר עכ"ל ע"ש והנה מן הירושלמי הלז סיוע לדברי מהרש"א דר' יוסי פריך גם אמורה דשמשון נמי דלא אשכחן מורה אלא של בשר ודם ולכך מייתי סייעתא דמורה הוא על התער אבל לדעת התי"ט שכ' משם הרא"ם דעל מורה דשמואל דוקא הוא דקפריך ר' יוסי ומשום דהכי משמעותיה דקרא אבל מורה דשמשון מודה ר' יוסי דהוי תער משום דכתיב סיפיה דקרא כי היה נזיר וכו' א"כ מהו הסייעתא דמייתי הירוש' לר' נהוראי שהרי ר' יוסי נמי מורה דמורה דשמשון הוא תער וצ"ל דכונת הירושלמי לאו למייתי סייעתא קאמר אלא נחית לאתויי על לשון מורה דלמה נקרא התער מורה ואהא מייתי על שם דדחיל מן פרזלא והא דקבע דבריו אמתני' ולא אקרא גופיה משים דאיכא לפרושי לשון יראת בשר ודם אבל מדברי ר' יוסי דקאמר והלא אין מורה אלא של בשר ודם דמשמע דלא בא לשלול כל המקומות אלא המקום שאומרים עליו כמו הכלל שכ' התי"ט משם הרא"ם אלמא משמע דמודה דמורה דשמשון הוא תער ואהא מייתי ג"ש דדחיל מן פרזלא:

דע עוד דמהירושלמי הלז משמע דלשון מורה הוא מלשון יראה דקאמר ג"ש דדחיל מן פרזלא וזה דלא כמהרש"א שכ' דלא מצינו לו ה"א בסופא אלא הה"א במקום אלף וכדברי ה' המאירי וכמו שזכרנו למעלה גם לפי דברי הירושלמי הלז אין צורך למ"ש ה' המצודות שזכרנו שהוא על שם שמשליך השיער מלשון ירה בים וכו' אלא לשון יראה ע"ש שדחיל מן התער ולענין פסקא הרמב"ם פ"ג מה' נזירות דין טז פי' כר' נהוראי דשמואל היה נזיר

וכתב מרן כ"מ ז"ל משום דמשמע דהלכה כר' נהוראי ע"ש אע"ג דאדרבא קי"ל ר' יוסי נמוקו עמו כונתו כיון דר' נהוראי השיב לר' יוסי ונצחו משמע דהלכה כותיה ודו"ק:
כתב הרמב"ם וז"ל לפיכך האומר הריני נזיר כשמואל ה"ז נזיר עולם וכ"כ עוד בפי' המשנה וז"ל תועלת ידיעתנו כשמואל אם הוא נזיר למי שאמר הריני כשמואל וכו' עכ"ל והעתיקו הכ"מ ז"ל ע"ש ומכאן ק"ל על ה' משי"ל ז"ל פ"ג מה' נזירות דין י"ב שנתעצם להקשות על פירש"י פ"ק דמכלתין דף ה' ע"א שפי' דפליגי תנאי גבי אבשלום אם היה נזיר דמאי נ"מ דמאי דהוה הוה עש"ב ומאי קושיא שהרי נ"מ למי שאומר הריני כאבשלום כמ"ש רבינו גבי שמואל וצ"ע ועיין עוד לחי' שם לעיל פ"ק דף ה' ע"א ודו"ק:
שם במשנה אמר לו ר' נהוראי והלא כבר נאמר וכו' עיין לה' א"מ ז"ל שהק' מפ"ק דפסחים דף ח' ע"ב דקאמר מר גבי שלוחי מצוה אינם נזוקין היכא דשכיח הזיקא שאני ויליף לה מהאי קרא גופיה ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני אע"פ דשליח של מצוה אלא היכא דשכיח הזיקא שאני וא"כ מאי מקשה הכא ר' נהוראי דילמא אע"ג דכתיב ומורה לא יעלה על ראשו מ"מ היכא דשכיח הזיקא שאני כי היכי דאמרינן הכי גבי שלוחי מצוה אינן ניזוקין ותירץ וז"ל בשלמא התם היה מתיירא דילמא במקום דשכיח הזיקא לא מהני שלוחי מצוה שלא להיות ניזוק משא"כ הכא אי מקיים בו מורה לא יעלה על ראשו לא היה לו לירא וכו' את"ד ע"ש ולא ידעתי מה לי דברי חנה שאמרה ומורה לא יעלה. על ראשו מה לי דברי חכמים שאמרו שלוחי מצוה אינן ניזוקין דה"נ אי מקויים בו שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא היה לו לירא כלל עוד תירץ וז"ל דס"ל לר' נהוראי אע"ג היכא דשכיח הזיקא שאני מ"מ גבי שמואל דהוו תרתי למעליותא ומורה לא יעלה על ראשו וגם שליח של מצוה והילכך לא היה לו לירא אפי' במקום דשכיח הזיקא את"ד ע"ש גם תירוץ זה אינו נראה בעיני דמאן פלג לך אימא היכא דשכיח הזיקא אפי' תרתי ותלת למעליותא לא מהני ולעיקר הקושיא נראה לע"ד דל"ק כיון דחנה דרך תפלה קאמרה ובודאי דלגמרי התפללה אף היכא דשכיח הזיקא ובודאי דתפלתה מתקיימת כדאמרינן שהצדיק גוזר והקב"ה מקיים וכ"ש אם בדרך נבואה קאמרה ובודאי שתתקיים נבואתה וכן משמע מלשון ה' המאירי וז"ל אמר לו ר' נהוראי והלא מצינו שנתיירא שנאמר איך אלך וכו' ואם כדבריך היאך נתאמתה נבואתה וכו' עכ"ל ע"ש ולא דמי לשלוחי מצוה דהתם משום דעצם סגולת המצוה גופה לא מהניא אלא היכא דלא שכיח הזיקא ע"ד דאמרינן מצוה בעידנא דעסיק בה מגינה בעידנא דלא עסיק בה אינה מגינה וה"נ דוקא היכא דלא שכיח הזיקא הוא דמהניא ואינו ניזוק ודו"ק:

רש"י ד"ה מי גרע וכו' ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע או לרבות וכו' עכ"ל מה שציינו בדפוסים על האי קרא ויקרא ט"ו טעות הוא דויקרא ט"ו היינו פ' מצורע ושם לא כתיב הכי אלא ואיש כי תצא ממנו ש"ז אלא בויקרא כ"א והוא בפ' אמור וק"ל:

ד"ה א"ל רבא וכו' בד"א בזמן שנתגייר כש כשהוא מהול וכו' עכ"ל הוצרך לאתויי ברייתא זו כדי ליישב שנוייא דתלמודא דאמר אין לך חולה גדול מזה והוצרך לידחק רש"י ולא חולה ממש וכו' כדמסיים ואזיל וא"כ ק' דס"ס איכא חולה ממש מחמת צער המילה ולכך הוצרך להביא הברייתא דכבר היה מהול דהשתא שנתגייר ליכא צער מילה ובריתא גופה כחה נמי מה"ט משום דצער המילה הוי אונס ואינו מטמא בזיבה וכו' ולפ"ז צ"ל דרש"י לא היה גורס בגמ' ותני עלה וכו' דלא משמע דתלמודא מייתי לה בשביל שנויא דקא משני אלא רש"י הוא דהביאה כדי ליישב שנויא דתלמודא אבל מדברי הר"ש משמע דגרסינן לה בגמ' ותני עלה ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה א"ל רבא וכו' ודו"ק:

ודע שהראב"ד פ"ב מה' מחוסרי כפרה דין ד' השיג על רבינו מהאי תוספתא הלזו וכתב עליו הכ"מ ז"ל ואיני יודע וכו' ע"ש וראיתי לה' חזון נחום ז"ל פ"ב דזבים משנה ג' שכתב וז"ל ולע"ד כונת הראב"ד להשיג על הרמב"ם שדין זה שכתב הרמב"ם מי שמל ואח"כ ראה זוב בין כותי בין ישראל תולין במילה כל זמן שמצטער הוא למוד מהתוספתא והתוספתא לא חילקה בזה בין מל ולא מל אלא בגוי דגוי בשעת קבלת המילה מקבל עליו עול מצות ובא לו דאגה ע"ז ולכן מל ואח"כ ראה תולין לו באותה דאגם של עול המצות ופוטר הזיבא אבל בישראל המילה אינה עושה כלום ודלא כהרמב"ם שכתב דין זה בין גוי בין ישראל עכ"ל ע"ש משמע מדברי ה' היכא שנתגייר כשהוא מהול לית ביה עול מצות ולכך לא תלינן בעול מצות ולא ידעתי למה. לית ביה עול מצות דאף דנימא כיון שמל בגיותו ולאו אדעתא דגירות א"כ לא קבל עול מצות מ"מ השתא מיהא ש נתגייר אח"כ ע"כ קבל עול מצות וא"כ אמאי מטמא בזיבב ולא תלינן בעול מצות ואולי דכונת ה' דוקא היכא שמל אחר הגירות אז מוכחא מילתא דנתכוון לקבל עליו עול מצות כיון דקבל צער המילה א"כ מוכח דסבר וקביל עול מצות אבל כשמל בגיותו ואח"כ נתגייר לא מוכח מהגירות לחוד דקבל בלבו עול מצות והנה לפי דברי ה' לא א"ש קביעות השגת הראב"ד גבי עכו"ם שראה קרי וכו' אלא לעיל מניה בדברי רבינו גבי מי שמל וכו' ה"ל לקבוע השגתו ועור ק' דמשמע מדברי ה' דצער המילה לא חשיב אונס ולא ידעתי מאי שנא מחולה דחשיב במתני' דהוי אונס ופסקה רבינו ומלבד זה יש לתמוה על ה' דלפי דבריו נמצא דעול מצות גורם לפוטרו מזיבה משום דהוי אונס וכן נמי היכא דנתגייר כשהוא מהול לא תלינן בעול מצות לפוטרו וזה הפך מאי דמשני

תלמודא לפי גי' רש"י דמשני אין לך חולה גדול מזה ופירש"י ולכך מטמא בזיבה דתלינן בעול מצות אלמא דעול מצות גורם לפוטרו מזיבה וגם משמע נמי דתלינן בעול מצות אף היכא שנתגייר כשהוא מהול שהרי כיון דמיירי כשנתגייר כשהוא מהול כדקתני התוספתא בד"א שנתגייר כשהוא מהול וע"ז משני אין לך חולה גדול מזה דהיינו דתלינן בעול מצות ורבינו ע"כ אית ליה כגירסת רש"י ופי' כמו שהוכיח ה' לח"מ ז"ל ע"ש וצ"ע:
בא"ד והא הכא דליכא חולשא ואפ"ה וכו' עכ"ל ק"ק בלא ר' פפא ליפרוך מתני' אהדדי הך מתני' דזבין דקתני הרואה קרי אינו מטמא בזיבה עם ההיא דגר שנתגייר וי"ל דאיכא לשנויי דגזירת הכתוב היא דקרי דישראל פוטר זיבה שאחריו אבל לא קרי דגוי אבל לר' פפא דיהיב טעמא משום דתלינן הזיבה בקרי א"כ קרי דגוי נמי תלינן הזיבה בקרי ודו"ק:
ד"ה אלא תנאי אדלעיל קאי וכו' עכ"ל לשון אלא אינו מיושב כלל לפי' ונראה להגיה ואב"א במקום אלא בין ברש"י בין בגמ' ומ"מ הוכרח לומר אדלעיל קאי דלא תימא קאי לשנויי אפירכת רבא אלא קאי אפירכא דלעיל מינה דקאמר ואפי' ר' יהושע וכו' מיהו מדברי הר"ש פ"ב דזבין משנה ג' משמע דגריס אלא וס"ל דמדברי רבא והשתא מתיישב קצת אבל מפי' רש"י לא משמע כן אלא מדברי סתמא דתלמודא היא ולכן נראה להגיה ואב"א כדכתי' וק"ל:
ד"ה ר' יוסי אומר וכו' ובכי הא דשמואל קמפלגי וכו' ויצא אל מחוץ למחנה אלמא מדשנה בדבוריה ש"מ בטומאת קרי אחר זיבה קאמר עכ"ל כצ"ל נ"ל ור"ל למה לי ליכתוב אשר לא טהור שהרי כיון דכתיב מקרה לילה ע"כ ידעינן דאינו טהור לא מדחזר ושנה לכתוב תרי זימני אלמא דה"ק אשר לא טהור שהוא זב ומקרה לילה שראה קרי אחר הזוב והוא כפי' התוס' ודו"ק: אבל ראיתי להר"ש פ"ב דזבים משנה ג' שכ' בס"ד וז"ל דשמואל רמי וכו' והשתא הנך קראי קשו אהדדי וכו' דהכי משמע קרא וכו' מקרה לילה שעד הלילה מושכת וכו' (כצ"ל) וכתיב וכו' א"ו טומאה אחריתי אתא לרבויי כגון קרי הבא מחמת דוחק הזוב וכו' עכ"ל משמע מפירושו דמכוח קושית קראי אהדדי הוא דידעינן דקרא מיירי בקרי אחר זיבה ולא ידעתי היכי מתרצא רומיא דקראי בהכי שהרי ס"ס אף דמיירי בקרי אחר הזוב מ"מ אכתי רומיא דקראי במקומה עומדת וע"כ לא מתרצא אלא אם נאמר דחדא עיקר וחדא אורחיה דקרא כדמסיים הר"ש א"כ אף דנימא דלא מיירי בקרי אחר הזוב איכא לשנויי נמי הכי ודבריו צ"ע:
תוס' ד"ה אמר רבא וכו' פי' ר"י כדאמ' וכו' עכ"ל באו לאפוקי משום דפשטא דתלמודא משמע דספק חזא מחמה ש"ז דהיינו מחמת אונס הקרי ספק מחמת ראיה כלומר שמא ראיית זוב היא בלא שום אונס וא"כ ק' דהא אפי' ודאי מחמת אונס הקרי מ"מ חשיב

זוב כדקתני אונסו טמא ולכך פירשו דהספק הוא כגון שמצא על הבגד ש"ז וזוב מעורב יחד ספק יצאו ממנו מעורבין ואינו סותר אלא יום א' ספק יצאו כל חד לחודיה ויסתור ז' מחמת הזוב ועיין להר"ש פ"ב דזבים משנה ב' שכ"כ ע"ש אלא שלא יכולתי ליישב לפ"ז לישנא דתלמודא ס' מחמת ש"ז ס' מחמת ראיה וכו' וסיים עוד הר"ש וז"ל ולפי מה שאפרש בסמוך מתני' דהרואה קרי אינו מטמא בזיבה כל מעת לעת בנזקק לטומאה צריך לפרש האי ספיקא דמספקא לן אם בא הזוב קודם הקרי או לאחריו וכו' עכ"ל ע"ש כונתו דהוקשה ליה משום דספק טמא משמע דהספק הוא היינו אם יצא מעורב יחד או יצא בזה אח"ז אבל כשיצא בזה אח"ז סותר ז' בין אם יצא הזוב קודם הקרי בין שיצא אחר הקרי דכיון שנזקק לטומאה כבר אנן הקרי פוטר זוב שאחריו ולכך קתני ספיקו טמא משום דתלינן להחמיר שיצא בזה אח"ז כיון שנזקק לטומאה ולזה הוקשה ליה דלחד פירושא שמפרש דקרי פוטר אפי' נזקק לטומאה א"כ אף דתלינן שיצא בזה אח"ז מ"מ בעינן דוקא שיצא הזוב קודם הוא דחשיב זיבה וא"כ הוי ס"ס שמא יצא מעורב יחד ואת"ל בזה אח"ז שמא הקרי קודם ופוטר דלא חשיב זיבה ולכך כתב דהספק הוא כגון שיצא בזה אח"ז וליכא אלא חד ספיקא דמספקא לן אם הזוב קדם או דקרי קדם ודו"ק נ"ל ונראה דמכאן מוכח דס"ל להר"ש דאע"ג דאתחזק איסורא כי הכא דכבר נזקק לזיבה אפ"ה מהני ס"ס ועיין לה' שע"ה הל' ט"מ ר"ע סוף ע"א ד"ה עוד וכו' שהביא מחלוקת כזה בין התוס' והרמב"ם ע"ש ואנכי הרואה שגם הר"ש נמי ע"כ כדעת הרמב"ם ס"ל דמהני כמו שהוכחתי ודו"ק:

ד"ה א"ל רבא וכו' דאין לך חולה גדול מזה וכו' עכ"ל בלא"ה ה"מ למפרך שפיר מה לי קרי דישראל מה לי קרי דגוי כדסיימו התוס' אלא לרבותא נקט אין לך חולה גדול מזה דבגר איכא טפי אונס וכן משמע בהר"ש וגריס נמי בגמ' ותני עלה בד"א שנתגייר מהול וכו' ע"ש ונראה דהוצרך תלמודא למייתי ותני עלה לרבותא נמי כלומר אף למאי דתני בברייתא בנתגייר מהול וליכא אונס חולה של צער המילה מ"מ אין לך חולה גדול מזה של עול המצות ואיכא טפי אונס בגר וכו' וק"ל:

בא"ד אלא משום גזירת הכתוב וכו' עכ"ל פי' וגזירת הכתוב דוקא ישראל ולא גר והנה לכאורה לסברת התוס' דאין לך חולה גדול מזה הוא סיום הקושיא אין צריכין לדברי רש"י שכ' ולאו חולה ממש קאמ' וכו' דרש"י לשיטתו דשנוייא הוא ולכך הוקשה ליה דמאי משני והוצרך לידחק דלאו חולה ממש וכו' אבל לדברי התוס' אין ה"נ דחולה ממש מיהו ק' דמאי משני גזירת הכתוב פי' לאו מטעם אונס לא ל"ש נזקק לטומאה ול"ש לא נזקק וגזירת הכתוב ס"ס אכתי ק' דע"כ דטעמא דמתני' דפטרה בחולה היינו משום

אונס וא"כ כיון דטעמא משום אונס מה לי חולה דישראל מ"ל חולה דגר כיון דאין לך חולה גדול מזה כי היכי דפריך מ"ל קרי דישראל מ"ל קרי דגוי ותו ק' הך ברייתא דתני עלה בד"א שנתגייר מהול אבל מל עכשיו אינו פוטר משום דהוי צער המילה אונס א"כ השתא נמי איכא אונס דאין לך חולה גדול מזה וצ"ל דאין ה"נ דלדברי התוס' נמי לאו חולה ממש קאמר אלא בצירוף אונס הקרי הוא דהוי הך חולה אונס מיהו מדברי הר"ש משמע דהוי חולה ממש וחשיב אונס גמור שכתב וז"ל והא דמטמא בזיבה היינו בראיה ראשונה דמטמאה באונס וכו' עכ"ל הרי דהוקשה ליה קושית רש"י והוצרך להעמידה בראיה א' לפי דרכו עש"ב וא"כ איך ניחא ליה בתירוץ התוס' שכתבו וז"ל ומיהו קצת בזה יש לתרץ משים דתנא בספרי וכו' ע"ש דהיינו משום גזירת הכתוב וצ"ע:

ודע שראיתי להר"ש שהק' לפי' התוס' ליתני בשמנה דרכים וכו' ע"ש ויש לתמוה עליו דגם לפי' נמי שהוא כפירש"י תיקשי נמי שהרי כיון דקרי פוטר זיבה מטעם דתלינן בקרי כדקתני מתני' דזבים א"כ ליתני שמונה דרכים שהרי דבודקין נמי אם ראה קרי קודם הזיבה וי"ל דלא קחשיב אלא מאי דתלינן משום אונס אבל מאי דתלינן שהזיבה היא עצמה קרי לא קחשיב וכן נמי לפי' התוס' דתלינן משום אונס הקרי ל"ק ג"כ לפי מאי דמסיק גזירת הכתוב ול"ש נזקק ל"ש לא נזקק וכו' די"ל נמי לא חשיב אלא מידי דעדין לא נזקק וכו' ולא תחול הקושיא אלא למאי דס"ד דר' פפא דטעמא משום אונס ודוקא עד שלא נזקק וכו' כן היא כונת הר"ש נ"ל ואכתי ק' למאי דפי' הר"ש דרבא ס"ל כפי' שני דהיינו טעמא דמתני' דזבים דקתני קרי פוטר זיבה משום מחמת חולשא דקרי ובראיה שנייה וכו' במבואר בתחילת דבריו א"כ תק"ל נמי ליתני שמונה דרכים ולעיקר קושיתו נראה לע"ד כיון דבמס' זבים מחלוקת ר' יוסי ורבנן לכך בפלוגתא לא קמיירי ועיין עוד לתי"ט באורך ודו"ק:

בא"ד וש"ז דמתני' ני' לאו בזיבה איירי וכו' עכ"ל פי' לאו לענין שאין פוטר זיבה שאחריו ודו"ק:

ד"ה ר' יוסי אומר וכו' וי"ל שרגלים לדבר וכו' עיין לתוס' שם פ' כיצד הרגל דכ"ה ע"א ד"ה אלא האי תנא וכו' ששם דבריהם מבוארים יותר ע"ש: ד"ה במאי קמפלגי וכו' ונראה לומר דאידך דורש וכו' דקרי פוטר וכו' עכ"ל יש לתמוה שהרי האי תנא דדריש הכא מקרה לילה היינו ר' יוסי ור' יוסי גופיה ס"ל בפ"ב דזבים משנה ג' דקרי אינו פוטר מעת לעת אלא יומו היא דפוטר ע"ש וכבר נתעורר על דבריהם התי"ט שם בפ"ב דזבים ע"ש והיותר תימא שהתוס' עצמן הכא בד"ה אלימא וכו' הזכירו רישא דהך מתני' וה' א"מ ז"ל כתב לתרץ דחדא ר' יוסי וחדא ר' יוסי בר יהודא דכה"ג משני תלמודא פ"ק דמכות

דף ו' ע"ב ע"ש והוא רחוק ויותר נראה דהתוס' גירסתם היתה בחדא ר' יוסי וחדא ר' יהודא וקרוב לשמוע דהתם בזבים היתה הגי' ר"י והם ר"ת ר' יהודא דאיהו פליג נמי התם במשנה שלפניו ע"ש מיהו ק' ס"ס מה תי' אכתי תק"ל מהך מתני' דזבים למ"ד התם יומו מאי דריש בלפנות ערב דמשמע מעת לעת וצ"ל דס"ל דלפנות ערב כדדרשינן הכא דמטמא בקרי שאחר זיבה מיהו ק' דא"כ מאי פריך תלמודא הכא למ"ד לפנות ערב הכתיב מקרה לילה והוצרך לשנויי אורחיה דקרא וכו' א אמאי לא משני בפשיטות דדריש מקרה לילה לקרי קודם זיבה דאינו פוטר אלא יומו כמו שכן ס"ל התם מ"ד יומו ונראה ליישב במאי דאיכא למידק בעיקר תירוץ התוס' דאידך דורש לפנות ערב לקרי פוטר וכו' דהיינו לקרי קודם זיבה אבל מקרה לילה דריש לקרי אחר זיבה וק' מנ"ל להאי מ"ד למדרש הכי אימא איפכא דמקרה לילה לקרי קודם זיבה דאינו פיטר אלא יומו ולפנות ערב לקרי אחר זיבה דמטמא במשא מעת לעת וצ"ל כיון דכתיב אשר לא טהור וע"כ דר"ל שהוא זב א"כ מסתברא מקרי לילה דסמיך ליה היינו קרי אחר הזב אבל לפנות ערב דקרא אחרינא הוא איכא לאוקומיה בקרי קודם זיבה ולכך למ"ד לפנות ערב מעת לעת דמוקי ליה בקרי אחר זיבה כ"ש דמקרה לילה דמוקי ליה נמי בקרי לאחר זיבה הוא ולכך פריך שפיר מאי עביד ליה ומשני משום דאורחיה דקרי וכו' ולפ"ז הך דפ"ב דזבים דקרי אינו פוטר אלא יומו לאו משום דדריש מקרה לילה שהרי כיון דע"כ דדריש לפנות ערב לכדדרשינן הכא לקרי אחר זיבה דמטמא כ"ש דמקרה לילה נמי דמירי בהכי אלא מסברא דנפשיה קאמר אבל מקרה לילה משום דאורחיה דקרי וכו' כדמסיק הכא למ"ד לפנות ערב ודו"ק נ"ל: וראיתי לה' חזון נחום ז"ל פ"ב דזבים משנה ג' שתירץ על קושית התי"ט דכונת התוספות לומר דהוו תרי תנאי אליבא דר' יוסי דתנא דברייתא ס"ל דר' יוסי דריש מקרה לילה לראה קרי אחר זיבה שאינו אלא יומו וקרא דלפנות ערב דמשמע מעת לעת לראה קרי קודם זיבה וכת"ק דר' יוסי דמתני' דידן ותנא דמתני' דס"ל דלר' יוסי מקרה לילה דריש לראה זיבה אחר הקרי דאינו אלא יומו וקרא דלפנות ערב דהיינו מעת לעת דריש לראה קרי אחר זיבה דהוי מעת לעת וכת"ק דברייתא א"ד ע"ש והנה מלבד שגם דבריו דחוקים דכולי האי ה"ל לתוס' לבאר זאת ועוד הנה מבואר בדבריו דר' יוסי דזבים דריש מקרה לילה לקרי קודם זיבה דאינו פוטר אלא יומו ולפנות ערב דמעת לעת דריש לקרי אחר זיבה כדדריש הכא ת"ק דברייתא א"כ מאי פריך הכא תלמודא לת"ק דהכא דדריש לפנות ערב הכתוב מקרה לילה וכו' שהרי אימא דאתא לקרי קודם זיבה דאינו פוטר אלא יומו כמו ר' יוסי התם וצ"ע:

מה שתירץ התי"ט לעיקר קושית התוספות דלפנות ערב לא נחית קרא למע"ל אלא דינא קאמר משום דרואה קרי בעי הערב שמש כדכתיב פ' מצורע ולכך כתיב לפנות ערב ירחץ משום דעד הערב שמש טמא ע"ש נלע"ד דזהו כונת הר"ש פ"ב דזבים משנה ג' בסוף דבריו שכתב ולפנות ערב אורחיה דקרא ע"ש דלכאורה אינו מובן מה שייך אורחיה דקרא גבי לפנות ערב אבל לפי מ"ש התי"ט נתבארו דר"ל אורחיה דקרא לכתוב כפי מה שהוא הדין אף ע"ג דכבר ידעינן ליה בפרשת מצורע דבעי הערב שמש ודו"ק נ"ל:

דף סו:

גמ' חטוף ובריך וכן א"ל ר' הונא וכו' אגב דבמתניתין מזכיר ר' נהוראי ור' יוסי לכך מייתי האי עניינא הכא משום דבברייתא דמייתי מזכיר נמי לר' נהוראי ור' יוסי ודו"ק נ"ל ועיין למהרש"א בח"א מה שנדחק ע"ש: שם אלא שממהרין למברך תחלה וכו' ר"ל שממהרין ליתן שכר תחילה למברך אבל מדברי ה' שער יוסף ז"ל על הוריות בסוף ספרו בתשובותיו סי' ז' דכ"ב ע"ד משמע דתיבת תחילה קאי למברך ר"ל לאותו שברך תחילה וז"ל ומוכח מהש"ס דהא דעדיף היינו דממהרין לתת לו שכר משום שהוא מברך תחילה קודם שיענה אמן וכו' עכ"ל מפירש"י ותוס' הכא אין הכרע ואין להאריך ודו"ק:

רש"י ד"ה חטוף כוס של ברכה וכו' עכ"ל משום דלשון חטוף לא שייך אברכה אלא אמידי דחפץ ולכך כתב חטוף כוס וכו' ובמסכת ברכות דף נ"ג ע"ב כתב עוד רש"י וז"ל חטוף ובריך כשמושיטין כוס של ברכה הוי מחזר שיתנהו לך ותברך עכ"ל בא לתקן עוד דאינו חטיפה ממש דמשמע אף לאחר שכבר זכה חבירו בכוס חטוף מידו דבודאי דלא יתכן שרב ור' הונא מלמדין לבניהם לעשות כן דרך חטיפה ותו דא"כ יתחייבו בעשרה זהובים כדאיתא פרק כסוי הדם דף פ"ז ע"א מעשה בא' ששחט וקדם חבירו וכסה וחייבו ר"ג עשרה זהובים וכו' ע"ש אלא ר"ל הוי זהיר לחזור אחריו שיתנהו לך והיינו טעמא כיון שממהרין למברך תחילה ליתן לו שכר לכך מצוה לחזר אחריו וכן פסק בש"ע א"ח סי' רצ"ו וז"ל צריך לחזר שיתנהו לו כוס של ברכה עכ"ל אבל הרמב"ם פ"ק מה' ברכות דין י"א השמיט זה ולא ידעתי למה כיון דפסק כאידך ברייתא דעונה כמברך וצ"ע:

בא"ד ובריך ברכת זימון וכו' עכ"ל הוצרך להוסיף ברכת זימון ולא הספיק לו בכוס של ברכה בלבד נראה משום דס"ל דהלכה כמ"ד פרק ערבי פסחים דף ק"ג ע"ב דא"ץ לברך אכסא דברכתא אלא אכסא קמא ותו לא ע"ש אלא נקרא כוס של ברכה על שם שמברכין עליו ברכת זימון ודו"ק ועיין לתוס' פרק כסוי הדם דפ"ז ע"א או מזהובים וכו' ע"ש ולפ"ז ק"ל מ"ש הש"ע א"ח סי' קפ"ג וז"ל נכון הדבר שכל א' מהמסובין יאמר בלחש עם המברך

כל ברכה וברכה ואפי' החתימות וסיים הגה"ה ויקדים לסיים קצת קודם המברך כדי שיענה אמן ע"ש והשתא ק' כיון דהשומעין עצמן מברכין נמי עם המברך בלחש א"כ מאי עדיפותיה דמברך ואדרבא השומע עדיף דתרתי אית ביה דמברך ועונה אמן והש"ע סימן ר"א פסק כאותה ברייתא דאחד המברך ואחד העונה אמן במשמע וכעת צ"ע:

ד"ה השמים כך הוא בשבועה ע"ש וירם ימינו אל השמים וישבע בחיי העולם וכו' עכ"ל וכה"ג אמרינן לעיל ריש פ"ק דף ג' ע"ב גבי האומר ימין ה"ז שבועה מה"ט גופיה משום דכתיב וירם ימינו וישבע וגו' והיינו משום דמתפיס אדם בדבר הסמוך לשבועה מיהו פלוגתא היא התם ר"מ ורבנן דלרבנן לא מתפיס איניש במידי דסמיך וכו' ולא הוי שבועה וצ"ל דר' נהוראי הכא כר"מ ס"ל ולכך הוי שבועה ושמעתי דיומתק טפי ע ע"פ דאמרינן פ"ק דעירובין דף י"ג ע"ב תנא לא ר"מ שמו אלא נהוראי ולמה נקרא שמו ר"מ שמאיר עיני חכמים בהלכה ע"ש והשתא ניחא טפי דר' נהוראי לשיטתיה אזיל ונכון מיהו אכתי ק' דלעיל ס"ל לר' יוחנן דלכ"ע לא מתפיס איניש בדבר הסמוך ע"ש וא"כ תיקשי ליה ברייתא דהכא ושמא י"ל דלעיל מיירי כגון באדם שאומר דעתי כפי מה שידונו חכמים כונתי ע"פ הלשון שאמרתי אבל מן הסתם אמרינן כונתו התפסה דר"מ לטעמיה אזיל דס"ל ריש פ"ק דערכין אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכה"ג ראיתי במקובצת ריש פ"ק לעיל דף ב' ע"ב גבי דפריך תלמודא ודילמא אהא בתענית קאמר וכו' ומ"מ ק"ק על רש"י דכולי האי ה"ל לבאר דמשמע דמסברא דנפשיה קאמר וצ"ע:

שם גמ' אר"א וכו' ת"ח מרבים שלום בעילם וכו' מייתי הא דר"א הכא אע"ג דכבר סיים בכי טוב שממהרין למברך תחילה נראה ע"פ דאיתא במדרש שהנוזר לש"ש זוכה לתורה והטעם נראה מפני שהיין גורם הטעות ומריבות ולכך מדה כנגד מדה הוא הרחיק עצמו מן היין וחפץ בשלום זוכה לתורה שמשימה שלום כדאמר ת"ח מרבים שלום וכו' ולכך מייתי הא דר"א לרמוז זה ועוד נראה דמייתי לה הכא משום דמייתי בברייתא דלעיל גוליירי מתגברין במלחמה וגיבורים ניצחין ולכך מסיים לרמוז דעיקר הגבורה לנצח המלחמה היא התורה דכיון דת"ח מרבים שלום בעולם וליכא מחלוקת וקטטות ממילא ליכא מלחמה וכן אמרו איזהו גבור הכובש את יצרו ודו"ק נ"ל ועיין למהרש"א בח"א:

הדרן עלך פ"ק הכותים וסליקא לה מסכת נזיר:

אתן שבח ושיר לאל העוזר שזכני לגמור מסכת נזיר אנס"ו:

בריך רחמנא דסייען. מריש ועד כען: